DE PRÆSVLIBVS Angliæ Commentarius:

OMNIVM EPISCOPORVM, NECNON ET CARDINALIVM EIVSDEM GENTIS, NOMINA,

TEMPORA, SERIEM, ATQVE actiones maximè memorabiles ab vltima antiquitate repetita complexus.

Per FRANCISCVM GODWINVM,
Episcopum Landavensem.

LONDINI,
Ex Officina NORTONIANA,
Apud IOANNEM BILLIVM.

M. DC. XVI.

Cum Privilegio Regis.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

3 A 9

ILLVSTRISSIMO, POTENTISSIMOQVE MONARCHÆ, *IACOBO* DEI GRATIA MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ, ET HIBERNIÆ REGI, Ac fidei verè Catholicæ Propugnatori inuictissimo.

Sancto Augustino (sereniſsime Princeps) inter grandia numeratur miracula & *Res maxime incredibiles*, Christi Domini Apostolos, *ineruditos liberalibus disciplinis* (vt ipse loquitur) & *omninò* (*quantum ad Philosophorum doctrinas attinet*) *impolitos; non peritos Grammaticæ, non armatos Dialectica, non Rhetorica inflatos, piscatores cum retibus fidei ad mare huius seculi paucissimos missos, ex omni genere tam mul-*

De ciui. Dei lib. 22. cap. 5.

tos piſces (& tanto mirabiliores quanto rariores) etiam ipſos philoſophos cepiſſe. In ijs ſiquidem impletum eſt illud Prophetæ, *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & ad extrema mundi, verba eorum.* *Inter gentes quæ Romani imperij frænum acceperant, non paucæ* (inquit Theodoretus) *ſecundùm leges eorum viuere noluerunt. At noſtri illi piſcatores ac publicani, ſutorq; ille noſter, cunctis nationibus legem Euangelicam detulerunt. Neq; ſolùm Romanos, quiq; ſub Romano viuerent imperio, ſed Scythas quoq; ac Sauromatas, Indos præterea, Æthiopas, Perſas, Seras, Hircanos, Britannos, Cimmerios & Germanos, vtq; ſemel dicatur, omne hominum genus, nationeſq; omnes induxerunt, Crucifixi leges accipere; idq; non armis vſi, non infinita vi militum delectorum, non immanitatis Perſicæ violentia, ſed verborum ſuaſu, oſtenſâ legum quas prædicabant vtilitate.* Miraculi huiuſce tanti, particulam egomet deſcribendam enarrandamq; ſuſcepi; quatenus nimirum hanc tuam ſpectat Britanniam; & ſic vt potui deſcriptam, Maieſtatis tuæ conſpectui exhibere, nomini conſecrare, non ſum veritus, tanquammateriam (modò pro dignitate ſcriptorem fuiſſet nacta) notitia certè ac penſitatione

Pſal. 19. 4.

De cur. Græ. aff. lib. 9.

ſitatione veſtra non indignam. Ex partibus ſiquidem cum conſtet duabus, hiſtoriâ nimirum duplici, quarum altera, de prima gentis noſtræ à Paganiſmi erroribus, ad Chriſtianæ religionis veritatem conuerſione; altera, de eiuſdem religionis ad noſtra vſq; tempora agit propagatione: Duas explicabit res, vnde iuſtiſsimæ ampliſsimæq; gloriæ duplicem palmam & veſtræ M. veſtręq; Britanniæ deberi conſtabit. Hîc videlicet loci, in hiſce tuis regnis, miraculum huiuſmodi, operationem habuiſſe, & primam, ac deinde efficaciſsimam. Conſtabit (inquam) *Omnium prouinciarum primam Britanniam* (vt rectè Sabellicus) *publicitùs Chriſti nomen recepiſſe:* Vnde *Primogenitæ Eccleſiæ* titulum ſibi debitum, iure ſuo, meritiſsimòq; vendicat. Conſtabit etiam, pia M. V. ſollicitudine acerrimoq; iudicio, ita res Eccleſiæ & Religionis adminiſtrari, vt nuſquam ab æuo condito, vel hic, vel alibi terrarum reperturi ſimus Clerum (abſit verbo inuidia) vel numero copioſiorem, vel eruditione morumq; ſanctimonia illuſtriorem, qui Euangelicæ veritati adhæſerint, quam hodie apud nos in hac veſtra Britannia. Præcones certe tam vita quam

Ennead. 7. lib. 5.

voce nobiliſsimi, orthodoxæq; fidei propagandæ ſtudioſiſsimi, quicquid è contra vel Nouatorum vel Papicolarum greges obganniant. In harum partium prima explicanda, eò magis libentiuſq; inſudaui, quia ante aliquot annos, magno molimine anniſos nonnullos comperi, vt religionis noſtræ primos quaſi natales & proſapiam à patribus Romanis deducerent. Quæ res, tanta animi contentione ab illis agitata eſt; vt mirari ſubijſſet adeo incaleſcere illos in re frigida; niſi quò hij tanti conatus tenderent, perſonatus ille Parſonius prodidiſſet; quem non pudet, diſertis verbis affirmare, ideo quod à ſede Romana veritatis prima lux nobis affulſerit, eidem tantum nos debere, vt in rebus ad religionem ſpectantibus, à Pontifice Romano diſſentire, nobis ſit flagitium. Cuius paralogiſmi antecedenti vtcunq; annueremus, quam infirma tamen eſſet conſequentia?

N. D. in triplici Conuerſ.

Perſ. Sat. 1.

——*Non quicquid turbida Roma*
Eleuat, accedas, examenue improbum in illa
Caſtiges trutina.

Tertullianus, alludens fortaſsis ad illud Apoſtoli, *Ieruſalem quæ ſupra eſt, libera eſt & mater*

Gal. 4.

omnium

omnium; Eam vocat *Matrem & fontem religionis*. Et D. Auguſtinus in quadam cum Paſcentio diſceptatione, *Fidē & religionem à Græcis ortam pronunciat*. Etſi igitur Romam, matrem & fontem religionis noſtræ fateamur, & Romæ ortam ad nos eam promanaſſe: Quì tamen ſequetur, Romanorum Pontificum dogmata nobis ſemper tenenda, magis quam (ſi Tertulliano & Auguſtino credimꝰ) Eccleſiarum Græciæ aut Hieroſolymitanæ Antiſtitum? Tametſi igitur totum illorum argumentum fluxum ſit & inualidum; quia tamen antecedens illud ſuum comunt poliuntq; & quo magis offucias nobis faciant, hiſtoriam gentis Anglicanę corrumpunt: Operæpretium putaui, Eccleſiæ noſtræ primos quaſi fontes & incunabula inueſtigare, & inuenta fideliter lectori demonſtrare. Quod à me tam diligenter factum confido, vt iam poſthac, de harum rerum veritate nullum dubitationi locum exiſtimem relictum. Ad alterum illud quod attinet, haud quaquam probe officio fungi videar, quod in priorum Antiſtitum virtutibus prædicandis tam largus, in noſtrorum, poſt reformatam apud nos Eccleſiam, tam parcus plerunq; extiterim.

Cont. Marcionem. l. 2. Epiſt. 178.

rim. Sed ideo feci, quod eruditio illorum ſingularis, operibus ab illis in lucem editis, ſatis vtplurimùm eluceat: Et vitæ morumq; integritas inde omnibus conſtet, quòd hinc Pontificij, illinc Schiſmatici, lynceis oculis omnia perueſtigantes, ſi vſpiam reperire poſſent quod vellicarent; neminem tamen vel minima macula potuerint aſpergere, quæ excuſſa protinus, malignitatem ſimul obtrectatoris, & accuſati non proderet innocentiam. Deum precor Opt. Max. vt multos ac fœlices annos M.V. largiatur; & poſtquã viſum fuerit, à regnis hiſce tranſitorijs ad cœleſte illud ac perenne transferre; vt habeam⁹ ex progenie tua, qui tam virtutibus quam ditionibus M. T. in perpetuum ſuccedant. Erit tum futurum, vt ſacerdotum noſtrorum pectora Vrim ac Thummim inſtruantur atq; ornentur; Et tanquam totidem ſtellæ in dextra eius ſplendeſcant, qui claues habet mortis & inferni, qui eſt A. & Ω. primus ac poſtremus, cui honor & gloria in ſecula ſeculorum.

M. V. humillimus ſacellanus,

FR. Landauen:

AD LECTOREM PRÆFATIO.

ANte annos iam viginti, catalogum cœpi colligere Episcoporum gentis nostræ, nihil amplius ab initio meditatus quam merum catalogum. Vrceum instituí, exijt amphora. Adiunxi paulatim vniuscuiusq; tempora, mox etiam actiones, & res gestas maximè memorabiles, donec tandem in volumen, fere quantum nunc cernis, succreuisset. Anglicanâ id linguâ conscriptum, mancum adhuc & imperfectum, antequam duas Walliæ sedes potuissem describere (Bangorensem & Asaphensem) amicorum tamẽ importunitas vt ederem extorsit, anno 1601. Quapropter, cum nouam editionem Typographum postea moliri accepissem; non tantum veterem recognoscere visum, sed multa porro inserere quæ deesse videbantur. Bangorenses & Asaphenses Episcopos addidi: Ecclesiæ Romanæ Cardinalium, qui Angli vel fuerunt vel fuisse perhibentur, catalogum adieci: Operæpretium deniq; putaui, tanquam apparatum necessarium præfigere, de prima gentis nostræ ad fidem Christianam conuersione, historiolam. Ex tribus ita partibus hoc opus constabit; quarum prima, in quatuor est diuisa capitula. In primo

nempe,

nempe, de Apostolis agitur, qui hic apud nos præsentes, Euangelicum semen in aruis nostris Britannicis, sua prædicatione ipsi sparsisse perhibentur. In secundo, de viris Apostolicis (hoc est, ijs, qui Apostolorum æuo vixerunt, & ipsorum discipuli probabiliter possunt æstimari) qui eidem operi incubuisse feruntur. Tertium, Lucy Regis continet historiam. Ac postremum deniq; narrationem habet, rerum ab Augustino hic gestarum, qui Anglorum Apostolus vulgò nuncupatur. In secunda parte, vitas descripsi præsulum Ecclesiæ nostræ, Cantuariensis prouinciæ primùm (antiquitùs dictæ Dorobernensis) quæ Suffraganeos habet vnum supra viginti; ac deinde Eboracensis, in qua hodie tres tantummodo numerantur, cum olim, Scotiæ porro Episcopatus duodecim (S. Andreæ Archiepiscopatu nondum erecto) fuerit complexa. Postrema deniq; catalogum habet Cardinalium Anglicorum, quos visum præsulibus nostris annumerare; primùm, quod homines extiterint suis temporibus clari, & propter potentiam plerumq;, virtutibus etiam sæpenumero celebres: Deinde, vt Ciaconij errores patefacerem, qui dum omnium Ro. Ecclesiæ Cardinalium vitas videri vult descripsisse, de Anglis nostris tã multa perperàm retulit (in nominum præcipuè recitatione admodum ridiculus) vt incertam nescio quam famam secutus potius videatur, quam è publicarum tabularum monumen-

mentis, aut alijs fidedignis authoribus, quæ ijs de rebus scripta reliquit, desumpsisse. Opus iam tot accessionibus auctum, typographo tradidi; qui, me dum excuderetur absente, tam deprauatè edidit & mendosè, vti pro meo vix possem agnoscere. Quare, amicis sæpe iam olim monentibus, vt publici iuris hoc facerem, in Latinum sermonem id conuertendo; remq; exteris hominibus (Anglicanæ nostræ vernaculæ ignaris) haud ingratam me facturum asserentibus, iam tandem cœpi auscultare: Et ne editio tam vitiosa tot laborum fructu me priuaret, haud inconsultum putaui, suscepto versionis labore, periculum facere, si typographum nactus meliorem, in lucem tandem possem emittere, quod ex me natum ausim profiteri. Erunt (sat scio) qui vitio mihi vertent, quod de Episcoporum quamplurimis pauca dixerim, sæpe etiam nuda duntaxat nomina apposuerim. Ad veteres illos quod attinet, ac priscorum seculorum Antistites; si quantam diligentiam adhibuerim, intelligerent isti, quantum laboris insumpserim, vt obliuione obrutam eorum memoriam resuscitarem: Ignoscerent mihi facile, quod, qui tam multos altissimo, ac tantum non letali sopore pressos expergefecerim & veternum illis exciserim, mortuis tamen & extinctis penitùs, vitam reddere non potuerim, luciq; eos facere participes. De modernis vero & nostri æui præsulibus, quod parcè fuerim loquutus,

loquutus, neq; hominibus, eruditione, pietate, aliisq; virtutibus Episcopalibus, clarissimis, debitas laudes ascripserim: Præter ea quæ iam antea dicta sunt, haud aliam affero excusationem, quam quod modestiæ meæ graue duxerim, virtutes eorum pro meritis decantando, adulationis suspicionem incurrere; & gratiam siue apud ipsos, siue propinquos eorum etiamnum viuentes ineundam, sacrosanctæ veritati præposuisse videri. Vix igitur aliquid de ijs præter facta commemoraui, nisi quatenus aliorum verba nonnunquam licuit mutuari, quæ haud inuitus subinde vsurpaui, vt de tantis & tam præclaris viris sententiam meam interponere non ausus, aliorum tamen iudicia recensendo, officio meo haud vsquequaq; videar defuisse. Restat à lectore iam vt petam, studia ista mea boni æquiq; consulat; quæ si haud ingrata intellexero, animos mihi faciet ad tentandum, si Episcoporum Scotiæ atq; Hiberniæ, aut saltem præcipuarum earundem Ecclesiarum, catalogum possim contexere; id quod iam molior, & spero me breui præstiturum, si speratam facultatem, de eis rebus notitiam consequendi nactus fuero. Deum interim Opt. max. omnibus votis precor & obtestor, vt quæ iam exhibeo, ad gloriam eius & Ecclesiæ suæ cedant vtilitatem.

CLARISSIMO VIRO, DOMINO FRANCISCO GODWYNO, EPISCOPO LANDAVENSI, ANTIQVITATVM BRITANNICÆ ECCLESIÆ OCVLATISSIMO INDAGATORI, RESTAVRATORI FIDELISSIMO, DOMINO OPTVME MERENTI SACRVM.

PRæsul, præsule filius Parente,
(Mox & præsulibus Parens futuris,
Cui tam contigit erudita Proles;)
Qui priscum Eusebium, Εὐσεβῆ & Ipse,
Doctrinæ superas amore Doctor,
Scribendi superas honore Scriptor,
Veri amantior, & Magister æqui:
Vnus præ reliquis Episcoporum,
Sacras Relliquias Episcoporum
Qui recolligis, asseriscq; fato;
Cassis qui Patribus, Pater superstes
Et Anglis simul, & simul Britannis,
Das iam viuere, das vigere rursus,
Antiquam memorans Fidem, Labores,
Antiquum renouans Decus, Nitores:
Quæ Laus, quæ meritis Corona tantis
Digna? dignior omnibus Coronis.
Atq; ipsa potior priorq; Laude!
Dignus; quem merito Patres Britanni
Patrem suspiciant, amentq; Vivum,
Per quem Secla patrum vigent Britannûm;
Quemque, Ecclesia Mortuum, rubente

Festo

Festo concelebret, legatq; Sanctis,
Per quem Ecclesia sanctior revixit.
Dignus; quem merito IACOBVS ipse
Præsulum pater, Omniumq; Princeps,
Præsulem indies ornet, augeatq;
Re magè augeat, ornet auctiorem:
Natosq; ad patris euehant honores,
Longam per seriem boni STVARTAE,
Vt longa serie Deo dicata,
Godwyne priscè Anglis Dilectus deo. Hæc DILECTA-DEO domus, STVARTIS
Adsit regibus vsq; & vsq; chara.

Euge Lector!
Amoris & Honoris ergô;

Musæ MAHONIDES diu gementes,
Torpentesq; diu, & diu silentes,
Arsere insolitùm: entheamq; Phæbi
Arreptam capiti sacro Coronam
Iam poscunt sibi, fausta iubilantes
GODWYNO omnia; Gratias, Amorem,
Nomen, Diuitias, Sedem ampliorem,
Et quicquid bona Mens auet merenti,
Et quicquid bona Sors habet carenti,
Ouantes lepidùm, bonum precantes,
SENEM Summa beent, beentq; & IPSAS.

C. D. Q.

EDW. MAHONIDES,

Aliàs

CHRISTOPHER.

PROVINCIÆ CANTVARIENSIS EPISCOPATVUM, INDEX,

TAM VETERVM QVAM MODERNORVM.

Asaphensis. 652.
Bangorensis. 643.
Bathonienſis. 417.
Briſtolienſis. 596.
Cantuarienſ. Archiep. 55.
Carleonenſ. 6.
Ciceſtrenſis. 550.
Criditonenſis. 450.
Cornubienſis. 450.
Couentrenſis. 366.
Dorceſtrenſis. 336.
Dorobernenſis. Arch. 55.
Dunwicenſis. 479.
Elienſis. 303.
Elmhamenſis. 479.
Eluienſis. 652.
Exonienſis. 455.
Glaſtonienſis. 421.
Gloceſtrenſis. 590.
Herefordenſis. 526.
Landauenſis. Arch. olim. 6.
Legeceſtrenſis. 337.
Lichfeildenſis Arch. olim. 363.
Lincolnienſis. 338.
Londinenſis Arch. olim. 226.
Meneuenſis. 599.
Norwicenſis. 481.
Oxonienſis. 585.
Petroburgenſis. 593.
Ramsburienſis. 387.
Roffenſis. 564.
Sarisburienſis. 388.
Sherborrenſis. 382.
Sidnaceſtrenſis. 336.
Sunningenſis. 385.
S. Dauidis. Arch. olim. 598.
S. Germani. 450.
S. Petroci. 450.
Scolfeienſis. 547.
Tawtonenſis. 450.
Thetfordenſis. 481.
Wellenſis. 412.
Weſtmonaſterienſis. 528.
Wigornienſis. 300.
Wiltonienſis. 387.
Wintonienſis. 256.

PRO-

PROVINCIÆ EBORACENSIS.

Carliolensis.	145.	Eboracensis Archiepisc.	1.
Cestrensis.	156.	Hagustaldensis.	94.
Dunelmensis.	99.	Lindisfarnensis.	91.

EPISCOPATVUM MODERNORVM SERIES.

Provinciæ Cantuariensis:

Cantuariens. Archiep.	55.	Herefordens.	526.
Londinensis.	226.	Citestren.	550.
Wintoniensis.	256.	Roffen.	564.
Eliensis.	303.	Oxonien.	585.
Lincolniensis.	336.	Gloceſtren.	590.
Couent. & Lichfeld.	363.	Petroburgen.	593.
Sarisburiensis.	382.	Briſtolien.	596.
Bathon. & Wellen.	413.	Meneuen.	599.
Exonien.	450.	Landauen.	6.
Norwicen.	479.	Bangoren.	643.
Wigornien.	500.	Asaphen.	652.

PROVINCIÆ EBORACENSIS.

Eboracens. Archiepisc.	1.	Carleolen.	143.
Dunelmen.	91.	Cestren.	155.

DE PRIMA BRITANNIÆ NOSTRÆ AD FIDEM CHRISTIANAM CONVERSIONE.

Cap. I.

POst Christi Domini glorioſam illam in cœlos aſcenſionem, aliquot per annos Hieroſolymæ manſiſſe Apoſtolos eius, in Actorum ſuorum hiſtoria ſatis liquet. Iacobo vero ad iniquiſſimum Herodis mandatum capite plexo, Petro etiam ad eandem pœnam deſtinato (a qua tamen ſumma Dei bonitate liberatus eſt) ſæuiente etiam in cæteros perſecutione: Omnes (præter Iacobum qui frater Domini vulgo appellatur quod genere propinquus eſſet, & Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Epiſcopus relictus eſt) Omnes (inquam) diſceſſerunt illinc, & per diuerſa abeuntes, ad eas orbis regiones amandati ſunt, ad quas Spiritus Sanctus priuato inſtinctu velle eos proficiſci

Act. 8. 1.

Act. 12. 2.

 ſigni-

significauit. Sic nimirum Chrysostomus; *Apostoli prædicauerunt Iudæis, longoq; temporis spatio cæsi, & flagellati in Iudæa manentes; ac demum ab ipsis propulsi, in gentes profecti sunt.* Claudii Cæsaris anno secundo, Christi autem nati 44. hanc siue separationem, siue dispersionem Apostolorum factam non absurde conijcit [a] Baronius; quanquam non desint, qui biennio serius eam accidisse [b] autument.

Vt de tempore non ambigamus, certum est, [c] Ioannem Euangelistam in Asia sedem fixisse, ibiq; ad decrepitam vsq; ætatem in Euangelica doctrina propaganda desudasse.

Andræas, peragrata [d] Asia, inter Scythas, Sacas [e] & Sogdianos Christum annunciauit, & inde Græciam petens, cum in transitu apud Thracas, Macedonas, & Thessalonicenses nouæ legis semina sparsisset, vitam tandem finijt in Achaia.

Thomas, iter in [f] Parthiam institutum, ad [g] Indiam vsq; & Aethiopiam intendit, imo & ad Taprobanam insulam si [h] Nicephoro credimus. [k] Sepulchrum eius etiamnum hodie ab Indis ostenditur. [l] Matthæus apud Æthiopes ætatis reliquum videtur transegisse, quemadmodum & [m] Matthias: Bartholomæus, in [n] Armenia, Lycaonia, [p] Albania & citeriori [q] India: Et Iudas Thaddæus in [r] Mesopotamia, Arabia ac Idumæa. Philippus, postquam superiorem Asiam peragrasset, & Schytharum aliquas regiones, in Gallia multum temporis contriuit, vt inter alios nonnullos [s] Isidorus disertis verbis affirmauit: Quod mendose scriptum (Gallia pro Galatia):: Baronius existimat. Si apud Græculum quempiam is id legerit, quod in errorem huiusmodi illum perduxerit; Ammianum Marcellinum audiat docentem, [t] *Gallos sermone Græco Galatas dici solere & Celtas*; aut si mavult Theodoretum, [u] qui illud D. Pauli enarrans (*Crescens in Galatiam*) *sic* (inquit) *Gallias appellauit.*

De Britannia nostra hucvsq; altum silentium, quam tamen in hac prouinciarum partitione non neglectam, his verbis diserte asserit Nicephorus, [x] *Ægyptum & Lybiam alius, alius item extremas Oceani regiones, & insulas Britannicas sortitus est.* Id quod porro tradiderunt ante illum Theodoretus [y] ac [z] Sophronius.

Ex

Homil. 70. in Matth. cap. 22.
a *Annal. tom. 1. in Ann. Chr. 44.*
b *Apollon. apud Euseb. hist. Eccl. l. 5. c. 16.*
c *Euseb Eccl. hist. l. 3. c. 1.*
d *Euseb. ib. Niceph. l. 2. c. 39. & l. 8. c. 6.*
e *Sophron. apud Hierom. de scr. eccl.*
f *Eusib l. 3. c. 1. Orig. in Gen. l. 3.*
g *Greg Naz. hom. ad Arian.*
h *L. 2. c. 40. & l. 3 c. 1.*
k *Osor. de reb. gest. Eman. l. 3.*
l *Socr. l. 1. c. 5.*
m *Sophron. apud Hieron. de scr. eccl. Niceph. l. 2 c. 40.*
n *Chrys. in hom. de 12. Apost.*
p *Sophron. vbi sup.*
q *Socr l. 1. c. 15*
r *Niceph. l. 2. c. 4*
s *De vita & ob. Sanct. :: Martyrolog. Maij 1.*
t *Lib 15.*
u *In 2. Tim. 4.*
x *Lib. 3. c. 1.*
y *De cur. Gr. aff. l. 9.*
z *Sophron. in Catal.*

Ex illis duodecim qui post mortem Iacobi minoris & Iudæ proditoris, Apostolorum nomine insigniti sunt, tres adhunc restant commemorandi, qui omnes dicuntur (quam vere non pronuncio) operam plus minus nauasse, in illuminanda Euangelicæ doctrinæ radijs nostra Britannia. Simon ille qui *quod Cana Galilæa oriundus Cananæus, propter flagrantem in Magistrum suum ardorem* (vt loquitur [f] Nicephorus) *Zelotes cognominatus est; is, cœlitus adueniente sancto spiritu, Ægyptum, Cyrenem & [g] Africam, deinde Mauritaniam & Lybiam omnem Euangelium deprædicans percurrit, eandemq; doctrinam ad occidentalem Oceanum insulasq; Britannicas perfert.* Sic Nicephorus. Sed & à [h] Dorotheo id ipsum asseritur, qui etiam adijcit occisum *eum & sepultum ibidem.* Et [n] Græci in Menologio horum sententiam secuti videntur.

f *Lib.2.cap.40.*

g *Isid de vit.& ob.55.*

h *In Synopsi.*

n *Baron. Martyr.in Oct.28.*

Quod ad D. *Petrum* attinet; lectorem nolim lateat, vehementer, omnibusq; ingenij neruis contendere Pontificios (ac in primis personatum illum Parsonium Iesuitam, qui alieni nominis velo faciem obnubit, dum conscripti ad id opusculi, N. D. profitetur authorem) hunc Apostolum, sicut Ecclesiæ Romanæ primum Pontificem, sic nostræ Britannicæ primum fundatorem extitisse. Et hanc quidem sententiam, tribus præcipue testimonijs nituntur comprobare; qnæ singula expendere, pauloque diligentius, quanquam paucis, examinare, instituti nostri ratio postulabit.

Occurrit primo in loco, assertio, sed nuda, Simeonis Metaphrastæ; de quo homine si non sufficit dixisse, quod de Sozomeno Melchior [p] Canus, *Græcus is fuit, & hæc natio est, semperque fuit ad mentiendum promptula*; quam dignus sit fide, iudicet * Baronius, cuius verba libenter vsurpauerim, de eo hac in causa laturus sententiam: sic enim ille: *Sicut in alijs multis ibi à se positis errare Metaphrastem certum est, ita & in his hallucinatum esse constat.* Ac iure profecto tum demum poterat mendacissimi nebulonis stigmate inurere, quem ter, si non quater mendacij ac falsitatis tum nuperrime arguisse deprehendet, quisquis paucula folia locum illum præcedentia euoluerit.

p *Theol.loc.l.11 cap.penult.*

* *Annal. eccl. Tom.1.anno Christi,44.*

Illum igitur vt relinquamus tanquam mentione vix aut ne vix dignum, accedamus si placet ad verba illa Canonis, cui Innocentij Episcopi Romani prætexitur authoritas. Ea sic habent: [d] *Manifestum est, in omnem Italiam, Hispaniam & Africam atque Siciliam, insulasque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut successores eius, constituerunt sacerdotes.* Hæc vero quid quæso ad Britanniam nostram? de cuius ad fidem conuersione si quicquam confirmant, hoc est, quod neq; ad Petrum Apostolum, neq; ad eos quos vel ipse vel successores eius constituerunt sacerdotes, ea vllo modo tribuenda est. Quis enim non videt, Innocentium, dum limites nititur designare illarum Ecclesiarum, quas Apostolus prædictus aut ordinati ab illo instituerunt, nostram plane excluisse, quæ nec in prouincijs illis ab ipso enumeratis reperitur, neq; haberi potest vna ex insulis interiacentibus. Si de Sardinia, Corsica, Balearib. aut Melita lis fuisset, vicisset forsitan Iesuita. Sed hæc nostra sub alio quasi sole sita, huiusmodi finibus nullo modo comprehenditur. Nam, præterquam quod nominatim haud recensuerit (etsi omnium nostri orbis insularum nobilissimam) qui Siciliam non omisit, quintæ eius parti vix parem; si illam denotare habuisset in animo, alio vsus fuisset vocabulo, insulasque dixisset, non interiacentes, sed adiacentes.

d *Epist. ad Decent. dist. 11. c. Quis nesciat.*

Transeamus iam ad tertium illud testimonium, quod desumitur ex opusculo quodam Gildæ Britanni, cui titulus, In Ecclesiasticum ordinem acris correptio: vbi cum de vitiosis moribus clericorum sui temporis pluribus conquestus esset, dicit tandem, [e] *Multos habere suam Britanniam, præcepta Christi spernentes & suas libidines votis omnibus explere amantes, sedem Petri Apostoli immundis pedibus vsurpantes, sed merito cupiditatis in Iudæ traditoris pestilentem cathedram desidentes.* Ex quibus probari contendunt Pontificij, Præsulibus Britannis (de quorum nonnullis hic loci sermonem instituit) cathedram a Petro Apostolo primum collocatam. Quid lynces isti videant nescio: Ego certe tam oculatus non sum vt perspiciam, aliud hic dici, quam hypocritas huiusmodi, qui cupidatibus suis ædificationem Regni Christi postponunt,

e *In initio.*

nunt, Iudas potius proditoris, aut (vt postea is loquitur) Nicolai immundi hæretici successores videri, quam Petri aut cuiusquam alterius Apostoli.

Apage igitur Parsoni cum istis tuis Innocentijs & Metaphrastis, donec clariora attuleris aut fide digniora. Nam quod ad Alredi Rieuallensis nugas illas attinet, aut Gulielmi Eysengrenij hominis noui, ac recentissimi scriptoris narrationem; miseret me tui, quam tam tenuiter instructus in huiusmodi arenam ausus sis descendere. Ne tamen hæc tua tam præclara dona irremunerata videantur; habe tibi si placet duas rationes, quas si recti iudicij lance velis perpendere, plus multo ponderis habere reperies, quam aut Rieuallensis somnia aut Eysengrenij tui temeraria illa & sine authore effata.

Cæterorum Apostolorum labores, itinera, peregrinationes, cum tam diligenter a scriptoribus sigillatim recensentur, prout iam antea retulimus; Si D. Petrus, princeps (vt vultis) Apostolorum, hucvsq; penetrauit, vti Euangelij lucernam in hac vltima Britannia & alio quasi orbe accenderet; portenti hercle instar erit, hunc tantum conatum, omnes omnium generum scriptores adeo latuisse, vt neq; apud nostros, neq; alios vllos paulo antiquiores, mentio eius vel leuissima vsquam facta fuerit, præterquam apud Metaphrastem, fluxæ vt nostis fidei hominem, qui octingentis & amplius annis post obitum D. Petri vixit (circa annum videlicet salutis 900.) ac deniq; qui vitam traduxit in loco tam procul hinc dissito (Constantinopoli) vt res nostras exquirendi facultatem non habuerit, multoq; minus ea de nostris Ecclesijs tradendi, quæ tam multi inter nos egregiè docti ac antiquitatis solertissimi indagatores, nunquam tamen reperire potuerunt.

Deinde quum omnes, qui huc aduenisse D. Petrum contendunt, (Baronius, Parsonius & reliqui) aduentus huiusmodi tempus non aliud designent, quam id quando Claudij Cæsaris edicto Iudæi omnes Roma pulsi sunt (cuius rei mentio, non solum in sacra [a] Scriptura, sed & in alijs affatim scriptoribus [b] reperitur) [c] Metaphrastes certe Parsonij nostri præcipuus

a *Act. 18. 2.*
b *Oros. lib. 7. Sueton. in Claud.*
c *Die 29. Iun.*

præcipuus athleta (si quicquam hoc habet ponderis) disertis verbis asserit, Petrum Roma tunc temporis discedentem, in Africam rectà perrexisse, vbi Ecclesiæ Carthaginensis fundamenta iecit, eiq; Crescentem discipulum suum reliquit Episcopum, tumq; per Alexandriam Egypti iter facientem, Hierosolymam petijsse. His assentitur Onuphrius Panuinus in [c] Annot. ad Platinam, qui nulla mentione facta itineris alicuius a D. Petro in Occidentales aut Aquilonares mundi plagas suscepti; *Edicto* (inquit) *Claudiano quo Iudæi pulsi sunt, Petrus Roma exire coactus, Hierosolymam reuersus est.* Et ne post breuiorem aliquam moram discessisse, ac Occidentem versus iter denuo instituisse suspicemur, adijcit, *concilio ibi Apostolorum de abroganda circumcisione & morti beatissimæ virginis interfuisse*, atq; inde Antiochiã relicto Hierosolymæ Iacobo Apostolo, profectũ, septẽ ibidẽ annis vsq; ad Claudij obitum & Imperiũ Neronis permansisse. Hoc ipsum a Bellarmino porro asseritur, qui his in verbis peregrinationes D. Petri descripsit [f]: *Ex Iudæa anno quinto à passione Domini Petrus profectus in Syriam, Antiochiæ fixit sedem & mansit annos fere 7. Episcopus eius vrbis. Non tamen hoc ita accipiendum est quasi nunquam ex Antiochia toto illo tempore egressus sit; imo vero eodem tempore peragrauit vicinas prouincias, Pontum, Asiam, Galatiam, Cappadociam & Bithyniam. Inde autem profectus anno septimo Episcopatus Antiochensis (qui erat vndecimus a passione Domini) rediit in Hierusalem, ibique comprehensus, ab Herode in vincula coniectus est in diebus Azymorum.* Act. 12. *sed paulo post ab Angelo liberatus, eodem anno (qui erat secundus Claudij) Romam venit, ibique sedem fixit ac tenuit annis 25. Nec tamen toto eo tempore quo fuit Episcopus Romanus mansit Romæ, sed posteaquam 7. annis Romæ prædicauerat, rediit in Hierusalem, expulsus à Claudio ex vrbe vna cum cæteris Iudæis.* Et post pauca; *Itaq; cum audissent ij qui erant Antiochiæ Petrum venisse in Hierusalem, miserunt ad eum Paulum & Barnabam, & tunc factum est concilium Hierosolymitanum. Mortuo autem Claudio, rediit Petrus Romam & ibidem vitam finiuit.* Huc vsq; Bellarminus.

[c] *Ad vitam S. Petri.*

[f] *To. 1. de Rom. Pont. lib. 2. cap. 6*

Hæc cum ita sint, quanquam glorioſum in primis duce-

remus,

remus, à tam inclyto nobiliq; parente, spiritualis nostræ cognationis stemma deducere; hinc tamen ratio, illinc testium fide dignorum contrarium asserentium penuria, vt credamus firmiter, cogit, à Diuo Petro nunquam visam hanc nostram Britanniam, imo neq; aliquam aliam Europæ partem quæ Italiæ sit ab Occidente.

De Sancti Pauli ad nos accessu, probationes habemus quanquam haud plane luculentas, quæ tamen multo magis fidem faciant quam quæ ad D. Petri apud nos præsentiam confirmandam allata sunt.

In eo ipso capite vbi dicit, [x] omnes regiones à Ierusalem per circuitum vsque ad Illyricum se repleuisse Euangelio Christi, cupiditatem suam in Hispanias proficiscendi, mentione eius bis facta, profitetur, si forte prophetico spiritu eam profectionem ibi loci non prædicit, quod [y] Theodoretus affirmat. Et cum, postquam è carcere solutus est (Imperio Neronis quinto) multos annos (7. puta vel 8.) sui iuris ac liber vixerit; cur putemus ab hac cupiditate explenda eum abstinuisse, cum eius summam facultatem habuisset?

x *Rom.* 15. 19.

y *In Rom.* 15. *Vers.* 24. & 28.

Pontificij nostri nihilo seciùs, haud æquo animo patientes, ab alio fonte boni quicquam fluere quam à sua Roma; huic de profectione D. Pauli in Hispanias sententiæ pertinacissime refragantur. Innocentius Pont. Rom. diserte *negat, Apostolorum quenquam aut in Hispania, aut in aliqua alia regione docuisse, quæ in Occidentali mundi plaga sita sit. Legant* (inquit [a] ille) *si in istis prouincijs alius vllus Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse.* Aquinas [b] Thomas, authoritate nixus Gelasij Pont. (qui apud [c] Gratianum D. Paulum asserit implere non potuisse quod promisit) in Hispaniam nunquam eum profectum contendit. Dominicus porro [d] Soto aliquot rationes (satis futiles quidem illas) adducit, quibus hanc eorum sententiam confirmare nititur. Illarum præcipua (quo tamen nihil dici potuit absurdius) à nemine antiquorum huius profectionis mentionem factam affirmat. Cum reuera vno quasi ore omnes qui ea de re scripserunt (pauciss imis exceptis) in Hispaniam D. Paulum (vt promissa exolueret) profectum tradiderint; [e] Dorotheus, [f] Hieronymus, [g] Epiphanius, [h] Chrysostomus,

a *Epist. ad Dec. dist.* 11. *c. Quis nesciat.*
b *In Rom.* 15.
c 22. *q.* 2. *cap. Beatus.*
d *In Rom.* 15.
e *In Synopsi.*
f *In Isa.* 11. & *in Amos* 5.
g *Hæres.* 27.
h *Hom.* 76. *in Matt.*

soſtomus, [i] Gregorius, & [k] Anſelmus. [l] Theodoretus porro adijcit (quod antea memoraui) *ſpiritu prophetico eam profectionem prædictam, & idcirco neceſſario implendam fuiſſe.*

i *Moral. l. 3. c. 22.*
k *Rom. 1. 5. 6. vide*
l *In Rom. 15.*

Hæc omnia, ſi quid ad Britanniam noſtram, perconteris; reſpondeo, eorum nonnullos, de hac Pauli in Hiſpanias profectione ita loquutos, vt ſatis probabiliter colligi poſſit, ſic itineris rationem eum inſtituiſſe, vti ante reditum alias complures regiones ac inter eas Britanniam noſtram inuiſerit.

m *In Amos 5.*

Sic nempe [m] Hieronymus, *Paulus effuſus eſt ſuper faciem vniuerſam terræ, vt prædicaret euangelium de Hieroſolymis vſq; ad Illyricum; & ædificaret non ſuper alterius fundamentum vbi iam fuerit prædicatum, ſed vſq; ad Hiſpanias tenderet, & à mari rubro vſq; ad Oceanum curreret, imitans Dominum ſuum & ſolem iuſtitiæ, de quo legimus, à ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius vſq; ad ſummum eius, vt ante eum terra deficeret quam prædicandi ſtudium.*

Theodoretus vero magis adhuc perſpicue in eandem ipſam ſententiam; [n] *Quando* (inquit) *appellatione vſus Romam à Feſto miſſus eſt, defenſione audita abſolutus & in Hiſpaniam profectus eſt, & ad alias gentes excurrens, eis doctrinæ lucem attulit.* Et alio loco; [o] *Poſtea in Italiam venit, & in Hiſpanias peruenit, & inſulis quæ in mari iacent vtilitatem attulit.* Denique ne his verbis (*ad alias gentes, & inſulis quæ in mari iacent*) vtrum Britanniam noſtram deſignarit vlterius ambigamus, aſſerit [p] diſerte (ſi Ieſuitæ credamus) apud Britannos noſtros fidem Chriſtianam eum prædicaſſe. Neq; diffiteor, tantundem fere Theodoretum innuere in loco citato. Hoc ipſum confirmat (ſi forte Poetica licentia non fuerit vſus) Venantius Poeta Chriſtianus (antiquus tamen) qui eiuſdem Apoſtoli laborioſas profectiones enarrans, hæc cecinit,

n *In 2. Tim. 4.*
o *In Pſal. 116.*
p *Lib 9. de cur. Græc. affect.*

[q] *Tranſijt Oceanum, vel qua facit inſula portum,*
Quaſq; Britannus habet terras, quaſq; vltima Thule.

q *Ven. Honor. Clem. Fort.*

Sophronius [r] porro Patriarcha Hieroſolymitanus, diſertis verbis aſſerit Britanniam noſtram eum inuiſiſſe. Nec deſunt (Ieſuitæ antedicto ſi fidem adhibeamus, nam librum ab eo citatum, videre, mihi nunquam contigiſſe, fateor) qui tempus ipſum deſignent aduentus eius, quartum videlicet Neronis

r *Sermo de natiuit. Apoſt.*

Neronis annum, Christi vero quinquagesimum nonum. Qua in re allucinatum constat; neq; enim ea tempora coincidunt. Et videtur ad causam dicendam vocatus Paulus anno Neronis tertio (qui fuit Christi quinquagesim° nonus)ac in custodia, sed laxiori, postea per biennium detentus; vt profectionem vel in Hispaniam, vel Britanniam, ante annum Domini 61. Neronis quintum non potuerit suscipere.

Hæc sunt quæ de Apostolis habui dicenda, quatenus ipsi coram apud nos præsentes, fidei doctrinam in Britannia nostra prædicasse videantur.

Cap. II.

NVnc postquam de Apostolis verba fecimus, ad discipulos eorum descendamus, illos nempe qui euangelium apud nos prædicasse feruntur. Ac horum certe duos duntaxat reperi de quibus vsquam fit mentio, Ioſephum Arimathæum, qui Christi Domini corpus condidit sepulchro, & Aristobulum, de quo Apostolus Rom. 16. [a] *Salutate eos qui sunt ex Aristobuli domo.* Hunc dicit Martyrologium [b] Romanum, fuisse (non Petri vt vult Parsonius) sed Apostolorum discipulum; & quod, cursu prædicationis peracto, Martyrium consummauit. [c] Dorotheus & Menologium porro Græcorum (vt perhibet saltem [d] Baronius) adijciunt, missum ad Britannos euangelicæ prædicationis causa Britanniæq; Episcopum factum: Cumq; de eius hinc recessu nemo quisquam scriptorum quicquam prodiderit; hic omnino apud nos, nec alibi, vitam finijsse, isti tanquam è tripode pronunciant. His existimatur Nicephorus astipulari, cum tamen ille de Britiana, non de Britannia loquatur, Italiæ nimirum prouincia a Brutijs inhabitata. Verum enimvero esto vt vultis, vincatis, litem vlterius non mouebo in hac causa, modo hoc vnum audire ne grauemini: Ista si vera sint, amandatum huc a D. Petro Aristobulum, prædicasse hic euangelium, & hic etiam Martyrium consummasse: Infœlix quan-

quam

a *Vers.* 10.

b *In Mart.* 15

c *In Synops.*

d *In Martyrol. die* 15. *Mart.*

quam fuerit Petrus primus nostræ gentis (sic enim vobis placet) Apostolus, qui tantorum sudorum tam tenuem reliquerit memoriam; infœliciorem tamen multo dicendum Aristobulum istum, Legatum eius, scilicet a latere, de quo, cum Ecclesiæ huius nostræ Protomartyr fuerit (omnia namq; vobis concedimus) historicorum tamen nostrorum nemo hercule nemo, quicquam plus vel minus mutiuerit; cum de Sancto Albano (quem primum pro Christiana fide sanguinem hic loci fudisse autumamus) eiusq; de agonibus, per multa volumina conscripta habeamus.

Ad Ioſephum quod attinet Arimathæum, de eius ad nos accessu & rebus hic gestis, tot habemus & tam locupletes testes, vt quilibet perspicere possit qui plane stupidus non sit, è re Pontificiorum non esse, harum rerum veritas vt innotescat, quod personatus ille tam leuiter eas & tanquam canis ad Nilum, tam meticulose attingat. Conuenit igitur vt eis sigillatim & prolixius paulo recensendis operam nauare non pigeat.

Si fidem adhibere licet veteri cuidam manuscripto Vaticanæ [c] Bibliothecæ, *certum est Lazarum, Mariam Magdalenam, Martham & Marcellam pedissequam in quos Iudæi maiori odio exardebant, tempore dispersionis Apostolorum non tantum Roma pulsos, sed vna cum Maximino discipulo nauiq; absq; remigio impositos, in certum periculum mari fuisse creditos, quos diuina prouidentia Massiliam tradunt appulisse: Comitemq; ferunt* (inquit ille) *eiusdem discriminis Ioſephum ab Arimathæa nobilem decurionem, quem tradunt ex Gallia in Britanniam nauigasse, illicq; diem clausisse extremum.*

[c] *Baron. Annal. tom. 1. anno Christi 35.*

Causam huius transfretationis si libet exquirere; Freculphus Episcopus Lexouiensis (qui floruit Anno Domini 840) hanc refert. Philippo Apostolo, aut (vt nonnullis placet) Euangelistæ (horum siquidem res gestæ vt plurimum confunduntur) magna fuere certamina cum Druydibus Gallicanis, *quorum disciplina in Britannia reperta, atq; inde in Galliam translata existimatur; adeo vt, etiamnum tunc qui eam rem cognoscere vellent, plerumq; illò discendi causa proficiscerentur.* Sic [f] Cæsar. Postquam igitur is intellexit, non magno

[f] *Comm. l. 6.*

freto

freto hanc insulam à Gallia diremptam, & paucarum horarum nauigatione adiri posse; emittere placuit 12. concionatores (quibus Iosephum præfecit) vt insulanorum nostrorum animos per superstitiones Druydum excæcatos, Euangelij luce illustraret. Peruenisse huc feruntur anno salutis 63. & in fide Christiana propaganda multum elaborasse: locum vero vbi sedem fixerint, non alium fuisse quam illum vbi nunc sita est Glastonia (vulgo Glastonbury) in Comitatu Somersetensi. Is paludibus tunc vndequaq; circundatus insula habebatur, & illis a principe illius Regionis concessus perhibetur vt ibi sedem figerent: Alios autem duos regulos, 12. hydas terræ adiecisse (Dicitur hyda a nostris, tantum terræ quantum vno aratro colitur) quæ in hodiernum vsque diem, 12. hydæ Glastonienſium nuncupantur.

Hæc insula tunc temporis Auallon dicebatur, hoc est, insula pomorum, postea *Inis witrin*, vitrea insula, & inde à Saxonibus post constructum ibi cœnobium enatamq; vrbeculam, Glastonburie, quasi vrbs vitrea appellata. Hic loci Iosephus ædiculam constituit, sibiq; & socijs habitacula, quæ varijs postea incrementis sic aucta & mutata sunt, vt ibi Monasterium viderint parentes nostri, amplitudine ac magnificentia perpaucis in vniuersa Europa (quantum autumo) postponendum. In hac ædicula, postquam in cælestem patriam Iosephus remigrauit, anno viz. Christi 76. corpus eius sepultum asseuerat [1] Balæus antiquitatum Britannicarum diligentissimus perscrutator; & maiorum id traditione perpetua confirmatum, neq; vnquam a quoquam in dubium vocatum existimo, donec Pontificijs visum, Maiestatis Romanæ luminibus, nescio quo modo officere hanc de peregrinatione Iosephi historiam, ideoq; ad fidem illi derogandam, nullam non lapidem mouendum.

[1] *De script. Anglicent. 1. cap. 22.*

Pergamus igitur, cumq; personatus noster Iesuita, harum rerum testem nullum agnoscere videatur (præter traditionem) qui ducentis annis sit antiquior; præter dudum citatos, Freculphum ac manuscriptum Vaticanum, en vobis adhuc alios producendos. Gulielmus Malmesburienſis ante annos 400. vita functus, in libro quem de antiquitate Glastonienſis

ſtonienſis Monaſterij perſcripſit, ædiculam prædictam a Ioſepho conſtructam diſertis verbis aſſerit. Patricius, Scotorum Hiberniam incolentium Epiſcopus ſecundus (ſi non primus) qui obijſſe dicitur anno 491. *Primam huius cœnobij Eccleſiam à 12. Diſcipulis ſanctorum Philippi & Iacobi conſtructam ſcribit, & quod tres Reges Pagani ipſis 12. totidem terræ poſſeſſiones dederant, &c.* Ac iſta ſe legiſſe in ſcriptis ſanctorum Fugatij & Damiani profitetur. Auguſtinus item, Saxonũ noſtrorum dictus Apoſtolus, in Epiſtola quadam ad S.Gregorium hac de re,ſic loquitur: *Eſt in confinio occidentalis Britanniæ, quædam regalis inſula, quæ antiquo vocabulo Glaſcon nuncupata, latis locorum dimenſa finibus, piſcoſis aquis, ſtagneis circundata fluminibus, & plurimis humanæ indigentiæ vſibus apta, ſacriſ⅓ (quod maximum eſt) dedicata muneribus. In ea ſiquidem primi Catholicæ legis Neophytæ, Eccleſiam, nulla hominum arte conſtructam (vt ferunt) imo humanæ ſaluti à Deo paratam repererunt.* In quibus verbis, etſi de Ioſepho nominatim mentionem non faciunt,tamen quod Diſcipulos Apoſtolorum & primos Catholicæ legis Neophytas hic loci ſedem fixiſſe perhibent dicti Patricius & Auguſtinus, Ioſephum præcipue ab illis deſignari mihi quidem ſatis clarum videtur.

Apud Leland. in aſſert.art.

Antiquit.Brit.

Henricus præterea ſecundus Anglorum Rex (quem obijſſe conſtat ante annos 420.) in diplomatis quibuſdam profitetur, legiſſe ſe Chartas & conceſſiones multorum Principum huic cœnobio factas, Gulielmi abaui ſui, Henrici primi aui, Edgari, Edmundi, Edwardi, Elfredi, Bringwalthij, Kenthwini, Baldredi, Inæ, Arthuri, Cudredi, necnon & Kenewallæ hominis Pagani, in quarum nõnullis hæc Eccleſia ſanctorum mater, in alijs ſanctorum ſepulchrum appellatur, ſimulque dicitur, ab ipſis Chriſti Domini Diſcipulis eam fundatam,Ioſephum haud dubie intelligens, præterea-que (vt veriſimile eſt) Simonem Zelotem, de quo antea. Hoc ipſum diploma,Ioannes Stous in annalibus ſuis, & manibus contrectaſſe, & oculis ſe vidiſſe atque legiſſe affirmat.

Liceat his adijcere Elogium quoddam antiquum, in æs inciſum & columnæ affixum prædictæ Eccleſiæ,quod ipſe e-

go

go nõ ita pridem legi, apud Thomam Hughes iuris egregie consultum Wellensem, quod integrum & omnibus suis numeris perfectum lectori visum exhibere, tametsi quæ habet cuncta, non probem. *Anno post passionem Domini* 30. *duodecim sancti (ex quibus Ioseph us ab Arimathæa primus erat) huc venerunt, qui Ecclesiam huius regni primam in hoc loco construxerunt, quam Christus in honorem suæ matris & locum pro eorum sepultura præsentialiter dedicauit, sancto Dauid Meneuensium Archiepiscopo hoc testante, cui Dominus Ecclesiam illam dedicare disponenti, in somnis apparuit, & eum à proposito reuocauit, nec non in signum quod ipse Dominus Ecclesiam illam primus cum cœmiterio dedicarat, manum Episcopi digito perforauit; & sic perforata multis videntibus in crastino apparuit. Postea vero idem Episcopus Domino reuelante, ex sanctorum numero in eadem crescente, quendam cancellum in Orientali parte huic Ecclesiæ adiecit, & in honore beatæ Virginis consecrauit, cuius altare inestimabili sapphyro in perpetuam huius rei memoriam insigniuit. Et ne locus aut quantitas prioris Ecclesiæ per tales augmentationes obliuioni tradatur, erigitur hac columna, in linea per duos Orientales angulos eiusdem Ecclesiæ versus meridiem protracta & prædictum cancellum ab ea abscindente. Et erat longitudo ab illa linea versus Occidentem* 90. *pedum, latitudo vero eius* 26. *pedum, distantia centri istius columnæ à puncto medio inter prædictos angulos,* 48. *pedum.* Atq; inscriptio illa hactenus.

Recentiorum temporum scriptorum authores si placet audire, occurrit in primis Io. Capgrauius (si forte inter recentiores is numerãdus est qui ante annos 200. è viuis excesserit) qui in suo Britannicorum Sanctorum Catalogo, Ioseph um dicit Arimathęum vna cum filio suo Ioseph o, & socijs decem postquam in Gallia appulerunt, amandatum huc a Philippo Apostolo, prædicasse hic euangelium sub Aruirago Rege Anno Christi 63. & prædia quædam ab illo accepisse inter vepres siluas & paludes in insula quadam dicta *Inis Witrin*, hoc est, Insula Vitri. Hardingus hanc de Ioseph o narrationem antiquissima dicit traditione confirmari. Georg. [b] Maior, Euangelij lucernam in Britãnia primum accensam esse per Ioseph ũ Arimathæum pronuntiat. Et [c] Sander° (inter suos

In vita S. Ioseph ũ

b *In Præfat. quadam. Confut. Apol. c.* 15 §. 3.

c *In præfat. ad lib. de Schis. Angl.*

ſuos ſtrabones luſcus) *Britannos* (inquit) *ad fidem Chriſti primus conuertiſſe, primamq; Eccleſiam in illa natione erexiſſe perhibetur, Ioſephus ab Arimathæa.* In quibus verbis tam Maior quam Sanderus, non ſolum D. Petrum, ſed Ariſtobulum etiam (eius ſi Dijs placet Legatum) a munere Apoſtolatus noſtri plane excludunt.

Iudicet nunc lector de iſtorum hominum æquitate, apud quos, vnius Græculi, hominis leuiſſimi ſententia, tot tam claris & omni exceptione maioribus teſtimonijs eouſq; præponderat, vt illi ſoli fidem non adhibere de aduentu Petri, his adhibere de Ioſephi, piaculum videatur, nempe quia Ieroſolyma proficiſcens, Romam Ioſephus non diuertit, vt ibi commeatum peteret, antequam ad has noſtras regiones accederet; vel potius (vt quod verum eſt eloquar) quia doctrinam hic tradidiſſe, & diſciplinam inſtituiſſe, illi quam hodie tuentur Pontificij haud vſquequaq; conſonam, pluſquam veriſimile eſt. Certo ſiquidem certius eſt, pleraſq; Eccleſias (cur non dicam omnes) Hiberniæ, Scotiæ, ac Walliæ, in plurimis rebus, a praxi & diſciplina Romanæ [d] diſcrepaſſe quo tempore Auguſtinus huc venit. Imo ſexcentis poſt annis (ſicut in Giraldo [e] videre eſt) Hibernorum nonnulla inſtituta reperies, Græcorum quam Latinorum Eccleſijs magis conformia. Paſchalis vero ſolennitatis celebratio ſecundum normam & morem orientalium, tam pertinaciter a Cambro-Britannis retenta, ne dicam peruicaciter; ſatis haud dubie indicio eſt, ex oriente religionis Chriſtianæ ſemina accepta, idq; in ipſa prima Eccleſiæ infantia; ſaltem ſi verum ſit quod perhibet [f] Beda, omnes Apoſtoli Ioannis ſucceſſores in Aſia poſt obitum eius, & omnẽ per orbem Eccleſiam, conuerſam eſſe in obſeruationẽ Paſchæ die Dominica non niſi à quintadecima luna vſque ad viceſimam primam.

At enim ab hæretico aliquo hunc morem forſitan nuperrimè introductum: Sic namq; Parſonius autumat. Ab hæretico forſitan aliquo? benè quod forſitan, nam, ſi quonam percontemur aut quando, non facilè ſe explicabit. Et cur nudæ coniecturæ fidem adhibeamus non video, præſertim in re quæ diſciplinam ſpectat; diſciplinam inquam, quæ, quam doctrina,

d *Necnon & de aliis Eccleſiaſticæ vitæ diſciplinis controuerſia nata eſt. Beda lib. 3 cap. 25. Mota quæſtio de Paſcha, tonſura & aliis rebus eccleſiaſticis. Beda ibidem.*

e *Gir. Cambr. Topograph. Hib. lib. 2. cap. 25.*

f *Vbi ſupra.*

doctrina, difficilius multo corrumpitur. Paulatim hæc inficitur (doctrina) & occultè, rudiorum plerumq; animis in errorem abductis, & silentio tegitur, donec ex inopinato fortis & metuenda exurgit: In illa verò semel stabilita, nihil mutari potest sine strepitu, nemo tam stupidus est qui non aduertat illico; & qui paulò sunt prudentiores, satis perspiciunt, tutius multò esse nonnihil incommodi ijs in rebus perferre, quam innouationis aleam ac periculum subire.

Quod de Damiano ac Fagano, Germano deinde ac Lupo obijcitur, nunquam eos probaturos hunc morem Paschatis celebrandi (antiquis nimirum Britannis vsitatum) si vsurpatum à nobis hic reperissent, Romanorum institutis tam contrarium: Respondeo, fieri posse, vt corrigendi operam & dederint ij & perdiderint, nec tamen ad nostram notitiam id peruenerit: Probabilius autem videri, cum aliàs hic haberent satis quod agerent, & res planè maximi momenti non esset; consultius duxisse hanc intactam & intentatam relinquere, quam negotijs nimis multis simul eodemq; tempore semet implicando, vniuersæ rei summam & tantorum laborum successum in periculum conijcere.

Diuus certè Irenæus Lugdunensis Episcopus, in causa haud dissimili ita iudicasse videtur. Victorem siquidem Pont. Romanum, cum Asiaticis Episcopis ferocius agentem quod Ecclesiæ Romanæ morem non sequerentur in Paschalis solennitatis, & ieiuniorum tempore deligendo; reprehendit acriter, quòd pacem Ecclesiæ conturbaret, tanta vi nisus abolere morem antiquitus traditum tamq; diu ab illis Ecclesijs obseruatum. *Euseb. hist. eccl. l. 5. c. 24.*

Sed neq; probabile est, voti compotes futuros, si in hoc ritu mutando aliquid attentassent. Responsum certe debebant expectare non aliud quam quale Augustino postea redditum est in eadem causa, hoc nimirum è Gratiano, g *Ridiculum est & satis abominabile dedecus, vt traditiones quas antiquitùs à patribus susceptimus, infringi patiamur*: Aut si mauis hoc Augustini, h *In his rebus de quibus nihil certi statuit diuina Scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tuenda sunt*: Aut deniq; illud Hieronymi, i *Traditiones Ecclesiasticæ*

g *Dist. 11.*

h *Ad Casulanum presbyt.*

i *Ad Lucianum.*

siasticæ (præsertim quæ fidei non officiant) ita obseruandæ vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudo aliorum contrario more subuertenda.

Inficias iri non potuit, Ecclesias Asiaticas per D. Ioannem institutas, Pascha celebrare solitas decimaquarta Luna. Et vt ita facerent, ab Apostolis in primo illo Concilio Hierosolymitano ordinatum quis non credat, quando id quod tunc temporis constitutum est de abstinendo à suffocatis & sanguine, ad vnum atq; eundem finem tenderet, videlicet, *ne scandalum facerent Iudæis?* (vt rectè [l] Wilfridus apud Bedam. Qua de re sic [m] Augustinus; *Et, si hoc tunc Apostoli præceperant, vt ab animalium sanguine abstinerent Christiani, ne præfocatis carnibus vescerentur, elegisse mihi videntur pro tempore rem facilem & nequaquam obseruantibus oneroſam, in qua cum Israelitis etiam Gentes, propter angularem illum lapidem duos parietes in se condentem, aliquid communiter obseruarent simul & admonerentur, in ipsa arca Noe quando Deus hoc iussit, Ecclesiam omnium gentium fuisse præfiguratam, cuius facti prophetia, iam gentibus ad fidem accedentibus, incipiebat impleri.* Sic etiam prudenter B.Rhenanus, [n] *Opus fuit olim multa Christianis indulgere, quod senes plerunq; ad nostram religionem conuersi fuerint, ideoq; haud facile adduci potuerint vt semel receptam consuetudinem abijcerent. Nam*

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem,
Testa diù.

Ac ista vt nobis omnia concedantur, non negarim tamen, quin harum rerum causa sublata, tolli potuerint & effectus, quemadmodum & iam sublati sunt & fuerunt plerique; ante tempora D. Augustini, qui post pauca, antea citatis subijcit, *Vbi Ecclesia gentium talis effecta est, vt in ea nullus carnalis Israelita appareat; quis iam hoc Christianus obseruet, vt turdos vel minutiores auiculas non attingat, nisi quorum sanguis effusus est, aut leporem non edat si manu à ceruice percussus, nullo cruento vulnere occisus est? Et qui forte pauci adhuc tangere ista formidant, à cæteris irridentur.*

Veterem igitur ritum illum Paschatis celebrandi (nempe ab Orientalib. Ecclesijs acceptum) à maioribus nostris non sine

l *Lib.3.c.25.*
m *Cont.Faust. l.23.c.13.*
n *In Tertul. de Cor. militis.*

sine causa mutatum confitemur; ita tamen, vt simul asseramus, & legitime olim institutum, & seculorum aliquot praxi inolitum; neq; temere abijci debuerit à Britannis nostris, neq; à Theologis prædictis de eo abolendo anxiè nimis elaborari; cum & opus futurum difficile constaret, & alia momenti multò maioris haberent in manibus, faciliora tamen tractatu: Quanquam (sicut antea dictum est) haud incredibile videatur, tentasse illos aliquid in hac re, quod tamen nemo scriptorum memorauerit.

Primam huiusmodi ritus Paschalis apud nos originem si libet adhuc vlterius consectari; nihil certe clarius, quam tum nuperrimè haud quaquam exortum, quando ita loquutus videtur Honorius Pont. apud Bedam. Nam ante 70. annos à Columba & successoribus eius vsurpatum ostendit Colmannus Lindisfarnensis Episcopus, nemine contra tendente: *Ecc. hist. l. 3. c. 5.*

Ab archi-hæretico vero Pelagio aut scelesto illo Cœlestio introductum dicere, perridiculum est; cum nemo id vnquam tradiderit ante Parsonium. Et quis sanæ mentis existimarit, si ab illo acceperit initium, fieri posse, vt neq; ab ijs qui hæreses eius confutarunt, neq; ab illis qui damnauerunt, vlla eius mentio facta fuerit?

Quapropter, satis liquere arbitramur, Paschalis festi celebrationem decimaquarta Luna, simul cum ipsa religione Christiana hîc cœptam; atque hanc per Iosephum & socios suos primùm inter nos disseminatam, nisi forte à D. Paulo aut Zelote aliquod Ecclesiæ fundamentum ante iactum, cuiquam libeat credere.

Huic capiti properabam iam colophonem addere, quando apud Nauclerum mentionem occurrere video Timothæi (ad quem D. Paulus duas Epistolas conscripsit) quasi is Euangelium hic prædicauerit, & Lucium Regem ad fidem converterit. Sed quia temporum ratio id non patitur, nec quenquam alium reperi, qui hæc tradat; dabit mihi veniam Nauclerus, si ista non solum non vera, sed nec verisimilia pronunciem. *Vel. Gen. 7.*

Cap. III.

QVanquam dubitandum non est Ioſephum ſocioſq; ſuos, in propaganda Chriſtiana religione operam ſedulo nauaſſe; videntur tamen non ita multum profeciſſe, ideoq; monaſticam tandem vitam amplexos, in prædicta inſula Aualonia conſenuiſſe. Siquidem ex illis quos Chriſto genuerunt, ne vnum quidem nominatum repperi. Nam ad Claudiam Rufinam quod attinet, ſi vera ſunt illa quæ hiſtoricorum noſtrorum nõnulli de ea perhibent, Chriſtiana religione imbutam oportet, longe antequam Ioſephus huc appelleret; vt non ſine cauſa, Diui potius Pauli diſcipulam quam Ioſephi, Balæus conijciat. Sed cætera audiamus quæ de hac muliere ſcriptores noſtri tradiderunt.

o Cent. 1. c. 25. *Claudia Rufina* (inquit o Balæus) *Britannici generis nobiliſſima mulier, nominis claritudinem ex ingenti vtriuſq; linguæ (Latinæ & Græcæ) notitia per Italiam & alias mundi nationes commeruit. Maritum habebat fortunis atq; eruditione ſibi non diſſimilem (à quo cognomen accepit) A. videlicet Rufum, cognomine Pudentem, Etruſca nobilitate equitem inſignem, Poetam Bononienſem, ac Stoicæ ſectæ philoſophum eruditum; qui tandem poſt Romanæ militiæ tribunatum, Senatorij ordinis Romæ vir factus, Claudianorum acta chartis commiſit, & hominum vitia Socratico more ſatyris corripuit, adigebatq; Martialem Poetam (vt cui amantiſſimus erat) calamo plura reformare.* Id quod ipſe p Martialis fatetur in hoc carmine:

p Lib. 7. Epi. 10.

Cogis me calamo manuq; noſtra
Emendare meos Pudens libellos.
O quam me nimium probas amaſq;
Qui vis archetypas habere nugas.

Ac ipſum quidem, ſicut ab humanitate, amicitia, liberalitate, pietate, eruditione, ſtudio atq; eloquentia Tulliana commendat; ſic vxorem eius Claudiam à forma, fœcunditate, fide coniugali, q L. 7. Epig. 54. *doctrina, linguis & literis.* Sed ipſum (ſi placet) q Martialem audi.

Claudia

Claudia cæruleis cum sit Rufina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet?
Quale decus formæ? Romanam, credere matres
Italides possunt, Attthides esse suam.
Dij bene quod sancto peperit fœcunda marito
Quot sperat generos, quotque puella nurus,
Si placeat superis vt coniuge gaudeat vno,
Et semper natis gaudeat illa tribus.

Si de marito eius libeat ambigere, eccum tibi ex eodem * Martiale,

* *Lib.4.Ep.13.*

Claudia Rufe meo nupsit peregrina Pudenti, &c.

Hæc magno prædita ingenio mulier, scripsit (inquit Balæus) *tam Latine quam Græce non pauca. Consuevit illa Martialis prædicti (qui & epicedio virum eius in Cappadocia defunctum celebrarat) poemata colligere, & ad Britannos Xenij loco mittere. Vnde idem Poeta scribit,*

Dicitur & nostros cantare Britannia versus.

Claudiam hanc Britannam cum Pudente marito fuisse Christianam ac D. Pauli Discipulam, & locus & tempus concordant: Imo ipsius beatissimi Apostoli posterior ad g *Timotheum Epistola plane declarat. Qui dum Romæ esset altera vice sub impio Nerone captiuus anno Christi 70. contracta cum istis ex diuini verbi ministerio intima amicitia, hanc sententiam in ipso Epistolæ fine addidit: Salutant te Eubulus & Pudens, & Linus, & Claudia & fratres omnes.* Hæc Balæus. Adijcit h Volaterranus (quod & Balæus meminit) *Pudentem Senatorem Romanum cum tota domo Christianum factum, filios habuisse Pudentianam, Praxedem & Nouatum, omnes inter sanctos vna cum patre relatos; atque sorores post mortem parentum, ex eorum facultatibus sanctis ministrasse, martyresque sepelijsse.* Et i Baronius, *Maiorum firma traditione præscriptum, domum Pudentis fuisse primum hospitium S. Petri, illic primum Christianos conuenisse ad synaxin, coactam Ecclesiam, vetustissimumque omnium titulum Pudentis nomine appellatum; hodie vulgo Ecclesia S. Pudentianæ nuncupatum.*

g *2.Tim.4.21.*

h *Lib.8.*

i *In annot.ad Mart. Maij. 19.*

Ista iam omnia si quid ad rem perconteris; respondere liceat illius verbis qui Antiquitates Britannicas perscripsit:

Hanc iam ad Christum conuersam (inquit ille) *non minus est verisimile Christiana dogmata ad Britannos misisse suos, quam ante acceptam fidem Epigrammata Martialis. Nec verisimile solum, sed verum iudicandum est, in tam nobili familia fuisse cum Claudia gentiles suos Britannos qui vna baptisati fuerunt, à quibus Euangelij igniculi per totam gentem Britannam dispersi, viritim ad multos peruenerunt.*

Haud me latet, rationem temporum non pati, vt Claudia nostra Pudentis tunc vxor, Diuum Petrum Romam primum venientem anno Christi 44. (sic enim placet [a] Baronio, Ciaconio & alijs) hospitio exceperit, deinde pro formosa laudata fuerit a [b] Martiale, imperante Nerua Traiano, sub quo annis postea plus minus 55. vndecimus Epigrammatum liber editus est. Sed quid vetat confiteri, multa habere traditiones Pontificias, ab omni ratione & probabilitate abhorrentia, ac inter alia hanc ipsam de qua agitur? Quis enim est rerum Rom. vel mediocriter peritus, qui statim non videat Pudentis liberis nomina imposita, à more illius seculi alieniſsima? vt de Pudentiana nihil dicamus, quæ Pudentia potius aut Pudentilla, vel Rufa vel Rufilla nominanda esset, si illorum temporum consuetudinem sequuti fuissent; Quis hactenus audiuerat Senatoris Romani filiæ, nomen inditum, quod Græcam saperet originem?

a *Annal. tom. 1.*

b *In vita S. Petri.*

Vndè igitur Praxedes ista? Paulò post hæc tẽpora, veterem morẽ in his & multis alijs mutatũ non ignoro; & vernis ac mancipijs nomina pro libitu semper imposita. Sed in liberorum ac ciuium nominibus, certam fere legem sequebantur adhuc (multòq; magis, ingenuorum, Equitum ac Senatorum filijs) quam contempsisse, piaculum duxissent. Sed ista vt mittamus, si Claudiam hanc, teneram hunc temporis virgunculam, quando secundam ad Titum Epistolam Paulus conscripsit, anno viz. Neronis vltimo, (sic enim tradiderunt omnes quos legi præter vnicum Baronium) Christianam factam conijciamus per Diui Pauli prædicationem vna cum Pudente, & inde natam inter eos familiaritatem, quæ posteà sub Vespasianis in coniugium coaluit; quid sequetur absurdi, si Claudiæ huius formam à Martiale laudatam dicamus

mus sub initiũ Traiani, quam salutarat Apostolus in Epistola prædicta annis antea ferè triginta? Quanquam Epigramma illud (etsi sub Nerua Traiano editum) citiùs tamen conscriptum, liceat suspicari; vt huiusmodi laudationis tempore, quadragesimum adhuc ætatis annum illa non excessisse potuerit.

In hac coniectura (satis opinor probabili) si forsitan hallucinemur; constat certè teste Cassiodoro, sub Ethnicis adhuc Imperatoribus in extimis Imperij Romanæ prouincijs, Christianis permissum degere; quorum multi, eam ob causam, vt persecutionem vitarent, Roma sua relicta, in Britannia nostra haud dubiè consederunt; interq; eos (ad tempus saltem) noster ni fallor Pudens, quem in hac Septentrionali mundi plaga moram aliquandiù traxisse ostendit Martialis in hoc carmine, *Trip. hist. l. 1. c. 7.*

Cernere Parrhasios dum te iuuat Aule Triones,
Cominus & Schythici sydera ferre poli,
O quam penè tibi Stygias ego raptus ad vndas,
Elysiæ vidi nubila fusca plagæ?
Quamuis lassatus quærebant nubila vultus,
Atque erat in gelido plurimus ore Pudens.
Si mihi lanificæ ducunt non pulla sorores,
Stamina, nec surdos nox habet ista Deos;
Sospite me sospes, latias reueheris ad vrbes,
Et referes pili præmia clarus eques. *Ad A. Pudentem li. 6. Epig. 58*

Huiusmodi aduenarum opera partim, partim successorum Ioseph Arimathæi & sociorum eius, Aualonienſis Collegij incolarum; Lucius Rex Britannicus inductus videtur, ad ceruicem iugo Euangelij submittendum: Omnium vt opinor principum primus, qui Christianam fidem amplexus palam, subditis etiam suis publicè amplectendam proposuit. Facinus planè memorabile; cuius ideo causas primum indagare operæ pretium duxi; deinde modum ac rationes eius, postremò etiam effectus enarrare.

Ad causas quod attinet, præter illas quas supra recensui, haud reticendum videtur id quod habet Galfr. Monumethensis, *Serenauerant mentem eius* (inquit ille de Lucio Re- *Lib. 5. cap. 19.*

ge verba faciens) *miracula quæ tyrones Christi per diuersas nationes fiebant.*

Eadem certe ratione permotum referunt M. Antoninum Imperatorem, vt, si non faueret Christianis, at illos saltem persequi desisteret, quando illorum precibus impetrata pluuia, exercitus eius sitis sedata, hostes vero qui iam exitialiter imminebant, fulminibus crebris & cœlitus prolapsis ignibus effugati sunt, vndè legio in qua militabant, pro insignis facti miraculo mutato nomine ab ipso Imperatore fulminea siue Thaumaturga appellata est. Sic nimirum ex Tertulliano [o] Eusebius.

[o] *Hist. Eccl. l. 5. cap. 5. Tert. in Apol. c. 5 & in lib. ad Scapulam.*

Ac ista quidem omnia, sic vt gesta sunt, Lucio Regi ab Oratoribus Imperatoris enarrata, perhibet [p] Baronius; qui porro adiecerunt, Romanorum ciuium quamplurimos quotidie militiæ Christi nomina dare, neque eos infimæ sortis, duobus iam Senatoribus Trebellio ac Pertinace ad Christianam fidem conuersis.

[p] *Tom. 2.*

Cultura nihilò secius huiusmodi parum profecissent semina Euangelica in hoc fundo nostro Britannico, nisi summa Dei prouidentia, Druydicarum superstitionem vepres quæ tam multa per secula altas hic radices egerant, excisæ, ac iam tandem sub hoc ipsum tempus radicitus extirpatæ fuissent. [a] Hanc nimirum Religionem ciuibus tantum Romanis Augustus interdixerat, [b] Tiberius Gallis, [c] Claudius autem quantum in ipso fuit, sustulit ac aboleuit penitus, circa annum Christi quinquagesimum.

[a] *Sueton. in Claud. cap. 25.*
[b] *Plin Nat. Hist. lib. 3 cap. 1.*
[c] *Vbi sup.*

Sed hæc mala tam------

------*per longas inualuere moras,*

vt breui tempore persanari non potuerint. Plinius namque de ista superstitione verba faciens, annos post obitum Claudij plus minus quinquaginta; *Britannia* (inquit [d] ille) *hodieq; eam attonite celebrat, tantis ceremonijs, vt dedisse Persis videri possit.* Marcus vero Antoninus, Princeps mansuetus & morum sanctitate celebris, superstitionis istius immanitatem ac barbariem exosus, edicto suo omnem eius vsum prohibuit, neque destitit donec eliminasset penitus & funditus sustulisset. Sic nimirum ille qui Antiquitates Britan-

[d] *Vbi sup.*

nicas

nicas perscripsit; neque idoneis huius rei Authoribus caruisse ipsum existimo, etsi à quibus id fontibus hauserit, me certe (quod fateor ingenuè) adhuc lateat.

Purgato his sentibus fundo, doctrinæ Euangelicæ semina iam olim hic sed in cassum sparsa (sicut antea docuimus) crescere tandem cœperunt & fructum exoptatũ producere. Sublatis Druidibus, Lucius ac Britanni sui, qui cæterorum Ethnicorum polytheismum auersabantur (vnum namque Deum colendum Druides teste [e] Tertulliano inculcarant semper) veritatis Euangelicæ prædicationi aures exhibuerunt.

e *In Ezech.* 4.

Veniamus nunc ad huius conuersionis modum, quem inter fide aliqua paulò digniores, primus expositisse videtur [f] Beda. Quanquam enim ex vetustis Menologijs hic videtur accepisse quæ hac de re tradidit, inter quæ nonnulla extitisse, valde antiqua non negarim; ea tamen quæ hodie circumferuntur, propter quotidianas accessiones & incrementa (hoc ipsum fatentur & [g] Baronius & [h] Molanus) antiqua dici non possunt. Sed ipsum Bedam [i] audiamus: *Anno ab incarnatione Domini* 156. (inquit ille) *M. Antonius verus, decimus quartus ab Augusto, regnum cum Aurelio Commodo fratre suscepit. Quorum temporibus cum Eleutherius vir sanctus Pontificatui Romanæ Ecclesiæ præesset, misit ad eum Lucius Britannorum Rex Epistolam, obsecrans vt per eius mandatum Christianus efficeretur. Et mox effectum piæ postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britanni vsque in tempora Diocletiani Principis inviolatam integramque quieta pace seruabant.*

f *Eccles. Hist. lib.* 1. *cap.* 4.
g *In præcapit. ad Martyr. cap.* 8
h *In præfat.* 1. *ad Vsuardum.*
i *Eccles. Hist. l.* 1 *cap.* 4.

Hac tota de re, Vsuardus vicinus noster, qui Caroli magni iussu Martyrologium composuisse dicitur circa annum 800. ne verbum quidem. Illud verò quod antiqui & genuini Martyrologij Romani nomine insigniuit Baronius, huic Bedæ narrationi etiam illud adijcit, [k] *Misisse Eleutherium sanctos Damianum & Fugatium in Britanniam, qui Lucium Regem vna cum vxore, ac toto fere populo baptizarunt.*

k *In Martyrol.* 7. *Kal. Iun.*

Oratores Eleutherio à Lucio primum missos, historia Landauensis Eluanum ac Meduinum nuncupatos perhibet, & *quod propter eloquentiam & scientiam quam habebant in*

ge verba faciens) *miracula quæ tyrones Christi per diuersas nationes faciebant.*

Eadem certè ratione permotum referunt M. Antoninum Imperatorem, vt, si non faueret Christianis, at illos saltem persequi desisteret, quando illorum precibus impetrata pluuia, exercitus eius sitis sedata, hostes vero qui iam exitialiter imminebant, fulminibus crebris & cœlitus prolapsis ignibus effugati sunt, vndè legio in qua militabant, pro insignis facti miraculo mutato nomine ab ipso Imperatore fulminea siue Thaumaturga appellata est. Sic nimirum ex Tertulliano [o] Eusebius.

[o] *Hist. Eccl. l. 5. cap. 5. Tert. in Apol. c. 5 & in lib. ad Scapulam.*

Ac ista quidem omnia, sic vt gesta sunt, Lucio Regi ab Oratoribus Imperatoris enarrata, perhibet [p] Baronius; qui porro adiecerunt, Romanorum ciuium quamplurimos quotidie militiæ Christi nomina dare, neque eos infimæ sortis, duobus iam Senatoribus Trebellio ac Pertinace ad Christianam fidem conuersis.

[p] *Tom. 2.*

Culturâ nihilò secius huiusmodi parum profecissent semina Euangelica in hoc fundo nostro Britannico, nisi summa Dei prouidentia, Druydicarum superstitionem vepres quæ tam multa per secula altas hic radices egerant, excisæ, ac iam tandem sub hoc ipsum tempus radicitus extirpatæ fuissent. [a] Hanc nimirum Religionem ciuibus tantum Romanis Augustus interdixerat, [b] Tiberius Gallis, [c] Claudius autem quantum in ipso fuit, sustulit ac aboleuit penitus, circa annum Christi quinquagesimum.

[a] *Sueton. in Claud. cap. 25.*
[b] *Plin Nat. Hist. lib. 3 cap. 1.*
[c] *Vbi sup.*

Sed hæc mala tam--------

------per longas inualuere moras,

vt breui tempore persanari non potuerint. Plinius namque de ista superstitione verba faciens, annos post obitum Claudij plus minus quinquaginta; *Britannia* (inquit [d] ille) *hodieq; eam attonite celebrat, tantis ceremonijs, vt dedisse Persis videri possit.* Marcus vero Antoninus, Princeps mansuetus & morum sanctitate celebris, superstitionis istius immanitatem ac barbariem exosus, edicto suo omnem eius vsum prohibuit, neque destitit donec eliminasset penitus & funditus sustulisset. Sic nimirum ille qui Antiquitates Britan-

[d] *Vbi sup.*

nicas

nicas perscripsit; neque idoneis huius rei Authoribus caruisse ipsum existimo, etsi à quibus id fontibus hauserit, me certe (quod fateor ingenuè) adhuc lateat.

Purgato his sentibus fundo, doctrinæ Euangelicæ semina iam olim hic sed in cassum sparsa (sicut antea docuimus) crescere tandem cœperunt & fructum exoptatũ producere. Sublatis Druidibus, Lucius ac Britanni sui, qui cæterorum Ethnicorum polytheismum auersabantur (vnum namque Deum colendum Druides teste [e] Tertulliano inculcarant semper) veritatis Euangelicæ prædicationi aures exhibuerunt.

e *In Ezech.* 4.

Veniamus nunc ad huius conuersionis modum, quem inter fide aliqua paulò digniores, primus exposuisse videtur [f] Beda. Quanquam enim ex vetustis Menologijs hic videtur accepisse quæ hac de re tradidit, inter quæ nonnulla extitisse, valde antiqua non negarim; ea tamen quæ hodie circumferuntur, propter quotidianas accessiones & incrementa (hoc ipsum fatentur & [g] Baronius & [h] Molanus) antiqua dici non possunt. Sed ipsum Bedam [i] audiamus: *Anno ab incarnatione Domini* 156. (inquit ille) *M. Antonius verus, decimus quartus ab Augusto, regnum cum Aurelio Commodo fratre suscepit. Quorum temporibus cum Eleutherium vir sanctus Pontificatui Romanæ Ecclesiæ præesset, misit ad eum Lucius Britannorum Rex Epistolam, obsecrans vt per eius mandatum Christianus efficeretur. Et mox effectum piæ postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britanni vsque in tempora Diocletiani Principis inviolatam integramque quieta pace seruabant.*

f *Eccles. Hist. lib.* 1. *cap.* 4.

g *In præcapit. ad Martyr. cap.* 8

h *In præfat.* 1. *ad Vsuardum.*

i *Eccles. Hist. l.* 1 *cap.* 4.

Hac tota de re, Vsuardus vicinus noster, qui Caroli magni iussu Martyrologium composuisse dicitur circa annum 800. ne verbum quidem. Illud verò quod antiqui & genuini Martyrologij Romani nomine insigniuit Baronius, huic Bedæ narrationi etiam illud adijcit, [k] *Misisse Eleutherium sanctos Damianum & Fugatium in Britanniam, qui Lucium Regem vna cum vxore, ac toto fere populo baptizarunt.*

k *In Martyrol.* 7. *Kal. Iun.*

Oratores Eleutherio à Lucio primum missos, historia Landauensis Eluanum ac Meduinum nuncupatos perhibet, & *quod propter eloquentiam & scientiam quam habebant in*

sacris Scripturis Eluanus consecratus est in Episcopum, Meduinus Doctor constitutus.

Qui antiquitates Britannicas conscripsit ex Capgrauio,& Balæus (vt videtur) ex Zelando asserit, Meduinum patria fuisse Belgam,Eluanum vero Britannum in Cœnobio Aualonensi educatum inter Discipulos successorum Ioseph Arimathensis & sociorum suorum,qui per latos Britanniæ campos Euangelicæ doctrinæ semina sparserunt per eundem Iosephum huc primum allata.

Vtrum ab istis baptismi sacramentum acceperit Lucius, an potius ab illis quos huc ab Eleutherio missos diximus, nemo opinor pro certo affirmarit. Certè, præter nonnullos alios, historia Landauensis ab Eluano & Meduino baptisatum disertis verbis asserit: Quanquam à plurimis traditum non iuerim inficias, eosdem illos quos Eleutherius huc legauit vt Ecclesiæ statum apud nos ordinarent, Lucium (siquid hoc ad rem) baptisasse.

De istorum nominibus magnam reperio apud scriptores discrepantiam. Eorum alter à nonnullis Damianus, ab alijs Duuanus, atque ab alijs itidem Deruianus, Deruuianus, Dimianus, Diuianus, & Donatianus appellatur. Sed neque de altero illo planè consentiunt,quem nonnunquam Fugatium, nonnunquam etiam & plerunque Faganum nuncupatum constat.

De tempore vero huius conuersionis adeo non conspirant, vt vel inter antiquos vix quisquam possit ostendi, qui ab omnibus alijs non dissentiat. Historia nempe Landauensis annum Dominum designat 156. (quo ipso anno Regem prædictum obijsse tradit Monumethensis) Nennio,placet nuncios prædictos Romam amandatos 163. non ad Eleutherium, sed Euaristum. Manuscriptum quoddam Anonymum quòd penes me est, annum habet 164. Guil. Malmesburiensis, de hac re sic loquitur, fluxerunt anni ab aduentu Discipulorum S. Philippi in Britanniam, vsque ad tempus quo Phaganus & Deruuianus huc appulerunt anni 103. Vnde constabit aduenisse huc prædictos Phaganum & Dernuianum anno 165. Henricus de Erfordia hæc omnia accidisse

cidisse dicit anno 169. Marianus Scotus 177. Balæus 179. Polydorus Virgilius 182. Baronius 183. Historia Rossensis 185. Flores historiarum 187. ac deniq; Martinus Polonus (ne plures enumerando lectori sim molestus) 188.

Quandocunq; demum id fuerit quod hic, Rex tam pius, fidem Christianam fuerit amplexus; historicorum nostrorum pleriq; in hoc consentiunt, quod non solum ipsum Regem, verum & Proceres, & Sacerdotes, & plebem denique vniuersam huius Britanniæ partis quam nunc Angliam nuncupamus, Christianos simul factos asserant; idola itidem tum vbiq; comminuta, templa ipsorum in Ecclesias conuersa, fundos sacerdotum ministris Euangelij attributos, & pro 25. Flaminibus totidem Episcopos, Archiflaminũ trium loco, tres Archiepiscopos constitutos, vnum nempe Londini, Eboraci alium, ac in Ciuitate Legionum tertium, quæ Carleona hodie appellatur, & in Monumethensi comitatu sita est. Ac de conuersione Lucij Regis subditorumq; suorum, hæc sunt quæ apud antiquos perscripta comperi.

Nescius equidem non sum, horum pleraque à viris nonnullis doctissimis, nec sine causa, in dubium reuocari; inter quos non desunt, qui totam hanc de Lucio narrationem, vt falsam & commentitiam, integram damnant & reijciunt. Horum rationes præcipuas, abs re fortassis haud fuerit, paulisper perpendere.

Negatur in primis fieri posse, vt Rex aliquis hic in Britannia regni compos fuerit quo tempore hæc gesta perhibentur; quia Romani rerum hic potiti, Britanniam in formam prouinciæ iam olim redegerant: quod clarius est quam vt veterum testimonijs debeat comprobari. Vbi igitur (inquiunt) tunc Regi locus in Britannia?

Huic obiectioni duplici responsione occurritur. Magna pars huius insulæ à Romanis nunquam subacta fuit, ea nempe quæ iacet vltra primam illam prætenturam, quam posuisse videtur Iulius Agricola inter Bodotriam & Glottam, Hadrianus postea deseruit, Lollius vero Vrbicus sub Antonino Pio restituit, & multo maximam Scotiæ partem hodie complectitur. Quid ni igitur censeamus illarum regionum regnum

num obtinuisse Lucium ? cui nimirum sententiæ videntur
e *Aduers. Iud.7* astipulari verba illa e Tertulliani tunc temporis viuentis, qui, *Britannorum inaccessa Romanis loca Christo refert subdita.*

Sed non placet vt Scotia (quanquam nunc pars nostri) nobis hanc gloriam præripiat. Quapropter malo augurari in hac nostra Anglia Lucium regnum obtinuisse. Et quo minus id ita fuerit quid vetat ? De Cogiduno Regulo Britannico verba faciens
g *In vita Agric.* g Cor. Tacitus, *veterem* dicit *ac iam pridem receptam populi Romani consuetudinem, vt haberet instrumenta seruitutis & Reges.*

Post euersos Mithridatem & Antiochum, Asia minor fere tota in ditione Romanorum fuit, & in prouinciæ formam redacta
h *Ioseph. antiq. l.18.c.11.* sicut & Syria. Qui tamen vel vnum h Iosephi caput perlegerit, mentionem reperiet regum quinq; qui illis in regionibus rerum potiti feruntur quanquam Romanorum Imperio subditis; videlicet, Sigerammis Emisenorum, Archelai Cappadociæ, Antiochi Comagenorum, Herodis ac Agrippæ Chalcidis (quorum iste filius, alter vero frater fuit Agrippæ Iudæorum Regis) ac deniq; Alexandri Lesidis in Cilicia Regis; qui omnes, aut sub Augusto aut post eius decessum, Regio nomine gauisi sunt. Sed huius generis sexcentos commemorare in promptu est.

Cæterum illud obseruatione non indignum, raro huiusmodi regna ad filios aut successores adeo integra permanasse, vt vel pluribus attributa, vel magna ditionis parte detracta, infirmiora quotidie non redderentur, donec tandem in illis locis regium nomen euanesceret. Sit huius instituti exemplum, Herodes ille magnus sub quo Christus Dominus
i *Ioseph. antiq. Iud. l.17.c.17.* carnem nostram suscepit. Hic i gratia apud Augustum eovsq; valebat, vt regnum testamento suo conferendi, integram illi potestatem faceret. Cumque ille hæredem filium instituerat Archelaum; eo tamen mortuo, dimidia tantum ditionis pars Archelao permissa dilato aliquandiù Regijs insignibus; reliqua concessa Antipæ & Philippo fratribus eius; Philippo autem paulo post obeunte, quod illi obuenerat Syriæ despensationi coniunctum est.

Huiusmodi exemplis (quorum multa vbiq; occurrunt) persuadeor,

ſuadeor, hunc Lucium noſtrum vniuerſæ Britanniæ Regem nunquam fuiſſe, imo nec potioris alicuius partis eiuſdem, quam tam multis ante id tempus annis Romani ſubegerant & in prouinciæ formam redegerant.

Et huic quidem ſententiæ eo promptius accedo, quia ſi Cæſari, Tacito, Suetonio & alijs primæ notæ Romanarum rerum ſcriptorib. habemus fidem, conſtet nobis oportet, ab vno aliquo principe Britanniam, imo ne hanc Britanniæ partem quam nunc Angliam nuncupamus, vnquam regi conſuetam, niſi quandoq; contigerit, vt imminente grauiori periculo ab hoſte aliquo externo, plurimorum regulorum conſenſu, vnus cæteris præficeretur, donec reddita pace, vnicuiq; ſuam ditionem repetere liceret. Sic nimirum Caſſiuelanus Cæſari bellum inferenti opponitur, quando regio Londino vicina Reges habuit quinq; quorum ab illo fit [k] mentio, nempe, præter dictum Caſſiuelanum, Cingetorigem, Caruilium, Taximagulum & Segonacem, quibus (puto) licet adijcere, Mandubratium Trinobantum Regem.

k *Comm. l. 5.*

Et Caractacus ſimiliter vt aduerſus Oſtorium alioſq; Duces Romanos, rem gerat eligitur, quem Silurum tantum Regem fuiſſe conſtat, etſi Cynobellini filium, illius nimirum quem vniuerſæ fere Britanniæ Monarcham ſomniant mythologi noſtri: Non tamen regium aliquod ſupra cæteros faſtigium, ſed (anne libet à [l] Tacito exquirere?) *multa enim ambigua, multa proſpera extulerunt, vt cæteros Britannorum Imperatores præmineret.* Hos vero ſi Reges fuiſſe negaueris; idem ipſe teſtabitur, Venutium tunc temporis apud Iugantes, Cartiſmanduam apud Brigantes & Cogidunum alibi imperitaſſe. Ac Dio diſertis verbis Britannos tum non liberos, ſed diuerſis Regibus ſubiectos aſſerit. Et Regum Britannicorum apud Tacitum, Suetonium, alioſq; ſæpe fit mentio. *Domitæ gentes, capti Reges*, inquit [m] Tacitus de Britannis verba faciens: Ac Suetonius, *ad imaginem bellicam & deditionem Britanniæ Regum.* Iuuenalis illud quid memorem?

l *Annal. lib. 12.*

m *In Agric.* *In Claudi c. 21.*

Regem aliquem capies aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus.

Nam ad poſteriora tempora id pertinet.

Sed

Sed in sole meridiano quid lucem quæro? Hoc vnum igitur adijcio; nullo testimonio quod quingentis annis sit antiquius, ostendi posse, vnum aliquem totius insulæ nostræ; imo nec illius partis quæ Anglia hodie appellatur, imperium tenuisse (nisi forte temporarium quale supra descripsimus) anteaquam Romani hic rerum potiti sunt.

Iam vt reliqua persequamur, quorundam palato non sapit (ac in primis ne meo quidem) tot derepente hic Episcopos constitui, idq; per Lucium Regem, in ea prouincia, quam planè pacatam Romanos tunc possidisse constat. Ecclesia scilicet nostra tanquam Aaronis virga, vno eodemque tempore & germinauit & folia fructusque affatim produxit.

In concilio certè Arelatensi quod congregatum fertur anno Christi 325. Restituti cuiusdam fit mentio; & à Gennadio annis postea plus minus centum, Fastidij; quorum vterq; sine alio titulo Britanniarum dicitur Episcopus. In animum equidem inducere non possum vt existimem, tam angustis finibus & cancellis Ecclesiam Britannicam toto illo tempore conclusam, vt ab vno Episcopo Regi potuerit. Concilio namq; Ariminensi (in quo fere omnes Occidentalium Ecclesiarum Episcopi videntur conueniisse anno 363. quadringentos nempe acciuit Constantius Imp.) tres interfuisse ex Britannia, testatur Sulpitius Seuerus. Hæc attamen cum mecum perpendo, & simul considero, quam rara fiat mentio Britannicorum Episcoporum apud probatos scriptores circa hæc tempora; pauciſſimos eos fuisse, antequam Germanus & Lupus huc transfretarent, pro certo mihi constituendum videtur.

Hist. Sacr. lib. 2.

De aduentu igitur istorum, quorum Altisiodorensis ille, hic verò Trecasinus fuit Episcopus, quod habet historia nostra Landauensis, lectori visum proponere. *Ad hæresim Pelagianam confutandam, sanctus Germanus Episcopus, & Lupus, à Gallia antistitibus ad Britannos missi sunt. Sæpe tamen ante missis Legatis, à Britannis ad eos, implorantibus auxilium cõtra tam execrabile periculum, quia tam praua doctrinæ hæreticorum non acquiescebant, neque tamen confundere valebant. Postquam prædicti seniores Pelagianam hæresim extirpauerant, Episcopos pluribus*

pluribus in locis Britanniæ consecrauerunt. Super omnes autem Britannos dextralis partis Britanniæ beatum Dubritium summum Doctorem, à Rege & ab omni parochia electum Archiepiscopum, consecrauerunt. Hac dignitate ei à Germano & Lupo data; constituerunt ei Episcopalem sedem concessu Mourici Regis, Principum, cleri & populi, apud Podium Lantaui in honore sancti Petri Apostoli fundatam, & cum finibus istis, &c.

Anno Christi incarnati hæc facta perhibentur 431. quo ipso tempore (si non paulò serius, vt [a] Buchanano visum) Palladius in Scotia Episcopos & Episcopatus primus constituit, vt simul & Scotis dati & nobis aucti Episcopi Episcoporũq; sedes Cathedrales videantur. Siquidem verum si sit, Archiepiscopis tribus, & Episcopis præterea 25. tam diu ante hæc tempora instructam fuisse Ecclesiam nostram; mirari facile subeat, primùm, vnde de istis tot per secula tam altum apud scriptores silentium; deinde quorsum Germanus & Lupus *pluribus in locis Britanniæ Episcopos consecrarent*, ac Dubritio quidem nouam *sedem constituerent apud Podium Lantaui*, si de Episcopis & Episcoporum sedibus tam copiosè antea prouisum fuisset.

a *Rerum Scot. l. 5. Reg. 42.*

Cæterum in tota hac de Lucij rebus narratione, nihil est absurdius, quam Somnium illud, de Archiepiscoporum & Episcoporum sedibus ad Archiflaminum & Flaminum (si dijs placet) Ethnicorum numerum aptandis. Commentum, pace dixerim doctissimorum virorum, qui hoc aut tradiderunt aut crediderunt, planè putidissimum & plusquam pucrile. Vix enim quenquam reperi præter Iewellum & Sutliuium, ista qui reprehenderit.

Huic tam lepidæ sententiæ, primus fidem conciliasse videatur Fenestella; quo, non esset opus teste antiquiore, is si proferendus esset, de quo tam crebram [b] Plinius facit mentionem. Ille vero authore eodem Plinio, Tiberio adhuc regnante, è viuis excessit. Vt librum de Magistratibus Sacerdotijsq; Rom. qui illius nomine circumfertur, edidisse eum non sit credibile: Sic enim is [c] habet. *Vti nostrûm inter sacerdotum gradus nonnihil interest, vt Episcopum, Archiepiscopum, Cardinalem, Patriarcham & Metropolitanum; ita apud illos*

b *Plin. nat. hist.*

c *De sac. Rom. cap. 5.*

illos (Gentiles) *Flaminum, Protoflaminum & Archiflaminum differentiam fuisse, idonei testes sunt.* Hæc ille. Quis vero tam imperitus est vt non intelligat, post mortem Tiberij fluxisse multos annos, ne dicam seculum vnum aut alterum, priusquam Cardinalis, Patriarchæ, aut Metropolitani nomen in Christianorum Ecclesijs auditum esset? Vnde si non satis patet adulterinum esse hunc Fenestellam; hinc sine dubio satis liquebit, quod A. Gellij testimonio sæpe vtitur, qui post Tiberij obitum centum plus minus annos vixit.

Ipsum vero vt missum faciamus; quicunque demum is fuerit, quæ ab illo tradita memorauimus, falsissima sunt omnino. Hoc etenim fidenter affirmarim, mortalium neminem ostendere posse inter antiquos & verè Romanos scriptores quempiam, qui de Protoflamine aut Archiflamine vsquam faciat mentionem. Si hoc satis non est, euoluat cui placet, quantiuis pretij librum illum inscriptionum antiquarum orbis Romani à Grutero editum. Flamines & Flaminicæ occurrent vbiq; Protoflaminis vero aut Archiflaminis ne vmbra quidem aut vertigium comparebit.

Habet adhuc alium propugnatorem non contemnendum figmentum istud, nimirum Gratianum, qui vno quidem in loco, [a] è suo videtur cerebro deprompsisse: alibi [b] vero Clementem nescio quem Papam laudat authorem. Qua in re, aut ipse nobis imposuit, Clementis abusus authoritate, qui talia nunquam scripsitauit; aut ipsi à suppositicio & adulterino Clemente imponitur; aut is nobis denique exemplo erit Clementem, etsi millies Papam, hallucinari potuisse sicut alium quemuis mortalium.

a *Dist.* 21 *c. Decretis.*
b *Dist.* 80 *c. In illis.*

Nam præterquam quod de Primo-Flamine aut Archiflamine nusquam reperitur mentio ante tempora ipsius Gratiani (sicut antea docuimus) clarius est quam vt possit negari, raro vsu venisse, vt non vna & eadem ciuitas plurima haberet sacerdotum collegia & sic plures Flamines. Id [c] M. Varro satis testatur, asserendo (quod [d] Fenestella non diffitetur) *Totidem Flaminibus quo Deos colerent, veteres vsos.* Vrbs vna Romana non tantum Dialem habuit (sacrorum quæ ad Iouem pertinerent summum Pontificem) sed, pro Romulo Quirinalem,

c *In lib. de lingua Lat.*
d *De sac. Rom. c.* 5.

Quirinalem, pro Marte Martialem, & ne singulos enumerem, singulis Dijs singulos Flamines attributos. Et ne aliquis omnino numerus eorum iniri possit, Imperatoribus quoq; suis defunctis & in numerum Diuorum pro more relatis, templa, sacra, sacerdotes, deniq; etiam Flamines constituebant; Augusto Augustalem, Vespasiano Flauialem, Antonino Titialem, & sic de cæteris, donec adeo crescente Diuorum numero, vt vniuersa ciuitas tot templorum capax breui non videretur futura, hæc ratio tandem inuenta est, modum huic rei statuendi.

Vrbi Romæ, initium facientibus Smyrnæis (quod ipsi gloriantur apud [e] Tacitum) ædificijs inquam & inanimato corpori, non solum vitam, sed numen etiam attribuere, multis passim ciuitatibus visum; ac proinde templo & sacris tanquam Deam colere, irridente merito hanc insaniam Prudentio

e *Hist. l. 3.*

------ *Colitur nam sanguine & ipsa* (inquit ille)
More Deæ nomenq; loci seu numen adorant.

Cœptum huiusmodi tam ab omni ratione alienum, dum planè imitari è dignitate sua non putarent Romani, nec tamen tam putidam adulationem aspernari videri vellent; Vrbi [f] simul & Veneri templum primum statuunt, suggerente sumptus Imp. Hadriano. Postea vero & hoc Romæ & cæteros eiusdem generis per vniuersum orbem, vrbi Romanæ & Diuis simul omnibus Augustis videntur consecrasse.

f *Dio in vita Hadriani.*

Deinde quia simili incommodo laboratum est propter templa quæ vxoribus Augustorum demortuis constituta sunt, aliud porro (vt illud etiam obiter subnotemus) Djuarum Augustarum nomini ni fallor dicatum est. Eccum si placet elogium antiquum quod id ipsum testari videatur.

Inscr. ant. orbis Rom. p. 322. n. 6.

D. M.
IN MEMOR:
VSIÆ. L. FIL.
TERTVLLIANÆ
SACRED. DIVAR.
MATRI SVÆ
SEX APPI.

Huius

Huius instituti ratione factum est, vt melioris notæ vrbem vix vsquam reperire esset sub ditione Romana, quæ templum non haberet Romæ & Diuorum Augustorum numinib. sacratum. Habuerunt certe Segobriga & Tarraco Hispanorum, Lugdunum Gallorum, & in Italia Verona, sicut in libro Inscriptionum prædicto videre licet. Habuerunt tum etiam plerunque vnius etiam alicuius Imperatorum (si non plurium) sicuti Camalodunum nostrum Claudij. Cumque deinde cæteris dijs iam antea templa, sacra, Flamines altosque sacerdotes apud eos constitutos, non sit dubitandum (Londini nempe & Carleonæ Dianæ, quod certum, alibi alijs vt credibile est) ita vt vna sæpenumero ciuitas plurimos haberet Flamines, Roma (vt auguror) centum haud pauciores: Fieri quomodo potest vt inter illorum Flamines & nostros Episcopos aliqua existat proportionis ratio, cũ illi in vnaquaque ciuitate, ne dicam oppido, plurimos haberent Flamines, nos vero aliquot comitatibus non raro vnum duntaxat præfecerimus Episcopum? g Et ne veterum authoritate destituti videamur, eccum tibi verba Concilij Chalcedonensis, vbi dicitur, *Ciuitates Metropoliticas quascunque* eo nomine ac titulo *per literas regias honoratas*.

g *Conc. Chal. cap. 12.*

Hæc si paulò prolixiùs quam pro instituti mei ratione; dabit veniam lector vti spero, vt in re noua, & argumento à nemine alio quod sciam hucusque pertractato.

Tempus iam poscit vt de Epistola quadam ab Eleutherio Antistite Romano ad Lucium Regem (sicuti fertur) perscriptâ, verba faciamus. Eius conscribendæ occasionem dedisse videntur literæ quædam eiusdem Regis, post conuersionem suam (sed vtrum ante tempus quo baptisatus est, non satis liquet) ad Eleutherium datæ, in quibus rogauit, Romanarum legum compendium ad se mitti, iuxta cuius normam res ditionis suæ componere posset ac ordinare, duplici mutatione turbatas. Nam Druides (vt testatur Cæsar) res non solum sacras, sed politicas etiam vtplurimum administrabant. *Fere de omnibus controuersijs publicis & priuatis* (inquit ille) *constituunt, & si quod est admissum facinus, si cædes facta, si de hæreditate, de finibus controuersia est, ijdem* (Druides) *decernunt, præmia*

Com. lib. 6.

præmia pœnasq; constituunt. Ita vt cum vtrinque eadem fuerit causa reformationis, Druidicarum videlicet superstitionum abolitio; planè non videam cur non existimemus, vtriusq; defectus supplementũ simul quæsitum. Asserit profecto qui Antiquitates Britannicas conscripsit, hanc de legibus Romanis petitionem tum factam, cum primũ Romam proficiscerentur Eluanus ac Meduinus, ideoq; anteaquã Lucius baptisaretur. Id ipsum censere videntur Io: Foxus,[h] ac fœliciſſimæ memoriæ Iuellus[i] Sarisburiensis Episcopus. Quia tamen Chronographi[k] quidam nostri, non solũ post tempus baptismi Lucio impertiti hoc factum referunt, sed tempus ipsũ designantes, tertio post conuersionem eius anno fuisse dicunt, pro certo nihil affirmauero, quin potius rem totam in medio relinquo.

h *In Martyrolog.*
i *Contra. Harding fol.* 119.
k *Holinshed. &c.*

Epistolam ipsam vna cum titulo eiusdem, lectori integram exhibebo, quanquam fatendum est, aliter atque aliter a diuersis eam traditam, atq; magnam exemplarium discrepantiam reperiri.

Anno Domini 169. *a passione Christi, scripsit D. Eleutherius Papa, Lucio Regi Britanniæ ad correctionem Regis & procerum Regni, &c.*

Petistis à nobis leges Romanas & Cæsaris vobis transmitti, quibus in regno Britanniæ vti voluistis. Leges Romanas & Cæsaris semper reprobare possumus, legem Dei nequaquã. Suscepistis enim nuper miseratione diuina in regno Britanniæ legẽ & fidẽ Christi. Habetis penes vos in regno vtranq; paginam: Ex illis Dei gratia per concilium regni vestri sume legem, & per illam, Dei patientia vestrum reges Britanniæ regnum. Vicarius vero Dei estis in regno, iuxta prophetam regem, Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui inhabitant in eo; & rursum iuxta prophetam Regem, Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus oleo latitiæ præ consortibus tuis: & rursum iuxta prophetam Regem, Deus iudicium tuum, &c. Non enim iudicium neque iustitiam Cæsaris: Filij enim Regis gentes Christianæ, & populi regni sunt qui sub vestra protectione & regno in pace degant & consistant, iuxta Euangelium. Quemadmodum gallina congregat pullos sub alis, &c. Gentes vero regni Britanniæ & populi vestri sunt, & quos debetis in vnum

ad concordiam, & pacem, & ad fidem, & ad legem Christi, & ad sanctam Ecclesiam congregare, reuocare, fouere, manutenere, protegere, regere, vt possitis cum eo regnare in æternum cuius Vicari estis in regno prædicto, qui cum patre & filio, &c.

Ita nimirum habet Antiquitatum Britannicarum liber. Foxus vero noster, post vocabulum *(regere)* hæc adijcit, quæ Anglicè ab illo tradita, nos sic vt potuimus convertimus, *& contra malevolos ac inimicos tueri. Rex nomen habet à regendo, & non ab eo quod regnum possidet. Rex eris quam diu bene rexeris; si aliter feceris, Regio nomine destitueris, quod absit. Faxit Deus, regnum Britanniæ sic regatis, vt apud illum in æternum regnetis, cuius vicarij estis in regno prædicto.*

De hac Epistola si me oporteat sententiam ferre, non nimis profecto sapere seculum Eleutherianum confitendum reor. Quod vero titulum eiusdem Personatus noster exagitat alibi, alibi doctrinam Pontificiam confirmare gloriatur; duo mihi dicenda proposui.

Primum, tam magni momenti rem non esse, quod tempus huiusce scriptionis cum ætate Eleutherij haud plane conueniat, cum inter 12. historicos quos de conuersione Lucij Regis scripsisse memorauí, in designando tempore vndecim aberrarint; quippe cum eorum nullus cum altero conueniat. Quodsi per librarij incuriam mendam irrepsisse; vt pro *passione Christi, natiuitate Christi*, reponendam libeat suspicari, reprehensionis iam locus nullus relictus erit.

Hac tanta labe non obstante (ecce quam nihil sit tam vile, leue, parumq; solidum, quod isti non arripiant auide ad Babelis suæ celsitudinem adaugendam) vel hinc iste comprobare nititur, nescio quam superioritatem (vt ipse loquitur) Pontificis Romani supra Reges.

Recte[a] Vlpianus, *Etiam monstra & portentosi partus prosunt*, hos nimirum nonnulli malunt quam orbitatem. Si idonea suppeterent argumenta, nunquam iste talia consectaretur. Quid enim dicit? quia hæc Epistola ad *correctionem Regis & Procerum regni* conscripta est, sequi necessario, vt Eleutherius se tunc illorum Superiorem existimarit, eosque castigationi illius obnoxios.

a *De verb. & rer. sig. Quæret aliquis.*

Quando

Quando Simo ille Terentianus, Dauum mancipium suum his verbis [b] alloquitur, *Corrigere mihi gnatum porro annitere*, anne id eo animo dixisse credendum, vt filij herum constitueret, qui illum pro arbitrio castigaret & puniret? nemo hercle putarit.

b *Terent. Andr. Act. 3. Sce. 3.*

Si pastor aliquis Regem in deuio aberrantem conspiciens, viam commonstrarit; dici poterit opinor Regem correxisse; neq; tamen cõsequetur inde, puniendi Regis, aut castigandi, aliquam potestatem hunc pastorem adeptum. Eleutherius Ecclesiæ Romanæ pastor (ouiculam quamuis alienam & non sui gregis) Lucium Regem, aberrantem conspexit in erroris deuio, & correxit: *Philosophiam* (inquam) *veterem* (vt [c] Ciceronis verbis vtar) *in eo correxit & emendauit*, nimirum Druidicam, vt sic ad veram sapientiam perduceret, Christum nimirum Dominum, qui *nobis factus est* [d] *sapientia, & in* [e] *quo* sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.

c *De finib. l. 4.*

d *1. Cor. 1. 24. & 30.*

e *Col. 2. 3.*

Quapropter, etsi non inficiamur, recte pieq; fecisse Eleutherium quod Lucium Regem correxerit; fatemur nihilominus, puniendorum Principum munus, nemini nisi Deo soli competere; ideoq; correctionem illorum, si eo modo intelligatur, rem esse plane odiosam his temporibus (in quibus veritatis doctrina multo clarius illuxit quam superioribus seculis) ac in Clericis præsertim, omni odio ac detestatione dignam, qui alios in via humilitatis & obedientiæ, vt exemplo sint, præcedere debent.

Factum est aliquando vt Regum sui temporis longe clarissimus, Henricus noster secundus, se corrigi permiserit secundum significationem Anglici idiomatis (quo Parsonius abusus est in translatione tituli Epistolæ prædictæ vt paulo indoctiores falleret) *Virgis corporaliter cæsus* (inquit [f] Newbrigensis) *à singulis Ecclesiæ Cantuariensis Monachis plagam accepit*. Et Ioannes filius eius ad mandatum Pontificis regnum abdicare coactus est, ita vt non reciperet denuo nisi ijs legibus, quibus non paulo fortasse tolerabilius futurum fuisset, flagris sicut pater eius cædi.

f *Lib. 2. c. 24.*

Sed, vt de antiquis illis Henricis, Othonibus, Fridericis, & alijs aliarum gentium Principibus taceam, neq; pluribus de-

demonstrem quomodo ij à Pontificibus Romanis (vt Parsonianum vocabulum vsurpem) correcti fuerint: nostri hercle seculi Pontifices, videntur cum Nerone profiteri, qui ante se fuissent g *Principum neminem scisse quid sibi liceret.* Metas quippe antecessorum supergressi, sic corrigunt Principes, sicut idem Nero Senatores suos curabat, necem videlicet inferendo: h *Medicos admouebat* (inquit Suetonius) *qui cunctantes continuo curarent. Ita enim vocabat venas mortis gratia incidere.*

g *Sueton. in Nerone. c. 37.*

h *Ibid.*

Sic nimirum Parræo mandatum est, Elizabetham Reginam nostram, sui seculi delicias, curaret. Quanquam quid ego illum nomino, qui nuntius tantum fuit medicamenti perferendi? Medicos potius appellarim, vel Comensem Cardinalem qui miscuit, vel Pontificem Romanum cuius ingenio compositum credendum est. Comensis siquidem hortatu tam nefandi sceleris perpetrandi consilium sumpsit Parræus. Huic vero tam præclaræ curationis laus & gloria tribuenda est, qui i arma contra illam subditis capienda mandauit (& quorsum nisi vt perderent?) Pio Quinto. Quanquam Gregorium 13. successorem sua laude haud priuandum duco, qui hoc Parræi facinus adeo non damnauit, vt plenariæ indulgentiæ largitione & aureorum montium pollicitatione animos parricidæ adderet, sicut literæ Comensis ipsius manu perscriptæ liquido testantur.

i *Bull. Pij quint.*

Henricum similiter tertium Gallorum Regem idem Chiron curauit. Clementem Iacobitam, pharmacopolam potius dixeris quam medicum; huius quanquam manu, illius tamen arte medicamentum confectum, qui nefas tam horrendum tanquam rarum & memorabile facinus postquam admissum est prædicauit, quiq; ab affectis suis talia non grauate audit quotidie, k *Tyrannum occidere honestum est.* Et l *Tam vita quam regno priuari possunt, &c.*

k *Lib. de abd. Henr. 3.*

l *Greg. de Valent. to. 3. q. 11.*

Quam vero probabile sit, ab eodem fonte venenum illud mortiferum pulueris sulphurei ante aliquot annos hausti, *ad curationem Regis & Procerum regni nostri*, facile iudicabit, qui libellum perlegerit de Garneti Iesuitæ damnatione non ita pridem perscriptum.

Verum-

Verumenimvero, quæcunq; fuerit Parsonij hac de re sententia, aut (quorum in verba is iurauit) Pontificum Romanorum, qui successores Eleutherij volunt haberi; nos certe cum Eleutherio dicimus & profitemur (id quod tam verbis quam factis illi negant, etsi hanc suam sententiam speciosis nonnunquam prætextibus nituntur contegere & occultare) Principes nostros in ditionibus proprijs Dei esse Vicarios, eosq; mortalium nemini subiectos; Ita vt, si vsquam offenderint, nō alijs armis aut instrumentis ad eos corrigendos vtendum arbitremur, quam verborū, ac præcipue quidem orationum nostrarum, dicentes cum Ambrosio, *Arma Christianorum preces & lachryma.* Ac ista quidem habuimus quæ de Eleutherij Epistola dicenda putavimus.

Vt cœpta nunc persequamur; à plurimis historicorum nostrorum traditum comperi, Lucium Regem, cum multas condidisset Ecclesias, mortem obijsse Gloceſtriæ, anno postquam Christianæ religioni per baptismum initiatus est decimoquarto, aut vt quidam volunt decimo, quanquam non desint etiam alij qui quarto post baptismum anno expirasse cōtendant. Vt satis mirari non possim, quo authore, Comes ille[l] Palatinus, regnum illum abdicasse perhibeat, & sacris ordinibus susceptis, Christum prędicasse in Gallia Germaniaq; ac Martyrio tandem coronatum Curiaci.

l *R. Vitus.*

Vbi aut quandocunq; demum is mortuus fuerit, magnam certe nos causam habemus memoriam eius cum omni gratitudine celebrandi, vtpote per quem, non solum beauit gentem nostram Deus cognitione veritatis suæ, sed ita beauit, vt honorificentissimi tituli ius tradiderit *(Primogenitæ Ecclesiæ)* quia (quod[m] Sabellicus recte annotauit) *Britannia* nostra *omnium prouinciarum prima publicitus Christi nomen recepit*, licet aliæ alibi clanculum, & principibus inuitis, multo fortassis antea. Neq; vero hoc bonum semen in terra adeo non bona seminatum est, vt vel non germinauerit, vel cito exaruerit: Nam, si[n] Bedæ credimus, *susceptam fidem Britanni vsq; ad tempora Diocletiani Principis, inuiolatam integramq; quieta pace seruabant*, hoc est annis plus minus centum. Ille siquidem regnum inchoauit anno Christi 288.

m *Enn. 7. l. 7.*

n *Eccl. hist. l. 1. c. 4.*

Ex his quæ dicta sunt, facile iudicabit candidus lector, quam non multum adhuc debeamus sedi Romanæ. Nam siue Simon Zelotes is fuerit, qui lumen Euangelij nobis primus impertiuit, vel Divus Paulus, imo vel Divus ipse Petrus (quod tamen ab omni probabilitate alieniſſimum est) cum Apostoli fuerint omnes, & omnes simul potestatem ab illo acceperint à quo est omnis potestas in cœlo & in terra, his nimirum in verbis, o *Euntes docete omnes gentes, &c.* cumq; D. Petrus quatenus aliquam habuit portionem designatam quam præcipue curaret, (p circumcisionis Apostolus constitutus) Iudæorum potius quam Romanorum Episcopus dici mereatur: Caueant Romanenses, ne si iure non meliore nos pro suis vendicent, plagij accusentur.

o *Matt.*28.19.

p *Gal.*2.7.& 9

Ioſephus vero Arimathæus, si primus nostræ gentis fuerit Apostolus, quod testibus & argumentis satis profecto luculentis comprobasse videmur: vel hoc quid ad Romanos? cum adhuc non constet, Romæ illum vnquam fuisse, imo non fuisse liqueat, doctrinæq; normam, vel ab Apostolis in Concilio Hierosolymæ congregatis, vel à D. Philippo in Gallia accepisse.

Quid iam de Lucio Rege? Tantundem. A suis Britannis ad fidem Christianam prius perductum quam ad Eleutheriũ quenquam mitteret, quis non videt? Ad illos autem Romanos quod attinet, quos illius rogatu huc amandavit prędictus Eleutherius, Britannicæ linguæ cum prorsus fuerint ignari, quomodo vel Lucium vel populum eius poterant ij convertere, quorum verba illi non intelligerent?

Si Regi & alijs forsitan nonnullis baptismi sacramentum impertiuerunt (quod tamen non confitemur, nam cur non existimemus ab ijsdem baptisatos à quibus fidem primũ acceperunt?) quid hoc ad rem? Humanitùs aliquid passum concedamus, sibi nescio quo modo decorum futurum, & instituto negotio authoritatem aliquam conciliaturum putasse dicamus, si à Roma, quæ tum sedes Imperij, mundi Domina, imo & regiæ suæ dignitatis fortassis firmamentum, illos acceperit, qui tantæ mutationis causæ ac instrumenta viderentur. Neq; hoc certe ad summam rei quicquam pertinet.

Quæ

Quæ sequitur historia, exprobationis ansam magis paulo speciosam præbebit; in qua tamen quæ veritati consona reperiemus, nihil occultantes, omnia confitebimur ingenuè.

Cap. IIII.

IN præcedentibus capitulis tradita sunt à me omnia quæ per diligentissimam inquisitionem indagare aut vsquam reperire potui de prima nostræ gentis ad fidem Christianam conuersione. Cuius rei historiam confiteamur oportet, quoad circumstantias, multa obscuritate involutam: quanquam luce meridiana clarius existat, statim post Apostolorum tempora Ecclesias hic fuisse constitutas. [d] Tertullianus & [e] Origenes idipsum testantur ante annum Christi ducentesimum. Et inter annos 300. & 400. apud patres, Ecclesiarum Episcoporumq; Britanniæ plurima fit mentio, sicuti in locis in [f] margine citatis patebit illi qui operæpretium duxerit perlustrare. Insequentibus iam postea seculis, multos habemus, ac in primis Bedam, qui faces nobis prætulerunt.

Nunc igitur vt in instituto cursu progrediamur, in primis memorandum ducimus, inter omnes persecutionum procellas quibus exagitata est Ecclesia Britannica sub Diocletiano & alijs tyrannis; nullam vnquam fuisse grauiorem atrocioremue, quam illam quam intulerunt Saxones, Germaniæ tunc inferioris populus maritimus, Daniam etiam & alias Septentrionis regiones incolens, qui suis sedibus huc euocati vt Vortigerno Regi auxilio essent contra Pictos & Scotos magna vi bellum inferebant. Qui postquam hostes pepulissent; armis victricibus contra socios qui euocauerant abusi, regionem eorum fere vniuersam subegerunt, & incolas in angulum eiusdem compulerunt, quam Walliam hodie appellant. In hac nimirum prouincia veteres Britanni iam inde ab eo tempore consederunt, linguam retinentes auitam, & ab Anglica, quam Saxones prædicti invexerunt, planè diuersissimam,

d *Cont. Iudæos cap. 7.*
e *In Ezech. 4.*
f *Athanas. Apol. 2. Theodoretus hist. eccl. li. 1. cap. 10. & li. 4. cap. 3. Chrysost. in Pentecost. & in ser. quod Christus sit Deus. Hieron. in Epit. Marcellæ. Gorigeitho. Arelat. 2. Niceph. lib. 10. cap. 42. Hilar. de synod. Sulpit. Seuer. l. 2 hist. sacr. Gennad. in Catal.*

sissimam, Germanicæq; adeo propiorem, vt vnde fuerit accepta dubitari non possit.

Isti vero cum Idolorum essent cultores, ac Christianæ veritatis vsq; quaq; ignari; Ecclesias & monasteria vbiq; diruentes, cum in omnes in vniuersum incolas, tum præcipue in Monachos & clericos magna crudelitate grassati sunt. Ita Christiana religio quæ in hac insula annos plus minus trecentos in magna sinceritate viguerat, excisa penitus & deleta est in nostra Anglia, nisi quatenus à Britannorum veterum reliquijs, Walliam Cornubiamq; incolentibus retenta est.

Fatendum nihilo secius, non adeo omnes Britannos sedibus tunc pulsos, quin manserint plurimi, quamuis miserrima pressi seruitute. De nonnullis dicit [g] Malmesburiensis, *In eius* (Cerdici Occidentalium Saxonum Regis) *Verba volentes concessere.* Et de alijs postea, *Reliquos in fidem acceptos, placidæ quietis gratia mulcebant.* Hij vero proculdubiò ex infima erant plebe & ingenti ęrumnarum mole sic obruti, vt religionis publicum aliquem cultum inter hostes eiusdem nullo modo possent retinere. Fuisse tamen inter eos Christianos permultos liquet, qui non tantum fidei constantiam in sinu (vt loquuntur) retinerent, sed talento sibi concredito vterentur, ad Saxonum nonnullos pelliciendum in eandem veritatis agnitionem. Inter alios, memoratur à nonnullis Offa quidam regio Saxonum sanguine prognatus (Athelfridi Berniciorum Reguli filium crediderim) qui piorum aliquorum gentis Britannicæ opera Christianus factus, & in Germaniam profectus, prima Cœnobij Schutternensis fundamenta iecisse à Munstero [i] perhibetur.

[g] *De Regib. l. 1.*

[i] *In Cosmogr.*

Literę porro à D. Gregorio ad Reges Frãcorũ conscriptę, testantur abundè, multos tum fuisse inter Saxones pios Christianos (à Britãnorũ reliquijs quid in cõuersos existimemus?) qui de socordia Gallorum iure quererentur, quod veritatis doctores à se vehementer expetitos non largirentur, vt Euangelij lumen salutare ipsis impertirent. Illarum nempe hæc [k] sententia: *Peruenit ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam Deo miserante desideranter velle conuerti: sed sacerdotes tuos è vicino negligere, & desideria eorum cessare sua adhor-*

[k] *Epist. l. 5. c. 158*

adhortatione succendere. Hæc ad Theodoricum & Theodebertum Reges. Deinde ad Brunichildim Reginam sic: *Indicamus ad nos peruenisse, Anglorum gentem Deo annuente velle fieri Christianam, sed sacerdotes qui in vicino sunt pastoralem erga eos sollicitudinem non habere.* Cæterum Gallorum hanc desidiam paulo post suppleuit Gregorij prædicti pietas, quem suo tempore excitauit Deus ad verum numinis cultum hic restituendum, vbi tot per secula iam olim floruisset.

Eiusce rei occasionem narrabit pro me suis verbis Ioannes Diaconus. *Quadam die, cum aduenientibus nuper negotiatoribus, multa venalia in foro Romanæ vrbis fuissent proposita, multique ad emendum vndique confluxissent; contigit & Gregorium virum Deo dignissimum præterire: Qui cernens inter alia pueros corpore candidos, forma pulcherrimos, vultu venustos, capillorum quoque nitore perspicuos esse venales, interroganit mercatorem de qua patria illos attulisset. Ille respondit, de Britannia insula, cuius incolarum omnium facies simili candore fulgescit. Gregorius dixit: Christiani sunt ijdem insulani, an adhuc Paganis erroribus implicantur? Mercator respondit; Non sunt Christiani, sed Paganis tenentur laqueis irretiti. Tunc Gregorius grauiter ingemiscens, heu proh dolor inquit: Quam splendidas facies Princeps tenebrarum nunc possidet? tantaque frontis species vacuam ab interna Dei gratia mentem gestat. Rursum interrogauit quod esset vocabulum gentis illius? Mercator respondit, Angli vocantur. Bene inquit Angli, quasi Angeli, quia Angelicos vultus habẽt; & tales in cœlis Angelorum decet esse concines. Iterum ergo interrogat quod nomen haberet ipsa prouincia? Mercator respondit, Prouinciales illi Deiri vocantur. Et Gregorius, Bene inquit Deiri, quia de ira sunt eruendi & ad Christi gratiã conuocandi. Rex (ait) illius prouinciæ quomodo nuncupatur? Mercator respõdit, Aelle. Et Gregorius alludens ad nomẽ, dixit: Bene quia Rex dicitur Aelle. Alleluia & enim in laudem creatoris in partibus illis oportet decantari.* *In vita. S. Greg. lib. 2 cap. 21.*

Mox itaque accedens ad Benedictum Apostolicæ sedis Pontificem cœpit vehementer expetere, vt in Britanniam aliquos verbi Ministros mitteret. Quo cùm neminem velle ire cognosceret, semetipsum quoque non dubitauit ingerere, dummodo sibi Pon-

Pontifex licentiam commodaret. Qui licet cum magna cunctatione totius cleri ac populi, Gregorium sponte proficisci cupientem, abire permisit, imprecatus ei diuinitus prospera ministrari.

De cuius absentia Romani plurimum perturbati, deliberato consilio, trifariò per loca via contigua vnde Pontifex ad B. Petri basilicam profecturus erat, partiuntur, eumque turmatim taliter alloquuntur: Petrum offendisti, Romam destruxisti, quia Gregorium dimisisti. Quibus sententijs omnino Papa perterritus, misit continuo nuncios qui virum domini reuocarent, &c. A quibus, trium dierum itinere iam emenso, compulsus est (licet magnopere tristaretur) ad proprij monasterij curum redire.

Anni tum fluxerunt plus minus septem, quando Benedicto prædicto, & post eum Pelagio secundo demortuis, Gregorius ad Pontificatum assumptus, per alios efficere decreuit quod ipsi per se hactenus non licuisset.

Quapropter Augustinum quendam delegit, sui cœnobij Monachum, cuius opera vteretur in hoc tanto negotio cõficiendo. Homo is videtur sanctitate morum quam scientia aut eruditione laudatior, etsi vt homo vitijs non caruerit, ac illo in primis ambitionis, qua dum plusquam nimis exardesceret, magnas hic turbas excitauit, vt quasi contagio quodam infectus, à loco vnde venerit hanc pestem accepisse videatur, si Pontificum subsequentium superbiam ad apertam tyrannidem grassentium, potius quam Gregorij & antecessorum suorum humilitatem spectemus. Sed hac de re pluribus postea.

Huic Augustino 40. alij adiuncti sunt, *qui cum iussis pontificalibus obtemperantes* (inquit Beda) *memoratum opus aggredi cœpissent, iamque aliquantum itineris confeciſſent; perculsi timore inerti, redire domum, potius quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cuius nec linguam quidem nossent, adire cogitabant, & hoc esse tutius communi concilio decernebant. Nec mora Augustinum (quem eis Episcopum ordinandum si ab Anglis susciperentur, disposuerat) domum remittunt, qui à Beato Gregorio humili supplicatu obtineret, ne tam periculosam, tam*

Eccl. hist. l. 1. cap. 23.

tam laboriosam, tam incertam peregrinationem adire debirent. Quibus ille exhortatorias mittens literas, in opus eos verbi, diuino confisos auxilio proficisci iubet.

Deinde vt fluctuantium animos omni qua poterat ratione confirmaret; ad Regem ac Reginam Francorum, prout etiam ad Episcopos nonnullos datis literis, rogat, vt hoc illorum tam pium institutum suo velint & consilio & auxilio promouere, id quod ab ipsis abundè præstitum perhibetur. Nam præterquam quod humanissime vbique accepti sunt, comitatui illorum non paucos adiunxerunt, qui interpretum vice fungerentur; vt eadem quodammodo lingua Angli Franciqûe tunc vsi videantur; quod à ratione quidem non abhorret, cum vterque & Franci & Angli (siue Anglo-Saxones malueris appellare) Germaniæ fuerint populi, vnde isti in Britanniam ante annos 150. illi in Galliam 130. vix dum elapsis migrauerint.

Postquam Gregorij Pontificis hortatu proficiscendi consilium Augustinus & socij resumpsissent; Gallia peragrata, conscensis nauibus, appulerunt tandem in insula Thaneta, quæ à fluuio non magno, duobus ostijs in mare decurrente, à continenti Angliæ dirimitur. Regnabat tunc temporis in Cantio Ethelbertus, Saxonici generis Rex quintus, cuius ditioni omnes regiones septentrionem versus, vsq; ad Humbrum fluuium subijciebantur. Vxorem is tunc temporis habebat nomine Bertam, Clotarij primi Francorum Regis filiam: cui, cum & ipsa esset Christiana, & Christianis edita parentibus, permissum, vti Deum, Christiano more coleret. Quod vt facere posset, alebat in familia Episcopum quendam (nomen illi Luidhardus) præter alios famulos eiusdem secum vt gentis ita & fidei. Cum his Ecclesiam quandam frequentabat crebro (extra mœnia ciuitatis Cantuarienſis sitam & a Romanis iam olim extructam, diuoque Martino dedicatam) vbi verbum Dei audiebant, nomen eius inuocabant & sacramentorum fiebant participes. Vnde factum est haud dubie, vt Anglo-Saxonum permulti, etiam ante aduentum Augustini, ad fidem Christianam amplectendum perducti sint, & *Ethelberti Regis animus* (sic loquitur [a] Gul: Malmesburienſis)

[a] *De Regib. l. 1.*

mesburienſis) *iam emollitus, beato Auguſtino prædicanti facile cederet.* Eandem igitur ob cauſam b Capgrauius, *Luidhardum præcurſorem & ianitorem venturi Auguſtini* appellat, aſſerens deinde, *paraſſe hunc ipſi viam & ingreſſum.* Quod quiuis hercle facile crediderit, qui quanta humanitate ad primum ſtatim adpulſum Auguſtinus fuerit exceptus, animo ſecum perpenderit.

b *In vita S. Auguſtini.*

Nam cum Auguſtinus ſtatim vt terrã attigit, ablegato ad Regem nuncio certiorem eum feciſſet, veniſſe ſe ab Epiſcopo Romano iſtuc miſſum vna cum ſocijs, vt ipſi gentique ſuæ doctrinam impertirent, quæ fœlicitatis æternæ (ni aſpernarentur) viam panderet: Cuncta protinus neceſſaria his aduenis miniſtrari præcepit, & vt ibi manerent vbi appulerant admonitis, poſt paucos dies legationi illorum audiendæ ſe vacaturum eſt pollicitus.

Lib. 1. c. 25. hiſt. Eccl. Bedam iam pauliſper audiamus. *Venit tandem ad inſulam Rex, & reſidens ſub diuo, iuſſit Auguſtinum cum ſocijs ad ſuum ibidem aduenire colloquium. Cauerat autem ne in aliquam domum ad ſe introirent, veteri vſus augurio, ne ſuperuentu ſuo, ſi quid maleficæ artis habuiſſent, eum ſuperando deciperent. At illi non dæmoniaca ſed diuina virtute præditi veniebant, crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Saluatoris in tabula depictam, letaniaſque canentes pro ſua ſimul & eorum propter quos & ad quos venerant, ſalute æterna, Domino ſupplicabant. Cumque ad iuſſionem Regis reſidentes, verbum ei vitæ vna cum omnibus qui aderant eius comitibus prædicarent: reſpondit ille dicens: Pulchra ſunt quidem verba & promiſſa quæ affertis: Sed quia noua ſunt & incerta, non his poſſum aſſenſum tribuere, relictis ijs quæ tanto tempore cum omni Anglorum gente ſeruaui. Verum quia de longe huc peregrini veniſtis, & vt ego mihi videor perſpexiſſe, ea quæ vos vera & optima credebatis, nobis quoque communicare deſideratis; nolumus moleſti eſſe vobis, quin potiùs benigno vos hoſpitio recipere, & quæ victui veſtro ſunt neceſſaria miniſtrare curamus, nec prohibemus, quin omnes quos poteſtis fidei veſtræ religionis prædicando ſocietis. Dedit ergo eis manſionem in ciuitate Dorouernenſi (quæ imperij ſui totius erat Metropolis) vt promiſe-*

rat,

rat, cum administratione victus temporalis: Licentiam quoque prædicandi non abstulit.

In mansione prædicta propè portam sita quæ Staplegate vocabatur, Augustinus cum socijs moram trahentes, in opus Euangelij omnibus neruis incumbebant, tam vitæ sanctitate quam verbis Christum prædicantes, donec inter alios quamplurimos, Ethelberto ipsi Regi persuasum est, vt religioni Christianæ per baptismum vellet initiari; qui tum fundos assignauit benè amplos vt eorum fructibus noui hij hospites alerentur.

Cum iam hucusque profecisset Augustinus; ad Etherium Archiepiscopum Arelatensem in Galliam transfretauit, à quo characterem Episcopalem suscipiens, in Episcopum Anglorum consecratus est.

Istorum pleraque omnia partim ex Ioanne Diacono, partim ex Bedæ Ecclesiastica historia gentis Anglorum desumpta sunt. Quæ quidem qui recti iudicij lance perpenderit, videbit, haud quaquam tantum nos Anglos debere Ecclesiæ Romanæ ob ista quæ per Augustinum hic gesta sunt, quantum Parsonius & cæteri Pontificij contendunt. Nisi enim solum iam antea subactum & præparatum fuisset, per reliquias Britannorum, per Saxonum nonnullos ab illis ad fidem conuersos, per prædicationem vitæque sanctitatem Luidhardi Episcopi, ac cæterorum Gallorum, Reginæ famulantium, ac denique per ipsam Bertam Reginam, cuius consilio ac precibus Rex inductus est, vt benignam aurem Augustino prædicanti adhiberet: Certè, plusquam verisimili est, frustra doctrinæ Euangelicæ semina huic fundo Anglicano committenda fuisse, ac præsertim per Augustinum aut illius gregem, cuius dux, etsi homo fortassis minime malus, inscitiæ tamen fuit planè pudendæ, sicut ex quæstionibus D. Gregorio ab ipso propositis legenti patebit clarissime.[a]

Cui tamen, Apostoli Anglorum non inuidebimus appellationem, modo commode intellectam. Missum siquidem non inficiamur, sed per quem? per Gregorium Episcopum Romanum, cui ne quicquam plus iuris erat in nostram Angliam

[a] *Beda l. 1. c. 27.*

gliam quam ipsi Augustino; vt dicere cum Paulo [l] non licuerit neq; ab hominibus, nec per hominem, sed per Iesum Christum se missum. Dabimus porro, vt Anglis prædicaret missum. Angliæ tamen pars magna (cur non dixerim multo maxima) infidelitatis tenebris immersa iacuit plurimis post mortem eius annis, donec tandem [m] Paulinus in Septentrione anno 625. [n] Wilfridus apud Australes Saxones 681. Fœlix [o] apud Orientales Anglos in Norfolcia 630. alijq; alibi postea Christum primi annunciarunt. Concedimus denique vt Christum prædicaret missum: Is vero se etiam prędicauit, vna manu sæpenumero destruens quod altera ædificarat, sicuti in sequentibus Deo volente demonstrabimus.

l Gal. 1. 1.

m Beda, l. 2. c. 9.
n Lib. 4. c. 13.
o Lib. 2. c. 5.

Sed pergamus. Postquam è Gallia Augustinus redijsset; ex comitatu suo duos ablegavit, Laurentium ac Petrum, qui Gregorium facerent certiorem quid profeciissent. Per quos redeuntes, misit ille ad Augustinũ pallium Archiepiscopale, libros nõnullos, templorum ornamenta quædam, aliaq; quibus indigebant; necnon & Regi munera, ad quem etiam literas dedit gratulatorias, sicuti & ad Augustinum, quem ad incumbendum operi incœpto cum omni diligentia hortatus est, monuitq; cauendum in primis, ne animo efferretur ob miracula quæ Deus per illum fuerat operatus (non pauca ea exstitisse memorat Beda) ac deniq; alijs ad Etherium Arelatensem perscriptis, magnas egit gratias, quod istis suis Legatis in hoc tanti momenti negotio auxilium tam prompte benigneq; fuisset largitus.

Augustinus interea consecutus erat à Rege, præter illam D. Martini, aliam Ecclesiam in medio vrbis prædictæ sitam, à Romanis porro quandoq; constructam & Sancti Saluatoris nomini dicatam. Cui etiam suam ipsius regiam & regni sedem præcipuam Rex idem paulo pòst dono dedit, tumque Regulbium ipse secessit. Cœnobij deniq; magnificentissimi iecit fundamenta sub ipsis mœnibus Cantuariensis ciuitatis, ab ipso Petri & Pauli, sed à posteris Diui Augustini in hodiernum vsq; diem nuncupati. Nam nondum demolitum visitur adhuc, & pars patrimonij regij censetur. Regia vero, succedentium deinceps Archiepiscoporum semper fuit & est adhuc palatium.

His

His ita rebus ordinatis, conatum præ se tulit Augustinus, pacem nescio quam & concordiam inter Britannos & Saxones conciliandi. Cæterum quicunq; demum prætextus fuerit, non alium scopum sibi proposuisse videtur, quam Walliam, provinciæ suæ Cantuarienſis iurisdictioni adiungere; cum illi semper iam inde à quo Christiana religio ibi primũ viguit, proprium haberent Archiepiscopum, neq; sine magno periculo se possent subijcere authoritati exteri hominis & alienigenæ, sub alterius imperio degentis, qui semper adhuc patriæ suæ hostis fuisset capitalis, semperq; futurum, esset verisimile. Cum istis attamen hominibus quam instituerit rationem, (siquidem operæ pretium est) videamus.

Ethelberti Regis opera, vt cum Britannorum aliquot Episcopis & alijs Cleri principibus viris conveniret, effecit, in loco qui huius congressus occasione Augustini quercus postea appellatus est, in pago Wigornienſi, prope limites Occidentalium Saxonum. Ibi suadendo, rogando, minitando & quibuscunq; deniq; poterat rationibus annisus est, hos bonos homines eo adducere, vt Ecclesiam suam ad Romanorum instituta cõformari paterentur, Romanorum inquam, apud quos multa iam praua irrepserant, quiq; à primitiuæ Ecclesiæ puritate in plurimis discesserant; Cum ipsi in eodem semper tenore sanctæ doctrinæ iam inde à primis Ecclesiæ suæ incunabulis perstitissent. *Grex nimirum Domini* (inquit c Monumethenſis) *rectum ordinem apud eos tenebat.* Paucis responsum est, haud æqua illum petere, habere se suum Archiepiscopum à quo regantur, vt illi se non possint subijcere (nam & hoc in primis petitum est) tam disciplinam quam doctrinam Ecclesiæ suæ ab ipsis Christi Domini Apostolis traditam se accepisse, neque proinde in his quocunq; suadente, vel minimum sese immutaturos.

c *Lib. 11. c. 11.*

Augustinus nihilosecius à spe sua nondum deiectus, vt iterum adhuc congrediantur dat operam. Conueniunt iam Britannorum multo plures quam prius, interq; illos Episcopi (vt dicitur) septem, nimirum, Herefordenſis, Landauenſis, Paternenſis, Bangorenſis, Elvenſis, Wicciorum & Morganenſis, nisi forte Meneuenſis scribendum sit, quod credo.

Ad-

Adfuerunt etiam è Clero alij quamplurimi & Monachi magno numero, ac præcipue ex nobili illo Bannachorensi cœnobio prope Cestriam, vbi duobus millibus non pauciores victitabant, quorum porro Abbas Dinothus, vir pius & eruditus vna accesserat.

Lib. 2. cap. 2. Ex huiusmodi congressu quinam fructus provenerit, narrabit pro me Beda. *Ad præfatum ituri concilium* (inquit ille) *venerunt primo* (è Britannico Clero nonnulli) *ad quendam virum sanctum ac prudentem, qui apud eos anachoriticam ducere solebat vitam, consulentes, an ad prædicationem Augustini suas deserere traditiones deberent? Qui respondebat; Si homo Dei est, sequimini illum. Dixerunt, Et vnde hoc possumus probare? Et ille, Dominus, inquit, ait Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Si ergo Augustinus ille mitis est & humilis corde, credibile est quia iugum Christi & ipse portet, & vobis portandum offerat: Sin autem immitis ac superbus est, constat quia non est de Deo, neq; nobis eius sermo curandus est. Qui rursus aiebant: Et vnde hoc dinoscere valeamus? Procurate, inquit, vt ipse prior cum suis ad locum synodi adueniat; & si vobis appropinquantibus assurrexerit, scientes quia famulus Christi est, obtemperanter illum audite: Sin autem vos spreuerit, nec coram vobis assurgere voluerit, cum sitis numero plures; & ipse spernatur à vobis. Fecerunt vt dixerat; factumq; est, vt venientibus illis, sederet Augustinus in sella. Quod illi videntes, mox in iram conuersi sunt, eumq; notantes superbiæ, cunctis quæ dicebat contradicere laborabant.* Et paulo post, Eorum quæ proposuerat, *nihil se facturos, neq; illum pro Archiepiscopo habituros esse respondebant. Conferentes ad inuicem, quia si modo nobis assurgere noluit, quanto magis si ei subdi cœperimus, iam nos pro nihilo contemnet?*

Sic iurisdictione sperata Augustinus excidit, repulsam ferens ægerrime. Siquidem impotentis animi iracundiam statim detegens, non potuit se continere quin protinus in minas prorumperet. *Si pacem* (inquit ille) *cum fratribus accipere nolitis, ab hostibus bellum accipietis: Et si nationi Anglorũ non vultis viam vitæ prædicare, per horum manus vltionem mortis patiemini. Quod præsagium sancti Pontificis completum*

est

est (ita enim sequitur paulo pòst) *sic vt etiam temporalis interitus vltionem sentirent perfidi, quod oblata sibi perpetuæ salutis consilia spreuerant.*

Vatem scilicet præclarum, qui illa potuit prædicere, quæ vt efficeret in sua nouit esse potestate. Tantum siquidem gratia & authoritate apud Ethelbertum Regem tunc temporis valuit, vt ad bellum Britannis inferendum, & Edilfridum Northumbrorum Regulum contra illos concitandum, facile eum impulerit. Cuius rei fidem nobis facit Thomas quidam Graius, qui cum annales quosdam ante annos trecentos Gallicana vsus lingua conscriberet, in hanc loquitur sententiam; *Augustinus* (inquit ille) *ab Episcopis & aliis inter Britannos doctis hominibus hoc pacto reiectus; Ethelberto Cantiorum Regi tam grauiter conquestus est, vt excercitum protinus grandem collegerit, & in eos impetum faciens, magnum illorum numerum interfecerit, quorum nihilo magis misertus est, quam solet lupus ouicularum.*

Alium deinde Chronographum habemus manuscriptum satis vetustum sed anonymum, qui perhibet Ethelbertum ab Augustino sic vt retulimus instigatum, petijsse ab Elfrido Northumbriæ Rege, vt sibi copias commodaret ad bellum inferendum Britannis Walliam incolentibus. Augustinum porro Archiepiscopum Cantuariensem congressum cum illis Cestriæ, (quæ tunc dicta Legecestria) cuius Rex Brochvail appellatus est; qui cum viribus impar in fugam se dedisset, ditionem illius inter se partiti sunt. Quod cum Wallis fuisset nuntiatum, in quos iam infesta signa cœperant cõuertere, legatos ad eos miserunt interulis solis indutos, nudisq; pedibus incedentes, qui infensorum animos ad misericordiam flecterent. Hos vero tam sæuos & crudeliter animatos repererunt, vt ab illis nihil impetrare potuerint. Sic nimirum Chronographus prædictus.

Haud me latet à nonnullis traditum, anno Christi 603. vitam Augustinum cum morte commutasse, cum hoc bellum biennio serius gestum constet. Quod ipsum innuit Beda in exemplaribus omnibus impressis. Nam de cæde Britannorũ supradicta mentionem faciens, & quomodo ab Augustino

prædicta fuerit, adijcit, *quamuis ipso* (Augustino) *tam multo antea tempore ad cælestia regna translato*; quasi multò ante cædem illam patratam is mortem obijsset. Cæterum luce meridiana clarius est, totam illam clausulam adiectitiam, neque vnquam à Beda perscriptam. Siquidem in exemplaribus quibusdam vetustissimis Saxonico charactere exaratis quorum aliquot hodie reperiuntur) horum verborum ne vestigium quidem habemus vllum. Deinde, extat adhuc diploma quoddam, Ethelberti Regis simul & Augustini Archiepiscopi manibus signatum, anno Domini 605. ipso nimirum anno belli huius Britannici; vt *multo ante tempore mortuus Augustinus* dici non potuerit. Atqui ne ante bellum, quamuis eodē anno decessisse suspicemur; cōstat ex eiusdem Bedę historia in Saxonicā vernaculam per Alfredum Regem conuersa, post hoc bellum patratum, sacrasse eum Episcopos, Melitum videlicet Londinensem & Iustum Roffensem. Matthæus quoque Westmonasterienſis, anno Christi 608. dictum Augustinum perhibet obijsse; & * Polydorus Virgilius, annos 15. sedisse eum Archiepiscopum; quasi biennio adhuc, vltra terminos à Westmonasterienſe positos, vitam protraxerit.

* *Lib. 4.*

Ad bellū vero ipsū quod attinet, siue antea, siue post mortem Augustini id gestum fuerit (qua de re tamen non est cur ambigamus) Britannis sane funestissimum extitisse constat; quippe in quo perierunt, præter armatorū militum magnum numerum, Monachi non pauciores mille & ducentis, qui post ieiunium triduanum inermes ad prælium accesserant, vt ibi pro suis, precibus ad Deum intercederent, præter 50. qui fuga sibi consulentes, sæuientem gladium evaserunt Apostoli irati, qui Ecclesiastici generis hominibus præcipuè ac super alios fuit infensus. Nimirum sicut Fimbria accusat Scæuolam apud [a] Ciceronem, *quod totum telum corpore non recepisset*; Sic isti iniuriam grauissimam Augustino visi intulisse, quod externæ dominationis iugum per summam iniuriam ceruicibus ab illo imponendam, quieti & haud repugnantes non suscepissent.

[a] *In Orat. pro sex Rosc. Amerino.*

Nimium profecto hæc sapiunt ambitionem & potentiæ

in

in immensum augendæ cupiditatem illam effrenem, qua semper à primis incunabulis Roma laborauit; cui vsque explendæ rationes, cum iam nuper defeciſſent in politeia & ſtatu temporali; de viribus amiſſis, per poteſtatem Eccleſiaſticam recuperandis, oportune iam tandem circa hæc tempora cogitari cœptum. Vulpina nimirum aſſuenda, vbi leonina non pertingit.

Diuus ſane Gregorius, vir pius & ob humilitatem Chriſtianam eo magis laudandus, quod ſucceſſores habuerit pleroſque ſuperbia præditos non ferenda, ſtirpem hanc venenoſam tum primum pullulantem eradicare totis viribus anniſus eſt: Quod eo promptius ab illo factum auguror, quia Conſtantinopolitani Patriarchæ, ſupremæ poteſtatis ius ac in omnes vbique Eccleſias imperium (à Romanis Pontificibus poſtea vſurpatum,) ſibi ſoli vendicabant. Quod quantum ipſi diſplicuerit, non abs re fuerit perpendere, vt lectori conſtet quam verum ſit, quod Parſoniani tam fidenter ac tanquam è tripode pronuntiant, Gregorium, ac perinde Auguſtinum Diſcipulum eius, Apoſtolum (vt volunt) noſtrum, eandem per omnia fidem ac religionem profeſſos quam Eccleſia etiamnum Romana profitetur. *Ego fidenter dico* (inquit [b] ille) *quiſquis ſe vniuerſalem ſacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit*, ne Romanum quidem Pontificem excipiens. Quam ob cauſam, huiuſmodi titulum ſibi à Synodo Chalcedonenſi vltro delatum conſtantiſſimè repudiauit, hanc facti ſui reddens rationem, *Nullus* (inquit [c]) *deceſſorum meorum hoc* tam prophano vocabulo vti conſenſit: Ac iterum [d] *Nullus Romanorum Pontificum, hoc ſingularitatis nomen aſſumpſit.* In vno loco vocat [e] *Nomen nouum*; in alio, [f] *Vocabulum temerarium & ſtultum*; ac alibi, [g] Superbum, Pompaticum, [h] perverſum, ſuperſtitioſum, [i] prophanum, [k] ſceleſtum, nomen [l] erroris, [m] vanitatis hypocriſeos & blaſphemiæ; alibi etiam denique [n] Typhum ſuperbiæ.

Si vel epitaphium tantummodo perpendamus Auguſtini noſtri; ſatis erit ad faciendam fidem, haud eandem fuiſſe de rebus ad religionem ſpectantibus illo ſeculo ſententiam,

b *Lib.4.Ep.34*

c *Lib.4. Ep.36*
d *Lib.4.Ep.32*
e *Lib.4. Ep.32*
f *Lib.4. Ep.38*
g *Lib.4. Ep.32*
h *Lib.4. Ep.38*
i *Lib. 4. Ep.24*
k *Lib 4. Ep.39*
l *Lib.4. Ep.38*
m *Lib.4. Ep.39*
n *Lib.6. Ep.2*

prædicta fuerit, adijcit, *quamuis ipso* (Augustino) *iam multo antea tempore ad cælestia regna translato*; quasi multò ante cædem illam patratam is mortem obijsset. Cæterum luce meridiana clarius est, totam illam clausulam adiectitiam, neque vnquam à Beda perscriptam. Siquidem in exemplaribus quibusdam vetustissimis Saxonico charactere exaratis quorum aliquot hodie reperiuntur) horum verborum ne vestigium quidem habemus vllum. Deinde, extat adhuc diploma quoddam, Ethelberti Regis simul & Augustini Archiepiscopi manibus signatum, anno Domini 605. ipso nimirum anno belli huius Britannici; vt *multo ante tempore mortuus Augustinus* dici non potuerit. Atqui ne ante bellum, quamuis eodē anno decessisse suspicemur; cōstat ex eiusdem Bedę historia in Saxonicā vernaculam per Alfredum Regem conuersa, post hoc bellum patratum, sacrasse eum Episcopos, Melitum videlicet Londinensem & Iustum Roffensem. Matthæus quoque Westmonasterienſis, anno Christi 608. dictum Augustinum perhibet obijsse; & * Polydorus Virgilius, annos 15. sedisse eum Archiepiscopum; quasi biennio adhuc, vltra terminos à Westmonasterienſe positos, vitam protraxerit.

* *Lib. 4.*

Ad bellū vero ipsū quod attinet, siue antea, siue post mortem Augustini id gestum fuerit (qua de re tamen non est cur ambigamus) Britannis sane funestissimum extitisse constat; quippe in quo perierunt, præter armatorū militum magnum numerum, Monachi non pauciores mille & ducentis, qui post ieiunium triduanum inermes ad prælium accesserant, vt ibi pro suis, precibus ad Deum intercederent, præter 50. qui fuga sibi consulentes, sæuientem gladium evaserunt Apostoli irati, qui Ecclesiastici generis hominibus præcipuc ac super alios fuit infensus. Nimirum sicut Fimbria accusat Scæuolam apud [a] Ciceronem, *quod totum telum corpore non recepisset*; Sic isti iniuriam grauissimam Augustino visi intulisse, quod externæ dominationis iugum per summam iniuriam ceruicibus ab illo imponendam, quieti & haud repugnantes non suscepissent.

[a] *In Orat. pro sex Rosc. Amerino.*

Nimium profecto hæc sapiunt ambitionem & potentiæ

in

in immensum augendæ cupiditatem illam effrenem, qua semper à primis incunabulis Roma laborauit; cui usque explendæ rationes, cum iam nuper defeciſſent in politeia & ſtatu temporali; de viribus amiſſis, per poteſtatem Eccleſiaſticam recuperandis, oportune iam tandem circa hæc tempora cogitari cœptum. Vulpina nimirum aſſuenda, vbi leonina non pertingit.

Diuus ſane Gregorius, vir pius & ob humilitatem Chriſtianam eo magis laudandus, quod ſucceſſores habuerit pleroſque ſuperbia præditos non ferenda, ſtirpem hanc venenoſam tum primum pullulantem eradicare totis viribus anniſus eſt: Quod eo promptius ab illo factum auguror, quia Conſtantinopolitani Patriarchæ, ſupremæ poteſtatis ius ac in omnes vbique Eccleſias imperium (à Romanis Pontificibus poſtea vſurpatum,) ſibi ſoli vendicabant. Quod quantum ipſi diſplicuerit, non abs re fuerit perpendere, vt lectori conſtet quam verum ſit, quod Parſoniani tam fidenter ac tanquam è tripode pronuntiant, Gregorium, ac perinde Auguſtinum Diſcipulum eius, Apoſtolum (vt volunt) noſtrum, eandem per omnia fidem ac religionem profeſſos quam Eccleſia etiamnum Romana profitetur. *Ego fidenter dico* (inquit [b] ille) *quiſquis ſe vniuerſalem ſacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit*, ne Romanum quidem Pontificem excipiens. Quam ob cauſam, huiuſmodi titulum ſibi à Synodo Chalcedonenſi vltro delatum conſtantiſſimè repudiauit, hanc facti ſui reddens rationem, *Nullus* (inquit [c]) *deceſſorum meorum hoc* tam prophano vocabulo vti conſenſit: Ac iterum [d] *Nullus Romanorum Pontificum, hoc ſingularitatis nomen aſſumpſit.* In vno loco vocat [e] *Nomen nouum*; in alio, [f] *Vocabulum temerarium & ſtultum*; ac alibi, [g] Superbum, Pompaticum, [h] perverſum, ſuperſtitioſum, [i] prophanum, [k] ſceleſtum, nomen [l] erroris, [m] vanitatis hypocriſeos & blaſphemiæ; alibi etiam denique [n] Typhum ſuperbiæ.

Si vel epitaphium tantummodo perpendamus Auguſtini noſtri; ſatis erit ad faciendam fidem, haud eandem fuiſſe de rebus ad religionem ſpectantibus illo ſeculo ſententiam,

b *Lib.4.Ep.34*

c *Lib.4. Ep.36*
d *Lib.4.Ep.32*
e *Lib.4. Ep.32*
f *Lib.4.Ep.38*
g *Lib.4.Ep.32*
h *Lib.4.Ep.38*
i *Lib.4.Ep.24*
k *Lib.4.Ep.39*
l *Lib.4.Ep.38*
m *Lib.4.Ep.39*
n *Lib.6.Ep.2*

quam hodie Pontificij tuentur. Sic etenim se habet. *Hic requieſcit Auguſtinus Dorobernenſis Archiepiſcopus, qui olim huc à beato Gregorio Romanæ vrbis Pontifice directus, & à Deo operatione miraculorum ſuffultus, & Ethelbertum Regem & gentem illius ab idolorum cultu ad fidem Chriſti perduxit, & completis in pace diebus officij ſui, defunctus eſt 7. Cal. Iunij, eodem Rege regnante.*

Si reuiuiſcens iam nunc Auguſtinus, Pontificem, vrbis Romanæ appellaret Epiſcopum, cui non ſufficit orbis Romani Imperium; quam non placeret? Et, ſi Gregorius, hos ſuos præclaros ſucceſſores, audiret hodie, authoritatem ſibi vendicantes in omnes vbique totius orbis terrarum incolas (apud Æthiopes, Americanos & ipſos denique Antipodas,

Super & Garamantas & Indos------
------Protulit imperium)

non dico iter Eccleſiaſticos duntaxat aut infimam plebem, ſed Magiſtratus, Principes, Reges, Imperatores (Sic nimirum loquuntur; [o] *Declaramus, dicimus, definimus, pronuntiamus, omnino eſſe de neceſſitate ſalutis, omni humanæ creaturæ ſubeſſe Romano Pontifici:* Et, [p] *Quicquid ſaluatur, eſt ſub Romano Pontifice*) Superbiæ tam inſanæ fructus quibus verbis inſectaretur, qui non fructus aut folia, ſed primas erumpentis mali gemmas tanquam ſumma deteſtatione dignas omnibus diris devovendas duxit.

[o] *Bonif. de maior. & obed. vnam ſanctam.*
[p] *Gloſſa ibid.*

Nihil eſſet facilius quam multa alia doctrinæ capita enumerare, in quibus Gregorius & ſucceſſorum eius nonnulli, à doctrina quam hodie profitentur Pontificij palam diſſentiunt. Ego vero non alias partes in me recepi quam hiſtoriæ tradendæ.

Ad Auguſtinum igitur revertor, qui corpore dicitur fuiſſe multum procero & vultu itidem venuſtiſſimo. Diem poſtquam is clauſiſſet extremum, ſepultus eſt in cœmiterio Eccleſiæ nondum perfectæ, Cœnobij quod ab illo nomen habet. Poſtea vero in veſtibulo ceu porticu Septentrionali eiuſdem Eccleſiæ dicitur collocatus, vbi etiam Archiepiſcopi ſubſequentes omnes tumulati ſunt ad Theodorum vſque, qui omnium

nium primus in ipsa Ecclesia (porticu plures non capiente) sepulturam obtinuit.

Thomas quidam Spottus, qui Cœnobij prædicti Monachus, vixit circa annum Dom. 1270. distichon huiusmodi tumulo eius dicit inscriptum,

Inclitus Anglorum Præsul pius & decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.

Atque de prima huius nostræ gentis ad fidem Christianam conuersione; deq; Augustino sedis Metropoliticæ Dorobernensis, siue (vt hodie loquimur) Cantuariensis Archiepiscopo primo, hæc sunt quæ habuimus dicenda.

DE ARCHIEPISCOPIS CANTVARIENSIBVS SIVE DOROBERNENSIBVS.

1. AVGVSTINVS.

EX ijs quæ à me ſupra perſcripta ſunt, ſatis liquet, Auguſtinum, Monachum Romanum, primum Cantuarienſis ſiue Dorobernenſis Eccleſiæ Archiepiſcopum, annuente Ethelberto Cantiorum Rege, à S. Gregorio Pontifice tunc Romano conſtitutum anno 596. aut forte anno ſubſequente, & anno, ſecundum Weſtmonaſterienſem 608. ſecundum Polydorum vero 611. vitam cum morte commutaſſe. 596.

2. LAVRENTIVS.

LAurentius, patria etiam Romanus, ab Auguſtino antequam moreretur, vt ipſi ſuccederet deſignatus perhibetur, homo & pius & doctus. Ciaconius, qui Pontificum & Cardinalium Romanorum vitas deſcripſit, videtur aſſerere, hunc ſub Gregorio, Eccleſiæ Romanæ fuiſſe Cardinalem, *in titulo S. Silueſtri in Exquilijs, tit: Equitij Archipresbyterum*, hoc eſt (vt ego interpretor) Eccleſiæ illius Parochum: Nam alio ſenſu Cardinalis nomen, illo adhuc ſeculo nullibi auditum exiſtimo. Multum hic laborauit, non ſolum in rebus Eccleſiæ ſuæ conſtituendis, ſed etiam in hoc, vt Cambrobritannos, Scotos & Hibernos, ad vnam fidei diſciplinæq; rationem perduceret. Neq; (vt veriſimile eſt) operam luſiſ- 611.

set, nisi quo minus voti compos fieret, in causa fuisset, mors intempestina Ethelberti Regis, cui successit Eadbaldus filius, iuuenis luxuriosus, quem non puduit, nouercam suam ducere in vxorem. Ob hæc & alia flagitia, cum Laurentius sicut alius Baptista, eum non vereretur arguere; hominem primum odio cœpit habere, deinde (tanquam cupiditatibus suis aduersantem) Christianam etiam religionem, quam tamen sibi cordi fuisse aliquandiu simulauerat. Plebs (vt fit) regis exemplum sequuta, cultum resumpsit idolorum; quanquam Laurentius, vt bonus Pastor, nihil intentatum relinqueret quo ad deuium erroris properantes, in via veritatis contineret. Tandem vero, cum non solum irritos hos suos labores conspiceret, sed in eo pernicioſos, quod Regem in nequitia sua peruicacem, contra tendendo magis ac magis efferarent, & tam religioni quam sibi infensiorem redderent; exilium sibi decreuit indicere, ac Iustum Mellitumq; Episcopos in Galliam sequi, qui similiter ab optimi patris Seberti Regis scelestissimis filijs, sedibus suis nuper pulsi extiterant, sicuti suo loco (Deo volente) demonstrabitur. *Cum vero* (inquit Beda, cuius verba libenter vsurpo) *Laurentius, Mellitum Iustumq; secuturus ac Britanniam esset relicturus; iussit ipsa sibi nocte in Ecclesia BB. Apostolorum Petri & Pauli stratum parari. In quo quum post multas preces ac lachrymas ad Deum pro statu Ecclesiæ fusas, ad quiescendum membra posuisset, atq; obdormisset, apparuit ei beatissimus Apostolorum princeps, & multo illum tempore secretæ noctis flagellis acrioribus afficiens, seiscitabatur Apostolica districtione, quare gregem quem sibi ipse crediderat, relinqueret, vel cur Pastor oues Christi in medio luporum positas fugiens ipse dimitteret? &c.* Et paulo postea: *His beati Petri flagellis simul & exhortationibus, animatus famulus Christi Laurentius, mox mane facto venit ad Regem, & retecto vestimento, quantis esset verberibus laceratus ei ostendit. Qui multum miratus, & inquirens, quis tanto viro tales ausus esset plagas infligere; vt audiuit quia causa suæ salutis Episcopus ab Apostolo Christi tanta esset tormenta plagasq; perpessus, extimuit multum. Atq; anathemizato omni idololatriæ cultu, abdicatoq; connubio non legitimo, suscepit fidem Christi, & baptisatus,*

tissatus, Ecclesiæ rebus quantum valuit in omnibus consulere ac fauere curauit. Misit etiam in Galliam & reuocauit Mellitũ & Iustum, eosq; ad suas Ecclesias libere instituendas, redire præcepit, qui post annum ex quo abierant, reuersi sunt. Et Iustus quidem ad ciuitatem Rhosi cui præfuerat rediit: Mellitum vero Londonienses Episcopum recipere noluerunt, idololatris Pontificibus magis seruire gaudentes. Non enim tanta erat ei quanta patri ipsius regni potestas, vt etiam nolentibus ac contradicentibus Paganis antistitem suæ posset Ecclesiæ reddere. Veruntamen ipse cum sua gente, ex quo ad Dominum conuersus est, diuinis se studuit mancipare præceptis. Deniq; & in monasterio beatissimi Apostolorum principis Ecclesiam sanctæ Dei genetricis fecit, quam consecrauit Archiepiscopus Mellitus. Post conuersionem Eadbaldi nõdum anno integro circumacto, Laurentius morbo absumptus diem clausit extremum, nimirum (vt habet Balæus) Febr. 3. 619. & iuxta Augustinum antecessorem suum tumulatus est.

3. MELLITVS.

BRitannorum Episcopos rogauerat Augustinus, *Vt Anglorum genti vna secum verbum Domini prædicarent*: Quod cum ab illis nullo modo posset impetrare; datis ad Gregorium literis, magnam hic messem multis operarijs indigere ostendit, petitq; simul, vt plures cooperatores qui secum in opere dominico adlaborarent velit emittere. Redeuntibus igitur Augustini Legatis, plures adiunxit quos huic muneri idoneos existimauit; præter alios, nimirum, Iustum, Paulinum, Rufinianum, ac deniq; Mellitum cœnobij cuiusdam in ciuitate Romana Abbatem, qui huc appulerunt anno Christi 601. Vt de cæteris suo loco agamus, Mellitus post biennium elapsum, in Londinensem Episcopum ab eo dicitur consecratus. In qua ciuitate templum condidit Ethelbertus Rex D. Pauli nomini sacratum. Ibi cum nondum annos 4. sedisset, Romam profectus vt Bonifacium Pontificem de rebus nescio quibus consuleret, honorifice ab illo exceptus est. Anno deinde vno aut altero post reditum eius transacto, excesserunt è vivis, non solum Ethelbertus Cantiæ, sed Sebertus 619.

tus etiam Orientalium Saxonum Rex, in cuius ditione, ciuitas Londinensis sita erat, quique potius vt Prorex quam sui iuris princeps illis prouincijs præerat. Huic erant filij 3. iuuenes nequissimi, qui non dum baptisati, ipso tempore sacræ Synoxeos venerunt quandoque ad Ecclesiam, expostulantes cum Episcopo, quare non & illis porrigeret panem illum nitidum quem & patri solebat dare quemadmodum & cæteris de plebe. Quibus ille respondebat, Si vellent ablui de fonte illo salutari quo pater ablutus est, futuros tum participes sancti huiusmodi panis; Sin autem lauacrum vitæ contemnerent, fieri non posse vt panem vitæ perciperent. Illi nihilominus instare vt porrigeret, ac denique cogere anniti. Renuentem vero animosè, vt Episcopum decuit, è ciuitate ditioneque sua expulerunt. Qui sic in exilium actus, ad Laurentium Cantuariensem Archiepiscopum profectus est. Cum vero illum incommodis vix paulo leuioribus implicatum reperisset, assumpto secum Iusto Roffensi Episcopo, in Galliam transfretauit; vnde paulo post redijt ab eodem Laurentio accersitus; Eoque post aliquot menses fatis concedente, ipse potissimum electus est qui defuncto in præsulatus munere succederet. Vir natalibus, animi magnitudine, solertia, pietate, clarissimus. Podagricis doloribus diu excrueiatus, obijt Apr: 24. 624. & iuxta Laurentium iacet humatus.

4. IVSTVS.

624. IVstus, cuius iam antea fecimus mentionem, ab Ecclesia Roffensi translatus, defuncto Mellito, successor designatus est; & pastoris non indiligentis annos per 10. functus officio (Malmesburiensis tres tantum annos numerat) anno 624. è viuis postquam excessisset, prope vestibulum Ecclesiæ supradictæ inter antecessores suos sepultus est.

5. HONORIVS.

634. DEfuncto Iusto, successit Honorius, Romanus patria, & ob plurimas animi virtutes summa dignus veneratione. Sed quid mirum, eruditione pietateque clarum euasisse, qui

Diui

Diui Gregorij fuerit discipulus,? Consecratus dicitur Lincolniæ, per Paulinum, Eboracensis Ecclesiæ primum inter Saxones Archiepiscopum. Quibus sedentibus, per diploma Pontificium his Ecclesijs concessum, vt alterutro Archiepiscopo decedente, potestatem semper habeat alter, antistitem nouum in defuncti locum legitime electum sacrandi; adeoque opus non sit posthac sacrationis ritum Româ petere. Quomodo nouas aliquot sedes Episcopales Honorius erexerit, dicendi locus erit alibi. Hoc vero de illo maxime memorabile, quod omnes prouinciæ suæ regiones in parœcias distinxit primus, vt singulis ministris singulos greges quos curarent posset attribuere. Sedit annos fere 20. aut secundum Malmesburiensem 26. Decessit vltimo die Februarij vel (vt nonnullis placet) Septembris anno 653. & inter antecessores suos tumulatus est.

6. DEVS-DEDIT, *siue* ADEODATVS.

POst mortem Honorij vacauit sedes menses 18. Anglo- 655.
Saxo quidam Frithona quandoque appellatus, vir eruditione alijsq; virtutibus clarus, Archiepiscopus tum constitutus est, indito ei Adeodati nomine. Consecratus est per Ithamarum Episcopum Roffensem (Eboracensi sede tum vacante) & vltimo die Iunij, siue (vt habet Westmonasterien-sis) Iulij 14. 664. migrauit ab hac luce, postquam Ecclesiam sibi commissam annos 6. rexisset strennue, eodem ipso die quo Cantiæ Rex Ercombertus vitam cum morte commutauit, sicuti Huntindonius annotauit. Primus hic fuit stirpis Anglicæ qui hanc sedem obtinuit, & vltimus eorum qui ad vestibulum Ecclesiæ supradictæ fuit sepultus.

7. THEODORVS.

ANglus quidam, nomine Wigardus, homo ætatis pro- 668.
uectæ & non indoctus, vt Adeodato succedat, tunc eligitur, & Romam vt ibi consecrationis ritum accipiat. ablegatus, secum eo detulit ab Egeberto Cantiæ & Oswio Northumbriæ Regibus literas commendatorias, necnon magni pretij munera quibus Vitalianũ tum Pontificem honoraret.

noraret. Istuc illum peruenire contigit, ibidem tum grassante peste, qua non solum ipse ante adeptam consecrationem, sed comites plerique omnes absumpti sunt. Papa cum intelligeret sedem diu vacasse, & de idoneo pastore præficiendo esset sollicitus; elegit potissimum Adrianum quendam Abbatem Italum sed in Africa natum, virum grauem & eruditum, quem Archiepiscopum constitueret. Huic nullo modo poterat persuadere vt tantum oneris in se susciperet, pollicitus tamen est inuenire alium huic muneri se non paulo aptiorem, & siue ætatem siue eruditionem siue alias quaslibet virtutes quis spectaret, sibi nullo modo postponendũ. Magna illi intercesserat familiaritas cum Theodoro quodam, genere quidem Græco, sed patria Cilice: nam Tharsi natus est Ciliciæ, (sicut doctor ille gentium D. Paulus) & omni literarum genere excultus, sexaginta & sex ætatis annos impleuerat. In hunc, tanquam muneri ferendo vsquequaque parem, à suis humeris hoc onus transferri cupiebat. Haud amuit tamen Vitalianus, donec pollicitus est, se porro in Angliam cum illo profecturum. Neque vero fidem fefellit. Amicum per tanta terrarum spatia comitatus, huc cum illo peruenit, & cœnobio quod iam Diui Augustini nomen fuerat adeptum Abbas præficitur. Sed hoc postea. Nam Theodorus Romæ quidem consecratus est Apr. 1. 668, quando totos 4. annos sedes vacauerat. Sed quanquam Maio statim mense insequenti iter sint ingressi, propter multa quæ occurrerant impedimenta, non nisi post sesquianum in Angliam appulerunt. Librorum lectissimorum magnam copiam secum attulerunt tam Græcorum quam Latinorum, ac inter cæteros, Homerum tam accurate pulchrisque adeo literis conscriptum, vt vix credatur extare hodie vel inter impressa typis, aliud aliquod exemplar, isto vel pulchrius vel castigatius. Huic Theodoro (vt est in Antiquitatibus Britannicis) omnis Anglicana Ecclesia libenter se subiecit: isque peragrata tota insula, Paschatis celebrationem, reliquosque Romanos ritus vbique stabiliuit; tantumque abfuit, vt aliquid à Romana Ecclesia alienum faceret (id quod ab illo tanquam Græco metuebat ab initio Vitalianus, ideoque Adrianum

anum ei comitem adiunxit) vt eius authoritatem contentioſe nimis putetur propugnaſſe, Epiſcopos enim aliquot diuerſo à Romanis more conſecratos, ea ſola de cauſa pro arbitrio ſuo vel dignitate plane mouit, vel Canonice coegit ordinari. Homo videtur moribus aſperis præditus & rigide nimis authoritatem Epiſcopalem exercuiſſe; ſicuti teſtatum reliquit Wilfridi, Ceddæ & aliquot aliorum Epiſcoporum abdicatio, qua de re quando ad Eboracenſes Archiepiſcopos peruentum fuerit, plura erunt dicenda. Duæ ſub illo ſynodi celebratæ ſunt; vna Hereſordiæ, cuius Canones habentur apud Bedam lib: hiſt: 4. cap. 5. Altera apud Clyff prope Roffam. Cui dum præſideret, quia Eccleſias Græcorum ſuorum, hæreſi Eutychiana apud eos inualeſcente, multum turbatas audiuerat; clericis ibi congregatis author fuit, vt fidei ſuæ profeſſionem ſigillatim perſcriberent, quas omnes cum ſanæ & orthodoxæ doctrinæ congruas reperiſſet, ſuo calculo approbauit. Author etiam illis fuit, vt quinque prima Concilia generalia; Nicenum videlicet, Epheſinum, Chalcedonenſe, & duo priora Conſtantinopolitana ſuo iudicio confirmarent. Nunquam ante hæc tempora tot ſimul homines vidit Anglia literis & eruditione præſtantes, quorum tamen numerus breui poſtea vehementer auctus, quippe ſeculo mox ſequenti produxit inter multos alios Bedam, Alcuinum (à nonnullis Albinum vocitatum) Ioannem Beuerlacenſem, & Tobiam Epiſcopum Roffenſem, viros hauddubio claros & eximie doctos. Scholam dicitur hic præſul erexiſſe (niſi mauis dicere Academiam) apud Crecoladam, aut potius Græcoladam, ita nimirum dictam (vt nonnulli autumant) à Græcis ibi loci Græcas literas docentibus, qui tandem inde migrantes Oxoniã 20. circiter milliaribus inde diſtantem, Academiæ celeberrimæ ibi loci poſtmodum enatæ fundamenta ieciſſe, coniectura ſane haudquaquam abſurda exiſtimantur. Poſtquam Archiepiſcopus annos 22. ſediſſet, Sept. 19. 690. exceſſit è viuis, annos iam natus octo ſupra octoginta; quem vitæ terminum, ſomnio neſcio quo præfixum ſibi ac prædictum, ſæpe, ſolebat aſſerere. Dum adhuc æger decumberet, Wilfridum Eboracenſem

censem & Erkenwaldum Londinensem antistites ad se accersendos curauit; quibus cum delicta confiteretur, nihil esse quo magis gravaretur conscientia sua cum gemitu professus est, quam iniuria Wilfrido facta, de qua suo loco postea. Wilfridum igitur impense rogat vt hoc in se peccatum remittat; vtrunq; deinde, vt pro se apud Deum precibus velint intercedere. Sepultus est (quod antecessorum nullis hactenus contigerat) non in porticu prope vestibulum Ecclesiæ superadictæ, sed in ipsa Ecclesia, tumulo illius carmine inscripto versuum 34. (vt habet Beda) quorum primos hos tradit,

Hic sacer in tumba pausat cum corpore Præsul,
Quem hinc Theodorum lingua Pelasga vocat.
Princeps Pontificum, fœlix summusque Sacerdos,
Limpida Discipulis dogmata disseruit.

Vltimos vero istos,

Namque diem nonam decimam September habebat,
Cum carnis claustro spiritus egreditur.
Scandens alma nouæ fœlix consortia vitæ,
Ciuibus Angelicis iunctus in arce poli.

Cæterum in honorem Archiepiscoporum septem quorum supra iam mentionem fecimus, huiusmodi carmen ferunt compositum,

Septem sunt Angli Primates & protopatres,
Septem rectores, septem cœloque triones,
Septem cisterna vitæ, septemque lucernæ,
Et septem palmæ regni, septemque coronæ,
Septem sunt stellæ quas hæc tenet area cellæ.

8. BRITHWALDVS.

692. ANnos fere duos post obitum Theodori vacauit sedes, cui tum præficitur Brithwaldus siue Berechtwaldus, Monachus primum Glastonienſis, deinde Abbas Regulbiensis; vir (inquit Beda) & ipse scientia scripturarum imbutus & Ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summe instructus, tametsi cum prædecessore suo minime cõparandus. Electus fertur Iulij 1. anno 692. & consecratus

per

per Godwinum Walliæ, si non potius secundum Bedam Gallię scribendum sit. Proximo post electionem anno, plenam sedis suæ possessionem accepit. Wilfrido Eboracensi haud æquior quam Theodorus, in exilium eum denuò eijciendum curavit. Sed quantumvis antea Wilfrido infestus; comminationibus perterrefactus Romani Pontificis, qui auditis accusatoribus Wilfridum innocentem pronuntiarat, succubuit tandem, & vt Ecclesiæ suæ restitueretur, non gravate annuit. Archiepiscoporum nullus ad hunc vsq; diem sedem Cantuariensem tam diu tenuit. Præfuit nempe sex menses vltra annos 38. Tumq; Ianuarij 9. 731. decedens, in cœnobio Augustiniano sepultus est.

9. TATWINVS.

EOdem ipso anno quo Brithwaldus defunctus est, Tatwinus successit, aliter dictus Cadwinus & Scadwinus, qui Monachus cum esset ordinis S. Benedicti ex Abbatia Brentonensi, in Archiepiscopum sacratus est Iunij 10. 731. in Ecclesia sua, per Wintoniensem, Londinensem & Rossensem Episcopos. Natus fertur in Mercia, vir religione insignis (sic quidam de eo) & in sacris literis egregie instructus. Altero post consecrationem anno, exorta est inter sedem Cantuariensem & Eboracensem de primatu controuersia; cuius rei occasione Romam ipse profectus, & ibi à Gregorio Pontifice pallio donatus, primatus etiam confirmationem accepit. Vbi tres annos sedisset, Iulij 30. 734. excessit è viuis & Cantuariæ tumulatus est. Ad huius vsq; tempora Beda Ecclesiasticam nostræ gentis historiam produxit, & eodem quo Tatwinus anno defunctus videtur. 731.

10. NOTHELMVS.

TAtwino successit Nothelmus; si vero Huntindonio credimus, Egbrightus quidam. Quia tamen illius alibi nusquam fit mentio, inter Archiepiscopos, à me nō numerabitur. Hunc Nothelmū cū adhuc in vrbe Londinensi Presbyter esset (neq; enim Epis. fuisse ibidē crediderim, quamuis id tradatur) Beda in Ecclesiasticę historię prologo, sibi multū profuisse ad 736.

gesta

gesta Anglorũ colligenda testatur. Palliũ accepit Romę, consecratus à Gregorio 3. Papa anno 736. & Octob. 17. 741. decedens, Cantuarię inter antecessores sepulchro est conditus.

II. CVTHBERTVS.

742. CVthbertus ex illustri Anglorum prosapia oriundus, erat primo Herefordensis in Mercia Episcopus. Inde Nothelmo mortuo, ad Cant. Archiepiscopatum translatus est, anno 742. Bonifacij hortatu popularis sui (Moguntinensis Episcopi) & Ethelbaldi Merciorum Regis auxilio, apud Cliff prope Roffam Synodum convocauit, cuius hæc causa fertur extitisse. Præter modum hæc ætas genio indulgebat, omniq; turpitudinis genere inquinata fuit; neque solum per laicos impuritas grassata, sed clericalis etiam ordo fœdissimè corruptus est. Reges legitimas nuptias deserentes, virginibus, ijsq; nonnunquam monialibus sese turpiter immiscuerant; Regumq; exempla sequuti optimates, spretis proprijs vxoribus, adulteras sibi asciverunt, easq; fortassis sanctimoniales, quæ vt homines ad amorem sui allicerent, comptæ & vario cultu ornatæ incedentes, sub vestitus pompa (vt loquitur quidam) pudicitiam suam prostituebant. Quin & Monachi etiam externo corporis amictu internum animi affectum similiter prodebant. Episcopi quoq; atq; Presbyteri, quorum erat hæc tam in laicis quam Clericis & reprehendere & punire, ad huiusmodi scelera passim connivebant; ipsiq; luxu consimili diffluentes, rixis & contentionibus, nonnunquam etiam armis inter se decertantes, lectioni scripturarum raro vacantes, concionandi vero & docendi munus vix vnquam obeuntes. Cuthbertus igitur vti bonus & fidelis pastor, quo tot pestibus caulam suam repugnando, iram Dei averteret, patriæ imminentem ob tanta popularium flagitia, quæ postea ingentibus illis per Danos illatis cladibus vindicata sunt; ad Synodum prædictam omnes provinciæ suæ Episcopos convocauit, à quibus & reliquo Clero, post maturam deliberationem, multa decreta sunt ad vitiorum prædictorum reformationem. Inter cætera (nam omnia nimis longũ esset inserere) vt Dominicam orationem

tionem & Symbolum Apoſtolicum idiomate Anglico quilibet perdiſceret. Huius Pontificis precibus indultum à Papa, vt in cœmiterijs liceret mortuos ſepelire in ciuitatibus ſitis, cum antea mos eſſet, cadavera extra pomeria tumulanda deferre. Ab Eadberto quoq; Cantiæ Rege impetravit, vti Archiepiſcoporum decedentium corpora, non in Cœnobio Auguſtiniano (ſicut hactenus conſuetum) ſed in Eccleſia ſua Cathedrali iuberet humari. Poſtea morbo correptus gravi, cum ſibi mortem impendere exiſtimaret; ne locum aliquem relinqueret importunitati Auguſtinianorum, quos non latebat quid moliretur; mandavit ſuis, vt quamprimum expiraſſet, corpus in Eccleſia ſua ſtatim traderent ſepulturæ, neq; obitũ eius palam facerent priuſquam exequiæ celebratæ fuiſſent. Id cum Monachi ſui ſtudioſe præſtitiſſent, adeo graviter tulere Auguſtiniani, vt convitijs mortuum proſcindentes, hominem doloſum, Vulpina calliditate prædítum dicerent, ac deniq; ſerpentinum fœtum, matrem perdentem appellarent. Obijt anno 758. Sunt qui tradant, eum non in ipſa Cathedrali Eccleſia Chriſti nomini dicata tumulatum, ſed in alia prope illam ſita, Diuo Iohanni nuncupata & ab ipſo conſtructa, vt ibi infantes baptiſarentur, & tam ipſe quam ſucceſſores, viventes, conſiſtorium, defuncti ſepulturam haberent; Hanc vero igne poſtea fortuitò abſumptam vna cum ipſa Cathedrali, neq; vnquam reſtitutam.

12. BREGWINVS.

QVi ſucceſſit Bregwinus genere ortus prænobili, in Saxonia Germaniæ natus eſt, vnde puer adhuc venit in Angliam eruditionis comparandæ gratia. Propter modeſtiam, vitæ integritatem, & doctrinam, vt illa ferebant tempora non vulgarem, de mortuo Cuthberto ſubſtitutus, in ipſo feſto Michaeli Archangelo ſacro conſecratus eſt anno ſalutis 759. Quando annos ſediſſet ferme tres, Aug. 24. 762. exceſſit è vivis, & anteceſſoris ſui inſiſtens veſtigijs, priuſquam de obitu eius aliquid Auguſtiniani reſciuiſſent, properato funere elatus, iuxta illum ſepulturam obtinuit. 759.

gesta Anglorũ colligenda testatur. Palliũ accepit Romę, consecratus à Gregorio 3. Papa anno 736. & Octob. 17. 741. decedens, Cantuarię inter antecessores sepulchro est conditus.

II. CVTHBERTVS.

742. CVthbertus ex illustri Anglorum prosapia oriundus, erat primo Herefordensis in Mercia Episcopus. Inde Nothelmo mortuo, ad Cant. Archiepiscopatum translatus est, anno 742. Bonifacij hortatu popularis sui (Moguntinensis Episcopi) & Ethelbaldi Merciorum Regis auxilio, apud Cliff prope Roffam Synodum convocauit, cuius hæc causa fertur extitisse. Præter modum hæc ætas genio indulgebat, omniq; turpitudinis genere inquinata fuit; neque solum per laicos impuritas grassata, sed clericalis etiam ordo fœdissimè corruptus est. Reges legitimas nuptias deserentes, virginibus, ijsq; nonnunquam monialibus sese turpiter immiscuerant; Regumq; exempla sequuti optimates, spretis proprijs vxoribus, adulteras sibi asciverunt, easq; fortassis sanctimoniales, quæ vt homines ad amorem sui allicerent, comptæ & vario cultu ornatæ incedentes, sub vestitus pompa (vt loquitur quidam) pudicitiam suam prostituebant. Quin & Monachi etiam externo corporis amictu internum animi affectum similiter prodebant. Episcopi quoq; atq; Presbyteri, quorum erat hæc tam in laicis quam Clericis & reprehendere & punire, ad huiusmodi scelera passim connivebant; ipsiq; luxu consimili diffluentes, rixis & contentionibus, nonnunquam etiam armis inter se decertantes, lectioni scripturarum raro vacantes, concionandi vero & docendi munus vix vnquam obeuntes. Cuthbertus igitur vti bonus & fidelis pastor, quo tot pestibus caulam suam repugnando, iram Dei averteret, patriæ imminentem ob tanta popularium flagitia, quæ postea ingentibus illis per Danos illatis cladibus vindicata sunt; ad Synodum prædictam omnes provinciæ suæ Episcopos convocauit, à quibus & reliquo Clero, post maturam deliberationem, multa decreta sunt ad vitiorum prædictorum reformationem. Inter cætera (nam omnia nimis longũ esset inserere) vt Dominicam orationem

tionem & Symbolum Apoſtolicum idiomate Anglico quilibet perdiſceret. Huius Pontificis precibus indultum à Papa, vt in cœmiterijs liceret mortuos ſepelire in ciuitatibus ſitis, cum antea mos eſſet, cadavera extra pomeria tumulanda deferre. Ab Eadb[illegible]

ti Archiep[illegible]
bio Augu[illegible]
ſia ſua Ca[illegible]
gravi, cum[illegible]
liquem reli[illegible]
non lateba[illegible]
expiraſſet,[illegible]
neq; obitū[illegible]
tæ fuiſſent,[illegible]
graviter tu[illegible]
dentes, ho[illegible]
dicerent, a[illegible]
appellarent[illegible]
ipſa Cathed[illegible]
ſed in alia p[illegible]
ipſo conſtr[illegible]

THIS BOOK IS VERY OLD AND TIGHTLY BOUND, UNEVEN SURFACE CANNOT BE AVOIDED

quam ſucceſſores, viventes, conſiſtorium, defuncti ſepulturam haberent; Hanc vero igne poſtea fortuitò abſumptam vna cum ipſa Cathedrali, neq; vnquam reſtitutam.

12. BREGWINVS.

QVi ſucceſſit Bregwinus genere ortus prænobili, in Saxonia Germaniæ natus eſt, vnde puer adhuc venit in Angliam eruditionis comparandæ gratia. Propter modeſtiam, vitæ integritatem, & doctrinam, vt illa ferebant tempora non vulgarem, de mortuo Cuthberto ſubſtitutus, in ipſo feſto Michaeli Archangelo ſacro conſecratus eſt anno ſalutis 759. Quando annos ſediſſet ferme tres, Aug. 24. 762. exceſſit è vivis, & anteceſſoris ſui inſiſtens veſtigijs, priuſquam de obitu eius aliquid Auguſtiniani reſciuiſſent, properato funere elatus, iuxta illum ſepulturam obtinuit. 759.

gesta Anglorũ colligenda testatur. Palliũ accepit Romę, consecratus à Gregorio 3. Papa anno 736. & Octob. 17. 741. decedens, Cantuarię inter antecessores sepulchro est conditus.

II. CVTHBERTVS.

742. CVthbertus ex illustri Anglorum prosapia oriundus, erat primo Herefordensis in Mercia Episcopus. Inde Nothelmo mortuo, ad Cant. Archiepiscopatum translatus est, anno 742. Bonifacij hortatu popularis sui (Moguntinensis Episcopi) & Ethelbaldi Merciorum Regis auxilio, apud Cliff prope Roffam Synodum convocauit, cuius hæc causa fertur extitisse. Præter modum hæc ætas genio indulgebat, omniq; turpitudinis genere inquinata fuit; neque solum per laicos impuritas grassata, sed clericalis etiam ordo fœdissimè corruptus est. Reges legitimas nuptias deserentes, virginibus, ijsq; nonnunquam monialibus sese turpiter immiscuerant; Regumq; exempla sequuti optimates, spretis proprijs vxoribus, adulteras sibi asciverunt, easq; fortassis sanctimoniales, quæ vt homines ad amorem sui allicerent, comptæ & vario cultu ornatæ incedentes, sub vestitus pompa (vt loquitur quidam) pudicitiam suam prostituebant. Quin & Monachi etiam externo corporis amictu internum animi affectum similiter prodebant. Episcopi quoq; atq; Presbyteri, quorum erat hæc tam in laicis quam Clericis & reprehendere & punire, ad huiusmodi scelera passim connivebant; ipsiq; luxu consimili diffluentes, rixis & contentionibus, nonnunquam etiam armis inter se decertantes, lectioni scripturarum raro vacantes, concionandi vero & docendi munus vix vnquam obeuntes. Cuthbertus igitur vti bonus & fidelis pastor, quo tot pestibus caulam suam repugnando, iram Dei averteret, patriæ imminentem ob tanta popularium flagitia, quæ postea ingentibus illis per Danos illatis cladibus vindicata sunt; ad Synodum prædictam omnes provinciæ suæ Episcopos convocauit, à quibus & reliquo Clero, post maturam deliberationem, multa decreta sunt ad vitiorum prædictorum reformationem. Inter cætera (nam omnia nimis longũ esset inserere) vt Dominicam orationem

tionem & Symbolum Apoſtolicum idiomate Anglico quilibet perdiſceret. Huius Pontificis precibus indultum à Papa, vt in cœmiterijs liceret mortuos ſepelire in ciuitatibus ſitis, cum antea mos eſſet, cadavera extra pomeria tumulanda deferre. Ab Eadberto quoq; Cantiæ Rege impetravit, vti Archiepiſcoporum decedentium corpora, non in Cœnobio Auguſtiniano (ſicut hactenus conſuetum) ſed in Eccleſia ſua Cathedrali iuberet humari. Poſtea morbo correptus gravi, cum ſibi mortem impendere exiſtimaret; ne locum aliquem relinqueret importunitati Auguſtinianorum, quos non latebat quid moliretur; mandavit ſuis, vt quamprimum expiraſſet, corpus in Eccleſia ſua ſtatim traderent ſepulturæ, neq; obitū eius palam facerent priuſquam exequiæ celebratæ fuiſſent. Id cum Monachi ſui ſtudioſe præſtitiſſent, adeo graviter tulere Auguſtiniani, vt convitijs mortuum proſcindentes, hominem doloſum, Vulpina calliditate præditum dicerent, ac deniq; ſerpentinum fœtum, matrem perdentem appellarent. Obijt anno 758. Sunt qui tradant, eum non in ipſa Cathedrali Eccleſia Chriſti nomini dicata tumulatum, ſed in alia prope illam ſita, Diuo Iohanni nuncupata & ab ipſo conſtructa, vt ibi infantes baptiſarentur, & tam ipſe quam ſucceſſores, viventes, conſiſtorium, defuncti ſepulturam haberent; Hanc vero igne poſtea fortuitò abſumptam vna cum ipſa Cathedrali, neq; vnquam reſtitutam.

12. BREGWINVS.

QVi ſucceſſit Bregwinus genere ortus prænobili, in Saxonia Germaniæ natus eſt, vnde puer adhuc venit in Angliam eruditionis comparandæ gratia. Propter modeſtiam, vitæ integritatem, & doctrinam, vt illa ferebant tempora non vulgarem, de mortuo Cuthberto ſubſtitutus, in ipſo feſto Michaeli Archangelo ſacro conſecratus eſt anno ſalutis 759. Quando annos ſediſſet ferme tres, Aug. 24. 762. exceſſit è vivis, & anteceſſoris ſui inſiſtens veſtigijs, priuſquam de obitu eius aliquid Auguſtiniani reſciuiſſent, properato funere elatus, iuxta illum ſepulturam obtinuit. 759.

gesta Anglorũ colligenda testatur. Palliũ accepit Romę, consecratus à Gregorio 3. Papa anno 736. & Octob. 17. 741. decedens, Cantuarię inter antecessores sepulchro est conditus.

II. CVTHBERTVS.

742. CVthbertus ex illustri Anglorum prosapia oriundus, erat primo Herefordensis in Mercia Episcopus. Inde Nothelmo mortuo, ad Cant. Archiepiscopatum translatus est, anno 742. Bonifacij hortatu popularis sui (Moguntinensis Episcopi) & Ethelbaldi Merciorum Regis auxilio, apud Cliff prope Roffam Synodum convocauit, cuius hæc causa fertur extitisse. Præter modum hæc ætas genio indulgebat, omniq; turpitudinis genere inquinata fuit; neque solum per laicos impuritas grassata, sed clericalis etiam ordo fœdissimè corruptus est. Reges legitimas nuptias deserentes, virginibus, ijsq; nonnunquam monialibus sese turpiter immiscuerant; Regumq; exempla sequuti optimates, spretis proprijs vxoribus, adulteras sibi asciverunt, easq; fortassis sanctimoniales, quæ vt homines ad amorem sui allicerent, comptæ & vario cultu ornatæ incedentes, sub vestitus pompa (vt loquitur quidam) pudicitiam suam prostituebant. Quin & Monachi etiam externo corporis amictu internum animi affectum similiter prodebant. Episcopi quoq; atq; Presbyteri, quorum erat hæc tam in laicis quam Clericis & reprehendere & punire, ad huiusmodi scelera passim connivebant; ipsiq; luxu consimili diffluentes, rixis & contentionibus, nonnunquam etiam armis inter se decertantes, lectioni scripturarum raro vacantes, concionandi vero & docendi munus vix vnquam obeuntes. Cuthbertus igitur vti bonus & fidelis pastor, quo tot pestibus caulam suam repugnando, iram Dei averteret, patriæ imminentem ob tanta popularium flagitia, quæ postea ingentibus illis per Danos illatis cladibus vindicata sunt; ad Synodum prædictam omnes provinciæ suæ Episcopos convocauit, à quibus & reliquo Clero, post maturam deliberationem, multa decreta sunt ad vitiorum prædictorum reformationem. Inter cætera (nam omnia nimis longũ esset inserere) vt Dominicam orationem

tionem & Symbolum Apoſtolicum idiomate Anglico quilibet perdiſceret. Huius Pontificis precibus indultum à Papa, vt in cœmiterijs liceret mortuos ſepelire in ciuitatibus ſitis, cum antea mos eſſet, cadavera extra pomeria tumulanda deferre. Ab Eadberto quoq; Cantiæ Rege impetravit, vti Archiepiſcoporum decedentium corpora, non in Cœnobio Auguſtiniano (ſicut hactenus conſuetum) ſed in Eccleſia ſua Cathedrali iuberet humari. Poſtea morbo correptus gravi, cum ſibi mortem impendere exiſtimaret; ne locum aliquem relinqueret importunitati Auguſtinianorum, quos non latebat quid moliretur; mandavit ſuis, vt quamprimum expiraſſet, corpus in Eccleſia ſua ſtatim traderent ſepulturæ, neq; obitū eius palam facerent priuſquam exequiæ celebratæ fuiſſent. Id cum Monachi ſui ſtudioſe præſtitiſſent, adeo graviter tulere Auguſtiniani, vt convitijs mortuum proſcindentes, hominem doloſum, Vulpina calliditate præditum dicerent, ac deniq; ſerpentinum fœtum, matrem perdentem appellarent. Obijt anno 758. Sunt qui tradant, eum non in ipſa Cathedrali Eccleſia Chriſti nomini dicata tumulatum, ſed in alia prope illam ſita, Diuo Iohanni nuncupata & ab ipſo conſtructa, vt ibi infantes baptiſarentur, & tam ipſe quam ſucceſſores, viventes, conſiſtorium, defuncti ſepulturam haberent; Hanc vero igne poſtea fortuitò abſumptam vna cum ipſa Cathedrali, neq; vnquam reſtitutam.

12. BREGWINVS.

QVi ſucceſſit Bregwinus genere ortus prænobili, in Saxonia Germaniæ natus eſt, vnde puer adhuc venit in Angliam eruditionis comparandæ gratia. Propter modeſtiam, vitæ integritatem, & doctrinam, vt illa ferebant tempora non vulgarem, de mortuo Cuthberto ſubſtitutus, in ipſo feſto Michaeli Archangelo ſacro conſecratus eſt anno ſalutis 759. Quando annos ſediſſet ferme tres, Aug. 24. 762. exceſſit è vivis, & anteceſſoris ſui inſiſtens veſtigijs, priuſquam de obitu eius aliquid Auguſtiniani reſciuiſſent, properato funere elatus, iuxta illum ſepulturam obtinuit. 759.

13. LAMBERTVS.

764. MOnachis Auguſtinianis quamprimum Archiepiſcopi Bregwini mors innotuit, Lambertus eorum Abbas armato milite ſtipatus Archiepiſcopium ingreſſus, defuncti corpus per vim auferre ſatagit. Cum vero ſe dolo iterum circumſcriptum ac eluſum videret; iniquiſſimo id animo ferens, ad Papam appellando, futuris huiuſmodi conatibus occurrere decreuit. Quapropter, ædis Chriſti monachi quibus pro veteri cõſuetudine Archiepiſcopi noui eligendi ius competebat, huiuſmodi litis ſumptum reformidantes, Lambertum antedictum ſedi vacanti præfecerunt, ſperantes, Auguſtinianos monachos, in Lamberti ſui modò Abbatis gratiam (id quod revera factũ eſt) appellationem deſerturos. Romæ conſecratus fertur à Paulo primo Papa. Hunc Offa Rex Merciorum (quod illi cum Cantuarienſibus graues inimicitiæ intercederent) primatu omnibuſq; prædijs quæ in ſua ditione habuit, anniſus ſpoliare; regnumq; ſuum (quod Angliæ meditullium obtinebat) Archipræſulis honore inſignire cupiens: Ab Adriano primo Papa legatis miſſis impetrauit, Eadulfum Lichfeldenſem Epiſcopum pallio donari, & omnes ditionis ſuæ Epiſcopos huic nouo Archiepiſcopo ſubijci; Wigornienſem, videlicet, Legeceſtrenſem, Sidnaceſtrenſem, Herefordenſem, Helmhamenſem & Domucenſem, relictis Cantuarienſi duntaxat iſtis, Londinenſi, Wintonienſi, Roffenſi & Shireburnenſi. Sunt qui ſcribant, neq; ſumptibus, neq; labori peperciſſe Lambertum, vt omnia ſedi ſuæ in integrum reſtituerentur. Perhibent alij, prouinciæ ſuæ partem ſic auulſam Lichfeldenſi illum conceſſiſſe in concilio quod Adriani Pontificis Legati tenuerunt apud Calcuch in Northumbria anno 787. vt vt fuerit, quoad vixit, illarum certe Dioceſium iuriſdictione excluſus eſt. Obijt Aug. 12. 790. & monachis ſuis quantumvis invitis ac renitentibus, vt apud Auguſtinianos in domo eorum Capitulari humaretur procuravit.

14.

14. ATHELARDVS.

ATHelardus, Abbas quandoque Malmesburiensis, dein Wintonienſis Epiſcopus, in Archiepiſcopum Cantuarienſem conſecratus eſt Iulij 21. 793. homo præter eruditionem eximiam multis præditus virtutibus. Offa defuncto Merciorum Rege, filioq; eius Egfrido, Kenulfus qui ſucceſſit, ab Athelardo exorari ſe paſſus eſt, vt amiſſam iuriſdictionem Cantuarienſi ſedi reſtitueret, id quod ab illo factum eſt (Eadufo iam mortuo) Leone quarto Pontifice annuente, ad quem Athelardus ipſe profectus, laudem ab illo retulit ſanctiſſimi, clariſſimi, peritiſſimi præſulis & optimis moribus ornati. Dicunt pleriq; ſediſſe eum annos non plus quam 9. Malmesburienſis autem (à quo ægre diſſentiam) tribuit illi annos 13. ac deceſſiſſe affirmat anno 806. cum interim corpus, in Eccleſia ſua (non illa Auguſtini) ſepulturæ mandandum ordinaſſet. Hoc ſedente præſule, Dani, claſſibus ſuis Angliam primum infeſtare cæperunt; qui populationibus, cædibus & incendijs, miſeram Angliam multos per annos, adeo afflixerunt, vt clades à Romanis, Scotis, Pictis, & Saxonibus iam antea, poſteaq; deinde à Normannis huic inſulæ illatæ, ſi ærumnis & calamitatibus quibus iſti patriam hanc noſtram affecerunt conferantur, quaſi ludus quidam & tragedia ſcenica poſſint æſtimari. Nam bellum nobiſcum geſſerunt temporis longinquitate diuturnum, omni crudelitatis genere immaniſſimum, & belli gerendi ratione difficillimum. Toto ducentorum annorum ſpatio, raro vnus aut alter effluxit quin, modo huc, modo illuc appellentes, ingentibus copijs provinciam inuaderent, in ædificia igne, in omnia animalium genera quæ non poſſent aſportare, gladio graſſantes, idq; non regnandi ſtudio ſed prædandi (vt quidam loquitur) non victoriæ ſed victus cupiditate, non gloriolæ ſed prædiolæ ſpe adducti: Qui ſi quando in fugam pellerentur, nihil inde lucri ad noſtros acceſſit, quia in claſſem ſuam ſe recipientes, alibi derepente ſtatim appellebant; cumq; in omnes atrociſſime ſæuirent, tum in ſacerdotes præcipue & alios Eccleſiaſtici generis, quos, homines ethnici 793.

& idolorum cultores, adeo habuerunt exosos, vt raro quenquam effugere paterentur, quin obtruncarent continuò vel profundo mergerent, si forte in seruitutem perpetuam non abriperent.

15. WULFREDVS.

807. DE illo qui successit Wulfredo, nihil aliud memoratu dignum reperi, nisi Monachum adhuc ædis Christi Cantuariæ ad Archiepiscopatum assumptum per Leonem 3. Papam; deinde annis postea 9. Romam nescio quam ob causam profectum; obijsse deniq; anno 830. & in Ecclesia sua sepultum.

16. THEOGILDVS, *vel* FLEOGILDVS.

832. SEdi Cantuarienſi poſt Wulfredum per trium menſium ſpatium, neq; amplius præfuit Theogildus, dictus à nonnullis Fleogildus; tumq; decedens, in Eccleſia ſua tumulatus fertur.

17. CELNOTHVS.

832. ILli ſucceſſiſſe perhibetur à nonnullis Syredus quidam, ſed ideo inter Archiepiſcopos non numeratur, quod pauciſſimis diebus inaugurationem ſuperuixerit. Electus tum Celnothus, quem Decanum Cantuarienſem vocitatum comperi ab illis, qui Theogildum Abbatem ibidem fuiſſe tradiderunt. Sediſſe dicitur à Malmesburienſi menſibus 41. ab alijs totidem annis, rectius vero (quantum auguror) ab alijs adhuc, annis 38. Tempora habuit propter bella Danica valde turbulenta; vt ſatis nequeam mirari de rebus illius geſtis nihil ad poſteros emanaſſe, cum Epiſcopi alij non pauci, patriæ tam difficili tempore ſubueniendo, honeſtam ſui memoriam in hiſtoricorum ſcriptis reliquerint, vt poſtea Deo volente demonſtrabimus. Monetæ cudendæ ius his temporibus Archiepiſcopos Cantuarienſes habuiſſe, imo & Epiſcoporum nonnullos, teſtantur hiſtorici, ac ſatis eſt argumento nummus argenteus nuper repertus, Celnothi Archiepiſcopi nomine impreſſus.

18.

18. ATHELREDVS.

POst Celnothum, Athelredus, Theologus (vt fertur) magnus, Monachus olim Cantuariensis, ac deinde Wintoniensis Episcopus, 18. per annos Archiepiscopatum tenuit. Quo tempore omnia in vniuersum Angliæ cœnobia, ab immanissimis Danis non solum direpta, sed etiam diruta sunt; ita vt, per spatium 90. annorum monachismus in Anglia vbiq; cessaret; in Septentrionali vero plaga eiusdem, per annos plus minus ducentos, nec Monachus visus fuerit nec monialis. Sed Clerici coniugati cœnobia paulatim reparata incolebant, vnde difficulter postea electi sunt. Obijt Ethelredus anno 889. & sicuti successorum pleriq; omnes, in Ecclesia sua iacet humatus. 871.

19. PLEGMVNDVS.

PLegmundus, omnium sui temporis vir doctissimus, in Mercia oriundus, adolescens adhuc monasticam amplexus vitam, complures annos Eremita vixit, in insula Cestria quæ ab illo Plegmundsham dicta putatur. Inde, vt Alfredum Anglorum postea Regem potentissimum institueret, assumptus est; cuius opera Archiepiscopus designatus, Romam profectus, ibi consecratus à Formoso Papa pallium accepit. Statim vt reuersus est, humanitatis memor, qua ibi (vt videtur) fuerat exceptus, multum insumpsit laboris, Rege non refragante, fortassis etiam iubente, vt ab hominibus pijs stipem emendicando pecuniam in eleëmosynas erogandam colligeret; quam cum satis grandem coegisset, Rex eam cum magna thesauri sui parte Romam misit per Athelmum Wintoniensem Episcopum, vt pro arbitrio Papæ, partim Hierosolymis, partim Romæ in egenorum inopia subleuanda impenderetur. Sic officium officio compensatum est. Nam haud multis annis elapsis, ad huiusce Regis petitionem, Martinus Pontifex, scholam siue collegium Romæ commorantium Saxonum, omnis tributi immunitate donauerat, & munera non leuis pretij transmiserat, inter quæ præcipue memoratur, salutiferæ crucis, in qua nimirum filius Dei pro salute nostra 889.

pependit, fruſtum. Anno Domini 604. dicit Malmesburienſis, Formoſum Papam excommunicaſſe Regem Edwardum, & vniuerſam Anglorum gentem, quod per totos 7. annos Gewiſorum regio Epiſcopo fuerat deſtituta, cum non ſolum Formoſus ipſe Papa, ſed poſt eum alij Pontifices 8. ante id tempus interierint. Quiſquis tandem fuerit qui huiuſmodi excommunicationis ſententiam effulminarit, hoc certe conſtat, mandato Regis Synodum à Plegmundo coactam illius excommunicationis ratione, in qua decretũ, vt Gewiſorum provinciæ prædictæ quæ hucvſq; duos tantummodo habuerat Epiſcopos, Wintonienſem videlicet & Shireburnenſem, iam poſthac alij porro tres præficerentur, qui ſedes ſuas haberent Welliam, Criditonam, & Sancti Petroci. Hoc vt Papa ratum haberet, & excommunicationem reuocaret, Romam Archiepiſcopus profectus, vbi voti compos factus, ſtatim vt redijt (id quod nunquam antea factum in Anglia memorant) vno die ſeptem Epiſcopos ordinauit, Wintonienſi Eccleſiæ Frithſtanum, Shireburnenſi Wolſtanum, Wellenſi Athelmum, Criditonenſi Cedulfum, ac Sancti Petroci Athelſtanum: Auſtralibus etiam Saxonibus & Dorceſtrenſibus (quorum quoq; ſedes tum vacabant) Bernegum & Kenulfum. Sedit Plegmundus annos 26. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt.

20. ATHELMVS.

915. AThelmus, qui Abbas quandoq; fuerat Glaſtonienſis, & Wellenſis Eccleſiæ primus conſtitutus Epiſcopus (ſicut modo retulimus) Cantuariam vocatus, Plegmundo ſucceſſit. Sedit annos 9. moritur 924. ac inter anteceſſores tumulatus eſt.

21. WLFHELMVS.

924. AThelmo ſucceſſit vtrobiq; Wlfhelmus quidam, videlicet Welliæ primum, deinde etiam Cantuariæ, vbi annos præfuit 10. Neque de illo aliud quicquam memoratu dignum comperi.

22.

22. ODO.

ODo cognomento Seuerus, è Danica gente oriundus, sed inter Orientales Anglos natus, parentes habuit apprime nobiles & opulentos, sed à Christiana religione tam alienos, vt hunc filium etiamnum puerum abdicarent, & ab hæreditate excluderent, nõ aliam ob causam, quam quod Christianorum cõuentus frequentare solitum comperissent. Quapropter relicta patria, in famulitium se dedit aulici cuiusdam nobilis, Ethelelmi, cui cum perspecta esset egregia pueri indoles, præceptoribus eum tradidit instituendum; sub quibus ita profecit, vt breui tam Græcæ quam Latinæ linguæ cognitionem assequutus fuerit non vulgarem. Baptisatus non est antequam ex ephebis excessisset. Tum vero Ecclesiæ per lauacrum regenerationis insertus, ordinibus sacris Domini sui hortatu breui pòst initiatus est; quibus adeptis, in docendi concionandiq; munere magnam præstitit diligentiam. Sunt qui tradant, militasse eum quandoq; sub Edwardo seniore Rege, neq; vero non verisimile est. Nam Episcopus factus, tribus in prælijs operam principibus suis nauauit egregiam. Athelstani Regis gratia Wiltonensis pagi Episcopatũ consequutus, sedem habuit apud Ramesbiriam, vnde Edmundi Regis opera Cantuariam, Wlfhelmo mortuo translatus est. Honorem vltro delatum non nisi cunctanter accepit & post multas tergiuersationes; non decere inquiens vt aliquis apici Archiepiscopali admoueatur qui Monachus non fuisset; & non alios quam Monachos Cantuariæ ad hunc vsq; diem sedisse videbatur existimasse, cum certum sit Nothelmum aliosq; nonnullos, presbyteros (vt loquuntur) seculares, ibi ante illum præfuisse. Is tamen in errore pertinax, electioni de se factæ non consensit, priusquam vel missis Floriacum Legatis, vel illuc ipse profectus (nam vtrunque traditur) in illius cœnobij sodalitium admissus, ad monachismum indito cucullo fuisset initiatus. Præfuit annis 24. sub diuersis Regibus, Edmundo, Edwardo, Athelstano, ac Edredo, apud quos multum valuit gratia & authoritate. Sub exitum Pontificatus eius, regnum adeptus est Edwynus, 934.

princeps in flore adoleſcentiæ conſtitutus, cui cum Odone homine grauiſſimo mirum non eſt non optime conueniſſe, ac præſertim cum luxu is nimium diffluēret. Vxorem, quod conſanguinea eſſet, vt nonnulli, alij alias perhibent cauſas, repudiare coegit. Concubinas eius nonnullas excommunicauit, earumq; vni quam efflictim Rex deperibat è regia violenter abreptæ frontem candenti ferro inuſſit, & ſtigmate huiuſmodi ſic notatam in Hiberniā relegauit. Neq; hic ſiſtitur hominis audacia. Cicatrice obducta, cum in Angliam reuerteretur, ab Odone iterum capta & ſucciſura poplitis ſubneruata eſt. Sic Malmesburienſis. Regem iracundia flagrantem & vindictam ſpirantem ob tantam contumeliam, eluſit Odo cito moriendo. Neque enim vltra ſecundum Edwyni annum vitam protraxiſſe comperi. Deceſſit nimirum anno 957. Sepultus dicitur in Eccleſia ſua ab auſtrali parte ſummi altaris, in tumulo formæ pyramidalis. Eum credideriim, qui ex Lydio lapide affabre conſtructus, in ipſis cancellis viſitur capellæ ibi loci ſitæ. Qui plura volet de iſto Archiepiſcopo, Capgrauium, Malmesburienſem & alios legat miraculorum ab illo editorum buccinatores. Interim hoc vnum non pigebit referre. Odone defuncto, Elſinus Wintonienſis Epiſcopus muneribus aulicorum gratiam aucupatus, eorum opera Archiepiſcopus fertur deſignatus, tumq; Cantuariam venientem Odonis tumulum cōtumelioſe conculcaſſe, hac etiam voce emiſſa; Tandem ſilicernium, viuacem animam effudiſti, & quamuis ſero, meliori locum faciens abijſti. Itaq; quod diu cupiueram, te inuito teneo, vnde tibi malas gratias habeo. Sequenti nocte Odonis vmbra illi in ſomno viſa eſt exitium & perniciem minitans. Ille hæc pro nihilo ducens, Romam contendit. Iter vero per Alpes faciens, tanto algore oppreſſus eſt, vt nihil aliud remedij cōminiſci potuerit, quam exenteratorum equorum adhuc ſpirantium extis pedes immergere quibus Odonis tumulum conculcarat. Sed nec ſic (inquit Malmesburienſis) algore tepente, in mortem anima fugiente diriguit.

23. DVNSTANVS.

ELsinus postquam sic vt retulimus interijt, in Archiepiscopum à Monachis Cantuarienſibus postulatus est Brithelmus Episcopus Wellensis, homo bonus & prudens, sed mitior natura & ad clementiam propensior, quam vt rebelles correctionis verbere posset cohibere. Quapropter ab Edgaro tum nuper regnum adepto, relictum munus iussus repetere, electioni de se factæ renunciavit. Londinensis tunc Episcopus Dunstanus ad hanc Metropoliticam sedem evectus est; de quo homine quid potissimum perscribam, planè nescio, adeo, 691.

Inopem me copia fecit.

Mihi tamen decretum, terminis constitutis non egredi, sed plura de illo noscendi cupidum lectorem, ad historicos nostros amandare. Natus fertur in pago Somersetensi, patre Herstano (qui frater fuit Athelmi Archiepiscopi) matre Kinedcida, educatus vero in Glastonienſi Cœnobio celebertrimo, vbi non tantum bonarum literarum, sed pingendi quoq; cælandi canendiq; artibus ad miraculum imbutus; per patruum suum Archiepiscopum prædictum, in notitiam pervenit Athelstani regis, cui etiam sanguine dicitur propinquus. In eius famulatu vixit, donec propter miraculum quoddam (sic Monachi nostri appellant quod artibus Magicis tunc imputatum est) aula Regia magna cum contumelia exactus, ad Elphegum Wintonienſem) qui & ipse avunculus eius fuit) se contulit. Qui cum vt monasticam vitam amplecteretur consuleret, non persuasit, donec morbo correptus graui, quem, pœnam à Deo cœlitus imm issam existimavit, quod pijs auunculi monitis non obtemperasset, cucullum induit. Sanitati dein restitutus, Glastoniam petit, vbi magnam sanctitatis opinionem ob morum vitæq; austeritatem videtur consecutus. Cuius rei fama ductus Edwardus Rex, aulicis ministerijs iterum admonit, detrectantem, & monasticæ vitæ, vti præ se ferebat, cupidum. Ibi diu vixit ambigua fama, ab alijs mulierosus habitus, præstigiator & Magicis artibus imbutus, plerisq; vero sanctimoniam vitæ affa-

tim

tim admirantibus. Sub duobus Principibus, Edmundo ac Eldredo, ſuo nutu omnia rexit pro libitu. Edwinum Edmundi filium(qui Eldredo ſucceſſit)non ſolum non propitiũ ſed & infenſum habuit. Odonis tũc Archepiſcopi libertatem loquendi æmulatum,Regẽq; ob vitia quædã audacius quam vt ferre is poſſet increpaſſe,traditur à plurimis; atq; inde natam offenſionem. Adijciunt alij, Regem, ipſo inaugurationis die, cum in frequentiſſimo procerum conventu de regni adminiſtratione ageretur, illis derepente relictis, Athelgifam quandam ſanguine propinquam, in thalamum palam abductam & ab eo vitiatam; eiuſq; rei ſtupore cæteris attonitis, auſum Dunſtanum Abbatem adhuc Glaſtonienſem, aſſumpto ſecum Kinſio Epiſcopo Lichfeldenſi affine ſuo, thalamum Regis ingredi, neq; quieuiſſe donec Regem laſcivientem à thalamo deduxiſſet, & Odoni author fuiſſet,vt amaſiam hanc,ſic vti ſupra retulimus poſtea tractaret. Ego vero, vt quæ mea ſit hæc tota de re ſententia, aperiam, ſic exiſtimo; Dunſtanum & ſui ſimiles, Principes ſui temporis monachiſmi amore & admiratione ita dementaſſe, vt non ſolum à coniugatis clericis per vim abriperent, quæ inſtructura cœnobiorum impenderent; ſed de ſuo etiam vnde otioſi iſti Monachi & ad nihil plerunq; vtiles, alerentur, effuſe donarent, quæ ſi non multo rectius fuiſſet in pios ac doctos verbi concionatores erogare; ſaltem in Dano communi hoſte propulſando ſi inſumpſiſſent, multo magis è rep. fuiſſet, & ad Dei gloriam propagandam conducibilius. Edwynus igitur cum perſpiceret, omnes totius regni opes à Monachis poſſideri,neq; ſibi relictum vnde ſuam vel dignitatem vel ſalutem tueretur; non ſolum plura cœnobijs donare recuſavit, ſed ab alijs etiam ſine ratione conceſſa repetijt; quæ tamen cum Monachi retinerent mordicùs nec vellent reddere, tantam in ſe Regis iracundiam concitarunt, vt & illis & defenſoribus ſuis ſemper poſtea fuerit infeſtus. Hinc eſt hauddubie,quod illorum temporum & proxime ſequentium ſcriptores (qui omnes pleriq; Monachi erant) in Edwinum tanquam luxu perditum neſcio quem nebulonem ita debacchantur. Cum Huntindonius, ſcriptor certe probatus,

batus, sed qui Monachus nunquam fuerit, de Edwino nihil grauius scripserit, quam quod prosperè & laudabiliter rempublicam administrarit, bonaq; fœliciter gesti imperij fundamenta posuisset, quando anno regni sui quinto immatura morte sublatus interijt. Vt vt fuerit, Dunstanus in exilium siue eiectus ab irato Rege, siue sponte profectus quod domi cum dignitate non posset manere, in Gallia integrum per annum moram traxit. Tumq; Edwino, Monachorum (vt credibile est) opera interempto; Edgarus qui successit, fratris exemplo admonitus, quam parum tutum esset hos crabrones irritare; non solum ablata per fratrem restituit omnia, sed plurima etiam Monasterijs vltro donavit, & Dunstanum summum eorum propugnatorem primum revocavit ab exilio, deinde etiam Episcopatibus præfecit, primum Wigornensi, postea Londinensi, ac postremo Cantuariensi, sed semper invitum & reluctantem vt Monachi fabulantur. Cantuariæ annos præfuit 27. in id fere solum totis viribus incumbens vt Monachos & Monasteria ditaret, Clericos vero, ac præsertim coniugatos deprimeret vbique, frangeret, affligeret. Obijt tandem Maij 19. 988. & post aliquot demum secula, in Sanctorum album ascriptus est.

24. ETHELGARVS.

DVnstano successit Ethelgarus, Monachus quandoque Glastonienſis, Abbas postea Monasterij novi Wintoniæ, dein Episcopus australium Saxonum apud Seolsey, vnde Cantuariam translatus, vnum duntaxat annum sedit, ac 3. menses, tumq; mortuus, in Ecclesia sua humatus est. Sunt qui tradant (quod mihi vix credibile) Ecclesiæ suæ Monachis inde pulsis, seculares Clericos ab eo introductos. 988.

25. SIRICIVS.

SIricius ex Monacho Glastonienſi Dunstani opera Abbas primum factus S. Augustini Cantuariæ, ac deinde (non Wintonienſis, vt perperam quidam, sed) Wiltonienſis Episcopus; Ethelgaro defuncto sufficitur, anno 989. Huic crimini datur ab historicis nostris, quod pacem à Danis redimen- 989.

mendam suasisset 10. millium librarum pactione. Sedit annos 4. & anno 993. defunctus, in Ecclesia sua sepultus est.

26. ALVRICIVS, *vel* ALFRICVS.

993. ALfricus, sicuti antecessorũ tres postremi, educationem Glastoniæ quoque sortitus est, & Siricio Wiltoniæ primum, deinde etiam Cantuariæ successit. Obijt anno 1006. & Abendoniæ ad tempus humatus, dein translatis ossibus, in Ecclesia sua conditur sepulchro. Hunc in suo Archiepiscoporum Cantuariensium Catalogo, Malmesburiensis non habet.

27. ELPHEGVS.

1006. ELphegus nobili ortus prosapia, vsque ad ætatem adultam, in cœnobio Hirstensi educatus est, vbi cucullum primum induit. Inde Glastoniam profectus, ad Prioris munus ibidem euectus, id breui reliquit asperioris vitæ ducendæ cupidus. Bathoniam tum se contulit, & prope ipsas thermas constructo tuguriolo, ita vixit, vt propter ieiunia, continentiam aliamque vitæ sanctimoniam, omnibus esset miraculo, multosque pelliceret ad huiusmodi vitæ imitationem, qui Elphegum sibi Abbatis nomine præfecerunt. Atque hæc prima fertur origo cœnobij Bathonensis: de cuius incrementis, vbi ad Episcopos Bathonenses & Wellenses ventum fuerit, plura dicendi locus erit. Ethelwoldo Wintoniensi Episcopo defuncto, quem nisi Elphegum sanctitate tam clarum Dunstanus curaret suffici, qui solus omnia tunc poterat. Sedit ibi annos 22. donec videlicet anno 1006. Cantuariam translatus est. Cũ sedi huic Metropoliticæ annis 6. præfuisset, tumultuantes Dani quod tributum ex pacto non penderetur, ciuitatem Cantuariensem captam vna cum Ecclesia incenderunt, & tam monachos, quam cæteram plebem decimantes, ex illis qui fuga sibi non consuluerunt, 7236. trucidarunt, solosque 804. necei exemptos effugere permiserunt. Archiepiscopum Elphegum postquam 7. mensibus vinctum detinuissent, obtruncarunt tandem; virum certe præclarum, & ob plurimos animi dotes, præcipue vero morum vitæque sanctitatem

sanctitatem nunquam satis laudatum, nisi monachi de sanctis & martyribus suis stupenda nescio quæ & mõstri similia commemorare soliti, miranda potius quam credenda de illo, suo more retulerint. In Ecclesia Paulina Londini sepultus, mandato Canuti Regis ad suam Ecclesiam translatus, ibi conditur sepulchro, & Aprilis decimus nonus, quo die à Paganis dicitur interfectus, memoriæ eius, ipso in album sanctorum ascripto, dicatus est. Homicidæ varijs cladibus absumpti, crudelitatis pœnas dederunt, ex toto exercitu vix quoquam effugiente qui tantum scelus morte & pernicie sua non lueret.

28. LIVINGVS.

LIuingus cognomento Elstanus, Episcopus Wellensis, Elfego cæso, suffectus est anno 1013. Fortunam is quam antecessor, non multo magis habuit propitiam. Siquidem præter alia multa incommoda à Danis accepta, etiam captus ab illis, squallorem carceris 7. per menses perpessus, atque dimissus, cum omnia pessum ire perspiceret, in exilium abijt, vt ibi patriam pereuntem lugeret otiosus, cui nullo modo posset opitulari. Mortuo Swano Danorum Rege, qui pulso Ethelredo Angliæ regnum sibi asseruerat, cum pacata omnia ac Ethelredum reuersum intelligeret, redijt & ipse; cumque annos sedisset 7. duobus interea Regibus inauguratis, in pace obijt, & in Ecclesia sua sepultus est, quam plurimis donis ornauit, ac locupletauit. 1013.

29. AGELNOTHVS.

AGelnothus, qui propter insitam bonitatem Boni cognomentum obtinuit, patrem habuit Comitem nomine Agelmarum, & Ecclesiæ Cantuarienſis dicitur fuisse Decanus. Hoc nimirum tempore permisti cum monachis Canonici Cathedrales ibi degebant, habitum quidem monachalem gerentes, sed regula normaque viuendi ab illis plurimũ discrepantes. Itaque cum in illa immani Cantuariensium per Dacos decimatione (de qua antea) monachis exceptis 4. omnes fuissent necati; Canonici iam numero potiores, præfectum 1020.

ctum ceu præpositum suum ex aliarum Ecclesiarum Cathedralium more Decanum appellabant, & ad id muneris Agelnothum assumpserunt, qui etiam postea ad Archiepiscopatum electus, ipse Romam profectus, pallium à Papa impetrauit, & pretio porro comparauit ab eo brachium magni illius Doctoris Augustini Hipponensis Episcopi, numeratis (vt loquuntur historici nostri) 100. argenti talentis, & in Angliam secum reportatum, Ecclesiæ dedit Couentrensi. Dicit Malmesburiensis, monachum fuisse Agelnothum è Glastonienſi cœnobio, ideoque à Canuto Rege (apud quem gratia & authoritate multum valebat) diploma in Glastonienſium gratiam impetrasse, quo omnia eorum iura & priuilegia confirmauit; cuius quidem diplomatis exemplar videre est apud illum libro primo de Regibus cap. 11. Hoc quam verum sit, haud multum refert, ideoque rem totam lectori dijudicandam in medio relinquo. In reficienda Ecclesia sua per Danos incensa, magnopere laborauit hic Archiepiscopus, & Canuto prædicto qui eius consilio plurimum vtebatur, author fuit multa præclare instituendi. Diem clausit extremum Oct. 29. 1038. cum Ecclesiæ Cantuarienſi præfuisset annos paulo plus quam 17.

30. EADSINVS.

1038. EAdsinus presbyter secularis, ab Haraldo Rege (cui fuit à sacris) ad Episcopatum Wintonienſem euectus est, vnde anno 1038. vt Cantuarienſi Ecclesiæ Archiepiscopus præsit assumitur. Quo quidem munere 12. per annos functus est, si munere pastorali is functus fuisse sit dicendus, qui propter aduersam valetudinem tanto oneri impar, omnium rerum administrationem alteri demandauit, Siwardo videlicet cuidam, Abbati Abendonensi, quem nonnunquam Vicarium suum appellauit, quandoque Chorepiscopum & Archiepiscopi vices moderantem. Is homo sordidus & Eadsino, qui tantùm illi detulerat, ingratus, authoritate sibi credita ad se per fas & nefas locupletandum abusus, Archiepiscopo diuturno morbo contabescenti ne necessaria quidem quibus salutem, ne dum dignitatem suam tueretur dicitur largitus.

Quod

Quod cum Edwardo regi esset compertum; quanquam Eadsini precibus inductus, Archiepiscopum eum designandum decreuerat, quam primum Eadsinum prædictum contingeret fato concedere: tamen eo breui pòst mortuo (ad vim nimirũ morbi, ægritudo animi accedens ob tantã amici ingratitudinem, interitũ acceleraſſe videbatur) eo honore indignus iudicatus est. Ecclesiæ tamen Roffen. præficiendum Rex curat, in Eadsini magis pro eo deprecantis gratiam, quam suũ aliquod ob meritum. Ille vero ex repulsæ pudore & contumelia contracto morbo, animi ægritudine contabescens, post mensem vnum aut alterum Abendoniæ decessit. Huntindonius asserit Archiepiscopum consecratum eum fuisse; Westmonasterienſis vero, ante Eadsinum defunctum. Vterq; vt opinor perperam. Eadsinus certe Octob. 28. 1050. vitam cum morte commutauit, vel potius pro vita mortali immortalem accepit, si iure Sanctorum Catalogo, Edwardi etiam Sancti opera is fuerit ascriptus.

31. ROBERTVS GEMETICENSIS.

EDwardus Rex, qui quod homo esset bonus, licet Rex pessimus, Sancti & confessoris nomine innotescit, quando vna cum patre infœliciſſimo in Normannia apud auunculum exulabat, amicitia vtebatur Roberti cuiusdam, monachi Gemeticensis, quem postea Rex factus, ad Londinensem Episcopatum primum, deinde & ad Archipræsulatum Cantuarienſem Eadsino mortuo prouexit; ampliſſimo præmio pensatis officijs exuli sibi ab ipso præstitis. Is ergo & amore antiquo & recenti honore primas iam partes in consilijs regis vendicabat, & quos vellet potuit deprimere, quos liberet euertere. Angli igitur Normanno inuidere & regi quantum possent inuisum reddere; ille contra pertinacius insistere, donec præcipuos optimates, socerum dico Regis Godwinum Comitem & filios eius, proditionis accusatos, Anglia expelleret. Emmam tunc aggreditur, matrem Regis, cuius apud filium gratiam, virtutisque famam & amicitijs diuitijsque firmatam potentiam, in Anglia tunc maximam esse perspexerat. Primùm Regem, facilimis moribus præditum & delatoribus 1050.

toribus quibuſcunque aures patefacientem, calumnijs & falſis criminationibus incendit; Fratrem Regis, conſciâ dicens & annuente hac præclarâ matre crudeliſſime interemptum; ipſum in Normannia exulantem inopem vitam & omnium rerum indigum ægre toleraſſe, cum illa è contra diuitijs affluens nihil ipſi eſſet largita. Hardecanutum ſcilicet vnum à Canuto genitum in oculis ferre ſolitam, liberorum cæteros nihili pependiſſe. Hanc tamen quæ liberos ſuos tam parui faceret, Aldwino Epiſcopo Wintonienſi fauere vltra quam expediat, cuius nimirum conſuetudine vteretur familiarius quam pudicæ fœminæ eſſet neceſſe. Suſurris huiuſmodi commoto rege, effectum eſt, vt criminum prædictorũ rea mater poſtulata, bonis prædijſque ſpoliata, & in cœnobium Warwellenſe detruſa, parciſſime ex fiſco in arctiſſima cuſtodia aleretur. Quid facit iam miſera Regina? Decantatiſſimum narrandum eſt miraculum, ne dicam fabula vaniſſima, cui fidem conciliauit multitudo tradentium, quanquam apud antiquiores & huic ætati viciniores ſcriptores ne verbum ea de re inuenerim. Innocentiam ſuam probari placet, ſuper candens ferrum (nouem videlicet ignitos vomeres) nudis pedibus gradiendo. Hoc, illæſam, Wintoniæ in Eccleſia Cathedrali præſtitiſſe, creditum; à filio etiam in gratiam receptam; atque tam Epiſcopum quam Reginam manneris 9. in memoriam 9. vomerum Eccleſiæ Wintonienſi donaſſe, quibus Rex adiecerit alia duo, Meones nempe & Portlandiam. Ad Archiepiſcopum quod attinet, Doueriæ ſubſtitiſſe ægritudinem ſimulantem quando hæc purgatio erat peragenda, & audito ſucceſſu in Normanniam profugiſſe; Godwinum antem cum filijs Reginæ precibus reuocatos, opibuſque & honoribus reſtitutos, ab ijſdem quibus ſuperiora traditum. Sed à veritate hæc alieniſſima ſunt & recentiorum monachorum figmenta. Nam ſi Florentium Wigornienſem legas, Malmesburienſem, Weſtmonaſterienſem, Huntindonium & Houedenum diligentiſſimos ſcriptores, quorum vix aliquis annis ducentis hæc tempora exceſſit; præterquam quod huius tanti miraculi nullam faciunt mentionem, (ne Malmesburienſis inquam qui Pontificum

tificum vitas ex professo perscripsit) pro certo constabit, Alwinum Wintonienſem defunctum, antequam Godwinus exularet annis 4. & prius quam ſiue reſtitueretur Godwinus, ſiue profugeret Robertus Archiepiſcopus, annis 6. deinde, Emmam Reginam mortuam, anno 1052. hoc eſt, anno prę-cedente, Godwini reditum, & Roberti ac Normannorũ exilium, ſi forte in ſua patria qui degit exul poſſit appellari. Vt meam itaq; hac de re interponam ſententiam, Godwinum & filios, per Archiepiſcopi criminationes eiectum, & partim vi, partim precario reſtitutum, pellentes pepuliſſe non dubito. *Horum reconciliationem* (inquit Malmesburienſis) *cum ſibi nocituram Archiepiſcopus non dubitaret; iudicij deliberationem præueniens, Romam iuit; vnde cum Epiſtolis innocentiæ & reſtitutionis ſuæ allegatricibus rediens, finem vitæ apud Gometicum inuenit.* Quæ de Emmæ purgatione referuntur, fabulæ (ne dicam aniles) Monachales.

32. STIGANDVS.

ROberto adhuc ſuperſtite, ſed nec abdicante, nec legitime exauthorato, Stigandus Wintonienſis Epiſcopus Eccleſiam eius occupauit, & Archiepiſcopus factus, Wintonienſem ſimul præſulatum retinuit, veritus (vt par eſt credere) ne ſi illum dimitteret, reuocato forte Roberto, vtriuſq; expers, Epiſcopus viueret ſine Epiſcopatu. Edwardo Regi is fuerat à ſacris, & illius gratia Orientalium Saxonum, ſiue Helmhamenſis primùm Epiſcopus renuntiatus anno 1043. deinde Alwyno ſucceſſor declaratus 1047. Wintoniæ; ac Cantuarienſi ſedi 1052. inauguratus eſt. Homo cordatus, animoq; præditus magno, quamuis indoctus plane, ſicut illius ætatis Epiſcopi pleriq; omnes; vt temporum potius quam hominis id vitium poſſit cenſeri. Sordidũ vero & turpis auaritiæ crimen, nullo modo poteſt in eo excuſari. Nam vtcunq; ferendum videatur, vt viuente Roberto & ambiguo adhuc Archiepiſcopatus iure, vtriq; ſedi incumberet; quod eo tandem mortuo neutrum dimiſerit per annos totos 16. auaritiæ ſoli & pecuniam congerendi ſiti inexplebili id tribuendum eſt. Sed huiuſmodi cupiditatis, erit quandoq; ni 1052.

fallor vt eum pœniteat. Cum magnus ille Gulielmus Normanniæ Dux, Haraldum Regem, ingenti prælio ſuperatum cæcidiſſet; imperio eius ſe protinùs ſubdiderunt Angli in vniuerſum omnes, exceptis ſolis Cantianis, qui Stigandi Archiepiſcopi & Egelſini Sancti Auguſtini Abbatis cõſilio, copijs bene magnis coactis, Gulielmo Regi nihil huiuſmodi verito, ac per Cantiam iter facienti, occurrunt derepente apud Swanſcomb prope Graueſendam, ramum frondoſum ſingulis ferentibus, ne procul conſpicerentur à regijs, cui aduentus eorum non innotuit, priuſquam copias iſtas ſiluæ ſpeciem gerentes, mobiles perſpicerent, ſeq; hoc aſtu deluſos, armatis circumfuſos. Ad primum eorum conſpectum Rex conſternatus, quid velint quærit. Illi, nihil aliud petere ſeſe reſpondent, quam vt ſuis legibus viuant, neq; priſtinæ conſuetudines, quibus magis quam legibus regi hactenus aſſueuerant, abolerentur; hoc impetrato, fidei eius ſeſe commiſſuros. Annuit Rex, aliter enim quì poterat facere? Sed nec fidem datam fefellit. Nam auitis legibus & moribus, in hodiernum vſq; diem dictis Gauelkind, Cantianos permiſit viuere: Stigando tamen, quo authore hæc perpetrata non ignorabat, clam infenſus; quamuis ad tempus iram diſſimularet, vindictam tamen animo decoquebat. Illum omni obſeruantiæ genere aliquandiu colebat, patrem ſæpenumero compellans, venienti aſſurgens, & abeuntem deducens, cui perniciem clanculum moliebatur. Alienati animi primum erat indicium, quod ab eo noluerit inaugurari, ſed ab Aldredo Eboracenſi Archiepiſcopo coronam ſibi mandaret imponi. Tum, in Normanniam reuerſurus, eum quantumuis renitentem, duxit ſecum, vnàq; procerum per multos honoris (vt præ ſe tulit) gratia, reuera autem ne in recenti & nõ dum confirmato regno, ſe abſente aliquid ij turbarent, ac præcipue Stigandus, quem opulentum nouit, prudentem, magnanimum, & populari gratia præpotentem. Poſtquam rebus in Normannia compoſitis reditum eſt in Angliam, nihil Rex habuit prius aut antiquius quam Pontificia authoritate, Stigandum, Archiepiſcopali ſede deturbandum curare. Illius proinde tacita interpellatione, ab Alexandro Papa tres in

Angliam

Angliam mittuntur Cardinales, qui de Archiepiſcopo prædicto, & reliquo Angliæ Clero iudicia inſtituerent & ordinarent. Neq; enim Stigandi ſolius caput petitum, qui huc illuc agitatus, nunc in Scotiam cum Egelwino Dunelmenſi Epiſcopo, profugit, nunc Elienſe cœnobium latitandi ſeq; occultandi gratia petijt. Totius Cleri Synodo tandem Wintoniæ coacta, multorum criminum reus factus, ob tria damnatus, & non ſolum præſulatibus ſed etiam ordine Clericali, ſententia ſatis dura, priuatus eſt, & carceribus perpetuis adiudicatus. Primum nimirum, quod duos Epiſcopatus ſimul tenuiſſet (exemplo non inuſitato, nam præter multos alios, Dunſtanus & Oſwaldus homines inter ſanctos relati hoc ipſum nuper factitarant, vti poſtea demonſtrabimus) Deinde quod Archiepiſcopatum, Roberto nec mortuo nec amoto contra ius arripuiſſet: Ac deniq; quod à Benedicto 8. Papa excommunicato, & qui vendito Pontificatu ſæpius abdicarat, pallium accepiſſet, neq; à Leone 9. aut alio quoquam legitimo Pontifice curaſſet impetrandum. In his anguſtijs conſtitutus Stigandus, Regem per datam fidem multum obteſtatur, vt miſero ſibi velit ſubuenire; reſpondente illo, id quod Pontificia authoritate conſtitutum ſit, ſibi integrum non eſſe reſcindere. In eadem porro Synodo Agelmarus Orientalium Epiſcopus, Stigandi frater, eandem cum germano ſortem ſubijt, Epiſcopatu priuatus, quemadmodum ſuis ſacerdotijs Abbates & aliorum è Clero non pauci; hoc ſatagente Rege, vt ſuæ gentis homines quamplurimos Eccleſijs vbiq; præficeret, quod nouo recenterq; acquiſito regno firmamento & præſidio non leui futurum exiſtimabat, Clero tunc & opulentia & authoritate tam pollente, vt cæteris omnibus optimatibus plus potuiſſe palam ſit. Stigando vero in arctam cuſtodiam dato, alimẽta etiam ſubtracta ferunt, vt inedia compulſus, theſauros, quos ingentes poſſidere (nec falsò) autumabant, proderet. Cæterum ille, mori certus, potius quam opibus ſuis ſupereſſe (quarum auxilio ſi vllo modo, ſemet ſubleuandum credebat) aut hoſtem à quo tam indigne fuerat tractatus locupletare; cibo parciſſime adminiſtrato etiam vltro (vt nonnulli tradunt) abſtinuit. Sic ſiue

ægritudine, siue inedia, eaq; siue voluntaria, siue coacta, interijt tandem Stigandus; cuius demortui collo clauicula alligata ferę cubicularis, scrinio admota, indicem prodidit thesauri ingentis defossi, quem diligenter indagatum, Rex fisco siue ærario publico inferri curauit. Wintoniæ vbi incarceratus decessit, tumulatus est. Visitur hodie arca plumbea in qua conditur, sita in fastigio muri siue cancelli qui est à Septentrionali parte presbyterij, sic inscripta, *Hic iacet Stigandus Archiepiscopus.* Anno 1069. exauthoratus, eodem anno non dum circumacto obijt. Distichon huiusmodi ab inuido quopiam pro epitaphio eius compositum, quamuis malignitate nimium turgescens, apponam tamen.

Hic iacet Herodes, Herode ferocior, huius
Inquinat infernum spiritus, ossa solum.

33. LANFRANCVS.

1070. *Gul.* 1. 4. IVstissimo Dei iudicio hoc euenit, vt Stigandus, qui Roberto adhuc superstite sedem eius inuaserat, ipse etiamnum superstes, hanc ipsam sedem à Lanfranco occupatam cerneret. Natus hic fertur apud Insubres in ciuitate Papiensi (quæ Mediolano 20. milliarium spatio disiuncta est) familia illustri Beccariorum (vt habet Hennenges in suo Theatro Genealogico) qui ab Impp: Caro & Numeriano stemma deducunt. Ibi ab ineunte ætate bonis literis dedit operam, donec adultus, alias regiones visendi cupiditate flagrans, ac fama celebritateq; Elvini siue Herlewini permotus Abbatis Beccensis, ad Beccense Monasterium iter direxit. Proficiscentem vero, in via latrones adorti, spoliatum, vinculis constrictum & manibus à tergo reuinctis, in dumetū conijciunt; vbi aut fame aut frigore perijsset, nisi repertus forte fortuna à transeuntibus & solutus fuisset, postquam vnicam duntaxat noctem vinctus iacuisset. Inde Beccum petijt, locum non ita multum distantem. Ad inopiam subleuandam, dialecticam ibi accepto stipendio professus est, magna cum laude, magna itidem studiosorum bono. Inuidorum tamen machinationibus & insidijs, parum abfuit quin Normannia eijceretur per Gulielmum Ducem, qui dein Rex Angliæ ad culmen

culmen Archiepiſcopale eum poſtea evexit. Horum Princeps narratur fuiſſe Arfaſtus, ab eodem Duce factus deinceps Orientalium Anglorum Epiſcopus. Is Monachus quandoq; Beccenſis, nonnullam literarum ſcientiam ibi iam olim fuerat adeptus, vt inter ſtrabones luſcus, apud cæteros qui ante adventum Lanfranci illiterati planè eſſent, præcipuè autem ſibi ipſi, ſciolus videretur. Aſcitus igitur in numerum illorum qui duci erant à ſacris, libuit quandoque Beccenſe Cœnobium inviſere; quo magna equorum & famulorum caterva comitatus, pervenit. Tum Lanfrancus *ex primo colloquio intelligens quam prope nihil ſciret*; *Abecedarium ipſi expediendum appoſuit, ferociam hominis* (inquit Malmesburienſis) *Italica facetia illudens.* Quo is irritatus, per Ducem effecit, vt Lanfrancus, non ſolum Beccenſi Cœnobio, ſed Normannia tota ſummovendus decerneretur. Sed intercedentibus amicis, pacatum Ducem ferunt, idq; maxime hac occaſione, quod cum Lanfrancus ad Curiam commeatum petiturus veniret, equus eius forte clandicans Duci cachinnum excuſſit. Sic Malmesburienſis. Non diu moram ibi loci traxerat, quando Monachus factus, Prior etiam Cœnobij renunciatus eſt. Brevi deinde pòſt Cœnobio Cadomenſi à Duce prædicto tum inſtituto, Abbas præficitur. Iam vero, Stigando ſic vt retulimus exauthorato, Rex quem non latebat quantum ipſius intereſſet, ad regni nuper adepti firmamentum virum aliquem prudentem & grauem ibi collocare, quem conſideret fidelem ſibi & tanto oneri parem futurum; Lanfrancum præcipue delegit, quem Monachis commendaret. Hunc prompte illi accipiunt, proceribus, adeoq; populo vniuerſo electionem libenter approbantibus, Papa etiam ad primam petitionem pallium ac confirmationem expediente. Conſecratum ſcribunt pleriq; Aug. 29. (Houedenus vero Iun. 24.) 1070. Cantuariæ, à Giſone Wellenſi & Waltero Herefordenſi præſulibus, pleriſq; totius Angliæ Epiſcopis præſentibus. Cum pallium Romæ peteret, adfuerunt præſentes ſimul cum Remigio Epiſcopo Dorceſtrenſi, Thomas ab ipſo Lanfranco tum nuper ad Eboracenſem ſedem ſacratus, qui non niſi grauate

& mandato regio coactus, more consueto obedientiæ Cantuariensi sede præstandæ professionem fecerat. Venientibus, Alexander Papa, honoris ergo assurrexit, hoc dicens, Non illorum dignitati, sed eruditioni alijsq; insignibus Lanfranci virtutibus tribuere, idq; fortassis libentius faciebat quod vterq; Iusubres, Papa Mediolano, Lanfrancus Papia essent oriundi. Thomas igitur Eboracensis, siue honori invidens socio suo exhibito, cui se non imparem putabat; siue iniuriam sibi factam, quod ad huiusmodi professionem fuerit adactus; quærimoniam ea de re instituit grauem coram Pontifice, qui eiusce litis ac controversiæ cognitionem integram reiecit ad Regem; & is quomodo pro Cantuariensi sententiam tulerit, dicetur commodius, quando ad Eboracensis Ecclesiæ historiam perventum fuerit; quemadmodum etiam, vt vtrunq; comitem, Eboracensem & Dorcestrensem Episcopatibus amovendos eo ipso tempore Lanfrancus curaverit, & suis denuò precibus restituendos. Reversus iam, muneri commisso incubuit strenuè, & magna tam industriæ quam prudentiæ laude per totos 19. annos (siquidem tam diù sedit) Cantuariensem rexit Ecclesiam. Vna tantum res memoratur, quæ famæ eius aliter secundissimæ labem inussit. Robertum filiorum natu maximum, in regni successione, Gulielmo ætate minori postpositum à patre, autumant pleriq; consilio Lanfranci inducto, apud quem Gulielmus, in pueritia fuerat educatus. Obijt vt pleriq; Iun. 4. (vt Houedenus, & Florentius Wigorn. tradunt, Maij 24.) 1089. febricula quod sæpe optaverat absumptus, & in Ecclesia sua quam multum locupletarat, ac ædificijs nouis ornaverat, honorifice tumulatus est. Monachorum in eo degentium numerum eo vsq; auxit, vt cum adveniens 30. tantum inverierit 140. decedens reliquerit. Manneria 25. per Odonem Episcopum Baiocensem fratrem Regis vterniũ erepta, Ecclesiæ restituenda curauit. Palatium Archiepiscopale quod est Cantuariæ fere totum construxit. Xenodochia duo prope civitatem prædictam instituit, vnum videlicet apud Harbaldown, alterum in suburbijs quod sancti Ioannis nomine hodie innotescit. Ad structuram Ecclesiæ Cathe-

Cathedralis Roffenſis magnam contulit pecuniam, aut potius integram à fundamentis excitauit. In reparatione cœnobij S. Albani mille marcas impendit. Mannerium de Redburn per iniuriam ereptum, illius opera redditum eſt; Ac deinde moriens, mille libras noſtrates eidem monaſterio per teſtamentum legauit, hoc eſt, aureorum Gallicorum 3333. Sed hoc (quo nihil magis ad laudem ipſius pertinet) nullo modo prætermittendum eſt, quod in deprauatis ſacræ Bibliæ exemplaribus (quæ vbiq; per Angliam tunc temporis fuerunt vitioſiſſima) emendandis, multum vtiliſſimumq; laborem inſumpſerit. De ſcriptis eius quid attinet dicere, à Baleo ſigillatim recenſitis, quorum quamplurima doctorum manibus quotidie teruntur.

34. ANSELMVS.

QVatuor integros per annos Eccleſia Cantuarienſis 1093.
prę ſule manſit deſtituta poſt Lanfranci obitum, fructi- *Gul. 2. 7.*
bus & proventibus ad eam ſpectantibus, fiſco, toto eo tempore illatis, cum antea ſemper ad vſum ſucceſſorum conſueſſent aſſervari. Vir tandem præſtantiſſimus, Anſelmus, Archiepiſcopus deſignatur, idq; (quod mirere) gratis & pecunia non numerata; ab illo nimirum qui ſemper tam Epiſcopatus & Abbatias quam minora ſacerdotia, tanquam ſub haſta ſolebat vendere. Natus eſt Anſelmus iſte Auguſtæ (quæ ciuitas eſt Burgundiæ ad radices Alpium ſita) parentibus illuſtribus, Gundulfo patre & Hemeberga matre, à quib⁹ ingenue liberaliterq; inſtitutus, invitis illis ad Beccenſe cœnobium, Lanfranci fama permotus diſcendiq; ſtudio profectus eſt. Ibi viceſimo ſeptimo ætatis anno monachus factus, auocato Lanfranco vt Cadomenſi cœnobio Abbas præeſſet, ipſe in Prioratu ſucceſſit, ac breui pòſt mortuo Herlewino, in Abbatem cooptatus eſt. Id muneris quindecim per annos functus, contigit eum in Angliam venire, rogatum ab Hugone Comite Ceſtrenſi, qui præterquam quod cœnobium tunc temporis in ciuitate Ceſtrenſi conderet, qua in re Anſelmo conſultore vti vellet; valetudine erat eoviſq; infirma, vt non multum vitæ ſupereſſe ratus, ad

pacandam conſcientiam colloquium vehementer expeteret eius quocum magna ipſi iam olim in Normannia interceſſerat familiaritas. Huc igitur cum veniſſet, Rex etiam morbo corripitur graui Gloceſtriæ degens, quo tum forte Anſelmus acceſſerat, negotia quædam Ceſtrenſis expediendi gratia. Accerſitur continuò vir ſanctimonia clarus vt decumbenti adſit, & illi nunc languenti ſalubria ſuggerat, cui ſano nihil magis inſanum videbatur quam ſanis conſilijs acquieſcere. Nihil iam prius aut antiquius habuit Anſelmus quam vitia Regis acriter reprehendere; & iudicij coram ſummo Dei tribunali mox vt videbatur ſubeundi admonere; hortari deinde in primis, vt emendationem vitæ quamprimum inſtitueret; Neq; vero grauiori peccato illum premi (nam confeſſionem exceperat) quam quod tot præſulatibus iam diù vacantibus, idoneos præſules non curaſſet mature præficiendos. Quid plura? Epiſcopis tum forte aliquot præſentibus imperat, vt huiuſce negotij curam ſuſcipiant, qui ſtatim, Cantuarienſis Eccleſiæ regimini admonendum conſulunt Anſelmum, virum ſanctimonia vitæ, gravitate, eruditione eximia, alijſq; virtutibus tam clarum, vt nuſquam parem inveniri contenderent. Annuente Rege, confectum iam eſſet negotium, niſi Anſelmus Monaſticæ vitæ quietem tantis honoribus præferens, ſe oneri ferendo imparem dixiſſet, adeoq; oblatum vltro Archiepiſcopatum accipere renuiſſet, donec exoratus tandem, plurimorum obteſtantium importunitate victus, manus dedit. Sed convaleſcentem interea Regem pœnitere cœpit facilitatis ſuæ, quod famelico ſibi paſſus fuiſſet eripi bolum tam opiparum. Quapropter, Anſelmum iterum atq; iterum hortatur, ne qui Monachus intra Monaſterij parietes ætatem hucvſq; contriverat, tantam adminiſtrationis molem, temerè ſuſcipere, homo rerum (ac præcipue politicarum) gerendarum expers. Anſelmus tamen quo hæc tenderent non ignarus, & Eccleſiæ Anglicanæ deſolationem miſeratus, delatum ad ſe Pontificatum acceptare perſtitit. Ita conſecratus eſt tandem per Walkelinum Epiſcopum Wintonienſem, ſi non (quod etiam traditur) per Thomam Eboracenſem, Decemb. 4. 1093. vniverſis qui

adeſſe

adesse poterant Episcopis Angliæ præsentibus. Consecrationis ritu peracto, cœpit statim Anselmus admonere Regem vt fidei datæ memor quo tempore languebat, melioris vitæ rationem instituere; cuius rei mentionem cum is auribus æquis non acciperet; ne Anselmus talia inculcando sæpe molestus esse pergeret, leui arrepta occasione, in apertam simultatem prorupit. Romam pro more ad obtinendum pallium profecturus, à Rege (sicuti par erat) commeatum petebat. Erat tunc scisma in Ecclesia Romana, hinc Vrbano, illinc Giberto, sub nomine Clementis Pontificis titulum vendicante. Et quamvis Vrbano magis favere Rex videretur quam Giberto, tamen cum ab Vrbano se pallium petiturum profiteretur Anselmus, ansa hinc excandescendi arrepta, perduellionis crimen Archiepiscopo impegit, quod ausus fuerit Pontificem nominare quem Rex adhuc non agnoverit aut approbarit. Et re ad concilium regni delata, non solum cæterorum, sed & Episcoporum omnium calculo (vno duntaxat Roffense excepto) damnatus est. Ista dum gererentur, per idoneos homines agit Rex cum Vrbano, vt pallium Archiepiscopale ad se mittat, cui ipse voluerit tradendum; in animo nimirum habens, deiecto Anselmo, alium substituere. Id si facere non gravetur, Pontificem eum legitimum per totum regnum illico declarandum promittit. Sed Vrbanus, contra morem illius ætatis Pontificum, honestatis magis ratione permotus quam compendij sui, id facere recusat: Pallium tantũ mittit, per Walterum Albanense m Episcopum Anselmo, quando Regi commodum visum fuerit tradendum: Hoc nimirum se illi gratificari dicens, vt negotium, in tam præstantis viri gratiam cum omni favore animiq; promptitudine expediendum, per Regem solum eiusque apud Pontificem authoritatem videatur transactum. Fieri nullo modo posse, vt vir propter sanctitatem & eruditionem celebratissimus, in præsulatum introductus, legitime, nulli culpæ obnoxius, deturbetur. In alijs vero rebus nihil erat, quod petenti Regi Legatus ille denegaret; nihil quod in posterum facturum Papam ad nutum Regium, fidem non faceret. Edictum igitur continuò per Povinciam

pro-

promulgatur, Vrbanum Pontificem vbique dicendum & agnoſcendum; mirante vehementer Anſelmo, quænam fuerit tam repentinæ mutationis cauſa. Miſſi tum protinus ad eum Epiſcopi aliquot, qui hominem ſenſim pertentarent, vtrum ad redimendam regis amicitiam eſſet infractior. Cum nihil mutatum viderent, Regi eſſe in animo experiri nunciant, vtrum beneficijs emollitus hoc velit cedere, quod minis & terroribus ab illo non poterat extorqueri. Eius opera & ſumptu pallium Roma impetratum, confectumque negotiũ quod aliter ipſi magna pecunia conſtitiſſet. Omnium offenſionum amneſtiam à parte Regis profitentur, quem promptum perhibent in gratiam reciperc, reconciliationem huiuſmodi non auerſantem. Laudo te, Gulielme, quod, animo præditus plus quã magno, (quippe in bello non ſolum ſtrenuus, ſed etiam temerarie audax, in pace non magnificus, ſed vltra modum ſuperbus) tantum tamen tribueris vnius ſacerdotis ſeu ſanctitati, ſeu eruditioni, ſeu muneri Pontificali, vt dedignatus non fueris maieſtatem regiam demittere ad gratiam eius vltro expetendam. Multo vero laudaſſem magis ſi animo id feciſſes tam ſyncero, vt bene ſanatum hoc malum breui poſtea idque tua culpa non recruduerit. Vnus vix annus integer effluxerat, poſtquam regi reconciliatus pallium Archiepiſcopale à Legato delatum pontificio, ritu ſolenni Cantuariæ acceperat, quando reuerſus Rex ab expeditione Wallica, expoſtulare cœpit cum illo de militibus ab eo ad id bellum miſſis, vt & paucis & inertibus & tamen non optime inſtructis; nouaq; deinde crimina inferre de his quæ Anſelmus de Eccleſiaſtica libertate necnon ne de vaſtatione & demolitione Eccleſiarum liberius olim & palam & priuatim ſecum egiſſet. Pagos nimirum plus minus triginta, Eccleſijs & parochis inſtructos (vt nihil dicam de cætera plebe) hic bonus Rex euerterat nuper, vt viuarium conderet feris ad venationes replendum. Id auſum Anſelmum arguere, ſtomachatus erat iam olim, & nunc pollicitationis ſuæ immemor, de abolenda omni præteritarum offenſarum memoria, hanc etiam cauſam non pudet afferre alienati erga Anſelmum animi: Deinde iracundiæ

ſuæ,

ſuæ (cui iuſtam aliquam cauſam non video præſulem adhuc dediſſe) nimis indulgens; iuramentum neſcio quod ab illo exigit, ab alijs Archiepiſcopis ſolitum (vt aiebat) præſtari, ac porro edicere, ne quacunque de re ad Papam ab ipſo prouocaret; Hæc niſi facienda in ſe reciperet, regno ante vndecimum diem excederet. Regio huic mandato obtemperat Anſelmus, benedictione prius Regi non aſpernanti impertita. Nauem concenſuri impedimenta omnia, excuti mandarat; Sed cum nihil eſſet inuentum pecuniarum, aut aliud quidquam præter ſupellectilem neceſſariam, dimiſſus eſt (vt Malmesburienſis) indemnis. Sunt vero qui aſſerant, omnibus rebus direptis, eiectum nudum. Cætera hercle quæ reliquerat, illico fuiſſe proſcripta conſtat, omneſq; Archiepiſcopatus prouentus fiſco regio inferenda decretum. Lugdunum Anſelmus proficiſcitur, vbi non diu moram traxerat, quando Romam à Pontifice accerſitur, ad quem non ſine ingenti periculo perueniens, obſeſſis vndique à Gibertinis itineribus, excipitur primum humaniſſime, donec muneribus regijs bonus Pontifex corruptus, humanitatis huiuſce recentem ardorem refrigeſcere eovſq; paſſus eſt, vt diuturnæ moræ & dilationũ pertæſus Archiepiſc. reditum pararet. Sed Lugdunum verſus iter eo moliente, Papa interea oportunùm moritur. O quam vere de Roma Iugurtha, nunquam non futuram venalem ſi emptorem inuenerit. In Synodo Barenſi nuper coacta, præclaram operam nauarat Anſelmus, contra Græcos ibidem tunc præſentes, quorum errores, ac illum præcipue de proceſſione Spiritus ſancti, doctiſſime magnaque cum gloria preſens refutarat, inde poſtmodum ſumpta occaſione libellum ea de re edendi qui etiamnũ apud doctos in pretio eſt. Cuius tamen certaminis non aliud tulit præmium, quam quod ipſi & ſucceſſoribus ſedes aſſignata eſt in Concilio generali prope dextrum pedem Pontificis, qui hoc vſus elogio id conſtituit. Includamus (inquit) hunc in orbe noſtro tanquam alterius orbis Papam; alludens fortaſſis ad illud Solini, vbi Britanniam noſtrã alterius orbis nomine appellat. Poſt Vrbani Pontificis interitũ anno vix dum tranſacto, Gulielmus Rex, dum venatione ſe oblectat, in viuario antedicto

promulgatur, Vrbanum Pontificem vbique dicendum & agnoſcendum; mirante vehementer Anſelmo, quænam fuerit tam repentinæ mutationis cauſa. Miſſi tum protinus ad eum Epiſcopi aliquot, qui hominem ſenſim pertentarent, vtrum ad redimendam regis amicitiam eſſet infractior. Cum nihil mutatum viderent, Regi eſſe in animo experiri nunciant, vtrum beneficijs emollitus hoc velit cedere, quod minis & terroribus ab illo non poterat extorqueri. Eius opera & ſumptu pallium Roma impetratum, confectumque negotiũ quod aliter ipſi magna pecunia conſtitiſſet. Omnium offenſionum amneſtiam à parte Regis profitentur, quem promptum perhibent in gratiam reciperc, reconciliationem huiuſmodi non auerſantem. Laudo te, Gulielme, quod, animo præditus plus quã magno, (quippe in bello non ſolum ſtrenuus, ſed etiam temerarie audax, in pace non magnificus, ſed vltra modum ſuperbus) tantum tamen tribueris vnius ſacerdotis ſeu ſanctitati, ſeu eruditioni, ſeu muneri Pontificali, vt dedignatus non fueris maieſtatem regiam demittere ad gratiam eius vltro expetendam. Multo vero laudaſſem magis ſi animo id feciſſes tam ſyncero, vt bene ſanatum hoc malum breui poſtea idque tua culpa non recruduerit. Vnus vix annus integer effluxerat, poſtquam regi reconciliatus pallium Archiepiſcopale à Legato delatum pontificio, ritu ſolenni Cantuariæ acceperat, quando reuerſus Rex ab expeditione Wallica, expoſtulare cœpit cum illo de militibus ab eo ad id bellum miſſis, vt & paucis & inertibus & tamen non optime inſtructis; nouaq; deinde crimina inferre de his quæ Anſelmus de Eccleſiaſtica libertate necnon ne de vaſtatione & demolitione Eccleſiarum liberius olim & palam & priuatim ſecum egiſſet. Pagos nimirum plus minus triginta, Eccleſijs & parochis inſtructos (vt nihil dicam de cætera plebe) hic bonus Rex euerterat nuper, vt viuarium conderet feris ad venationes replendum. Id auſum Anſelmum arguere, ſtomachatus erat iam olim, & nunc pollicitationis ſuæ immemor, de abolenda omni præteritarum offenſarum memoria, hanc etiam cauſam non pudet afferre alienati erga Anſelmum animi: Deinde iracundiæ

ſuæ,

ſuæ (cui iuſtam aliquam cauſam non video præſulem adhuc dediſſe) nimis indulgens; iuramentum neſcio quod ab illo exigit, ab alijs Archiepiſcopis ſolitum (vt aiebat) præſtari, ac porro edicere, ne quacunque de re ad Papam ab ipſo prouocaret; Hæc niſi facienda in ſe reciperet, regno ante vndecimum diem excederet. Regio huic mandato obtemperat Anſelmus, benedictione prius Regi non aſpernanti impertita. Nauem concenſuri impedimenta omnia, excuti mandarat; Sed cum nihil eſſet inuentum pecuniarum, aut aliud quidquam præter ſupellectilem neceſſariam, dimiſſus eſt (vt Malmesburienſis) indemnis. Sunt vero qui aſſerant, omnibus rebus direptis, eiectum nudum. Cætera hercle quæ reliquerat, illico fuiſſe proſcripta conſtat, omneſq; Archiepiſcopatus prouentus fiſco regio inferenda decretum. Lugdunum Anſelmus proficiſcitur, vbi non diu moram traxerat, quando Romam à Pontifice accerſitur, ad quem non ſine ingenti periculo perueniens, obſeſſis vndique à Gibertinis itineribus, excipitur primum humaniſſime, donec muneribus regijs bonus Pontifex corruptus, humanitatis huiuſce recentem ardorem refrigeſcere eouſq; paſſus eſt, vt diuturnæ moræ & dilationũ pertæſus Archiepiſc. reditum pararet. Sed Lugdunum verſus iter eo moliente, Papa interea oportunùm moritur. O quam vere de Roma Iugurtha, nunquam non futuram venalem ſi emptorem inuenerit. In Synodo Barenſi nuper coacta, præclaram operam nauarat Anſelmus, contra Græcos ibidem tunc præſentes, quorum errores, ac illum præcipue de proceſſione Spiritus ſancti, doctiſſime magnaque cum gloria preſens refutarat, inde poſtmodum ſumpta occaſione libellum ea de re edendi qui etiamnũ apud doctos in pretio eſt. Cuius tamen certaminis non aliud tulit præmium, quam quod ipſi & ſucceſſoribus ſedes aſſignata eſt in Concilio generali prope dextrum pedem Pontificis, qui hoc vſus elogio id conſtituit. Includamus (inquit) hunc in orbe noſtro tanquam alterius orbis Papam; alludens fortaſſis ad illud Solini, vbi Britanniam noſtrã alterius orbis nomine appellat. Poſt Vrbani Pontificis interitũ anno vix dum tranſacto, Gulielmus Rex, dum venatione ſe oblectat, in viuario antedicto

dicto quod offensionis in Anselmum præcipua causa ferebatur, fortuito ictu sagittæ in ceruum emissæ, hausto pectore occubuit. Traditur à quamplurimis (qua fide non pronuncio) eo ipso die quo is interemptus est, cœlitus hunc casum Anselmo innotuisse, inuenta in altare Ecclesiæ vbi is sacris tunc temporis intererat, schedula, in qua scriptum reperit, *Gulielmus Rufus occisus est*. Successit illi in regno frater natu minimus Henricus, qui cum nihil prius haberet aut antiquius, quam Ecclesiam, tyrannide fratris afflictam misere, ad meliorem statum reducere ; Anselmum primo quoque tempore ab exilio reuocandum decernit, à quo, postquam redijt, magno in honore habitus est, donec in iurium Ecclesiasticorum defensione peruicacior, etiam hunc contra se iritarit. Triennio integro exul abfuerat; quo toto tempore, Episcopatuum inuestituram, pro more qui tunc vbique inoleuerat, rex pro libitu contulerat, per traditionem annuli pedique pastoralis. Vrbanus vero Pontifex haud ita pridem defunctus, in concilio nuper coacto sanciverat, præsulibus sic electis consecrationem nullo modo impertiendam. Henricus attamen Rex, Episcopos a se fratreque suo, absente Anselmo designatos, consecrari sine mora importune flagitare, seu potius pro imperio magno supercilio mandare: Anselmus è contra refragari & ingenti animi constantia asserere, nunquam se pro Episcopis habiturum illos, etiamsi ab alijs consecrati fuerint, qui contra Canonum præscripta charecterem Episcopalem suscepissent, neque vel vitæ suæ iactura contra sedis Apostolicæ definitiones acturum, nisi inde procedat remedium (hæc enim sunt verba Malmesburiensis) vnde omnis laboris procella super eum cecidit. Rex igitur ad Girardum Eboracensem Archiepiscopum conuersus, postulat ab eo vt electis suis sacrationis munus impendat. Non renuit ille : Dies Londini constituitur ad negotium conficiendum ; Adsunt vndique quorum intererat, nullibi apparebat impedimentum, quando derepente Gulielmus Giffardus Ecclesiæ Wintonensis destinatus antistes, pedum pastorale annulumque Regi à quo acceperat reddens, munere haud legitime susceptо, libenter dicit se cariturum.

turum. Cuius facti nouitate, quod præter omnium expectationem & inopinatò accidit, perculsus primum rex, dein excandescens vehementer, & ingratitudinem hominis exosus, regno eiecit, bonaque exulis proscripsit, fisco nimirum adiudicatis omnibus eius facultatibus vbicunque repertis. Tumque Anselmum adoritur, huius incommodi vnicum vt putabat authorem, ac iuramentum vt præstet imperat, à fratre suo nuper exactum. Post multas verborum controuersias, in hoc tandem conueniunt, vt harum omnium causarum cognitio, Pontifici summo Paschali secundo integra relinquatur, vtque Anselmus coram, Rex cæterique per legatum, coram tribunali Pontificio litem persequantur. Præstituto die adfuerunt vterq; Anselmus suam causam acturus, Gulielmus Warelwast Exonienſis electus, præter regiam, suam etiam sociorumque. Multa verborum contentione hinc inde lite agitata, cum Regi adeo cordi esse regni sui iura à maioribus accepta contenderet Exonienſis, vt vel diadema libentius abijceret regnoque cederet, quam inuestituras controuersas amitteret: Hanc responsionem Papa effulminans, sciat (inquit) Dominus tuus, Paschalem, ne pro sui quidem capitis redemptione has inuestituras illi vnquam impune permissurum. Huiusmodi Pontificis oraculo re definita, reuertitur vrerque, Exonienſis in Angliam, Anselmus ad hospitem suũ veterẽ Hugonem Lugdunensem Archiepisc. apud quem, Rege adhuc in sententia persistente, sedecim post id temporis mensiũ, morã traxit. Accidit interea vt in ijs regionibus, Adela Comitissa Blesensis, Regis Henrici soror, morbo grauî correpta decumberet. Ad eam consolandam Anselmus non procul inde degens accessit, & non parũ momenti attulisse visus est ad morbum depellendũ; vt qui animæ medicaturus aduenerat, corpori etiã sanitatem restituisse visus fuerit. Illa igitur postquã conualuit, fratrem precibus obtundere non destitit, donec effecisset vt de pristina pertinacia nonnihil remitteret. Contendebat tunc temporis de regno cum illo, Robertus Dux Normanniæ frater eius natu maximus. Rex igitur competitorem veritus; ambiguo adhuc regni iure, Pontificem noluit infestum habere. Quæ causa proculi

cul dubio fuit vt ſororis precibus facilius cederet. Accerſitur Anſelmus, & tam Pontificis quam illorum conſenſu, in hunc modum lis tam diù agitata componitur. Epiſcopi iam antea deſignati, vt conſecrentur, decretum; deinde vero, vt Rex, de iure inueſtituræ poſthàc in perpetuum cederet, loco in poſterum dato Canonicis electionibus; homagium tamen Epiſcopi conſecrandi Regi præſtarent, pro Baronia & poſſeſſionibus ad Epiſcopatum ſuum pertinentibus. His ex animi ſententia geſtis, in Angliam redit Anſelmus ſumma totius populi gratulatione, à Regina & optimatibus perhonorifice in regnum exceptus; Rex enim Normannico motu detentus erat, rebellione Procerum in ea prouincia excitata, quam nuper ſui iuris fecerat, & hæredibus poſtea reliquit, profligato fratre, quem captum & excœcatum ad mortem vſq; in carcere detinuit. Duobus poſt reditum annis in pace quietus vixit Anſelmus, niſi quatenus ſolitâ animi peruicaciâ, turbas & moleſtias ſibi excitauit. Memorandum iam antea fuerat, quo primum tempore Archiepiſcopali culmini admotus eſt, celebraſſe eum Synodum Londini, in qua multa ſunt ordinata. Nam præterquam quod è clero per multos ſacerdotiorum iactura ob varia peccata mulctauit, interque eos Guidonem Abbatem Windamenſem, & Eldwinum Ramſeyenſem ob ſymoniam; Galfridum Petroburgenſem, Haymonem Cherwellenſem, & Egelricum Middeltonenſem, quod ordinibus ſacris non eſſent initiati; Richardum deinde Elienſem, & Robertum Sancti Edmundi, propter alia neſcio quæ delicta: Canones etiam quamplurimos condidit, quorum capita, niſi per longum eſſet, libenter inſererem. Cæterum hoc nullo modo prætereundum eſt, quod Clericorũ coniugia ad id vſq; temporis in Eccleſia Anglicana paſſim vſurpata, magna vi prohibuit; nec quenquam in poſterum niſi cœlibem, quiq; iuramento caſtitatis profeſſionem faceret, ad Subdiaconatum admittendum, conſtituit. Hi Canones ne legum vim & poteſtatem ſortirẽtur, obſtitit aliquãdiu diſcordia inter ipſum & Regem oborta de inueſtituris. Hac vero iam compoſita, in id totus incubuit, vt coniugatos ab Eccleſijs vbiq; pelleret, & ordinandos, à ſacrorũ ordinum

num ſuſceptione arceret. Ante hunc multi hoc ipſum tentarant, ſed perficere nequiuerunt, Dunſtanus, Oſwaldus, Ethelwaldus, alijque. Neq; amplius profecerunt, quam vt cœnobijs coniugatos eijcerent. Hic vero nullum aliud ob crimen, quam quod ſecundum Dei ordinationem vxoribus legitime eſſet copulati, non contentus ſacerdotia auferre, bona etiam ipſorum fiſco Epiſcopali adiudicat, tamq; ipſos quam vxores fornicatores pronunciat, deinde ſub magna pœna Epiſcopis interminatur ne cuiquam, ſacrando, manus imponant, qui perpetui cœlibatus votum ſub iuramento non ſuſcepiſſet. Plus minus pars dimidia Cleri Anglicani ex eo hominū genere conſtitit tunc temporis, qui aut coniuges habebant, aut Sacerdotum coniugatorum erant filij. Rex igitur tot hominum calamitate permotus, miſeris aliquo modo ſubuenire cupiebat. Sed ab Anſelmo, in propoſito ſuo ſemper rigido ac peruicaci, & cedere neſcio, nihil potuit obtineri. Ita Anſelmo viro alias non malo ſatagente, & principe inuito, doctrina hæc dæmoniorum, vxores ducere prohibens, in Eccleſia noſtra vix adhuc quingentis abhinc annis primum eſt recepta, vtcunq; nouam prædicent illam Pontificij quæ huic eſt contraria. Neq; vero in animum inducere poſſum, Anſelmum, hominem vt dixi cæteroquì bonum ac ſanctum, animi aliqua malitia, ſed errore temporum infœliciter abreptum, hæc tam pernicioſa inſtituiſſe. In languorem is tandem incidit apud Cœnobium Edmundoburgi, vnde Cantuariam deportat°, æger longo tempore decubuit, & Aprilis 21. 1109 ætatis ſeptuageſimo ſexto, vitam cum morte commutauit, cum ſediſſet Archiepiſcopus annos 19. Collocata ſunt oſſa eius ad caput anteceſſoris ſui Lanfranci, ſed amota poſtea ad Orientalem illam partem Eccleſię, quam ſtructura magnifica multum ille nuper auxerat & ornarat. Quadringentis fere poſt obitum eius annis, opera Ioannis Moorton ſucceſſorum vnius, inter ſanctos relatus eſt, ſerò ſatis. Nimirum quia non erat ad illum vſq; diem qui numerata pecunia hunc illi emeret honorem; nec repertus eſt inter Pontifices qui vltrò & gratis deferret vel huic, quo nemo (fidenter dico) iam inde ab eo tempore Sancti elogio dignior in Diuorum album aſcriptus.

ſcriptus eſt. Opera ab illo exarata non opus eſt comm emorare. Chriſtiano orbi ſatis nota ſunt, & à ſtudioſis vbique leguntur.

35. RODVLPHVS.

1114. *Henr.* 1. 15. NOn miror iam, ſi Henricus, Princeps alioqui bonus, cui tam moleſta fuerat Anſelmi rigida ſeueritas & flecti neſcia pertinacia, ad noui Archiepiſcopi deſignationem haud nimium feſtinat. Poſt quinq; annorum vacationem, optimates regni, ac præcipue Epiſcopos (qui hac de re eum ſæpe interpellarant) Windeſoram conuocat, vt eorum conſilio homines idonei cum huic tum alijs ſedibus vacantibus præficiantur. Ac cæteris quidem eorum iudicio relictis, Cantuariæ placet collocare Farecium Abbatem Abindonenſem, hominem Italum in Hetruria natum, ſpectatæ grauitatis & prudentiæ virum. Plurimorum vero iudicio, Rege non refragante, præponitur illi Rodulphus Roffenſis Epiſcopus, cui menſe Iunij anni 1114. pallium Archiepiſcopale ſolenniter Cantuariæ traditum eſt per Anſelmum, Abbatem Sabinenſem, Diui Anſelmi ex ſorore nepotem. Natus eſt Rodulphus iſte in Normannia, vbi Lanfrancum prælegentem in Cadomenſi Cœnobio Monachus audiuit. Inde Sagienſis Abbas euaſit. Sed eo munere non diù functus, litis neſcio cuius ratione ac contentionis cum viro quodam præpotente illius prouinciæ, nomine Roberto de Beleſmo, traiecit in Angliam, quæ tum nouerca ſuis, exteros ſolos, præcipue autem Normannos fouebat & promouebat, Anglis ſuis quantumcunq; idoneis depreſſis vbiq; contemptis, & ab honoribus rebuſq; gerendis excluſis. Huc primum adueniens cum ſedem diù non inueniret, *Cœnobia hinc inde circumiens, in quibus, vita & ſermocinationum merito* (inquit Malmesburienſis) *gratioſe ſuſcipiebatur*, multum tempus eluſit & perdidit. Apud Archiepiſcopum vero plurimum hæſit, cui iam inde ab adoleſcentia fuerat familiaris. Ab eo tandem Epiſcopus deſignatur Roffenſis, anno 1108. & poſt annos deinde ſex ad ſedem Cantuarienſem (ſicut antè retulimus) prouectus eſt, ſenex valetudinarius, paralyſi iam antea tentatus,

&

& pedibus æger; vnde (quod paralyticis vsu venire teſtantur medici) iracundus euaſit, difficilis ac moroſus; cum antea ſemper inter plurimas eius virtutes nihil magis emineret quam comitas & affabilitas. Vitæ vero adeo fuit inculpatæ, vt grauioris alicuius criminis ne ſuſpicio quidem eum vnquam attigerit. Qui de illo duriſſime loquuntur, hoc tantũ reprehendunt quod dicaculus fuerit, riſui & iocis leuioribus plus deditus quam muneris ſui grauitati conueniret, vnde Nugacis agnomen meruiſſe contendunt. Atq; hic cum talis fuerit & corpore tam infirmus, auſus eſt tamen Romam iter ſuſcipere. Querimoniam ibi coram Papa inſtituit de Thurſtino Eboracenſi electo, quod profeſſionem conſuetam obedientiæ ſedi Cantuarienſi præſtandam facere recuſaret: Deinde etiam de multitudine Legatorum Pontificiorum in Angliam quotidie appellentium, cum ſedi Cantuarienſi priuilegium antiquitùs conceſſum aſſereret, vt illius Eccleſiæ Archiepiſcopi, ſedis Apoſtolicæ Legati nati perpetuo haberentur. De Thurſtino quid actum, Eboracenſes conſule. Priuilegium vero, ratum habuiſſe Pontificem nonnulli aſſerunt: Alijs dicentibus (quibus magis aſſentior) ambiguo reſponſo dimiſſum vel potius deluſum Radulphum, dum in genere omnia iura & priuilegia Eccleſiæ Cantuarienſis ſe confirmare Papa profitetur, ſed ſpeciatim de priuilegio controuerſo verbum nullum facit. Statim ac reuerſus eſt, ingraueſcente morbo, quanquam nihil turbata mente, corpus vt plurimum inutile redditum, vt nec lingua nec pedibus recte vteretur. Toto triennio decubuit, ac tandem decedens, Octobris videlicet 20. 1122. poſt triduum deinde in medio nauis Eccleſiæ ſuæ ſepultus fertur, etſi tumuli eius veſtigium nullum ibi loci potuerim reperire.

36. GVLIELMVS CORBEL.

IS qui ſucceſſit, Gulielmus Corbel, *vel* Corbois, quibuſdam dictus Gulielmus de turbine, primo Clericus ſecularis, deinde Monachus Benedictinus, poſt Sanctæ Oſithæ de Chich fuit Prior, anniq; 1122. ſub initium, ad Archiepiſcopatum aſſumptus eſt. Conſecrationis ſuæ anno 4. Synodum conuo- 1122. *Henr.* 1. 22.

cauit Westmonasterij, cui interfuit Ioannes quidam de Crema Cardinalis, Pontificis Legatus. Hic ibi in Clericorum coniugia cum acerbissime fuisset inuectus, nocte proxime sequenti, in scorti publici amplexibus deprehensus est. Cuius rei turpitudine & infamia permotus, legationis suæ negotijs infectis, commeatu nō petito & nemine salutato, clanculum aufugit. In ea tamen Synodo, grauiores adhuc pœnæ sanciuntur in Clericos coniugatos, sed quæ per Gulielmum humilis & pusilli animi virum irrogari non poterant. Hoc tantum inde effectum est, vt, dum Regis implorat auxilium, illiq; curam defert executionis huiusmodi Canonum, Rex coniugia sacerdotibus pecuniam afferentibus permittens, quæstum fecerit longe maximum. Anno 1130. Ecclesia Christi (Cathedralis inquam) Cantuariæ, fortuito incendio conflagrauit. Hanc pro multò maxima parte construxerat Lanfrancus; & breui postea corruentem, excitari sua industria curauit Eardulfus Monachorum Prior ibidem: Nunc vero igne vti diximus deformatam, refecit, & ornamentis debitis exornauit Gulielmus, ac deinde consecrauit, Rege, Regina, Dauide Scotorum Rege, ac vtriusque regni Proceribus magno numero præsentibus. Henrico Regi qui eum ad tantos honores extulit, ingratum se præbuit. Nam contra iuramenti fas, non solum vt Matildis filia eius regni successione excluderetur consensit; sed ipse etiam Stephanū Blesensem Comitem, capiti imposita corona inaugurauit, ita vero, vt præ metu & perfidiæ conscientia trementi, hostia in Missæ celebratione manibus exciderit. Neq; vero multum pòst superfuit, sed ægritudine mœstitiaq; (vt par est credere) contabescens, anno nondum circumacto extinctus est, Christi videlicet nati 1136. cum annos sedisset ferme 14. In Ecclesia sua dicitur humatus, sed vbi loci non traditur.

37. THEOBALDVS.

1138. *Strph.* 3. IN Synodo Londini coacta per Albertum Cardinalem Hostiensem Pontificis Legatum, electus est in Archiepiscopum Theobaldus per Suffraganeos prouinciæ suæ, præsente etiam & annuente Ieremia Ecclesiæ Cantuariensis Priore,

Priore, & in eadem Synodo illico consecratus per Cardinalem antedictum. Pallium accepit Romæ ab Innocentio 2. à quo etiam titulo donatus est Legati nati, qui ab omnibus successoribus iam inde semper retentus est. Theobaldus iste Monachus primum fuit Benedictinus, deinde Abbas Beccensis, donec ad Archiepiscopatum euectus est. Vir literarũ scientia non ita magna præditus, sed ea prudentia, affabilitate, morumque comitate, vt ab omnium ordinum hominibus vehementer diligeretur, quanquam in ea inciderit tempora, quibus turbulentiora, iam inde à Danicis deprędationibus, Anglia nostra non vidit, quæ tum, diuturna septendecim annorum contentione, de regno inter Matildim & Stephanum exagitata est. Cæterum illi non paulo plus molestiæ exhibitum est per summorum Pontificum proteruiam, quam domesticam seditionem. Siluester quidam, variorum criminum infamia notatus, Monachorum tamen suffragijs cœnobij Augustiniani Abbas designatus est. Hunc ille, quod tanto munere indignum iudicaret, admittere, aut (vt vsitato more loquar) benedicere renuit. Sed iste, qualitercunq; moratus, bene certe nummatus, Pontificem potuit habere patronum; cuius literis iterum iterumq; perscriptis interpellatus, vel potius dixerim minis & mandatis coactus Archiepiscopus, Siluestrũ tandem (neq; enim aliter poterat) voti fecit compotem. Animos hæc addiderunt Ieremiæ antedicto eiusdem Cœnobij Priori, ne munere suo amotus iudicio Archiepiscopali, cedendo obtẽperaret. Iste, præterquam quod electioni Theobaldi interfuit (sicuti diximus) longo vsu summaq; fide ac benevolentia ipsi fuerat coniunctissimus, ita vt non raro vices ei suas committeret. Sed occulta interueniente simultate, quæ in apertas tandem inimicitias erupit, veterem hunc amicum ob peccatum nescio quod, in ordinem censuit redigendum. Ieremias igitur Siluestri Abbatis vestigijs insistens, ad Papam confugiens, appellationem interponit, & post litem aliquandiu agitatam, ab illo in integrum restituitur, causam eius apud Pontificem quantum poterat promouente Henrico Wintonensi Episcopo, qui præterquam quod Stephani Regis erat germanus, Legati etiam

Pontificij titulum vſurpabat. Hoc Theobaldus præter ſuam conſuetudinem impatienter ferens, iuramento temere emiſſo affirmauit, ſe ab omni ſacrorum adminiſtratione ceſſaturum quam diu Ieremias Prioris munere fungeretur. Metuens itaq; Ieremias ne ſua cauſa graue aliquid ab Archiepiſcopo ſibi tam infenſo Cœnobium pateretur, adeoq; Monachorũ in ſe odia concitaret; acceptis 100. marcis quibus à creditoribus ſe expediret, pecuniam mutuo ſumptam & litigando abſumptam perſoluendo, Prioratu ſponte ceſſit & per reliquũ vitæ in dicto Auguſtinenſi cœnobio priuatus delituit. In foro Romano hac pendente cauſa, literas ad Innocentium Papam D. Bernardus in Theobaldi gratiam perſcripſit, epiſtolam nempe inter eas quæ eduntur 111. Anno deinde 1141 generale Concilium Innocentius antedictus Remis indixit, ad quod Theobaldus accitus eſt. Henricus itaq; Wintonienſis Epiſcopus Legatus Pontificius, qui eo de munere ſæpe cum Theobaldo contenderat, vt illi, homini aperto ac ſimplici inuidiam crearet vel à Papa, vel à Rege; cum Papa clanculum egit, vt profectionem eius vrgeret; deinde cum Rege, vt negato cõmeatu, eum in Anglia retineret, quò vel à Papa excommunicatus, vel à Rege proſcriptus, pœnam certe nullo modo vitaret. Rex igitur Henrici conſilio, profectionem maturanti, ne regno exeat edicit, omneſq; portus obſeruari præcipit qua tranſiturus erat. Ea fuerunt tunc tempora, vt Principi quam Pontifici non parere haud paulo tutius eſſet. Quapropter, aſtutia neſcio qua eluſis cuſtodibus, traiecit in Galliam, ac cõcilio interfuit. Proſcribitur illico à Rege, quem is viciſſim interdicti ferit ſententia. Concilio autem ſoluto reuertitur in Angliam, & cum in Norfolcia aliquantiſper reſediſſet, Epiſcoporum quorundam interceſſione, cum interdictum relaxaſſet, in gratiam receptus eſt. Poſtea tantum valuit in Anglia gratia & authoritate, vt Stephanum Regem & Henricum Matildis Auguſtæ filium, pro regni iure annum iam decimum ſeptimum decertantes, ſua opera & induſtria ſibi mutuo conciliauerit, & pace inter eos conſtituta, belli inteſtini, diuturni, atrociſſimiq; incendium reſtinguere potuerit. Interea vero, anno nimirum 1152. Synodũ Londini coegit,

coegit, vbi Rex prædictus, à Clero congregato postulavit, vt Eustachium filium eius tum quoq; præsentem, in consortium regni secum recipiendum decernerent, id quod illis licet id maxime vellent, integrum tamen non erat, prohibitis iam antea à Papa ne huiusmodi quippiam attentarent. Illis igitur refragantibus; Reges, irati vehementer, eos simul omnes in loco vbi convenerant custodia addita inclusos, minis exagitabant, vt metu ac terroribus extorquerent quod bona gratia & precibus non poterant impetrare. Nutabat iam plerisq; animus, manusq; daturi videbantur, cum Theobaldus nescio quo modo elapsus, cimba secundo Thamesi ad ostium maris vectus, navem conscendit & ad transmarinas oras traiecit. Discessum eius Rex, vt par erat graviter tulit, ac proinde proscripti iam iterum bona fisco inferenda decrevit. Rege vero vtrum annuente an invito me latet, brevi certe pòst, Archiepiscopus reversus, pacem confecit supradictam, Eustachio iam mortuo, Stephano quoq; patre non multo post tempore fato concedente. Sub Henrico secundo qui successit, in magna tranquillitate reliquum ætatis transegit. Anno 1160. excessit è vivis, cum Archiepiscopus sedisset annos 22. Opes quas habebat non mediocres, testamento condito, vniversas vel egenis distribuendas, vel in alios pios vsus erogandas mandavit. Sepultus fertur ab australi parte sacelli quod D. Thomæ dicitur, vbi tumulum vidimus marmoreum satis elegans fere ad tecti formam fastigiatum.

THOMAS BECKET.

IAm inde ex eo tempore quo Angliam subegit Gulielmus primus, Anglici generis nemo Archiepiscopale solium conscendit ante Thomam Bekettũ, quem tamen vix Anglum possumus appellare, cum patre licet natus Gilberto, mercatore Londinensi, matrem habuerit natione Syram. Literarũ primis elementis imbutus est puer per Priorẽ Mertonensem deinde adultus, Oxoniam missus primũ ac postea Lutetiam, vbi præter literarum studia, Gallicæ linguæ vsum & scientiam perdidicit. Reversus inde, munus dicitur administras- 1162. *Hen.* 2. 8.

se Iusticiarij, quod quid sibi velit satis non assequor. Stous Chronologus nescio quo authore dicit, Scribam fuisse Vicecomitis Londinensis. Sed huiusmodi muneris cito pertæsus, in Theobaldi Archiepiscopi familiam irrepsit; qui cum animi dotes in eo non vulgares illicò deprehendisset, (erat enim mentis ingenijq; vi incredibili, facundus, non indoctus & animo quam expediret maiori) hominem statim cœpit diligere, ita vt in Italiam eum amandarit, iuris Canonici scientiam acquirendi gratia; vbi Bononiæ illum suis impensis aluit. Postquam inde est reuersus, Oxoniam videtur iterum petijsse, ibiq; (sic enim asserit Gul. Worcestrensis) Doctoris in iure Canonico gradu cohonestatum. Tum paruo pòst tempore à Theobaldo aut eius molitione, donatus est Archidiaconatu Cantuariensi, præpositura Beuerlacensi, Rectorijs de Bromfeild & Monte S. Mariæ, præbendis item duabus, vna in Ecclesia Paulina, altera Lincolnien si. Qui etiam se iam valetudinarium perspiciens & imparem technis aulicorum, qui nunquam non aliquid moliuntur ad detrimentum Ecclesiæ; vt Becketi solertiam ac vigilantiam eorum malitiæ opponeret, legendum eum curauit in numerum eorum qui Regi erant à sacris. Huius gratiam breui temporis spatio eousq; promeruit, vt Ecclesiasticis dignitatibus onustum, ad honoratissimum summi Angliæ Cancellarij munus provexerit, nec omnium quisquam esset qui apud eum plus potuerit. Hanc tantam potentiam vt firmaret, seq; Regi (qui adolescentiæ metas vix adhuc egressus erat) ac deinde Proceribus & Aulicis gratiorem redderet, Clericalem amictum consuetudinemq; paulatim deposuit & aulicum splendorem ac magnificentiam induit; ac vt Regi se in omnibus accommodaret, ijsdem se moribus aptavit, eadem epulandi dormiendiq; tempora sibi statuit, vnà sive in serijs sive in iocosis rebus semper adfuit, aulicum lepôrem & concinnitatem in omnibus affectavit, nihilq; non fecit, quo vel gratiam Principis, vel apud cæteros gloriam auramque popularem captaret. Aucupio itaq; venatione, vestium splendore, cæteroq; corporis cultu, copioso frequentique famulatu, equis generosis, argenteis aurariscq; ornamentis,

epularum

epularum & coviviorum crebra lautitia, omniq; aulico nitore tam profusè vtebatur, vt multi dicerent, *Archidiaconatus sui & ordinis Clericalis sibi in mentem non venire.* At ius nihilosecius magna dixit æquitate, & Ecclesiasticas libertates tanta severitate defendit, vt multorum Procerum voluntates à se alienaret, & Regi ipsi nonnunquam resistere haud vereretur. Cancellariatus munere iam annos quatuor aut quinq; functus erat, cum Theobaldus ætate gravis & dierum plenus, patribus tandem suis appositus est. Quod cum Regi in Normannia degenti innotuisset, qualem serpentem in sinu foveret parum gnaro, nihil sibi non agendum constituit, quo Bekettum in Archiepiscopali solio confestim collocandum curaret. Quapropter Thoma quodam Luceio ad se vocato, homine prudente, cuius consilijs plurimũ innitebatur; magnoperè se vereri dicit, ne Theobaldo iam mortuo, cui regni tutelam discedens commiserat, turbarum inde occasio aliqua oriretur; neve Monachi Cantuarienses voluntate sua nondum perspecta, ad electionem novi Archiepiscopi properantes, hominem aliquẽ parum idoneum temere eligerent; cum nihil magis sua interesset quam providere, vt talis aliquis regni primæ sedi præficeretur, qui absentis sui vices (neq; enim raro id tunc temporis contingere solebat) posset supplere. Nihil igitur ad summam celeritatem sibi reliquum faceret, quin traijciens illicò in Angliam, proceres ad sacramentum Henrico filio suo (is adhuc septennis erat) præstandum adigere; deinde Bekettum Cancellarium Archiepiscopum curaret designandum. Imperata is facit impigrè. Iuramentum Fidelitatis (vt loquimur) Henrico iuniori vt regi præstandæ, salua patri obedientia quoad viueret, omnes ordine, ac in primis Bekettus prompte suscipiunt. Cogitur deinde Synodus, vbi omnium consensu præterquam Gilberti Folioti Londinensis Episcopi, eligitur Bekettus qui Theobaldo defuncto in Præsulatu succedat, & in ipso Pentecostes festo (pridie factus sacerdos) per Episcopum Wintonienſem consecratus est, anno 1162. cum quartum supra quadragesimum ætatis annum nondum compleviſſet. Mira sunt, seu potius dixerim mirificissima, quæ narrant

Monachi de repentina hominis mutatione postquam Archiepiscopus factus est. Lautus ille, nitidus, splendidus, qui genio totus indulgens, cutem suam tam bene solitus erat curare, vix paucis interpositis diebus, vultu derepente grauis, moribus sedatus, habitu decens, victu frugalis conspicitur, & amandatis procul iocis ac cachinnis, quibus antea plurimum ferebatur deditus, sacris peragendis, cæteriscq; Pastoralis officij muneribus totus vacabat; & ne quis famæ oculisq; hominum duntaxat seruijsse contendat, cilicio quoq; indutus, corpus subegisse perhibet, *triplici veste triplicem personam gerens* (vt illorum quidam loquitur) *exteriori Clericum exhibens, interiori Monachum occultans, & intima Eremitæ molestias sustinens.* Deinde nihil habuit antiquius, quam Cancellariatum primo quoq; tempore abdicare, Rege multum invito, cui in Normannia degenti literis scriptis profitetur, suum non esse aulæ simul & Ecclesiæ seruire. Id quod is graviter ferebat. Nam sperarat hucvsq; Beketto se tanquam pædagogo vsurum, qui pubescentem filium ad res gerendas institueret ac paulatim assuefaceret. Quapropter abijcere eum videns omnem rerum politicarum curam, pœnitere cœpit quod Archiepiscopum eum tam properè designasset, ac vereri, ne res hæc in nervum deniq; erumperet. Sed & hoc deinde statim eum male habuit, quod in Ecclesiæ suæ iuribus conservandis rigidus ac pervicax, multos tam nobiles quam plebeios de prædijs Archiepiscopalibus vsurpatis in ius vocaret, qui confertim magno numero Regem adeuntes, Archiepiscopum querebantur, authoritate & iuris scientia ad vicinorum iniuriam abutentem, sub prætextu defensionis Ecclesiæ in omnium fortunas pro libitu grassari. Cæterum contentionis quę postea inter ipsum & Regem ingens exarsit causa potissimum hæc erat. Temporum illorum Clerici Ecclesiasticis privilegijs nimium confisi, multa quotidie scelera passim perpetrabant, furta, rapinas, homicidia & id genus alia, neq; laicorum iudicum & magistratuum authoritate poterant coerceri, quod Clerici ab Ordinarijs tantum suis consuessent castigari, qui noxios plerunq; aut dimittebant impunitos, aut leviùs multo quam par esset mulctabant.

bant. Hanc igitur Prælatorum ac Cleri licentiam Rex vt reprimeret, & Regiæ potestatis ius à Sacerdotali distingueret; Consuetudines quasdam regni Anglicani ab Henrico primo avo suo descriptas, sed nondum editas, statuit promulgare. Veritus autem ne Clerus, ac præcipue Bekettus Archiepiscopus, huic instituto (salutari licet ad nequitiæ coercendæ apprime vtili) repugnarent: Oratoribus Romam missis, huiusce sive edicti sive declarationis exemplar Pontifici exhibendum curavit. Bekettus (vt videtur) de hoc Regis conatu nonnihil subodoratus, egerat cum illo iam antea ne petitioni Regis temere annueret, quod in causa fiat cur scripto antedicto vix inspecto, inanes Legati dimitterentur. Quod cum Regi esset nunciatum, excanduit vehementer, semperq; postea in id omnibus nervis, incubuit, vt iuribus & libertatibus Ecclesiasticis frænum quoq; modo injiceret. Et Archiepiscopus, tam procul aberat, quo iracundiam Regis leniret niteretur; vt novis quotidie offensionibus irritando, incendium alere, & quasi oleum flammæ addere videretur. Illa vero vt mittamus, Regi visum experiri, vtrum coacta Synodo, efficere posset vt hanc consuetudinum declarationem Clerus Archiepiscopo quantumvis invito recognoscerent: Qui post altercationem diuturnam sigillatim ea de re interrogati, ijsdem verbis quibus omnium primus Cantuariensis, singuli responderunt, consuetudines huiusmodi se observaturos, *salvo ordine suo.* Solus Hilarius Ciceſtrensis Episcopus, cum ea adiectione offendi Regem perspiceret, simpliciter & sine conditione se illas regni consvetudines observaturum promisit. Sed vapulavit, à reliquis omni convitiorum genere adeo exagitatus, vt facile credam pœnituisse eum cito singularitatis. Longum esset enarrare contentiones, Regiorum, facinorosos Clericos iam posthac ad tribunalia sua rapientium; & antistitum, excommunicationes suas in Regios tanquam in privilegiorum Ecclesiasticorum violatores effulminantium. Postquam acriter aliquandiu digladiatum est; Episcopi tandem, æquitate causæ & suasionibus victi, manus dederunt. Imo ipse etiam Cantuariensis, cæterorum ductus exemplo, in Synodo Clarendoniæ congregata, sigilli sui appensione declarationem

præ-

prædictam ratam facere promisit. Sed paulo pòst resipiscens, adeo facti pœnituit, vt tanquã grauissimo scelere contaminatus, sacris abstinuerit donec per Papã à promissi prædicti obligatione exolveretur: Tumq; omnia sibi cernens infesta, navicula apud Rumeneyam conscensa, in Galliam profugere conatus, ventis adversantibus in littus reiectus, ac deprehensus, ad Regem, conventus Northamptoniæ agentem, adductus est. Ibi repetundarum, peculatus, periurij, proditionis, falsi & nescio quot aliorum criminum, cum à cæteris Proceribus, tum & Episcopis ipsis suffraganeis suis reus factus, & quamvis ad Papam prouocasse, damnatus est. Nocte quæ proximè sequuta est clanculum aufugiens, & quanta potuit celeritate ad mare contendens, paruæ putridæq; cimbæ se commisit, ac in Belgium traiecit, vnde ad Pontificem Senonæ agentem profectus est, qui Pontiniaci in Cœnobio quodã eum collocavit, vbi dum delitescere securus, excommunicationum fulmina eiaculavit in omnes consuetudinum quæ Clarindonię sunt expositę obsevatores, illarum nempe quas suo ipse calculo nuper approbarat. Neque Rex suarum rerum segnius satagebat. Archiepiscopum in primis proscribit & Archiepiscopalium prædiorum fructibus manum inijcit. Oratores deinde ad Flandriæ Comitem, Gallorũ Regem, ipsumq; Pontificem amandat, qui petant, ne Archiepiscopum principis sui proditorem & multorum scelerum compertum in suas ditiones recipiant, vllone alio modo foueant: A Papa insuper, vt declarationem Clarindoniæ promulgatam, ratam vellet habere. Ac ille quidem Legatis respondit (quanquam nihil ad rem) cogitaturum se dicens quid his de rebus statuendum sit. Gallus autem ne responsione quidem illos dignatur, sed inducijs etiam paulo antè factis, in ditionem Regis irrumpens, munita quedam loca vi capit, hac nimirum spe fretus, quod hæc inter Regem & Archiepiscopum contentio turbas aliquas in Anglia excitatura, videbatur, quibus dum Rex distineretur, occasionem sibi datam iri sperabat, prouincias quas in Gallia nostri tunc possidebant ampliss imas, occupandi. Paulo deinde post excommunicationes emittit Archiepiscopus in omnes prouinciæ suæ suffraganeos. Qua procaciss imi hominis

hominis audacia Rex grauiter (vt par erat) commotus, eoq; magis quod ad hæc perpetranda à Papa & Gallo instigatum non dubitabat; vt ægre illi faceret, nullas sibi rationes omittendas existimabat. Primum igitur, quia Pontiniacensi secessu plurimum delectatum comperit, omnibus eiusdem ordinis per Angliã monachis (Cistercienses nimirum erant Pontiniacenses) interminatur; se cunctos in vniuersum proscripturum, nisi Pontiniaco Bekettum curent eijciendum. Quod cum Pontiniacensibus innotuisset, ne tot suæ sortis hominibus periculum crearent, alio cogunt Archiepiscopũ migrare. Tum deinde omnes eius per Angliam propinquos & intima familiaritate coniunctos, illosque potissimum à quibus aliquo modo subleuatum suspicaretur, regno pulsos proscribit. Alexandrum Pontificem eodem fere modo quo Rex Bekettum, exagitabat ea tempestate Fredericus Barbarossa Imperator, excitato aduersus eum Antipapa qui iam nuper obierat. Quocirca consultum Rex putauit, icto cum Augusto fœdere, nouum Antipapam mox creandum propugnare; eoque id promptius faciendum duxit, quod tam Gallus quam Pontifex animo esset in vtrunque infesto. Huic rei vt effectum daret, Oratores ad illum mittit, qui Papam à se designandum ab omnibus suæ ditionis prouincijs recipiendum & pro vero Pontifice agnoscendum promitterent, præsertim si communem hostem Gallum iunctis viribus oppugnare secum non grauaretur. Hanc coitionem subodoratus Alexander, labascere cœpit illico, & de rationibus cogitare quomodo Regem & Archiepiscopum sibi mutuò reconciliaret. Cæterum non ita multo ante contigerat, facultatem amplissimam Archiepiscopo ab illo concessam, quoscunque libitum esset per Angliæ regnum excommunicandi, Rege duntaxat, Regina, & paucis alijs exceptis. Potestate huiusmodi is petulantissime abusus est, eo ipso tempore, quando Pontifex, Regem non omnino alienum à pacificatione perspiciens, omnia Bekettum præstiturum quò gratiam eius redimeret, spospondérat. Vnde minimum abfuit quin in nihilum recidisset hic Pontificis conatus. Sed ratione maturè reddita, satisfactionem rex accepit. Gallus interea Pontificem

tificem verbis satis asperis increpat, quod frigidius solito Archiepiscopi causam videretur tueri. Lupum iam (quod aiunt) auribus tenebat, Pontifex vt quo se verteret anxius, post longam deliberationem rebus suis oportunius nihil potuerat comminisci; quam contentiones regum pace facta componere, deinde Galli interceſsione suaque authoritate efficere, vt Rex nonnihil Archiepiscopo suo condonaret, & Bekettus vicissim de insita pertinacia aliquid remitteret. Inter Reges leui negotio transigitur qui deinde Lutetiæ congrediuntur, quo etiam Bekettus arceſsitur. Huic reditus in patriam & rerum suarum restitutio facile impetratur, modo obseruantiã debitam se regi in posterum præstiturum recipiat. Ille vero cedere nescius, pertinaciam suam responsione in speciem modesta occultare conatus, & in genua procumbens, sic infit Domine Rex, Causam vnde inter nos orta est dissentio, tuo vnius committo arbitrio, saluo honore Dei. Qua adiectione grauiter commotus Rex, regiæ dignitatis, munificentiæq; immemorem & ingratum eum appellauit, ac ad Gallum conuersus, Videmus, inquit, vt ludat iste? Quicquid ipsi non placuerit, honori Dei contrarium statim contendet. Sed ne per me stare videatur, quo minus inter nos pax coeat, quid sit quod postulo quæso aduertas; Multi in Anglia extiterunt Reges minori & authoritate & potentia quam ego sum, nonnulli etiam fortasſis maiori; Multi rursus Archiepiscopi Cantuarienses ante istum magni atque sancti viri. Itaque quod officij suorum anteceſsorum maximus, meorum minimo, id mihi iste præstet, & nihil erit amplius quod requiram. Ad quæ Thomas callide satis, sed suo more elate sic respondit: Superiorum temporum & præsentium non esse eandam rationem; antiquos præsules pedetentim Reges ad Christi obsequium allexisse, cum omnia quæ ad religionem spectarent vno momento non possent perficere; deinde lapsos illos in multis vt homines, quorum exempla sequi neceſsum non haberet: Piorũ præsulum constantia creuisse facultates Eccleſiæ, quas iam acquisitas vt nimium patiatur nunquam se commiſsurum. Acclamatum est ab astantibus, morosum esse hominem & planè indignum quem

Gallia

Gallia diutius foueat; plus quam conueniret, iure ſuo Regem ceſſiſſe, laterē ſe lauare qui tam pertinacem flectere ſatagant. Re igitur infecta tunc temporis diſceſſum eſt, ita tamen vt ſpes nō mediocris videretur ſupereſſe recōciliationis breui componendæ. Rex attamen veritus quonam hæc res tandem euaderet, filium natu grandiorem Henricum iubet coronationis ritu ſolenni in Regem inaugurari. Quod breui poſtea ab Archiepiſcopo Eboracenſi Rogero, & alijs Epiſcopis, Cantuarienſi abſente perfectū eſt. Sub id ipſum tempus reconciliatio tandem conficitur, & Archiepiſcopo reditus ad ſuam ſedem permittitur, ita tamen, vt in gratiam regiam, non eſſet planè recipiendus, donec moderate ſe aliquandiu gerendo hoc ipſum quodammodo meritus videretur. Quod licet ſe facturum recepiſſet, tam procul tamen abfuit vt id præſtaret, vti vix dum reuerſus, excommunicationis fulmina eiacularet protinus in Epiſcopos, qui coronationis ritum nouo regi impenderant. Qui fulmine huiuſmodi tacti ſunt, ad Regem in Normannia agentem confeſtim properant, qui ira percitus & ſui vix compos præ iracundia, inter alias voces ſummi doloris indices, execrandum ſibi diem pronunciauit quo hominem tam proteruum ad Archiepiſcopatum extuliſſet, aut eiectum reſtituiſſet; non futurum dicens vt ab vno ſacerdote maieſtas Regia impune adeo conculcaretur, niſi beneficiorum acceptorum immemores & ingratiſſimos multos circa ſe haberet. Præſentes tum fuerunt inter alios, quatuor milites, Reginaldus filius Vrſi, Hugo de Morteuilla, Gulielmus de Tracy & Richardus Brito, qui ex dicto Regis ſermone colligentes, obſequiuum ſe illi præſtituros gratiſſimum ſi Archiepiſcopum interemiſſent, in Angliam illico traiecerunt. Ille interim magna famulorum caterua ſtipatus, poſt exilium ſeptenuale Cantuariam fuerat reuerſus, à Monachis ſuis ſummo gaudio & gratulatione exceptus. Inde Londinum profectus eſt primū, deinde Woodſtochiam vt ibi Regem iuniorem conueniret. Ille vero conſpectum eius non ferens, aduenienti miſit obuiam qui faceſſere iuberent & Epiſcopos excommunicatos abſoluere priuſquam regiæ ſe exhiberet præſentiæ. Hæc tamen homi-

nis

nis pertinaciam adeo non fregerunt, vt Cantuariam ferocior quã ante & elatis criſtis tumidior reuerſus videretur. Nam excommunicationes prædictas Cantuariæ in ipſo Natalis feſto denuo promulgauit, anathemate inſuper percuſſo Ranulfo Broco, qui fructus Archiepiſcopales ſe abſente iuſſu regio collegerat, alijſque nonnullis. Hæc militibus antea nominatis nunciata cum Cantuariam veniſſent in feſto Innocentibus ſacro qui ab Herode trucidati ſunt, magis adhuc in propoſito illos confirmarunt. Hij igitur poſtridie Archiepiſcopum adeuntes, hæc dicunt Regem mandare, primum, vt ad filium ſuum profectus, cuius coronationi apertis calumnijs detraxerat, homagium ei & fidelitatem pro Archiepiſcopatus ſui Baronia præſtet: Tum vt Clericos quos ab exilio peregrinos in Angliam ſecum duxerat, de fidelitate & obſequio iuramento Regi caueant; Deinde, vt Epiſcopos cæteroſque excommunicationis ſententia irretitos abſolutione faciat laxari. Quibus ille paucis reſpondit, Regem vel à ſe vel ab aliquo ſuorum, iuramentum quod exigere iure non poſſit, nulla vi aut ratione extorturum. Epiſcopos autem alioſque qui coronationem Regis iunioris celebrantes, ſibi & Eccleſiæ ſuæ manifeſtam iniuriam intuliſſent, à Papa, non à ſe excommunicatos, quos non grauate abſolueret, ſi damnum illatum iuramento promitterent reſarcire. Regi nimirum ipſi æquum videri, vt Eccleſiæ ſuæ factam contumeliam authoritate Eccleſiaſtica reformaret. Poſt multa iurgia & diuturnam diſceptationem, Archiepiſcopo minis illorum quantumvis atrocibus ne minimum cedente; abeunt illi, monachis regio nomine imperantes, vt Archiepiſcopum obſeruarent, nec elabi paterentur, niſi regia prius perſpecta voluntate. Eodem tum poſteà die, templum vix ingreſſo Archiepiſcopo vt veſpertinis precibus intereſſet, irrumpunt derepentè, & euaginatis gladijs, elata voce clamantes, Vbi eſt regni regumque proditor Archiepiſcopus? Redeuntem vt illis iret obuiam, in tertio quartoue gradu quo ad chorum aſcenditur, vulneribus multis conficiunt. Cuius cadauer cum milites aut in mare proijcere, vel in minuta fruſta concidere decreuiſſent, à Priore atque monachis tale quippiam verentibus,

tibus, mox ſine vlla dilatione humatum eſt in crypto ſubterranco, vnde poſtea elatum eſt in orientalem partem Eccleſiæ & thecæ conditum pretioſiſſimæ, auro quippe gemmiſq; vſque quaque contectæ, ipſo nimirum in ſanctiſsimorum martyrum album aſcripto. Papæ quamprimum hoc parricidium innotuit; non ſolum percuſſores ipſos, ſed qui vllo modo conſenſum aut auxilium homicidio dediſſent, excommunicavit omnes. Rex cum adhibito iuramento ſe huius cædis immunem confirmaſſet, coactus tamen eſt pœnas luere, eaſque tales, vt mirari non poſsim non vehementer, Principem magnanimum ad tantam vſque contumeliam perferendam ſe demiſiſſe. In his nimirum erant, vt ducentos milites per annum vnum integrum in terra ſancta bellum geſturos ſuis ſumptibus aleret (ferri hoc poterat) tum vt ad noui iſtius martyris tumulum flexis genibus oraret (ridiculum) deinde (proh pudor) vt in monachorum capitulo à ſingulis ordine fratribus vno virgarum plecteretur verbere; Deniq; vt conſuetudinum declarationem Clarindoniæ promulgatam, quæ omnibus his turbis occaſionem potiſsimum dederat, revocaret & edicto ſuo irritam declararet. Mandatis Papalibus, tam iniquis, tam abſurdis Monarcha ſui ſeculi potentiſsimus & clariſsimus non auſus refragari, primo quoq; tempore obtemperauit. Hæc cędes quæ Decemb. 28. 1170. patrata fertur) à tribus Poetis totidem diſtichis (quam vere non pronuncio) certe non ineleganter deſcripta eſt, ijs nimirum quæ ſequuntur.

Pro Chriſti ſponſa, Chriſti ſub tempore, Chriſti
In templo, Chriſti verus amator obit.

Quinta dies Natalis erat, flos orbis ab orbe
Carpitur, & fructus incipit eſſe poli.

Quis moritur? præſul. Cur? pro grege. Qualiter? Enſe.
Quando? Natali. Quis locus? ô Ara Dei.

39. RICHARDVS.

POſt cædem Beketti menſe vix vno aut altero tranſacto, Februario nimirum proxime ſequenti, Robertus quidam Abbas 1171. *Henr.* 2. 18.

Abbas Beccensis, Ecclesiæ Cantuariensi præficiendus eligitur. Ille vero ceu procellas metuens qualibus Bekettum iactatum vidit, seu quietem monasticam splendori pontificali anteponens; electioni de se factæ consentire renuit. Egit deinde cum Priore & Monachis Cantuariensibus rex, vt grauem aliquem & prudentem virum Archiepiscopum designarent, ac sedato ingenio præditum, ne si in turbulentum & seditiosum rursus inciderent, reip. id detrimento fieret, & contentiones inter regnum & sacerdotium nuper natas, iam fortassis cum Beketto extinctas, denuò resuscitarent. Obtemperant illi, & Richardum quendam Monachum Benedictinum, Cœnobij Douerensis Priorem suffragijs suis Archiepiscopum creant, qui à Rege ac Pontifice probatus, & Anagniæ deinde ab Alexandro 3. Papa consecratus est. Insigni vir prudentia, egregie liberalis, benignus, comis & affabilis. Quibus artibus effecit, vt & Regem & Pontificem semper habuerit propitios, nec vnquam inter illos simultas vel leuissima intercesserit. Hunc nimirum muneribus permulsit crebris potius quam magnis, illum vero obseruantia morumq; commoditate. Sedit annos plus, minus vndecim: Quo toto tempore adeo nihil gessit memoratu dignum, vt iam deinceps non sit quod de illo scribam, nisi forte certamen inter illum & Eboracensem de primatu existimes commemorandum, quod diu sopitum, excitauit denuò Rogerus Eboracensis, Regiæ confisus gratiæ. Concilium Westmonasterij coegerat Hugocio Pontificis Legatus: Cumque sub vmbella in solio sublimis consedisset; locum à dextra Cantuariensis occupauit, sinistram relinquens Eboracensi, quam is dedignatus, se medium nititur intrudere inter Legatum & Cantuariensem, & eo non cedente, in Primatis sui gremio sessum iuit. Tam inusitato spectaculo Episcopi præsentes cõsternati, hanc tantam temeritatem reprehenderunt acriter, sed frustra. Quapropter famuli ac ministri Cantuariensis contumelia Domino suo illata commoti, Eboracensem à gremio Cantuariensis vi detrahunt, humi deiectum pedibus conculcant, pugnis contundunt, & Archiepiscopales vestes in frusta dilacerant. Hæc videns Legatus & sibi male

me-

metuens (siquidem cœptæ seditionis finem quis sc confidat prospicere?) discessit propere, eumq; è vestigio sequitur Cantuariensis, cum famulis suis, relicto Eboracensi humi prostrato. Qui anhelus tandem & semianimis exurgens, properat ad Regem, sic vt erat puluerulentus, pannis obsitus, sanguine conspersus, ac attonito vehementerq; miranti quid rei esset, querimoniam contra Cantuariensem instituit grauem: sed intellecta veritate, iracundia regia iam pullulans, in risum & cachinnos soluta est. Hic igitur cum nihil obtineret, Papam aggreditur, ad cuius tribunal lite diu agitata, magna vis pecuniæ profusa est, neq; profectum quicquam. Quæ de Roberti Archiepiscopi exitu referuntur, hæc sunt. In prædio suo Wrothamensi somno compressus, visus est sibi videre quendam percontantem à se quisnam esset, cumque obmutescens metu (nam nescio quid terrificum præ se ferebat) nihil responderet; Tu (inquit) is es, qui Ecclesiæ bona tuæ fidei commissa dissipasti, & ego te de terra dissipabo; tumq; protinus euanuit. Hoc siue visum, siue insomnium narrauit postridie Archiepiscopus familiari cuidam iter via facienti; vixq; finem fecerat loquendi quando morbo derepente correptus, ad villam Ecclesiæ Roffensis quæ Halling appellatur ægre potuit peruenire. Decumbens ibi, colicis doloribus per aliquot dies excruciatus, nocte quæ Februarij 17. præcessit expirauit anno 1183. Corpus eius Cantuariam delatum in Capella beatæ Mariæ honorifice tumulatum est.

40. BALDWINVS.

POst mortem Roberti Archiepiscopi, lis enata est inter Episcopos suffraganeos prouinciæ Cantuariensis, & Ecclesiæ Cantuariensis Monachos, de iure noui Archiepiscopi eligendi, quod vtriq; magna contentione sibi vendicabant. Et negari certe non poterat (quod etiam ex præcedentibus satis liquet) ab vtrisq; ius huiusmodi vsurpatum fuisse. Rex igitur cupidus moderatum aliquem & sedato ingenio præditum huic sedi præficiendi, cum Monachorum cœtu primum egit hac de re, ac postea deinde cum Episcopis. Et nequa dissentio inter illos exoriretur, petitum est in primis vti coniun- 1184. *Henr.2.* 31.

ctis votis in vnum aliquem talem consentirent, id quod à Monachis adeo non probatum est, vt appellatione facta, causæ cognitionem ad tribunal Pontificium transtulerint, vbi nouem mensium spatio magnis vtriusq; partis sumptibus lis agitata est. Episcopi tandem potiores euaserunt. Rescripto nempe Papali imperatum est, vt coniuncti simul omnes tam Monachi quam Episcopi suffraganei vnum aliquem eligerent. Cumque ad tempus & locum designatum Monachi non conuenirent; suis calculis Episcopi Archipræsulem crearunt, Baldwinum Wigornienscm Episcopum. Hanc electionem vt irritam redderent, à Monachis vehementer sudatum est, qui tamen profitentur non alium potius se electuros, sed exemplum non placere. Rex igitur (qui Baldwino mirifice fauebat) rogare Monachos non destitit, donec tandem impetrasset, vt eundem ipsi quoq; electione facta designarent; sed hac lege & conditione, vt ipse, Episcoporum electioni, & Episcopi, eligendi iuri in perpetuum cederent & renunciarent. Quibus omnibus ex animi sententia confectis, translatus est ad hanc sedem Baldwinus sub exitum anni 1184. & Maij 19. 1185. in Archiepiscopali throno Cantuariæ solenniter collocatus. Baldwinus iste ignoti pauperis filius Exoniæ natus, ad virilem ætatem quamprimum peruenit ludum aperuit; inde ordinibus sacris initiatus, propter mores probatissimos & insignem vitæ sanctimoniam Archidiaconus factus est: Quo munere non diu functus abdicauit, & inter Cistercienses Monachos ascriptus est, in quo ordine vno duntaxat anno transacto, Fordensis Abbas in Deuonia creatur. Anno tandem 1181. Wigornienſis fit Episcopus, & postea (sicut antea retulimus) Archiepiscopus Cantuarienſis, ex eo ordine (Cistercienſium inquam siue albatorum Monachorum) primus qui ad Archiepiscopale solium conscendit. Giraldus Cambrenſis, qui ipsum tam in peragranda Walhia quam in expeditione Hierosolymitana comitatus est, sic hominem describit. *Colore fuit fusco, vultu simplici ac venusto, statura mediocri, habitudine corporis bona, sed tenui non crassa: Modestus ac sobrius, abstinentia magna, vt vix vnquam in ipsum quicquam siniſtrum*

ausa

ausa fuerit fama præsumere, sermone parcus, ad iram tardus, literarum studijs à pueritia imbutus, iugum Domini ab adolescentia portans. Hoc solum in eo reprehendit quod ob morum facilitatem, delictorum alienorum non esset satis seuerus & acris castigator, *Monachum*, dicens, *meliorem fuisse quam Abbatem, & Episcopum quam Archiepiscopum.* Quam etiam ob causam sic dicitur affatus eum Papa in Epistola quadam, *Vrbanus seruus seruorum Dei, Monacho fermentissimo, Abbati calido, Episcopo tepido; Archiepiscopo remisso salutem, &c.* Non possum satis mirari, homini tali ingenio prædito, tantum obuenisse molestiæ. Cum Regibus semper pulchre cõueniebat. Monachi vero sui Cantuarienses nunquam eum sinebant quiescere; cuius rei causam breuiter explicabo. Rex, cui multum sæpe facesserat negotij monachorum dictorum petulantia, eligendi Archiepiscopi ius extorquere illis techna quam mox commemorabo, conatus est. Baldwino Archiepiscopo author fuit, vt collegium ædificiorũ structura magnificum, mox amplis possessionibus ditandum Hakintonæ inchoaret, quæ pagus est nunc S. Stephani dictus, & à ciuitate Cantuariensi vnius milliaris circiter dimidio dissita est. In hoc collegio debebat Rex Canonicatum vnum instituere, prout Episcoporum Cantuariensis prouinciæ suffragancorum vnusquisq; vnum. Ita Canonici erant futuri in vniuersum 20. quorum loca vacantia à fundatoribus erant disponenda. Ad Archiepiscopum quod attinet, illi, Ecclesiæ cæterorumque ædificiorum incumbebat structura, quam sumptu is permagno decreuit perficere. Huiusce vero incœpti non alius erat scopus aut finis, quam vt hoc pacto Archiepiscopi electionem traducere possent à Monachis (hominibus tam imperitis quam indoctis & tamen valde pertinacibus) ad alios quos sanis consilijs facilius obtemperaturos confiderent, hos nimirum præbendarios siue Canonicos, quos erat credibile, in tanti momenti negotio patronorum suorum monitis, & consilijs morem gesturos. Ac ista quidem vt ex animi sententia conficerent, collegium istud placuit dicari noui martyris honori Sancti Thomæ, cuius fama vbiq; id temporis tam celebris erat, vt conatum aliquem impedire

pedire qui ad eum illustrandum tenderet, piaculum duceretur. Quapropter, futurum sperabant, vt Pontifex persuaderi sibi non difficulter pateretur, annuere vt electionis ius à Christo (cuius nomini Ecclesia Cantuariensis dicata est) ad Thomam traijceretur. Bene iam res processerant; locata erant fundamenta, materia comportata & prædia ad Canonicos alendos assignata, quando suspicaces Monachi quo tenderet hæc tanta diligentia coniectantes, de iniuria sibi intentanda Romæ querimoniam instituerunt. Ædificia interim surgebant, Ecclesia solenniter consecrata est, & præbendariorum nonnulli instituti ac per installationem (vt loquuntur) noui muneris possessionem adepti (hij omnes seculares erant sacerdotes, qualis nimirum ante pontificatum ipse Thomas) quando Monachi, precibus assiduis, muneribus crebris, & nullo non contentionis genere adhibito, decretũ à Papa impetrarunt, quo imperatum est, noui huiusce corporis compaginem dissolui, ædificiaq; dirui ac solo æquari. Ea fuerunt tempora, vt cum voluntate Papæ necessitas ineuitabilis esset coniuncta, adcoq; tanti moliminis conatus, vnico oris spiritu, tanquam paleas aut aranearum telas, diffiare potuerit Æolus iste Romanus, dissipare, & in nihilum redigere. Quid plura? Dictum & factum. Accidit paulo pòst vt Vrbanus Pontifex qui monachorum causæ magnopere fauebat, excederet è viuis, defuncto vero succederet Gregorius octauus, apud quem gratia & authoritate multum se posse Baldwinus confidebat. Placuit igitur prius illud cœptum repetere, & semel adhuc fortunam tentare, si forte nouo hoc pontifice fauente, petitum scopum, quauis alia via ac ratione, tandem tamen posset attingere.. Ab Ecclesia & Episcopo Roffensi prædium acquisiuit Lamethæ, iuxta ripam Thamesis, è regione Westmonasterij, vbi nunc villa est Archiepiscopalis in qua etiamnum hodie residere solent vtplurimũ Archiepiscopi. Huc omnem illam materiem facit comportari quam ad Hakintonensis Collegij structuram parauerat, & hic nouam Ecclesiam constructe aggreditur, frementibus Monachis & nescio quid minitantibus. Sed hunc porro conatum boni viri mors interrupit. Richardus Rex, vt coniura-

tionis

tionis aduersus patrem crimen expiaret, ad terram Sanctam magnas duxit copias, vt bellum ibi gereret cum Saracenis. Proficiscentem, paulo pòst sequutus est Baldwinus. Nostrorum partes ibi iuuit magnopere, concionando, consulendo, pecunias egenis erogando, & morum sanctissimorum exemplo, donec tandem in Ptolemaidis obsidione morbo correptus graui, occubuit, septem fere per annos Archiepiscopali functus munere. Quascunq; reliquit opes, militibus distribui mandauit ex arbitrio Huberti Sarisburiensis tunc Episcopi, qui ipsi paulo pòst successit.

41. REGINALDVS FITZIOCELINVS.

STatim vt de Baldwini obitu Rex resciuit, amandato in Angliam nuntio, à Monachis Cantuariensibus per literas vehementer contendit, ne alium aliquem Archiepiscopali sedi præficiendum curarent, quam quem sibi probatum iri confiderent. Et hoc vt impetraret facilius, omnes regni Episcopos Cantuariæ iussit conuenire. Monachi interea metuentes, ne huius congressus ratione, de iure electionis vetus controuersia denuo suscitaretur; Reginaldum Episcopum Bathonensem, Iocelini Episcopi Sarisburiensis filium, electione facta, Archiepiscopum declarant, sed clanculum & celata electione, donec tandem Episcopis omnibus congregatis, quid fecerint aperiunt, & Reginaldum inuitum ac reluctantem, ad solium Archiepiscopale pertrahentes, ibidem per vim collocant. Quantumuis vero renitentis speciem tunc præ se tulerit & lachrimis effusis obtestatus fuerit vt alium eligerent; postridie tamen interrogatus ab Archiepiscopo Rothomagensi (qui regias tunc vices agebat, deiecto nuper ab administratione Elienſi Episcopo) vtrum electioni de se factæ consentiret; tam procul esse respondit vt ambitione motus hunc tantum honorem concupierit, nihil vti magis optet quam mutata Monachorum sententia alium designari: Si vero id sibi non patiantur persuaderi, quamuis inuitum & tantum oneris suscipiendum ab intimo corde dolentem, ne tamen Deum habeat iratum, consentire, neq; refragaturum amplius. Mittuntur illico Romam qui pallium & confirma- 1191. *Ric.* 1. 3.

tionem illi expediant, qui celeriter confecto negotio reuersi, Reginaldum tamen in vivis non repererunt. Animam nempe exhalarat, Dogmersfeldiæ, in ipso Natalis festo, 1191. dies post confirmationem eius 15. post electionem vero 49. & in Ecclesia sua Bathonensi sepultus est.

42. HVBERTVS WALLTERVS.

1193. *Ric.* I. 5. HÆc dũ agerentur domi, Richardus Rex ab expeditione Hierosolymitana revertens, capitur in itinere per Leopoldum Austriæ Ducem, à quo in vinculis integrum per annum detentus est, vt simul & Rege careret regnum, & præsule Cantuariensis Ecclesia. Ille igitur quem non latebat quantum reipub. interesset, grauem aliquem & prudentem virum tempore tam difficili in ea collocari sede; ac perspectas habens in Huberto Sarisburiensi Episcopo egregias animi dotes complurimas, qui ipsum in tam longo & periculoso itinere comitatus fuerat: Nullum sibi lapidem non mouendum existimauit, quo eum ad Archiepiscopatum primo quoq; tempore curaret euehendum. Natus est Hubertus iste West-derhamiæ in Norfolcia, educatus vero sub Ranulfo de Glanfeld supremo Angliæ Iudice siue (vt loquimur) Iusticiario. Ex Decano Eboracensi, Sarisburiensis factus est Episcopus anno primo Richardi Regis, opera præcipue Baldwini Archiepiscopi, qui viuens eum dilexit vnicè, & moriens testamento hæredem fiduciarium constituit. Cum Decanus adhuc esset Eboracensis, à Galfrido quodam Galfridi filio prædia quædam emit in West-derhamia vbi natus est, & ibi monasterium condidit Monachis Præmonstratensibus, pro suæ (vt in fundationis charta ipse loquitur) patris ac matris, ac Radulphi de Glanfeld & Bertæ vxoris eius animarum salute, à quibus se nutritum profitetur. Cæterum ad Archiepiscopatum, hoc pacto electum ferunt. A Monachorum Cantuariensium cœtu, Rex captivus enixe petijt per literas, vt virum aliquem tanto dignum munere, vacanti sedi mature præficiendum curarent; certum vero aliquem hominem nominatim eis non commendauit, propter recentem, quam ab ijs tulerat in simili causa repulsam.

Attamen

Attamen quid illi esset in votis, ipsos non latebat. Alienoræ deinde matri suę & Rothamagensi Archiepiscopo per literas mandavit, vt Episcoporum concilium Londini cogerent; qua re Monachis nunciatâ, veriti ij, ne convenientes Episcopi, aliquem eligendo, iuri suo præiudicarent; deinde si ipsi, Archiepiscopum constituere niterentur quempiam, Regi parum gratum, operam perderent, eo quòd Pontificem misericordiâ ob captivitatẽ Regiam affectum, bene illi velle inaudiverant: Hubertum sponte ac non rogati elegerunt; & electionem ad crucẽ Paulinam derepentè promulgarũt, cum magno Reginæ, & Procerum, omniumque adeo ordinum gaudio. Dum Romæ pallium peteretur, animo secum reputans, quantum Baldwino pepererat molestiæ Monachorum Cantuariensium contemptus; vt apud illos gratiam iniret, Monasticis sacris se curavit initiandum Mertonæ, id qnod à Reginaldo antecessore recenter factum noverat. Omnibus tunc nervis in id incubuit vt pecuniam vndique corrogando, haberet vnde lytrum captiui Regis persolueret. Quam rem solerter adeo procurauit; tam Clericis quam Laicis totius regni omnibus cunctorum fructuum per vnum annum provenientium partem quartam promptissimè largientibus (simul cum argento cælato & alijs Ecclesiarum ornamentis, quæ etiam diuendita sunt) vt imperatam pecuniam cito confecerit, centum nimirum & quinquaginta marcarum millia. Reversus Rex, ijs honoribus hominem cumulauit, vt potentiorem subditum in nostra Britannia sol nunquam viderit. Nam Archiepiscopum iam antea & Pontificis Legatum, Cancellarium creavit, & summum Angliæ Iudicem siue Iustitiarium, omniumq; ditionum tam in Anglia quam alibi, se absente præsidem atq; gubernatorem, ac præter alia multa, nobilium pupillorum regni (munus quæstuosissimum) illius fidei commisit. Hac tanta potentia tam prudenter & moderate is vsus est, vt Regis simul gratiam, populiq; benevolentiam sibi conciliarit, facinorosos tamen egregie castigarit, reliquos in officio continuerit, tumultus prudenter sedaverit, seditiosisq; fortiter restiterit, ac repugnarit. Non defuerunt tamen tunc temporis nec sine

causa fortassis) qui ambitionem hanc immoderatam reprehenderint, quòd tot simul muneribus se ingesserit. Traditur inter alios optimatum, quendam, his verbis nimiam hominis cupiditatem taxasse. Vidimus (inquit) iam antea Cancellarium Archiepiscopum creari, sed qui iam Archiepiscopus Cancellariatum dignaretur assumere, ante te ipsum hucvsq; repertus est nemo. Quapropter consultum putavit, ambitioni suæ, velum obtendere necessitatis ex voluntate Regia. Annis igitur vix integris duobus transactis ex quo tot simul onera in se susciperе non est veritus; cupiditatem simulavit munera illa omnia à Laicis geri solita abdicandi; quod vt bona Regis cum gratia ipsi facere liceret, crebris eum Epistolis obtundere non desijt, in quibus hoc ipsum impensè quotidie flagitavit, dicens Ecclesiæ suæ rectè administrandæ vix quenquam parem; huic igitur curandæ se totum deinceps dicaturum. Hæc ille: existimans nimirum, alium neminem habere Regem negotijs illis pertractandis tam idoneum, ideoq; rogaturum iterum iterumq; ne de abdicando vnquam cogitaret. Cæterum præter spem evenit, vt Rex quanquam hanc eius petitionem aliquandiù non probare videretur, ipsa tamen rei æquitate victus, tandem succumberet. Hic nunc Hubertus sua captus indagine, inexlebilem dominandi cupiditatem vltro prodidit. Nam numerata Regi ingenti pecunię summa, videlicet vndecies centenis marcarum millibus; hanc dicit se ad vsum Regis hoc vltimo biennio collegisse; & optare, vt qui in muneribus à se hucvsq; obitis sint successuri, pecuniam non minorem proximo biennio inferendo, simile diligentiæ edant specimen. Id vero si Rex non sperandum existimet; se licet senem ac valetudinarium & pastorali officio præpeditum, haud tamen recusare, tam reip. quam Ecclesiæ operam suam adhuc paulisper præstare. Sic, vt honestè videretur emere quod temere abiecerat; calliditatem & simulationem suam iactura mulctavit aureorum tot millibus, vt septima eorum parte, à captivitate se non ita pridem Rex potuerit redimere. Hoc vno dempto vitio, ambitionis inquam (ad quam maxima plerunq; ingenia maxime propendent) egregia profecto

cto virtute vir fuit, & dignus cuius memoriam posteri celebrent; Nempe (vt loquitur Giraldus) *Principis erat frenum & tyrannidis obstaculum, populi pax & solatium, maiorum pariter & minorum suis diebus contra publicæ potestatis oppressiones in necessitate refugiũ.* His licet adijcere, Regibus fidelissimum semper extitisse & reip. amantissimũ, in qua multas leges saluberrimas condidit quæ in hodiernum vsq; diem vim obtinent. Hæc vero, ac deinde in bellicis rebus quid patrię præstiterit, malim apud annales petas, quam me audias narrantem. In familiæ copia & splendore, magnificentiam Regiam æmulari non est veritus, & tamen ingenti sumptu opera perfecit magna plurimaq;. Nam vt Cœnobium Deramense antedictum prætermittam; aliud præterea Cisterciensibus Monachis Wulferamtoniæ construxit, quamuis morte abreptus, haud plane absolverit: Arcem Londinensem (quam Turrim appellamus) mœnibus & fossa cinxit profunda, cui Thamesin immisit, ita vt fluviatili aqua vndique circunderit, id quod ante illum nemo vnqnam potuit præstare: Archiepiscopatum magnificis ædificijs ornavit & multis proventibus ac prædijs locupletauit: Præterea non tantum suas, sed Monachorum quoq; possessiones amplissimis firmavit priuilegijs, quæ pristinis antiqui iuris Anglicani vocabulis nuncupantur, Geld, Dangeld, Hidagium, Warpon, Bloudwhit, Childwhit, Villenagium, multaq; similia, quæ quid sibi velint ego certe tam doctus non sum vt intelligam. Deniq; Ecclesiæ suæ Cantuarienſi dedit Ecclesiam Halegastensem, ea lege, vt nullum alium in vsum fructus eiusdem impenderentur, quam in libris coemendis & bibliotheca reparanda. Sed nulla erat vel munificentia, vel magnificentia, nulla tanta potentia vel potentium gratia, quæ à Monachorum suorum malitia tutum eum & immunem potuerit præstare. Missis ad eos Abbatibus tribus, Waltamensi videlicet, Redingensi, & Chertesejensi, partim precibus, partim suasionibus inducere eos nititur, vt Ecclesiæ structuram à Baldwino Lamethæ cœptam, eiusq; morte ac temporum difficultate intermissam, à se iam tandem perfici non gravate patiantur. Illi vero omnem eiusce rei mentionem

tionem auersati; vix dato responso, ad Pontificem protinus Romanum prouocatione facta, multorum criminum, coram illo reum faciunt Archiepiscopum. Cætera vtcunque potuerit deluere, adeo hæsit illud de politicarum rerum administratione crimen; vt mandatum statim emanaret, qua sub anathematis pœna, imperatum est, vt tam Cancellarij quam Institiarij munere se confestim abdicet. Sed & Ecclesiam Lamethensem diruere oportuit ac ad fundamenta vsque demoliri. Postea tamen decreto nouo permissum est, vt aliũ ibi Archiepiscopus construat, modo non ijsdem currat restigijs, modo etiam prouentibus non dotetur vltra centenas libras annuas, Episcopi etiam ibi ne consecrentur, Abbates non benedicantur, non conficiatur Chrisma, Archiepiscopus ipse ibi missas non celebret, Canonici item viginti (nec plures) in ea instituantur. Hac sic lite composita & politicarum rerum administratione exoneratus, ætatis quod superfuit, Hubertus tranquille & pacificè transegit. Ricardo Rege defuncto, qui successit Ioannes, eo, minus familiariter aliquandiu vsus est. Nec mirum: Nam fratrem is Regem in ordinem redigere non semel tentauit, coniurationibus aliquot contra illum factis, quæ vigilantia & prudentia Huberti patefactæ sunt & oppressæ. Tandem vero cum experientia docuisset quam male posset tanti viri consilio carere, omni veterũ simultatum memoria deposita, in intimam eum gratiam recepit, hospitio eius Cantuariæ vsus est (vbi magnificentissime exceptum ferunt) & in Normanniã discedens, totius regni gubernacula fidei eius commisit. Cum Archiepiscopatui annos præfuisset 11. ac menses 8. febricula correptus in itinere Roffam petens, vt lites inter Episcopum & monachos ibidem obortas componeret; ad mannerium suum Tenamense coactus diuertere, cum quatuor duntaxat dies decubuisset, animam exhalauit. Conditus fertur in muro qui est è regione australis partis chori, vbi monumenta olim vidimus coniuncta ipsius & Walteri Reynald, qui ipsi longo post tempore successit, id quod elogia tunc testabantur inscripta, quæ postea nescio quo pacto deleta audio.

43. STEPHANVS LANCTON.

HVberti mortem adeo non luxit Ioannes Rex, vt ea nun- 1206.
ciata exultans gaudio, iam demum Angliæ se reuera *Ioan.* 8.
Regem diceret. Si vero intellexisset, tanto viro orbatus, quantam inde iacturam fecisset, quantasq; turbas mors eius esset excitatura; se tum primum amittere regnum videsset, paruique pependisset opes ab illo relictas, quas etsi testamento Hubertus legasset, ipse tamen Cantuariam profectus abripuit omnes & fisco intulit suo. Neque vero minori gaudio monachi elati sunt, parum gnari, quantarum calamitatum illis mors eius causa esset futura. Illi namq; cupidi ius electionis hactenus controuersum vsurpandi, & verentes ne libertas eius petitione Regis imminueretur; clanculum & intempesta nocte ad electionem properantes, Reginaldum siue (vt habet Walsingamus in Ypodigmate) Reinerum subpriorem suum Archiepiscopum renunciarunt & in Archiepiscopali solio collocarunt, iuramento prius adactum, ne electionem hanc palam faceret, aut se vllo modo pro electo gereret donec Romam ad Pontificem peruenisset. Atqui iuramenti huiusce parum ille memor, quam primum transmarinas oras attigisset, electum Cantuarienſem se passus appellari, diploma electionis vbique ostentauit. Quam fidei violationem iniquissime ferentes ij ipsi qui elegerant, & inde electionem prædictam irritam factam existimantes; veniam temeritatis à rege humiliter petunt, & vt iam bona eius cum gratia alium liceat designare; id quod is eo libentius annuit, quia non alium videbantur electuri quam Ioannem Graium Norwicensem Episcopũ, quem Rex omnium maxime expetebat Archiepiscopum creari. Is tunc temporis in aquilonari regni plaga, negotia quædam Regis procurabat: Maturc vero accersitus, debita cum solennitate eligitur, electione coram Rege & populo præsente publice promulgata. Electionibus hisce Pontifici exhibitis, & Monachorũ præsentium nonnullis primum confirmari, pleriſque vero posteriorem, flagitantibus: Ille monachorum discordia in rem suam abuti consultum existimans; cum vtrisque agit clan-

clanculum, vt vtroque neglecto, tertium à se nominandum recipiant, Stephanum videlicet quendam Langtonum, Cardinalem Romanum, hominem certe ob plurimas animi corporisque dotes laudandum & tanto honore non indignum, si legitime eum fuisset adeptus. Patria Anglus erat, Lutetiæ vero educatus, vbi in magna Regis & procerum gratia complures annos vixit (factus etiam Academiæ quæ est ibidem Cancellarius) donec tandem Papa eruditionem eius admiratus, hominem Romam ad se vocatum, Cardinalem renunciauit. Conuentus siue cœtus monachalis pars multò maxima Romæ tunc fuit, alijs (vti diximus) Subprioris, alijs vero Graij, causæ fauentibus. Cum vtrisque Papa agit sedulo vt Langtonum eligant: deinde quod non impetrat imperat, & à precibus ad minas conuersus, sub anathematis pœna iubet eligi quem ipsi visum obtrudere. Quod cum metu coacti præstitissent; ab ipso Papa Viterbij agente, iste sic electus consecratus est Iunij. 17. Deinde, iracundiam Regis veritus Pontifex, literas, astutæ assentationis pleniſſimas ad eum dedit, in quibus laudato multum Stephano, quem merito creaturam suam vocabat, verbis quam potuit blandisimis rogabat, vt quod à se factum esset, ipse etiam vellet ratum habere, minas nonnunquam interponens obscure, si aliter facere in animum induceret. Rex huiusmodi literis nihil permotus, & ira iustissima percitus; monachos Cantuarienses in vniuersum omnes proscribit, proditionis crimen illis impingit, & nouo Archiepiscopo ne regnum ingrediatur interdicit. Quod cum Pontifici esset renunciatum; Episcopis tribus, Gulielmo Londinensi, Eustachio Elienſi & Maugero Wigornienſi mandat, monachos nisi Rex reuocet, rebus suis restitutis, & Archiepiscopo temporalia (vt loquimur) confestim restituat; & ipsum & regnum vniuersum sacris interdicant. Episcopi non ausi non parere, & Rege mandato Papali morem non gerente, interdictum promulgant: Sed iracundiam regiam veriti, & assumptis secum Iocelino Bathonienſi ac Ægidio Herefordenſis Ecclesiæ Episcopis, conscensa naue, ad transmarinas oras profugiunt. Proscribuntur illico, bona illorum fisco illata, & amici necessarijque eorũ

omnes

omnes in exilium pulsi, quos suspicaretur rex, opibus suis profugos quoquo modo iuuaturos. Interdicto hoc vigente, à sacris vbique per totum regnum cessatum est, nisi quod infantes baptisare, confessiones excipere,& in articulo mortis constitutis eucharistiæ sacramentum impertiri, facultas permissa. Huiusmodi tam sæuo interdicto cum nihil se proficere Pontifex videret;in Regem excommunicationis fulmen eiaculatur, & sententia lata, regno regiaque authoritate excidisse pronunciat. Gladium Papalem tanquam hebetem & ad nocendum parum validum, hucusque contempsit Rex: Perspiciens vero tandem Gallorum Regem, istius excommunicationis prætextu regnum, ingenti exercitu coacto,inuadere paratum; subditos etiam suos ambigere, vtrum sequi debeant, principem legitimum, an (ô crassam illorum temporum cæcitatem) hominem extraneum cui in nos aut nostra nequicquam omnino erat iuris: Labascere cœpit protinus; & periculi magnitudine perculsus, Archiepiscopum admisit, Episcopos prædictos monachosque Cantuarienses reuocauit, bonis quæ abstulerat restitutis; & abdicato regno, vt à Pontificio Legato tanquam beneficiarius recipiat, pensionem mille marcarum annuatim pendendam diplomate suo pollicitus.In portu se iam nauigare existimabat,quando procella derepente exorta, grauissimarum difficultatum fluctibus immersum, in extremum eum periculum coniecit. Nam cum Pontificis gratiam (quam pretio ita magno redemerat) non minus validam existimaret & potentem ad eum propugnandum quam fuisset ad oppugnandum: Illius iam fultus præsidio, nihil esse tam difficile iudicabat quod se non perfecturũ confideret. Ad inopiam igitur redactus per contentionem ante dictam & bella inde exorta; conuersus est ad rapinas, reuocatis omnibus donationibus ante abdicationem factis, quas irritas eo prætextu pronunciauit, quod regnum à Papa ab omni onere immunem accepisset. Hinc procerib⁹ & populo grauis(Archiepiscopo antesignano) deseritur à suis, qui rebellione facta, Ludouico Gallo se dedunt. Sedati sunt tandem hij tumultus per mortem regis repentinam, quem veneno à monacho quodã propinato nonnulli.

nulli ſublatum, plerique morbo ſiue ex perficorum eſu immoderato, ſiue ex ægritudine animi contracto, perhibent extinctum. Henricus filius eius qui vix dum decimum ætatis annum expleuerat, regno mox inauguratus eſt; Ludovicus faceſſere iuſſus; & proceribus propter rebellionem excommunicatis, anathematis vinculum laxatur. Archiepiſcopus & Clerici qui ſeditioſis ſe adiunxerant, haud illico recepti, nimirũ vt abſolutionem pretio redimerent. Breuiter hæc & paucis à me perſcripta, quæ ab hiſtoricis noſtris copioſe tradita, cupienti facile eſt ab ipſis fontibus haurire. Rebus iam omnibus pacatis, Synodum celebrauit Langtonus in cœnobio Oſneienſi propè Oxoniam, vbi multa ordinata ſunt ſicut in Prouinciali Angliæ videre eſt. Inuenis quidam ibi fertur damnatus, qui ſe Ieſum Chriſtum nominauit, & in manibus, pedibus atque latere, vulnerum notas oſtendit. Hic nebulo cruci affixus eſt, vt ſaltem morte illi eſſet ſimilis, cuius nomen & perſonã tam ſtolide quã impie aſſumpſerat. Circa id ipſum tempus Thomæ Beketti oſſa, à theca marmorea in qua condita ſunt, hic Archiepiſcopus tranſtulit in feretrum pretioſiſsimum magna cum pompa & ſolennitate, Rege, procerum permultis, & plebeijs innumeris, exteris etiam & peregrinis quamplurimis preſentibus. Sumptuum quos in hac celebritate immenſos ſuſtinuit magnitudo, ſic Archiepiſcopatus facultates exhauſit, vt à quatuor deinceps ordine ſequutis Archiepiſcopis æs alienum tunc contractum diſſolui non potuerit. Sedit annos 22. & Iulij 9. 1228. deceſsit apud mannerum ſuum de Slindon in Suſſexia, vnde cadauer Cantuariam deportatum in capella D. Michaelis prope gradus auſtrales tumulatum eſt. Homo fuit egregie doctus, & multa ſcripſit, ſicut in Balæi Catalogo videre eſt. Illud in primis memorabile duco, quod ſacram Bibliam primus omnium dicitur in capitula diſtinxiſſe, ordinem ab eo conſtitutum ſequentibus, omnibus quæ vſquam iam inde ab eo tempore fuerunt Eccleſijs. Palatiũ Archiepiſcopale Cantuariæ fere totum conſtruxit; & in horologij fabricatione magnos fecit ſumptus. Conditus fuit ſub ipſum altare capellæ prædictæ, vbi monumentam eius adhuc viſitur.

44. RICHARDVS WETHERSHED.

PAucis post Langtoni obitum diebus, Monachi Cantuarienses, impetrata prius licentia regia, noui Pontificis electioni se accingunt, & Archiepiscopum tandem designant è suo quendam corpore Walterum de Hempsham; quam electionem Rex grauibus de causis approbare aut ratam habere renuit. Electus nihilosecius, Romam properat, confirmationem Pontificiam petiturus. Missi igitur à Rege Couentrensis & Roffensis Episcopi, qui statim vt Romam peruenium, de monachorum Cantuarienſium proteruia multa apud Pontificē conquesti, qualem hominem ad Metropoliticam sedem elegissent Pontifici exponunt; Monachum nimirum nullo rerum vsu præditum; literatura exigua; moribus adeo solutis vt moniali sæpius compressa, aliquot ex ea nothos sustulerit; natalibus etiam infamen, vtpote cuius pater ob furtum damnatus, suspendio perierit; neq; vero ipsum mortem consimilem non meritum, seditiosorum quippe ac rebellium facem nuper ac antesignanum extitisse. Non valuerunt hæc Pontificem inducere vt electionem irritam declararet, priusquam ad bellum contra Imperatorem gerendum, omnium mobilium bonorum tam à Laicis quam Clericis possessorum, pretij decimam partem per totam & Angliam, & Hiberniam colligendam, Episcopi fidem fecissent. Tum verò electum prædictum à certis Cardinalibus examinatum, hominem pronunciauit, & imperitum, & indoctum adeoque tanto munere indignum, eamque ob causam excidisse Monachos à iure suo eligendi, idque ad sedem Apostolicam deuolutum. Metuebant iam Legati, ne dum pollicitationi huiusmodi Papæ fidem non haberet, suorum aliquem Archiepiscopali solio ingereret. Misso igitur confestim nuncio, quid promiserint Regem faciunt certiorem, rogantes, vt largitionis tam amplæ promissionem ratam habere non grauaretur, nisi malit, Romanum aliquem sicut nuper Langtonus, sibi pro Archiepiscopo obtrudi. Annuit ille, adeoq; facile impetrat, Richardum Cancellarium Lincolnienſem oraculo Romano Archiepiscopum pronunciari. 1229. *Henr.* 3. 13.

ciari. Hunc Ranulfus Polychronici author, Richardum appellat de Wetherſhed, magnum Decanum Londinenſem, quem pleriq; Richardum Magnum nuncupatum cõtendunt. Vir is fuit procul dubio grauiſſimus, eruditus, prudens, facundus, moribus inculpatus, animo ſatis magno præditus, iurium Eccleſiaſticorum propugnator ſtrennuus, vultu etiam decorus, & erecto corpore procerus. Conſecratus eſt Cantuariæ per Henricum Roffenſem Epiſcopum Iun. 20. 1229. Rege, & proceribus magno numero præſentibus. Tempore præfuit exiguo, morte raptus immatura, cum duos tantum ſediſſet annos. Controuerſia interim exorta eſt inter ipſum & Hubertum de Burgo Cantiæ Comitem, de tutela Comitis Clarenſis in minori ætate conſtituti, quam ad ſe pertinere magna vi contendebat. Hubertus iſte, propter fortem & fidelem operam, tam Ioanni patri quam ſibi ſæpe præſtitam (inter alia arcem Douerenſem, firmiſſimum prope totius Angliæ propugnaculum, à Ludouico Gallo diù obſeſſum, paruis cum copijs defenderat) magna erat apud Regem gratia & authoritate. Cum igitur prædicti Comitis prædia Hubertum ingreſſum, & fructus ad ſe pertinentes occupaſſe, conqueſtus, nihil à Rege contra tam gratioſum poſſet obtinere; iniuriæ huiuſmodi authores omnes (Rege duntaxat excepto) excommunicat & Romam eueſtigio iter arripit. Regi quamprimum id innotuit, miſſi Legati, qui conatus omnes Archiepiſcopi quantum poſſunt impediant: Sed proficiunt nihil. Papa, facundia, grauitate, morumq; hominis elegantia plurimum delectatus, omnibus eius poſtulatis promptiſſime annuit. Attamen ex hac victoria exiguum retulit fructum. Nam vt in patriam reuerteretur, tridui itinere emenſo; morbo correptus, in oppido S. Gemmæ extinguitur, & ibidem in Eccleſia fratrum Minorum ſepulchro conditur, quod poſtea noctu à latronibus apertum perhibent, qui annulum, mitram, cæterumq; apparatum Pontificalem quo ſepeliendus pro more fuerat ornatus auferre conati, auellere tamen (ſi fas credere) nulla ratione potuerunt. Neq; vero operæ pretium non fuerit commemorare, ſacerdotia totius Angliæ paulo opimiora, ab Italis hominibus ea tempeſtate

ſtate occupata, complurimis, nec ſine cauſa, ægerrime id ferentibus. Vnde fiebat, vt paſſim in compitis ſpoliarentur nemine vindicante, & ſæpe non deeſſent qui in domos aut horrea Romanorum irruentes, omnia diriperent, idq; tam palam & impunitè, vt ſine procerum & magiſtratuum conſcientia talia perpetrari nemo exiſtimaret. Factum inde vt Anglica ſacerdotia iam poſtea Itali minus auidè expetcrent.

45. SANCTVS EDMVNDVS.

MOnachi Cantuarienſes, certaminũ (ac præcipue contra principes ſuos) pertæſi, ex quibus nimirum hactenus nihil præter iacturam reportarant; Richardi morte renunciata, elegerunt ſponte qui demortuo ſuccederet Radulphum Neuilium Epiſcopũ Ciceſtrenſem & Angliæ Cancellarium, hominem prudentiſſimum & apud Regem gratioſiſſimum; cui ſtatim poſſeſſiones Archiepiſcopales in manus tradidit, & (ſi vſitatam apud nos loquendi rationem liceat vſurpare) temporalia reſtituit. Papa rogatus vt electionem confirmaret, à Simone Archidiacono Cantuarienſi, Langtoni Archiepiſcopi fratre percontatur, quid hominis ſit Neuilius iſte ad ſedem Cantuarienſem poſtulatus? Reſpondet ille, acrem eſſe, aſtutum, aulæ diu aſſuetum, in principis gratia validum, & animo adeo non puſillo, vt metuendum ſit ne factus Archiepiſcopus, lites ſerat inter ipſum & Regem, & fortaſſis author ſit, vt penſionem à patre promiſſam ſubtrahat. Satis iam dixerat. Nulla facti reddita ratione, Monachis imperat vt alium eligant; hunc nimirum non placere. Iterum proinde coeuntes, Ioannem quendam Archiepiſcopum renunciant, Eccleſiæ ſuæ Subpriorem, qui Romam profectus eſt, & à Cardinalibus examinatus, quibus eo munere haud indignus eſt viſus. Papa tamen decrepitam hominis ætatem cauſatus, & paſtoralis officij laboribus imparem dicens, ſeni facile perſuaſit vt locum cederet valentiori. Repetita tum electione, Richardum quendam Blundy Theologum Oxonienſem Archiepiſcopum ſuo calculo deſignant. Sed & hic quoq; à Papa reijcitur eo prætextu, quod contra Canones bina ſacerdotia poſſideret, & quia pecuniam à Petro Epiſco- 1234. *Hemr.* 3. 18.

po Wintonienſi mutuo ſumpſiſſe dicebatur, vnde corruptos ab illo Monachos libuit ſuſpicari. Negotij tam diù agitati Pontificem iam tædebat. Quapropter, præter morem ac ingenium ſuum, ad preces ſe demittens, electores Monachos rogabat impenſe, vt Edmundum Sarisburienſis Eccleſiæ Theſaurarium, virum tam pietate quam doctrina celeberrimum, ſuis ſuffragijs Archiepiſcopum crearent; quod cum illis, niſi conſultis prius tam Rege quam fratribus, haud integrum eſſet præſtare; nec tamen, petenti Papæ auſi eſſent refragari; ſilentium pro conſenſu accipiens, pallium continuò miſit in Angliam homini, qui de tam excelſo dignitatis gradu vix vnquam vel per ſomnum cogitaret. Iudicium Papæ, tam Monachis quam principe probantibus, conſecratus eſt Cantuariæ per Rogerum Londinenſem Epiſcopum Apr. 2. 1234. Rege, & præter alios proceres, 13. Epiſcopis præſentibus. Londini natum nonnullis placet, & in eodem baptiſterio ſacramento regenerationis Chriſto initiatum, in quo magnus ille Sanctus, Bekettus. Alij vero probabilius aſſerunt, Abendoniæ ortum in comitatu Berkenſi, & patrem habuiſſe Edwardū Rich mercatorem, matrem vero Mabeliam, qui ætate prouectiori monaſticæ vitæ ſe dediderunt, Edmundo filio Oxoniam miſſo, vbi in Collegio Vniuerſitatis dicto educatus eſt. Poſtquam Theologiæ mediocrem ſcientiam fuiſſet aſſequutus (nam in id præcipue ſtudium incumbebat) ad concionandi munus ſe totum conferens, magnam partem comitatus Oxonienſis prout etiam Gloceſtrenſis & Wigornienſis peragrauit, verbum Dei vbiq; prædicans. Ob huiuſmodi labores magno cum fructu ſuſceptos, cum vbiq; celebris euaſiſſet: Theſaurariatu Sarisburienſi honeſtatus eſt, ac paulo poſt ad Archiepiſcopale culmen euectus. Statim à conſecratione iracundiam regis contra ſe concitauit, quod ſororem eius Alianoram Simoni Monteforti Leceſtriæ comiti nubere prohiberet, vouiſſe eam caſtitatem dicens, quando priori marito, Comite Mareſcallo nuper eſſet orbata. Ad hunc amouendum obicem, aliaq; nonnulla conficienda, accerſi placuit Legatum Pontificium nomine Othonem. Hunc etiam loquendi libertate irritat Edmundus, dum ſordes & rapa-

rapacitatem eius acriter adeo reprehendit, vt Archiepiscopũ lædendi nullam postea occasionem Legatus prætermiserit. Monachi Roffenses ad Ecclesiæ suæ præsulatum Richardum quendam de Wendouer elegerant, quem ab Edmundo Archiepiscopo consecrari postularunt, quod ille facere renuit, hominem dicens indoctum,& eo munere vsquequaq; indignum. Quare ad Romanam curiam ab illis prouocatum est. Cuius rei certior factus Archiepiscopus,eò,quam potest maturè, proficiscitur.Domi eum detinere Legatus conatus est; & cum id non succederet, scriptis ad Papam literis, tot criminationibus hominem onerauit, vt nihil æqui ibi loci potuerit obtinere; adeo vt non solum in causa prædicta, sed alia etiam appellatione Hugonis Comitis Arundeliæ damnatus sit, lite ad mille marcas æstimatâ, damno quidem suo per maximo, sed dedecore maiori. Romæ dum adhuc esset, multis de rebus Papam admonuit, quæ corrigi cuperet & emendari; ac præsertim de Episcopatuum & Abbatiarum diuturna vacatione plurimum conquestus est. Cui malo vt iretur obuiam, decreto suo facultatem dedit Archiepiscopo, huiusmodi prælaturas post sex mensium vacationem, suo arbitrio disponendi. Magna illi pecunia hoc constitit decretum, quod tamen eo vix dum reuerso, Rege satagente reuocatum est. Inuidorum malicia sic vndiq; circumuentus; patriæ pertæsus, sibi ipse exilium indixit; & Angliæ deflens ærumnas, per tyrannidem Pontificis spoliatæ, quod reliquũ erat ætatis, in lachrimis & suspirijs transegit. Mœrore tandem confectus, aut (vt nonnulli) per crebra ieiunia & nimiam abstinentiam, incidit primum in tabem; deinde febri acutissima correptus,Pontiniaco (vbi à primo in Galliam aduentu hucvsq; manserat) Soyseyam migrauit,& ibi Nouem. 16. 1242. vitam cum morte commutauit. Viscera Soyseyæ, corpus vero Pontiniaci sepultum. Vix dum sex annis à morte eius transactis, sanctorum catalogo ab Innocentio 4. ascribitur. Ludouicus tum quartus Gallorum Rex, à loco vbi primum cadauer conditum, ad honoratiorem transtulit, & feretro indidit, auro gemmisq; pretiosissimis ornato.

46. BONIFACIVS.

1244. *Hen.* 3. 28. REge ſatagente, electus eſt à Monachis Cantuarienſibus qui Edmundo ſuccederet, Bonifacius Petri Sabaudiæ Comitis filius, Reginę avunculus; vir, ſi generis nobilitatem demas & virilis perſonæ dignitatem, plane nulla re ſpectabilis: Nam, ad animi virtutes quod attinet, nihil erat in homine quod iure laudaveris. Metuens igitur Rex ne electionem de illo factam Papa reſcinderet; Epiſcopis Angliæ fere omnibus author fuit, vt literis ſuis cauſam eius Pontificis commendarent; quod inviti pleriq; & ne Regem offenderent, metu inducti, præſtiterunt. Ab ipſo Pontifice Lugduni conſecratus eſt anno 1244. Ad primum Archiepiſcopatus ingreſſum, Eccleſiam ſuam obæratam offendit 15. marcarum millibus, aut (vt quidam ſcribunt) 22. Cuius rei prætextu, in patria ſua multos per annos deliteſcens, pecuniam vndiq; per fas & nefas corrogabat. Sede proinde ſua vix ſalutata, in Sabaudiam diſcedens, nemoribus cædendis, locationibus & alijs huiuſmodi rationibus, magnam coegit pecuniam; pollicitus eam omnem & quicquid præterea poſſet corradere, ad æs alienum ab anteceſſoribus contractum diſſolvendum erogare. Eodem porro prætextu Pontificem induxit, vt adminiſtrationem illi traderet Epiſcopatus Valentinæ in Provincia, nec non & aliarum promotionum Eccleſiaſticarum. Ille vero militiæ ſe totum dedens, quicquid vſquam proveniret, conducendis copijs & belligerando abſumpſit. Quando igitur tot rationibus adiutus, nihil tamen profecit; à Pontifice muneribus & largitione corrupto impetravit, concedi ſibi, omnium ſacerdotiarum fructus per ſeptem proximos annos in provincia ſua vacantium; refragante ſane aliquandiù Rege, donec partim quod Papam homo meticuloſus non auderet offendere, partim interceſſione Reginæ delinitus, tandem, licet ægrè ratum id habuit. Annis cum abfuiſſet plus minus ſex, reverſus in Angliam, viſitationem indixit totius Cantuarienſis provinciæ, non tam vt vitia reformaret, quam (quod lippis & tonſoribus ſatis erat exploratum) vt nummos corrogaret; vnde invidiæ

flamma

flamma contra eum exarſit; quæ moleſtias ei peperit, nec paucas nec leues. Cœptum eſt ab Eccleſia ſua, quam duriſſimis legibus & inſtitutis coercuit, ſatis gnarus Dioceſanos pecunias dare malle quam huiuſmodi vinculis conſtringi; dicentibus complurimis, ſtultitiæ ſuæ debitam mercedem Monachos Cantuarienſes iam retuliſſe, quod exterum eumque indoctum ſedi ſuæ præfecerint, hominemq; militiæ, quam Eccleſiaſticis muneribus aptiorem. Londinum inde profectus, Fulconem Baſſettum, virum generis nobilitate, pietate & eruditione celebrem, Londinenſem Epiſcopum, ex levi occaſione, convitijs contumelioſiſſime proſcidit. Decanum & Canonicos Paulinos, ſe à viſitationis onere immunes dicentes, ideoq; ad Pontificem provocantes, excommunicavit nihilo ſecius. Prioratum S. Bartholomæi poſtridie petenti, honoris ergo obviam itum eſt à Subpriore & confratribus cappis choralibus exornatis; qui adventus cauſa intellecta; magna cum reverentia & verbis quantum poſſent mollibus ac blandis (nam iracundiam hominis ſatis habebant perſpectam) reſpondent, adventum eius ſibi gratiſſimum, optare vero vt aliam haberet eius cauſam: Nam ad viſitationem quod attinet, habere ſe Epiſcopum, virum graviſſimum, cui id muneris incumbat, nec poſſe alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere, niſi annuente illo. Rogare itaq; vt hanc tam iuſtam excuſationem æqui boniq; conſulat. Reſponſo huiuſmodi ita commotus Archiepiſcopus, vt præ iracundia ſui compos non videretur; non in loquentem ſed Subpriorem (qui proximus fortè adſtiterat) impetum faciens, infirmum ſenem pugnis cæſum & humi proſtratum, calcibus petit, cappamq; magni pretij qua fuerat indutus in fruſta diſcerptam pedibus conculcat. In hac concertatione procidens forte fortuna Archiepiſcopus, lorica ſub veſte armatus conſpicitur. Famulis eius vtrum id animos fecerit, cæteros ſimiliter tractandi neſcio: Londinenſes certe adeo irritati ſunt inde, vt ad arma protinus convolantes, Archiepiſcopum viderentur in fruſta conciſuri, niſi is periculo præviſo ad fluvium properans, & in lintrem ſe conijciens, Lamethan mature perveniſſet. Ex domo iam ſua tan-

quam ex arce tyrannidis excommunicationis ſententiam eſfulminat, nec Bartholomæanos ſolos petens, Epiſcopum quoq; Londinenſem nominatim ferit, tanquam eorum contumaciæ & tumultus inde nati authorem. His conſultum viſum, Decanum S. Pauli, virum grauem & prudentem ad Pontificem legare, & quo in loco res eſſent, eum facere certiorem per literas Epiſcoporum quorundam, quibus fidem ſe habiturum erat credibile. Accepto huiſce rei nuncio, abeuntis veſtigijs Bonifaci⁹ inſiſtit, Romamq; magna cum pompa ingreſſus eſt, fiducia non levi concepta futurum, vt ſi non literæ Regis ac Reginæ, & nobilitatis reſpectus Pontificem ſibi ſatis concilarent; at ſaltem pecuniâ qua probe venerat inſtructus, omnia exanimi ſui ſententia conficeret. Verum opinione falſus cum intellixiſſet adveniens, temeritatem facti & iniuriæ magnitudinem excuſationi locum non reliquiſſe; ad preces converſus, quà petendo, quà pollicitando, Decanum induxit vt à cœpta accuſatione deſiſteret. His rebus conſtitutis, cum Papa agit enixe, vti viſitationis ſuæ acta velit confirmare. Quod Epiſcopis ſuffraganeis provinciæ Cantuarienſis cum innotuiſſet; ſatis proſpicientes quantum inde damni eſſet redundaturum & ſibi & populis iuriſdictioni ſuæ ſubiectis: A ſuæ Dioceſis Clericis magnam pecuniam colligunt in litigatione hac de re impendendam, duos nimirum denarios pro qualibet marca, hoc eſt cenſus cuiuſq; annui, partem octogeſimam. Muneribus vtrinq; acceptis, fluctuabat iam Pontificis animus, donec Regijs literis faſcinatus, ad Archiepiſcopi partes propendere videretur. Epiſcopus igitur Londinenſis primum, ac deinde cæteri labaſcunt animo & cauſam deſerunt, hoc tantũ impetrato, vt Capitulum Paulinum & Bartholomæani, ab excommunicationis ſententia abſolvantur. Non multum deinde temporis interceſſit, quin ex levi cauſa occaſione captata, Decanum Paulinum Archiepiſcopus excommunicaret. Cuius rei indignitas, Cautuarienſis provinciæ clerum concitavit, vt coniunctis facultatibus, tyrannidem eius ſumptu quamtumvis magno reprimere conarentur. Quare, Dumeſtapliæ conventu indicto, marcarum 4000. colligunt,

ſpe-

ſperantes, ea pecunia donatum Pontificem ſuum fore, & facile inductum iri, vt viſitationis huiuſmodi onus intolerandum eius authoritate excutiatur. Aurum quidem ille non repudiavit, ſed & ſpem fecit, in eorum gratiam nihil ſe non facturum. Cæterum poſtquam Archiepiſcopus re intellecta, vt clavum clavo pelleret, parem pecuniam aut fortaſſis maiorem attuliſſet; parum hercle aut nihil præſtitit. Nam viſitationis ius Archiepiſcopo ſucceſſoribuſq; confirmauit, quanquam ijs legibus moderatum, vt tolerabile iam poſthac futurũ videretur. Hæc ita poſtquam conſtituta ſunt, reverſus domum, in cœpta viſitatione progreditur, in qua pacate aliquantiſper rem gerit, ſed brevi inſitam repetens ferociam, eas vbiq; turbas excivit, vt longo poſt tempore tumultuoſa viſitatio fuerit nuncupata. Lincolniæ, Epiſcopo defuncto, litem ſuſcitavit de Prebendaruum donatione, quam ſibi, vacante ſede is vendicavit; Decano è contra ac Capitulo ad ſe ſpectare contendentibus, quemadmodum retroactis temporibus hucvſq; ſemper ſpectaſſe demonſtrabant. Inter cæteros præcipuè, Gulielmus quidam cognomento Lupus, Lincolnienſis Archidiaconus ſe Bonifacio oppoſuit, & ad Romanam Curiam ab eo provocavit. Hunc excõunicationibus, minis, & nullo non terroris genere adeo exagitavit, vt occultare ſeſe coegerit, donec clanculum (neq; enim aperte audebat) proficiſceretur Romam, vbi Pontificem miſeratione tactum ita habuit propitium, vt à Bonifacij vi ac tyrannide ſe eum protecturum receperit, ac dein pro illo, contra Archiepiſcopum, in cauſa prædicta ſententiam tulerit. Lætus ita domum revertitur, magna concepta fiducia, Eccleſiam ſuam priſtinis iuribus nunc denuo reſtituendam. Sed itineris laboribus, ac litigationis moleſtijs, & multiplicibus ærumnis quibus tres per annos exercitus fuerat confectus tandem, obijt in via, tot certaminum fructu nullo reportato. His & alijs quæ recenſere longum eſſet exemplis Monachi Cantuarienſes admoniti, quam nihil mite aut moderatum à tali Archiepiſcopo eſſet expectandum; à Pontifice diploma impetrarunt, in quo, ab omni viſitatione immunes facti ſunt. Hoc diploma cum illi (Archiepiſcopo prædicto)

nondum visitatione confecta, apud Cœnobium sancti Albani ostendissent: Is nulla alia data responsione, diploma, siue mavis plumbatam bullam appellare, in ignem evestigio coniecit, & eos qui attulerant excommunicavit. De facinore tam insolenti Regi primum ac deinde Pontifici conqueruntur. At Rex coniugis suæ auunculo noluit quicquam ægre facere: Et Pontifex affines eius veritus, qui magnam ditionem in regione sibi vicina possidebant: Tum quod illius opera plurimum vteretur in Anglia nostra expilanda; haud facile aures exhibebat querimonijs contra illum factis. Finita hac tumultuosa visitatione, quicquid inde pecuniæ corraserat, in copijs conducendis totum impendit, quarũ ope Thomam fratrem Sabaudiæ Comitem, in libertatem vendicaret, captum à Taurinensibus tyrannidem eius pertæsis. In hoc bello, bullis & excommunicationibus Papalibus vsus est ad libitum, sed frustra: Nam re pessime gesta, pecunia absumpta & militibus cæsis; ex hac expeditione præter ignominiam & dedecus re alia nulla reportata, mœstus ad sua reversus est. Postquam multos annos sedisset, Pontificatu eius ad occasum vergente; edoctus vsu quam parum proficeret asperis huiusmodi & inconditis moribus, pacatius aliquanto se gessit, & muneris pastoralis curam nonnullam suscipere visus est. Anglia nostra tunc temporis quasi diluvio quoda m innudata est exterorum hominum, qui magna ex parte Regis erant per matrem vel vxorem affines, aut saltem affinium huiusmodi, vel famuli vel clientes; & hij vndiq; omnia publica munia ad se trahebant, ac præcipue Ecclesiastica. Hoc cum Episcopos regni (qui exteri saltem non essent) male haberet; convenientes, Regem simul omnes adeunt, Bonifacio etiam se illis adiungente, humiliterq; petunt, vt suos velit non omnino negligere, inter quos nimirum esset reperire, hominum doctorum affatim, & qui ob prudentiam, sanctitatem aut quamuis aliam animi virtutem alienigenarum nulli essent postponendi. Sermonem hunc iniquissimis auribus Rex excipiens, ad Archiepiscopum conversus; Haud iniqua sunt inquit quæ petistis; Neq; enim par est vt exteri ac inquilini nulla præsertim ani-

mi

mi virtute insignes, meæ gentis hominibus anteferantur. Quapropter hortor, vt Cantuarienſis, ac Æthelmarus frater Wintonienſis electus, qui exteri eſtis, homines indoctiſſimi, & honoribus quos geritis vſq; quaq; indigniſſimi, relinquatis continuo præſulatus, quos nulla alia ratione eſtis conſequuti, quam quod ſanguine aut affinitate mihi ſitis propinqui. Curabo tum deinceps vt vobis ſufficiantur homines, vel veſtro calculo & iudicio idonei. Tam ex alijs indicijs quam hac oratione, ſe Regi ingratum perſpiciens Bonifacius, populoq; inſuper & Clero inviſum; Angliæ pertæſus, in patriam ſuam nunquam reverſurus abijt; ſucciſis antè nemoribus, locatis Archiepiſcopalibus prædijs, exactis à clientibus [varijs] tributis, atq; ex alijs Cleri & provincialium ſpolijs ingenti confecta pecunia. Haud multum poſtea temporis ſuperſtes, in arce S. Helenæ deceſſit Iul. 18. 1270. poſt conſecrationem annis 26. menſibus 6. & diebus 16. poſt electionem vero annis totis 29. Tria is præſtitit memoratu non indigna: Bis & vicies millium marcarum æs alienum ab anteceſſoribus contractum exoluit totum. Xenodochium ampliſſimum Maideſtonæ conſtruxit & prædijs locupletavit, quæ, quo tempore parentum noſtrorum memoria id everſum eſt, annui cenſus pretio ſunt æſtimata, 159 librarum noſtratium & inſuper 7. ſolidorum ac denariorum 10. (Gulielmus Courtney convertit poſtea in Collegium ſacerdotum ſecularium.) Denique aulam illam magnificentiſſimam Palatij Archiepiſcopalis Cantuarienſis, ab Huberto inchoatam, hic tandem magno ſumptu perfecit, cum intermedij Archiepiſcopi, Stephanus, Richardus ac Edmundus, non multum in eo opere impendiſſent, quod tamen omne (quicquid id fuit) iſte ſibi vendicavit, quia (vti dicere ſolebat) pecuniam vnde id fieret mutuatam ipſe perſolvit.

47. ROBERTVS KILWARDBY.

BOnifacio defuncto, Monachorum Cantuarienſium cœtus eligendi licentia à Rege impetrata, ſucceſſorem deſignarunt Gulielmum Chillinden Cœnobij ſui Subpriorem vel ſecundum nonnullos Priorem. Quem Papa, (quia libi- 1272. *Edw.* 1. 1.

tum

tum fuit) indignum pronunciauit illo munere; & quasi ea ratione, electionis iure ad se devoluto, ex plenitudine potestatis Archiepiscopum creauit Robertum quendam Kilwardby. Fuit vir ille sane doctissimus, multaq; eruditionis suæ monumenta in scriptis reliquit, natus in Anglia, Oxoniæ primum ac deinde Lutetiæ educatus, vnde, postquam gradum ibi suscepisset Magistri in artibus, in Angliam reuersus, sodalitio se dedit fratrum minorum, tum nuper exortorum quorum deinde apud nos Provincialis evasit. Monachi, qui Regibus suis in re simili pervicacissimi, sæpenumero restiterant, contra hunc à Papa intrusum ne mutire quidem ausi; ne præiudicium aliquod iuri suo inde exoriretur (cautè scilicet & valde prudenter) eundem quem antea Papa Archiepiscopum renunciarat, ipsi etiam suffragijs suis legitime electum declarant. Ita consentiente Rege & reclamante nemine, consecratus est Febr. 26. 1272. Quo tempore Gulielmus Chillenden antedictus 12. millia marcarum ab illo poposcit, quæ cum erogata dixisset & insumpta circa negotium electionis suæ, à proximo Archiepiscopo rependenda Pontifex promiserat. Is vero ad Pontificis fidem liberandam non nimium properans, senem minis & territando eo adegit, vt conventui suo author fuerit ex summa prædicta 1300. condonandi. Primo consecrationis suæ anno, leges quasdam & ordinationes præscripsit curiæ suæ de arcubus, in quinq; articulos contractas. Tum paulò postea vniversam provinciam visitavit, & Academiam vtranque; in quibus acutissime disputando, eruditionis summæ specimen edidit. Statim ac reversus est, Minoritis fraterculis (qui tum magno in pretio haberi cœpti, & ex quorum grege ipse prodierat) sedem Londini molitur; neq; vero id admodum suo sumptu; lapidibus vsus vetustæ cuiusdam arcis quæ ruinam iam diu fuerat minata, & pecuniam eorundem fraterculorum opera emendicata stipe colligens, idque ea copia, vt illo Cœnobio iam constructo, supereresset adhuc vnde aliud itidem institueret Sarisburiæ, sed Dominicanis. Cum annos sedisset plus minus 6. Romam accersitus, fit Cardinalis Episcopus Portuensis & sanctæ Rufinæ; Tumque Archiepiscopatu

copatu abdicato, abijt in Italiam, vbi paucos post menses 3. videlicet Id. Septemb. Viterbij moritur non sine suspitione dati veneni, & ibidem in Ecclesia Prædicatorum sepelitur.

48. IOANNES PECKHAM.

ABdicasse Killwarbeium quam primũ innotuit, monachi Cantuarienses ad electionem noui Pontificis properantes, Archiepiscopum constituerunt Robertum Burnell Bathonensem & Wellensem Episcopum, & ea tempestate Angliæ Cancellarium. Papa vero qui Kilwarbeium ideo Cardinalem creauerat, vt capulari seni ætate vigentem substitueret in sede Cantuarienſi, qui, & strenuam & diuturnam illi operam posset nauare in corroganda pro se pecunia; Ex plenitudine potestatis, sicut antea Killwarbeium, sic nunc Ioannem quendam Peckamum huic sedi (licet inuitum & renitentem, si credimus authori Chronici Osneiensis) ingerit, qui sicuti alter ille, ex fraterculorum itidem fuit sodalitate. Obscuris parentibus in Sussexia hic natus est, pueritiam in cœnobio Lewensi exegit, adolescentiã Oxoniæ (vbi Minorita factus) & Kilwarbeio tandẽ successit, factus sui ordinis in Anglia prouincialis. Oxonia Lutetiam discessit vt Theologiæ studio operam daret, ac inde post paululum temporis Lugdunum, iuris ciuilis ac Pontificij scientiam Theologiæ adiuncturus, sine qua manca hæc & imperfecta tunc temporis æstimari consueuit. Lugduni autem Canonicatum in Ecclesia Cathedrali consequutus est, quem & ipse Archiepiscopus retinuit, & successores omnes postea per ducentos pene annos. Per hunc Canonicatum viatico instructus, Italiam petijt, & Academiarum ibidem plurimis peragratis, Romam tandem peruenit, vbi causas tanta iuris peritia tractauit, vt Pontificis palatio causarum auditor præficeretur, in eoque munere perdurauit donec Archiepiscopus Cantuariensis renunciatus est. Consecratus fertur in prima Dominica Quadragesimæ, Martij videlicet die sexto. Chronicon Osneiense dicit Ianuarij 25. 1278. Vix in Angliam appulerat quando

1278. *Ed.* 1.7.

quando Papa creator eius (sic enim libuit eum appellare) pecuniam ingentem ab eo postulauit, quatuor videlicet marcarum millia. Qua de re quid responderit non pigebit ipsius verbis indicare. *Ecce* (inquit) *me creastis, & quanto creatura à suo naturaliter appetit perfici creatore, sic in meis oppressionibus censeo per vos recreandum. Sane nuper ad me peruenit cuiusdam executionis litera horribilis in aspectu & auditu terribilis, quod nisi infra mensem à festo B. Michaelis mercatoribus Lucanensibus cum effectu de 4000. marcarum qua in Rom: curia contraxi satisfaciam, ex tunc sim excommunicationis sententia innodatus, & in Ecclesia mea & alijs maioribus, pulsatis cmpanis, accensis candelis, excommunicatus denuncier singulis diebus Dominicis & festiuis, &c.* Deinde, pecuniæ tam grandis solutionem sibi dicit impossibilem futuram, quoniam antecessor discedens Ecclesiæ bona pleraque mobilia secum abstulerat; Bonifacius ædificia Archiepiscopatus caduca reliquerat & ruinam ni mature reficiantur, quotidie minitantia: Ac denique Rex vnius anni integri reditus sibi retinuerat, vt necessum ipsi fuerit ad anni iam sequentis sumptus sustinendos mutuam sumere pecuniam. Quapropter, ipsum rogabat (ad quem reuera vnum id negotij spectabat, quanquam sumebantur obtentui nescio qui Lucenses mercatores) vt illius authoritate, solutionis tempus ad finem vnius anni reijciatur. Id quod Kilwarbeij anteceſſoris (non dum mortui) aliorumque amicorum opera, licet ægre, impetratum est. Sed decedente paulo post Kilwarbeio prædicto; petijt à Pontifice, ex ditissimi hominis opibus ea restitui, quibus is per iniuriam Ecclesiã Cantuariensem spoliauerat. Miror hominem non imprudentem, cui tot annos rapinas, fraudes & extorsiones Romanensium videre datum esset & coram inspicere, inducere in animum potuisse, vt talia petendo operam non luderet. Et tantum abfuit hercle petitioni huiusmodi Papa vt annuerit, vt de persoluendis è vestigio quatuor illis marcarum millibus antedictis, interpellandi finem non fecerit, donec à postulatione huiusmodi desistere Archiepiscopum videret. Consecrationis eius anno primo,

primo, ſynodum Lambethæ, conuocauit: Quo tempore Londinum accedens Giffardus Eboracenſis Archiepiſcopus, Cantuarienſem prouinciam ingreſſus, paſſus eſt crucem ante ſe geſtari, quæ res magnarum ſæpe contentionum inter Archiepiſcopos cauſa fuerat. Victoriam nunc incruentam hic noſter reportauit, rem citra ſanguinem ſtratagemate conficiens. Edictis per totam ſuam prouinciam promulgatis, ſub pœna excommunicationis omnibus prohibuit, cum Eboracenſi aut ſuorum quoquam aliquid habere commercij. Non hoſpitio excipere licebat, non colloqui, non vendere illis quicquam. Qua propter, cum aut fame eſſet pereundũ, aut prouincia infectis negotijs excedendum; crux illa magno cum faſtu erecta, non ſine dedecore deiecta & depoſita eſt. Abſoluta & dimiſſa ſynodo, prouinciam totam perluſtrando viſitauit, vt Eccleſiarum ſtatum cognoſceret. Vſus eſt vbique magna lenitate. Nam quanquam geſtu & inceſſu, ſæpe etiam in ſermone glorioſus videretur & elatus; animo tamen fuit benigniſſimo & perquam comi. Vt pacem conciliaret inter Edwardum Regem & Leolinum Walliæ Principem, multum ab eo ſudatum eſt, ſed fruſtra. Iudæos (quorum in Anglia magna tunc temporis erat copia) vehementer afflixit, imperans vt prouincia ſua pellerentur vbique & ſynagogas eorum demolitas ſolo æquari. Sed hoc decretum Rex mitigauit, permittens illis veteres ſedes, ac deinde vnũ templum in publico aliquo ciuitatis loco, in quo ſuos ritus, (amputata tamen ceremoniarum multitudine) celebrarent. Cumque mos ea tempeſtate apud Clerum inoleuiſſet beneficia Eccleſiaſtica quot quiſque nanciſci poterat retinendi; plura poſſidentes quam Canonibus permiſſum, prẽter vnum omnia coegit derelinquere. Alibi quam in ſacerdotijs ſuis degentes, acriter caſtigauit & ad reſidentiam compulit. Neq; vero ſtupra & adulteria minori ſeueritate vindicauit. Rogerum quendam Ham è Ciceſtrenſi dioceſi clericum impudicum, ad triennalem pœnitentiam iureiurando adegit, quod temporis, in ieiunijs, orationibus, & longinquis ad Romam, Compoſtellam, atque Coloniam peregrinationibus oportebat conterere, ſacerdotiorum ſuorum redditibus in paupe-

rum

rum interea vsus sequestratis. Et ne in solos Clericos hæc exempla edere ausum putemus; quo pacto militem tractarit audiamus, nomine Osbernum Giffard, moniales duas ex cœnobio Wiltonienſi ausum abducere. Excommunicationis ſententia in primis percuſſit, & ab ea cupientem abſolui, his legibus relaxauit; Primum, ne vnquam poſtea quoad viueret monialium cœnobium ingrederetur, aut monialis cuiuſquam vteretur conſortio: Tum vt tribus diebus Dominicis in Eccleſia parochiali quæ eſt Wiltoniæ, virgis nudus cæderetur; eandemque poſtea pœnam tam in foro mercatorio quam in Eccleſia parochiali de Shaftsburia publice ſubiret: Deinde, multorum menſium ieiunium ei indictum eſt; Omnibus militaribus ornamentis detractis priuatus; veſtibus vti iuſſus coloris griſei aut confectis ex ouinis pellibus; & camiſiam non induere, priuſquam tres continuos annos in terra ſancta exegiſſet. Ante omnia vero, vt moniales ad cœnobium reduceret, imperatum. Hæc ſe facturum omnia fides ab illo iureiurando facta eſt. Archiepiſcopus huic ſedi præfuit annos 13. & menſes ferme 6. retento, quoad vixit Canonicatu Lugdunenſi, quem cum permulti ab illo peterent, ab eo nullo modo receſſurum reſpondit, ne forte in exilium pulſus à Rege (cui ſæpe audaciſſime reſtitit) non haberet alibi quo ſe reciperet. Opes reliquit moriens vltra 5000. librarũ Anglicarum pretio æſtimatas, & tamen collegium extruxit Wingamiæ, quod poſtea dirutum ab Henrico octauo, compertum eſt tum prædia habuiſſe annui cenſus ad octoginta & quatuor libras noſtræ monetæ: Et conſanguineos ita locupletauit, vt eorũ poſteros noſtra ætas viderit equeſtri dignitate florentes, & diuitijs affluentes, in magna potentia ac authoritate viuere. Sepultus fertur, in Eccleſia ſua, ſed vbi loci, deſignatum non comperi.

49. ROBERTVS WINCHELSEY.

1294. Ed. 1. 23.

QVo genere ortus fuerit, aut vbi natus qui mox in Archiepiſcopatu Peckamo ſucceſſit Robertus Winchelſeius, traditur opinor à nemine. Hoc certe conſtat, primis literarum elementis puerum Cantuariæ imbutum; vbi ob ingenij

ingenij acumen, morum modeſtiam, & indolem vſque quaque egregiam etiam in illa tam tenera ætate, ita pleriſque fuit in admirationi; vt non deeſſent qui vel tum, Archiepiſcopum eum Cantuarienſem olim futurum hariolarentur. Academicis ſtudijs maturus, ad Mertonenſe collegium Oxoniæ inſtituendus mittitur, & inde poſtea Lutetiam, cuius Academiæ, priuſquam diſcederet, Rector euaſit, gradu prius honeſtatus Magiſtri artium. Munere prædicto poſtquã magna integritatis & prudentiæ laude fuiſſet perfunctus, patriam repetens, Oxoniam peruenit denuo; vbi concionando, legendo, diſputando, cum eximiæ eruditionis ſpecimen edidiſſet, Theologiæ primum Doctor, ac mox Academiæ Cancellarius creatus, in eo magiſtratu ita ſe geſſit, vt ad res quaſlibet magnas adminiſtrandas par videretur. Quare, breui poſtea Archidiaconatu Eſſexienſi, & Canonicatu donatur in Eccleſia Paulina, vbi quotidie fere è ſuggeſtu populum docendo, in rebus ad religionem ſpectantibus ſedulo inſtituebat. Archidiaconatum vero quotannis ipſe viſitabat, iuriſdictione tam moderate ac prudenter vſus, vt magnam inde laudem apud omnes reportaret. Talis cum fuerit, quis miretur, Rege, proceribus, adeoque ex omni ordinum genere pleriſq; id vehementer expetentibus, ſi à monachis Cantuarienſibus electus fuerit qui demortuo Peckamo ſuccederet? Electus itaque Romam profectus eſt quo tempore Pontificatum geſsit Cœleſtinus, homo pius, ſed præterquam quod ineruditus omnino, ingenio erat tam minime vafro, vt noctu, voce (tanquam Angeli neſcio cuius) ad decumbentis aurem per tubulum delata, perſuaderi ſibi paſſus fuerit à Benedicto Caietano (qui poſtea Bonifacij octaui nomine ipſi ſucceſsit) vt Papatum abdicaret, & eremum repeteret, vbi ante Pontificatum vitam egerat monaſticam. Non ſolum Eremitam hunc imperitum, ſed omnes in vniuerſum Cardinales Romanos ſumma Winchelſæi eruditio attonitos reddidit admiratione, adeo vt, parem eius cum tanta prudentia & moderatione coniunctam, nuſquam reperi poſſe exiſtimarent. Quapropter in Cardinalium gregem eum cooptare voluerunt, ſecumque retinere, niſi ille multis rationibus redditis

redditis cur id neque sibi neque reip. expediret, ægre tandem obtinuit, vt sacratus & pallio donatus, in patriam rediret. Quo die solenni ritu Cantuariæ in throno Archiepiscopali collocatus est, consecrasse dicitur in Episcopum Landauensem Ioannem Monumethensem, & decem Theologiæ Doctoribus decem contulisse opima sacerdotia, decemque itidem paulo exiliora totidē in eadem facultate Baccalaureis. Interea vero vacante adhuc sede, Edwardus Rex clero Westmonasterij congregato, flagitauit ab ijs, vt bello magno ingruente à Gallo, & ærario exhausto, in bellicos sumptus omnium Ecclesiasticorum annui prouentus dimidium velint contribuere. Ad onus tam intolerandum (si forte id fieri posset) deprecandum, missus est præter alios, Gulielmus de Monteforti Ecclesiæ Paulinæ Decanus, qui vna cum sociis ad Regem introductus, verba paucula eloquutus, ad pedes regios corruit derepente mortuus. Qua re nihil ille commotus, misit postridiè Ioannem quendam de Hauering militem, qui ad Clerum congregatum admissus elata voce interogauit, ecquis adesset qui petitioni regiæ auderet refragari? Si quis (inquit) talis existat, prodeat in publicum, vt cum illo agamus tanquam pacis & reip. perturbatore. Ita obmutescentibus præ metu omnibus, concedi visum quicquid fuerat postulatum. Cæterum cum reuersus Archiepiscopus, synodum coegisset, conqueri cœperunt vehementer omnes de vi sibi illata; atque ille dicere, contra ius fasque ab illis factū, quando onus huiusmodi Ecclesiæ humeris impositum suscepissent; quippe in concilio Lugdunensi decretum nuper, non licere Ecclesiastici ordinis cuiquam, magistratui laico pecuniam dare, sine summi Pontificis nutu & consensu; ideo credo, ne à Clero principes aliquid perciperent emolumenti, antequam lucri bonam partem, paciscerentur pontifici communicandam. Hunc igitur Canonem se inuiolatum in posterum seruaturos recipiunt. Verum enimuero, quamvis tam recenter Rex adiutus ab illis, de subsidio hac vice non interpellaret eos; tamen post annum vnum aut alterum, in debellanda Scotia ingenti absumpta pecunia, ordinum conuentum (quem Parlamentum vocamus) vt nerues

belli

belli pecuniã cõpararet Berwici indixit. Vbi cum laici liberaliter dando voluntati regiæ morem gessissent, Clerus ne teruncium quidem largitus est, Lugdunensis Concilij decretũ obtendens, quo prohiberi se dicebat, de Ecclesiasticis facultatibus quicquã detrahere, & principib⁹ conferre inconsulto Papa. Quapropter prorogatis comitijs, vt Londini post vnũ aut alterum mensem ordines iterum conueniant, imperatum. Interim vero omnia Ecclesiasticorũ hominum frumento iam plena horrea, occludi Rex præcipit, & publicis sigillis obsignari. Deinde (quod plurimum valuit ad istorum frangendam pertinaciam) legum patrocinium vniuerso Clero subtrahit, quem protectione sua per edictum excludit, vt illius ordinis nemini posthac licuerit, alicui litem intentare, cum aliorum querelis quibuscunq; ipsis esset respondendum. Die proinde constituto cum conuenissent, non ausi amplius refragari; manus dant omnes, Archiepiscopo duntaxat excepto; qui cæteris quintam partem annui fructus Regi cõcedendam decernentibus, hoc solum præfatus, saluet vnusquisq; animam suam, exurgens derepente, discessit. Quam ob contumaciam Rex iratus, bona eius omnia fisco adiudicat, nescio quid præterea minitans. Breui tamen postea bellum Gallo illaturus, antequam discederet, in gratiam hominem recipere consultum putauit. Reuersus autem, multa ac grauissima impegit ei crimina, ac proditionem in primis, quasi cum proceribus coniurasset se absente; quos, vt exauthorato ipso, carceribusq; perpetuis damnato, filius suus Edwardus regno præficeretur, molitos, palam erat. Vtrum vero Archiepiscopus hic noster tam scelerati consilij particeps fuerit, haud plane constat. Hoc attamen constat, clementiæ regiæ humillime sese summisisse, & in genua procumbentem veniam admissorum multis lachrimis effusis petijsse, idq; ea animi deiectione, vt qui noxium negauerit, constantiam animiq; magnitudinem tanto præsule dignam non possit in eo non desiderare. Rex igitur submissione huiusmodi ne quicquam delinitus, facessere iussum proscribit, bona omnia mobilia & immobilia fisco adiudicat, ac aqua denique & igne interdicit, sub graui pœna interminatus ne

quis tecto recipiat, aut aliqua re iuuet. Eo iam redactus erat, vt misero fuerit fame pereundum, nisi Ecclesiæ suæ Cantuariensis Monachi clanculum aliquandiu fouissent, donec in Galliam traijciendi facultas data est : Quod illis postea magno constitit. Nam Rex, id quam primum resciuit, ipsos etiam proscripsit, & octoginta homines victum ostiatim emendicare coegit, donec post aliquantum temporis exoratus, Monasterio rebusq; suis illos restituit. Vi adeo & ex voluntate Principum ea tempestate omnia gerebantur. Nos quam fœlices, quibus datum est, iuxta præscripta legum nostris rebus in omni libertate ac tranquillitate frui ? Biennio totum in exilio Archiepiscopus transegit ; Papa miserum adeo non subleuante, vt accusatum à Rege, ab executione officij sui & tam temporalium quam spritualiũ administratione suspenderit, donec à criminibus obiectis se purgasset. Rex tandem Edwardus fere septuagenarius morbo absumptus decessit. Filius qui successit, clementiæ specimen editurus, literis suis Archiepiscopum reuocatum dignitati suæ rebusq; omnibus restituit. Vnde factum est, vt redditis fructibus Archiepiscopalium prædiorum in absentia sua perceptis, ex pauperrimo, opulentissimus derepente euaserit. Sæpe igitur cum de ærumnis quas in exilio perpessus est incideret mentio, hanc vsurpare solebat sententiam, *Nihil nocebit aduersitas vbi nulla iniquitas dominatur*. Vix dum redierat, quando illico aliud periculũ non leue, creauit illi, animi insita audacia. Rex nouus, consilio vsus Petri cuiusdam Gauestoni (iuuenis luxurioſi, quem ne filij sui mores corrumperet, Rex pater in Hiberniam relegarat) Episcopum Couentrensem Walterum de Langton in vincula coniecerat. Quod grauiter ferens Archiepiscopus, in Synodo tum forte congregata, nihil passus est decerni, nisi Episcopo prædicto reddita libertate. Hanc procacitatem, Rege seu conniuente seu ad tempus dissimulante, impune tulit, ac ætatis reliquum in magna trãquillitate, rebus semper ad vota fluentibus transegit. Decessit Otefordiæ Maij 11. 1313. cum Archiepiscopus sedisset annos circiter 19. Homo (nisi forte in aduersis) animo satis magno. Conatibus Gauestoni, Spenserorum, & aliorum

aliorum qui iuuentutis Regiæ habiti ſunt corruptores, ſe crebro oppoſuit. Ioannem Warrenum Surreiæ Comitem, qui repudiatavx ore pellicem alebat, ad iuramentum adegit, quo nunquam poſtea ſe cum illa rem habiturum, fidem fecit. Poſtea tamen cum liberos aliquot ex ea ſuſcepiſſet, ad Synodum Archiepiſcopali mandato citatus eſt, vbi tam periurij quam adulterij criminibus oneratus, amaſiam tandem relinquere coactus eſt. Beneficia eccleſiaſtica nunquam niſi doctis contulit, ſpretis ſemper illis qui precibus atq; nobilium gratia freti ambirent. Literarũ in Academia ſtudioſis quamplurimis, annuam dedit pecuniam vnde alerentur. In eleëmoſynarum quotidiana largitione, omnes omnium temporum Archiepiſcopos traditur ſuperaſſe. Nam præter menſarum reliquias, ſingulis diebus Dominicis & Veneris, vnicuiq; petenti panem dedit valentem quartam denarij partem; & petebant plerunq; annona cara cum eſſet, non pauciores quinq; hominum millibus, affluente vero, quatuor millibus raro pauciores. Feſtis item ſolennioribus 150. denarios totidem pauperibus diſtribuere ſolebat. Infirmis præterea ſenioue confectis, prodire haud valentibus ad eleëmoſynas petendas, mitti ſingulos panes iuſſit & cibi præterea nonnihil. Subleuabat inſuper eos qui à ſecunda fortuna caſu ad inopiam deciderant, quoſq; pudor à mendicitate prohibebat, veſtibus illos & pecunia donando. Ob has aliaſque animi virtutes, Sanctus indicatus eſt ab imperita plebe, qui ad tumulum eius crebro accedentes, eum ibi ſuperſtitioſe adorarunt. Is prope altare S. Gregorij ſitus in muro auſtrali, eam ob cauſam amotus eſt, vt nunc veſtigium eius non appareat. Libros omnes & ſupellectilem quam reliquit (haud magni ſane pretij, neq; enim ijs in rebus ambitioſus fuit) Eccleſiæ ſuæ Cantuarienſi legauit.

50. WALTERVS RAYNOLD.

MOnachis Cantuarienſibus conceſſa à Rege facultate, defuncto Winchelſeio ſucceſſorem ſufficiendi; elegerunt illi Canonice Thomam Cobhamum Sarisburienſem Decanum, virum tam pietate quam doctrina adeo inſignem, 1313. *Ed.2. 7.*

vt vix alio nomine passim innotuerit quam Boni-clerici. Rex vero huic sedi præficere cupiens Walterum Raynold Episcopum Wigornienſem, quem (quod virum prudentissimũ sibiq; fidelissimum existimaret) dilexit plurimum; nunciata Thomæ electione, Romam extemplo misit qui Pontificem enixe rogarent, vt Walterum suum quoquo modo sedi Archiepiscopali ingereret. Lætus ille occasionem à Rege oblatam Episcoporum eligendorũ ius ad se transferendi: Prouisionem sedis Winchelseio adhuc viuente ad se reseruasse dicens; electione spreta, vocis suæ oraculo Raynoldum Archiepiscopum pronunciat. Thomas aliquandiu electionis suæ causam Romæ defendit, donec perspiciens tandem, contra tam potentes aduersarios frustra iure contendi, Episcopatum Wigornienſem à Raynoldo relictum accipit oblatũ, & electioni prædictæ renunciat. Walterus iste in aula longo tempore fuerat versatus, vbi Edwardo primo Regi à sacris, Ecclesiæ Wimbertonensis rectoriam consequutus est, ac deinde per Edwardum secundum, Angliæ factus est Thesaurarius primum, mox Cancellarius, deinde anno 1308. Wigornienſis Episcopus. Diplomata siue bullæ translationis eius in Ecclesia arcuata Londini promulgatæ sunt Ianuarij 4. (computatione Anglicana, secundum quam nouus annus Martij 25. incipit) 1313. Pallium accepit Februarij 17. sequenti, ac tum demum magna cum pompa inthronizatus est Aprilis 19. 1314. Rege, Regina, & Proceribus magno numero præsentibus. Archiepiscopatum ingressus, nihil habuit antiquius, quam largitionibus & annuæ pecuniæ pollicitatione efficere, vt cum prouocantibus ab eo ad sedem Romanam summo strictoq; iure ageretur, probe gnarus quantæ molestiæ antecessoribus suis fuissent creatæ per iniustas & friuolas appellationes. Tum bullas octo impetrauit, in quibus totidem priuilegia eaque ampliſſima illi sunt concessa. Prima nimirum, vt toto proximo triennio (cohibita interim suffraganeorum & prælatorum iurisdictione) totam prouinciam Cantuariensem visitare liceat. Secunda, vt loca quibuscunq; priuilegijs exempta liceat etiam visitare. Tertia, vt ıregulares ducentos ad priorem statum possit restituere.

Quarta,

Quarta, vt cum centum Clericis ætate minoribus pro natalium defectu dispenset. Quinta, vt centum homines absoluat qui in Clericos violentas manus iniecerant, à solo Pontifice aliter absoluendos. Sexta, vt 40. Clericis plura beneficia Ecclesiastica curata simul retinendi facultatem concedat. Septima, vt quotiescunque Ecclesiam aliquam Cathedralem vel collegiatam visitauerit, promotionem aliquam Ecclesiasticam in eadem, cui voluerit conferendam sibi possit reseruare. Octaua, vt facultatem habeat vbicunq; concionatus fuerit, visitauerit, iter fecerit, aut hospitalem mensam tenuerit; criminum omnium centum retroactis diebus perpetratorum, veniam, confitentibus & contritis concedendi. His munitus priuilegijs ad visitationem se accingit. Ac Lincolnienſem dioceſim (omnium totius Angliæ maximam) ipse quidem præsens visitauit. Huic vero proximam ingressus Norwicensem, auocatus est à Rege, exorto à Baronibus motu. Quapropter visitationis quod reliquum erat, procuratorum curæ commisit. Composito tumultu per Barones excitato, & eius authoribus permultis capitali pœna affectis; Episcopus Herefordensis Adamus Tarltonus iudicio sistitur criminis eiusdem reus. Londini ea tempestate aderant totius Angliæ Episcopi fere omnes. Illi de Herefordensis periculo certiores facti, celeriter accurrunt. Archiepiscopi inprimis, Cantuariensis, Eboracensis, & Dublinensis, erectis crucibus, Episcopis deinde decem comitati, & Ecclesiasticorum hominum magna caterua, ad tribunal accedunt, & præfati, nō decere vt Ecclesiæ membrum in foro laico iudicetur; vi hominem abreptum abducunt secum. Hac de re quæ amplius essent dicenda enarrabimus posthac quando ad Wintonienses peruentum fuerit. Nam iste Cantuariensis nostri opera Regi postea reconciliatus, Edwardo tertio regnante, ad Ecclesiam Wigornienſem translatus, postea porro Wintonienſem præsulatum adeptus est. Rex interea ab vxore sua bello petitus, victus, & in ordinem redactus, magna crudelitate in carcere necatus est. Walterus Archiepiscopus, quo nemo vnquam gratia & authoritate apud illum plus poterat, ingratitudine portentosa sibiq; tandem exitiosa, patronū tam

benignum, à quo quicquid demum peteret, nunquam tulit repulsam, in aduersis deseruit, & obseruantiam fidelitatemque simulans, pecunias tamen Reginę suppeditauit. Iacobus quidam Barkleius, legitima electione Exoniensis Episcopus fuerat designatus. Hunc à Cantuariensi confestim consecrari imperat Regina, pulso captoq; marito rerum iam potita. Ambigit ille vtrum inconsulto Papa id ipsi facere sit integrum. Homo tandem animo plusquam pusillo, fœminæ, ingenio atroci & violento præditæ non ausus refragari, obtemperat mandato. Papa vero (qui illius Episcopatus prouisionem sibi se reseruasse dicebat) eiusce rei certior factus; iracundia ingenti exardescens; tot minis & conuitijs ignauum & meticulosum Archiepiscopum exagitauit, vt ægritudine animi confectus, iracundiæ Papalis nuncio paucos dies superstes, animam exhalarit, cum annos sedisset 13. menses 9. & dies insuper 21. Tumulatus est in muro australi Ecclesiæ suæ prope Hubertum. Homo eruditione exili præditus, sed ob prudentiam, æquitatem, rerumq; gerendarum scientiam laudandus, nisi quando pusillanimitas in causa fuit vt ab officio discederet. Monachis Ecclesiæ suæ dedit mannerium de Caldcot & siluam Thorlhotensem.

51. SIMON MEPEHAM.

1327. *Edw.* 3. 1.

SImon Mepham, sacræ Theologiæ Doctor, Ecclesiarum Ciceſtrensis itidemq; Landavēsis Canonicus, & Tunstalensis Rector, oriundus in Cantia, sed in Mertonensi Collegio Oxoniæ educatus, homo (vt illa ferebant tempora) egregie doctus, à Monachis Cantuariensibus Archiepiscopus tunc electus est, à Rege probatus, & Papa iubente Avenione consecratus anno 1327. Reuersus, haud quicquam prius pro potestate gessit, quam excommunicationes emittere in authores indigniſſimæ necis Walteri Stapeldoni Exonienſis Episcopi, de qua Exonienſium Catalogum consulas licebit. Paulò deinde postea inter ipsum & Monachos suos Cantuarienses altercatio exorta est de quibusdam prædijs. Illi, iniuriam sibi factam ab Archiepiscopo apud Pontificem conqueruntur, qui misso Cantuariam nuncio, hanc

causam

cauſam cognoſcendi litemq; terminandi dat facultatem. Hic ſiue iure ſiue iniuria ſententiam tulit pro Monachis, & expenſas litis ſeptingentis libris æſtimavit. Interea, provinciam ſuam, more anteceſſorum ſtatuit viſitare. Roffenſem dioceſim, Ciceſtrenſem, Sarisburienſem ac Wellenſem, nemine repugnante peragravit, vbiq; comiter & pro dignitate exceptus. Grandiſonus vero Exonienſis Epiſcopus, neſcio qua de cauſa ab eo viſitatus ad Papam provocans, venienti ad Eccleſiam ſuam armata manu reſtitit; cumq; prope eſſet vt congreſſi confligerent; authoritate Regis certamen ad tempus diremptum eſt, & Pontificis iudicio terminandum relinquitur. Archiepiſcopus vero hanc contumeliam ægerrimè ferens; nec minus commotus dedecore ſimul & iactura qua ex ſententia per nuncium Pontificium nuper lata fuerat affectus: Dolori impar, incidit in ęgritudinem, qua domum nondum reverſus abſumptus eſt Magfeldię Octob. 12. 1333. cum annos ſediſſet prope ſex. Cadaver Cantuariam deportatum eſt, & marmoreo ſepulchro conditum à parte Aquilonari Capellæ quę Diuo Anſelmo dicata eſt.

52. IOANNES STRATFORD.

POntifices Romani, poſtquam magno molimine Chriſtianos Principes ab Epiſcopatuum inveſtitura ac donatione deieciſſent, vt Eccleſijs Cathedralibus (id enim præ ſe ferebant) ius electionis aſſererent; in hoc iam poſtea omnibus ingenij nervis incubuerunt, vt deſignandorum antiſtitum ius Capitulis cathedralibus per ipſos acquiſitum, illis quoquo modo ereptum ad ſe transferrent. Variæ rationes ad hanc rem excogitatæ ſunt, ſicuti ſuperiora legentibus ſatis poteſt liquere. Nihil vero firmius, aut validius viſum quam quo nihil impudentius, ex plenitudine poteſtatis licere ſibi contendere, Eccleſia qualibet nondum vacante, de ſucceſſore futuro providere. Hoc cum ab initio ra[illegible]eret, & plerunq; non ſine prætextu aliquo ſpecioſo; non admodum repugnatum eſt, donec mox ſuccedere hanc technam conſpicientes Pontifices; vt Eccleſia quævis incumbente deſtituta eſt, proviſione papali reſervatam eam illicò dictitarent. Qua ratione, 1333. *Edw.* 3. 8.

ratione, non ſolum Epiſcoporum, ſed Abbatum etiam, Canonicorum & ne quid promotionum Eccleſiaſticarum intactum reliquiſſe videantur, Rectorum & Vicariorum omnium deſignationem (in ſacerdotijs ſaltem paulo opimioribus) ſui adeo iuris fecerunt; vt quoſcunq; demum quiſquam haberet propitios, ceu patronos, ceu ſuffragatores, confidere tamen non poſſet ſe quicquam in Eccleſia conſequuturum, priuſquam pecunia data, vt id Curia Romana ratum haberet, effeciſſet. Imo, non raro contigiſſe certum eſt, vt qui magno ſumptu prouiſionem Pontificiam comparaſſet, clauſula quadam fraudulenta (Non obſtante appellant) recentiori bullæ inſerta, emptione ſua excluderetur. Hucvſq; tyrannis Pontificia proceſſerat, quando Mepamo mortuo, ſpreta iam electione Monachorum tanquam inutili & minime neceſſaria, Rege vero petente; per proviſionem Papalem Ioannes Stratford Wintonienſis Epiſcopus, in ſede Metropolitica Cantuarienſi collocatur. De cuius viri natalibus, aut educatione, traditum non reperi quicquam: niſi quod Oxoniæ literis nonnunquam navarit operam. Iuris vtriuſq; ſtudio ab ineunte ętate incubuiſſe conſtat, & iuvenem adhuc Archidiaconum factum Lincolnienſem. Eam iuriſdictionem cum prudenter aliquandiù adminiſtraſſet; à Waltero Archiepiſcopo, curiæ ſuæ Arcuatæ Decanus ſiue ſummus iudex prefectus eſt. In quo gerendo magiſtratu, non minus iuris ſcientiam, quam in rebus diiudicandis, litibuſq; definiendis acerrimam perſpicaciam, prudentiamq; ſummam declaravit. Hinc Regi Edwardo ſecundo innotuit, & intimis eius conſilijs adhibitus, Secretarius ab eo conſtitutus eſt. Contigit vero vt Legatus ad Pontificem Avenione ageret, quando ibi de morte Wintonienſis Epiſcopi nunciatum eſt. Walterus igitur Archiepiſcopus qui eum hucvſque produxerat, & ad altiora evehendi cupidus erat; ſcriptis ad Pontificem literis, ab eo petit enixe, vt Epiſcopatum vacantem in eum velit conferre. Annuit Papa, & per proviſionem eius, Epiſcopus declaratus, conſecratus eſt in Dominica quando cantari conſuevit, *Multæ tribulationes iuſtorum, &c.* quod ille ominoſum arbitratus, in toto vitæ curriculo continuas

tinuas imminere moleſtias ſtatim pronunciavit. Neq; certe opinione ſua falſus eſt. Vix enim reperias inter omnes qui Cantuarienſi ſedi vel ante illum vel poſt præfuerunt, qui omnem adhibens operam & diligentiam ne qua offenderet; ſine aliqua ſua culpa plus offenſarum contraxerit, pluribuſve ærumnis & difficultatibus conflictatus ſit. Fuit ea tempeſtate Angliæ Cancellarius, Robertus quidam Baldocus, ea apud Edwardum ſecundum Regem gratia & authoritate, vt propter facilitatem ingenij, quovis eum flectere aut ad quidvis poſſet impellere. Illum mira inceſſit cupido Epiſcopatus Wintonienſis potiundi; & cum præreptum ſibi hunc bolum cognoviſſet; Regem, ſua ſponte iratum ſatis, quod ſe inconſulto hunc Epiſcopatum aut Papa tradere voluerit, aut Stratfordus auſus ſit accipere, inſtigavit ita, vt nouum hunc Epiſcopum proſcripſerit illicò & Epiſcopalium prædiorum fructus fiſco inferri mandaverit. Tum varijs edictis in ius vocatum, & præ metu deliteſcentem, nouo quodam atrociſſimoq; edicto promulgato, interminatur, ne quis ædibus aut hoſpitio excipiat, eive alimenta miniſtret, aut aliquid demum commercij cum illo habeat. Annum vnum integrum, ſe vt potuit apud amicos occultans, magno in metu, omnium rerum inops vixit. Pontifice tandem per literas deprecante & Waltero Archiepiſcopo demonſtrante quam æquum non eſſet virum doctum & pium de Rege propter obſequium bene meritum, talia pati ſine culpa aliqua ſua: lenita nonnihil iracundia, reſpondit Rex, hæc quidem omnia ſe feciſſe Baldoco inſtigante, attamen non ſine cauſa. Cur enim patiatur Pontificem in Anglia ſua adeo impunè graſſari, vt cunctas promotiones Eccleſiaſticas pro libitu diſponat? Tum Walterus, vſurpationem huiuſmodi iniuſtam, primo quoq; tempore amoliendam optat, ſed edicto prius promulgato, aut lata lege; Stratfordum vero ita grauiter non peccaſſe, cum viam ab alijs permultis nuper calcatam ingreſſus ſit. Quid plura? his alijſque rationibus permotus Rex, in gratiam hominem recepit, iutimis eum conſilijs adhibuit, in legationibus multis opera eius vſus eſt, & ſummis regni negotijs gerendis præpoſuit; quæ tanta

non

non ſolum ſolertia ſed fide etiam adminiſtravit, vt poſtea ab omnibus deſerto Rege prædicto, imo ab ipſo etiam Waltero; iſte tamen ab obſequio eius nunquam voluerit diſcedere, aut adverſæ parti adhærere. Quapropter, à Regina & conſiliario eius Mortimero, Rege iam exauthorato, ad necem deſignatum ferunt, idq; cum inaudiviſſet, ad latebras iterum quærendas adactum. Rege, cæteriſq; omnibus abſumptis qui ipſi extiterant fideles (hoc vno excepto) gnara Regina, aliud huic non obijci quãquod Domino bene merẽti perfidus eſſe noluerit; non ſolum ſimultatem deponit, ſed Angliæ porro Cancellarium conſtituit, loco Baldoci, in carcere mille cruciatibus enecti. Sic nimirum nonnulli. Alij, quibus magis aſſentior, non Cancellarium, ſed ſummum Anglię Quęſtorem, factum aſſerunt quem hodie Theſaurarium appellamus. Wintoniæ poſtquam annos 10. ſediſſet, Papa, via iam trita incedens, nulla requiſita electione, ad Archiepiſcopatum Cantuarienſem, Rege id petente, ex plenitudine poteſtatis ipſum (ſicut antea retulimus) transfert: Et Monachi repugnare non auſi, Archiepiſcopum iam renunciatum ipſi quoq; eligunt. Hæc erant tempora, quando Rex ille magnanimus Edwardus tertius, ad ſubigendam Galliam ingenti animi impetu ferebatur. Adminiſtrationem regni ſe abſente, noui Archiepiſcopi fidei traiecturus commendat. Qui præterquam quod in genere pollicitus eſt, munus ſibi commiſſum fideliter omniq; adhibita diligentia curaturum; recepit porro, in hac expeditione nummos illi non defuturos. Hoc nimirum bellum, ab omnibus omnium ordinum hominibus tam cupidè expetitum nouerat, vt nullam pecuniam tam magnam exiſtimarent, quam Rege poſtulante promptiſſimè non penderent, quam diu ibi locirem gereret. Nec vero opinione falſus eſt. Nam vix in Galliam Rex appulerat quando auri vis ingens ad huius belli ſumptus tolerandos coacta eſt; magna animi alacritate conferentibus ſingulis quicquid fuerat imperatum. Hanc pecuniam, quam in duos aut tres annos ſuffecturam omnes erant arbitrati, Rex iuuenis ideoque ad errorem procliuis & ſuorum fraudibus obnoxius, anno non dum circumacto abſump-

absumpserat. Miratus vehementer Archiepiscopus tantam pecuniam tam celeriter exhaustam; Regem literis hortari non destitit, dispensatores eiusdem amoueret: Fieri non posse contendens, vt bona fide sui secum egerint. Rex è contra interpellare Archiepiscopum, vt promissi memor, pecuniam (belli neruos) subministraret, qua nimirum vehementer iam cœperat egere. Ille vero probe gnarus quam magnæ difficultatis res esset futura, post subsidia tam larga tam recenter exhibita, alia tã cito à subditis extorquere; hortatur, vt pacis conditiones à Gallo iam aliquoties victo oblatas accipere non grauetur. Quod consiliũ Rex iniquissime, si forte nõ ferebat, at tamẽ ferre visus est. Sed cũ aliud nõ haberet quod faceret, pecuniæ, & quam attulerat secũ & quicquid à fœneratoribus poterat mutuari, nihil relicto; domũ, exercitu alteri' fidei commisso, reuerti decreuit: Militibus dicens, Gallo se proditum ab Archiepiscopo, qui nummos ad stipendia illis persoluendos detineret secum; Fœneratoribus autem solutionem flagitantibus, debita illa omnia Archiepiscopum in se recepisse, vtpote qui, auri magnam vim vt fidem ab ipso datam exolueret, iam apud se coactam domi haberet. Horum igitur incommodorum inuidia partim lenita, partim in Archiepiscopum conjecta; consultum porro visum est, vt in Angliam Rex traijciens, Archiepiscopum simul cum Cancellario & Thesaurario in vincula protinus conijciat. Noctu, subitò & inexpectatus Rex appulit. Et Episcopos Ciceſtrensem Cancellarium atque Lichfeldensem Thesaurarium captos in arce Londinensi incarcerauit. Archiepiscopus, pridie forte fortuna, Lametha nescio quo profectus fuerat, & cum de Episcoporum casu inaudiuisset, similia veritus, Cantuariam se subtraxit. Missus illuc nobilis quidam, Regio nomine imperat, vt mercatoribus certis transmarinis, ingentem pecuniæ summam cuistigiò persoluat, mutuo ab illis acceptam & quam ab Archiepiscopo pendendam Rex receperat, quia id se facturum discedenti spospondérat: Hoc si non faceret extemplò, oportere vt illis se ipsum tradat obsidem, quo sic fides fiat tempestiuæ solutionis. Paulo deinde postea venit à Duce Brabantiæ nuntius, quem cum conue-

nire

nire Archiepiſcopus recuſaret, citatione neſcio qua in ſcriptis concepta monitus eſt, vt quoniam ſub bonorum ſuorum hypotheca atque pignore ſeſe obligaſſet de pecunijs reddendis, quas Rex ad bellicos vſus à ſe mutuo ſumpſiſſet, pecunias prædictas huic nuntio perſolueret, aut in Flandriam traijceret, ibi rationem redditurus cur id non debeat facere. Ex his Archiepiſcopus perſpiciens quanta iam ingrueret procella, perſcriptis ad Regem literis, de criminibus obiectis diligenter ſe purgat: Obſecrat deinde ne accedere ad ſe iubeat, donec conuocatis in Parliamento ordinibus, rationem rerum à ſe geſtarum reddat, quorum iudicium ſe non recuſaturum recipit. Deinde quia non latebat eum, ad multos Regem ſcripſiſſe ſuis de rebus epiſtolas bene longas, Londinenſem Epiſcopum, Conuentum Cantuarienſem, alioſque, hunc ipſum in finem vt omnibus innoteſcerent quæ ſcripſiſſet: Suggeſtu Cantuariæ conſcenſo, de fide ſua integritateque tam in Regem quam regnum, coram populo pro concione pluribus diſſerit, atque hoc ſumpto themate (*Non pertimuit principem & nemo potentia vicit illum. Eccle.* 48.13.) ad omnia accuſationis Regiæ capita ſigillatim reſpondet; Cumque peroraſſet, more Pontificio accenſis & extinctis lucernis, campaniſque pulſatis, omnes excommunicat qui ſe vel ſuæ prouinciæ Epiſcopum quemcunque in Regis odium aut iram traxerint, eoſve proditionis aut cuiuſquam capitalis criminis inſontes, reos fecerint. Apologia porro bene prolixa, perſcripta, eadem repetit quæ pro concione dixerat, & multis diuulgatis exemplaribus, in Eccleſijs aliquot publice coram populo hanc Apologiam legi mandat. Cogitur tandem Parliamentum & protectio regia vt tutò accedere poſſit, Archiepiſcopo data eſt. Huc cum veniſſet, ab ingreſſu prohibitus eſt, donec in ſcaccario Regis de criminibus obiectis iudicium ſubijſſet. Quapropter ne Regem amplius commoueret, ad ſcaccarium extemplo ſe contulit, vbi accuſationis formula accepta, ad Cameram Parliamentalem reuerſus, admittitur. Eo die cum nihil actum eſſet, poſtridie accedit iterum & à miniſtris regijs foribus arcetur. Quo facto, aſtantes his verbis affatus eſt; Rex me ad hoc Parlamentum

tum ſcripto ſuo vocauit, & ego tanquam maior Par regni poſt Regem, & vocem primam in Parlamento habere debens, (ſic loquitur Birchintonus) iura Eccleſiæ meæ vendico & ingreſſum in Parliamentum peto. Cumque ingredi, à ſatellitibus excluſus, non poſſet, crucem proprijs manibus apprehendit, ac firmiter aſſeruit, ſe ab eo loco non receſſurum donec Parlamentum ingrediendi poteſtas ei à Rege fieret. Dum ibi ſtaret, non defuerunt qui à conuitijs haud temperarent & Regis regniq; proditorem dicerent. Quibus ille, Maledictio (inquit) Dei omnipotentis, & beatiſſimæ matris ſuæ, & S. Thomæ, & mea, ſuper capita eorum qui ipſum Regem taliter impediunt. Amen. Amen. Prodeuntibus deinde procerũ nonnullis, obſecrat eos Archiepiſcopus vt apud Regem pro ipſo intercedant. Id cum feciſſent ac in conſeſſũ is fuiſſet admiſſus, de omnibus ſibi obiectis criminibus ſe legitime purgaturum obtulit. Vnde (inquit Birchintonus) electi ſunt duodecim pares regni Angliæ, videlicet Epiſcopi London: Hereford: Bathon: Exon: Tum Comites Arundel: Sarisburien: Huntindon: & Suffolcienſis; ac Barones, Henricus Percy, Tho: Wake, Radulphus Baſſet, & Radulphus Neuil, vt hi de criminibus Cantuarienſi obiectis deliberarent, Regique referrent quid conſultiſſimum factu ſit. Hæc omnia ad faciendum populum. Culpa erat admiſſa, & Rex, modo illius labem à ſe poſſet abſtergere, parum ſollicitus in quem ea incideret; vt plebis oculis caliginem obduceret & in Archiepiſcopum (quantum video in ſontem) omnium incommodorum infamiam deriuaret, has omnes turbas excitarat. Nam hæc tanta crimina in diſceptationem coram his Paribus nunquam venerunt. Procerum nonnullorũ interceſſione, in gratiam Archiepiſcopus recipitur, & Rex ex animi ſententia rebus in Parlamento confectis, ſua ſponte, legitime Archiepiſcopum à criminibus obiectis purgatum atque excuſatum pronunciat. Et certe, quanquam non deſint qui ſuſpicentur, munerib⁹ corruptum à Gallo, & ſatagente Papa qui Gallo multum fauebat, ſegnius eum pecuniam ſuppeditaſſe quam par erat, Regique authorem pacis compopendæ fuiſſe: Mihi tamen ſatis clarum videtur, Regi, fidelitatem

fidelitatem hominis plane exploratam fuisse; idque vel inde patere, quod cum bellum Gallicum persecuturus, Parlamento finito, illico in Galliam traijceret; hunc vnum omnibus in rebus, se in militia absente gerendis, denuô præfecerit. Hac tempestate sic vt retulimus sedata, aliquot tum postea annos in magna tranquillitate transegit. Archiepiscopus cum sedisset annos plus minus 15. in ægritudinem incidit Magfeldiæ, ibique cum omnes suas facultates famulis ac domesticis legasset, mortem obijt. Tumulo conditus est alabastrino elegantissimo ab australi parte summi altaris, in Ecclesia sua. Homo miti adeo clementique ingenio præditus, vt sæpius parcendo & sontibus ignoscendo, quam nimia seueritate aut summo iure agendo peccasse reprehensionemque meruisse palã sit. Ter quotidie egenis tredecim eleemosynas largitus est; mane videlicet singulis denarium, hora deinde nona alijs tredecim panes, pulmentum & carnes, ac denique hora pomeridiana alijs singulos panes totidemque denarios. Ecclesiæ suæ Cantuariensi cappam dedit magni pretij, mitram etiam Pontificalem & libros Decretalium atque Decretorum: Conuentui etiam Monachorum suorum centum solidorum pensionem assignauit, de Ecclesijs Preston & Boston cœnobio Feuersamensi appropriatis. Collegium denique extruxit Stratfordiæ ad Auonam (vbi natus videtur) & liberaliter adeo dotauit, vt quo tempore sub Henrico octauo dirutum est, prædia habuerit, annuo censu 123. librarum nostratium solidorum 11. & 9. denariorum.

53. THOMAS BRADWARDIN.

1348. *Edw.* 3. 23. EDwardus Rex tyrannidis Pontificiæ iam pertæsus, nec ferendum ratus vt regni sui præsulatus, sicut hactenus fecerat, pro libitu suo Papa disponeret: hanc tam grauem iniuriam per literas deprecatur, dicens, antistitum designandorum ius ad Reges antiquitus spectasse semper, donec illi ad Pontificum petitionem in Capitula Cathedralia illud transtulissent; quod si vsurpare ij supersedeant, deuolui continuo ac redire ad eum qui contulisset. Quapropter rogat, vt

vt prouisionibus & reseruationibus suis, Canonicis electionibus vim inferre desistat, aut libertatem earum quouismodo imminuere. Huius epistolæ exemplar, apud Walsingamium videre est. Petitionem hanc Papa adeo non est aspernatus, vt quanquam Regi iniquior & Gallus Gallo eiusq; rebus promouendis plurimum studeret; raro tamen cuiquam Episcopatum Anglicanum cõferret, nisi rogante Rege. Hinc vero factum est, vt Rege Pontificeq; conspirantibus, electionis iure Capitula Cathedralia plerunque exciderint. Mortuo igitur Stratfordo, cum Monachi Cantuarienses Thomam Bradwardinum elegissent: Rege tamen literis ad Pontificem datis, Ioannem Vffordum cõmendante; oraculo Papali Archiepiscopus is pronunciatus est. Filius hic fuit Comitis Suffolciensis, & Cantabrigiæ dicitur educatus, ibique iuris vtriusque Doctor creatus. Sic nimirum nescio quo authore Parkerus, cum satis constet (hunc an alium non pronuncio) Ioannem quendam Offordum (sicut ostendere possum) gradu huiusmodi his temporibus Oxoniæ honestatum. Ex Decano Lincolniensi Cancellarius Angliæ & Archiepiscopus renunciatus, pallij consecrationisq; expers moritur Iunij 7. 1348. quo tempore strage inaudita pestis in Anglia nostra sæuiens, populi nouem partes, vix decima relicta (si Walsingamo fides) sustulit. Defuncti cadauer sine pompa aliqua solenni Cãtuariam delatum, & sepultum ferunt ad parietem aquilonarem iuxta murum Thomæ Beckett, ibi (ni fallor) vbi monumentum videmus ligneum prope tumulum Warhami. Iste (quem ideo non numeramus inter Archiepiscopos quod consecratione caruerit) palatium Archiepiscopale Maydestonæ inchoauit, sed morte intempestiua sublatus absoluere nequiuit. Extincto iam sic vt retulimus Offordo, Cantuarienses Monachi, geminata electione Bradwardinũ, Rege annuente, Archiepiscopum iterum renunciant; & Papa antequam de hac monachorum electione quicquam resciuisset, illum ipsum Ecclesiæ Cantuariensi præficiendum decernit. Vix alium reperias qui adeo sine ambitu, ac nemine tamen contradicente, Archiepiscopale solium conscenderit. Sacratus est Auenione, per Bertrandum quendam S. Marci

I 255

Marci Cardinalem, in Ecclesia fratrum Minorum ibidem. Ritu consecrationis peracto, in Angliam quantum potuit properauit, vbi à Rege benignissime exceptus, temporalibus illico restitutus est. Ab aula Lametham mox secedit, vt corpus itineris longinqui laboribus defatigatum quiete reficeret. Ibi Roffensis Episcopi hospitio vsus, morbo corripitur, & diebus non multis decumbens, è viuis excedit, consecrationi suæ quinq; tantum septimanis, & 4. diebus superstes, Cantuariæ pro more non dum inthronisatus. Sepultus est in capella S. Anselmi ad murum australem. Natus fertur Bradwardinus Hatfeldiæ in Comitatu Suffolciensi, Oxoniæ vero educatus, vbi cum bonarum literarum studijs aliquot annos incubuisset, Academicorũ suffragijs procuratorũ vnus creatur anno 1325. posteaq; Doctoris in Theologia gradu honestatur. Mathematicus fuit insignis, Philosophus egregius, in Theologiæ vero studijs eousq; versatus, vt apud doctos illorum temporum, Doctoris profundi appellatione innotuerit; eamq; non immerito delatam illi fatebuntur credo, qui libros ab illo conscriptos perlegerint. Verum in hoc homine nihil erat quod potius laudaueris quam morum vitæque sanctimoniam, ob quam cæteraſq; virtutes, à Stratfordo delectus est, vt Regi esset à confessionibus. In quo munere ita se gessit, vt optimi simul ac prudentissimi viri laudem retulerit. Regem siquidem à recto deflectentem increpare consueuit audacter, ea tamen prudentia verborumq; lenitate, vt animum Principis nunquam offenderit. Neq; vero illum solum monuisse contentus, habitis sæpe coram exercitu concionibus, milites se efferentes & propter crebras de hostibus victorias ferocientes, ad humilitatem ac modestiam hortatus est, & erga Deum omnium bonorum largitorem, gratitudinem. Non desunt certe inter scriptores, qui insignes illas Edwardi victorias, huius potius sanctitati ac virtutibus acceptas ferendas existiment, quam cuiuspiam seu fortitudini seu prudentiæ. Iste tamen qui cum talis habitus fuerit, vt à Rege suo nihil non potuisset impetrare, ægre persuasus est, vt Ecclesiæ Paulinæ Cancellariatui præbendam in Lincolniensi Ecclesia adiungeret. Et ad Archiepiscopatum quod attinet,

tinet, certo certius est, nihil facilius fuisse quam quo tempore primum electus est, Regem suffragatorem habere si id sibi annitendum existimasset. Nam cum essent qui mirari se dicerent, electionem de illo factam Regem non probare, respondisse dicitur Rex prædictus, non libenter se tali confessore cariturum, cariturum tamen libentissime si illum Archiepiscopatum cupere perspexisset.

54. SIMON ISLIP.

SImon Islip, in Collegio Mertonensi Oxoniæ educatus, Legum Doctor ibi creatus, factus est primum Ecclesiæ Paulinæ Canonicus, tum curiæ Arcuatæ Decanus, & inde Secretarius Regius, in numerum eorum allectus qui Regi erant ab arcanis, & intimis consilijs, posteaque priuati sigilli custos constitutus. Ioannes Stratfordus morti vicinus, Cantuarienſem Archiepiscopum eum olim futurum vaticinatus fuerat. Neq; vaticinij fidem fefellit euentus, duobus vix annis elapsis Archiepiscopo illo declarato, quanquam interea duo fuerint qui eam dignitate ipsi præripuisse visi sunt. Monachi approbante Rege elegerunt, & Papa electionis nulla habita ratione, Archiepiscopum renunciauit ex plenitudine potestatis. Oct. 4. 1349. promulgatæ sunt in Ecclesia Arcuata Londini bullæ, quarum virtute mense Decembri proxime sequenti consecratus est in Ecclesia Paulina, Episcopi Londinensis ministerio. Vt sumptui parceret, inthroniſatus est clanculum. Homo siquidem deparcus fuit & frugi, externæ pompæ splendorem nihili æstimans. Sed & seuerus admodum fuit. Cum dioceſin suam primum visitaret, multos ob varia peccata sacerdotijs eiecit. In Roffenſi & Cicestrenſi nihil agere visus, vt nimiam in eo lenitatem non pauci reprehenderent. Reuersus vero domum, vocatos ad se delinquẽtes mulctauit ita, vt seueritatem in eo pauci iam posthac desiderarent. Certe Lincolnienſis Episcopus Ioannes Synwell, asperitatem eius adeo veritus est, vt magna data pecunia diploma bullatum à Papa impetrarit, quo se suosque ab Archiepiscopi huius iurisdictione defenderet, quod tamẽ postea Islepo flagitante rescissum est, & reuocatum, idq; hac

1349. Ed. 3. 23.

occasione. Gulielmus quidam de Palmorna ab Academicis Oxonienſibus in Cancellarium legitimè electus, à dicto Epiſcopo ea tempeſtate confirmationem pro more petijt, quia Oxonium Lincolnienſis dioceſis pars tunc temporis cenſebatur. Verum is, qua de cauſa incertum, de die in diem rem prolatando, negotium adeo non expedit tempeſtiue, vt Academici de grauamine iniuriaq; cõqueſti ad Archiepiſcopum prouocarint, qui Epiſcopo tempus præſcripſit ante quod, electum prædictum confirmaret, vel cur id non faceret rationem redderet mature. Tempore conſtituto adfuit electus vna cum Procuratoribus Academiæ vt admiſſionem poſtularent. Ille nihilo ſeciùs priuilegio nuper adepto (vt videtur) confiſus, rem ſicut ante in aliud tempus reiecit. Qua re cognita, Archiepiſcopus electum confirmat, & Epiſcopum citatum, coram ſe iubet cõparere ad reddendam rationem, quare, Cantuarienſis prouinciæ ſuffraganeus, Archiepiſcopi ſui mandato legitimo non obtemperarit. Epiſcopus ad Pontificis Romani tribunal extemplo prouocat, vbi diu lite inter eos agitata, ſuccubuit tandem Lincolnienſis, adempto & reſciſſo priuilegio. Hoc negotio confecto, Andream Vfford aggreditur, Archidiaconum Middleſexiæ, fratrem Ioannis Vfford electi Cantuarienſis, eiuſq; bonorum adminiſtratorem. Hunc ob non refecta ædificia Archiepiſcopalia (etſi frater nunquam fuiſſet conſecratus) in ius vocauit, & lite potior, recuperauit ab eo mille ac centenas libras, quas acceptas in reparatione palatij Cãtuarienſis impendit. Tum poſtea villam Wrothenſem demolitus eſt, & materie ibi reperta vſus eſt in ſtructura ædificij quod Maidſtonæ inchoarat Vffordus, quodq; iſte iam tandem omnibus numeris perfectũ reddidit; ſed tanto ſumptu, vt oneris magnitudini ſe ferendo imparem dictitans, à Papa petierit atq; impetrarit, annui cenſus partem quadrageſimam ſibi dari ab omni prouinciæ ſuæ clero. Sed miniſtri, vtrum errantes, an data opera ſcientes incertum, integram decimam collegerunt. Hæc omnia ſub initium Pontificatus eius; quo porro tempore, anno videlicet 1350. vetus controuerſia renouari cœpta inter illum & Eboracenſem Archiepiſcopum de cruce in prouincia

Can-

Cantuarienſi geſtanda. Rex ipſe tandem tota lite ab Archiepiſcopis eius arbitrio compromiſſa, negotium hoc modo compoſuit. Vt in alterius prouincia ante eos cruces ferantur: Sed Eboracenſem oportuit, & omnes eius ſucceſſores in ſubiectionis ſignum ſecundo menſe poſtquam deinceps Cantuarienſem prouinciam ingreſſi fuerint, pro pacifica crucis delatione, nuncium aliquem ſolennem, vicarium puta generalem, vel aliquem Legum Doctorem aut militem, ad Eccleſiam Cantuarienſem mittere cum imagine aurea Sancto Thomæ offerenda, quæ 40. libras noſtrates valeret & in effigiem Archiepiſcopi crucem baiulantis eſſet efformata. Inter cæteras Iſlepi noſtri res geſtas, nullo modo prætermittendum eſt, quod collegium dictum Cantuarienſe, quodque nunc collegij ſiue ædis Chriſti Oxoniæ pars cenſetur, ſuis ſumptibus conſtruxit, & dotauit, appropriatis eidem rectorijs Eccleſiarum de Pagham & Magfield. Monachis etiam ſuis Cantuarienſibus conceſſit Eccleſias de Monkton & Eſtry. Sed & hoc memoratu non eſt indignum, quod cum Cantiæ quædam Comitiſſa, marito Comite defuncto, monialis facta, in cœnobio aliquot annos inter velatas vixiſſet, tumque derepente equiti cuidam aurato clanculum nupſiſſet, Euſtatio Abricourt appellato: pœna quidem mulctauerit non leui, veruntamen coniugij vinculum ab illo non diremptum, adeoque permiſſum, vt cohabitantes, ætatis reliquum vnà tranſigerent. Inter cætera benefacta, vitio vertitur huic Archiepiſcopo, quod Comiti Arundeliæ pro 240. marcis vendiderit ius 26. damarum annuatim ipſi ſucceſſoribuſque reddendarum. Cum ſedi Cantuarienſi præfuiſſet annos 16. menſe 4. atque dies 12. vitam cum morte commutauit. Magfeldiam iter faciens, iumento quo vehebatur forte fortuna titubante, in paludem deiectus, illæſus cætera, luto conſpurcatus eſt, veſtibus madefactis. Lutoſus ita & madidus Magfeldiam perueniens, ſomno ſe corripi paſſus veſtibus non dum mutatis, in paralyſim continuo incidit, qua paulo pòſt extinctus eſt. Eccleſiæ ſuæ Cantuarienſi moriens legauit mille oues, veſtimenta quædam

auro intertexto pretioſiſſima, cappam item valde pretioſam, & cælati argenti magnam vim, nempe lances ſexies duodecim, ſalſaria ſex, & pelues prægrandes quatuor inſignibus ſuis ornatas. Sepultus iacet in medio nauis Eccleſiæ ſuæ, marmoreo conditus tumulo, cui inſcriptum legimus quod ſequitur Epitaphium:

Simon Iſlep oriens, vir bina lege probatus,
Vt naſcens, moriens ſic nunc iacet arcte locatus:
Arcem qui tenuit hic quondam Pontificatus,
Clero quiq; fuit regno toti quoq; gratus.
Princeps paſtorum fac Simon, Apoſtolorum
Simon vt iſte chorum per eos pertingat eorum.
Mil: trecenteno ſexageno modo ſeno,
Eius ſepteno paſtoratus quoq; deno,
Flos cadit è fœno, cœlo peto qui ſit amœno.
O ſpes ſanctorum, decus & pie Chriſte tuorum,
Cœtibus ipſorum prece iungas hunc precor horum.

Sine populi frequentia & quam minimis impenſis humari voluit; ſplendorem & magnificentiam magnis ſumptibus emptam, ſicut in tota vita, poſt mortem etiam deuitans.

55. SIMON LANGHAM.

1366. *Edw.* 3. 40. AD Cantuarienſem ſedem per Iſlepi mortem vacantem, illius Eccleſiæ Monachi elegerunt qui ſuccederet Gulielmum Edindonum Wintonienſem Epiſcopum, recuſante illo & electioni de ſe factæ conſenſum præbere detrectante. Rege tum annuente, ab Elienſi ſede Cantuariam authoritate Pontificia tranſlatus eſt Simon adhuc alius, Simoni Iſlepo ſucceſſurus, nempe Langhamus Elienſis Epiſcopus & Angliæ Theſaurarius. Qui Monachus primum Weſtmonaſterienſis, tum Prior, ac demum Abbas ibidem; inde Londinenſis Epiſcopus deſignatus, priuſquam conſecrari contingeret, præſulatum dignitate ſuperiorem opulentiori poſtponens, Elienſem oblatum accepit libenter, & quinque per annos tenuit. Pallium in capella S. Nicolai ſolenni ritu illi traditum eſt per Epiſcopum Bathonenſem Nouemb. 4. 1366.

&

& in feſto Annunciationis ſequenti inthroniſatus eſt. Annis præfuit duobus non amplius, vt multa de eo ſcribere non patiatur temporis quo ſedit anguſtia. Litem quæ magna exarſerat inter ciues & clericos Londinenſes de ratione decimandi, ita compoſuit, vt de ſingulis libris annui redditus vnum obolum ſacerdotibus ſuis ciues perſoluerent, præter oblationes atque decimas perſonales. Inter ipſum poſtea & ſtudioſos Cantuarienſis collegij, per anteceſſorem eius Iſlepum extructi, contentio exorta eſt. Eccleſiæ de Pagham fructus, illis conceſſos, ſequeſtrauit; & alias exhibendo moleſtias, illud egit, vt eiectis ſtudioſis, Monachos induceret, quod reuera tandem per ſuam potentiam, Pontificis Romani opera effecit. Inter alios ſic eiectos numeratur Ioannes Wickliuius, qui ſumma Dei prouidentia hac tanta iniuria iritatus, in illorum vitijs oculos eo libentius defigens, reformationis viam inter primos & perſpexit & ingreſſus eſt. Langhamus autem cum annos ſediſſet plus minus duos, Cardinalis creatus ab Vrbano quinto, Maij 12. 1367. tt: S. Praxedis, Archiepiſcopatum reliquit & Auenionem profectus, non ita multo poſt ab eo titulo tranſlatus, factus eſt per Gregorium 11. Epiſcopus Cardinalis Prænestinus, data illi poteſtate, aliarum promotionum ſpiritualium fructus, adminiſtratoris nomine colligendi. Nam in ſola Wellenſi Eccleſia, præter Theſaurariatum, Archidiaconatum etiam tenuit Tauntonenſem. Auenione in magna vixit authoritate annos circiter octo, & eodem quo anteceſſor morbo ſublatus, nempe paralyſi, qua ad prandium ſedens ſubito correptus eſt, mortem obijt Iul. 22. 1376. Sepultus eſt bis. Temporario nempe ſepulchro conditus in Eccleſia Carthuſianorum, quibus cœnobium Auenione conſtruxerat; & inde poſt tres annos (ſicuti viuens ordinauerat) Weſtmonaſterium deportatus, tumulo alabaſtrino illatus, ab auſtrali parte chori ibidem iacet humatus in capella S. Benedicti. Dignus cuius memoriam Weſtmonaſterienſes concelebrent, propter munificentiam eius erga illud cœnobium vix credibilem. Quicquid pecuniæ Monachus, aut Prior corraſerat ibidem, in ære alieno conuentum

liberando impendit, quo primum tempore Abbas creatus est, videlicet 2200. marcas, præter multam aliam pecuniam quam seperatim in singulos Monachos quotidie contulit, quos vt liberos suos fouit & dilexit. Dum Angliæ esset Thesaurarius & Cancellarius, prædia multa coempta illis donauit. Ex Anglia discedens, reliquit illis libros valentes nostræ monetæ 830li. & cappas ac vestimenta ad pretium 437. librarum. Moriens, legauit illis quicquid haberet argenti cœlati (quod valuisse dicitur libras 2700.) nec non omnes pecunias sibi debitas, quæ fere 4000. librarum conficiebant. Misit illis præterea mille marcas dum adhuc viueret, vt inde 40. marcas annui redditus compararent pro quatuor Monachis, qui pro demortui anima missificarent. Vt de Carthusianorum cœnobio nihil dicamus Auenione constructo, pecunia in hoc Westmonasterienſe solum ab illo collata à quodam Monacho eiusdem dicitur ad decies mille, & octingintas libras consurgere. Tumulo eius Epitaphium huiusmodi dicitur insculptum:

Simon de Langham sub petris his tumulatus,
Istius Ecclesiæ Monachus fuerat, Prior, Abbas.
Sede vacante fuit electus Londoniensis
Præsul, & antistes Ely, sed postea Primas
Totius regni magnus Regisq; minister:
Nam Thesaurarius & Cancellarius eius,
Ac Cardinalis in Roma Presbyter iste,
Postq; Praneſtinus est factus Episcopus, atq;
Nuncius ex parte Papæ transmittitur istuc.
Orbe dolente, pater quem nunc reuocare nequimus,
Magdalenæ festo, milleno septuageno
Et ter centeno sexto Christi ruit anno.
Hunc Deus absoluat de cunctis quæ male gessit,
Et meritis matris sibi cœlica gaudia donet.

56.

56. GVLIELMVS WITTLESEY.

SImoni Iſlip fuit ex ſorore nepos, nomine Gulielmus Wittleſey, quem in bonarum literarum ſtudijs Oxoniæ curavit inſtituendum, & per varios honorum gradus eo vſq; produxit, vt ſua opera Epiſcopum tandem factū viderit Wigornienſem. Poſtquam vtriuſq; iuris Doctor Oxoniæ creatus eſt; auunculus, iam factus Archiepiſcopus, ad Romanam Curiam miſit eum, vt ſimul negotia ſua ibi procuraret, & experientia rerumq; vſu magiſtra, prudentiam compararet. Avocatus inde, Vicarius Archiepiſcopi generalis, ac mox Arcuatæ-Curiæ Decanus conſtituitur; tum Archidiaconus Huntindonenſis, Rector Eccleſiarum de Croydon & Cliff, ac tandem (anno nimirum 1361.) Epiſcopus Roffenſis. Quo munere per biennium functus, ad Wigornienſem ſedem anno 1363. promovetur. Langhamo tandem in Cardinalium album aſcripto, Archiepiſcopatu Cantuarienſi ab Vrbano quinto donatus eſt, Octob. 11. 1367. Pallium à Wickamo Wintonienſi Epiſcopo traditum accepit Aprilis primo ſequenti, ac deinde Iunij 16. (ſed ſine ſolenni aliqua pompa) inthroniſatus eſt. In duabus Synodis ſua authoritate coactis Latine concionatus eſt magna facundiæ ac eruditionis laude. In earum poſtrema, dum adhuc in ſugeſtu conſiſteret, ægritudine corripitur, vt Synodo amplius intereſſe non potuerit, atq; duos totos annos decubuit. Iulij tandem quinto (ſi Walſingamo credimus) 1374. animam exhalavit, poſtquam Archiepiſcopus ſediſſet annos 6. & menſes ferme 9. Sepultus eſt prope auunculum inter duas columnas, vbi ante annos 30. in tumulo marmoreo memini me legiſſe Epitaphium in æs inciſum. Huius Archiepiſcopi opera & interceſſione, Academia Oxonienſis à iuriſdictione Lincolnienſis Epiſcopi exempta eſt, eiuſq; regimen Cancellario & Procuratoribus commiſſum, facultate data Cancellarium conſtituendi, ita vt, ab Academicis electo, iam inde ab eo tempore, Magiſtratum inire fas ſit, ſine cuiuſquam alterius confirmatione. 1367. *Edw.* 3. 42.

57. SIMON SVDBVRY.

1375. Edw. 3. 49. IN conventu ordinum siue Parlamento, anno gratiæ 1375. coacto, decretum perhibet Walsingamus (quod tamen inter statuta quæ edita sunt non reperi) *Vt Ecclesiæ Cathedrales suis gauderent electionibus, & quod Rex de cætero contra electos non scriberet, sed per literas suas ad eorum confirmationem iuuaret. Sed tamen hoc statutum in nullo* (inquit Walsinghamus) *profuit.* At vero quod non profuerit, nihil aliud in causa fuit quam Monachorum Cantuariensium proteruia; qui electionis iure restituto moderate prudenterq; vti nescientes, ad sedem Ecclesiæ suæ iam vacantem postularunt Adamum quendam Eastonum, Anglum quidem, sed Cardinalem Romanum. Id quod Regem tam male habuit, vt de ijs proscribendis & tam regno quam Monasterio eijciendis consilium inierit. Sed Gregorius 11. tunc Papa, partim vt Regem Monachis reconciliaret, partim, multoq; magis (vt credibile est) quo fugitivum provisionum ius ad se retraheret, postulationem huiusmodi repulit, & (quod Regi in primis gratum futurum non ignorabat) Archiepiscopatum provisionis titulo Simoni Sudburio contulit, Episcopo Londinensi. Hic patre prognatus est nobili cui nomen, Nigellus Tibold: Vnde cognomen inditum constat à Sudburia, comitatus Suffolciensis oppido, vbi primum in lucem est editus, in parochia nempe D. Georgij. Ex ephebis vix dum egressus, à patre ad transmarinas oras emissus est, vt iuris cognitionem compararet, cuius facultatis Doctor evasit postquam Galliæ plurimas Academias perlustrasset; tumque Innocentio sexto à sacris, & in Romana Curia iudex siue Auditor rotæ factus est: Eiusdemq; Pontificis provisionibus, primum Cancellarij munus occupavit in Ecclesia Sarisburiensi; dein anno 1364. Londinensem Episcopatum, ac tandem (sicuti retulimus) Archiepiscopatum Cantuariensem, cuius translationis bullæ ipsi redditæ sunt Iunij 6. 1375. Synodos celebravit duas, in quarum vtriusq; Latino vsus idiomate, doctissime concionatus est. Sedit annos circiter sex, & nece tandem indignissima est affectus. Sacrificus quidam.

dam id temporis (Ioannem Balũ appellabant) concionibus, ex infima & egena plebe per multos ad id induxerat, vt existimarent, per omnia seruandam æqualitatem, hominem homini non præstare, non nobilem ignobili, non opulentum pauperi, non doctum ignaro: Communes omnium mortalium parentes, & primos quidem illos, ad eum vixisse modum, nullo prorsus obseruato discrimine. Itaque author illis fuit, vt ad magnum numerum collecti, Regem interpellarent: futurum vt illi multum adolescenti persuadeatur: quod si non fiat, ferro se in libertatem vindicarent. Hunc Archiepiscopus, in carcerem aliquando coniectum, nescio qua tandem religione motus, expedivit, magno certe suo & exitiali malo. Dimissus enim cœpit aliquanto etiam pertinaciùs vrgere institutum suum. Qui Londini tum erant tenuiores, odio locupletiorũ (vt fieri solet) laudare factum, per literas etiam invitatis illis Londinum pervenirent, patefacturos se vrbem promittentes. Collecti adeo ex hac fæce ad sexaginta pene millium, duces sibi præponunt Tilerum, Straw, Leisterum alioſq; infimæ sortis homuncionc̃s, tumque Londinum petunt, nobilium aũt paulo opulentiorum domos quò iter faciebant vbiq; diripientes, ipsis etiam plerunq; vt quenq; cepissent obtruncatis aut pessimè mulctatis. Londinum cum peruenissent, mittit ad illos Rex qui percontetur quid sibi velint; ad quæ illi, cupere sese gravibus de rebus cum illo verba facere, descenderet igitur ad colloquium. A consultatione, plerisq; visum, faceret quod peterent: Archiepiscopus vero & Robertus Halesius Thesaurarius Regius, nec decorum nec tutum existimabant, vt salutem suam fidei commiteret hominum flagitiosorum à quibus quam nihil boni aut æqui esset sperandum, ea satis demóstrare quæ paucis antè diebus perpetrassent: Quapropter, consultius futurum, noctu, vino somnoq; sepultos, inermes, discinctos atq; dissipatos opprimere. Hæc eorum sententia quanquam non probaretur, nescio qua ratione tamen ad seditiosos emanavit; qui iracundia perciti, in arcem Londinensem vbi Rex tunc erat, impetum fecerunt, & cum satis præsidij non esset ad resistendum irrumpunt, ac Archiepiscopum,

piſcopum Haleſiumq; magnis clamoribus ad cædem depoſcunt. Archiepiſcopus, quid eſſet eventurum præſagiens, omnẽ eam noctem precibus impẽderat, & tum forte miſſam celebrabat quando irrumpentium tumultus primũ eſt auditus. Sacro finito, magna animi conſtantia percuſſores opperitur, & cum morari viderentur, ſacello egreſſus, vadamus ait ſecuri, præſtat mori quam quando non iuvat vivere; neque ſane tempus hucvſq; datum eſt in toto vitæ curriculo, quando maiore animi conſcientiæq; tranquilitate mortem oppetere potuiſſem. Seditioſis obviam datis & clamantibus vbi eſt proditor, Adventum veſtrum (inquit) gratum habeo mi filij, eccum tibi Archiepiſcopum quem quæritis vt credo, proditorem non item. Correptum eveſtigio trahunt ex arce ad locum maleficis plectendis conſuetum: Quo cum perveniſſet, quanquam omnia vbiq; horrendis clamoribus circumſonare & nihil præter minas audiret, neq; vllam cruentas nebulonum manus evadendi ſpem ſupereſſe cerneret; his tamen vocibus circumſtantes dicitur affatus. Quid eſt chariſſimi filij, quid eſt quod paratis facere? quodnam eſt delictum meum tam grave vt mortem mereatur? Cavendum vobis eſt ne me interfecto qui paſtor & Archiepiſcopus veſter ſum, (vt de iudicio divino nihil dicam) vniverſa Anglia interdicto ſupponatur. Plura dicturum, promiſcuis clamoribus vndiq; perſtrepentes, interpellarunt, ſe nec interdictum nec ipſum Pontificem flocci pendere, neque igitur aliud ſupereſſe quam vt cervicem exhibeat amputandam qui regni populiq; Anglicani proditor extitiſſet. Ille nihilo ſecius pergit, & incredibili facundia *(vt erat vir eloquentiſſimus*, inquit Walſinghamus, *& incomparabiliter vltra omnes regni ſapientes ſapiens)* ad pietatem in Deum & Principis obſequium hortatur, non tam proficiendi ſpe, quam officio ſuo fungendi propoſito. Nouiſſime poſt remiſſam carnifici necis ſuæ offenſam, perſecutoribus veniam à Deo precatus, cum ſe miſericordiæ divinæ commendaſſet, flexis genibus, gladij ictum intrepidus expectauit. Percuſſus tandem leviter, manum vulneri admouit, verba hæc vltima edens, ah manus Domini eſt, quando repetito ictu digitorum aliquot ampu-

amputatis, proſternitur. Octavo tandem vulnere mutilatus capite truncatus eſt. Cædes hæc deteſtanda patrata eſt mane Iunij 14. 1381. quo toto die & parte proximi; corpus in loco ſupplicij iacuit nemine auſo attingere. Capita vero eius & Haleſij (ſimili crudelitate perempti,) poſtquam pileos clavis affixerant, haſtis præligata per vicos civitatis ad ludibrium circumferunt, & tandem ſuper Pontem Londinenſem ſuſpendunt. Hunc finem vitæ habuit inclytus hic Præſul, qui quanquam ſacerdotio & canitie reverendus, ſapientia, eruditione, pietate, facundia, comitate præditus; & propter has aliaſq; animi imo & corporis etiam virtutes quæ haud deerant ſumme fuiſſet venerandus; liberare tamen eum non potuerunt hæc omnia à furore multicipitis illius belluę (plebis inquam,) cuius iracundia & ſæuitia accenſa, nulla exiſtit fera tam atrox, tam crudelis, tam immanis. Quomodo tumultus hic ſedatus fuerit & ij qui concitarunt puniti, petant lectores à Chronographis illorum temporum. Hoc interim non prætereundum, Ioannem quendam Starling, qui ſe Archiepiſcopum obtruncaſſe gloriabundus iactaverat, eodem ſupplicij genere cœſa ceruice infra paucos dies occubuiſſe, ſimul cum multis alijs qui ipſiſtanti facinoris perpetrandi, autores fuiſſe noſcebantur. Cadauer Archiepiſcopale pace reddita, Cantuariam vna cum capite delatum, ab auſtrali parte altaris S. Dunſtani ſepulturæ honorifice mandatum eſt, paulo ſupra tumulum Stratfordi. Dum Londinenſis adhuc eſſet Epiſcopus, ſuperiorem partem Eccleſiæ S. Georgij Sudburiæ de novo conſtruxit; & in loco habitationis paternæ Collegium condidit ſecularibus ſacerdotibus, quod Henrico octauo regnante demolitum, in annuo cenſu numerabat 122. libras noſtrates & 18. ſolidos, hoc eſt aureorum Gallicorum 402. Poſtquam vero ad ſedem Cantuarienſem tranſlatus eſt, Occidentalem civitatis portam, prout & mœniorum quantum inde ad Septentrionalem vſq; portam protenditur, à fundamentis excitavit. Opus nobiliſſimum, eoq; vtilius, quod hic murus, præter munimentum, pontis vſum civibus exhibet, & à porta ad portam compiti in morem totus fere pervius eſt.

58.

58. GVLIELMVS COVRTNEY.

1381. *Ric. 2. 5.*

SImone Sudburio sic vt retulimus à seditiosis occiso, conuenientes Monachi Cãtuarienses, annuente Rege, electione legitima Archiepiscopum renunciarunt, Gulielmum Courtneium Episcopum Londinensem. Cuius rei ignarus Pontifex Romanus, Archiepiscopatum eidem sub id ipsum tempus per prouisionem contulit. Filius is fuit Hugonis Courtney Deuoniæ Comitis, & etiamnum adolescens, iuris Cæsarei Pontificijque studio gnauiter incubuit. Tum sacris ordinibus initiatus, prouentibus Ecclesiasticis illico locupletatus est, collatis in eum Præbenda vna in Ecclesia Exoniensi, in Wellensi altera, in Eboracensi tertia, ac sacerdotijs itidem opimis nescio quot. Anno 1369. in Episcopum Herefordensem consecratus est, vbi cum sedisset annos 5. & menses 6. Londinum translatus est, Sudburio ad Archiepiscopatum prouecto. His adijcit Walsingamus, Cardinalem anno 1378. creatum, qua de re suo loco. Translationis ad Ecclesiam Cantuariensem, diplomata bullata Cantuariæ promulgata sunt Ianuarij 9. 1381. Temporalibus (vt loquimur) restitutus, & Regi pro more homágio præstito, Lamethan venit. Ibi accessit ad eum monachus à Priore & Conuentu Cantuariensi missus vt crucem illi traderet, id quod fecit Ianuarij 12. his verbis nouum Archiepiscopum affatus, *Pater reuerende, nuncius sum summi Regis, qui te rogat, mandat & præcipit, vt Ecclesiam suam regendam suscipias, eamque diligas & protegas: In cuius signum nuncij, summi Regis vexillum tibi trado ferendum.* Pallium breui postea Croydonæ accepit. His solenniter peractis ritibus, ad res pro munere gerendas se accingit. Ac primum ciuitatis Cantuariensis Balliuos, qui laica potestate adulteria & huiusmodi crimina, à prælatis corrigi consueta, vindicauerunt, Ecclesiastica censura compescuit. Synodum deinde celebrauit Londini, vbi Ioannis Wicleui dogmata (magna ex parte orthodoxa & hodie in reformatis Ecclesijs recepta) quæ non modo inter doctos, sed in ipsum vulgus late sparsa fuere, quasi hæretica damnauit. Robertum Rugg Oxoniensis Academiæ Cancellarium

&

& Thomam Brightwell Theologum Doctorem cum Wicleuianis sentientes, ad palinodiam protinus adegit. Nicolaum vero Hereford & Philippum Repingdon Theologiæ etiam Doctores, ac Ioannem Ashton artium Magistrum, cum à sententia nollent dimoueri, hæriticos pronunciatos excommunicauit: Qui tamen postea coacti sunt iuramento Wicleuianis dogmatibus renunciare. Ex his Repingdonus Episcopus postea Lincolnienſis & Cardinalis etiam creatus est. Aliam deinde postea synodum celebrauit, in qua Latine concionem habuit hoc themate assumpto, *Super murum Ierusalem constitui custodes*, Is. 62. 6. Eodem ipso tempore ordines in Parlamento conuenere: Cumque proceres nonnullos, qui seditionis inter Regem & optimates authores ferebantur, ad supplicium popoſciſſent; priusquam ea de re quicquam decernererur, Archiepiscopus, quem Canones prohibebant adesse cum de sanguine ageretur, abductis secum suffraganeis suis, è Parlamento discessit, protestatione prius facta cuius sententiam paucis subiungam: Et si quem iuuet integram perlegere, Registrum petat istius Archiepiscopi vbi fol. 174. habetur. *Cum de iure & consuetudine regni Angliæ, ad Archiepiscopum Cantuariensem nec non cæteros suos suffraganeos, coepiscopos, Abbates &c. per baroniam de Rege tenentes, pertineat in Parlamentis Regis quibuscunq; vt Pares regni prædicti, cum cæteris regni Paribus personaliter interesse, consulere, tractare, definire &c. de iure interessendi &c. cum cæteris Paribꝰ protestantur. Verum propterea quod in hoc Parliamento agatur de nonnullis rebus in quibus non liceat illis per sacrorum Canonum instituta interesse, protestantur porro se abituros, iure Paritatis cuiuslibet eorum semper nihilominus saluo, &c.* Anno 1388. aliud Parliamentum Cantabrigiæ habitum est, in quo, præter alia multa statutum est, nemini posthac licere promotionem aliquam Ecclesiasticam per prouisionem papalem collatam accipere. Quod si quis fecerit, à protectione regia per hanc legem excludebatur, & patrono facultas data, alium tanquam vacanti, ordinario præsentandi. Post hęc Archiepiscopus bullis Papalibus affatim munitus, ad vniuersam prouinciam suam visitandam se accingit. Cum Roffensem, Ciceſtrensem,

ceſtrenſem, Wellenſem & Wig ornienſem dioceſes peragraſſet; Exoniam venienti mos ipſi non geritur, magis quam olim Simoni Mepamo ibidem ſimilia tentanti. Huiuſmodi contumaciæ occaſionem aliquam dediſſe videtur ipſe Cantuarienſis. Nam poſtquam Epiſcopum alioſque prælatos à iuriſdictione pro more inhibuiſſet; ſeſſionum tempora de die in diem eouſque prorogauit, vt diutius à iuriſdictione ſua ſe arceri quererentur quam Canonibus Eccleſiaſticis conſtitutum ſit. Quapropter, ſub pœna excommunicationis, dioceſanis ſuis Epiſcopus interminatur, ne viſitanti Archiepiſcopo iam amplius pareant; ac deinde appellatione interpoſita, ad Pontificem prouocat. Ille nihiloſecius in viſitatione pergit, ac non obtemperantes vniuerſos excommunicat, interque cæteros Epiſcopum ipſum Thomam Brentingamum Angliæ nuper Theſaurarium. Cuius ſane cauſæ multum attulit præiudicij famulorum eius aliquot factum petulantiſſimum. Ij enim mandatarium Archiepiſcopi Thomam Hill in oppido Topſham comprehendentes, & ſarcinas eius excutientes, ſcriptum quoddam repererunt Archiepiſcopali ſigillo munitum, quo Epiſcopus ipſe coram Archiepiſcopo, neſcio quibus articulis reſponſurus, comparere fuerat iuſſus. Hoc ſcriptum dicti Epiſcopi famuli, dentibus vna cum cera manducare ac denique deglutire miſerum mandatarium prius peſſime mulctatum, vi coegerunt. Qua re Rex adeo offenſus eſt, vt qui antea ſe medium inter vtroſque geſſerat, iam poſtea in Archiepiſcopi gratiam nihil non facturus videretur. Quapropter, appellationem quam in Romana curia aliquandiu fuerat proſequutus, deſeruit tandem Exonienſis & Archiepiſcopo ſeſe ſuamque cauſam ſupplex commiſit, quocum ab illo ſatis clementer actum eſt. Mandatario vero factam iniuriam ſeueriſſime vindicauit. Gulielmum etiam Byd legum Doctorem, curiæ arcuatæ aduocatum, ordine atque loco mouit, quia contra Cantuarienſis ſedis dignitatem, conſilium Epiſcopo antedicto, dediſſe videbatur. Tum iuramentum à ſingulis eiuſdem curiæ aduocatis, admiſſionis tempore conceptis verbis præſtandum, conſtituit, quod iam inde ab eo tempore obſeruatum ferunt. Interea vero dum

hæc

næc gererentur, Sarisburiensis Episcop⁹ Ioannes Waltamus, ab Exoniensis exemplo, & gratia qua multũ valebat apud regẽ spiritus sibi sumens; Archiepisc. visitaturo similiter restitit, hoc obtentu, quod Vrban⁹ 6. tũ nuper obierat, à quo diplomata is impetrarat. Archiepisc. vero iuris scientia Sarisburiensi non paulo peritior, satis intelligebat, visitationis ius Papali authoritate non inniti, etsi diplomata (qualia fortasse Waltero Rainold concessa dixim⁹) authoritati Archiepiscopali, adminiculi quippiã adiectura existimaret. In visitatione proinde perrexit, non obstante appellatione Episcopi, quem censuris Ecclesiasticis ita exagitauit, vt appellationem desere consultissimum putarit, & Archiepiscopi clementiam experiri, qui, etsi ægre, tandem tamen à Comite Sarisburiensi alijsque intercessoribus exoratus, in gratiam hominem recepit. Ac ab eo iam inde tempore, non est inuentus suffraganeorum quisquam, qui de visitationis iure cum Archiepiscopo voluerit contendere. Non multo ante obitum, à Clero prouinciæ suæ postulauit sexagesimam partem annui census, cuius rei facultatem à Papa se habere dicebat. Quomodo alibi profecerit me latet. Lincolnienſis vero Episcopus hanc pecuniam in sua dioceſi colligi non est passus. Vnde ad Pontificem prouocatum. Hac pendente appellatione, moritur Archiepiscopus Iulij 31. 1396. cum sedisset annos prope 12. idque Maidstonæ, vbi demolito veteri opere, sacerdotibus secularibus collegium condidit, cuius annuus census quando diritum id est ab Henrico 8. æstimatus est ad centum & quadraginta libras nostrates. Tum Ecclesiam de Mepeham collapsam, ad vsus infirmorum fratrum refecit, iuxtaque eam 4. nouas ædes extruxit. In ædificiorum ad suã sedem spectantium structura ac ornatu, magnam pecuniam impendit, ac præcipue arcis Saltwodensis. Ad reparationem nauis Ecclesiæ suæ, clauſtrorum & murorum eiusdem, mille marcas testamento legauit. Item imaginem argenteam deauratam ponderis centum & sexaginta librarum, vestimenta sacerdotalia duo, cappas pretiosas 13. librosq; permultos. Humatus iacet ad pedes Edwardi Principis, ab australi parte feretri S. Thomæ, sepulchro conditus alabastrino.

59.

59. THOMAS ARVNDEL.

Iul. 17.

1396.
*Ric.*2.21.

PRouisione Papali, Thomas Arundellus Eboracensis Archiepiscopus Cantuariam translatus est circa festum Natalis quod Courtneij mortem proxime subsequutum est. Qui Cancellariatu Angliæ, illico vt Archiepiscopus factus est se abdicauit. Translationis bullæ Cantuariæ promulgatæ sunt Ian. 11. Crux tum paulo postea per Henricum Chellenden Cantuariensem Priorem tradita, Rege multisque procerum præsentibus. Deinde Februarj 10. pallium accepit, & decimo nono eiusdem magna cum pompa Cantuariæ inthronisatus est. Genere nobilissimo ortus est, vtpote filius Arundeliæ Comitis Roberti, frater Ricardi qui paulo post à cõtraria sibi factione oppressus, securi percussus est. Ex subdiacono & Archidiacono Tauntonensi annos natus 22. Episcopus factus est Elicnsis anno 1375. & Eboracum translatus 1388. Cantuariæ vix dum planè confederat quando offensam Regis incurrens, eiectus est inde. Translationis eius anno secundo Parlamentum Londini coactum est. Proditionis ibi rei facti sunt Gloceſtriæ Dux, & præter alios nonnullos, Arunndeliæ Comes antedictus Archiepiscopi frater. Cumque præsulibus fas non esse putarent (sicut antea retulimus) causis sanguinis interesse: Archiepiscopus, vna cum cæteris Episcopis è confessu se proripuerunt, simul ac ea de re mentio facta est. Illis absentibus, non solum cæteri, sed Archiepiscopus etiam vna cum illis damnatus est. Ad Comitem quod attinet, de eo supplicium illico sumptum. Archiepiscopo mandatum vt infra quadragesimum diem inde sequentem regno excederet. Qui in exilium sic eiectus, ad Pontificem profectus est. Ille exulis misertus, iniuste (vt videbatur) damnati, literis pro eo restituendo apud Regem intercedit: Et cum nihil ea ratione obtineri perspiceret, ad Archiepiscopatum S. Andreæ in Scotia eum transferre & Ecclesiasticis dignitatibus in Anglia per prouisionem Rege quantumvis inuito locupletare iam decreuerat, quando Rex, qui ea de re nonnihil iam inaudiuerat, minis precibus admixtis, per literas magnopere contendit, ne inimicum suum capitalem

pitalem fouere velit amplius aut promouere. Tantum valuerunt hæ literæ, vt poſtea quamdiu Ricardus rerum potitus eſt, non ſolum nihil in eius gratiam fecerit, ſed etiam ab eodem rege exoratus, Cantuarienſem Archiepiſcopatum contulerit Rogero Walden Decano Eboracenſi & Angliæ Theſaurario, qui conſecratus & inthroniſatus, ſynodos indixit, & omnia Archiepiſcopalia munia per duorum annorum ſpatium obiuit. Contigit interea Richardum Regem exauthorari, regno ſe abdicare coactum per Henricum Lancaſtriæ Ducem, qui deinceps rerum potitus, Henricus quartus appellatus. Bonifacius tum Papa quamprimum reſciuit Richardum in ordinem redactum; Waldenum per ſummā iniuriam Eccleſiam Cantuarienſem occupaſſe pronunciauit, eoque proinde amoto Arundelium reſtituendum, id quod protinus factum eſt. Waldenus nunc Epiſcopus ſine Epiſcopatu (nam Epiſcopatus ordo eſt, adeoque character indelebilis) in eo ſtatu vixit aliquandiu, donec tandem æmuli Arundelij (miſericordia moti) opera, in Londinenſi Epiſcopatu collocatus eſt, quo tamen diu haud datum eſt frui, nam anno vix dum circumacto, mortuus eſt. Reſtitutionis eius anno primo ſynodum indixit, quo acceſſerunt Northumbriæ & Weſtmerlandiæ Comites, dicentes, à Rege quidem miſſos ſeſe, ſed nuncium ſolitum haudquaquam apportare; ſiquidem ideo ſe venire, non vt pecunias flagitent, ſed orationes eorum, pro ipſo, regnique incolumitate fundendas. En vt locum habeat nonnunquam illud poetæ,

---- Mitiſsima ſors eſt
Regnorum ſub Rege nouo.

Hic tantus pecuniarum contemptor, ante elapſum biennium ita mutatus eſt, vt annui cenſus ſimplicem decimam à Clero in proxima ſynodo oblatam vltro, aſpernaretur, multo maiora poſtulans, & aurem mox cœperit præbere ſacrilegorum conſilijs, nitentium, omnium ſubſidiorum onera in Eccleſiaſticos conijcere. Hos nimirum dicebant (idque in ipſo conſeſſu Parlamentario) omnes regni opes poſſidere; ac proinde æquum eſſe, vt hij Regis indigentiam curent ſubleuandam,

uandam, vel diuitias quibus nimium affluant laicis inopia laborantibus communicent. Archiepiſcopus (antiſtes proculdubio egregius vir ſapiens & animo ſatis magno præditus) huiuſmodi vocibus vehementer commotus; è loco ſuo exurgens, oſtendit primum, ſæpius à clericis prouentuum decimam partem hactenus principibus conceſſam, quam decimamquintam à laicis: & quanquam ipſi non militarent, clientes tamen & famulos ipſorum Regi nunquam ita defuiſſe, quin auxilia ſemper tulerint in omnibus bellis pro rata portione laicis multo copioſiora. Neque vero (inquit) nos ipſi vt otioſi ac inutiles plane habendi, cum ſi non manibus & ferro, armis ſpiritualibus, nempe orationibus, ab hoſtibus tutos reddere regnum & Regem die noctuque ſatagamus. Secundi ſiue inferioris ſenatus Parlamenti prolocutor ea tempeſtate fuit Ioannes quidam Cleyn, qui ſacris olim initiatus & Diaconus factus, ad militiam ſe conferens, ſacrum ordinem exuerat. Nebulonem non puduit impudenter & profano ore profiteri, orationes clericorum parui ſe pendere, modo nummos nanciſcantur. Ad quæ Archiepiſcopus, video iam quorſum tendat regni fortuna, vilipenſis ſuffragijs quibus diuinitas placari ſolet. Certe nunquam fuit, aut erit (quantum autumo) ſtabile regnum, vbi preces & orationes ad Deum negligantur. Tum Regem nutantem videns, genu flexo rogauit, vt iuramenti quando primum regnare cœpit ſuſcepti memor (quo Eccleſiam conſuetis omnibus priuilegijs & libertatibus gauiſuram receperat) Regem per quem Reges regnant offendere vencretur. Neque vero ſperandum ait vt emolumenti quicquam ex ſacrilegio huiuſmodi percipiatur. Vos (inquit) & veſtri ſimiles (ad Cleynum & ſocios conuerſus) Richardo Regi authores fuiſtis, vti cellas quæ extranei poſſederunt in Anglia diriperet, futurum aſſerentes, magnas vt inde diuitias reportaret, cum hodie conſtet, ne dimidia quidam marca ditiorem illum factum ex eo ſacrilegio; Ac poſt eam deprædationem, quam fœliciter illi cætera ſucceſſerint, ſatis noſtis. Et, ſi Rex (quod abſit) execrando veſtro conſilio iam nunc obſequeretur, auſim recipere,

pere, exacto demum anno, ne vno quidem denarialo opulentiorem eum futurum. Hæc elocutum, iubet Rex ſedem ſuam repetere, ſpondens, Eccleſiam ſe regnante nil detrimenti accepturam. Neq; ſane accepit, nemine poſt id temporis auſo, contra illam quippiã moliri. Clerus vero Regis huiuſmodi fluctuatione (quæ tamen fortaſſis ſimulata fuit) adeo territus eſt; vt ſingulis deinceps annis decimã illi conceſſerit, ſynodo vel eam vnã ob cauſam, ſi alia non ſubeſſet, quotannis conuocata. Reliquo Pontificatus ſui tempore in id plurimũ incubuit, vt Wicleuianorum dogmatum profeſſores coerceret; in quos omnium primus ſæuijt viuicomburio; eo mortis genere inter alios affecto Ioanne Old-caſtell Domino Cobham. Cumque nihiloſecius iſtorum hominum creſcere indies numerum conſpiceret; vt caliginem offunderet oculis eorum ne illos defigere poſſent amplius in prauis illis ſuperſtitionibus quæ in Eccleſiam iam olim paulatim irrepſerant: Scripturas ſacras in vernaculam Anglicanam conuerti, vel conuerſas legi vetuit in ſynodo; cum non ita pridem in funere Annæ Reginæ concionatus, haud alio nomine eam magis laudauerit, quam quod Euangelia in Anglicanũ idioma conuerſa aſſidue lectitaret. Sed iuſto dei indicio factum ferunt, vt is qui verbum dei, animæ pabulum, ſubtraxerat popularibus; clauſis per anginam aut morbum aliquem conſimilem faucibus, aliquanto ante mortem tempore, nec verbulum potuerit fari, nec cibi vel minimum deglutire, adeoque mutus fameque tandem enectus inedia interierit. Certe, quocunque demum morbo ſublatus, diem is clauſit extremum Febr. 20. 1413. quando annos plus minus 17. Eccleſiæ Cantuarienſi præfuiſſet. Lapide tectus marmoreo, ſepultus iacet inter duas columnas in orientali parte nauis Eccleſia ſuæ verſus Septentrionem. Campanile condidit ibidem & in pyramidem faſtigiatum plumbo operuit. Campanis etiam inſtruxit quinque, quibus Pontificio more nomina indidit, Trinitatis, Mariæ, Gabrielis, Blaſij & Ioannis. Ipſum vero campanile, conditoris nomine in hodiernum vſque diem nuncupatur.

60. HENRICVS CHICHLEY.

1414. *Hen.5. 2.*

POst Arũdelli obitum, eligitur in Archiepiſcopum à Monachis Cantuarienſibus Henricus Chichleius Menevenſis in Wallia Epiſcopus, quam electionem Rex niſi ex ſententia Pontificis noluit confirmare. Ille vero occaſionem inde libenter arripiens proviſionum ius iniquiſſimum repetendi; cum electionem Monachorum irritãm declaraſſet, eidem electo Archiepiſcopatum confert proviſionis titulo. Natus eſt ille Highamæ-Ferreriorum in Comitatu Northamptonienſi, educatus vero Oxoniæ in Collegio Wiccamiano, vbi eo vſq; ſtudio ac induſtria profecit, vt gradu Doctoris in iure Civili Pontificioq; honeſtatus, Eccleſiæ Sariſburienſis Cancellariatum adeptus fuerit. Tum, Legati munere ſæpe functus, magna cum prudentię ſolertięq; laude; Henrici 4. Regis opera Epiſcopatui Menevenſi præficitur anno 1409. Vnde, poſt quinquennium, Rege Henrico quinto annuente, Cantuariam (vti diximus) tranſlatus eſt. Pallium accepit à Wintonienſi Epiſcopo traditum Iulij 29. 1414. & fructus vacationis tempore collectos (vacaverat autem ſedes bimeſtri ſpatio) redemit à Rege numeratis 600. marcis. Anno 1428. Legatus conſtitutus eſt Pontificius, ſed authoritatem eam exercere aut aliquid pro poteſtate ſibi conceſſa agere renuit, donec ad id facultas ſibi à Rege facta eſſet. Oppido de Higham-Ferreriorum (vbi natus eſt) multa impetravit à Rege privilegia, & ibidem anno 1425. Collegium ſimul & Xenodochium inſtituit. Ac Collegium quidem, in quo octo collocavit Sacerdotes, ſeculares, Clericos 4. totidemq; choriſtas, partim ab ipſo, partim à fratribus teſtamenti ſui executoribus latifundijs ampliſſimis locupletatum eſt, ita vt quo tempore ſub Henrico 8. dirueretur, redditus habuerit annuos 156. librarum & duorum itidem ſolidorum. Xenodochium porro proventibus dotavit quantum pauperibus aliquot alendis ſufficeret. His fundationibus abſolutis, duas adhuc alias Oxoniæ inchoavit & perfecit; Collegium nimirum D. Bernardo dicatũ quod abolevit Henricus 8. reſtituit vero atque adauxit Thomas Whitus Prætor

tor (ſiue vt loquimur Maior) Londinenſis indito S. Ioannis nomine. Alterum vero illud quod Omniũ Animarum nuncupari voluit, inter ſpecioſiſſima illius Academiæ ædificia numeratur & Eccleſię Reipublicæq; viros doctos quotidie quamplurimos progignit. Huic Collegio Henricus 6. Rex Chichleio petente latefundia dedit Cœnobiorum 4. extraneis alendis deſtinatorum, Alberburiæ in Comitatu Salopienſi, Rumneiæ in Cantio, Langvenithæ in Wallia auſtrali & Wodonæ-Pinkneiorum in Northamptonienſi pago. Magnam deinde pecuniam cum impendiſſet in reparatione bibliothecæ Eccleſiæ ſuæ, eandem libris quamplurimis ijſq; præſtantiſſimis inſtruxit. Quingentos per annos iam elapſos, Archiepiſcoporum nulli datum eſt tam diu illa ſede potiri; Cui nimirum præfuit annos 29. & Aprilis 12. 1443. è vivis excedens, tumulo conditus eſt alabaſtrino per ſe dum viveret extructo ab Aquilonari parte Presbyterij, in quo Epitaphium huiuſmodi inſculptum legimus;

Hic iacet Henricus Chichley Ll. Doctor, quondam Cancellarius Sarum, qui anno ſeptimo Henrici 4. Regis ad Gregorium Pp. 12. in ambaſſiata tranſmiſſus, in ciuitate Senenſi per manus eiuſdem Papæ in Epiſcopum Meneuenſem conſecratus eſt. Hic etiam Henricus anno ſecundo Henrici quinti Regis in hac ſancta Eccleſia in Archiepiſcopum poſtulatus, & à Ioanne Pp. 23. ad eandem tranſlatus, qui obijt anno Domini 1443. menſis Aprilis die 12.

Cœtus ſanctorum concorditer iſte precetur,
Vt Deus ipſorum meritis ſibi propitietur.

Cardinalem Romanum creatum fuiſſe ſunt qui tradant; perperam vt opinor, cum (vt nihil aliud dicam) in Epitaphio eiuſce rei mentio nulla facta fuerit. Vir certe fuit honore quovis dignus: Ea ſiquidem prudentia præditus, vt cum munus paſtorale laudatiſſime ſummaque cum integritatis laude obiverit; Principis tamen gratiam ſemper retinuerit; Eaque deinde pietate, vt opes vniverſas profunderet, vel egenos ſublevando, vel in literarum commodum Collegia extruendo.

61. IOANNES STAFFORD.

1443. Elen. 6. 22.

DEfuncto Chichleio ſucceſſit, ab Eugenio quarto Pontifice deſignatus, Ioannes Staffordius Bathonenſis & Wellenſis Epiſcopus, qui Comitis Staffordiæ filius, natus eſt in pago Dorceſtrenſi in villa paterna Hook nuncupata, educatus autem Oxoniæ vbi legum Doctor creatus eſt. Tumq; cauſis agendis operam navavit, donec à Chichleio perſpecta hominis prudentia cum eruditione coniuncta, curiæ ſuæ Arcuatæ Decanus conſtitutus eſt. Cuius porro opera Decanatum obtinuit S. Martini & Præbendam de Milton in Eccleſia Lincolnienſi. Henrico deinde quinto ſatagente (qui hominem plurimum dilexit) factus eſt Decanus Wellẽſis, Præbendarius Sarisburienſis, & ſigilli privati cuſtos, ac dein Angliæ Theſaurarius. Inclyto illo Rege immatura morte ſublato, quanquam tanto præſidio orbatus, ad maiora tamen paulatim progreſſus, à Martino quinto Pontifice anno 1425. Epiſcopus renunciatur Bathonenſis & Wellenſis: Quam Eccleſiam cum annos rexiſſet 18. ad Cantuarienſem tranſlatus eſt. Interea vero (anno nimirum 1431. menſe Febr.) Angliæ fit Cancellarius, eoq; munere (quandiu hactenus vix alius quiſpiam) annos totos decem & octo perfunctus eſt. Dum Synodum Londini celebraret anno 1452. incidit in ægritudinem, & Maydſtonam diſcedens, vitam cum morte commutavit Iulij 6. Sepultus iacet Cantuariæ in loco Martyrium nuncupato ſub lapide marmoreo cui Epitaphium huiuſmodi inſculptum cernitur:

Quis fuit enuclees quem celas ſaxea moles?
Stafford antiſtes, fuerat diſtinſque Ioannes.
Qua ſedit ſede, marmor quæſo ſimul ede:
Pridem Bathoniæ, regni totius & inde
Primas egregius. Pro Præſule funde precatus.
Aureolam gratus huic det de virgine natus.

De iſto vide plura apud Bathonenſes & Wellenſes.

62.

62. IOANNES KEMP.

POstquam Staffordo iusta sunt persoluta, Monachi Cantuarienses, à Rege pro more impetrata facultate, in successorem elegerunt Ioannem Kemp, Archiepiscopum Eboracensem. Quam electionem Papa confirmare noluit; alium tamen non ausus obtrudere, hunc ipsum Cantuariensi sedi præfecit. Crucem accepit Londini Septemb. 24. 1452. & postridie pallium traditum sibi Fulhamiæ, per Thomam Kemp Episcopum Londinensem suum ex fratre nepotem. Tum Decembris 11. sequenti magna cum solennitate inthronisatus. Natus hic fertur Wiæ in Comitatu Cantiæ, educatus autem Oxoniæ in Mertonensi Collegio, vbi legum Doctor creatus, factus est postea primum Archidiaconus Dunelmensis, tum Arcuatæ curiæ Decanus & Archiepiscopi Vicarius generalis. Anno 1418. consecratus est in Episcopum Roffensem; vnde Ciceſtriam translatus est anno 1422 & Ciceſtria Londinum eodem anno, ac inde Eboracum 1425. Anno vero 1439. Decemb. 18. Cardinalis creatus est titulo S. Balbinæ, quem titulum posteaquam Cantuariam pervenit relinquens, ad illum S. Rufinæ promotus est. Has omnes dignitates, vnico versiculo nescio quis complexus est, huiusmodi: 1462. *Hen.6.* 31.

Bis primas, ter Præses, & bis Cardine functus.

Sedem Cantuariensem vltra sesquiannum non tenuit, dierum plenus & senecta gravis extinctus Martij 22. stilo Anglicano 1453. Archiepiscopus adhuc Eboracensis, Ecclesiam Wiensem in Collegium convertit, in eoq; collocavit seculares aliquot sacerdotes, vt ibidem sacra celebrarent & pueros in literis instituerent; atq; horum rectorem sive præsidem Præbendarium voluit appellari. Collegium istud quo tempore demolitum est, redditus habuit annuos ad 93. libras & solidos duos. In eo sepultis parentibus statuit tumulum cum hoc Epitaphio, illorum temporum barbariem redolente.

Hic ſiſtunt oſſa Thomæ Kemp marmore foſſa,
Cuius opus pronum ſe probat eſſet bonum.
Dum vixit lætus fuit & bonitate repletus,
Munificus viguit, pauperibus tribuit.
Iungitur huic ſatrix virtutum, ſponſa Beatrix,
Quæ partitur opes, ſponte iuuans inopes.
Ex his proceſſit vt ramus ab arbore creſcit
Cleri præſidium, dux ſapiens ouium.
Chriſto lectoris mens cunctis ſupplicet horis,
Vt patris Deitas luminet has animas.

Inter præcipuos Academiæ Oxonienſis benefactores hic Præſul numeratur, quamvis quid ſit quod contulerit me lateat. Magnas opes moriens reliquit, & tamen dum viveret propinquos aliquot affatim locupletavit, quorum poſteri in magna exiſtimatione etiamnũ hodie florent. Humatus eſt è regione Chichilcij ab auſtrali parte Pręsbyterij vbi tumulo ſatis eleganti iacet conditus.

63. THOMAS BOVRCHIER.

1454. *Hen.6. 33.* A Morte Ioannis Kempi 15. diebus elapſis Cantuarienſes Monachi licentiam noui Archiepiſcopi deſignandi à Rege impetrant, qui nec ſcripto quidem nec verbo quenquam ad id muneris voluit commendare, ne libertatem electionis videretur imminuere. Aprilis 22. 1454. eligunt illi Thomam Bourchier Epiſcopum Elienſem. Patre is natus eſt Henrico Bourchier Eſſexiæ Comite, educatus vero Oxoniæ, cuius Academiæ factus Cancellarius anno 1434 magiſtratum illum per triennium deinceps geſſit. Ex Decano S. Martini factus eſt Wigornienſis Epiſcopus 1435. vnde ad Elienſem ſedem tranſlatus eſt 1443. Electionem de illo à Monachis Cantuarienſibus factam Papa confirmavit, qua de re bullæ Pontificiæ Cantuariæ promulgatæ ſunt Auguſti 22. ac Ianuarij 26. ſequenti inthroniſatus eſt ibidem. Poſtea, nimirum Septemb. 18. 1464. Cardinalium albo aſcribitur, titulo aſſignato S. Cyriaci in Thermis, ab Archiepiſcopo Ravenuate galero magna cum ſolennitate tradito

De-

Decemb. nono. Diuturnitate præsidendi Chichleium tres annos supergressus, sedit Archiepiscopus annos 32. vixit autem post primam consecrationem annum vnum supra quinquaginta. Vita tum demum excessit Martij 30. 1486. Inter Anglos nostros non reperi quenquam qui vnquam Episcopatum tam diu gesserit; Neque vero per octingentos annos iam elapsos habuimus qui Archiepiscopatum tot per annos tenuerit. Vnde mirari subit, monumento nullo egregio, pietatem suam posteris testatam reddidisse. Libras tamen 120 Cantabrigiensi dedit Academiæ, quæ vna cum 100. libris quas contulit nescio quis Billingforthus, in area dicuntur asservari (quam inde arcam nuncupant Bourchieri & Billingforthi) vt ex ea pecunia studiosi quando opus fuerit mutuo possint sumere. Sed maiora præstaturum Bourchierum facile crediderim, nisi in tempora incidisset turbulentissima, Henrici nimirum sexti & Edwardi quarti, quorum ille, ob pietatem vir habitus sanctissimus, ob inertiam tamen inter pessimos Reges numerandus (nam Galliam à patre subactam amisit turpiter, ac postea deinde Angliæ etiam regno excidit) Edwardus vero paterque eius Henricum evertere satagentes, intestino bello multos per annos patriam gravissime afflixerunr. Neqne id finem habuit, ptiusquam, paulo ante obitum huiusce Præsulis, fœliciſſimo connubio Henrico Richmundano cum Elizabetha Edwardi filia primogenita coniuncto, Lancastrensium & Eboracensium factiones extinctæ, ac pax tandem solida & diu exoptata coaluit. Sepultus iacet Bourchierus ab Aquilonari parte summi altaris tumulo conditus marmoreo, vbi hæc verba leguntur inscripta:

Hic iacet Reuerendissimus pater & Dominus, D. Thomas Bourchier, quondam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ S. Cyriaci in Thermis Cardinalis & Archiepiscopus huius Ecclesiæ qui obijt 30. trigesſima die Martij 1486. cuius animæ propitietur Deus. De illo vide plura apud Elienses.

64.

64. IOANNES MOORTON.

1486. *Hem. 7. 2.*

QVi Bourchiero succeſſit. Ioannes Mortonus, natus eſt Beriæ in comitatu Dorſetenſi, & cum Oxoniæ iuris vtriuſq; ſtudio eò vſque operam dediſſet, vt Legum Doctor crearetur; in Arcuata-curia Londini cauſas aduocatus egit. Inde factum eſt vt in notitiam perueniret Bourchieri Archiepiſcopi, quem diu non poterant latere multiplices hominis virtutes, iuris non vulgaris peritia, eruditio, ſapientia. Quapropter, prouentibus Eccleſiaſticis honeſtatum vberrimis, Regi eum commendauit Henrico 6. à quo in numerum eorũ lectus eſt, qui ſibi eſſent ab arcanis & intimis conſilijs. Hunc principem multis cladibus fractum, quantumuis miſerum & ærumnoſum, deſerere tamen Mortonus non ſuſtinuit, à cæteris omnibus deſertum. Quam fidem Edwardus hoſtis adeo eſt admiratus, vt Henrico mortuo non deſtiterit ad obſequium ſuum hominem allicere, quem poſtea intimis cõſilijs admotum, omnium arcanorum fecit participem. Qui enim poterat de fidelitate eius dubitare, quem compererat alteri in aduerſis tam diù tamq; conſtanter adhæſiſſe? Certatum tum poſtea inter illos vter vinceret, obſeruantia Mortonus & diligentia, an beneficijs Rex, qui illum ſacerdotijs iam antea cumulatum ad Epiſcopatum tandem Elienſem prouexit anno 1478. Non multum dein temporis ſuperſtes Edwardus, moriturus, inter executores teſtamenti Mortonum vnum conſtituit, idque merito, cum non haberet in cuius fide prudentiaq; maiorem collocaret fiduciam. Quapropter, Dux Gloceſtrenſis Richardi Edwardi frater, cum decreuiſſet nepotes ſuos è medio tollendo viam ſibi ad regnum patefacere; ac probe gnarus quam ſollicite ſaluti eorum Elienſis inuigilaret, quem muneribus aut pollicitationibus corrumpi, vel minis ab officio terreri poſſe deſperabat: Multa in eum ac grauiſſima confinxit crimina, tumq; inſontem in carcerem coniecit. Deinde horrendo parricidio occiſis pueris & regno occupato, rebuſq; ex animi ſententia confectis; è carcere quidem liberat Epiſcopũ, ſed ita, vt manere eum iubeat tanquã in libera cuſtodia apud Ducem Buckingamenſem, cuius

opera

opera is plurimum vſus fuerat in his flagitijs perpetrandis. Dux ea tempeſtate Brechiniæ morâm vt plurimum trahebat, & mutata repente voluntate, animo cœpit eſſe à nouo Rege alieno; ſiue quod propter magnitudinem ſcelerum non poſſet hominem nõ odiſſe (quod præ ſe Dux ferebat) ſiue quod præmia pro meritis ab eo non fuerit conſequutus (id quod plurimi opinantur) ſiue denique inuidia motus propter fœlicitatem alterius, qua ſe ipſum digniorem exiſtimabat; (ſic enim nonnulli arbitrantur.) Quod cum ſagaciſſimum Epiſcopum non latuiſſet; author ipſi fuit, vt iniuriam filijs Edwardi Regis factam compenſare niteretur filiam eius natu maximam ad regnum euehendo: Quam rem non adeo difficile factu oſtendit, modo ipſe paululum conniti non grauaretur. Regem ſiquidem magna apud omnes inuidia laborare, tam exteros quam ciues: Lancaſtrenſes tantummodo metuendos, quorum principem Henricum Richmondiæ Comitem ſi coniugio cum Edwardi filia prędicta copulandum curarent; nihil facilius putabat, quam tyrannum è ſolio quod tot per ſcelera conſcenderat præcipitem deijcere. Quid plura? coniuratio initur in caput tyranni. Sed oportuit vtrunq; tam Ducem quam Regem, ſuæ in legitimum principem perfidiæ pœnas luere. Epiſcopus cum Ducem eo deduxiſſet vt regrediendi ſeque recipiendi nullum locum relictum ſciret; noctu, ſimulato habitu ad inſulam ſuam Elienſem profugit, ac inde tandem in Flandriam, vbi coniuratorum conſilia mirificè promouit. Dux immature bellum ciens, opprimitur, & Sarisburiæ ſecuri percutitur. Richmundanus attamen profligato ac cæſo tyranno, rerum potitur, & Rex factus, Elizabetham, Edwardi filiam (prout conſtitutum erat) ducit in vxorem. Domum tum reuerſus Elienſis, regni Cancellarius illico conſtituitur: & Bourchiero breui poſtea defuncto, à Monachis Cantuarienſibus eligitur in ſucceſſorem: Et Papa electionem eam cum ratam habuiſſet Oct. 6. 1486. Cardinalem porro deſignat tt: S. Anaſtaſiæ Sept. 20. 1493. Eccleſiam illam cum fœliciſſime gubernaſſet annos 13. in mannerio ſuo de Knoll moritur menſe Octobris anno 1500. Ad primum Archiepiſcopatus ingreſſum, magna pecunia prouinciales

uinciales emunxit, coactos authoritate Papali ad ſumptus tranſlationis tantum impendere, vt à ſolo dioceſis ſuæ clero (eſt autem illa totius Angliæ fere minima) libras acceperit, noſtrates 354. ſecundum quam proportionem cæteris contribuentibus, exurget facile ſumma ad 30. millia aureorum. Paulo ante obitum, Anſelmum, Archiepiſcopum olim Cantuarienſem (non ſine ſumptu permagno) Sanctorum catalogo aſcribi curauit. Opes moriturus pene vniuerſas, teſtamento cõdito, aut in pios vſus erogandas, aut inter domeſticos quos hactenus non promouerat partiendas mandauit. Regi legauit portiforium; Reginæ pſalterium; Margaretæ eorum filiæ (cuius fuerat in baptiſmo ſuſceptor) ſcyphum aureum & 40. libras; & Eccleſiæ Elienſi mitram ac crucem ſuam. Executores teſtamenti iuramento obſtrinxit, ſtudioſos tenuioris ſortis 20. alere Oxoniæ, 10. vero Cantabrigiæ, per annos poſt mortem eius 20. In domorum Archiepiſcopalium reparatione ac ornatu ingentem profudit pecuniam, Knollæ nimirum, Maidſtonæ, Alingtonæ, Fordæ, Lamethæ, ac Cantuariæ. Propinquorum nonnullos, prædijs ampliſſimis locupletauit; ac vt tandem finem faciam, in ſubterraneo crypto Eccleſiæ ſuæ, elegantiſſimam capellam conſtruxit, in cuius medio ſepultus iacet ſub ſaxo marmoreo; attamen tumulum habet ab auſtrali parte dictæ capellæ, affabre factum & admodum ſpecioſum.

65. HENRICVS DEANVS.

1501. *Henr.7.* 17. MOrtono defuncto ſucceſſor deſignatur à Monachis Cantuarienſibus, Thomas Langtonus Wintonienſis Epiſcopus. Illum vero peſte contigit interire ante tranſlationem perfectam. Epiſcopus tum Sarisburienſis ab ijſdem eligitur, Henricus Dean. Quo tempore nobilis ille impoſtor Petius Warbecus ſe pro Richardo Duce Eboracenſe venditauit, Edwardi quinti fratre (quorum vtrunq; horrendo parricidio à Richardo tertio auunculo ſceleratiſſimo interemptos conſtitit) Deanus iſte (quem in collegio Nouo Oxoniæ educatum teſtatur in Eccleſiaſtica hiſtoria Harpfeldius, vtcunq; Cantabrigienſes eum pro ſuo vendicent) Abbas fuit Lan-

Lanthonienſis in Monumethenſi noſtro comitatu. Henricus autem Rex, hominis perſpecta prudentia, Cancellarium eum conſtituit Hiberniæ, in qua prouincia adulterinus ille Dux, Eboracenſis primum ementitam ſumpſerat perſonam. Illius conſilio diligentiaq; ex illis oris impoſtor breui eliminatus eſt. Dum hoc munus ſolerter exequitur, Bangorenſis in Wallia creatur Epiſcopus. Quæ ſedes, propter perpetua Wallorum cum Anglis diſſidia, populationibus obnoxia, inanem plerunq; titulum Epiſcopo iam diù largita eſt, dum ambitioſi homines & Eccleſiaſticis promotionibus antea locupletati, hunc præſulatum in titulum aſciſcerent, retentis per diſpenſationem Pontificiam quæ antea poſſederant; & Epiſcopi nomine cõtenti, in Anglia degebant, Epiſcopalib⁹ prędijs neglectis prorſus & vicinorum ſpoliationi relictis. Iam vero Henrico ſeptimo regno potito, qui & ortu & genere paterno Wallus erat, cum pax ſolida inter has gentes firmata videretur: Sedem Bangoræ figere Deano conſultum viſum. Magnum ibi certamen habuit cum nobilibus vicinis, qui plcraque prædia ad Epiſcopatum ſpectantia inuaſerant. Quod ſane ne in Anglia quidem nouum eſt: Videmus enim quotidie quanta cupiditate atque ferocia in Eccleſiaſticas poſſeſſiones vel minima data occaſione, ſub quolibet prætextu laici incurrant. Deanus vero cum Eccleſię ſuę iura ſedulo exploraſſet; magna animi conſtantia exturbatis & eiectis illis malæ fidei poſſeſſoribus, Epiſcopatui quæ ſua fuerant aſſeruit. Inter cætera, inſulam quandam quæ à phocis nomen habet (& ab aquilonari parte Monæ ſiue Angleſciæ ſita eſt) iure pro ſua euicit; quam tamen obtinere non potuit, priuſquam armatis ſtipatus eos qui ſibi vſurpauerant, poſſeſſione vi deturbaſſet. Eccleſiam & Epiſcopalem domũ quæ eſt Bangoræ ab Oweno Glendour iam olim ſub Henrico quarto incendio abſumptas reficere ſatagebat quidem: ſed opere non dum perfecto, ad Sarisburienſem Epiſcopatũ auocatus eſt. Succeſſori vero Pigoto, diſcedens, mitram dedit atq; pedum paſtorale non parui pretij ea lege, vt opera à ſe incæpta ad vmbilicum perduceret. Sarisburiæ annos nõ dum duos conſederat quando ad Cantuarienſem Archiepiſcopatum

seopatum postulatur. Pallium accepit, missum quidem per Hadrianum Castellanum Secretarium Pontificium (qui postea Cardinalis fuit & Herefordensis primum, deinde Wellensis Episcopus) traditum vero per Episcopum Couentrensem, cuius etiam verba adiungam ab eo tunc vsurpata, sicuti crucem tradentis in Courtneio. *Ad honorem* (inquit) *Dei omnipotentis & B. Mariæ Virginis, ac B. B. Petri ac Pauli Apostolorum, & D. N. Alexandri Pap. 6. & sanctæ Rom. Ecclesiæ, nec nõ & Cantuariensis Ecclesiæ tibi commissæ, tradimus pallium, de corpore B. Petri sumptum, plenitudinem videlicet Pontificalis officij, vt eo vtaris infra Ecclesiam tuam certis diebus qui exprimuntur in priuilegijs ei ab Apostolica sede concessis.* Accepto pallio, iuramentum porro Pontifici oportuit præstare, quod semel adscribere non pigebit.

Ego Henricus Archiepiscopus Cantuariensis ab hac hora in antea fidelis & obediens ero B. Petro sanctæq; Apostolicæ Rom. Ecclesiæ, & Domino meo D. Alexandro Pap. sexto suisq; successoribus Canonice intrantibus. Non ero in consilio aut consensu vel facto vt vitam perdant vel membrum ceu capiantur mala captione. Consilium vero quod mihi credituri sunt per se aut nuntios, ad eorum damnum me sciente nemini pandam. Papatum Rom. & regalia S. Petri adiutor ero eis ad retinendum & defendendum, saluo ordine meo contra omnem hominem. Legatum sedis Apostolicæ in eundo & redeundo honorifice tractabo; vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero Canonica præpeditione. Apostolorum limina, Romana curia existente citra Alpes singulis annis, vltra vero montes singulis biennijs visitabo, aut per me aut per nuncium, nisi Apostolica absoluar licentia. Possessiones vero ad mensam mei Archiepiscopatus pertinentes non vendam, neq; donabo, neq; impignerabo, neq; de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, inconsulto Rom. Pontifice, sicut me Deus adiuuet, &c. Quo ritu crux tradi consueuit, vide supra p. 172. Excessit è viuis hic Archiepiscopus Lamethæ Febr. 15. (stilo Anglicano) 1502. consecrationis suæ anno secundo. Cadauer eius à 33. nautis lugubri habitu vestitis & multis cereis accensis, secundo fluuio Feuersamiam delatum est in cimba, ac inde Cantuariam deportatum perhonorifice tumulatur

quin-

quingentarum librarum ſumptu, in medio loci qui Martyrium nuncupatur prope Staffordum anteceſſorem ſub marmore æneis laminis ornato. Eccleſiæ ſuæ legauit imaginem D. Ioannis Euangeliſtæ argenteam ponderis 151. vnciarum. Magnam partem domus Archiepiſcopalis quæ eſt Otfordiæ conſtruxit; & cancellos ferreos quibus pars dimidia pontis Roffenſis munita eſt, fieri curauit.

66. GVLIELMVS WARHAMVS.

GVlielmus Warham (qui ſucceſſit) familia ortus eſt nobili & antiqua in Comitatu Hantonenſi, educatus vero in collegio Wintonienſi, ac inde traductus adoleſcens ad collegium quod dicitur Nouum Oxoniæ, vbi gradum ſuſcepit Doctoris in legibus. Aduocatus deinde factus in curia Arcuata Londini, breui poſtea Rotulorum conſtitutus eſt (vt loquimur) magiſter. Quod muneris dum gereret, miſſus eſt à Rege Legatus ad Carolum Burgundiæ Ducem, oratum, ne figmentis vxoris ſuæ ſe decipi pateretur. Hæc enim cum æquis oculis intueri non poſſet, Henricum Lancaſtrenſem in ſolio ſedentem fratris ſui, cuius tamen filiam is duxerat vxorem; duos excitarat adulterinos principes, quorum opera ſi regno Henricum potuiſſet deijcere, ſperabat tum facile ſibi fore, Edwardum Comitem Warwicenſem, nepotem ſuum ex fratre Georgio Clarentiæ Duce, ad regnum euehere; quanquam is in carcere tunc temporis teneretur, non aliquod ob crimen, ſed vt ſeditionis materia tolleretur. Horum primus erat Pſeudorichardus, de quo antea, vero nomine Petrus Warbecus appellatus. Alter vero (Lambertus nuncupatus) eo impudentiæ proceſſit, vt ſibi nomen auſit imponere Comitis Warwicenſis antedicti, viuentis adhuc in cuſtodia, quem ideo Rex per vicos vrbis Londinenſis palam iuſſit circumduci ad impoſturam detegendam. Quomodo hij ſcenici Principes detracta tandem perſona, pœnas dederint nequitiæ, bello deuicti & capti; Lamberto culinæ regiæ miniſterijs deputato; ſed Warbeco, quod poſt datam veniam res nouas iterum fuiſſet molitus, capitali ſupplicio affecto; quærant qui volent, à Chronographicis, qui hæc ſatis

1504. *Henr.7.* 20.

satis fuse tradiderunt. Warhamus interea munus sibi demandatum solerter adeo exequutus est, vt magnam prudentiæ diligentiæq; laudem à Rege reportarit, & maiora meritus, dignus putaretur, qui Londinensi sedi tum forte vacanti præficeretur. Hanc igitur Regis opera adeptus, biennio vix dum inde exacto, Deano demortuo, in Archiepiscopatu Cantuariensi successor sufficitur. Nou. 29. 1504. translatus, Martij 9. sequenti inthronisatur, idq; tanta cum solennitate & magnificentia, vt, sicuti iam antea crucis ac pallij tradendi, sic nunc tandem semel inthronisationis ritum describere, abs re futurum non existimem. Martij 8. Cantuariam venit Edwardus Buckingamiæ Dux, equitibus stipatus 140. qui Archiepiscopi erat & Seneschallus & Pincerna. Tum vero cum vtrunque munus vnus exequi non posset; pincernam ea vice substituit Thomam Bourchier equitem auratum. Sequenti die, postquam omnia pro officio perlustrasset, Archiepiscopo ciuitatem ingredienti obuiam prodit donec ad templum S. Andreæ peruentum est. Tum pedibus nudis ad Ecclesiam Cathedralem incedentem, anteambulo magnificus præcedit. A Priore & conuentu ad portam Ecclesiæ exceptus, & ad thronum Archiepiscopalem deductus, in eo collocatur, tumq; ipse missam celebrat: Qua peracta, Duce sicut prius præeunte, palatium ingressus est, recepitque se primum in cubiculum interiorem; inde paulo post in magnam aulam publice pransurus prodijt. Ferculorum ibi varietatem, apparatum, magnificentiam, quid attinet dicere? Multis opinor regibus potuit suffeciisse. Dux prædictus equo vectus, & scipionem candidum manu gestans (muneris insigne) ministros obsonia inferentes aperto capite antecedens, primo ferculo in mensa collocato, corpus humiliter inclinat, tumq; in cameram, pransurus secedit. Archiepiscopo conniuanti assidebant à dextris, Comes Essexiæ, Episcopus Sodorensis siue Mannæ insulæ, & Ecclesiæ Cathedralis Prior; à sinistris vero Baro Bergeuennensis, Brokius Baro, & Abbas D. Augustini. Cum Duce in camera sua discumbebant, Clintonus Baro, Edwardus Poynings miles, D. Fineux capitalis Iusticiarius, Gulielmus Scot, & Thomas Kemp milites, ac

But-

Butlerus quidam Seruiens ad legem. Proxima erat his Theologiæ atq; iuris Doctorum mensa, tum equitum auratorum, tertiò nobilium quos generosos vulgo appellamus. Cæterorum deinde conuiuarum numerum, & obsonia si commemorarem, fidem profecto superaret. Hæc nunc vt tandem mittamus, commemorandum est, Warhamum Archiepiscopum creatum, Angliæ constitutum Cancellarium. Ac ista quidem munera sicut magna integritatis laude administrauit; sic viuente Henrico septimo, magna apud eum (vt par erat) gratia & authoritate floruit. Eo vero sublato & filio Henrico 8. succedente; Wolsæus postea Cardinalis, tunc vero Eleëmosynarius regius & Lincolnienſis Decanus, adolescentis Regis animum astuta adulatione ita occupauit, vt per eius gratiam, Archiepiscopi potentiam subruere, atq; haud magnopere repugnantem, omni paulatim authoritate potuerit spoliare. Primum siquidem, Cancellariatu ad mandatam Regis sibi cedere coegit. Deinde Cardinalis creatus, & Pontificis à latere Legatus; curiam erexit quam Legatinam nuncupauit, ad quam omnes fere causas Ecclesiasticas pertraxit, apud alia solitas tractari tribunalia, quorum iudices, registrarios, cæterosq; ministros, otiosos iam sedere oportuit & Wolseianis emolumenta solita munerum suorum concedere. In cæteris porro rebus, adeo omnia poterat Wolsæus, nihil Archiepiscopus, vt à multis retroactis annis, Archiepiscoporum nullus tam despicabilis vixisse videatur ac Warhamus; Episcoporum vero Anglicorum nemo qui potentia, splendore, magnificentia, cum Wolsæo fuerit comparandus. Iniquam hanc Warhami sortem (viri reuera grauissimi optimique) multi miserabantur tanquam indigna passi. Sed euentus docuit, ipsi nihil potuisse contingere fœlicius quam huiusmodi (eo præsertim tempore) deiectionem; Wolsæo vero elationem illam, exitiosam tandem extitisse. Cuius rei causam altius repetendam paucis tamen explicabo, & lectorem plura sciendi cupidum ad Annales nostros amandabo. Henricus octauus Rex, vt primum regnum adeptus est, vxorem duxit Catharinam, Ferdinandi & Isabellæ Hispaniæ Regum filiam, quæ Arthuro Walliæ principi, Regis fratri,

prius fuerat nupta. Hanc ille, moribus sanctissimis fœminam & Hispanica grauitate, sed sæpius abortientem, & quæ filiam vnicam superstitem habuit Mariam, fastidire cœpit post decimum septimum coniugij annum, idq; Wolsæi Cardinalis artibus, qui iam (vti diximus) in fastigio potentiæ apud Regem, sui quodammodo erat impotens. Ille enim Carolo quinto Imperatori, Catharinæ è sorore nepoti infensior, quod Archiepiscopatum Toletanum petenti denegasset, & Papatum ambienti non fauisset; vt Carolo ægre faceret, Henrico non nimirum vxorio author fuit, Catharinam Cæsaris amitam repudiaret, & è Gallia nescio quam peteret vxorem; nuptias dicens cum Catharina quæ prius fuerat Arthuri fratris ipsius vxor, legē diuina esse prohibitas, licet Iulius secundus dispensatione sua ratas eas habuisset. Regis cupiditatibus sic freno laxato, iam fere quadragenarius deperire cœpit efflictim Annam Bolenam, egregia forma adolescentulam, cuius pudicitiam cum non posset expugnare, exturbata Catharina, vxorem eam ducere decreuit. Causa diuortij regij aliquot annos Romæ agitatâ, constituuntur à Papa delegati qui ea de re hic in Anglia cognoscerent, Campeius Cardinalis, & noster Wolseius. Reginæ vero patroni assignati Warhamus Archiepiscopus, & Nicolaus West Elienſis Episcopus Legum Doctores, ac Io. Fisherus Roffensis, & Henricus Standishius Assauensis Episcopus, Theologi. De cæteris suo loco. Warhamus autem, ita se gessit in eo negotio, vt neque Reginam negligentia prodidisse, nec Regis offensam nimium instando incurrisse videretur. Wolsæus autem dum segnius agit, & rem trahit in longum, sic volente Papa; iracundiam Regis ita commouit, vt Cancellariatu eiecto, omnia bona erepta & fisco adiudicata, & proditionis porro crimen paulo pòst fuerit intentatum. Qua de re pluribus alibi. Statim vt ille mortuus est, Synodus indicitur, vbi certior fit Clerus ibi congregatus, vniuersos in legem quandam peccasse, iuxta quam, omnibus bonis & facultatibus essent plectendi, quod Wolsæi potestati legatinæ, se, Rege inconsulto submiserint. Id quamuis verum esse nemo crederet, non ausi tamen refragari,

gari, vt se captos quam minimo redimant, paciscuntur cum rege, accipiat à Cantuariensi prouincia librarum millia centum, ab Eboracensi vero 18. Sed neque hanc tantam largitionem Rex voluit accipere, priusquam Ecclesiæ Anglicanæ caput supremum eum declarassent, atque post longam altercationem titulũ huiusmodi diplomata concessionis inscruissent. In eadem Synodo multi Canones contra Lutheranos eduntur, & de Papæ authoritate abroganda plurimis disceptatum. Cum ægre quicquam decerneretur in vtramvis partem, sæpius synodus prorogata est. Indicitur tandem denuo in Octobris 5. 1532. Interea vero Warhamus senecta grauis moritur, Augusti nimirum 23. 1532. cum sedem Cantuariensem tenuisset annos 28. Decessit in domo propinqui sui Archidiaconi Cantuariensis apud S. Stephani. Ibi nempe domicilium situm erat quod ad Archidiaconatum spectabat. Verum id iam dudum sacrilegium deuorauit, vt nisi alibi de habitaculo sit prouisum, Archidiacono sub dio posthac sit agendum. Sepultus est Warhamus sine pompa funebri in capella à se ad id condita prope Martyrium, vbi tumulum habet satis elegantem. Propinquis multa viuens latifundia comparauit, & in ædificijs reficiendis Archiepiscopalium domorum, ingentem erogauit pecuniam, librarum nempe (si ipsi credimus in testamento suo id asserenti) 30. millia: Eamque ob causam successorem rogauit, quicunq; tandem is futurus esset, vt executoribus de domorum reparatione nollet esse molestus. Erant autem ij, Norfolciæ Dux, & Winsorius Baro.

67. THOMAS CRANMERVS.

ANnos plus minus quinque diuortij regij causa, errore inextricabili in Curiæ Romanæ Labyrintho hærente, exitus tamen viam non videbatur habitura, nisi repertus tandem fuisset Alexander quidam, qui nodum hunc Gordium ingenio non solubilem, gladio scindendum docuisset. De nouis legatis Romam mittendis [illegible] tum forte consultabat, quando per Cranmeri sapientiam via compendiaria reperta ac Regi monstrata est, quæ non solum præ- 1533. *Henr.* 8. 25.

sentibus molestijs ipsum liberauit, sed aditum etiam monstrauit ad eam fœlicitatem qua hodie potitur Ecclesia Anglicana, tyrannidis Pontificiæ (qua miserrime hucusque fuerat oppressa) iugo, cervicibus nostris penitus excusso. Contigit ea tempestate Gardinerum Secretarium, ac Edwardum Foxum eleemosinarium Regium (quorum hic postea Herefordensis, ille vero Wintonienſis Episcopus euasit) cum iter facerent, in domum nobilis cuiusdam, Cressei nomine Waltamiæ diuertere, vbi forte fortuna tunc aderat, doctrina & pietate insignis quidam Theologus, collegij Iesu Cantabrigiæ socius, Thomas Cranmerus, qui duos Cressei filios literis in ea Academia instituebat, sed peste id temporis ibi grassante, Waltamiam adolescentulos ad patrem deduxerat, & aliquot iam menses ibi cum illis triuerat. Hunc, isti noui hospites, in Academia sibi iam antea satis notum, epulis suis adhibuerunt, & cum virum nossent doctum iuxta & prudentem, de causa Regia tam diu Romæ ventilata, sententiam eius exquirere non verentur. Grauate quidem ille primò, sed instantibus consiliarijs Regijs, obtemperauit tandem, hac vsus oratione; Non decet hercle nisi meditatione prævia de re tanta, ac præsertim coram grauissimis viris verba facere, quibus tamen morem non gerere piaculum duxerim. Quoniam itaque plane vultis vt quid censeam profitear, ego certe sic existimo, ægre afflictæ conscientiæ remedium frustra Regem Romæ quærere, vbi litium tot sunt dilationes & anfractus, vt illarũ laqueis qui semel ibi tenentur vix vnquam se expediant. Proinde consultitus esse duco, vt Romanæ curiæ longum vale dicto; tam in nostris quam alijs Europæ Academijs, doctissimi qui vsquam reperiri possunt Theologi consulantur hac de re. Et si illorum tum iudicia sequutus fuerit; non erit cur, quid Romana curia de sua causa statuat, multum sane posthac sit sollicitus. Cranmeri hoc consilium saluberrimum, Foxus postridie defert ad Regem; qui tanquam diuinitùs datum amplexus illico, exclamauit, hi quisquis est rem acu iam tandem tetigit, & viam demonstrauit, quam si ante duos aut tres annos fuissem ingressus, iam decem millia librarum haberem in loculis

lis, quæ in curia Romana perperam & invtiliter impendi. Placuit igitur hominem accersi, quem venientem, iubet hanc suam sententiam in scripta redigere, Comitique Wiltoniæ dat in mandatis, vt scripturum sua domo exciperet, ac libros cæteraq; quibus opus haberet submini strraret. Ille itaq; libellum componit, in quo cum æquum esse ostendisset vt Rex Theologorum sententijs causam suam dijudicandum relinqueret; ostendere tum conatur, ex sacris scripturis, Concilijs, & patribus orthodoxis, Regis cum Catherina nuptias, lege diuina interdictas neq; proinde Papæ dispensatione vires vllas potuisse acquirere. Perlecto libello, percontatur ab eo Rex, an quæ scripsisset, corã Papa auderet asserere? qui intrepide respondit libentissime se id facturum. Et vero facies (inquit) actutum: Tumque legatum iubens ad Pontificem proficisci, collegas dat, Wiltoniæ Comitem, Stokesleum, Carnum, Benettum, alioſque. Sed nihil ij egerunt, solitis dilationnibus de die in diem reiecti, donec relicto Cranmero, vlterioris moræ pertæsi cæteri, in Angliam redirent. Libello Pontifici tradito, pollicitus est, futuros qui solemni disputatione hanc controuersiam ventilarent. Verum illi in animo nihil erat minus. Abeuntes, blandis verbis demulcet, veritus Regem offendere, & summi per totam Angliam Walliam & Hiberniam Pœnitentiarij munus in Cranmerũ confert, cui tum Germania petenda erat, vt Cæsari similia mandata perferret. Ibique Euangelicæ doctrinæ ea putatur collegisse semina, quæ in amplissimam segetem postea, nobiscum adolescentia, reformationis messem affluentissimam per Dei bonitatem Ecclesiæ nostræ pepereruut, quanquam crudelissimiæ necis ipsi causa extiterint, postquam Ecclesiã Cantuarienſem annos totos viginti magna pietatis & prudentiæ laude rexisset. Natus is dicitur Arslactoniæ in comitatu Nottinghamensi, parentibus honestis & familia perantiqua quippe, cuius primi authores Angliam dicuntur cum Gulielmo Normanno ingressi. Eiusque rei argumentum afferunt, quod antiqua Cranmerorum sedes adhuc nomen habeat de Cranmer-hall quasi dicas Cranmeri aulam aut domicilium: Et sub illo Archiepiscopo appulisse in Angliam

nobilem quendam Normannum Cranmerum nomine, qui eadem cum illo ſtemmata gentilitia ſiue inſignia geſtaret. Educationem ſortitus eſt (ſicut antea retulimus) in collegio Ieſu Cantabrigiæ, vbi inter ſocios aſcitus, locum tandem reliquit (collegij legibus id flagitantibus) quod vxorem duxiſſet. Ea vero poſt annum vnum aut alterum morte ſublata, in ſociorum numerũ iterum aſcriptus eſt ibidem. Dum adhuc in Germania (Legatus Regius) moram haberet, Warhamum Archiepiſcopũ contigit vitam cum morte commutare. Quapropter Rex cui Cranmeri virtutes iam ſatis erant perſpectæ, Archiepiſcopũ eum per monachos Cantuarienſes curat deſignandũ: Qui eiuſce rei nuncio accepto, vehementer perturbatus eſt. Lubricitatem loci non poterat non horrere, homo literarum ſtudijs deditus, & aulicorum verſutijs nunquam aſſuetus. Præterea, ignarus non erat, ad mutationem neſcio quã periculoſam omnia vergere; & ſicunde incommodi quicquam accidiſſet, non eſſe nouum eiuſce rei culpã omnem in Cantuarienſem Archiepiſcopum protinus conijcere, vtcunque bene meritum. Id vero quod maxime angebat, conſcientia fuit vxoris ductæ (neptis ea fuit vxoris Oſiandri) cum ne in ſacros quidem ordines admitti coniungatum fas fuerit, multo minus Archiepiſcopũ creari, idque præſertim poſtquam bigamus, primæ alteram ſuper duxiſſet vxorem. Domum igitur à Rege reuocatus, ſex totos menſes vltra tempus præſtitutum ſubſtitit, ſperans Regem, conſilio interea mutato alium quempiam Archiepiſcopum creaturum. Reuerſus in patriam, cum inſtaret Rex, vt primo quoque tempore conſecrationem ſuſciperet; iuramentum cauſatur Pontifici Romano præſtandum, quod à ſe ſalua conſcientia nullo modo fieri poſſe contendit. Cæterum Rex, neque ita quidem à conſilio ſuo ſe depelli paſſus, iuriſperitorũ ingenio rationem quandã excogitauit, quo pacto proteſtatione neſcio qua prævia, ſacramentum pro more Pontifici diceret. Excuſationi proinde cum locus amplius iam non eſſet quo minus Archiepiſcopale ſolium conſcenderet, vſitato ritu conſecratus eſt Martij 30. 1533. per Ioannem Vayſeium Exonienſem Epiſcopum, Henricum Stan-

Standiſhium Aſſauenſem, & Ioannem Longlandum Lincolnienſem. Paulo ante ſacrationem eius, ſynodus fuerat indicta, quam ingreſſus, duas quæſtiones à clero ibi congregato ventilandas propoſuit: Primo, an ducere vxorem cognitam à fratre decedente ſine prole, ſit prohibitio iuris diuini & indiſpenſabilis à Papa. In Confeſſu inferiori dictam concluſionem 14. affirmarunt, negauerunt, 7. vnus aut alter dubitauit. In ſuperiori vero, poſtquã Academiarum ea de re iudicia recitata ſunt, ex patribus qui ſuffragium per ſe vel procuratores tulerunt, 216. omnes Academicorum ſententijs acquieuerunt præter ſolos 19. Quæſtio vero ſecunda fuit; vtrum copula carnalis inter Arthurum Principem & Catharinam Reginam, ex allegatis & propoſitis ſatis extiterit probata. Quod, è clero inferiori omnes (ſex duntaxat exceptis) affirmarunt, præſuleſque deinde omnes præter Clercum, Bathonenſem & Wellenſem. Quare in ſynodo, & paulo poſt in Parlamento, decreto publico pronunciatum eſt, debuiſſe Regem; multoque magis licitum ei fuiſſe, à Catharinæ conſortio abſtinere, & cum alia matrimonium inire. His ita conſtitutis, Cranmerus Archiepiſcopus, Epiſcopis aliquot comitatus, Duneſtapliam acceſſit, oppidum non procul à loco vbi Catharina moram trahebat diſſitum eoque citatam, vt repudij ſui ſententiam audiret, ſed non comparentem, contumacem iudicauit, & à Regis thoro conſuetudineque nuptiali amouendam. In ſynodo iterum congregata tum decernitur, Papæ nullam iuriſdictionis poteſtatem in Anglia competere: Cantuarienſem Archiepiſcopum, non legatum Apoſtolicum, ſed Primatem & Metropolitanum totius Angliæ dicendum: Sacra biblia in Anglicanum idioma conuertenda: Regem, Eccleſiæ Anglicanæ caput ſub Chriſto cenſendum: Epiſcopos, inconſulto Romano Pontifice iam poſthac deſignandos: Et Eccleſiaſticarum promotionum primitias decimaſque non Papæ (vt hactenus) ſed Principi pendendas. In multis deinde alijs, ab Eccleſiæ Romanæ placitis paulatim diſceſſum eſt; fremente Pontifice, qui talem ſibi bolum ereptum iniquiſſime ferens, excommunicationis tandem ſententiam in Regem eiaculatus eſt. Qua re illi

nunciata, inter indignationem & metum fluctuans; quasi per vices quasdam, nunc à Pontificijs auersus, reformatoribus fauebat; mox reconciliationis cum Pontifice spe ostentata, iugum Romanum denuo recipiendum suadentibus aures prebet non iniquas. Ira igitur prævalente, apud illum nihil non poterat Cranmerus: Quoties vero metus, Pontificijs aures illius occlusas, patefecerit, in summo is versabatur periculo. Quibus de rebus sigillatim dicere, instituti mei ratio non permittit. Verum ita fors tulit, vt permanente dissidio, quamvis multi conarentur Regem Papæ reconciliare; in summa authoritate & gratia Cranmerus floreret quoad Henricus vixit; à quo moriente, inter executores testamenti primus & præcipuus constitutus est. Illo defuncto, propter pueritiam Regis, summa rerum erat penes proceres, illos præsertim qui erant Regi ab arcanis consilijs, à quibus hucusque Archiepiscoporum Cantuariensium raro quisquam fuerat excluſus. Edwardo igitur regnante, magna Cranmero seneſtra patefacta est, ad reformationem Ecclesiæ perficiendam, sub Henrico cœptam. Cui rei omnibus ingenij neruis sedulo incumbens, tandem cuncta ex animi sententia confecit. Missam siquidem Papisticam eijci curauit; ex templis imagines amoueri; Eucharistiam sub vtraque specie populo exhiberi; scripturarum sacrarum lectionem omnib' permittendam; preces publicas secundum liturgiæ formulam à se conscriptam, lingua vernacula concipiendas; Clericis coniugia permittenda, & alia secundum normam Ecclesiæ nostræ hodie præscriptam, omnium reformatarum (dicto absit inuidia) florentissimæ. Tum non ignarus, Academias fontes esse, vnde doctrinæ latices fluant ad regnum vniuersum irrigandam; ne illis superstitionibus fœcibus inquinatis, tota inficeretur Ecclesia; Stipendijs amplis propositis, accersiuit huc Theologos insignes, Petrum Martyrem (quem Oxoniæ collocauit) Martinum Bucerum & Paulum Phagium, quos Cantabrigiæ, vt puriori doctrina adolescentes imbuerent, in Ecclesiæ messe operarios futuros. Præter hos, inuitati etiam venerunt in Angliam Immanuel Tremellius, Bernardinus Ochinns, P. Alexander, D. Valerandus,

quos

quos omnes cum liberis atque coniugibus abunde alebat Cranmerus; accersitis etiam Philippo Melanchthone & Musculo, qui à suis retenti, per literas sese excusarunt. Sed nihil illi maiorem creavit apud Pontificios invidiam, quam quod Episcoporum quosdam, hisce reformationis consilijs occulte repugnantes, exauthorari permiserit, & in ordinem redactos, carceribus mancipari; Gardinerum Wintonienſem, Bonerum Londinenſem, Tunstallum Dunelmenſem, Heathum Wigornienſem & Daium Ciceſtrenſem; qui omnes per Mariam Reginam honoribus postea restituti, talionis reddendæ nimis fuerunt memores. Ij nãq; (ac præcipue Gardinerus, in cuius cõsilio Maria vnice acquiescebat) stimulare mulierẽ non desinebant ad vindictam, quæ muliebri ingenio iram propter divortiũ matris conceptã, iam tot annos coquebat.

---Manet alta mente repostum
Iudicum latum, sprętaque iniuria matris.

Henricum Regem ferunt, cum Mariæ filiæ contumaciam carceribus coercere statuisset, quod Pontificiam doctrinam pertinaciter adeo defenderet; ad Cranmeri solius intercessionem, mutasse sententiam. Deinde cum eandem à fratre Edwardo exhæredari oportuit; longa oratione ne id fieret, Archiepiscopus (etsi fruſtra) contendit; neq; vt subscriberet decreto, induci potuit, donec iurisperitis vna voce asserentibus, legibus illud esse consentaneum, Rex multis & assiduis precibus id ab eo evicerit. Apud ingratos adeo plus valet vnius iniuriæ opinio (ne dicam sensus) quam mille beneficiorum recordatio. Incerto rumore ferebatur eo tempore, religionem cum fortuna Cranmerum mutasse; adeo vt Reginæ gratificaturus, exequias Edwardi Regis Pontificio more celebrare pollicitus fuerit. Quare scripto primo quoque tempore edito, se purgavit; & decreta de religione sub Edwardo se authore facta, vt Dei verbo & Apostolorum doctrinæ congruentia, tueri se paratum ostendit; in eoque proposito à P. Martyre confirmatus, ipsum sibi socium & adiutorem in hoc negotio popoſcit. Sed à verborum disputatione res ad vim vocatur. De boni viri nece omnino decretum erat; de modo patrandi ambigebatur. Placuit primum

mum, in eum vt perduellem lege agi, quod decreto de Iana Graia in Reginam provehenda, etsi invitus fere (vti antea retulimus) & omnium regni procerum postremus, subscripsisset. Novembris itaque 13. cum in turre aliquandiù detentus fuisset; vt existimationem eius apud populum imminuerent, maiestatis læsæ eum reum peragunt, vna cum Iana ante memorata, quæ Reginæ personam aliquandiù non ita pridem gesserat, & alijs nonnullis. Ac eius quidem delicti, omnes vt sontes ad mortem damnati sunt. Ad Cranmerum vero quod attinet, adeo cœpti eos mox puduit, vt venia illi statim à Regina impetrata fuerit ab illis ipsis, qui hæreseos crimen statim ei impegerunt. Antequam custodiæ traderetur, vt à certissima pernicie fuga se eriperet (confratrum aliquot suorum exemplo, qui in Germaniam iam dudum profugerunt) amicorum multi hortabantur. Quibus ille; Si furti (inquit) parricidij, aut cuiusuis sceleris postularer, quantumvis insons, induci fortassis possem ad fugam capessendam. Nunc vero cum de mea non in homines, sed in Deum fide, & sacrarum Scripturarum veritate, contra Pontificios errores agendum video; constantia vsus Christiano Præsule digna, vita constitui potius quam regno, hoc in tempore cedere. Datus igitur in carcerem, postquam per semestre aut amplius ibi iacuisset, Windesoram abductus est atq; inde Oxoniam, vna cum Ridleio, (Londinensi sede nuper exturbato,) & Latimero, qui Wigornienſi Episcopatu iam olim renunciarat (vti suo loco dicetur) vt cum Theologis tam Cantabrigiensibus quam Oxonienſibus, de sacra synaxi, solenni disputatione confligerent. Iniquissima plane conditione certatum est. Nam solo biduo ad se præparandum concesso, ergastulis interim concluſi sunt; nemine ad colloquium admisso, quem interrogarent aut consulerent; à chartis & libris suis segregati, alienis tantummodo commodatis. Magnis clamoribus & tumultuosissime res gesta est; plurimis simul vnum impetentibus, sine ordine, sine modo, sine modestia. Aprilis 14. 1554. ex carcere ad templum B. Mariæ producti, Pontificiorum sententiæ subscribere iubentur, & recusantibus, dies edicitur disputandi:

Cranmero

Cranmero quidem 16. Ridleo 17. & Latimero 18. eiusdem mensis; quando solos oportuit omnium argumentis & rationibus respondere. Quanquam clamoribus obtundebantur, & varietate interrogantium distrahebantur, quanquam sannis & convitijs exagitati, ac multitudine obruti; ita tamen responderunt, vt adversarijs magnam sui admirationem reliquerint; doctissime nempe Cranmerus & pro muneris in quo tot annos floruerat dignitate, gravissimè; Ridleius acutissimè promptissimeq;; cum lepore quodam salso Latimerus, & nervosius quam expectares in sene, qui iam ad octogenariam ætatem proxime accederet. Hac disceptatione finita, vicesimo statim eiusdem Aprilis, iterum ad D. Mariæ producti, & an perstare vellent in sententia interrogati; cum persistere se respondissent, hæretici adiudicati sunt, & ad rogum damnati. Mortis sententiam magna animi constantia omnes exceperunt, Latimerus exulationi propior, quod ætatem longæuam, mox aliter finiendam, tam fœlici clausula Deus voluerit terminari. De Ridlæo & Latimero Octobris 16. 1555. supplicium sumptum est (vt suo loco narrabimus) quod funestum & lugubre spectaculum, Cranmerum ferunt ex summa ædium parte vbi incarceratus est, intuitum, & sublatis ad cælum manibus, genibusque flexis, his socijs suis spei fideique constantiam in tam horrendi supplicij cruciatibus precatum; quemadmodum & sibi ipsi, quem, non latebat, eandem cum illis sortem breui subeundam esse. Supplicium eius quod nunc ad tempus dilatum sit, Gardineri Wintonienſis molitione factum dicunt, non misericordia ducti, sed ambitione & commodi sui ratione. Martij 24 mortem obierat Iulius tertius Papa, & in Pontificatu successerat Caraffa, Cardinalis Theatinus, iam Paulus 4. appellatus, qui Polum certas ob causas in vita eius mox explicandas, vehementer oderat. Simultatis huius Wintoniensis non ignarus, per clandestinos nuncios cum Papa egit, vt Cardinalitium honorē sibi impertiret, & authoritatem Poli legatinam in se transferret. Cui petitioni Pontifex, pro odio quo Polum prosequebatur, libenter annuit, habens etiam in animo, illum Romam evocatum, hæreseos reum agere, & eodem

eodem modo tractare quo postea Moronum Cardinalem, Poli amicum summum, quem in carcere quoad ipse vixit, detinuit. Hinc bonam spem conceperat Gardinerus, Archiepiscopatum etiam Cantuariensem consequendi, quem Polus velut sequester hactenus tenuit, neq; vivente Cranmero, aliter ingredi sustinuit. Hoc igirur callido consilio, Gardinerus putatur à supplicio Cranmerum reservasse, ne Archiepiscopatum Polus præriperet. Cæterum ista Wintonien sis ille dum totus meditatur, morbo articulari à pedibus curibusq; ad coxendicem ascendente, Novembris 12. extinctus est. Ita sublato illo, cuius opera hucvsque servatus est Cranmerus; à nece eius non est diutius temperatum. Quia Papa inconsulto, Archiepiscopum plecti canones vetant, mittuntur continuo Romam, qui causæ huius cognitionem ad Polum Legatum Pontificium curent reijciendum: qui id negotij detulit ad Iacobum Brocum Gloceſtrensem Episcopum, quocum amandare placuit, Ioannem Storeium & Thomam Martinum Legum Doctores, vt authoritate fulti Regia, Broco delegato adiumento atque subsidio forent. Quibus in Ecclesia B. Mariæ super excelsum pegma confidentibus, Broco nimirum subter locum vbi panis Eucharisticus in pixide more Pontificio suspendebatur; ab vtroque latere Martino atq; Storeio, sed paulo inferiùs: Cranmerus, Doctoris Theologi, non Pontificali amictu indutus, in medium productus est. Ibi, monitus adesse, non solum qui Regiam personam gererent, Storeium & Martinum, sed Papæ etiam sanctissimi patris, Episcopum Gloceſtrensem; illos quidem aperto capite & flexo poplite magna cum reverentia salutavit; in Brocum vero vel oculos conijcere recusavit, non hominis (sicut tum statim professus est) contemptu, quem olim dilexerat; sed ne videretur authoritati Pontificis aliquid deferre (quod se nunquam facturum (in Anglia saltem, vbi nihil illi iuris esse, nullam authoritatem contendebat) sacramento se dixit Henrico Regi confirmasse. Multis tum verbis eorum singuli hortati sunt, vt mutata sententia, ad Ecclesiæ Catholicæ vnitatem redire vellet; ac monitis obtemperare recusantem, iubent octogesimo tum sequenti

die

die coram Pontifice Rom. comparere, id quod ſe libenter facturum Cranmerus recepit, Regina duntaxat annuente. Verum Papa adventu illius non expectato, ante viceſſimum diem, literis ad Regem & Reginam ſcriptis, condemnari, & brachio ſeculari permitti iuſſit. Paucis igitur diebus intercedentibus, noua poteſtas Thirlbæo Elienſi atque Bonero Londinenſi Epiſcopis data eſt, vt Cranmerum tam Clericali quam Archiepiſcopali ordine deprivarent, & Laico Magiſtratui flammis vſtulandum traderent, quod Februarij 14. factum eſt. Quamdiù ſimul vixerunt hij ſancti viri, Cranmerus, Ridleius & Latimerus; perſcriptis literis, ſe mutuo hortari conſueverunt, ad mortem pro Chriſtianæ fidei veritate, conſtanter obeundam. At ſublatis è medio reliquis duobus; per Hiſpani cuiuſdam fraterculi vafriciem, & aſſiduas ſuaſiones, labefactata viri conſtantia; diuturnioris vitæ cupiditas Cranmero irrepſit. Veniæ igitur ſpe propoſita; ea quæ antea de religione docuerat, ſcripto brevi retractavit, quod mox typis editum & evulgatum eſt. Sed parum ei profuit huiuſmodi retractatio. Nam, ſive quod Polus ab Archiepiſcopatus poſſeſſione iam amplius nollet detineri; ſive (quod probabilius videtur) capitale odium quo Regina Cranmerum proſecuta eſt ob repudiatam matrem, ad vindictam mulierem extimularit, vt niſi viri graviſſimi ſanguine ira implacabilis non potuerit ſatiari: Cum iam in certam vitæ ſpem is inductus eſſet; en ſubito ad ſupplicium raptus, magna crudelitate vivus combuſtus eſt, ibidem loci, vbi Martyrij palmam quinto antea menſe Ridlæus & Latimerus retulerant, in ima videlicet foſſa quæ civitatis Oxonienſis ambit mœnia, è regione Collegij Balliolenſis. Die ſupplicio eius deſignato, concio ad D. Mariæ habita eſt per Colum quendam cui id muneris demandatum fuerat à Cardinale. Illuc productum Cranmerum, & è regione ſuggeſti collocatum hortatur, vt in fide cuius confeſſionem nuper ediderat, conſtanter velit permanere, ad mortem vſque quam nunc imminere denunciabat. Magiſtratui placere, vt hoc ipſo die ſupplicium de eo ſumatur: Non alia ratione quam ſanguine eius placandum numen, ob Mori & Fiſheri cædes infenſum,

in fenſum, qui Henrico regnante capite mulctati ſunt. Antequam vero moriatur, rem facturam Deo hominibuſq; pijs gratiſſimam, ſi converſionem ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem ſinceram fuiſſe, publica iam confeſſione teſtatam faciat. Tali tamque inexpectato nuncio ſi Cranmerus conſternatus eſt, haud equidem mirer. Ille nihilo ſecius exurgens, & nullo pavoris ſigno edito, luculenta oratione populum præſentem alloquitur, in qua multa de morum ac vitæ emendatione præfatus; præcipua doctrinæ capita repetens, quid ſentiret breviter explicat, atque Pontificis potentia Antichriſti regnum contineri & ſtabiliri dicit: Ac poſtremo, quantopere Deum veritatis abnegatione offenderit demonſtrat: Sibi igitur decretum profitetur, vt pœnam prima, dextera luat, qua nefariè peccaverat, quippe qua, doctrinæ à veritatis adverſarijs propoſitæ, impie ſubſcripſiſſet. In huiuſmodi ſermone cum progredi vellet; clamoribus & convitijs impeditus, Pontificiorum (quorum ſpem pulcherrime eluſerat) & à loco in quo conſtiterat, ad ſupplicium protinus raptus eſt. Ibi videre erat ſpectaculum luctuoſiſſimum, quod vel à ſilice lachrymas exprimeret; regni ſummum Antiſtitem, ſumma modo potentia & principum gratia pollentem, moribus ſanctiſſimum, & ob ætatem, corporis ſpeciem, eruditionem, gravitatem, atque egregias animi dotes quamplurimas, ter venerabilem; obſoleta ad ludibrium veſte indutum (id enim curaverant Pontificij) convitijs contumelioſe exagitatum, ad mortem trahi, per horrendos ignis cruciatus ſubeundam. Ad palum alligatus, vbi primum flamma accenſa eſt, læva ad cœlum erecta, dextram longiſſime protenſam igni admouit brachio nunquam reducto (niſi quod barbam ſibi demulcere ſemel viſus) donec tota ea combuſta eſt. Flamma tandem ſæviente, erectis in cœlum oculis, Domine ſuſcipe ſpiritum meum exclamavit, & corpore tam immotus perſtitit quam palus cui alligatus eſt, donec tandem placide in Domino obdormiſcens, expiravit. Cadauere alias in cineres redacto, cor integrum ac illæſum repertum eſt. Quod ſi Pontificij in ſuæ factionis aliquo comperiſſent, pro magno miraculo celebratum id fuiſſet, & vel ſolum ſuffeciſſet ad eum in ſanctorum

rum album aſcribendum. De martyrio eius à Rodulpho Skinnero hæc carmina ſunt conſcripta.

Succubuit ſanctus Præſul Cranmerus iniqua
Pontificum rabie, fraude doloque perit.
Quod verbi inuicto deiecerat enſe Papatum,
Quod docuit pura quærere mente Deum.
Quodque Antichriſti ſubverterat impia regna,
Regna piys Anglis heu tolerata diù.
Hinc pius & clemens crudeli addicitur igni,
Et dant innocui membra cremanda viri.
Huc vbi iam ventum eſt, dextram proiecit in ignem,
Proiectamque tenens, talia dicta dedit:
Primum peccaſti, primum & ſentire dolorem
Debes, oh Chriſto dextra inimica mea.
Immotamque tenet dum deflagrauerat omnis,
In cineres totam dum cecidiſſe videt.
Cætera cum pereant flamma (mirabile dictu)
Cor manet illa ſum poſt vbi flamma perit.
Ecce inuicta fides cor inuiolabile ſeruat,
Nec medijs flammis corda perire ſinit.

68. REGINALDVS POOLE.

REginaldus Polus Cardinalis genere ortus eſt nobiliſſimo; Richardo nempe patre, Henrici ſeptimi Regis conſobrino, & Margareta Sarisburiæ Comitiſſa, Edwardi quarti nepte ex fratre Georgio Clarentiæ Duce. Quorum cura (indole docili ac moribus benignis commodiſq; præditus) literis in pueritia domi inſtitutus eſt, cumq; adoleuiſſet, Oxonium ad Magdalenenſe collegium miſſus, & poſt aliquantum temporis in numerum ſociorum aſcriptus collegij Corporis-Chriſti. Ad virilem ætatem non dum peruenerat, cum, vt eruditionẽ ſimul & vſum rerum compararet, ad trãſmarinas oras amandatus eſt. Ac Paduæ quidẽ hæſit plurimũ, vbi ſeptem totos annos cõmoratus dicitur. Rex interea (præter ſtipendium ſatis amplum) contulerat illi Decanatum Exonienſis Eccleſiæ, & magno videbatur amore adoleſcentem complecti, quod genere tam materno quam paterno ſibi eſſet

1555. *Mariæ. 3.*

set propinquus, & indolis vsquequaque probatissimæ specimen dedisset. Cæterum postquam ad scholas aliarum gentium visendas dimissus in Italiam peruenit, à Circes Romanæ poculis cito immutatus, altoris, Principis, propinqui sui breui pòst hostis deuenit capitalis. Nam cum neq; repudium Catharinæ probaret, nec authoritatem Papæ profligatam vellet, aliaq; nuper à Rege in rebus Ecclesiasticis instituta haud dissimulanter damnaret; reuocatus domum non paruit, ideoq; & Decanatu & stipendio mulctatus est, ac perduellis publica præconis voce pronunciatus; quod ille susq; deque habuit. Magna iam literarum, modestiæ, prudentiæq; fama celebris, Contareni Cardinalis commendatione (vt quidam) vel Bembi (vt alij) in noticiam peruenit Pontificis, qui, vt eo tanquam ariete vteretur in Rege oppugnando, purpureum illi galerum largitus est, eoque tanquam arrhabone suum fecit, qui purioris doctrinæ semina tum nuper hausisse credebatur. Maij igitur 22. 1536. Cardinalis creatus tt: SS. Nerei & Achillei, libellum statim exarauit, qui annum vnum aut alterum Romæ delitescens, in Germaniam primum, deinde & ad ipsum tandem Regem emanauit. *In eo* (inquit Sleydanus) *Regem Henricum affatur, grauiterq; reprehendit quod se caput Ecclesiæ constituat: Nam ad solum Pontificem id munus pertinere qui sit Christi vicarius, &c. Ad causam diuortij post accedit; Regem non conscientiæ terrore, neq; metu numinis diuini (sicuti præ se ferat) sed libidine & caco quodam amore concitatum, deseruisse Catharinam vxorem, quam Arthurus frater, 14. annorum adolescens & imbecillis virginem reliquisset. Annam Boleniam non licuisse ei ducere, cuius antea sororem habuisset concubinam. Virginem autem fuisse Catharinam, ipsummet esse professum, tum alijs, tum Cæsari. Vehementer etiam exagitat, quod dimissis literis ad omnes Academias, de primo suo matrimonio Rex consilium exquisierit; & sua sit ipse latatus turpitudine, cum illud incestum nonnulli pronunciarent: Valde autem esse pudendum, quod scorti filiam legitimæ filiæ, & quidem probatissimæ virgini præferat. Post de supplicio Roffensis Episcopi & Tho. Mori multum sermonem habet, detestatus crudelitatem. Adhæc, quomodo Rex omnes ordines afflixerit, in*

quan-

quantam miseriam florentissimum regnum adduxerit, quantum ei periculum immineat à Cæsare propter repudiatam materteram, ac profligatam religionem, & quam nullum aut possit aut debeat à suis aut etiam externis auxilium expectare, qui tam sit male meritus de rep. demonstrat; & ad Cæsarem oratione conuersa, plurimis eum verbis vt familiæ suæ tam insignem contumeliam vlciscatur exacuit, & Turcicum semen per Angliam atq; Germaniam dissipatum esse dicit, doctrinam Pontifici contrariam designans. Post multam deinde criminationem & acerrimam reprehensionem, ad pœnitentiam inuitat, nec vllum superesse dicit aliud remedium, quam vt ad Ecclesiæ gremium reuertatur, quam aliquando libris editis defenderit, glorioſissimo nimirum exemplo. Hæc Sleydanus, qui etiam (id quod alij plurimi tradiderunt) Legatum eum dicit ad Gallum missum à Papa, honesto quidem nomine pacis conciliandę inter eum & Cæsarem, reuera autem vt vtrunq; in Regem suum concitaret. Quod postquam Henricus olfeciſſet, egit cum Gallo per oratorem suum, vt Polum perduellionis læsæque maiestatis reum comprehenderet, & pro ea quæ inter ipsos intercederet amicitia, ad se confestim mitti curaret, quo tanti criminis debitū supplicium subiret. Huic Regis postulato quanquam Gallus haud quaquam annuit, contra religionem iuraq; fœcialium esse dicens Legatum vllum (ac præsertim Papæ) ad supplicium tradere; Legationem tamen admittere recusauit, ne Regem offenderet, & Legatum quam celerrimè è finibus suis discedere mandauit. Hic igitur pro voto res cum neutiquam cecidisset; literis populares suos, amicos præsertim ac propinquos ad res nouas moliendas concitare aggreditur; quod Regi à Galfrido Polo Cardinalis fratre iuniore proditum, matri tum septuagenariæ, & fratri ætate maximo Vicecomiti Montacuto exitiale fuit, nec non alijs permultis, qui quod huiusmodi consilia celassent capitali supplicio affecti sunt. Quare cœptorum nihil prouenire videns, legatione Viterbiensi donatus à Papa, se totum dedit literarum studijs & quieti. Sed Papa paulo postea defuncto, Cardinales de more cõclaue ingressi vt nouum Pontificem eligerent, de Polo nostro statim agere cœperunt. Hij tunc suffragaturi,

ſet propinquus, & indolis vſquequaque probatiſſimæ ſpecimen dediſſet. Cæterum poſtquam ad ſcholas aliarum gentium viſendas dimiſſus in Italiam peruenit, à Circes Romanæ poculis cito immutatus, altoris, Principis, propinqui ſui breui pòſt hoſtis deuenit capitalis. Nam cum neq; repudium Catharinæ probaret, nec authoritatem Papæ profligatam vellet, aliaq; nuper à Rege in rebus Eccleſiaſticis inſtituta haud diſſimulanter damnaret; reuocatus domum non paruit, ideoq; & Decanatu & ſtipendio mulctatus eſt, ac perduellis publica præconis voce pronunciatus; quod ille ſuſq; deque habuit. Magna iam literarum, modeſtiæ, prudentiæq; fama celebris, Contareni Cardinalis commendatione (vt quidam) vel Bembi (vt alij) in noticiam peruenit Pontificis, qui, vt eo tanquam ariete vteretur in Rege oppugnando, purpureum illi galerum largitus eſt, eoque tanquam arrhabone ſuum fecit, qui purioris doctrinæ ſemina tum nuper hauſiſſe credebatur. Maij igitur 22. 1536. Cardinalis creatus tt: SS. Nerei & Achillei, libellum ſtatim exarauit, qui annum vnum aut alterum Romæ deliteſcens, in Germaniam primum, deinde & ad ipſum tandem Regem emanauit. *In eo* (inquit Sleydanus) *Regem Henricum affatur, grauiterq; reprehendit quod ſe caput Eccleſiæ conſtituat: Nam ad ſolum Pontificem id munus pertinere qui ſit Chriſti vicarius, &c. Ad cauſam diuortij poſt accedit; Regem non conſcientiæ terrore, neq; metu numinis diuini (ſicuti præ ſe ferat) ſed libidine & caco quodam amore concitatum, deſeruiſſe Catharinam vxorem, quam Arthurus frater, 14. annorum adoleſcens & imbecillis virginem reliquiſſet. Annam Boleniam non licuiſſe ei ducere, cuius antea ſororem habuiſſet concubinam. Virginem autem fuiſſe Catharinam, ipſummet eſſe profeſſum, tum alijs, tum Cæſari. Vehementer etiam exagitat, quod dimiſſis literis ad omnes Academias, de primo ſuo matrimonio Rex conſilium exquiſierit; & ſua ſit ipſe latatus turpitudine, cum illud inceſtum nonnulli pronunciarent: Valde autem eſſe pudendum, quod ſcorti filiam legitimæ filiæ, & quidem probatiſſimæ virgini præferat. Poſt de ſupplicio Roffenſis Epiſcopi & Tho. Mori multum ſermonem habet, deteſtatus crudelitatem. Adhæc, quomodo Rex omnes ordines afflixerit, in*

quan-

quantam miseriam florentissimum regnum adduxerit, quantum ei periculum immineat à Cæsare propter repudiatam materteram, ac profligatam religionem, & quam nullum aut possit aut debeat à suis aut etiam externis auxilium expectare, qui tam sit male meritus de rep. demonstrat; & ad Cæsarem oratione conuersa, plurimis eum verbis vt familiæ suæ tam insignem contumeliam vlciscatur exacuit, & Turcicum semen per Angliam atq; Germaniam dissipatum esse dicit, doctrinam Pontificiam contrariam designans. Post multam deinde criminationem & acerrimam reprehensionem, ad pœnitentiam inuitat, nec vllum superesse dicit aliud remedium, quam vt ad Ecclesiæ gremium reuertatur, quam aliquando libris editis defenderit, gloriosissimo nimirum exemplo. Hæc Sleydanus, qui etiam (id quod alij plurimi tradiderunt) Legatum eum dicit ad Gallum missum à Papa, honesto quidem nomine pacis conciliandę inter eum & Cæsarem, reuera autem vt vtrunq; in Regem suum concitaret. Quod postquam Henricus olfecisset, egit cum Gallo per oratorem suum, vt Polum perduellionis læsæque maiestatis reum comprehenderet, & pro ea quæ inter ipsos intercederet amicitia, ad se confestim mitti curaret, quo tanti criminis debitũ supplicium subiret. Huic Regis postulato quanquam Gallus haud quaquam annuit, contra religionem iuraq; fœcialium esse dicens Legatum vllum (ac præsertim Papæ) ad supplicium tradere; Legationem tamen admittere recusauit, ne Regem offenderet, & Legatum quam celerrimè è finibus suis discedere mandauit. Hic igitur pro voto res cum neutiquam cecidisset; literis populares suos, amicos præsertim ac propinquos ad res nouas moliendas concitare aggreditur; quod Regi à Galfrido Polo Cardinalis fratre iuniore proditum, matri tum septuagenariæ, & fratri ætate maximo Vicecomiti Montacuto exitiale fuit, nec non alijs permultis, qui quod huiusmodi consilia celassent capitali supplicio affecti sunt. Quare cœptorum nihil prouenire videns, legatione Viterbiensi donatus à Papa, se totum dedit literarum studijs & quieti. Sed Papa paulo postea defuncto, Cardinales de more cõclaue ingressi vt nouum Pontificem eligerent, de Polo nostro statim agere cœperunt. Hij tunc suffragaturi,

turi, in duas præcipuc factiones distracti erant; pars Cæsarianis rebus studebant, pars Gallo: Nõnulli etiam fuere (eorum princeps, Farnesius, defuncti Papæ nepos) qui à factione integri, se medios inter vtrunq; gerebant. Isti, Cæsarianis coniuncti, vota vnanimiter in Polum contulerunt. Quod ipsi quam primum innotuit, temeritatis eos accusauit, iterum atq; iterum admonens, ne quam animi perturbationem in consilium adhiberent, aut aliquid amicitiæ & gratiæ darent, sed omnes suas cogitationes ad Dei honorem & Ecclesiæ vtilitatem referrent. Ita per ipsum Polum negotio mora iniecta; Galli Cardinales, rationem habendam clamitabant multorum è collegio suo qui propter viæ longinquitatem adesse non dum valuissent; iniquum esse dicentes, electionem præcipitari antequam omnes potuissent conuenire. Vnus enimvero qui cæteris authoritate videbatur eminere, sperans si Polum deiecissit, sese fortassis eligendum (is erat Caraffa, qui aliquot annis postea Papa factus, Paulus 4. appellatus est) ad calumnias & obtrectationes se conuertens, hæresis & incontinentiæ suspicionem Polo obiecit; in Germania dicens atq; Tridentina legatione (nam & illic vnus fuerat illorum qui Papæ gererent personam) Lutheranis aliquot nimiũ fuisse familiarem, cum Imm. Tremellio multam consuetudinem habuisse; Antonium vero Flaminium Lutheranismi suspectum, inter eius domesticos aliquandiù numeratum, & Ecclesiasticis dignitatibus ab eo locupletatum: In Viterbiensi Legatione fontibus plerunq; peperciſſe, & paucos modico supplicio, nullos autem morte affeciſſe. Neq; vero eam vultus grauitatem à luxuriæ suspicione tam immunem eum præstare, vt puellam quandam apud Moniales enutritam, à se genitam plurimi non existiment. Mirari proinde quid sibi velint, quot tanto impetu ad hunc vnum eligendum ferantur: Quasi homines Pontificatu dignos Italia non progigneret, ab vltima scilicet Britannia hunc arcessendum: At quem in finem? nempe vt Cæsar (cuius hic totus esset) Romam iterum quasi conviuando diriperet. His ita respondit Polus, vt non solum à criminibus obiectis se purgaret, sed etiam suffragatorum studia ad se Pontificem constituendum, amplius

plius adhuc multo accenderet. Nocte igitur quadam ad cubile eius conuenientes, Ludouicum Priolum Venetum (familiarem eius, eiq; ob morum consuetudinem percharum) excitare dormientem iubent, ideo se venisse testati, vt Pontificem eum electum pro more adorarent, atq; ita iam tandem negotium ad vmbilicum perducerent. Quod postquam expergefacto Priolus præ gaudio gestiens nunciasset, increpuit hominem amicè, & iam ad se accedentes Cardinales repulit; Nolle se nimirum tantam rem (quam pertimescendā potius quam appetendam censebat) tumultuose & temere, sed recte atq; ordine agi: Alienū esse noctis tempus; Deum, lucis, non tenebrarum Deum esse; rem igitur in proximam lucem differri debere; tum enim (si Deo ita visum) melius confici posse. Cunctationem huiusmodi Itali Cardinales ignauiæ & stupiditati tribuentes, hominem cœperunt contemnere, & mutatis sententijs non multo post Montanum Cardinalem Pontificem crearunt, qui Iulius tertius nuncupatus est. Postquam ita Pontificatu, alieno potius quam suo vitio excidisset; à nouo Papa Iulio impetrato commeatu, ad cœnobium quoddam secessit agri Veronensis quod Maguzanum dicitur, & à Benedictinis Monachis incolitur, cuius ordinis ille dum Romæ fuit patronus extitit. Ibi cum semet abdere, & reliquam vitam transigere statuisset; fama quæ increbuerat de morte Edwardi Regis & successione Mariæ, intra claustri parietes delitescenteni excitauit, & Romam iterum pertraxit. Cum non lateret hominem, Maria Regina quam esset studiosa Pontificiæ doctrinæ, sperabat (nec sine causa) honorificam legationem in patriam, sibi delatam iri à Pontifice, qui multum eum dilexit, postquam cunctatione eius Papatum ipse adeptus fuisset. Tumque duplicem sibi spem proposuit; regni videlicet si non secularis, at ecclesiastici tamen sub Legati titulo & Archiepiscopi Cantuariensis potestate consequendi. Educationem aliquot per annos Maria sortita erat Polo adhuc puero sub Margareta Poli matre (de qua antea) ita volente Catharina Regina, cui erat in animo (vt ferebatur) Mariam filiam alicui ex liberis dictæ Margaretæ si posset elocare, vt quoniam Edwardi quarti ex

Georgio fratre neptis ea extitisset, regni Angliæ ius illi, connubio eiusmodi si maret, si forte sine prole mascula Henricus decederet. Siue hanc, siue aliam ob causam, cum se Mariæ percharum Polus cognosceret, si non regnum ex coniugio eius, at ex gratia qua apud eam pollebat, amplissima quaq; sub illa consequuturum, spem plusquam certam concepit. Neque vero opinione vsquam falsus est: Nam & Maria statim vt regnum adepta est, inuitauit cum ad sese (interim nihil non pollicita) & Papa (haud ignarus rerum suarum fidelissimum procuratorem eum in Anglia futurum) ad petitionem Reginæ amandauit extemplò cum summa potestate. Cæterum Cæsar (qui quid meditaretur Cardinalis, iam dudum olfeciisse videtur, & Mariæ nuptias filio suo Philippo conciliare omnimodis decreuerat) cum Dandino Cardinale (Pontificis ad se Legato de pace inter Gallum & ipsum transigenda) diligenter egit, vt iter Poli aliquantisper retardaret, ne aduentus eius in Angliam, rebus non dum confectis, rationes suas conturbaret. Quapropter Dandinus, vt Cæsari gratificaretur, per Franciscum quendam Commendonum literas ad Polum dedit, quibus, ne adhuc in viam se daret, admonebat; quippe Cæsari eam legationem displicere, quę se inconsulto suscepta sit: Tum Anglos pleroſq; ac Londinenses maximè, ipsum nomen Ro. Pontificis suasq; legationes auersari dicebat: Proinde non esse eos legatina potestate adeundos, donec suasionibus ad eum æquo animo perferendum adducerentur. Has literas Polus cum in Maguzano cœnobio accepisset; vltra sibi progrediendum non existimauit, antequam de Pontificis voluntate amplius cognouisset. Ille autem cum Cæsaris potentiam adeo in immensum augeri nollet tot prouinciarum accessione; stomachatus quod Dandinus itineri Cardinalis impedimentum obiecisset, hominem reuocauit, & vtranq; tam in Angliam, quam ad Cæsarem atq; Gallum, de pace componenda legationem, vni Polo detulit: Qui munere libenter suscepto, in viam protinus se dedit. Tridentum cum peruenisset, & ad Cæsarem & Gallum nuncios præmisit, qui de legatione sua vtrunq; facerent certiorem. Cæsar autem cum artibus huiusmodi

amplius

amplius distineri eum non posse videret, ad vim conuersus, illustrem virum Ioannem Mendozam cum literis ad eum misit, in quibus, non dissimulauit, vereri sese, ne profectio eius, negotijs quibusdam magni momenti, quæ nunc tractarentur obfutura esset: Placere itaq; vt vel iter sistat, neq; vltra progrediatur, donec ex animi sententia omnia confeciisset; vel saltem Leodij quiescat, si eovsq; proficisci velit. His literis acceptis, Dilingam (quæ non procul à Tridento abest) reuersus; Pontificem de re tota certiorem facit, & ad Cæsarem literas expostulatorias dat, in quibus, quam sit indignum facinus ostendit, Pontificis Legatum, pacis & religionis causa missum, in media Germania sub ipsis hæreticorum oculis & conspectu, cum summo dedecore & Pontificis contemptu, Cæsaris præsertim iussu detineri. Dillingæ tunc erat Dominicus à Soto, magnus ille Theologus, qui Cæsari fuerat à sacris concionibus. Per hunc Cæsarem vrget, ne patiatur diutius legationem impediri, magno Christianæ rei, atque in primis Anglici regni detrimento. Vix tandem & ægre impetratum est (postquam de pactis nuptialibus conuentum Cæsar intellexit) vt Bruxellas ad ipsum venire liceret, conditione adscripta, ibi tantisper vt maneret, donec nuptiæ inter Philippum & Mariam celebratæ fuissent. Postquam igitur Bruxellas venisset, & Cæsarem (à quo perhumaniter exceptus est) salutasset; ne illic otiosus desidere cogeretur, alteram legationis partem placet aggredi, si qua forte iniri ratio posset pacis inter Cæsarem, Gallumq; conciliandæ. Ac Cæsarem primum ea de re tentauit: qui vt non iniqua respondere visus, ad Gallum se contulit, pacis similiter studium præ se ferentem: In ea tamen conficienda, propter animos inueterato odio exulceratos, nihil agi potuit. Spem vero Gallus concordiæ nonnullam faciens, abeuntem arctius complexus est, plurimum se dolere dicens, quod non rectius cum antehac nouisset: Nam se nullum alium quam ipsum creari maluisse Pontificem, si de summis eius virtutibus magis ex fide fuisset edoctus. Paulo postquam Bruxellas redijt, venere à Philippo & Maria ad Cęsarem Legati, Pagetus & Hastingus Barones, qui, Polum videndi studio & desiderio magno v-

Georgio fratre neptis ea extitisset, regni Angliæ ius illi, connubio eiusmodi firmaret, si forte sine prole mascula Henricus decederet. Siue hanc, siue aliam ob causam, cum se Mariæ percharum Polus cognosceret, si non regnum ex coniugio eius, at ex gratia qua apud eam pollebat, amplissima quæq; sub illa consequuturum, spem plusquam certam concepit. Neque vero opinione vsquam falsus est: Nam & Maria statim vt regnum adepta est, inuitauit cum ad sese (interim nihil non pollicita) & Papa (haud ignarus rerum suarum fidelissimum procuratorem eum in Anglia futurum) ad petitionem Reginæ amandauit extemplò cum summa potestate. Cæterum Cæsar (qui quid meditaretur Cardinalis, iam dudum olfeciſſe videtur, & Mariæ nuptias filio suo Philippo conciliare omnimodis decreuerat) cum Dandino Cardinale (Pontificis ad se Legato de pace inter Gallum & ipsum transigenda) diligenter egit, vt iter Poli aliquantisper retardaret, ne aduentus eius in Angliam, rebus non dum confectis, rationes suas conturbaret. Quapropter Dandinus, vt Cæsari gratificaretur, per Franciscum quendam Commendonum literas ad Polum dedit, quibus, ne adhuc in viam se daret, admonebat; quippe Cæsari eam legationem displicere, quę se inconsulto suscepta sit: Tum Anglos pleroſq; ac Londinenses maximè, ipsum nomen Ro. Pontificis suasq; legationes auersari dicebat: Proinde non esse eos legatina potestate adeundos, donec suasionibus ad eum æquo animo perferendum adducerentur. Has literas Polus cum in Maguzano cœnobio accepisset; vltra sibi progrediendum non existimauit, antequam de Pontificis voluntate amplius cognouisset. Ille autem cum Cæsaris potentiam adeo in immensum augeri nollet tot prouinciarum accessione; stomachatus quod Dandinus itineri Cardinalis impedimentum obiecisset, hominem reuocauit, & vtranq; tam in Angliam, quam ad Cæsarem atq; Gallum, de pace componenda legationem, vni Polo detulit: Qui munere libenter suscepto, in viam protinus se dedit. Tridentum cum peruenisset, & ad Cæsarem & Gallum nuncios præmisit, qui de legatione sua vtrunq; facerent certiorem. Cæsar autem cum artibus huiusmodi

amplius

amplius distineri eum non posse videret, ad vim conuersus, illustrem virum Ioannem Mendozam cum literis ad eum misit, in quibus, non dissimulauit, vereri sese, ne profectio eius, negotijs quibusdam magni momenti, quæ nunc tractarentur obfutura esset: Placere itaq; vt vel iter sistat, neq; vltra progrediatur, donec ex animi sententia omnia confeciſſet; vel saltem Leodij quiescat, si eovsq; proficiſci velit. His literis acceptis, Dilingam (quæ non procul à Tridento abest) reuersus; Pontificem de re tota certiorem facit, & ad Cæsarem literas expostulatorias dat, in quibus, quam sit indignum facinus ostendit, Pontificis Legatum, pacis & religionis causa missum, in media Germania sub ipsis hæreticorum oculis & conspectu, cum summo dedecore & Pontificis contemptu, Cæsaris præsertim iussu detineri. Dillingæ tunc erat Dominicus à Soto, magnus ille Theologus, qui Cæsari fuerat à sacris concionibus. Per hunc Cæsarem vrget, ne patiatur diutius legationem impediri, magno Christianæ rei, atque in primis Anglici regni detrimento. Vix tandem & ægre impetratum est (postquam de pactis nuptialibus conuentum Cæsar intellexit) vt Bruxellas ad ipsum venire liceret, conditione adscripta, ibi tantisper vt maneret, donec nuptiæ inter Philippum & Mariam celebratæ fuissent. Postquam igitur Bruxellas venisset, & Cæsarem (à quo perhumaniter exceptus est) salutasset; ne illic otiosus desidere cogeretur, alteram legationis partem placet aggredi, si qua forte iniri ratio posset pacis inter Cæsarem, Gallumq; conciliandæ. Ac Cæsarem primum ea de re tentauit: qui vt non iniqua respondere visus, ad Gallum se contulit, pacis similiter studium præ se ferentem: In ea tamen conficienda, propter animos inueterato odio exulceratos, nihil agi potuit. Spem vero Gallus concordiæ nonnullam faciens, abeuntem arctius complexus est, plurimum se dolere dicens, quod non rectius cum antehac nouisset: Nam se nullum alium quam ipsum creari maluisse Pontificem, si de summis eius virtutibus magis ex fide fuisset edoctus. Paulo postquam Bruxellas redijt, venere à Philippo & Maria ad Cęsarem Legati, Pagetus & Hastingus Barones, qui, Polum videndi studio & desiderio magno v-

trunq; flagrare ostenderent; & vt primo quoque tempore cum bona eius gratia dimitteretur orabant, quo res Ecclesiasticas longo schismate in patria labefactatas & turbatas, authoritate Pontificia constitueret. Mense igitur Septembri impetrato commeatu, traijcere tamen non potuit propter aduersam tempestatem ad Nouembrem vsq; quando ventos nactus propitios, nauem tandem conscendit, & Doueram appulit anno 1554. Perhonorificè à Regibus cunctisque proceribus, seu vere, siue ex metu simulate gaudentibus, exceptus est. Et quia sanctione Parliamentaria hostis iudicatus ante annos 15. mortis pœnam iuxta leges subire oportebat; sanctio huiusmodi, ab ordinibus tum congregatis antiquata est, adeoq; ipse omnis nobilitatis iuribus restitutus. Cumque leges apud nos latæ viribus cassæ authoritate careant, donec à Principe comprobentur; Regum vterq; præter morem (nam tantum semel, cum coguntur & deinde cum dimittuntur, ad comitia venire solent) ipsi præsentes actionem eam ratam habuerunt, antequam ille Londinum peruenisset. Paulo post aduentum eius in regia habitus est conuentus coram Regibus; vbi cum Wintonienſis Cancellarius de grato Poli aduentu quædam ad Proceres & vniuersos ordines præmisisset; ille (Cardinalis inquam) patria lingua orationem satis longam habuit, in qua Regi ac Reginæ, Proceribus atq; populo gratias summas agebat quod eorum tanto beneficio, omnibus exilij & proscriptionis legibus abrogatis, in patriam restitutus esset; sui proinde officij atq; gratitudinis esse dicebat, hoc meritum ita compensare, vt cum illi à sede Apostolica superiori schismate defecissent, eoq; modo ab vnitate Ecclesiæ atq; regno Dei exulassent; eos authoritate sibi à Papa (Christi scilicet vicario) data, ad sedem Romanam, tanquam hæreditatem cœlestem reducere. Quapropter hortatus est, vt superiorum temporũ errorem ingenue agnoscant & ex animo detestentur; & quod ijs beneficium Deus per Vicarij sui Legatum deferat, id sincera animorũ alacritate accipiant, ac sedulo retineant. Hoc enim reliquum iam esse, vt cum ipse adsit claues adferens, quibus Ecclesiæ valuas illis aperiat, quemadmodum

aditum

aditum ſibi in patriam feciſſent, legibus quæ illum excludebant antiquatis; ita ipſi leges omnes abrogandas curent, quæ contra ſedem Apoſtolicam nuper latæ, ipſos à reliquo Eccleſiæ corpore omnino diuulſos teneant. In hanc ſententiam cum pluribus deſſeruiſſet, & ex vltima antiquitate repetitis exemplis, quam religioſe ſedem Romanam maiores noſtri coluiſſent demonſtraſſet; oris grauitate, verborum concinnitate, & eleganti ordinis ſpecie, adeo permouit animos multorum qui Pontificijs ritibus erant dediti; vt eo demum die ad ſalutem ſe natos profiterentur. Non deerant tamen ex plebeijs in illo Parliamenti conuentu, qui iugum Papale feliciter excuſſum, nullo modo recipiendũ contenderent. Sed vrgente Rege ac Regina, omnia tandem ex ſententia Poli confecta ſunt. Pontifici Rom: quicquid authoritatis in hoc regno olim vſurpaſſet, reſtitutum; Regibus ſupremi in Eccleſia capitis titulus abrogatus, & vt populus Cleruſque Anglicanus à ſchiſmatis ac hereſeos crimine abſoluantur, libello ſupplici ad Legatũ per Wintonienſem porrecto petitum eſt: Qui omnibus deinde ordinibus in genua procumbentibus, vniuerſos conceptis verbis Anglicè loquens abſoluit. Id poſtquam factum, ad ſacellum regiæ perrectum eſt, vbi BB. Anguſtini & Ambroſij hymnus decantatus, & Sabbato ſequenti, eius diei geſta à Wintonienſi prædicto pro concione ad crucem Paulinam habita recenſentur. Tum legatio decernitur ad Pontificem perhonorifica, quam nempe Regina miſſuram ſe receperat quo tempore primum regnum adepta eſt. Romam ita que miſsi, Epiſcopus Elienſis, Brownus (poſtea Montacuti Vicecomes) ac Edwardus Carnus iuriſconſultus, qui Reginæ & Philippi eius mariti nomine, obedientiam ſedi Ro: & Pontifici præſtarent: verum id fruſtra fuit: Nam antequam ij Romam peruenerunt, Pontifex diem ſuum obierat. Eligitur tum in defuncti locum Caraffa Cardinalis Theatinus, iam Paulus 4. nuncupatus, de cuius cum Polo contentione, in præcedentebus pluribus diſſeruimus, & quomodo ſibi mutuo per Iulium 3. nonum tum Pontificem reconciliati ſunt. Reconciliationem vero huiuſmodi ex parte Theatini parum

ſinceram fuiſſe, Papa creatus declarauit. Nam molitionibus Gardineri (de quibus in vita Cranmeri fecimus mentionem) mox fauit. Et cum tam Gardinero quam Cranmero è medio ſublatis, Archiepiſcopatus poſſeſsionem Polus nactus eſſet, conſecratus Martij 22. 1555. vt hunc iam non poſſet in alium transferre: Leui arrepta occaſione, vel potiꝰ prætextu, legationem illi abrogauit, Romamque reuocatiꝰ, loco eius Petrum quendam Petow, Franciſcani ordinis Monachum, Cardinalem & legatum creauit, pauloque poſtea Epiſcopum Sarisburienſem deſignauit, indignum dicens hoc munere Polum, qui Reginam, pro ea qua apud illum valebat gratia & authoritate, à bello cum Gallo gerendo non inhibuiſſet. Quæ cum Reginæ nunciata eſſent; diligenter in primis cauit, vt Polum hęc omnia clam eſſent; prohibitis in regnum ingredi non ſolum nouo illo Cardinale, ſed quibuſcunq; alijs quos ſuſpicaretur mandata à Pontifice hac de re adferre, & literis magna cum diligentia interceptis. Oratori deinde ſuo Romæ agenti mandauit, vt Papam admoneret, quantum periculum religioni vix dum ſtabilitæ creaturus eſſet, ſi tanto viro contumeliam inferret, cuius authoritas ad gentis conuerſionem maximum pondus attuliſſet. Sed dum iſtis de rebus inter Papam & Reginam agitur, rem Polus (incertum vnde) ſubolfaciens, ab argentea cruce (legationis insigni) geſtanda, abſtinuit, neq; Legatinam authoritatem vſquam poſtea exercere voluit, donec Ormaneti (Datarij in Anglia Papalis) opera & interceſſione, muneri prædicto reſtitutus eſt. Vixit in Archiepiſcopatu annos 2. menſeſque 8. Quartanæ febres plurimum graſſatæ anno 1558. prouectioris ætatis permultos ſuſtulerunt, ac ordinis præcipuè ſacerdotalis. Inter cęteros Polus, quando cum eo morbi genere aliquot ſeptimanis conflictatus, ad ſummam iam corporis imbecilitatem redactus fuiſſet, Regina moriente, mortis eius nuncio tanquam telo mortifero confixus, tertia ſequentis noctis hora expirauit, videlicet Nouembris 17. natus annos 58. & ſex menſes. Idem igitur illi contigit quod anteceſſorum ſuorum cuidam (nomen ei Deus dedit) qui eo ipſo die quo Ercombertus Cantię Rex, exceſsit è viuis. Vir fuit Polus

egregie

egregie doctus, modeſtus, manſuetus, & moribus ſuapte natura placidiſſimis; prudens etiam & in rebus gerendis magnæ dexteritatis; vt nihil in eo deſiderares, ſi Pontificia doctrina deprauatus, ad crudelitatem in veræ religionis profeſſores exercendam, quaſi invitaMinerua & genio reclamante non deflexiſſet. Ad corporaturã quod attinet, ſtatura fuit mediocri, corpore tereti atq; exili, colore candido rubro permiſto, vultu latiori, & oculis lætis, animi placabilitatem indicantib⁹. In ſacerdotia 19. ius patronatus à Regina impetrauit ſedi ſuæ, cui alias vix quicquam profuit, niſi quod ſolarium quoddam orientem verſus Lamethæ extruxit, & ędificia nonnulla vicina. In animo illi fuiſſe ferunt magnam pecuniam in palatij Cantuarienſis ſtructura impendiſſe ſi vixiſſet diutius. Eccleſiæ ſuę dedit (ſicut annotatum reperi) duo candelabra argentea deaurata magni ponderis; crucem ex ſimili metallo deauratam itidem, thuribulum in navis ſpeciem efformatum, argenteum quoq; & partim deauratum; mitram argenteam gemmis ornatam, pedum paſtorale, & crucem geſtatoriam argenteas aliqua ex parte deauratas; annulos duos Pontificales quibus gemmæ variæ inſertę fuerũt magni pretij, ac deniq; ad aquã luſtralem capiendam, vas argenteum, prędrande. Opes vniuerſas moriens legauit Ludovico Priolo Italo veteri amico, qui omnes in pios vſus erogauit, nec quicquam inde voluit accipere, pręter libellos duos, Breuiarium videlicet & Diurnale. Cadauer defuncti capſę plumbeę incluſum & Cantuariam delatum, in capella S. Thomę tumulo conditum eſt, hoc tantum elogio breui, Epitaphij vice adſcripto, *Depoſitum Cardinalis Poli.*

69, MATTHAEVS PARKER.

MAtthæus Parkerus Norwici natus Auguſti 6. 1504. & patre orbatus, curante matre in Cantabrigienſi Academia bonis literis inſtitut⁹, in ſociorum numerum cooptatus eſt collegij cui à corpore Chriſti nomen eſt ibidem. Quo in loco, ea edidit prudentiæ cum eruditione non vulgari cõiunctæ ſpecimina, vt Anna Bolenia Regina cui fuit à ſacris Decanatum ei impetrarit à Rege collegij Stokenſis, quod ſub

1559. Eliz. 2.

ſub Edwardo Sexto, quantumuis invito & reclamante Parkero, ſuppreſſum ac diſſipatum eſt. Poſt Boleniæ mortem, ab ipſo Rege in Capellanum aſcitus eſt, quemadmodum & poſtea à filio eius Edwardo, qui eum Eccleſiaſticis dignitatibus varijs honeſtaverunt. Sub Henrico nimirum Elienſis prębendarius & collegij corporis Chriſti (vbi educatus eſt) Pręſes conſtitutus; ab Edwardo vero Lincolnienſis Decanus renunciatus & Prębendarius de Coldingham in eadem Eccleſia. Quæ omnia obivit munia (factus etiam interea Eccleſiæ parochialis de Landbeach propè Cantabrigiã Rector) donec regnum adepta Maria, his omnibus priuat⁹ ac per vim expulſus eſt, nullum aliud ob crimen, quam quod vxorem ſibi legitimo matrimonio copulaſſet. Illa igitur regnante, vxore ac liberis grauatus, in ſumma omnium rerum inopia vitam traduxit. At morte eius reſtincto incendio illo tam immani, quod tot pios doctoſq; viros abſumpſit; & vacante per interitum Poli Archiepiſcopatu; hunc potiſſimũ delegit Regina prudentiſſima, matris ſuæ nonnunquam Capellanum, cui tantum munus demandaret. Quare, Decembris 17. 1559. (electus Canonicè à Capitulo Cantuarienſi) conſecratur, ritu in Eccleſia noſtra recepto; miniſteriũ illud obeuntib⁹ viris quatuor grauiſſimis, pręſulatibus ſuis ſub tyrannide Mariana eiectis; Gulielmo Barloo (qui Aſaphenſis primò, mox Meneuenſis, ac tandem Bathonenſis extiterat & Wellenſis Epiſcopus, tunc vero Ciceſtrenſis electꝰ) Milone Couerdalo Exonienſi; Ioanne Scoræo (Roffenſi quondam, tum recens Ciceſtrenſi Antiſtite, & Herefordenſi iam electo) ac denique Ioanne Hodgekino Bedfordienſi Suffraganeo. De loco ſi quæris huius conſecrationis, haud alius fuit quam conſuetus, capella nimirum palatij Archiepiſcopalis Lamethenſis; vtcunque diuerſa tradant impudentiſſimi rabulæ, Hardingus, Fitz-ſimons, alij. Quanquam Hardingo, aliquo fortaſſis modo ignoſci poteſt, quod, quæ nemo adhuc arguerit, tradiderit, ſibi tametſi nunquam credita. Quis enim ſanæ mentis tam ridiculæ & ab omni probabilitate abhorrenti calumniæ fidem adhibuerit? Sed quod poſt tot reſponſiones, Iewelli (fœliciſſimæ memoriæ Antiſtitis)

tis) Masoni & aliorum, huiusce consecrationis seriem enucleatè tradentium & publicarum tabularum fide confirmantium, vt tam crassi mendacij malignitatem cæcus quivis si non intueri clarè, at manibus posset palpare; ausus tamen fuerit quispiam, eadem rursus in medium proferre, quis ferat? Anne tales reuerendos patres producit societas Iesuitica? Errare, labi, decipi, humanum est: Sed fronte perfricta asseuerare, quæ nemo iam vel stupidissimus crediderit, adeoque ne ipse quidem qui asseuerarit, summę est tam dementię quam impudentiæ. Apagesis igitur Sinonis potius filius quã Simonis dicende, nisi mendacia tua stoliditatem nimium saperent. Vt alijs vero consulatur per huiusmodi homines in errorem perductis (si forte naris tam obesæ quisquam reperiatur, vt figmenti tam absurdi vanitatem statim non olfaciat) hortor primum, vt Archiua adeant Archiepiscopalia, vbi nemini non licet videre, electionis Canonicę, & consecrationis (secundum ritus authoritate Parlamentari, Sub Edwardo sexto constitutos) quã Parkero, tam cęteris illorum temporum Episcopis impertitæ, totũ (vt loquimur) processum. Hoc, quibus aut non vacat, aut non libet, aut deniq; copia non est faciendi; cõsulant (si placet) Alexandrũ Fayrcloth & Thomam Lathwait (alias dictum Scot) Iesuitas; Ioannem Colliton (post Birkheadi interitum) pro tempore Archipresbyterum, & Thomam Leak sacerdotem. His nimirum iam ante annum, in prędentia Archiepiscopi Cantuarienſis moderni, nec non & Episcoporum aliquot aliorũ (Londinensis, Elienſis, Lincolnienſis, & Roffensis) codex Regiſtralis eiusdem Parkeri ostensus est (pulcherrimus ille quidem, & magna sollicitudine inter publica monumenta asseruatus) quem, quantum libuit, spectarunt, contrectarunt, euoluerunt, perlegerunt: Et testimonio tam amplo omniq; exceptione maiori fidem (vt videbatur) habentes; quid viderint, literis ad Thomam Fitz-herbert Romæ degentem, perscriptis, huiusce rei veritatem testati sunt. Quas literas Kellisono traditas (collegij Anglicani quod est Duaci Prędecto) ad Fitzherbertum perferendas, dictus Kellisonus in se recepit, neque dubito, promissi fidem ab eo exolutam. Ab his igitur

igitur (Fairclotho, Lathwaito, Collitono, Leako, imò & Kelliſono, Fitzherberto ac alijs Romano-catholicæ religionis profeſſoribus) harum rerum à me de Parkeri referuntur conſecratione, veritas, ſi vel pilum boni viri habeant, confirmabitur. Ad Parkerum iam redeo; qui cum ſupra annos 15. Lamethæ deceſſit Maij 17. 1575. pietatis ac munificentiæ teſtimonijs relictis quamplurimis. Ad inſtitutionem puerorum ſcholam fundavit Rochdaliæ in Comitatu Lancaſtrenſi. Collegio Corporis-Chriſti (vbi educatus eſt) comparavit prædia ad ſocios duos tredecim ſcholares alendos; Bibliothecam conſtruxit interiorem & duo conclavia eidem vicina; ac libros contulit quamplurimos, impreſſos nonnullos, alios manuſcriptos magnipretij. Dedit etiam eidem Collegio 310. vncias argenti cælati deaurati; ius patronatus Eccleſiæ S. Mariæ de Abchurch Londini; locationem quandam vnde per annos 17. colligerent 14. libras & 8. ſolidos; ac denique libras 100. ad emenda prædia quorum redditibus, ignis alceretur in aula ibidem, ab initio Novembris ad exitum Ianuarij. Sex conciones ordinauit quotannis habendas ſuis in ſumptibus in quinque Eccleſijs Dioceſis Norfolcienſis, idque in hebdomada Rogationum. Norwicenſi ciuitati vbi natus eſt, peluem dedit infundibulum ex argento deaurato, habentia pondus 173. vnciarum, & ſolidos 50. pauperibus ibidem quotannis diſtribuendos. Collegio quod à Gunwello ſimul & Caio Cantabrigiæ nomen habet, poculum dedit argenteum deauratum vnciarum 56. præter tres cyphos & libros aliquot. Aulæ Trinitatis, vnum ſcholarem adiecit, libros dedit & argentum cælatum eadem fere menſura qua Gunwellianis. Academiæ libros dedit centum, impreſſos, 50. & manuſcriptos totidem pretioſiſſimos: Multamque deinde pecuniam in alios pios vſus erogavit. In reparatione palatij Cãtuarienſis impẽdit libras 1400. Et Lamethæ multa conſtruxit. Sed nihil eſt quod libentius memorarim, quam rei antiquariæ præclarum in eo ſtudium, quod hiſtorias noſtræ gentio non paucas nobis ſervavit aliter (vt credibile eſt) perituras. Sepultus eſt in capella palatij ſui Lamethenſis, lapidem ibide tectus marmoreo.

70.

70. EDMVNDVS GRINDAL.

FEbruarij menſe qui obitum Parkeri proxime ſequutus eſt Edmundus Grindallus Eboracenſis Archiepiſcopus, Cantuariam eſt tranſlatus. Ortum hic habuit apud S. Begæ in Cũbria vulgo S. Bees, & ex ſocio Præſes conſtitutus eſt aulę Pembrochianæ Cantabrigię, cuius Academię Procuratorum vnus fuit quandoq;. Inde Londinum profectus, Ridlæo Epiſcopo à ſacris erat ad tempus, donec nimirum illius commendatione, in numerum allectus eſt ſacellanorum Regiorum. Paulo ante obitum Edwardi Principis, fama increbuerat Dunelmum tranſlato Ridlæo, Londini Grindallum ſucceſſurum. Irrita vero reddidit hæc conſilia mors Regis, & pro dignitate ſperata exilium retulit in Germaniã pulſus, vbi Marianarum tempeſtatum procellas declinans moram traxit. Per Elizabethæ principatum ſerenitate reddita, remeavit in patriam & mox gubernaculo admotus eſt Eccleſiæ ſibi diu antea (ſicuti retulimus) deſtinatæ, Londinenſis conſecratus Epiſcopus Decemb. 21. 1559. Præfuit ibi plus quam decennio, & Maij 20. 1570. Eboracum tranſlatus eſt; vnde etiam poſt ſexennium Cantuariam migravit. Diem is clauſit extremum Croidonæ Iulij 6. 1583. ętatis 64. cum per biennium oculis fuiſſet captus; de quo ſic veriſſime Camdenus nõſter. *Vir fuit pius & grauis, qui ab exilio ſub Maria reuerſus, primum Londinenſis Epiſcopus, poſtea Eboracenſis Archiepiſcopus, & tandem Cantuarienſis, ſumma apud Reginam gratia diu floruit, donec ſubdolis quorundam artibus omnino excidit, quaſi turbulentorum miniſtrorum conuenticulis & prophetijs (quas vocarunt) fauiſſet; reuera, quod Iulij medici Itali illicitas cum alterius vxore nuptias Leceſtrio fruſtra obnitente, damnaſſet. Opes quas parauit tenues, ad ſcholam apud S. Begæ in Cumberlandia (vbi natus) fundandam, & bonas literas in vtraque Academia promouendas contulit. Eiuſque curæ (ſi rem tantillam memorare liceat) Tamaricum Angli debent, quam induratam lienis paſſionem eximie iuuare expertus, primus in Angliam tranſtulit.* Mihi vero opera illâ pietatis ab illo paucis perſtricta ſigillatim duco recenſenda. Præter ſcho-

1575. *Eliz.* 17.

lam

lam igitur prędictam ab illo apud S. Begæ inſtitutam (quam prædijs dotavit 30. librarum annui cenſus) Collegio Reginæ Oxonię contulit alia annuatim reddentia 20. libras, ad alimentum vnius ſocij & duorum ſcholarium, quos voluit ex ſcholæ prædictæ ſtudioſis deſumi. Dedit etiam eidem, librorum ſuorum partem multo maximam & argenti cęlati vncias 87. ac æs deinde alienum quod apud eum contractum fuerat ad ſummam 40. librarum condonavit. Aulæ Pembrochianę Cantabrigię dedit annuas 22. libras ad alimoniam Græci prælectoris, vnius ſocij & duorum ſcholarium, qui ſimiliter vt Reginenſes ex ſcholę Begenſis tyrocinio erant arceſſendi. Illis etiam vaſa argentea largitus eſt ponderis vnciarum 40. & librorum reliquos. Magdalenſi Collegio in eadem Academia contulit prędia 5. libras annuatim valentia, vni ſocio ibidem tribuenda qui itidem è ſchola prodiret Begenſi: Collegio Chriſti ibidem argenrea vaſa 40. vncias pendentia; Pauperibus quibuſdam Croydonenſibus 50. libras ad emenda prędia vnde ij poſſent ſuſtentari: Et civitati denique Cantuarienſi 100. libras ex quibus tenuioris ſortis hominibus, lanificio, aut ſimilibus artibus victitantibus, lana comparata aut alia artificij ſui materia, ad tempus poſſet commodari. Tumulo iacet conditus, ſane haud quaquam ineleganti, à ſeptentrionali parte cancelli Eccleſię Croydonenſis.

71. IOANNES WHITGIFT.

1583. *Eliz.* 26. SEptembris 23. anni prædicti 1583. Ioannes Whitgift, ſacrę Theologię Doctor Epiſcopus Wigornienſis, in Cantuarienſis Eccleſiæ Archipręſulem confirmatus eſt. Qui Grimsbeię in Comitatu Lincolnienſi natus, ſub tutela martyris ſanctiſſimi Ioannis Bradfordi educationem habuit aliquandiù in Aula Pembrochiana Cantabrigię, in numerum ſociorum Hoſpitij D. Petri poſtea cooptatus. Anno 1567. Theologię Doctor creatus eſt, & Aulę antedictę Pręſes conſtitutus, ante eiuſdem anni exitum ad Collegij ſanctę Trinitatis Pręfecturam vocatus eſt. Interea vero temporis, Prælectoris Theologici munere duplici fuerat functus; ſala-

rium

rium adeptus primum à Margareta Richmondię Comitissa assignatum, atq; inde illud à Rege. Aprilis 21. 1577. consecratus est in Episcopum Wigornienscm & Septembri mense tum proxime sequenti, Wallię Propręses designatus, eam rexit prouinciam mensibus 30. quamdiù nimirum Sidnęus, Prorex Hibernię prępuit. In huius viri laudes quam libenter excurrerem, si instituti mei ratio permitteret? Sed bene habet quod vitam eius verissime & disertissime descripsit, edito ea de re libello, eques illustris Georgius Paulus, ad quem Anglicanę linguę non ignaros amandare licet. Audiant cæteri Camdenum nostrum, in annalibus suis sic de eo loquentem. *Grindallo successit Ioannes Whitgiftus, à sede Wigornienśi translatus, vir optimus & eruditissimus, qui & iustitia in Walliæ præfectura, & doctrina in Ecclesiastica Angliæ politeia propugnanda, singularem laudem consequutus, quam fortitudine, prudentia & patientia indies adauxit. Hinc Regina (quæ vt in politicis, ita & in legibus Ecclesiasticis nihil vnquam laxandum censuit) mandauit, vt ante omnia disciplinam Ecclesiæ Anglicanæ, & vniformitatem in sacris authoritate parlamentaria sancitam restauraret, quæ præsidum conniuentia, nouatorum pernicacia, & nobilium quorundam potentia luxata iacuit, dum quidam è Ministris, Regiam in Ecclesiasticis authoritatem tecte impugnarent, sacramentorum administrationem à verbi prædicatione seiungerent, nouos ritus pro arbitrio in priuatis ædibus vsurparent, Liturgium, sacramentorum administrationem constitutam, vt sacris literis in quibusdam contraria, & Episcoporum vocationem omnino damnarent; ideoque templa adire recusarent, & plane schisma facerent, Pontificijs plaudentibus, multosque in suas partes pertrahentibus, quasi nulla esset in Ecclesia Anglicana vnitas. Ad hæc tollenda & vnitatem reducendam, ille hos articulos à Ministris subscribendos proposuit.*

„ *Primum, Reginam summam & supremam potestatem in*
„ *omnes intrà sua regna natos cuiuscunque sint conditionis ha-*
„ *bere, nec alium quempiam Principem exterum aut Præsulem,*
„ *vllam potestatem Ciuilem aut Ecclesiasticam in eiusdem regnis*
„ *aut dominijs habere, aut habere debere. Secundum, librum*
„ *precum publicarum, & alterum de Episcopis & sacerdotibus*

„ *ordi-*

„ *ordinandis nihil verbo Dei contrarium continere, ſed poſſe le-*
„ *gitime vſurpari; quodque illa & non alia vel precum vel ſa-*
„ *cramentorum adminiſtrandi formula vteretur. Tertium,*
„ *Articulos Synodi Londinenſis* 1562. *Regia authotitate pub-*
„ *licatos, approbarent & eoſdem verbo Dei conſonos crederent.*

Incredibile eſt quantũ hinc cõtrouerſiarum & diſputationum exortũ; quantũ ille odium, quantũ cõuitiorũ à Miniſtris factioſis & quantũ moleſtiarũ imo & iniuriarũ à nobilib°, qui promouẽdo minus idoneos in Eccleſiarem fecerunt, aut in Eccleſiæ bona ſpem extenderant, pertulerit. Conſtantia tamen, fortitudine, & patientia tandem euicit, & Eccleſiæ pacem reſtituit, vt non temere pro ſymbolo vſurpaſſe videretur, VINCIT QVI PATITVR. Februarij 1. 1585. admiſſus eſt in ſenatum concilij Regij, & nonnihil vltra ſeptuageſſimum ætatis annum vita producta, poſtquam Iacobo Regi (cui non minus quam Elizabethæ charus extitit) coronationis ſolennia impendiſſet, paralyſi correptus, dies perpaucos decumbens debitum naturæ perſolvit Lamethæ Februari 29. 1603. à ſuſcepto Archiepiſcopatu annis 20. ac menſibus 5. Ptochotrophium interea pulcherrimum Croydonæ extruxerat pauperibus 28. cui ſcholam adiunxit & eiuſdem moderatori ædes, prædijs aſſignatis vnde præter pauperum alimenta pædagogo 20. libræ annuatim numerarentur. Humatus eſt ab auſtrali parte Eccleſiæ Croydonenſis, vbi ab hæredibus memoriæ eius monumentum erectum eſt pulcherrimum, modeſtiæ tamen illius congruentius quam cæteris tanti viri virtutibus, mauſoleo quantumvis ſuperbo non indignis.

72. RICHARDVS BANCROFT.

1604. *Iac.* 2. RIchardus Bancroft S. Theologiæ Doctor, Collegij Ieſu Cantabrigiæ alumnus, ab Eccleſia Londinenſi ad Cantuarienſem anno 1604. tranſlatus, in numerum breui poſt cooptatus illorum qui Regi erant ab arcanis conſilijs; Aprilis 22. 1608. Academiæ Oxonienſis Cancellarius eſt renunciatus. Cum annos ſediſſet plus minus ſex, calculi doloribus confectus, mortalitatem expleuit Nouembris 2. 1610.

73. GEORGIVS ABBOT.

GEorgius Abbotus S. Theologiæ Doctor, Wintonienſis Decanus & Collegij Vniverſitatis Oxoniæ Prępoſitus (quem Magiſtrum vocant) Balliolenſis vero ſocius quandoque, in Epiſcopum Coventrenſem ac Lichfeldenſem conſecratus Decemb. 3. 1609. & ſub initium Februarij ſequentis Londinnm tranſlatus, poſtquam ibi vix annum integrum ſediſſet, Iacobi Regis prudentiſſimo iudicio, ſucceſſor Bancrofto deſignatur, & cõſiliarijs ſuis paulo pòſt annumeratur. Cuius eruditionem, facundiam, vigilantiam, & indefeſſum ſcribendi concionandique ſtudium, in homine tanta occupationum mole obruto, erunt olim qui me vel tacente affatim celebrabunt. 1610. *Iac.* 8.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis redditus annui (prout cenſentur apud rationes fiſcales) ſunt 2816.l. 17.s. 9.d. *Pontifici Rom. reddere conſueuit pro primitijs* 10. *millia Florenorum (quorum ſinguli valebant noſtræ moneta* 4.s 6.d. *ac deinde pro pallio* 5000.

Eccleſia Cantuarienſi, Monachis per Henricum Octauum eiectis, ab eo ibidem collocati ſunt Decanus ac Præbendarij 12. præter Miniſtros ſacrorum, idque (vt teſtatur diploma inde confectum) Aprilis 8. 1541. Decani autem iam inde ab eo tempore præfuerunt illic hij quorum nomina ſubiungo.

1. Nicolaus Wotton Legum Doctor. 1541.
2. Thomas Godwin S. Theologiæ Doctor. 1566.
3. Richardus Rogers Doverenſis Epiſcopus Suffraganeus. 1584.
4. Thomas Nevil S. Theologiæ Doctor. 1597.
5. Carolus Fotherby S. Theologiæ Baccalaureus. 1614.

„ *ordinandis nihil verbo Dei contrarium continere, ſed poſſe le-*
„ *gitime vſurpari; quodque illa & non alia vel precum vel ſa-*
„ *cramentorum adminiſtrandi formula vteretur. Tertium,*
„ *Articulos Synodi Londinenſis* 1562. *Regia authotitate pub-*
„ *licatos, approbarent & eoſdem verbo Dei conſonos crederent.*

Incredibile eſt quantũ hinc cõtrouerſiarum & diſputationum exortũ; quantũ ille odium, quantũ cõuitiorũ à Miniſtris factioſis & quantũ moleſtiarũ imo & iniuriarũ à nobilib⁹, qui promouẽdo minus idoneos in Eccleſiarem fecerunt, aut in Eccleſiæ bona ſpem extenderant, pertulerit. Conſtantia tamen, fortitudine, & patientia tandem euicit, & Eccleſiæ pacem reſtituit, vt non temere pro ſymbolo vſurpaſſe videretur, VINCIT QVI PATITVR. Februarij 1. 1585. admiſſus eſt in ſenatum concilij Regij, & nonnihil vltra ſeptuageſſimum ætatis annum vita producta, poſtquam Iacobo Regi (cui non minus quam Elizabethæ charus extitit) coronationis ſolennia impendiſſet, paralyſi correptus, dies perpaucos decnmbens debitum naturæ perſolvit Lamethæ Februari 29. 1603. à ſuſcepto Archiepiſcopatu annis 20. ac menſibus 5. Ptochotrophium interea pulcherrimum Croydonæ extruxerat pauperibus 28. cui ſcholam adiunxit & eiuſdem moderatori ædes, prædijs aſſignatis vnde præter pauperum alimenta pædagogo 20. libræ annuatim numerarentur. Humatus eſt ab auſtrali parte Eccleſiæ Croydonenſis, vbi ab hæredibus memoriæ eius monumentum erectum eſt pulcherrimum, modeſtiæ tamen illius congruentius quam cæteris tanti viri virtutibus, mauſoleo quantumvis ſuperbo non indignis.

72. RICHARDVS BANCROFT.

1604. *Iac.* 2. RIchardus Bancroft S. Theologiæ Doctor, Collegij Ieſu Cantabrigiæ alumnus, ab Eccleſia Londinenſi ad Cantuarienſem anno 1604. tranſlatus, in numerum breui poſt cooptatus illorum qui Regi erant ab arcanis conſilijs; Aprilis 22. 1608. Academiæ Oxonienſis Cancellarius eſt renunciatus. Cum annos ſediſſet plus minus ſex, calculi doloribus confectus, mortalitatem explevit Novembris 2. 1610.

73. GEORGIVS ABBOT.

GEorgius Abbotus S. Theologiæ Doctor, Wintonienſis Decanus & Collegij Vniverſitatis Oxoniæ Prępoſitus (quem Magiſtrum vocant) Balliolenſis vero ſocius quandoque, in Epiſcopum Coventrenſem ac Lichfeldenſem conſecratus Decemb. 3. 1609. & ſub initium Februarij ſequentis Londinnm tranſlatus, poſtquam ibi vix annum integrum ſediſſet, Iacobi Regis prudentiſſimo iudicio, ſucceſſor Bancrofto deſignatur, & cõſiliarijs ſuis paulo pòſt annumeratur. Cuius eruditionem, facundiam, vigilantiam, & indefeſſum ſcribendi concionandique ſtudium, in homine tanta occupationum mole obruto, erunt olim qui me vel tacente affatim celebrabunt. 1610. *Iac.* 8.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis redditus annui (prout cenſentur apud rationes fiſcales) ſunt 2816.l.17.s.9.d. *Pontifici Rom. reddere conſueuit pro primitijs* 10. *millia Florenorum (quorum ſinguli valebant noſtræ moneta* 4.s6.d. *ac deinde pro pallio* 5000.

Eccleſia Cantuarienſi, Monachis per Henricum Octauum electis, ab eo ibidem collocati ſunt Decanus ac Præbendarij 12. præter Miniſtros ſacrorum, idque (vt teſtatur diploma inde confectum) Aprilis 8. 1541. Decani autem iam inde ab eo tempore præfuerunt illic hij quorum nomina ſubiungo.

1. Nicolaus Wotton Legum Doctor. 1541.
2. Thomas Godwin S. Theologiæ Doctor. 1566.
3. Richardus Rogers Doverenſis Epiſcopus Suffraganeus. 1584.
4. Thomas Nevil S. Theologiæ Doctor. 1597.
5. Carolus Fotherby S. Theologiæ Baccalaureus. 1614.

DE ARCHIEPISCOPIS. LONDINENSIBVS.

QVo tempore Christiana religio in hac insula publicitus primum recepta est; sedes dicuntur constitutæ Episcopales in eadem 28. Ac harum quidem tribus, Archiepiscopos placuit præfici; Eboracensi, Carlegionensi & Londinensi: Eboracensi autem suberant omnes Scotiæ Episcopi, & Angliæ etiam illi qui Septentrionalem eius partem incolerent. Carlegionensi, omnis ea regio quam hodie Walliam nuncupamus provincia assignata est. Londinensis denique cæteris Britanniæ pręerat antistitibus. Ad Londinenses quod attinet (de quibus hoc in loco agendum) fatendum est, eorum, notitiam illam me non habere, vt catalogum omnibus suis numeris perfectum possim contexere. Non nullorum sane mentio in historicis nostris occurrit quandoque, quorum nomina subiungam, quanquam non ea fide tradita, vt Iovem lapidem iurare ausim, eorum quenquam Londini Archiepiscopum sedisse.

1. Theanus (vt fertur) à Cyrano adiutus, Lucij Regis pincerna, Ecclesiam construxit S. Petri in Cornhill, in eaq; sedem fixit Archiepiscopatus sui.

2. Eluanus successor eius designatur, qui in Collegio Avallonensi educatus, ad Eleutherium Episcopum Romanum à Lucio Rege Legatus missus est, vti supra demonstravimus. Hic bibliothecam condidisse perhibetur prope Ecclesiam antedictam & Druydum complurimos ad fidem Christianam convertisse.

3. Cadar.
4. Obinus.
5. Conanus.
6. Palladius.
7. Stephanus.
8. Iltutus

9. Theodwinus, vel Dedwynus.

10. Theodredus.

11. Hilarius.

12. Reſtitutus, Britanniarum dictus Epiſcopus, homo coniugatus, decretis ſubſcripſit concilij Arelatenſis ſub Conſtantio Conſtantini filio, anno Chriſti 350. Cuius concilij Canones in Britanniam reverſus ſecum attulit, inter quos hunc vnum numerat Balæus, *Si diaconi in ordinatione ſua proteſtentur ſe vxores ducturos, vt liceat illis id ipſum facere, atque ſimul in miniſterio permanere.*

13. Guitelinus. Quando Romani crebris Scotorum & Pictorum populationibus defatigati, hanc inſulam reliquerunt; Guitelinus iſte in Britanniam minorem traijciens, Aldroeno Regi author fuit, vt Conſtantinum fratrem cum exercitu huc amandaret, qui rem hic ſtrenue gerens, exteros pepulit, & regnum ſibi pacatum aſſeruit.

14. Faſtidius. Huius mentionem facit Gennadius in Catalogo illuſtrium virorum & Britanniarum appellat Epiſcopum. Claruiſſe dicitur ſub Honorio & Theodoſio Augg. circa annum Chriſti 420. corruente apud Britannos ex quotidianis diſſidijs republica.

15. Vodin°. Hic clandeſtina molitione Hengiſti, Saxonum inter nos Regis primi, interemptus eſt anno 436. quod Vortigernum Britanniæ Regem iam antea coniugatum, prohiberet Rowennam Hengiſti filiam vxorem ducere. Poſtquam rerum in hac inſula potiti ſunt Saxones (à fide Chriſtiana gens ea tempeſtate alieniſſima) apud reliquias tamen Britannorum, veræ religionis cultus ſeruatus eſt; adeo vt Archiepiſcopos ſuos Londinum ſemper habuiſſe dicatur per annos trecentos, quanquam latentes & clanculum, ad ipſum nimirum tempus quo Auguſtinus huc appulit à Gregorio miſſus. Illorũ duntaxat vnus ab hiſtoricis memoratur.

16. Theonus. Gloceſtrenſis hic Epiſcopus, Londinum tranſlatus fertur anno 553. Anno vero 586. aſſumpto ſecum vniverſo clero, in Walliam dicitur ad populares ſuos profugiſſe, vna cum Thadioco Eboracenſi Archiepiſcopo.

DE LONDINENSIBVS EPISCOPIS.

I. MELLITVS.

606. POstquam Sanctus ille Auguſtinus Anglorum dictus Apoſtolus, ſedem Metropoliticam Cantuariæ collocauit, propterea quod etiã Regum Cantianorum ſedes eſſet, cuius imperio Orientalium,& auſtralium Saxonũ reguli parebant: Conſultum porro viſum eſt,Vrbi quoq; Londinenſi Epiſcopum præficere, totius inſulæ, ea etiam tempeſtate emporio nobiliſſimo. Neq; vero alium delegit ad hoc munus, quam Mellitum, Abbatem quendam Romanum,quem vna cum alijs Gregorius nuper ad ipſum miſerat, vt in hac meſſe Britannica cooperarium illum haberet. Conſecratus videtur anno Chriſti 606.ac breui poſtea Sebertum illius gentis Regem ab idolorum cultu ad fidem Chriſtianam amplectendã induxit; qui Eccleſiam Weſtmonaſterij primus condidiſſe perhibetur, ac Diuo deinde Petro dicaſſe. Ibi certe tumulus eius in hodiernum vſq; diem oſtenditur. Mellito etiam adhuc ſedente, Ethelbertus Cantiæ Rex,Diuo Paulo templum ſtatuit Londini, quod ab Erkenwaldo Epiſcopo & alijs auctum, poſt quingentos annos incendio abolitum eſt; & deinde à Mauritio Londinenſi Epiſcopo nouis iactis fundamentis; multorum annorum labore ac præſulum ſubſequentium induſtria præclara, ad id peruenit magnificentiæ & ſplendoris, vt priuſquam campanile pyramide ornatum in immanem celſitudinem conſurgens anno 1561. fulmine tactum conflagrauit, tecti etiam Eccleſiæ magna parte flammis conſumpta & muris eodem incendio afflatis ac deformatis; haud multis certe orbis Chriſtiani baſilicis poſtponi debere videretur. Eccum vero ſi placet dimenſionem eius à Stoo Chronographo traditam:

Longi-

Longitudo Eccleſiæ, 720.
Latitudo, 130.
Altitudo Campanilis, 520.
Turris, 260.
Pyramidis, 260.
Vel vt alius, 274.
Murorum, 150.
Pedum.

Hanc vero, vt Eccleſia eſſet Cathedralis, conſtructam, aſſignatis prædijs dotauit Rex dictus Ethelbertus, inter alia Epiſcopo & ſucceſſoribus Tillingamia concceſſa. De iſto Mellito vide plura inter Cantuarienſes, ad quam Eccleſiam mortuo Auguſtino tranſlatus eſt.

2. CEADDA.

POſt Melliti tranſlationem, Eccleſia Londinenſis paſtoris ſolatio manſit deſtituta, donec poſt multorum annorum curriculum, Sigebertus regnum adeptus & ex conſilio Oſwij Northumbriæ Regis Chriſtianus factus, Ceaddam hominem doctum iuxta & pium Epiſcopum conſecrari procurauit. Quod munus nauiter ille quidem & ſollicite obiuit. Tandem vero cum cœnobium conderet apud Leſtinghen in aquilonari Angliæ plaga; opere non dum perfecto, peſte, id temporis ibi graſſante, ſublatus eſt, vna cum Monachis recenter ibi conſtitutis fere omnibus. De hoc præſule multa habet Beda Eccleſ. Hiſt. lib. 3. cap. 22. & 23. Obijt Octob. 26. 664. & in prædicto Leſtinghenſi cœnobio tumulatus eſt. 654.

3. WINA.

EO circiter tempore quo è viuis exceſſit Ceadda, contigit Winam Occidentalium Saxonum Epiſcopum, inter ipſum & Regem orta contentione, ad Wolfherum Merciæ Regem profugere, à quo Epiſcopatum Londinenſem pretio dicitur emiſſe. De illo vide plura apud Wintonienſes. 666.

4. ERKENWALDVS.

DEfuncto Wina, Erkenwaldus, Offæ Orientalium Saxonum Regis filius, Londinenſis Epiſcopus creatus eſt, 675.

vir doctus & sanctitate morum celebris. Patrimonium suum omne in extruendis ac dotandis monasterijs erogauit. Vnú nempe Monachis posuit apud Cherteseyam, & alium monialibus Barkingæ, Abbatissa ibi constituta sorore sua Edilburga. In Ecclesiæ suæ Paulinæ structura magnam impendit pecuniam, suis facultatibus redditus eiusdem auxit quamplurimum, & à principibus sui temporis magna illi impetrauit priuilegia. Cum annos sedisset plus minus 11. vitam cum morte commutauit circa annum Domini 685. & Sanctorum catalogo ascriptus est. Corpus eius in magni pretij feretro conditum, in Orientali parte Ecclesiæ suæ supra summum altare situm iacebat, donec annis abhinc octoginta sublatum disparuit.

POST ERKENWALDVM HIj ORDINE SVCCESSERVNT.

5. Waldherus, cuius mentionem facit Beda, Eccl. Hist. lib. 4. cap. 11.

6. Ingualdus Bedæ contemporaneus. Obijt anno 744.

7. Egwulphus. Hunc videtur Malmesburiensis Egtulphum appellare, quem perhibet Orientalium Anglorum Episcopum, concilio per Cuthbertum Archiepiscopum indicto præsentem adfuisse, anno 747.

8. Wighed.

9. Eadbright.

10. Eadgarus.

11. Kenwalchus.

12. Eadbaldus.

13. Hecbert, *alias* Heathobertus. Qui obijt anno 802.

14. Osmundus, *alias* Oswynus. Vixit ille anno 833.

15. Ethelnothus.

16. Ceolbertus.

17. Renulphus, *alias* Ceorulfus.

18. Suithulfus. Qui vixit anno 851.

19. Eadstan. Vixit anno 860.

20. Wlfsius.

21. Ethelwardus.

22. Elstan. Obijt ille (vt quidam) anno 898. vel (vt habent

habent Asserius & Wigornienſis) 900.

23. Theodredus cognomento Bonus ligneo ſacello diruto, in loco ſepulturæ S. Edmundi, fundamenta iecit baſilicæ nobiliſſimæ, quam etiam videtur perfeciſſe. Ipſe vero in excelſo quodam tumulo dicitur conditus, iuxta feneſtram cryptæ ſubterraneæ, quæ nunc Eccleſia Parochialis S. Fidis nuncupatur.

24. Wulſtanus.

25. Brithelmus. Obijt 958.

26. Dunſtanus. Cantuariam tranſlatus 961. De quo inter Cantuarienſes plura.

27. Alfſtanus, vixit anno 966. & 996.

28. Wulfſtanus.

29. Alhunus. Erudiuit ille liberos Etheldredi Regis, & in Normanniam eos comitatus eſt anno 1013.

30. Alwy.

31. Elfwardus, *vel* Alwordus, Abbas Eueſhamenſis, vna cum Epiſcopatu Abbatiam inſuper tenuit. Senio ingraueſcente præſulatum voluit abdicare, vt reliquum ætatis inter Eueſhamenſes ſuos Monachos tranſigeret. Verum ab illis, cum non reciperetur; multos libros quos eo comportarat donandi conſilio, abſtulit denuo (necnon & alios nonnullos quos non attulerat) & Eccleſiæ ornamenta complurima; quæ omnia Ramſeyenſi contulit cœnobio, vbi Iulij 25. 1044. mortuus, ſepelitur.

32. Robertus Normannus. De cuius ad Archiepiſcopatū Cantuarienſem anno 1050. tranſlatione, &c. Cantuarienſium ſi placet catalogum conſulas.

33. GVLIELMVS.

TRanſlato Roberto, neſcio quo pacto deſignatur ſucceſſor Spearheafocus Abindonenſis Abbas. Verum cum refragante Rege conſecrationem non poſſet obtinere; Gulielmus quidam Epiſcopus creatus eſt, patria etiam ſicuti anteceſſor Normannus, qui cum Emma Regis matre venerat in Angliam. Annos vix duos huic ſedi præfuerat, quando in gratiam Regis recepto Godwino Comite vna cum filijs; Normannorum plurimi (ſicuti in Roberti Cantuarienſis vita 1050.

narrauimus) Anglia excedere consultum putarunt, interque eos, præter Robertum antedictum, & Vlfum Lincolnienſem Epiſcopum, iſte etiam Gulielmus; qui cæteris fœlicior, propter plurimas animi virtutes, manſuetudinem in primis ac comitatem, breui reuocatus eſt, idq; Londinenſium ſuorum magno bono. Nam cum Gulielmus Normanniæ Dux aliquot poſt annos Angliam ſubegiſſet: Iſte pro ea qua apud nouum Regem valuit gratia & authoritate, ciuibus ſuis omnia illa impetrauit priuilegia confirmari, quæ à ſuperioribus acceperant principibus. Cuius illi beneficij memores, anniuerſaria commemoratione idipſum dicuntur etiamnum celebrare ad tumulum eius, quem, in medio nauis Eccleſiæ ſuæ ſitum, epitaphio huiuſmodi in æs inciſo honeſtarunt.

Gulielmo, viro ſapientia & vitæ ſanctitate claro, qui primum Diuo Edwardo Regi & Confeſſori familiaris, nuper in Epiſcopũ Londinenſem erectus, nec multo poſt apud inuictiſſimum principem Gulielmum Anglia Regem eius nominis primum ob prudentiam fidemq; ſingularem in conſilium adhibitus, ampliſſima hnic Vrbi celeberrimæ priuilegia impetrauit; S. P. Q. Londinenſis bene merenti poſuit. Sedit Epiſcopus annos 20. Deceſſit anno à Chriſto nato 1070.

Hæc tibi clare pater poſuerunt marmora cives.
Præmia non meritis æquiparanda tuis.
Namq; ſibi populus te Londinenſis amicum
Senſit & huic vrbi non leue præſidium.
Reddita libertas duce te, donataq; multis
Te duce, res fuerat publica muneribus.
Diuitias, genus, & formam breuis opprimit hora:
Hæc tua ſed pietas & bene facta manent.

34. HVGO DE ORIVALLE.

1070. GVlielmo defuncto ſufficitur à Rege Gulielmo Norman-
Guliel. 1. 5. no Normannus, Hugo de Oriualle. Qui non multo deinde tempore intercedente, in lepram incidit, ideoque ex medicorum conſilio exectus eſt. Nec tamen ab eo malo vel eunuchus, niſi morte potuit liberari. Obijt Ianuar. 12. 1085.

35.

35. MAVRITIVS.

MAuritius, Gulielmi Regis ſacellanus primum ac deinde Cancellarius, in Epiſcopum Londinenſem ſacratus eſt anno 1087. Vir moribus non vſquequaq; probatiſſimis, dignus tamen cuius memoriam poſteri concelebrent, propter generoſiſſimum conatum baſilicam ſuam Paulinam, ea quam nunc cernimus amplitudine extruendi. Ciuitatis Londinenſis partem multo maximam anno 1086. incendio fortuito contigit conflagrare. Cumq; inter alia ædificia, Cathedralis Eccleſia D. Pauli ab Erkenwaldo (vt retulimus) poſita, penitus fuiſſet abſumpta; noua iecit fundamenta tam ſpatioſa, vt qui ea tempeſtate vixerunt pleriq; cœptum hoc eius tanquam temerarium & audax nimium reprehenderent, nunquam futurum dicentes, vt molis tam ingentis ſtructura aliquando perficeretur. In eo loco vbi poſtea Kilwarbelus Archiepiſcopus Dominicanis ſuis cœnobium cõdidit, arx magna ſteterat à flammis in dicto incendio nuper deuorata. Huius arcis reliquias à Rege Mauritius impetrauit in ea ſtructura impendendas; quo etiam tempore donauit eum Rex Stortfordenſi arce & prædijs ad illam ſpectantibus. Verumenimvero his alijſq; multis rationibus adiutus, in viginti annorum ſpatio quibus huic ſedi præfuit, opus inchoatum parum promouiſſe viſus eſt, quamuis diligentiſſime & omnibus animi neruis in id vnum incubuerit. Deceſſit Sept. 26. 1107.

1087. *Guliel.* 1. 21.

36. RICHARDVS DE BEAVMES. 1.

RIchardus de Beaumes, nonnullis etiam Rufus cognominatus (ad diſcrimen vt opinor illius & Richardi nepotis, qui ipſi ὁμώνυμος & breui poſtea ſucceſſit) gratia & authoritate pollebat diu Rogeri Mongomerij Comitis Salopienſis; eiuſq; opera ad hanc ſedem prouectus, Pagamiæ conſecratus eſt anno 1108. A Rege tum ſtatim limitis Wallicæ præfectus conſtitutus eſt, & comitatus Salopienſis gubernator. Ille vero ad Eccleſiæ ſuæ ſtructuram totus intentus, ædificia quamplurima ipſi vicina à poſſeſſoribus redemit, quibus

1108. *Henr.* 1. 9.

quibus demolitis, areas illarum in cœmiterium conuertit, quod muro valde excelso cinxit vndique. Vix tamen hic murus, quanquam integer adhuc vt puto, comparet vsquam, à domibus hodie vsque quaque contectus. Sedit hic præsul sicuti anteceſſor, annos ferme 20. Quo toto tempore, omnibus Episcopatus fructibus in Eccleſiæ ſuæ fabrica impenſis, de ea tamen abſoluenda adeo tandem deſperauit, vt paulo ante mortem tantorum ſumptuum ac laborum pertæſus, liberalitatis ſuæ fontes alio decreuerit deriuare. Quapropter mannerij Ladſworthenſis permutatione locum illum comparauit qui à S. Oſitha nomen habet, & ibi Canonicis regularibus cœnobium condidit, quod quo tempore diſſipatum ac demolitum eſt, annuum cenſum numerauit 758. libras Anglicanas, ſolidos 5. & 8. denarios, quæ ſumma conficit aureorum Gallicorum 2334. In hoc cœnobio, abdicato Epiſcopatu, Canonicus viuere decreuerat, ſeu potius dixerim mori; nam paralyſi correptus lethali, præ foribus adeſſe mortem ſenſerat. Illud tamen ſuum propoſitum dum exequi differt de die in diem, morte tandem intercipitur Ianuarij 16. 1127.

37. GILBERTVS VNIVERSALIS.

1128. *Henr.* 1.29. CAnonicus Lugdunenſis huic ſedi tum præficitur Gilbertus, *vir tantæ doctrinæ* (inquit Platina) *vt ob varietatem diſciplinarum vniuerſalis appellaretur.* Florentius Wigorn: hominem dicit probum fuiſſe & grandæuum; alij egregie & auarum & diuitem & doctum extitiſſe perhibent. Certe haud infimi ſubſellij antiſtitem habitum conſtabit illi, qui Epiſtolas à D. Bernardo ad illum conſcriptas perlegerit. In itinere Romam proficiſcens deceſſit anno 1133.

38. ROBERTVS *de* SIGILLO.

1140. *Steph.* 6. ANſelmus Burienſis Abbas, Diui Anſelmi nepos, mortuo Gilberto, Epiſcopus Londinenſis à Capitulo renunciatur, & electio de illo facta in Romana curia confirmatur. Veruntamen exortis derepente accuſatoribus, à criminibus neſcio quibus obiectis adeo ſe non purgauit, vt neq;

ad

ad Episcopatum consecrationem potuerit impetrare, neque Abbatiam retinere. Electores eius memorantur, Gulielmus D. Pauli Decanus, Radulph⁹ Langford, & Richardus Beaumes, ille (credo) qui postea Episcopus creatus est. His Rex nisensus quod alium non designarint quem illis obtrudere nitebatur, *vxores eorum* (inquit Radulphus de Diceto) *fecit capi, ad turrim, atque illic captivas teneri duci, donec de admisso crimine plene respondissent.* Ad Anselmi vsq; Archiepisc. tempora, clericorum plerosque vxores habuisse dubitandum non est. At postquam ille tanto impetu in sacerdotum coniugia debacchatus est, matrimonia illi aut occulta aut non impune habuerunt. Huiusmodi turbarum & contentionum ratione, annos plus minus septem vacauit sedes. Anno tandem 1140. capto per Matildim Augustam Stephano Rege, illius mandato (quæ se tunc appellabat Anglorum Dominam) Robertus de Sigillo monachus Redingensis, aut (vt nonnulli tradunt) Archidiaconus Londinensis, electus canonice & in Episcopum sacratus est. Post annum tum vnum aut alterum à Galfrido de Mandeuilla, duce quodam Stephani Regis (qui se iam in libertatem vindicarat) captus est in domo sua Fulhamiæ, & lytro (credo) non exiguo se redimere coactus. Præfuit huic Ecclesiæ annos circiter 10. D. Bernardus, Epistola 211. quam in eius gratiam ad Innocentium 2. Pontificem conscripsit, *antiquum suum amicum, fidelem seruum, deuotum filium* appellat.

39. RICHARDVS BEAVMES.

1151. *Steph. 17.*

SVb initium Octobris 1151. Richardus Beaumes Archidiaconus Middlesexię, nepos Richardi Beaumes superioris, vnus ex illis cõiugatis Canonicis de quib⁹ mentio modo facta est Episcop⁹ Londinensis renunciatus est. Obijt. 1161.

40. GILBERTVS FOLIOT.

1161. *Henr. 2. 8.*

GIlbertus Foliot Abbas (vt habet Westmonasterienſis) Gloceſtriæ, vt Balæus Leiceſtriæ, in Episcopum Herefordensem consecratus est anno 1149. Præfuit illi sedi annos circiter 12. & Rege impensius flagitante, Londinum translatus

ſlatus eſt. 1161. In omnibus illis turbis & contentionibus quæ inter Bekettum & Regem excitatæ ſunt, conſtantiſſime ſemper fideliſſimeque Regi adhæſit, & omnium eius conſiliorum particeps fuit, ideoque Pontificem non leuiter habuit infenſum à quo nimirum excommunicationis fulmine bis tactus eſt. Clericos quoſdam Beketti neceſſarios cum Rex in exilium pepuliſſet; Gilberto huic noſtro mandauit, ſacerdotiorum ab illis poſſeſſorum fructus colligeret & fiſco inferendos curaret. Quod principis legitimo mandato paruiſſet, à Papa illico excommunicatur; ſed Regi Beketto reconciliato, abſoluitur. Illo vero interempto, ſuſpicari placet, hunc Epiſcopum, omnium regiorum conſiliorum (vti diximus) participem, Regi fuiſſe authorem vt eum curaret perimendum; Et hanc ſolam ob ſuſpicionem, ſacrum illud telum iterum in eum ſtringitur; neque abſolutione vulnus illatum ſanari oportuit, priuſquã iuramento fidem feciſſet ſuo nec conſilio nec conſenſu cædem patratam. Proteruiam Archiepiſcopalem ſolitus infectari, ad humilitatem nonnunquam his in verbis hominem dicitur hortatus, *Ad Zaccheum non diuertiſſet Dominus niſi prius de ſycomoro deſcendiſſet.* Hanc ſane ob cauſam hiſtoricos noſtros parũ æquos habet, qui inter multa ab illis perperam tradita, quib⁹ ſapientiſſimi viri & principis ſui conſiliarij fidelliſſimi famæ labem conantur inurere, huiuſmodi quippiam comminiſcuntur; reuerſum quandoque à Rege, quocum de Beketti rebus longũ ſermonem in multam noctem protraxerat, in cubile ſuum ſe recepiſſe; ibique in ſtrato decumbentis, atque colloquium inter ipſum & regem animo reuoluentis auribus, ignotam vocem inſonuiſſe in hæc verba, *O Gilberte Foliot, dum reuoluis tot & tot, Deus tuus eſt Aſcarot.* Adijciunt tamen, intrepide illum reſpondiſſe, *Mentiris dæmon, Deus meus eſt Deus Sabaoth.* Exceſſit è viuis Februarij 18. 1187. Vir non modo prudentiſſimus, ſed (vt illa ferebant tempora) egregie doctus, quod poſteritati teſtatum reliquit, ſcriptis editis quæ à Balæo recitantur. Iam vero non pigebit adijcere, quod de illo à Ioanne Sarisburienſi in Polycratico lib. 7. cap 24. memoratum repperi. *Venerabilis Pater* (inquit ille) *G. Hereford-*

denſis

densis Episcopus mihi referre consueuit claustralium morem quem in seipso se fatebatur expertum. Cum enim monasterium ingressus esset, feruens adhuc igne quem de nouo conceperat; magistratuum suorum ignauiam arguebat. Nec mora, promptus in modico, miseratione complicium motus est, nondum tamen pepercit maioribus. Paulo post ad Priores ascendit: Prioribus compatiens, carpere non cessauit Abbates. Factus est & ipse Abbas; & propitius in coabbates, Episcoporum cœpit vitia intueri. Tandem & ipse Episcopus, Episcopis parcit. Nec tamen inuidiæ vitio ipsum arbitror laborasse, Sed vir prudens, quod hominibus quodammodo ingenitum est, eleganter expressit. Et forte hoc sibi præfatus pater imposuit, vt sic laborantium turbæ sponte consertus, benignius audiretur.

41. RICHARDVS NIGELLVS.

NIgellus Elienſis Epiſcopus (qui nepos erat Rogeri Sarisburienſis Epiſcopi) filium habuit Richardum, cui à Rege Henrico ſecundo pretio comparauit, (numeratis marcis 400.) Theſaurarij ſummi munus, quod toto fere tempore Regis prędicti obiuit, idque ea & fide & ſolertia, vt moriens Rex, centum millia marcarum in ærario reliquerit, quod continuis bellis (à quibus ille vix vnquam immunis) exhauſtum omnes exiſtimabant. Obſequij præmium tulit Epiſcopatum Londinenſem, ad quem Rex (non diu poſtea ſuperſtes futurus) eligendum eum curauit. Conſecratus eſt Dec.. 31. 1189. In Eccleſiæ ſuæ & ædificiorum ad ſedem ſuam ſpectantium ſtructura magnam impendit pecuniam. Sedit annos plus minus nouem, & Septemb. 10. 1198. migrauit ab hac luce. 1189. *Ric.* 1. 1.

42. GVLIELMVS DE SANCTA MARIA.

CAnonicus D. Pauli ſucceſſit, Gulielmus de S. Maria, Regis Richardi primi quandoque Secretarius, qui conſecratus eſt Iunij 22. 1199. Hic vnus fuit ex illis qui vniuerſum regnum Pontificis nomine ſacris interdixerunt, & excommunicatum pronunciarunt Ioannem Regem, qui præterea quod eam ob cauſã quinquennali exilio mumulctauit eum (ſicuti 1199. *Ioan.* 1.

ſicuti ſupra pag. 124. fuſius enarrauimꝰ) arcem eius Stortfordenſem, quam Sedi Londinenſi contulerat Gulielmus Primus, demoliuit anno 1211. & penitus deſtruxit. Epiſcopatum hic ſponte abdicauit Ianuarij 26. 1221.

43. EVSTACHIVS *de* FAVCONBRIDGE.

1222. *Henr.* 3. 6. FEbruarij 25. ſequenti Euſtachius de Fauconbridge electione Canonicorum Epiſcopus renunciatur, qua de re ſic luſit neſcio quis,

Omnes hic digni, tu dignior omnibus, omnes
Hic plene ſapiunt, plenius ipſe ſapis.

Conſecratus eſt Weſtmonaſterij Apr. 25. 1222. Anno deinde inſequenti lis diu agitata inter Canonicos ſuos & monachos Weſtmonaſterienſes, compoſita eſt per certos viros ad quos per compromiſſum cauſæ cognitio delata eſt, nempe Archiepiſcopum Cantuarienſem, Wintonienſem & Sarisburienſem Epiſcopos, Thomam Mertonenſem ac Richardum Duneſtabliæ Priores; qui conſtituerunt, Weſtmonaſterienſes à iuriſdictione Epiſcopi Londinenſis in poſterum immunes eſſe debere: Deinde Eccleſiam Stanenſem ijſdem adiudicarunt; mannerium vero vna cum Eccleſia Sunburienſi Canonicis Paulinis. Ad Euſtachium vero quod attinet, fuerat ille ante ordinationem vnus ex iudicibus regni quos Iuſtitiarios appellamus, deinde fiſci primum Cancellarius, ac poſtea Angliæ Theſaurarius, & regius ad Gallorum Regem bis Legatus. Quare, cum Eccleſiæ Londinenſis gubernaculis primum admoueretur, huiuſmodi diſticho ad nomen eius quidam alluſit;

Euſtachi nuper bene ſtabas, nunc bene ſtabis:
Ille ſtatus valuit, prævalet iſte tamen.

Eccleſiæ ſuæ magnus extitit benefactor, in eaque iacet humatus, vbi tumulum videmus marmoreum in auſtrali muro presbyterij. Obijt Octob: 31. 1228.

44. ROGERVS NIGER.

ROgerus, ab historicis nostris Niger cognominatus, Archidiaconus Coloceſtrenſis, mox poſt Euſtachij mortem in Epiſcopum Londinenſem electus eſt, & conſecratus per Iocelinum Bathonenſem Epiſcopum Iunij 10. videlicet in ipſo ſacroſanctæ Trinitatis die feſto. 1229. vna cum Richardo Cantuarienſi & Hugone Elienſi præſulibus. Hunc Rogerum perhibet Pariſienſis, fuiſſe virum vſque quaque venerabilem, & ob pietatem, doctrinam, concionandi aſſiduitatem, eloquentiam, hoſpitalitatem, benignitatem, morumque comitatem celeberrimum; quibus virtutibus licuit etiam adieciſſe conſtantiam animique magnitudinem. Nam cum Ruſtandus Nuntius quidam Pontificius vt pecuniam domino ſuo corraderet, in Synodo Londini coacta neſcio quid importunius flagitaret; cęteris omnib⁹ Epiſcopis metu defixis, & ne mutire quidem auſis; ſolus Londinenſis, Eccleſiæ Anglicanæ expilationi huiuſmodi ſe oppoſuit, & in cauſa fuit vt inanis Legatus dimitteretur. Cæterum non tulit impune; nam accuſatores ſtatim ſubornati, qui bono viro, neſcio quæ, partim frivola, partim falſiſſima obijcerent, & Romam pertraherent; quo profectus, poſt moram diuturnam & magnam pecuniam abſumptã, inde vix tandem ſemet expedivit. Deinde cum anno 1233. Walterus Maloclericus Carleolenſis Epiſc. mare traiecturus, à Miniſtris quibuſdam Regis impedit⁹ eſſet, quod à Rege cõmeatũ non impetraſſet; Miniſtros illos hic Rogerus noſter auſus eſt eam ob cauſam excommunicare; ac deinde ad Regem profectus, quid fecerit indicavit, & excommunicationis ſententiam in ipſa Regis curia promulgavit. Eadem porro tempeſtate, contigit Hubertum de Burgo Cantiæ Comitem (qui apud hunc & ſuperiores Reges in magna potentia diù floruerat) in offenſam Regis incidere, ita vt de capiendo illo & in carcerem conijciendo mandatum dederit. Qua de re cum ille nocte intempeſta neſcio quid inaudiviſſet; ad Eccleſiam quandam in Comitatu Eſſexienſi (qui pars cenſetur dioceſis Londinenſis) quanta poteſt celeritate confugit. Vbi à Miniſtris Regijs repertus coram altari in genua procumbens, in altera manu

1229. *Hen.* 3. 14.

manu crucem gestans, in altera vero panem Eucharisticum; rapitur tamen nihilominus ad turrim Londinensem & in vincula conijcitur. Hinc magnam Ecclesiæ factam iniuriam Episcopus existimans, Regem (Principem sane religiosum) precibus obtundere non destitit, antequam Comitem, ad eundum locum vnde fuerat abreptus, reducendum curasset. Hoc pacto, Comiti, viro summo & de rep. optime merito, per invidorum calumnias de capite periclitanti, incolumitas parta & vita putatur servata. Nam quanquam ratio protinus inita fuerit, ne vel elabi vsquam aut evadere posset, aut alimenta quisquam ad ipsum deferre, sic vt deditionem facere eum brevi postea oportuerit: Regiæ tamen iracundiæ deferuescendi tempus hinc datum, & ipsi criminum obiectorum diluendi: quod cum factum esset, in gratiam paulo postea receptus est & omnibus honoribus restitutus. Excessit è vivis hic præsul apud Bishopſ-hall in parochia de Stupenheath Septem. 29. 1241. vt nonnulli habent, vt alij vero (perperã opinor) Octo. 7. 1243. Epitaphium vero tumulo infixum videtur annum designare 1240. Situm id est in pariete septentrionali presbyterij paulo supra chorum, vbi hæc leguntur carmina.

Ecclesiæ quondam præsul præsentis, in anno
M. bis C. quater X. iacet hic Rogerus humatus.
Huius erat manibus Domino locus iste dicatus.
Christe suis precibus veniam des, tolle reatus.

45. FVLCO BASSET.

1244. *Hen.* 3. 29.

SVb finem mensis Decembris insequentis, Fulco Basset Eboracensis Decanus in Episcopum eligitur, qui tamen consecratus non est ante nonum Octobrts 1244. aduersante nimirum Rege qui multum cupiebat, Petrum Herefordensem Episcopum huc traducere. Familia ortus est Fulco nobilissima, vtpote fratrem habens Baronem Gilbertum, qui, equo quo vehebatur, in venatione ad stipitem offendente corruit & elisо corpore post paucos dies expiravit, vnico relicto filiolo, quo etiam deinde paulo postea extincto, ad hũc Episcopum, Decanuũ tunc Eboracensem hæreditas devoluta est, anno 1241. Hinc ab historicis nostris vitio vertitur, quod

quod seditiosorum Baronum causę non faveret, hoc est quod Principi suo fidelis extiterit. Virum cæteroquì bonum fatentur, prudentem, pium, & vigilantissimum pastorem. Quod seditiosorum consilijs se non immiscuerit, pusillanimitati haud tribuendum, cæteræ eius actiones demonstrant, quibus animi magnitudinem constantiamq; abunde declaravit. Rustandus Legatus ille Pontificius de quo supra, anno 1255 Synodum Londini coegit, in qua cum nescio quid machinaretur vt Clerum Anglicanum ingenti pecunia emungeret, (connivente Rege, cui partem prædæ Rustandus libenter cesserat) Exurgens Fulco, & Rogeri antecessoris sui constantiam magis æmulatus, quam molestijs illi exhibitis territus; Pontificum Romanorum avaritiam immanem magna loquendi libertate aperte insectatus, ceruicem prius securi feriendam se exhibiturum professus est, potius quam patriæ suæ humeris onus tam intolerandum se annuente patiatur imponi. Cumque Rex eam ob causam vehementer iratus illi, à minis & verborum contumelia non temperaret, proditorem appellans, & proditoria familia ortum dicens: Oratione vsus quæ animum proderet magnum potius quam bonum; Episcopatum (inquit) mitram & pedum, per vim & iniuriam eripere mihi possunt Rex & Papa, galeam vero & ensem (nisi fallor) haudquaquam. Peste sublatus hic tam animosus præsul interijt anno 1258. & in sua Ecclesia dicitur sepultus Maij 25.

46. HENRICVS *de* WINGHAM.

HEnricus de Wingham Angliæ Cancellarius, Vasconię Cancellarius & tam apud Tottenhall quam S. Martini Decanus, postquam in Gallia Legati officio bis functus fuisset, Episcopatum Wintonienſem cur electus abnuerit, anno 1258. vide apud Wintonienſem Ethelmarum. Anno dein sequenti Londinenſem oblatum haud aspernatus, sub exitum Iunij mensis consecratur. Exiguo præfuit tempore, morte sublatus Iulij 13. 1261. Sepultus iacet ad murum australem supra præsbyterium, vbi tumulum eius videmus Fauconbrigiano coniunctum. 1259. *Hen.* 3. 44.

47. RICHARDVS TALBOT.

WInghamo defuncto, in succeſſorem eligitur Richardus Talbot Eccleſiæ Paulinæ Decanus, cuius porro electio confirmata eſt. Conſecratum vero negat T. Wike Chronici Oſneyenſis author. Conſecratus necne, fatum certe ſuum ille explevit dies pauculos ante feſtum S. Michaelis anni proxime inſequentis, videlicet 1262.

HENRICVS *de* SANDWICH.

1263. *Hen.* 3. 47. MAij 27. 1263. Henricus de Sandwich Archidiaconus Oxonienſis in Epiſcopum Londinenſem Cantuariæ ſacratus eſt; vna cum Sarisburienſi. Excõmunicatus hic fertur (nec immerito) ab Ottobono Pontificio Legato, quod à partibus ſtaret ſeditioſorum Baronum contra legitimum Principem. Vt abſolutionem impetraret Romam profectus, ibi hæſit fere per ſeptennium antequam ſe caſſibus Pontificijs poſſet expedire. Deceſſit Septembris 16. 1273. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt.

49. IOANNES *de* CHISHVL.

1274. *Edw.* 1. 32. IOannes de Chiſhul Eccleſiæ D. Pauli Decanus, & Londinenſis quandoque Archidiaconus, poſtquam magni ſigilli Cuſtos fuiſſet ac deinde Angliæ Theſaurarius; in Epiſcopum Londinenſem conſecratus eſt Aprilis, 29. 1274. Deceſſit Febr. 10. 1279.

RICHARDVS *de* GRAVESEND.

1280. *Edw.* 1. 9. FVlco Lovel tum legitime electus, electioni de ſe factæ ſponte renunciavit. Richardus de Graueſend Archidiaconus Northamptonienſis, poſt illius recuſationem conſecratus eſt Coventriæ Aug. 12. 1282. Cœnobij Carmelitanorum quod fuit Maldoniæ hic primus extitit fundator. Obijt Fulhamiæ Decemb. 9. 1303. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt.

51. RODVLPHVS *de* BALDOCK.

TOtius capituli consensu, Radulphus Baldock Ecclesiæ Cathedralis Decanus, in festo S. Matthiæ sequenti electus est: Consecratio vero aliquandiu dilata propterea quod tres Canonici ab Archiepiscopo Cãtuarienſi exauthorati, ad suffragia ferenda non admissi, contra electionem huiusmodi protestati, ad Papam provocassent. Mandato Pontificis (Clementis 5.) Lugduni tandem est sacratus, Petri Hispani Cardinalis ministerio, Ianuarij 30. 1305. Homo fuit non indoctus, & inter alia eius opera per Balæum recensita, Anglicarum rerum Annales Latine perscripsit. Ad structuram orientalis partis Ecclesiæ suæ, dedit superstes adhuc 200. marcas, & moriens magnam pecuniam reliquit. Verum abs re fortassis non fuerit memorasse, dum ponerentur fundamenta, magnam vim à fossoribus inventam bubulinorum capitum; vnde probabiliter conijcit doctissimus noster Camdenus, Dianæ templum ibi loci olim extitisse. Sane quod adfert de ritibus nonnullis nobis adhuc pueris Dianæ cultum redolentibus vsurpatis, congruit vehementer cum monitis Gregorij ad Augustinum datis (Epist. 71. & Ioan. Diac. in vita S. Greg. lib. 2. cap. 37.) vbi consulit, vt ritibus Paganorum quantum salua religione liceret se accommodent, *ac vbi boues illi multos immolare consuescerent, religiosis conuiuijs debitas solennitates celebrarent.* Educatus est hic præsul Oxoniæ in Mertonensi Collegio, defunctus apud Stell Iulij 24. 1313. & marmoreo lapide contectus iacet in capella B. Mariæ. 1305. *Edw.* 1. 34.

52. GILBERTVS SEGRAVIVS.

GIlbertus Segrauius, è Comitatu Leceſtrensi oriundus, Oxoniæ vero educatus, vir doctus fuit & eruditionis suæ monumenta non pauca posteris reliquit. Consecratus est in Londinensem Episcopum Novemb. 25. 1313. & annos præfuit circiter tres. De illo vide plura apud Corbrigium Eboracensem. 1313. *Edw* 2. 7.

53. RICHARDVS NEWPORT.

1317. *Edw.*2.11. RIchardus Newport Archidiaconus Midelſexiæ conſecratus eſt Martij 26. 1317. mortuus vero Auguſti 24. 1318.

54. STEPHANVS GRAVESEND.

1318. *Edw.*2.11. STephanus Graueſend Ianuarij 14. ſequenti conſecratus eſt, & annos ſedit plus minus viginti.

55. RICHARDVS BINTWORTH.

1338. *Edw.*2.12. DE Richardo Bintworth Canonico Paulino electio facta confirmata eſt Maij 23. 1338. ac poſtea (de tempore parum conſtat) Epiſcopi Ciceſtrenſis Miniſterio conſecratus eſt Lamethæ. Obijt Dec. 8. 1339.

56. RADVLPHVS STRATFORD.

1339. *Edw.*3.14. CAnonicus etiam Paulinus Radulphus Stratford, Cantuariæ conſecratus eſt Martij 12. (ſtylo Anglicano) 1339. Aream quandam prope Smithfeldiam Londini pretio comparauit, Neminiſ-terram nuncupatam, & cadauerum ſepulturæ dicavit. Natus dicitur Stratfordiæ ſuper Avonam vbi capellam in honorem D. Thomæ ædificauit. Mortuus eſt apud Stupenheath cum annos ſediſſet circiter 14.

57. MICHAEL NORTHBROOK.

1355. *Edw.*3.30. IVlij 7. 1335. confirmata eſt electio de Michaele Northbrook facta legum Doctore: Qui poſtea conſecratus, cœnobium Carthuſianis Londini ponere aggreſſus eſt, quod (ipſo immatura morte ſublato) perfecit Walterus Mayny Eques auratus anno 1370. Epiſcopus vero peſte correptus interijt Copfordiæ Sept. 9. 1361.

58. SIMON SVDBVRIVS.

1361. *Edw.*3.36. SImon Sudburius alias dictus Tibaldus legum Doctor ſucceſſit. Cum annos 15. ſediſſet ad Cantuarienſem Metropolitanam tranſlatus eſt.

59.

59. GVLIELMVS COVRTNEIVS.

ANno 1375. quando Cantuariam translatus est Sudburius, Gulielmus Courtneius Herefordensis Episcopus Londinensi sedi præficitur, & eidem postea tam Cantuariæ quam Londini successit, anno videlicet 1381. Interea vero anno 1377. simultas orta videtur inter ipsum & Ioannem Gaudavensem Lancastriæ Ducem Regisque patruum. Siquidem à Walsinghamo alijsque traditur convitio læsum Episcopum à Duce, idque tam graviter tulisse Londinenses ciues, vt ad arma magno numero proruentes, domum eius viderentur expugnaturi vt ipsum trucidarent. Cumque fuga sibi consuluisse intellexissent, palatium eius subiecto igne incendere parabant, donec Episcopus semet interponens, hoc ne fieret, multis precibus ægre impetravit. Anno 1378 Cardinalis videtur creatus. Ita nimirum asserit Walsinghamus, illorum ferme temporum scriptor. Et Ciaconius vna cum Onuphrio Episcopum Londinensem Cardinalem tum factum perhibent; sed Adamum nuncupatum, contendunt. Neque vero dubium est, Adamo cuidam Anglo his temporibus purpurei galeri honorem datum, quem Eastonum appellatum author est Balæus. Theodoricus à Nyem in historia de schismate, &c. multam habet eius mentionem. Mihi proinde placet, tam Courtneio quam Eastono honorem Cardinalitium collatum, sed Adamo per Gregorium 11 cuius rei authores habeo nonnullos. Cæterum de Courtneio iam antea pluribus inter Cantuarienses. 1375. *Edw.* 3. 50

60. ROBERTVS BRAYBROOK.

RObertus Braybrook consecratus est Ian. 5. 1381. Septembri deinde mense Anglię constituitur Cancellarius; verum semestri vix spatio id muneris est functus. Obijt Augusti 27. 1404. Sepultus iacet in medio capellæ B. Mariæ, lapide tectus marmoreo. 1381. *Rich.* 2. 5.

61. ROGEVRS WALDEN.

1404. *Hen.4.5.* THomas quidam Langleius à Canonicis Octobris 20. inſequenti in Epiſcopum eſt electus. Papa vero ab Arundello Archiepiſcopo rogatus, Decemb.10.1404. oraculo ſuo Epiſcopum pronũciavit Rogerum Waldenum, quem nuper in Arundelli gratiam à Cantuarienſis Archiepiſcopatus throno deturbarat. Vix quenquam reperias qui variantis fortunæ viciſſitudines magis ſit expertus. Nam ex ſumma pauperie tenuiſſimaq; fortuna, parvo temporis ſpatio Decanus evaſit Eboracenſis, & vrbis Caletenſis Theſaurarius, tum Secretarius regius ac inde ſummus Angliæ Theſaurarius; poſtremo ad Archiepiſcopale culmen provectus pulſo & exauthorato Arundello; Richardo Rege (cuius gratia floruerat) poſt biennium in ordinem redacto, omnibus fortunis derepente ejectus, Epiſcopus vixit ſine Epiſcopatu (nam, quod alias diximus, Epiſcopatus quatenus ordo, eſt character indelebilis) & in omnium rerum ſumma inopia vitam terminaſſet, niſi miſertus eius Arundellus, benignitate nunquam ſatis laudanda, in ſede Londinenſi ipſum collocandum curaſſet. Sed eo beneficio diu gaudere non licuit. Nam anno vix adhuc deinde circumacto, mortuus eſt. Sepultus iacet in Prioratu S. Bartholomæi iuxta Smithfeldiam. De illo in Arundello Cantuarienſi plura.

62. NICOLAVS BVBWITH.

1406. *Hen.4.7.* SEptembris 26. 1406. Nicholaus Bubwith in Epiſcopum Londinenſem Mortlaci conſecratus eſt. Qui ſub vnius deinceps anni curriculum bis tranſlatus eſt, Sarisburiam primum Auguſti 31. 1407. ac deinde Bathoniam Octob. 5. De illo inter Bathonienſes vide plura.

63. RICHARDVS CLIFFORD.

1407. *Hen.4.9.* PApa per proviſionem, Epiſcopatum Bathonenſem & Wellenſem anno 1401. Richardo Clifford contulerat. Verum adverſante Rege, qui regno tum nuperrime potitus erat, Pontificatu ſperato excidit, & paulo poſtea Wigornienſis

ensis Ecclesiæ gubernaculo admotus est: vbi postquam annos circiter 6. sedisset, Londinum Octobris 13. 1407. translatus est. Anno deinde 1414. ad concilium Constantiense missus, coram Imperatore & Cardinalibus ibi congregatis concionem habuit Latine. In eo concilio, schisma illud diuturnum finem accepit, & omnium gentium consensu Martinus quintus vnicus & verus Pontifex declaratus. In eius electione, authoritate concilij constitutum est, vt electores 30. Cardinalibus adijcerentur, quorum vnus Londinensis noster designatus. Nec vero defuerunt inter illos, qui ipsum Papam creandum censerent. Ipse certe omnium primus Cardinalem Columnam nominavit, qui cæterorum accedente consensu, Pontifex declaratus, Martini nomen assumpsit. Moritur hic præsul Aug. 20. 1421. & sub lapide marmoreo iacet sepultus, inter locum vbi stetit olim S. Erkenwaldi feretrum, & tumulum Christopheri Hatton Angliæ non ita pridem Cancellarij.

64. IOANNES KEMP.

SVccessit illi Ioannes Kemp, Roffensis primum, deinde Cicestrensis Ecclesiæ Episcopus, vnde Februar. 27. 1421. huc translatus, Eboracum denique migrauit 1425. vbi cum annos 28. sedisset (Cardinalis interea renunciatus) Cantuariensem tandem thronum conscendit sicut alibi fusius declaravimus. 1421. *Hen.* 5. 10.

65. GVLIELMVS GRAIVS.

GVlielmus Graius Legum Doctor & Eboracensis Decanus, consecratus est Maij 26. 1426. & hinc Lincolniam trāslatus anno 1431. De illo apud Lincolnienses plura. 1426. *Hen.* 6. 5.

66. ROBERTVS FITZ-HVGH.

RObertus Fitz-hugh legum Doctor & Archidiaconus Northamptoniensis, qui Legati munus in Germania bis & ad Pontificem semel obierat, Septemb. 16. 1431. consecratus est. Anno 1335. ad Eliensem Episcopatum postulatum, antequam electio confirmari posset mors intem- 1431. *Hen.* 6. 10.

pestiva sustulit Septemb. 22. Sepultus iacet sub lapide marmoreo æneis laminis ornato, in præsbyterio paulo supra thronum Episcopalem.

67. ROBERTVS GILBERTVS.

1435. *Hen.6.14.* ROBertus Gilbertus sacræ Theologiæ Doctor & Decanus Eboracensis, Gardianus quandoq; Collegij Mertonensis Oxoniæ, consecratus est anno 1435. & sub initium Iulij 1448. decessit.

68. THOMAS KEMP.

1449. *Hen.6.28.* NIcolas quintus Papa per provisionem Episcopatum Londinensem tunc contulit Thomæ Kemp, qui in Academia Oxonienſi anno 1437. vnus fuerat Procuratorum. Consecratus est in palatio Eboracensi, Westmonasterij, vbi nunc Regia est, Febr. 8. 1449. ministerio Ioannis Kemp Eboracensis Archiepiscopi patrui sui. Sedit annos circiter 40. & è vivis excessit Martij 28. 1489. Sepultus est inter duas columnas in navi Ecclesiæ suæ versus septentrionem, vbi super tumulum eius magno sumptu capella extructa est, & Cantaria ni fallor instituta. Crucem Paulinam qua nunc forma cernitur construxit; in structura scholæ Theologicæ (quæ vulgo, sed perperam ab Humfredo Gloceſtriæ Duce condita perhibetur) magnam impendit pecuniam. Nam parietibus ante 60. annis ab alijs excitatis ad tectum vsq; (vt videtur) laquear indidit fornicatum exquisiti operis, tecto plumbato operuit, turriculis adiectis & valuis, & Doctoris cathedram artificiose depictam, ad naturalis cœli imaginem statuisse dicitur.

69. RICHARDVS HILL.

1489. *Hen.7.5.* A Canonicis tunc eligitur Richardus Hill, Augusti 19. 1489. qui Novembris 15. sequenti consecratus, sedit annos circiter 6. Marmoreo lapide iacet contectus in medio ferme nauis Ecclesiæ suæ versus Septentrionem, vbi fugientibus tum literis insculptum Epitaphium, olim me legisse memini. Ioannem quendam Marshall his temporibus Londinensem

dinensem fuisse Episcopum traditum reperi. Sed librarij vitio Londinensem mendose perscriptum pro Landavensi.

70. THOMAS SAVAGIVS.

THomas Savagius Cantabrigiensis Academiæ alumnus, à Roffensi Ecclesia huc translatus anno 1496. hinc deinde migravit Eboracum anno 1501. 1497. *Hen.7.12.*

71. GVLIELMVS WARHAM.

GVlielmus warham legum Doctor Londinensis Episcopus creatus est sub initium anni 1503. & sub exitum anni 1504. Cantuariam translatus. De quo supra pluribus. 1503. *Hen.7.19.*

72. GVLIELMVS BARNES.

EXiguo sane tempore Gulielmus Barnes siue Barons (Rotulorum Custos, quique Oxoniæ fuerat educatus) Ecclesiæ Londinensi tum præfuit. Nam sub initium anni 1505 consecratus, ante exitum eiusdem diem clausit extremum. 1505. *Hen.7.21.*

73. RICHARDVS FITZ-IAMES.

RIchardus Fitz-Iames legum Doctor, in Episcopum Roffensem consecratus 1496. inde Ciceſtriam translatus anno 1504. huc denique migravit 1506. confirmatus Augusti 2. Nobili hic ortus prosapia, Oxoniæ in Collegio Mertonensi educationem sortitus est, factus tandem Gardianus eiusdem, sibi ac successoribus ædes cõstruxit elegantes ibidem. In reparatione Ecclesiæ S. Mariæ Oxoniæ magna ab illo pecunia erogata est, magnaq; itidem in Ecclesiæ suæ Paulinæ ornatu. Mortem obijt anno 1521. & sepultus iacet sub lapide marmoreo prope campanile, ad septentrionem, inter duas columnas; vbi loci tumulum nescio dicam an sacellum ex materie constructum, campanilis incendium anno 1561. absumpsit. 1506. *Hen.7.22.*

74. CVTHBERTVS TONSTALLVS.

CVthbertus Tonstallus legum Doctor, Contabrigiæ educatus, Rotulorum Custos simul & privati sigilli, 1522. *Hen.8.14.*

li, consecratus fuit Octob. 19. 1522. & Dunelmum translatus Martij 25. 1530. Vir sane clarissimus, de quo inter Dunelmenses fusius.

75. IOANNES STOKESLEIVS.

1530. *Henr.*8. 22.

IOannes Stokesleius in Magdalenensi Collegio Oxoniæ educatus, inthronisatus traditur Iulij 19. 1530. obijsse vero Septembris 8. 1539. In capella beatæ Mariæ iacet humatus sub lapide marmoreo æneis laminis ornato.

76. EDMVNDVS BONERVS.

1540. *Henr.*8. 32.

EDmundus Bonerus martyromastix ille truculentus, qui Maria regnante vtriusq; sexus tot pios sanctosq; homines flammis adiudicauit, à Sauagio quodam sacerdote, adulterino concubitu genitus est vt ferunt. Oxoniæ hic in aula Lateportensi iuris ciuilis studio incumbens, Doctoris gradu honestatus est. Et cum à reformationis studiosis, haud alienus putaretur à religione puriori; illorum prono fauore subleuatus, ac præsertim Cromwelli, varias conscendit dignitates. Nam legationibus aliquot perfunctus; ex Archidiacono Leicestrensi, & Archiepiscopi Cranmeri ad Facultates Commissario siue Delegato, Episcopus Herefordensis in Legatione absens declaratur. Mox vt redijt, ad Ecclesiam antedictam non dum consecratus, in Londinensi Cathedra per installationem collocatur Aprilis 3. 1540. Octob. 1. præcedente electus. Cum Gardinerus in oratione de vera obedientia (quam typis editam vidi) vt apud Regem iniret gratiã, Pontificis primatum damnasset, & Catharinæ Reginæ repudium probasset, monachorum etiam vota superstitiosa pronunciasset; solenni præfatione, tam opere quam authore laudato, omnia Boner° probauit ac confirmauit. Paulo vero postea defuncto Henr Rege, Papismo electo, dum reformationi imperatæ segniter incumbit, neq; ea de re monit° sæpe à regijs consiliarijs, eam non tantum perfunctorie sed simulate atq; negligenter promouere videretur; ad crucem Paulinam concionem habere iubetur secundam normam sibi præscriptam: Id quod ille fecit tam frigidè, omissis earum

rerum

rerum permultis, de quibus vti differeret fuerat imperatum, vt in carcerem coniectus, Episcopatu fuerit amotus Octob. 1 1549. Per quadriennium deinde vincula perpessus, à rerū potita Maria tam præsulatui quam libertati restitutus, lanienæ præficitur, in qua tam strennue res ab illo gesta est, vt vnus ille rogo plures commiserit, quam reliqui omnes totius Angliæ Episcopi. Qui illum reum fecerat coram Consiliarijs Regijs, Hooperus, viuicomburio inter primos sublatus est. Carnifex iste sanguinarius, nisi quod Episcopatu cum cæteris sui ordinis mulctatus est, nil mali ab Elizabetha Principe nimium clemente passus est. Nam quod in carcere conderetur, fuit ipsi salubre, qui crudelitate sua tantum populi odium in se concitarat, vt si in publicum prodiret periculum esset ne lapidibus obrueretur. In carcere igitur consenuit; sed vbi, si vidisses, inedia confectum non diceres: Viuebat opipare; horti erant & pomaria, si volebat spatiari; deniq; nisi quod certo spatio circumscriptus, haud quicquā instar carceris. Hoc tandem pulchre, quod Septembris 5. 1569. extinctus, sicario quouis crudelior, in loco humatus est, latronum & sicariorum sepulturæ destinato, cœmiterio videlicet Barkingensi.

77. NICOLAVS RIDLEY.

EXauthorato Bonero, successor designatus est Nicolaus Ridlæus, cuius viri summas virtutes meæ non est infantiæ pro dignitate explicare. Ex familia nobili & antiqua natus est in Comitatu Northumbriæ, & primis literarum elementis imbutus in oppido Noui castri vulgo New-castle, vnde ad Academiam missus Cantabrigiensem, in bonarum literarum studio strennuam nauauit operam, donec Theologiæ Doctor creatus, & Aulæ Pembrochianæ Præses declaratus, ad Episcopatum Roffensem breui postea postulatus est & consecratus Sept. 5. 1547. Edwardi sexti primo. Ne tamen Academiam nostram Oxoniensem tanti alumni gloria patiar fraudari, silentio prætercundum non est, Collegij Vniuersitatis ibidem socium eum quandoq; fuisse, mihi compertum. Paulo plus quam biennio Roffæ cum sedisset; ijs.

1549. *Edwar. 6. 4.*

cui

qui rerum tunc potiti consultum visum, Bonero in ordinem redacto eum substituere: verum omine parum fausto. Annos non dum quatuor hic loci consederat, quando ad regnum euecta Maria, nemini prius manus iniicit. Præterea quod Boneri pulsi thronum occuparat; Mariæ causam apud Londinenses suos pro concione acerrime oppugnarat, non coactus (vt Cantabrigiæ Sandius) sed sponte, & magno animi feruore. Quare de supplicio de eo sumendo statim decretū, quod Oxoniæ constantissime pertulit Octob. 16. 1555. postquam veritatem doctrinæ in publica disputatione ibidem strenuissime magnaque cum eruditionis laude defensitasset, prout in Cranmero Cantuariensi fusius explicauimus.

78. EDMVNDVS GRINDALL.

1559. *Eliz.* 2. ITerum depriuato Bonero, substitutus est ab Elizabetha Regina Edmundus Grindallus S. Theologiæ Doctor, qui Decemb. 21. 1559. consecratus, Eboracum translatus est Maij 20. 1570. & postea Cantuariam.

79. EDWINVS SANDS.

1570. *Eliz.* 13. EDwinus Sands Wigornensis Episcopus, ad hanc Ecclesiam translatus Iulij 13. 1570. postquam annos sedisset plus minus 6. Eboracum migrauit.

80. IOANNES ELMER.

1576. *Eliz.* 19. IOannes Elmerus sacræ Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, Lincolniensis Archidiaconus, Martij consecratur 24. 1576. homo doctus & cordatus, sed Puritanorum factioni plurimum inuisus. Fulhamiæ decessit Iunij 3. 1594. & sepultus est in Orientali parte Ecclesiæ suæ versus aquilonem.

81. RICHARDVS FLETCHER.

1594. *Eliz.* 37. POstquam multos per annos pastore destituta vacasset Ecclesia Bristolienſis, præsul ibidem designatus est Richardus Fletcher, sacræ Theologiæ Doctor, Collegij Corporis-Christi Cantabrigiæ quondam socius, tum vero Petroburgensis Decanus, & sacellanus Regius, qui consecratus Dec.

14.

14. 1589. & Wigorniam inde translatus mense Februario 1593. in hac tandem Ecclesia consedit sub exitum anni 1564 Morte obijt repentina in Londinensi suo palatio, quando ante quartam horæ partem rectissime sanus, ne leuissima quidem ægritudine tentatus fuisset, Iunij 15. 1596. & in Ecclesia sua sepultus est.

82. RICHARDVS BANCROFT.

RIchardus Bancroft S. Theologiæ Doctor Maij 8. consecratus est 1597. & Cantuariam translatus mense Decembri 1604. 1597. *Eliz.* 40.

83. RICHARDVS VAVGHAN.

RIchardus Vahanus sacræ Theologiæ Doctor, Episcopus primum Bangorensis, deinde Cestrensis, Londinũ translatus, mense Ianuarij 1604. ex hac vita migrauit Martij 30. 1607. magno sui desiderio apud omnes bonos relicto, & in capella sepultus est à Thoma Kemp antecessore, in naui Ecclesiæ suæ extructa. 1604. *Iac.* 2.

84. THOMAS RAVIS.

THomas Rauis sacræ Theologiæ Doctor, Ædis Christi Oxoniæ Decanus, in Episcopum Gloceſtrensem consecratus Martij 17. 1604. huc translatus est Maij 19. 1607. Decessit Dec. 14. 1609. & in Septentrionali parte nauis Ecclesiæ suæ tumulo iacet conditus satis speciose, è regione capellæ Kempianæ. 1607. *Iac.* 4.

85. GEORGIVS ABBOT.

GEorgius Abbot S. Theologiæ Doctor, Decanus Wintonienſis, ad Episcopatum Couentrensem & Lichfeldensem consecratus, cum eum vnicum duntaxat mensem tenuisset, ad huius Ecclesiæ regimen vocatus sub exitum Ianuarij 1609. neque hic quidem pedem figens, Cantuariam translatus est paulo post annum vnum in hac sede exactum. 1609. *Iac.* 6.

86. IOANNES KING.

1611. Iac. 9. IOannes King sacræ Theologiæ Doctor, Ædis Christi Oxoniæ alumnus primum ac deinde Decanus, nec non & Nottingamensis Archidiaconus, cuius auus paternus frater extitit Roberti King Oxonienſis Episcopi primi; in antistitem huius Ecclesiæ consecratus est Sept. 8. 1611. Gratulor vobis Londinenses, quod in Episcopos vestros (ne dicam & Archiepiscopos) à multis iam annis paulo iniquiores, (ceu vanescente errore factionis matre, ceu clarissimis virtutibus nulla vel leuissima labe aspersis, omnem inuidiæ malignitatem superantibus) præsules iam tandem nacti estis quos merito suo, & ametis simul & admiremini.

Secundum rationem census fiscalis, valet hic Episcopatus annuatim 1119li. 8s. 4d. *& Papæ reddebat pro primitijs* 3. *millia florenorum.*

Catalogus eorum qui Ecclesiæ Cathedralis *D. Pauli Londini Decani extitisse perhibentur.*

WVlmannus.
Radulphus de Diceto.
Alardus Buckham.
Robertus Watford.
Martinus Pateshull.
Hugo de Marinis.
Radulphus Langford.
Galfridus de Berry, quem Parisiensis G. de Lucy videtur appellare, & anno 1241. defunctum scribit.
Gulielmus Stamman, alibi & rectius vt opinor, Gulielmus nuncupatus de S. Maria.
Henricus Cornell.
Walterus de Salern.
Robertus Barton.
Petrus de Newport.
Richardus Talbot, Episcopus London. 1262.

Gal-

Galfridus de Fering.
Ioannes de Chiſhull. Epiſc. London. 1274.
Herveus de Borham.
Thomas Egleſthorp.
Rogerus de Lalley.
Gulielmus de Montfort.
Radulphus de Baldock, Epiſcop. London. 1305.
Alanus de Cantilupo, Cardinalis.
Ioannes Sandulf, electus.
Richardus de Newpot, electus. Epiſcop. London. 1317.
Magiſter Vitalis.
Ioannes Eueriſdon.
Gulielmus Brewer.
Richardus Kilmingdon.
Thomas Trilleg, Epiſc. Roffenſis. 1363.
Ioannes Appleby.
Thomas Euer.
Thomas Stow.
Thomas Moore.
Reginaldus Kenton.
Thomas Liſieux.
Leonardus de Bathonia.
Gulielmus Say.
Rogerus Ratcliff.
Thomas Winterburn.
Gulielmus Worſley.
Robertus Sherbrook.
Ioannes Collet.
Richardus Pacy.
Richardus Sampſon, Epiſc. Cou. & Lichfelden. 1543.
Ioannes Incent.
Gulielmus May.
Ioannes Fecknam.
Henricus Cole.
Alexander Nowell. 1559.
Ioannes Ouerall, 1601. Epiſc. Cou. & Lichfeld. 1614.
Valentinus Cary. 1614.

DE

DE EPISCOPIS WINTONIENSIBVS.

Ecclesia Cathedralis Wintonienſis (ſicut in manuſcripto quodam vetuſto traditũ reperi) per Lucium Regem primum eſt conſtructa, qui idolorum cultu profligato, Chriſtianam religionem dicitur amplexus circa annũ domini 180. ibidemque monachos collocaſſe, aſſignatis illis quibus alerentur, prædijs ampliſſimis, quæ Flamines alijque ethnicorum ſacerdotes antiquitus poſſederant. Hæc Eccleſia (ſicut eidem placet authori) in Chriſti ſaluatoris honorem dedicata eſt Octob. 29. anno Dom. 189. per Faganum & Damianum Epiſcopos. Annos deinde plus minus centum pacem habuit Eccleſia Dei in hac inſula, videlicet, ad imperium vſque Diocletiani, qui omnibus ingenij neruis in id vnice incumbens, vt Chriſtianam religionem aboleret funditus ac radicitus extirparet; non ſolum profeſſores eiuſdem vbicunque repertos trucidauit, ſed templa etiam ad verum Dei cultum extructa demolitus eſt vbique & ſolo æquauit. Inter cætera tyranni immaniſſimi mandato diruta, hoc noſtrum Wintonienſe in primis memoratur, cuius incolæ & miniſtri vniuerſi qui fuga ſibi non conſuluiſſent, crudeliſſime feruntur interempti. Hæc (vt habet ſcriptor prædictus) anno Diocletiani ſecundo, hoc eſt Chriſti 289. Anno tum vix tranſacto viceſimo, reſtitui cœptum id templum, tanta prouincialium promptitudine & alacritate animi, vt tredecim menſium ſpatio, & templum ipſum, & ædificia cuncta, monachorum cęterorumque miniſtrorum habitationi deſtinata, omnibus ſuis numeris abſoluta & perfecta redderentur, atque Martij 15. anno 310. ad petitionem Deodati noui iſtius cœnobij Abbatis primi, per Conſtantem Wintonienſem Epiſcopũ, Eccleſia conſecrata fuerit, & memoriæ dicata S. Amphibali, qui nuper ſub Diocletiano martyrij coronam reportarat. Ducentos dein & amplius annos

in

in eodem ſtatu permanſit, ad annum videlicet 519. quando Cerdicus Occidentalium Saxonum Rex primus, idolorum deditus cultui, Eccleſiam (inquit author prædictus) conuertit in templum Dagon, & monachos ibi incolentes partim fugauit, partim occidit. Atque hæc ſunt quę de prima Eccleſię Wintonienſis fundatione reperi perſcripta, ſed quam vere non pronuncio. Quæ iam deinceps de Epiſcopis eiuſdem Eccleſię ſunt commemoranda, fiducia aliquanto maiore ſum traditurus.

I. BIRINVS.

PRouincia ſiue regnum Occidentalium Saxonum (qui & Gewiſſi appellantur) regio ampliſſima (vtpote quæ omnem fere auſtralem inſulæ noſtræ oram complectebatur) longo tamen tempore vnum duntaxat habuit Epiſcopum, quæ hodie in octo dioceſes diſtributa eſt. Nam, præterquam quod de Wigornienſi, Herefordenſi, Gloceſtrenſi & Briſtolienſi aliqua ſubeſt dubitatio; certe Wintonienſis, Sarisburienſis, Lincolnienſis, Petroburgenſis, Bathonenſis, Oxonienſis, Elienſis & Exonienſis, hunc vnum tunc temporis habuerunt Antiſtitem. Poſtquam Saxones hanc regionem occuparunt, fidem primum Chriſtianam recepit ſub Kinigilſo Rege, idq; prędicatione Birini, primi ibidem Epiſcopi; qui homo pius, animarum Chriſto lucrandarum zelo ſuccenſus, ab Honorio Epiſcopo Romano licentiam impetrauit Euangelicam doctrinam in regionibus quæ ab ethnicis incolerentur diſſeminandi; propoſito quidem, ad extrema inſulæ penetrandi, & gentibus quæ barbarie feritateque morum maxime eſſent formidabiles, prædicandi. Quod cum in ſeſe oneris ſuſcepiſſet, Epiſcopus conſecratus eſt per Aſterium Genuenſem Antiſtitem. At enim cum in inſulam traieciſſet, & hanc Gewiſſorum prouinciam ab ethnicis inſeſſam comperiſſet; vlteriori labore fruſtra quærendum ratus, quod hic inueniſſet; haud amplius progreſſus, ibidem conſedit. Conatibus eius eouſque Deus benedixit, vt breui temporis ſpacio, non ſolum è plebe & nobilitate magnum numerum, ſed Regem etiam ipſum, ad fidem Chriſti amplectendum induxerit & 635.

symbolum eius per regenerationis lauacrum suscipiendum. Oswaldus Northumbriæ Rex tunc præsens, Kinigilsum è sacro fonte leuauit quando per baptismum Christo initiatus est, & sic pater eius factus cuius mox filius erat futurus aut saltem gener, ducta in matrimonium eius filia. Horum Regum consilio, Birino sedes cathedralis in ciuitate Dorcestrensi designata est, vbi cum annos circiter 15. prędicationi diligenter incubuisset, aliaque vigilantissimi pastoris munia ingenti cum profectu obiuisset, laborum mercedem amplissimam à Christo relaturus, ad vitam migrauit meliorem, & in Ecclesia sua tumulatus est.

2. AGILBERTVS.

650. ACciderat iam interea, moriente Kinigilso, Kenwalchi filium, eius vice regnare; qui luxu perditus, & Christianę religionis seueritatem non ferens, dum regnum cœleste oblatum spernit, etiam terreno excidit. Vxorem duxerat filiam Pendæ Merciorum Regis, fastiditam repudiarat, & pellicem eius loco sibi sociarat. Ob hanc tantam filiæ iniuriam, sibique contumeliam illatam, commotus Penda; In Kenwalchi ditionem impetu facto; regno hominem expulit. Extorris ille & regni expers, ad Annam confugit Essexiæ Regem, hominem pium, Christianęque religionis studiosissimum; & in illius regia moram faciens triennalem, Christo tandem initiatus, eiusdemque Regis opera regno quoque restitutus est. Pater eius, demolito Wintoniæ templo, idolorũ superstitionibus polluto, noui structuram inchoauerat, (quâ morte interceptus absoluere nequiuit) & omnem circumcirca agrum citra septimum ab vrbe lapidem, ad ministrorũ eiusdem alimoniam addixerat. Hanc structuram perfecit, Kenwalchus, & non solum ratam habuit donationem paternam, sed eidem porro adiecit manneria de Downton, Alresford & Wordiam. Paulo post conuersionem Kenwalchi, Agilbertus quidam patria Gallus, qui Euangelium in Hibernia longo tempore prædicauerat, anno 650. in ea regione appulit, & sua sponte veritatis semina vbique spargens, rogatur tandem à Rege (cui iam perspecta erat hominis pietas,

tas, eruditio & solertia) vt illius prouinciæ munus pastorale susciperet; id quod ille non grauate fecit, in eoque annos quamplurimos transegit.

3. WINA.

REx tandem sermonis eius barbariem pertęsus (nam vernaculum Anglicanum non satis callebat) alium curauit Episcopum ordinari, nomine Winam, qui quanquam Gallus, sicuti Agelbertus, linguæ tamen Anglicanæ satis fuit peritus; Et in duas partes prouincia diuisa, alteram Agilberto reliquit, alteri nouum hunc præsulem Winam prępfecit, & sedem ei assignauit Wintoniam. Verum Agilbertus hanc partitionem ægerrime ferens, vtpote se inconsulto factam; iratus discessit in patriam suam, ibique Parisiensis factus est Episcopus. Wina sic Wintonienſis primus extitit Antistes, neque tamen ciuitati nomen dedit, quod stolide satis nonnulli augurantur. Ab antiquis Britannis Caer-guent iam olim appellata, quasi ciuitas Guenta; à Saxonibus (quod idem sonat) Wentchester, Wentanceſter & Wintonceſter nuncupata est, vnde nostra Wintonia. Sed ad Winam redeamus, inter quem & Kenwalchum Regem simultas nescio quo pacto, statim vt discessit Agilbertus, exorta est. Cumque reconciliari non possent; pulsus tandem Wina, ad Wulfherum Merciæ Regem profugit, à quo (vti dicitur) Episcopatum Londinensem pretio nundinauit. Primus cui historiæ nostræ symoniæ labem invrunt. Hic vbi aut quando mortuus fuerit non repperi. Wintonię humatum constat. Supra fastigium parietis Presbyterij, aliquot principum & prępfulum ossa collocantur, quorum tumuli cum templum temere occuparent, huc à Foxo (ni fallor) Episcopo translata sunt & plumbeis capsulis decenter condita. Inter eas reperitur vna sic inscripta, *Hic iacent ossa Wini Episcopi.*

4. ELEVTHERIVS.

OCcidentalem Saxonum prouincia, aliquot tum per annos pastoris solatio mansit destituta. Kenwalchus tandem Rex, aduersis casibus quamplurimis afflictus, nec

quicquam sibi recte succedere animaduertens (quod annales nostros euoluenti facile patebit) & memoria recolens, quomodo Christianam fidem aspernanti regnum ereptum, amplectenti postea restitutum est: Sibi iam cœpit persuadere, iusto Dei iudicio, has clades immissas, quod de cultu diuino parum sollicitus, ditioni suę de pręsule non prospexisset. Quapropter, Legatum misit in Galliam, qui Agilberto factam iniuriam excusaret, ac tentaret si forte homini posset persuadere, vt relictum munus denuo repeteret. Quod sane ille, sibi nunc integrum non respondit. Attamen vt desiderio Regis aliquatenus satisfaceret, misit ad eum presbyterum quendam nepotem suum, nomine Eleutherium, quem pastorali munere suo iudicio non indignum testabatur. Hunc susceptum honorifice, à Theodoro Cantuariensi Archiepiscopo illico consecrandum Rex curauit. Sedit ille Wintonię, annos plus minus septem.

5. HEADDA.

673. ELeutherio successit Headda, vir pi⁹ & grauis, sed qui populo sibi commisso morum potius & vitę sanctitate quã prædicatione profuit; nam eruditione haud nimium clarus habebatur. Deus tamen (si Bedæ fidem adhibemus) pręsulatum eius miraculis non paucis illustrauit. Decessit, anno, vt nonnulli 704. vt alij 705. idque (vt Martyrologium perhibet, vbi inter Sanctos numeratur) Iulij die septimo.

6. DANIEL.

704. HEadda, postquam annos 30. pręfuisset defuncto; Inæ Occidentalium Saxonum Regi consultum visum, ditionem tam spaciosam in duas dioceses partiri. In earum altera propinquum quendam suum collocauit nomine Aldelmum, quem Sherbornæ voluit sedere: Alteri vero pręfecit Danielem, qui cathedram iam posthac non mouendam Wintoniæ stabiliuit. Hic vir egregie doctus, multa conscripsit volumina, ac inter alia hęc quæ recensebo. De rebus prouinciæ, Australium Saxonum gesta, De vita Ceddæ Episcopi, De rebus Vectæ Insulæ. Senio tandem grauatus anno Christi 744. Episcopatu se abdicauit, pastorali munere

nere functus annos 40. & monachus factus Meldunæ siue Malmesburię, anno deinde sequenti diem clausit extremum.

7. HVMFRIDVS.

SVccessit illi Humfridus, qui pręfuit huic sedi annos 9. vel 10. Obijt anno 754. Adfuit in synodo per Cuthbertum Archiepiscopum celebrata anno domini 747. 745.

8. KINCHARDVS,

DE Kinehardo qui Humfrido successit nihil traditum repperi. 756.

9. HATHELARDVS.

HAthelardus, ex Abbate Meldunensi Episcopus Wintonienſis creatus, ad Metropoliticam Cantuarienſem translatus est anno 794. De quo supra inter Cantuarienses.

POST ILLVM, HIj ORDINE SEDERVNT;

10. Egbaldus. 794.
11. Dudda.
12. Kineberthus. Hic Romam profectus est cum Ar- Archiepiscopo Cant. Athelardo anno 799.
13. Alhmundus.
14. Wigthenius.
15. Herefridus, à Danis in prælio interemptus anno 834.
16. Edmundus.

17. HELMSTANVS.

OBijt Helmstanus anno 837. & tumulatus iacet super parietem septemtrionalem presbiterij vnacum Kenulfo qui illi, ducentos fere post annos successit, sicuti hęc carmina testantur ibi loci inscripta.

Pontifices hac capsa duos tenet incineratos,
Primus Helstanus, huic successorq; Kenulphus.

Hac circiter tempestate, Athulfum ceu Athelulfum, qui

postea Rex fuit, Episcopum Wintonienſem creatum contendunt hiſtoricorum noſtrorum non pauci (Sim: Dunelmenſis, Henr: Huntindonius, Rogerus Houeden, alijque) & huic ſedi annos 7. præfuiſſe. Id quod mihi nullo modo probatur. Subdiaconum in hac Eccleſia ordinatum conſtat: Et tum in Episcopum fortaſſis electus, (quod aſſerit ſane Bramptonus Abbas Geruauxienſis) diſpenſante Pontifice, ex hoc cœnobio ad regnum aſſumptus eſt; Neque de hac re quicquam habeo amplius fide dignum quod tradam.

18. SVITHVNVS.

HElmſtano ſucceſſit (vt videtur) Suithunus, cuius fama pietatis, Sancti illi honorem apud poſteros comparauit. Miracula quę ab illo edita feruntur, legat qui volet, apud Weſtmonaſterienſem in anno 862. quo tempore Iul. 2. mortuus perhibetur. Vtcunque ſanctitate, doctrina certe ac eruditione prędituſ fuit non vulgari: Ideoque Ethelwolfo Egberti regis filio minori, quem ex Subdiacono Regem factum retulimus, ſtudiorum rector datus eſt. Non deſunt qui aſſerant (ſatis hercle ridicule) Angliæ hunc Cancellarium extitiſſe. Huiuſmodi vero muneris ne nomen quidem hic loci adhuc vnquam fuerat auditum. Sepultus eſt, ſecundum quod ipſe viuus mandauerat, in cœmiterio.

19. ADFERTHVS.

863. ADferthus illi ſucceſſit, *vir* (inquit Florilegus) *in rebus Eccleſiaſticis ſufficienter eruditus, qui vices anteceſſoris aliquanto tempore prudenter exegit.* Hunc ego crediderim Cantuariam tranſlatum, & in illius Eccleſię monumentis Athelredi nomine appellatum.

20. DVMBERTVS.

871. DVmbertus Adferthi ſucceſſor, obijſſe perbibetur anno 879.

21.

21. DENEWVLFVS.

PRovectæ iam ætatis vir & coniugatus Denewulfus, porcos olim pascendo (vt fama saltem fertur) vitam ibi loti sustentabat vbi Cœnobij Athelneyensis parietinæ hodie cernuntur, in Comitatu videlicet Somersetensi. Contigit ea tempestate Alfredum Occidentalium Saxonum inclytum illũ Regem, à persequentib⁹ Danis (qui regno eum exuerant) ita circumsessum, vtcum aliam effugij viam non reperiret; huic Denewulfo nostro, porcos suos curanti, in famulitium se dederet; locum nimirum incolenti, paludibus & stagnis ita tum temporis circundatum (quæ iam olim alio derivatis aquis in pascua læta aruerunt) vt vix aliquis ad illum pateret accessus. Hic, paucis eò commeantibus, tutum Rex latibulum sibi nactus cum videretur, moram traxit tam diu, vt tam herum, quam vxorem eius tæderet tandem serui, in muneribus quæ ad hoc illorum artificium pertinerẽt parum prompti. Ac de muliere quidem traditur, dedisse illam Regi placentas quasdam rusticanas igni torrendas, quas cum ille pro more convertere neglexisset, increpatus dicitur ab hera his verbis. 879.

Vrere quos cernis panes girare moraris,
Qui nimium gaudes hos manducare calentes.

Evenit tandem, vt amicis Rex coniunctus, qui copias mediocres coegerant, insignem de hostibus victoriam reportarit, & non tantum Danos sibi subiugarit, sed vniversam etiam Angliam in vnum Monarchiæ corpus redegerit. Memor tunc hospitis (herum potius appellauerim) quocum tam diu delituisset, quemq; ingenio comperisset acerrimo præditum; magistris eum tradidit in Academia Oxonienſi instituendum, ac tum postea cum mediocriter in literis profeciſſe visus esset, vxore etiam fortassis defuncta, Episcopum eum Wintoniensem creandum curavit. Ita casu mirabili, & non credendo, nisi omnium historicorum consensu id esset testatissimum, subulcus Episcopus Wintonienſis, & subulci servus, totius Angliæ Rex evasit. Alfredus vero vt non minus Deo quam hominibus se gratum præstaret, in loco vbi latebras tam tu-

tas nactus erat, Cœnobium condidit, patrum noſtrorum memoria everſum, quod Cœnobium appellavit de Athelney, quaſi dicas inſulæ nobilium. Ab Henrico Octavo id ſuppreſſum numerabat in cenſu annuo libras 209. & 3. ſolidos.

22. ATHELMVS.

DE Athelmo qui tum proxime ſucceſſit, hoc tantum memoratur, quod Alfredi Regis pecuniam magnam pauperibus diſtribuendam Romam mandato eiuſdem Regis detulerit anno 888. De illo præterquam apud Weſtmonaſterienſem nullibi fit mentio.

BERTVLFVS.

AB eodem etiam perhibetur, Bertulfum Wintonienſem Epiſcopum (cuius nomen opinor alibi non extat) ab eodem Alfredo gradianum ſiue præſidem regni conſtitutum anno 897. vt illud contra Danorum vim tueretur.

23. FRITHSTANVS.

905. CONſtat certe Frithſtanum anno 905. vna cum ſex alijs Epiſcopis in Wintonienſem antiſtitem conſecratum per Plegmundum Cantuarienſem, idq; mandato Edwardi ſenioris Regis. Cuius rei occaſionem ſupra fuſius expoſuimus. Hic vir, tam doctrina quam vitæ ſanctitate clarus, multos præfuit annos, ac tandem præſulatum ſponte renunciavit, deſignato pro ſucceſſore Brinſtano, anno 931. Proximo deinde anno migravit ex hac vitâ anno videlicet 932.

24. BRINSTAVS.

931. DIctus Brinſtanus, Epiſcopus (vt retulimus) creatus anno 931. cum annos duntaxat tres ſediſſet, anno 634. deceſſit. *Hic* inquit Malmesburienſis) *Dominici exempli ardentiſſimus executor, pedes egenis omni die, ſemotis arbitris lauabat, menſam & cibos apponens, nec minus pro diſciplina famulantium reliquias abſtergens. Obſequio conſummato, pauperibuſque dimiſſis, ad multas ibi remanebat horas, orationibus (vt creditur) vacans. Quadam ergo die pro con-*

consuetudine ingressus, nulla antea interpellatus molestia ægritudinis, subito clam omnibus, spiritu vitali caruit.

25. ELPHEVS CALVVS.

ELphegus cognomento Calvus qui successit, mortem obijt (vt plurimi) anno 946. at secundum Flor. Wigorn. 951. De his tribus postremis Episcopis, Monachi nostri multa narrant miracula. 946.

26. ELFSNIVS *alias* ALFSIVS.

POst illum sedisse perhibetur Elffinus alias dictus Alfsius, ad annum vsque 958. quo tempore muneribus & largitione se curavit ad Archiepiscopatum Cantuariensem transferendum, quo exiguo admodum tempore gauisus est. 946.

27. BRITHELMVS.

ELffino translato, Brithelmus quidam successit, qui anno 963. cum 5. annos sedisset defunctus est. 958.

23. ETHELWALDVS.

EThelwaldus Abendonensis Abbas, consecratus est anno 963. sedit annos 19. & Aug. 1. 934. decessit. *Nesciros* (inquit Malmesburiensis) *in eo viro quid magis laudares, sanctitatis studium an doctrinarum exercitium, in prædicatione instantiam, in ædificijs industriam.* Quomodo Brinstanus antecessor, illi eam mortuus apparuerit, Sancti honorem postulans, & alia huius generis, talium avidus, petat apud Westmonasterienſem anno 965. Monachismi magnus fuit patronus, & Clericorum coniugatorum acerrimus persecutor. Quo primum tempore Episcopus creatus est, Seculares Presbyteros à veteri Monasterio Wintonię expulit & Monachos introduxit. Cumque insulam Elienſem ceu prece ceu pretio à Rege comparasset, ex Cœnobio Elienſi (quod Cathedram Episcopalem nondum habebat) Clericos 8. vna cum coniugibus vi eiecit vt Monachos ibi collocaret. Tum apud Thorneiam & Pettoburgum, Monasteria per Danos solo equata restaurauit & magnifice extructa liberaliterq; dotata 963.

eodem

eodem genere hominum (Monachis dico) replevit. Qui de illo velit plura, vitam eius copioſe deſcriptam legat apud Malmesburienſem in libro de Pontificibus. Hoc interim non pigebit aſcribere prætermiſſum ab illo, quod in magna annonæ caritate, Eccleſiæ ſuæ omne argentun cælatum & ornamenta paulo pretioſiora vendidit; & pecuniam ita coactam pauperibus diſtribuit; dicens, Eccleſiæ de ornamentis vt proſpiciatur quandoque fieri poſſe; fame vero qui perierit, nullo pacto ad vitam revocandum.

29. ELPHEGVS.

984. ELphegus Bathonię Abbas ſucceſſit illi, vir pius & doctus. Anno 1006. ad Cantuarienſem ſedem tranſlatus eſt. De illo ſupra vide plura.

30. KENVLFVS *alias* ELSIVS.

1006. KEnulfus (quem nonnulli Elſium appellant) muneribus & largitione viam dicitur ad Epiſcopatum hunc ſibi munijſſe. Abbas erat Petroburgenſis, & honore coempto vix ſeſquiannum potitus, propter Symoniam infamis anno interijt 1008. Sepultus eſt (quod antea meminimus) ſupra Septentrionalem parietem præsbyterij in Eccleſia ſua.

31. BRITHWOLDVS.

1008. DE Brithwoldo (quem Weſtmonaſterienſis & Wigornienſis Ethelwoldum videntur appellare) hoc traditur. Orationi nocte intempeſta vacantem, in cogitationem incidiſſe de regio Anglorum ſanguine, iam fere ad nihilum redacto, eaque de re multa ſecum animo volventem ſomno correptum. Viſus illi tum D. Petrus, Edwardum illum Confeſſorem (tenerum adhuc adoleſcentulum & in exilio degentem) coronare, ac futurum prædicare, vt per annos 24. Anglorum genti imperaret, & ſine prole tandem decederet: Se vero amplius progreſſum, percunctatum fuiſſe, quis tum poſt eum eſſet regnaturus, & reſponſum accepiſſe huiuſmodi; regnum Anglorum regnum Dei eſt, cui ille de Rege providebit. Nonnulla Malmesburienſis exemplaria, hæc tradunt de Brith-

Brithwoldo, non Wintoniæ, ſed Wiltoniæ Epiſcopo qui vixit ad annum 1044. Et ſane, qui temporum rationem ſpectaverit, de illo probabilius hæc dici exiſtimabit quam de hoc noſtro qui anno 1015. diem clauſit extremum. Scribit Hovedenus, Alfigum quendam Epiſcopum Wintonienſem anno 1032. obijſſe, & ſucceſſorem habuiſſe Elfwinum Qua in re (quod eorum alibi non reperi mentionem) erratum ab illo non dubito.

32. ELSINVS *vel* EADSINVS.

ELſinus, alijs Eadſinus, capellanus erat Haraldi Regis, qui Eccleſiæ Wintonienſi præfecit eum, vnde anno 1038. Cantuariam tranſlatus eſt. 1015

33. ALWINVS.

QVi ſucceſſit Alwinus, gratia multum valuit apud Emmam Confeſſoris matrem, adeo vt ſtupri cõſuetudinem cum illa habuiſſe fama tunc temporis invaluerit. Hoc quatenus fidem mereatur, & quomodo illa, per novem ignitos vomeres nudis pedibus incedendo hanc labem abſterſerit, diximus antea in Roberto Cantuarienſi. Sepultus iacet ſupra parietem ſæpe-dictam presbyterij, vbi tumulo eius Epitaphium vidimus adſcriptum huiuſmodi, 1038

Hic iacet Alwini corpus, qui munera nobis.
Contulit egregia, parcito Chriſte rogamus.
Obijt anno 1047.

STIGANDVS.

STigandus, Edwardo Regi Confeſſori à ſacris, ab illo donatus eſt Epiſcopatu Elmhamenſi (cuius ſedes Norwicum poſtea tranſlata eſt) anno 1043. Ibi multum moleſtiæ exhibitum illi à Grinketello quodam, qui muneribus & largitione corruptis iudicibus, neſcio etiã an teſtibus, Stigandũ curavit eijcendum, ſeq; loco eius ingeſſit, vnde brevi poſtea cognita veritate deturbatus eſt Stigando reſtituto, qui deinde ibi ſedit ad annum vſque 1047. quando Wintoniam 1047.

tran-

transſlatus eſt. Poſt quinquennium deinde, Cantuarienſis Eccleſię gubernaculo admovetur, Roberto in exilium pulſo. Sed, ſiue quod ſupeiſtite adhuc Roberto, Wintonienſem dimittere non auderet, ne ita præſulatum vtrunque amitteret; ſiue quod pecuniæ ſiti victus inexplebili, Cantuarienſis ſedis redditibus ampliſſimis non contentus, homo ſupra modum avarus, cupiditati ſuę hoc velum obtenderit; certe præter Cantuarienſem, Wintonienſem porro, Roberto etiam mortuo retinuit, quod ipſi poſtremo exitio fuit. Qua de re inter Cantuarienſes ſupra prolixius. Wintoniæ deceſſit in carcere anno 1069. paulo poſtquam exauthoratus eſt, & tumulatus iacet, ſupra parietem præsbyterij ibidem, in eadem theca conditus in qua Wina primus illius Eccleſiæ Epiſcopus, vti hæc brevis teſtatur inſcriptio,

Hic iacet Stigandus Archiepiſcopus.

35. WALKELINVS.

1070. EXauthorato Stigando, à Gulielmo Rege ſufficitur Walkelinus, nonnullis Walkelmus, *cuius bona opera* (inquit Malmesburienſis) *famam vincentia, ſenium à ſe vetuſtatis repellent quamdiu inibi ſedes Epiſcopalis durabit.* Et deinde poſt pauca, *primo quidem aduena nouus, Monachos exoſus fuerat; ſed facile correctus, vmbraticum illud odium ſæpe deplorauit, deinceps fouens eos vt filios, diligens vt fratres, honorans vt Dominos.* Subiungit tamen, quaſi oblitus illorum quæ antea ſcripſerat. *vna in re multũ illum peccaſſe, nimirum quod ad centum libratas terras* (ſic loquiiur) *Monachis auferens, ſuis & ſucceſſorum vſibus applicuit.* Idonei certe ſunt authores, Monachos illum vbicunque data eſſet facultas, Cœnobijs expuliſſe, & ſeculares Præsbyteros introduxiſſe. Conſecratus eſt ab Arminfrido Epiſcopo Sedunenſi Legato Pontificio, in feſto S. Trinitatis 1070. & præfuit annos 27. Illo ſedente, anno nimirum 1079. Eccleſiæ Cathedralis fabrica quam nunc cernimus, primum erigi cæpta. Obijt Ian. 3. 1097.

36. GVLIELMVS GIFFARD.

VBiq; gentium principes hac tempestate (& quam diu antè haud temere quis designarit) præsulatus pro libitu donabant, inuestituram dantes per annulum & baculum. Gregorius septimus Papa, Henrico Imperatori post longum certamen, hoc tam diu vsurpatum ius extorsit. Henricus 1. Rex noster, maiorum vestigijs insistens, Episcopat⁹ & Abbatias vacantes, simili ratione suis conferebat, & sine capitulari aliqua electione Archiepiscopo mandabat consecrationis ritus impendere. Inter alios, Gulielmum Giffard renunciauit Episcopum, nimirum Wintonienſem, quem Anselmus Cantuarienſis iussus, consecrare renuit. Cuius rei rationem supra petat lector in Anselmo. Hoc officium cum postea Rex à Girardo Eboracensi postularet, ille certe non recusauit. Giffardus vero (inquit Westmonasterienſis) *rigorem timens Sancti Anselmi, spreuit consecrationem eius.* Rex igitur Anselmo tantum hucvsq; infensus, in Giffardum ita iam cõmotus est, vt regno eum eiecerit. Post multam altercationem, ita res composita est, Papa annuente, vt Episcopos per Regem iam antea designatos Anselmum oportuerit consecrare, promittente Rege, se impedimento iam posthac non fore, quo minus per Canonicas electiones Episcopi futuri constituantur. Giffardus ita, postquam totũ fere decennium sedes vacasset, vna cum alijs 6. consecrationem obtinuit anno 1107. Cistercienſibus Monachis cœnobium is condidit apud Wauerley, & monialibus aliud Tauntoniæ; quorum hoc quando euersum est redditus habuit annos ad 174. libras, octo solidos, & denarios 3. præter vnum obolum: Illud vero 438. lib. 9. solidos & denarios 10. Ædes deinde ampliſſimas construxit prope pontem Londinenſem, in suburbio Suthwercano, in quas Episcopi Wintonienſes quoties Londinum venirent se reciperent. Et ad fundationem Monasterij S. Mariæ, iuxta eandem domum ea tempestate Regularibus Canonicis extructi, magnam contulit pecuniam. Sedit annos 21. & Ianuarij 25. 1128. decedens, Wintoniæ humatus est in Ecclesia sua. 1107. *Henr.* 1. 8.

37.

37. HENRICVS BLESENSIS.

1229. *Henr.* 1. 30. DEfuncto Giffardo ſufficitur opera Regis, Henricus Bleſenſis, ſuus ex Adela ſorore nepos, Bleſenſis Comitis filius, & Abbas tum Glaſtonienſis. Vir certe propter multiplices animi virtutes, eo munere non indignus iudicandus. Nam prudentiam habuit cum æquitate coniunctam (quanquam propter manſuetudinem & morum facilitatem, parum conſtans haberetur) & eruditione præditum non vulgari, ſcripta ab illo edita oſtendunt quæ à Balæo ſigillatim recenſentur. Inter alia, extat etiamnum hodie opuſculum ab illo exaratum, de famigeratiſſimi Arthuri ſepulchro, ſc Abbate Glaſtoniæ inuento. Quo tempore Henricus Rex auunculus eius deceſſit, quanquam Matildi Imperatrici Regis filiæ, & ipſe & reliqui omnes regni Proceres Sacramentum dixerant: Cum tamen illa in Normannia id temporis hæreret, & populorum pleroſq; animo ab illa alieniori exiſtere animaduerteret, propter coniugium cum Comite Andeganenſi non ita pridem initum: Metuens Epiſcopus ne Procerum quiſpiam, diadema regium tanquam in medio poſitum arriperet, & à ſuo ſanguine aliorſum transferret: Pontifici cum eſſet Legatus à latere, ſynodum conuocauit, & pertracto in ſuas partes Rogero Sarisburienſi Epiſcopo illo potentiſſimo; reliquis è clero (qui omnia ſoli tunc poterant) perſuaſit, vt fratrem ſuũ Stephanum, Comitem Bolonienſem, Regem conſtituerent. Id quod illi non grauate præſtiterunt; eoq; libentius, quia iuramento neſcio quo inſolito fidem facere promiſit, Eccleſię iura omnia & libertates illæſas ſemper ſeſe ſeruaturum. Et iuramentum quidem Rex factus non abnuit; at de iuramenti fide exoluenda adeo parum erat ſollicitus, vt beneficiorũ à clero præſtitorum parum memor, in arces aliquot inuolaret Epiſcoporum, Sarisburienſis nimirum, Lincolnienſis & Elienſis, quas occupatas derepente, diripuit, ſicut in vita Rogeri prædicti fuſius Deo volente demonſtrabimus. Quapropter Legatus, concilium Wintoniæ indixit, quo Rex etiam vocatus eſt. Ibi quomodo hæc res agitata eſt inter Legatum & oratores regios, lectorem quæſo noſcendi cupidum amandare

dare liceat ad Malmesburiensem, illius æui hominem, rerumq; tum gestarum testem sæpenumero oculatum, qui prolixe hæc omnia diligenterq; persequitur. Effectum est sane nihil. Neq; enim Rex aliquid voluit concedere, nec Legatus, Regem (id quod fuerat minitatus) excommunicare ausus est inconsulto Pontifice. At ne quid intentatum relinqueret quod fratrem ad bonam frugem reduceret; assumptis secum Archiepiscopo & Episcopis nonnullis, accessit ad eum, ac in genua procumbens, obtestatus est, iuramenti suscepti memor, Ecclesiæ vellet misereri, & sic animæ saluti simul & honori suo consulere, neue periculosa contentione regnum & sacerdotium collidi inter sese pateretur. Responsione satis blanda dimissi sunt, spe data futurum vt postulatis eorum Rex annueret. Quid vero fuisset præstiturus, ambiguum reddidit Sarisburiensis mors, qui mœrore (vti creditur) confectus, breui postea expirauit. Hæc siue ingratitudo siue perfidia, tantam illi conflauit inuidiam apud omnes (Ecclesiasticæ præsertim gentis homines) vt derelictus ac desertus à suis, & ab imperatrice superatus, & in prælio breui pòst captus fuerit, illa vero pro Regina suscepta à Legato & optimatium quamplurimis, quod etiam à reliquis factum fuisset, nisi Robertus Comes Gloceſtrensis frater eius ex concubina genitus (cuius fortitudine & prudentia res hactenus tam fœliciter confecerat) à Regijs similiter ea tempestate captus fuisset. Illa namq; tanto præsidio orbata, cum se belli ingruentis moli imparem cerneret, vt fratrem reciperet, Regem abire liberum permisit. Tum Legatus, fraternæ etiam vicissitudinis memor, sed Pontificium obtendens mandatum, fratris deinceps partibus se addixit, ita tamen, vt eius mediatione, post bellum ciuile valde diuturnum, quod annos plus minus 16. Angliam afflixerat, pax tandem composita fuerit. Eustachio filio defuncto, prolem aliquam legitimam nullam iam Rex superstitem cum haberet, regnare ipsi quamdiu viueret permissum, fide facta, vt Henrico Imperatricis filio moriens diadema relinqueret. Interea vero, bello adhuc durante, per Episcopi asseclas conflato incendio, ciuitas Wintonienſis fere vniuersa absumpta est, vnaque S. Grimbaldi

Mo-

Monaſterium & Eccleſiæ viginti, ſunt qui numerent 40. Contigit hoc incendium Aug. 2. 1141. Ac paulo pòſt per eoſdem, monialium cœnobium Warwellenſe incenſum ſimiliter ac direptum eſt. Et Epiſcopus Wintoniam reuerſus, à cruce quæ in Monaſterio nouo igne fuerat deformata, eripuiſſe dicitur argenti libras quingentas, & auri marcas 30. tres item coronas cum totidem thronis obryzi ſiue auri Arabici puriſſimi. Sed hæc eum abſtuliſſe non puto alio propoſito, quam vt in meliorem vſum conuerteret. Quod facile iudicabit, qui opera per illum patrata ſpectauerit, pietatis & magnificentiæ ſuæ monumenta poſteris relicta. Xenodochium illud celeberrimum S. Crucis Wintoniæ dotauit & conſtruxit (in loco vbi neſcio quid cœnobioli ante aliquot ſecula poſitum, ſed à Danis dirutum & deſtructum fuerat) anno 1132. Fernhamiæ deinde arcem condidit ab Henrico tertio vaſtatam poſtea, & magna ex parte demolitam, ſed à Wintonienſibus Epiſcopis denuo reſtitutam. Et cœnobium ſanctimonialium per Giffardum anteceſſorem, Tauntoniæ fundatum, auxit mirifice ac locupletauit. Animo vir tam magno quam ortu & natalibus, Legatinæ poteſtatis prætextu, cum Archiepiſcopo Cãtuarienſi, quis dignitate potior eſſet, ſæpe contendit; quanquam ille, ſe etiam priuilegio ſedi ſuæ præ cõceſſo Legatum Pontificium (Legatum inquam natum) aſſereret. Perhibet Weſtmonaſterienſis, à Lucio Papa impetraſſe illum pallium & titulum Archiepiſcopalem, ſeptem etiam ſedes Epiſcopales illi ſubiectas, quæ quænam fuerint non exponit. Walſingamus vero in ypodigmate author eſt (& quantum perſpicio non falſus) Pontificem prædictum hoc quidem in animo habuiſſe, vt ſedem Archiepiſcopalem Wintoniæ collocaret, ſed morte interceptum, nihil præſtitiſſe. Antiquitatum Britannicarum author, Cardinalem eum dicit creatum, qua de re poſtea ſuo loco. Conſecrationis ſuæ anno 42. lethali morbo correptum, inuiſit benigne Henricus Rex; quem ille vultu parum blando excipiẽs, increpauit acriter pro nece Thomæ Becket, cui cauſam, illius iracundiam præbuiſſe credebat. Ea tamen manſuetudine Rex præditus eſt, vt non ſolum æquiſſime id tulerit, ſed

viri

viri grauissimi vltimum illud colloquium sæpe postea grato animo recolucrit. Obijt Aug. 6. 1171. Sed vbinam loci tumulatus fuerit, nemo (quantum reperi) tradidit.

38. RICHARDVS TOCLIVIVS, *alijs* MORVS.

POst mortem Blesensis vacauit sedes annos 3. Anno tandem 1173. Cardinalium quorundam intercessione mediante, electionis liberæ facultatem Rex Monachis Wintonienſibus concessit, qui Episcopum designarunt Richardum Tocliuium Archidiaconum Pictauiensem, ab alijs Morum cognominatum, ab alijs vero Richardum de Iuelcester nuncupatum. Lamethæ sacratus est anno subsequenti, vna cum tribus alijs, quorũ sedes itidem sicuti Wintonia longo tempore præsulibus extiterant viduatæ, Galfrido nimirum Elienſi, Roberto Herefordensi, & Ioanne Ciceſtrensi. Obijt (vt quidam) Dec. 22. 1187. vt alius vero Dec. 21. 1188. Epitaphium vero habet annum 1189. Tumulatus iacet iuxta septentrionalem parietem Presbyterij infra Winam, vbi inscripta legimus hæc verba. 1174. *Henr.* 2. 21.

Obijt anno Dom. 1189.
Præsulis egregij pausant hic membra Ricardi
Toclif, cui summi gaudia sunto poli.

39. GODFRIDVS DE LVCY.

GOdfridus de Lucy, filius Richardi de Lucy summi Angliæ Iusticiarij, consecratus est in Episcopum Wintonienſem Nou. 1. 1189. & cum annos sedisset 15. decessit anno 1204. Pretio hic comparauit à Ricardo primo Rege, manneria de Wargraue & Menes, quæ ad Ecclesiam Wintonienſem olim spectantia, nescio quo pacto amissa fuerant. Prioratum etiam de Lesnes siue Westwood in Cantia, quem pater eius fundauerat, auxit quamplurimum. 1189. *Ric.* 1. 1.

40. PETRVS DE RVPIBVS.

SVb exitum eiusdem anni, Petrus de Rupibus, Eques quidam auratus, in Episcopum Wintonienſem consecratus est Romæ, sed non nisi collatis ibi liberaliter venijs vt 1204. *Ioan.* 6.

habet Westmonast. Prudentia vir magna præditus, & ea apud Henricum tertium authoritate, vt illis temporibus nemo extiterit potentior. Ille, vna cum Philippo Dunelmensi Episcopo populari suo (fuit enim vterq; Pictauiēsis) & Ioanne Grayo Norwicensi, Ioanni Regi authores fuerunt vt pontificiam excommunicationem nihili penderet, cuius consilij omnes tandem pœnituit. Anno 1214. factus est Angliæ summus iudex siue capitalis Iustitiarius; quod Proceres regni male habuit, indignātes, extero potestatem in illos delatam. Post Ioannis mortem, Rege declarato Henrico eius filio, nouenni puero, omnia fere regni negotia suo rexit arbitrio. Sed Gulielmo Comite Marescallo defuncto; regni Regisq; Protector constitutus est. Et postquam ex ephebis ille egressus, gubernaculo manum cœpit admouere, in iſtius Episcopi cōsilio vnicè acquieuit. Habuit is nepotem, aut (vt nonnullis libet suspicari) filium, nomine Petrum de Oriualle Angliæ Thesaurarium, qui aliquandiu eiusdem principis gratia multum quoq; pollebat. Sed vt fert humanarum rerum vicissitudo, ne dicam aulicarum; offensam incurrentes sæpe, ex apice huiusmodi fœlicitatis ad ima deturbati, ad summa tamen iterum emerserunt. Anno 1226. profectionem suscepit in terram sanctam; vnde, postquam quinquennium abfuisset, incolumis reuersus, *cum processione solenni in Ecclesiam suam receptus est*, vt loquitur Parisiensis. Excessit è viuis Farnhamiæ Iunij 9. 1238. cum sedisset annos 34. & sicuti ipse ordinauerat sine vlla pompa solenni in Ecclesia sua tumulatus est. *In eius obitu* (inquit Parisiensis prædictus) *totū concilium regni Anglicani, tam regale quam Ecclesiasticum iacturam incurrit irrestaurabilem. Nec prætereundum, quod quicquid honoris & vtilitatis, siue per pacem, siue per treugam, vel etiam guerram in terra sancta adueniente Friderico Imperatore collatum est Ecclesiæ, eiusdem Episcopi consilio & auxilio magnifice procuratum est, & prudenter effectui mancipatum. Præterea, cum postea discordia inter D. Papā & Imp. mota, toti Ecclesiæ casum minaretur, pacem inter tam nobiles personas per Dei gratiam fœliciter reformauit.* Cœnobia multa vel condidit, vel ab alijs condita auxit ac locupletauit. Primi generis

ris sunt Edwardstow, & Dominicanorum illud Wintoniæ, quorum census rationem nō repperi initam; Deinde Hales, ordini Præmonstratensium positum quod annuos redditus habuit 357.li.7.s.7.d.ob. Tickford, eiusdē ordinis 280.li.19.s. 10.d. ob. annuatim accipiebat: Halisowen, *alias* Saleburn, Canonicorū regularium S. Augustini 337.li. 15.s. 6.d. ob. & Xenodochiū Portesmuthæ 33.li. 19.s. 5.d. ob. Cætera narrabit suis verbis Parisiensis. *In terra sancta Ecclesiam S. Thomæ Martyris, à loco importuno ad idoneum transferendo, ordinem fratrum eiusdem Ecclesia in ordinem mutauit competentiorem, vt qui antea penitus erant seculares actu & habitu, auxilio fretus Patriarchæ Hierosolymitani, ordini Templariorum, crucem in pectore baulantes, subiacerent. Ioppen, nobile Christianorum refugium firmauit. Egregium numis condens testamentum, cuilibet prædictorum locorum pecuniam impreciabilem legauit, ita scilicet, quod domui S. Thomæ Aconensi, cui minus contulit, quingentas marcas assignauit. Præterea Episcopatum opulentum successori suo reliquit instauratum, ita vt aratorum armentorum nulla fieret diminutio.*

41. GVLIELMVS DE RALEY, *alias* RADLEY.

PEtro de Rupibus defuncto, Rex omni ratione satagebat, vt in successorem eligeretur Gulielmus electus Valentinus Reginæ auunculus; quem Monachi pertinaciter reijcientes, & virum sanguinium appellantes; Gulielmum de Raley (authori Chronici Osneiensis de Radley) Episcopum Norwicensem, suis suffragijs Ecclesiæ Wintonienſi præficiendum decernunt. Qua re nunciata, excandescens vehementer; deierare sæpe Rex non est veritus, nunquam se destiturum, donec ex animi sententia hoc negotium confeciſſet. Episcopatus itaq; prædia deuastat, siluas cædit, & redditus omnes ærario publico addicit. Quod cernentes Monachi, consilio mutato, ad nouam electionem rursus conuenientes, Episcopum renunciarunt Radulphum Neuillium Cancellarium Regium & iam tum Episcopum Ciceſtrensem, hominē apud Regem (vt videbatur) valde gratiosum. Quod illum adeo non placauit, vt multo adhuc magis commotus, & non 1243. *Henr.*3. 28.

tantum electoribus sed electo etiam infensus, Cancellarij munere illum protinus exegerit. Electionem vero non sine magno sumptu Romæ cassari, & inualidam curauit pronunciari. Annis iam plus minus quinq; in hac contentione absumptis, Monachi, vt certamini tandem finem imponerent; iam tertio conuenientes (sed clanculum) Norwicensem iterum repetita electione designant, quæ Romæ priùs confirmata est, quàm factam ac celebratam Regi innotescerent. Quapropter Rex ira ne quicquam deferuescente, Prætori Wintonienſi mandauit, vt venientem nouum Episcopum vrbe excluderet; quod cum ab illo impigre factum fuisset, excommunicatus est ab Episcopo, & vniuersa ciuitas interdicto suppositа. Episcopus vero cum indignationis regiæ oneri se non ferendo parem intelligeret; in Galliam profugit, vbi à Rege honorifice susceptus est. Bonifacio tandem Archiepiscopo intercedente, & Pontifice tam Reginam quã Regem literis pro eo deprecante, reuocatus est & in gratiam Regis receptus. Sed ô manſuetudinem sanctissimi patris, cui Episcopus ob paternam sollicitudinem munusculũ cum obtulisset gratitudinis ergo 6. millium marcarum; tantulam pecuniam accepit benigne, ne denarium quidem refundens. Vt pecuniam eam conficeret, tantum contraxit æris alieni, vti parcissime per omnem deinceps ætatem vitam tolerans, nomina tamen non valeret vnquam dissoluere. Obijt Sept. 20. 1249. Turonæ, quo ante annum cum comitatu perquam exili secesserat. Ad agentem animam vocat⁹ est sacerdos qui Eucharistiæ Sacramentum laboranti impertiret. Qui venire hominem sentiens, gradum sisteret magna voce admonuit: Non conuenit (inquiens) Dominus ad me veniat, æquum est potius vt proditorum more ego ad illum trahar, qui eum in multis eheu prodidi. Quapropter à famulis ad sacerdotẽ pertractus, cum lachrimis & suspirijs multis Sacramento percepto, quod reliquum vitæ superfuit, Deo soli intentus, precibus impendens, è viuis tandem excessit cum sedisset annos plus minus sex.

42. ETHELMARVS.

RAleij exitu nunciata Regi, Capellanorũ duos ad Wintonienſium Monachorum conuentum miſit protinus, qui perſuaderent, vt Ethelmarum eligerent fratrem ſuum vterinum, vtpote Iſabellæ Reginæ per Hugonem Martiæ Comitem, filium; hominem (inquit Pariſienſis) ſeu ordines ſpectarent, ſeu doctrinam, ſeu ætatem, eo certe munere indigniſſimum. Quando huic rei aliquot per dies operam iam nauarant, Wintoniam acceſſit Rex ipſe, & Capitularem domum ingreſſus, fratris ſui cauſam Monachis quam potuit enixe commendauit. Illi vero ſatis memores, quantum ærumnarum pertuliſſent, quod petenti iam antea Regi non annuiſſent; verberibus cæſis nonnullis & vulneratis, fame alijs & frigore in carcere pene enectis vbi catenis vincti longo tempore iacuerunt, præter ſumptus importabiles, & labores itinerum ſuſceptorum ad Romanam curiam, vnde nihil ſperabant præſidij, quam diu aduerſario quam ipſis pecunia abundantiùs ſuppeteret: Decreuerunt (hominem licet noſſent caſtris quam Eccleſiæ aptiorem) regiæ voluntati obſecundare. Atq; ita nemine auſo contradicere, electus pronunciatur. Beneficia Eccleſiaſtica tunc temporis poſſediſſe dicitur eo numero & opulentia, vt Archiepiſcopatus Cantuarienſis redditus amplitudine ſuperarent. Quapropter, vt Wintonienſem Epiſcopatum accipiendo hęc non amitteret, hanc inijt rationem. Conſecratione abſtinuit; electionis prætextu, Epiſcopatus fructus nouem per annos colligens, ita vt ſacerdotijs tamen non exciderit. Interea vero tam ipſe quam cæteri Pictauienſes (quibus regnum ea tempeſtate nimium grauatum) tam apud populum quam Proceres, magna erant in inuidia; non tam propter opes & honores immodicos, quam ipſorum inſolentiam & ſuperbiam non ferendam; quod genus vitij in coniunctiſſimo ægre quis tolerauerit, multo minus in extero & alienigena, in quorum vitia quam popularium non paulo iniquiores eſſe omnes, neminem fugit. Inter cæteros Ethelmarus, ob Regis propinquitatem audaculus & ferox, famulis ſuis mandatũ dedit vt clericum

quendam Sacerdotio, in quod neſcio quid iuris ſibi arrogabat, vi deturbarent. Ille vero non habens aliàs quo ſe reciperet; vim vi repellere tandiù anniſus eſt, donec tandem ab Electi Wintonienſib° ſatellitibus, interemptus eſt ipſe, vnaque amicorum vnus aut alter. Hoc facinus, aliaq; eiuſdem generis nonnulla, omnibus Pictauienſibus tantum conflauit inuidiæ, vt ad ſeditionem res ſpectare videretur. Quapropter, tempeſtatem ingruentem vt deuitarent, anno 1258. in patriam ſimul omnes profugerunt. Auri vim ingentem Ethelmarus accumulauerat, quod, dum ad ſe curat deferri, ſarcinis direptis, nuncij magna ex parte ſpoliati ſunt, Doueriæ & alibi. Anno qui iſtorum hominum diſceſſum ſequutus eſt, de nouo præſule eligendo cœperunt cogitare. Sed non auſi aliquem deſignare qui apud Regem non eſſet gratioſus, in Henricum de Wingham conſenſerunt, qui Angliæ tum fuit Cancellarius. At ille, quanquam de Regis voluntate non dubitabat, tamen iure adhuc quodammodo ambiguo exiſtente, nolebat litibus & contentionibus ſe immiſcere; ideoque conſenſum electioni præbere abnuit, eruditionis defectum obtendens. Ad Regem quod attinet, electum quidem non improbabat, ſed petebat vt opperiri vellent pauliſper, donec Pontificem tentaret, ſi forte exorari poſſet vt conſecrationem illi impertiret. Dum in libramine huiuſmodi incerto res pendent, Henricus de Wingham Epiſcopus factus eſt Londinenſis anno 1259. & poſt biennium deinde Ethelmarus fato ſuo eſt functus. Sic plurimi tradiderunt. Author ſolus Chronici Oſneienſis conſecratum affirmat; cuius verba ſubijciam. *Ann. D. 1260. ad feſtum Aſcenſionis Domini, Ademarus electus Winton. frater Regis Henrici, conſecratus eſt in Epiſcopum à D. Papa Alex. 4. caſſatis in curia Ro. omnibus ſibi obiectis à Baronibus Anglia & Monachis Winton. cum magno apparatu Angliam adire diſponebat, præmiſſo D. Vincentio Turonenſi Archiepiſcopo & ſedis Apoſtolicæ Legato, cum plena poteſtate totam Angliam interdicto ſubijcere, niſi eum pacifice terram intrare, & Epiſcopatum Winton. plenius ſinerent obtinere. Sed cum veniſſet Pariſijs, graui languore correptus, qui Angliam perturbare diſpoſuerat, ibidem morte præuentus, circa feſtum*

festum B. Luciæ Virginis, vltione vt creditur diuina defunctus est. Et sic suis cum confusione reuersis, gens Anglicana Dominum in suis beneficijs laudans & benedicens, valde gauisa est. Hęc ille. Defuncti corpus Lutetiæ tumulatum; cor vero Wintoniam deferri mandauit, vbi in australi pariete presbyterij collocatum est, sicuti hoc testatur elogium.

Obijt anno Domini 1261.
Corpus Ethelmari (cuius cor nunc tenet istud
Saxum) Parisijs morte datur tumulo.

43. IOANNES OXONIENSIS.

IOannes Oxoniensis vel de Gernsey (nam sic etiam appellatum comperi) Cancellarius Eboracensis, consecratus est Romæ anno 1265. vbi dicitur pro consecratione 6. marcarum millia Pontifici numerasse, & Iordano Pontificis Cancellario tantundem. Statim vt reuersus est, per Ottobonum legatum Pontificium, ab executione officij suspenditur, quod se Baronum seditiosorum partibus addixerit. Tam magno pretio empta dignitate, exiguo potitus tempore, anno 1268. in Italia extinguitur & Viterbij sepulturam sortitus est, dum absolutionem impetraturus in curia hęret Rom: gratiam Pontificiam omnibus modis ambiens. 1265. *Henr.* 3. 50.

44. NICOLAVS ELIENSIS.

NIcolaus Elienſis, cum Wigornienſi Eccleſię anno vix integro præfuiſſet, ad hanc ſedem poſtulatus eſt & Aprilis 23. per legatum Pontificium confirmatus. Quam cum tenuiſſet annos 12. pr. Idus Feb. 1280. debitum naturæ perſoluit. Corpus eius Wauerleiæ iacet humatum; cor vero in auſtrali pariete presbyterij conditum eſt, vbi hęc verba legimus inſcripta. *Intus eſt cor Nicolai Epiſcopi, cuius corpus eſt apud Wauerly.* Nicolaus quidam Elienſis Anglię primum fuit Cancellarius, deinde Theſaurarius, circa annum 1260. neque dubito hunc ipſum fuiſſe. 1268. *Henr.* 3. 53.

45. IOANNES *de* PONTISSARA.

1280. *Edw.* 1.9. RIchardus de la More ſacræ Theologiæ Doctor, Epiſcopus Wintonienſis tum deſignatur. At Peckamus fraterculus, Cantuarienſis tunc temporis Archiepiſcopus, hoc illi pro magno flagitio imputans, quod ſine diſpenſatione ſacerdotium plus quam vnum poſſideret; eo munere indignum illum pronunciauit. Pontifex igitur Roman⁹ qui hac tempeſtate, prę ſulatus vbique pro ſuo libitu cœpit diſponere, Ioanni de Pontiſſara Academiæ Oxonienſis quandoque Cancellario, hunc Wintonienſem tanquam ſui iuris contulit. Huic cum monachis Eccleſię ſuæ male conueniebat, quorum portiones multum dicitur minuiſſe vt ſuos augeret redditus. Obijt anno 1304. cum annos ſediſſet plus minus 24. Tumulum habet in auſtrali pariete presbyterij his verbis inſcriptum:

Defuncti corpus, tumulus tenet iſte Ioannis
Pountes, Wintoniæ præſulis eximij.
Obijt anno Dom: 1304.

46. HENRICVS WOODLOCK.

1304. *Edw.* 1.33. SVcceſſit Henricus Woodlock. Roberto Winchelſeio Cantuarienſi Archiepiſcopo in exilium per Edwardum primum Regem pulſo, qui proditionis crimen illi impegerat, contigit hunc Epiſcopum pro eo apud Regem intercedentem Dominũ ſuum Archiepiſcopum appellare; quod ille tam grauiter tulit, vt illico bona eius omnia ærario addixerit & ipſum protectionis regię exortem pronunciarit. Quomodo ex his difficultatibus eluctratus ſit non comperi. Rege vero paulo poſt defuncto, Edwardum ſecundum eius filium, Archiepiſcopo prædicto annuente coronauit Ianuarij 22. 1307. & anno 1316. fato conceſſit, cum annos ſediſſet ferme 13.

47. IOANNES SANDALLVS.

1316. *Edw.* 2.10. IOannes quidam Sandallus ſucceſſit, quem Walſingamus Kendallum nominat. Fuit Angliæ primum Theſaurarius,

ac

ac deinde Cancellari⁹, consecratus anno 1316. & cum annos vix 4. sedisset, fato funct⁹ est 1320.

48. REGINALDVS ASSERIVS.

HVic sedi tum intrusus est à Papa, Reginaldus de Asser Legatus eius, Rege frustra irato. Recusante Cantuariensi Waltero, per Londinensem sacratur Episcopum; cumq; annos sedisset circiter duos, decessit 1323. 1320. *Edw.2. 14.*

49. IOANNES *de* STRATFORD.

IOannes de Stratford Legum Doctor successit. Quando huic sedi annos 10. prę fuisset, Cantuariam translatus est anno 1333. Anglię vero interea per annos 4. fuit Cancellarius. 1323. *Edw.2. 17.*

50. ADAMVS *de* ORLTON.

ADamus de Orlton, siue Tarltonus legum Doctor Oxonienſis Herefordię natus, consecratus est in Episcopum Herefordensem Sept. 26. 1317. In Parliamento Londini coacto multi sunt accusati proditionis, quod Mortimero & alijs Baronibus suppetias tulissent contra Regem, interque eos, Episcopus Herefordensis. Qua de re, audi si placet authorem Antiquitatum Britannicarum, sic loquentem. *Episcopus Herefordensis Adamus à Regijs lictoribus deprehensus, & pro tribunali causa de læsæ maiestatis crimine dicere iussus est. Ac obiectis criminibus, pulsatus conuitijs & opprobrijs, cum diu obmutuisset, tandem sic ora resoluit. Domine Rex, vestra regia maiestate semper salua, Ego I. Ecclesia Dei minister humilis ac membrum, & Episcopus consecratus, licet indignus, ad tam ardua nequeo respondere, nec debeo absque Domini Cantuariensis Archiepiscopi, post summum Pontificem mei imediati iudicis, & aliorum patrum Episcoporum, meorum parium cominentia vel consensu. Quo dicto, Archiepiscopi & Episcopi qui interfuerunt assurgentes, Regi pro collega suo interceſſerunt: Cumque Rex exorari nollet, totus Clerus Episcopum à Regis iudicio subeundo, tanquam Ecclesiæ membrum, vendicauit. Quorum actus clamoribus Rex eum Cantuariensi Archiepiscopo custodiendum,* 1333. *Edw.3.7.*

alias

alias de criminibus responsurum tradidit. Sed paulo post, Regio iussu iterum captus & ad Regium tribunal ductus est. Qua re Episcopis qui Londini fuerant nunciata, Cantuariensis, Eboracensis & Dublinensis Archiepiscopi, crucibus erectis, decem aliis Episcopis magnaque huiusmodi caterua comitati, ad locum iudicij magna celeritate contendunt. Quorum aduentu fugatis ministris Regijs, confratrem & coepiscopum suum à cunctis derelictum ac solum, in custodiam suam susceperunt: Eoq; abducto, illico sub anathematis pœna indixerunt, ne quis ei manus violentas injicere præsumat. Rex hac Cleri audacia commotus, eo absente inquisitionem de suis perpetratis legitimam instituit. Ita conuocatis laicis (nam Clerici, iudicijs interesse ac præsertim capitalibus, ne regia tunc authoritate adduci aut cogi poterant) proposita sunt crimina, quæ certis iam distincta formulis & articulis, ante Herefordensi obiecta fuerant. Et iureiurando astricti, iubentur vt inquisitione per legitimas coniecturas factique euidentiam ex iuris præscripto habita, reque tota inter se perpensa & communicata, quid de articulorum veritate crederent, communi responso referrent. Illi siue metu Regis, siue Episcopi odio, siue rei veritate aut probabilitate ducti, respondent, Episcopum Herefordensem omnium criminum in articulis comprehensorum sibi reum videri. Quo responso approbato, Rex Episcopum proscripsit, prædia eius omnia in suam custodiam cœpit, & bonis omnibus spoliauit. Hic post creatos in Anglia Episcopos, primus laicalia iudicia subijt. Hacten° author prędictus. Hic igitur qui Regem iam antea satis oderat, contumelia tam invsitata iritatus; Isabella Regina res nouas moliente & maritum Regem in ordinem redigere satagente, si Reginę partib° studuerit, haud equidem miror. Illa proinde cũm Oxoniæ esset vna cũ filijs, magno exercitu stipata, conscenso pulpito, hic bonus Episcopus concionem habuit, in qua themate assumpto, *Dolet mihi caput*, ostendere conatus est, caput insanum, nec adhibitis oportunis remedijs conualescens, corpori dominari non debere. Rege vero tandem in potestatem suam redacto; metuens, ne si forte rerum ille quoquo modo potiretur, facinorum suorum pœnas lueret condignas; Reginæ scelestus, author fuit, vt Regem primo quoque tempore è medio tollendum curaret.

curaret. Neque vero illa scelus abnuere; de modo patrandi ambigebatur. Antistitis pręclari industria, ad custodes captiui principis literæ componuntur in hęc verba, *Edwardum occidere nolite timere bonum est*. Aduertite amphiboliam. Si isto modo legantur hæc verba, *Edwardum occidere nolite, timere bonum est*, cædem prohibent; Si vero sic, *Edwardum occidere nolite timere, bonum est*; iubent. Illi vero tanquam authoritatem nacti legitimam, miserum Regem inaudito mortis genere peremerunt. Per cauatum cornu in anum vi adactum, veru ignito & candenti immisso, viscera torrent, vt sic vulneris vestigio nullo apparente, interimant. De tam immani scelere postulati, se literis prædictis tuebantur, quarum sententiam, vnius punctuli adiectione (se præsertim iudice) facile potuit eludere. Hoc tantum crimen vtcunque diluerit, hoc certe constat, infra mensem vnum aut alterum, Novembri videlicet insequenti, 1327. ad Wigornienſem Episcopatum prouectum: tantum abfuit vt pœna aliqua eam ob causam afficeretur. Sed & sexto deinde anno authoritate Pontificia Wintonienſis creatus est antistes Dec. 1. 1333. idque ad petitionem Gallorum Regis; quod nostrum male habuit, qui temporalia illi restituere recusauit, donec parliamento forte coacto, vniuerso fere Clero pro illo deprecante, in gratiam regiam receptus est. Huic præfuit Ecclesiæ annos 11. menses 7. dieſque 17. & cum longo tempore oculis captus vixisset, vitam tandem cum morte commutauit Iulij 18. 1345.

51. GVLIELMVS EDENDON.

EOdem ipsomet anno Gulielmus Edendonus, Oxonien- 1345.
sis Academię quandoque alumnus, in Episcopum Win- *Edw.*3.20.
tonienſē sacratus est. Qui Anglię Thesaurarius, anno 1350. monetæ nouum genus percuti curauit, drachmas videlicet & semidrachmas, sed imminuto nōnihil pondere, quod omniū rerum vęnalium pretia mox auxit vehementer. Et cum hoc ipsū ab eo iam inde tempore sæpenumero sub varijs principib⁹ vsuvenerit, vt moneta iam nostra vix tertiam partem ponderis obtineat quam habuit ante annos trecentos: Haud mirū

est

est, si omnia vænalia eam pecuniam ter auctiorem reddant hodie, quam quæ ante trecentos annos pro mercibus consimilibus pendebatur. Hinc etiam provenit, quod principes nobilesque nostri, maiorũ suorum magnificentiam & splendorem consequi, aut ex pristino censu tueri haudquaquam valeant; ex pristino inquam censu, qui quanquam numerum fortassis parem, pondus tamen & quantitatem non paulo reddit minorem. Sed vt ad Edendonum nostrum redeamus, fuit is etiam Angliæ Cancellarius, & anno 1366. paulo antequam moreretur in Archiepiscopum Cantuariensem electus, quam dignitatem dicitur non sine cauilla recusasse, Cantuariæ dicens Cratem pabularem altiorem quidem, sed Wintoniæ præsepeopimius repereri; sedem hanc innuens quanquam dignitate inferiorem, opibus tamen & redditibus affluentiorem fortassis censendam. Edendoniæ (vbi natus est) pro illo hominum genere quos Gallico vocabulo Bon-hommes appellamus, cœnobium condidit, quod eo tempore quo euersum est annuos prouentus habuit 521li. 12s. 5d. ob. Obijt anno 1366. cum huic Ecclesiæ præfuisset annos ferme 21. & humatus iacet ab australi parte aditus qui ducit ad chorum, vbi tumulum habet alabastrinum sane non inelegans, sed Epitaphio parum eleganti inscriptum, quod tamen adijcere non pigebit.

Edindon natus Willmus hic est tumulatus,
Præsul prægratus, in Wintonia cathedratus.
Qui pertransitis, eius memorare velitis.
Prouidus & mitis ausit cum mille peritis.
Peruigil Anglorum fuit adiutor populorum,
Dulcis egenorum pater & protector eorum.
M. C. tribus iunctum, post L. X. V. sit I. punctum.

Wickhamus successor, executores testamenti eius in ius vocatos, damnauit, & recuperauit ab eis pro ædificijs caducis ruinamque minitantibus, 1662li. 10s. præter boues 1556. verueces 4717. ouiculas 3521. agnos 3521. & sues 127. quibus animalibus Episcopatus prædia tunc temporis erant instructa.

52.

52. GVLIELMVS WICKHAM.

REge enixius petente, Gulielmus Wickham, paulo post Edindoni mortem, à monachis Wintonienſibus in Epiſcopum electus eſt, & à Pontifice confirmat⁹. Filius hic fuit cuiuſdam Ioannis Perotti & Sibyllæ vxoris eius, quorum ille ſepulchris capellam poſtea ſuperſtruxit Tichfeldiæ prope Wickham in Comitatu Hantonenſi, in quo oppido anno 1324. natus eſt, & inde pro more ab Eccleſiaſticis illorum temporum plerunq; vſurpato, cognomen aſſumpſit. Verum & Longum quandoq; nuncupatum traditur, ideo (vt auguror) quod corpore eſſet erecto & ſtatura procerus. Educationem ſortit⁹ eſt Wintoniæ primum, deinde Oxonię, ſumptus ſuggerente nobili quodam, Nicolao Vuedallo, qui indole pueri perſpecta non vulgari, fouendam eam ſibi colendamque ſuſcepit. Grammaticę rudimenta præteruectus, Dialecticæ, Arithmeticæ, Geometriæ, Gallicæque linguæ ſcientiæ operam dedit nonnullam. Pręcipue vero & ante omnia iuris vtriuſque ſtudio ſumma diligentia incumbebat. In his omnibus diſciplinis profeciſſe dicitur egregiè, ſed in huiuſce ſtadij medio curſu abreptum, ſummę eruditionis palmam indoli tam pręclaræ debitam non conſequutum. Vuedallus antedictus patronus eius, cuius fidei arcis Wintonienſis cuſtodia id temporis demandata eſt, ab Academicis ſtudijs ad ſe auocauit, quando in ijs non dum ſex totos annos abſumpſerat. Quamdiu cum illo vixerit non comperi. Hoc conſtat, obſequium illi pręſtitum à Wickhamo, gratiſſimum extitiſſe. Nam pręter formam, cui multa dignitas inerat (vt de eruditione nihil dicam, quæ domino magno vſui eſſe non poterat) literas charactere pulcherrimo exarabat; & ſiue ſcriberet ſiue loqueretur, diſertus erat, nec vſquã facundiam deſiderares. Hinc fiebat vt in rebus non tantũ per literas ſignificandis ſed corã etiam annunciandis, opera eius Vuedall⁹ plurimũ vteretur, ac nonnunquã etiam Edindon⁹ Epiſcopus, qui tandem hominem ad ſuum pellexit famulatum. Tandem vero accidit, vt in notitiã Regis perueniret, qui ea tempeſtate aliquot arces, partim conſtruebat, partim antea conſtructas, nouis

1365. *Edw.* 3. 42.

novis ædificijs augebat & ornabat, Doveriæ, Windesoræ, Henleyæ, Quinboroæ, & Yestanstedæ. Solertia hominis perspecta, hijs structuris eum præfecit; quas ea & fide & prudentia procuravit, vt multum inde gratiæ apud Regem comparaverit,& eos brevi fructus perceperit,qui hominibus apud Principes gratiosis solent provenire, honores magnos, opum affluentiam. Et hic abs re fortassis non fuerit memorasse,turrim quandam in arce Windesorensi ipso curante extructam, quæ ab ipso Wintonienſi postmodum Episcopo Turris Wintonienſis denominata censetur.In huius interiori quodam pariete insculpsisse dicitur hæc verba(quæ tam apposite & facete Latine nequeunt exprimi)**This made Wickham**, id est, *Hoc fecit Wickham*. Quæ loquutio, in Anglicana lingua, quæ casibus raro discriminatur, tam ambigua est, vt incertum sit inde, vtrum is turrim, an turris eum dicatur è pulvere excitasse. Hoc Regi à calumniatoribus quibusdam in eius inuidiam ita delatum est, quasi Wickhamus omnem extructi ædificij laudem sibi arroganter vendicasset. Quod cum Rex iniquo animo tulisset, eiq; probrose obiecisset;Non sibi tam magnificæ regiæq; structuræ laudes adscripsisse; sed structuræ huic suas dignitates acceptas se retulisse,respondit. Nec enim (inquit) ego hanc turrim effeci, sed effecit turris, vt ego ab ima conditione tanquam è terra exurgens, ad Regis gratiam, opes & honores eveherer. Sacerdotium quod primum obtinuit, fuit S. Martini rectoria Londini; tum collegij eidem sancto dicati Decanus factus est; ac successive, Lincolnienſis,Northamptonenſis,& Buckingamenſis Archidiaconus, donante Bokingamo veteri amico, Lincolnienſi tum Episcopo,quocum fere solo (nisi forte etiam cum Simone Burleio Equite postmodum aurato magni nominis) Oxoniæ versari familiariter consueverat. Deinde præter ista, Præposituram habuit Ecclesiæ Wellenſis & alibi Præbendas siue Canonicatus duodecim, sacerdotiaque cum cura plus quam satis. Adhæc muneribus præfuit multis quæstuosissimis,laicis hominibus sæpe demandari solitis,factus Secretarius Regius Priuati Sigilli Custos, pupillorum regiorum Præfectus & Regis in Gallia proventuum Quęstor,vt de alijs mul-

multis nihil dicam, quorum nomina iam adeo sunt obsoleta, vt quid sibi velint non intelligam. Ecclesiasticarum vero promotionum fructus, secundum taxationem à Pontificijs Legatis antiquitus factam, crescebant annuatim ad 876.l.13.s.4.d. In Wintonienſem Episcopum consecratus est anno 1367. & paulo postea Angliæ constituitur Cancellarius. Sunt qui asserant (quod mihi nondum est exploratum) Thesaurarium porro fuisse. Fuerit vero necne, certo hoc certius est, multos post consecrationem eius annos, omnia grauissima regni negotia, illi9 curę fideiq; à sapiẽtissimo rege demãdata. Ex hac potentiæ eius amplitudine bina Rex commoda percepit; Primum, quod omnia sine sua sollicitudine pulcherrime haberet administrata, vtpote à servo fidelissimo prudentissimoque. Alterum, quod si quid vspiam incommodi accidisset (& accidere nonnunquam erat necesse) eiusce rei culpam ac dedecus à se iam poterat amoliri & in Wintonienſem reijcere. At enim cum per magna diuturnaq; bella (in quibus plerunq; tam victor quam victus paulatim conteritur) absumptum fuisset, non id tantum quod celeberrimę aliquot victorię invexerant, captis duobus Regibus, & opulentissimis regionibus subactis, inq; ditionem redactis; vetum & alia ingens pecunia quam ad bellorum sumptus subditi magna alacritate contulerant; ac æris deinde alieni tantum contractum fuerit, vt ad dissolvenda nomina Regi iam opus fuerit artificio aliquo quo loculos subditorum iterum expugnaret: Arripuerunt hinc occasionem, invidi nonnulli quos administratio & livor (vt fit) in Episcopum concitarant, persuadendi Regi, ad rem quam pararet nihil fore conducibilius, quam Wintonienſi accusationem intentari, quasi is plurima vel intervertisset nequiter, vel praue administrando vanissime absumpsisset; fierique non posse vt pecunię summa tã ingens tam citò fuerit dilapsa. Hoc cum placeret consilium, accusatio magno cum tumultu instituitur. Accepisse eum ostendunt mille librarum millia prætereaq; 109600. ac deinde etiam à Duce Mediolanenſi Galeacio, francorum millia centena. Huius pecuniæ summæ tam immanis, rationem subito depoſcunt, ac insuper multa comminiſcuntur,

partim

partim falsa, partim futilia, quibus tamen sperarent, plebis oculis caligine offusa, huiusce incommodi invidiam in eum reijciendam. Istorum omnium facile Princeps erat Ioannes Gãdavensis Lancastriæ Dux, qui Edwardo principe demortuo, Regis iam filius erat natu maximus, quiq; ob causam mihi non ignotam (quam tamen perscribere fortassis non erit ex vsu) Episcopum implacabili odio prosequebatur. Hic Rege iam senio languente, cum omnia fere regni negotia solus obiret, per Gulielmum Skipwith summum Angliæ Iusticiarium, tanquam omnium criminum obiectorum reum Wickhamum nostrum facile curat damnandum. Tumq; omnia Episcopatus temporalia (vt loquuntur) ablata, Richardo Walliæ Principi conferuntur regni hæredi, ac Episcopo denunciatum ne ad vicesimum ab aula Regia lapidem accederet. Anno 1376. hoc illi exhibitum est molestiæ, quod scenæ mox in Parliamento agendę prologum dicere possis aut pręludium, cuius finis & scopus pecunia erat subsidij nomine impetranda, ad quam per insontis præsulis vexationem via sternebatur. Clero tum congregato cum vehementer doleret, virum de rep. tam præclare meritum, tam indignis modis exagitari, (neq; enim quenquam paulo nasutiorem latebat, quanta cum fidelitate, solertia, integritate, patriæ suæ commodis iam inde ab eo tempore quo ad remp. gerendam accesserat invigilasset) De re quapiam proposita tractare aut verba facere pertinaciter recusarunt, priusquam Wintoniensis Episcopus cœtus indicti membrum (vt aiebant) præcipuum, vocatus accessisset. Hoc pacto commeatu impetrato, Londinum venit libenter, sperans ibi loci per amicos de integra eius restitutione aliquid cõfici posse. Verum is qui non nisi magna famulorum caterva stipatus iter facere consueverat; sive quod pecunia indigere vellet videri qua sumptus toleraret, sive vt miserationem apud vulgum commoveret, siue tutius id esse existimans ad insidiantes inimicos fallendum; raro cum famulitio, haud regia via incedens, per diverticula iter instituit quasi ab invidis vim metuens. Postquam per sesquiannum his ærumnis fuisset exercitus & iacturam pertulisset decem millium marcarum; temporalium restitutionem

tionem ægre impetravit & non nisi data pecunia, fœminæ cuiusdam opera nomine Aliciæ Piers quæ apud infirmum & senio flaccescentem Regem omnia tunc poterat. Wintoniam reversus, cum solenni processione & omnium ordinum manifesto gaudio susceptus est. Neque tamen molestiarum hic finis. Reditum eius excepit brevi mors Regis. Et Lancastrensis, bene sperans se novi Regis pueritia abutentem, aliquo incommodo Episcopum affecturum, quem cane peius & angue oderat; vetera illa & exoleta, iamdudum iactitata crimina cœpit repetere. Cęterum tam huius innocentia quam illius invidia omnibus probe perspecta, Rex facile inductus est, vt hos dissidentes, sibi mutuo reconciliaret, ac Episcopo, diplomate confecto, omnia illa crimina dudum obiecta, vera illa fuerint siue falsa condonare. Ita reddita serenitate, tempestas hæc tam diuturna conquievit tandem, vt ætatis reliquum in magna trãquillitate Wickhamo nostro licuerit exigere. Post restitutionem cum duo fluxissent anni, in Academia Oxonienſi fundamẽta iecit nobilissimi Collegij, quod cum ille honori dedicasset Dei & Mariæ virginis, Collegium Novum cœptum appellari, retento in hodiernum diem nomine, novitatem illam post ducentos adhuc annos non exuit. Primum eius lapidem ipse posuit Martij 5. 1379. Et Aprilis 14. 1386. antequam diluceseret, hora nempe tertia mane, Gardianus & socij omnibus suis numeris perfectum hoc Collegium ingressi, ibi demum bonis auibus consederunt. Anno tunc proxime sequenti, ad Collegij in ipsa civitate sua Wintonienſi structuram animum adiecit, vbi præter Gardianum & socios, pueris nescio quot egenis non tantum institutio in literis sed alimenta etiam possent exhiberi, donec hinc tanquam ex seminario ad Oxonienſe suum Collegium, adulti & Academicis studijs apti transferendi essent. Sex id annorum spatio absolutum est. Nam Martij 26. 1387. primo lapide posito; Gardiano socijsque Martij 28. 1393. aditus patuit, qui in hoc Collegium hora tertia mane die prædicto admissi sunt. Ad hæc, navem Ecclesiæ suæ, partem videlicet illam quæ à choro in occidentem protenditur, à fundamentis totum construxit, nisi quod Edindonus qui hoc opus aggres-

sus est, aliquid cœpisse potius quam præstitisse ea in re videatur. Sedi suæ sumptu non exiguo magna à Regibus Priuilegia impetravit. Viginti marcarum millia in reparatione ædificiorum Episcopalium impendit. Pauperibus qui cum nominibus non essent dissolvendis, in vinculis eam ob causam erant detenti, duo dedit librarum millia quib. æs alienũ exoluerent. Viam quæ Wintonia Londinum ducit vniversam munivit egregie. Ministris suis condonavit duo marcarum millia sibi ab illis debita. Clientibus suis remisit 520. libras sibi ad primum Episcopatus ingressum debitas. Cantariam Suthwici ordinavit pro quinque sacerdotibus. Viginti quatuor pauperes in familia sua semper habuit. Studiosis 50. in Academia septem per annos antequam Collegia sua instituta essent alimenta exhibuit. Et in loco vbi parentes sui tumulati sunt, Capellam vti antea memoravimus construxit. Monumentum denique paravit sibi in quo conderetur, inter duas columnas in navi Ecclesiæ suæ prędicta situm. Ac ista quidem tam magnifica postquam pręstitisset, testamento tamen condito legavit 6270. libras Anglicanas, & pecuniam numeratam reliquit in loculis vnde legata soluerentur. Hæredi prædia contulit quæ redderent annuatim centum libras; & domos Episcopales omnes pretiosa supellectile affluenter instruxit. Hæc postquam gessisset, tam præclara tam memorabilia, vitæ longissimæ curriculum octogenarius peregit sub finem Septembris anni 1404. & in loco à se diu antea prępparato est conditus. Insculptum ibi legitur Epitaphium, illius seculi barbariem redolens, quod tamen non inserere piaculum duxerim.

Wilhelmus dictus Wickham iacet hic nece victus,
Istius Ecclesiæ Præsul, reparauit eamq;.
Largus erat dapifer, probat hoc cum diuite pauper.
Consiliys pariter regni fuerat bene dexter.
Hunc docet esse pium fundatio Collegiorum.
Oxoniæ primum stat, Wintonieque secundum.
Ingiter oretis tumulum quicunque videtis,
Pro tantis meritis vt sit sibi vita perennis.

53. HENRICVS BEAVFORT.

PONtificum Romanorum tyrannis eovſq; his temporibus proceſſerat, vt Epiſcopatus non ſolum conferrent, ſed etiam pro libitu quibuſcunque auferrent, quod hac ratione plerunq; efficiebant: Invitos & quantumvis repugnantes, transferebant ad aliam aliquam ſedem, vnde ſæpenumero ne teruntium quidem illis vnquam proventuros ſatis habebant exploratum. Hoc pacto Archiepiſcopatum Eboracenſem extorſit ab Alexandro Nevillo Vrbanus 6. quem ad Archiepiſcopatum S. Andreæ in Scotia velit nolit tranſtulit, vnde nihil percipiens commodi, in ſumma omnium rerum inopia conſenuit. Sic paulo poſtea Thomam Merks Carliolenſem, idem Vrbanus & Ludovicum Bangorenſem Alexander 5. ad vmbraticos neſcio quos Epiſcopatus protruſerunt vt ſedibus ſuis deturbarent. Cum Ioanne Bokingamo Lincolnienſi paulo fortaſſis mitius actum eſt, quem per ſummam iniuriam, vel maxime renitentem, ad Epiſcopatum Lichfeldenſem voluit tranſferre Bonifacius nonus. Ille vero potius quam vim ſibi factam eſſe, omnibus non pateret clariſſime, vtroq; carere maluit, & indignis modis ſe tractari Deos hominesq; obteſtatus, Monachus factus cucullum Cantuariæ induit, vbi ſine Epiſcopatu Epiſcopus vixit ad mortem vſq;. Vidit interea in locum à ſe relictum ingeri, Henricum Beaufortium filium Ioannis Gandavenſis Lancaſtriæ Ducis ex Catharina Swinforda, (Henrici quarti poſtmodum Regis fratrem) anno 1397. Oxoniæ ſtuduit aliquandiù, cuius Academiæ (iam factus Epiſcopus) anno 1399. Cancellarius fuit. Verum Aquiſgrani plerunq; educatus, iuris vtrivſque ſtudio operam ibi dedit, donec multum adoleſcens, Epiſcopus ſic vti diximus creatus eſt. Lincolnienſi ſedi cum annos præfuiſſet ſeptem, Wickhamo defuncto ſufficitur Regis fratris ſui opera. Anno deinde 1426. Iunij 23. Cardinalis tt. S. Euſebij renunciatus eſt, & galerum magna cum ſolennitate Caliſiæ accepit delatum Martij 25. ſequenti. Homo frugi, ne dicam deparcus, & inde opulentus ſupra modum. Henricus quintus Rex, paulo ante exitum, per

1405. *Hen.* 4. 5.

continua maximaq; bella ære alieno ingenti contracto; in opes Eccleſiæ (quæ id temporis ad ſummum pervenerant) oculos cœpit conijcere. Neque deerant permulti, qui ex ſpolijs eiuſdem inopiam ſuam ſublevaret, hortarentur. Quapropter Præſul hic noſter (qui Divitis Cardinalis Elogio plurimum innoteſcit) vt huic malo tum primum pullulanti obviam iret, viginti librarum millia ex ſuis loculis deprompta, nepoti Regi mutuo dedit. Martinus quint° Papa, bellum contra Bohemos geſturus, quod tyrannidis Pontificię iugum excuſſiſſent; hunc Cardinalem conſtituit Legatum ſuum, ita nimirum appellare placuit, quem revera copiarum ſuarum ducem & Imperatorem conſtituit. In huiuſce expeditionis ſumptus, omnium Eccleſiaſticarum proventuum decima à Clero conceſſa eſt. Copijs ea pecunia conductis ad 4000. per Galliam (vbi contra patriæ ſuæ hoſtes rem fortiter ſatis aliquandiu geſſit) in Bohemiam penetravit anno 1429. Inde poſt aliquot menſium moram revocatus à Pontifice; hominis cum non inſtrennui, tum egregie prudentis laudem reportavit. Vix dum ex ephebis egreſſus, ſane antequam initiaretur ſacris ordinibus, filiam genuit nomine Ianam ex Alicia, Richardi Arundelliæ Comitis filia, Archiepiſcopi Cantuarienſis ſorore, quam poſtea deſponſavit Edwardo Stradling è Comitatu Glamorganenſi Equiti aurato, Ioannis Stradling Baronetti atavo; cuius vtrum eruditionem egregiam aliaſque animi virtutes regio ſanguine dignas an erga me ſummam benevolentiam, neſcio magis ſuſpicerem ac exoſcularer, niſi quæ reip. proſunt privatis commodis anteferenda perſpicerem. Ad ſenium vero quamprimum cœpit vergere Cardinalis hic noſter, in Eccleſię ſibi commiſſæ curã totus incubuit, niſi quatenus reip. gerendæ neceſſitas, ab Eccleſiaſticis ad politica invitum nonnunquam revocarunt. Inter alia bona opera ab illo præſtita, memoratur præcipue Xenodochium ſiue noſocomium prope illud S. Crucis Wintoniæ quod prædijs dotavit, annuas 158. libras & 12.s. atq; denariorum 4. reddentibus, ac inſuper tranſferri ad id curavit, quicquid ad Collegium de Fordingbridge ſpectaviſſet. Alebantur in eo Præſes (Magiſter appellatus) capellani 2. pau-

pauperes 35. & mulieres quę eos curarent ęgrotos 3. Obijt Aprilis 11. 1447. cum Episcopatui Wintonienſi annos præfuiſſet 43. à tempore vero quo primum conſecratus eſt annos quinquaginta. Præter Thomam Bourchier, qui Pontificatus diuturnitate hunc vno anno ſuperavit, Anglorum opinor nemo tam diu conſecrationi ſupervixt. Conditus iacet in tumulo non ineleganti pone ſummum altare ad auſtrum verſus. Epitaphij vero pręter hæc verba nihil ſupereſt, *Tribularer ſi neſcirem miſericordias tuas.* Angliæ Cancellarium diverſis vicibus ter extitiſſe traditur; (ſemel nimirum per biennium dum adhuc Lincolniæ ſederet, & bis Wintoniæ, per annos primum quatuor, deinde iterum biennali ſpacio) necnon, Hieroſolymam vſque anno 1417. laborioſo iuxta ac periculoſo itinere profectum.

54. GVLIELMVS WAYNFLET.

VIr magnus & memorabilis ſucceſſit, Gulielmus Waynfletus, collegij Eatonenſis (tum nuper ab Henrico 6. rege fundati) præpoſitus, qui nouem fere per annos Angliæ fuit Cancellarius, videlicet ab Octob. 11. 1449. donec Iulij 7. 1458. paulo ante prælium Northāptonenſe vltro abdicauit, tradito Regi magno Anglię ſigillo. Filiº hic fuit natu maximº Rich. Pattin antiquę proſapię nobilis, & frater Ioan. Pattin Decani Ciceſtrēſis, ac Rich. Pattin qui Baſloæ vixit in Comitatu Derbienſi, vbi liberos reliquit, quorum poſteri quantum audio in illis adhuc regionibus reperiuntur. Hinc patet cognomen illi genuinum fuiſſe Pattini, Waynfleti aſcititium, ex more illius temporis Clericorum (à Monachis ac fraterculis donec ij in noſtra Anglia diſparuerint vſurpato) qui nomen plerunq; aſſumpſerunt ex loco vbi nati ſunt, ſicuti in Wickhamo alijſq; quam plurimis facile oſtenditur. Gulielmus iſte, ſiue Waynfletº, ſiue Pattinº, educatº eſt in Collegijs Wickhamicis, Wintoniæ primū, deinde Oxonij donec Ludimagiſter Wintonienſis ſcholæ cōſtitutº eſt, quam annos 12. moderatº; ab Henrico 6. Rege (cui hominis eruditio non vulgaris, cum pietate ac prudentia inſigni coniunctę ſatis erant perſpectæ) in Eatonenſis ſui collegij Præpoſitum aſcitus eſt. Conſecratus

1447. *Hen. 6. 26.*

est Iulij 30. 1447. & annos sedit 39. Temporis spacium sane quam longum; quo tamen à Beaufordo Bourchiero & alijs superatus est, qui pietatis monumenta posteris haud reliquerunt cum Waynfletianis vllo modo comparanda. Neq; tamen dubium est, maiora multo eum præstiturum, nisi bello illo intestino Eboracensium ac Lancastrensium toto fere præsulatus sui tempore exagitata Anglia, temporum infœlicitatę impeditus, voti sui compos esse nequiverit. Patronum suum Henricum 6. post plurimas acceptas clades, deserere tamen nunquam sustinuit. Illo igitur devicto, ac tandem in carcere indigna nece affecto; Victor Edwardus 4. cui erat exploratum quanta fidelitate Hẽrico hosti suo adhęsisset, alieno semper fuit erga illum animo. Temporis tamen spacium tam longinquum & opulentissimi Præsulatus redditus, facultatem illi suppeditarunt, Collegij Magdalenensis Oxoniæ instituendi, cui, in toto Christiano orbe haud temere reperias aliud conferendum, si magnificentiam structuræ, reddituum amplitudinem, politiam & administrationem, ac denique omnium partium inter se mutuam concinnitatem, spectemus, quas in alio quoquam coniunctas tam præclaras, vt omnibus numeris perfectius liceat dicere, nullibi quantum auguror invenias. Hic tantus vir mortalitatem exuit Augusti 11. 1486. cum magna sua lætitia, regnum, Lancastrensi familiæ in Henrico Septimo restitutum vidisset. Ita vt inter tempus consecrationis Gulielmi Wickham ac istius Præsulis obitum, anni intercesserint, quam 119. non pauciores. Conditus iacet in tumulo qui est è regione monumenti Beaufortio positi, cui etiam forma (quantum memini) haud dissimilis. Epitaphij vero (quod me male habuit) nihil ibi potui reperire. Sed ista quid ego memoro? monumentum habet ære perennius, Collegium antedictum; & multorum Epitaphiorum instar, vitam eius, ceu vero nomine appellandam παλιγγενεσιαν, à Gulielmo Buddeno legum doctore Collegij sui alumno eloquentissime descriptam.

55. PETRVS COVRTNEIVS.

NOuembri menſe anni 1477. conſecratus eſt in Epiſcopum Exonienſem, Petrus Courtneius, Philippi Courtneij de Pouderham equitis aurati filius, & Elizabethæ, quæ Walteri Baronis Hungurfordi fuit filia, Legum Doctor Paduæ creatus, ſed Oxonię incorporatus. Qui ſub exitum anni 1486. ad Winton. ſedem tranſlatus eſt. Campanile quod eſt ad aquilonarem Exonienſis Eccleſiæ partem non dum abſolutum, magnis impenſis perfecit & nola prægrandi inſtruxit, quę propter pondus immenſum, ſine multorum hominum labore non poteſt pulſari, eamq; ob cauſam duplicem habet rotam funeſq; binas quarum ope circumagatur. Obijt Sept. 22. 1492. cum annos hic præfuiſſet ſex, & in Eccleſia ſua Wintonienſi ſepultus eſt. 1468. *Henr.* 7. 2.

56. THOMAS LANGTONVS.

QVando annum iam integrum ſedes vacaſſet, transfertur huc ab Eccleſia Sarisburienſi Thomas Langtonus, qui anno 1483. in Epiſcopum Meneuenſem conſecratus, poſt biennium Sarisburiam migrauerat. Wintonię ſedit annos 7. & Cantuarienſis deſignatus Archiepiſcopus, ante tranſlationem perfectam, peſte correptus interijt anno 1500. Capellam conſtruxit ab auſtrali parte Eccleſię ſuę Wintonienſis, in cuius medio, conditus iacet ſub marmoreo tumulo elegantiſſimo. Socius hic olim fuit Aulæ Pembrochianæ Cantabrigię, ac in eius rei memoriam craterem argenteum deauratum ponderis 67. vnciarum, Aulæ dedit prædictæ; his verbis inſculptum. *Thomas Langton Winton: Epiſcopus, aulæ Pembrochianæ olim ſocius, dedit hanc taſſiam coopertam eidem Aulæ 1497. Qui alienarit anathema ſit.* 1493. *Henr.* 7. 9.

57. RICHARDVS FOXVS.

QVo tempore Henricus Richmondiæ Comes Venetijs moram trahens, ab optimatum quamplurimis rogatus vt Angliam, per ſceleratiſſimum parricidam tyrannidis iugo miſere afflictam & oppreſſam, in libertatem vindicaret 1502. *Henr.* 7. 18.

dicaret sibi regnum asserendo, cui rei ille fœliciſſime poſtea dedit effectum: Vt tantæ molis negotio præſidium compararet, à Gallorum rege copias decreuit petere quibus tyrannum expugnaret. Lutetiam igitur accedens, Regi Carolo octauo rem tantum aperuit, & occupationū plenus alio ſe conferens, vt petitionem vlterius perſequeretur, reliquit Richardum Foxum tum Pariſijs agentem, qui Oxoniæ legū Doctor fuerat creatus, quanquam Cantabrigię incorporatus Aulæ Pembrochianæ Præſes, ſiue (vt loquimur) Magiſter euaſerit. Vtrum is iam antea Comiti innotuerit, vel tum primo ſtatim congreſſu prudentiam hominis inſignem habuerit perſpectam, me latet. Hoc certum eſt, quod idoneum iudicaret qui tanti momenti tractaret negotium. Neque vero opinione falſus eſt. Hic namq; ea rem geſſit ſolertia, vt breui temporis ſpatio ex animi ſententia confecerit omnia. Quapropter Comes regni poſtea potitus, huius officij memor, primum cuſtodiam illi demandauit priuati ſigilli, deinde Secretariū ſummū eum declarauit, & in numerum eorum aſciuit qui ſibi eſſent ab arcanis conſilijs, & promotionib⁹ Eccleſiaſticis paruo temporis ſpatio bene onuſtum reddidit. Interea vero eius conſilio domi, & foris, in legationibus obeundis opera plurimum vſus eſt. Regni anno ſecundo in Scotiam miſſus eſt ad fœdus ineundum cum illius gentis Rege. Vix inde reuerſus, ad Epiſcopatum Exonienſem per Courtneij tranſlationem vacantem poſtulatur. Ibi cum ſediſſet annos 6. ad Eccleſiam Bathonenſem ac Wellenſem, & inde poſt biennium Dunelmum transfertur. Sed neque hic figit pedem. Poſt ſexennium Wintonię tandem conſedit, vbi reliquum deinde ætatis in magna tranquillitate tranſegit. Rex ſiquidem longe prudentiſſimus, in illlus tamen conſilio vnice acquieuit, vt gratia & authoritate nemo vnquā apud ipſum fuerit validior. Inter multos quos illi detulit honores, haud poſtremo loco numerauerim, quod Henrico filio natu minori (qui poſtea Rex fuit) ſuſceptorem delegerit, qui ſacro fonte baptiſatum leuaret. Vna tandem res fœlicitatem hanc nimiam ad temperiem redegit, ne dicam euertit. Aliquot ante mortem annos oculis captus, ac cœcus, vixit. Vnde

uon

non procul abesse conijciens mortalitatis exitum, decreuit amicos sibi facere de Mammona iniquitatis, opes suas bene collocando. Ac primum quidem erat illi in animo cœnobium nescio quod condere, donec ab Oldamo Exoniensi Episcopo monitus (vt dicitur) plura iamdudum monachos possidere quam vt diù retenturos existimaret; mutata sententia, ad collegij structuram animum adiecit, quo nihil excogitari poterat vel reip. vtilius, vel sibi apud posteros honorificentius. Ita conditum est ab illo (magnam ad id opus pecuniam conferente Oldamo prædicto) collegium Oxoniæ quod Corporis Christi voluit appellari, nitore & elegantia paucis cedens, quodque patrum nostrorum memoria natum, multos tamen progenuit viros literis ac pietate insignes, interque alios, Iewellum Sarisburiensem Episcopum, & Ioannem Raynoldum, necnon etiam Polum Cardinalem aliosque. Dotatum est ab illo hoc collegium prędijs quę annuatim penderent (provt etiam hodie pendunt) 401. libras 8s. 11d. Anno deinde 1522. locum pueris instituendis magno sumptu construxit in arce oppidi Tauntonensis, cui ædificia adiecit Ludimagistro inhabitanda. Sed & Granthamę (vbi natum auguror) ædificia consimilia, ijsdemque vsibus destinata excitauit. Ecclesiæ suæ Wintonienſis, chorum, presbyterium & capellas adiacentes, testudine siue laqueari fornicato operuit, & fenestras vitro obduxit. Pariete exquisiti operis Presbyterium circumdedit, in fastigio illius collocatis ossibus multorum præsulum ac regum antiquorum, capsulis plumbeis inditorum, cum antea eorum tumuli Ecclesiam temere occupantes multũ deformarent. Aulæ Pembrochianę Cantabrigiæ aulæa quędam contulit. Cumque alia multa hauddubie pręstitisset memoratu digna, quę tamen ad meam notitiam non peruenerunt, dierum plenus migrauit ex hac vita, postquam Ecclesiam Wintonienſem annos 27. laudatissime rexisset, anno Christi 1528. Tumulatus iacet ab australi parte summi altaris, monumento parieti indito & inserto, vt vtrunque simul appareat constructum.

58.

58. THOMAS WOLSEIVS.

1530. *Henr.*8.32. DE Wolsæo qui succeſſit, hęc breuiter hic loci tradidiſſe ſufficiat; Epiſcopatus Tornacenſis (tum nuper ab Henrico 8. expugnata ciuitate) adminiſtrationem ad temp⁹eum habuiſſe, Lincolnienſem deinde factum Antiſtitem, ac poſtea Eboracenſem Archiepiſcopum, & Cardinalem tandem creatum anno 1515. quando prioribus non contentus, Epiſcopatum Bathonenſem & Wellenſem primum, eoque reſignato Dunelmenſem aſſumpſit in Commendā, (vt loquimur) ac illo etiam tandem relicto Wintonienſem, cui longo tempore inhiauerat, ſed longo tempore potiri nequiuit, anno non dum circumacto (Nouembris videlicet 29. 1530.) morte ſublatus.

59. STEPHANVS GARDINERVS.

1534. *Henr.*8. 26. QVatuor ferme annos Eccleſia Wintonienſis poſt Foxi obitum, Epiſcopo manſit deſtituta. Stephanus tandem Gardinerus legum Doctor & aulę S. Trinitatis Cantabrigię Præſes, Edmundoburgi in Comitatu Suffolcienſi natus, ad eius prę ſulatum Regis beneficio euectus, conſecratus eſt anno 1534. Annos poſtea quatuordecim exactis, videlicet Iunij 30. 1548. in arcem Londinenſem coniectus eſt, quod pridie dogmata quædam pro concione non expoſuiſſet ad crucem Paulinam, provt à Conſiliarijs Regijs ſibi fuerat imperatum. Deinde poſt biennium, quod reformationem tum inſtitutā in Eccleſia nollet probare, Epiſcopatu priuat⁹ eſt, & in vinculis retentus, quandiu vixit Edward⁹ ſextus Rex. Cæterum Maria regno potita, non ſolum liberatus eſt è carcere, ſed Epiſcopatui illico reſtitutus, & Auguſti 23. 1553. Anglię Cancellarius renunciatus. Interea vero Academiæ quoque Cantabrigienſis anno 1559. Cancellarius fuerat deſignatus. Vir fuit proculdubio haud indoctus (quod opera eius ſatis teſtantur) & ingento vltra quam expediret acri, eo niſi recti⁹ vſus fuiſſet. Pro odio quo veram religionem proſequutus eſt capitali, non ſolum multos bonos viros flammis tradidit abſumendos, verū & in hoc omnibus ingenij neruis incubuit,

vt

vt Elizabetham nuper Reginam quoquo modo tolleret è medio; frustra, dicens, folia decuti, ramusculos amputari; radicem hanc & hæreticorum spem vnicam excindendam ac stirpitus eradicandam, alias nihil eos acturos. Et sane nisi Maria Regina insigni pietate princeps, pro eo quo sororem amplectebatur amore, conatibus istorum obstitisset; fieri non potest quin prævaluissent tandem scelerata horum hominum consilia. Et quid nihilominus effeciissent, nisi hoc duce Dei summa prouidentia mature fuissent orbati, ambiguū est. In ipsa regia Westmonasterij podagricis doloribus absumptus interijt Nouemb. 12. 1555. immensa pecunia in loculis relicta (si verum est quod habet Balęus) quadraginta videlicet marcarum millibus, præter supellectilis pretiosissimæ magnam copiam. Corpus eius secundo Tamesi fluuio ad ædes suas Suthwercanas delatum plumbo inclusum ac tumulo lateritio ad tempus in Ecclesia vicina conditum; tandem Febr. sequenti currui imponitur atrato, vna cum statua defunctum ad viuum referente, mitra cæteroque pontificali ornatu induta, & Wintoniam deductum est per testamenti sui executores, Montacutum vicecomitem & Eliensem Episcopum. Ibi tumulo illatus est (provt ipse mandauerat) qui à septentrionali parte sūmi altaris visitur, tam forma quam situ Foxiano monumento (cui est è regione) respondens.

60. IOANNES POYNETVS.

GArdinero sic vt retulimus exauthorato sufficitur Ioannes Poynetus s: Theologię Doctor, qui Episcopus Roffensis tum nuper fuerat creatus. Hic in Cantia natus & in collegio Regio Cantabrigiæ educatus est. Rerum potita Maria, in Anglia nihil tuti sibi reliquum existimans, profugit in Germaniam, vbi iuuenis diem obijt Argentorati non dū quadragenarius, Apr. 11. 1556. Vir egregie doctus, quod abunde testantur opera ab illo tam Latinè quam Anglice edita. Græcam vero etiam linguam callebat ad amussim, Italicam quoque & Germanicam mediocriter. Mathematicarum porro scientiarum ad miraculum vsque peritus, Henri-

1550. *Edw.* 6. 4.

60

co octauo dicitur horologium sciotericum fabricasse, quod non solum horas vulgares ostenderet, sed diem etiam mensis, mutationes. lunares, & fluxus atque refluxus maris tempora. Ad hæc, magna vi dicendi præditus, per conciones aliquot egregias innotuit Regi etiamnum puero, cuius tamen singulari fauore ad has dignitates dicitur prouectus.

61. IOANNES WHITVS.

1556. *Mar.* 4. POst Gardineri mortem, Reginę fuit in animo, Cardinali Polo huius Episcopatus administrationem demandare; querenti nimirum, angustam sibi rem esse, neque Archiepiscopatus fructus sub Edwardo sexto vehementer imminutos, Cardinali pro dignitate alendo sufficere dicenti. Ioanues vero Whitus Lincolnienſis Episcopus, eo quod Wintoniæ natus & ibidem collegij Wickamici fuerat Gardianus, ad eum pręsulatũ importune anhelabat. Huic igitur ea lege ac conditione conceditur, vt Cardinali mille libras pendat quotannis dum viueret, & vno etiam anno testamenti eius executoribus post mortem. Cum annos vix tres sedisset, sub Elizabetha Regina exauthoratus & in ordinem redact⁹ est, quod reformationi institutę repugnaret, eoque promptuis quod in concione quadã quã habuit in funere Mariæ Reginę, cũ immodicis illã laudib⁹ extulisset, Elizabethæ regnãtis tam frigidam fecerit mentionem, vt palam esset vituperare maluisse si fuisset ausus, *homo* (vt inquit Camdenus) *meus vulgariter doctus, & poetica facultate, vt illa ferebant tempora tolerabilis.*

62. ROBERTVS HORN.

1560. *Eliz.* 30. FEbruarij 16. 1560. Robertus Hornus, natus in Episcopatu siue comitatu Dunelmensi, educatus in collegio S. Ioannis Cantabrigię, & sub Edwardo 6. Dunelmensis Eccleſię Decan⁹, ex Germania tum nuper reuersus, vbi Maria regnante vixerat in exilio, in Episcopũ Wintonienſem consecratus est. Sedit annos prope 20. In ædibus suis Suthwercanis Londini obijt, & in sua Ecclesia prope pulpitum iacet tumulatus sub marmore, cui hęc verba reperi inscripta.

Robertus

Robertus Horn Theologiæ Doctor eximius, quondam Christi causa exul, deinde Episcopus Winton: pie obiit in Domino Iun. 1. 1589. Episcopatus sui anno decimonono.

63. IOANNES WATSON.

PAulo postea quam ille fato suo functus est, Ioanni Watson, huius Ecclesię curam Regina demandavit, ad quam ille consecratus est Sept. 18. 1580. Sepultus est è regione antecessoris, marmore tectus, in quo hæc verba leguntur: 1580. *Eliz.* 23.

D. Ioannes Watson, huius Ecclesiæ Wintō: Præbendarius, Decanus, ac deinde Episcopus, prudentissimus pater, vir optimus, præcipue erga inopes misericors, obiit in Domino Ianuarij 23 anno ætatis suæ 63. Episcopatus quarto 1583.

64. THOMAS COVPERVS.

THomas Couperus S. Theologiæ Doctor successit, à Lincolnienſi sede translatus. Educatus est Oxoniæ in collegio Magdalenensi; & in schola collegio adiuncta aliquandiu Ludimagister, factus est patris mei in Decanatu ædis Christi successor, tumque Febr. 24. 1570. in Episcopum Lincolnienſem sacrat° est. Wintoniæ sedit annos 10. Excessit è viuis Apr. 29. 1594. Ea vir grauitate, eruditione vitæque sanctimonia, vt in eius laudum campum excurrere gestiat mihi animus. Sed instituti mei ratio id non patitur. 1584. *Eliz.* 27.

65. GVLIELMVS WICKHAMVS.

GVlielmus Wickham, collegij Regij Cantabrigię quandoq; socius, dein socius itidem Eaton. collegij, Windesorensis Ecclesiæ Præbēdarius, & Lincol. Decanus, in vtroq; Episcopatu Coupero successit. Episcoporum Wintonienſiū nemo tam paruo tempore ea dignitate potitus est. Lincolnia translatus sub exitum Martij mensis 1595. calculo sublatus interijt Iunij 12. sequenti, cum per dysuriam clausa vesica 14. dierum spatio lotium non reddidisset. 1595. *Eliz.* 38.

66.

66. GVLIELMVS DAYVS.

1595. *Eliz.* 39. GVlielmus Dayus qui educationem sortit⁹ est sicuti antecessor in collegio Regio Cantabrigiæ, (vbi anno 1557. munus obijt procuratorium) ex Decano Windesorensi & collegij Eatonensis Præposito fit Wintonienſis Episcopus, Ianuarij 25. 1595. consecrat⁹; & diuturnitate sedendi Wickhamo haud multùm fœlicior, Septembrem mensem proxime sequentem non excessit. Hic frater fuit Georgij Daij qui ante quadraginta annos Ciceſtrensis Episcopus sub Maria Regina mortem obierat. Ac istum ferunt Cantabrigię bonis literis tunc operam nauantem, petijsse à fratre, vt ad libros emendos & alia necessaria subministranda pecunia aliquantula ipsum iuvaret; Episcopum vero (qui fratrem à Pontificia religione alienum nouerat) respondisse, æquum non esse vt hostis Ecclesiæ ex bonis Ecclesiæ aleretur, adeoque, ne teruncium largitum.

67. THOMAS BILSONVS.

1597. *Eliz.* 40. THomas Bilsonus S: Theologiæ Doctor, Wintonienſis collegij Gardianus, qui in collegijs Wickamicis vtrisq; fuerat educatus, hoc nimirum Wintonię, illo vero Oxonię, in Episcopum Wigornienſem consecratus Iunij 13. 1596. cum ibi vix duos annos sedisset, Wintoniam transfertur 1597. (vbi in hodiernum vsq; diem viuit) & sub ipsum tempus quo à me hæc scribuntur, in honoratissimũ illorum cœtum adscitus est qui Principi nostro sunt ab arcanis cõsilijs, vir grauissimus & quantus Theologus, si quenquam lateat, libros petat ab illo doctissime conscriptos.

Episcopatus Wintonienſis secundum æstimationem Regiſtrorum fiscalium valet hodie annuatim 2491. li. 9. s. 8. d. ob. q;. *In primo vero ingreſſu reddebat Papæ ab vnoquoque Episcopo* 12. *millia ducatorum.*

DE

EPISCOPI ELIENSES.

ANnæ (orientalium Anglorum Regis) filia Etheldreda (cuius nomini Eccleſia Cathedralis Elienſis dedicata eſt) duos habuit maritos, Tumbertum orientalium Anglorum Principem (qui illi in dotem inſulam contulit Elienſem) ac eo poſt 3. coniugij annos defuncto, Egfridum Northumbriæ Regem, cum quo concorditer vixit annos 12. Tandem tamen commeatu ab illo impetrato, mundique vanitatibus longum valere iuſſis, quo ſic viueret vti Deo placituram ſperaret, in inſulam ſuam Elienſem reuerſa eſt, ibique monaſterio ſeſe abdidit. Ethelbertus Cantiæ Rex ibi loci eccleſiam condiderat, ex Auguſtini conſilio ante annos tum 70. anno videlicet Chriſti 607. Hanc, cum non reficeretur, iam tum fatiſcentem & ruinæ proximam, reparauit illa, & auxit anno 677. (Wilfrido quidem cõſulente Archiepiſcopo Eboracenci, ſed pecunias conferente Aldulpho mulieris fratre, Orientalium Anglorum rege) & in monialium cœnobium conuertit, quarum ſeipſam conſtituit Abbatiſſam. Poſt eam Sexburga ſoror eius, vxor Ercomberti Cantiorum regis in eodem loco Abbatiſſa conſenuit. Illi ſucceſſit Ermenilda filia quæ fuerat vxor Wulferij Regis Merciorum; & hinc deinde aliæ atque aliæ, per ducentorum annorum ſpacium, donec per Danos Inguarem & Hubbam, Chriſtianæ religionis hoſtes acerrimos, monialibus fugatis, ipſum monaſterium euerſum eſt. Locum tandem per multos annos deſertum, octo ſacerdotes occuparunt, quos Ethelwoldus Wintonienſis Epiſcopus per vim eiecit (vti antea diximus) vna cum coniugibus liberiſque. Is totam inſulam ab Edgaro rege parua pecunia coemit, & Abbate monachiſque ibi collocatis, multa impetrauit priuilegia. Abbatum primus conſtitutus eſt Brithnodus Præpoſitus Wintonienſis, anno 970. qui necatus dicitur ab Elſti-

cha

cha Edilredi Regis vxore ſubulis ſub alis perfoſſus, quod tanquam Actæon, magicis artibus in nemore quodam incumbentem conſpexiſſet. Secundo loco Abbas fuit Elffius; tum Leoſinus, poſt illum Leofricus, ac deinde Leoſſinus alter. Hic Rege annuente villas monaſterij elocauit, ea inita ratione, vt ij quibus eæ eſſent elocatæ, monaſterio de commeatu per totum annum proſpicerent. Shalford videlicet pro duabus hebdomadis, Stapleford pro vna, Littleburia pro 2. Triplaw pro duabus, Hawſton pro vna, Newton pro vna, Melburn pro duabus, Grantſden pro duabus, Toſten pro vna, Cotnam pro vna, Wellingham pro vna, Ditton pro duabus, Horningſey pro duabus, Stenchworth pro duabus, Balſam pro duabus, Cathenho pro quatuor diebus, pro tribus vero diebus Swanſham, Spaldwich pro duabus hebdomadis, Somerſam pro duabus, Blunſham pro vna, Colne pro vna, Horthirſt pro vna, Drinkſton pro vna, Ratſden pro duabus, Hackham pro duabus, Berking pro duabus, Needing pro vna, Wederingſeat pro vna, Bickhã pro duabus, Pulham pro duabus, Thorp pro duabus, Dirham pro duabus, Norwald pro duabus, & denique Feltwell pro duabus. Merhamenſibus iniunctum vt ad eccleſiam quandam in Norfolcia pecuniam aliaq; neceſſaria deferrent, vnde commeantes ad monaſterium, vel inde proficiſcentes, hoſpitio commodo poſſent excipi. Wilfricus Abbas ſextus emit mannerium de Bereham, pro 25. marcis aureis. Thurſtani Abbatis ſeptimi tempore, Saxonum nobilium quamplures inſulam munierunt contra Regem Gulielmum qui tum nuper Angliam ſubegerat. Ille igitur, Walteri Herefordenſis atque aliorum conſilio, omnes fructus prædiorum ad eccleſiam Elienſem ſpectantium quæ extra inſulam ſita eſſent, militibus ſuis conceſſit. Saxones vero, poſtquam ſeptem totos annos inſulam propugnaſſent, partim ſe dediderunt, partim vero fuga ſibi conſuluerunt; tumque locus in poteſtatem ceſſit Regis victoris. Delirant Reges, plectuntur Achiui. Miſeros monachos, nobilium iſtorum culpam luere oportet. Vt prædijs ſuis, & antiquis priuilegijs reſtituantur, dant Regi nnmeratis pecunijs mille marcas. Vt pecuniam conficiant, quicquid

quid haberent argenti, siue cælati, siue alias ad ornamenta Ecclesiæ spectantis, diuendunt. Rex porro metuens ne in tam munito loco simile sibi periculum crearetur posthac, præsidium ibi reliquit quadraginta militum ab ijs alendum, qui inde non recesserunt, donec ab ipso post quinquennium, vt alibi rem gererent auocarentur. Abbas octauus fuit Theodwinus, Godfridus nonus, Simon vero decimus. Richardus filius Comitis Gilberti tum vndecimo loco Abbas creatus est.

I. HERVAEVS.

AD id opulentiæ monasterium Elienſe iam creuerat, vt perciperet annuatim mille & quadragintas libras, quæ tunc temporis, siue auri, siue argenti pondere (ausim dicere) libras pecuniæ nostræ modernas quaternas millenas superabāt. Ex illis mille & quadragentis, trecētas libras monachis dabat Richardus, reliqua seruabat sibi. Iste igitur, pro generis claritudine opumque affluentia animos attollens, Episcopo Lincolnienſi (in cuius dioceſi Elienſis insula sita erat) subesse dedignari cæpit, & ex Abbate Episcopus fieri cupiens, hos ambitioni suæ prætextus obtendit: Dioceſim Lincolnienſem magnitudine sua laborare, neque ad tam amplæ regionis gubernationem vnum quempiam sufficere. Minuendam igitur & in plures distribuendam, si forte Ecclesiæ possint reperiri nouis sedibus idoneæ. De Elienſi non ambigendum, quæ cum structuræ magnificentia nostratium paucis cedat Abbati reddat annuatim quantum suis Episcopis binæ ternæue sedium Anglicanorum nonnullæ. His rationibus additis muneribus, facile permotus est Rex, vt non solum mutationi huiusmodi consentiret, sed Papam etiam rogaret vti suo calculo eam vellet ratam habere. Res iam erat confecta, neq; tamen Richardus voti compos factus est. Cum iam iam esset consecrandus, morte intempestiua sublatus interijt. Episcopus Lincolnienſis interea, huic nouo hospiti, adlatrabat donec offa obiecta bene opima conticuit. Ad resarciendum damnum sibi inferendum, Rex de alieno corio ludens, largitus est illi, & successoribus tria manneria ad Ecclesiam 1109. *Henr.* 1. 10.

Elienſem huiuſque ſpectantia, nimirum Spaldwich, Bicclesworth & Bokden. Ad hæc, vt amiſſis hijs mannerijs, Epiſcopales redditus, illis Abbatum ſuperiorum nihilo eſſent exiliores, hæc ratio excogitata eſt: Monachorum numerum (qui hactenus quadragenarius fuerat) redegerunt ad tricenarium. Sed Richardo (vt diximus) defuncto, Henricus Rex monachis conſentientibus Heruæum quendam dedit Epiſcopum, qui Bangonenſi nuper ſedi præfuerat, ſed quando illi cum Wallis haud bene conueniret, in Angliam nouas ſedes quæſitum venerat. Tranſlatus eſt anno 1109. ſedit annos 22. & Auguſti 30. 1131. migrauit ab hac luce.

2. NIGELLVS.

1133. *Henr.* 1. 34. POſt mortem Heruæi vacauit Epiſcopatus per biennium Maij deinde 28. 1133. Nigellus, Rogeri Sarisburienſis Epiſcopi nepos, in hac ſede dicitur collocatus. In ciuitatem ſuam Elienſem magno cum gaudio exceptus eſt. Obuiam itum eſt illi ab omni clero cum proceſſione, & in omnibus vicis qua erat tranſiturus, domus viſebantur aulæis ac tapetibus coopertæ. Propterea quod illius opera ac conſilio Principes vterentur plurimum, munia paſtoralia pro officio ipſe nequiuit obire; eamque ob cauſam Epiſcopatus omnem adminiſtrationem alteri commiſit, videlicet Ranulpho cuidam, monacho quandoque Glaſtonienſi (ſed qui cucullum abiecerat) homini auaro, & nequam. Nigellus vero pro eximia fidelitate erga patronũ Henricum primum & poſteros eius, magnopere ſuoque merito laudatur. Cum Stephanus Bleſenſis Comes, contra iuramentum Henrico Regi præſtitum, regnum Matildi debitum (Henrici filiæ) occupaſſet; induci nunquam potuit vt illam deſereret; & quod illius partibus ſemper adhæreret, à Stephanianis multa paſſus eſt. Qua de re vide plura in Rogero Sarisburienſi. Sed tempora tandem affulſerunt illi lætiora, Henrico Matildis filio ad regnum euecto. Vnde facultatem nactus eſt, Canonibus regularibus Hoſpitale ſtatuendi vbi loci nunc ſitum eſt collegium D. Ioannis Cantabrigiæ, cuius fundatio bis mutata eſt; primum per Hugonem Norwold iſtius Nigelli poſt centum annos

ſucceſ-

successorem, qui studiosos aliquot ibi collocauit vt vna cum Canonicis degerent, prædijs assignatis quibus alerentur; ac deinde per Margaretam Richmondiæ comitissam Henrici 7. matrem, quæ partim ipsa adhuc superstes, partim per testamenti executores, construxit de nouo & ampliſſime dotauit, quod iam propter alumnorum multitudinem structuræq; recens amplificatæ magnificentiam, inter primaria Cantabrigiæ Collegia merito recensetur. Præfuit Nigellus huic sedi annos 46. & mortem obijt Maij 29. 1169. Per triennium antequam moreretur, cum paralysi conflictatus, & grabato perpetuo affixus, nusquam nisi famulis baiulantibus processit. Sepultus dicitur ante altare S. Crucis, quod vbi loci situm fuerit me latet. De illo vide plura apud Richardum Londinensem Episcopum, qui filius eius perhibetur.

3. GALFRIDVS RYDALL.

PEr totum quinquennium sedes tum vacauit. Octobris vero 6. 1174. Galfridus Ridall Archidiaconus Cantuariensis ad eam cõsecratus est. Homo arrogantis ingenij & parum comis, vnde Superbi agnomen meritus. Magnam impendit pecuniam in structura occidentalis partis Ecclesiæ suæ & campanile vtrunque fere vsque ad pinnas a fundamentis excitauit. Intestatus decessit Wintoniæ Aug. 21. 1189. quatriduum antequam Richardus primus coronatus est, relictis in loculis 3060. marcis argẽteis, & aureis insuper 205. quam omnem pecuniam Rex abstulit, ad coronationis sumptus perferendos. Sedit annos 14. menses 10. ac dies 15. 1174. *Henr.* 2. 21.

4. GVLIELMVS LONGCHAMP.

VLtimo die Decembris anni prædicti, Gulielmus de Longo-campo Angliæ Cancellarius, in Episcopum Elienſem consecratus est. Qui apud Richardum Regem magna gratia ac authoritate præpotens, propter plurimas animi virtutes hac potentia videri poterat non indignus, nisi virtutibus vitia & plura & maiora præponderassent. Quando inclytus ille Rex ad Terræ Sanctæ expugnationem profectus est, constituit illum (antea Cancellarium) meridionalis partis 1189. *Ric.* 1. 1.

Angliæ ſummum Iuſticiarium, nec non regni ſe abſente Protectorem. Et ne quicquam illi authoritatis deeſſe videretur, à Rege rogatus Papa, Legatum ſuum illum deſignauit, ſed non antequam ipſi mille eam ob rem numeraſſet libras. Verum eſt quod dici ſolet, magiſtratus iudicat virum. Is qui ante fortunam omnibus viſus eſt magna non ſolum prudentia, ſed humilitate etiam præditus; ad hoc potentiæ & authoritatis euectus, multa protinus cœpit agere, non inſcite ſolum & imprudenter, ſed arroganter etiam & proterue; atque ita, vt ſimul imperitiam proderit & rerum gerendarum inſcitiam, atque animum tam crudelitate & auaritia inquinatum, quam ſuperbia & elatione turgentem. Id quod vitio illi vertunt præcipue Monachi hiſtoriarum ſcriptores, (per Legatinam poteſtatem conuocata Londini ſynodo; ad petitionem Hugonis Couentrenſis Epiſcopi, Eccleſiâ illâ Monachos pepuliſſe, & ſeculares clericos ibidem collocaſſe) mihi non ſolum non diſplicet, verumetiam ſuſpitionem affert, hominem de rep: non male meritum, ab infenſis illis, plurimis calumnijs oneratum, multis criminibus ingeſtis, quæ aut à veritate fuerunt aliena, aut recte poterant excuſari. Certe Petrus Bleſenſis in epiſtola ad Hugonem Epiſcopum antedictum perſcripta, vbi hominem increpat tanquam huic Epiſcopo parum æquum, ne dicam inuidum & malevolentem, *Epiſcopum* appellat *dilectum Deo & hominibus*, ac laudem illi tribuit *viri ſapientis, amabilis, generoſi, benigni & mitis, & in omnes liberalitates effuſi, &c.* Sed accuſatores iſtos audiamus: Quos miniſtros Rex ipſe diſcedens certis muneribus deputarat, hos (inquiunt) ille loco mouit, alioſque pro libitu ſubſtituit. Galfridum Eboracenſem Archiepiſcopum & Regis fratrem naturalem, quo primum tempore conſecratus in Anglia appulit, captum, ac ab ipſo altari Eccleſiæ S. Martini Doueriæ pertractum, detruſit in carcerem. Ioannem Regis fratrum legitimum (qui poſtea etiam ipſe Rex fuit) multis affecit contumelijs, Plebem intolerandis oneribus grauauit, ſolitus iter facere non ſine mille & quingentis iumentis, & in cœnobio aliquo hoſpitari, vbi ſumptu ingenti Monachorum oportuit illum excipi. Imo in toto Regno non fuit

Eccleſia

Eccleſia aliqua vel Cathedralis, vel comentualis cui non fuerit aliquo modo oneroſus. Sed quid loquimur Eccleſias? Opes vniuerſi regni ipſe & miniſtri ſui tanquam vorago inexplebilis abſorpſerunt. Sic Matthæus Pariſ. E plebe vix cuiquam balteus argenteus eſt relictus, mulieri monile aut armillæ, aut nobili annulus in digito geſtandus. Cancellarius autem villas & prædia paſſim coemit, & Abbatias ac Sacerdotia pro libitu diſpoſuit, vnde famulos & propinquos ſuos ingentibus diuitijs cumulauit. Inter cæteras eius ineptias, conatum ferunt Turrim Londinenſem ingenti ſumptu; ſed irrito labore aqua è Thameſi deducta circumfundere conatum. Hæc & alia huiuſmodi in circulis paſſim iactata, vera fuerint ſiue falſa, magnam certe inuidiam ipſi apud plebem creauerunt. Cuius rei ille non ignarus, optimatibus conuocatis, coram illis obiectorum criminum pleraque ſic diluit. Miniſtros à Rege conſtitutos ideo dixit loco mouiſſe, quod conqueri populares paſſim animaduertiſſet, pro vno Rege, iam multos tyrannos ceruicibus ſuis graues imminere. Alios quidem impoſuiſſe ſeſe, ſed qui ex ipſo toti penderent, vt quamuis illi rem gerere viderentur, ipſe tamen reuera omnia ſolus adminiſtraret. Ad comitem Ioannem quod attinet; res nouas molitum, ne ipſe quidem poterat inficiari. Quod etſi non feciſſet, illius tamen omnia conſilia ſuſpecta merito habenda, ne ſi forte Regi aliquid humanitus contigiſſet, Regnum ſibi conaretur aſſerere: Arthuro fratri eius natu maiori quanquam in Britannia abſenti, ſuperſtiti tamen debitum. Archiepiſcopo Eboracenſi ipſum Regem interminatum, ne ante tres annos exactos in Anglia pedem poneret; idque Regi ab Archiepiſcopo promiſſum, imo & iuramento confirmatum. Se nihilo ſecius de capiendo illo ne quicquam mandaſſe, iureiurando fidem facere paratum, quod etiam poſtea ab illo præſtitum. Tributa exacta, magna quidem illa eſſe, ſed qualia tam magnum bellum merito poſtulet. Neque vero vel ea in re, vel alia vlla, quæ paulo maioris eſſet momenti, aliquid ipſum mouiſſe, ſine iuſſu & authoritate regia. Hæc illius apologia inuidorum ora (ne dicam calumniatorum) ita non obturauit, quin quærelæ paſſim in-

numeræ ad Regem aduerſus illum deferrentur. Quapropter, quo populum continuis exactionibus grauatum aliquatenus Rex placaret, in ordinem hunc cenſuit redigendum. Cumque haud commode cecidiſſe videret, quod tantam vni poteſtatem detulerit; exauthorato ſucceſſorem dat Guielmum Archiepiſcopum Rothomagenſem, ſed collegis etiam aliquot adiunctis. Ad hæc nunciata, inimici eius in immenſum gaudium elati; & tempus ſe iam nactos oportunum rati, vindicta animum explendi; ſynodum Londini curant conuocandam, & ibi Elienſem modo regni protectorem excommunicandum propter vim Archiepiſcopo Eboracenſi illatam, illis porro omnibus eodem anathemate percuſſis, qui huiuſmodi facinoris fuiſſent, ſiue authores, ſiue quoquo modo adiutores. Hac illi quamprimum innotuiſſent, grauiora veritus, de profugiendo cœpit illico cogitare: Verum non ignarus quanto cum periculo iter eſſet facturus, ſi de conſilio eius inimici aliquid inaudiuiſſent; ad dolos conuerſus, fæminino habitu mulierem mentitus, ad mare ſe contulit; vbi cum nauem conſcenſurus ſederet in littore, vlnam dextra tenens, in ſiniſtro cubitu telam portans; nauta neſcio quis libidinoſus ſcortum ſe nactum arbitratus, impudentius ei cœpit illudere. Cui cum nihil poſſet reſpondere, quod Anglicanæ linguæ omnino eſſet ignarus; aliunde etiam, neſcio qua ſumpta coniectura, ſuſpicari ſubijt (id quod res erat) in muliebri habitu virum latere. Quapropter vocatis aliquot fœminis, author illis eſt, vt peplũ quo os homini fuit obductum vi eriperent. Tumque loqui coactum, ex maſcula voce vultuque virili (tametſi barbam raſiſſet) ementitum ſexum agnoſcentes, ſublato clamore, magnus hominum fit concurſus, inter quos agnitus, pro odio quo plebs illum proſequuta eſt immenſo, parum abfuit quin diſcerperetur. Certe humi deiectus, multis affectus verberibus, conſputus & omni verborum opprobrio exagitatus, à magiſtratu Doueriano (Doueriam enim nauem conſcenſurus fuerat profectus) è furentium manibus ægre ereptus, in carcerem compingitur, famulis ſuis vt ab illis etiam ipſum liberarent fruſtra ſatagentibus. Operæprætium iam eſt videre, quomodo

modo ille qui ante paucos menſes tanquam ſemideus neſcio quis ab omnibus colebatur, & à procerum filijs ac nobiliſſimis quibuſque ſtipatus incedebat, qui neptibus eius & ſanguine propinquis matrimonio iungi pro magna fœlicitate ducebant; vt, quid dico gratiam inijſſe apud eum? ianitoribus eius aut miniſtris innotuiſſe pro re non parua æſtimatum fuerit: Hic (inquam) ſic deiectus, neminem habuit, qui vel verbis eum tueretur, aut eius gratia vel digitum moueret, quo à præſentibus ærumnis eripi poſſet, aut liberari. Ioãnes Comes (cuius conatibus ſceleratis viriliter reſtiterat) neſcio quid atrocius in illum moliebatur: Neque ſane quiſquam erat potentiorum qui ipſius gratia multum obniteretur. Præſulum plerique (quorum etiam non pauci animo erga illum alieno extiterunt) ordinis Epiſcopalis reuerentia ducti, adlaborare non deſtiterunt, donec cuſtodia liberum curaſſent emitti. Qui his ærumnis eluctatus & ſui iuris factus, in Normanniam (vbi natus eſt) mox traiecit, ibique donec Rex reuerteretur, conſedit. Innocentiæ hominis argumentum eſt profecto non leue, quod Rex (quem peccata eius non poterant latere) familiaritate eius & conſilio reuerſus non minus vteretur, quam ante profectionem, & ad vltimum vſque halitum, magno amore eum proſequeretur. Anno 1197. Legatus ad Pontificem miſſus vna cum Epiſcopo Dunelmenſi, ægritudine correptus, Pictauiæ diem clauſit extremum, Ianuarij penultimo, cum annos ſediſſet ſeptem atque vnum inſuper menſem, & in Monaſterio quodam ordinis Ciſtercienſis dicto Pimi tumulatus eſt.

5. EVSTACHIVS.

PEr annum integrum, & paulo amplius ſedes tum vacabat. Nono die Auguſti Longocampi mortem inſequente, Euſtachius Decanus Sarisburienſis, Regis (vt loquitur Houedenus) Vicecancellarius, in Epiſcopum electus eſt, ſed non conſecratus vſque ad quartam dominicam quadrageſimæ quæ electionem eius ſequuta eſt. *Vir* (inquit Florilegus) *literatura tam humana quam diuina inſignis*. Vnus ex illis is 1198. *Ric.* 1. 10.

fuit qui excommunicationem à Pontifice contra Ioannem Regem effulminatam promulgarunt, & vniuersum regnum interdicto suppoſuerunt. Ob quod facinus, iracundiam Regiam (nec sine causa) veritus, in exilium sponte profugit, anno nimirum 1208. Post quinquennium Pontifici Rege reconciliato, revocatus est, anno videlicet 1213. & non multo tempore supervivens, deceſſit Redingi Febr. 3. 1214. Ædificium ab occidentali parte Eccleſiæ ſuę quod Galilęa vulgo nuncupatur, ab illo ferunt conſtructum.

6. IOANNES DE FONTIBVS.

1219 *Hen.* 3. 4. DEfuncto Euſtachio in ſucceſſorem eligitur Galfridus de Burgo Archidiaconus Norwicenſis, Huberti de Burgo Cantiæ Comitis & Angliæ capitalis Iuſticiarij frater. Sed ante huius electionis publicationem, electus est etiam à Monachis Robertus quidam Eboracenſis, qui fructibus Epiſcopalibus sine conſecratione incubans, per annos totos quinq; Sacerdotia contulit, aliaq; cuncta pro libitu tanquam Epiſcopus diſpoſuit. Papa tandem vtraq; electione caſſata, Ioanni Abbati de Fontibus Epiſcopatum contulit, viro ob egregiam pietatem apud hiſtoricos noſtros celebri, qui conſecratus Martij 8. 1219. Downhamiæ deceſſit Maij 6. 1225. Angliæ is fuit Theſaurarius per quinquennium, & ſepultus dicitur in Eccleſia ſua ante Altare D. Andreæ dicatum.

7. GALFRIDVS DE BVRGO.

1225 *Hen.* 3. 10. IOanne defuncto, Galfridus de Burgo antedictus, repetita electione Epiſcopus iterum declaratus, conſecratus est in feſto D. Petri 1225. De illo Polydorus Virgilius eodem vtitur elogio, quo de anteceſſore eius Weſtmonaſterienſis hominem dicens, in divinis pariter & humanis literis eruditum. Ducentas acras ſoli paludoſi Monachis ſuis Elienſibus contulit. Præfuit annos circiter 4. & Maij 17. 1229. decedens, ab auſtrali parte chori in Eccleſia ſua ſepulturam ſortitus eſt.

8.

8. HVGO NORWOLD.

HVgo Norwold S. Edmundi Abbas ſucceſſit, & conſecratus eſt vna cum Richardo Cantuarienſi & Rogero Londinenſi Epiſcopo, per Iocelinum Bathonenſem & Wellenſem Antiſtitem, in feſto Trinitatis 1229. Iunij videlicet 10. Multum hic laudatur, tanquam pauperibus valde munificus, & egregie præterea hoſpitalis; quod iure quis miretur qui ſpectaverit, quantam pecuniæ vim profuderit in Eccleſiæ ædiumq; ſuarum ſtructura. Presbyterium à fundamentis excitavit, & Campanile ex materie curavit fabricari iuxta Galilæam in Occidentali parte Eccleſiæ ſuæ. Hoc opus ſeptendecim annorum labore, perfectum eſt ſumptu 5350.l.18. s.8.d. hoc eſt auræorum Gallicorum 16950. Et Septemb. tum decimo ſeptimo Eccleſia dedicata, in præſentia Regis, Edwardi Principis, Epiſcoporum Norwicenſis atq; Landavenſis & Procerum complurium. Quos omnes, & è plebe præterea numerum ingentem, epulis quotidie exquiſitiſſimis per multos dies adhibuit, in palatio ſuo Elienſi apparatis, quod tum antea nuper integram conſtructam plumbo operuerat. Dittonæ item & in alijs ædificijs ad ſedem ſuam ſpectantibus magnam impendit pecuniam. *In eleemoſynis nihilominus* (inquit Pariſienſis) *& alijs charitatis operibus ſibi palatia cœleſtia præparando. Hic quoque ſicut in menſa ſpirituali (ſcilicet altari) deuotus extitit, & exitus aquarum deducebant oculi eius, ita in menſa corporalis refectionis dapſilis fuit, iocundus & ſerenus. In cuius obitu flos magiſtrorum obiit & Monachorum, quia ſicut Abbas Abbatum in Anglia extiterat, ita & Epiſcopus Epiſcoporum coruſcauit.* Obijt Auguſti 9. 1254. nec (vt præ ſe ferebat) invitus, poſtquam Eccleſiæ ſuæ ſtructuram abſolutam conſpexiſſet. Sedit duos menſes vltra annos 25. & in Præsbyterio à ſe conſtructo ſepultus eſt. 1229. *Hen.* 3.14.

9. GVLIELMVS DE KILKENNY.

CIrca menſis Octobris inſequentis medium Gulielmus de Kilkenny Archidiaconus Coventrenſis (qui Angliæ ad 1255. *Hen.* 3.39.

ad tempus fuerat Cancellarius) per Monachos electus est & Boloysæ in Sabaudia consecratus per Bonifacium Archiepiscopum Cantuariensem ibi tum degentem Augusti 15. sequenti. Capellanus is fuit Regis, & (vt Elienſis liber habet, neque enim alibi id traditum reperi) Angliæ Cancellarius. Homo dicitur egregia corporis forma præditus, facundus, prudens, & legum municipalium admodum peritus. Ecclesię huic, tempore præfuit exiguo. In Hiſpaniam profectus Legatus, deceſſit ibi in feſto S. Matthæi 1256. cum annum ſediſſet vnicum, menſem item vnum & dies 6. Ad Eccleſiam Elienſem cor deferendum, ibique ſepeliendum mandavit.

10. HVGO BALSAM.

1247. *Hen.* 3.42. QVamprimum ad Regem de obitu Kilkennenſis nuncius pervenit, literas illico dedit ad Priorem & Conventum Elienſem, quibus petebat enixe, vt Henricum de Wengham Cancellarium ſuum in Epiſcopum eligerent, rationibus multis allatis, cur id ab illis fieri debere contenderet. Ij vero commendationem Regiam ſuæ ſcientiæ poſtponentes, Novembris 13. Hugonem Balſam, vel de Bedeſale (nam ſic etiam nuncupatum comperi) Subpriorem ſuum in paſtorem ſibi cooptarunt. Hoc Rex ferens iniquiſſimè, electionem reiecit, nemora ad Epiſcopatum ſpectantia ſuccidit, vivaria devaſtavit, & prædia vniuerſa hoſtilem fere in modum populatus eſt. Monachis poſtmodum omni ratione perſuadere anniſus eſt vt repetita electione, alium deſignarent; haud convenire dicens, vt locus tam munitus, tutelæ committatur hominis raro clauſtrum egreſſi & in rebus Politicis ne quicquam verſati. Quapropter electus, Curiam petere Romanam decrevit, ibi ſperans ſe impetraturum quod domi non poterat. Quod ſubodoratus Bonifacius Cantuarienſis Archiepiſcopus; quanquam poſt captioſum examen, nihil in illo reperiſſet quod iure poſſet redarguere; literis tamen ad amicos Romæ degentes perſcriptis, cauſam eius quantum poterat gravabat, & Adamum quendam de Mariſco ſubornavit, qui hunc Epiſcopatum ambiret, & Balſamo electo, ſi vllo id pacto poſſet fieri, præriperet. Vir fuit egregie doctus

ctus Adamus ille, & aliquot in publicum emiſerat opuſcula multum laudata: Sed ætate etiam fuit admodum provecta, & grandęvus adeo, vt muneris paſtoralis laboribus impar videretur. Deinde, ordinis minorum fraterculus,& nihil vnquam muneris publici ſe ſuſcepturũ(pro inſtituti illius more) iuramento confirmaverat. Tantum tamen apud illum poterat ambitio, vt Archiepiſcopalibus acquieſcens conſilijs;capularis ſenex, Epiſcopus tamen ante mortem creari vehementer percuperet. Ad Wenghamum quod attinet, poſt ſcriptas à Rege in eius gratiam literas (quas conſtat illo inconſulto exaratas) tantum abfuit Monachorum ſuffragia ambiret, vt vtrunque & Balſamum nimirum & Mariſcanum eo honore ſe diceret digniores. Et poſtquam Regem, propter ſe à Monachis reiectum, iracundia tantopere flagrare conſpexit;obſecrare non deſtitit,vt eos in cœpto ab illis curriculo interpellare deſiſteret. Invocato (inquit ille) Dei nomine, per Spiritus ſancti gratiam, hominem elegerunt, eo munere me longe digniorem. Abſit igitur vt ego per vim coner occupare nobilem illam Eccleſiam, & Præſulatum eiuſdem conſcientia cauteriſata vſurpare. Contentionis huius hic tandem fuit exitus; Henricus Wenghamus Londinenſis poſtea creatus eſt Antiſtes. Balſamus vero, confirmata per Pontificem electione tam diu ventilata Martij 10. 1257. Oct. 14. ſequenti conſecratus eſt. Sedit annos 28. & 3. menſes. Collegium interea Cantabrigiæ inſtituit Diuo Petro dicatum, quod antequam Epiſcopus eſſet creatus inchoaverat, & anno demum 1284. abſolvit. Dodingtonæ deceſſit Iunij 16. 1286. & per Thomam Engelthorpum Epiſcopum Roffenſem celebratis exequijs, in Eccleſia ſua humatus eſt ante ſummum altare.

II. IOANNES DE KIRKBY.

SVcceſſit illi Ioannnes de Kirkby Decanus Winburnenſis, Archidiaconus Coventrenſis,& Angliæ Theſaurarius. Ad Eccleſię Ceſtrenſis prędulatum electus fuerat quandoq;. Sed Peckamus Cantuarienſis Archiepiſ.electionem reiecit,propterea quod electum pluribus Sacerdotijs potitum comperiſſet;fieri non poſſe contendens,vtEpiſcopatu is ſit dignus,qui non 1286. *Edw.*1.15.

non malit parvo cõtentus vivere, quam tot simul munerum, tot animarum curam suscipere. Ad hanc tamen Ecclesiam Iulij 26. 1286. electum, idem Peckamus in Sacerdotem ordinavit Feversamæ Sept. 21. sequenti, & postridie in Episcopum Cantuariæ consecravit. Cum annos sedisset 3. mensesq; 6. in febrim incidit acutissimã, ex qua cum sibi visº fuisset convaluisse, neglecta dieta, in morbum pristinum reincidit, eoq; Martij 26. 1290. extinctus est, *A tempore* (inquit Oncensis) *quo nactus est Præsulatus celsitudinem* (Rege extra regnum agente) *continuo vsque ad finem vitæ fallibilis officio Thesaurariæ Scaccarij D. Regis, non segniter incumbebat; adeo vt de animarum sibi commissarum cura penitus non curaret. Quinetiam prætextu officij sui, vltra modum prædecessorum suorum se extulit supra se, vt nomen Thesaurarij nomen Pontificis totaliter adumbraret. Sane credebatur à vulgo* (inquit ille) *quod si tanto tempore superuixisset, vt præsumptuosa factorum insolentia deuenisset in discussionem, manus Regis vltrices nullatenus euasisset.* In Ecclesia sua celebratis per Radulphum Walpoole Norwicensem Episcopum (qui illi postea successit) exequijs, ab Aquilonari parte chori ante altare S. Ioannis Baptistæ tumulatus est.

12. GVLIELMVS DE LVDA.

1290. *Edw.* 1. 19. QVarto die Maij qui Kirkbeij mortem insequutus est, successor illi designatur Gulielmus de Luda, S. Martini Decanus, Dunelmensis Archidiaconus & hospitij Regij Thesaurarius. *Hunc vocat Osneiensis virum magnificum & eminentis scientiæ, qui* (inquit ille) *diutius Thesaurariæ Garderobæ D. Regis officium gessit ita laudabiliter & honestè, vt & maiorum & minorum animos sibi (nec immerito) redderet complacatos.* In vigilia festi S. Trinitatis eiusdem anni Diaconus ordinatus est per Archiepiscopum Cantuariensem Lenhamæ, deinde eodem die in Episcopum Eliensem confirmatus, Præsbyter vero creatus Bockingæ in Essexia Sept. 16. & consecratus demum in Dominica proxima post festum S. Michaelis in Ecclesia sua. Præfuit annos septem, & conditus iacet inter duas columnas iuxta aditum Capellæ antiqui-

quioris B. Mariæ; nam (vt arbitror) duæ olim extiterunt. Episcopus iste mannerium de Oldburn sedi suæ contulit ea lege, vt successor suus mille marcas impenderet in prædijs cõparandis, quorum fructibus tres Capellani alerentur, qui sacris in Capella ibidem operarentur.

13. RADVLPHVS WALPOOLE.

MAgna iam lis exarsit de novi Episcopi electione. Inter Monachos namq; orta discordia, pars vna, eaque potior, Ioannem elegit Priorem suum, altera vero Ioannem Langtonum Angliæ Cancellarium. Hac electione coram Archiepiscopo ventilata, ille sententia lata Priorem rite pronunciavit electum. Quare Cancellarius, ad Pontificem provocavit, & Romam illico iter arripuit. Quod cum Priori esset nunciatum, ipse etiam quanta potuit celeritate eo quoq; properavit. Neque longo intervallo Priorem Cancellarius antevertit, licet Priori proficiscenti, in itinere multa obiecta essent impedimenta. Illuc cum peruenissent, eo sunt inducti, vt renunciato iure quod sibi dicerent acquisitum ex electione, rem vnius Pontificis arbitrio terminandam relinquerent. Is igitur in Monachorum gratiam, eligendi denuo, integram illis facultatem permittit, hac lege, vt ex totius Angliæ Abbatibus vnum eligant, tribus tantum exceptis, videlicet Westmonasterienſi, Burienſi & S. Augustini Cantuariæ, quos non oportuit attingere. Verum huic decreto Conventus Elienſis procuratores nullo voluerunt pacto consentire. Quare iratus Papa, ex plenitudine potestatis, Elienſi Ecclesiæ ingessit Radulphum Walpoole Norwicenſem Episcopum; Norwicenſem vero contulit Elienſi Priori antedicto; & ne inanis Cancellarius rediret, Archidiaconum eum creavit Cantuarienſem loco Richardi Feringes, qui eadem ipsa tempestate Archiepiscopus Dublinenſis constitutus fuerat. Ad Radulphum vero istum quod attinet, consecratus est in Episcopum Norwicenſem sub initium anni 1288. & præfuit ibi annos 11. In Elienſi vero Ecclesia cum annos vix 3. sedisset, Martij 22. decessit in exitu anni (stilo Anglicano) 1301. Humatus est in pavimento Presbyterij ante summum altare. 14.

1299. *Edw.* 1. 28.

14. ROBERTVS ORFORD.

1302. *Edw.* 1. 31. FOElicius iam Monachi inter se conspirarunt, & consentientibus votis Ioannem Orford Priorem suum Episcopum renunciarunt, Aprilis 14. sequenti. Cæterum Archiepiscopus Cantuariensis Winchelsæus, literarum causatus inscitiam, consecrationis ritum impendere recusavit. Quare ad Pontificem provocatum est, qui in Consistorio coram Cardinalib⁹ examinatum, probavit hominem, tam eruditione quam prudentia eius laudata, & Archiepiscopo propter iniuriam ipsi illatam graviter increpato. Sed eam eruditionem qua Episcopatum comparavit, pretio emit Romæ (vt auguror) postquam illuc accessit. Nam illinc redijsse traditur quindecim librarum millibus (ô immanem summam) obæratus. Sedit annos paulo plus quam septem, & vitam terminavit Dunhamæ Ianuarij 21. 1309. atq; in pavimento antedicto prope Walpolum est sepultus.

15. IOANNES DE KEETON.

1310. *Edw.* 2. 4. SVccessit illi Ioannes de Keeton Ecclesiæ Elienſis Elemosynarius, qui similiter annos sedit septem, & Maij 14. decedens 1316. in prædicto pavimento extitit tumulatus.

16. IOANNES HOTHAM.

1316. *Edw.* 2. 10. ANte annum circumactum, Ioannes Hotham, alijs Hothun Capellanus Regius, Præpositus quandoq; Collegij Reginæ in Academia Oxonienſi & tam eiusdem Academiæ quam fisci Regij Cancellarius, Episcopus Elienſis creatus est. Anno deinde insequenti, videlicet 1317. fit etiam Angliæ Cancellarius; vt triplici Cancellariatu fuerit perfunctus. Homo & prudens, & pius, sed indoctus admodum. Postquam per biennium munus antedictum obiviſſet, eo abdicato Thesaurarius Regni summus constitutus est. Sed & Thesaurariatu etiam cessit post vnum mensem, seque totum Ecclesiæ suæ administrationi dedidit. Illo sedente, Ecclesię dictæ campanile, fragore terribili edito, noctu corruit. Campanile illud (hodie dictum Laterna) illius tempore Præsulatus, restitutum est 20. annorum labore, & sumptu 5094. l. 18

s. 10.

s.10.d.ob.q;. Præter quam pecuniam, hic Episcopus in perficiendo presbyterio quod Hugo Norwold iam antea inchoarat, impendit 2034.l.12.s.8.d.ob.q;. sicut inscriptio testatur in Aquilonari pariete eiusdem Presbyterij adhuc visenda. Cæterum si omnia in vnum cumulum conijciamus, quæ ab illo solo in fabrica Ecclesiæ Elienſis sunt insumpta, summam conficient 4441.l.9.s.7.d.ob.q;. Præterea deinde sedi suæ possessionem confirmavit mannerij de Oldburn cum sex tenementis eidem pertinentibus, & Ecclesiæ dedit calicem duosque scyphos in vsum sacrorum ex auro solido. Sedit annos 20. & postquam paralysi correptus per totum biennium grabbato affixus iacuisset, Somersamæ decessit Ianuarij 25. 1336. Tumulo conditus est Alabastrino operis egregij, quanquam hodie deformi & mutilo; & hoc & cęteris huius Ecclesiæ monumentis, nescio cuius petulanti stolidaq; insania misere & pudendum in modum laniatis. Situm vero id est, altari minori ab oriente, in medio, sed ad Occidentalem partem vergens dicti Presbyterij.

17. SIMON MONTACVTVS.

CIrca medium mensis Martij insequentis, Benedictus 11. Papa à Wigornienſi sede (cui annos 3. præfuerat) Simonem Montacutum trastulit ad Elienſem, qui frater erat Gulielmi Comitis Sarisburienſis. Hic structuram incepit Capellæ speciosissimæ, Beatæ Virgini dicatæ, quæ ab Aquilonari parte Ecclesiæ cernitur, in eaq; ingentem pecuniæ vim profudit, sed morte interpellatus perficere nequivit. Ioannes de Wisbich, Monachus (ni male memini) Elienſis, opus continuavit, & hominum piorum adiutus beneficentia, absolvit tandem. Fertur ille quidem inter fodiendum dum egereret humum, in ollam incidisse pecunia plenam, vnde longo post tempore operarijs merces persoluta est. Episcopus vero iste cum paulo plus quam septem annis sedisset, die obijt Iunij 20. 1344. & in Capella antedicta sepultus est. Academiæ Cantabrigienſi privilegia nescio quæ is dicitur impetrasse. 1136. *Edwar.3.11*

18.

18. THOMAS LYLDVS.

1334. *Edw.* 3. 19.

ALanus de Walsingham Prior Eliensis tum electus, à Clemente 5. Pontifice, cassata electione reiectus est, & Thomas Lyld frater Dominicanus ex plenitudine potestatis Episcopus declaratus, ac Auenione consecratus mense Iulio 1344. Doctor is fuit Theologus, Cantabrigię educatus, & propter eruditionem (vt illa ferebant tempora) non vulgarem, multum celebris: In concionib⁹ etiam assiduus, multa porro perscripsit à Balæo recensita. Ante mortem eius anno vno aut altero, plurimum illi molestiæ exhibitum est per fœminam quandam prænobilem, Blanchiam Wake, Regis propinquam; cuius rei historiam paucis commemorare non pigebit. Hęc mulier prædia habuit nonnulla ædibus Episcopalib⁹ vicina; vnde fiebat, vt de finibus subinde aut rebus consimilibus, lites inter eos orerentur. Episcopus moribus erat paulo asperior, & à comitate aulica ita alienus, vt iniurias perferre aut comiter expostulare nesciret, quales præsertim illaturam credibile erat Dominam, genere, diuitijs, & Regis propinquitate tumentem. Ex altercationibus igitur ad simultatem cito peruentum & à simultate ad inimicitias ac odium capitale. Quare iracundię mulier (vt facile solet ille sexus) indulgens, & animi, vindictæ cupiditate flagrantis, explendi occasionem captans, huiusmodi tandem nacta est. Papa Rege petente (aut potius fortassis Edwardo Principe filio eius) ad Episcopatum Lichfeldensem quendam Robertum Stretton consecrari mandauerat, hominem multas ob causas tanto munere indignissimum. Bonus iste præsul (Eliensis inquã noster) Baptistæ æmul⁹, ad Regem accedens, venitus non est illum eam ob rem acriter increpare; quod ille ferens iniquissime, facessere hominem iussit & præsentia sua in posterũ eum prohibuit, quoad accerseretur. Wakia iam Domina prædicta, iracũdiæ regiæ oportunitatem non amittendam rata, Episcopum in ius vocat, litis hanc causam prętexens. Homines quidam leues (per temulentiam fortassis) nescio quid ædificij ad illam spectantis incenderant, & deprehensi, vt gratiam eius demererentur, mendacio parum veri-

verisimili, Episcopi consilio hoc facinus perpetratum asserebant. Episcopo igitur ob hoc damnum dica impingitur, sed clanculum adeo, vt prius quam aliquid illam, aduersus se moliri intelligeret, à duodecemuiris, inauditus damnatus fuerit & libras illi pendere nongentas iussus; id quod oportuit illum facere, provt paulo post fecit, pecunia numerata. Quæ quamvis grandis esset, magis tamen dedecore & ignominia stimulatus quam nummorum iactura, impetrata licentia, Regem adijt, eumq; supplex obtestatus est, vt sua authoritate, à duodecimuiris ac testibus contra se productis, iudicij testimonijque lati rationem exigendam curaret. Et ille, siue deferuescente iracundia, siue iusta petenti obsecundandum ratus annuit quidem, sed irrito effectu. Nam cum prę-stituto publicis iudicijs tempore Huntindoniæ res esset tractãda, mulieris malitiosæ technis effectũ est, vt prioris iudicij formulã siue exemplar is non potuerit impetrare, adeoq; omnis hic conat⁹ in nihilũ reciderit. Vnde ira doloreq; iustissimo percit⁹, apud Regem acriter conquest⁹ est de hac tanta iniuria, obsecrans vehementer, vti sicut legum vita esset ac dux, se tam iniuste contra fas & æquũ opprimi non pateretur. Quę verba incompti⁹ (vt Regi visum) & asperi⁹ enunciata, atq; ita vt Regi nonnullã iniustitię labem inurere videretur; veterem iracundiæ flammã sopitam antea (sic visum) ita rursus suscitarunt, vt ad parliamentum tum forte nuper coactũ querimoniam de Episcopo detulerit. Et huic quidem ingestum est, quicquid calumniarum inimicorum ingenio probabiliter excogitari potuit, vnde illi conflarent inuidiam. Obiectorũ nonnulla partim is negauit, partim excusauit; Rege vero in verbo regio multa tanquam sibi comperta asserente & nonnunquam testium faciente mentionem, de probationis validitate nemo ausus est ambigere. Ita Parliamenti iudicio condemnatus, pœna (nescio an alia) hęc certe inflicta est, vt Regis pręsentia in perpetuum arceretur. Non multo deinde tempore intercedente, contigit, Episcopi famulis nonnullis, Wakianis quibusdam in via factis obuiam, tumultum inter eos excitari, in quo, Wakiæ famulorum vnus interemptus est. Huiusce cædis Episcopum

conſcium cenſeri placet, eamque ob rem illico accuſandum. Qui quanquam ab eo ſcelere immunem ſe probe cognoſceret; arbitratus tamen, huiuſce litis non meliorem fore ſucceſſum quam earum quę nuper ipſi fuerant intentatæ; bonis omnibus mobilibus diuenditis, pecuniam ab ijs collectam amicorum fidiſſimis ſeruandam commiſit, ſeque apud illos occultauit. Ille nihiloſecius per inquiſitionem à Coronatore factam damnatus eſt, & Epiſcopatus redditus omnes ærario publico addicti, ſiue (vt more noſtro loquar) temporalia in manum Regis ſeiſita. Tum à regijs Iudicibus citatus vt pro tribunali hanc cauſam ipſe ageret, Cantuarienſi & nonnullis alijs Epiſcopis comitatus comparuit. Cumque declinatorijs exceptionibus ſubterfugere laicorum iudicium non poſſet; homicidium obiectum non ſolum perpetraſſe ſe negauit, ſed vel conſultorem vel conſcium fuiſſe, aut ipſum homicidam vidiſſe poſtea, aut a ſe aliove quoquam mandato ſuo receptum, occultatum, vel quouiſmodo adiutum. De quo petijt vt per pares ſuos, cum ipſe de paribus regni vnus eſſet, diſcerneretur. Id quod illi, Iudices (in Regis gratiam infenſi & his noſtri temporis ob integritatem credo non conferendi) denegarunt illi, vt ex leuiſſimis nebulonibus duodecemviratu conflato, inſontem damnarent, quod ea ratione haud ægre pręſtiterunt. Iſti enim boni viri (duodecemviri inquam) edita ſententia damnandum pronunciant Epiſcopum, non cædis perpetrati; aut quaſi conſcium antequam ea eſſet perpetrata, ſed quod Radulfum Carles Camerarium ſuum, qui Gulielmum Holmes Wakiæ famulum occiderat (ipſorum iam verbis vtar provt tradita reperi) *poſt perpetratam feloniam receptaſſet ſcienter*; id quod ille (vir non malus) ad vltimum vſque halitum conſtantiſſime ſemper & magna cum aſſeueratione pernegauit. Ita iudicio de eo tanquam ſonte perlato, iniuriæ atrocitate, ac pręſertim ignominiæ turpitudine commotus, vt hanc dilueret, ab Archiepiſcopo petijt, vti coram illo, ſe liceret à tam famoſo crimine immunem per canonicam purgationem declarare; quod ille aliquandiu viſus eſt annuere. Et proclamationibus pro more editis, aliquouſq; res proceſſerat, quando eum Archiepiſcopus

pus monere cœpit, vt tentaret si ad gratiam Regis vllo pacto posset aditum reperire. Hinc Episcopus conijciens, non ausum Archiepiscopum secum agere secundum æquum & ius ne Regem offenderet: Ad Papam decreuit confugere, cui (Auenionem profect⁹) rem omnem aperuit, qui Episcopi misertus, non solum aduersarios, sed prę̨claros illos Iudices regios, (quamvis milites essent aurati) edictis in valuis Ecclesiæ Paulinę̨ propositis, ad curiam suam citandos mandauit; videlicet Gulielmum Shareshull, Gulielmum Thorp, Henricum Greene, Gulielmū Nocton, & Simonem Drayton; ex quorum posteris vix credo quenquam hodie superesse. Et vnde id conijciam si perconteris, hanc accipe rationem. Si parentum carnalium cultoribus Deus mercedem proponit vitam longæuam, contemptoribus vero mortem minitatur immaturam; quanto magis huiusmodi homunciones (nam hominum vix dignor appellatione) quibus pro ludo est illis contumeliam irrogare, quos vt patres suspicere deberent ac venerari, si illud Christi attenderent, *Qui vos spernit, me spernit*: quanto magis inquam putemus hos Deum plectere, nec in se tantum sed in posteris quoque qui impietatem, etiam à posteris luendam denunciauit, vsque ad tertiam & quartam generationem? Vos igitur qui tales estis (si qui tales, sed nunquam vt auguror pauciores) vtcunque inique agendo diuitias forsitan accumuletis, nolite putare post ducentesimum annum illustriores fore posteros vestros quam Shareshullorum aut Noctonorum quos hodie opinor nouit nemo; aut memoriam vestram quam illorum futuram gratiorem, quos pauci credo sine execratione memorant. Sed hęc (quod aiunt) extra oleas. Qui ad tribunal Pontificium citati sunt, non compauerunt, & ob contumaciam excommunicati sunt. Lincolnienſi Episcopo mandatum, vt hanc excommunicationem promulgaret (id quod ille fecit, quamvis inde Regis offensam grauissimam incurrerit) ac deinde, vt si illorum quisquam interea temporis obijsset (obierant autem nonnulli, ac in primis bonorum Iudicum vnus, Simon Draytonus) exhumatus, sacrata terra protinus eijceretur. Citati vero cum nihilominus in contumacia persisterent, agros illorum

lorum omnes ac prædia interdicto Papa suppoſuit. Regem hæc vehementer pupugerunt, adeo vt non minus Pontifici quam Elienſi iratus, edicto proſcripſerit omnes qui literas aut cenſuras papales quaſcunq; aut importarent in regnum aut promulgarent. Cumq; non deeſſent qui Epiſcopo Roffenſi Anglię tunc Theſaurario literas tamen pontificias hiſce de rebus traderent, ſeque armis antequam id facerent munirent, ſe tamen ocius ſubducerent; perquiſiti ij ac deprehenſi, varijs affecti ſunt pœnis, alijs membrorum mutilatione, diuturno carcere alijs, nonnullis vero ſuſpendio mulctatis. Qua re nunciata, excanduit vehementer Pontifex, & literis illico perſcriptis, mandauit vt de iniurijs quib⁹ Elienſis Epiſcop⁹ ab iniquis Iudicibus & alijs miniſtris regijs fuerat affectus, ſine mora ſatisfactionem fieri curaret: Id ſi facere ſuperſederet, atrociſſima quæq; minabatur. Rex autem bello petitus vndique, ne domi tumultum Papa concitaret veritus, ad hanc tam grauem litem componendam, legatos miſit, qui ad Romanam curiam peruenientes, cum Elienſi colloquium habuerunt. Cum vero ad concordiam res ſpectare videretur & fere eſſet tranſacta; Elienſis, tam diuturnæ controuerſiæ moleſtijs fatigatus vitæque pene tædio confectus, mortem obijt, Iunij nimirum 23. 1361. & in illis regionibus ſepult⁹ eſt. Collegio ſiue hoſpitio S. Petri Cantabrigię, hic Prę ſul benefactor cenſetur egregius.

19. SIMON LANGHAM.

1361. *Edw.* 3. 36.

INnocentius 6. Papa, poſt mortem Lildi, tranſtulit illico à ſede Wigornienſi ad Elienſem Reginaldum Brian, qui morte ſublatus, beneficio hoc Pontificio vti non potuit. Ioannes Buckingamus (poſtea Lincolnienſis Epiſcopus) tunc electus eſt à monachis, ſed à Papa reiectus, qui Epiſcopatum contulit Simoni Langham Abbati Weſtmonaſterienſi. Præfuit hic annos duntaxat quinque (factus interea Angliæ primum Theſaurarius, deinde Cancellarius) anno 1366. Cantuariam tranſlatus. Qua de re facetus neſcio quis (ſed in illum non optime animatus) hos compoſuit verſiculos.

Latentur

Latentur cœli, quia Simon transit ab Ely,
Cuius in aduentum, flent in Kent millia centum.

De illo supra apud Cantuarienses plura.

20. IOANNES BARNET.

IOannes Barnetus Bathonensis & Wellensis Episcopus, ad Elienſem ſedem tranſlatus eſt eodem ipſo tempore quo ad Cantuarienſem Langamus. In Wigornienſem Epiſcopum conſecratus ille anno 1362. Bathoniam migrauit 1363. & grandæuus tandem Elienſis Eccleſię curam ſuſcipiens anno (vti diximus) 1366. hic tamen ſex annos perdurauit. Ab vtraque Presbyterij parte binas hic erexit feneſtras & vitro obduxit. Cum Angliæ aliquandiu extitiſſet Theſaurarius, diem clauſit extremum apud Hatfeild-Epiſcopi Iun. 7. 1373. & ni fallor eo loco ſepultus iacet vbi tumulum videmus ab auſtrali parte ſummi altaris, olim (quod facile cernas) ſplendidiſſimum, ſed nunc turpiter mutilatum, ſtatuæ ſuperimpoſitæ capite detruncato. 1366. *Edw.* 3. 41.

21. THOMAS ARVNDELLVS.

BArneti morte nunciata, perſcriptis ad Elienſes literis benixe petit Rex vt Ioannem Woodrouium Confeſſorem ſuum in Epiſcopum velint eligere. Illi vero coeuntes, ſuffragia ſua contulerunt in Henricum Wakefeild hoſpitij regij Seneſcallum; Qua electione caſſata, Pontifex ex plenitudine poteſtatis Epiſcopum Elienſem declarauit, annoſum quendam, quemque virum facile credas grauiſſimum, Thomam Arundellum, Roberti Comitis Arundellę & Warrennæ filium, Tauntonenſem Archidiaconum, cum iam (ô capularem ſenem) ætatis annum expleuiſſet fere viceſimum ſecundum, & Subdiaconus nuper factus eſſet. Sic plerique. Non deſunt tamen qui tradant, prouiſionibus papalibus authoritate Parliamentaria hac tempeſtate prohibitis, electum canonice Arundellum, & per Wittleſeyum Archiepiſcopum Otfordię conſecratum Apr. 6. 1375. Cum à prima deſignatione annos iam ſediſſet 14. menſes 3. ac dies 18. Eboracum transfertur primum & poſtea Cantuariam. Inte- 1375. *Edw.* 3. 50.

rea vero, Octob. 23. Ricardi secundi anno 10. summus Angliæ Cancellarius constitutus est. Inter aliam supellectilem ædibus suis Elienſibus relictam, mensa quędam præcipue memoratur auro gemmisque ornata quam ab Hispano Rege comparatam, tunc Episcopo vendidit Edwardus Princeps pro 300. marcis. Magnam etiam portam, seu vestibulū ędibus Oldburnensibus adiecit Arundellus; de quo inter Cantuarienses fusius.

22. IOANNES FORDHAM.

1388. *Rich.2.12.* DIes vix 14. sedes vacauerat, quando Ioannes Fordhamus Dunelmensis Episcopus ad Elienſem sedem per Papam translatus est. Ex Decano Wellensi Dunelmensis consecratur Antistes Maij 29. 1381. & ibidem inthronisatur Septembri mense 1382. Anglię Thesaurarium, exauthoratum sese anno 1386. & Ioannem Gilbertum Episcopum Herefordensem surrogatum, tulit iniquissime. Dunelmensi Ecclesiæ postquam annos 7. præfuisset, authore Pontifice Sept. 27. 1388. in Elienſi consedit, quam tenuit annos totos 37. vltra mensem 1. & dies 22. Obijt Nou. 19. 1425. & sepultus dicitur in occidentali parte capellæ B. Marię. Sic à primo consecrationis tempore Episcopus vixit annos plus quam 46. De illo apud Dunelmenses plura.

23. PHILIPPVS MORGANVS.

1425. *Henr.6 4.* QVi Regis tunc infantis tutelam habebant, & procerum quamplurimi, adlaborabant impense vt à monachis Elienſibus eligeretur in Episcopum Gulielmus Alnwicus, legum Doctor, Regi à confessionibus, & priuati sigilli custos, qui postea Lincolnienſis Episcopus creat⁹ est. Illi vero Petrum designarunt Priorem suum. Hic cum ab Archiepiscopo non probaretur, curiam petijt Romanam, vbi electionum nulla habita ratione, mos inualuerat, præsulatus vacantes Pontificis arbitrio disponendi, quoties Episcopi prius non constituerentur, quam vacasse sedem illi innotesceret. Et secundum hunc morem, Elienſium electionem ne flocci quidem pendens, Philippum Morganum suo oraculo

culo Elienſem pronunciauit Epiſcopum. Hic legum Doctor, Wigornienſis fuerat Epiſcopus conſecratus anno 1419. & non multò poſt Fordami obitum, videlicet anno 1425. non dum exacto, Elienſi Eccleſiæ (vt retulimus) ingeritur à Papa. Vir hercle egregie prudens, quique magna moderationis laude munus demandatum obiuit per annos 8. & menſes 6. Apud Hatfeild-Epiſcopi deceſſit Octob. 25. 1434. & in cœnobio Carthuſianorum Londini ſepultus eſt.

24. LVDOVICVS LVXEMBVRGENSIS.

POſt Morgani obitum, ne Papa anteuerteret, elegerunt illico in Epiſcopum ſuum Elienſes Robertum Fitz-hugh Epiſcopum Londinenſem, qui tranſlatione ſua non dum perfecta defunctus eſt. Rex tum perſcriptis ad Priorem & Conuentum literis, vt Thomam Rodburn Epiſcopum Meneuenſem eligerent rogauit. Cęterum illi, vota nihilo ſecius contulerunt in Thomam Bourchier Epiſcopum Wigornienſem, cuius electionem Papa etiam confirmauit; Sed quod temporalia eius ſedis Rex illi tradere pertinaciter recuſaret, electioni de ſe factę renunciauit. Quare Rege annuente, Epiſcopatus illius adminiſtrationem commiſit Papa Ludovico Luxemburgenſi Cardinali, Rothamagenſi Archiepiſcopo & tam Gallię quam Normannię Cancellario ſub Henrico 6. Anglię Rege tum nuper Pariſijs in Francorum Regem coronato, cui ſanguine dicitur propinquus. Hunc Luxemburgenſem perperam vocari contendit Ciaconius, mutuato nempe nomine à ſorore, quę Vualera de Lutcemburgo eſſet nuncupata, cum vero nomine Ludovicus de Bar fuiſſet appellandus. Ex Epiſcopo Morinenſi Archiepiſcopus Rothamagenſis, ac deinde Decembris 18. 1439. Presbyter Cardinalis tt. SS. Quatuor Coronatorum creatus eſt. Obijt apud Hatfeild-Epiſcopi, Septembris 18. 1443. cum ſediſſet annos 6. menſeſque totidem, ac in Eccleſia Elienſi dicitur ſepultus inter duas columnas prope altare reliquiarum.

1435. *Henr.6.14.*

25. THOMAS BOVRCHIER.

1443. *Henr. 6. 22.* REpetita electione, Thomas Bourchier antedictus, iam denuo electus & Rege annuente confirmatus est in Elienſem Epiſcopum Martij 12. ſequente. Hic Henrici Eſſexiæ Comitis frater, ex Decano S. Martini Wigornienſis fit Epiſcopus anno 1435. ibique ſedit annos 8. Hic loci vero præfuit annos 10. menſes 6. & diebus 12. quo ſpatio temporis confecto, ad ſedem Metropoliticam Cantuarienſem prouectus eſt.

26. GVLIELMVS GRAIVS.

1454. *Henr. 6. 33.* QVatuordecim dies nec amplius cum ſedes vacaſſet, Nicolaus 5. Papa, Gulielmum Graium S. Theologiæ Doctorem pro ſummo quo eum amore complexus eſt, Epiſcopum declarauit Elienſem. Hic nobiliſſima ortus proſapia familia, nempe Baronum Gray de Codnor, quod ab ineunte ætate indole fuiſſet egregia, & ad literarum diſciplinas valde propenſa, magna cura educatus & in literarum ſtudijs inſtitutus eſt, Oxonij primum in Balliolenſi collegio, deinde Ferrarę in Italia, vbi Guarinum Veronenſem longo tempore audiuit, & magnam merito laudem ex linguis elimatis ac varia rerum cognitione fœliciter ſibi comparauit. Multa ſcripſiſſe perhibetur & ante & poſt acceptas Romæ infulas. Neque vero literis adeo vnicè intentus fuit vt cæterarum rerum rudis & imperitus extiterit. Henricus 6. Rex, egregiam hominis prudentiam cum magna ſolertia coniunctam rerumque gerendarum dexteritatem eximiam, perſpectam habens, procuratorem ſuum conſtituit, vt negotia ſua Romæ curare expedienda apud ſummum Pontificem; qui recondita eius eruditione delectatus, huic ſedi vltro & vix rogatus eum præfecit. Fieri non potuit vt huius tanti viri opera in reip. adminiſtratione Rex non vteretur. Quapropter reuerſus in patriam, Angliæ conſtituitur Cancellarius. Sedit annos 24. menſes 2. & dies 21. Interea vero, magnam impendit pecuniam in ſtructura campanilis quod ab Occidentali parte Eccleſiæ ſitum eſt; atque Auguſti 4. 1478. Downha-

mæ,

mæ moriens, multam ſacram ſuppellectilem legauit Eccleſiæ ſuæ, in qua ſepultus iacet inter duas columnas.

27. IOANNES MORTON.

SVcceſſit illi vir celebris, & nunquã ſatis laudatus, Ioannes Mortonus legum Doctor; cuius prudentiæ acceptam feramus oportet fœliciſſimam illam Lancaſtrenſis familiæ cum Eboracenſi coniunctionem, qua, inteſtinũ illud bellum ſopitum eſt quo nunquam vidit noſtra Anglia vel funeſtius, vel diuturnius. Natus eſt Berreyæ prope Blanfordam in Dorceſtria, & factus eſt primum Eccleſiæ S. Dunſtani apud Londinum rector, tum S. Decumani in Eccleſia Wellenſi Præbendarius, & rotulorũ magiſter, ac Angliæ deniq; Cancellarius. Auguſti 9. die videlicet quinto poſt Graij obitum, electus eſt canonice ab Elienſibus. De conſecrationis tempore nil comperi. Sediſſe vero traditur annos plus minus 8. donec anno 1486. Cantuariã tranſlatus eſt. Cæterum ante diſceſſum in ædium ſtructura, ac præcipue Hatfieldenſium magnos ſumptus fecit; quemadmodum & in arce Wisbichenſi, cuius magnam partem, videlicet molem illam lateritiam à fundamentis totam excitauit. Aggerem etiam iecit illum quem hodie, **The new leame** appellamus, vt vecturam Elienſes ſui haberent expeditiorem, cuius tamen vſus his temporibus permagnus non eſt. Et queruntur incolæ, Nenni fluuij curſum in mare per Clowroſſ multum inde impeditum. De iſto qui plura volet, petat Cantuarienſes. 1478. *Edw.* 4.19.

28. IOANNES ALCOCK.

POſt tranſlationem Mortoni, ſedes (ſecundum quoſdam) annos 3. vacauit. Cæterum mihi videtur conſtare, eodem ipſo anno, videlicet 1486. ab Eccleſia Wigornienſi ad Elienſem tranſlatum Ioannẽ Alcocum Legum Doctorem. *Qui* (authore Balæo) *ab ipſa pueritia bonarum literarum ſtudijs ac pietati deditus, ita à virtute in virtutem creuit, vt eonemo per Angliam maiori ſanctitatis nomine inſigniretur. Parciſſime per totam etatem victitaſſe dicitur, duriterque vigilijs ſtudijs, abſtinentia & alijs caſtigationibus domuiſſe prurientis ſuæ carnis illecebras,* 1486. *Henr.* 7.2.

illecebras. Natus est Beuerleiæ in comitatu Eboracensi, Cantabrigiæ educatus, & ex Decano S. Stephani Westmonasterij ac rotulorum Præfecto, Roffensis anno 1471. consecratus Episcopus; à qua sede ad Wigornienſem anno 1476. & Walliæ Præses constitutus, Elienſis tandem Ecclesiæ gubernaculo admouetur, & Angliæ Cancellarius a ſapientiſſimo Principe Henrico 7. designatur. Dum adhuc Wigorniæ ſubsisteret, Westburienſem ecclesiam auxit permultũ à ſeptentrionali latere, quod eleganti opere nouum extruxit: Deinde Kingstonæ ad Hullum fluuium ſcholam fundauit, & capellã ædificauit ab auſtrali parte Ecclesiæ, vbi parentes ſui fuerant humati, atq; Cantariã (vt appellamus) ibi ordinauit. A fundamentis deinde excitauit aulam illam tam ſpecioſam quã ſpacioſam palatij ſui Elienſis, vna cum ſolario pulcherrimo ibidẽ & in ſingulis fere domibus Epiſcopalib⁹ multa ædificauit. Collegium deniq; bonarũ literarum ſtudioſis Cantabrigiæ inſtituit, Ieſus nomini ſanctiſſimo dicatum, vbi monialium quandoq; fuerat Cœnobiũ S. Radegundis dictum; quod, fatiſcentibus ædificijs & deuaſtatis prædijs, monachæ iam deſeruerant omnes præter duas, quarum vna dicebatur abiturire, altera ex ephebis nondum exceſſerat. Quapropter impetrata ab Henrico ſeptimo Rege licentia, in collegium conuertit hoc Monaſterium Alcocus, in quo Præſidem collocauit ſiue magiſtrum, ſocios ſex, & ſcholarium numerũ mihi incompertum, qui aliorum dein munificentia multum auctus eſt. Et hoc collegium honori dedicauit ſacratiſſimæ Trinitatis, Beatæ Virginis & S. Radegundis. Redditum Epiſcopalium quicquid in his ſtructuris non eſſet impenſum, eleëmoſinæ ac menſa hoſpitalis abſumpſerunt. Cum annos ſediſſet 14. ab hac vita ad aliam tranſlatus eſt (operum tam piorum mercedem accepturus) Octobris primo 1500. Humatus eſt in Capella à ſe conſtructa ab Aquilonari parte preſbyterij, vbi monumentum viſitur olim ſplendidiſſimum, ſed à vecordibus neſcio quibus pudendum in modum deformatum. Inter tot præclaros viros quot ex hoc collegio prodierunt & prodeunt quotidie, quàm vellem non deeſſet qui (Henrici Sauilli Equitis aurati pietatem laudatiſſimam æmulatus)

æmulatus)patrono de se optime merito tumuli honorem debitum restitueret.

29. RICHARDVS REDMAN.

POst Alcoci mortem, integrum per annum sedes vacauerat, quando Richardus Redmanus S. Theologiæ Doctor, Cantabrigiæ educatus,ac Assaphensis in Wallia primum,deinde Exonienſis Episcopus, huc transfertur. Annos sedit duntaxat tres, sex mensibus adiectis, & Augusti 25. 1505. defunctus, ab Aquilonari parte presbyterij sepultus est inter duas columnas, vbi tumulum videmus speciosum ex polito lapide affabrefactum. Erga egenos munificentia eius multum laudatur. Quoties iter faceret,singulis petentibus nummum dabat, qui ad minimum sex denarios nostrates valeret, hoc est,aurei partem duodecimam; & ne dandi materia careret, aduentum suum vbique qua transibat campanæ pulsatione significare consueuit. Verisimile est illum qui tam multum palam donabat,plurima etiam contulisse clanculum quæ omnibus non innotescerent. 1501. *Henr.* 7. 17.

30. IACOBVS STANLEY.

SVccessit illi Iacobus Stanleius S. Theologiæ Doctor,Comitis Derbiensis frater, de quo præterea nihil boni traditur. Anno 1506. consecratus,annos sedit 8. cum dimidio, cuius temporis in Ecclesia sisa parum aut nihil absumpsit. Æstatem plerunque Somersamæ transigebat, vbi mulierculam alebat (ne dicam concubinam) cuius consortio plus quam nimium vtebatur. In hyeme vero cum fratre degebat vt plurimum in comitatu Derbiensi. Sic voluptatibus immersus, familia ex qua natus est nobilissima tantoque munere indignus vitam exegit, & nulla re præstitita memorabili, anno 1515. interijt. 1506. *Henr.* 7.22.

31. NICOLAVS WEST.

OCtobris 7. 1515. Nicolaus West S. Theologiæ Doctor, & Windesorensis Decanus, in Episcopum Eliensem consecratus est, qui Putneyæ natus, patrem habuit Ioannem 1515. *Henr.*8.7.

annem Weſt piſtorem. Literis puer inſtitutus eſt Eatonæ, vnde Cantabrigiam tranſlatus, in Collegio Regio ibidem educationem reliquam ſortitus eſt. Primis adoleſcentiæ annis & antequam gradum aliquem ſcholaſticum ſuſcepiſſet, Academia eiectus eſt, quod factionibus nimis addictus, collegij ſui Præſidi de procuratoris neſcio cuius electione ſuccenſens, noctu ædes eius iratus incendiſſet. Poſtea tamen indoli eius egregiæ datum, vt quanquam collegio excluſus, in Academiam tamen rurſus reciperetur, vbi fama ſatis ſecunda multos per annos poſtea vixit. Aluit hic Epiſcopus in familia (ſicut traditum reperi) famulos centum, quorum quinquaginta percipiebant annuatim ſinguli 4. marcas, reliqui 40. ſolidos, omnes vero panni ad veſtem hiemalem conficiendam 4. vlnas, ad eſtiualem vero 3. vlnas cum dimidio. Pauperibus deinde ducentis dabat quotidie obſonia cocta, & annona cum eſſet cara pecuniam præterea multam. In Eccleſia Putneienſi vbi natus eſt, ex lapidibus politis capellam extruxit, laqueari contectam exquiſiti operis. Cum Eccleſiæ Elienſi annos 17. præfuiſſet, quod cauſæ diuortij Regis cum Catharina vxore non nimium fauiſſet, offenſam eius incurrit; vnde ſuſpicantur nonnulli, morbum ex nimio mœrore contractum, qui illi fuerit letalis. Probabilius eſt, fiſtulam in ano, qua certum eſt laboraſſe, perniciem illi attuliſſe. Quæcunque demum cauſa fuerit, Aprilis 6. deceſſit 1533. Sepultus iacet in Capella à ſe dum viueret magno ſumptu extructa, quæ à præsbyterio ſita eſt ad ortum hiemalem. Collegij Regij (vbi fuerat ſcholaris) benefactorem eum egregium extitiſſe audio. Sed quid præſtiterit ſigillatim recenſere nequeo.

32 THOMAS GOODRICH.

1534. *Henr.* 8. 26. DEfuncto Weſto, ſucceſſor deſignatur Hawkinus legum Doctor, cui auunculus fuit Weſtus & in baptiſmo ſuſceptor, etiam Archidiaconatum Elienſem ei contulit. Educatus hic eſt ſicuti auunculus in collegijs Eatonenſi primum, ac deinde Regio Cantabrigię; & quo tempore ille obijt, Legatum Regium agebat in partibus tranſmarinis, vnde accerſitus

ecrſitus, cum ipſe tum vniverſa fere familia dyſenteria correpti ſunt, quo morbo, inter cæteros, ipſe, priuſquam deſtinatum ſibi thronum poſſet conſcendere, ſublatus eſt è medio. Poſt annuam tandem vacationem, iſtius Eccleſiæ adminiſtrationem cœpit capeſſere Thomas Goodrichus legum Doctor vt nonnulli, Theologię vt alij, qui etiam Cantabrigiæ creatum contendunt. Conſecratus eſt April. 19. 1534. & ſedit ſupra 20. annos, dies 20. Extruxit iſte ſolarium pulchrũ ab Aquilonari parte palatij ſui Elienſis & in ornatu illarum ædium multum impendit pecuniæ. Obijt Somerſamæ Maij 10. 1554. & in meditullio fere Presbyterij iacet humatus. Quæ iam vlterius de eo dicenda reſtant, malim alienis verbis audiatis quam meis. Ad ea namque tempora iam pene perventum, de quibus loquendum parcè; mihi iudicans neq; tutum illos reprehendere, nec decorum laudare (quantumvis vere) quorum memoria recens, & (ſi non ipſi) propinqui tamen & neceſſarij ſuperſtites apud nos vivunt. Erit fortaſſis tempus, quando me ad ſperatam in cœlis patriam tranſlato, de meorum temporum Pontificibus ſcripta (quæ iam nunc meditor) edi poſſint, ſine vel metu offenſę vel adulationis ſuſpicione. Cætera proinde de hoc antiſtite perſcribenda, narrabit Epitaphium:

Thomas Goodricus annis plus minus 20. huius Eccleſiæ Epiſcopus, hoc loco ſepultus eſt. Duobus Angliæ illuſtriſſimis Regibus, variis & religionis & reipub. muneribus pergratus fuit: Foris enim apud exteros Principes ſæpe Legatus, domi quidem cum Rege Edwardo eius nominis ſexto aliquandiu Conſiliarius extitiſſet, magnus tandem factus Angliæ Cancellarius. Charior-ne Principi propter ſingularem prudentiam, an amabilior populo propter integritatem, & abſtinentiam fuerint, ad iudicandum eſt perquam difficile.

33. THOMAS THIRLBY.

QVando Henrico Octauo viſum Eccleſiam Cathedralem Weſtmonaſterij collocare, Epiſcopum inibi primum (qui porro poſtremus fuit) collocavit Thomam Thirlbæum Legum Doctorem, quem nonnulli Cantabrigiæ educatum ibique

1554. Mar. 2.

ibique Theologię Doctorem creatum contendunt. Conſecrationem accepit Decemb. 19. 1540. Anno vero 1550. Norwicum tranſlatus eſt ſub Edwardo Rege, ac inde ad hanc Eccleſiam per Mariam Reginam, quæ etiam in album aſcripſit eorum qui ſibi eſſent ab arcanis & intimis conſilijs. Illa defuncta, quod reformationi ab Elizabetha Regina inſtitutæ magna pertinacia adverſaretur, in turrim Londinenſem coniectus, & lata lege exauthoratus eſt. Poſt cuſtodiam neque arctam admodum neque diuturnam, per amicos à Regina clementiſſima facile impetravit, vt in Archiepiſcopi Cantuarienſis (Parkeri) familia degeret vna cum Boxallo non ita pridem Secretario, & Tunſtallo ab Epiſcopatu Dunelmenſi nuper etiam amoto. Humaniſſime ab Archiepiſcopo excepti ſunt, qui rerum humanarum viciſſitudinem recolens, inde potuit diſcere, omnipotentiæ divinæ quam fuerit facile, ipſum in apice modo collocatum Eccleſiaſticæ dignitatis mox deijcere, ac ſicut iſtos, à ſummis honoribus ad infima quæq; deturbare. Quanquam iſtos quid nomino? quos habeo perſuaſiſſimum in hac cuſtodia (ſic enim quibuſdam placet appellare) tranquillius vixiſſe & veræ ſinceręque voluptatis plus multo percepiſſe, quam quo tempore fortuna vti maxime propitia viſi. Deceſſit Lamethæ Aug. 26. 1570. & ſaxo tectus marmoreo, in medio Cancelli Parochialis Eccleſiæ quæ eſt ibidem ſepultus iacet, ad Tunſtalli Dunelmenſis caput. *Hic Romana legatione, de obedientia ſedi Romanæ deferenda, & Cameracenſi tractatu, magnam prudentiæ laudem conſequutus eſt.* Sic de eo Camdenus noſter. Traditum etiam reperi, Sacerdotiorum ſex ius patronatus, Collegio Ieſu Cantabrigiæ contuliſſe.

34. RICHARDVS COX.

1559. *Eliza. 2.*

THirlbæo in ordinem redacto, ſubſtitutus eſt ab Elizabetha Regina Richardus Cox, S. Theologiæ Doctor, qui Decemb. 21. 1559. conſecratus eſt. Hic in Collegio Regio Cantabrigiæ aliquandiù educatus eſt, donec videlicet à Wolſæo Cardinale propter indolem egregiam avocatus eſt inde, vt Collegij à ſe recens Oxoniæ inſtituti fieret alumnus.

Eato-

Eatonẽsis tum Ludimagister, scholam rexit ibidem tempore haud longo, Edwardi Regis in bonis literis institutioni operam iussus navare. Ab illo Decanus fit tam Westmonasterienſis quam Oxonienſis, & illius Academię Cancellarius, cõstitutus etiam eidem Regi ab eleëmosynis, necnon (teste Balæo) ab arcanis consilijs. Maria regnante, exul in Germania vixit. Elienſi vero præfuit Ecclesiæ annos 21. & menses 8. Sepultus iacet prope Goodricum sub marmoreo saxo, cui, magna Epitaphij parte amissa, hæc carmina insculpta reperi.

Vita caduca vale, saluete vita perennis,
Corpus terra tegit, spiritus alta petit.
In terra Christi Gallus Christum resonabam,
Da Christe in cœlis te sine fine sonem.

35. MARTINVS HETON.

VAcavit sedes post Coxi obitum annos ferme 20. Elizabethæ Reginæ visum tandem, Martinum Hetonum S. Theologiæ Doctorem eidem præficere, Wintonienſem Decanum, & ædis Christi (vbi fuerat educatus) Prębendarium. Consecratus est Februarij 3. 1599. & Iulij 14. 1609. migravit ex hac vita. 1599. *Eliz.* 42.

36. LANCELOTVS ANDREWS.

LAncelotus Andrews Aulæ Pembrochianæ in Academia Cantabrigienſi socius primum, ac deinde Pręses siue (vt loquimur) Magister, cum Ciceſtrenſis esset Episcopus, & Iacobo Rẽgi ab eleëmosynis, huc translatus est sub initium anni 1610. Vir quanta dicendi vi præditus ac in concionibus pręcipue sacris, loquatur Aula Regia, loquatur vniversa Anglia, quanta eruditione, loquetur sed non sine stomacho credo, ab illo tortus, Tortus ille Cardinalis. 1609. *Iacob.* 7.

Secundum rationem Scaccarij aut fisci Regij valet hic Episcopatus annuatim 2134. *l.* 18. *s.* 5. *d. ob. q;. In Registro vero Pontificio ducatos* 7000. *l.*

EPIS-

EPISCOPI LINCOLNIENSES.

ELlius Dioceſis Epiſcopus, cuius nunc ſedes eſt Lincolnia, Dorceſtriæ primum Cathedram habuit conſtitutam, quę Oxonia orientem verſus ad decimum lapidem ſita eſt. Niſi forte verum ſit quod à quodam Simone de Burnſton traditur, apud Buckleſworth primum Epiſcopum conſediſſe; qua de re apud cęteros Scriptores, nullam vſquam reperi mentionem. Iuriſdictioni eius parebant omnes illę regiones quę hodie noſcuntur ſubeſſe Wintonienſi, Lincolnienſi, Sarisburienſi, Bathonenſi, Exonienſi, Petroburgenſi ac Oxonienſi Epiſcopo, neſcio vero annon etiam Wigornienſi, Herefordenſi, Gloceſtrenſi, & Briſtolienſi. Et ille, licet Merciorum populos Epiſcopo aliquandiù carentes tunc temporis regeret, Occidentalium tamen Saxonum Epiſcopus appellatus eſt. Huiuſce territorij tam ampli primus fuit antiſtes Birnius, ſecundus autem Agilbertus, è Gallia oriundus: Quo ſedente, Kenwalchus Occidentalium Saxonum Rex, duas in his regionibus ſedes cathedrales conſtituit, cuius vnam Agilberto reliquit Dorceſtriæ (vt retulimus) ſedenti, alteri præfecit Winam, Wintonię iuſſum conſidere. Poſt Agilbertum, Dorceſtria multos per annos proprio caruit antiſtite, Wina & ſucceſſoribus vtriuſque Dioceſeos curam ſuſcipiente, aut eius ſaltem partis, multo maximę. Contigerat ſiquidem brevi pòſt Oſwyum Merciæ Regem ſedem Epiſcopalem Lichfeldiæ conſtituere, Diuma quodam in eadem collocato, cui ſuberant pleręq; Anglię regiones mediterraneę, ſicuti ſucceſſoribus illius 6. vel 7. ad annum vſq; Domini 678. quando Sidnaceſtrēſis Epiſcopus inſtitutus eſt Eadheadus, cui ante annum tranſactum ſublato, ſucceſſit Ethelwinus, & deinde iſti.

3.

3. Edgarus.

4. Kinebertus. Embertus Bedę qui in Eccleſiaſtica hiſtoria conſcribenda, ſe multum adiutum ab illo fatetur ingenue. Obijt anno 733.

5. Alwigh. Interfuit Synodo à Cuthberto Cantuarienſi Epiſcopo indictæ anno 747. defunctus 751. 733.

6. Eadulfus anteceſſoris ſui Archidiaconus, deceſſit anno 764. 751.

7. Ceolulfus obijt 787. 764.

8. Ealdulfus. 787.

Poſt mortem Ealdulfi, multos per annos vacavit ſedes. Anno tandem 872. Brightredus fit Epiſcopus. Interea vero, anno videlicet 737. alia adhuc ſedes Legeceſtriæ erigitur (quę nunc Leceſtria) ſed breui poſtea Dorceſtriam tranſlata, vbi hij ſederunt.

Tota.

Edbertus, conſecratus 764.

Werenbertus. Obijt 768.

Vnwora illi ſucceſſit ſecundum Florilegum. Alij Werenberto pręponunt. Vixit anno 806.

Rethunus, Abbas Abendonenſis. Obijt 851.

Aldredus, conſecratus 861. vel potius ſecundum Weſtmonaſterienſem 851. Deprivatus eſt anno 873.

Ceolredus, conſecratus 873.

Halardus. Ab Alfredo Rege conſtitutus eſt vnus è Gardianis regni, vt illud contra vim & incurſiones Danorum tueretur anno 897. quo quidem anno defunctus eſt.

Kenulfus, vel rectius Ceolulfus conſecratus anno 905. vna cum 6. alijs per Plegmundum Cantuarienſem Archiepiſcopum. Cuius rei rationem alibi reddidimus.

Leofwinus. Illius regimini Sidnaceſtrenſis etiam dioceſis relicta eſt, quę per annos iam 10. paſtore deſtituta manſerat, & nunc Dorceſtrenſi vnita eſt. Cœnobio Ramſeyenſi hic multa contulit beneficia & anno 959. defunctus eſt.

Ailnothus, conſecratus 960.

Aſcwyn alias Æſcwy.

Alſhelmus.

Eadnothus, Præpositus Ramseyensis, prælio cæsus à Danis anno 1016.

Eadhericus. Obijt 1304. & Ramseiæ sepultus est.

Eadnothus. Ecclesiam constructit B. Mariæ apud Stow, & obijt anno 1050.

Vlfus. Hic patria Normannus, in Angliam venit cum Emma Ethelredi Regis coniuge, quæ soror fuit Richardi Normanniæ Ducis. Cuius filius Edwardus, matris precibus adductus, eum, licet admodum indoctum, Dorcestrensem Episcopum renunciavit. Anno 1052. tam ipse quam cæteri omnes Normanni, (qui omnia præcipua regni munia invaserant) regno pulsi sunt. Huic visum ad Concilium Vercellis congregatum se conferre, vt de iniuria sibi facta apud Pontificem querimoniam instituerent. Vbi eovsque inscitiam suam prodidit, vt habuerit in animo Papa, Pontificali munere ipsum privare, donec muneribus permulsus, ab eo destitit incœpto. Mœrore (vt par est credere) brevi postea absumptus, interijt.

Wulfinus vel Wulfsinus, consecratus anno 1053. Wintoniæ decessit 1067. & in Ecclesia sua Dorcestrensi sepultus est. Hucvsque de Episcopis qui Sidnacestriæ (vbi loci ea civitas sita fuerit mihi incompertum) Legecestriæ & Dorcestriæ consederunt. Ad Lincolnienses iam tandem perventum.

I. REMIGIVS DE FESCHAMP.

1070. Gul. 1. 5.

DOrcestrensium Episcoporum postremus, Lincolniensium vero primus, fuit Remigius, Monachus Fiscamnensis, Sacerdotis filius. Huic Gulielmus Normannus qui Angliam postea subegit, propter plurima officia illi præstita, Episcopatum aliquem promiserat, si contingeret, in bello quod tum parabat victoria potiri. Neq; vero fidem fefellit. Nam vt primum Wulfini morte vacua facta est hæc sedes, illum inibi constituit Episcopum. Hæc cum inaudivisset Alexander 2. Pontifex Romanus; donationem huiusmodi Simoniacam adiudicavit, & Præsulatu hominem Romæ tunc agentem privavit. Sed Lanfranci Cantuariensis precibus inductus, annulo & baculo traditis, in integrum eum resti-

restituit. Illico vt ordinatus est, magni nescio quid molitus, Dorcestriæ cœpit ędificare. Cum vero in Synodo Londini coacta, Rege hoc ipsum suadente, decretum esset, Episcopales sedes in oppidulis minutioribus sitas (quarum in Anglia tunc plurimę) ad vrbes quasque celeberrimas transferendas; Dorcestria relicta, Lincolnię cathedram figere Remigio visum, *quæ ciuitas vna ex populosioribus Angliæ, emporium est hominum terra marique venientium.* Sic Malmesburiensis. *Mercatis igitur prædijs* (vt loquitur Huntindonensis) *in ipso vertice vrbis iuxta castellum turribus fortissimis eminens, in loco forti fortem, pulchro pulchram, virgini virginum construxit Ecclesiam, quæ & grata esset Deo seruientibus, & (vt pro tempore oportebat) inuincibilis hostibus. Prouinciam tamen Lindissæ Archiepiscopus Eboracensis calumniabatur ex antiqua temporum serie. Remigius vero nihili ducens impetitionem eius, non segniter opus inceptum peregit, peractumque Clericis, doctrina & moribus approbatissimis decorauit,* videlicet Prębendarijs 21. Sed loquatur iam iterum Malmesburiensis. *Hæc in eo erant iucundiora, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur; luctabatur excellere & foris eminere animus, eratque*

Gratior exiguo veniens è corpore virtus.

Quem ideo natura compegisse videtur, vt sciretur, beatissimum ingenium in miserrimo corpore habitare posse. Fœliciter ergo acta vita, in ipso apparatu consecrationis suæ, Lindecolniæ, pridie futuræ dedicationis æmula illum mors tantis gaudijs subtraxit. Nam & magnanimi viri hortatu, omnes vndique Pontifices regium edictum acciuerat. Solus Robertus Herefordensis venire abnuerat, & certa inspectione syderum, dedicationem tempore Remigij non processuram viderat nec tacuerat. Obijt Maij 9. 1092. Tacendum vero non est, præter opus illud antedictum, quod tam incipere ausum, quam potuisse perficere, mirandum; Monasteria duo, videlicet Stowense & Bardneiense de novo integra construxisse. Illius etiam consilio inductum, ferunt Gulielmum Regem Cœnobia duo condidisse, Cadomense in Normannia, & illud de Bello, eo ipso in loco vbi Haraldum Saxonem debellaverat. *De Regia quidem proditione fuerat impetitus* (Huntindonienſis iterum) *sed famu-*

Eadnothus, Præpositus Ramseyensis, prælio cæsus à Danis anno 1016.

Eadhericus. Obijt 1304. & Ramsciæ sepultus est.

Eadnothus. Ecclesiam constructit B. Mariæ apud Stow, & obijt anno 1050.

Vlfus. Hic patria Normannus, in Angliam venit cum Emma Ethelredi Regis coniuge, quæ soror fuit Richardi Normanniæ Ducis. Cuius filius Edwardus, matris precibus adductus, eum, licet admodum indoctum, Dorcestrensem Episcopum renunciavit. Anno 1052. tam ipse quam cæteri omnes Normanni, (qui omnia præcipua regni munia invaserant) regno pulsi sunt. Huic visum ad Concilium Vercellis congregatum se conferre, vt de iniuria sibi facta apud Pontificem querimoniam institueret. Vbi eovsque inscitiam suam prodidit, vt habuerit in animo Papa, Pontificali munere ipsum privare, donec muneribus permulsus, ab eo destitit incœpto. Mœrore (vt par est credere) brevi postea absumptus, interijt.

Wulfinus vel Wulfsinus, consecratus anno 1053. Wintoniæ decessit 1067. & in Ecclesia sua Dorcestrensi sepultus est. Hucvsque de Episcopis qui Sidnacestriæ (vbi loci ea civitas sita fuerit mihi incompertum) Legecestriæ & Dorcestriæ consederunt. Ad Lincolnienses iam tandem perventum.

1. REMIGIVS DE FESCHAMP.

1070. Gul. 1. 5. DOrcestrensium Episcoporum postremus, Lincolniensium vero primus, fuit Remigius, Monachus Fiscamnensis, Sacerdotis filius. Huic Gulielmus Normannus qui Angliam postea subegit, propter plurima officia illi præstita, Episcopatum aliquem promiserat, si contingeret, in bello quod tum parabat victoria potiri. Neq; vero fidem fefellit. Nam vt primum Wulfini morte vacua facta est hæc sedes, illum inibi constituit Episcopum. Hæc cum inaudivisset Alexander 2. Pontifex Romanus; donationem huiusmodi Simoniacam adiudicavit, & Præsulatu hominem Romæ tunc agentem privavit. Sed Lanfranci Cantuariensis precibus inductus, annulo & baculo traditis, in integrum eum resti-

restituit. Illico vt ordinatus est, magni nescio quid molitus, Dorcestriæ cœpit ędificare. Cum vero in Synodo Londini coacta, Rege hoc ipsum suadente, decretum esset, Episcopales sedes in oppidulis minutioribus sitas (quarum in Anglia tunc plurimę) ad vrbes quasque celeberrimas transferendas; Dorcestria relicta, Lincolnię cathedram figere Remigio visum, *quæ ciuitas vna ex populosioribus Angliæ, emporium est hominum terra marique venientium.* Sic Malmesburiensis. *Mercatis igitur prædijs* (vt loquitur Huntindonensis) *in ipso vertice vrbis iuxta castellum turribus fortissimis eminens, in loco forti fortem, pulchro pulchram, virgini virginum construxit Ecclesiam, quæ & grata esset Deo seruientibus, & (vt pro tempore oportebat) inuincibilis hostibus. Prouinciam tamen Lindissæ Archiepiscopus Eboracensis calumniabatur ex antiqua temporum serie. Remigius vero nihili ducens impetitionem eius, non segniter opus inceptum peregit, peractumque Clericis, doctrina & moribus approbatissimis decorauit,* videlicet Prębendarijs 21. Sed loquatur iam iterum Malmesburiensis. *Hæc in eo erant iucundiora, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur; luctabatur excellere & foris eminere animus, eratque*

Gratior exiguo veniens è corpore virtus.

Quem ideo natura compegisse videtur, vt sciretur, beatissimum ingenium in miserrimo corpore habitare posse. Fœliciter ergo acta vita, in ipso apparatu consecrationis suæ, Lindecolniæ, pridie futuræ dedicationis æmula illum mors tantis gaudijs subtraxit. Nam & magnanimi viri hortatu, omnes vndique Pontifices regium edictum acciuerat. Solus Robertus Herefordensis venire abnuerat, & certa inspectione syderum, dedicationem tempore Remigij non processuram viderat nec tacuerat. Obijt Maij 9. 1092. Tacendum vero non est, præter opus illud antedictum, quod tam incipere ausum, quam potuisse perficere, mirandum; Monasteria duo, videlicet Stowense & Bardneiense de novo integra construxisse. Illius etiam consilio inductum, ferunt Gulielmum Regem Cœnobia duo condidisse, Cadomense in Normannia, & illud de Bello, eo ipso in loco vbi Haraldum Saxonem debellaverat. *De Regia quidem proditione fuerat impetitus* (Huntindonienſis iterum) *sed famu-*

lus eius ferri igniti iudicio dominum purgans, regio reſtituit amori, & maculam pontificali deterſit decori: Sed & alia neſcio quæ miracula, poſteri in ſuperſtitionem procliues, ab illo non viuente, ſed iam olim mortuo, præſtita crediderunt. At non ego credulus illis. Matthæus Pariſienſis, qui in hiſtoria anni 1085. de huius Eccleſiæ fundatione hæc ipſa tradidit, quæ ab Huntindonenſi, & Malmesburienſi perſcripta retuli illorum temporum ſcriptoribus, quęque omnium hiſtoricorum conſenſus teſtatiſſima reddit; tam ſibi ipſi quã omnibus alijs repugnans, longam narrationem inſtituit poſtea de Eccleſia Lincolnienſi per Regem Gulielmum Rufum conſtructa. Quam, quia ab omni non ſolum veritate ſed probabilitate alieniſſima eſt, his noſtris inſerere operę pretium non duxi. Petat qui volet authorem prædictum apud quem, inter res geſtas anni 1241. deſcriptam reperiet.

2. ROBERTVS BLOËTVS.

1092. *Wil. Ruf. 6.*

REmigio defuncto, contigit paulo pòſt Gulielmum Regem graui morbo correptũ, & de vita deſperantem, ad pœnitentiam de anteacta vita (non nimis hercle pia) agendam, animum adieciſſe. Inter alia ſcelera quorum memoria languentis pupugit animum, maximum dolorem concepiſſe viſus eſt, quod pręſulatus hactenus pretio vendidiſſet: ac in emendationis argumentum, Cantuarienſem & Lincolnienſem Eccleſias vacantes eueſtigio contulit, illam quidem Diuo Anſelmo, hanc vero Roberto Bloëtto Cãcellario ſuo. Poſtquam conualuit, pœnitentiæ huiuſce non ſatis (vt videtur) ſinceræ, pœnituit hercle ſincerè, ac vt temeratę donationis culpam emendaret, concitauit contra hunc nouum Epiſcopum, Archiepiſcopũ Eboracenſem Thomam, qui de ciuitate & comitatu Lincolnienſi in ſua (vti dicebat) tam dioceſi quam prouincia ſitis, litem intenderet. Neque terminari hęc poterat, priuſquam Regi Epiſcopus numeraſſet libras, vt Pariſienſis, quingentas, Stobęus habet mille, Huntindonenſis vero (mendoſe vt credo) 1500. qui de homine fortaſſe rectius quam de pecunia, eo dicit *non alterum fuiſſe forma venuſtiorem, mente ſereniorem, affatu dulciorem.*

rem. Hoc etiam debuit adieciſſe, admodum fuiſſe indoctum, libidinoſũ, & leuiſſimis moribus prędituṁ. Refert Balæus filium illi fuiſſe nothum, Simonem nomine, quem Decanum conſtituit Lincolnienſem. Eccleſiam certe, conſtructam ab anteceſſore non ſolum dedicauit, ſed ornamentis affatim inſtruxit & Prębendarijs 21. à Remigio inſtitutis, totidem alios adiecit quos prędijs dotauit à ſe pretio comparatis. Conſecratus anno 1092. annos præfuit ferme 30. & repentina tandem morte ſublatus interijt Ianuarij 10. 1122. Dum ſermocinans iuxta Regẽ equitaret Woodſtochię, apoplexia aut morbo aliquo conſimili correptus, ab equo ſubitò delapſus eſt, & ad cubile ſuum deductus, expirauit illico. Viſcera eius Enſamiæ ſepulta ſunt, in cœnobio quod ipſe olim condiderat, ſecundum nonnullos, alij dicunt reſeciſſe tantum. Monachos vero Stowenſes eo migrare coactos ab illo ſatis conſtat. Sed eccum tibi Epitaphium tumulo eius (vt ferunt) inſculptum.

Pontificum Robertus honor, quem fama ſuperſtes
Perpetuare dabit, non obiturus obit.
Hic humilis diues, (res mira) potens, pius vltor,
Compatiens, mitis cum pateretur erat.
Noluit eſſe ſuis Dominus, ſtuduit pater eſſe,
Semper in aduerſis murus & arma ſuis.
In decima Iani fallacis gaudia mundi
Liquit, & euigilans, vera perenne vidit.

3. ALEXANDER.

ROgerus Sarisburienſis Epiſcopus ille apud hiſtoricos noſtros celeberrimus, ea iam gratia & authoritate apud Henricum primum Regem, vt quicquid ipſi libitum fuiſſet ab eo facillime impetraret; haud difficulter obtinuit vt Alexandrum, ſuum ex fratre nepotem, Lincolnienſem Epiſcopum renunciaret, ortu quidem Normannum, quem non ita pridem Archidiaconum Sarisburienſem creauerat, & ſummum Angliæ Iuſtitiarium deſignari curauerat. Conſecratus eſt Cantuarię Iulij 22. 1123. Anno deinde ſequente Eccle- 1123. *Hen.* 1. 25.

sia eius Cathedralis nuper constructa & vix dum absoluta, fortuito incendio conflagrauit. Quam refecit ille & contra similes casus muniuit, laqueari addito fornicato. Numerum porro auxit præbendarum Ecclesiæ suę, cui etiam manneria quædam & alia prædia comparauit. Sed arcibus extruendis præcipue ac super omnia incubuit, patruum in hoc æmulatus Sarisburiensem Episcopum, quod hunc perdidit (de quo suo loco) & minimum abfuit quin illum quoque euerteret. Tres siquidem construxit, vnã quidem Banburiæ, aliam Slefordię, ac tertiam apud Newark. Neubrigensis author est, duo etiam instituisse eum cœnobia, vnum Canonicis regularibus simul ac Monialibus apud Hauerholm, aliud Tamæ monachis albatis; quorum hoc suppressionis tempore valebat 256.l.13.s.7.d. ob. illud vero 88.l.5.s.5.d. Arces vero cum sui iuris facere Rex Stephanus concupisceret, Episcopis derepente vincula indidit, arces sibi asseruit, atq; præter supellectilis pretiosæ magnam copiam, pecuniam immensam in illis repertam asportauit. Præsidiarij Newarcani, se ad regium mandatum dedere recusarunt, donec ab ipso Episcopo certiores essent facti (id quod verum fuit) iuramento Regem confirmasse, omnino nihil eum gustaturum donec in potestatem regiam arx cessisset. Ita nisi fame Dominum vellent perire, castro sibi excedendum cognoscentes, portas regijs aperuerunt. Neque tamen illico vinculis solutus ille, post aliquot mensium custodiam, ægre licet, liberatur tandem. Ita de vanitate admonitus instituti quod hactenus tenuerat; ad meliorem frugem se componit, & ad Ecclesiã suam administrandam ornandamque accingitur, quam tandem totius Anglię æuo illo longe speciosissimam reddidit. Romam bis profectus est, annis nimirum 1142. & 1144. vbi ita se gessit, vt magnam inierit gratiam tam apud Regem quam Pontificem. Ac prima quidem profectione Legatus Pontificius constitutus est, quo synodum conuocaret, id quod fecit & canones nonnullos edidit ad illorum temporum vitia corrigenda apprime vtiles. Tertium deinde iter ad Pontificem suscepit in Gallia agentem, vbi Augusto mense anni 1147. per æstum nimium ægritudinem contraxit, ex qua, domum

non

non sine magna difficultate reuersus, mortu⁹ est cum sedisset annos 24. De illo Huntindonensis hęc habet carmina quæ non pigebit ascribere.

Splendor Alexandri non tam reniteſcit honore
Quam per eum reniteſcit honor, flos namque virorum,
Dando tenere putans, theſauros cogit honoris;
Et gratis dare feſtinans, ne danda rogentur,
Quod non dum dederit, non dum ſe credit habere.
O decus, O morum directio, quo veniente,
Certa fides, hilaris clementia, cauta poteſtas,
Lene iugum, doctrina placens, correctio dulcis,
Libertaſque decens venere, pudorque facetus.
Lincoliæ gens magna prius, nunc maxima ſemper;
Talis & ille diu ſit nobis tutor honoris.

Hæc poetice ne dicam adulatorie Huntindonius qui viuenti historiam illi dedicauit, in cuius præfatione, *florem & cacumen regni & gentis* ipsum appellat, & his verbis compellat,

Tuque Pater patriæ, princeps à Rege ſecundus
Præſul Alexander, &c.

Postea vero illo iam mortuo, sic hominem depingit: *Nutritus in ſummis delicijs à Rogero auunculo ſuo Salisberienſi Epiſcopo, maiores inde animos contraxit quam oportunum eſſet ſuis. Siquidem præterire volens principes cæteros largitione munerum & ſplendore procurationum, cum propriꝰ redditus ad hoc non ſufficere poſſent, à ſuis ſummo ſtudio carpebat, vnde egeſtatem ſuam nimietate prædicta comparatam complere poſſet; nec tamen complere poterat, qui ſemper magis magiſq; diſpergebat. Fuit autem vir prudens, & adeo munificus, vt a curia Romana vocaretur, magnificus.* Hæc Huntindonius.

4. ROBERTVS DE CHESNEY.

ALexandro succedit, ante finem Septembris eiusdem anni consecratus, Robertus Archidiaconus Leicestrensis, homo multum iuuenis, à nonnullis de Chesney & de Chesneto ab alijs de Querceto cognominatus, hoc idem Latinè 1147. *Steph.* 13.

quod illud Gallice ſonante. Hic vnam Præbendam adiecit illis quæ ab anteceſſoribus in Eccleſia ſua antea extiterant fundata. Ædes comparauit ſibi ſucceſſoribuſq; prope nouum Templum Londini: Palatium ſuum Epiſcopale à fundamentis fere totum conſtruxit, & cœnobium ſiue Prioratum S. Catherinę prope Londinum Gilbertinis poſuit, quod ſuppreſſionis tempore dicebatur valuiſſe 270. li. 1. s. 3. d. annui cenſus. Æris alieni per hęc, apud Aaronem quendam Iudæum contraxit, trecentas libras, quod à ſucceſſoribus ſuis non niſi longo poſt tempore diſſolutum eſt. Obijt Ianuarij 8. 1167.

5. WALTERVS DE CONSTANTIJS.

1183. *Henr.* 2. 30.

VAcauit tum ſedes poſt mortem dicti Roberti annis ferme 17. augurantibus pleriſq;, Epiſcopum Lincolniam iam poſthac nunquam habituram. Monachus neſcio quis Tamenſis qui multa iam antea prędixerat, quorum euentus prædictioni ad amuſſim reſponderat, ideoque ſemipropheta habitus eſt; aſſeuerauit conſtanter, Robertum illum modo defunctum, Eccleſię Lincolnienſis poſtremum futurum antiſtitem. Vanum hoc vaticiniũ viſum & ab omnibus irriſum eſt, quando Galfridus nothus regius & Lincolnienſis Archidiaconus, in Epiſcopum Lincolnienſem electus eſt. Cæterum ille fructibus Eccleſiæ contentus, conſecratione abſtinuit, vtpote oues tondendi magis gnarus quam paſcendi. Septem per annos, electionis huiuſce prętextu redditus Epiſcopales percepit; ac tandem patre iubente, iuri ſuo per electionem antedictam acquiſito renunciauit, & octo annorum ſpatio aulicis rebus vacauit: Sed ad Eccleſiam iterum reuerſus, Archiepiſcopus tandem factus eſt Eboracenſis. Sub exitum anni 1183. cum de veritate vaticinij monachalis, amplius iam nemo ambigeret, Walterus de Conſtantijs Archidiaconus Oxonienſis, in Epiſcopum electus & conſecratus eſt Andegaui per Archiepiſcopum Cantuarienſem. Electioni de ſe factæ non niſi timide & cunctanter aſſenſum ſuum præbuiſſe dicitur, veritus ne in fatis eſſet ſe aut quenquã alium quantumvis millies electum illo Epiſcopatu nunquam poſſe potiri.

potiri. Hic loci vix conſederat, quando Archiepiſcopatum Rothomagenſem vltro oblatum non renuit accipere, dignitate quidem, præſulatu quem iam obtinebat potiorem, redditibus vero & opulentia (vide quid poſſit ambitio) multis gradibus poſtponendum. Altero igitur à conſecratione anno Rothomagum tranſlatus eſt, anno nimirum 1184.

6. SANCTVS HVGO.

POſt tranſlationem Walteri per annos duos integros ſedes vacauit, ad quam in feſto S. Matthæi conſecratus Hugo, Cœnobij Carthuſianis Witthamæ in Somerſetia ab Henrico ſecundo Rege nuper poſiti, Prior. Hugo iſte (qui propter vitæ morumque ſummam integritatem, & miraculorum quæ illi credula poſteritas aſcripſit famam Sanctis annumeratur) natus eſt Gratianopoli, quæ ciuitas eſt Burgundiæ. Patris conſilio, qui vxore mortua, regularis Canonici habitum ſuſcepit, eundem ordinem, ipſe etiam ingreſſus eſt, multum adhuc adoleſcens: adultior vero factus Carthuſianorum regulis, quam Canonicorum paulo rigidioribus, ſe aſtrinxit; quibus ita paruit diligenter, vt propter ſummam vitæ auſteritatem celeberrimus euaſerit. Inter cæteros vero eiuſce rei fama ad Regem peruenit Henricum, qui cum ea tempeſtate, Cœnobium illius Regulæ hominibus Wittehamæ (vti dixi) condidiſſet, Reginaldum Bathonenſem Epiſcopum miſit in Burgundiam, vt huic viro tam ſancto perſuaderet, Cœnobij ſui regimen ſuſciperet, id quod ab illo tandem, quamuis ægre, factum eſt. Rex deinde paulo pòſt, male ſibi conſcius, Lincolnienſem ſedem tot annos paſtore viduatam manſiſſe ſua culpa, hanc iniuriam iam compenſare decreuit, virum ſanctitate tam clarum, ibi collocando. Quapropter Hugonem hac de re, ne per ſomnum quidem cogitantem, Epiſcopum Lincolnienſem curauit eligendum. Adminiſtratio eius talis erat, qualem expectares ab homine & ſeuero & animo haudquaquam puſillo; talis tamen, vt cum apud plurimos, ne dicam omnes, in magna eſſet veneratione, eum tamen plures amarent quam metuerent. Excommunicationes vero eius omnes vehementer formidabant, eoque magis, quod

1186. *Henr.* 2.34.

ſæpe

sæpe fuerat animaduersum cladem aliquã insignem eas plerunque sequutam. Ecclesiam suam Lincolnienscm (quam totius Angliæ spectosissimam iam antea reddidisse Alexandrum, supra exposuimus) multum tamen auxit, excitata à fundamentis illa parte quam hodie nouum opus appellant. Deinde Regi dedit mille marcas, vt receptam redimeret consuetudinem, in singulis festis Circumcisionis, pelles quasdam pretiosas quas sablas nuncupamus, ipsi quotannis exhibendi: *Anno* 1200. *a Carthusia principali eiusdem ordinis domo* (inquit Parisiensis) *visitatis ex longo desiderio Priore & fratribus eiusdem domus, in Angliam rediens; in vrbe Londinensi apud vetus templum, quartanis febribus cœpit grauiter ægrotare. Venit ergo ad eum Rex Ioannes vt eum visitaret: sed antequam recederet, ad viri Dei petitionem testamentum ipsius confirmauit, & in Domino promisit, quod de cætero rata haberet testamenta rationabilia Prælatorum. Cumque indies languor ingraueſceret, nunquam alicuius consilio cilicium quo ingiter vtebatur ad horam permodicam deponere voluit, &c.* Sic Parisiensis. Obijt ex morbo prædicto Londini Nouemb. 17. 1200. Cadauer Lincolniam deportatum est, quo tempore Ioannes Angliæ Rex cum Gulielmo Scoto ibidem congrederetur. Tantos Reges non puduit, feretro humeros submittentes, corpus tam sancti viri ad portas ciuitatis exceptum, ad Ecclesiam vsque baiulare. Occurrunt ibi obuiam prodeuntes Præsules magno numero, qui ad valuas Ecclesiæ susceptum, in chorum detulerunt, vbi celebratis exequijs, in Orientali parte Ecclesiæ prope altare D. Ioannis Baptistæ sepulturæ tradiderunt. Romæ deinde anno 1220. in sanctorum Album relatus est. Et anno 1282. Octob. 7. in capsulam argenteam ossa perhibent translata. Si cui libitum est miracula perlegere, quæ sanctitati eius ascribunt Monachi rerum nostrarum scriptores, petat Parisiensem, qui in historia anni 1200. hæc omnia fusius persequitur. Inter cætera haud visum præterire silentio, quod alibi de eo traditum reperi: Godstoam venientem (sanctimonialium Cœnobium iuxta Oxonium) feretrum vidisse tapetibus sericis contectum, cereis circumcirca ardentibus; & percontanti quisnam ibi loci

esset

esset tumulatus, responsum, Rosamundam, formosam illam Henrici Regis pellicem illic humatam, quæ multa beneficia Cœnobio illi contulisset. Quod cum intellexisset, effodi iussit illico cadauer & in cœmiterio sepeliri, talem honorem scorto haud deberi contendens.

7. GVLIELMVS BLESENSIS.

GVlielmus Blesensis Ecclesiæ Lincolniensis Præbendarius ac Præcentor, electus est in Episcopum anno 1201. sed non consecratus vsque ad festum S. Bartholomæi, anno 1203. Obijt in vigilia Ascensionis 1206. 1203. *Ioan. 5.*

8. HVGO WALLIS.

HVgo Archidiaconus Wellensis, & Angliæ aliquando Cancellarius, successit anno 1209. quo tempore interminatus illi Rex ne consecrationem susciperet a Langtono Cantuariensi (qua de re Cantuarienses consulas) ad Rothomagensem Archiepiscopum eum amandauit. Ille nihilo secius ad Cantuariensem rectà proficiscens, ab ipso consecratus est, id quod Rex ęgerrime ferens, temporalia ipsi eripuit & quinque per annos detinuit. Quo pacto vero reddita sint, supra in Langtono Cantuariensi pluribus exposuimus. Pontifici tandem postea Rege reconciliato, adhæsit tamen iste Baronibus seditiosis primum, ac postea Ludouico Gallo, qui Angliam subiugare totis viribus est annisus. Patriæ suæ Principisque proditor nequissimus, hoc ob scelus iure excommunicatus est; neque potuit absolui, quoad Papæ mille marcas numerasset, & Legato eius centum. Cum Iocelino Bathonensi & Wellensi Episcopo hic collata stipe, Xenodochium pulchrum Welliæ construxit, vbi Archidiaconus fuerat (sicuti apud Bathonenses pluribus demonstrabitur) & Lincolniæ salarium constituit missificaturis pro se sacerdotibus, quod Cantariam solemus appellare. Vidi testamenti cuiusdam formulam ab illo anno 1211. conditi, in quo præter multa propinquis ac necessarijs legata, in pios vsus eroganda mandauit 5. millia marcarum. Annos po- 1209. *Ioan* 11.

stea

ftea multos vixit, nimirum vſque ad Febr. 7. 1234. Quo tempore defunctus, in Eccleſia ſua ſepultus eſt.

9. ROBERTVS GROVT-HEAD.

1235. *Henr.* 3. 19. IVnij 11. ſequenti Robertus Grout-head, ſiue Groſſeteſte, (nonnullis Latino vocabulo tantundem ſonante, Groſſocapite) Epiſcopus Lincolnienſis conſecratur. Homo propter egregiam eruditionem aliaſque animi virtutes ſuo merito celeberrimus. E Suffolcienſi comitatu oriundum ferunt, natalibus obſcuris, ne dicam pudendis in vico Stodbrook appellato; educatum vero ad tempus in Academia Oxonienſi, donec (pro more illis temporibus recepto) in Galliam proficiſceretur, cum bonarum literarum cauſa, tum etiam vt linguam Gallicam perdiſceret, cuius illo ævo multus apud gentem noſtram vſus. Reuerſus, Leiceſtrenſis fit Archidiaconus & Lincolnienſis dein Epiſcopus ſicuti retulimus. Illo ſedente, tyrannis Pontificia, ad id conſcenderat potentiæ, eòque ſe demiſerat iniquitatis, nihil vt fuerit tam iniuſtum quod non poſſet, nihil tam prauum quod lucri gratia noluerit efficere. Inter cætera, duæ res erant de quibus Eccleſiaſticæ gentis homines, tunc temporis plurimum conquererentur. Iniurias ſibi illatas ſi vindicari cuperent per Eccleſiaſticum Iudicem, appellatio ſtatim litem ad Romanam curiam trahebat, vbi ingens pecunia erat profundenda cum in cauſa quantumuis iuſtiſſima nemo ſibi poſſet de remedio confidere inde petendo, vbi largitio nihil non impetraret. Deinde omnes Præſulatus, Sacerdotia omnia paulo opimiora, per prouiſiones & reſeruationes Papales, rapiebant Itali, vel vt ipſi fruerentur, vel ijs cõcederent qui plurimum afferrent nummorum. Hinc fiebat vt Eccleſia noſtra quaſi diluuio quodam ea tempeſtati inundaretur exterorum hominum, quorum non pauci pueri erant, plurimi literarum expertes, alienigenæ omnes, qui cum linguæ Anglicanæ eſſent ignari, populis ſibi commiſſis nihil poterant prodeſſe, præſertim cum, in patria ſua deſidentes, Eccleſias ſibi commiſſas ne ſemel quidem aſpicere per totam plerunque vitam dignarentur. Certe cum anno 1252. hac de re inquiſitio facta eſſet,

esset, compertum, redditus annuos exterorum, septuaginta millia marcarum confeciſſe, cum Rex (vt perhibet Pariſiensis qui illo tempore vixit) vix viginti millia quotannis perciperet. Hæc Epiſcopus noſter cum ferret moleſtiſſime, Romam decreuit ipſe proficiſci, vt de remedio aliquo oportuno tantis malis adhibendo cum Pontifice ageret. Profectus eſt, auditus eſt & cum multis blandis pollicitationibus dimiſſus. Sed cum reuerſus nihil emendatum videret, epiſtola perſcripta auſus eſt hominem acriter increpare; ac oſtendere, quantum à ſanctitate anteceſſorum ſuorum moderni Papæ degeneraſſent; ſimul obteſtatus, vt vitia illa enormia corrigere niteretur, quæ à Romana curia tanquam à fonte venenato fluentia, vniuerſam Eccleſiam ſuo contagio inficerent. Hæc Epiſtola (ſi cui libet perlegere) apud Pariſienſem habetur. Pontifex, qui ante neſcio quot annos vocem forte liberam non audierat, his literis conſpectis, ita incanduit, vt ira exæſtuans, & minas anhelans, tantæ (vt putabat) contumeliæ ſibi illatæ atrociſſimam meditatur vindictã. Sed hanc omnem rem ſuis verbis explicabit Pariſienſis. *Hæc* (inquit ille) *cum ad Domini Papæ audientiam perueniſſent; non ſe capiens præ ira & indignatione, torno aſpectu & ſuperbo animo ait; Quis eſt iſte ſenex delirus, ſurdus & abſurdus, qui facta noſtra audax imo temerarius iudicat? Per Petrum & Paulum niſi moueret nos innata ingenuitas, ipſum in tantam confuſionem præcipitarem, vt toti mundo fabula foret, ſtupor, exemplum, & prodigium. Nonne Rex Anglorum noſter eſt vaſallus, & vt plus dicam mancipium, qui poteſt cum nutu noſtro incarcerare & ignominiæ mancipare? Et cum hæc inter fratres Cardinales recitarentur, vix compeſcentes impetum Papæ, dixerunt ei; Non expediret Domine vt aliquid durum contra Epiſcopum ſtatueremus. Vt enim vera fatcamur, vera ſunt quæ dicit. Non poſſumus eum condemnare; Catholicus eſt imo & ſanctiſſimus, nobis religioſior, nobis ſanctior, & excellentioris vitæ, ita vt non credatur inter omnes Prælatos, maiorem imo nec parem aliquem habere orbem Chriſtianum. Nouit hoc Gallicana & Anglica cleri Vniuerſitas. Noſtra non præualeret contradictio. Huiuſmodi Epiſtolæ veritas, quæ iam forte multis innotuit, multos*

multos contra nos poterit commouere. Magnus enim habetur Philosophus, Latinis & Græcis literis ad plenum eruditus, zelator iustitiæ, lector in Theologia scholis, prædicator in populo, castitatis amator, persecutor simonialium. Hæc dixerunt D. Ægidius Hispanus Cardinalis; & alij quos propria tangebat conscientia, consilium dederunt D. Papæ, vt hæc omnia conniuentibus oculis sub dissimulatione transire permitteret, ne super hoc tumultus excitaretur, maxime propter hoc, quia scitur, quod quandoque discessio est ventura. Consilio istorum acquieuisse Pontificem nonnulli tradunt: Asserentibus alijs (& vtrunque simul verum esse potest) excommunicatum Episcopum postea & varijs modis (nova fortassis aliqua arrepta occasione) à Papa exagitatum. Inter alios, Balæus author est, eo ipso tempore quo defunctus est excommunicatum, fuisse & Episcopatu etiam privatum, quem contulerit ille Roberto adhuc superstite Alberto homini Germano, Prussiæ Archiepiscopo, sed è Livonia à popularibus pulso. Vt quod constat perscribam, hoc certum est, Pontificis fastum, avaritiam ac tyrannidem in concionibus suis publice, quamvis modeste sæpenumero taxasse. Neque vero induci potuit vnquam vir constantissimus, vt iniustissimis provisionum & reservationum Papalium Bullis obtemperaret, quantumvis atrociter iratus Pontifex minitans intonaret. Qua de re cum familiaribus nonnunquam disceptans, idque eo præcipue tempore quo lethali morbo æger decubuit, ausus est affirmare, Papam hæreticum iure potuisse appellari, imo & Antichristum. Sic Parisiensis. At his molestijs quantumvis exagitatus; in concionibus tamen fuit assiduus; libros scripsit fere ducentos, quos Balæus enumerat; & in Diocesis suæ administratione multum insumpsit laboris. Decessit tandem Buckdenæ Octob. 9. 1253. cum prius testamento condito, libros suos omnes legasset bibliothecæ fratrum Minorum Oxoniæ. Humatus iacet in australi parte Ecclesiæ suæ, vbi tumulum habet satis speciosum ex marmore æreis laminis ornato. Sunt qui tradant, de eo post sepulturam exhumando Pontificem cogitasse. Eccum vero iustum Dei iudicium. Ijdem ipsi sunt authores (Ioannes Buriensis,

Pari-

Parisiensis, Westmonasterienſis & Fabianus) hunc Pontificem, Innocentium quartum, apud Neapolim decumbentem, ab eo iam ante annum mortuo in visione percussum, vt mane latus cruentum sit repertum, eoque ex vulnere breui pòst is interiecit. Inter cæteros vero Parisiensis multa ipsi tribuit miracula, quanquam in eum tam bene animatus Papa non fuerit vt in Sanctorum numerum referendum curaverit. Vir proculdubio fuit clarissimus, & omnium scriptorum consensu, multo illustrior quam vt à me paucis (sic enim fert instituti mei ratio) possit depingi. Hoc tamen Parisiensis de eo Elogium non pigebit ascribere: *Fuit* (inquit ille) *Domini Papæ & Regis redargutor manifestus, Prælatorum corrector, Monachorum correctior, Presbyterorum director, Clericorum instructor, scholarium sustentator, populi prædicator, incontinentium persecutor, Romanorum malleus & contemptor. In mensa refectionis corporalis dapsilis, copiosus, & ciuilis, hilaris & affabilis: In mensa vero spirituali deuotus, lachrimosus & contritus: In officio Pontificali sedulus, venerabilis & infatigabilis.* Propter has tantas ac tales virtutes, vulgus vt Sanctum veneratus est. Imo & Academia Oxonienſis (sicuti testatur Gasconius literis suis ad Clementem 4. perscriptis) vt Sanctorum catalogo ascriberetur petierunt, *& in illis literis testantur* (vt loquitur ille) *quod propter magna & plura miracula, & propter emanationem olei ab eius tumba, Sanctus Robertus in Anglia dicebatur.* De structuris eius aliud non reperi, nisi quod monialibus Cœnobiolum posuerit apud Grimsby quod tempore suppressionis redditus annos habuit qui valere dicebantur libras nostrates 12. tres solidos & denarios 7.

10 HENRICVS LEXINTON.

REx iam cum Capitulo Lincolnienſi multis egit, vt hominem sibi admodum charum in Episcopum eligerent Petrum de Egueblank Herefordenſem Episcopum. Illi vero alienigenam dicentes, Anglicanæ linguæ ignarum, moribus pravis, & muneris sibi olim demandati parum sollicitum, id facere recusarunt, & suffragijs suis pastorem sibi designarunt Henricum. 1254. *Hen.* 3. 39.

Henricum Lexintonum Ecclesiæ suæ Decanum: qui electus Decembris 30. 1253. & Maij 17. sequenti consecratus, diem obijt Augusti 8. 1258. & in Ecclesia sua tumulatus est. Anno 1257. mense Martij, venerunt ad *S. Albanum* (inquit Parisiensis) *quidam magistri Oxoniæ, circiter nouem artistæ, qui querula voce coram Rege in Capella Sancti Oswini reposuerunt querimoniam de Episcopo Lincolnienſi, qui contra statuta Vniuersitatis antiqua & approbata, nitebatur libertates scholarium eneruare, &c. Eodemque die secretius dixit frater (qui & hoc scripsit) Domino Regi, Domine, pro Domino curam habe de Ecclesia iam vacillanti. Vniuersitas enim Parisiensis, tot altrix & magistra sanctorum Prælatorum, non mediocriter perturbatur. Si similiter vno tempore perturbetur Oxonienſis Vniuersitas, cum sit schola secunda Ecclesiæ, imo Ecclesiæ fundamentũ, timendum est vehementer, ne Ecclesia tota ruinam patiatur. Et Rex, absit quod hoc contingat, meo maxime tempore.* Hæc non grauatè adscripsi, vt pateat qualis ac quanta fuerit etiam ea tempestate, Academiæ nostræ Oxonienſis celebritas. Cæterum de hoc Antistite illud etiam memoratur, quod viam publicam quæ fuit infra oppidum Tamense, magno incolarum commodo, per medium oppidum deduxit.

11. BENEDICTVS DE GRAVESEND.

1258. *Hen.* 3. 46. SVccessit (qui etiam Decanus fuit Lincolnienſis) Benedictus de Graueſend, quem alicubi Richardum nominatum reperi. Consecratus est Novembris tertio 1258. & diem clausit extremum Decembris 18. 1279. Per Ottobonum Legatum Pontificium anno 1265. hic excommunicatus est vna cum Episcopis Londinenſi, Wintonienſi, & Cicestrenſi, quod seditiosorum Procerum partibus sese addixissent contra Regem. Quare Romam profecti, ibi longo tempore hæserunt, absolutionis gratiam omnibus modis ambientes.

12. OLIVERVS SVTTONVS.

1280. *Edw.* 1. 9. OLiverus etiam Suttonus (vt habet Walsinghamus Decanus fuit Lincolnienſis. Homo bonus & pius. Electus est

est in Episcopum Febr. 6. consecratus autem Martij 18. 1280 Dei nomen pie invocans, in medio ferventissimæ orationis animam exhalavit Novemb. 13. 1299. & saxo tectus marmoreo, in superiori parte Ecclesiæ Aquilonem versus sepultus iacet prope Flemingum, qui illi postea successit.

13. IOANNES D' ALDERBY.

IOannes de Alderby, nonnullis dictus de Aderly post annum successit, Lincolnienſis Cancellarius; & in vivario Stowensi decessit Ianuarij 5. 1319. Sepultus est Lincolniæ in inferiori transepto. Tumulus eius amotus est, propterea quod à plebe superstitiose freqentaretur & ipse tanquam Sanctus coleretur. 1300. *Edward.* 1. 29

14. THOMAS BEAK.

IAnuarij 24. sequenti Canonici Lincolnienses, in Episcopum elegerunt Thomam Beak, Antonij nuper Dunelmensis Episcopi fratrem, qui etiam sicuti antecessor Lincolniensis fuit Cancellarius. Archiepiscopus, qua de causa non comperi, electionem reiecit: Romæ vero (vbi omnia venalia) confirmata est. Iste (sicuti traditum reperi) Hugonem antecessorem suum, in Sanctorum album ascribi curavit. Anno 1278. Thomas quidam le Beak Archidiaconus Dorcestrensis Angliæ Thesaurarius constitutus est. Facile inducor vt credam hunc illum ipsum fuisse. Et hinc certe conijcio ætate admodum provectum Episcopum factum, quod exiguo tempore præfuerit; quod in causa fuisse credo cur à nonnullis inter Episcopos huius sedis non numeretur. Tumulatus est (vt accepi) in Septentrionali parte superioris transepti. 1319. *Edw.* 2. 12.

15. HENRICVS BVRWASH.

HEnricus Burwash Oxoniæ educatus, nepos fuit Bartholomæi de Badilismer Baronis de Leeds, qui sub Edwardo secundo vir magni nominis erat & valde potens, à quo exoratus Rex hunc illi Præsulatum impetravit. Inthronisatus dicitur sub exitum Decembris 1320. Anno vix vno aut altero elapso, offensam Regis incurrit, eousque vt tem- 1320. *Edw.* 2. 13.

poralia eius fisco suo addici Rex curaverit. Anno 1324. illi sunt restituta, & ipse in gratiam receptus. Eiusce tamen rei memoria tam alte illius animo infixa est, vt Regina res nouas moliente, & Regem maritum in ordinem redigere satagente (quod etiam postea effecit) nemo prompti⁹ operam illi detulerit contra Principem legitimum, quàm iste, quem maxime decuisset fidelitatis & obedientiæ exemplum cæteris se præbuisse. Angliæ fuit & Thesaurarius primum, ac deinde Cancellarius. Homo avarus & qui potentia sua ad vicinorum oppressionem facile abuteretur. Non multo ante obitum, feris apud Tinghurst instituit vivarium, cui, inter alia prædia quæ sui iuris essent, latifundia inclusit aliena, nimirum pauperum quorundam, quos ea res pessime habuit, quique eam ob causam homini sæpe dira imprecati sunt. Post mortem apparuisse dicitur nobili cuidam qui ipsi nuper fuerat famulatus, brevi tunica indutus eaque viridi, arcum pharetram & sagittas manibus gestans, necnon cornu venatorium ad ceruicem pendulum, & huiusmodi verbis eum affatum: Nosti quod non sine offensa Dei & iniuria pauperum, istum vivariũ clauserim. In cuius rei pœnam constitutus iam sum eiusdem custos & viridarius, quovsque terræ hic inclusæ pristinis possessoribus restituantur. Quare obsecro, Canonicos Lincolnienses meo nomine roges, vti fossis complanatis & sepibus deiectis, sua cuiq; prædia curent restituenda. His rebus Canonicis nunciatis, missus est illico ex eorum sodalitio quidam W. Bacheler, qui hæc omnia perficeret à spectro sic vti diximus petita. Aut illusionem hanc fuisse diabolicam, aut missificantium commentum, ad quæstuosam illam de purgatorio doctrinam confirmandam, sanus opinor nemo dubitaverit. Excessit è vivis Gandavi hic Episcopus, in viridem viridarium mox transformatus, sub exitum Decembris 1340 & sepultus est in orientali parte Ecclesiæ suæ versus Septentrionem. Ad pedes eius humati iacent frater quidam eius nomine Robertus, Eques auratus & miles habitus non instrenuus, ac Bartholomæus dicti Roberti filius, scholæ ad puerorum institutionem Lincolniæ fundatores, prædijs relictis vnde quinque presbyteri, & quinque pauperes scholares ibi in perpetuum alerentur.

16.

16. THOMAS LE BECK.

HEnrico prædicto succeſſiſſe dicitur Thomas le Beck *Clericus nobilis & excellens* (vt loquitur Walſinghamus) nonnullis dictus Thomas Beak. Sepultus iacet in inferiori tranſepto. Quamdiu ſederit, aut quo tempore obierit, non comperi. 1341. *Edw.* 3. 15.

17. IOANNES SYNWEL.

IOannes Synwel Archidiaconus Northamptonenſis Oxoniæ educatus, in Epiſcopum Lincolnienſem confirmatus eſt Iulij 3. 1351. Quo ipſo annno lis eſt exorta inter ipſum & Oxonienſes Academicos de Cancellarij admiſſione; qua de re ſupra pluribus apud Simonem Iſlepum Cantuarienſem. Hoc interim obſervaſſe non pigebit, perperam traditum à nonnullis, ſub Bokingamo Epiſcopo hanc controverſiam agitatam, quando ille huiuſce ſedis cathedram non conſcenderit niſi defuncto Synwello, qui Lidintonæ deceſſit Aug. 5. 1362. Iſte, ni fallor, Capellam conſtruxit S. Mariæ Magdalenæ extra Septentrionalem parietem Eccleſiæ ſuæ, in cuius navi ſive Occidentali parte tumulatus eſt. 1351. *Edw.* 3. 23.

18. IOANNES BOKINGAM.

REge quamvis enixius petente, non ſine largitione tamen & magno molimine, huic ſedi ſe ingeſſit, Ioannes Bokingamus Privati ſigilli cuſtos, anno 1363. Habetur à nonnullis indoctus admodum, & erat fortaſſis. Conſtat tamen Ioannem quendam Bokingamum his temporibus vixiſſe, Academiæ Oxonienſis Doctorem in ſpinoſa illa ſcholaſticorum Theologia verſatiſſimum, cuius opera nonnulla Balæus recenſet. Et hunc ipſum fuiſſe, ego certe facile crediderim. Anno 1397. Papa neſcio vnde offenſus, invitum & quantum licebat repugnantem, tranſtulit ad ſedem Lichfeldenſem: Cuius redditus cum multo eſſent exiliores quam Lincolnienſis Epiſcopatus; accipere oblatum dedignatus, & præſulatu exactus quem ante tenuerat, cucullum Cantuariæ induit, ibique Monachus interijt. Inter fundatores pontis Roffenſis, hic, haud inter poſtremos numeratur. 1363. *Edw.* 3. 37

19. HENRICVS BEAVFORT.

1397. *Rich.2.21.*

ABdicato Bokingamo succeſſit Henricus Beaufort, Henrici quarti Regis frater, qui apud hiſtoricos noſtros opulenti Cardinalis nomine vt plurimum innoteſcit. Sedit hic loci annos 7. (interea per vnum annum functus munere Cancellarij Oxonienſis, anno nimirum 1399.) & anno deinde 1404. Wintoniam tranſlatus eſt. De quo ſupra ſatis prolixe.

20. PHILIPPVS REPINDON.

1405. *Henr. 4.6.*

PHilippus Repindonus S. Theologię Doctor, Canonicus primum, ac deinde Abbas Leiceſtrenſis, quique anno 1400. Academię Oxonienſis (vbi fuerat educatus) Cancellarius extitit, conſecratus eſt in Epiſcopum Lincolnienſem Martij 29. 1405. Vir (vt illa ferebant tempora) egregie eruditus, ac inter cæteras bonas artes quarum ſtudio operam nauarat, poetices non ignarus, ad Neckami nomen hoc diſticho alluſit;

Et niger & nequam cum ſis cognomine Neckam,
Nigrior eſſe potes, nequior eſſe nequis.

Quam facetiam ſimili eiuſdemq; generis ille ſic rependit;

Phi nota fœtoris, lippus malus omnibus horis,
Phi malus & lippus, totus malus ergo Philippus.

Hic doctrinæ Wicleſianæ propugnator aliquandiù acerrimus, in corruptelas Pontificias, tam in concionibus & lectionibus publicis quã ſcriptis (quæ hodie dicuntur extare) vehementer inuehebatur. Tandem aduerſæ factionis ſeu minis ſeu blanditijs euictus, ad crucem Paulinam palinodiam cecinit, tumque omni honorum genere cumulatur. Epiſcopus cum ſediſſet annos tres, à Gregorio 12. Cardinalis creatus eſt tt. SS. Nerei & Achillei Sept. 18. 1408. Deinde Maij 12. 1420. Epiſcopatu ſe ſponte abdicauit. Sub ſaxo marmoreo iacet tumulatus prope Growtheadum.

21. RICHARDVS FLEMMING.

RIchardus Flemming S. Theologię Doctor & canonicus Lincolnienſis, iuriſdictionem huius ſedis ad ſe commiſſam accepit (à Papa prius Epiſcopus deſignatus) Maij 24. 1420. Anno 1424. ad Archiepiſcopatū Eboracenſem tranſlatus eſt à Pontifice. Sed Rex Henricus 5. qui Gallia nuper ſubacta potens, Papæ potius metuendus videretur quam ipſius cenſuras vereri, contempta authoritate pontificia, Eboracenſi ſede Flemmingum arcuit, & Lincolniam rurſus redire coegit. Qua de re Eboracenſes conſule. Hic, Ioannem Wiclefum, reformationis Eccleſiaſticæ magnum ſuaſorem iam olim defunctum, ad Concilij Seneníis mandatum exhumari fecit, & oſſa eius rogo impoſita tanquam Hæreſiarchæ comburi, anno 1425. Anno deinde 1430. collegium Oxoniæ inſtituit, Lincolnienſe hodie nuncupatū, quod auxit multum Tho. Bekintonus Bath. & Wellenſis Epiſcopus, (fundatore immatura morte ſublato antequam opus ad vmbilicum poſſet perducere) perfecit vero Thomas Rotheram⁹ Eboracenſis Archiepiſcopus, additis redditibus qui quinque ſocijs alendis ſufficerent. Quo tempore naturę debitum perſoluerit haud comperi. Sepultus eſt in muro ſeptentrionali ſuperioris partis Eccleſiæ, vbi tumulus viſitur excelſus; fratre Roberto Flemming iuxta contumulato, Lincolnienſi Decano. Viri doctrina ac eruditione inſignes (quod opera ab illis perſcripta demonſtrant) & Oxoniæ educati, vbi Doctoris gradu vterque honeſtatus. Richardo vero Epiſcopo Nicolaus Pontius, Mertonenſis quidam non indoctus, multum ibi faceſſerat negotij.

1420. *Henr.* 5 8.

22. GVLIELMVS GRAYVS.

MAij 26. 1426. Gulielmus Grayus in Londinenſem Epiſcopum conſecratur, qui anno 1431. Lincolniam tranſlatus eſt, vbi annos vixit plus minus quatuor. Collegium is fundauit Thelæ in comitatu Hertfordenſi, vbi Præſidem inſtituit nomine Magiſtri & Canonicos 4. Hoc vero collegium cellam eſſe voluit ac membrum Elſingenſis noſo-

1431. *Henr.* 6. 10.

comij quod est Londini. Educationem hic prę sul sortitus est in collegio Balliolensi Oxoniæ, quam Academiam Cancellarius rexit aliquando.

23. GVLIELMVS ALNEWICK.

1436. *Henr. 6. 18.* ANno 1426. Gulielmus Alnewicus legum Doctor & priuati sigilli custos in Episcopum Norwicensem consecratus est. Hic portas occidentem versus in Ecclesia cathedrali ibidem & fenestram magnam fieri fecit. Anno 1436. Lincolniam translatus est. Obijt mense Decembri 1449. & in naui Ecclesiæ suæ sepultus est. Homo propter doctrinam & morum sanctitatem tam celebris, vt priscorum Regum sanctissimus Henricus sextus, in confessorem eum sibi asciuerit.

24. MARMADVCVS LVMLEY.

1450. *Henr. 6. 29.* MArmaducus Lumleus ex prænobili & antiqua Baronum Lumlæorum (vt videtur) natus prosapia, consecratus fuit in Carliolensem Episcopum 1430. & postquam ibi sedisset annos 20. huc translatus est 1450. vbi annuo vix spatio confecto, Londini decessit. Hic Angliæ aliquando Thesaurarius, ad structuram collegij Reginę Cantabrigię (cui Academię Cancellarius præfuit) contulit 200. libras. Et bibliothecam collegij prædicti egregijs libris complurimis instruxit.

25. IOANNES CHADVVORTH.

1452. *Henr. 6. 31.* IOannes Chadworth è comitatu Gloceſtrensi oriundus & in collegio Mertonensi Oxoniæ ad tempus nutritus, traductus est ad collegium Regium Cantabrigiæ; & in secunda quæ celebrata est electione ibidem, in sociorum numerũ cooptatus; secundus etiam Præpositus factus est eiusdem, quando Gulielmus Millington exauthoratus est, Nou. 5. 1446. Id muneris strennue obiuit donec anno 1452. Ecclesiæ Lincolnensis gubernaculo admotus est. Anno vero 1454. per delegationem authoritas concessa est huic Episcopo simul & Waynfleto Wintonensi ab Henrico 6. Rege, v-

trisque

trivſque collegij à ſe conditi, Eatonæ & Cantabrigiæ, ſtatuta reformandi & corrigendi. Saxo coopertus marmoreo, tumulatus iacet prope Suttonum, non procul à Flemmingo, ac ſedit (provt conijcio) annos circiter 18.

26. THOMAS SCOTVS, *al*: ROTHERAM.

THomas Scotus, à patria Rotheramus vulgo dictus, Epiſcopus Roſſenſis, Lincolniam tranſlatus eſt anno 1471. & inde poſt annos 9. Eboracum. Interea vero, anno videlicet decimo quarto Edwardi quarti Regis, Angliæ Cancellarius conſtitutus, id muneris adminiſtrauit quoad vixit. Eodem porro tempore, Academiæ quoque Cantabrigenſis extitit Cancellarius. 1471. *Edw.* 4. 12.

27. IOANNES RVSSEL.

IN ſede Lincolnienſi Rotheramo ſucceſſit Ioannes Ruſſellus S. Theologiæ Doctor & Archidiaconus Berkenſis; cuius pietas, ſapientia, multus rerum vſus, & eruditio ſingularis, à Thoma Moro magnis efferuntur laudibus. Academiæ Oxonienſis Cancellarius perpetuus, hic primus conſtitutus eſt. Siquidem ante illum munus illud annuum extitit. Ad tempus vero fuit etiam Angliæ Cancellarius, à tyranno conſtitutus Richardo Gloceſtrenſi Duce, Regis protectore, quem poſtea crudeliſſime necauit, regno ſibi vendicato. Deceſſit hic præſul in mannerio ſuo de Nettleham Ian. 30. 1490. & tumulo conditus eſt non ineleganti, in capella quæ muro ſuperiori inferitur auſtralis partis Eccleſiæ. 1480. *Edw.* 4. 21.

28. GVLIELMVS SMITH.

ANno 1492. Gulielmus Smithus, ſocius quandoq; Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ, conſecratus eſt in Epiſcopum Couentrenſem & Lichfeldenſam. Ac Lichfeldiæ quidem xendochium inſtituit Magiſtro, duobus ſacerdotibus, ac decem pauperibus: Scholam etiam ad inſtitutionem puerorum, cui per Henricum ſeptimum conferri curauit Hoſpitale ſiue Xenodochium de Donhall in comitatu Ceſtrenſi, cum prædijs ad id ſpectantibus. Farmworthæ vbi natus eſt, 1495. *Henr.* 7. 11.

fundos, qui valerent decem libras annuatim comparauit, vt inde Ludimagister aleretur ibidem. Collegium deniq; cœpit condere, Oxonienſiũ iam non poſtremum, quod ab æneo naſo nomen habet, ſed morte immatura præreptus, abſoluere nequiuit. Lichfeldiæ cum ſediſſet annos 4. Lincolniam tranſlatus 1495. extremo Decembri moritur 1513. In naui Eccleſiæ ſuę iacet humatus. Primus hic fuit Walliæ Prę ſes, eamque prouinciam rexit à decimo ſeptimo anno Henrici 7. ad Henrici 8. quartum, quo anno (vti diximus) vitam cum morte commutauit. Fuit etiam Academiæ Oxonienſis Cancellarius.

29. THOMAS WOOLSEY.

1514. *Henr.* 8.6. PAruo temporis ſpatio, anno vix integro, Woolſæus poſtea Cardinalis Lincolnienſis extitit Epiſcopus. Conſecratus eſt Martij 26. 1514. & eodem anno non dum exacto, Eboracum tranſlatus eſt. De illo infra pluribus.

30. GVLIELMVS ATVVATER.

1514. *Henr.* 8.6. GVlielmus Atwaterus (qui anno 1496. & aliquot deinceps annis ſequentibus Oxonienſis Academię fuerat Vicecancellarius, aut provt tunc appellari conſueuit, Commiſſarius) ad Lincolnienſem ſedem conſecratus eſt Nou. 12. 1514. ſedit annos plus minus quinque, obijt ſub initium Februarij 1520. & in occidentali parte Eccleſiæ ſuæ traditus eſt ſepulturæ.

31. IOANNES LONGLAND.

1521. *Henr.* 8. 13. IOannes Longland Oxonienſis & è collegio Magdalenenſi Theologiæ Doctor, Confeſſor Regius, conſecratus eſt in Lincolnienſem Epiſcopum Maij 5. 1521. & annos ſedit quam plurimos, eoque fere tempore toto Oxonienſis Academiæ fuit Cancellarius. Obijt anno 1547. & tumulo illatus eſt prope Ruſſellum, illius etiam monumento quam ſimillimo.

32.

32. HENRICVS HOLBECH.

HEnricus Holbech Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, in Bristolienſem Suffraganeum conſecratus, Eccleſiæ Roffenſi præficitur anno 1544. vnde Lincolniam tranſlatus 1547. cum ſediſſet ibi annos ferme quinque diem obijt ſub initium Auguſti 1551. 1547. *Edw.6.1.*

33. IOANNES TAYLER.

IOannes Tayler S. Theologię Doctor & collegij S. Ioannis Cantabrigiæ Præſes, ceu mauis Magiſter, conſecratus eſt Iunij 26. & Maria primum regnante, cum miſſæ celebrationi intereſſe recuſaret, exauthoratus eſt, & grauiorem pœnã (qua mulctandus videbatur à Pontificijs) oportuna morte euaſit, morbo breui poſtea ſublatus è medio Ankerwici. 1552. *Edw.6.6.*

34. IOANNES WHITVS.

IOannes Whitus S. Theologiæ Doctor, in collegio Wickamico (quod Nouum dicimus) Oxonię educatus, Lincolnienſis Epiſcopus à Maria Regina deſignatur anno 1553. Anno vero 1557. Wintoniam tranſlatus eſt. 1553. *Mariæ 1.*

35. THOMAS WATSON.

TRanſlato Whito ſufficitur Thomas Watſonus S. Theologiæ Doctor, Dunelmenſis Decanus & collegij S. Ioannis collegij Cantabrigiæ Pręſes, conſecratus Aug. 15. 1557. Vix hic conſederat, quando quod reformationi Eccleſiæ pertinacius aduerſaretur, authoritate Parliamentaria amotus eſt. Homo in ſpinoſa Theologia multum verſatus, ſed auſtera grauitate adeo moroſus vt ferri non poſſet. In ædibus Elienſis Epiſcopi primum, mox Roffenſis, liberiùs aliquandiu habitus, rerum tandem nouarum metu, in arcem Wisbichenſem compingitur, vbi (ni fallor) diem obijt anno 1584. 1557. *Mariæ 5.*

36.

36. NICOLAVS BVLLINGHAM.

1559. *Eliz.2.* NIcolaus Bullingamus Legum Doctor Cantabrigiæ creatus, sed Oxoniæ in Collegio Omnium Animarum educatus, Lincolnienſis conſecratur Epiſcopus Iannarij 21. 1559. Cum ibi ſediſſet annos 11. Wigorniam transfertur Ianuarij 16. 1570.

37. THOMAS COWPER.

1570. *Eliz.13.* THomas Couperus S. Theologiæ Doctor & Ædis Chriſti Oxoniæ Decanus, ſed Magalenenſis olim Collegij ſocius, conſecratus eſt Febr. 24. 1570. Anno 1584. Wintoniam migrauit.

38. GVLIELMVS WICKHAM.

1584. *Eliz.27.* GVlielmus Wickham (de quo plura inter Wintonienſes) Coopero vtrobique ſucceſſit; ad Lincolnienſem Eccleſiam conſecratus Dec. 6. 1584. ad Wintonienſem vero tranſlatus ſub exitum Martij 1594.

39. GVLIELMVS CHADERTON.

1594. *Eliz.35.* GVlielmus Chadertonus S. Theologiæ Doctor, Collegij quod Chriſto Cantabrigiæ dicatur ſocius, & poſtea Magdalenenſis Præſes, in Epiſcopum Ceſtrenſem conſecratus Nouemb. 9. 1579. & ſub initinm anni 1594. Lincolniam tranſlatus eſt. Obijt ineunte Aprili menſe 1608.

40. GVLIELMVS BARLOWE.

1608. *Iacob.6.* GVlielmus Barlow S. Theologiæ Doctor, Aulæ Trinitatis Cantabrigiæ aliquando ſocius, huc tranſlatus à ſede Roffenſi Iunij 27. 1608. & morte quodammodo repentina ſublatus eſt Sept. 7. 1613.

41. RICHARDVS NEILE.

1613. *Iac.11.* RIchardus Neile S. Theologiæ Doctor, ex Decano Weſtmonaſterienſi, Roffenſis primum Epiſcopus, ac deinde Couentrenſis & Lichfeldenſis, huc tranſlatus anno 1613. Lincolnienſis Epiſcopus etiamnum viuit.

DE

DE EPISCOPIS COVENTRENSIBVS ET LICHFELDENSIBVS.

1. Dwina.

OSwius Merciorum Rex, Episcopalem sedem Lichfeldiæ instituit, Episcopumque præfecit eidem qui Dwyna appellatus est, anno 656. Cum annos is sedisset duos, Feppingæ decessit. 656.

2. Cellach.

EPiscopus Lichfeldensis secundus fuit Cellach, è Scotia (sicuti etiam anteceſſor) oriundus. Annos non multos cum præfuisset, depoſito sponte Episcopatu, redijt in patriam suam.

3. Trvmhervs.

QVi succeſſit, Trumherus, Anglus fuit, sed educatus ac institutus apud Scotos. Abbas is fuerat Ingethlingensis, Cœnobij nimirum ibi loci constructi, vbi prælio cœsus occubuit olim Oswinus Rex, cuius hic Trumherus erat propinquus. 656.

4. Iarvmannvs.

ORientales Saxones, qui apoſtatantes, fidei Christianæ professionem abiecerant, Iarumannus ad sanitatem denuo reduxit. Illo sedente, videlicet anno 666. Ecclesia Cathedralis Lichfeldiæ primum construi cœpta. 664.

5. Cedda.

ANno 666. Cedda in Archiepiscopum Eboracensem sacratus est, absente Wilfrido, ita vt reuersurus non videretur. Redeunti vero, sedem cessit, ac Lestingeagæ Monasticam vitam amplexus est donec anno 669. Wulfherus 669.

Merciæ

Merciæ Rex Eccleſiæ Lichfeldenſi eum præfecit. Homo fuiſſe videtur egregie pius, ſicuti vitam eius apud Bedam legenti facile patebit. Obijt Martij 2. 672. cum annos duos ſediſſet, ac 6. menſes, & in Eccleſia ſua Lichfeldenſi ſepultus eſt.

6. WINFRIDVS.

672. EPiſcopus illius vice ordinatus eſt Winfridus, qui a dicto Cedda inſtitutus fuerat, ac propter modeſtiam & pietatem a Beda plurimum laudatur. Attamen Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus ob neſcio quã contumaciam Præſulatu ipſum dicitur priuaſſe, anno 674. Ejectus, Eadbarnam ſe contulit, Cœnobium a Cedda inſtitutum, ibiq; ſanctiſſime viuens, conſenuit.

7. SAXVLFVS.

672. WInfrido exauthorato, viſum eſt Dioceſim eius in binas deſpertiri; quarum vna Saxulfo commiſſa eſt qui Lichfeldiæ ſedem continuauit: In altera vero collocatus eſt Eadheadus (cuius ſucceſſorum catalogum habes ſupra p. 336.) & is Sidnaceſtriæ conſedit. Iſte vero Saxulfus Abbas iam antea fuerat Cœnobij apud Medmeſhampſtead, quæ hodie Petroburgum appellatur; & Wolfero Merciorum Regi author fuit vt id conſtrueret. Obijt (vt habet Weſtmonaſterienſis) anno 705.

8. HEADDA, *alias* EATHEADVS.

692. MOrtuo Saxulfo, Dioceſis quæ illi fuerat relicta, in duas etiamnum finditur, Legeceſtriæ Epiſcopo conſtituto cui nomen Wilfridus. Illo vero poſt breue temporis ſpatium exacto, Headda illius etiam nouæ ſedis iuriſdictionem ſibi rurſus aſſeruit. Deceſſit anno 721.

9. ALDWINVS.

721. HEaddę ſucceſſit Aldwinus, dictus etiam Wor, Bedæ contemporaneus, qui deceſſit anno 737.

10.

10. WITTA.

MErciorũ Regio tunc iterũ diuiſa, tres ſuſcepit Epiſcopos. Quorũ vnꝰ in veteri ſede Lichfeldię collocatꝰ eſt; alius Legeceſtriæ; tertius vero Dorceſtriæ; Lichfeldiæ nimirum Whitta, Legeceſtrię Tota, & Dorceſtriæ Eadheadus; de quibꝰ ſupra inter Lincolnienſes. Witta & Tota ſynodo interfuerunt per Cuthbertum apud Cliff celebratæ anno 747. 733.

Wittæ ſucceſſerunt iſti;

11. Hemel, qui obijt 764. 764.

12. Cuthfridus.

13. Berthunnus, qui obijt 785.

14. Higbertus. 785.

15. Aldulpus, quem Pãpa ad petitionem Offæ Merciorum Regis, Archiepiſcopum creauit, Suffraganeis illi aſſignatis Wintonienſi, Herefordenſi, Legeceſtrenſi, Sidnaceſtrenſi, Helmhamenſi, & Dunwicenſi Epiſcopis. Vixit Aldulfus iſte menſe Iunio 793. Sed quam diu ſederit aut quando obierit, mihi incompertum.

15. Humbertus. Hunc Weſtmonaſterienſis obijſſe perhibet anno 795. & Archiepiſcopum appellat Lichfeldenſem quemadmodum & Higbertum ſucceſſorem; quanquam cæterorum omnium ſcriptorum conſenſu ſit teſtatiſſimum, Aldulfum, ſicuti primum, ita & poſtremum huiuſmodi ſedis Archiepiſcopum extitiſſe.

16. Herewinus vixit an. 833. ſicut ex diplomate cõſtat per ipſum confirmato, cuius formulã apud Ingulfum videre eſt.

17. Higbertus.

18. Ethelwoldus. Obijt 857. 858.

19. Humberhtus. Obijt 864. 864.

20. Kenferth *alias* Kinebertus. Obijt 872. 872.

21. Cumbertus.

22 Tunbriht, *alias* Bumfrith. Obijt 928.

Commemorare iam abs re non fuerit, Florentium (a quo Malmesburienſis non multum diſſentit) Epiſcoporum ſupradictorum aliam ſeriem contexere, nimirum hanc.

Berthunus.

Higbertus.

Aldulfus.

Aldulfus.
Herewnius.
Ethelwaldus.
Hunberhtus.
Cineferthus.
Tunbrightus.

Ego vero Weſtmonaſterienſem ſequor; eoque libentiùs, propterea quod, non nuda ſemper nomina aſcribit vt illi, ſed obitus ſæpe & conſecrationum tempora ſubuingit. Poſt Tunbrightũ,(quod non ambigitur)hij ordine ſucceſſerunt;

23. Ella.
928. 24. Alfgar.
25. Kinſy. Vixit annis 948. & 966.
26. Winſy.
27. Elſeth, *alias* Ealfeagus.
28. Godwinus.
29. Leofgarus.
30. Brithmarus. Obijt 1039.
1139. 31. Wulfius. Obijt 1054.
1054. 32. Leofwinus Abbas Couentrenſis.

33. PETRVS.

1067. SEdem Epiſcopalem hic Petrus Lichfeldia Ceſtriam tran-
Wil. 1.1. ſtulit anno 1075. Conſecratus eſt 1067. & anno 1086. defunctus; Ceſtriæ eſt tumulatus.

34. ROBERTVS DE LIMESEY.

1067. RObertus de Limeſey conſecratus 1088. anno deinde
Will. 2.2. 1095. ſedem tranſtulit Couentriam. Obijt Septemb. 1. 1116. & Couentriæ voluit ſepeliri.

35. ROBERTVS PECHE, *alias* PECCAM.

1117. RObertus, vocabulo Gallico Peche cognominatus
Henr. 1.18. (quod peccatum ſonat) Capellanus erat Henrici primi Regis. Conſecratus 1117. deceſſit Aug. 22. 1127. & Couentriæ iacet ſepultus.

36.

36. ROGERVS DE CLINTON.

EPiscopatum hunc Rex tum contulit Rogero de Clinton Archidiacono Buckingamensi, nepoti Galfridi Baronis Clintoni viri ea tempestate potentissimi. In Presbyterum sacratus est Decemb. 21. 1129. & postridie in Episcopum huius sedis. Magnam partem Ecclesiæ Lichfeldensis à fundamentis ille construxit: Numerum Prębẽdarum auxit ibidem: Civitatem Lichfeldensem fossa munivit: & in arcis structura tam invtilem quam magnum fecit sumptum; nam ædificiorum illius pars nulla hodie supereſt. Fossa qua cingebatur ostenditur; & area, campus arcis etiamnum appellatur. Cruce tandem signatus hic Episcopus, Hierosolymam susceptoitinere, Antiochię obijt Apr. 16. 1148. Cęterum silentio prętereundum non est, Rogerum quendam Episcopum dictum Cestrensem, Monasterium Cistercien sibus condidisse apud Bildewas, cuius annui census suppressionis tempore valebant 129. l. 6. s. 10. d. Rogerum deinde Coventrẽsem & Lichfedensem Episcopatũ appellatum, Prioratum S. Ioannis Lichfeldię fundasse, similiter comperi. Hæc vero vtrum præstiterit Rogerus iste de Clinton, an alius aliquis huius sedis Episcopus recentior qui Rogeri nomine sit appellatus, non possum pro certo constituere. Quod hic Coventrensis & Lichfeldensis vocetur Episcopus, ille vero Cestrensis, nihil refert, cum certum sit, multos per annos has appellationes, huiusce sedis Episcopos circa hæc tempora promiscue vsurpasse. 1129. *Henr.* 1. 30.

37. WALTERVS DVRDENT.

WAlterus Durdent Ecclesiæ Cantuarien sis Prior, consecratus 1149. obijt 1161. & Coventriæ sepultus est. 1149. *Steph.* 15.

38. RICHARDVS PECHE.

RIchardus Peche, Roberti eiusdem cognominis filius, & ab illo Archidiaconus Coventrensis creatus, Durdento in hoc Episcopatu successit anno 1162. Ætate provectiori, habitum hic susce pit Canonici in Ecclesia S. Thomæ prope Staffordiam, cuius Cœnobij traditur à nonnullis fundator extitisse. 1162. *Hen.* 2. 9.

extitisse. Decessit secundum Hovedenum 1182. & in Cœnobio antedicto sepultus est.

39. GIRARDVS PVELLA.

1182. *Hen.2.29.* DE Girardo Puella (quem scriptores nostri vocabulo Gallico La Pucelle plerunque nuncupant) Robertus Montensis sic scribit; *Magister Gerardus cognomento Puella, vir magnæ literaturæ & honestatis, electus est anno Domini 1182. in Episcopatum in Anglia Cestriensem, qui Episcopatus tres habet Episcopales sedes, Cestriensem, Couentriensem & Lichfeldensem.* Obijt Ianuarij 12. 1184. & Coventriæ iacet sepultus.

40. HVGO NVNANT.

1186. *Henr.2. 33.* ANno 1186. Hugo Nunant vel Novant è Normannia oriundus (sed qui in Academia Oxoniensi bonis literis olim operā nauaverat) in Episcopū Lichfeldensem consecratus est. Capto & in vinculis detēto Richardo Rege per Leopoldum Austrię Ducem, cum è terra sancta reverteretur; Ioanni Mortoniæ Comiti Regis fratri hic præsul se adiunxit, regnum occupare conanti. Quæ res & ipsi & amicis multum peperit molestiæ, vt in Hovedeno videre est, qui perhibet, gratiam eius culpę redemisse eum, numeratis marcarū quinq; millibus. Antea vero (vti videtur) ab eodem Rege mercatus fuerat facultatem Monasterium Coventrense pro libitu disponendi. Et cum inde Monachos eijcere, ac eorum loco seculares Clericos collocare decrevisset; milite armato stipatus ad Cœnobium accessit, ac Monachis imperata non facientibus, impetu in illos facto, viam ferro apperuit, Monachorum nonnullis vulneratis, fugatis cæteris. Ita Cœnobio potitus, sacerdotibus quos seculares vocant locum complevit. Anno hæc gesta sunt 1190. Haud incruentam hanc victoriam victori Episcopo extitisse tradit Balæus, qui author est, vulneratum ipsum in conflictu, idq; in ipsa Ecclesia summo altari adstantem. Homo videtur cum doctus & non imprudens, tum animo haudquaquam pusillo, licet actionum

&

& morum suorum censor fortassis non nimium severus, saltem si Monachis credimus, qui soli illorum temporũ Chronographi extiterunt, quosque credibile est, Monachomastigi huiusmodi immeritas laudes non temere ascripturas. Sed & hij tamen exitum eius tanquam pium & religiosum plenis (quod aiunt) buccis decantant. In promptu causa est. Romam proficiscens, in Normannia (patria sua) morbo corripitur, & morti se vicinum sentiens, multis tam ob eruditionem quam pietatem spectatis viris, ad se vocatis, anteactæ vitæ nequitiam cum gemitu & lachrimis confitetur. Non displicet. Rogat porro impense vt precibus pro illo apud Deum intercedant: Non male. *Pecuniam & omnia quæ possidebat* (inquit Parisiensis) *in auro & argento, & vasis pretiosis, domibus religiosis & pauperibus eroganit.* Iam pulchre: Hic vero palmam retulit: *Cum ingenti mœrore recognouit*, (Parisiensem audis) *qualiter expulsis Monachis Couentrensibus, ad cumulum omnium malorum Clericos introduxit. Ad cuius flagitij satisfactionem aliud genus correctionis non inuenit, nisi vt in eorum habitu vitam finiret. Et sic in spe bona omnium assistentium fine insperato quieuit*, Martij 27. 1199. in loco quem Betherleuinum nostri nominant, & Cadomi sepultus est. Anno 1193. dum ad Regem in vinculis agentem properaret, latrones nescio qui prope Cantuariam, sarcinas eius ingenti pecunia onustas diripuerunt. Et paulo pòst in exilium pulsus est, quod Ioanni Regis fratri res novas molienti adhæserit; neq; revocatus est, donec (quod ante monuimus) marcarum quinque millibus donatis, iratum Regem placasset.

41. GALFRIDVS DE MVSCHAMP.

HVgone Episcopo defuncto, Coventrenses Monachi rerum suarum satagentes, electores eijciunt; Papa adiuvante, Clericos seculares curant summovendos quos ibi collocarat Hugo prædictus, seque denuo restituendos. Qua re perfecta, Ioibertum quendam sibi asciscunt in Priorem, qui eo ipso tempore tribus alijs Cœnobijs Prior præfuit, Daventrensi, Wenlocensi & de Bermundescia: Nunc vero *Hubertus Archiepiscopus* (inquit Parisiensis) *vt auaritiæ eius* 1199. *Ioan.* 1.

satisfaceret, tribus illis Prioratibus hunc quartum curauit adiciendum. Neque illis hominem eminentis in secularibus prudentiæ (vt loquitur ille) rebus ita turbatis, gravate suscipiunt. Sic dignum patella nacti operculum, ad Episcopi electionem se accingunt; hoc vnicè cauentes, ne eum sibi præponant, qui bonis Monachis otium velit interturbare. Renũciatus est tandem Galfridus Muschamp Archidiaconus Cliuelandiæ, qui consecratus est Westmonasterij (vt quidam) Martij 15. 1199. vel secundum Parisiensem, Cantuariæ Iulij 21. eiusdem anni, quo tempore electum perhibet Westmonasteriensis. Obijt anno 1208. & Lichfeldiæ conditus requiescit.

42. WALTERVS DE GRAY.

1210. *Ioan.12.* ANno 1210. Walterus de Gray in Episcopum huius Ecclesiæ consecratus, Wigorniam anno 1214. transfertur, ac inde postea Eboracum.

43. GVLIELMVS DE CORNHVL.

1215. *Ioan.17.* GVlielmus de Cornhul Archidiaconus Huntindonensis consecratus Ianuarij 25. 1215. obijt Iunij 19. 1223. & Lichfeldiæ iacet sepultus.

44. ALEXANDER DE SAVENSBY.

1224. *Henr.3.9.* ALexander de Sauensby, quem Balæus Alex. de Wendock videtur appellare, ex Academiarũ in diversis regionibus aditu, disciplinas ita hausit, vt multarum rerum cognitione plures sui temporis tam Philosophos, quam Theologos superasse diceretur. Bononię namque pluribus annis studuit, atque in Tholosano gymnasio Theologorum scholas rexit. Interim visiones nescio quas nocturnas habuit & in somnijs portentosas ostensiones, quibus exurgentes fraterculorum sectas in concionibus publicis approbabat. Scripsit Postillas in Psalmos & alia nonnulla. Consecratus est Romæ in festo Paschalis 1224. Illo sedente, lis in Curia Romana diu agitata inter Monachos Coventrenses & Canonicos Lichfeldenses de iure eligendi Episcopum sic terminata est, vt alternis vicibus eligerent, sed

ita,

ita, vt vtrobique scilicet tam apud Lichfeldenses quam suos, Prior Coventrensis suffragium ferret, idq; omnium primum. Huic Episcopo cum Comite Martiali magna interceſſit familiaritas; vnde res novas moliente Comite, Episcopi fidem Rex multum habuit suspectam. Qua re cognita, vt se à tanti sceleris suspicione purgaret, hanc inijt rationem: Pontificalibus vestibus indutus, omnes qui de prodendo Rege vel cogitarent, diris prosequutus est. Hinc placatus Rex, omnem eiusce rei suspicionem abiecit. Postquam Lichfeldiæ ad occasum hibernum Cœnobium condidisset Minoritis fratribus, Andoveræ decessit Decemb. 26. 1238. & Lichfeldiæ sepultus est in Ecclesia sua.

45. HVGO DE PATESHVL.

ALexandro defuncto, Coventrenses Monachi nemine impediẽte, elegerũt sibi in Episcopũ Gulielmũ Raleyũ, quem paulo postea, Norwicenses etiam sibi postularunt, & obtinuerunt. Hinc nata est controversia inter Coventrenses & Lichfeldenses; quorum isti, sibi iam competere ius electionis dicebant, electione iam ab illis celebrata; istis è contra contendentibus, omnia sibi adhuc integra, donec electionis huiusmodi ratione Episcopatu aliquis fuisset potitus. Quare Lichfeldenses suum sibi eligunt Decanum, Coventrenses vero Nicolaum de Fernham, qui postea Dunelmensis Episcopus factus est. Et Fernhamus accepto eiusce rei nuncio, electioni consentire recusavit. Decanus vero (homo bonus, sed annosus admodum) fama commotus Fernhami secundissima, & ideo consensum electioni eum non præbere existimans quod litem inde orituram putaret: Suos Lichfeldenses precibus non destitit obtundere, donec & illi ipsum elegissent. Fernhamus attamen in recusatione perstitit, dicens, Sacerdotij vnius aut alterius sibi modo onus videri tam grave, vti Episcopale munus vt suscipiat nullo pacto possit in animum inducere. Intercedente postea Rege, pars vtraque consensu vnanimi Episcopum declararunt Hugonem de Pateshul Ecclesiæ Paulinæ Thesaurarium, qui Angliæ fuerat & Thesaurarius & Cancellarius, ac genitorem habuit Simonem

1240. *Hen.* 3. 25.

satisfaceret, tribus illis Prioratibus hunc quartum curauit adijciendum. Neque illi hominem eminentis in secularibus prudentiæ (vt loquitur ille) rebus ita turbatis, gravate suscipiunt. Sic dignum patella nacti operculum, ad Episcopi electionem se accingunt; hoc vnicè cauentes, ne eum sibi præponant, qui bonis Monachis otium velit interturbare. Renũciatus est tandem Galfridus Muschamp Archidiaconus Cliuelandiæ, qui consecratus est Westmonasterij (vt quidam) Martij 15. 1199. vel secundum Parisiensem, Cantuariæ Iulij 21. eiusdem anni, quo tempore electum perhibet Westmonasteriensis. Obijt anno 1208. & Lichfeldiæ conditus requiescit.

42. WALTERVS DE GRAY.

1210. *Ioan.* 12. ANno 1210. Walterus de Gray in Episcopum huius Ecclesiæ consecratus, Wigorniam anno 1214. transfertur, ac inde postea Eboracum.

43. GVLIELMVS DE CORNHVL.

1215. *Ioan.* 17. GVlielmus de Cornhul Archidiaconus Huntindonensis consecratus Ianuarij 25. 1215. obijt Iunij 19. 1223. & Lichfeldiæ iacet sepultus.

44. ALEXANDER DE SAVENSBY.

1224. *Henr.* 3. 9. ALexander de Sauensby, quem Balæus Alex. de Wendock videtur appellare, ex Academiarũ in diversis regionibus aditu, disciplinas ita hausit, vt multarum rerum cognitione plures sui temporis tam Philosophos, quam Theologos superasse diceretur. Bononię namque pluribus annis studuit, atque in Tholosano gymnasio Theologorum scholas rexit. Interim visiones nescio quas nocturnas habuit & in somnijs portentosas ostensiones, quibus exurgentes fraterculorum sectas in concionibus publicis approbabat. Scripsit Postillas in Psalmos & alia nonnulla. Consecratus est Romæ in festo Paschalis 1224. Illo sedente, lis in Curia Romana diu agitata inter Monachos Coventrenses & Canonicos Lichfeldenses de iure eligendi Episcopum sic terminata est, vt alternis vicibus eligerent, sed

ita,

ita, vt vtrobique ſcilicet tam apud Lichfeldenſes quam ſuos, Prior Coventrenſis ſuffragium ferret, idq; omnium primum. Huic Epiſcopo cum Comite Martiali magna interceſſit familiaritas; vnde res novas moliente Comite, Epiſcopi fidem Rex multum habuit ſuſpectam. Qua re cognita, vt ſe à tanti ſceleris ſuſpicione purgaret, hanc inijt rationem: Pontificalibus veſtibus indutus, omnes qui de prodendo Rege vel cogitarent, diris proſequutus eſt. Hinc placatus Rex, omnem eiuſce rei ſuſpicionem abiecit. Poſtquam Lichfeldiæ ad occaſum hibernum Cœnobium condidiſſet Minoritis fratribus, Andoveræ deceſſit Decemb. 26. 1238. & Lichfeldiæ ſepultus eſt in Eccleſia ſua.

45. HVGO DE PATESHVL.

ALexandro defuncto, Coventrenſes Monachi nemine impediẽte, elegerũt ſibi in Epiſcopũ Gulielmũ Raleyũ, quem paulo poſtea, Norwicenſes etiam ſibi poſtularunt, & obtinuerunt. Hinc nata eſt controverſia inter Coventrenſes & Lichfeldenſes; quorum iſti, ſibi iam competere ius electionis dicebant, electione iam ab illis celebrata; iſtis è contra contendentibus, omnia ſibi adhuc integra, donec electionis huiuſmodi ratione Epiſcopatu aliquis fuiſſet potitus. Quare Lichfeldenſes ſuum ſibi eligunt Decanum, Coventrenſes vero Nicolaum de Fernham, qui poſtea Dunelmenſis Epiſcopus factus eſt. Et Fernhamus accepto eiuſce rei nuncio, electioni conſentire recuſavit. Decanus vero (homo bonus, ſed annoſus admodum) fama commotus Fernhami ſecundiſſima, & ideo conſenſum electioni eum non præbere exiſtimans quod litem inde orituram putaret: Suos Lichfeldenſes precibus non deſtitit obtundere, donec & illi ipſum elegiſſent. Fernhamus attamen in recuſatione perſtitit, dicens, Sacerdotij vnius aut alterius ſibi modo onus videri tam grave, vti Epiſcopale munus vt ſuſcipiat nullo pacto poſſit in animum inducere. Intercedente poſtea Rege, pars vtraque conſenſu vnanimi Epiſcopum declararunt Hugonem de Pateſhul Eccleſiæ Paulinæ Theſaurarium, qui Angliæ fuerat & Theſaurarius & Cancellarius, ac genitorem habuit Simonem de

1240. *Hen.* 3. 25.

de Pateshul, Angliæ quandoque Iustitiarium summum. Consecratus est Iul. 1. 1241. & cum nondum tres annos sedisset, ætate adhuc integra, immatura morte sublatus est è medio Decemb. 7. 1243. homo vitæ integerrimæ & non indoctus, tamen apud Chronographos nostros parum gratiosus, quod in illo paruo quo præfuit tempore in Canonicos Lichfeldenses quam Monachos Coventrenses gratia magis propendere videretur.

46. ROGERVS DE WESEHAM.

1245. *Hen.* 3. 30. SEde per mortem Hugonis Episcopi vacante, egit impense cum Coventrensibus Rex, vt Richardum Eushamiæ Abbatem, magni Angliæ sigilli custodem illi substituerent. Et nonnulli sane suffragia in eum contulerunt. Sed pars longe maxima Monachum quendam elegerunt Ecclesiæ suę Præcentorem, Gulielmum de Monte-Pessulano, hominem pium iuxta ac eruditum. Abbas tamen largitione & Regis gratia eousq; profecit, vt consecrari eum Papa mandauerit, quem in fatis nō erat Episcopatu hoc potiri. Riolæ siquidem (quę Vasconiæ civitas est) ante susceptas infulas mortem obijt. Defuncto illo, eligitur denuo, idque vnanimi omnium Monachorum consensu Gulielmus prædictus. Rex vero magna vi se huic Monachorum conatui opponens, eas exhibuit electo molestias, vt fatigatus tandem succubuerit, & iure per electionem acquisito sponte cesserit. *Quo cognito* (inquit Parisiensis) *diligentissime procurante primo & præcipue Episcopo Lincolniensi, loco ipsius Gulielmi de monte Pessulano prædicti, electus est & subrogatus in Episcopum Cestrensem sive Couentrensem, magister Rogerus de Weseham, Decanus Ecclesiæ Lincolniensis, vir moribus & scientia eleganter insignitus, Rege irrequisito, ne & hanc electionem cauillatorys (vt sibi moris erat) exceptionibus impugnaret, & in læsionem animæ & famæ suæ amplius impediret.* In hoc negotium eo studiosius Lincolniensis incubuit, quod cum consuessent sæpe Decani Ecclesiæ suæ *ex Decanatus illius vbertate, cornua audaciæ assumentes* (vt loquitur prædictus Parisiensis) *contra Episcopum suum recalcitrare*; vacante iam Decanatui decreuisset rectoriam

riam Aylesburiensem subtrahere. Ad Rogerum vero quod attinet, annuente Papa, consecratus est Lugduni, anno 1245. antequam de electione eius Rex quicquam resciuisset. Cum annos sedisset 11. grandæuus & valetudinarius sponte abdicauit, Nouembris 1. 1256. & paralysi, qua diù laborauit, post biennium absumptus, debitum naturæ persoluit.

ROGERVS DE MOLEND *al*: LONGESPE.

CEdente (vt diximus) Wesehamo, adlaborauit multum Rex, vt substitueretur illi Philippus Lovellus Thesaurarius suus. Monachi vero, qui ab illo (nescio quam ob causam) animo erant alienissimo; vt illum possent amoliri, & simul Richardo Cornubię Comiti, Regis fratri gratificari, qui id petebat enixe; Rogerum de Molend elegerunt, qui & Regis & Comitis prædicti nepos erat. Rege mox prompte annuente, consecratus est Martij 10. 1257. Natus hic & ab ineunte ætate in transmarinis regionibus educatus, idiomatis Anglicani expers fuit & omnino ignarus. Quam rem causatus, pastoralis muneris omni cura abiecta, in patria sua otiosus delituit; donec Ioannes Peckamus Cantuariensis Archiepiscopus, ob tantam socordiam homine acriter increpato, anno demum 1283. in sua dioceси inuitum residere coegit. Postquam annos duodequadraginta sedisset, grandæuus extinguitur 1295. 1257. *Hen.*3.42.

48. WALTERVS DE LANGTON.

WAlterus de Langton Angliæ Thesaurarius successit, qui consecratus est Dec. 22. 1296. Sub Edwardo 1. magna gratia & authoritate floruit. Edwardus vero 2. filius, plurimis eũ contumelijs affecit & multimodis vexauit. Nam patre defuncto, Episcopo mandauit, vt funus Londinum deduceret à limite Scotico vbi decesserat: Cuius tanti laboris hoc prẹmij tulit, vt quamprimum eo accesserit, à Ioanne Feltono arcis Londinensis Connestablio captus, in carcerem conijceretur vir grauissimus quem pater Regis vnice dilexerat, quemq; testamenti præcipuum executorem constituerat. Duos integros per annos, Londini primum, deinde Wallingfordę, ac tandem Eboraci carceris squallorem pertulit; 1269. *Edw.*1.25.

nec quisquam erat qui Regem pro eo deprecari ausus fuerit, in tantum iracundia eius exarserat. Clero in synodo congregato id flagitante, ac de re qualibet decernere pertinacissime recusante donec libertati is esset restitutus, emittitur tandem, ac in semigratiam Regis (vt loquitur Walsingamius) recipitur, bonis etiam omnibus quibus fuerat spoliatus, simul restitutis. Huius vero iracundię, hæc causa traditur à Walsingamio: Viuente patre, Principem *de suis corripuit insolentijs, & superfluis compescuit ab expensis.* Adijciunt alij, hęc adolescentem ini quo animo ferentem; pręterea quod Episcopum multis onerauit conuitijs, in viuaria eius irrupisse & sepimentis deiectis, feras abegisse. Qua tanta iniuria affectus cum Regi fuisset conquestus, aliquot dierum custodia Principem ferunt castigatum. *Ex causis præmissis* (inquit Walsingamius) *infensus Episcopo effrenis iuuenis, eum squallore carceris coarctauit, & omnibus bonis suis spoliauit, &c. Fecit insuper Iustitiarios inquirere de persona sua, vt si quicquam inordinatum reperissent, Rex procul dubio ab eo vltra pœnas meritas exegisset. Rationem etiam Rex petijt ab eodem de officio Thesaurarij & tempore suæ ministrationis. Sed à Pontifice semper congruis datis ad obiecta responsis, nullo sensu poterat culpabilis inueniri.* Sub id ipsum tempus, aut paulo fortasse citius, magnorũ criminum reus fit apud Papam, ad cuius præsentiam *citatus, in curia Romana* (Westmonasterienſem audis) *non modicam pecuniam exhausit, quoniam nouerant illum præ multis bouem valde pinguem, neque tamen multum profecit. Remissus namque fuit ad Archiepiscopum Cantuarienſem, vt ipse per certas personas purgationem sumeret accusati, & per eundem Walterum negotij certitudinem rescriberet, summo Pontifici quid gestum fuerit, quidue factum. Quid plura? sumpta purgatione per Archiepiscopum, &c. ad Papam reuersus est. Papa autem intelligens purgationem Episcopi sagacem & ordinatam per Archipræsulem sibi missam, Episcopum Walterum famæ pristinæ restitutum cum vberiori gratia remisit ad propria. Porro miles qui eum accusauerat Ioannes, post non multum temporis, & ipse super homicidio & alijs facinoribus accusatur. Conscius vero sibi, vendicat ius Ecclesiæ; qui etsi coniugatus, ait se diaconum fuisse antequam vxorem duxisset.*

duxisset. Condemnatus tandem, carceri Episcopali mancipatur, in quo per dies quinque nec amplius superuixet. Sumant hic iustitię diuinę exemplum, quibus est pro ludo, verbi Dei ministros contumelijs & molestijs exagitare. Tempestatibus huiusmodi diu iactato Langtono, serenitas tandem affulsit exoptata eaque perennis; vitæ deinceps reliquo in summa tranquillitate (quantum comperi) transacto, postquam aulę se subducens, muneri pastorali curando licuit ipsi vacare. Ecclesię suę Lichfeldensis benefactor extitit munificentissimus. Capellę B. Mariæ ibidem fundamenta iecit, ac moriens priusquam extrueretur, pecuniam reliquit vnde id fieret. Clausstrum eiusdem muro cinxit & duo millia librarum impendit in theca qua corpus S. Ceddæ anteceſſoris sui conderetur. Clausum siue prędnctum Ecclesię & muro & fossa circundedit, additis portis duabus, magna vna vel potius magnifica ad occidentem, & alia sed minore ad austrum. Pontem construxit maiorem illum supra vineam Lichfeldensem anno 1310. Ædes suas Episcopales dedit Vicarijs choralibus ad inhabitandum, & nouam sibi successoribusq; à fundamentis excitauit ad orientalem partem Clausi. Refecit partim, partim nouis ędificijs auxit arcem de Eccleshall, manneria de Shoubrough & Heywood, cum palatio Londinensi in ripa Thamesis sito in loco quem Strandā nuncupamus. Ad vsum sacrorum dedit Ecclesiæ suę præter vestimenta pretiosissima, vnum calicem & duos scyphos ex auro solido quod valebat non vltra 24. libras, sed gemmarum quibus fuerunt ornati, pretium ad ducentas libras æstimatum est. Vicarijs choralibus craterem dedit ponderis 5. marcarum & salarium annuum 20. solidorum. Denique & illis & Canonicis suis multa priuilegia à Rege impetrauit; & debitum tandem naturæ persoluit Nou. 16. 1321. cum sedisset annos ferme 25. Humatus iacet in capella B. Marię à se constructa.

48. ROGERVS NORTHBROVGH.

ANno 1313. Rogerus Northbrough magni Anglię sigilli tum custos, in prælio à Scotis captus est. Cum postea Clericus esset garderobæ (ita nimirum vocatum com- 1322. *Edw. 2. 16.*

peri)& Angliæ Thesaurarius, Rege ita flagitante vt à mandato petitio eius vix quicquam differret, ægre tamen nec sine magna difficultate electus à Capitulo se huic sedi ingessit tandem, & Iunij 27. 1322. consecratus, sedit annos 38. nec tamen in tam diuturno temporis spatio aliquid perpetrauit memoria dignum (quod saltem ad meam notitiam peruenierit) nisi forte hoc ab illo recte factum dicamus quod mortuus est. Obijsse traditur Dec. 10. 1360.

49. ROBERTVS STRETTON.

1360. *Edw.* 3. 35. PAulo post Episcopi prioris decessum, Robertus Stretton Canonicus Lichfeldensis, Edwardi Walliæ Principis sacellanus, eodem Principe satagente, electus est in Episcopum eiusdem Ecclesiæ. Homo illiterat⁹ & tali munere vsquequaq; indignus. Quod cum Pontifici innotuisset, mandato speciali Archiepiscopum ne electum consecraret inhibuit. Electus igitur Romam properat, & Pontificis ipsius examen subit; qui nec ausus eum reijcere, in cuius gratiam tantus Princeps eum interpellasset, nec approbari à se posse videns sine summa infamia; viam mediam ingressus, hominem ad Cantuariensem Archiepiscopum amandauit, rem integram illius iudicio relinquens; qui nullo modo induci potuit vt consecrationem illi impertiret. Huc res tandem redijt, vt Principe de importunitate nihil remittente, duo Episcopi à Pontifice fuerint designati (quinam ij fuerint non comperi) qui hac de re constituerent. Et illi, quanquam ægre & quasi inuiti, consecrandum decernunt, quod Septembris 26. 1360. factum est. Qua de re, vide adhuc plura apud Thomam Lyld Elienſem. Præfuit huic Ecclesiæ annos 25.

50. WALTERVS SKIRLAVV.

1385. *Ric.* 2. 9. WAlterus Skirlaw Legum Doctor, consecratus Ian. 14. 1385. ad Episcopatum Bathonensem & Wellensem anno sequenti transfertur, & paulo pòst Dunelmum.

51.

51. RICHARDVS SCROOPE.

RIchardus Scropus Legum Doctor, Gulielmi Comitis Wiltonienſis frater & ſummus Angliæ Theſaurarius, Aug. 6. conſecratus 1386. & cum ſediſſet annos 10. Eboracum migrauit. Vitam igitur & exitum eius funeſtum, inter Eboracenſes lector ſi placet quęrat. 1386. *Ric.* 2. 10.

52. IOANNES BVRGHILL.

IOannes Burhillus Dominicanus, ex Epiſcopo Landauenſi, fit Lichfeldenſis Septembri menſe 1399. & diem obijt ſub exitum Iunij 1414. 1399. *Ric.* 2. 22.

53. IOANNES KETERICH.

IOannes Keterich curię Romanæ notarius & Archidiaconus Surreyenſis, conſecratus eſt in Epiſcopum Meneuenſem anno 1414. & tranſlatus inde ad hanc Eccleſiam Maio menſe 1415. Anno 1417. interfuit Concilio Conſtantienſi, vbi conſtitutus eſt vnus ex 30. electoribus, qui Cardinalibus adiuncti, Pontificem deſignarunt Martinum quintum. Sedit hic loci annos plus minus 5. & Exoniam migrauit. 1415. *Henr.* 5. 4.

54. IACOBVS CARY.

BReui admodum tempore Iacobus Careius huic Eccleſię præfuit. Contigit eum Florentiæ adeſſe, quando Pontifice illic agente, de Exonienſis Epiſcopi morte nuncium allatum eſt, & illius præſulatum ab eo facile impetrauit, cum Lichfeldenſem nuperrime eſſet adeptus. Sed vix altervtro potitus eſt; Nam reuerſurus in patriam, antequam ad profectionem ſe poſſet componere, in Italia diem clauſit extremũ, ibiq; ſepulturam ſortitus eſt. 1419. *Henr.* 5. 8.

55. GVLIELMVS HEIVVORTH.

GVlielmus Heiworth S. Albani Abbas, conſecratus Nouemb. 28. 1420. ſedit annos 27. 1420. *Henr.* 5. 9.

56.

56. GVLIELMVS BOOTHE.

1447. *Henr. 6. 26.* GVlielmus Boothus conſecratus Iulij 9. 1447. ſedit annos 6. & Eboracum tum tranſlatus eſt.

57. NICOLAVS CLOSE.

1452. *Henr. 6. 31.* NIcolaus Cloſus vnus erat ex ſex illis ſcholaribus, quos primos in Collegio ſuo Regio Cantabrigiæ collocauit Henricus 6. & in ſtructura eiuſdem collegij operum præfectus. Creatus ibi poſtea S. Theologiæ Doctor, factus eſt eiuſdem Academiæ Cancellarius. Conſecratus in Epiſcopum Carliolenſem anno 1450. & huc tranſlatus 1452. eodem ipſo anno vitam cum morte commutauit.

58. REGINALDVS BVTLER.

1453. *Henr. 6. 32.* REginaldus Butlerus Abbas Gloceſtrenſis, Herefordenſis ſacratur Epiſcopus 1450. & Aprilis 3. 1453. huc transfertur, vbi ſedit annos 6. Ex Butlerorum inſignibus gentilitijs & Epitaphio quodam manco in marmore inciſis quod reperi forte fortuna in medio Presbyterij Herefordenſis, ibi hunc Butlerum ſepultum conijcio.

59. IOANNES HALSE *vel* HALES.

1459. *Henr. 6. 38.* IOannes Halſius ſiue Haleſius, Collegij Orielenſis Oxoniæ Præpoſitus, & eiuſdem egregius benefactor, menſe Nouembri conſecratus 1459. ſedit annos 31. Obijt Sept. 30. 1490. & in ſua Eccleſia iacet tumulatus.

60. GVLIELMVS SMITH.

1492. *Henr. 7. 8.* GVlielmus Smith conſecratus 1492. ſedit annos 4. & Lincolniam tranſlatus eſt.

61. IOANNES ARVNDELL.

1496. *Henr. 7. 12.* IOannes Arundell, Oxonienſis, conſecratus 1496. & Exoniam tranſlatus eſt, 1502.

62.

62 GALFRIDVS BLYTHE.

GAlfridus Blithus Legum Doctor Collegij Regij Cantabrigiæ alumnus, consecratus est Sept. 7. 1503. Anno 1512. ab Henrico 8. constitutus est Walliæ Præses; quod muneris administrauit ad annum 1524. quo tempore mortuus videtur. Ædes pulchras is construxit Choristis Ecclesiæ suæ. Anno 1523. perduellionis sit reus, sed fœliciter absolutus. 1503. *Henr.* 7. 19.

63. ROLANDVS LEE.

ROlandus Lee Legum Doctor Cantabrigiensis, consecratur Apr. 19. 1534. Matrimonium is ausus est celebrare inter Henricum 8. Regem & Annam Bollenam, Elizabethæ Reginæ matrem, Catharina Hispana viuente (prima vxore) cum diuortium eius a Rege Pontifex non probasset. Sed & hanc ob rem nomen eius (apud nostros præcipue Wallos) celebre est, quod sub eo Præside, & illius fortassis magna ex parte opera, Wallia in eandem corporis compagem cum Anglia coaluit, ijsdem legibus gubernari cœpta, eorundemque iurium vsquequaque facta particeps authoritate Parliamentaria: Quo vix quicquam fœlicius huic genti contigisse confitemur. Walliæ adhuc Præses, decessit anno 1543. & Salopiæ tumulatus est. 1524. *Henr.* 8. 17.

64. RICHARDVS SAMPSON.

RIchardus Sampson Legum Doctor & Capellæ Regiæ Decanus, in Episcopum Cicestrensem consecratus est anno 1537. Inde Martij 12. 1543. Lichfeldiam transfertur. Dum adulator pro asserendo Henrici Regis sui primatu pauca voluit scriptitare, Cochlæum in se concitauit. Scripsit etiam in quosdam Psalmos, & Epistolas Pauli ad Romanos Corinthiosque commentarios. Anno 1539. in Arcem Londinensem coniectus est, quod pecunia iuuisset vinctos quosdam & eam ob causam carceri mancipatos, quod de primatu Regis haud recte sentirent. Statim vt huc translatus est, Walliæ factus est Præses, eoque functus est munere 1543. *Henr.* 8. 35.

ad

56. GVLIELMVS BOOTHE.

1447. *Henr. 6. 26.* GVlielmus Boothus consecratus Iulij 9. 1447. sedit annos 6. & Eboracum tum translatus est.

57. NICOLAVS CLOSE.

1452. *Henr. 6. 31.* NIcolaus Closus vnus erat ex sex illis scholaribus, quos primos in Collegio suo Regio Cantabrigiæ collocauit Henricus 6. & in structura eiusdem collegij operum præfectus. Creatus ibi postea S. Theologiæ Doctor, factus est eiusdem Academiæ Cancellarius. Consecratus in Episcopum Carliolensem anno 1450. & huc translatus 1452. eodem ipso anno vitam cum morte commutauit.

58. REGINALDVS BVTLER.

1453. *Henr. 6. 32.* REginaldus Butlerus Abbas Gloceſtrensis, Herefordensis sacratur Episcopus 1450. & Aprilis 3. 1453. huc transfertur, vbi sedit annos 6. Ex Butlerorum insignibus gentilitijs & Epitaphio quodam manco in marmore incisis quod reperi forte fortuna in medio Presbyterij Herefordensis, ibi hunc Butlerum sepultum conijcio.

59. IOANNES HALSE *vel* HALES.

1459. *Henr. 6. 38.* IOannes Halsius siue Halesius, Collegij Orielensis Oxoniæ Præpositus, & eiusdem egregius benefactor, mense Nouembri consecratus 1459. sedit annos 31. Obijt Sept. 30. 1490. & in sua Ecclesia iacet tumulatus.

60. GVLIELMVS SMITH.

1492. *Henr. 7. 8.* GVlielmus Smith consecratus 1492. sedit annos 4. & Lincolniam translatus est.

61. IOANNES ARVNDELL.

1496. *Henr. 7. 12.* IOannes Arundell, Oxonienſis, consecratus 1496. & Exoniam translatus est, 1502.

62.

62 GALFRIDVS BLYTHE.

GAlfridus Blithus Legum Doctor Collegij Regij Cantabrigiæ alumnus, consecratus est Sept. 7. 1503. Anno 1512. ab Henrico 8. constitutus est Walliæ Præses; quod muneris administrauit ad annum 1524. quo tempore mortuus videtur. Ædes pulchras is construxit Choristis Ecclesiæ suæ. Anno 1523. perduellionis sit reus, sed fœliciter absolutus. 1503. *Henr.* 7. 19.

63. ROLANDVS LEE.

ROlandus Lee Legum Doctor Cantabrigiensis, consecratur Apr. 19. 1534. Matrimonium is ausus est celebrare inter Henricum 8. Regem & Annam Bollenam, Elizabethæ Reginæ matrem, Catharina Hispana viuente (prima vxore) cum diuortium eius a Rege Pontifex non probasset. Sed & hanc ob rem nomen eius (apud nostros præcipue Wallos) celebre est, quod sub eo Præside, & illius fortassis magna ex parte opera, Wallia in eandem corporis compagem cum Anglia coaluit, ijsdem legibus gubernari cœpta, eorundemque iurium vsquequaque facta particeps authoritate Parliamentaria: Quo vix quicquam fœlicius huic genti contigisse confitemur. Walliæ adhuc Præses, decessit anno 1543. & Salopiæ tumulatus est. 1524. *Henr.* 8. 17.

64. RICHARDVS SAMPSON.

RIchardus Sampson Legum Doctor & Capellæ Regiæ Decanus, in Episcopum Ciceſtrensem consecratus est anno 1537. Inde Martij 12. 1543. Lichfeldiam transfertur. Dum adulator pro asserendo Henrici Regis sui primatu pauca voluit scriptitare, Cochlæum in se concitauit. Scripsit etiam in quosdam Psalmos, & Epistolas Pauli ad Romanos Corinthiosque commentarios. Anno 1539. in Arcem Londinensem coniectus est, quod pecunia iuuisset vinctos quosdam & eam ob causam carceri mancipatos, quod de primatu Regis haud recte sentirent. Statim vt huc translatus est, Walliæ factus est Præses, eoque functus est munere 1543. *Henr.* 8. 35.

ad

ad secundum Edwardi sexti; quo tempore (licet antea Pontificem impugnarat) Pontificijs partibus se addictum non dissimulauit. Obijt apud Eccleshall Septembris 25. 1554.

65. RADVLPHVS BAINVS.

1555. *Mar.* 3. RAdulphus Baynus S. Theol. Doctor, patria Eboracensis, & in Collegio D. Ioannis Cantabrigię educatus (qui Hebraicæ linguæ restaurator egregius, & eiusdem Lutetiæ professor extitit Regius, cum sub Francisco primo bonæ literæ reflorescerent) in Episcopum huius sedis consecratus est anno prædicto 1554. non dum euoluto. Cum annos sedisset vix 5. sub Elizabetha Regina exauthoratus est, & mox calculi doloribus excruciatus interijt. Sepultus iacet Londini in Ecclesia S. Dunstani.

66. THOMAS BENTHAM.

1559. *Eliz.* 2. THomas Bentham in Collegio Magdalenensi Oxoniæ educatus, & consecratus Martij 24. 1559. obijt Febr. 21. 1578.

67. GVLIELMVS OVERTON.

1578. *Eliz.* 21. GVlielmus Ouerton S. Theol. Doctor, in prædicto Magdalenensi Collegio educatus successit, & sub initium Aprilis 1609. defunctus est.

68. GEORGIVS ABBOT.

1609. *Iacob.* 7. GEorgius Abbot S. Theol. Doctor, Decanus Wintoniensis (de quo inter Cantuarienses plura) consecratus Dec. 3. 1609. Londinum translatus est, anno non dum circumacto, & paulo pòst Cantuariam.

69. RICHARDVS NEILE.

1610. *Iac.* 8. RIchardus Neilus Episcopus Roffensis successit, huc translatus sub exitum Septembris 1610. & hinc deinde post biennium Lincolniam migrauit.

70.

70. IOANNES OVERAL.

IOannes Ouerall Sacræ Theologiæ Doctor atque facultatis eiuſdem in Academia Cantabrigienſi publicus profeſſor Collegij, ſanctæ Trinitatis ibidem ſocius aliquando, & Aulæ S. Catharinæ Præfectus, qui Alexandro Nowello viro grauiſſimo & Theologo ſummo in Eccleſiæ Paulinæ Decanatu ſuccederet, habitus eſt digniſſimus; omnium bonorum ſumma cum gratulatione, in Epiſcopum Couentrenſem & Lichfeldenſem conſecratus eſt, Aprilis 3. 1614. 1614. *Iac.* 12.

In libro cenſuali fiſci regij dicitur hic Epiſcopatus valere 559. li. 17. s. 2. d. ob. q;. *In Regiſtro vero Pontificio* 1733. *ducatis. Quanquam traditum etiam reperi* 300. *ducatis (nec amplius) ibi æſtimatum.*

DE

DE SARISBVRIENSIBVS EPICOPIS.

1. ALDHELMVS.

705. POst mortem Headdæ qui Episcoporum Wintonienſium fuit ordine quintus, Inæ Occidentalium Saxonum Regi viſum in Regione ſibi ſubiecta quæ hucvſq; vnum duntaxat habuerat Episcopũ, duos conſtituere; alterũ nempe qui Wintoniæ ſederet, videlicet Danielem; atq; Sherbornæ alium, qui Dorſetientibus, præeſſet, Somerſetenſibus, Wiltonienſibus; Deuonienſibus & Cornubienſibus; quorum prouincias Aldhelmo commiſit regendas propinquo ſuo, qui nimirum erat (ſicuti traditur) eius ex fratre nepos, ſi non (quod aſſerit Capgrauius) filius. Hic etiamnum adoleſcens, plurimas Europæ regiones peragrauit, Galliam in primis ac Italiam, in Academijs earum non modico temporis ſpatio abſumpto; vnde doctiſſimus euaſit, vt multa ſcripſerit, tam Græcè quam Latine, Muſices ac poëtices ſtudio in iuuentute plurimum delectatus; quarum tamen artium ſcientiæ comparandæ non adeo vnice incubuit, vt inter ſummos ſui temporis Theologos non numeraretur. Reuerſus in patriam, cucullum induit Malmesburiæ; cuius Cœnobij Abbas factus, eo munere functus eſt per annos 34. Anno vero 705, Sherbornenſis conſecratur Antiſtes idque (vt videtur) Romæ. Memoriæ ſiquidem traditum, dum ibi loci hæreret, approbationem Pontificiam expectans; ſanctiſſimum illum patrem, verum iam patrem, noua prole auctum; & luxuriam hominis reprehendere coram auſum nouitium hunc Episcopum. Eruditionis ſuæ monumenta non pauca reliquit à Balæo ac Beda commemorata, & vitam cum morte commutauit anno 709. Maij. 25.

2. FORD-

2. FORDHERE.

SVcceſſit illi Fordherus, Bedæ contemporaneus, *qui in Scripturarum ſacrarum ſtudio hominem bene verſatum tradit.* Anno 738. Occidentalium Saxonum Reginam, Romam proficiſcentem comitatus eſt. 709.

3. HEREWALDVS.

HErewaldus interfuit Synodo per Cuthbertum Cantuarienſem congregatæ anno 747. & diploma confirmavit in quo Kinewolfus Occ. Saxonum Rex prædia quædam contulit Eccleſiæ Wellenſi anno 766. 738.

4. ETHELWOLDVS.

SVcceſſit Ethelwoldus.

5. DENEFRITH.

ET illi Denefrith; de quibus præter nuda nomina, nihil comperi.

6. WILBERTVS.

WIlbertus Romam profectus eſt cum Wulfredo Archiepiſcopo Cantuarienſi anno 815.

7. EALHSTANVS.

EAlhſtanus bellator fuit ſtrenuiſſimus. Elfrido Regi ſubegit regna Cantiorum & Orientalium Saxonum. Multa prælia fœlici Marte depugnavit cum Danis; inter quæ præcipue memoratur illud in quo vires eorum plane fregit, ad locum qui nunc Comagia vocatur, tunc vero temporis Pedredſmouth, multis eorum millibus interfectis, anno nimirū 845. Ethelwolpho Rege Romam profecto, Ethelbaldo filio author fuit vt regnum occuparet, & reverſum patrem coegit ditionum ſuarum dimidium filio cedere. Deceſſit anno 867. cum Sherbornenſi ſedi præfuiſſet annos totos 50. Homo 817.

pru-

prudentissimus, fortissimus, patriæ amantissimus, & egregie munificus, Ecclesiam suam valde locupletavit.

8. EADMVNDVS *alias* HEAHMVNDVS.

868. EAdmundus, vel Heahmundus, à Danis in prælio occisus est anno 872. Mereduni.

9. ETHELEAGE.

872. DE successore eius Eathelegio nihil memoratur.

10. ALFSY.

NEque de Alfsio qui illum sequutus est.

11. ASSER.

INter multa alia ab Asserio opuscula conscripta, extare dicitur de rebus Britannicis historia; in qua, Cambrobritanni illius celeberrimi Ioannis, se narrat discipulum extitisse, qui cum Athenis Atticis longo tempore bonis literis operam navasset, in patriam revertens, Alfredo Regi author fuit, vt Oxoniæ Academiam siue conderet, siue restauraret. Nam ante id temporis, liberalium artium disciplinas ibi loci viguisse, sunt qui contendant, quam vere, mei non est instituti disceptare. Dicit etiamnum Amanuensem se fuisse vel Cancellarium Asserio Menevensi Archiepiscopo propinquo suo, qui à regulo quodam in illis regionibus multum potenti nomine Hemeyd exagitatus, magnas sustinuit ærumnas. Cuius rei ratione, patriæ suæ pertæsus hic noster Asserius, in Angliam venit ad Alfredum Regem, qui liberos suos illi tradidit instituendos; ac tandem defuncto Alfsio Sherbornensi Episcopo, successorem illi substituit. Ingulfus vero author est, Bangorensem interea Abbatem extitisse. Huic Antistiti Rex antedictus dedit manneria de Wellington, Buckland & Lidyard in Comitatu Somersetensi, quę postea Episcopo in Wellensi Ecclesia collocato, eidem sunt attributa; quorum, mannerium de Buckland sacrilegium adhuc non sur-

surripuit. Istius porro Præsulis hortatu, multa Rex contulit Academiæ Oxonienſi, vnde bonarum artium professoribus salaria penderentur. Obijt anno 883. & in Eccleſia ſua Sherbornenſi ſepultus eſt.

II. SWITHELMVS, *alias* SIGELMVS.

SWithelmus, vel Sigelmus in vltimam vſque Indiam peregrinatione longiſſima ſuſcepta, ad locum penetravit, in quo conditum perhibetur corpus D. Thomæ Apoſtoli; & illuc neſcio quid pecuniæ detulit Alfredi Regis nomine pauperibus illius gentis diſtribuendum. Reverſus in patriam, gẽmas multas reportavit valde pretioſas. 883.

12. ETHELWALDVS, *alias* ETHELWARDVS.

ETheIwaldus, vel Ethelwardus, Oxoniæ educatus, vnus fuit ex filijs Alfredi Regis natu minoribus. Obijt anno 898.

Poſt Ethelwaldum, ſedes Sherbornenſis propter turbas Danicas ſeptem per annos vacavit. Anno Chriſti 905. Plegmundus Archiepiſcopus, vno eodemque tempore ſeptem ordinavit Epiſcopos, ſicut antea apud Cantuarienſes enarravimus. Ex his vero ſeptem, tres fuerunt quibus nouæ ſedes aſſignatæ, in regionibus à Sherbornenſi ereptis, vnus nempe Cornubienſibus præpoſitus, alius Devonienſibus, ac Somerſetenſibus denique tertius. Sed & quartus porro inter Wiltonienſes breui poſtea collocatus, qui cathedram habuit Wiltoniæ nonnunquam, nonnunquam etiam Ramſburię & Sunningæ. De horum ſingulis ſuo loco ſigillatim. Ad Wiltonienſes vero quod attinet, quoniam eo denique tanquam poſtlimino illa Dioceſis redijt vnde primum orta eſt; Epiſcoporum illius ſeriem mox ſubiungam, quamprimum Sherbornenſes expediero.

13 WERSTANVS.

WErſtanus à Danis in prelio cæſus occubuit anno 918. 905.

14. ETHELBALDVS.

918. DE Ethelbaldo, qui ſucceſſit, nihil traditur.

15. SIGELMVS.

AVthor eſt Florilegus, Sigelmum quendam Sherbornenſem Epiſcopum à Danis prælio cæſum anno 834. quod alicubi mendoſe ſcriptum reperiſſe auguror, vbi reponendum erat. 934.

16. ALFREDVS.

OBijt Alfredus anno 940.

17. WVLFSINVS.

940. VVVlfsinus Abbas Weſtmonaſterienſis Dunſtani tum Londinenſis Epiſcopi opera creatus, ad hanc Eccleſiam ordinatus, clericos ſeculares inde mox eiecit, & Monachos introduxit. Quæ res magnam illi gratiam apud hiſtoricos noſtros comparavit, qui vbique vt hominem ſanctiſſimum magnis laudibus efferunt, ac inter cætera memorant, animam agentem exclamaſſe cum Stephano protomartyre, *video cœlos apertos & filium hominis ſtantem à dextris virtutis Dei*, tumque illico expiraſſe, anno videlicet 958.

18. ALFWOLDVS.

958. OBijt Alfwoldus 978. & Sherbonæ ſepultus eſt.

978. 19. ETHELRICVS.
20. ETHELSIVS.

DE his nihil traditum comperi.

21. BRITHWINVS, *alias* BRITHRICVS.

BRithwinus, ſiue Brithricus obijt anno 1009.

1009. 22. ELMERVS.

23. BRINWIN, *alias* BRITHWYN.

DE quibus præter nuda nomina nihil habeo quod perſcribam.

24. ELFWOLDVS.

ELfwoldus, anteceſſoris frater, vir fuit frugalitate & temperantia inſignis, adeo vt ob eam rem in ſeculo tam luxurioſo multum fuerit celebratus. Poſt eius mortem, Wiltonienſis dioceſis, Sherbornenſi, vnde fuerat exempta adiecta iterum & reſtituta eſt. Ibi interim qui ſequuntur ſederunt antiſtites.

1. Ethelſtanus Wiltonienſis Comitatus Epiſcopus ſedem habuit Cathedralem Ramsburiæ.

2. Odo Ramsburiæ quoque conſedit, vnde Cantuariam tranſlatus eſt anno 934.

3. Oſulfus Wiltonæ cathedram habuit, qui deceſſit anno 970. & ibidem iacet ſepultus.

4. Alfſtanus Abbas Abindonenſis, obijt 981. & Abindonæ fuit tumulatus. 970.

5. Alfgarus, vel Wolfgarus.

6. Siricius, ad Cantuarienſem Archipræſulatum tranſlatus eſt anno 989.

7. Alfricus vel Aluricius, anteceſſori tam Cantuariæ quam hic ſucceſſit, tranſlatus anno 995. 989.

8. Brithwoldus Monachus Glaſtonienſis, Cœnobij Glaſtonienſis & Malmesburienſis benefactor egregius. Obijt anno 1045. & Glaſtoniæ extitit tumulatus. De illo nonnihil habes apud Brithwoldum Wintonienſem.

9. Hermannus è Flandria oriundus, Edwardi Confeſſoris ſacellanus, vltimus fuit Epiſcoporum huius dioceſulæ, cuius cathedram Malmesburię collocare magno ſed irrito molimine anniſus eſt; Monachis, poſtquam Rex iam annuiſſet, totis viribus repugnantibus. Quam repulſam ferens ægerrime, relicto Epiſcopatu, indignabundus, cucullum induit Bertini in Gallia. Paulo vero poſtea, nunciata Elfwoldi Sherbornenſis Epiſcopi interitu, munus nuper derelictum

repetens; non sine magno labore has duas sedes vniri, denuoq; coniungi curavit. Sed neque tum quiescens; cum sedes Episcopales Gulielmus Normannus à locis obscuris ad vrbes celebriores transferri iuberet; occasionem arripuit vir mobili (vt videtur) ingenio præditus, Sarisburiam migrandi. De Episcopis igitur Sherbornensibus & Wiltonienſibus hæc hactenus: Et ad Sarisburienſes enarrandos iam accingimur.

SARISBVRIENSES EPISCOPI.

1. HERMANNVS.

HAnc scenam primus ingreditur, sed noua sumpta persona, ille ipse qui modo postremus egressus est, Hermannus, qui sedem fixit Sarisburiæ. Eum locum si vis descriptum habere, his verbis à Malmesburienſi depingitur: *Vice ciuitatis castellum est, locatum inedito, muro vallatum non exiguo, cæteris commeatibus vtcunque valens, aquæ pennuria laborans adeo, vt miserabili commercio, ibi aqua væneat.* Vnde sic lusit illorum temporum Poeta quidam,

Est ibi defectus aquæ, sed copia cretæ,
Sauit ibi ventus, sed Philomela silet.

Et iterum,

Quid Domini Domus in castro? nisi fœderis ar
In templo Baalim; carcer vterque locus.

Illic tamen Hermannus inchoata noui operis Ecclesia, morte senili tempus dedicationis præuenit.

2. OSMVNDVS.

SEd & de successore eius eiusdem scriptoris verba quid ni vsurpem? *Succedente* (inquit ille) *Osmundo viro probatissimo, Ecclesia ad summã deducta, & cætera quæ competebant adaucta. Clerici vndecunque literis insignes venientes, non solum libenter retenti, sed & liberaliter coacti vt remanerent. Denique emicabat ibi magis quam alias canonicorum claritas cantibus & literatura iuxta nobilium. Librorum copia conquisita, cum Episcopus ipse nec scribere, nec scriptos ligare fastidiret, castitate præmi-*

nens

nens, de cuius virtute mentiri erubesceret fama volubilitas. Vnde fiebat, vt pœnitentibus asperior æquo videretur, dum quod in se non inueniret, in alijs durius vindicaret: Ambitionis immunis, sua stulte non perdere, aliena non quærere, Abbatias intra diœcesim suam sitas nulla pensione grauis emungere. Veruntamen quæq; mundiali labe contracta, creditur patientia sua luisse, diuturno morbo ante mortem tabefactus. Miror tacuisse quæ ab alijs abunde testata subiungam, Osmundum, istum ortu Normannum & Sagiensis vrbis Gubernatorem, in Angliam cum Gulielmo seniore traijcientem Dorsetiæ Comitem creatum, ac (vt nonnulli tradunt) Anglię Cancellarium; in numerum etiam illorum propter summam prudentiam ascitum qui ipsi ab arcanis & intimis essent consilijs. Ecclesiam suam dedicauit anno 1092. vna cum Walkelino Wintonienſi & Ioanne Bathonensi Episcopis, sed infaustis auibus: Nam postridie, eiusdem Ecclesiæ campanile fulmine tactum conflagrauit, quod ab eodem Osmundo primo quoq; tempore studiose reparatum est. Septimo post anno vitam ille cum morte commutauit, nimirum Decembris 3. 1099. & in Ecclesia sua sepultus est; qua post annos ducentos ad locum commodiorem translata, ossa etiam illius ibi condita sunt, in medio videlicet capellæ B. Mariæ, vbi saxo marmoreo hęc paucula vidimus inscripta *Anno MXCIX.* Hoc vero silentio prætereundum non est, quod inter alia à se conscripta opuscula, præter vitam S. Aldelmi, primi Sherbornensis Episcopi (non D. Anselmi, qui decem annis ipsi superuixit, quod à Baronio errante falso traditum) primus fuit author Ordinalis secundum vsum Sarum. Post mortem, Sanctorum catalogo ascriptus est, & Decembris dies tertius antedictus illius memoriæ sacratus.

3. ROGERVS.

HEnricum Principem (qui postea Rex fuit) fratri Gulielmo secundo militantem, contigit in Ecclesiam quandam diuertere in suburbijs sitam ciuitatis Cadomensis, vt ibi vna cum commilitonibus sacris interesset. Rogerus, qui postea Sarisburiensem Episcopatum & summum potentię lo- 1107. *Henr.* 1.8.

cum ſub Henrico antedicto conſequutus eſt, curæ eiuſdem Eccleſiæ id temporis deſeruiebat exiguo conductus ſalariolo. Hic non ignarus, ſacra militibus quam eſſent cordi, tanta celeritate negotium expediuit, vt miſſificandi finem fecerit pene priuſquã exorſum nonnulli præſentium ſuſpicarentur. Acclamarunt omnes, militibus tam commodum ſacerdotem nuſquam poſſe reperiri. Vnde Princeps leuiter & fere iocantis more, caſtra ſua ſequeretur hortatus eſt; id quod ille libentiſſime fecit. Hic primus homini aditus ad ſummos illos honores quos poſtea conſequutus eſt. Quanquam enim literarum vix vllo præſidio adiutus; animum tamen Principis aſtuta adulatione breui temporis ſpatio ſic occupauit, homo ſubdolus & in rebus gerendis dexteritatis eximiæ, vt ſolus apud illum omnia potuerit. Sed hæc ſuis verbis narrabit Malmesburienſis Rogeri contemporaneus. *Inſinuatus eſt primo Comiti Henrico pro prudentia res domeſticas adminiſtrandi, & luxum familiæ cohibendi. Fuit enim Henricus ante regnum in expenſis parci animi & frugi, penuria ſcilicet rei familiaris aſtrictus, fratribus Gulielmo & Roberto arroganter eum tractantibus. Cuius cognitis moribus, Rogerus ita eum tempore inopiæ demeruit, vt cum ille ſolium regni aſcendiſſet, nihil ei aut parum negaret, quod ipſe petendum putaſſet: Largiri prædia, Eccleſias, præbendas clericorum, Abbatias integras monachorum; ipſum poſtremo regnum fidei eius committere. Cancellarium in initio regni nec multo poſt Epiſcopum Salisburiæ fecit. Rogerus ergo agebat cauſas, ipſe moderabatur expenſas, ipſe ſeruabat gazas. Hoc quando Rex erat in Anglia; hoc ſine ſocio & teſte quando (quod crebro & diu accidit) morabatur in Normannia.* Sic in hiſtoria nouella. De Regibus lib. quinto ſic deinde: *Sategit iſta fieri Henricus non neſcius, quod fideliter ſua commoda tractaret Rogerus: Nec defuit ille ſpei regiæ; ſed tanta integritate, tantaq; agebat induſtria, vt nulla contra eum conſideretur inuidia. Deniq; Rex plerunque triennio, nonnunquam quadriennio & amplius in Normannia moratus,* illius fidei regni gubernacula reliquit & eum totius Angliæ Iuſtitiarium conſtituit. Hæc tanta potentia facultatem illi dedit & ſe & amicos pro libitu locupletandi. Filium ſuum nothum nomine Rogerum, De

Paupere-

Paupere-censu cognominatum, Angliæ fecit Cancellarium; & nepotes ex fratre duos Alexandrum ac Nigellum, Eliensem hunc, Lincolnienſem vero illum Episcopum creari curauit. Ob hæc tanta beneficia, domino debitam gratitudinem non exhibuit. Gulielmo siquidem Henrici Regis vnico filio naufragio pereunte; quando, cui ditiones suas moriens relinqueret, is aliam prolem non haberet quam Matildem Imperatricem; consultum ipsi visum, cunctos regni proceres & optimates ad sacramentum filiæ præstandum adigere. Rogerus autem hic noster, cum non solum ipse in Matildis verba iurasset, sed pro munere quo exequebatur, alios permultos non nimium properantes iuramentum suscipere coegisset: Is tamen, nec pietatis in Deum, nec gratitudinis erga patronum, nec officij erga legitimam principem memor; primus omnium, Henrico Rege mortuo, de Stephano ad regnum euehendo cœpit rationes inire, qui illo suasore rem primum aggressus, eodem consultore ex animi sententia tandem confecit. *Adeoque non est veritus incurrere periurium, vt alijs insigne peierandi præstruxerit exemplum.* Quo tempore Henricus vitam cum morte commutauit, Matildem contigit extra regnum cum patre in Normannia moram trahere. Quod ambitioni Stephani magnam feneſtram aperuit. Hinc enim oportunitas data est, Sarisburiensi & Wintoniensi Episcopis, (quorum hic Stephani erat frater & Pontificis Legatus, ille vero summus Angliæ Cancellarius) in solio regio collocandi Stephanum, qui ad regnum ius, præterquam quod vmbratica nescio qua electione acquisierat, nihil omnino potuit obtendere. Nam si propinquitatem sanguinis spectarent; vt de Matilde & filio eius nihil dicam, Theobaldus Blesensis Comes, Stephani frater erat natu grandior. Præsules tamen, qui ea tempestate omnia pro libitu agebant ferebant, suam potentiam confirmandi cupidi, non alium volebant quam illum imperare; existimantes (vt par erat credere) si illius capiti diadema imponerent cui de iure id minime competeret, illum tanto beneficio obstrictum, ipsorum ornandorum & amplificandorum causa nihil non facturum. Quod ad sacramentum attinet Matildi præstitum; postquam sine pro-

cerum consensu extero illa nupsisset, eo iam amplius non teneri contendebat hic bonus Episcopus. Quantumvis mortalium oculis caliginem offundere potuit huiusmodi excusatio, Deum certe immortalem non fefellit, qui has istorum molitiones, illorum plurimis vertit in perniciem. In ipsis regni primordijs Stephanus, vt se contra vim externam muniret, facultatem dedit omnibus qui vellent arces construendi: Vnde factum est, vt sub paucorum annorum tum proxime sequentium curriculo, arces per Angliam nouę conderentur (quod mirere) 1117. Episcopi vero (ac in primis quidem iste noster Rogerus) structurarum suarum splendore & magnificentia, alios cunctos, multis parasangis anteiuere. Vt de cæteris suo loco agamus, (prout partim iam dudum egimus) tantum pecunię hic profudit in vnius Diuisensis arcis structura, vt qui hodie parietinas eius contempletur, non miretur hercle, quod ab illorum temporum scriptoribus pro ædificio celebretur, vniuersę Europæ ea tempestate magnificentissimo. Præter illam vero, duas extruxit alias, Malmesburiæ vnam & Sherbornæ alteram, quæ ceu firmitatem spectes, ceu splendorem & ornatum, Diuisensi illi vix cedebant. Multum porro impendit etiam in Sarisburiensi suo castro reficiendo, ac nouo muro circumdando. *Fecit his in locis* (inquit Malmesburiensis) *ædificia spatio diffusa, numero pecuniarum sumptuosa, specie formosissima: Ita iuste composito ordine lapidum, vt iunctura perstringat intuitum, & tota maceria vnum mentiatur esse saxum. Ad tollendam eius extructionis inuidiam* (vt loquitur Newbrigensis) *& quasi expiandam maculam, duo instituit cœnobia & collegis religiosis impleuit.* Quænam vero ea fuerint, à nemine opinor traditũ est. *Sed deinde Ecclesiam etiam suam Sarisburiensem* (Malmesburiensem audis) *& nouam fecit, & ornamentis excoluit, vt nulli in Anglia cesserit, sed multas præcesserit.* Verum infirmiora erant hæc sacrorum ædificiorum antidota, quam vt aduersus inuidię venenum eum potuerint tueri. Siquidem non deerant permulti, quibus inuisa erat tanta hominis potentia & fœlicitas, qui sugillarent eum apud Regem (credulum aduersus eum cui tam multum debebat) tanquam animo

mo in hoſtem eius Imperatricem propenſiori; eiuſque protegendę cauſa has munitiones tantis operibus firmatas, voluerunt credere. Alij vero de inopia ſua eum ſubmonentes, haud alio pacto rectius eam ſubleuandam contendebant, quam loculos diripiendo deliri ſacerdotis, qui iam præ ętate ſuis rebus vti non poſſet. Siue metus & de fidelitate Epiſcopi dubitatio hoc effecerit; ſiue auaritia & diuitiarum eius cupiditas; ſiue vt inſigni atrociſſimaq; iniuria beneficij non penſabilis debitum exolueret: Homini de ſe tam præclare merito, eripuit certe per vim, & arces tanto ſumpta à ſe nuper extructas, & pecuniam & ſupellectilem omnem, ipſamque adeo denique libertatem, & in carcerem (ad tempus ſaltem) eum coniecit. De Scotis & Gallis, necnon de Imperatrice, nonnullas nuper reportarat victorias; & inde, ſolium ſuum ab initio nutabundum, iam ſatis firmatum ac ſtabilitũ exiſtimans; ſuis viribus confiſus, tali amico tantam iniuriam inferre non eſt veritus; id quod illi tam magnam conflauit inuidiam, vt parum abfuerit quin exitij ipſi cauſa extiterit, ſicuti Annales noſtros euoluenti facile patebit. Oxonię concilium indicitur, quo Epiſcopos omnes, (ac hunc noſtrum in primis) accerſitos venire oportuit. Is vero quaſi mala futura pręſagiret, inualetudinem cauſatus, ac infirmitatem propter ætatem ſenilem; aliquandiu tergiuerſatus eſt. *Audiui ipſe* (inquit Malmesburienſis) *verba eum dicentem in hanc ſententiam: Per Dominam meam S. Mariam, neſcio quo pacto reluctatur mens mea huic itineri. Hoc ſcio, quod eius vtilitatis ero incuria, cuius eſt equinus pullus in pugna.* Sed erat omnino in fatis, vt erga patronũ tam beneficum ingrato, vltor contingeret ille, qui ipſius ingratitudinem ſua puniret, ille inquam ipſe qui regnum eo quaſi donante acceperat. Quid fit igitur? excuſatio non admittitur, venire oportet. Difficilia eſſe tempora, res magnas tractandas, ipſi multum rerum vſum, nec quenquam omnium exiſtere in cuius conſilio Rex potius velit acquieſcere. Et hoc certe verũ eſt, omnia hucvſq; eius nutu libenter Regẽ feciſſe. Nam ex propinquis eius alterũ conſtituit Theſaurariũ, alterum vero Anglię Cancellarium & ipſi petenti burgum contulit de Malmesburia; ſolitus

ſolitus quandoque dicere, (vt habet Malmesburienſis) *per naſcentiam Dei, medietatem Angliæ darem ei ſi peteret, donec tempus pertranſeat: Ante deficiet ipſe in petẽdo quã ego in dando.* Nuper ſane ab aula ſe videbatur neſcio quo modo ſubduxiſſe, corpus inualidum & ſenecta debile aulicis laboribus impar dictitans. Et Rex, alienati à ſe animi id interpretabatur indicium. Cui rei viſa aſtipulari æmulatio, vel potius dixerim ſimultas inter illum & Wintonienſem Regis fratrem exorta. Quapropter vt cunctantem & cautum ſenem in retia pertraheret, honorificis verbis per nuncios compellat abſentem, & blandiſſimis excipit venientem; ſed clanculum concitari curat tumultum inter famulos Epiſcoporum & Alani Comitis Britanniæ. Conuitijs & maledictis res primo geritur, mox gladijs. Satellites Alani fugati, cum, ſemeſis epulis relictis, ſe omnes proriperent Epiſcopi familiares, qui numero (vt videtur) Alanianos multum ſuperabant: attamen victoriam incruentam non reportarunt, multis ſauciatis & vno etiam ſuorum occiſo. Rex iam occaſionem ractus ſperatam, Rogerum accerſit, nepotes item Epiſcopos & filium eius. Mandato parent cæteri. Elienſis, quo hæc tenderent ſubodoratus, profugit & arci Diuiſenſi ſe includit. Sarisburienſis interim, Lincolnienſis, & Rogerus Epiſcopi filius, arctiſſimæ protinus traduntur cuſtodiæ. Tum arces iubentur reddere; quod quantumuis inuiti, prompte tamen fecerunt. Solus Elienſis, Diuiſenſis caſtelli deditionem facere abnuit. Qua re nunciata, aduolat continuo Rex, vinctos ſecum ducens Epiſcopos & Rogerum nuper (neſcio etiam an non & tunc temporis) Cancellarium. Et quid tum facit? In conſpectu Elienſis patibulum erigitur, Rogerus producitur antedictus, Epiſcopi filius; in quem patre coram, mortis fertur ſententia, niſi mandato Regio ab Elienſi mos continuo geratur. Ille vero, ſiue quod ſibi metueret à Rege ſi deditionem faceret; ſiue ſperaret Regem ſuapte natura ſatis clementem (neque enim legitur in tam diuturno bello ciuili, procerum quenquam morte multaſſe) in iuuenem inſontem tanta crudelitate iam non graſſaturum; Sarisburienſi patruo quantumuis obſecrante vt conſobrini

consobrini in tanto periculo constituti vellet misereri ; pertinaciter nihilo secius in contumacia persistit. Quare patibulum miser plectendus iubetur conscendere, ceruici restis feralis aptatur, & ad mortem se iamiam deijciendus componit, quando pater, qui maluit potius millies perire, quam filium videre ab infœlici arbore pendentem ; vt bona fide se agere demonstraret Regi, qui simulate cum nepote rem gerentem colludere Sarisburiensem voluit suspicari ; iuramento se obstringit, nihil posthac se gustaturum, donec Regi arx dedatur ; sed inedia periturum (Regi ita si visum fuerit) ab immerita filij nece modo vellet temperare. Placet hæc conditio, & a patibulo iuuenis deducitur. Sed tridui ieiunio patruum macerari, passus est nepos inexorabilis, donec tandem quamuis ægre & multum inuitus manus dat. Direpta arce, inuenta sunt ibi reposita, pecuniæ numeratæ quadraginta millia marcarum, præter auri, argenti cælati, & gemmarum, immensam copiam. *Quo facto, claruit* (inquit Neubrigensis) *ex vi doloris, quantum eius cor infecerit mundani virus amoris. Nam iuxta veraciſſimam B. Gregorij ſententiam, quantum cum habentur temporalia hæret amor, tantum cum ſubtrahuntur vrit dolor. Grandæuus Epiſcopus, ex eorum amiſſione in quorum extructione vel congeſtione Dominum vehementer offenderat, vi doloris abſorptus, atque in amentiam verſus, ita vt indecentia vel faceret vel diceret; perſpicuo Dei iudicio, vitam longo tempore ſplendidiſſimam, infœliciſſimo fine concluſit.* Siue ex mœrore, siue ex inedia tam longa, in quartanã certe febrim (morbum senibus funestum) incidit adulta iam ętate, vnde ad quartum vsque Decembris contabescens, extinctus est. Inter tot clades nihil grauius tulisse visus quam hoc ; quod cum morti se vicinum sentiens, quicquid vsquam nummorum, aut argenti cælati reliquum haberet, id totum destinatum ad ecclesiæ suæ structuram perficiendam, super altare Ecclesiæ prædictæ collocasset ; id etiam ereptum & asportatũ audiuerit. Ad Rogerum quod attinet filium eius, in carcere longum is tempus peregit, & libertate proposita si Regijs partibus vellet se addicere, constantissime recusauit. Magni tandem muneris loco multis

precibus

precibus impetrauit, vt in exilium pelleretur. Sed absoluamus tandem hunc Episcopum, qui electus Aprilis 13. 1102. & consecratus Aug. 11. 1207 vna cum aliquot alijs, obijt quarto Decembris 1139. ita vt à prima electione ad mortem, triginta & octo ferme anni interceſſerint.

4. IOCELINVS.

ROgero defuncto, Rex anniſus eſt Philippum quendam ſufficere, Cancellarium ſuum. Sed tam Legato Pontificio quam Clero Sarisburienſi renitentibus, deſtitit ab incœpto, & Philippo antedicto Baionenſem Epiſcopatum deferri curauit. Tum multos per annos Præſule hæc ſedes caruiſſe viſa, niſi forte (cuius rei tenue reperi veſtigium) Galfridus quidam hac tempeſtate, ea eſt potitus. Verum quia fidenter aſſerentibus æquum eſt aſſentiar, niſi certi aliquid poſſem afferre; Rogero proximus ſucceſſor (quanquam longo vt videtur interuallo) eſt conſtituendus Iocelinus patria Longobardus, qui cum annos quamplurimos Eccleſiæ huic præfuiſſet, obijt anno 1184. Monachi Ciſtercienſis habitu prius ſuſcepto. Huic filius erat nomine Reginaldus, Bathonenſis & Wellenſis primum, ac Cantuarienſis deinde (quanquam exiguo ſane tempore) Antiſtes.

5. HVBERTVS WALTERVS.

1189. NOuembris 1. 1189. Hubertus cognomento Walterus
Rich. 1. 1. Eboracenſis Decanus in Epiſcopum Sarisburienſem conſecratus eſt. Richardum primum Regem in celeberrima illa expeditione aduerſus Saracenos anno 1191. ſuſcepta comitatus eſt. Qua de re vide plura apud Cantuarienſes. Cantuariam nempe is tranſlatus eſt anno 1193.

6. HEREBERTVS PAVPER.

HErebertus cognomento Pauper conſecratus eſt anno 1194. nonnullis vt videtur Robertus nuncupatus, de quo, præterea quod Archidiaconus fuerit Cantuarienſis, nihil comperi memoratum.

7. RI-

7 RICHARDVS POORE.

RIchardus cognomine Poore (quod pauperem ſonat) Sarisburienſis Decanus, in Epiſcopum Ciceſtrenſem conſecratus eſt anno 1215. & Sarisburiam tranſlatus 1217. Hic Præſul magno ſed memorabili auſu, Eccleſiam ſuam cathedralem, à loco multis de cauſis incommodo, illuc tranſtulit, vbi nunc ſi tam cernimus. Veterem illam conſtruxerat (ſicut antea retulimus) Hermannus, primus ibi loci Epiſcopus; & ab illo vix perfectā abſoluit Oſmundus; auxit vero in tantum & ornauit magnus ille Rogerus, vt nouam condidiſſe videatur, & inter ſplendidiſſimas Angliæ Baſilicas numerandam Malmesburienſis ea tempeſtate viuens cenſuerit. Iſte vero inſolentiam pertæſus præſidiarij militis arcis vicinæ, ſimul ac penuriā aquæ, nec non cœli intemperiem in colle & excelſo, & glabro; tam ciuibus quam clero author fuit, vt migrantes inde, nouam ſibi ſedem conſtituerent, noua ſimul & ciuitate & Eccleſia condita, in prato quodā, vnico milliari diſſito, quod flumine irrigatum, propter amœnitatem *Mery-field* vocari conſueuit, quaſi dicas agrum lætum. Quare accitis vndique etiam è longinquo nobiliſſimis qui vſquam poterant reperiri opificibus, Eccleſiæ iecit fundamenta quæ inter pulcherrimas totius Angliæ hodie iure cenſetur. Pandulphus Pontificis Legatus quinque primos poſuit lapides; Vnum pro Papa, alium pro Rege, tertium pro Comite Sarisburienſi, quartum pro Comitiſſa, ac quintum denique pro Epiſcopo. *Ad hoc opus* (inquit Pariſienſis) *promouendum, non tantum Epiſcopus, imo Rex, & cum eo multi magnates manum porrexerunt adiutricem. Vnde quidam,*

Rex largitur opes, fert Præſul opem, lapicida
Dant operam: tribus his, eſt opus vt ſtet opus.

Sed elegantius alius, poetica itidem vetuſtus,

Regis enim virtus templo ſpectabitur iſto,
Præſulis affectus artificumque fides.

1217. *Henr.* 3. 2.

Quan-

Quanquã vero multis adiutus prę̃sidijs sũma diligentia operi instaret; adeo tamen procul erat ipse vt vltimam manum imposuerit, vti anno demum post illius discessum trigesimo vix absolueretur. Ciues clericorum diligentiam æmulati, vnusquisque sibi habitaculum iuxta Ecclesiam molientes, Sarisburiam veterem desolatam reliquerunt, nisi quod in arce Comites adhuc haud bono iure residerent. Emptam namque ab Henrico primo per Rogerum, eripuit Stephanus, à quo ad Comites pervenit. Sed & illi post annum ducentesimum ab Episcopo electi sunt (vt post dicetur) qui ruere permiserunt. Concidit ita ciuitas antiquissima, Ptolomęo Sorbiodunum, Saxonibus Searisbyrig, vulgo Latinorum Sarum & Sarisburia, & ita iam evanuit, vt præter castri parietinas nonnullas, illius vix hodie supersit vestigium. Sed nedum tamen perijsse visa, ex cinere illius noua Sarisburia exorta, quæ matrem suam multis vt auguror gradibus superat, si vel ciuitatis elegantiam spectes, vel templi, egregiâ structurâ augustissimi, & præcelsa pyramide, duplicique transepto sacra quadam maiestate venerabilis. Cæterum Danielis Rogers de hoc templo carmen quid ni ascribam?

Mira canam, soles, quod continet annus, in vna
Tam numerosa (ferunt) æde, fenestra micat.
Marmoreasq; capit fusas tot ab arte columnas,
Comprensas horas quot vagus annus habet.
Totq; patent portæ quot mensibus annus abundat.
Res mira, at vera res celebrata fide.

Quomodo facinoris tam egregij author (si non potius inceptorem dixerim) Dunelmum anno 1228. translatus sit, aut (vt aliqui habent) 1225. & quid ibi præstiterit ac denique quo modo ibi mortem obierit, suo loco Deo volente narrabitur.

8. ROBERTVS BINGHAM.

1229. *Hen.* 3. 14. CAnonici Sarisburienses elegerũt tum sibi in Episcopum Robertum Bingham, vnum è suis, qui anno 1229. consecratus est. Hic magna sedulitate, operi incubuit ab antecessore suo inchoato, neque tamen potuit absoluere, quanquam

quam viginti annis Ecclesiæ præfuerit. Grandævus obijt Novemb. 3. 1246. (vir magna & eruditione & pietate) Ecclesiam suam ære alieno relinquens oneratam ad summam 1700. marcarum. Tumulatus iacet ab vna parte præsbyterij, & successor ab altera.

9. GVLIELMVS EBORACENSIS.

CAnõici Sarisburienses (inquit Parisiensis) *cõperientes nullũ* 1247.
fore acceptũ Domino Regi nisi aulicũ & curialẽ, præcanẽte sq; Hen. 3. 31.
Ecclesiæ suæ periculo & Regiã captantes benevolentiã; Gulielmum de Eboraco, Domini Regis clericũ familiarissimũ, & legum regni peritissimum, Beuerlaci Præpositum, in Episcopum & animarum suarum pastorem vnanimiter elegerunt. Quæ quia electio Deo placuit (vt credebatur) & Domino Regi fuit accepta, sine more dispendio confirmata est. Consecrationem suscepit Wiltoniæ à Fulcone Londinensi Episcopo pridie Idus Iulij 1247. Iste Gulielmus (provt postea idem Parisiensis) *ab adolescentia curiæ alumnus, per quam etiam promotus fuerat in Episcopatum, inter alia secularia quibus deditus extitit, quandam pro lege consuetudinem pessimam in regno suscitauit, vt scilicet pro quantulocunque tenemento sequelam curiæ etiam invitus faciat tenens & subiectus suo superiori à quo tenet, in magnum subditorũ damnum & detrimentum, & superiorum parvum vel nullum emolumentum. Vnde qui nunquam hoc fecerant, mirabantur se ad hoc fuisse coactos. Transijt autem idem Episcopus ab his curis & sollicitudinibus mundialibus, ad pericula quæ seculares & curiales creduntur subituri (opera enim eorum sequuntur eos).* Pridie Cal. Februarij (plurimi habent Aprilis) 1256. Vt Ecclesiæ suæ structuram promoveret, omnia pro virili præstitit, & è regione antecessoris in presbyterio humatus est.

10. ÆGIDIVS DE BRIDPORT.

ÆGidius de Bridport, alijs de Bridlesford, Parisiensi de Bredelef, Decanus Wellensis, consecratus anno 1256. facultatem à Papa impetravit Decanatum simul cum Episcopatu retinendi. Ecclesiæ structura iam tandem absoluta, per Bonifacium Archiepiscopum Cantuariensem ea dedicata est Sept. 1256. Hen. 3. 41.

Sept. 30. 1258. Rege & proceribus magno numero præsentibus, qui omnes epulis instructissimis ab hoc Episcopo excepti sunt. Obijt mense Decembri 1262. & conditus iacet in tumulo marmoreo, ab australi parte chori.

II. WALTEVS DE LA WYLE.

1263. *Henr.* 3. 47. WAlterus de la Wyle Sarisburiensis Succentor, temporalibus huius sedis restitutus dicitur Aprilis 10. Henrici tertij Regis anno 47. Consecratus Maij 27. sequenti, & mortem obijsse Ian. 3. 1270.

12. ROBERTVS DE WIKHAMPTON.

1274. *Edw.* 1. 3. RObertus de Wikhamptom Decanus Sarisburiensis, mox vt Walterus excessit, electus à Canonicis, & à Monachorum Cantuariensium conventu, Archipræsulatu vacante, confirmatus est. Quam rem graviter ferentes Episcopi Cantuariensis provinciæ, qui confirmandi ius ad se pertinere contendebant; non solũ consecrare electũ omnes recusarunt, sed provocatione interposita (Papatu tum vacante) ad Collegiũ Cardinalium appellarunt, probare satagentes, parum legitimam extitisse huiusmodi Monachorum confirmationem. Postquam ibi per trium aut quatuor annorum spatium lis fuisset agitata; pro electo & Monachis sententia lata, anno 1474. consecrationis ritibus inauguratur. Decessit anno 1284. Aprilis 24.

13. WALTERVS SCAMMEL.

1284. *Edwar.* 1. 12. SVb annorum iam quinque curriculo, Ecclesia Sarisburiensis quinque habuit Episcopos, quorum secundum numero Walterum Scammell, eiusdem Ecclesiæ Decanum. Consecratus is Sunningæ Octob. 22. 1284. post annum deinde vnum aut alterum mortuus est.

14. HENRICVS DE BRAVNDSTON.

1287. *Edw.* 1. 15. HEnricus de Braundston tertius erit, eiusdem itidem Ecclesiæ Decanus, vel (sicut à nonnullis traditur) Dorsetensis Archidiaconus, qui consecratus est Cantuariæ in festo

sto Trinitatis 1287. *Qui anno Pontificatus sui vnico nondum plane consummato* (vt loquitur Chronicon Osneiense) *decessit circa festum cathedra S. Petri, vt nec de eo saltem dici posset, quod erat Pontifex anni illius.*

15. GVLIELMVS DE LA CORNER.

IN archivis Ecclesię Sarisburiensis, mentio habetur Laurentij cuiusdam de Hawkburn tanquam Episcopi consecrati. Quid vero ea de re sit existimandum, me nuper docuit Chronicon Osneiense, quod sic habet: *Canonici Sarum per mortem Henrici de Braunston pastoris solatio destituti, de substituendo sibi Pontifice cogitantes, die Lunæ proxime post ascensionem Domini corporibus non animis adunati, ad electionem faciendam pariter conuenerunt; habitaque inter electores scissura, maior pars & sanior (vt dicebatur) Laurentium de Hakeburn eiusdem Ecclesiæ Canonicum (quanquam fuisset vnus de minoribus) elegit in Episcopum. Pars altera (quæ minor reputabatur) in M. Willielmum de la Corner magnæ authoritatis virum, tunc D. Regis consiliarium vota sua direxit. Laurentius statim ad partes transmarinas (vbi Rex tunc temporis morabatur) pro obtinendo assensu Regio direxit gressus suos. A quo statim admissus (electione repudiata M. Willielmi, licet de iure sibi competenti potenter & publice protestaretur, nec profiteret) rediit in Angliam à D. Cantuariensi confirmationis gratiam petiturus. Et cum esset Cantuariæ, confirmationis beneficio non obtento, graui morbo correptus, carnis debitum soluit, fortunæ fallibilis volubilitatẽ expertus. Corpus eius in eadem ciuitate in festo S. Laurentij humanæ traditum est sepulturæ. Canonici Sarum statim transfretauerunt, proficiscentes ad Regem petituri licentiam iterum eligendi. Tunc in crastino S. Clementis conuenerunt, futurũ sibi Pontificem electuri, & votis concorditer adunatis, pronidum virum M. Willielmum de la Corner (qui diù ante ad honorem aspirauerat) elegerunt.* Deinde post pauca, *Anno D.* 1289. *8. Idus Maij consecratus est M. Gul. de la Corner in Episcopum Sarum apud Cantuariam à D. Ioanne Cantuar. Archiepiscopo, &c.*

1289. *Edw.* 17.

16. NICOLAVS DE LONGESPE.

1291. *Edw.*1.19. NIcolaus de Long-espe siue Longaspata, Henrici secundi Regis nepos ex Gulielmo Sarisburiæ comite filio suo notho, homo iam grandævus & Ecclesiæ eiusdem Canonicus, consecratus 1291. & mortuus 1297. prope patrem iacet sepultus, iuxta ingressum capellæ B. Mariæ, saxo ingenti marmoreo contectus laminis æreis & familiæ suæ insignibus affabre ornato.

18. SIMON DE GANDAVO.

1298. *Edw.*1.26. SVccessit illi Simon, dictus quidem Gandavensis, sed Londini natus, Theologus magnus, qui statuta edidit complurima quibus Ecclesia Sarisburiensis etiamnum hodie magna ex parte regitur. Illius deinde licentia ciues vrbem Sarisburiensem fossa mœnibusque munierunt.

19. ROGERVS DE MORTIVAL.

1315. *Edw.* 2. 8. ROgerus de Mortiuall Decanus Lincolniensis consecratus anno 1315. decessit 1329. circa medium quadrageſimæ.

20. ROBERTVS WIVIL.

1329. *Edw.*3.3. REginæ petenti gratificaturus, Episcopatum hunc Papa contulit Roberto Wiuil, homini non tantum inerudito, sed aspectu tam turpi & deformi, vt si eum Papa vel vidisset tantum, nunquam tali dignitate ornaviſſet, vt loquitur Walsingamius. Tempore præfuit admodum diuturno, annis nempe pluſquam 45. Si tanto temporis spatio nihil præstiterit memoratu dignum, mirum videatur. Anno circiter 1355. Gulielmo Montacuto Sarisburiensi Comiti litem intentavit de castro Sarisburiensi veteri illo & iam paulo minus deserto. Quæ lis cum difficilis adeo iudicatu videretur vt aliter non potuerit terminari, duello dijudicanda decernitur. Vnde tempore constituto, Episcopus athletam suum ad cancellos vbi erat depugnandum produxit, candidis indutum vestibus, nisi quod suprema depicta habuit Episcopi insignia.

insignia. Comes suum etiam similiter exhibuit. Et vterque se iam ad congrediendum accingebat, quando Regijs literis allatis, res in aliud tempus reiecta est. Et paulo pòst amicorum intercessione lis composita, ita vt Comes Episcopo & successoribus castrum cederet, numeratis illi 2500. marcis. Ecclesiæ porro suæ deinde asseruit saltum de Beere, necnon arcem Sherbornensem, qua antecessores sui privati fuerant iam inde ab eo tempore quo Rogero eam eripuit Stephanus Rex, spatio nimirum ducentorum annorum. Obijt anno à consecratione suo quadragesimo sexto Sept. 4. 1375. & sepultus iacet in choro Ecclesiæ suæ, lapide tectus marmoreo prope cathedram Episcopalem.

21. RADVLPHVS ERGHVM.

RAdulphus Erghum Legum Doctor, consecratus est Brugis in Flandria Decemb. 9. 1375. & translatus est ad Eccleſiam Bathonensem ac Wellensem Septemb. 14. 1388. Hic ni fallor nosocomium S. Michaelis prope Sarisburiam condidit, quod apud rationes fiscales valere dicitur 25.l.2.s.2.d. 1375. *Edw.3.49.*

22. IOANNES WALTHAM.

IOannes Walthamus Rotulorum Præfectus, & privati sigilli custos successit, consecratus Septemb.20.1388.Anno 1391. constitutus est Angliæ Thesaurarius, eoque munere functus est quamdiù vixit. Apud Richardum secundum Regem, admodum fuit gratiosus, qui mortem eius grauissime tulit,& in amoris testimonium, defuncti corpus Westmonasterij inter Reges tumulandum præcepit; id quod Epitaphium eius quamvis mutilum etiamnum hodie testatur. Obijt anno 1395.& iuxta monumentum Edwardi primi Regis iacet humatus. Quomodo Courtneio Cantuarienſi Archiepiscopo dioceſin eius visitanti restiterit, & quid inde provenerit, supra enarratum est. 1388. *Rich.2.12.*

23. RICHARDVS METFORD.

1395. *Ric. 2. 19.* IN Parliamento quod Mirificum vulgò appellatum est, eo quod multa præter expectationem vulgi effeciſſet, ex ijs qui apud Regem gratioſiſſimi extiterunt, quamplurimi comprehenſi; quorum, qui clerici non erant, morte pleriq; mulctabantur; illi autem carceribus mancipati. Inter illos numeratur Richardus Metford, qui in arcem Briſtolienſem coniectus, ibi loci diu iacuit incarceratus. Sed altera tandem factione emergente, non ſolum liberatus eſt, ſed ad Epiſcopatum Ciceſtrenſem provectus, & anno 1395. ad Sarisbirienſem tranſlatus, vbi ſedit annos plus minus 12. & anno demum 1407. debitum naturæ perſoluit.

24. NICOLAVS BVBVVITH.

1407. *Henr. 4. 8.* NIcolaus Bubwith Epiſcopus Londinenſis & Angliæ Theſaurarius, Sarisburiam tranſlatus eſt anno 1407. & inde ſub eiuſdem anni curriculum, ad Eccleſiam Bathonenſem & Wellenſem.

25. ROBERTVS HALAM.

1408. *Henr. 4. 10.* POſt Bubwithi tranſlationem, Robertus Halam Archidiaconus Cantuarienſis, Oxonienſis Academiæ alumnus, & eiuſdem anno 1403. Cancellarius, Epiſcopus Sarisburienſis mox conſtitutus eſt. Iunij deinde 6. 1411. Cardinalium albo aſcriptus; vna cum Cantuarienſi Chichleio, & Keterichio Meneuenſi præſulibus ad Concilium Piſanum miſſus eſt anno 1413. Poſtea vero cum Concilio Conſtantienſi intereſſet anno 1417. in arce Gotliebenſi vitam cum morte commutauit Septembris quarto anno prædicto.

26. IOANNES CHAVNDLER.

1417. *Henr. 5. 5.* NOndum fuerat electus in ſummum Pontificem Martinus 5. quando de Halami morte nunciatum eſt. Quapropter, vacante quodammodo Papatu, vt de prouiſionibus Pontificijs nullus iam ſubeſſet metus; liberrimæ electionis oportunitatem nacti Sarisburienſes Canonici, Epiſcopum deſig-

designarunt Ioannem Chaundler Decanum suum, collegij olim Wickamici Oxoniæ alumnum, qui consecratus est Decemb. 12. 1417. & huic sedi præfuit annos circiter decem.

27. ROBERTVS NEVILL.

RObertus Neuill' Præpositus Beuerlacensis, Oxoniensis Academiæ alumnus, consecratus est Oct. 26. 1427. & Dunelmum translatus 1438. Traditum reperi, præcipuum interea fundatorem extitisse cœnobij Sunningensis, cuius annui census tempore suppressionis numerabantur 682. l. 14. s. 7. d. ob. 1427. *Henr. 6. 6.*

28. GVLIELMVS AISCOTH.

GVlielmus Aiscoth (quem etiam Hacliff nominatum comperi) legum Doctor, & Consiliarijs Regijs ab Epistolis, consecratus est in capella Windesorensi Iulij 20. 1438. & Regi mox à confessionibus constitutus, cum hactenus visum non fuisset (Thoma Gascoyn authore) Episcopo cuilibet id muneris demandari. Annos postquam sedisset 12. à rusticis tumultus ingens excitatus est, qui ducem sibi præposuerunt I. Cadum Mortimeri nomen vsurpantem. His se volentes aggregare quidam ex infima plebe, quorum plerique istius Episcopi clientes erant, ex illius prædijs victitantes; Edendonam venerunt Iunij 29. 1450. vbi loci Episcopus tunc temporis sacris operabatur. Illi quã ob causam infensi non habeo compertum; Pontificalibus indutum vestibus; ab ipso altari ad collem vicinum vi pertrahunt, & in genua procumbenti cerebrum dispergunt, & spoliatum cadauer nudum relinquunt, cruentam interulam in frusta dilacerantes, vt in præclari facinoris memoriam asseruarent. Hęc vt diximus Iunij 29. cum pridie illius diei impedimenta eius diripuissent, & pecuniæ numeratæ decem millia marçarum sustulissent. 1438. *Henr. 6. 17.*

29. RICHARDVS BEAVCHAMP.

1450. *Henr.6. 29.* SVccessit illi Richardus Beauchamp, legum Doctor, Episcopus Herefordensis, & Walteri Baronis de S. Amando frater. Capellam is magno sumptu construxit speciosissimam ab australi parte capellæ B.Mariæ,& ibidem iacet in tumulo conditus marmoreo. Ordinis Garterij militum, hic Cancellarius fuisse memoratur.

34. LEONELLVS WOODVILL.

1482. *Edw.4.22.* LEonellus Wooduill consecratus anno 1482. filius erat Richardi Comitis Riuerij,& Elizabethę frater, quę coniux fuit Edwardi 4. Regis; necnon Academię Oxoniensis ad tempus Cancellarius. Accepi à quodam qui se ferebat huius Episcopi propinquum, Stephanum Gardinerum Wintoniensem Episcopum ab illo genitum: qui vt impudicitiæ dedecus à se posset amoliri,pellicem iam grauidam Gardinero cuidam desponsauit famulo suo, qui inde Pater eius habitus est. Quando vel quo pacto hanc sedem iste reliquerit, non habeo compertum. Anno 1485. Henricus Buckinghamiæ Dux qui sororem eius duxerat, Sarisburiæ securi percussus est, Richardi tyranni mandato, qui etiam præter Edwardum quintum Regem & fratrem eius, istius Episcopi propinquos quamplurimos trucidarat. Si tot amicorum clades mœrore hominem confecerint, haud mirer.

31. THOMAS LANGTON.

1485. *Hen.7.1.* THomas Langton Legum Doctor in Meneuensem Episcopum consecratus 1483. huc fertur translatus 1485.& hinc Wintoniam 1493.

32. IOANNES BLITHVS.

1493. *Hen.7.9.* IOannes Blithus Rotulorum Præfectus, consecratus Febr. 23. 1493. obijt Aug. 23. 1499. cum anno 1494. Academiæ Cantabrigiensis factus fuisset Cancellarius. Tumulo conditus est non ineleganti pone summum altare, sed qui contra recep-

receptum morem, non ab occidente in orientem, verùm ab auſtro in ſeptentrionem protenditur.

33. HENRICVS DEANE.

HEnricus Deanus S. Theologię Doctor, ex Abbate Lanthonienſi & Hiberniæ Cancellario, Bangorenſis Epiſcopus creatus, huc transfertur anno 1500. & hinc poſt annum vnum aut alterum Cantuariam. 1500. *Henr. 7. 16.*

34. EDMVNDVS AVDLEY.

EDmundus Audleius, ex honoratiſſima Baronum de Audley familia oriundus, Oxonienſis Academiæ alumnus, Epiſcopus Roffenſis renunciatus eſt anno 1480. Inde Herefordiam tranſlatus eſt 1493. & ab illa ad hanc Eccleſiam 1502. Oxoniæ (vbi fuerat educatus) Eccleſię B. Marię chorum de nouo conſtrui curauit, & organis hydraulicis ſuo ſumptu inſtruxit. Ramsburiæ decedens Aug. 23. 1524. in capella tumulatus eſt à ſe condita, ab auſtrali parte ſummi altaris, vbi etiam miſſificaturis pro anima ſua ſacerdotibus cantariam fundaſſe perhibetur. 1502. *Henr. 7. 18.*

35. LAVRENTIVS CAMPEGIVS.

LAurentius Campegius Bononienſis Feltriorũ Epiſcopus & in Romana curia Rotę Auditor, Cardinalis creatus tt. S. Thomę (poſteaq; S. Anaſtaſię) Iun. 27. 1517. Epiſcopatus Sarisburienſis Adminiſtrator ſiue Commendatarius factus eſt anno 1524. regia vero authoritate exauthoratus 1535. Anno 1528. ipſe vna cum Wolſæo Cardinali delegati conſtituti ſunt a Pontifice, vt coram illis agitaretur cauſa diuortij regij à Catharina Hiſpana coniuge ſua. Hanc litem cum Rex vehementer cuperet terminari; *quod negotium illi ex ſententia non expedijſſent, facultate ad eam rem (vt aſſerebant) deſtituti; vtriſq; admodum iratus, iſtum paulo pòſt Epiſcopatu Sarisburienſi exturbauit; & Wolſæum quo modo tractauerit ſuo loco dicetur. Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus Romę deceſsit Auguſto menſe 1539. & in Eccleſia B. Mariæ Tranſtiberina ſepultus eſt. 1524. *Hen. 8. 16.*

36. NICOLAVS SHAXTON.

1535. *Henr.* 8. 27. NIcolaus Shaxſtonus S. Theologiæ Doctor, & Aulę Gonwellianæ Cantabrigiæ Præſes, exauthorato Campegio ſufficitur & ſedit annos 4. Iulij deinde quarto 1539. abdicare coactus vna cum Latimero, eademq; de cauſa; ſed eidem animi conſtantia impar, quo tempore Anna Askew ob veræ religionis profeſſionem ignis ſupplicium pertulit, habita concione palinodiam cecinit.

37. IOANNES SALCOT, *al*: CAPON.

1539. *Henr.* 8. 31. IOannes Salcot, alias dictus Capon, legum Doctor Cantabrigienſis, Hydenſis Abbas, in Bangorenſem Epiſcopum conſecratus Apr. 19. 1534. Sarisburiam tranſlatus eſt Aug. 14. 1539. Ex ſaxo polito tumulum habet ab auſtrali parte chori pone cathedram Epiſcopalem.

38. IOANNES IEWELLVS.

1559. *Eliz.* 2. PAulus quartus Papa, Polo Cardinali infenſus propter cauſas à me iam antè explicatas; vt illi ægre faceret, Petrum quendã Petoũ Franciſcanum, nobili familia in Anglia oriundũ, Cardinalem ſimul creauit, & Epiſcopũ renunciauit Sarisburienſem; tumque in Angliam hominem amandauit habens quidem in animo, Legatũ etiam ſuum eum deſignare, Polo poteſtate Legatiua abrogata. Maria verò Regina, Polo propinquo ſuo talem contumeliam inferri non paſſa à Pontifice, quem Gallo hoſti ſuo ſtudere compererat; non ſolum Epiſcopatu, ſed regno etiam nouitium hunc arcet Cardinalem. Rebus ſic pendentibus, contigit primum, Petoum rebus nondum compoſitis è vita migrare (menſe videlicet Aprili 1558.) & deinde Nouembri ſequente, vno eodemque die & Polum & Mariam ipſam Reginam. Elizabetha regnũ adepta, nihil habuit prius aut antiquius, quam Eccleſiam noſtram à fæcibus Papiſticis, quibus eam Maria ſoror turpiter inquinarat, primo quoque tempore repurgatam reddere, reformatione repetita ſub Edwardo ſexto iam olim inſtituta. Ad eam rem efficiendam, commodiſſimum viſum, eruditione pietateq; prę ſtantiſſimos viros Eccleſijs prę ficere. Ac

ad

ad Sarisburiensem quidem destinauit, Ioannem cognomento Iewellum, quod Anglicè sonat gemmã, vel potius monile gemmis consertum. Et certe qui in illo viro insignes animi dotes quibus tanquam immensi pretij gemmis ornatus est, spectauerit; fateatur necesse est, rarò cuiquam nominis significata aptius conueniisse. Sed ego quo feror? qui de huius nostræ ætatis Pontificibus iamdudũ mihi silentium indixi, nisi quatenus alieno ore loqui liceat. Pietatem igitur vitæq; eius integritatem testentur, imo inuiti testantur Pontificij, qui hominem exosi cane peius & angue, tanquam veritatis propugnatorem insuperabilem, tamen criminis, ne leuissimi quidem labe eum vnquam ausi sunt aspergere. Eruditionem vero incomparabilem loquuntur, & loquentur semper, nunquam intermoritura literarum monumenta ab eo edita, ac illa in primis Ecclesiæ Anglicanæ Apologia, orationis elegantia, neruorum soliditate, sententiarum pondere mirabilis, qua reformationem hic institutam sugillantium ora conatus est obturare. Quanquam vero calumniatorum, nemo vnquam fœlicius impetum retuderit: non defuit tamen Dares qui hunc Entellum prouocaret, Hardingus quidã, tanto certamini quam impar, facile dijudicabunt, qui vtrivsq; hinc inde scripta perlegerint, Anglice quidem edita, sed in Latinum sermonem postea transfusa. Tam stolide ferox ille, cum athleta tali in arenam descendere, quem magnus ille Hookerus (à magno Theologo *Literarum Oxonium* appellatus) *Theologorum quos orbis Christianus per aliquot annorum centenarios produxit maximum*, vero encomio pronunciauit. Neque enim Apologiam solam Hardingus impugnauit: alia etiam de re certatum inter eos, quam silentio non duxi prætermittendam. In concione ad crucem Paulinam habita, enunciarat fidenter Iewellus, multa esse dogmatum Pontificiorum capita, quæ nullo vel sacræ Scripturæ testimonio possent comprobari, vel Patrum aut Conciliorum, sexcentesimo Christi anno non recentiorum: pollicitus deinde fuerat, se partibus aduersariorum continuo accessurum, simul ac vel vnicum huiusmodi testimonium produxissent. Capita erant

27.

27. quorum præcipua leuiter attingam : de Missa priuata, de sacra Synaxi sub vna specie; de linguæ non intellectæ vsu in precibus; de primatu Pontificis; de transubstantiatione; de imaginũ cultu; de scripturarum lectione, &c. Dici non potest quantum hæc res Pontificiorum apud nos vires fregerit, existimationem minuerit ; ac præsertim postquam Hardingi frigida responsione, errorum ab illo recensitorum nouitas patuit. Natus est hic tantus vir in comitatu Deuoniensi apud Berinarber, educatus Oxoniæ, in Mertonensi Collegio primum, mox in illo Corporis Christi ; vnde Pontificiorum factione eiectus sub Maria Regina, in Germaniam profugit, ibique per quadriennium exulauit. Reuersus inde, multis Episcopatibus dignus, in huius Ecclesiæ Præsulem consecratur Ianuarij 21. 1559. Cum annos sedisset ferme 12. apud Monkton-farley animam piam Deo reddidit quinquagenarius Septembris 23. 1571. & in chori meditullio marmoreo lapide iacet coopertus, extructa prius iuxta Ecclesiam suam Bibliotheca pulcherrima, quam libris instruxit Gheastus qui illi mox successit, sicuti inscriptio testatur, ibi legenda his verbis exarata ;

Hæc Bibliotheca extructa est sumptibus R. P. ac D. D. Ioannis Iewelli quondam Sarum Episcopi, instructa vero libris à R. in Christo P. D. Edmundo Gheast, olim eiusdem Ecclesiæ Episcopo, quorum memoria in benedictione erit. Qui plura de hoc tam egregio viro scire volet, petat historiam vitæ eius nuper Anglicè perscriptam eleganter, & operibus eius præfixam ; aut qui mauult, eandem à doctissimo Theologo Laurentio Humphredo Latine ante multos annos editam.

39. EDMVNDVS GHEAST.

1571. *Eliz.* 14. EDmundus Gheast S. Theologiæ Doctor, Collegij Regij in Academia Cantabrigiensi aliquando socius, consecratus est in Episcopum Roffensem Ianu. 21. 1559. & simul munere ornatus Eleëmosynarij Regij. Inde Sarisburiam translatus Decemb. 24. 1571. post septennium decessit, Februarij

bruarij nimirum 28. 1578. ætatis anno climacterico, & iuxta Wiuillum humatus est, qui medius inter ipsum Iewellumq; tumulatur. Multa ab hoc Episcopo edita sunt opuscula, quæ Balæus sigillatim recenset.

40. IOANNES PIERS.

IOannes Piers, S. Theologiæ Doctor, ædis Christi Oxoniæ Decanus, sed Magdalenensis olim Collegij socius, Gheasto in Ecclesia tam Roffensi quam Sarisburiensi successit. Sedit hic annos 10. & toto eo tempore Eleëmosynarij Regij functus officio, Eboracum translatus est anno 1588. 1578. *Eliz.* 20.

41. IOANNES COLDWELL.

CVm tres per annos hæc Ecclesia vacasset, Ioannes Coldwell, Medicinæ Doctor, Roffensis Decanus, in collegio S. Ioannis Cantabrigiæ educatus, consecratur tandem in Episcopũ eiusdẽ, Dec. 26. 1591. Obijt mense Octobri 1596. & iuxta Iewellum tumulatus est, eodem prope loco vbi olim Wiuillus. Omnium Episcoporũ Sarisburiensium, coniugatus hic primus extitit. Nam Iewellum, Gheastum & Piersium, cœlibem semper vitam duxisse constat. 1591. *Eliz.* 34.

42. HENRICVS COTTON.

HEnricus Cottonus, Elizabethæ Reginæ sacellanus, in collegio Magdalenensi Oxoniæ educatus, in Episcopum Sarisburiensem consecratur vna cum Exoniensi, Gloucestrensi & Bangorensi nuper designatis Episcopis, Nou. 12. 1598. cum per biennium sedes vacasset. Hic ortu non minus quam eruditione cæterisque Episcopalibus virtutibus nobilis, filius fuit Richardi Cottoni, Equitis aurati, qui regiæ sub Edwardo sexto Censor & ipsi fuit ab arcanis consilijs. Cessit naturæ septuagenario minor Maij 7. 1615. 1598. *Eliz.* 40.

43. Ro-

43. ROBERTVS ABBOT.

ROBertus Abbot, Theologiæ verè Doctor, eiusdemq; facultatis in Academia Oxonienſi profeſſor Regius, ac Collegij Balliolenſis ibidem Præfectus, poſt errores Pontificios ab eodem neruoſe (ſcriptis editis) confutatos, in Epiſcopum Sarisburienſem conſecratus Decemb. 3. 1615. in hoc Seffridi Ciceſtrenſis fœlicitatem æquauit, quod Epiſcopus ipſe, fratrem videre contigerit Archiepiſcopũ Cantuarienſem.

Valet hic Epiſcopatus ſecundum regiſtrorum fiſcalium ratiõnem 1385. li. 5. s. ob. *& Pontifici Romano conſueuit reddere ad noui Epiſcopi ingreſſum* 4500. *aureos.*

DE

DE EPISCOPIS BATHONENSIBVS ET WELLENSIBVS.

CIuitas Wellensis (quod ex charta quadam Edwardi Confessoris didici) Tidintona olim appellata est. Hæc (vt videtur) haud antiquam repetit originem. Neque enim mentionem eius vsquam reperi factam, ante tempora Inæ Visisaxonum, seu mauis Occidentalium Saxonum Regis, qui Ecclesiam ibi loci dicitur construxisse, D. Andreæ dedicatam honori, anno Christi 704. Anno post id temporis plus minus sexagesimo, Kenulphus Visisaxonum similiter Rex, ad alimenta ministrorum qui sacris in antedicta Ecclesia operarentur, prædia contulit circumiacentia, prout in diplomate subsequenti patebit, quod cum propter antiquitatem, tum alias forte ob causas adscribere, operę-pretium duxi.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Cum constet omnibus Catholicis & recte credentibus in Domino, quod tempora huius temporalis vitæ longe lateque per orbem incertis ac diuersis causis quotidie transeunt, necnon homines subitanea agritudine præuenti, statim vitam finiendo deserunt, simulque omnia fugitiua amittunt: Beneficia Domini sine aliqua tarditate pauperibus hic tribuendo erogemus, vt illic fructum mercedis in aterna patriæ sine fine cum Domino fœliciter accipiamus. Quapropter, ego Cynewlphus Occidentalium Saxonum Rex, aliquam terræ partem pro amore Dei, & pro expiatione delictorum meorum, necnon (quod verbo dolendum est) pro aliqua vexatione inimicorum nostrorum, Cornubiorum gentis, cum consensu Episcoporum atque satraparum meorum, Dei Apostolo atque ministro Sancto Andreæ humiliter ascribendo donabo: Hoc est, vndecim manentium prope fluuium qui dicitur Welwe ad augmentum Monastery quod situm est inxta fontem magnum quem

vocitant

vocitant Wielea (vt eo diligentius in Ecclesia Sancti Andreæ Apostoli, Deo soli deseruiant) hijs territorijs circumscriptam: A meridie de valle quæ dicitur Asancumb; in Occidentali plaga, in vnum fontem qui appellatur Diornanwiel, deinde in collem quem incolæ appellant Dornhil; deinde in desertum on picelon dorn, & tunc vltra flumen Welwe in fontem Holanwiell, & inde in desertum in vnam fossam quæ est iuxta fontem riuuli quem incolæ vocitant Sealtbroc, & tunc in eundem riuulum vsque flumen Welwe; deinde in ripam fluminis vsque vadum Welwe; & tunc in viam publicam vsque Sambucin quem vocitant Ellentrow, & inde in torrentem lutosum, in vadum orientalem, inde sursum per campestria inter duas petrosas vias ad supra nominatum vallem Asancumb. Siquis hæc infringere vel imminuere ausus sit; sciat se coram Christo & sanctis Angelis eius in vltimo examine rationem redditurum. Scripta est hæc syngrapha anno Dominicæ incarnationis 766. indictione 12.

✠ *Ego Cynewlfus Gewisorum Rex, hanc meam donationem cum signaculo sanctæ crucis roborani.*

✠ *Ego Herewaldus Episcopus, huius munificentiæ chartulam propria manu signani.*

✠ *Ego Ernehardus Episcopus huic largitati consensi & subscripsi.*

Cathedra Episcopalis ibi loci adhuc non erat collocata, sed Collegium solum, seu mauis Cœnobium institutum. Plegmundus tandem Cantuariensis, cum anno 905. septem simul ordinaret Episcopos (qua de re supra) quorũ tres in sedibus novis tunc erectis per Edwardum seniorem Regem sunt collocati: Adelmus Abbas Glastonienſis in Episcopum Wellensem consecratus est.

1. Adelmus igitur Episcoporum Wellensium primus fuit, qui cum annos sedisset decem, ad Archiepræsulatum Cantuariensem hinc translatus est.

2. Wifelinus, alias dictus Wlfhelmus, Adelmo tam Cantuariæ quam Welliæ successit, vbi nouem transegit annos; *homo* (vt Pol. Virgilius) *doctrina & sanctitate clarus.*

3. Elfeth, alijs etiam Elphegus & Alphegus.

4.

4. Wulfhelmus. Nuda nomina hij duo, ſine aliqua rerum geſtarum memoria ad poſteros tranſmiſerunt.

5. Brithelmus, Monachus Glaſtonienſis, Wellenſis Epiſcopus creatus eſt anno 958. Cœnobio Glaſtonienſi hic conceſſit iuriſdictionem regionis vicinæ, & Archidiaconum à Monachis & è Monachis annuatim eligendum ordinavit, qui illam adminiſtraret. Anno 959. in Archiepiſcopum Cantuarienſem electus eſt; quod muneris cur repudiauerit ſupra demonſtrauimus. Obijt anno 973.

6. Kinewardus vel Kinewoldus, Abbas Middeltonenſis, Epiſcopus Wellenſis factus anno ſequenti, ſedit annos 11. & anno demum 985. deceſſit, ſi non (quod Wigornienſis habet) 975. mendoſe vero vt opinor.

7. Sigarus, Abbas Glaſtonienſis annos ſimiliter ſedens 11. obijt 995.

8. Alwynus ſucceſſit, alijs dictus Adelwinus, atque alijs itidem Ealfwinus.

9. Burwoldus. Illius nomine inſcriptum monumentum viſitur ab auſtrali parte chori Wellenſis.

10. Leoningus, Cantuariam tranſlatus anno 1002.

11. Ethelwinus, Epiſcopatu electus per Brithwinum, reſtitutus; breui pòſt mortem obijt.

12. Brithwinus, defuncti Ethelwini ſede, nemine iam repugnante occupata, adverſario tredecim tantum dies ſuperſtes, interijt.

13. Merewith, Abbas Glaſtonienſis ſucceſſit.

14. Dudoco, nonnullis Bodeca, è Saxonia Germaniæ oriundus, aut (vt quibuſdam placet) è Lotharingia, Edwardi Confeſſoris dono accepit manneria de Congresburia & Banwel. Conſecratus eſt anno 1031. ſeditque annos 27. menſes 7. dieſque itidem ſeptem, & ab auſtrali parte ſummi altaris dicitur humatus. Veterum monumentorum quæ inter columnas viſuntur hodie extra chorum, ſupremum illud, ab auſtrali latere, huius Dudoci fuiſſe crediderim; in tantum nimirum poſterioribus ſeculis aucta Eccleſiæ fabrica, vt non procul ab hoc tumulo ſitum olim fuiſſe ſummum altare facile quis ſuſpicetur.

15.

15. GISO.

1059. GIso, qui patria Lotharingus, natus perhibetur in villa quadam rusticana S. Trudonis dicta, in territorio Hasbanensi; Romam missus Legatus ad Pontificem per Edwardum Confessorem, vt ipsum de rebus nonnullis ad religionis cultum spectantibus consuleret; in Wellensem Episcopum absens eligitur, & Romæ consecratus est Aprilis 4. in ipso Paschatis festo die, vna cum Aldredo Eboracensi & Waltero Herefordensi Præsulibus. In patriam reversus, Ecclesiæ suæ statum vehementer perturbatum offendit. Haraldus Reginę frater, qui postea regno ad tempus potitus,

(Quid domini facient audent qui talia serui?)

nescio vnde sumpta occasione, Ecclesiam omnibus ornamẽtis spoliauerat, Canonicos inde eiecerat, & prædia illorum occupando, sui iuris fecerat: Ita vt Canonici, qui metu non diffugerant (hij tantum quinque fuisse perhibentur) stipem ostiatim emendicare cogerentur. Quare apud Regem, Sanctum illum Edwardum, de tam atroci iniuria Episcopus grauissimam querimoniam deponit; à quo tamen (quantumvis Sancto) siue potentiam Haraldi, siue offensam vxoris veritò, nihil profecto impetrat. Regina vero de suo patrimonio duo manneria Episcopo largita est, Marcam & Modesleiam. Defuncto Rege, in exilium sponte Giso profugit, neque redijt, donec Haraldo superato, Ecclesiæ nostræ vastatore, regnum eius asseruisset sibi Gulielmus Normannus; qui omnia nobis erepta restituit illico, præter agelli nonnihil quod ad Cœnobium Gloceſtrense nescio quo pacto pervenerat. Cuius tamen loco contulit nobis mannerium & Ecclesiam de Yatton; & Ealsium quendam coegit mannerium de Winsham restituere, quod haud bono iure iam diu vsurpasse videbatur. His rebus ex animi sententia confectis, omnem tamen diligentiam adhibuit Giso, quo alia ab alijs subtracta, reddenda nobis curaret; in acquirendo deinde quæ deesse videbantur multum sudavit, & acquisita diplomatis Regijs confirmando. Ab aulico quodam, Arsero nomine, manneria comparavit de Wormister, Litton, atque Comba Sancti Nicolai. Et

quæ

quæ priuilegia à Rege impetrarit, longum esset commemorare. Auctis ita Ecclesiæ opibus, augere etiam visum Canonicorum numerum; atque vt commodius victitarent, clausstrum illis extruere vbi ambulare, refectorium vbi cibum sumere, ac dormitorium vbi omnes possent quiescere. Constituit denique qui præesset illis Isaacum nomine, & hunc Prepositum voluit appellari. Cessit tandem naturæ, cum sedisset in hac Ecclesia annos 28. & sepultus est ab Aquilonari parte loci vbi summum altare tunc temporis situm erat, è regione Dudoci: Nec mihi dubium est, ex vetustis illis tumulis quos ab Aquilonari parte chori videmus collocatos, supremum, ad hunc Gisonem spectare, virum à nobis propter multa in Ecclesiam nostram collata beneficia, cum omni gratitudine celebrandum.

16. IOANNES DE VILLVLA.

QVi successit, Ioannes de Villula, patria Turonensis fuit, arte medicus, ex eorum genere quos Empiricos hodie appellamus, *vsu non literis medicus probatus*, vt verbis vtar Malmesburiensis qui hominem nouit. Hic adeo nihil curauit facere quo Ecclesiam & Canonicos suos ornaret ac amplificaret; vt è contra, quo pacto vtrisque officeret, omnem operam adhibuisse videatur. Nam clausstrum, cæteraq; ædificia quæ per Gisonem extructa memoraui, demolitus est, & eorum loco sibi successoribusque palatium condidit; Canonicis ad oppidanos amandatis, vt inter illos habitacula quærerent. Sed leuis hæc iniuria præ illa quam mox commemorabo. *Minoris gloriæ putans* (inquit Malmesburiensis) *si in villa resideret inglorius, transferre thronum in Bathoniam* (Canonicis suis & inconsultis & invitis) *animo intendit. Sed cum id inaniter viuente Gulielmo patre cogitasset, tempore Gulielmi filij effecit. Nec eo contentus, totam etiam ciuitatem in suos & suorum vsus transtulit, ab Henrico Rege quingentis libris argenti mercatus. vrbem in qua balnearum calidarum latex exurgit. Ibi Rex Offa monasterium posuerat: Et Edgarus, sicut pleraque alia more suo auxerat, delectatus loci magnificentia, & quod ibi coronam regni susceperat. Hanc ergo Abbatiam* 1088. *Gul. 2. 2.*

Ioannes à Rege non grauate obtinuit. Multa ibi nobiliter per eum incepta & consummata in ornamentis & libris, maximeque Monachorum congregatione, qui erant scientia literarum & sedulitate officiorum iuxta prædicabiles. Literatorum contubernio gaudebat, vt eorum societate aliquid sibi laudis adsciscere-ret. Salsioris tamen in obloquentes dicācitatis, quam gradus eius interesse deberet. Valetudinis bonæ, dapsilis cum in se tum in alios. Obijt grandæuus Decembris 9. 1122. cum annos sedisset 34. *& sepultus est in Ecclesia S. Petri quam à fundamentis erexerat, magno & elaborato parietum ambitu. Cessit enim Andreas Simoni fratri, frater maior minori.* Hæc ille. Quibus adijciendum, Offam quidem Merciorum Regem Cœnobium Bathoniæ primum posuisse anno 775. quod à Danis incensum ac deletum funditus, Edgarus, aliquantulum fortassis refecit; sed restituit plane Elphegus, qui ex Abbate eiusdem, Wintonienſis anno 984. & Cantuarienſis 1006. factus est Antistes. Sed nec ab illo ædificata diu stetere. Et Cenobium & ciuitas vniuersa, incendio absumpta anno 1087. vt huic Episcopo sedem ibi posituro, à fundamentis novum excitare fuerit necesse; quod magnifice adeo præstitit, prædijs etiam (quæ antea perquam erant exilia) ad eam copiam & affluentiam adauctis, vt eiusdem haud iniuria fundator fortassis dici mereatur. Atque hæc de Ioanne, Bathonensis Ecclesiæ Episcopo primo, qui ibi, conatu tantum non irrito, cathedram sedis suæ stabilire satagebat. Nam in satis non erat vt Wellenses eo honore prorsus exciderent, sicuti postea Deo volente demonstrabimus.

17. GODEFRIDVS.

1123. *Henr.* 1. 24. SAtagente Regina, Godefridus quidam, patria Belga, ad hunc evectus est Præsulatum, Londini consecratus Augusti 26. 1123. Reginæ olim à sacris, & Angliæ quandoque sub Henrico primo fuit Cancellarius. Cum sedisset annos 12. debitum naturæ persolvit Augusti 16. 1135. & Bathoniæ iacet humatus.

18.

18. ROBERTVS.

SVccessit illi Robertus quidam Monachus Lewensis, qui in Normannia quidem, sed parentibus Flandris natus est. 1136. *Steph.* 1. Vix dum plane consederat, quando Ecclesia sua Bathonensis per Ioannem nuper constructa, iterum conflagrauit. Hanc, pristino splendori iste restituit, ornamentis porro additis non paucis. In ciuilis belli sub Stephano Rege tumultu, incommoda passus est permagna, Galfridum Talbot Matildianarum partium ducem, captivum ceperat, Bathoniam clanculum pro exploratore ingressum. Hunc Bristowenses (qui Matildi studebant) in libertatem volentes vindicare; manu facta, Bathoniam improuisi advolant, & de tam audaci facinore ne per somnium quidem cogitantem, Episcopum in media civitate comprehendunt, & antequam subveniri posset, abreptum, in carcere Bristoliæ condunt. Quare, vt se iam captum redimat, Talbotum coactus est vinculis expedire; id quod Rex tulit ægerrimè, ex composito hæc ita gesta suspicatus, quasi non invitus captus fuerit Episcopus, quò (largitione corruptus) hostem Regis capitalem, magnæq; potentiæ virum, liberandi haberet prætextum. Post multas minas, & custodiam haud nimis (credo) arctã, à clementissimo rege liber tandem dimissus est & in gratiam receptus. Exorta est interea, de sede Episcopali, inter Bathonenses & Wellenses ingens discordia. Rem per compromissum ad Episcopi arbitrium delatam, ille sic ordinavit, vt illius diocesis Antistites, nec Wellenses dicerentur vt olim, nec Bathonenses vt nuper; sed ab vtraque Ecclesia nomenclaturam mutuantes, nuncuparentur in posterum, Bathonenses & Wellenses Episcopi. Constituit etiam; vt sede vacante, ab vtraque Ecclesia pari numero delegati, suis suffragijs novum Præsulem designarent, quem oportuit vtrobique, & Bathoniæ nimirum & Welliæ installari. In Ecclesia Wellensi Prępositum quendam collocarat Ioannes de Villula, propinquum suum, qui muneris huiusmodi prætextu, fructus omnes prædiorum ipse solitus percipere, exiguam tantummodo partem Canonicis impertiri consuevit. Hunc morem Robertus correxit, & vt à simili incommodo posteros etiam

liberaret, hanc inijt rationem: Ecclesiæ possessiones in duas partes diuisit, quarum vnam, publicis Ecclesiæ vsibus addixit, communi Canonicorum omnium consilio in Capitulo disponendam: Ex altera vero, singulis Canonicis portionem assignauit, nomine Præbendę. Deinde, Iuonem quendam constituit Decanum, vt corpori capitulari tanquam caput præesset; Subdecanum etiam ordinauit qui absentis vicem suppleret; Præcentorem qui cantum Ecclesiasticum regeret; & illi etiam absenti qui succenturiaretur Succentorem; Deinde Cancellarium, qui iuniores Canonicos institueret; necnon Thesaurarium, qui ornamenta Ecclesiæ curaret ac seruaret. Decanatum, absorpsit sacrilegium, Edwardo sexto regnante; & Succentoratus vna cum Præpositura, lata tum lege supprimuntur, quo ex prædijs ad illa munera spectantibus Decanatus posset consarcinari nouus, veteri illo non paulo exilior. Sed nihil libentius commemorarim, quam Eccesiæ fabricam ab Ina Rege primum excitatam, iam vero vetustate fatiscentem, vt ruinam quotidie minitaretur; demolitam partim ab hoc Episcopo, eiusque liberalitate conditam de nouo, partim refectam & reparatam, vt non solum sartum tectum, sed multò & magnitudine laxiorem reddiderit, & specie pulchriorem: Ita tamen, vt Iocelino alijsque successoribus omnem piæ munificentię materiam non præripuerit. Prefuit huic dioceſi annos 29. mensesque quatuor, & in Ecclesia Bathonensi (quod miror) Ecclesiæ Wellensis tantus benefactor, voluit tumulari.

19. REGINALDVS FITZIOCELINVS.

1174. *Hen.* 2. 20. NOuem fere per annos post Roberti obitum, vacauit sedes, cui tum tandem præficitur Reginaldus, ideo dictus Fitz-Iocelinus, quod Iocelini Longobardi filius extiterit, Sarisburiensis Episcopi, qui cum Archidiaconatu eiusdem Ecclesię donauit. Consecratus est in oppido S. Ioannis in Sabaudia, per Richardum Archiepiscopum Cantuariensem, cum ætatis annum non excessisset adhuc trieesimum tertium vt quidam, aut vt alius, ne quartum quidem & vicesimum. A Richardo primo Rege in sacram militiam proficiscente, Capitulo suo impetrauit (summa eiusdem hodie præ-

præsidia) manneria de Curry, Wrentich, & Hatch. Xenodochium porro siue hospitale S. Ioannis pauperibus condidit, cuius census ad 22.l.19.s.6.d.ob. æstimatur: Et Præbandas aliquot adiecit illis quas Robertus constituerat. Ciues etiam Wellenses in vnam corporis compagem adunauit, priuilegijs indultis, quibus etiamnum hodie fruuntur. Anno 1191. ad sedem Archiepiscopalem Cantuariensem translatus est; qua vix conscensa, mortem obijt, & Bathoniæ tumulatur.

20. SAVARICVS.

SAuaricus Archidiaconus Northamtonienſis in Episcopũ huius diocesis sacratus fertur Romę in festo S. Michaelis 1192. Cumque breui postea contingeret Richardum regem, dum à bello Hierosolymitano reuerteretur capi, & in vinculis apud Leopoldum Austriæ Ducem detineri; redemptionis legibus hoc adijci curauit Imperator, vt in gratiam Episcopi antedicti (quem Imperatori sanguine ferunt propinquum) Abbatiam Glastonienſem tunc vacantem, Episcopatui Bathonensi & Wellensi adiungendam sponderet. Et hanc rem vt libentius Rex efficeret, reddidit ei Sauaricus ciuitatem Bathonensem, quam quingentis marcis Ioannem de Villula ab Henrico primo emisse perhibent. Quapropter, voti iam compos factus, sedem placuit Episcopalem Glastoniam transferre; atq; ita mutato stilo, Glastonienſem Episcopum se tum postea appellauit. Moram interea diuturnam fecit in Germania, vbi obsidum vnus relictus est, quibus fides facta de lytro Regio secundum pacta persoluendo. Neq; vero illicò vt liberatus est in Angliam redijt, Burgundiæ factus Cancellarius; quo munere ad annum 1197. dicitur perfunctus; quando in ægritudinem incidens lethalem Imperator; misit eum in Angliam nunciatum, remisisse illum ac condonasse Regi quicquid pecuniarum adhuc superesset insolutum, ex lytro illo tam iniuste extorto. Sic Houedenus. Imperatore tum mox mortuo, in Anglia tandem remansit. Sedit annos ferme 13. quo toto temporis spatio nullam rem gessit memorabilem, nisi memoratu dignum hoc putemus, quod Ec-

1192. *Rich.* 1.4.

cleſias appropriauit de Ilmiſter & Longſutton ; quas Prębendas Eccleſiæ ſuæ Wellenſis conſtituit, ea lege, vt vnius ſemper Præbendarius exiſteret Abbas qui pro tempore fuerit Athelneyenſis, alterius vero Abbas Muchelneyenſis. Ac Præbenda quidem de Ilmiſter, vna cum Abbatia euanuit. Illa vero de Longſutton, Mariæ Reginę gratia quodammodo revixit, rectoria de Longſutton Eccleſiæ noſtrę reſtituta. Diem clauſit extremum hic præſul, Aug. 8. 1205. Bathoniæ ſepultus cum hoc Epitaphio,

Hoſpes erat mundo, per mundum ſemper eundo.
Sic ſuprema dies ſit ſibi prima quies.

De illo, & ingenti ære alieno ab eo contracto, aliquid habetur in Decretalib. Greg. lib. 3. tit. *Nouit ille.*

21. IOCELINVS DE WELLES.

1205. *Ioan. 7.* SAuarico defuncto, magna contentione flagitarunt à Pontifice monachi Glaſtonienſes, vt Abbatis regimini denuo ſubderentur : Id quod occaſionem dedit decreti in curia Romana ſanciendi, *Vacante ſede, nihil in Epiſcopatu innouandum eſſe.* Ante exitum anni 1205. Redingæ conſecratus eſt in Epiſcopum huius dioceſis, Iocelinus, Canonicus Wellenſis, qui etiam (ſicuti multis indicijs mihi videor comperiſſe) Welliæ natus eſt & magna ex parte educatus. Glaſtonienſes illicò rerum ſuarum ſatagunt, & poſt longam necnon cruentam dimicationem, vincunt tandem, ſed ita, vt ſuccubuiſſe forſitan præſtitiſſet ; magna poſſeſſionum ſuarum iactura empta victoria. Iocelino & ſucceſſoribus, manneria cedunt ſubſequentia, Winſcomb, Puckelchurch, Blackford, & Cranmer, præter ius patronatus in Eccleſijs de Winſcomb, Puckelchurch, Aſhbery, Chriſt-Malford, Buckland & Blackford. Sic Glaſtonienſes, Abbate aſſumpto, ad priſtinam politiam reuerſi ; & Iocelinus ſtilum repetijt à duobus anteceſſoribus (Roberto & Reginaldo) vſurpatum ; dictus iam poſthac, non Glaſtonienſis (ſicut primis conſecrationis annis) ſed Bathonenſis & Wellenſis Epiſcopus ; quo etiam omnes deinceps ſucceſſores conſtanter vſi ſunt. Paulo poſt hanc litem terminatam, in exilium profugere coactus eſt Iocelinus,

celinus, ac in Gallia extorris quinq; per annos degere. Cuius rei causam, supra apud St. Langtonum Cantuariensem fusius enarrauimus. Post redditum, in hoc totus incubuit, vt Ecclesiam suam Wellensem quoquo modo ornaret ac amplificaret. Præbendas aliquot de nouo erexit. Ad vsum capituli Ecclesias nonnullas appropriauit; & contulit illis de suo, mannerium de Winscomb. Dignitatibus (quas appellamus) eiusdem Ecclesiæ, redditus antea perexiles multum auxit. Vicarios chorales primus ordinauit, qui Canonicorum vices in canendo & sacris operando peragerent. Sedi Episcopali contulit manneria de Congresbury, Chedder & Axbridge. Et cum Hugone Lincolnienſi Episcopo collata stipe, Hospitale S. Ioannis Welliæ fundauit; quod authoritate Parliamentaria suppressum, Comiti cessit Southamtonienſi, qui cum Clerco Episcopo illud permutauit pro mannerio de Dogmersfeld. Sic ab Episcopo profectum, in Episcopum denuo recidit, à quo tamen paulo pòst ereptum est. Sed ad Iocelinũ redeamus, qui non minus in structuris magnificus, quam largitionibus munificus, capellas duas condidit, in palatio Owkienſi vnam, in Wellenſi vero aliam, eamq; speciosissimam, quam situ corruptam & ruderibus multos per annos obrutam, pristino nitori restituit, plurimis porro additis ornamentis, Iacob⁹ Mountagew Episcopus hodiernus. Ecclesiam deinde ipsam Wellensem iamiam collapsuram (quamvis in eius reparatione ingentes non ita pridem sumptus fecerat Robertus Episcopus) egregie refecit ac restituit, vel potius nouam condidit. Nam partem multo maximam, quicquid nimirum presbyterio est ab occidente, demolit⁹ est vt cũ ampliorem tũ pulchriorem redderet, structura excitata ex polito lapide affabre insculpto, augustissima & spectatu dignissima. Triennio antequam excederet, Ecclesiam iam absolutam dedicauit Oct. 23. 1239. Sedit annos plus minus 37. & naturę tandem debitum persoluit Nouembris 19. 1242. Humatus iacet in medio chori à se constructi, tumulo conditus marmoreo, ærea quondam imagine ornato, quo erepto, marmor porro mutilum & effractum, tanti benefactoris monumento imminens (quod nollem) exitium videtur minitari.

22. ROGERVS.

1244. *Henr.* 3.28. MOnachi Bathonienſes pactorum iam pertæſi, quę authore Roberto Epiſcopo, cum Wellenſibus Canonicis inierant, de Epiſcoporum electionibus: Illis inconſultis, Rogerum ſuis ſuffragijs deſignant Epiſcopum, Sarisburienſis Eccleſiæ Præcentorem, cui Papa præcipiente 3. Id. Sept. 1244. conſecrationis ſolennia ſine mora impenduntur, propterea quod Præcentoriæ antedictę munus, affini cuidam Pontificis conferendum erat. Diuturno certamine, lis hac de re Romæ agitata, hunc tandem habuit exitum, vt Wellenſes, huius iniuriæ gratiam facerent Bathonenſibus, ea lege, vt fidem ij facerent, ordinationem à Roberto editam ſe poſthac inuiolabiliter ſeruaturos. Cæterum Epiſcopus (cuius interceſſione res ſic compoſita) exiguo poſt tempore ſuperſtes, ab hac luce ſubtractus, migrauit Ianuarij 13. 1247. cum ſupra 3. annos, non vltra 4. menſes huic ſedi præfuiſſet. Qua temporis breuitate, omnium qui hic iam per ſexcentos annos vltimò elapſos ſederunt, infœliciſſimus fuit; cum iam inde à Merewitho, ſatis conſtet, Epiſcoporum huius Eccleſiæ nullum è vita exceſſiſſe, niſi ſexto poſt ſuſceptas hic infulas anno tranſacto. Antiſtitum noſtrorum poſtremus, Bathoniæ hic extitit tumulatus.

23. GVLIELMVS BITTON *al*: BVTTON.

1247. *Henr.* 3.31. PRomiſſi memores Bathonenſes, cũ Wellenſ. noſtris iam tandem congreſſi, conſpirantibus ſuffragijs Epiſc. renunciarunt, Guliel. Bittonum, vel Buttonũ, Wellenſem quondam Subdecanum, ac mox Archidiaconum. Huic multum fuit negotij cum Glaſtonienſibus, de prædijs quę Abbatiam relicturus, extorſerat illis Iocelinus. Et licet in obſequio Regis, multum temporis, pecunię ac laboris impenderat, Legati ſępe functus officio, ſemel vero vniuerſa fere Hiſpania peragrata: Monachorum tamen cauſam, omni qua poterat ratione fouebat Rex ac promouebat. Epiſcopi morte (quam obijt ſub initium anni 1264.) lis finita eſt, cum interea propinquis ſuis ac ſanguine iunctis præcipua huius Eccleſiæ munia

nia obeunda demandasset. Comperi siquidem, Gulielmum quendam Buttonum huius Episcopi ex fratre nepotem, his temporibus Archidiaconum fuisse Wellensem, ac postea Episcopum; Richardum Buttonum, Præcentorem; Nicolaum Buttonum Episcopi fratrem, Thesaurarium; Ioannem Buttonum, fratrem itidem, Præpositum de Comba & Rectorem de Ashbury; cui defuncto successit in Præpositura Thomas Button; quendam deniq; Thomam Buttonum (alium an hunc ipsum nescio) post Gulielmum Buttonum prędictū, Archidiaconum factum Wellensem, ac postea Decanum, & tandem (anno nimirum 1292.) Exonienſem Episcopum. Qui Thomas Button (vt obiter id annotemus) pro anima huius Episcopi (Gulielmi inquam Buttoni) Ecclesiæ nostrę contulit campanam illam qua in aduocandis concionibus vti solemus, provt in elogio didici eidem Gallicè inscripto. Conditus iacet hic præsul, in tumulo marmoreo, quem in medio capellæ B. Marię situm videmus.

24. WALTERVS GIFFARD.

WAlterus Giffard Canonicus Wellensis, Papę capellanus, electus est in Episcopum Maij 22. 1264. & breui pòst cōsecratus ab Episcopo Parisiensi, in absentia Bonifacij Cantuariensis. Cum annos sedisset duos, Eboracum translatus est. 1264. *Hen.* 3. 49.

25. GVLIELMVS BVTTON *secundus.*

GVlielmus Button Archidiaconus Wellensis, Gulielmi Buttoni supradicti ex fratre nepos, huius sedis cathedrā conscendit anno 1267. & temporalia eiusdem accepit à Rege Martij 4. Henrici 3. 51. Tantæ vir sanctitatis (quod Parisiensis testatur) vt cum Roberto Kilwardby Cantuariensi electo concederet Papa, vti à quouis Catholico Episcopo consecraretur, quem ad hoc duxerit eligendum; hunc potissimū elegerit, *quod fama sanctitatis inter cæteros multum efflorebat.* Multa condidit statuta, quibus Ecclesia nostra Wellensis etiamnum regitur. Ordinauit vero inter cætera, consilio hercle saluberrimo, grauioris momenti nihil, quod moram 1267. *Hen.* 3. 52.

ram pati posset, in Capitulo constituendum, nisi quatuor statis anni temporibus. Obijt mense Nouembri 1274. Monumentum eius situm est inter duas columnas ab australi parte chori, vbi marmor videmus Pontificis imaginem habens insculptam, superstitiosè coli solitam (vt accepimus) ab imperita plebe, ac illis præsertim quibus dentes dolerent. Contulit is Ecclesię nostræ (quod silentio non est prętereundum) mannerium de Bicknaller.

26. ROBERTVS BVRNEL.

1274. *Edw.* I. 3. IAnuario tum proxime sequenti, in Episcopum electus est Robertus Burnell, qui Roberti fuit filius, Hugonis frater, Baronum de Burnell; quique magna potentia & authoritate ea tempestate præpollebat, Edwardo primo Regi semper à sanctioribus consilijs, & Angliæ primum Thesaurarius constitutus, posteaque Cancellarius. Ex publicis his muneribus, magnas congessit opes, quarum bonam partem in structuris impendit. Nam inter cætera, aulam illam condidit magnam ac speciosam palatij Wellensis, ante annos sexaginta dirutam à Ioanne Gatesio Equite aurato, qui iusto Dei iudicio, sacrilegij mercedē vno aut altero pòst anno accepit, capitis truncationem, ob perduellionis crimen sub Maria Regina condēnatus. Fratribus vero & propinquis ditandis supra modum studuit hic præsul. In rebus Wallicis eius opera Rex plurimum est vsus, quas dum procurauit, Rege non abnuente, Cancellariæ curiam tenuit ad tempus Bristoliæ. Et sunt qui existiment castrum de Actonburnel in comitatu Salopiensi eodem tempore ab illo constructum. Præfuit annos 18. & mense Octobri 1292. in finitimis Scotiæ partibus defunctus, longissimo itinere Welliam delatus, in medio nauis Ecclesiæ Cathedralis ibidem sepultus est, sub lapide marmoreo, paulo infra suggestum.

27. GVLIELMVS DE MARCHIA.

1292. *Edw.* I. 21. DEfuncto Burnello, successit illico Gulielmus de Marchia Thesaurarius Angliæ, qui temporalibus restitutus dicitur Martij 19. Edwardi primi vicesimo primo. In Archiuis

chiuis Eccleſiæ noſtræ Wellenſis, formulas vidi Epiſtolarum aliquot, à Rege, proceribus, & prælatis non paucis ad Pontificē partim, partim vero Cardinales nonnullos conſcriptas, in quibus tantis laudibus Marchiani iſtius ſanctitatem euehunt, miraculis plurimis (vti perhibent) teſtatam; vt Sanctorum catalogo eum aſcribi multis cum precibus impenſe flagitarint. Id quod mirum videatur, legenti, quæ de eo tradidit præter Weſtmonaſterienſem, Polydorus Virgilius, in his verbis: *Erat per bella continua iam vacuum ærarium Regium. Quod malum Gulielmus Marchianus Quæſtor, vnus omnium alieno detrimento ſanandum ſtatuit. Is enim nouerat, cum in cœnobijs tum in templis pecunias eſſe depoſitas, quas ſi iuberet tolli, non vtique ſe ſcelus, ſed operæprecium facturum ducebat, ſi pecunia promeretur foras ad vſum populi, perinde quaſi omnia eſſent communia, quo ſic pecuniam militi ſuppeditaret, præſentēque curaret. Itaque præfecti militum, quibus ille ſacrilegij perpetrandi negotium dederat, diſpoſitis paſſim per Regnum militibus, vno tempore quicquid pecuniarum in locis ſacris reconditum fuerat, omnibus veſtigijs indagatum ad Regem afferunt, gemente paſſim populo, quod Princeps non putaret manum abſtinendam a pecunijs, quibus ſacræ ædes reficiendæ eſſent. Rex autem pecuniæ egens, rem diſſimulauit.* Sic Polydorus. Me vero de hac re vtcunque pronunciet; non deerat certe huic Principi, vel animus vel ingenium, ad huiuſmodi facinus excogitandum & ſic deinde patrandum, vt in alium quemlibet omnem culpæ labem conijceret. Satis tamen probabile eſt, huiuſmodi infamiæ notam, quantumuis immerenti inuſtam, ex Calendario Pontificio illum excluſiſſe. Sedit annos plus minus 10. & monumento conditur in auſtrali muro tranſepti, prope oſtium qua ingreſſus patet ad clauſtra, eoque ex polito lapide ſatis eleganti.

28. WALTERVS HASELSHAW.

ELectus in Epiſcopum Walterus Haſelſhaw, Decanus Wellenſis, aſſenſus Regij confirmationem habuit Aug. 13. Edwardi primi triceſimo. Præfuit annos 9. & ingenti marmore contectus iacet in naui Eccleſiæ verſus Aquilonem. 1302. *Edw.* 1. 30.

nem prope capellam Bubwithi. Partim Decanus, partim vero Episcopus, multa condidit statuta, quorum pars magna nondum antiquata, etiamnum hodie viget.

29. IOANNES DROKENSFORD.

1310. *Edw.* 2. 3. IOannes Drokensford, quo tempore in Episcopum huius Ecclesiæ electus est, Regiarum vestium à nonnullis, à nonnullis vero magni Angliæ sigilli, custos appellatur. Neque vero desunt qui Angliæ summum Thesaurarium fuisse contendant. Consecratum comperi ante Maij 17. Edwardi secundi 3. Antecessoris sui vestigijs hic insistens, in ædium suarum structuris nonnihil impendit & priuilegijs sedi suæ comparandis, sed plus multo in consanguineis ditandis. Magna & diuturna lite inter illum & Canonicos suos certatum est, cuius rei historia in libro statutorum videre est. Postquam annos sedisset 19. defunctus, tumulo infertur speciosо in Capella S. Catharinæ, quæ petentibus capellam B. Mariæ à dextris sita est.

30. RADVLPHVS DE SALOPIA.

1329. *Edw.* 3. 3. VNanimi omnium consensu tam à Bathonensibus quam Wellensibus Episcopus tum renunciatur, Radulphus de Salopia; qui ausu periculoso (vt ea fuerunt tempora) Papa inconsulto consecrationem suscipere non est veritus. Tanti criminis reatum, ingenti pecuniæ summa (teste Walsingamo) oportuit eum redimere. Multum hic à Wellensibus nostris celebratur, quod Collegij Vicariorum primus extiterit fundator. Cuius beneficij memoriam pictura haud nimium eleganti expressam videmus supra portam aditum prębentem ad gradus quibus ad aulam conscenditur. Ibi Vicarij in genua procumbentes coram Episcopo in solio sedente, eum his verbis affari videntur;

Per vicos positi villæ, pater alme rogamus,
Vt simul vniti, te dante domos maneamus.

Quibus ille sic respondet;

Vestra petunt merita, quod sint concessa petita:
Vt maneatis ita, loca fecimus hic stabilita.

Colle-

Collegium hoc à Bekintono postea multum auctum, ante viginti annos iam transactos, sacrilegi quidam spe deuorauerant, quando Elizabetha Regina facinus tam indignum non ferendum existimans, de nouo fundauit, tam hoc Collegium quam Ecclesiam ipsam Cathedralem, id quod illorum temporum Vicarij, pictura quadam operis egregij, in aula ipsorum hodie visenda, posterorum memoriæ voluerunt commendari, carmine addito huiusmodi.

Quas primus struxit summa pietate Radulphus,
Dispersis nobis hospitioque dedit
Ædes, consimili studio pia facta sequutus,
Bekintonus eas auxit honore, bonis.
Regali tandem firmauit singula nobis
Assensu, Princeps Elizabetha suo.
Elizabetha bonis nunquam contraria cœptis,
Aspirans studijs Elizabetha bonis.
His nos ornati donis, Regina precamur,
Septra tenens viuas Elisabetha diù.

Cæterum ad Radulphum redeamus, qui absolutis huiusce Collegij ædificijs, contulit eidem manerium de Welsleigh, & stipendium assignauit 6. librarum, 13. solidorum & den. 8. à Vicario de Chew annuatim pendendum. Pueris etiam sacras cantiones modulari consuetis (qui Choristæ vulgo appellantur) necnon eorum informatori, habitaculum construxit ab Occidentali parte claustri, commodum sane & elegans. Ecclesiã præterea condidit de Winscomb, ædes apud Clauerton & cameram perpulchram apud Euerchrich. Sed & alibi in ædibus Episcopalibus multa extruxit. Palatium suum Wellense mœnibus cinxit præaltis & fossa latissima, cui fluuium præterlabentem immisit. Ecclesiæ suæ multa dedit; quorum nihil opinor iam supereſt, nisi arca quædam prægrandis ferro vsquequaque munita & nescio quot seris (capitularis sigilli hodie custos) quæ tamen latronum nescio quorum ingenio (me primum Canonico ibidem) aperta est, & omnia quæ ibi reposita seruabantur, vna cum capitulari sigillo, furto sublata. Vt multa denique prętermittam de hoc Præsule memoratu forsitan non indigna, hoc silentio

præter-

prætereundum non est, quod foreſtam de Mendip, feris ad venatum pascendis hucusque destinatam; magno illius regionis incolarum bono, deafforestari (vt loquimur) haud leui sumptu curauerit; hoc est, armentis & gregibus (feris destructis) permitti. Vitam cum morte commutauit apud Wiueleſcomb Augusti 14. 1363. cum sedisset annos 34. Tumulo fertur conditus alabastrino, cancellis ferreis cincto in medio Presbyterij; sed ante annos plus minus 60. ad aquilonare latus eiusdem amotum & cancellis ferreis tum spoliatum. Imago tumulo superincumbens (egregij alicuius artificis opus) viuos viuentis vultus viuidissime exprimere, in archiuis Ecclesiæ scriptum reperi. Cuias fuerit, vbi, aut quibus parentibus oriundus, vbi loci educatus, quæue munera ante præsulatum gesserit, nulla potui indagine reperire.

31. IOANNES BARNET.

1363. *Edw.* 3. 37. IOannes Barnett succeſſit, à Wigornia huc translatus, vnde post biennium ad Elienſem ſedem migrauit.

32. IOANNES HAREWEL.

1366. *Edw.* 3. 41. EDwardus Walliæ Princeps, (qui Niger vulgo cognominatur) Capellano cuidam suo, Vasconiæ Cancellario hunc Episcopatum tunc impetrauit, Ioanni Harewell. Burdegalę consecratus est Martij 7. 1366. per ciuitatis illius Archipręsulem. Ex duabus turribus, ad Occidentalem Ecclesiæ partem sitis, contulit ad structuram illius quæ occasum spectat hibernum, cunctorum sumptuum partem tertiam. Vt huic vicina feneſtra magna vitro obduceretur, centum marcas numerauit: Et campanile prædictum (siue mauis turrim appellare) duabus nolis instruxit prægrandibus, quarum vna me Canonico quinquies fracta, quinto nuper (vtinam tandem bonis auibus) conflata est. Homo si credimus imagini tumulo impositæ (quam patet excellentissimi artificis manum efformatam) præpinguis & obesus admodum, excessit è viuis sub initium Iulij 1386. cum annos sedisset 19. & è regione Burwoldi monumento conditur alabastrino speciosissimo profectò, nisi quorundam

dam scelere laceratum id & ornamentis suis spoliatum fuisset.

33. WALTERVS SKIRLAW.

WAlterus Skirlaw Coventrensis & Lichfeldensis Episcopus successit, & post biennium Dunelmum est translatus. 1386. *Ric.* 2. 10.

34. RADVLPHVS ERGHVM.

RAdulphus Erghum legum Doctor Oxonienſis, cõsecratus in Episcopum Sarisburiensem Brugis in Flandria Decemb. 9. 1375. & huc inde translatus Sept. 14. 1388. mortem obijt Apr. 10. 1401. Ecclesiæ Wellensis Capitulo rectoriam appropriavit de Pucklechurch, & ædes quasdam in vrbe Wellensi contulit eis, videlicet, hospitium quoddam publicum siue diversorium, quod ea tempestate propter insigne foribus appensum, Georgij nomen prætulit. Dedit etiam ornamenta sacrorum, valentia, centum & quadraginta libras. Sacerdotibus porro 14. Collegium fundavit Wellię, ad exitum vici qui inde *Colledge lane* appellatur. Sepultus iacet extra Capellam magno pulpito contiguam, ad Septentrionem, vbi lapidem adolescens vidi marmoreum quo tegitur, quod ipsum sedilia nunc superstructa operuerunt. 1388. *Ric.* 2. 12.

35. HENRICVS BOWET.

EPiscopatum sic vacantem, Papa per provisionem cõtulit Richardo Clifford Archidiacono Cantuariensi, cui Rex temporalia reddere recusavit; ideoque locum cessit Henrico Bowetto Legum Doctori, Wellensi Canonico, tam à Bathonensibus quam Wellensibus suis legitime electo. Qua de re vide (si placet) plura apud eundem R. Clifford Londinensem postea Episcopum. Consecratus est Bowettus Novemb. 16. 1401. Rege procerumq; plurimis præsentibus, & Eboracum translatus est Decemb. 1. 1407. si archiuis Wellensibus credimus. Archiua vero Archiepiscopalia perhibent Bubwithum illi successorem huc translatum Octobris quinto anno prædicto. Filiam Regis Henrici quarti matrimonio 1401. *Hen.* 4. 3.

monio iungendam Danorum Regi, in Daniam comitatus est anno 1406. Eiusdemque Henrici anno tertio & quarto, Thesaurarium Angliæ extitisse comperi.

36. NICOLAVS BVBWITH.

1408. *Hen.*4.10.

NIcolaus Bubwith Episcopus Londinensis & Angliæ Thesaurarius, qui hæc tam honorata munia relinquere non est grauatus vt Sarisburiensi Episcopatu posset potiri; illum etiam reliquit libenter, ad Bathonensem & Wellensem transferendus. Hic cum concilio Constantiensi interesset, vnus fuit ex illis triginta qui concilij mandato Cardinalibus adiuncti sunt in electione Martini quinti Papæ. Reversus in patriam, ptochotrophium construxit & dotavit, ab Aquilonari parte Ecclesiæ parochialis S. Cuthberti Welliæ, quod multũ auxit quidam Storthwaytus,& nonnihil etiam(de quo postea)G.Bourn Episcopus quondã,& Iacobus Mountagew qui nunc præest.Alit hodie 24.egenos homines,partim viros, partim mulieres.Appropriauit etiam hic præsul Ecclesiæ nostrę rectoriam de Buckland-Abbatis;Bibliothecam pulcherrimam construxit supra orientalem partem claustri; & capellam elegantissimam inter duas columnas in naui Ecclesię, è regione suggestus, in qua sepultus est, atque sacerdoti pro anima eius ibi missificaturo salarium assignavit. Creditur porro magnam pecuniam eum elargitum ad structuram campanilis quod occasum spectat æstivum,inde sumpta coniectura, quod insignia eius eidem incisa aliquot in locis ostenduntur. Non desunt etiam qui mannerium de Bicknaller Capitulo illum contulisse contendant, quod donum fuisse constat W. Button Episcopi, sicuti superiùs à me demonstratum est. Obijt Octob.27.1424.

37. IOANNES STAFFORD.

1425. *Henr.*6. 4.

PEr provisionem Pontificiam Ioannes Stafford, vir nobilitate summa,eruditione etiam plus quam mediocri,anno 1425. ad Ecclesiæ nostræ præsulatum evectus est, quem tenuit annos 18. Augusti vero 23.1443. Cantuariam translatus est.

38.

38. THOMAS DE BEKINTON.

THomas de Bekintona Legũ D. & Arcuatæ Curię Lõdini Decan°(qui ab adoleſcentia ad maturos annos Oxonienſes ſcholas fœliciter celebravit) prętер alia ab eo edita opuſcula,de Regum noſtrorũ in Gallię regnũ iure,quod repudiata (non ſine iudicio) lege Salica, ratiſſimum eſſe voluit, libellum doctiſſime conſcripſit. Quę res multum illi gratiæ peperit apud pium illum Regẽ Hen.ſextum & mox magnos honores;Principalis Secretarij munus,privati ſigilli cuſtodiam, ac tandem Eccleſiæ huiuſce Præſulatum, ad quem conſecratus eſt Octob.13.1443. in Capella nondum abſoluta Collegij Etonenſis, in qua eo ipſo tempore dedicata, primam ipſe miſſam celebravit. Seriem illam domorum Noua opera hodie nuncupata (quæ videlicet à foro Wellenſi ad portam exteriorem pertingit palatij Epiſcopalis) & conſtruxit ille, & conſtructam Capitulo ſuo Wellenſi contulit. In medio foro ibidem, aquæductum condidit ad vſum civium,à fonte dicto S. Andreæ aqua derivata, quæ ibi perpetuo ſcaturiret. Latus Occidentale clauſtrorum ab eo extructum, teſtantur inſignia eius laqueari aliquot in locis infixa. Collegium Lincolnienſe,quod immatura morte pręreptus Flemmingus perficere non potuit, abſolvit ille auxitque plurimum; & contra obliuionem, beneficiorum hoſtem, muris ibidem affigi curavit nominis ſui Symbolum, ſpeculam incenſam (quam Anglicè *Beken* appellamus) & dolium , quod apud nos *Tonn* dicitur. In ædibus vero Epiſcopalibus quid præſtiterit , vt non ſit neceſſe ſingula enumerare,commemoraſſe ſufficiat,in teſtamento ſuo illum profiteri ſex millia marcarum in earum ſtructura & ornatu à ſe impenſa & erogata. Cum iam ætate eſſet ingraueſcenti & valetudinarius , teſtamentum viſum condere. Et quoniam Henrico ſexto (cui tam multum debebat) ſemper fideliſſimus extiterat; Non ſine cauſa verebatur, ne Edwardus iam Rex, qui dictum Henricum regno ejecerat, in demortui opes involaret. Magno igitur ſumptu impetrauit, vt legata à ſe omnia, rata ille haberet, ac ſub magno Angliæ ſigillo teſtamentum confirmaret,quod Novemb. 3.1464. factum eſt. Sed ecce legata quæ ſigillatim aſcribere

1443. *Hen.6.22.*

non pigebit. Ecclesiæ suæ Wellensi reliquit 20. libras ad fabricam Ecclesiæ reficiendam; quatuor ad vsum sacrorum vestimenta (vt appellant) pretiosissima, deinde 400. libras vnde cappæ emerentur; & vas argenteum ad aquam lustralem capiendam, decem ponderis librarum; crucem argenteam partim deauratam eiusdem ponderis; cathedram (adhuc illa superest) qua Episcopus in Ecclesia vteretur; pulvinaria nonnulla & alia quædam ornamenta. Bathonensi Ecclesiæ calicem legavit, thuribulum, & pixidem argenteã, ponderis vnciarum 30. præter cappas 30. & alia vestimenta. Collegio Wiccamico Oxoniæ vbi educatus est (si non, quod etiam traditum reperi, in Mertonensi) crucem argenteam ponderis 10. librarum; sacra Biblia in quatuor voluminibus pulcherrimè descripta; pelvem argenteam, ponderis 10. librarum; cappas nonnullas & alia minoris momenti. Collegio Wiccamico Wintonienſi crucem argenteam deauratam pond. 9. libr. & 10. vnciarum; duo candelabra argentea eiusdem ponderis, & vestimenta sacra quamplurima. Hospitali S. Catharinæ Londini, cui fuerat præfectus, 50. solidos. Ecclesiæ parochiali de Sutton Courtney, (cuius olim rector extiterat) vestimenta nescio quot & pecuniæ numeratæ 5. libras, pauperibus ibidem distribuendas; & pauperibus apud Bedwin (cuius Ecclesiæ dicitur fuisse Præbendarius) summã consimilem; ac deniq; (præter vestimẽta quędam) pauperibus de Bekinton tantundem, vbi loci natum illum nonnulli augurãtur & inde sumpsisse cognomen; Id quod mihi nullo modo probatur. Quis enim crediderit benificentiam erga solum natale tam angustis terminis coercendam? Sed pergo. Augustinensibus Fratribus Bristoliæ contulit 20. solidos; Minoritis de Bridgewater tantundem; Decem sacerdotibus missificaturis pro anima eius, parentum ac benefactorum suorum, ac præcipue Humfredi Gloceſtriæ Ducis, Gul. Wiccami Episcopi Winton. Ioannis Elmer & Walteri Thurston, singulis 5. libras; & decẽ tenuioris fortunæ studiosis, hebdomadatim 10. denarios, vnicuiq; pro quinq; annorum termino solvendos, vt inde in Academia alerentur. Famulorum suorum qui essent melioris notæ, singulis 5. libras; reliquorum, 5

marcas,

marcas, præter pueros quos oportebat accipere ſingulos 40. s. Omnibus deinde ſuis non habentibus quo ſe reciperent, victum exhiberi, & conſuetum ſalarium numerari per tres menſes poſt obitum ſuum, mandavit. Succeſſori voluit offerri 100. libras, ea lege tradendas, vt de ædificiorum reparatione litem non intentaret teſtamenti executoribus; expendendas verò in defenſione iuſtitiæ (vt ipſius verbis vtar) ſi moleſtus eſſe voluerit. Denique executoribus prædictis non plus quam 20. libras ſingulis largitus, reliqua omnia in pios vſus expendenda præcipit. Quinam vero fuerint hij executores (cum fide eximia munus ſibi demandatum obierint) iuvat commemorare. Primo nomen Richardi Swann, qui Præpoſitus fuit Wellenſis & Rector de Yeuelton, ac iam antè in teſtamento Richardi Prateij Ciceſtrenſis Epiſcopi, ſimili ratione hæres extiterat fiduciarius conſtitutus. In foro Wellenſi domicilium hic habuit prope portam palatij. Hugo Sugar, ſecundus appellatus eſt, Legum Doctor, qui Capellam elegantem ex polito lapide ſuis ſumptibus conſtruxit, magno pulpito contiguam, vbi loci lignea iam olim fuerat poſita. Habitavit ille in domo, quæ media eſt inter duas alias, prædio Epiſcopali contermina, Cambraia nuncupato, & ab annis iam triginta mea eſt. Tertius fuit Ioannes Pope, Theologiæ Doctor, Præbendarius S. Decumani & Rector Eccleſiæ de Shyre. Iacent iſti ſimul tumulati (ſicuti à ſenioribus audiui) in medio nauis Eccleſiæ, è regione pulpiti, vbi tres videm° lapides marmoreos ſibi mutuo tam ſimiles quã ouum ouo. Opes ab Epiſcopo relictas impenderunt iſti vniverſas, in Collegio augendo Vicariorum Choralium; quod omnium totius Anglię, eius generis ſpecioſiſſimum reddiderũt. Diem clauſit extremum hic tam egregius Eccleſię noſtrę benefactor, Iannuarij 14. (ſtilo Anglicano) 1464. & tumulo conditus eſt elegantiſſimo, à ſe dum viveret extructo, ab auſtrali parte Pręsbyterij ſito. Atque hic iam finem feciſſem de hoc Pręſule verba faciendi, niſi è re futurum exiſtimaſſem oſtendere, quomodo cœlibes iſti, propinquorum tamen curam non abiecerint. Elocavit ille ad multos annos, Thomę Dawbridgecourt armigero, qui Beatricem duxerat in vxo-

rem affinem eius (ſicuti ex formula conceſſionis à me perlecta didici) prędia quędam Epiſcopalia appellata Green-caſtell, Forsbuts, Garſlade, Bolehurſt & Frogmere; profeſſus in eodem ſcripto, Agnetem Rabeyam, Radulphi Erghũ anteceſſoris ſui ſororem, primum, ac poſtea Ioannis Staffordi (cui ipſe ſucceſsit) matrem Emmam, & ſororem Agnetem Bradleyam, eadem prędia ex ſimili conceſsione tenuiſſe.

39. ROBERTVS STILLINGTON.

1465. Edw.6.5. DEfuncto Bekintono, in ſucceſſorem electus eſt quidam Ioannes Phreas Bailiolenſis collegij Oxoniæ alumnus, qui ante conſecrationem è viuis exceſſit. Tum Robertus Stillington Legum Doctor Oxonienſis, Archidiaconus Tauntonenſis, priuati primum ſigilli cuſtos, & Angliæ deinde Cancellarius, & eligitur canonice in Epiſcopum, & menſe Aprili 1465. conſecratur. Sub varijs hic Principibus, varia fortuna vſus eſt. Edwardo 4. charus fuit, & plurimis legationibus ſub eo functus, quarum vna neſcio an ipſi fuerit exitialis. Henricus Richmondiæ Comes (qui poſtea regnauit) in Britannia exulabat. Hunc (qui ſolus fere ex Lancaſtrenſi familia ſupererat) à Duce Britannorum dedi ſibi Edwardus poſtulauit, Stillingtoni ea in re vſus miniſterio. Qui parum gnarus, ſeſe, dum apud Regem pręſentem vult gratiam inire, futuri odium capitale incurrere; nihil reliqui ſibi fecit ad ſummam diligentiam, vt innoxium adoleſcentem comprehenſum ad Edwardum, tanquam agnum ad lupum laniandum deuorandumque deduceret. Richardum tertium (licet liberorum patroni ſui parricidam) multum coluit, & temporibus ſub initia principatus ſeruiens, tyranno latus texit in coronatione. Poſtea vero quam res nouas moliri Richmondanum inaudiuit; hominem à ſe tam grauiter lęſum; Richardi rebus ſerio & ex animo ſtuduit. Bis ita peccatum, nec tamen cecidiſſet, (vt reor) niſi tertio impingens, crimine eo grauiori quo turpiori, Regis iam placati iracundiam extimulaſſet. Quomodo Lambertus quidam, ex infima plebe adoleſcens, perſonam ſumpſerit Comitis Warwicenſis in vinculis agentis, & bello Regem Henricum laceſſere auſus fuerit, ſupra in Warhamo p. 191. enarrauimus. Hunc Pſeudowarwicum

dowarwicum, fouisse videtur & aliquo pacto iuuasse Stillingtonus noster. Quod si eo fecerit consilio, vt verum Warwicensem ad regnum eucheret, qui Edwardo quarto nepos fuit ex fratre Georgio: Eiusdem certe erroris impetu ferri visus, quo Margareta Burgundiæ Ducissa Edwardi soror; quæ iniquissime ferens Henricum Lancastrensem regno potiri (licet fratris Edwardi filiam natu maximã is duxerat vxorem) quasi familiam Eboracensem euersam funditus æstimaret, nisi Warwicensis (qui solus è maribus eiusce stirpis supererat) Henrico Lancastrensi exturbato, sibi regnum assereret: Ad hanc rem efficiendam duos scenicos principes aduersus eum excitauit, Warbecum & hunc Lambertum, quorum opera, molestię plurimum Henrico est exhibitum, sicut in Annalib⁹ videre est. Statim vt Lambert⁹ deuictus & capt⁹ omnia amicorũ consilia aperuisset; Stillingtono perduellionis crimen intentatum. Cætera narrabit pro me Twynus in Apologia sua Antiquitatis Academię Oxonienſis. *Stillingtonus, criminis læsæ maiestatis postulatus, ad Academiam Oxoniensem latitandi causa se contulit. Rex audito Oxoniæ eum commorari; per Edwardum Willoughby Sacellanum suum scholaribus mandauit, vt Episcopum potestati suæ permitterent, præsertim cum satis constaret, eum non vt scholarem Oxoniæ agere, sed tantum rebus nouis & incendijs in rep. excitandis vacare. Oxonienses vero literis respondent, se, nisi iuramentis susceptis & priuilegijs Academiæ violatis, nihil in Episcopum, studiorum gratia apud eos commorantem, posse statuere; multoque minus permissuros aliquem è suis ad iudicium trahi extra Academica spatia, reclamantibus priuilegijs, de quorum obseruatione iuramentis ipsorum cautum esset: Adijcientes, vel eam solam ob causam quod Clericus esset, Ecclesiasticæ censuræ metu, nullam ipsi vim auderent intentare. Rex tamen infinita præmiorum ac priuilegiorum spe proposita, Oxonienses in suam sententiam pertrahere conatur. Neque subticuit, se Oxoniensium priuilegia euoluisse; quæ etsi magna & multiplicia inuenisset, in nullum tamen incidisse, quod ijs patrocinaretur qui læsæ maiestatis rei haberentur. Tandem post multas hinc illinc altercationes, visum est scholaribus Episcopũ Regi tradere, non tamen comprehenden-*

do, sed regijs ministris permittendo. Rex igitur misso Willoughbeyo sacellano suo, vna cum Edmundo Hamden & Iacobo Parker corpori suo à custodijs; Episcopum Oxoniæ captum Windesoram curauit mittendum mense Octobri 1487. vbi ad obitum vsque mansit in custodia. Decessit vero sub exitum Iunij 1491. constructa interim capella speciosissima iuxta clausstra (in qua conditus est) sed auibus haudquaquam faustis. Nam vna cum Aula palatij Episcopalis, à Gatesio antea p. 382. commemorato, diruta est, vt ex diuendito plumbo quo hęc ædificia operiebantur pecuniam corraderet. Et hęc siue plumbi siue auri sitis effecit, vt ijdem homines, qui adolescentes Episcopum viderant viuentem florere, & mortuum tumulari, non solum capellam quam à fundamentis abeo excitatam quoque viderant, euersam, sed tumulum disiectum & miseras hominis reliquias plumbo excussas quo fuerant inuolutæ, ætate postea prouectiores conspexerint.

40. RICHARDVS FOX.

1491. *Hen. 7. 7.* ILli defuncto mox sufficitur, Richardus Foxus Episcopus Exonienſis, qui huc translatus est mense Februario 1491. & post triennium Dunelmum.

41. OLIVERVS KING.

1495. *Henr. 7. 11.* OLiuerus King Legum Doctor, collegij Regij Cantabrigiæ aliquando socius, Amanuensium Regiorum princeps, siue (vt loquimur) summus Secretarius, in Episcopum Exonienſem anno 1492. consecratus, Foxo tam hic quã Exoniæ succeſſit, translatus Nou. 6. 1495. Ecclesiæ suę Bathonensis fabrica veteri demolita, nouam egregij operis exorsus, quo minus perficeret, morte fuit interpellatus. Opus deinde aliquantulum promouit Hadrianus qui ipsi succeſſit. Sed & hic etiam imperfectum reliquit. Gulielmus Bird Priorum cœnobij postremus, aliorum beneficentia adiutus, extremam breui manum videbatur impositurus, quando cœnobij ruina templum quoque inuoluit. Vt à ferreo seculo ad deterius, plumbeum nimirũ nos recidisse cognoscas; plumbi eadem cupiditas quæ capellam B. Mariæ & aulam Episcopalem

palem Welliæ euertit, Bathonenſem quoq; Eccleſiam tantũ non peſſumdedit. Operimentum plumbeum abripitur, & materia ad fabricam perficiendam parata, diuenditur. Nec ſpes erat, cætera quæ adhuc relicta erant non peritura, donec bonorum virorum conſilio, ex ſtipe emendicata, pro plumbo ablato tegulæ reponerentur. Eadem etiam ratione, vitro paulatim feneſtræ obducuntur, & pars choro deſtinata quodammodo perfecta, opera præcipue Billetti cuiuſdam, qui ab Angliæ Neſtore Cecilio moriente, pecuniam ferebatur accepiſſe magnam in pios vſus impendendam. Sed procul adhuc erat vt abſolueretur Eccleſia, donec egregia hodierni præſulis liberalitas omnes tandem defectus ſuppleuit; qua de re ſuo loco. Exceſſit è viuis Oliuerus Ianuarij 24. 1503. & ſepultus creditur à nonnullis (quod tamen mihi non eſt veriſimile) in capella quadam ab auſtrali parte chori Windeſorenſis; è regione cuius capellæ, imagines depictas videmus Henrici ſexti & Edwardi Principis filij eius, Edwardi itidem quarti & Henrici ſeptimi cum hoc elogio.

Orate pro D. Oliuero King iuris profeſſore, ac illuſtris Edwardi (primogeniti Henrici ſexti) & ſereniſſimorum Regum Edwardi quarti, Edwardi quinti, & Henrici ſeptimi principali Secretario, digniſſimi ordinis Garterij Regiſtrario, & huius ſancti collegij Canonico anno Domini 1489. *& poſtea per dictum illuſtriſſimum Regem Henricum ſeptimum anno* 1492. *ad ſedem Exonienſem commendato.*

42. HADRIANVS DE CASTELLO.

INnocentius 8. Papa, propter ſeditionem quandam in Scotia excitatam, miſit illuc Hadrianum quendã de Caſtello, quem propter ſapientiam aliaſq; animi virtutes, ad res ibi componendas aptiſſimum iudicauit. Is Londinum vſque progreſſus, certior ibi fit, Scotorum Regem à ſuis prælio cæſum occubuiſſe. Dum ibi ſe pauliſper reficeret, in familiaritatem peruenit Ioannis Mortoni Cantuarienſis Archiepiſcopi; qui hominis egregias animi dotes exoſculatus, eruditionem inprimis eximiam cum prudentia non vulgari coniunctam; Regi author fuit, vt negotia illius omnia in Roma-

1505. *Henr.7. 21.*

na curia expedienda, ipsi committeret curanda. Quod munus ea gessit solertia fidelitateq;, vt anno 1503. Episcopatu Herefordensi vacante, eo præsulatu labores eius remunerandos Rex censuerit; vnde anno vnico transacto, ad hanc nostram sedem transferendum eum curauit. Interea vero Alexander 6. Papa paulo ante translationem eius, in Cardinalium collegium eum cooptauit, cum iam antea supremus illius Quęstor fuisset & Secretariorum siue Amanuensium primarius. Ea dum obiret munia, opes sibi comparauit affluentissimas; quibus inhians bonus ille Pontifex prædictus, hominem decreuit veneno tollere, vna cum alijs aliquot Cardinalibus, qui diuitijs itidem abundare noscebantur. Huius rei exequendæ gratia, ad vmbrosum Vaticani ruris fontem conuiuium apparari placet opiparum, vbi medicata Falerni vini lagena pocillatoris errore commutata, quam dira fraude ad Cardinalium antedictorum, qui conuiuio aderant, exitium honoris specie parauisset; fatali pincernæ errore, sibi mortem comparauit, & filio suo Cæsari (omnium bipedum vno patre excepto nequissimo) supremam calamitatem. Hic enim qui dilutius biberat, exquisitis antidotis, vel ipso iuuentutis robore veneni vim sustinente, atrocissimo quidem, sed non letali morbo correptus est; Sic, vt magnis stipatus copijs dux acer, sibi vsui esse nequierit, & dilabente milite, duos veteres hostes pauciss imis diebus Pontifices creatos viderit. At Pater Pontifex iam senio grauis, cum veneni vim diu ferre non posset, animam sceleratissimã exhalauit. Hoc mortis genere extinctꝰ est Alexander sextus, sui sęculi monstrum. Et sic potentia excidit tam exquisitis artibus, tantis sudoribus, totque sceleribus comparata Valentinus ille, cuius prudentiam Machiauellus, Atheorum Apollo, tantis laudibus concelebrat. Guicciardinus (qui inter alios hæc tradidit) author porro est, *& patris & filij frequentem fuisse consuetudinem, vt veneno non modo aduersus hostes vltionis vel metus gratia vterentur; verum etiam nefaria diuitum proprijs facultatibus spoliandi cupiditate, in Cardinales & alios aulicos, etiamsi nullam vnquam ab iis iniuriam accepissent; cuiusmodi fuit ditissimus ille S.*

Angeli

Angeli Cardinalis: quin etiam amicissimos coniunctissimosque eodem modo acceperunt, vt Capuanum & Mutinensem Cardinales, qui eis vtilissimi fidissimique ministri fuerant. Sed redeamus ad Hadrianū nostrum, qui cum huic sedi annos 12. præfuisset, hoc præsulatu & cæteris omnibus Ecclesiasticis promotionibus hac ratione excidit. Alphonsus Petruccius Cardinalis, Pandulphi Senensium reguli filius, qui Leoni decimo in electione ad Papatum suffragium inter promptissimos detulerat, ægerrimè ferens Borgesium fratrem suum à regno paterno depulsum, idque per eum cuius dignitatem ipse tam sedulò promouisset; fratris vlturus iniuriam, sibique male redditam gratiam, in necem prędicti Leonis, vna cum Hadriano hoc nostro & aliquot alijs Cardinalibus coniurat. Quorum, Petruccius, coniuratione detecta, pœnam capite luit, carnificis Orlandi manu in mole Hadriani strangulatus. Cæteris, veniam promisit Leo, modo crimen admissum liberè & ingenuè vellent confiteri; quod cum fecissent omnes, interque eos Hadrianus, fidem nihil fefellit, nam iniuriæ gratiam fecit & condonatos dimisit. Hadrianus tamen, siue pudore & ignominia tanti facinoris, siue metu adductus, haud sinceram fore hanc gratiam; habitu mutato ex vrbe clam aufugit, & latebris se occultauit tam fidis, vt nunquam postea agnitus aut vspiam visus, vbi vixerit aut interierit à nemine vnquam mortalium fando sit auditum. Quænam causa hominem ab initio permouerit ad hæc tam periculosa consilia, à me nondum expositum est. Hanc reddit P. Iouius in vita Leonis, idque his fere verbis: *Erant in Leonem cæteri coniurati, aly alias atque alias ob causas infensis animis. Hadrianus nulla animi malevolentia, sed vana regnandi cupidine inductus, eius interitum anide expectabat. Certam enim spem adipiscendi Pontificatus conceperat ex oraculo fatidicæ mulieris, quæ cum pleraque iampridem interroganti de sua & publica rerum fortuna exactissime prædixisset, constanter etiã affirmauit fore, vt Leoni immatura morte sublato, succederet vir senex nomine Hadrianus, obscuro natus loco, literarum studijs insignis, qui sacros honores sola nixus virtute sine vlla maiorum commendatione meruisset. Hæc omnia sibi vni aperte congru-*

congruere videbantur. Nam Corneto infami Tuscorum oppido ortus, familia tenui & prope sordida, vno bonarum literarum beneficio singulas sacrorum ordinum dignitates fuerat consequutus. Neque vetulæ oraculum fidem fefellit: Nam Hadrianus senex Batauus, egeni opificis (ceruisiæ coctoris) *filius, doctrina illustris, post Leonem, prodigiosa fœlicitate Pontificatum adeptus est.*

43. THOMAS WOOLSEY.

1518. *Henr.* 8. 10. THomas Wolsæus Cardinalis & Eboracensis Archiepiscopus, Ecclesiæ Bathonensis & Wellensis (exauthorato Hadriano) fuit commendatarius, donec anno 1518. sponte abdicauit, vt hunc Episcopatum pro opulentiori, nempe Dunelmensi permutaret.

44. IOANNES CLERK.

1523. *Henr.* 8. 15. IOannes Clerk S. Theologiæ Doctor Cantabrigiensis & Rotulorum Præfectus, consecratur anno 1523. Eius opera in legationibus multum vsus est Henricus octauus; qui cum Lutherum scripto libello oppugnasset, huic librum prædictum Pontifici exhibendum tradidit. Oratio ab illo habita in Cardinalium consistorio hac de re, sane non inelegans, edita est vna cum libro. Legatio illa dignitatem Episcopalē illi peperisse visa, sed alia mortem. Ad Cliuensem Ducem anno 1540. missus vt rationem redderet, cur Annam sororem eius Rex repudiasset, ingrati nuncij ingratam tulit mercedem, veneno infectus (vt perhibent) in Germania; vnde magna cum difficultate reuersus, obijt mense Februarij 1540. cum sedisset annos 18. & in Monialium Cœnobio sepultus est, quod Mineryes Londini appellatur.

45. GVLIELMVS KNIGHT.

1541. *Henr.* 8. 33. GVlielmus Knight Legum Doctor & Collegij Wickamici Oxoniæ aliquando socius, qui etiam sub Henrico 8. multas Legationes obiuit, consecratus Maij 29. 1541. sedit supra 6. annos, menses 4. & Septembris 29. 1547. defunctus, ibi iacet humatus, vbi suggestum in naui Ecclesiæ

conſtruendum, moriturus ordinauit. In foro vrbis Wellenſis crucem habemus opere exquiſito fornicatam & 18. columnis ſuſpenſam. Quatenus illius author & conditor fuerit hic Antiſtes, elogium eidem inciſum indicabit, cuius hęc eſt ſententia:

Ad honorem Dei omnipotentis, & commodum pauperum, mercatum Welliæ frequentantium, impenſis Gulielmi Knight Epiſcopi, & Richardi Wooleman huius Eccleſiæ Cathedralis olim Decani, hic locus erectus eſt. Laus Deo, pax viuis, requies defunctis. Amen. A. D. 1542.

40. GVLIELMVS BARLOW.

GVlielmus Barlow S. Theologiæ Doctor, apud S. Oſithæ olim Canonicus, in Epiſcopum Aſſaphenſem conſecratus eſt ſub exitum anni 1535. Meneuiam deinde Aprili ſequente tranſlatus, ſedit ibi loci annos 13. donec videlicet Knighto defuncto, ſucceſſor in hac Eccleſia deſignatur. Ad regnum euectâ Mariâ, in Germaniâ profugit, ibique exul inopem vitam vt potuit tolerauit, donec rerum potita Elizabetha, reuocatum, Ciceſtrenſi præfecit Eccleſiæ, quam decem annos rexit, annoque 1569. ab hac denique luce migrauit, & in Eccleſia ſua ſepultus eſt. 1549. *Edw.* 6. 3.

41 GILBERTVS BOVRN.

IN exilium pulſo Barloo, ſubſtituitur à Maria Regina, Gilbertus Bourn, S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Londinenſis, & olim Collegij Omnium Animarum Oxoniæ ſocius, quæ Walliæ porro Præſidem eum conſtituit. Cum in Edwardo ſexto Rege, indoles quantumuis pręclara, in tam tenera ętate, ſacrilegorum manus ita non poſſet cohibere, vt prędiorum Epiſcopalium partem pluſquam dimidiam vbique fere non abſtulerint; Euerſa (quantum auguror) perijſſet funditus hæc ſedes, niſi oportunitatem nactus ex quorundam interitu Barlous, ex pietate vero Reginæ Mariæ Burnus, ea retinuiſſent, & tanquam bolum à ſacrilegis iamiam deuorandum eripuiſſent, quęcunque hodie vel ad Epiſcopum, vel Archidiaconum Wellenſem quouis modo ſpectant, 1554. *Mariæ.* 2.

ſpectant, necnon rectoriæ de Duluerton & Long-ſutton, quæ Capitulo à Regina prędicta reſtitutæ ſunt. Hic porro ſi diutius paulo perſtitiſſet, multa putatur alia retracturus, de quibus iam ſpes ſupereſt exigua. Xenodochio à Bubwitho conſtructo, neſcio quid prędiorum Epiſcopalium vili pretio elocauit, vt pauperum ibidem inopiam ſubleuaret, & Vicariorum choralium benefactor extitit. Dicitur eum Collegium neſcio quod molitum, quod ibi loci inſtituere decreuerat, vbi prope portam exteriorem palatij Epiſcopalis, Canonicalis domus cernitur. Sed irritum reddidit hoc conſilium Reginæ mors, vel ſua potius ipſius peruicatia, qui cum iuramentum ſuſcipere recuſaret de ſuprema Regum poteſtate, exauthoratus eſt (vna cum pleriſque alijs illorum temporum Epiſcopis) & in cuſtodia libera habitus apud Decanum Exonienſem. Siluertonæ obijt Sept 10. 1569. & in Eccleſia Parochiali ibidem ab auſtrali parte altaris iacet tumulatus.

48. GILBERTVS BARKLEY.

1559. *Eliz.2.* GIlberto ſucceſſit Gilbertus, Barkleius Bourno, in Norfolcia quidem natus, ex familia tamen (quod inſignia tumulo eius à fæcialibus appenſa videntur atteſtari) antiquiſſima illa iuxta ac nobiliſſima Baronum de Barkley. Conſecratus eſt in Epiſcopum huius ſedis vltimo die anni 1559. hoc eſt, Martij 24. & cum annos præfuiſſet pene 22. iam octogenarius, Lethargicus obijt Nouemb. 2. 1581. & ab Aquilonari parte ſummi altaris tumulo conditus eſt è polito lapide haud nimium ſumptuoſo.

49. THOMAS GODWIN.

1584. *Eliz.27.* THomas Godwinus, genitor mihi multis nominibus reuerendus, Okinghamiæ ortum habuit in comitatu Berkenſi, in cuius oppidi ſchola, prima literarum rudimenta percepit. Adoleſcentiam ingreſſus, ad Academiam ſe contulit Oxonienſem, ibique in numerum ſociorum cooptatus eſt Collegij Magdalenenſis, & liberalitate adiutus (quoad is vixit) Laytoni Decani Eboracenſis (quod gratitudinis

ergo

ergo libenter memoro) bonis literis operam dedit, donec Artium magiſter creatus, Pontificiorum factione (qui reformationis ſtudioſum quouiſmodo amoliri ſatagebant) neſcio quid prædioli oblatum eſt, modo ſcholæ Barkleyenſis moderationem vellet ſuſcipere, abdicata Magdalenenſi ſocietate. Quam conditionem libenter accepit ſub exitum regni Edwardi ſexti, & ducta in vxorem Iſabella, Nicolai Purefeij de Shalſton in Comitatu Buckingamenſi Armigeri filia, quod temporis à docendi munere vacuum nactus eſſet, in ſtudio impendit Theologiæ partim, partim etiam artis medicæ, vnde, cum temporibus Marianis ab inſtitutione puerorum ſibi commiſſorum arceretur, victum ſibi ſuiſque honeſtum comparauit, quanquam à Bonero Londinenſi Epiſcopo perquiſitus ſubinde, ad latebras confugere, & habitationis loca ſæpe cogeretur commutare. Ordines primos accepit à Bullingamo Lincolnienſi primum, mox Wigornienſi Epiſcopo (cui fuit à ſacris) Elizabetha primum regnante. Huic vero Principi in tantum placuit erudita facundia in homine quem corporis proceritas & formæ ſumma dignitas commendabat, vt inter eos qui ſolennes conciones Quadrageſimales pro more in regia habebant, 18. per annos nunquam non fuerit aſcitus. Reginæ interim antedictæ deſignatione Decanus factus Ædis Chriſti Oxoniæ anno Regni ſeptimo, inde poſt ſeſquiannum ad Decanatum Cantuarienſem vocatus eſt. Id muneris cum adminiſtraſſet annos decem & octo, ad Præſulatum huius Eccleſiæ, poſt vacationem triennalem, conſecratus eſt Septembris 13. 1584. ſeditque annos 6. menſes duos & dies inſuper 6. Quo tempore exacto, annos natus 73. Nouemb. 19. 1590. eo ipſo in oppido (ita caſus tulit) vitam finijt mortalem immortalem accepturus, in quo primum viuere cœpiſſet; ibique ſepultura eſt conditus in Auſtrali latere Cancelli, prope monumentum in muro fixum, tenuitati eius qui illud ſtatuit, quam tanti viri virtutibus congruentius. Id qualecunque ſit hæc habet verba inſcripta:

M. S.

M. S.

Parentis chariſſimi, patris verè reuerendi, Thomæ Godwyni, ſacræ Theologiæ Doctoris, ædis Chriſti Oxon. primum, ac deinde Cantuarien. Decani, Bathon. demum ac Wellen. Epiſcopi, qui hoc in oppido natus, hic etiam (dum valetudinis recuperandæ gratia ex medicorum ſententia huc ſecedit) quartana febre confectus, mortalitatem exuit Nouemb. 19. 1590. conſ. ſuæ anno ſeptimo, & hic iacet expectans aduentum magni Dei.

P.

F. Franc. Godwyn Exon. Subdecanus.

50. IOANNES STIL.

1592. *Eliza. 35.* POſt luctuoſum parentis mei obitum, vacavit per biennium ſedes: Ad quam conſecratus eſt tandem, Ioannes Stil ſacræ Theologiæ Doctor, & Collegij S. Trinitatis Cantabrigiæ Præſes, menſe Februario 1592. Obijt Febr. 26. 1607. & per teſtamentum legavit ad ptochotrophium in civitate Wellenſi condendum quingentas libras, id quod à filio teſtamenti executore optima fide præſtitum audio. Tumulo iacet alabaſtrino conditus, elegantiſſimo ſane, è regione Barkleij.

51. IACOBVS MOVNTAGV.

1608. *Iacob. 6.* IAcobus Mountagu ſacræ Theologię Doctor, Wigornienſis olim, hodie vero Capellæ Regiæ Decanus, conſecrationis ritibus inauguratus eſt Apr. 17. 1608. Ex Montacutorum hic ortus familia (qui Comites Sarisburienſes per aliquot ſecula floruerunt, inter quos Thomas, Margaretâ matre natus eſt, Edwardi primi Regis nepte ex filia eius Ioanna, quæ Ptolemaïde in lucem edita eſt, patre Rege antedicto Saracenos ibidem oppugnante) genitorem habuit Edwardum Mountagu de Boughton in Comitatu Northamptonenſi Equitem auratum. Virtutibus tamen iſte quam natalibus vel tantis nobilior (quod nemo niſi invidus negauerit) in Collegio Chriſti Cantabrigię bonarum literarum ſtudio incubuit, donec gubernaculo admotus eſt Collegij Sidneiani tum primum

mum instituti; in cuius structura multum ab eo laboris ac sollicitudinis susceptum est, quodque plurimum & auxit & ornavit. Nam prædia illi contulit 20. marcas annuatim pendentia: Inferioris partis Capellæ ibidem parietes, asseribus affabre compositis obduxit: Et Academicis author fuit aquam vivam salientemque Cantabrigiam deducendi, sic vt ad Collegium prædictum perveniret (quod negotium centum ipsi libris constitit) Ac denique multis alijs rationibus Collegij commodis prospexit. Welliam postquam venit, magnam insumpsit pecuniam in ædibus Episcopalibus reficiendis ornandisq; tam Banwellensibus quam Wellensibus. Ac Wellię quidem capellam illam à Iocelino Episcopo constructam, sed Episcopatu ad paupertatem redacto, neglectam per annos iam elapsos sexaginta, maximo haud dubie sumptu curavit purgandam, reficiendam, organis musicis alijsq; ornamentis instruendam, sic vt pulchritudine & magnificentia pauciſſimis Angliæ capellis hodie cedat, à me saltem hactenus visis. Ptochotrophij deinde pauperes sua multum iuvit beneficentia: Et (quod inter facinora nostri seculi pulcherrima numerãdum duco) ad Ecclesiam Bathonensem perficiendam (quam ante centum annos cœperat construere Oliverus King Episcopus) hic Præsul noster mille contulit libras nostrates, hoc est aureorum Gallicorum 3333. & præterea, sumptu non leui, suggestum ibidem excitauit, ex polito lapide pulcherrimum.

Secundum rationem registrorum fiscalium, valet annuatim hic Episcopatus 533. l. & 15. d. Pontificiq; Romano ad noui cuiusque Episcopi ingressum pendebat olim (quod miror) florenos duntaxat 430. cum inter opulentissimos Angliæ ea tempestate censeretur.

DEcanatum in hac Ecclesia erexit primus Robertus Episcopus, regnante Stephano Rege, circa annum Domini 1150. Iuone quodam Decano ibidem constituto. Huic iam inde ab eo tempore, successerunt in eo munere qui sequuntur.

2.

2. Richardus de Spakeſton. 1160.
3. Alexander.
4. Leonius. 1205.
5. Radulphus de Lechlade.
6. Petrus de Ciceſter.
7. Gulielmus de Merton. 1236.
8. Ioannes Saracenus. 1241.
9. Ægidius de Brideport. 1255. Epiſcopus Sarum. 1256.
10. Edwardus de la Knol. 1256.
11. Thomas Button. 1284. Epiſcopus Exon. 1292.
12. Gulielmus Burnel. 1292.
13. Walterus de Haſelſhaw 1295. Epiſcopus Bathon. & Wellen. 1302.
14. Henricus Huſee. 1302.
15. Ioannes Godeley. 1303.
16. Richardus de Bury. 1333. Epiſcopus Dunelmenſis. 1334.
17. Wibertus de Littleton electus, nondum inſtallatus obijt. 1334.
18. Walterus de London. 1336.
19. Ioannes de Carlton. 1353.
Gulielmus de Camel electus, non conſenſit electioni. 1361.
20. Stephanus de Penpell. 1361.
21. Ioannes Fordham. 1379. Epiſcopus Dunelmenſis. 1381.
22. Thomas de Sudburia. 1381.
23. Nicolaus Slake. 1396.
24. Thomas Stanley. 1402.
25. Richardus Courtney. 1409.
26. Walterus Metford. 1413.
27. Ioannes Stafford Epiſcopus Bathon. & Wellen. 1425. & Cantuar. Archiepiſc. 1443.
28. Ioannes Foreſt. 1425.
29. Ioannes Delabere Epiſcopus Meneven. 1447.
30. Nicolaus Carent. 1448.
31. Gulielmus Witham. 1467.

32. Ioannes Gunthorp. 1472.
33. Gulielmus Cosin. 1498.
34. Thomas Winter. 1525.
35. Richardus Woolman.
36. Thomas Cromwel. 1537.
37. Gulielmus Fitzwilliams. 1540.
38. Ioannes Goodman. 1548.
39. Gulielmus Turner. 1550.
40. Robertus Weston. 1566.
41. Valentinus Dale. 1574.
42. Ioannes Herbert. 1589.
43. Beniamin Heydon. 1602.
44. Richardus Meredith. 1607.

DE EPISCOPIS E

ENSIBVS.

POstquam ad Christianam reli
tatus Deuonienſis & Cor
converſi ſunt; Epiſcoporu
lium Saxonum dicti ſunt, i
quandiù ſuberant, quorum
non procul Oxonia primu
Cathedrâ poſtea Wintoniæ etiam colloc
Domini 660. omnes inde regiones in o
tes, Antiſtitis nouæ ſedis commiſſæ ſun
parebant, donec anno 705. Sherborn
rium in Eccleſiam Cathedralem commuta
ter alias, hę quoq; regiones dioceſi eius in
deinde ducentos, anno nimirum 905. Plegmundus Cantua-
rienſis Archiepiſcopus, ad Regis mandatum (qua de re ſu-
pra pluribus deſeruimus) ſedes Cathed
xit; Welliæ in Comitatu Somerſetenſi v
liam, ac tertiam denique in Deuonia.
bienſi Antiſtiti (vt de Wellenſibus hic ni
quibus abunde ſupra) ſedes Cathedralis
troci primum conſtituta eſt Bodminæ, poſ
mani tranſlata. Werſtanus vero Devonie
ſignatus, Tawtonæ primum conſedit, mo
gravit, quæ hodie vulgo Kirton. Athelſtani
nubiorum Epiſcopi, hij traduntur extitiſſe

Conanus.
Ruydocus.
Aldredus.
Britwinus.
Athelſtanus ſecundus, qui vixit anno
Wolfi.

VERY
UNEVEN
THIS BOOK
OLD AND
GREAT
CARE TAK
FILMING
BEST A
POSS

hristi 1040. (aut non multo pòst) Eccleſia
is dioceſibus in vnam coaleſcentibus) v-
ſedes conſtituta, prout iam inde ab eo
bita eſt. De cuius Eccleſiæ ſtructura, hæc
præcinctum eius loci qui hodie dicitur
orium S. Petri, fuerunt antiquitùs cœ-
ſanctimonialium, vbi ædes Decani nunc
Monachis (vti creditur) ab Ethelredo E-
conſtructum circa annum Chriſti 868.
inis poſitum ab Athelſtano Rege anno
entalis pars Eccleſiæ Cathedralis nunc
okerum neſcio quis ſic ſcriptum reliquit:
x Athelſtanus in poteſtatẽ Anglorum, effu-
ctã, turribus muniuit & muro ex quadratis
lapidibus cinxit, ac antiquitus vocatam Monkton, nunc Exeter
i ſedens manſum quoddam dedit ad fundan-
pro Monachis Deo & S. Petro famulanti-
m præter ſumptus ſtructuræ, prædijs e-
cœnobium, quorum præcipue memorantur
eare quę hodie ad Theſaurarium Eccleſię
rur pertinere. Danis vero vniverſam hanc
ibus, & igni ac ferro magna cum crude-
itibus, Monachi omnes aufugerunt, &
oribus vacuũ deſertum iacuit ad tempora
, qui ad civitatem accedens, vt Ordga-
tem inviſeret ſocerũ ſuũ, ædificia refecit
chos ibi collocauit, quibus Abbatẽ præ-
Epiſcopũ poſtea Criditonenſem. Poſt re-
di, anni iam effluxerãt vix quinquaginta,
norum Rex obſidione cinctã civitatem,
19. & captã incendit, cœnobio etiam S.
abſumpto ac deleto. Breui tamen pòſt,

DE EPISCOPIS EXONIENSIBVS.

POstquam ad Christianam religionem, Comitatus Deuonienſis & Cornubienſis populi converſi ſunt; Epiſcoporum qui Occidentalium Saxonum dicti ſunt, iuriſdictioni, aliquandiù ſuberant, quorum ſedes Dorceſtrię non procul Oxonia primum eſt conſtituta. Cathedrâ poſtea Wintoniæ etiam collocatâ circa annum Domini 660. omnes inde regiones in occaſum vergentes, Antiſtitis nouæ ſedis commiſſæ ſunt regimini, cui parebant, donec anno 705. Sherbornenſe Monaſterium in Eccleſiam Cathedralem commutatum eſt, & inter alias, hę quoq; regiones dioceſi eius incluſę. Poſt annos deinde ducentos, anno nimirum 905. Plegmundus Cantuarienſis Archiepiſcopus, ad Regis mandatum (qua de re ſupra pluribus deſeruimus) ſedes Cathedrales tres nouas erexit; Welliæ in Comitatu Somerſetenſi vnam; in Cornubia aliam, ac tertiam denique in Deuonia. Athelſtano Cornubienſi Antiſtiti (vt de Wellenſibus hic nihil à me dicatur, de quibus abunde ſupra) ſedes Cathedralis in Eccleſia S. Petroci primum conſtituta eſt Bodminæ, poſtea vero ad S. Germani tranſlata. Werſtanus vero Devonienſibus Pręſul deſignatus, Tawtonæ primum conſedit, mox Creditonam migravit, quæ hodie vulgo Kirton. Athelſtani ſucceſſores, Cornubiorum Epiſcopi, hij traduntur extitiſſe:

Conanus.
Ruydocus.
Aldredus.
Britwinus.
Athelſtanus ſecundus, qui vixit anno 966.
Wolfi.

Woronus.

Woronus.
Wolocus.
Stidio.
Adelredus.
Burwoldus.

Circa annum Christi 1040. (aut non multo pòst) Ecclesia S. Petri Exoniæ (his diocesibus in vnam coalescentibus) vtrique communis sedes constituta, prout iam inde ab eo tempore semper habita est. De cuius Ecclesiæ structura, hæc traduntur. Intra præcinctum eius loci qui hodie dicitur Clausum siue territorium S. Petri, fuerunt antiquitùs cœnobia tria; vnum sanctimonialium, vbi ædes Decani nunc sitæ sunt; alterum, Monachis (vti creditur) ab Ethelredo Ethelwolfi Regis filio constructum circa annum Christi 868. ac tertium Benedictinis positum ab Athelstano Rege anno 932. ibi fere vbi orientalis pars Ecclesiæ Cathedralis nunc est, de quo apud Hookerum nescio quis sic scriptum reliquit: *Hanc vrbẽ primus Rex Athelstanus in potestatẽ Anglorum, effugatis Britonibus, redactã, turribus muniuit & muro ex quadratis lapidibus cinxit, ac antiquitus vocatam Monkton, nunc Exeter appellari voluit; ac ibi sedens mansum quoddam dedit ad fundandum Monasterium pro Monachis Deo & S. Petro famulantibus, &c.* At enim præter sumptus structuræ, prædijs etiam dotavit hoc cœnobium, quorum præcipuè memorantur Morshut & Treasbeare quę hodie ad Thesaurarium Ecclesię Cathedralis noscuntur pertinere. Danis vero vniversam hanc regionem populantibus, & igni ac ferro magna cum crudelitate vbique sæuientibus, Monachi omnes aufugerunt, & cœnobium habitatoribus vacuũ desertum iacuit ad tempora vsque Edgari Regis, qui ad civitatem accedens, vt Ordgarum Devoniæ Comitem inviseret socerũ suũ, ædificia refecit destructa, ac Monachos ibi collocauit, quibus Abbatẽ præfecit Sidemannum, Episcopũ postea Criditonensem. Post restaurationẽ huiusmodi, anni iam effluxerãt vix quinquaginta, quando Swanus Danorum Rex obsidione cinctã civitatem, cepit tandẽ anno 1019. & captã incendit, cœnobio etiam S. Petri eodẽ incendio absumpto ac deleto. Breui tamen pòst,

Canutus filius eius, paterna scelera cupiens expiare; Cœnobium, intercedente Procerum suorum quodam cui nomen Atheldredi, restauravit iterum, & restauratum Athelwoldo Abbati tradidit, necnon & vnà, omnia prædia antiquitùs ad illud pertinentia; confecto inde diplomate anno 1019. Post annos tum 30. Edwardus Confessor Exoniam veniens, Leofrici Creditonensis Episcopi consilio, qui multum apud illum poterat; amandatis Westmonasterium Monachis, sedem Cathedralem illius Diocesis illuc transfert. Qua re confecta, Leofricus, Cœnobia vicina antedicta diruit, vt nouis incolis (Canonicis) locum faceret. Anno deinde 1112. Guliel. Warelwast, Ecclesiam suam, quæ tunc temporis amplior non erat quã capella B. Marię amplificare aggressus, fundamenta iecit chori, quem ædificatum nauem Ecclesiæ constituit, veteri Ecclesia in chorum conversa. Tum post annos ferme ducentos, Petrus Quivil, navem Ecclesiæ cœpit constructe; cui Ioannes Grandissonus binos ab vtroque latere arcus adiecit, & è polito saxo testudine vniversam ædem cooperuit. Edmundus Lacy anno 1450. domum Capitularem suis sumptibus extruxit; Decanus vero & Capitulum clausira circa id ipsum tempus. Hinc patet (quod perpendenti mirum videatur) Ecclesiæ huius structuram ab Athelstano Rege cœptam, quingentesimo pòst anno vix perfectam: Quæ tamen eam habet elegantiam & omnium partium symmetriam aptamque inter se proportionem, vt quicunque eam spectarit, ab vno eodemque homine inchoatam primùm ac denique absolutam facile crediderit. Ad Episcopos nunc accedamus Devonienses, qui apud Northtawton primo consederunt (vti diximus) & postea Creditonam ac inde Exoniam migraverunt.

1. EADVLPHVS.

EAdulphus, Hookero (sed perperam) Werstanus, primus Devonienſium Episcopus consecratus (vti suprà retulimus) anno 905. cum annum vnicum sedisset extinctus fertur & in Ecclesia sua sepultus.

2.

2. PVTTA.

PVtta (ſicut anteceſſor) Tawtoniæ ſedem habuit. Credintonam profectus, Regi obſequium exhibiturus; aut (vt nonnulli habent) Vffam inviſurus procuratorem Regium, à famulis Vffæ prædicti in via obtruncatus eſt. Quæ res occaſionem dediſſe putatur, ſedem Creditonam transferendi.

3. EADVLFVS.

EAdulfus Alffij frater, Comitis, vel Ducis (vt volunt) Devonienſis, in Epiſcopũ, huius dioceſis conſecratus, Creditonæ inſtallatus eſt, vbi annos 22. Præſulatum tenuit. Obijt anno 932. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt. Illo ſedente, Edwardus ſenior Rex, contulit ſedi huic manneria tria, videlicet Polton, Celing & Lanwitham, idque (vt habet liber Wintonienſis) *vti ſingulis annis Epiſcopus viſitaret gentem Cornubienſem ad exprimendos eorum errores. Nam antea* (inquit ille) *in quantum potuerunt veritati reſiſtebant, & decretis Apoſtolicis non obediebant.*

4. ETHELGARVS.

SVcceſſit Eadulfo Ethelgarus anno 932. qui cum annos ſediſſet 10. deceſſit & in Eccleſia ſua Creditonenſi fertur humatus.

5. ALGARVS.

ALgarus, annos ſimiliter 10. præfuit & anno 942. vitam cum morte quando commutaſſet, in Eccleſia prædicta tumulatus eſt.

6. ALFWOLDVS.

ALfwoldus (ſecundum Weſtmonaſterienſem) Algaro ſucceſſit, Dunſtani opera Epiſcopus deſignatus anno 952. Sedit annos 20. & anno 972. iuxta anteceſſores ſepultus eſt.

7. ALVVOLFVS.

ALwolfus consecratus anno 927. post nouennium decessit & in Ecclesia sua sepelitur.

8. SIDEMANNVS.

ABbas Monasterij D. Petri Exoniæ successit nomine Sidemannus. Quo sedente, Dani vniuersam Deuoniam necnon & Cornubiam populati, Bodminam & Ecclesiam Cathedralem S. Petroci vna cum ædibus Episcopalibus ibidem incenderunt. Quæ res occasionem dedit, sedem ad S. Germani transferendi; vnde non migrauit, donec Cornubia cum Deuoniâ vnitâ, Exoniæ vtrisque sedes constituta est. Obijt Sidemannus anno 990. & Criditonæ tumulatus est.

9. ALFREDVS.

ALfredus (Diceto Alfricus) Abbas Malmesburiensis, tum proxime consecrat°, vir doctus habebatur & scriptos reliquit libellos duos, *De rebus cœnobii sui*, & *De rerum naturis*. Obijt anno 999. cum sedisset annos 9.

10. ALFWOLDVS.

ALfwoldus, (secundum Dicetum) Alfredo vel Alfrico succedens, prefuit annos 15.

11. EADNOTHVS.

ALfwoldo, Malmesburiensis & Florentius Wig. (scriptores his temporibus vicini) subijciunt Eadnothum, ab Hookero & alijs omissum. Verum quia & in alijs ab eo dissentiunt, eorum Catalogum subiungam.

Eadulphus.
Æthelgarus.
Alfwoldus.
Sidemannus.
Alfricus.
Alfwoldus.
Eadnothus, *al.* Wine.

12.

12. LIVINGVS.

DE Liuingo non ambigitur, quem ex Abbate Tauistokensi Episcopum Creditonensem anno 1032. consecratum, omnes consentiunt. Hic nepos Brithwoldi siue Burwoldi Cornubiensium Episcopi, illo mortuo, præsulatum eius suo coniungendum curauit; nec eo contentus, Wigornienſem etiam assumpsit, & vnus omnes rexit quoad vixit. De illo supra fusius inter Wigornienses.

EPISCOPI EXONIENSES.

1. LEOFRICVS.

EPiscoporum huius dioceſis qui Exoniæ sedem habuerunt, omnium primus extitit Leofricus; vir nobili prosapia in Burgundia natus, nec minus eruditione ac prudentia quam nobilitate clarus, qui Edwardo Confessori ab arcanis, necnon (vt à quibusdam traditur, perperam credo) Angliæ sub eo Cancellarius, Episcopus hic loci constitutus, cathedram Episcopalem à Creditona Exoniam transtulit circa annum Domini 1049. & eodem Rege authore (qui huc vna cum Regina id temporis accesserat) monachos Exonienses Westmonasterium coegit migrare, vt Canonicos eorum loco collocaret. Traditum est memoriæ, Regem ipsum, manu Episcopi dextra prehensa, Regina vero siniſtra, ad thronum illi præparatum deduxisse eum, & ibidem collocasse. Hic postquam prædia multa & priuilegia ab eodem Rege impetrasset; Canonicis suis leges quasdam præscripsit & statuta ordinauit quibus regerentur; ac inter cętera (vt Malmesburiensis) *contra morem Anglorum ad formam Lotharingorum, vno triclinio comederent, vno cubiculo vt cubitarent. Transmissa est huiuscemodi regula* (inquit ille) *ad posteros, quamuis pro luxu temporum nonnulla iam ex parte deciderit. Habentque clerici oeconomum ab Episcopo constitutum, qui eis diatim necessaria victui, annuatim amictui commoda suggerat.* Sic ille. Nostro vero seculo ne vmbra quidem aut vestigium huius institutionis apparet. Nam hodie, ex Canonicis 24. illi qui Residen-

tes appellantur, sibi vnusquisq; domum habet amplam, eaq; laxitate, vt amicos & hospites splendide satis honorificeque (si aliunde suppetant facultates) possint accipere. Hic enimuero præsul cum annos sedisset plus minus 23. è viuis excessit anno 1073. & in cœmiterio humatus, saxo dicitur tectus marmoreo, in loco vbi, Ecclesia postmodum aucta, campanile situm est illud quod meridiem spectat. Qua de re cum Canonicos monuisset bonus ille senex Hookerus (è cuius scriptis plurima me hausisse confiteor quę de hac Ecclesia sum traditurus) monumentum ibidem concinnarunt, quod etiamnum visitur ibidem & præsulis de Ecclesia tam præclare meriti memorię consecrarunt.

2. OSBERNVS.

1074. *Gul.* 1. 9. *Svccessit Leofrico Osbernus* (Malmesburiensem audis) *Regis Gulielmi tempore, natione Normannus, frater Gulielmi præcellentissimi Comitis, in Anglia sub Edwardo Rege liberaliter & domestice conuersatus; quippe qui, cognationem regiam vicino attingeret gradu. Vnde in victualibus & cæteris rebus ad Anglicos mores pronior, parum Normannorum pompam suspiciebat, consuetudines Domini sui Regis Edwardi efferens, & cum per alios exhiberentur, eum assidentibus manu & gestu adgaudens. Ita pro more antiquorum præsulum, veteribus contentus ædificijs, liberalis animo & castus habebatur corpore. Vixit ad quartum annum Regis Henrici. Imminente senio, non paucis annis lumine captus.* Malmesburiensis hactenus. Silentio hic minime duxi prætereundum, Huntindonium alioſq; qui illum sequuti sunt, mentionem facere Galfridi cuiusdam, quem his temporibus Exoniensem volunt (si dijs placet) Episcopum. Ille vero Galfridus quem is dicit res nouas molitum vna cum Odone Cantij Comite alijsque, Constantiensis fuit non Exoniensis Episcopus. Nam Osbernus anno 1074. consecratus, non ante annum 1103. decessit; postquam annos sedisset 30. in Ecclesia sua tumulatus.

3.

3. GVLIELMVS WARELWAST.

GVlielmus Warelwaſt, patria Normannus, qui Gulielmo Vtrique ac deinde Henrico Regibus fuerat à ſacris, vir admodum diſertus ac prudens, & in rebus gerendis dexteritatis eximiæ; poſt multas obitas legationes ac præſertim ad Paſchalem ſecundum Pontificem, dum inter eum & Henricum Regem de Eccleſiarum inueſtituris certamen illud diuturnum agitaretur (de quo pluribus in vita Anſelmi Cantuarienſis) eiuſdem Regis beneficio ad hunc præſulatum euectus eſt & conſecratus vna cum alijs aliquot menſe Auguſto 1107. Hic (vti ſupra monuimus) Eccleſiam ſuam amplificare prim⁹ omniũ aggreſſ⁹ eſt, & pro ea qua valebat apud Regem gratia, impetrauit ab eo hæc manneria, Plimptonã, Bramptonam, & S. Stephani in vrbe Exonienſe ſitum. Bramptonam Eccleſiæ ſuę Canonicis contulit, & illi Decanatui (paulo poſt erecto) adiecerunt. Illud S. Stephani, ſibi ac ſucceſſoribus reſeruauit; quos inde Barones Parlamentarios factos ſomniat Hookerus; quaſi iam inde ab eo tempore quo Parliamenta primũ in Anglia extiterunt, omnes Epiſcopi eiuſdem, eo ipſo quod Epiſcopi fuerint, non fuerint etiam è prę-cipuis Parliamenti membris; & in omni publica adminiſtratione, eorum opera non gererentur pleraque, etiam antea quam vel Comitum, vel Baronum, vel equitum auratorum, vel Parlamentorum vocabula in Anglia ſint audita. Sed quę tunc hauddubie nimia fuerunt, ad nihilum breui redigentur, ſi barbaris quorundam nouitatibus, tanquam Apollinis Pythij oraculis, neceſſario ſemper ſit credendum. Ad Plimptonam quod attinet, condidit in eo cœnobium hic antiſtes Canonicis regularibus: & ingraueſcente ætate oculis captus (ſicut anteceſſor) abdicato præſulatu cum annos ſediſſet 20. Canonicus inter Plimptonenſes ſuos factus, animam paulo poſtea exhalauit, & ibidem iacet ſepultus. Memorabile eſt (ſi verum) quod perhibet de illo Hookerus; luminibus orbum, Romam à Rege Legatum profectum; ac ſimultate inter Pont. atq; Regem orta, pacem prudenter compoſuiſſe, & negotia deniq; omnia ex animi ſententia cõfeciſſe. 1107. *Henr.* 1. 7.

4.

4. ROBERTVS CHICHESTER.

1128. *Henr.* 1. 29. ROBERTUS Chicheſter Decan° Sarisburienſis, anno 1128. conſecrationem accepit, familia ortus nobili (quæ in Comitatu Deuonienſi adhuc floret) & ob pietatem à ſcriptoribus multum celebratur; quam merito iudicet lector, cum (niſi quod in Eccleſiæ ſtructura & ornatu multum pecuniæ impenderit) aliud ab ijs laudatum non videam, quam peregrinationes religionis ergo Romam & neſcio quo ſuſceptas; vnde reuerſus, quod reliquiarum nonnihil ſecum reportare conſueuerit, pro magnifico habetur. Cum annos præfuiſſet 22. diem clauſit extremum, & in Eccleſia ſua ſepultus eſt, idque (vt fas credere) ab auſtrali parte ſummi altaris, vbi tumulum videmus Epiſcopi cuiuſdam. Et Chicheſteri hunc eſſe inde colligo, quia adiunctum habet monumentum, (nempe è regione ianuæ quæ ducit ad palatium Epiſcopale) nobilis cuiuſdam ex Chicheſterorum familia, proyt inſignia in clypeo depicta ſatis demonſtrant.

5. ROBERTVS WARELWAST.

1150. *Steph.* 15. CHicheſtero ſucceſſit vtrobique, & in Decanatu nimirum Sarisburienſi, & Exonienſi Epiſcopatu, Robertus Warelwaſt, Gulielmi Warelwaſt ſupramemorati ex fratre nepos, qui per conſecrationem Epiſcopalibus ſacris initiatus eſt anno 1150. Poſtquam ſediſſet annos plus minus 9. diem clauſit extremum 1159. & Plimptonę iuxta patruum iacet conditus.

6. BARTHOLOMAEVS ISCANVS.

1159. *Hen.* 2. 6. ANno 1161. Bartholomæus, qui, quod in lucem editus eſſet Exoniæ (quæ ciuitas antiquitus Iſca dicitur appellata) Iſcanus eſt cognominatus, in Exonienſem Epiſcopum conſecratus fuit; in vtraque philoſophia, tam humana ſcilicet quam diuina, vir non mediocriter eruditus. Baldwino Abbati Fordenſi, ac poſtea Cantuarienſi Archiepiſcopo, intima familiaritate coniunctus, ab eo itidem magnopere colebatur. Vnde alter alterum immortalitati conſecrans, opera quædam

quædam mutuò ac viciſsim ſibi dedicarunt. Ioannes etiam Sarisburienſis, Carnotenſis Epiſcopi, Epiſtolę aliquot extant ad iſtum conſcriptæ. Quæ vero Bartholomæus ediderit, Balæum ſi placet conſulas. Hominem etiam ſanctum fuiſſe, noſtri perhibent hiſtorici. Viſionem quandam admirabilem ab eo conſpectam, narrat Parkienſis, dum dioceſim viſitaret. Libuiſſe illis hoc credere, ſatis miror, cum inter eos numeretur Epiſcopos, qui Beketti inſolentem peruicaciam inſectati ſunt. Annos cum præfuiſſet 14. è viuis exceſſit. Vbi vero loci obierit, aut tumulatus fuerit, à nemine traditum reperi.

7. IOANNES.

ECcleſiæ Exonienſis Præcentor, & Sarisburienſis Subdecanus, Ioannes, conſecrationem accepit 1186. Dum Eccleſiæ ſtructuræ ſtrenuè incumberet, morte immatura abreptus, 1191. nihil magni potuit præſtare. Sed neq; de mortis aut ſepulturæ eius loco à quoquam quicquam commemoratur. 1186. *Hen.* 2.33.

8. HENRICVS MARSHALL.

HEnricus Martialis, Oxonienſis Academiæ alumnus, Staffordienſis Archidiaconus, & Eboracenſis Decanus, Gulielmi Comitis Mareſcalli frater, in Eccleſiæ Exonienſis Epiſcopum conſecratus eſt per Hubertum Cantuarienſem Archiepiſcopum 1191. Structuram ab anteceſſore inchoatam is perfecit: Et cum ab Albemarlo quodam pretio comparaſſet mannerium de Woodbery vna cum iure patronatus rectoriæ eiuſdem; rectoriam quidem appropriauit, & tam mannerium quam rectoriam vicarijs contulit choralibus, qui ab illo (vti auguror) tum primum ſunt inſtituti, quò in ſacris peragendis, Canonicorum (plerunque abſentium) vices ſupplerent. Deceſsit anno 1206. cum ſediſſet annos 12. & tumulo conditus eſt marmoreo ab aquilonari parte presbyterij. 1191. *Ric.* 1.3.

9.

9. SIMON DE APVLIA.

1206. *Ioan.* 8.

SImon de Apulia, Decanus itidem Eboracensis, anno 1206. consecratur, *eximiæ & prudentiæ & literaturæ vir*, inquit Matth. Westmonasterienſis. Hoc sedente (annq videlicet 1222.) ciuitatem Exoniensem in parochias memorant distributam. Cum sedisset annos 16. circa medium Septembris 1223. vitam cum morte commutauit, & in Ecclesia sua sepultus est.

10. GVLIELMVS BREWER.

1224. *Henr.* 3. 8.

IN ipso festo Paschali tum proxime insequenti, Gulielmus Brewer consecratus est, Gulielmi filius equitis aurati, qui duxerat in vxorem, filiam & hæredum vnam, Gulielmi de Verona Comitis Deuonienſis, cœnobiorum de Tor, Hartland, necnon & aliorum conditoris. Hic vero Gulielmus noster, Henrico tertio Regi ab arcanis consilijs, magna apud eum gratia & authoritate pollebat. Anno 1235. in Germaniam profectus, Isabellam, Regis sororem, Friderico Imperatori matrimonio iungendam, comitatus est. Et paulo postea eundem Imperatorem, qui aduersus Saracenos expeditionem susceperat, ad terram vsque sanctam est sequutus. Reuersus in patriam, Decanum in sua Ecclesia primus instituit; & prædia comparauit, ex quibus 24. Præbendas, Canonicis suis assignaret, vnicuique videlicet 4. libras. Decanatui vero adiunxit (vti antea diximus) Bramptonam, ac deinde etiam Coliton-Rawley. Annos præfuit 19. & anno Christi 1244. defunctus, in presbyterio est tumulatus, non procul à Cathedra Episcopali, & marmoreo lapide contectus.

11. RICHARDVS BLONDY.

1245. *Henr.* 3. 30.

ANno 1245. Richardus Blondy in Episcopum consecratus est; qui mitis ingenij specie socordiam obtegens, ipse otiosus desidere solitus, administrationem rerumque omnium gerendarum laborem ad alios reiecit; Lodeswellum Cancellarium suum, Suttonum Registrarium, Fitzherbertum Officialem, ac Ermeston sigilli custodem. Et hij coniurantes,

tes Episcopo inconsulto, scripta pro libitu confecerunt, quibus ex Ecclesiæ bonis ipsi, post illius mortem possent locupletari. Sed fraude per successorem detecta, pœnitentiam publice coacti sunt in Ecclesia Cathedrali peragere Martij 19. 1267. Consecrationis suæ duodecimo, Christi vero 1257. hic Præsul, vitam cum morte commutauit, & in Ecclesia sua sepultus perhibetur.

12. WALTERVS BRONESCOMB.

ARchidiaconus Surreiensis Walterus Broneſcomb, Episcopalibus sacris initiatus est Martij 10. 1257. patre natus Exoniensi ciue, sed tenuissimæ sortis & ex plebe infima. Hic viso monitus nocturno, Collegium dicitur condidisse Perinnæ in Cornubia, quod Glaseneiensi appellatum, & conditum, prædijs dotauit. Ptochotrophium quoque S. Iohannis Exoniæ construxit intra portam Orientalem, cui contlit villas de Rockesdon & Clist. Nouum porro festum in Ecclesia sua instituit Gabrieli Angelo sacrum, prædijs assignatis vnde sumptus eiusdem possent tolerari. Narrat iam Hookerus, ædificare volentem sibi & successoribus domum apud Clist-Sachfeld, quæ hodie Bishops-Clist appellatur, quasi dicas Clist-Episcoporum; mannerium ibidem, per astutiam nescio quam (vili vt videatur pretio) à possessore comparasse; ac saltu vicino per fallacias Canonicos suos emunxisse, qui Cornish-wood appellatus est. Deerat adhuc patronatus Ecclesiæ vicinæ, quæ hodiè Sowton, tum vero à loci domino Clist-Fomeson nuncupata, à quo hac ratione extorsit. Fraterculum quendam confessorem suum forte fortuna defunctum, iussit in Ecclesia illa (quæ Parochiali erat vicinior) humari. Quod cum Fomesonus non probaret; pompæ funeris per fundos suos traducendæ viam præclusit; quam dum vi aperire Episcopales contendunt, in angusto ponte quo ibi Clist fluuius iungebatur tamdiu certatum, vt fraterculi cadauer in subiectum flumen tandem fuerit præcipitatum. Quam hoc grauiter Episcopus tulerit nescio: grauissime tulisse videri voluisse constat. Miserum siquidem Fomesonũ ita minis illico & terroribus, litibus porro intentatis

1257. *Edw.* 3. 42.

tatis exagitat; vt quod, iuris patronatus concessione, gratiam Episcopalem posset redimere, pulchrè secum actum existimarit. Quæ omnia cum ex animi sententia confeciſſet; ædes illas extruxit pulcherrimas ibidem, quas nunc possident Bedfordienses Comites. Præfuit huic Ecclesiæ annos plus minus 23. & Iulij 22. 1280. decedens, tumulo conditus est alabastrino, elegantissimo sane, Capellam B. Mariæ ingredientibus â dextris sitam, cui inscripti leguntur hij versiculi:

Olim sincerus pater, omni dignus amore
Primus Walterus magno iacet hic in honore.
Edidit hic plura dignissima laude statuta,
Quæ tanquam iura seruant hic omnia tuta.
Atq; hoc Collegium quod Glaseney plebs vocat omnis
Condidit egregium, provoce data sibi somnis.
Quot loca construxit, pietatis quot bona fecit,
Quam sanctam duxit vitam, vox dicere quæ scit?
Laudibus immensis iubilet gens Exoniensis,
Et chorus & turbæ, quod natus in hac fuit vrbe.
Plus si scire velis, festum statuit Gabrielis.
Gaudeat in cœlis igitur pater iste fidelis.

13. PETRVS QVIVIL.

1280. *Edw.* 1. 8. PEtrus Quivil Canonic° Exonienſis in Episcopũ consecratur 4. Idus Nov. 1280. Cantuariæ. Ecclesiæ suæ Præcentoriam, Cancellariatum & Subdecanatum, partim fundavit, partim ab alijs fundatos auxit & dotavit. Ac Præcentoriæ quidem appropriavit rectorias de Chidleigh & Painton: Subdecanatui vero rectoriam de Eglosheil in Cornubia. Cancellario, vt Theologiam vel decretalia Canonicis prælegeret, rectorias assignavit S. Neulini & Stoke-Gabrielis. Ptochotrophium S. Ioannis Exoniæ multum auxit & locupletavit. Deinde cum Canonici, pro choro ea tempestate vterentur Capella B. Mariæ; & navis Ecclesiæ ea pars esset, quam nunc dicimus chorum; fundamenta hic iecit septi transversi (vbi ex vtraque parte ab austro nimirum, itidemq; ab Aquilone campanile surgit speciosum) necnon & navis Ecclesiæ,

Ecclesiæ, quam ad eum locum protendit, vbi nunc est baptisterium, nam reliqua adiecit Grandessonus, prout antea à me commemoratum est. Operi tam egregio vt vltimam manum imponeret non est datum. Consecrationis anno vndecimo Octob. 31. 1292. inaudito mortis genere sublatus interijt. A sirupo quem volebat deglutire intercluso spiritu suffocatus est. In medio Capellæ B. Mariæ sub lapide iacet marmoreo, cui hunc versiculum incisum legi,

Petra tegit Petrum. Nihil officiat sibi tetrum.

Exitum hunc tam infœlicem, pœnam divinitùs immissam, credi volebant Franciscani fraterculi; quam rem paulo altius libet repetere. Walterus Lechlade, qui primus dicitur huius Ecclesię Præcentor, ideo (credo) quia Præcentoriam dotatam primus accepit, ad antelucana sacra mane properans, à sicarijs in ipso claustro Ecclesiæ adiuncto interemptus est. Hanc rem vt cognosceret (annales audi Brutonenses) *ipse Dominus Edwardus Rex & Alienora Regina fuerunt apud Exoniam* (Oxoniam habent nonnulla exemplaria, mendose vt videtur) *& ibidem perendinauerunt per* 15. *dies, & Alfridum Maiorem illius ciuitatis & alios quatuor fecit pendere, & Ioannem Picot incarceranit propter mortem magistri Walteri Lechlade, &c.* Tum per pacta inter cives & Ecclesiasticos huius rei occasione, Rege authore inita in festo Annunciationis, 1286. potestas data est Canonicis, Ecclesiæ suæ præcinctum muris ac portis contra vim consimilem muniendi. Interea vero dum hic loci Rex hæreret; Franciscani (qui Comitem Herefordensem hospitio excipiebant) agunt per illum apud Regem, vt commodiorem sedem illis ab Episcopo impetraret. Id quod se facturum, Episcopum promisisse, Franciscani asserebant. Deodatus igitur Guardianus illorum, de loco sibi prospexerat, & omnia iam cœperat ad migrationem parare, cum mutatam Episcopo sententiam nunciatum est. Dominicani ea tempestate, Franciscanorum tum nuper exortorum gloriæ multum invidebant, quam suis luminibus, plurimum officere perspexerant. Quapropter Petrus Kenefeld ex Dominicanorum sodalitio, qui Episcopo erat à confessionibus, monere eum non destitit, quanta inconmoda inde essent

sent proventura, si in sinu serpentem huiusmodi foverent. Sineret potius ibi permanere vbi iam consederant, quam in sua prædia illos recipiendo, tot sibi dominos imponeret, privilegijs mox sexcentis à Papa muniendos & armandos, vt suis rebus frui vtiq; per illos iam posthac haud licitum sit futurum. Quibus rationibus adductus, adeo omnem eiusce rei mentionem aversatus est, vt per Walterum Winburn vnum ex Iustitiarijs Regijs, de pollicitatione sua ante biennium Regi (vt asserebat) facta, interpellatus; & promisisse inficias iret, & diris se devoveret, sibi (si vnquam illis ea in re morem gereret) hanc pestem imprecatus, vt eo ipso die suffocatus periret. Vix biduum aut triduum interceserat, quando in ipsa vigilia festi D. Francisci, casu tam mirabili, è medio sublatus interijt. Sic illi, mea quidem sententia parum probabiliter. Quis enim crediderit, Episcopum, virum (vt constat) grauissimum prudentissimumque, vel negare ausum quod Regi in re tantilla promisisset; vel ea fuisse animi levitate, vt execratione huiusmodi & ab Episcopali gravitate alieniissima se obstringeret? Nisi homines istos putarem viros ab initio bonos plerunque fuisse, zelum habentes etsi non secundum scientiam; existimassem potius, veneno rapido illorum machinatione extinctum, vt simul amoliri possent Episcopum illorum commodis non nimium studentem, & sectæ suæ existimationem, interitu illius huiusmodi conciliare. Certe Iesuitæ, qui non minori sanctitatis fama quam Franciscani, sub institutionis initia inclaruerant; quod rebus suis conducere existimarint, à nullo scelere vel immanissimo sibi temperandum censent. Quod cum infinitis exemplis posset comprobari, clarissime patet ex coniuratione Pulveraria, quæ exaruisset in herba, nisi tam horrendi facinoris (si non authores) certe laudatores extitissent, aliquot istius tam sanctę societatis patres.

14. THOMAS BVTTON.

1293. *Edw.* 1. 22. ANno tum proxime sequenti, Quivillo defuncto sufficitur Thomas Buttonus, Wellensis Decanus, per Ioannem Romanum Eboracensem Archiepiscopum (Cantuarien-

si

ensi sede vacante) consecratus. De quo aliud non traditur memoratu dignum, nisi quod cœptam ab antecessore suo structuram studiosissime perficiendam curaverit. Obijt Sept. 21. 1307. & ante summum altare iacet humatus sub marmore laminis æreis affabrè ornato.

15. WALTERVS STAPLEDON.

WAlterus Stapledonus, vir doctus & prudens, nobiliq; ortus prosapia, consecratus est in Episcopum Exonienſem Martij 18. 1307. Quæ de inthronisatione eius apud Hookerum habentur, ego etiam quid ni apponam? Ad portam civitatis Orientalem, descendit ex equo, & pedes ad Ecclesiam suam profectus est, latus illi tegentibus duobus non infimæ notæ nobilibus; & præeunte Hugone Courtneyo Equite aurato Seneschallo suo, via etiam qua erat incedendum, panno nigri coloris constrata. Ad portam Cœmiterij quæ lata nominatur, à Canonicis & Vicarijs choralibus, sacris vestibus indutis, excipitur; qui hymno Ambrosiano inter eundum decantato, ad Ecclesiam novum Præsulem deducunt, & in Cathedra Episcopali ritu solenni ac vsitato collocant. Quibus rebus peractis, ad convivium properatur, magno nobilium & ingenuæ plebis numero apparatum, tanto sumptu, vt annuus Episcopatus census, in eo feratur impensus. Sub Edwardo secundo magna hic gratia & authoritate floruit, in numerum primum ascitus illorum qui Regi ab arcanis erant consilijs, ac deinde Angliæ Thesaurarius constitutus. In legationibus porro & alijs magni momenti negotijs, illius opera Rex plurimum vsus est. Anno 1326. Legatus ad Gallū missus est vna cum Regina (quę Gallo soror extitit) vt pacem inter principes conciliarent. Qua re ex animi sententia confecta, in patriam Stapeldonus reversus est, relicta cum fratre suo Regina, vt alia quædam negotia à marito Rege sibi commissa procuraret. Illa vero, mulier sceleſtissima, siue quod maritum fastidiret, siue pertæsa insolentiæ Spenserorum & aliorum qui apud illum plurimum poterant; decreverat iamdudum, si quo pacto id posset efficere, maritum è solio regni deturbatum in ordinem redigere,

1307. *Edw.* 2. 1.

redigere, & filium Edwardum impuberem adhuc in patris loco collocare, penes quem nomen quidem regium esset futurum, potestas vero apud ipsam, vt pueri Regis matrem. Quare Stapeldonum postquam fuisset amolita, quem ea animi præditum constantia satis cognoverat, vt à fidelitate Principi debita, ad tam scelerata consilia allici, aut impelli posse desperaret: ad cogitata exequendum sedulo incumbit, quæ denique omnia effecit etiam ac perpetravit ad æternam nominis infamiam. Interea vero dum hæc gererentur, contigit, Regem Bristoliam proficiscentem, quod turbarum nonnihil ingruere inaudisset, Civitatis Londinensis tutelam, Exoniensis Episcopi Stapeldoni fidei committere. Qui cum nunciatum esset, Reginam cum copijs magnis ad vrbem occupandam properare; Prætorem iubet portarum claues sibi exhibere. Londinenses (qui Reginæ partibus studebant) ea re audita; in præsulem gravissimum impetum fecerunt, & cum magno tumultu in vicum ciuitatis præcipuum quem Chepsidam appellamus, violenter pertractum, securi percusserunt ibidem, vna cum Richardo Stapeldon Equite aurato fratre suo & alijs aliquot nonnullis. Cadaver cæsi ad Episcoporum Exoniensium ædes prope Thamesim extructas (quę nunc sunt Comitum Essexiensium) deportatum & arena obrutum est iuxta ripam fluminis, ideo forsitan, vt sic occultatum, ludibrijs & contumeliæ ab irata plebe inferendæ subtraheretur. Hunc exitum habuit illustrissimus antistes; sic vitam, illorum opera amisit, quos præcipue decuisset proprium sanguinem fundere in illius causæ propugnatione ob quam ipsum per summam crudelitatem nece indignissima affecerunt. Illi vero (Regina dico & Princeps filius eius) vtrum ordinis Episcopalis reverentia; an quod credi vellent, se invitis cædem patratam; aut sceleris conscientia ad pœnitentiam fortè inclinati; laniatum corpus effodi & Exoniam deportatum, exequijs magnificentissimis honorari præceperunt. Tumulo conditus est, ex polito lapide, haud nimium pulchro, qui ab Aquilonari parte summi altaris situs cernitur; & frater necis consors è regione, in muro Ecclesiæ Septentrionali. Octob. 5. 1326. obtruncatus, & Exoniæ Martij 28.

28. sequenti humatus est. Anno interim 1316. collegium pulchrum hercle ac nitidum bonarum liberarum studiosis Oxoniæ condidit ac dotauit, quod Gulielmi Peters summi Secretarij egregia liberalitate, me puero, tam ædificijs quam prædijs & studiosorum numero vehementer auctum est. Neque vero hoc contentus, ædificium construxit aliud Episcopus prędictus collegio suo vicinum, collegij æmulum, quod aula Ceruina appellatur, & multis qui bonis literis ibidem dant operam hospitia prębet. Collegium vero, Exonienſe hodie vulgo appellatur, nescio an à fundatore ipso indito nominę. Silentio deinde prætereundum non est, Ptochotrophio S. Ioannis Exoniæ, vt pueros aliquot tenuiores aleret, multa contulisse, ac inter alia, rectoriam de Ernscomb appropriasse.

16. IACOBVS BARKLEY.

IAcobus Barkleius, nobilissima ortus prosapia, è familia nempe antiquissima Baronum de Barkley, ad Isabellæ Reginæ mandatum, interempti Stapeldoni in successorem consecratus est, Martij 15. 1326. per Walterum Cantuariensem Archiepiscopum, idque (quod fortassis mirere) Papa inconsulto. Quam rem ille tulit grauissime, & (ô tempora) Archiepiscopum eam ob causam ita conuitijs proscidit, ac minis tam atrocibus terruit, vt homo pusillanimis, metu animique ægritudine contabescens, breui postea interierit. Neque vero multum superfuit nouus Episcopus, qui ijsdem victus terroribus, morti porro succubuit Iunij 24. sequenti. Homo (vt videtur) haud nimium fortis, pius tamen ac prudens habitus est. In Ecclesia sua quidam perhibent sepultũ; alijs contra asserentibus, Exoniam nunquam eum vel viuum vel mortuum peruenisse. 1326. *Edw.* 3. 1.

17. IOANNES GRANDESSONVS.

REge annuente, eligitur ab Exonienſibus Canonicis vt Barkleio succedat, Ioannes Godlei', Ecclesiæ suę Concanonicus & Wellensis Decanus. Quæ electio, (sicuti comperi) regio assensu tam post electionem celebratam, quam antea, firmata est. Ioannes tamen Grandessonus, in Italia 1327. *Edw.* 3. 1.

tum degens quando de Barkleij obitu & Godleij electione nunciatum est; rerum suarum tam nauiter potuit satagere, vti & irritam Godleij electionem pronunciari, sibique à Pontifice Episcopatum Exonienſem per prouisionem conferri curauerit; adeo vt, consecrationem etiam in curia Romana susceperit Octobris 18. 1327. Ortus dicitur è familia Burgundiæ Ducum, patre Gilberto, qui primus ex illa stirpe in Angliam veniens, Henrici Comitis Lancastrensis opera, Sibillam duxit vxorem, filiam & hæredum vnam Ioannis Baronis Tregosij, ex qua prę̃ter quatuor filias, filios sustulit quinq;, interq; eos hunc Episcopum, qui Ashpertonę natus est in Comitatu Herefordensi. *Ab ipso pubertatis ano in bonis literis educatus* (inquit Balæus) *magnum sui seculi, siue religionem quis spectet, siue eruditionem, decus fuisse dicitur. Fuit aulæ cultor non infimus, & Regi Edwardo à sacellis, quandoque etiam in arduis rebus à consilys. Orator habebatur animosior quam facundior, licet multis in locis nec lucido rerum ordine, nec ipsa destitutus sit facundia.* Ex libris quos edidit, enumerat Balęus, vitas sanctorum & Conciones; Hookerus porro Pontificales maiores, ac itidem Minores; qui etiam perhibet, Ioannem 22. Papam, illius opera in multis legationib⁹ vsum, ad Imperatorem, Galliæque Hispaniæ & Angliæ Reges. Ab hoc nostro, Archidiaconatu Nottinghamensi honestatus est, ascitus etiam inter eos qui sibi essent ab arcanis consilijs. Et exorta tum postea nescio qua de re inter Regem & Clementem 6. Pontificem simultate; in Galliam missus à Rege (vbi Pontifices tunc temporis degebant) in gratiam eos sibi mutuo reduxit. Hoc anno 1343. Reuersus in patriam, animum adiecit illico ad structuram Ecclesiæ suę. Nauis eiusdem (cuius fundamenta iecerat Petrus Quiuillus) breuior visa quam par erat, aliquid habebat deformitatis. Quapropter, duas adhuc columnas ex marmore solido (quales cæteræ) addidit, & occidentalem partem clausit muro eximij operis, inferta eidem capellula, in qua sibi monumentum parauit, nuper (quo casu nescio) destructum. Deinde, sumptu ingenti, totius Ecclesiæ laquear fornice texit arcuato eoque pulcherrimo; & sic Ecclesiam suam talem reddidit, vt

ampli-

amplitudine, splendore magnificentia, pauciſſimis cedat à me hactenus viſis. Tum, vt ſtructuræ ornatus reſponderet; liberalitate vix credēda, vaſa eidem cōtulit aurea ac argentea, libros & aliam ſacrā ſupellectilem, copiâ immenſâ, immenſi pretij. Sed neq; hic ſtetit hominis munificentia. Collegiū condidit monachis atratis Otereiæ; & prædijs locupletauit tam amplis, vt ſuppreſsionis tempore, numeraret in cenſu annuo pluſquā trecentas libras. Vicarijs choralib⁹ Eccleſiæ ſuę, necnon collegio de Glaſeney à Waltero Bronſcomb fundato, plurima contulit. Ædes magnificas Taintonę conſtruxit, & ſupellectile abunde inſtruxit, atq; ita inſtructā ſucceſſoribus reliquit, *vt haberent Epiſcopi* (ſic loquitur in teſtamento ſuo) *vbi caput ſuum reclinarent, ſi forte in manum Regis eorum temporalia caperentur*. Antequam moreretur, teſtamentum condidit; in quo tantam pecuniam legauit, Imperatori, Regi, Reginę, Archiepiſcopo, Epiſcopis, Collegijs & Eccleſijs; vt qui ſtructuras eius ſpectauerit, & viuentis donationes, ne gazam quidem regiam tantæ munificentię ſuffecturam iure quis exiſtimarit. Sed ad hæc perpetranda, duę illi res facultatem tribuerunt. Ac primum quidem parſimonia; quam ſic coluit, vt equis famuliſq; pauciſſimis contentus; conuiuia opipera & exteriorem omnem pompam luxumq; deuitaret. Hac itaq; ratione pecuniam acquiſitam ſeruauit; verum vt acquireret, aliunde oportuit eum inſtructum fuiſſe quam à cenſu Epiſcopatus; qui quamvis ea tempeſtate ampliſſimus eſſet, tamen à multis alijs ſuperabatur opulentia, cum inter omnes omnium Eccleſiarum Epiſcopos, pauciſſimi reperiantur, qui plura & præſtiterint viuentes & morituri legauerint. Eccum tibi igitur tantæ munificentiæ fontem. Decerni à Pontifice curauit, vt omnes per dioceſin ſuam Eccleſiaſtici ordinis morituri, opes (ſi quas poſſiderent) ſuo arbitrio in pios vſus impendendas vniuerſas relinquerent. Exceſſit è viuis Iulij 15. 1369. cum Epiſcopus huic Eccleſiæ præfuiſſet annos 42. & in capella à me ſupra memorata conditus eſt, ſine vlla (provt ipſe mandauerat) funeris pompa elat⁹; lugubri veſte, ne vlli quidem famulorū aut propinquorum conceſſa. Quomodo Mephamo Archiepiſcopo, dioceſin ſuam viſitatu-

ro reſtiterit, & vim parantem, armata manu ac vi repulerit, in hiſtoria dicti Mephami ſupra enarrauimus.

18. THOMAS BRENTINGHAM.

1370. *Edw.*3. 44. REgis in Picardia Quęſtor ſiue Theſaurarius Thomas Brentingamus, vno eodemq; tempore, à Canonicis tam Herefordenſibus quam Exonienſibus in Epiſcopum poſtulatus eſt, ſimul nimirum vacantibus ibidem vtriſq; Eccleſijs. Ac Exonienſem quidem accepit, ad eamq; conſecratus eſt Martij 31. 1370. Poſtea (anno videlicet ſecundo Richardi ſecundi) Theſaurarius Anglię conſtitutus, eo munere functus eſt ad duodecimum eiuſdem; quando exauthoratus, poſt biennium reſtitutus eſt, ſed proximo deinde anno iterum amotus. Vir magna prudentia & eruditione (vt illa ferebant tempora) non vulgari prædituſ, magnaque in rebus gerendis dexteritate, in certamine tamen quod habuit cum Courtneio Cantuarienſi Archiepiſcopo ſuccubuit, provt in vita eiuſdem Courtneij ſupra retulimus. Vicariorum choralium collegio multa contulit, & ipſum collegium (nitidum ſane, cum Wellenſi tamen non conferendum) totum (ni fallor) conſtruxit. Eccleſiæ porro ſuæ tam in ſtructuris quibuſdam, quam ornamentis quæ contulit eidem, beneficus fuiſſe perhibetur. Cum annos ſediſſet 24. Cliſtæ deceſſit Dec. 3. 1394. & ab aquilonari parte nauis Eccleſiæ tumulatus eſt in capellula, inter duas columnas ibidem ſita.

19. EDMVNDVS STAFFORD.

1395. *Ric.*2. 19. EDmundus Stafford, Radulphi Staffordiæ Comitis frater, in Epiſcopũ Exonienſem conſecratus eſt Iunij 20. 1395. Sub Regibus Ricardo 2. & Henrico 4. Cancellarij munere functus eſt. Numero ſociorum in collegio Exonienſi (cui nomen illud ab eo inditum nonnulli perhibent, cum antea Hoſpitium Stapeldonenſe diceretur) duos nouos adiecit, & prædia contulit quibus alerentur: Ac in ſtatutis eiuſdem multa mutauit. Prefuit huic Eccleſiæ annos 24. & Septembris 4. decedens 1419. tumulo conditus eſt alabaſtrino quod ingredientibus capellam B. Mariæ à ſiniſtra ſitum eſt.

20. IOANNES KETERICH.

IOannes Keterich, Episcopus primum Meneuensis, ac deinde Lichfeldensis, Exoniam inde translatus, Staffordo succesit. Id quod mihi multimodis constat, quanquam apud Hookerum nullam eius repperi mentionem. Tempore sane prę fuit perquam exiguo.

21. IOANNES CARY.

IOannes Cary, qui translato Keterichio in Ecclesia Lichfeldensi nuperrime successerat, Florẽtiæ adhuc hærebat (vbi Pontifex Martin⁹ quintus tum degebat) quando de Keterici morte nunciatum est. Voluit ei succedere & succesit certe, non solum Lichfeldiæ, sed Exonię etiam, imo & in breuitate temporis quo Exonię præfuit. Florentiæ siquidem mortem obijt, priusquam se posset inde expedire, ibique iacet tumulatus. 1419. *Hen.* 5. 7.

22. EDMVNDVS LACY.

EDmundus Lacy S. Theologię Doctor, Herefordensis Episcopus & collegij Vniuersitatis in Academia Oxoniensi alumnus, huc translatus est sub initium anni 1420. Magna vir pietate, verum adulatorum blanditijs (vt Hookerus habet) multum obnoxius. Inter eum & ciues Exonienses, de libertatibus Ecclesię sue, accerrimę contentiones extiterunt, quę tandem sopitę ac cõpositę sunt. Erga Vicarios chorales beneficentia eius prædicatur. Et domum porro Capitularem construxit iuxta claustra. Ædificium elegans & speciosum. Sedit annos 35. & anno 1455. ab hac luce subtractus, tumulatus est in aquilonari pariete presbyterij, tumulo conditus marmoreo, vbi miracula nescio quę olim patrata, ac illius sanctitati ascribenda, plebem imperitam credidisse, perhibent. 1420. *Henr.* 5. 8.

23. GEORGIVS NEVILL.

GEorgius Neuillus Nouembris 26. 1455. consecratus est, magni illius Warwicensis Comitis frater, cuius opera 1455. *Henr.* 6. 34.

Edwardus quartus regni ſolium conſcendit. Martij 4. 1460. poſt ſolennem proceſſionem, ad crucem Paulinam habuit concionem, vbi Edwardi prędicti ius ac titulum ad regnum Anglię, rationibus vndiquaq; conquiſitis aſtruxit & firmauit. Qua finita concione, Edwardus, Procerum & Pręſulum magna caterua comitatus, Weſtmonaſterium profectus eſt, & ibi omnium pręſentium vnanimi conſcenſu Rex conſtitutus. Domum Capitularem ab anteceſſore non plane abſolutum, perfecit; & cum decem annos hic pręfuiſſet, ad Archiepiſcopatum Eboracenſem tranſlatus eſt.

24. IOANNES BOOTHE.

1466. *Edw.* 4.6. IOannes Boothus Legum Baccalaureus, conſecratus eſt Febr. 20. 1466. Munus ſibi commiſſum laudate dicitur adminiſtraſſe, & Cathedram Epiſcopalem in Eccleſia ſua fabricari curaſſe, opere tam exquiſito, vt parem illi nulla totius Angliæ Eccleſia (me iudice) poſſit oſtendere. Tumultus bellicos declinans, ad ædes quaſdam ſuas ſe recepit apud Horſley in Hantonienſi comitatu, ibique deceſſit April. 1. 1478. & in Eccleſia S. Clementis Londini humatus eſt.

25. PETRVS COVRTNEYVS.

1477. *Edw.* 4.17. EX nobiliſsima Courtneiorum familia oriundus, Petrus Courtneius Exonienſis Archidiaconus, conſecratus eſt menſe Nouembri in capella S. Stephani Weſtmonaſterij. Anno conſecrationis nono, Wintoniam hinc tranſlatus eſt.

26. RICHARDVS FOX.

1486. *Henr.* 7.2. SVcceſsit Richardus Foxus, qui poſtquam hic loci 6. annos ſediſſet, ad Eccleſiam Bathonenſem & Wellenſem tranſlatus eſt, ac inde poſtea Wintoniam.

27. OLIVERVS KING.

1492. *Henr.* 7.8. MEnſe Februarij 1492. Oliuerus King ad huius Eccleſiæ præſulatum conſecratus eſt. Foxo tam in Eccleſia Bathonenſi ac Wellenſi ſucceſsit quam iſta, cum ſediſſet annos 3.

28.

28. RICHARDVS REDMAN.

ANno 1495. Richardus Redman S. Theologiæ Doctor, Episcopus Assauensis ad hanc Ecclesiam translatus est, & hinc ād Eliensem, mense Septembri 1501. 1495. *Henr.* 7. 11.

29. IOANNES ARVNDELL.

IOannes Arundellus, Couentrensis & Lichfeldensis Episcopus (qui ex nobili Arundellorū de Lanhern in comitatu Cornubiæ familia genus duxit) huc anno 1501. translatus, obijt Londini Martij 15. 1503. & in Ecclesia S. Clementis tumulo conditus est marmoreo æreis laminis ornato ab Australi parte summi Altaris. 1501. *Henr.* 7. 17.

30. HVGO OLDHAM.

HVgo Oldhamus S. Theologiæ Doctor, Cantabrigiensis Academiæ alumnus, Margaretæ Richmundiæ Comitissæ (cui fuerat à sacris) opera, Ecclesiæ huius præsulatum tunc adeptus est. Homo (vt ferunt) pietate laudatior quam doctrina, & verbis paulo asperior, quanquam moribus satis benignus. De libertatibus Ecclesiæ suæ, multa illi fuere certamina cum Abbate Taueſtokensi; quocum dum pertinacius contendit, nec decretis Curiæ Romanæ minus iustis (vt putabat) in Abbatis gratiam perlatis, vult obtemperare; paulo ante mortem excommunicatus est, ac nondum absolutus diem obijt, Iunij 25. 1519. Interea vero, Vicarijs suis Choralibus multum fuit beneficus, quibus communem instituit mensam, ac vt simul victum sumerent ordinauit: atq; ad eam rem vt sumptus suppeterent, prædia nonnulla contulit illis, & rectoriam de Cornwood appropriauit. Deinde scholam publicam pueris erudiendis Mancestriæ fundauit, ac latifundia assignauit ad alimoniam Didascali. Exoniense Collegium à Stapeldono conditum, tam ædificijs quam redditibus augere, erat illi in animo; donec in gratiam Atkini nescio cuius literis perscriptis, quibus vt in numerū sociorum ascriberetur flagitauit, repulsam passus, grauiter id ferens, liberalitatis cursum alio direxit, & Foxum Wintoniensem. 1504. *Henr.* 7. 20.

Wintonienſem Epiſcopum (qui id temporis Collegium Corporis Chriſti Oxoniæ condere aggreſſus eſt) tanta iuuit pecunia, vt illius Collegij, poſt fundatorem, benefactorum præcipuus appelletur. Iacet tumulatus in Capella à ſe dum viueret extructa, in Auſtrali parte Eccleſiæ, paulo ſupra ſummum Altare, vbi monumentum habet in ipſo capellæ pariete ſitum, ſatis elegans, adiecta etiam imagine eius ad viuum depicta.

31. IOANNES VOYSEY, *al:* HARMAN.

1520. *Henr.* 8. 22. HEnrici 8. Regis opera, Ioannes Voyſeius, aliter dictus Harmannus, Legum Doctor, Capellæ Regiæ Decanus, & Magdalenẽſis Collegij Oxoniæ alumnus, Oldamo in hoc præſulatu ſucceſſor deſignatus eſt, & conſecratus Decemb. 6. 1519. Homo cui nec eruditio deerat, nec prudentia; morum porro comitate inſignis perhibetur. Ob quas virtutes Principi charus, plurimas legationes obiuit; Mariæ, vnicæ Regis filiæ rector datus eſt; & Walliæ præſes conſtitutus. Poſtquam annos ferme 30. munus ſibi demandatum (niſi quod ſuperſtitionibus Papiſticis addictior, reformationi Eccleſiæ pro virili reſtitit) non illaudate obijſſet; Eccleſiam à ſacrilegis diripi paſſim ac lacerari videns ac omnia iam peſſum itura exiſtimans; prædia ad ſedem ſuam ſpectantia, partim donauit aulicis, partim vendidit, partim elocauit, idque pretio viliſſimo, & in annos plurimos, centum puta aut neſcio quot plures. Hinc factum eſt, vt ex mannerijs duobus ac viginti, ad hunc Epiſcopatum ab antiquo ſpectantibus, ſuperſint hodie vix ſeptem vel octo ex deterrimis, eaque ſic vt retulimus elocata, & annuis penſionibus neſcio quot onerata. Ex ædibus deinde Epiſcopalibus 14. ſuppellectile pretioſa affatim inſtructis, vnas duntaxat reliquit, omni ſupellectile vacuas & nudatas. Sic vt, Epiſcopatus iſte inter opulẽtiſſimos Angliæ hactenus numeratus, inter tenuiſſimos hodie idque iure cenſeatur. Perpetrato hoc tam nefando ſacrilegio; ſiue quod Eccleſiam ſic vaſtatã & dilaniatam puderet aſpicere; ſiue quod in Eccleſiæ reformatione tum cœpta, nihil vellet ipſe facere; ſiue denique patrij ſoli ductus cupiditate;

ditate; in comitatū obijt Staffordienſem, & Suttonæ-Colfillorum vbi natus eſt reliquam ætatem tranſigere decreuit. Magno illic ſed irrito molimine, apud Suttonenſes ſuos, pannificij quodam genus inſtituit, leuidenſarum nempe confectionem, quas Carſeyas nuncupamus, nec aliunde fere proueniunt niſi è comitatu Deuonienſi & regionibus Exoniæ vicinis. Siue quod verum ſit illud Poetæ,

——*Non omnis fert omnia tellus*;

Siue Deo viſum non fuerit conatui aſpirare, cui initium dederit ſacrilegium tam nefandum; Suttonenſes certe hoc artificium, tanquam parum quæſtuoſum ſtatim neglexerunt. Cæterum non multo poſt acceſſum eius in patriam, in diuerſis Angliæ regionibus (ac Deuonia præſertim) tumultuari cœptū à ruſticis; qui ſeditione excitata, religionis ritus querebantur mutatos; & auitos reſtitui, nuper introductos aboleri, magna cum ferocia poſtulabant. Ab iſtis Exonienſis vrbs obſeſſa, & à ciuibus fortiter quidem ſed ægre tamen defenſa, donec Regij exercitus aduentu, ſoluta eſt obſidio, poſtquam triplici clade ſeditioſi fracti, profligati, & vel cæſi vel capti ſunt fere vniuerſi. Epiſcopo, tanquam data opera tam procul abſenti, eiuſque vel ſocordiæ vel malitiæ hæc ſeditio imputatur. Quapropter, ne incommodo locus relinquatur conſimili, abdicare iubetur. Id quod ille fecit non grauate, qui ex diuendito ſacro patrimonio grandem pecuniam coegerat, & ſibi quoad viueret prædiorum venditorum redditus reſeruarat. Exauthorato tum ſuffectus eſt (de quo mox plura) Milo Couerdalus, ſed auibus parum fauſtis. Nam biennio nondum tranſacto à conſecratione, Mariâ regno potitâ, in exilium eiectus eſt, & Voyſeius reſtitutus. Qui Exoniam protinus accedens; in Pontificijs ritibus reſtaurandis ibidem, omnem adhibet diligentiam. Tamen loci cito pertæſus, ad Suttonam ſuam quam potuit celerrime reuerſus eſt; ibique tandem anno 1555. grandæuus interijt, cum poſt conſecrationem vixiſſet annos 36.

32. MILO COVERDALVS.

1551. *Edw.6.5.* IS, de quo supra fecimus mentionem, Milo Couerdalus, ordinis Augustiniani monachus quandoque (è comitatu Eboracensi oriundus, Theologiæ Doctor Tubingæ in Germania creatus, sed Cantabrigiæ incorporatus) sacratus est in Episcopum Exoniensem Augusti 30. 1551. & post biennium (sicuti retulimus) eiectus, ac in carcerē coniectus; vnde non potuit liberari, donec accuratis Danorum Regis precibus, è flammis ereptus, præclari muneris loco impetrauit vt in exilium pelleretur. Elizabethâ regnum adeptâ, in patriam quidem reuersus est; sedem vero relictam repetere non curauit. Londini grandæuus decessit, & in Parochiali Ecclesia S. Bartholomæi, sepulturæ est traditus.

33. IACOBVS TVRBERVILL.

1556. *Mariæ.4.* VOyseio defuncto, successor à Maria Regina designatur Iacobus Turberuillus (qui Monachus quandoque extiterat) quique nobili ortus familia & in Collegio Wiccamico Oxoniæ educatus, consecrationem accepit anno 1556. Hic, vt Ecclesiam per antecessorem vastatam aliquatenus restauraret, nullum non mouit lapidem. Et à Maria certe Regina impetrauit mannerium Creditonense; quod tamen me Canonico, sed concessioni assensum minime prębente, iterum ab Ecclesia alienatum est. Maria post biennium extincta, vna cum cęteris sui ordinis exauthoratus est, & cum per multos annos priuatus vixisset, in summa libertate defunctus.

34. GVLIELMVS ALLEY.

1560. *Eliz.3.* GVlielmus Alleius S. Theologiæ Doctor, & eiusdem in Ecclesia Paulina Prælector, qui multa edidit volumina lingua Anglicana conscripta, & Collegij Regij Cantabrigiæ socius fuerat, consecratus est, in Turberuilli exauthorati successorem Iulij 14. 1560. Obijt anno 1570. & marmore tectus prægrandi, sepultus iacet in medio fere Presbyterij non procul à Woltono.

35.

35. GVLIELMVS BRADBRIDGE.

GVlielmus Bradbridgius S. Theologiæ Doctor, Sarisburiensis Decanus, in Magdalenensi Collegio Oxoniæ educatus, consecrationem accepit Martij 18. 1570. Repentina morte oppressus expirauit Newtoniæ Ferreriorum Iun. 27. 1578. & ab Aquilonari parte Presbyterij tumulo conditus est è polito saxo non ineleganti, quem posuit illi nepos ex sorore (nouerca mea) Gulielmus Marston Legum Doctor, Exoniensis Ecclesię Præcentor, quem amicum summum & optime de me meritum, gratitudinis ergo libenter commemoro. 1470. *Eliz.* 13.

36. IOANNES WOOLTON.

BRadbrigio successit, fœliciſſimæ memoriæ, mihique semper recolendæ, socer meus amantissimus Ioannes Wooltonus, Ecclesiæ Exonienſis Canonicus Residensarius, sub initium Augusti consecratus 1579. qui Wiggenæ natus est in comitatu Lancastrensi, parentibus honestis, sed nobiliori matre. Postquam Oxoniæ paucos annos bonarum literarum studio operam nauasset; auunculum suum ter venerandum Alexandrum Nowellum (qui postea per annos 42. Ecclesiæ Paulinæ fuit Decanus) in Germaniã comitatus est; vbi delitescentes, Marianarum persecutionum procellas declinarunt, donec Elizabetha rerum potita Angliæ suæ serenitatem restituit. Incidit Wooltonus in tempora nouatorum factionibus valde turbulenta; summorum procerum paucis existentibus, qui hoc genus hominum, politiam Ecclesiasticam aperte acerrimeque oppugnans, non propugnaret, foueret ac tueretur: vt difficillimum fuerit, summæque prudentiæ opus, & officio non deesse, & apud præpotentes offensam non incurrere. Neque vero negandum est, aduersę factionis hominibus inuisum eum fuisse; sed ita, vt post obitum cessante liuore, ęgre quisquam reperiatur qui apud omnes hominum ordines desiderium sui maius reliquerit. Nondum sexagenarius, asthmaticus obijt Martij 13. 1593. cum vix duabus ante migrationem horis, de rebus 1579. *Eliz.* 22.

bus grauissimis literas dictasset prudentiã redolentes ac pietatem valentis ac vigentis. Quo tempore admonitus vt valetudinis rationem haberet; à Vespasiano mutuatus dictum illud tam celebratum (sed Episcopo fortassis quam Imperatori conuenientius) respondit, *Oportere Episcopum stantem mori*: Et contigit certe paulo postea vt per cubiculum incedens, inter manus subleuantium collapsus, pene priusquam terram attingeret, expiraret. Humatus est ab Australi parte presbyterij, prope locum, vbi primogeniti pietate, monumentum lapide Lydio coronatum, & illius memoriæ consecratum videmus.

37. GERVASIVS BABINGTON.

1594. *Eliz.* 37. EPiscopus Landauensis Geruasius Babingtonus, S. Theologiæ Doctor, & olim Collegij S. Trinitatis Cantabrigiæ socius, post annuam vacationem huc translatus est mense Februario 1594. & hinc Wigorniam Octob. 4. 1597.

38. GVLIELMVS COTTON.

1598. *Eliz.* 40. GVlielmus Cottonus S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Lewensis, & Ecclesiæ Paulinæ Canonicus Residensarius, in Ciuitate Londinensi natus, & in Collegio Reginæ Cantabrigiæ educatus, consecratus est in Episcopum huius Ecclesiæ vna cum Sarisburiensi & Bangorensi Nouembris 12. 1598. Huius animositate ac solertia, periculum à nouatoribus non leue, olim memini depulsum, quando propter temporum mutationem spe factiosi æstuantes, nescio quid præstituri videbantur, nisi conatibus illorum vir cordatus fortiter restitisset.

Hic Episcopatus secundum æstimationem recentiorem Edwardi sexti tempore initam, valet libris 500. *Et tamen ad ingressum noui præsulis, Pontifici pendere consueuit, ducatorum sex millia.*

DE

DE EPISCOPIS NORWICENSIBVS.

ORrientalium Saxonum Rege Corpwaldo defuncto, Sigebertus (quem ille in exilium pepulerat) reverſus, regnoq; potitus, adduxit ſecum Fœlicem quendã, patria Burgundum, quocum exilij tempore familiaritatem contraxerat, eumq; ſui principatus Præſulem conſtituit. Qui dein ſuos deficientes ad Chriſtianam fidem reduxit, ac anno Chriſti 630. ſedem fixit Dunwici, quæ civitas propter mare in Orientali Suffolciæ parte poſita eſt. Sedit annos 17. & Martij 8. 647. vitam cum morte commutavit. Sepultus eſt Sohamæ, in Cœnobio ibidem per Danos poſtea deſtructo, oſſa vero eius multo poſt quæſita & reperta Ramſeiam ſunt tranſlata.

Fœlici ſucceſſit Thomas Diaconus eius, ex Girviorum provincia oriundus, qui præfuit annos quinque.

Bregilſus (qui & Bonifacius) patria Cantianus, poſt illum ſedit annos 17.

Biſus, cum propter ætatem ingraveſcentem, & adverſam valetudinem, tantæ provinciæ minime par eſſet, in duas eam ſedes diviſit. Altera vero in hac permanſit: Alteram in North-Elmham oppidulo conſtituit. Ac in Elmhamenſi quidem ſede hij ordine ſucceſſerunt:

1. Bedwinus.
2. Northbertus.
3. Headulacus.
4. Edilfridus.
5. Lanferthus.
6. Athelwolfus.
7. Alcarus.
8. Sibba.
9. Alherdus.
10. Humbirctus.

Epiſcopi

Episcopi Dunwicenses fuerunt;

1. Acca.
2. Astwolphus.
3. Eadfarthus, consecratus. 734.
4. Cuthwinus.
5. Aldberthus.
6. Eglasius, *alias* Algarus.
7. Heardredus. Ille ipse fortassis de quo fit mentio in Synodo quam celebravit Cuthbertus Cantuariensis Archiepiscopus anno 747. sub nomine Hardulfi.
8. Aelphunus.
9. Tidferthus, *alias* Tedfridus.
10. Weremundus.
11. Wilredus.

Post horum tempora, vtraque dioceſis propter turbas Danicas, centum per annos Præsule mansit destituta. Cantuariæ tandem, anno 955. Edwyo regnante, Athulfus quidam, omni Orientalis Angliæ provinciæ Antistes præponitur & sedem collocavit Elmhamæ. Huic suffecti sunt hij quorum nomina sequuntur.

2. Alfridus.
3. Theodredus.
4. Theodredus
5. Athelstanus.
6. Algarus, qui obijt 1021.
7. Alwinus.
8. Alfricus, qui obijt. 1038.
9. Alifreius, quem etiam Alfricum nominatum Malmesburiensis perhibet.

10. STIGANDVS.

ALifreio defuncto, succesſit Stigandus, in Pontificatum ascitus & statim eiectus.

11. GRINKETELLVS.

GRinketellus, qui Stigandum curauerat eijciendum, postquam compertum esset, aditum sibi ad eum quem adeptus

tus est honorem mercede ac pretio patefeciſſe, deturbatus eſt & ipſe, ac Stigandus denuo in cathedra Epiſcopali collocatus. Hic Wintonienſem poſteà ac Cantuarienſem thronos conſcendit.

12. EGELMARVS.

FRatris anteceſſoris opera, Egelmarus illi ſubſtitutus eſt, anno 1047. & vna cum eodem fratre exauthoratus, Prę-ſulatu excidit primis Normannorum temporibus.

13. HERFASTVS.

HErfaſtum capellanum ſuum Gulielmus primus Rex huius ſedis Epiſcopum renunciavit. *Qui ne nihil facere videretur (vt ſunt Normãni famæ in futurũ ſtudioſiſſimi)* (ſic Malmesburienſis) *Epiſcopatum de Helmham tranſtulit ad Thetfordam*, cui Romano ſeculo nomen erat Sitomagi. De iſto pluribus ſupra apud Lanfrancum Cantuarienſem.

GVLIELMVS GALSAGVS.

QVi illi ſubrogatus eſt Guliemus Galſagus, ad Thetfordiam ſuam exornandam nihil non fecit. De eo tamen apud Malmesburienſem (quod miror) nulla habetur mentio.

1. HEREBERTVS LOSINGA.

PRoximus ab hijs Herebertus, Pontificiæ dignitatis gradus conſcendit, à nonnullis Gulielmus Herbertus appellatus, plurimis vero Herebertus Loſinga; quem Oxoniæ natum, & Fiſcanenſem in Normannia Priorem creatum, Gulielmus ſecundus Rex in Angliam acciuit. Hinc, cum in aula verſaretur, omnibus in rebus ita ſe probavit, vt & illum Rex non ſolum magnopere diligeret, ſed & præmijs etiam cumularet ampliſſimis. Vnde factum eſt, vt infra triennium, ingenti pecunia comparata, & ſibi Pontificatum (dicitur enim ſedem ſuam à Rege 1900. libris obtinuiſſe) & patri Abbatiam Wintonienſem, turpiſſimo mercatu potuerit coëmere. Qua de re ſic luſit illorum temporum Poëta,

Surgit in Eccleſia monſtrum genitore Loſinga,
(Simonidum ſecta Canonum virtute reſecta)

Petre nimis tardas, nam Simon at ardua tentat:
Si præsens esses, non Simon ad alta volaret.
Proh dolor, Ecclesiæ nummis venduntur & ære.
Filius est Præsul, pater Abbas, Simon uterq;
Quid non speremus si nummos possideamus?
Omnia nummus habet: Quod vult facit, addit & aufert.
Re nimis iniusta, nummis fit Præsul & Abba.

Verum enimvero *erroneum impetum iuuentutis* (vt loquitur Malmesburiensis) *aboleuit pœnitentia, Romam profectus seueris ribus annis, vbi loci dalmaticam & baculum & annulum deponens, indulgentia clementissimæ sedis iterum recipere meruit. Quod Romani sanctius & ordinatius obseruant, vt Ecclesiarum omnium sumptus suis potius marsupijs inseruiant, quam quorumlibet Regum vsibus militent. Herebertus ita domum reuersus, sedem Episcopalem quæ quondam fuit in Helmham, & tunc erat apud Thetford, ad insignem mercimonijs & populorum frequentia vicum transtulit nomine Norwich. Ibi Monachorum cõgregationem numero & religione percelebrem instituit, omnia ijs necessaria sumptu mercatus domestico. Prouidens scilicet successorum querelæ, nullas de Episcopio terras largitus est, ne illi Dei famulos fraudarent victualibus, siquid offendissent quod suis competeret rebus. Præterea apud Theodfordum Monachos Cluniacenses instituit, quod sint illius cœnobij professores vbique pene gentium dispersi, locupletes in seculo & splendidissimæ religionis in Deo. Ingenti ergo & numerosa virtutum gratia præteritarum offensarum molem obumbrauit, disertudinis & literarum copia, nec minus secularium rerum peritia, Romana celsitudini suspiciendus. Mutatusque Herebertus fuit (vt Lucanus de Curione dixit) momentum & mutatio rerum; sicuti tempore Willielmi Regis Symonia causidicus, ita regnante Henrico propugnator inuictus, nec ab alijs fieri voluit quod à se præsumptum iuuenili feruore indoluit; præ se semper (vt aiunt) fereus Hieronymi dictum, Errauimus iuuenes, emendemus senes. Postremo, quis in illius facti laudem digne pergat, quod tam nobile Monasterium Episcopus multum pecuniosus fecit, in quo nihil frustra desideres, vel in ædificiorum specie sublimium, vel in ornamentorum pulchritudine, vel in Monachorum religione, & sedula ad omnes*

charitate.

charitate. Hæc & vinum ſpe fœlici palpabant, & defunctum (ſi non vana pœnitentia fides) ſuper æthera tulerunt. Hæc Malmesburienſis in genere, digitum ad fontes intendens, & nobis ſingula ſigillatim recenſenda relinquens. Cum Norwicus ea tempeſtate ciuitas eſſet omnium in illis regionibus & pulcherrima & opulentiſſima; ad ſedem Epiſcopalem in ea collocandam animum adiecit; quod ciuibus expetentibus, Regeque & Pontifice annuentibus, effecit tandem. Ædem Cathedralem ſuis ſumptibus conſtruxit, area coempta in loco quem veteres Cowholm appellarunt, & ornamentis abunde inſtructam, ſacroſanctæ Trinitatis nomini dicauit, ac Monachis etiam habitacula ædificavit, primo lapide à ſe anno ſalutis 1086. poſito, cui hæc verba dicuntur inciſa,

Dominus Herbertus poſuit primum lapidem, in nomine Patris & filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Sibi tum & ſucceſſoribus palatium extruxit ab Aquilonari parte Eccleſiæ, quod à Monachorum cellulis ideo dicitur ſecreviſſe, vt hominum huc & illuc diſcurrentium tumultu, mentes illorum à cœleſtium rerum contemplatione non abſtraherentur. Eccleſias deinde parochiales quinque inſuper condidit, quarum vnam S. Leonardo conſecravit, idque in ſummo colle, Eccleſiæ cathedrali (interiecto flumine) adverſam; alteram etiam Norwici neſcio quam; Elmhami tertiam; quartam Lynnæ, ac quintam denique Yarmuthæ: Quas omnes Monachorum poteſtati ſubiecit, & ex eo cœtu vt ſemper eſſent qui ſacra ibidem alternatim obirent, ordinavit. Exceſſit è vivis Iulij 22. 1119. & in Eccleſia ſua prope ſummum altare ſepultus eſt.

2. EVERARDVS.

SVcceſſit illi Everardus, Sarisburienſis Archidiaconus, qui conſecratus Iunij 12. 1121. cum annos ſediſſet 29. nulla re præſtita memorabili, appoſitus eſt ad patres ſuos Octob. 15. 1150. 1121. *Hen.* 1. 22.

3. GVLIELMVS TVRBVS.

1151. *Steph.16.* HVnc consequutus est Gulielmus cognomento Turbus, genere Normannus,& ineunte ætate Norwicensis Monachus, postea Prior, ac demum Episcopus à Commonachis suis electus, atque à Theobaldo Cantuariensi anno 1151. consecratus. Huius tempore, Ecclesia Cathedralis fortuito incendio conflagravit. Obijt anno Pontificatus sui vicesimo quinto Ianuarij 17.

4. IOANNES OXONIENSIS.

1175. *Hen.2.21.* ANno salutis 1175.Ioan.Oxoniensis,Sarisburiēsis Archidiaconus, in Episcopum huius Ecclesiæ consecratus est. Ciceſtrensem antea fuisse antistitem author est Baleus;qua in re hallucinatum constat.Hic Ecclesiam suam Cathedralem ab Hereberto constructam, sed nuper incendio deformatam, restauravit,pristinoque restituit nitori,nonnullis porro adiectis ornamentis, quæ deesse videbantur. Tum ptochotrophia infirmis,qui tenuioris essent sortis, exædificavit; & Ecclesiam S. Trinitatis Ipsuici à fundamentis excitavit; Necnon ædes quamplurimas incendio absumptas, reficiandas curavit. Iunij 2. 1200. defunctus, iuxta Herebertum anteeessorem suum humatus est, consecrationis suæ anno vicesimo sexto, quo ipso anno Ecclesia Cathedralis iterum deflagravit.

5. IOANNES GREY.

1200. *Ioan.2.* OPera Ioannis Regis,Episcop⁹ tum cōsecratur Ioan.Greius, homo iuris nostri municipalis peritissimus, ideoq; summus Angliæ Iustitiarius constitutus, eximia deinde prudentia præditus & in rebus gerendis dexteritate. Ob quas animi virtutes cum esset Principi charissimus; vt ad Archiepiscopatum Cantuariensem tum vacantem eum proveheret, nullum non movit lapidem. Quid fuerit in causa,quod voti compos non extiterit, quantæque calamitates & Regi & regno vniverso inde provenerint; in Stephano Langtono Cantuariensi supra demonstravimus. Sedit annos 14. & Legatus

gatus ad Pontificem profectus, in reditu decessit prope Pictaviam Nov. 1. 1214. Corpus vero in Angliam deportatum, in Ecclesia Cathedrali Norwicensi tumulatum est. Aulam, & omnem illam quæ hodie Gaywodiæ visitur, molem, hic Præsul extruxit.

6. PANDVLFHVS MASCA.

ANnos totos septem vacavit sedes post Graij obitum, propter tumultus bellicos (vt opinor) glisscente seditione & discordia inter Regem & optimates; quos contra illum Papa concitarat, iratus, Langtonum Archiepiscopum (à se, Rege invitissimo, creatum) regno arceri. Prudentia Pandulphi, Pontificij Legati, pax tandem composita est. Vtrisq; visum, sedulitatem hominis, Episcopatu Norwicensi remunerare, ad quem per Honorium 3. consecratus est anno 1222 cum (vt videtur) ante annos 40. in Cardinaliũ Collegiũ fuisset à Lucio tertio Papa cooptatus, assignato ei titulo 12. Apostolorum. Multas hic Legationes sub varijs Pontificibus obivit; Ad Genuam missus à Cœlestino tertio anno 1196. ad discordias ibidem civiles componendas & pacem cum Pisanis (inter quos ipse natus extitit) procurandam: Sub Innocentio tertio cum alio quodam Cardinali in Tusciam amandatus, 1198. vt civitatum Hetruriæ fœdera, Papa inconsulto inita rescinderet: Ac denique hic in Anglia, vt belli civilis incendia (quod ægre tandem & non nisi mortuo Rege perfecit) restingueret. Hunc virum doctum fuisse & prudentem (teste Ciaconio) Innocentius antedictus pronunciavit. Multa Monachis Ecclesiæ suæ fertur contulisse, & diem clausisse extremum Augusti 17. consecrationis suæ anno quinto. 1222. *Hen.* 3. 6.

7. THOMAS DE BLVNDEVIL.

POstquam per tres annos sedes vacasset, Thomas de Blundevilla, qui Scaccarij Regij Clericus dicitur extitisse, Huberti de Burgo, summi Angliæ Iustitiarij opera, consecratus est in Episcopum Norwicensem, Decemb. 20. 1216. Obijt Aug. 16. 1236. 1226. *Hen.* 3. 11.

8. RADVLPHVS.

1236. *Henr.* 3. 21. BLundeuillo succeſſiſſe dicitur à pleriſque Gulielmus Raleius. Teſte vero Weſtmonaſterienſe, Radulphus quidam conſecratus eſt Octob. 28. 1236. & anno deinceps inſequenti mortuus eſt.

9. GVLIELMVS DE RALEIGH.

1239. *Henr.* 3. 13. VAcauit Epiſcopat⁹ poſt mortem Radulphi annos ferme tres. Epiſcopũ interea monachi deſignarant Simonem Eccleſię ſuę Priorem virũ & doctum & prudentem, quem tamen Rex non probauit, & electionem de eo factam, Romæ irritam pronunciari curauit. Conſecratus eſt tandem (quo iure, me latet) Eccleſiæ Paulinæ Canonicus, Gulielmus de Raleigh anno 1239. Monachi Wintonienſes paulo poſtea ipſum in Epiſcopum poſtularunt, vnde magni tumultus exarſere. Qua de re Wintonienſes conſule.

10. WALTERVS DE SVFEILD.

1244. *Hen.* 3. 28. SVcceſſit illi Walterus de Sufeild, vir (vt habet Neuillus) totius diuini ac humani iuris peritiſſimus. Xenodochium S. Ægydij Norwici hic conſtruxit, & prędijs dotauit. Capellam inſuper B. Virginis in Eccleſia ſua ædificauit. Hoc etiam de illo memoratu reor digniſſimum, quod annona cara, argenti quicquid habuit cælati, vendidit & pauperibus diſtribuit, vt haberent vnde panem compararent. Conſecratus eſt anno 1244. & Colceſtriæ deceſsit Maij 18. 1257. in capella B. Matię quam extruxerat tumulatus, vbi loci miracula neſcio quæ patrata poſtea, credulæ plebi perſuaſum.

11. SIMON DE WANTON.

1257. *Henr.* 3. 42. SImon de Wanton Capellanus Regius & Iudicum regni ſiue Iuſtitiariorum vnus, conſecratus Martij 10. 1257. impetrauit à Papa, vt quicquid haberet promotionum Eccleſiaſticarum, in commendam (vt loquimur) etiam Epiſcopus

pus, quatuor annorum ſpatio retineret. Cum annos ſediſſet 8. defunctus, iuxta Walterum anteceſſorem traditur ſepulturæ.

12. ROGERVS DE SKERWING.

1268.

ELectionem Rogeri Skerwing Prioris Norwicenſis, confirmauit Otho-bonus Cardinalis, legatus Pontificius; & Rex illum temporalibus (vt loquimur) reſtituit Martij 17. regni ſui quinquageſimo, Chriſti vero 1265. Illo ſedente, tumultus ingens inter ciues & monachos concitatus, parum abfuit, quin & ciuitatem & Eccleſiam perdidiſſet. Cuius rei hiſtoriam à Neuillo in ſuo Norwico prolixius deſcriptam, paucis ego, meo more perſtringam. Ad portam cœnobij cathedralis nundinæ ſunt celebratæ; in quibus forte fortuna contentione inter neſcio quos exorta, à verbis ad verbera peruentum, & à monachorum famulis ciuium aliquot ſunt interempti. Magiſtratus quem Coronatorem appellamus, (cuius eſt, arbitris adhibitis, pronunciare de cæde, vtrum caſu vel data opera perpetrata videatur) poſt rem cognitam, lictoribus mandat, vt homicidas, ſi forte prodire contingat, comprehendant. Qua re nunciata, Monachi in ciues excommunicationis fulmen eiacularunt; & occluſis portis, non contenti vim prohibuiſſe, vltro intulerunt, crebris baliſtarum ictibus conuulnerantes ciues prætereuntes; ac deinde portis effuſi, plurimos obtruncantes, ædes quoque nonnullorum diripientes, ac per totam noctem circa vicos ciuitatis petulantiſsime debacchantes. Quapropter, vrbano Prætori conſultum viſum, populum ad arma conuocare, qui tanto numero confluxere, vt exercitum iuſtum confecerint. Neq; contineri poterant, Eccleſiaſticorum iniurijs prouocati, quin valuis cœnobij igne illato, vi irrumperent. Ingreſsi vrbani numero potiores, monachos locorum anguſtijs ſe tueri conantes, magna vi inuadunt. In eo conflictu multi vtrinq; ferro abſumpti: Sed ciues tandem ſuperiores euaſerunt; & iniuriarum pridie illatarum memores, poſtquam cædibus vindictæ cupiditatem expleſſent, ad rapinas conuerſi; quicquid pecuniarum, argenti cælati aut ſupellectilis reperiſſent

Henr. 3. 50.

8. RADVLPHVS.

1236. *Henr.* 3. 21. BLundeuillo ſucceſſiſſe dicitur à pleriſque Gulielmus Raleius. Teſte vero Weſtmonaſterienſe, Radulphus quidam conſecratus eſt Octob. 28. 1236. & anno deinceps inſequenti mortuus eſt.

9. GVLIELMVS DE RALEIGH.

1239. *Henr.* 3. 13. VAcauit Epiſcopat⁹ poſt mortem Radulphi annos ferme tres. Epiſcopũ interea monachi deſignarant Simonem Eccleſię ſuę Priorem virũ & doctum & prudentem, quem tamen Rex non probauit, & electionem de eo factam, Romæ irritam pronunciari curauit. Conſecratus eſt tandem (quo iure, me latet) Eccleſiæ Paulinæ Canonicus, Gulielmus de Raleigh anno 1239. Monachi Wintonienſes paulo poſtea ipſum in Epiſcopum poſtularunt, vnde magni tumultus exarſere. Qua de re Wintonienſes conſule.

10. WALTERVS DE SVFEILD.

1244. *Hen.* 3. 28. SVcceſſit illi Walterus de Sufeild, vir (vt habet Neuillus) totius diuini ac humani iuris peritiſſimus. Xenodochium S. Ægydij Norwici hic conſtruxit, & prędijs dotauit. Capellam inſuper B. Virginis in Eccleſia ſua ædificauit. Hoc etiam de illo memoratu reor digniſſimum, quod annona cara, argenti quicquid habuit cælati, vendidit & pauperibus diſtribuit, vt haberent vnde panem compararent. Conſecratus eſt anno 1244. & Colceſtriæ deceſsit Maij 18. 1257. in capella B. Matię quam extruxerat tumulatus, vbi loci miracula neſcio quæ patrata poſtea, credulæ plebi perſuaſum.

11. SIMON DE WANTON.

1257. *Henr.* 3. 42. SImon de Wanton Capellanus Regius & Iudicum regni ſiue Iuſtitiariorum vnus, conſecratus Martij 10. 1257. impetrauit à Papa, vt quicquid haberet promotionum Eccleſiaſticarum, in commendam (vt loquimur) etiam Epiſcopus

pus, quatuor annorum ſpatio retineret. Cum annos ſedisſet 8. defunctus, iuxta Walterum anteceſſorem traditur ſepulturæ.

12. ROGERVS DE SKERWING.

1268.

ELectionem Rogeri Skerwing Prioris Norwicenſis, confirmauit Otho-bonus Cardinalis, legatus Pontificius; & Rex illum temporalibus (vt loquimur) reſtituit Martij 17. regni ſui quinquageſimo, Chriſti vero 1265. Illo ſedente, tumultus ingens inter ciues & monachos concitatus, parum abfuit, quin & ciuitatem & Eccleſiam perdidiſſet. Cuius rei hiſtoriam à Neuillo in ſuo Norwico prolixius deſcriptam, paucis ego, meo more perſtringam. Ad portam cœnobij cathedralis nundinæ ſunt celebratæ; in quibus forte fortuna contentione inter neſcio quos exorta, à verbis ad verbera peruentum, & à monachorum famulis ciuium aliquot ſunt interempti. Magiſtratus quem Coronatorem appellamus, (cuius eſt, arbitris adhibitis, pronunciare de cæde, vtrum caſu vel data opera perpetrata videatur) poſt rem cognitam, lictoribus mandat, vt homicidas, ſi forte prodire contingat, comprehendant. Qua re nunciata, Monachi in ciues excommunicationis fulmen eiacularunt; & occluſis portis, non contenti vim prohibuiſſe, vltro intulerunt, crebris baliſtarum ictibus conuulnerantes ciues prætereuntes; ac deinde portis effuſi, plurimos obtruncantes, ædes quoque nonnullorum diripientes, ac per totam noctem circa vicos ciuitatis petulantiſsime debacchantes. Quapropter, vrbano Prætori conſultum viſum, populum ad arma conuocare, qui tanto numero confluxere, vt exercitum iuſtum confecerint. Neq; contineri poterant, Eccleſiaſticorum iniurijs prouocati, quin valuis cœnobij igne illato, vi irrumperent. Ingreſsi vrbani numero potiores, monachos locorum anguſtijs ſe tueri conantes, magna vi inuadunt. In eo conflictu multi vtrinq; ferro abſumpti: Sed ciues tandem ſuperiores euaſerunt; & iniuriarum pridie illatarum memores, poſtquam cædibus vindictæ cupiditatem expleſſent, ad rapinas conuerſi; quicquid pecuniarum, argenti cælati aut ſupellectilis reperiſſent *Henr.* 3. 50.

quod possent asportare, eripuerunt; ne à libris quidem aut ornamentis Ecclesiasticis sacrilegas man⁹ abstinentes. Flamma interea paulatim repens, non tantum portas, sed hospitia pauperum, monachorum cellas, Prioris stabulum ac pistrinum, deinde etiam campanile Ecclesiæ inuasit, ac ipsam Ecclesiam turpissime deformauit. Verum neq; hic finis extitit malorum. Placet Monachis bellum redintegrare; & armatorum auxilia ex Yarmutha (oppido maritimo ad decimum inde lapidem) accersere. Hij infesto agmine vrbem intrantes cuncta ferro atq; flammis miscuere. Sic vltro citroque per aliquot dies cladibus illatis; huiusce tumultus Rex certior factus (Henricus tertius) quam potest celerrime accurrit. Quo conspecto, armati vtrinque protinus diffugiunt. Sacrilegij authores ab Episcopo Roffensi excommunicantur. Triuetus Iustitiarius, causa cognita, multos ciuium ad mortem damnatos, suspendi iubet, & semiuinos (proditorum vsitato apud nos supplicio) dilaniandos. Mulier vero quę prima portis cœnobij ignem admouerat, ignibus absumenda decernitur. Ad monachos quod attinet; Romam prouocantes, non solum iudiciorum laqueis ipsi sunt elapsi; sed primi totius mali authores, litem inde ciuibus intentarunt, quæ diu agitata. Tandem re ad Edwardū, per Pontificem delata, qui Patre Rege nuper mortuo, ex Palæstina reuersus, Romam Pontificem salutatum peruenerat; illius iudicio constitutum est, vt ciues ad reficiendam Ecclesiam & ea restauranda quæ vel flammæ vis, vel hominum furor deuastasset; millia marcarum tria infra sex annos persoluerent; videlicet, quotannis quingentas. Deinde vt pixidem auream confestim fieri curarent, in quo panis Eucharisticus perpetuo posset asseruari. Paulo post incendium hoc restinctum, Rogerus Episcopus, caducæ carnis vinculis solutus, ex hac vita migrauit Nou. 25. cum sedisset annos circiter 13.

13. GVLIELMVS MIDDLETON.

1278. *Edw.* 1. 6. SVccessit illi Gulielmus Middletonus Archidiaconus Cantuariensis, cui temporalia comperi restituta Martij 16. Edwardi primi sexto, cum Maij 29. fuisset consecratus

1278.

1278. Lamethæ vna cum Roffensi; *Vir in iure ciuili & Canonico peritissimus & elegantissimus*, vt loquitur Chronicon Osneiense. Hic Ecclesiam suam igne deformatam resecit, pristinoq; nitori restituit, & Rege, procerumque magna caterua præsentibus, consecrauit. Excessit è viuis Augusti 31. 1288.

14. RADVLPHVS WALPOOLE.

RAdulphus Walpoole Archidiaconus Elienſis, à Monachis Norwicenſibus electus, & anno 1288. conſecratus eſt. Poſtquam hanc Eccleſiam per annos 11. magna pietatis ac prudentiæ laude gubernaſſet; ad Elienſem tranſlatus eſt; à quo tempore, haud integrum triennium ſuperſtes, noua dignitate vitaq; ſimul priuatus eſt. 1288. *Edw.* 1. 17.

15. IOANNES SALMON.

TRanſlato ad Eccleſiam Elienſem Walpolo, ſucceſſor à Pontifice deſignatur Ioannes Salmon Prior Elienſis. Anno 1319. ſummus Angliæ Cancellarius conſtitutus, eo munere annos 4. functus eſt. Palatij Epiſcopalis aulam is conſtruxit & capellam, necnon etiam aliam capellam in occidentali parte Eccleſiæ, vbi quatuor ſacerdotibus ſacra ibidem peracturis ſalaria pendi ordinauit. Obijt in cœnobio Folſtanenſi prope Doueram Iulij 6. 1325. 1299. *Edw.* 1. 28.

16. GVLIELMVS AYERMIN.

ANonnullis traditur, Robertum Baldocum, qui ſub Edwardo ſecundo Angliæ extitit Cancellarius, ac magna apud eum gratia ac potentia (ipſi tandem exitiali) aliquandiu viguit, & electum à monachis Norwicenſibus in Epiſcopum, & temporalia à Rege accepiſſe. Mihi probabilius videtur (id quod ab alijs perhibetur) electioni huiuſmodi aſſenſum ſuum denegaſſe. Certe Gulielmus quidã cognomento Ayerminus, his temporibus, oraculo Papali, Epiſcopus eſt renunciatus & Angliæ Cancellarius à Rege creatus. Monachis hic ducentas libras contulit vt prædia emerent, ex quorum fructibus duobus monachis cœnobij cellerarijs) penderentur ſala- 1325. *Edw.* 2. 18.

salaria, pro anima ipsius (Episcopi antedicti) perpetuo missificaturis. Cum annos præfuisset pene 11. Martii 28. 1337. Sharingæ iuxta Londinum decessit.

17. ANTONIVS de BECK.

1337. *Edw.* 3. 11. PApali mandato huic sedi tunc ingeritur Antonius de Beck, S. Theologiæ Doctor Oxonienſis, qui in curia Romana aliquot annos nescio quid muneris obiuerat. Huic multum fuit negotij cum Monachis suis Norwicensibus, quos (vt videtur) rigide nimis tractauit. Archiepiscopo etiam Cantuariensi Winchelseio, diocesin suam visitaturo, magna cum pertinacia restitit. Ingenij hęc innata homini proteruia ac insolentia, ipsi (ni fallor) tandem fuit exitio. A suis namq; domesticis, veneno dicitur sublatus.

18. GVLIELMVS BATEMAN.

BEcko à domesticis ita (vt diximus) perempto, Gulielmus Batemannus, Legum Doctor, Norwici natus, indidemq; Archidiaconus, Cantabrigiensis vero Academiæ alumnus, à Monachis in Episcopum electus, consecrationem breui post obtinuit; vir magnanimus, & iurium Ecclesiæ suæ propugnator acerrimus. A Clemente 6. Pontifice sibi ac successoribus impetrauit, omnium Ecclesiarum per Diocesin suam vacantiũ fructus. Qua de re inter ipsum ac Diocesanos, lis diu agitata fuerat. Robertum Baronẽ Morleiũ, quod feras nõnullas in viridarijs suis cõfixisset, & famulos eius (repugnantes forte quo minus id fieret) iniurioſius tractasset, coegit, capite & pedibus nudis, cereum manibus tenentem, per plateas ciuitatis Norwicensis, ad Ecclesiam cathedralem incedere, ibiq; magna ciuium corona circumfusum, gratiam admissi criminis ab Episcopo deprecari, idq; Rege hanc pœnam literis minitabundis prohibente. Sed pulcherrimum huius Episcopi facinus est, quod Cantabrigiæ Collegium extruxit, (Aulam Trinitatis nuncupatum) prędijsq; nonnullis locupletauit. Aulam porro condidit: Annunciationis dictam. Author etiam fuit Gunuilio cuidam S. Theologię professori, vt alterum ibidem institueret Collegium, quod ex suo nomine Aulam Gunuilensem appella-

pellauit. Hoc postea Ioannes Caius medicus ita aux't ac amplificauit, vt hodie Collegium dicatur Caij & Gunuilli. Quo tempore Edwardus 3. Rex Galliæ regnum ad se hæreditario iure deuolutum, sibi armis decreuit asserere, Batemannum ad Pontificem misit, vt de iure suo ad regnum prædictum ipsum edoceret. In hac legatione Auenione decessit, anno 1354. Hoc Episcopo sedente, Angliam nostram inuasit lues illa, qua funestiorem, vix vlla secula viderunt, vel hic, vel alibi. Siquidem per omnes regni prouincias ea crudelitate sæuijt, vt mortalium vix decimam partem hic reliquerit superstitem, si scriptoribus illorum temporum fides sit adhibenda. Certe in vna Norwicensi ciuitate, ex vtroq; sexu, sexmensiũ spatio, videlicet inter primam Ianuarij, & primam Iulij (præter Ecclesiastici ordinis homines) quinquaginta septem millia, ac insuper 104. interierunt, ex hac peste tam atroci & horrenda.

19. THOMAS PERCY.

BAtemanno defuncto, Henrici Lancastriæ Ducis opera, qui Thomam Perceium, Northumbriæ Comitis fratrem magnopere dilexerat, Episcopus Norwicensis a Pontifice declaratur Thomas prædictus, cum Monachis vt eum eligerent, non posset persuaderi. Illo sedente, campanile Ecclesiæ vi tempestatis deiectum, tecti magnam partem, ac ædificia vicina, afflixit & deturbauit. Quibus detrimentis resarciendis, non solum ipse quadringentas marcas contulit, sed a clero etiam Dioceſis suæ magnam pecuniæ summã impetrauit. Migrauit ex hac vita Blofeldiæ, Aug. 8. 1369. Pontificatus sui anno decimo quarto, & condito testamento, Ecclesiæ suæ Præcentori, ac successoribus eius, legauit prædia quædam in mannerijs de Fowrhow, Kymerle, Carlton, Gromthorp & Wichelwood, ea nimirum lege, vt pro salute animæ suæ in Ecclesia Cathedrali quotidie missificarent.

20. HENRICVS SPENCER.

HAdriano quinto Papæ bellum erat cum Bernaboue Vicecomite Mediolanensi. Huic Pontifici, qui genere paterno Anglus erat, Angli quamplurimi militabant, interq; eos Spen- 1370. *Edw.* 3. 45.

Spencerorum gentis duo, quorum alter, apud eum propter ſtrenuitatem admodum gratioſus, fratri cui nomen Henrici, Epiſcopatum Norwicenſem impetrauit. Hic in Angliam reuerſus, Martii 16. 1370. conſecratus eſt (inquit Neuillus) per Archidiaconum Norwicenſem. Inthronizatum tum credo ab illo; cum Epiſcopi niſi ab Epiſcopis non conſecrentur. Vulpis pilum mutat non animum. A militia hic ad præſulatum traductus, infulis etiam ſuſceptis, nil tamen niſi bellum & arma ſpirabat. Accepta proinde ab Vrbano 6. poteſtate contra ſchiſmaticos (ſic appellabantur qui a Pontifice Rom. iniurioſius tractati, illius imperium aſpernabantur) anno 1383. cum inſtructa claſſe & exercitu magno in Belgium trajecit, inuito Rege, qui eam ob cauſam Epiſcopatus redditus fiſco inferendos decreuit, & biennium integrum ab eo detinuit. Ille interea ſtrenui Imperatoris functus officio, fuſis profligatiſq; hoſtium triginta millibus, ſeptem autem interfectis; Dunkirkam, Neoportum, Burburgum, Poringum, & Grauelingam, aliaſq; maritimas vrbes, flammis & incendio deleuit. Magis laudo (quod priori loco a me fuerat commemorandum) inſignẽ eius fortitudinem cum prudentia coniunctam, quam anno 1381. in rebellibus compeſcendis ac domandis demonſtrauit. Seditioſorum ingens numerus in diuerſis inſulæ regionibus arma ſumpſerat. Horum pars longe maxima Londinum verſus profecta eſt, ducibus Tylero & aliis, ex infima plebe; quibus erat in animo, nobilitatem omnem, & ordinem etiam Eccleſiaſticum (exceptis forte aliquot Franciſcanis) tollere è medio, vt ſic opibus eorum fruerentur. Ex iſto hominum genere, præter illos quos Londinum diximus profectos, ingens multitudo ſecedentes, in Norfolcienſi, & Suffolcienſi comitatibus; ducem ſibi præpoſuerunt Ioannem quendam Litſterum tinctorem Norwicenſem, quem plebeiorum Regem nominarunt. Scenicus iſte Rex, vt factioni ſuæ authoritatem conciliaret, comprehendere moliebatur Gulielmũ Suffolciæ Comitem, qui dum cœnaret, ea de re admonitus, illico ſe proripuit è menſa, & emẽtito habitu famuli Rogeri de Bloys equitis aurati, per deuia incedens, ad Regem tandem peruenit. Hac ſpe fruſtrati, omnibus paulo nobilioribus manus iniecerunt, quos

Sacra-

Sacramento adigerunt conatus ſuos pro virili promouendi. Et inter eos cum Robertus quidam Salius Eques Auratus haud diſſimulanter præ ſe ferret cœpta huiuſmodi illorum ſibi non placere; vnus ex mancipijs illius, domino cerebrum diſperſit. Ex cæteris vero qui illius exemplo territi, ſcelerata eorum conſilia probare videri volebant, Stephanus quidam Haleſius Eques itidem auratus, homo ſpecioſus, Regi preclaro dapifer & præguſtator deſignatus eſt, alijſque alia conſimiliter munia aſſignata. Cum conueniſſe viderentur omnes copiæ, Londinum placet proficiſci, vt ſe ſocijs coniungant. Cumque in viam ſe dediſſent, Legationem viſum ad Regem mittere, quam obirent Gulielmus Morleius & Ioannes Bruſius (præcipue nobilitatis Equites) vna cum tribus alijs ſuæ ſortis & conditionis. Spencerus, Epiſcopus ille bellicoſus, moram tunc temporis trahebat Burleyæ prope Stanfordiam; & audito tumultu à ſeditioſis in Dioceſi ſua excitato; licet periculo res non careret, accedere tamen voluit ad illos, vt eorum conſilia quonam tenderent (ſi qua daretur facultas) inueſtigaret ac perſpiceret. Habebat tunc in comitatu ſuo non plures quam haſtatos octo, & ſagittariorum numerum perexilem. Inſtructus tam tenuiter & Ickmingamam perueniens, nobiles iſtos in diuerſorio reperit, quos iubet edicere, ſi ſeditioſorum quempiam ibi loci hærere comperiſſent. Equites (ruſticorum metu plane defixi) tergiuerſari primo, nec quicquam prodere; Epiſcopum exiſtimantes copijs deſtitutum, in periculum ſeſe inconſulto & temere præcipitare. Tandem vero cum inſtaret ille, vt bona fide ſecum agerent, metuentes ne ſi vltra diſſimularent, ſeditiorũ partibus non coacti, ſed ſponte viderentur adhærere; rem totam aperiunt; tumultus concitandi duces duos prę cipuos hic adeſſe fatentur; tertium ad obſonia quęrenda in oppidum profectum. His ergo duobus nihil moratus, capita fecit illico amputari, & tertium inueſtigatum ſimili affecit ſupplicio; tumque ad North-walſham (vbi conſediſſe hanc colluuiem acceperat) iter veſtigio arripit. Proficiſcenti, in via ſe adiungunt nobilium quamplurimi, qui prę metu hactenus ſe occultarant, & è plebe

non

non pauci, hac seditionis lue ac contagio nondum infecti. Cum ad locum peruenisset vbi castra rebelles muniuerant; in imparatos & nil tale cogitantes impetum facit continuo, & ipse armatus inter primos, vallum transcendit, munimenta disijcit, cumque perrupisset, cum obuijs fortiter se defendentibus manum conserit. Sed Walsingamium si placet audiamus hanc pugnam his verbis explicantem : *Antistes belliger, velut aper frendens dentibus, nec sibi nec hostibus parcens, vbi maius conspicit esse periculum, dirigit robur suum; hunc perforando, illum deijciendo, alium vulnerando non cessat ladere vehementer, donec omnes copiæ quæ cum sequutæ fuerant, fossa transcensa, ad confligendum paratæ forent. Tum pugnatum est acriter ab Episcopalibus, nec secus à rusticis, donec (vt assolet) nequitiæ conscientia partem terreret iniustam, & animum ab audacia & voluntate subtraheret moriendi. Fugiunt tandem meticulosi plebeij, & quia nulla alia restabat via, vltra impedimenta sua (quæ à tergo locauerant) per saltus euadere conantur. Sed præsul imperatoris circumspecti vbique gerens officium, hos conatus elidit, & fugere meditantes, cædendo impedit, impediendo cædit, donec captis maioribus turbæ concitatoribus, & ipso eorum Rege Ioanne Litster, quotque volebat ad vitam reseruatis, plena potiretur victoria. Quibus ita gestis, nondum quieuit Episcopus, donec perscrutatis per totam regionem malefactoribus, iustitia fieret de ijsdē. At Litsterus in primis, bellus istorum Rex, Northfolcorum idolum, ad furcam pertractus, pœnam luit proditoribus apud nos vsitatam.* Sic Walsingamius, paucis mutatis. Pergamus iam ad alia. Domi quam foris hic nihilo pacatior, certamen habuit atrox ac diuturnum cum Monachis suis, quos omni iure antiquo ac libertate privare conatum dicunt; adeo vt per annos quindecim, multis vexatos iniurijs grauissime afflixerit, donec tandem pacem quadringentarum marcarum pretio redemerunt. Tot certaminum victor, victus tandem morti succubuit, Aug. 23. 1406. cum annos sedisset prope 37.

21. ALEXANDER.

ELectus illi in ſucceſſorem Alexander Eccleſiæ Norwicenſis Prior, quem Rex adeo non probauit, vt annum fere integrum carceris eum cuſtodia coercuerit. Cum biennium ſedes vacaſſet, deprecante Arundellio Cantuarienſi Archiepiſcopo, necnon alijs regni proceribus, libertas ſimul & conſecratio indulta anno 1408. Annos præfuit quinque, & in capella B. Virginis ad pedes Walteri Sufeldi anteceſſoris ſui tumulatus eſt. 1408. *Henr.* 4. 10.

22. RICHARDVS COVRTNEIVS.

HEnrico quinto Rege ſatagente, Richardus Courtneius Academiæ Oxonienſis Cancellarius, à Monachis illico deſignatur ſucceſſor, & ab Archiepiſcopo Cantuariæ conſecratur, præſente Rege, in maxima nobiliſſimorum hominum frequentia. Vir generis nobilitate, eruditione eximia, morum ſanctitate, quid ni etiam adijciam, erecti corporis celſo honore clariſſimus. Quæ virtutes magnam illi gratiam apud omnium hominum ordines conciliauit, præcipue vero apud Regem, qui eum implicatiſſimis regni negotijs ſemper voluit intereſſe. Anno conſecrationis ſecundo, nobiliſſimus antiſtes in obſidione oppidi Harſluenſis in Normannia, morte ſublatus immatura, dyſenteria interijt Septemb. 14. 1415. Cadauer in Angliam deportatum, & magnifico funere elatum, Weſtmonaſterij inter Regum ſepulchra humatum conquieſcit. 1413. *Henr.* 5. 1.

23. IOANNES WAKERING.

COurtneio ob eruditionem, prudentiam, cæteraſque animi virtutes haudquaquam poſtponendus, Ioannes Wakeringus Archidiaconus Cantuarienſis, & priuati ſigilli cuſtos, eligitur in Epiſcopum, atque ab Archiepiſcopo conſecratur Maij 31. 1416. Sub id tempus, Conſtantienſe concilium celebratum eſt, ad quod iſte cum multis alijs gentis noſtræ præſulibus miſſus, munus demandatum ſic obiuit, vt grauiſſimi prudentiſſimique viri teſtimonium famamque repor- 1416. *Henr.* 5. 4.

reportarit. Clauſtrum quod in Palatio Epiſcopali cernitur, ſuis ſumptibus hic conſtruxit, & latere ſtrauit ad oculorum voluptatem verſicolori. Quando hanc Dioceſim nouem per annos prudentiæ ac moderationis magna cum laude gubernaſſet; Thorpæ diem clauſit extremum Aprilis 9. 1425. & in Eccleſia ſua ſepultura conditus eſt ante altare D. Georgij.

24. GVLIELMVS ALNWIKE.

1426. *Henr.6.5.* GVlielmus Alnewicus Legum Doctor, priuati ſigilli cuſtos Sarisburienſis Archidiaconus, in Eccleſia Cathedrali D.Pauli, Londini conſecratus eſt Aug. 18. 1426. & decimo poſt anno Lincolniam tranſlatus. Hic portas occidentem verſus in Eccleſia Norwicenſi, & feneſtram magnam ibidem fieri fecit. Ad ſtructuram etiam ſcholæ philoſophicæ in Academia Cantabrigenſi pecuniam contulit non exiguam.

25. THOMAS BROWN.

1436. *Henr. 6.15.* EPiſcopus Roſſenſis Thomas Brownus, cum Baſilienſi Concilio intereſſet, quo tempore Alnewicus tranſlatus eſt, abſens & præter ſpem Epiſcopus Norwicenſis renunciatus eſt. Eo præſidente, Norwicenſes ciues, cladis nuper ab Eccleſiaſticis illatę memores, ad ſubuertendam Eccleſiæ libertatem & priuilegia abroganda, coniunctis animis conſpirarunt. Huius vero Antiſtitis prudentia, omnes illorum conatus irriti & inanes redditi ſunt. Annos cum ſediſſet 9. vitam cum morte commutauit anno ſalutis 1445.

26. GVALTERVS HART.

1445. *Henr.6.24.* HVnc ſubſequutus eſt Gualterus Hartus S.Theologiæ Doctor, & Oxoniæ Orialenſis Collegij Præpoſitus, qui conſecratus eſt menſe Februario 1445. Illius prudentia delinita demum plebe, exacerbatæ ciuium mentes conquieuerant. Pauimentum Eccleſiæ ſuæ ſaxo ſternendum curauit. Duodecim porro ſtudioſis (quoad vixit) omnia vitæ neceſſaria ſuppeditauit, Cantabrigiæ, in hoſpitio quod tum Fiſh-

wyk

wyk dicebatur, vt bonis literis operam darent ibidem. Cessit è vita Maij 26. 1472. & tumulo conditus est sub pegmate, quod sustinendæ Christi crucifixi imagini, ipse curauerat fabricari.

27. IACOVS GOLDWELL.

QVi successit, Iacobus Goldwellus, Sarisburiensis Decanus & Secretarius Regius, in Collegio Omnium Animarum Oxoniæ educatus, temporalium restitutionem obtinuit Februarij 25. Edwardi quarti duodecimo & mense Februario 1498. defunctus est. 1472. *Edw.4.12.*

28. THOMAS IAN.

DE successore illius Thoma Iano, nihil aliud memoratur, nisi quod consecrationis anno primo mortem obierit. 1499. *Henr.7.15.*

29. RICHARDVS NIX.

DEmortuo Iano surrogatur Richardus, cui vtcunque à niue nomen videatur inditum, adeo nihil erat niuei in pectore, luxuriosis cogitationibus plurimum æstuante, vt atro carbone libidines eius notandæ videantur, si vera sunt quæ de illo a Neuillo perhibentur. Antequam è vita excederet per multos annos occulis captus, cæcus interijt anno 1536. cum præfuisset huic Ecclesiæ annos totos 36. 1500. *Henr.7.16.*

30. GVLIELMVS RVGG, *al:* REPPS.

GVlielmus Ruggus, nonnullis Reppius appellatus, è Cantabrigiensi Academia S. Theologiæ Doctor, consecratus est in Episcopum Norwicensem mense Iunio 1536. præfuit annos 14. & anno Christi 1550. defunctus est. 1536. *Henr.8.28.*

31. THOMAS THIRLBEY.

RVggo defuncto successit Thomas Thirlbæus, Legum Doctor Cantabrigiensis, ab Ecclesia Westmonasteriensi translatus, cui omnium primus itidemque postre- 1550. *Edw.9.4.*

mus prę fuit Episcopus. Cum hic sedisset annos 4. ad Eliensem sedem postulatus, illuc migrauit anno 1554.

32. IOANNES HOPTON.

1554. *Mariæ 2.* IOannes Hoptonus sacræ Theologiæ Doctor Oxonienſis, & Mariæ Reginæ (fratre adhuc viuente) à sacris, ab illa huic Ecclesiæ tum præficitur. Aliquot mensibus Reginæ prædictæ superstes, ob illius interitum mœrore (vt putatur) confectus extabuit.

33. IOANNES PARKHVRST.

1560. *Eliz.2.* HOptono succeſſor designatus ab Elizabetha Regina, Ioannes Parkhurstus, qui Gilfordiæ natus in Surreia, & in Mertonēsi Collegio Oxoniæ educatus, Maria rerū potita, in exiliū sponte profectus, ab Elizabetha reuocatus, & illius mandato in Norwicensem Episcopum sacratus est Septembris 1. 1560. Præfuit annos 14. & menses insuper quinque, morte sublatus sub initium Februarij 1574. Opera scripsit non pauca à Balæo commemorata.

34. EDMVNDVS FREAK.

1575. *Eliz.* 18. MArtij 9. 1571. Edmundus Freacus sacræ Theologiæ Doctor, in Episcopum Roffensem consecratus, huc (mortuo Parkhursto) breui pòst translatus est, & hinc anno 1584. Wigorniam, vbi mortem obijt circa vicesimum Martij 1590. & conditus iacet ab Australi parte nauis Ecclesię ibidem, prope murum, vbi tumulum vidi illius memoriæ consecratum.

35. EDMVNDVS SCAMBLER.

1584. *Eliz.* 27. EDmundus Scamblerus, Matthæi Cantuariensis Archiepiscopi sacellanus, ad Ecclesiam Petroburgensem consecratus Ianuarij 16. 1560. Freaco succesſurus, huc translatus est.

36. GVLIELMVS REDMAN.

GVlielmus Redmannus Catuarienſis Archidiaconus, defuncto Scamblero ſucceſſit, conſecratus Ian. 12. 1594. Collegij Trinitatis Cantabrigiæ hic ſocius aliquando, centum contulit marcas, vt Bibliothecæ eiuſdem parietes aſſeribus affabre contextis poſſent obduci & ornari. Obijt paulo ante feſtum S. Michaelis 1602. 1594. *Eliz.* 37.

37. IOANNES IEGON.

QVem amicitiæ & meritorum ſuorum erga me gratia libenter memoro, Ioannes Iegon ſacræ Theologiæ Doctor, Collegij Reginæ Cantabrigiæ ſocius aliquando, & eius quod à corpore Chriſti nomen habet Præſes, poſt Norwicenſem Decanatum prudentiſſime laudatiſſimeque aliquot per annos adminiſtratum, eiuſdem Eccleſię deſignatur Epiſcopus ab Elizabetha Regina haud multum poſtea ſuperſtite, & vna cum Herefordenſi conſecratus eſt Febr. 20. 1602. 1602. *Eliz.* 45.

Valet hic Epiſcopatus annuatim ſecundum rationem Regiſtrorum fiſcalium 899. li. 8. s. 7. d. q;. *Cenſu Romano* 5000. *ducatos.*

DE EPISCOPIS WIGORNIENSIBVS.

VIta functo Wulfhero, qui Merciorum Regum primus Christianam religionem amplexus est, Ethelredus frater eius solium regni conscendit. Hic Osheri Wicciorum Reguli consilio, ditionem suam, quæ hucvsque vnum duntaxat Episcopum habuerat, in quinque Dioceses partitus est: Quarum vnam (Lichfeldiam) Antistiti reliquit qui ibidem iam antea consederat: In cæterarum singulis, novas erexit sedes Cathedrales; vnam nimirum Dorcestræ, aliam Legecestriæ, tertiam Sidnacestriæ, ac quartam deniq; Wigorniæ. Et Wigorniæ quidem primum Episcopum visum constituere Tatfrithum quendam, *virum strenuissimum atq; doctissimum & excellentis ingenij*, (sic Beda) qui fato immaturo præreptus, consecrari non potuit. Defuncti loco designatus est Boselus.

1. BOSELVS.

EPiscoporum igitur Wigornienſium primus consecratus est à Theodoro Cantuarienſi Boselus. Gesta sunt hæc (vt historicorum nostrorum plerique) anno 679.

2. OSTFORVS.

SVperstiti adhuc Boselo, sed tanta corporis infirmitate depresso, vt Episcopatus munia per se implere non posset, substitutus est Ostforus, qui in Monasterio Hildæ (quod Lelandus Pharense appellat) vna cum Bosa, Aeda, Boiselo, Tatfrido, Wilfrido, & Ioanne Beverlacensi, viris doctissimis educatus; à Theodoro Archiepiscopo Græcæ linguæ cognitionem aliquam percepit, & postea Romam profectus est vt studijs suis colophonem adderet. Quibus ex animi senten-

tia

tia exactis, in patriam rediens, *diuertit ad prouinciam Wicciorum, ibique verbum fidei prædicans, simul & exemplum viuendi sese videntibus atq; audientibus exhibens* (sic loquitur Beda) *multo tempore mansit; donec tandem Edilredi Regis mandato, in Episcopum Wicciorum consecratus est per Wilfridum Mediterraneorum Anglorum Episcopum, eo quod Theodorus iam defunctus erat & nondum alius pro eo ordinatus.* Hæc anno 692. Ingenij monumenta, Homelias & alia opera reliquisse Ostforum, author est Baleus, sed furente Danica barbarie, incendio perijsse.

3. EGWINVS.

DE Egwino, qui consecratus est anno 693. hæc scripsit Brithwoldus Glasconiensis in vita eiusdem, quem S. Egwinum appellat. *Egwinus, regali ortus prosapia, Wigorniensis patria, temporibus Adelredi & Kenredi Regũ Merciorũ fit Wigorniensis Episcopus. Vnde paulo post eiectus est. Romam profectus, à Papa (coram quo missas solenniter celebrauit) Episcopatui restituitur.* Tum paucis interiectis; *Post reditum* (inquit) *à Roma impetrauit locum qui Æthamme dicitur, & postea Eouesham à nomine cuiusdam bubulci (Eoues) B. Egwini, qui in sylua quadam porcam perditam & septenum fœtum parituram, inuenit. Ab illo igitur omine, locus Eouesham dicitur, & Monasterium nomen inde tulit. Sed primo Ethelredus Rex dedit ei antiquum Monasterium dictum Fledanburch, quod Egwinus dedit subregulo prouinciæ Huicces pro alio cœnobio quod Stratford dicitur. Paulo post ab Oswardo Regis fratre, alias Edwinus terras obtinuit, videlicet 30. mansas apud Twiford. Post, Kendred affinis Egwini, dedit ei 48. alias mansas in ambitu loci qui Cotham dicitur. Deinde Romam proficiscitur cum Offa & Kenredo ad impetranda pro Monasterio suo priuilegia. Quibus impetratis, in Angliam redierunt, & congregata Synodo generali in loco qui Alne dicitur, cui interfuerunt Berthwaldus Cantuariensis & Wilfridus Eboracensis; donationes illæ omnes confirmatæ sunt, misso Wilfrido ad locum consecrandum. Quo facto, Egwinus ibi Benedictinos Monachos constituit. Postea obijt 3. Calend. Ianuarij.*

Epitaphium eius.

Rupe ſub hac vili, tegitur vir ſummus & vrna
Clauditur angusta, quem ſubuehit alta per orbem
Veri fama volans; genus hic ſpectabile duxit;
Et mores habuit præclaros; magnaque geſſit.
Eccleſiam fecit quam nunc dicunt Eoueſham.
Ditauit terris & multa nobilitauit
Libertate locum, qui regni iura tenebat.
Omnimodam ſcripſit, ſubſcripſit Curia Regis,
Et qui Romanam ſedem tunc Papa regebat
Confirmauit eam, proprio teſtante ſigillo.
Vita migrauit cum ſolis per Capricornum
Tertius, ac decimus medians exiſteret ortus.

Sepelitur in Monaſterio quod extruxit. Temporibus vero Edgari Regis ſub Abbate Oſwardo, Eccleſia de Eoueſham conſtructa ab Egwyno, corruit. Hæc ille. Conſecratus dicitur Egwinus anno 693. & defunctus Decemb. 30. 714. ſecundum Balæum vero 716.

4. WILFRIDVS.

BEdæ contemporaneus Wilfridus, conſecratus anno 717. Obijt 743.

5. MILREDVS.

MIlredus, obijt anno 775. Florilegus, necnon & Malmesburienſis De Reg. lib. 1. mentionem faciunt Deneberti cuiuſdam, quem Epiſcopum Wicciorum vixiſſe tradunt anno 766. Eum tamen ab alijs omiſſum hic loci reponendum non duxi.

6. WEREMVNDVS.

WEremundus, obijt 778.

7. TILHERVS.

TIlherus, obijt 781.

8.

8. EATHOREDVS.

EAthoredus Icombiam contulit Eccleſiæ ſuæ & deceſſit anno 798.

9. DENEBERTVS.

DEnebertus, obijt 822.

10. EADBERTVS.

EAdbertus, alias dictus Hubertus, Eccleſiæ contulit Croleiam, & anno 848. fato functus eſt.

11. ALWINVS.

ALwinus vel Alhunus, Capellam S. Andreæ conſtruxit Kimeſeiæ anno 868. mortuus anno 872.

12. WEREFRIDVS, *alias*, WEREBERTVS.

DE illo qui ſucceſſit, ex Capgrauo & Lelando, ſic Baleus: *Werfridus, eo tempore bonis artibus operam dedit, quo pars maxima Britanniæ, à barbariſſimis Dacis vſque adeo infeſtabatur, vt Muſis vix vllo licuerit loco tuto caput exerere. Hiſtoriei hominem præcipue collaudant ab eruditione, quam honor etiam ſuo tempore ſecutus eſt. Mortuo enim Alwino Wicciorum ſiue Wigornienſium Epiſcopo, digniſſimus viſus fuit qui ſuccederet. Cum fœliciſſimus Princeps Alphredus Academiam ad Iſidis vadum (Oxoniæ) inſtituiſſet, excellentis doctrinæ viros in ſuo palatio nutriebat, qui non modo literas illic profiterentur, verum etiam interpretationi Latinorum authorum ſedulo incumberent. Inter hos in aulam vocatus Werfridus, tanquam anteſignanus prænituit; qui Dialogorum libros Gregorij primi Rom. Pontificis, in linguam Saxonicam vertit. Cætera autem quæ longo vitæ ſuæ tempore egregie fecit, partim Dacorum violentia, partim antiquitas obſcurauit. Deniq; exactis* 11. *annis poſt mortem Alfredi Regis, obijt anno à Chriſto nato* 911.

13. WILFRETH.

WIlfreth, obijt anno 915.

14. ETHELHVNVS.

EThelhunus Abbas Barkleiensis, obijt anno 922.

15. WILFERTH.

SVcceſſit (authoribus Florentio & Hovedeno) Wilferthus, qui obijt 929.

16. KINEWOLDVS.

KInewoldus vir humilis & magnæ pietatis (vt Hovedenus) Eccleſiæ contulit Odingleiam.

17. DVNSTANVS.

DVnſtanus (quem Sancti appellatione poſteri honorarunt) Londinum tranſlatus eſt anno 958. & inde poſtea Cantuariam.

18. OSWALDVS.

SAnctus etiam appellatus Oſwaldus, anno 971. Achiepiſcopus factus Eboracenſis, Wigornienſem tamen Epiſcopatum retinuit vſque ad mortem. Eccleſiam Cathedralem Wigornienſem is conſtruxit, & D. virginis honori dicavit. De illo & ſucceſſorum proximis duobus, plura habebis quando ad Eboracenſes perventum fuerit.

19. ADVLFVS.

SVcceſſit illi Adulfus Abbas Malmesburienſis. Hic etiam Archiepiſcopus fuit Eboracenſis.

20. WVLSTANVS.

WVlſtanus, quem, ſcriptoribus placet Reprobum, neſcio quam ob cauſam cognominare, Eboracenſem una cum Wigornienſi rexit dioceſin.

21. LEOFSIVS.

ABbas Thorneiensis Leoffius, *magnæ religionis & modestiæ vir* (inquit Hovedenus) in Episcopum Wigorniensem consecratus, Kemeseiæ decessit Aug. 19. 1033. & Wigorniæ sepultus est.

22. BRITTEAGVS.

WVlstani prædicti ex sorore nepos, Brittegus Abbas Parshorensis, decessit Decemb. 20. 1038.

23. LIVINGVS.

LIvingus, Monachus primus Wintonienſis, Abbas postea Tavestokensis, Brithwaldi, S. Germani in Cornubia Episcopi nepos, consecratus est in Episcopum Creditonensem anno 1032. Gratia multum hic valebat apud Canutum Danum, Angliæ Regem, quem Romam proficiscentem sequutus est, & ibi Epistolam perscripsit à Rege prædicto ad Proceres Anglicanos missam, cuius exemplar videre est apud Florentium in historia anni 1031. Avunculo mortuo, diocesin eius suæ curauit adijciendam, præter quam, etiam Wigornienſem (vt videtur) ad mortem vsque tenuit, postquam ad eam anno 1038. provectus est. Anno 1040. tanquam cædis Alfredi, Ethelredi Regis primogeniti, si non author, at conscius accusatus est. Quod crimen aliqui perhibent eum diluisse; asserentibus alijs, damnatum ob id flagitium Tavestokam redijsse, ibiq; mortem oppetijsse. Alij vero quos proxime ad veritatem puto accedere, exauthoratum quidem eam ob causam, sed post annum vnũ aut alterum & accuratiorem disquitionem, insontẽ visum, ab Hardecanuto Rege *pecunia serenato*, (sic Malmesburiensis) sedi denuo restitutum. Obijt Martij 23. 1049. quando eo ipso articulo quo animam exhalauit, *horrisonus crepitus per totam Angliam auditus, vt ruina & finis totius putaretur orbis.* Sic idem loquitur Malmesburiensis. Sepultus est in Cœnobio Tavistokensi cui multa contulerat beneficia.

24. ALDREDVS.

ANno 1060. Aldredus, qui Liuingo in Wigornienſi Eccleſia ſucceſsit, Eboracum tranſlatus eſt. De illo itaque inter Eboracenſes vide plura.

2. WVLSTANVS.

POſtquam Alfredus in Archiepiſcopum Eboracenſem electus, cogendum ſe vidit vt Wigornienſem abdicaret præſulatum, quem anteceſſorum aliquot tenuerant, quantumvis ab vrbe & dioceſi Eboracenſi magno locorum interuallo diſiunctum, imò ne in Eboracenſi quidem prouincia ſtum: Decreuit, ſedem relinquendam magna prædiorum parte ſpoliare, ac tum puſillanimem quempiam in eam ingerere, quem confideret, non auſurum de illa deprędatione litem aliquam aut contentionem mouere. Ad eam rem aptiſſimum putauit, Wulſtanum, Priorem Wigornienſem, virum magna animi humilitate, & tanta vitæ morumque ſanctimonia prædituṁ; vt Rege liberam eligendi facultatem concedente, ſine aliqua difficultate à monachis eum curauerit eligendum; Clero omni & populo vniuerſo, eam electionem vehementer probantibus. Hæc tam aſſuta conſilia licet ſumma arte tractarentur, expectato tamen ſucceſſu caruerunt. Nam Wulſtanus, animoſe ſatis, multa vi retinuit, quę Aldredus à Wigornienſi ſede ad Eboracenſem traiecerat; & deinde contendendi conquerendiq; finem non fecit, donec partim ab Aldredo, partim à ſucceſſore, omnia quęcunque fuerant ſedi ſuę erepta, reſtituenda tandem curaſſet; conatus eius multum promouente Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo, qui (vt veriſimiliter Malmesburienſis) *vrgebat libentur æmulum primatus & potentiæ.* Wulſtanus hic noſter (quem pro Diuo poſteri ſunt venerati) natus eſt Hicheritonę in Comitatu Warwicenſi; patre Eatſtano, matre Wulgeona, mutuo conſenſu monaſticā vitam amplexis, poſtquam ætate fuiſſent prouectiori. Tum filio (quem in cœnobio Petroburgenſi educandum curauerant) ſacris ordinibus initiato (nam Presbyter fuit ſecularis) authores vterque fuerunt, ac mater

mater in primis, vt cucullum indueret, quasi præterquam monachus, nulli mortalium ad cœlestia gaudia aditum patere existimarent. Obtemperauit ille, & à Brittego antecessore, in cœnobiũ Wigornienſe admissus, vitæ innocentia simul & austeritate adeo inclaruit breui, vt nihil esset muneris paulo honestioris, quo prima quaque data occasione ornandum eum commonachi sui non censerent. Primum itaque puerorum eum informatorem constituunt, deinde Ecclesiæ suæ Præcentorem, postea Thesaurarium, ac tandem Priorem. Electioni de se factæ ęgre dicitur consensisse; professus ceruicem libentius abscindendam se exhibiturum, quam tantum oneris in se susceperum: Persuasum vero tandem à Wulfio quodam Anachorita, futurum asserente, vt grauiter peccaret si in hac tergiuersatione persisteret; Causabatur ille (nec immerito) literarum inscitiam, qua reuera laborabat eovsque, vt sub Gulielmo Normanno de abrogando illi præsulatu eam ob causam consilium fuerit initum: Et abrogat' sane fuisset, nisi quibus examinis negotium mandatum est, supellectile literaria instructiorem nonnihil præter spem reperissent, quam vulgò habitus esset. Quippe *qui non ita hebes in literis vt putabatur* (sic loquitur Malmesburienſis) *cætera sciebat, præter fabulas poetarum & tortiles syllogismos dialecticorum, quæ nec nosset, nec nosse dignaretur. Cæterum probe doctè posse sermonem quamlibet elegantem extemporaliter facere; auditorum lachrymas, gaudia cœli, & pœnas inferni proponendo, artifex monere; persuadere dicendo quod vellet, dum quadraret vita doctrinæ, nec aliter viueret quam viuendo doceret.* Consecratus est Septembris 8. 1062. per Aldredum antecessorem, Stigando Cantuarienſi à muneris sui executione suspenso. Ne vero in alienam messem, falcem videretur Aldredus immittere; professionem Cantuarienſi sedi debitam à consecrando exegit; ipseque etiam omni iure in dioceſin Wigornienſem renunciauit, quanquam anteceſſorum nonnulli, ad suam prouinciam eam pertinere, haudquaquam vero ad Cantuarienſem, asseruerint. Veniamus nunc ad eius administrationem, in qua duę res sunt præcipuè, quas memoratu digniſsimas existimaui. Ecclesiam suam Cathedralem ab Oſ-

waldo

waldo constructam, demolitus est; & aliam (eam nimirum ipsam quam hodie videmus) à fundamentis excitauit, opere tam splendidam, magnitudine tam amplam, vt inter pulcherrimas augustissimasq; totius Angliæ hodie censeatur. *Cumq;* (audi paulisper Malmesburiensem) *ad hoc incrementi processisset, vt iam Monachi migrarent in illam; iussum est veterem Ecclesiam quam B. Oswaldus fecerat, detegi & subrui. Ad hoc spectaculum, stans sub dio Wulstanus, lachrimas tenere nequiuit. Super quo, modeste à familiaribus redargutus, qui lætari potius deberet, quod se superstite tantus Ecclesiæ honos accessisset, vt ampliatus Monachorum numerus, ampliora exigeret habitacula; respondit, Ego longe aliter intelligo, quod nos miseri sanctorum opera destruimus, vt nobis laudem comparemus. Non nouerat illa fœlicium virorum ætas pompaticas ædes construere, sed sub qualicunque tecto seipsos Deo immolare, subiectosque ad exemplum attrahere. Nos è contra nitimur, vt animarum negligentes curam, accumulemus lapides, &c.* Id quod secundo loco volui commemorare hoc est. Sub Gulielmo iuniore Rege, Roger[o] de Monte-Gomerico, Bernardus Newmarket, Rogerus Laceius, Radulphus Mortimerus alijque res nouas molientes, Wigornienſem ciuitatem occupare nitebantur. Quam rem vt inaudiuit Wulstanus, ciuitatem contra eos diligentissime muniuit, & priuatim sermone, publiceque pro concione, omnes hortatus vt fidem principi seruarent: non solum ciues in officio continuit; sed cum seditiosi obsidionem parare viderentur; eruptione repentina facta, copias hostiles profligauit, magna de hostibus parta victoria. Excessit è viuis prope nonagenarius, cum febribus per semestre spacium decubuisset, Ianuarij 19. 1095. quæ dies memoriæ eius celebrationi postea sacrata est. *Iacet* (inquit Malmesburiensis) *inter duas pyramides, arcu lapideo pulchre superuoluto: Lignum in superiori prominet, quod casses ferreos, quos vocant araneas, infixos habet.* Vbi sit locus ab illo descriptus, ego ante viginti annos omnia diligenter circumspiciens, reperire non potui. Hoc certe constat, non procul à loco tumulatum, vbi Rex Ioannes in medio presbyterij iacet humatus, cum moriturus ille, inter tumulos SS. Oswaldi & Wulstani corpus suum

um ſepeliendum præceperit. Quomodo incendio Eccleſia Wigornienſi deflagrante, ſepulchrum eius à furore flammæ immune repertum; & deceſſus eius tempus, Roberto Hereford-enſi Epiſcopo intima familiaritate ipſi coniunctiſſimo, per ſomnum fuerit nunciatum, necnon miracula ab eo viuente patrata quamplurima; apud Florentium Wigornienſem & Gul. Malmesburienſem, illi fas erit legere, cui talia cordi extiterint. Mihi iſta ſatis, ſi non forte plus quam ſatis.

25. SAMSON.

VVlſtano ſucceſſit Samſon, Canonicus Baiocenſis, *non parvæ literaturæ vir* (inquit Malmesburienſis) *nec contemnendæ facundiæ; antiquorum homo morum; ipſe liberaliter veſci, & alijs dapſiliter largiri. Innoxius ad Monachos, niſi quod eis Weſtberiam abſtulit, vbi Wulſtanus monachos poſuerat, & priuilegio ſanctitatis ſuæ muniuerat. Illud Samſon dirupit, nec multis poſt annis in eadem villa qua culpam commiſerat exceſſit.* Sic Malmesburienſis. Huic frater fuit natu maior, nomine Thomas, Eboracenſis his temporibus Archiepiſcopus; & filius eodem nomine qui patre adhuc ſuperſtite, patruo in eodem Archipræſulatu ſucceſsit. De illis plura habebis inter Eboracenſes. Ad Samſonem vero quod attinet, conſecratus eſt in Epiſcopum huius Eccleſiæ Iunij 15. 1097. obijt vero Maij 5. 1112. Sepultus eſt in naui Eccleſię ante imaginem Chriſti crucifixi. Ciuitas Wigornienſis vna cum arce & Eccleſia Cathedrali, paulo poſt mortem eius (videlicet Maij 20. 1113.) fortuito igne conflagrarunt, in quo Monachus vnus, tres cœnobij famuli, & quindecim ciues perierunt. 1097. *Gul.* 2. 10.

26. THEVLPHVS.

BAiocenſis pariter Canonicus, *& anteceſſori ſuo non abſimilis moribus* (teſte Malmesburienſi) Theulphus, Henrici primi Regis Capellanus, Epiſcopus Wigornienſis ab eo deſignatur Dec. 28. 1113. ſed conſecrationem non accepit ante Iunij 27. 1115. Obijt in mannerio ſuo Hantonenſi Octob. 21. 1123. & iuxta anteceſſorem tumulatus eſt, ibi (ni fallor) 1115. *Henr.* 1. 15.

fallor) vbi ad ingressum chori, in vno marmore duorum pontificum imagines videmus insculptas.

27. SIMON.

1125. *Henr.* 1. 26.

SImon Capellanus simul ac Cancellarius Adelicię Reginę (quæ priore coniuge defuncta, Henrico Regi nupserat) consecratus fertur Maij 23. 1125. quem dicit Malmesburiensis ipsi contemporaneus, *affabilitate & morum dulcedine munificentiaq; (quoadres Episcopatus angustæ pati possent) insignem habitum.*

28. ALVREDVS.

POst Simonem, Malmesburiensis illorum temporum scriptor, Aluredum collocat. Neq; tamen desunt qui Ioannem Pagham, illi præponant. Et Florentius Wigorniensis, inter Episcopos illius Eccleſiæ, cuius ipse hac tempestate monachus fuisse videtur, omnino non enumerat.

29. IOANNES PAGHAM.

IOannes Pagham, cœnobio Osneiensi prope Oxoniam, contulit Biberiam, & suæ sedi mannerium de Elm Episcopi.

30. ROGERVS.

ROgerus, Comitis Gloceſtrensis filius, Turonæ obijt in Gallia Aug. 9. 1179. ibiq; tumulatus est.

31. BALDWINVS.

1181. *Hen.* 2. 27.

BAldwinus Abbas Fordensis consecratus 1181. Cantuariam translatus est 1184.

32. GVLIELMVS DE NORTHALE.

1189. *Henr.* 2. 35.

GVlielmus de Northale consecratus Sept. 21. 1189. obijt anno 1190.

33.

33. ROBERTVS.

ROBertus Canonicus Lincolnienſis & Nottinghamiæ Archidiaconus, Gulielmi Fitz-ralph Normanniæ Seneſchalli filius, Wigornienſis Epiſcopus creatus eſt anno 1191. & anno ſequenti mortem cum vita commutauit. 1191. *Ric.* 1. 3.

34. HENRICVS.

HVic ſedi tum præponitur Henricus, Abbas Glaſtonienſis, vt in Sauaricum Bathonenſem & Wellenſem Epiſcopum Abbatia poſſet conferri. Qua de re plura inter Bathonenſes. Obijt hic Henricus anno 1195.

35. IOANNES DE CONSTANTIJS.

IOannes de Conſtantijs Decanus Rothomagenſis Stratfordiæ conſecratus eſt Octob. 20. 1196. Mortem is oppetijt anno 1198. 1196. *Ric.* 1. 8.

36. MAVGERVS.

MAugerus Eboracenſis Decanus, & Richardi primi Regis Capellanus, conſecratus eſt anno 1200. Hic vnus ex illis fuit, qui excommunicationis ſententiam contra Ioannem Regem latam à Pontifice, promulgarunt, & vniuerſum regnum interdicto ſuppoſuerunt, anno 1208. Quam ab cauſam iracundiam regiam non ſine cauſa metuens, in Galliam profugit vna cum reliquis, & poſt quatuor annorum exilium, Pontiniaci deceſsit; anno antequam cęteri reuocarentur, videlicet anno 1212. 1200. *Ioan.* 2.

37. WALTERVS GRAY.

EPiſcopus Lichfeldenſis Walterus Grayus, huc tranſlatus eſt anno 1214. atq; hinc Eboracum 1216. 1214. *Ioan* 16.

38. SILVESTER.

MOnachus primum, ac deinde Prior Wigornienſis, Silueſter, ſucceſſit, qui B. Wulſtani corpus in feretrū tranſtulit prętioſum: Et Eccleſia iam reſtaurata, poſtquam ſub Samſone

Samsone incendio fuisset deformata, magna cum solennitate consecrauit eam, atq; honori dedicauit B. Virginis, ac SS. Patri, Oswaldi, & Dunstani. Anno hæc 1218. quo etiam anno is mortem oppetijt.

39. GVLIELMVS de BLEYS.

1218. *Henr.* 3. 2.

GVlielmus Blesensis, Archidiaconus Buckingamiæ, consecratus est Oct. 7. 1218. Monachis suis dedit Wikam cum appendicibus, & rectoriam de Sodburia. Obiit anno 1236.

40. WALTERVS de CANTILVPO.

1237. *Henr.* 3. 21.

SVccessit anno 1237. Walterus de Cantilupo, Gulielmi Baronis de Cantilupo filius; vir animis haud minor quam natalibus. Quando Legatus Pontificius Otto Cardinalis in Angliam venisset, mille technis instructus quibus pecuniam corraderet: Synodo conuocata, contra multos qui Ecclesiastica beneficia haud bono iure tenerent minabunde inuectus est, alios dicens spurios, & ex illegitimo coitu progenitos, ideoq; Ecclesiasticorum promotionum non capaces; alios vero quamplurimos, nescio quot Sacerdotia contra canones possidere, cum vno contenti esse deberent. Sperabant nimirum, alijs amotis, datam iri occasionem amicos suos locupletandi; cæteros vero ad dispensationes comparandas adigendos, atq; inde magnam pecuniæ summam conficiendam. Sed cum ex isto hominum genere non pauci existerent genere nobilissimi; vim sibi inferendam aut metuebat, aut metuere videri volebat. Quem metum vt intenderet adhuc Cantilupus, exurgens, mitra deposita, sic dicitur peroraſſe: *Qui hæc beneficia (pater sancte) tenent, nobiles sunt, & ætate, aut prouecta, aut iuuenili. Senes, honorificè semper hucusq; vixerunt; hos iam ad paupertatem detrudi, ignominiosissimum esset. Adolescentes autem strenui sunt atq; feroces, qui armis dimicare potius quam beneficijs cedere malint. Ego ipse in hac fui semper sententia, vt in discrimen omnium meorum beneficiorum venire maluerim, quam huiusmodi vestræ constitutionis prætextu vel vnum deponere. Proinde rogamus, vt non tibi minus in hoc negotio prospicias, quam nobis,*

nobis, qui contra tam generosam multitudinem nos oppenere in hac causa, non possumus, non audemus, Sed eo iam emisso; pro tua, nostraq; incolumitate, Papam cum Romam redieris, cautè, prudenterq; consulas. Legatus hoc responso deterritus, ab incœpto destitit. Sic author Antiquitatum Britannicarum. Annis deinde postea fere viginti, videlicet 1255. cum Rustandus quidam, alius adhuc Pontificius Legatus, magnam pecuniam à Clero in synodo flagitaret, & Regi partem lucri pactus, in suã sententiã non eum duntaxat pertraxerat, sed plurimos etiam è Clero, partim minis perterritos, partim pollicitationibus permulsos, vt rem iamiã conficiendã Rustandus cõfideret: cæteris aut præmiorũ spe corruptis, aut metu defixis, animosus hic Præsul, in auaritiã Romanorum inexhaustam plurimis inuectus, orationem tandem ita concluſit, vt diceret, suspendio se malle in patibulo perire, quam Ecclesiæ Anglicanæ tam sceleratam depredationem suo calculo approbare. Ex illius constantia fiduciam tum sumentibus alijs; impudentissimi hominis iniquissimis postulatis, quale meruerunt responsum est redditum. Vt de legatione eius in Galliã, anno 1257. suscepta nihil dicã; Inter Reges & seditiosos Barones, quò pacem conciliaret, multum operæ impendit, anno 1264. cumq; conditiones oblatas, satis (vt putabat) æquas, Rex fuisset aspernatus: optimatum parti tum postea se addixit, idq; tam studiose, vt suis acie cum Regijs conflicturis, cœlestia gaudia spoponderit, si in tam bona causa mortem oppetere contingeret. Hoc tandem non iniq; Pontificius Legatus, quod tantam in Principem perfidiam excommunicatione vltus est. Obijt Cantilupus, Febr. 5. 1267. Moriturum ferunt pœnituisse multum quod errore infœlicissimo obseruantiam Principi debitam violasset, absolutionemque eam ob causam in extremis petijsse ac impetrasse.

41. NICOLAVS de ELY.

NIcolaus, Eliensis Archidiaconus, & Angliæ Cancellarius, sub initium anni 1268. consecratus est, & Wintoniam translatus ante exitum eiusdem anni. 1268. *Henr.* 3. 52.

42. GODEFRIDVS GIFFARD.

1269. *Henr.* 3. 53. TRanslato Nicolao succeſſit Godefridus Giffardus Archidiaconus Wellenſis, & Angliæ Cancellarius, Regi ſanguine propinquus. Orientalem partem Eccleſiæ ſuæ, columellis marmoreis hic ornauit, quas annulis æreis deauratis, muris & columnis maioribus affixit. Obijt anno 1302, cum hic loci ſediſſet annos 34. menſes 4. & dies itidem 4.

43. GVLIELMVS de GEYNSBOROVGH.

1302. *Edw.* 1. 31. POſt Giffardi mortem, Monachum quendam Wigornienſem comperi in Epiſcopum electum, cui nomen Ioannis de S. Gernia, electionemq; de illo factam regio aſſenſu confirmatam, atq; temporalia illi reſtituta, Apr. 8. Edwardi primi anno triceſimo. Sed quia de conſecratione non conſtat, inter Epiſcopos huius ſedis non duxi eum numerandum. De Gulielmo de Geynsborough non ambigitur, qui Oxoniæ viceſimus quintus ex Franciſcanorum ſodalitio prælector, Romam profectus, ibidem ſacri palatij lector conſtitutus eſt, famamq; ſibi magnam ex ingenio, literis, & acumine ſophiſtico comparauit. Edwardi Regis, vna cum Hugone Manceſtrio Dominicano, legatus olim fuit ad Philippum Francorum Regem. Et quia hanc in concionibus, ac congreſſibus ſcholaſticis doctrinam tuebatur, Papam non poſſe errare, neq; à quoquam eſſe iudicandum, licet mille Chriſtianorum animas ad infernum detruſerit, factus eſt à Bonifacio octauo Wigornienſis Epiſcopus, & temporalibus reſtitutus, Febr. 4. Edwardi primi 31. hoc eſt anno Chriſti Domini, 1302.

44. WALTERVS RAYNALD.

1308. *Edw.* 2. 1. EDwardus ſecundus, vt primum regnum adeptus eſt, Epiſcopatum Wigornienſem, anno 1308. Waltero Reynaldo contulit, qui pueritiæ eius fuerat informator, & Angliæ primum Theſaurarius, deinde Cancellarius. Pontifice autem inuito hoc factum eſt, qui quendam Petrum Foxum Sabaudum huius Eccleſię Epiſcopum renunciarat. Prę fuit hic loci Reynaldus annos quinque & Cantuariam tum tranſlatus eſt.

45.

45. WALTERVS MAYDENSTON.

SVcceſſit illi Walterus quidam Maydenſton, de quo nihil pręterea traditum reperi. 1313. *Edw.* 2.7.

46. THOMAS COBHAM.

THomas Cobham, (Baleo, ſed perperam vt credo, Chabham) S. Theologię Doctor Oxonienſis, Canonicus & Subdecanus Sarisburienſis, in Archiepiſcopum à Monachis Cantuarienſibus legitime electus eſt anno 1313. Qua de re lite aliquandiu agitata inter ipſum & Walterum Raynaldum, cuius cauſam pro virili Rex promouebat; Wigornienſem ſedem oblatam accepit Cobhamus, Martij 31. 1317. & Archiepiſcopatui renunciauit. Vir fuit egregie doctus, & vitę ſanctimonia tam clarus, vt vix alio nomine vulgo innoteſceret quam Boni Clerici. Sepultum accepi ab aquilonari parte nauis Eccleſiæ ſuæ, cuius vnum latus, idipſum nimirum vbi iacet tumulatus, laqueari fornicato contexit. Ex inſignibus Cobhamorum, quanquam fugientibus coloribus, nuper tamen viſendis, in tumulo quodam non ineleganti ab Auſtrali parte capellæ ſiti loco prædicto, non alibi eum conditum facile conijcio. Exceſſit è viuis circa viceſimum Auguſti, 1327. Hic (vt habetur in Archiuis Collegii Orielenſis) bibliothecā fecit, vbi iam eſt domus Congregationis Oxon. 1317. *Edw.* 2.10.

47. ADAMVS de ORLTON.

ADamus de Orlton, Legum Doctor, in Epiſcopum Hereforденſem conſecratus, Sept. 26. 1317. Wigorniam primum tranſlatus eſt menſe Nouembri 1327. & poſtea Decemb. 1. 1333. Wintoniam. 1327. *Edw.* 3. 1.

48. SIMON MONTACVTVS.

SImon Montacutus (vulgo Mountagu) conſecratus à Papa ad Elienſem Eccleſiam tranſlatus eſt 1336. 1333. *Edw.* 3.7.

49. THOMAS HENNIHALL.

THomas Hennihall conſecratus eſt, anno 1337. 1337. *Edw.* 3. 11.

50. WVLSTANVS de BRAVNDSFORD.

1338. *Edw.3.12.* WVlſtanus de Braundsford Wigornienſis Prior, conſecratus eſt 1338. In ædibus Prioris Aulam pulchram conſtruxit, & Twedam fluuium ponte coniũxit Braundsfordę, (vbi natus videtur, atq; inde nomen accepiſſe) duobus paſſuum millibus ſupra Powikam. Exceſſit è viuis Auguſti 28. 1349.

51. IOANNES THVRSBY.

1349. *Edw.3.24.* IOannes Thoresbeius Epiſcopus Meneuenſis huc tranſlatus eſt, anno 1349. & hinc Eboracum Octobri menſe 1352.

52. REGINALDVS BRIAN.

1352. *Edw.3.27.* REginaldus Brian ad Eccleſiam Meneuenſem conſecratus anno 1349. huc dein transfertur 1352. Anno vero 1361. Elienſis Epiſcopus à Papa renunciatus, interijt peſte ante perfectam tranſlationem, apud Alnchurch, Decemb. 10. 1361. Humatus iacet in eadem capella qua Cobhamus, id quod ſatis confirmant Brianorum inſignia, tumulo ſpecioſo inſculpta, in Aquilonari parte capellæ quam diximus ab Aquilonari latere nauis Eccleſiæ ſitam.

53. IOANNES BARNET.

1362. *Edw.3.37.* SVcceſſit illi, non Dauid neſcio quis (quod à nonnullis traditur) ſed Ioannes Barnetus Angliæ Theſaurarius, & Archidiaconus Londinenſis. Papali bulla Epiſcopus renunciatus eſt, Wigornienſis Eccleſiæ, tanquam vacantis per mortem Reginaldi Briani, Ianuarij 10. 1361. conſecratus deinde 1362. & Bathoniam tranſlatus 1363. ac in Elienſi tandem Eccleſia conſedit.

54. GVLIELMVS WITTLESEY.

1363. *Edw.3.38, 11* GVlielmus Wittleſeyus, Simonis Iſlepi Cantuarienſis Archiepiſcopi ex ſorore nepos, Epiſcopus fuit primum Roffenſis,

fensis, deinde Wigornienſis (tranſlatus huc anno 1363.) ac tandem Cantuarienſis anno 1368. Archiepiſcopus.

55. GVLIELMVS de LYNNA.

GVlielmus de Lynna in Epiſcopum Ciceſtrenſē conſecratus anno 1362. huc transfertur 1368. Anno vero 1373. dum equum conſcenderet ad Parliamentū profecturus, Apoplexia correptus, paulo poſt interijt, videlicet Novembris 18. 1368. *Edw.* 3. 43.

56. HENRICVS WAKE-FEILD.

HEnricus Wakefeild Epiſcopus huius Eccleſiæ creatus eſt anno 1375. & anno inſequente Angliæ Theſaurarius. Hic nauem Eccleſiæ ſuæ prędictæ produxit, duabus fornicibus ab Occidentali parte eiuſdem adiectis. Porticum etiam addidit perpulchram à Septentrione. Deceſſit Martij 11. 1394. conſecrationis ſuæ viceſimo, & marmore ingenti contectus, iacet in Occidentali parte nauis Eccleſiæ à ſe ſic vti diximus amplificatæ. 1375. *Edw.* 3. 49.

57. TIDEMANNVS de WINCHCOMB.

AVthor eſt Baleus, Doctorem quendam Theologum nomine Gulielmum Badby, Ioanni Gandauenſi Duci Lancaſtrenſi à confeſſionibus, Wigornienſem Epiſcopum extitiſſe circa annum Domini 1380. Cęterum vel non fuit, vel tam exiguo fuit tempore, vt mentione dignum non exiſtimem. Haud dubie conſtat, Tidemannum de Winchcomb, Monachum Ciſtercienſem, Medicum Regium, Rege id enixiùs petente, huic ſedi à Pontifice ingeſtum, anno 1395. quanquam Monachi legitima electione Epiſcopum renunciaſſent quendam Ioannem Greene. Hunc Walſingamus (ſed perperam) Robertum Tidemannum appellat. Videatur porro (quod tacendum non duxi) hunc Eccleſiæ Landauenſi aliquanto tempore præfuiſſe, antequam hic loci conſideret. 1395. *Ric.* 2. 19.

58. RICHARDVS CLIFFORD.

RIchardus Clifford Archidiaconus Cantuarienſis conſecratus eſt, Octob. 9. 1401. & Londinum tranſlatus, 1407. 1401. *Henr.* 4. 3.

59. THOMAS. PEVERELL.

1407. *Henr.* 4. 8. THomas Peuerellus Carmelita, in Comitatu Suffolcienſi, nobili ortus familia, Oxoniæ educatus, Doctor ibi Theologiæ creatus eſt; deinde Oſſerienſis in Hibernia conſtitutus Epiſcopus à Richardo ſecundo Rege anno 1398. inde ad Landauenſem Eccleſiam primum tranſlatus eſt 1399. ac poſtea Wigorniam 1407. Cum hic loci ſediſſet annos 10. diem clauſit extremum Martij 1. 1417. & in Eccleſia ſua ſepultus eſt. Opuſcula edidit non pauca à Balęo commemorata.

60. PHILIPPVS MORGAN.

1419. *Henr.* 5. 7. PHilippus Morgan Legum Doctor & Normanniæ Cancellarius, extremo Septembri conſecratus eſt 1419. & ad Eccleſiam Elienſem tranſlatus ſub exitum anni 1425.

61. THOMAS POLTON.

1426. *Henr.* 6. 5. THomas Polton in Epiſcopum Herefordenſem conſecratus anno 1420. cum ibi quindecim tantum menſes ſediſſet, Ciceſtriam tranſlatus 1422. inde etiam ad hanc migrauit Eccleſiam 1426. Ad Curiam Romanam profectus, ibi deceſſit, ibidemque iacet ſepultus.

62. THOMAS BOVRCHIER.

1435. *Henr.* 6. 14. EX nobiliſſima Bourchieorum familia ortus, Thomas Bourchierus ſucceſſit. Anno 1435. à conſecratione anno integro nondum tranſacto, ad Elienſem Eccleſiam poſtulatus à Monachis, non eſt auſus electioni de ſe factæ conſentire. Sed octauo deinceps anno eadem ſede vacante, electus iterum, annuente Rege, electioni conſenſit. Anno poſtea 1454. Cantuariam tranſlatus eſt.

63. IOANNES CARPENTER.

1443. *Henr.* 6. 22. IOannes Carpenter ſacræ Theologiæ Doctor, in Collegio Orialenſi Oxoniæ educatus, Academiæ ibidem fuit Cancellarius, anno 1437. dicti deinde Collegij Præpoſitus, & S. Anto-

S. Antonij Londini Prefectus. Huic tantus inceſſit amor Weſtberiæ prope Briſtoliã, ſiue quod ibi forte natus fuerit, ſiue aliam ob cauſam; vt non ſolum in locum ſepulturæ ſibi delegerit, ſed decreuerit in partem ſtili aſſumere, indita ſibi ſucceſſoribuſque appellatione Epiſcopi Wigornienſis & Weſtberienſis. Ingentem certe pecuniam effudit in amplificatione Collegij ibidem, quod antea ſatis tenue, diruit, & nouum à fundamentis excitauit, veteri, magnitudine non paulo laxius; & porta addita ſpecioſa, muro circumdedit excelſo, interſertis hinc inde turribus, vt arci quam Collegio ſimilius reddiderit. Quæ poſtquam præſtitiſſet, prædijs inſuper dotauit ampliſſimis. Quidam Gulielmus Cannings, qui poſtquam ciuitatis Briſtolienſis ter Prætor fuiſſet (nam magiſtratus eſt annuus) ætate iam prouectus ſacris initiatus, huius Collegij Decanus euaſit; auguſtiſſimam illam conſtruxit Eccleſiam Radcliffæ in ſuburbijs Briſtoliæ, quam, tam ob laxitatem quam pulchritudinem & magnificentiam, non paucis Eccleſiarum noſtrarum Cathedralium facile præpoſuerim. Ignoſcat mihi lector, ſi facinoris adeo præclari, quanquam ad operis à me inſtituti rationem nihil pertinentis, commemorandi, quamlibet arripio occaſionem. Ad Carpenterum quod attinet, diem clauſit extremum apud Northweek, & ad auſtralem partem ſummi Altaris Weſtburiæ tumulo iacet conditus, à ſtolidis neſcio quibus nebulonibus pudendum in modum mutilato, vbi miracula neſcio quæ patrata, author eſt Ioannes Roſſus.

64. IOANNES ALCOCK.

ECcleſiæ Roffenſis Epiſcopus Ioannes Alcocus, ad hanc ſedem anno 1476. tranſlatus eſt, & ab hac poſtea ad Eenſem. 1476. *Edw.* 4. 16.

65. ROBERTVS MOORTON.

RObertus Mortonus ſucceſſit, Ioannis Mortoni Archiepiſcopi Cantuarienſis ex fratre nepos. Sepultus iacet Londini, in naui Eccleſię Paulinæ. 1486. *Henr.* 7. 2.

66. IOANNES GIGLES.

1497. *Henr.*7.13. ILli tum sufficitur homo Italus, Ioannes Gigles, vel de Lilijs patria Lucensis. Obijt Augusti 25. 1498.

67. SILVESTER GIGLES.

1499. *Henr.*7.15. PONtificum Romanorum emissarij, aqua mersis similes, quod semel prehenderint, ne mortui quidem emittunt manu. Episcopatus iste, ab vno occupatus Italo, à tribus ordine alijs post eum insessus, Anglo ne tum quidem (quantum auguror) dedisset locum, nisi Pontifice eiecto & Pontificia authoritate conculcata. Siluester Gigles successit, antecessoris ex fratre nepos, qui Romæ decessit Aprilis 16. 1521.

68. IVLIVS MEDICES.

1521. *Henr.*8.13. IVlius Medices Cardinalis Romanus, Leonis 10. Papæ patruelis, qui & ipse post Hadrianum sextũ Pontifex creatus, nomen assumpsit Clementis septimi; Administrator factus est Ecclesiæ Wigornien sis per bullam Pontificiam Iulij 31. 1521. & anno proxime insequenti sponte abdicauit.

69. HIERONYMVS DE NVGVTIIS.

1522. *Henr.* 8.14. ABdicanti Iulio successit Hieronymus de Nugutijs, homo itidem Italus, de quo præterea nihil aliud accepi.

70. HVGO LATIMERVS.

1535. *Henr.*8.27. HVgo Latimerus, veritatis Euangelicæ propugnator insignis, natus est in Comitatu Leicestrensi, & in Collegio Christi Cantabrigiæ educatus, vbi cum Papisticarum superstitionũ defensoribus, multa habuit ac magna certamina, iuuenis adhuc, donec circa an. Dom. 1529. Vicarius constitutus Ecclesiæ de Westkingtõ in Comitatu Wiltonien si, veterum aduersariorum malignitati elapsus, in nouos incidit, qui hæreseos reum coram Episcopis peragentes, multum illi negotij facessentes, molesti esse non desinebant. Cromwelli tandem opera, & aliorum qui purioris doctrinę fuerunt studiosi,

dioſi, ad Epiſcopum Wigornienſem euectus eſt; in quo vigilantiſſimi paſtoris cuncta munia magna cum diligentia ſolertiſſime obibat, quatenus ſaltem per temporum iniquitatem licebat. *Nuſquã dũ Epiſcopus eſſet* (inquit Balæus) *non egit Chriſti negotium; nuſquam non conſuluit gregis ſui commodis, ſi di medici exemplo, qui nullum remediorum genus non adhibet, quo in integram ſanitatem ſuos daret patientes. Tandem vero, ne tanquam canis ad Papiſmi vomitum, vrgentibus Antichriſtis, in maledicto illo ſex articulorum decreto rediret, atque illis ſubſcriberet, anno Domini* 1539. *Pontificatum ſuum, non tamen diuini verbum miniſterium, homo piiſſimus depoſuit, ac plane deſeruit. Nam ita ab omni Papiſtico iure ſolutus, reſumptis viribus, in maiori ſpiritus libertate quãprius, Anglicũ orbẽ conabatur ad priſtinã Chriſtianæ fidei ſimplicitatem ſacris monitis reuocare, atq; à ſordidis lacunis ad vitales illas ac puriſſimas viuentiũ aquarum ſcatebras reducere. Multo certe dignior ex ſana prædicatione & vehementi vitiorũ reprehenſione Anglorum Apoſtolus dici quam Auguſtinus ille Romanus Cantuarienſium primus Archiepiſcopus, &c.* Sic Balæus. In Præſulatu quinquennio nondum exacto, Latimerus vt ſecũ (quod aiunt) habitaret, vna cum Nic. Shaxtono Sarisburienſi, Iulij 1. 1539. Epiſcopatu ſe ſponte abdicauit; quo tempore quando veſtem Pontificalem poſtremo exuit (homo lepidus, & ad facetias ſemper procliuis) ſaltu dicitur leuiuſculo loco paululum ſe mouentem, voce memorabili exclamaſſe. Quam nunc mihi videor expeditus & leuis, poſtquam oneris tantum ab humeris meis excuſſi? Dimiſſo præſulatu, dum veritatis Euangelicæ propagationi, eiuſdem prẽco indefeſſus, nihilo ſegnius incumberet; accuſatores concitauit, qui illũ in turrem Londinenſem conijciendum curarunt, vbi vinctus iacuit ad tempora vſq; Edwardi ſexti, quæ læta tandem habuit ac pacata. Mariâ vero rerum potitâ, quomodo cõprehenſus, Oxoniam miſſus vna cum fœliciſſimẽ memoriæ martyribus Cranmero & Ridlẽo; doctrinæ Euangelicæ veritatem defenderit; & cum ijs damnatus, mortem tandem conſtantiſſimè ſubierit, Oct. 16. 1555. fuſius à me ſupra commemoratum eſt.

71..

71. IOANNES BEL.

1539. *Hen.8.31.* IOannes Bellus Legum Doctor, Archidiaconus Gloceſtrenſis, qui in Balliolenſi Collegio Oxoniæ fuerat educatus, in Epiſcopum Wigornienſem confirmatus Auguſti 11. 1539. cum annos duntaxat quatuor ſediſſet, ſimiliter vt anteceſſor (quam ob cauſam neſcio) abdicauit. Sepultus iacet à Septentrionali latere cancelli Eccleſiæ parochialis de Clerkenwel Londini, vbi lapidi marmoreo hoc Epitaphium vidi inſculptum.

Contegit hoc marmor Doctorem nomine Bellum,
Qui belle rexit præſulis officium.
Moribus, ingenio, vitæ probitate vigebat,
Laudato cunctis cultus & eloquio.
Anno 1556. *Aug.* 11.

72. NICOLAVS HEATH.

1543. *Hen.8.35.* NIcolaus Heath Epiſcopus Roffenſis, qui educationem habuit ad tempus in Collegio Corporis-Chriſti Oxoniæ, ſocius vero evaſit tandem Aulæ Clarenſis Cantabrigiæ, Wigorniam tranſlatus eſt Februarij 20. 1551. & in carcerem datus Fleetenſem, vbi vinctus diù iacuerat; tandem regnante Mariâ liberatus eſt. Illa vero, præterea quod libertati & Præſulatui eum reſtituit, conſtituit etiam Walliæ Præſidem, ad Archiepiſcopatum Eboracenſem mox tranſtulit, & Angliæ Cancellarium, Gardinero mortuo deſignavit.

73. IOANNES HOOPERVS.

1551. *Edw.6.6.* IOannes Hooperus Epiſcopus Gloceſtrenſis, per diſpenſationem Regiam (quam Commendam vocamus) Wigornienſem etiam vna cum Gloceſtrenſi tenuit Epiſcopatum. Inter Gloceſtrenſes igitur (quorum fuit genuinus Epiſcopus) plura de eo dicendi locus erit.

74.

74. RICHARDVS PATES.

DE Wigornienſi ſede (exauthorato Hoopero) mirabile quippiam iam poterat perhiberi, ſaltem ſi verũ ſit quod de Pato memoratũ comperi; ſupereſſe nempe quinque eiuſce ſedis Epiſcopos, qui omnes ſine Epiſcopatu viverent. Nam prẹter Latimerum, Bellum, Heathum & Hooperum (de quibus antea) conſtare mihi videtur, Richardum Patum Collegij corporis Chriſti Oxoniæ alumnum, circa annum 1534. Epiſcopum huius Eccleſiæ creatum & Romam miſſum Legatum, reverti nolentem, exauthoratum & in exilio, cui ſe damnaverat, ibi vſque ad Mariæ tempora remanſiſſe. Et certum eſt profecto, Concilio Tridentino his verbis cum ſubſcripſiſſe, *Richardus Patus Wigornienſis Epiſcopus*. Regina igitur, ne alterutri iniuriam inferre videretur; Heathum eo propenſiùs Eboracum tranſtulit, vt ille ſedem ſuam tot annos ab alijs inſeſſam, iam tandem quaſi poſtliminio repeteret. Manſueto vir ingenio, & qui confratrum ſuorum plurimis haudquaquam ſimilis, à piorum ſanguine fundendo abhorrebat. Patrem meum, virum graviſſimum, narrantem ſæpe audivi, dum in illis regionibus ex medicina victum quæreret, accerſitum ſe ab illo febre quartana (morbo ſenibus vt plurimum letifero, quo illum ſanavit, ſe ipſum non potuit, eodem poſtea morbi genere extinctus) laborantem, & quanquam periculum ab eo metueret, acceſſiſſe tamen: Illum vero metus eius non ignarum, his cum verbis cõfirmaſſe. Haud me latet, quis nam ſis & de religione Catholica quid ſentias. Tu vero bono ſis animo. Mihi ſiquidem decretum, fidei cauſa (quæ non vi & terroribus, ſed ſuaſionibus & rationum momentis ingeneratur) malô neminem aut pœna afficere. Hic tamen vt regnum Elizabetha auſpicata eſt, veterum fortaſſis amicorum deſiderio, quos in exilio comparaverat, ad tranſmarinas oras profugit, ibique tandem finijt vitam tot mutationibus variatam. 1534. *Hen.8.36.*

75. EDWINVS SANDS.

1559. *Eliz. 2.* EDwinus Sands S. Theologiæ Doctor, Aulæ Catharinæ Cantabrigiæ olim Præſes, conſecratus Decemb. 21. 1559 Londinum tranſlatus eſt Iulij 13. 1570.

76. NICOLAVS BVLLINGHAM.

1570. *Eliz. 13.* NIcolaus Bullingham ab Eccleſia Lincolnienſi huc trãſlatus eſt Ianuarij 26. 1570.

77. IOANNES WHITGIFT.

1577. *Eliz. 19.* IOannes Whitgift S. Theologiæ Doctor, conſecratus Apr. 21. 1577. ad Archiepiſcopatum Cantuarienſem tranſlatus eſt Sept. 2. 1583.

78. EDMVNDVS FREAK.

1584. *Eliz. 27.* EDmundus Frecus à Norwicenſi ſede tranſlatus, menſe Martio deceſſit 1590. de quo ſupra pluribus.

79. RICHARDVS FLETCHER.

1593. *Eliz. 36.* RIchardus Fletcherus Briſtolia huc tranſlatus eſt, & hinc mox Londinum.

80. THOMAS BILSON.

1596. *Eliz. 38.* THomas Bilſonus S. Theologię Doctor & Collegij Wintonienſis Gardianus, conſecratus Iun. 13. 1596. Wintoniam poſtea tranſlatus eſt.

81. GERVASIVS BABINGTON.

1597. *Eliz. 40.* GErvaſius Babingtonus S. Theologiæ Doct. & Collegij Trinitatis olim ſocius Cantabrigiæ, à Landavenſi ſede ad Exonienſem, & anno 1597. huc tranſlatus eſt. Ictericus deceſſit Maij 17. 1610.

82. HENRICVS PARRY.

HEnricus Parry S. Theologiæ Doctor, à Gloceſtrenſi ſede ad hanc tranſlatus eſt ſub exitum Septembris 1610. Huius virtutes quam libenter celebrarem, niſi (præter inſtituti mei rationem ſæpe commemoratam) quæ cupiditatem meam ad hoc officium accendit plurimum, veteris amicitiæ memoria, ne hoc ipſum præſtarem inhiberet, metuentem nimirum, ne amico veritatem poſtpoſuiſſe videar. Sed bene habet quod me tacente, ſat præconum relinquat, (ſcripta dico ab illo edita) quæ apud poſteros eruditionis ac pietatis eius, buccinatores futuri ſunt perpetui. 1610. *Iacob. 8.*

Secundum rationem fiſci Regij, valet annuatim hic Epiſcopatus, 1049. li. 17. s. 3. d. ob. q3. Et Pontifici Rom. pendebat pro primitijs, florenorum 2000.

DE

DE EPISCOPIS HEREFORDENSIBVS.

SEdes Episcopalis Herefordiæ primum constituta est anno salutis per Christum 680. & eiusdem primus Episcopus ordinatus Putta; post quem ordine sederunt ibidem quorum nomina sequuntur.

2. Tirhtellus.

3. Torteras.

4. Wastoldus, vel Walstodus. Hic crucem magno sumptu cœpit fabricare, quam perfecit successor, & eidem hæc carmina insculpsit:

Hæc veneranda crucis Christi veneranda sacrata,
Cœperat Antistes venerandus nomine Walstod
Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.
Sed quia cuncta cadunt mortalia tempore certo,
Ipse opere in medio moriens è carne recessit.
Ast ego successor præfati Præsulis, ipse
Pontificis, tribuente Deo, qui munere fungor,
Quiq; gero certum Cuthbert de luce vocamen,
Omissum impleui quod ceperat, ordine pulchro.

5. Cuthbertus, consecratus anno 736. Cantuariam translatus est 740. Antecessoribus suis tumulum is statuit magnificum, cui carmen subsequens incidi curavit.

Qui quondam extiterant famosi altiq; per orbem,
Corpora sena tenet hominum hic marmor obumbrans;
Tumbaq; mirifico præsens fabricata decore,
Desuper ex alto cohibens cum culmine tecta.
Hos ego Cuthbertus sacri successor honoris,
Inclusi titulis, exornauiq; sepulchris.
Pontifices ex his ternos sancta insula cinxit.

Nomina

Nomina sunt quorum, Walstoldus, Torhere, Tirtil.
Regulus est quartus Milfrith cum coniuge pulchra
Quenburga. Extitit è senis hæc ordine quinta.
Sextus præterea est Oselini filius Offrith.

6. Cuthberto successit Podda, & qui sequuntur.
7. Ecca.
8. Cedda, qui obijt anno 857.
9. Albertus.
10. Esna. Obijt 885.
11. Celmund.
12. Vtellus.
13. Wulfhard.
14. Benna.
15. Edulfus.
16. Cuthwulfus.
17. Mucellus.
18. Deorlaf.
19. Cunemund.
20. Edgar.
21. Tidhelm.
22. Wulfhelm.
23. Alfricus.
24. Athulfus.

25. ETHELSTANVS.

HIc (vt Hovedenus & Florentius) *vir magnæ sanctitatis*, ante obitum per annos 13. oculis captus cœcus vixit, & omnia per vicarium administravit, videlicet per Tramerinum Menevensem Episcopum. Ecclesiam Cathedralem Herefordensem à fundamentis excitavit ac perfecit; Decessit vero Febr. 10. 1055. & in Ecclesia à se constructa tumulatus est.

26. LEOVEGARVS.

LEeovegarus illi successit, Haraldi Ducis Capellanus, quem Westmonasteriensis dicit fuisse, *Dei famulum in omni religione perfectum, Ecclesiarum amatorem, pauperum recreatorem,*

recreatorem, viduarum & orphanorum defensorem, virginitatis possessorem. Cum vix tribus sedisset mensibus, Griffinus Walliæ Rex, Anglorum exercitu prope civitatem Herefordensem profligato, eiusdē victoriæ impetu vrbem etiā cepit, *& septē Canonicis qui vaiuas principalis basilicæ defenderant, occisis; ac Monasterio quod verus Dei Christicola Antistes Ethelstanus construxerat (cum omnibus ornamentis & reliquijs S. Ethelberti Regis & Martyris aliorumq; sanctorum) combusto, & nonnullis è ciuibus necatis, multisque captiuatis, ciuitate etiam spoliata & cremata, prædæ vbertate ditatus rediit.* Sic Florentius, qui postea adijcit, *Episcopum Leouegarum à Griffino prædicto in loco qui Claistbrig vocatur,* (Hovedenus habet Glastingebery) *cum clericis suis, & Vicecomite Agelnotho & multis alijs occisum, Iunij* 16.1056.

27. WALTERVS.

POst Leovegari cædem, vacavit Episcopatus annos 4. quo tempore rexit eum Aldredus Wigornienſis Antistes. Illo vero Eboracum translato, Walterus, patria Lotharingus, Edithæ Reginæ Capellanus, Romę consecratus est per Pontificem anno 1060. Huic exitus contigit, quam antecessori multo infœlicior, saltem si verum sit quod Malmesburienſis tradidit, illorum fere temporum scriptor. *Erat* (inquit ille) *in villa muliercula, quam nescio quo infortunio ex occursu visam, multo arsit tempore. Ignorabat illa flammas Pontificis; & si sciret contemneret. Interea sæpe cogitans Pontifex, quod nihil est miserius quam senex amans; luctabatur pro ætatis & gradus reuerentia morbum depellere. Probeque iam conualuerat & victus furor terga dederat, cum ex occasione quam diaboli fraus administrauit, intra cubiculum illam accersyt. Subiecerat causam, vt cubicularijs vestes incideret; dicebatur enim officij perita. Illa ingressa, & operi ad quod venerat intenta; clientes secretorum conscij, agmine facto discedunt. Tum (ne multis morer) Episcopo post obscœna dicta, vim inferre paranti, fœmina forcipibus quas tenebat, inguina suffodit. Rumor criminis & vltionis totam peruagatus Angliam, Regis quoque aures attigit. Ille, dignitate Regia credulitatem dissimulans, ne vel cateri disseminarent,*

gra-

grauissimo coercuit edicto. Inter antiquos non repperi quenquam, præter Malmesburiensem antedictum, qui de hoc tam memorabili facinore vllam fecerit mentionem. Eius proinde hac de re narrationem veritati inniti, Iouem lapidem iurare non ausim.

28. ROBERTVS LOSINGA.

ROBertus, pariter vt anteceſſor, Lotharingus, parentum suorum cura tantum ab ipsa adolescentia in bonis literis profecit, vt maioribus quibusdam per Galliam Belgicam præfuerit scholis. Plurimum namque (vt historici tradunt) in Philosophia, Rhetorica, Musica, Arithmetica, & cæteris Mathematicis disciplinis valebat. Quamobrem, Gulielmo primo Regi gratus, in occisi Walteri locum assumptus est, consecratus Decemb. 29. 1079. Quomodo ad Ecclesiæ Lincolniensis dedicationem inuitatus à Remigio, venire abnuerat, *quia certa inspectione syderum* (vt habet Malmesburiensis) *dedicationem tempore Remigij non processuram viderat nec tacuerat*, supra exposuimus. Cæterum eodem ipso tempore quo Remigius Lincolniensem, suam ille de nouo constituxit (quam nimirum condiderat olim Ethelstanus, sed incendio Griffinus Wallus deleuerat, quo tempore ab illo interemptus Leouegarus Episcopus occubuit) & ad exemplar Aquisgranensis à Carolo magno extructæ, efformandam curauit. Tam pulchri facinoris authori debere videor, vt de illo quæcunque vsquam occurrant apud scriptores, meis offeram lectoribus. Habete igitur ex Malmesburiensi ista, mihi quanquam non omnino probata. *Præ cæteris contemporaneis Episcopis, sanctissimi Wulstani familiaritati deditus erat, quem & vicinitate præsulatus attingebat. Remotis ergo sæpissime forensibus negotijs, domesticum illi contubernium præstabat, delectatus vitæ illius puritate & innocentia; quem quamvis ante se extulerit, non tamen socialis amoris vinculum mors illius prolongata corrupit. Decumbebat Wulstanus Wigorniæ, beato iam proximus fini: Robertus in curia (inuitus duntaxat) regalia placita transigens, astitit ipsi in visu, dicens omnino intelligibiliter, Si me vis* 1079. *Gul.* 1. 14.

videre vivum, festina venire Wigorniam antequam obeam. Quo viso, petita à Rege licentia, venire festinabat concitus, nulli quieti sive die vel nocte indulgens. Metus enim pius, præsagium (quod res firmavit) infuderat, ne non superstitem invenirent: Longiuscule enim fuerat Curia. Et iam in mansione proxima Wigorniæ somnio deditus (Crikladiæ) iterato videt Wulstanum dicentem; Nihil minus quam pius amor poscit feciſti: Sed frustratus es desiderio tuo. Iam enim migrani: Tu modo (amice sodalis) vitæ tuæ consule, provide saluti; quia non longas moras post me facies in hac luce. Et ne phantastica visione te credas illudi, signum accipe. Postquam eras corpus (quod iam triduo tuum sustinet adventum) terræ mandaveris, dabitur tibi xenium ex parte mea, quod meum esse cognosces. Ita Pontifex expergefactus, viam peregit; Wigorniam venit, officium sepulturæ impleuit, re omnibus relata. Iamque valedicto Monachis, meditabatur discedere, calciatumque calcaribus equus operiebatur, cum Prior loci genibus eius reuerenter affusus, prætendit xenium, dicens; Accipe domine si tibi placet, amatoris tui cappam agninis pellibus insultam, qua indutus, equitare solebat; quæ & longum vestrum testetur amorem, & sanctitatis Domini nostri mereatur protectionem. Hoc ille audito & munere cognito, impalluit, gelidusque cucurrit per ossa tremor; statimque dilata profectione, concionem monachorum acciuit in Capitulum, lachrymis & suspiriis quantum res exigebat, referens, quanta veritate somnium & factum quadrasset. Itaque omnibus sua morte commendata, discessit; de admonitione quidem latus, sed semper sancto timore sollicitus. Ianuario mediante, Wulstanus transiit, nec Robertus Iunium transcendit. Tumulatus iacet iuxta murum septentrionalem, paulo supra capellam in qua Stanburius sepultus est; saltem si credimus inscriptioni ibidem infixæ. Mihi vero potius persuasum, ibi loci humatum, vbi monumentum videmus Raynelmi dictum. Cuius rei fidem facere videtur, quod imago tumulo imposita, manu videtur sustinere Ecclesiæ effigiem, quasi Ecclesiæ conditor ibi loci sit tumulatus.

29. GERARDVS.

GErardus illi succeſsit, Walkelini Wintonienſis Epiſcopi nepos. Moram hic faciens perbreuem, ad Archiepiſcopatum Eboracenſem tranſlatus eſt.

30. RAYNELMVS.

SVbſtitui iuſſus eſt à Rege Rogerus Lardarius (vel vt nonnulli Larderarius Regius) *Sed is nullo Pontificali munere ſuſcepto, infra octo dies electionis apud Lundoniam (vbi tunc erat Curia) defunctus eſt: Mandato antea Archiepiſcopo Anſelmo (Deus bone quam mira ineptia) vt ſe in Epiſcopum conſecraret antequam moreretur; eoque anxie & inſtantiſſime poſtulato. Quam hominis fatuitatem, nullo relato reſponſo, ſanctus Antiſtes ſolius modeſtia riſus infirmauit. Tunc ſtatim electus eſt Raynaldus* (reponendum Raynelmus, nam hæc omnia Malmesburienſis) *Regina Cancellarius, vt mortui locum teneret; qui ſecundum morem quem Rex tunc legitimum arbitraretur, per Principem annulo & baculo inueſtitus; vbi benedicere illum & cæteros ſic inueſtitos, Archiepiſcopo recuſante, perperam ſe feciſſe intellexiſſet; vltro, nec rogatus nec iuſſus, retulit annulum & baculum Regi. Quocirca amicitia Regalis extorris, curia quoque arceri iuſſus eſt. Tacitè id ille patienter tulit, donec dulciori aura cor Regium ſerenante, legitime introductus, & honorificè conſecratus eſt. Manſit in Epiſcopatu magna modeſtia, tum virtutibus cæteris, tum compunctione timoris Dei vbique, & maxime inter miſſarum agenda lachrymis irriguus, nullus mali opinione infamis, niſi quod minus quam decebat, & citra facultatem ſuam eſſe dapſilis dicebatur. Deceſſit poſt paucos annos vitio podagræ*, videlicet Oct. 28. 1115. conſecratus vero Aug. 10. 1107. Sepultus dicitur ab auſtrali parte presbyterij. Crediderim potius in loco Roberto anteceſſori ſuo aſſignato tumulatum, ſicut antea dictum eſt. 1107. *Henr.* 1. 8.

31. GALFRIDVS DE CLIVA.

ACcepit ſucceſſorem (iterum adhuc Malmesburienſis) *Gaufredum cognomento de Diua* (perperam pro Cliua) *non plus* 1115. *Henr.* 1. 16.

plus quinque annis, vulgatissimo iam per ora hominum infortunio, vt non diu quisquam apud Hereford Episcopus supersit. Bonus quidem & ille, continentissimusque, indifferenter cibis & vestibus quæ minori pretio taxarentur vtens, agriculturæ studens; terras Episcopatus, quæ ante exactionibus vectigalium multum læsæ fuerant, reparauit & prouexit. Quare & farre & cæteris quæ victum ministrant sufficiens, paulo tenacioris animi ad pauperes fuit. Lacerandam ergo famam suã merito præbuit, quod nulla misericordia erga egentes motus, magnam copiam victualium nulli hæredi reliquit. consecratus Dec. 26. 1115. Obijt Februarij 3. 1119. & in Septentrionali muro tumulatus iacet paulo supra Robertum antecessorem. Sunt qui tradunt Arnulphum quendam Episcopum Herefordensem renunciatum Wintoniæ Augusti 15. 1114. ab Henrico primo Rege; quod verum esse non potest, cum certum sit Raynelmum tum adhuc superstitem extitisse.

32. RICHARDVS.

1120. *Henr.* 1. 21. RIchardus (quem Malmesburiensis appellat Clericum de Sigillo) consecratus est Lamethæ Ianuarij 16. 1120. & Ledburiæ decedens Augusti 15. 1127. in Ecclesia sua sepultus est.

33. ROBERTVS DE BETVN.

1131. *Henr.* 1. 32. *TVnc demum bono si Deo placet omine* (sic non male auguratus est Malmesburiensis) *electus est factusq; Præsul Robertus, Prior Canonicorum de Lantoni, qui hodieque* (inquit ille) *supereſt, cuius facta posteri iudicabant. Nunc plane benignum illi strauit iter, ipsum esse religiosissimum, in victu & vestitu abstemium. Apostolicæ certe curiæ ita notus, vt ei post Legatum & Archiepiscopum, omnes dispositiones suas in Anglia iniungat.* Consecratus est Oxoniæ (vbi educatum ferunt) Iunij 19. 1131. (& non 1151. vt perperam quidam) per Gulielmum Archiepiscopum Cantuariensem. Decessit Aprilis 22. 1148. & tumulo iacet conditus in australi muro Ecclesiæ, è regione Presbyterij. Gulielmus quidam Lantonienſis post illũ Prior, vitæ eius historiam perscripsit.

34.

34. GILBERTVS FOLIOT.

GIlbertus Foliot Abbas Gloceſtrenſis, conſecratus anno 1149. poſtquam 12. plus minus annis ſediſſet, anno vt nonnulli 1161. vt alij 1163. Londinum tranſlatus eſt. 1149. *Steph.* 15.

35. ROBERTVS DE MELVN.

SVcceſsit illi Robertus de Melun, qui obijt Febr. 28. 1167. & iuxta Betunium anteceſſorem tumulatus eſt. 1162. *Hen.* 2. 9.

36. ROBERTVS FOLIOT.

POſtquam ſex annos Eccleſia Herefordenſis tum vacaſſet, impetrata tandem à Rege elegendi licentia, electus eſt à Canonicis, Robertus Foliotus Archidiaconus Oxonienſis, & anno inſequenti conſecratus vna cum aliquot alijs quorum itidem ſedes, propter turbas circa Beketti mortem exortas, diu manſerant paſtoribus deſtitutæ. Qua de re plura ſupra in Richardo Moro Wintonienſi. *Vir* (vt habet Baleus ex Lelando) *memorabilis in primis & optime meritus de bonis artibus, quibus, adoleſcens, non ſolum in Britannia, verum etiam in Gallia ingem adhibuit operam. In Gallia certe amicitiam contraxit cum Beketto, quem aliquandiu diſcipulum illic habuit, poſtea patronum cui inſeruiebat. Inter hæc fit Archidiaconus* (*vt antea monſtratur*) *illius beneficio*, eoque mortuo, Herefordenſis ſedis gubernaculo admotus eſt, non viuentis opera, vt ſcriptor prædictus, qui eum cum Roberto Melunenſi confundit. Obijt Foliotus Maij 9. 1186. & iuxta Melunenſem antedictum iacet tumulatus. 1174. *Hen.* 2. 20.

37. GVLIELMVS VERVS.

GVlielmus Verus (qui multa dicitur conſtruxiſſe) conſecratus anno 1186. oppetijt mortem Dec. 24. 1199. Sepultus eſt iuxta proximum anteceſſorem; vt iſti quatuor vno loco iaceant conditi, Betunius, Melunenſis, Foliotus, & hic noſter Verus; qui tumulos habent ſibi mutuo tam ſimiles (pene dixeram quam ouum ouo) certe vt niſi loco & ordine, non poſsis vnum ab alio internoſcere aut diſtinguere. 1186. *Henr.* 2. 33.

38. ÆGIDIVS de BRVSE.

1200. *Ioan.* 2. ÆGidius Bruſius, filius Gulielmi Baronis de Brecknock, ſummæ nobilitatis & potentiæ viri, conſecratus eſt, Sept. 24. 1200. In bello inteſtino, quod Ioannes Rex cum Proceribus ſuis habuit, Seditioſis contra legitimum principem adhæſit, eamq; ob cauſam ſolum vertere coactus eſt. Poſtea reditu impetrato, in gratiam Regis receptus, dum ſuos repetit penates, Gloceſtriæ moritur, Nouemb. 17. 1215. hæreditatem ampliſſimam ad ſe deuolutam, Reginaldo fratri relinquens, qui vxorem duxit Leolini Septentrionalis Walliæ Principis filiam. Humatus iacet ab Aquilonari parte presbyterij, vbi imago pontificalis tumulo impoſita, manu videtur tenere campanilis effigiem: vnde conijcio campanile Eccleſiæ ab eo conſtructum.

39. HVGO de MAPENORE.

1216. *Henr.* 3. 1. HVgoni de Mapenor, qui Decanus fuerat Hereſordēſis, huius Sedis temporalia reſtituta comperi Dec. 9. Henr. 3. 1. Circa feſtum Paſchatis, 1219. mortē obijt, & ſepultus iacet (ſi bene memini) in muro ſeptentrionali prope monumentum Egueblanci.

40. HVGO FOLIOT.

1219. *Henr.* 3. 4. HVgo Foliot Archidiaconus Salopię, conſecratus ſub initium Nouembris, 1219. deceſſit Iulij 26. 1234.

41. RADVLPHVS de MAYDENSTAN.

1234. *Edw.* 3. 18. RAdulphus de Maydenſtan ſucceſſit, *vir magnæ literaturæ, & in Theologia nominatiſſimus*, vt habet T. Wyke, Chronici Oſneienſis author. Qui à nobili quodam cui nomen Monthault, ædes illas pretio comparauit, ad quas Londinum venientes Hereſordenſes Epiſcopi ſe poſtea recipere conſueuerunt; & ſimul patronatus inſuper ius Eccleſiæ, vbi ædes prædictæ ſitę ſunt, & ab illa Monthautorum familia, nomen etiamnum hodie obtinet S. Mariæ de Monthaut, Ædes ſimul & patronatus ius prædictum, Sedi ſuæ contulit. Anno 1239. Fran-

Franciſcanorũ habitu Oxoniæ ſuſcepto, Epiſcopatu ſe abdicauit. *Iſtum ſexto ſui Pontificatus, anno* (inquit Baleus) *arctioris vitæ ſtudium, ab Epiſcopatu, ad Collegium Franciſcanorum deduxit cum vno Abbate, & Monachis, ac ſacrificulis, vt author eſt Antoninus in tertia Chronicorum parte. Hi lapides* (inquit) *ad ædificia portauerunt, &c.* Reliquam ætatem Gloceſtriæ degens, ibi poſt quinquennium deceſſit, ibique iacet ſepultus.

42. PETRVS de EGVEBLANK.

Die S. Bartholomæi (inquit Pariſienſis) 1239. *electus eſt in Epiſcopum Herefordenſem magiſter Petrus de Egueblank, qui aliquando familiaris Clericus fuit, & procurator expenſarum Gulielmi Electi Valentini, natione Prouincialis. Et poſt paruum temporis interuallum, cum magno honore eſt à Rege receptus, & confirmatus ſine aliqua contradictione vel difficultate. Alius enim quidam Canonicus Lichfeldenſis, vir per omnia commendabilis, electus, videns dies malos imminere, & Regem nullum ferè niſi alienigenam affectare; ceſſit, & regimen Eccleſiæ Deo, & Canonicis fratribus ſuis commiſit diſponendũ.* Sic ille. Anno 1255. magnam iſte contra ſe inuidiam concitauit, quod illius conſilio ingenti pecunia Clerum Rex emunxerit, cuius rei prolixam habet narrationem Pariſienſis prædictus. Anno deinde ſequenti, multũ irriti laboris inſumpſit, in Archiepiſcopatu Burdegalenſi ambiendo. Diem obijſſe Archi-præſulem ibidem, acceperat. Quapropter precibus, largitione, & nullo non ambitus genere aulicorum fauore quæſito; voti ſe compotem factum exiſtimauit, quando viuere & valere Archiepiſcopum eſt nunciatum. *Cum veritas pateret quod viueret, iter, laborem,* (Pariſienſem audis) *operam perdidit & expenſas: multis ſannis appetitus, ſicut de quodam magiſtro Lambino dicitur contigiſſe, de quo duo verſiculi componebantur.*

1239. *Henr.* 3. 23.

Ære dato multo, nondum paſtore ſepulto,
Lambit ad optatum Lambinus pontificatum.

Anno poſtea 1263. à Baronibus ſeditioſis in Eccleſia ſua Cathedrali comprehenſus, opibus direptis, pecunia ſua quam magnam congeſſerat militibus ſe coram diſtributa, in arcem Ordlienſem coniectus, ibi diuturnæ captiuitatis ſqualloremper-

perpessus est. Fieri non potuit (sicut loquitur non nemo) quin tam multorum diris & execrationibus appetito, plurima contingerent aduersa. Aliquanto ante captiuitatem tempore, *multiplicibus meritis exigentibus* (inquit Parisiensis prędictus) *turpiter infirmatus, morphea, polypo, vel quadam specie lepræ percussus, sanciatus est.* Hunc morbū, vndiq; conquisitis remedijs, nemo potuit leuare, nedum sanare. Obijt Nou. 27. 1268. & tumulo conditus est grandiusculo, quem videmus contra Septentrionale ostium chori situm. Canonicis Ecclesiæ suæ 190. modios frumenti certa lege annuatim distribuendos ordinauit. Cœnobium etiam condidit apud Aquam-bellam in Sabaudia, vbi natus, & nomen inde sumpsisse videtur. Certe cor suum ibi sepultum indicat inscriptio ibi loci nuper visenda; quod me non ita pridem amicus quidam admonuit.

43. IOANNES BRETON.

1268. *Henr.* 3. 53. IOannes Breton Legum Doctor (iuris etiam nostri municipalis tam peritus, vt libellum ea de re conscripserit, qui etiamnum hodie magno in pretio habetur, cui titulus *De Iuribus Anglicanis*) Episcopus Herefordensis moritur Maij 12. 1275.

44. THOMAS CANTILVPVS.

1275. *Edw.* 1. 3. SEptembris 8. sequenti, Thomas Cantilupus Staffordiensis Archidiaconus, & Angliæ, necnon & Academiæ Oxoniensis Cancellarius, consecratus est. Qui genere nobilissimus, suis multo magis virtutibus nobilitatus; ab ineunte ætate eximia semper ingenij indole, quam iugi literarum studio diligenter excoluit, integritate vitæ, morumq; sanctitate semper vel à puero celeberrimus extitit. Patrem habuit Gulielmum Baronem de Cantilupo, matrem vero Milicentam Comitissam Ebroicensem. Studiorum causa ad Academiam Oxonienſem se primo contulit, atq; inde Lutetiam, vbi Magisterij titulo ornatus est. Oxoniam reuersus, iuri Canonico operam dedit, donec eiusdem facultatis Doctor creatus, *tandem* (audi paulisper Walsingamium) *ad Theologiam totam transtulit intentionem, in qua licentiatus ad magisterium, eum sub fratre Roberto de*

de Kilwardby, ordinis Prædicatorum, quem dum Prouincialis fuerat, admodum familiarem habuit, decreuisset incipere; incidit negotij dilatio, medio tempore, præfato fratre assumpto ad Cantuariensis Ecclesiæ præsulatum. Sub quo tamen (post consecrationem eius Oxonias veniente) in Ecclesia fratrum prædicatorum incepit iuxta desiderij sui complementum. In cuius commendatione (quæ solet fieri ante inceptionem, post disputationem quæ Vesperiæ appellantur, de Baccalaureis magistrandis) asseruit præfatus Archiepiscopus (quem dictus Thomas ab olim Confessorem habuerat) nullius vnquam mortalis criminis ipsũ sensisse contagium. Hactenus Walsingamius; cui ignoscat Lector oportet, si de homine in sanctorum album ascripto, immodica & non credenda prædicet. Nescio tamen an modestius iste quam Westmonasterienſis, qui author est, *adeo miraculis hunc nouum Sanctum coruscasse, vt infra breue temporis spatium, 163. miracula pro illo fieri Deus voluerit.* Sed dimidium hic non attigit, si verum sit quod Haræus & alij tradiderunt, qui nimirum perhibent *in diuersis codicibus eius loci vbi sacra eius ossa quiescunt, miracula eius annotata reperiri, quadringenta & viginti quinq; in varijs curandis morbis diuinitus declarata.* Sed errare istos posse satis est argumento, quod in tempore exitus tradendo lapsi sunt, & Haræus, & Surius in vita illius, necnon Baronius in Martyrologio. Nam cum anno 1275. Episcopum renunciatum, apud ipsos, alioſq; omnes scriptores, quos mihi videre contigerit, sit in confesso: Westmonasterienſis testatur (id quod Ecclesiæ huius monumenta confirmant) postquam annis duntaxat septem sedisset, ex vita eum migrasse, neq; annum salutis 1283. supergressum; quanquam isti quadriennium (si non quinquennium) adhuc amplius illi vitæ spatium produxerint. Quare anno Domini 1283. vitam eum cum morte commutasse, Westmonasterienſis prędictus asserit, & non *in reditu à curia Romana* (vt illi) sed *in via versus Curiam.* Cæterum ex alijs monumentis à me visis clarum est, anno neq; 1287. eum obijsse (vt perperã Martyrologi Romani) neq; 1283. (vt propius vero Westmonasteriẽsis) sed 1282. idq; non Oct. 2. sed Aug. 25. & vtrum iuxta Montem Flasconis nescio (quẽ locũm mortis eius prodit

Haręus)

Haræus) certe apud ciuitatem veterem in Hetruria. De tempore vero à se tradito si hallucinatum se nolit Haræus credere; meminerit, Cantelupum à Martino Pontifice honorifice acceptum(si omnia sua vera sunt)quem constat obijsse Martij 28.1285. Rursus enimuero de causa profectionis eius ad Curiam Romanam, alia traduntur ab istis; ab historicis vero nostris alia atque alia. Sic nimirum Haræus, *Gilbertum Glouerniæ Comitem ob iura Ecclesia beatum virum fatigasse; qui Romanum Pontificem adire decreuit, vt ab eo tantis molestijs oportuna remedia impetraret.* Westmonasterienſis è contra, Gloceſtrenſis Comitis nulla facta mentione, *pro causa Ecclesia sua quam contra fratrem Ioannem de Peeham de ordine fratrum Minorum, Archiepiscopum Cantuariensem defendere proponebat, in partibus obijsse transmarinis.* Caro ab ossibus separata in Ecclesia S. Seueri honorificè dicitur sepulta; ossa vero in Angliam apportata, in Ecclesia sua sepulchro sunt condita, in Aquilonari parte transepti ad Orientem; vbi ex marmore tumulum videmus excelsum. A Ioanne 22. Papa in sanctorum album ascriptus est. Et à successoribus hoc illi honoris habitum, vt insignia eius gentilitia iam inde ab eo tempore pro sedis suæ insignibus vsurpauerint, In campo videlicet rubro tria Leopardorum capita aurea inuersa,totidem lilia in ore gestantia.

45. RICHARDVS SWINFEILD.

1282. *Edw.*1.11. RIchardus de Swinfeild S. Theologiæ Doctor, è Cantio oriundus,homo in concionibus & disertus & assiduus, consecratus est Martij 7.1275. annos præfuit 34.Martij 15. decessit 1316. & in septentrionali muro iuxta chorum iacet sepultus, sicut elogium testatur tumulo marmoreo insculptum ibidem.

46. ADAM DE ORLTON.

1317. *Edw.*2.10. ADamus de Orlton Legum Doctor, in Herefordensi Ciuitate natus, consecratus est Septembris 22. 1317. & Septembris 25. 1327. Wigorniam translatus est, posteaque Wintoniam.

47.

THOMAS CHARLTON.

THomas Charlton Legum Doctor, Canonicus Eboracenſis, conſecratus eſt (iubente Papa) Octob. 18. 1327. Anno 1329. Angliæ fuit ad tempus Theſaurarius. Anno deinde 1337. miſſus in Hiberniam, eius regni factus eſt Cancellarius, & frater quidam eius Ioannes Charlton Eques auratus ſummus ibidem Iuſtitiarius conſtitutus. Anno vero ſequenti, Eques à fratre ob male adminiſtratam prouinciam accuſatus, exauthoratus eſt, munere eius ad Epiſcopum delato, Hiberniæ factus Iuſtitiarus, necnon Cuſtos ſiue Gardianus. Siquidem Proregem appellare non poſſumus, Hiberniæ Regis titulo à Principibus noſtris nondum aſſumpto. In patriam anno 1340. reuocatus eſt. Cum annos ſediſſet 16. mortem oppetijt Ianuarij 11. 1343. & in Septentrionali parte tranſepti iacet conditus, vbi tumulum videmus ſpecioſum è regione horologij. 1327. *Edw.* 3. 1.

48. IOANNES TRILLECK.

IOannes Trilleck ſedit annos 16. menſeſque inſuper 6. & nullo condito teſtamento deceſsit ſub exitum Decembris 1360. 1344. *Edw.* 3. 18.

49. LVDOVICVS CHARLTON.

LVdouicus Charlton S. Theologiæ Doctor (quem Balæus videtur appellare Ludouicum de Carleon, quod Carleonæ in Comitatu noſtro Monumethenſi natus fuerit) bonarum literarum ſtudio dedit operam Oxoniæ primum, deinde Cantabrigiæ; Oxoniæ tamen Cancellarius poſtea Academicorum ſuffragijs creatus anno 1357. Theologus fuit inſignis, & Mathematicarum ſcientiarum valde peritus, medicinæ etiam non ignarus, ſicut opera ab illo edita teſtantur abunde. Per Bullam Papalem Epiſcopus Herefordenſis renunciatus eſt 4. Id. Septembris 1361. Sedit annos 8. & anno Chriſti 1369. defunctus, monumento conditur ſatis pulchro, in Septentrionali muro Eccleſiæ ſupra chorum. 1361. *Edw.* 3. 35.

50.

50. GVLIELMVS COVRTNEY.

1369. *Edw.3.43.*

GVlielmus Courtney conſecratus anno 1369. annos prę-fuit 5. menſeſque 6. & Londinum anno 1375. tranſfertur, poſteaque etiam Cantuariam.

51. IOANNES GILBERTVS.

1376. *Edw.3.50.*

IOannes Gilbertus Dominicanus, ab Eccleſia Bangorenſi huc transfertur 1375. An. 1385. Legatus in Galliã amandatur: & anno deinde ſequenti Theſaurarius Angliæ conſtitutus, id muneris abdicare cogitur authoritate Parliamentaria 1389. Reſtituitur tamen poſteà, factus iam Epiſcopus Meneuenſis, ad quam ſedem tranſlatus anno 1389. prędicto, temporalibus (vt loquimur) reſtitutus eſt Iulij 12.

52. IOANNES TREVENANT, *al:* TREFANT.

IOannes Treuenant, Legum Doctor Oxonienſis, Canonicus Aſſauenſis & in Romana Curia Auditor Rotæ, temporalium huius ſedis reſtitutionem accepit Octob. 19. 1389. Anno deinde 1400. ad Bonifacium nonum Legatus à Rege Henrico 4. mittitur, vt ius ad regnum nuper ab illo acquiſitum, Pontifici explicaret. Præfuit huic ſedi ſex menſes ſupra annos 4. & anno 1404. defunctus, tumulo iacet conditus non ineleganti, qui in auſtrali parte tranſſeptĩ ſitus cernitur.

53. ROBERTVS MASCALL.

1405. *Henr.4.7.*

DE Roberto Maſcallo qui ſucceſsit, ſic apud Balæum Lelandus. *Carmelitana religioni Ludloæ adoleſcens incubuit. Annis vero paulo maturioribus, totum ad literas animum conuertens, Oxonium ſe contulit; ibique Ariſtotele præceptore aliquandiu vſus, ad ſacroſancta Theologiæ ſtudia, tanquam ad perennem diuinæ ſcientiæ fontem, properabat. Peruenit tandem quo voluit, nempe ad genuinam, ſinceram, ac rectam (vt putabat) Euangelicæ doctrinæ cognitionem. Deinde omnes vitæ ſuæ actus ita temperauit, vt acceptis Chriſti præceptis (quantum permittebat humana fragilitas) belle reſpondere videretur. Erat Henrico 4. Anglorum Regi, cum propter eius eruditionem non vulgarem*

vulgarem, tum etiam vitam insigniter castam commendatissimus. Vtq; ego in hac parte taceam, satis loquitur beneuolentia Principis, qui illum suæ auriculari confessioni adesse voluit; qui illum in magnis negotijs ad exteros Reges Oratorem misit; qui denique illum Herefordiæ Episcopum designauit. Scripsit (inter alia ab illo edita) de suis Legationibus libellum. Chorum, presbyterium & Campanile construxit in Ecclesia albatorum fratrum Londini (cui etiam multa ornamenta contulit) & inter fratres prædictos (vita functus Decemb. 22. 1416.) tumulo conditus est alabastrino egregij operis ibidem. Inter cæteras Legationes quas obiuit, non tacendum, ad Concilium Constantiense cum duobus alijs Episcopis missum.

54. EDMVNDVS LACY.

EDmundus Lacy S. Theologiæ Doctor, Capellæ Regiæ Decanus, in Academia Oxonienſi educatus, in Episcopum Herefordenſem conſecratus eſt, Rege ipſo preſente Apr. 18. 1417. in Capella Regia Windeſorenſi. Cum hic loci ſediſſet annos tres, ad Eccleſiam Exonienſem tranſlatus eſt circa feſtum Paſchatis. 1420. 1417. *Henr.* 5. 5.

55. THOMAS POLTON.

THomas Polton Decanus Eboracenſis & Legum Baccalaureus, conſecratus anno 1420. cum huic Eccleſiæ 15. menſes præfuiſſet, Ciceſtriam primum tranſlatus eſt, ac poſtea Wigorniam. 1420. *Henr.* 5. 8.

56. THOMAS SPOFFORD.

THomas Spofford Cænobij S. Mariæ Eboraci Abbas, cum hic loci annos 26. ſediſſet, Epiſcopatum ſponte abdicauit. 1422. *Henr.* 6. 1.

57. RICHARDVS BEAVCHAMP.

RIchardus Beauchamp, Suffolciæ Archidiaconus, ſub exitum Februarij conſecratus 1448. poſtquam annos duos ſediſſet menſeſque 3. Sarisburiam anno 1450. tranſlatus eſt. 1448. *Henr.* 6. 27.

58.

58. REGINALDVS BVTLER.

REginaldus Butler, Abbas Gloceſtrenſis, cum in hac Eccleſia annos 2. ſediſſet & menſes 3. Aprilis 3. 1453.
1450. Lichfeldiam tranſlatus eſt. Herefordiæ tamen videtur tumulatus, ante ſummum altare, ſub marmore æneis laminis ornato, cui infixa vidi. Butlerorum ſtemmata gentilitia, videlicet campum in 6. faſcias obliquas diviſum, & deinde Epiſcopatus inſignia in ſummo parmæ addita.
Hen.6.29.

59. IOANNES STANBERY.

IOannes Stanbery (vt habet ex Lelando Balęus) *in Occidentali regni parte natus, omnium Carmelitarum qui ſua ætate doctis artibus Oxonij incumbebant, facile primus fuit. Cuius eximiæ laudis, hinc Academia, illinc Henricus eius appellationis ſextus Anglorum Rex, teſtem longe optimum ſe offert. Dedit enim Academia illi tot honorificos titulos, quot vnquam antea eruditio alicui tribuit. Tum Princeps ipſe, præcognitis eius virtutibus, illius conſilio in rebus ad religionem pertinentibus maxime vſus eſt. Varijs nimirum naturæ ac doctrinæ dotibus eminebat; & præter decentem ac pulchram ſtaturæ proceritatem, tam ingenij quam eloquentiæ dexteritate præcellebat. Vnde aduocauit illum prædictus Rex ab Oxonienſi lectura, vt ſuo nouiter fundato prope Windeſoriam Etonenſi Collegio præeſſet primus, rectoq; res omnes diſponeret ordine. Taleinq; eſt inde fauorem ſortitus, vt ad Regis confeſſionem deinceps vocaretur, atq; ad Epiſcopatum Norwicenſem. Quem tamen Epiſcopatũ illi præripuit Gulielmus Pola Suffolciæ Dux, ac ſuo dedit Capellano, eodem anno quo optimum regni gubernatorem Humfridum necauerat Gloceſtriæ Ducem. Sed eius loco Bangorenſem Præſulatum tum vacantem anno Domini 1448. per Regem eſt adeptus, & poſt 5. annos Herefordenſem Pontificatum. Cæterum vnum erat in hoc homine quod cordati vitio dabunt. Totus namq; iurauerat in authoritatem Rom. Pontificis & eius ſanctiones, quarum valde multæ, non malis hominibus vix ferendæ videntur.* Hactenus Lelandus, quem miror inter cæteras eius virtutes, fidelitatem Principi ſuo ac patrono etiam in adverſis conſtantiſſimam non celebraſſe. Hunc etenim quanquam multis cladibus afflictum
1453. *Hen.6.32.*

dum

dum non ſuſtinet deſerere, capitur ab hoſte in prælio Northantonenſi Iulij 10. 1460. & in arce Warwicenſi longo tempore carceri mancipatur. Cum opuſcula permulta ſcripſiſſet à Balęo enumerata, Ludloæ in Carmelitarum Cœnobio debitum naturæ perſolvit Maij 11. 1474. Tumulo eius, quem ſitum vidimus à Septentrionali parte ſummi altaris, hæc carmina legimus inſculpta, ſeculi illius barbariem redolentia:

Marmoris hæc foſſa tetra petra contegit oſſa
Stanbery Pontificis, Carmelitaque Ioannis.
Doctoralis erat ſibi regnans fama per orbem.
Criminis ô Chriſte petimus quo tergere ſordem.
Qui Bangorenſem luſtro rexit bene ſedem.
X. *bino poſt* I. *ſimul hanc decorauit & adem.*
Hunc commiſſo grege lupum ſibi quando fuganit,
Mors cum dente cruento trux tunc bellua ſtrauit,
Anno M. C. *quater*, L. X. *quoque bino,*
Quatuor his iunctis in templi tempore feſto.
Qui legis hæc ora pro præſule mente benigna.
Vt ſint abſque mora ſibi cœlica gaudia digna.

60. THOMAS MILLING.

THomas Milling, multum adhuc adoleſcens, cucullum induit Weſtmonaſterij, vnde Oxoniam profectus, bonarum literarum ſtudio operam dedit, donec S. Theologiæ Doctor creatus eſt, Græcæ linguæ cognitionem mediocrem interea adeptus. Weſtmonaſterium tum reverſus, Abbas ibidem primum, ac mox Epiſcopus huius Eccleſiæ renunciatus eſt, Edwardi quarti Regis opera, cui fuit ab arcanis conſilijs, cuius etiam primogenitum, Edwardum Principem, è ſacro fonte Suſceptor levavit. Temporalium accepit reſtitutionem Aug. 15. Edwardi quarti 14. Naturæ debitum perſolvit anno 1492. & Weſtmonaſterij ſepultus eſt in medio Capellæ S. Ioannis Baptiſtæ, vbi iuxta murum Septentrionalem, monumentum neſcio quod parum operoſum illius memoriæ conſecratum vidi. 1474. *Edm.* 4. 14.

61.

58. REGINALDVS BVTLER.

REginaldus Butler, Abbas Gloceſtrenſis, cum in hac Eccleſia annos 2. ſediſſet & menſes 3. Aprilis 3. 1453. Lichfeldiam tranſlatus eſt. Herefordiæ tamen videtur tumulatus, ante ſummum altare, ſub marmore æneis laminis ornato, cui infixa vidi. Butlerorum ſtemmata gentilitia, videlicet campum in 6. faſcias obliquas diviſum, & deinde Epiſcopatus inſignia in ſummo parmæ addita.

1450. *Hen.6.29.*

59. IOANNES STANBERY.

IOannes Stanbery (vt habet ex Lelando Balęus) *in Occidentali regni parte natus, omnium Carmelitarum qui ſua ætate doctis artibus Oxonij incumbebant, facile primus fuit. Cuius eximiæ laudis, hinc Academia, illinc Henric[ici] nis ſextus Anglorum Rex, teſtem longe opti[mum] dit enim Academia illi tot honorificos titulos, [quos] eruditio alicui tribuit. Tum Princeps ipſe, pr[æ]tutibus, illius conſilio in rebus ad religionem p[ertinentibus] me vſus eſt. Varijs nimirum naturæ ac doctrin[æ] & præter decentem ac pulchram ſtaturæ proce[ritatem] nij quam eloquentiæ dexteritate præcellebat. [Ad]lum prædictus Rex ab Oxonienſi lectura, v[t] dato prope Windeſoriam Etonenſi Collegio præ[fecit] res omnes diſponeret ordine. Taleinq; eſt inde [ſum] vt ad Regis confeſſionem deinceps vocaretur, [ac] tum Norwicenſem. Quem tamen Epiſcopatũ illi præripuit Gulielmus Pola Suffolciæ Dux, ac ſuo dedit Capellano, eodem anno quo optimum regni gubernatorem Humfridum necauerat Gloceſtriæ Ducem. Sed eius loco Bangorenſem Præſulatum tum vacantem anno Domini 1448. per Regem eſt adeptus, & poſt 5. annos Herefordenſem Pontificatum. Cæterum vnum erat in hoc homine quod cordati vitio dabunt. Totus nam[que] iurauerat in authoritatem Rom. Pontificis & eius ſanctiones, quarum valde multæ, non malis hominibus vix ferendæ videntur.* Hactenus Lelandus, quem miror inter cæteras eius virtutes, fidelitatem Principi ſuo ac patrono etiam in adverſis conſtantiſſimam non celebraſſe. Hunc etenim quanquam multis cladibus afflictum

1453. *Hen.6.32.*

dum

dum non ſuſtinet deſerere, capitur ab hoſte in prælio Northantonenſi Iulij 10. 1460. & in arce Warwicenſi longo tempore carceri mancipatur. Cum opuſcula permulta ſcripſiſſet à Balęo enumerata, Ludloæ in Carmelitarum Cœnobio debitum naturæ perſolvit Maij 11. 1474. Tumulo eius, quem ſitum vidimus à Septentrionali parte ſummi altaris, hæc carmina legimus inſculpta, ſeculi illius barbariem redolentia:

Marmoris hæc foſſa tetra petra contegit oſſa
Stanbery Pontificis, Carmelitæque Ioannis.
Doctoralis erat ſibi regnans fama per orbem.
Criminis ô Chriſte petimus quo tergere ſordem.
[illegible]ro rexit bene ſedem.
[illegible]nc decorauit & ædem.
[illegible]upum ſibi quando fuganit,
[illegible]o trux tunc bellua ſtranit,
[illegible]. X. quoque bino,
[illegible]empli tempore feſto.
[illegible]præſule mente benigna.
[illegible]ibi cœlica gaudia digna.

[illegible] MILLING.

[illegible]tum adhuc adoleſcens, cucullum in- 1474.
[illegible], vnde Oxoniam profectus, bona- *Edw.* 4. 14.
rum literarum ſtudio operam dedit, donec S. Theologiæ Doctor creatus eſt, Græcæ linguæ cognitionem mediocrem interea adeptus. Weſtmonaſterium tum reverſus, Abbas ibidem primum, ac mox Epiſcopus huius Eccleſiæ renunciatus eſt, Edwardi quarti Regis opera, cui fuit ab arcanis conſilijs, cuius etiam primogenitum, Edwardum Principem, è ſacro fonte Suſceptor levavit. Temporalium accepit reſtitutionem Aug. 15. Edwardi quarti 14. Naturæ debitum perſolvit anno 1492. & Weſtmonaſterij ſepultus eſt in medio Capellæ S. Ioannis Baptiſtæ, vbi iuxta murum Septentrionalem, monumentum neſcio quod parum operoſum illius memoriæ conſecratum vidi.

61.

58. REGINALDVS BVTLER.

REginaldus Butler, Abbas Gloceſtrenſis, cum in hac Eccleſia annos 2. ſediſſet & menſes 3. Aprilis 3. 1453. Lichfeldiam tranſlatus eſt. Herefordiæ tamen videtur tumulatus, ante ſummum altare, ſub marmore æneis laminis ornato, cui infixa vidi. Butlerorum ſtemmata gentilitia, videlicet campum in 6. faſcias obliquas diviſum, & deinde Epiſcopatus inſignia in ſummo parmæ addita.

1450. *Hen.6.29.*

59. IOANNES STANBERY.

IOannes Stanbery (vt habet ex Lelando Balęus) *in Occidentali regni parte natus, omnium Carmelitarum qui ſua ætate doctis artibus Oxonij incumbebant, facile primus fuit. Cuius eximiæ laudis, hinc Academia, illinc Henricus eius appellationis ſextus Anglorum Rex, teſtem longe optimum ſe offert. Dedit enim Academia illi tot honorificos titulos, quot vnquam antea eruditio alicui tribuit. Tum Princeps ipſe, præcognitis eius virtutibus, illius conſilio in rebus ad religionem pertinentibus maxime vſus eſt. Varijs nimirum naturæ ac doctrinæ dotibus eminebat; & præter decentem ac pulchram ſtaturæ proceritatem, tam ingenij quam eloquentiæ dexteritate præcellebat. Vnde aduocauit illum prædictus Rex ab Oxonienſi lectura, vt ſuo nouiter fundato prope Windeſoriam Etonenſi Collegio præeſſet primus, rectoq; res omnes diſponeret ordine. Taleinq; eſt inde fauorem ſortitus, vt ad Regis confeſſionem deinceps vocaretur, atq; ad Epiſcopatum Norwicenſem. Quem tamen Epiſcopatū illi præripuit Gulielmus Pola Suffolciæ Dux, ac ſuo dedit Capellano, eodem anno quo optimum regni gubernatorem Humfridum necauerat Gloceſtriæ Ducem. Sed eius loco Bangorenſem Præſulatum tum vacantem anno Domini 1448. per Regem eſt adeptus, & poſt 5. annos Herefordenſem Pontificatum. Cæterum vnum erat in hoc homine quod cordati vitio dabunt. Totus namq; iurauerat in authoritatem Rom. Pontificis & eius ſanctiones, quarum valde multæ, non malis hominibus vix ferendæ videntur.* Hactenus Lelandus, quem miror inter cæteras eius virtutes, fidelitatem Principi ſuo ac patrono etiam in adverſis conſtantiſſimam non celebraſſe. Hunc etenim quanquam multis cladibus afflictum

1453. *Hen.6.32.*

dum

dum non ſuſtinet deſerere, capitur ab hoſte in prælio Northantonenſi Iulij 10. 1460. & in arce Warwicenſi longo tempore carceri mancipatur. Cum opuſcula permulta ſcripſiſſet à Balęo enumerata, Ludloæ in Carmelitarum Cœnobio debitum naturæ perſolvit Maij 11. 1474. Tumulo eius, quem ſitum vidimus à Septentrionali parte ſummi altaris, hæc carmina legimus inſculpta, ſeculi illius barbariem redolentia:

Marmoris hac foſſa tetra petra contegit oſſa
Stanbery Pontificis, Carmelitaque Ioannis.
Doctoralis erat ſibi regnans fama per orbem.
Criminis ô Chriſte petimus quo tergere ſordem.
Qui Bangorenſem luſtro rexit bene ſedem.
X. *bino poſt* I. *ſimul hanc decoravit & adem.*
Hunc commiſſo grege lupum ſibi quando fugavit,
Mors cum dente cruento trux tunc bellua ſtravit,
Anno M. C. *quater*, L. X. *quoque bino,*
Quatuor his iunctis in templi tempore feſto.
Qui legis hæc ora pro præſule mente benigna.
Vt ſint abſque mora ſibi cœlica gaudia digna.

60. THOMAS MILLING.

THomas Milling, multum adhuc adoleſcens, cucullum induit Weſtmonaſterij, vnde Oxoniam profectus, bonarum literarum ſtudio operam dedit, donec S. Theologiæ Doctor creatus eſt, Græcæ linguæ cognitionem mediocrem interea adeptus. Weſtmonaſterium tum reverſus, Abbas ibidem primum, ac mox Epiſcopus huius Eccleſiæ renunciatus eſt, Edwardi quarti Regis opera, cui fuit ab arcanis conſilijs, cuius etiam primogenitum, Edwardum Principem, è ſacro fonte Suſceptor levavit. Temporalium accepit reſtitutionem Aug. 15. Edwardi quarti 14. Naturæ debitum perſolvit anno 1492. & Weſtmonaſterij ſepultus eſt in medio Capellæ S. Ioannis Baptiſtæ, vbi iuxta murum Septentrionalem, monumentum neſcio quod parum operoſum illius memoriæ conſecratum vidi. 1474. *Edw.* 4. 14.

61.

61. EDMVNDVS AVDLEY.

1492. *Hen.*7.8. EDmundus Audleius Episcopus Roffensis huc translatus 1492. ad Sarisburiensem Ecclesiam migrauit anno 1502.

62. HADRIANVS DE CASTELLO.

1502. *Hen.*7.18. HAdrianus Castellensis, homo Italus, consecratus 1502. anno sequenti Cardinalis creatus est & anno 1504. ad sedem Bathonensem & Wellensem translatus.

63. RICHARDVS MAYO.

1504. *Hen.*7.20. RIchardus Mayo Archidiaconus Oxoniensis, Academiæ Cancellarius, & Collegij Magdalenensis ibidem per annos 27. Præses, anno 1501. in Hispaniam missus est, vt Catharinam deduceret, Arthuro Walliæ Principi matrimonio iungendam. Post reditum anno vno aut altero, ad Episcopatum Herefordensem provectus est, quem tenuit annos paulo plus quam 11. Excessit è vivis Apr. 18. 1516. & ab australi parte summi altaris tumulo conditus est, opere sumptuque magnifico.

64. CAROLVS BOOTHE.

1516. *Hen.*8.8. CArolus Boothus S. Theologiæ Doctor, Cantabrigiensis Academiæ alumnus, & Buckingamensis Archidiaconus, Marchiarum item Walliæ Cancellarius, consecratus est Novemb. 30. 1516. In reparatione ædium suarum Londinensium magnam is insumpsit pecuniam, & huic Ecclesiæ præfuit supra annos 18. menses circiter 5. Sepultus iacet iuxta Septentrionalem murum navis Ecclesiæ, vbi monumentum illius memoriæ erectum cernitur.

65. EDWARDVS FOX.

1535. *Hen.*8.27. EDwardus Fox S. Theologiæ Doctor, & Henrico 8. Regi ab eleëmosynis, in Comitatu Gloceſtrensi natus, verum in Collegio Regio Cantabrigiæ educatus, eius Præses anno 1528. creatus, quem locum (etiam postquam Episcopus renun-

nunciatus est) retinuit quoad vixit; cum in Germania, Gallia & alibi Legati munus aliquoties obiviſſet, in Epiſcopum Herefordenſem conſecratus eſt anno 1535. Vir egregiè doctus, & reformationis Eccleſiaſticæ illius tempore cœptæ, clanculum fautor. Quare Martinus Bucerus, Cõmentarij ſui in Evangelia dedicatione ipſum honoravit. Verùm & ipſe non pauca edidit volumina, quorum partem Balæus recenſet. Cum ſediſſet annos tantum duos & menſes 7. Londini deceſſit Maij 8. 1538.

66. IOANNES SKIP.

FOxo ſubſtitutus Edmundus Bonerus, ante conſecrationem ad Londinenſis Eccleſiæ regimen aſſumptus eſt. Ioannes Skip S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Dorſetenſis, in Aula Gonwelliana Cantabrigiæ educatus, Epiſcopus Herefordenſis tum deſignatur. Qui confirmatus Novemb. 20. 1539. ſedit 4. menſes ſupra annos 12. & Londini deceſſit Parliamenti tempore. Sepultus eſt in Eccleſia B. Mariæ de Mont-hault. 1539. *Hen.* 8. 31.

67. IOANNES HARLEY.

IOannes Harley, collegij Magdalenenſis Oxoniæ ſocius quandoque, conſecratus in Epiſcopum Herefordenſem Maij 26. 1553. quod coniugatus eſſet, à Maria Regina paucos poſt menſes exauthoratus, abdicationi exiguo tempore ſuperfuit. 1553. *Edw.* 6. 7.

68. ROBERTVS PARFEW, *alias* WARTON.

RObertus Parfew aliter dictus Warton, conſecratus ad ſedem Aſſavenſem Iul. 2. 1536. cum eam prædijs Epiſcopalibus divenditis, nequiſſimo ſpoliaſſet ſacrilegio; in rei tam præclare geſtę præmium, ad Herefordenſem Epiſcopatum à Maria Regina provehitur anno 1554. Paulo ante dictam Reginam vita exceſſit. Et Thomas Raynoldus, Exonienſis Decanus, ſucceſſor illi tunc declaratur. Sed donantis Reginę interitus, donationem reddidit inefficacem. Sepultus iacet in auſtrali parte Eccleſię Herefordenſis (ni male memini) paulo ſupra chorum. 1554. *Mar.* 1.

69. IOANNES SCORY.

1559. *Eliz.2.* IOannes Scoreius, ſub Edwardo ſexto Rege Epiſcopus Ciceſtrenſis, ab Elizabetha Regina ſub initium regni in hoc Præſulatu collocatur. Anno 1585. incipiente, mortem cum vita commutavit.

70. HEREBERTVS WESTFAYLING.

1585. *Eliz.29.* HErebertus Weſtfaylingus S. Theologiæ Doctor & Ædis Chriſti Oxoniæ (è quo Collegio Epiſcoporum primus prodijt) Præbendarius, ad hanc ſedem conſecratus eſt Decemb. 12. 1585. Ea vir gravitate, vt vix vnquam in riſum viderim ſolutum, per multos annos quibus eum familiariter novi; Ea vitæ integritate, vt teſtamentum conditurus, voce memorabili profeſſus ſit, opes ſe relinquere non magnas, ſed quibus benedictionem Dei conſideret affuturam, cum ſibi non eſſet conſcius, earum partem vel minimam malis artibus quæſitam. Verba huiuſmodi protuliſſe non magnum: Sed ita vixiſſe, vt nemo qui ipſum noverit, de veritate eorum dubitaverit, virum demonſtrant, cui ſimiles, ſeculum noſtrum vtinam plurimos produceret. Migravit ab hac luce Martij 1. 1585. & tumulum habet ſpecioſum ab Aquilonari parte tranſepti. Cæterum ſilentio non eſt prætereundum, Collegio Ieſu Oxoniæ, prædia ab hoc Antiſtite collata, 20. libras noſtrates annuatim reddentia, hoc eſt aureorum Gallicorum 66.

71. ROBERTVS BENNET.

1602. *Eliz.45.* RObertus Bennet S. Theologiæ Doctor & Windeſorenſis Decanus, Collegij S. Trinitatis Cantabrigiæ ſocius aliquando, Feb. 20. 1602. in Epiſcopũ Herefordenſem conſecrat' eſt, ad id muneris ab Elizabetha Regina deſignatus; ſed fidelitatis iuramentum Iacobo Regi præſtitit, tum nuper fœliciſſimis auibus regnum ingreſſo.

Epiſcopatus Herefordenſis apud rationes fiſcales cenſetur ad 768. *li.* 10. *ſ.* 10. *d. ob. q;.*

Pontifici vero Romano pendebat pro primitijs, florenos 1800.

DE

DE EPISCOPIS CICESTRENSIBVS.

WIlfrido Eboracensi Archiepiscopo, per Egfridum Northumbriæ Regem in exilium pulso, qua de re cum ad Eboracenses peruentum fuerit pluribus Deo volente agetur: Ille ne talentum sibi concreditum defodisse videretur; apud Australes Saxones (idolorum tunc temporis cultores) Christum prædicauit. Edilwalchus, illarum regionum Rex, Wulfheri Merciorum Regis suasu & consilio, militiæ Christianę nomen paulo ante dederat; & fidei lumen tam subditis impertiri, quam sibi datum augere cupiens; Wilfrido inter cætera humanitatis officia sibi abunde præstita, habitationem commodã assignauit Seolseiæ, qui locus peninsula tunc erat, nunc marinis fluctibus hausta, vt (nisi subsidente æstu) nusquam compareat. Sed hanc nemo melius descripserit, quã Antiquitatũ nostrarũ sol, doctissim° ille Camdenus, de qua sic ille. *Selsey, Seals-ey, id est, (vt Beda interpretatur) vitulorum marinorum, siue phocarum insula dicitur: Hos enim nostra lingua Seales vocamus, qui semper insulas & littus petunt vt fœtum edant. Locus (vt ait Beda) vndique mari circundatus praterquam ab occidente, vnde habet ingressum amplitudinis quasi iactus fundæ. Octoginta septem familiarum censebatur, cum Edilwalchus huius prouinciæ Rex, Wilfrido Eboracensi Antistiti exulanti dedit, qui huic populo Christum primus annunciauit, seruosque 250. (vt habet ille) non solum baptisando â seruitute damoniaca saluauit, sed etiam libertatem donando, humanæ iugo seruitutis liberauit. Postea, Monasterium Cedwalla Rex qui Edilwalchum deuicit, hic fundauit, sedeque Episcopali illustrauit, quæ à vicesimo secundo Episcopo Stigando ad Ciceſtriam traducta, nunc ibi floret, & Cedwallam fundatorem agnoscit. In hac insula, antiquæ vrbecula, in qua Episcopi illi sederunt, cadauer solummodo iacet, aquis intectum, quoties ex alto maris æstus intumescit, cum vero residet, apertum & conspicuum.*

cuum. Cæterum ad Wilfridum redeamus, qui (vt Beda, quem iam paulisper audiamus) *huic genti Euangelizans, non solum ab ærumna perpetuæ damnationis, verum & à clade inf.nda temporalis interitus eripuit. Siquidem tribus annis ante aduentum eius in prouinciam, illis in locis nulla pluuia ciciderat. Vnde fames acerbissima plebem inuadens, impia nece prostrauit. Denique fertur, quia sæpe 140. simul aut 50. homines inediâ macerati, procederent ad præcipitium aliquod siue ripam maris, & iunctis miserè manibus pariter omnes aut ruina perituri, aut fluctibus absorbendi deciderent. Verum ipsa die quo baptisma fidei gens suscepit illa, descendit pluuia serena & copiosa, reflornit terra, redijtque viridantibus aruis annus latus & frugifer. Sicque abiecta prisca superstitione, exsufflata idolatria, cor omnium & caro omnium exultauerunt in Deum viuum, intelligentes eum qui verus est Deus, & interioribus cælesti gratia ditasse. Nam & Antistes cum venisset in prouinciam, tantamque ibi famis pœnam videret, docuit eos piscando victum quærere. Namque mare & flumina eorum piscibus abundabant: Sed piscandi peritia genti nulla nisi ad anguillas tantum inerat, &c. Quo beneficio multum Antistes cor omnium in suum diuertit amorem, & libentius eo prædicante, cælestia sperare cœperunt, cuius ministerio temporalia bona sumpserunt.* Horum populorum saluti cum annum iam quintum Wilfridus inuigilasset, ad suam sedem (vnde per iniuriam fuerat eiectus) reuocatus est. Post cuius discessum, annos permultos ea prouincia pastore proprio destituta, per Wintonienses Antistites administrata est. Postmodum verò à Nothelmo Archiepiscopo, Episcopus ibi constitutus est Edbrith, nonnullis Eadbert, anno videlicet 711.

1. Wilfridus igitur Selseiensium Episcoporum primus numerandus est.

711 2. Eadbertus vel Edbrihtus, Abbas Selseiensis consecratus est (sicut antea retulimus) anno 711.

3. Eolla successit: Post cuius obitum vacauit sedes vsq; ad mortem Bedæ.

733 4. Sigga, alijs Sigelmus & Sigfridus interfuit synodo à Cuthberto Cantuariensi Archiepiscopo celebratæ anno 746. Post quem hij ordine sederunt.

5.

5. Alubrith. 790.
6. Osa, vel Bosa.
7. Giselherus.
8. Tota.
9. Wigthun, Malmesburiensi Peletun.
10. Ethelulphus.
11. Beornegus. Episcopus quidam Australiũ Saxonum, nomine Camelec, his temporibus (anno nimirum 951. si Westmonasterienſi credim⁹) à Danis captus, & ab Edwardo seniore Rege quadraginta libris numeratis redemptus. Sed mendose aut legit alicubi Westmonasterienſis, aut ipse iam legitur. Nam Camelecus ille Landauensis fuit Episcopus; hoc est Australium Britonum non Saxonum. 906.
12. Coenred.
13. Gutheard. Obijt 960. 960
14. Alfred. Obijt 970. 970.
15. Eadhelm.
16. Ethelgarus Abbas noui Monasterij Wintoniæ, consecratus Maij 6. 980. Cantuariam translatus est anno 988.
17. Ordbright. 988.
18. Elmar. Obijt 1019.
19. Ethelricus (Houedeno Agelricus) obijt Nou. 5. 1038. 1019.
20. Grinketellus, *qui eiectus à sede Orientalium Saxonum quam emerat* (inquit Malmesburiensis) *etiam hanc pecunia emeruit & obsedit* anno 1039. Decessit 1047. 1039.
21. Heca, Edwardi Confessoris Capellanus consecratus 1047. decessit anno 1057. 1047.
22. Agelricus qui successit, Monachus Cantuariensis, propter insignem legum nostræ gentis municipalium peritiam, à Rege Gulielmo primo, arbiter honorarius constitutus est, vna cum Gosfrido Episcopo Constantiensi, vt litem agitatam inter Lanfrancum Cantuariensem Archiepiscopum & Odonem Cantiæ Comitem, Regis vero fratrem vterinum, de prædijs quibusdam, dijudicarent & secundum æquum & bonum componerent. Homo igitur grandæuus, iumenti succussionem non ferens; vehiculo ad locum destinatum deportatus est (Pikenden hoath, quasi dicas Ericetum Pikendonense) 1057.

kendonenſe) quo, ingens prouincialium numerus confluxerat, vt teſtimonium pro Archiepiſcopo ſuo dicerent, ſecundum quem iudicatum eſt, provt in Cantuarienſium hiſtoria retulimus. In ſynodo Windeſoræ celebrata, exauthoratum hunc Epiſcopum dicit Florentius Wigornienſis, idque (vt exiſtimare videtur) iniuſte & carceri Marleburiæ mancipatum anno 1070.

1. STIGANDVS.

1070. *Gul.* 1. 5. STigandus, Gulielmi primi Capellanus (non ille qui his temporibus Epiſcopus fuit Wintonienſis & Archiepiſcopus Cantuarienſis) mutauit ſedem in Ciceſtriam, *vbi* (vt habet Malmesburienſis) *antiquitus & ſancti Petri monaſterium, & congregatio ſanctimonialium fuerat.* Ciceſtrenſium igitur Epiſcoporum iſte primus, deceſſit anno 1087.

2. GVLIELMVS.

SVccеſſit illi Gulielmus neſcio quis, de quo nihil omnino traditur.

3. RADVLPHVS.

DE Radulpho ſucceſſore, liceat aſcribere hęc Malmesburienſis. *Gulielmo ſucceſſit Radulphus, qui proceritate corporis inſignis, ſed & animi efficacia famoſus, ſacerdotalis officy contuitu, Gulielmo inniori in faciem pro Anſelmo Archiepiſcopo, quem immerito exagitabat, reſtitit. Cumque ille conſcientia poteſtatis elatus, minas ingeminaret; nihil alter reueritus, baculum protendit, annulum exuit, vt, ſi vellet, acciperet, nec vero vel tunc vel poſtea auſteritatem inflecteret, ſi aſſertorem haberet. Sed quia diſceſſu ſuo ſpem eius & caterorum (ſi qui boni eſſent) Anſelmus enerauit, & tunc cauſa decidit, & poſtmodum damno ſuccubuit. Succedentibus quoque annis religioſam contumaciam mandatis Henrici Regis exhibuit, volentis per totã Angliã à presbyteris* (Coniugatis, qua de re vide plura in Gulielmo Corbell Cantuarienſi) *pecuniam exigere. Id aliis vel concedentibus, vel metu ſilentium tenentibus; in ſolo Radulphorigor Pontificalis emolliri nequiuit. Per totam ſiquidem dioceſin diuina vacare*

tare officia, ianuas Ecclesiarum spinis obstrui præcepit, monachorum cantum non inhibens, sed tamen laicis aditum arcens. Atrocitas facti Regem inflexit, vt ei soli quasi mentis inconsiderate homini, censum presbyterorum indulgeret. Verum tamen religio & animositas viri, magnam sibi apud regium animum laudem parauit, vt ipsi omnia remitteret, subinde dictitans, pauperem esse Episcopatum, Ecclesiam esse absumptam (& certe Maij 5. 1114. incensa conflagrauerat) *non debere tributis expilari, sed oblationibus augeri. Ita constans innocentia hominem spectabilem fecit, vt Rex qui alijs auferret ipsi libens & summissus daret. Denique Ecclesiam suam quam à nouo fecerat, cum fortuitus ignis (vt dixi) pessundedisset, liberalitate potissimum Regis breui fecit. Obijt Christianissime, omnibus suis in vsum pauperum distractis, qui & panniculos suos vsque ad stramen, moriens ante se iusserit erogari. Vir æternam boni memoriam meritò adeptus, qui sedem suam ex humili & miserabili, ad summum gloriæ culmen prouexit. Clerum, quantum victualia Episcopatus sustinere possunt, congregauit: Ornamenta omnis generis adiecit, quorum omnium pudendam ante paucitatem, taxare piget. Ter omni anno diocesim suam causa prædicandi circuibat, nihil Episcopali potestate â prouincialibus suis exigens, sed quæ offerebantur gratabundus accipiens; delinquentibus increpando non parcens, & si minus increpatio valeret, ingenuo ludo culpam elidens.*

4. SEFFRIDVS.

RAdulphi Cantuariensis Archiepiscopi frater Seffridus Abbas Glastoniensis consecratus Aprilis 12. 1125. qui decessit (vt ex Westmonasterienſi colligo) anno 1132. 1525. *Henr.* 2. 251

5. HILARIVS.

SVccessit illi quidam nomine Hilarius, de quo nihil traditũ reperi, nisi quod ex omnibus Angliæ Episcopis, hic solus inuentus est, qui declarationem Clarendoniæ promulgatam, simpliciter probaret, & sine adiectione clausulę Regi tam odiosæ (*saluo ordine suo*) sicut in vita Beketti Cantuariensis plvribus narrauimus.

6. IOANNES DE GREENFORD.

1174. *Hen.2. 21.* IOannes de Greenford Decanus Ciceſtrenſis, electus anno 1173. & conſecratus 1174. deceſsit 1180.

7. SEFFRIDVS.

SVcceſsit illi Seffridus ſecundus, quo ſedente, (nimirum Octob. 19. 1187.) Eccleſia Cathedralis vna cum ciuitate Ciceſtrenſi fere vniuerſa, fortuito incendio abſumpta ac deleta eſt. Eccleſiam, vna cum palatio Epiſcopali hic præſul refecit, priſtinoque nitori reſtituit.

8. SIMON DE WELLES.

1199. *Ioan 1.* SImon de Welles electus eſt in Epiſcopum Ciceſtrenſem Decembris 22. 1198. Anno deceſſit 1207.

9. NICOLAVS DE AQVILA.

SVcceſſit illi Nicolaus de Aquila, conſecratus anno 1209. De quo nihil prꝛterea reperi memoratum.

10. RICHARDVS POORE.

1215. *Ioan. 17.* RIchardus Porus Decanus Sarisburienſis, conſecratus 1215. Sarisburiam migrauit 1217. & inde poſtea Dumelmum.

11. RADVLPHVS DE WARHAM.

1217. *Henr. 3. 2.* RAdulphus de Warham, Officialis primum, ac inde (vt quidam) Eccleſiꝛ Norwicenſis Prior, confirmatus in Epiſcopum Ciceſtrenſem per Gualonem Legatum Pontificium, temporalibus reſtitutus dicitur Decemb. 27. Henrici tertij ſecundo. Sedi ſuæ contulit molam vento agitatam in Biſhopſton, & diem clauſit extremum anno 1222.

12. RADVLPHVS NEVILL.

1223. *Hen. 3. 7.* SVb initium Nouembris anno antedicto, electus eſt in Epiſcopum huius Eccleſiæ Radulphus Neuill, & anno ſequenti conſecratus, cum tum nuper Angliæ fuiſſet conſti-

tutus

tutus Cancellarius, magno omnium bonorum applausu & gratulatione, propter summam quam de iustitia & integritate eius fiduciam conceperant. Neque vero spem eorum is fefellit. Ægrè siquidem reperiemus quenquam, qui id muneris laudatius obiuerit. Cantuariensi igitur sede per mortem Richardi Wethersh ed vacante; à Monachis, ne rogatis quidem, in Archiepiscopum electus est; ipso eam dignitatem adeo non ambiente, vt Monachorum vni aut alteri electionem de eo factam Papæ exhibituris, pecuniam ad tam longinqui itineris sumptus largiri grauaretur. Quomodo Rege quantumvis propitio & Monachorum votis annuente, per Pontificis summam proteruiam eo prę sulatu exciderit; in vita S. Edmundi Cantuariensis supra explicuimus. Anno postea 1237. ad Eccle siam Wintonien sem postulatus, Cancellariatum sponte abdicauit, quem postea non admodum cupidè resumpsit & ad mortem vsque retinuit. Electionis vero ad Episcopatum antedictum qui fuerit successus, in vita Gulielmi Raleij Wintonien sis enarrauimus. Excesit è viuis Londini Febr. 1. 1244. in ædibus quę hodie nomen obtinent Hospitij Lincolnien sis, excitatis ab illo à fũdamentis, vt ipse & successores haberent quo se recipèrent quando ad vrbem accedere contingeret. Hæ postea nescio qua ratione ad Henricum Laceium Comitem Lincolnien sem peruenerunt, & ab eo nomen acceperunt modernum. Ædificauit præterea hic præsul, capellam, extra portam orientalem ciuitatis Cicestren sis D. Michaeli dedicatam, & Eccle siæ suæ multis in rebus insigniter extitit beneficus.

13. RICHARDVS DE LA WICH.

NEuillo defuncto, Canonici Cicestren ses, vt gratiam inirent apud Regem, elegerunt sibi in Episcopum Robertum quendam Passelew, quem propter industriam & rerum gerendarum dexteritatem, Rex plurimum diligebat. Sed tam indoctus erat, vt Episcopi regni hominis dedignati consortium, electionem eius cassari & Richardum de Wich illius loco renunciari curauerint. Natus dicitur hic Richard⁹ apud Wich 1245. *Henr.* 3. 30.

Wich, in Comitatu Wigornienſi (vbi ſalinæ habentur) & inde cognomen aſſumpſit. Poſt primæ pubertatis annos, Oxonij & Pariſijs Dialecticæ, & Philoſophiæ ſtudijs operam nauauit. Poſtea Bononiam profectus, in iuris Pontificij ſcientia tantum profecit, vt poſtquam ſeptennij moram ibi loci feciſſet, eius facultatis publicus prælector deſignatus fuerit. Reuerſurus in patriam, Aureliani hæſit aliquandiu; ſtatimq; vt ad ſuos redijt, Archiepiſcopi primum Cantuarienſis, ac deinde etiam Academiæ Oxonienſis conſtitutus eſt Cancellarius. Ab ipſo Pontifice conſecratus dicitur, anno 1245. 3. Nou. Martij, & munus ſibi demandatum ea ſollicitudine ſimul ac ſolertia obiuiſſe, vt magnam apud ſuos venerationem conſequutus ſit. Siquidem in concionibus ad populum egregiè diſertus fuit, necnon aſſiduus; & doctrinam exemplo ſuo confirmans, ſic vitam inſtituit, vt tam ſanctiſſimus quam doctiſſimus habitus fuerit viuens, & mortuus Sanctorum Catalogo aſcriberetur. Obijt (ſi Pariſienſi credimus) Aprilis ſecundo 1253. ſi Martyrologis, Aprilis tertio, conſecrationis ſuę nono, ætasis quinquageſimo ſexto; & in Eccleſia ſua ſepultus, poſt annos 23. in theca pretioſa conditus eſt. Vitam eius ſcripſit Radulphus Bocking, Dominicanus, è cuius ſcriptis hauſiſſe videntur, quę de illo tradiderunt Haręus & alij, prolixiùs aliquanto, quam vt inſtituti mei ratio ſingula ab ijs commemorata attingere patiatur.

14. IOANNES CLIPPING.

1253. *Henr.* 3. 38. CAnonicus quidam Ciceſtrenſis ſucceſſit, nomine Ioannes Clipping. Hic inter alia dedit Eccleſiæ ſuæ mannerium de Drungwick, & ædes Epiſcopales ibidem conſtruxit.

15. STEPHANVS de BERKSTEAD.

1261. *Henr.* 3. 46. STephano de Berkſtead, temporalia huius ſedis reſtituta ſcomperi Iunij 20. Henrici 3. 46. Anno 1365. excommunicatus eſt, quod Baronum ſeditioſorum factioni adhęſerit. Id quod in cauſa fuit vt Romam profectus, poſt exilium diuturnum, abſolutionem non niſi ægrè impetrarit. Obijt 1287.

vir

vir summa simplicitatis & innocentiæ (sic loquitur Chronicon Osneiense) *qui per multos retro annos cæcitatis incommodo flagellatus, vitam miserabilem sedens in tenebris accitauit.*

16. GILBERTVS de S. LEOFARDO.

GIlbertus de S. Leofardo Ecclesię Cicestrensis Thesaurarius, Cantuariensis Archiepiscopi Officialis, & Academiæ Oxoniensis alumnus, temporalibus huius sedis restitutus est Iunij 18. Edwardi primo 16. Excitauit ille à fundamentis Capellam B. Mariæ, & diem obijt extremum, anno 1305. *Pater orphanorum* (inquit Westmonasterienſis) *consolator mœrentium viduarum, in grabbatis, & in tugurijs decubantium pius & humilis visitator, inopum plusquam divitum affluens recreator.* Adijcit porro, si credere libet, *vitæ illius sanctimoniam, subsecuta mox crebra miracula protestari.* 1288. *Edw.* 1. 16.

17. IOANNES de LANGTON.

POst Gilbertum antedictum, Ioannes de Langton huic Ecclesiæ præfuit Episcopus; qui in Academia Oxoniensi educatus, Angliæ fuit Cancellarius. Fenestram magnam, & valde speciosam is constrvxit in Avstrali parte Ecclesiæ suæ. Quamdiu sederit, non cōperi, certe anno 1315. ab eo qui tum fuit Episcopus Cicestrensis, Comes Warrenius ob adulterij crimen excommunicatus est. Cumq; ad Episcopum accedens armatis nescio quot stipatus, violentas manus in eum videretur iniecturus; Episcopus, famulis conuocatis, & clientibus, Comitem suosque omnes comprehendit, & in carcerem coniecit.

18. ROBERTVS STRATFORD.

RObertus, Ioannis Stratford Archiepiscopi Cantuariensis frater, & eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus, necnon Angliæ, atq; Oxoniensis itidem Academiæ Cancellarius; Episcopus Cicestrēsis designatus, Angliæ Cancellariatū mox abdicauit, resumere tamē breui postea coactus est. Inter Academicos Oxonienses seditio ingens his temporibus exorta est, Avstralibus (ea siquidem fuerunt factionum nomina) Aquilonares, crebris

crebris iniurijs ita fatigantibus, vt Stanfordiam, Lincolnienſis Comitatus oppidum ſecedere coacti fuerint. Quomodo vero huius Præſulis, tum (vti diximus) prudentiâ, contentio hęc ſopita & ſublata fuerit, Twynus, in Apologia Antiquitatis Academię prędictæ fuſius explicauit. Aldingburnę deceſſit Aprilis 9. 1362.

19. GVLIELMVS de LEN. al. LVLIMERE.

1362. *Edw.* 3. 36. GVlielmus de Lenne (quem etiam Lulimerum appellatum comperi) Legum Doctor, & Ciceſtrenſis Decanus, in Epiſcopum ibidem conſecratus eſt ſub exitum Iunij, 1362. & Wigorniam tranſlatus 1368.

20. GVLIELMVS READE.

1369. *Edw.* 3. 43. DE Gulielmo Reado, qui Wenghamenſis Collegij præpoſitus, Theologiæ Doctor, & Mertonenſis Collegij Oxoniæ ſocius, Gulielmo ſiue Lenno, ſiue Lulimero ſucceſſit, ſic apud Balæum Lelandus. *Mertonenſe Collegium illuſtrauit, partim eruditione ſua inſigni, partim etiam collatis librorum theſauris, exædificata nobili bibliotheca. Inter cætera, cura fuit illi matheſis maxima, vnde & eius tabulæ Aſtronomicæ natæ ſunt. Hæc iuuenis. Maturior vero factus, Theologiæ impendiò inſudabat; ac eius profeſſionis dignitate ſuprema inſignitus, fit tandem Epiſcopus Ciceſtrenſis, quo tempore Ambrolegæ* (vulgo Amberley) *prope ripas Aruntis fluminis, caſtellum operis egregij erexit. Edidit & aliud opus quod Canones tabularum vocabat.* Aſtronomicas tabulas in prędicto Collegio reliquit, etiamnum hodie (vt ferunt) viſendas, vna cum Imagine ipſius ad viuum depicta. Teſtamentum eius probatum, & actis inſinuatum comperi, Nouembris 4. 1385.

21. THOMAS RVSHOOK.

1385. *Rich.* 2. 9. THomas Ruſhook Dominicanus, & Regi Richardo ſecundo à Confeſſionibus, à ſede Landauenſi huc tranſlatus eſt circa medium Octobris, 1385. Ab aula pulſus eſt à Baronibus, & bona eius authoritate Parliamentaria confiſcata ſunt menſe Martij, 1388. Videtur etiam ad abdicandum eo-

dem

dem ipso tempore adactus: Breui siquidem postea in Archiuis Regijs appellatum comperi Thomam, Cicestrensem nuper Episcopum.

22. RICHARDVS MITFORD.

QVI successit illi Richardus Mitford, Sarisburiam translatus est, anno 1395.

23. ROBERTVS WALDBY.

ANno 1395. prædicto, Robertus Waldby Archiepiscopus Dublinensis in Hibernia huc translatus est, & anno proxime sequenti Eboracum. 1395. *Ris.2.19.*

24. ROBERTVS READE.

RObertus Reade Dominicanus, anno 1396. Episcopus Carliolensis petente Rege per Pontificem renunciatus, quanquam Gulielmus Stirkland, ad id muneris legitime fuisset electus, sub illius anni exitum Cicestriam translatus est, vbi crucem eximij operis in foro statuendam curauit. Defunctus videtur circa festum Pentecostes, 1417. 1396. *Ric.2.20.*

25. STEPHANVS PATRINGTON.

EPiscopus Meneuensis Stephanus Patrington, mense Decembri 1417. huc migrauit, & paruo tempore superstes, breui postea extinctus est, si non (quod innuere videntur Archiui regij) antequam translatio eius absolui potuit & perfici. 1417. *Henr.3.5.*

26. HENRICVS WARE.

HEnricus Warus, Legum Doctor, & Archiepiscopo Cantuariensi Officialis, consecratus est mense Maio, 1418. 1418. *Hen.5.6.*

27.

27. IOANNES KEMP.

1422. *Henr.* 5. 10. IOannes Kemp à Roffensi Ecclesia huc transfertur anno 1422. & hinc Londinum sub eiusdem anni curriculum, posteaque Eboracum primum ac deinde Cantuariam, Cardinalis etiam creatus.

28. THOMAS POLDON.

1423. *Henr.* 6. 2. THomas Poldon ex Episcopo Herefordẽsi, fit Ciceſtrensis primum, ac mox anno 1426. Wigornienſis.

29. IOANNES RICKINGALE.

1426. *Henr.* 6. 5. IOannes Rickingale S. Theologiæ Doctor, Cantabrigiensis Academiæ alumnus, & eiusdem, necnon Ecclesiæ Eboracensis Cancellarius, consecratus est in Ecclesia Parochiali de Mortlake Iunij 3. 1429. Accepi tumulo eius hæc carmina inciſa:

Tu modo qualis eris? quid mundi quæris honores?
Crimina deplores, in me nunc te ſpeculeris.
En mors ante fores, quæ clamitat omnibus, Adſum.

30. SIMON. SIDENHAM.

1430. *Henr.* 6. 9. SImon Sidenham Legum Doctor, Decanus Sarisburiensis, consecratus est Febr. 12. 1430. quamuis (vti constat) quidam Thomas Bromis Legũ Doctor, à Ciceſtrensibus fuerit Canonice electus, & ab Academia Oxonienſi (cuius fuit alumnus) epistolâ in eius gratiam conscriptâ, enixiſſime commendatus, Febr. 4. 1429.

31. RICHARDVS PRATY.

RIchardus Praty, Academiæ Oxonienſis Cancellarius ſucceſſit, & è viuis exceſſit circa feſtum S. Iacobi 1445.

32. ADAM MOLINS.

1445. *Henr.* 6. 24. ADamus Molins Legum Doctor, Sarisburiensis Decanus, necnon & S. Birini in Cornubia, & Regiorum Consiliariorum quandoque Amanuensis, consecrratus est menſe Nouembri

Nouembri 1445. & priuati sigilli Custos mox constitutus. Occisus est Porteſmuthæ à nautis quibusdam, ad id sceleris perpetrandum per Richardum Ducem Eboracensem summissis ac subornatis Iunij 9. 1449. Dedit ille ad ornatum summi altaris in Ecclesia sua vela quædam ex holoserico pretiosissima, coloris quem vulgo dicimus *Crimosin*, qui antiquiùs (vt credo) purpureus fuit.

33. REGINALDVS PEACOCK.

DE Reginaldo Peacock qui succeſſit, sic Balæus. *Reginaldus Peacock, Latine Pauo, relicta Cambria solo natali, ad Oxonium se contulit, vbi Regalis Collegij quod Oriall vocatur, alumnus designatus, non modo eloquentiæ, verum etiam prudentiæ cum humanæ tum diuinæ operam dedit. Cum vero studiorum orbem absoluisset, & Theologi insignia accepisset, ob excellentem eruditionem ac facundiam, Asaphensis primo, Cicestrensis postea Episcopus factus est, Humfredi Ducis (vt fertur) beneficentia, qui ipsum, dum esset regni administrator, amauerat. Videns hic indies magnas in Clero contra diuinas ordinationes succreſcere blaſphemias, maxime circa Eucharistiam, non solum eos fouebat qui illas & dictis & scriptis tetigerant (quales fuerunt Rogerus Onlaus, Dauid Boysus ipsius conterraneus, Philippus Noris Hibernus quidam, & alij) sed & ipse quoque Euangelico aratro manum admouit. Multa enim per 20. & amplius annos ore ac scriptis protulit, contra Antichristorum vanitates iniquas & insanias pluſquam diabolicas. Ab Episcoporum igitur Synodo Lambethum citatus, vt coram Archiepiscopo Cantuariensi Thoma Bourchiero doctrinæ suæ rationem redderet; non scripturis sanctis, non argumentis idoneis, non accumine rationum, sed authoritate, vi, arte, fraude, metu, terrore & tyrannide diruptus, ac damnatus ad carceres & ignes; palinodiam tandem ad Pauli fanum anno Domini* 1457. *Decembris* 4. *canere cogebatur*, libris etiam (quorum non pauca scripserat volumina) se coràm exustis. Sacrarum Scripturarum non pauca in vernaculam Anglicanam transtulit, quod ijs temporibus non video reprehensum. Sententiæ propter quarum defensionem damnatus est, hæ fere perhibentur fuisse:

1450. Henr. 6. 29.

Quòd

Quòd humana ratio non est preferenda vtriusque testamenti scripturis; Quod Episcopi suas admissiones ementes ab Episcopo Romano peccant: Quod nullus teneatur obedire Ecclesiæ Romanæ determinationi: In Apostolorum symbolo olim non fuisse quod Christus descendit ad inferos: Quod non sit necessarium ad salutem, credere corpus Christi esse naturaliter in Eucharistia: Quod Ecclesia vniuersalis possit errare in ijs quæ sunt fidei. Post palinodiam, Episcopatum cogitur abdicare, pensione tenui assignata vnde se aleret in Cœnobio nescio quo, vbi mœrore confectus (vt par est credere) breui postea interijt.

34. IOANNES ARYNDELL.

1458. *Henr.* 6. 37. SVccessit illi Ioannes Arũdellus Medicinæ Doctor, de quo nihil præterea reperi memoratum.

35. EDWARDVS STORY.

1477. *Edw.* 4. 17. EDwardus Storeyus S. Theologiæ Doctor, Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ, socius aliquando, & Hospitij S. Michaëlis ibidem Præses, consecratus est in Episcopum Carliolensem Octob. 14. 1468. vbi cum sedisset annos 9. huc translatus est anno 1477. Crucem ille operis egregij in foro Cicestrensi erexit.

36. RICHARDVS FITZ-IAMES.

1504. *Henr.* 7. 20. RIchardus Fitz-Iames, ab Ecclesia Roffensi huc transfertur anno 1504. & hinc Londinum 1506.

37. ROBRTVS SHERBORN.

1508. *Henr.* 7. 24. RObertus Sherborn, in Collegio Wicamico Oxoniæ educatus, ab Ecclesia Meneuensi ad Ciceſtrensem translatus est Nouemb. 8. 1508. in qua sedit annos 28. mortuus Augusti 21. 1536. annos natus 96. cum præsulatum tum nuper abdicasset. Summa vir prudentia & in rebus gerendis dexteritate, multis legationibus sub Henrico septimo functus est. Laudatur etiam ob munificentiam, quod in mensa fuisset hospitalis, erga pauperes beneficus, ministrorum numerum

numerum in Ecclesia sua auxisset, eique ornamenta non pauca adiecisset. Quare pro symbolo hoc dicitur vsus elogio, *Dilexi decorem domus tui Domine*: Et nonnunquam, *Credite operibus*.

38. RICHARDVS SAMPSON.

RIchardus Sampson Legum Doctor, consecratus Iunij 9. 1536. Lichfeldiam translatus est Martij 12. 1543. 1536. *Henr.* 8. 28.

39. GEORGIVS DAYVS.

GEorgius Dayus S. Theologiæ Doct. (de quo antea nonnihil in Gulielmo Dayo Wintonienſi fratre eius) cum per annos decem Regij Collegij Cantabrigiæ fuisset Præpositus, in Episcopum Ciceſtrenſem consecratus mense Maio 1543. Anno 1551. sub Edwardo sexto exauthoratus est & in carcerē coniectus, sed per Mariam Reginam post biennium & libertati & præsulatui restitutus. Decessit Augusti 2. 1556. 1543. *Henr.* 8. 35.

40. IOANNES SCORY.

IOannes Scory, S. Theologiæ Baccalaureus, consecratus in Episcopum Roffenſem Aug. 30. 1551. breui postea huc translatus est. Per Mariam Reginam exauthoratus, per Elizabetham Herefordenſis Episcopus constitutus est.

41. IOANNES CHRISTOFERSONVS.

IOannes Christoferſonus S. Theologiæ Doctor, Collegij S. Trinitatis Cantabrigiæ Præses, & Norwicenſis Decanus, Dayo successor designatus est à Maria Regina, Patria Lancastrenſis fuit & in Collegio S. Ioannis Cantabrigiæ educatus. Homo certe doctissimus, qui inter cætera opera eius quamplurima tam Latina lingua edita quam vernacula, in reip. Christianæ vsum multa Eusebij & Philonis, è Græco in Latinum sermonem fidelissimè transtulit. Vna cum cæteris sui ordinis authoritate Parliamentari exauthoratus est sub initium principatus Elizabethæ Reginæ, cum interim ædes Præsidis Collegij antedicti nouis ædificijs 1557. *Mar.* 5.

multum auxisset; & bibliothecæ ididem libros contulisset non paucos, Græcos, Latinos, & Hebræos.

42. GVLIELMVS BARLOW.

1559. *Eliz.2.* GVlielmus Barlow S. Theologiæ Doctor, Episcopus primum Assaphensis, tum postea Meneuensis, ac deinde Bathonensis & Wellensis, in Episcopum Ciceſtrensem confirmatus est Decembris 20. 1559. & ibidem sedit annos plus minus decem.

43. RICHARDVS CVRTEIS.

1570. *Eliz.12.* RIchardus Courteis sacræ Theologiæ Doctor, & Collegij S. Ioannis Cantabrigiæ olim socius, consecratus est Maij 20. 1570.

44. THOMAS BICKLEY.

1585. *Eliz.28.* INeunte anno 1585. Thomas Bickley S. Thoologiæ Doctor, Mertonensis Collegij Oxoniæ Gardianus, ad huius Ecclesiæ Præsulatum consecratus est. Hic Stoæ natus in comitatu Buckingamensi & in Collegio Magdalenensi educatus, Choristа primum fuit ibidem, mox scholaris, ac t andem socius. Maria Regina rerum potita, in exilium sponte profectus, Parisijs & Aureliani commoratus est, donec paulo post mortem eius reuersus in patriam, à Parkero Archiepiscopo Cantuarienſi in Domesticum Capellanum ascitus est, & eius opera breui postea collegij Mertonensis Gardianus designatus. A Bentamo deinde veteri amico & exilij consorte Episcopo Lichfeldensi creato, Præbenda quadam Lichfeldensi & Archidiaconatu Staffordensi honestatus est. Postquam Collegium antedictum laudatissimè rexisset annos 20. hunc Episcopatum oblatum vltrò haud nimis cupidè accepit, vir honorum non admodum appetens, qui ad octogesimum ætatis annum tum proxime accedebat. Cœlebs decessit Aldingburnæ, Aprilis 30. 1596. ferme nonagenarius, cum sedisset annos 11. & honorifico funere elatus, in Ecclesia sua tumulatus est. Collegio Mertonensi testamento legauit

100.

100. libras & Magdalenensi 40. præter alias pecunias in pios etiam vsus erogandas.

45. ANTONIVS WATSON.

ANtonius Watson, Decanus Bristoliensis, & olim Collegij Corporis Christi Cantabrigiæ socius, consecratus est Aug. 15. 1596. & à Regina, Fletchero Londinensi offensa, in Eleemosynarij munere datur illi successor. Hic etiam vitam (quam sicut antecessor cælibem duxerat) mense terminauit Septembri 1605. 1596. *Eliza.* 39.

46. LANCELOTVS ANDREWS.

LAncelotus Andrews sacræ Theologiæ reuera Doctor, & Westmonasterienſis Decanus, consecratus Nouemb. 3. 1605. ad Elienſem Ecclesiam post quadriennium translatus est. 1605. *Iac.* 3.

47. SAMVEL HARSNET.

SAmuel Harsnet S. Theologiæ Doctor & Archidiaconus Colcestrensis, socius primum, mox Præses Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ, consecratus Decemb. 3. 1609. Ecclesiæ Cicestrensi etiamnum hodie præest. 1609. *Iacob.* 7.

Valet hic Episcopatus secundum rationes fiscales 677. li. *& denarios* 15. *ac Papæ pro primitijs consueuit pendere florenos* 333.

DE EPISCOPIS ROFFENSIBVS.

AVguſtino (cui quod religionis Chriſtianæ in nonnullis huius inſulæ regionibus reſtaurator extiterit, Sancti homen inditum) poſtquam Dorobernię (quæ nunc Cantuaria) conſediſſet, conſultum viſum, in civitatibus vicinis Epiſcopos conſtituere; ideoque duos ſimul eodemq: tempore ordinauit; ad Londinenſem videlicet Mellitum (de quo antea) & ad Roffenſem, Iuſtum, patria Romanum, qui anno pòſt conſecrationem ſeptimo, Chriſti nimirum 613. ſolum vertere coactus eſt vna cum Mellito prædicto, ſicut antea, vbi de Londinenſibus egimus, demonſtratum eſt. Anno poſtea 622. in Archiepiſcopatu Cantuarienſi Mellito qui illuc Londino migrauerat, & tum nuper diem obierat, ſucceſſor deſignatus eſt.

1. IVSTVS.

606. EPiſcoporum igitur Roffenſium primus numeratur Iuſtus antedictus.

ROMANVS.

622. IVſto ſucceſſit in Eccleſia Roffenſi Romanus, qui à Iuſto tum Archiepiſcopo Cantuarienſi ad Honorium miſſus Romanum tum Pontificem, naufragio perijt, antequam littus Gallicum attingeret ſubmerſus.

3. PAVLINVS.

631. ECcleſię Eboracenſis Archiepiſcopus primus Paulinus, à ſuis in exilium pulſus (ſicuti pluribus Deo volente oſtendemus quando ad Eboracenſes perventum fuerit) Epiſcopatus Roffenſis tum vacantis adminiſtrationem ſuſcepit, ibique cum annos prę fuiſſet 13. diem clauſit extremum Octob. 10. anno 644. & in Eccleſia S. Andreę tumulatus eſt, quam Ethelbertus Cantiæ Rex à fundamentis excitarat.

4.

4. ITHAMAR.

IN Eccleſiæ huius Præſulem hunc ordinatus eſt Ithamarus homo Anglus, neq; tamen ceu vitę ſpectes morumq; integritatē, ceu doctrinā & eruditionem, anteceſſorum cuiquam poſtponendus. Hic gentis noſtræ (Saxonum dico ſiue Anglorum) primus extitit Epiſcopus.

5. DAMIANVS.

SVcceſſit illi Damianus: Quo defuncto, aliquot per annos paſtoris ſolatio, Eccleſia Roffenſis deſtituta, vacavit. 656.

6. PVTTA.

IN *ciuitate Rhoſi (vbi defuncto Damiano Epiſcopatus iam diu ceſſauerat, Theodorus* (Archiepiſcopus Cantuarienſis) *ordinauit virum, magis Eccleſiaſticis diſciplinis inſtitutum, & vitæ ſimplicitate contentum, quam in ſeculi rebus ſtrennum, cui nomen erat Putta, maximè autem, modulandi in Eccleſia more Romanorum (quem à diſcipulis Papæ Gregorij didicerat) peritum.* Sic Będa. Sedis ſuæ paupertatem pertæſus, homo non nimium ſolers, de ea deſerenda cogitabat, quando Edilredus Merciæ Rex civitate Roffenſi incenſa, & eodem incendio Eccleſia etiam Cathedram abſumpta, in propoſito eum confirmavit. Anno igitur 676. in Merciam diſceſſit, ibique Eccleſiolæ neſcio cuius ſuſcepit curam ſub Saxulfo illarum regionum Epiſcopo, ex puerorum in Muſicæ elementis inſtitutione, victum plerunque tolerans. In hoc vitæ genere conſenuit, nec ad Epiſcopatum derelictum vt rediret monentium voces, æquo animo audivit. 669.

7. QVICHELMVS.

PRo illo Theodorus Quichelmum ordinavit Epiſcopum, quem Będa alicubi (ni malè memini) Gulielmum appellat. Sed & ille etiam inopia cogente, poſt non multum temporis ſedem dereliquit. 676.

8. GEBMVNDVS.

681. QVichelmo ſubſtitutus eſt Gebmundus, alijs Godmundus dictus, alijs etiam Godwinus; qui ſtationem ſibi commiſſam non deſerens, Epiſcopus Roffenſis deceſſit anno 692.

9. TOBIAS.

693. *GEbmundo defuncto, Tobiam pro illo conſecrauit Brightwaldus Archiepiſcopus, virum* (inquit Będa) *Latina, Graca & Saxonica lingua, atque eruditione multiplici inſtructum. Erat enim diſcipulus beatæ memoriæ magiſtrorum Theodori Archiepiſcopi & Abbatis Adriani; vnde (vt dictum eſt) cum eruditione literarum, vel eccleſiaſticarum vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, vt tam notas & familiares ſibi eas quam natiuitatis ſuæ loquelam haberet. Defunctus anno Dominicæ incarnationis 726. ſepultus eſt in porticu S. Pauli Apoſtoli, quam intra Eccleſiam S. Andreæ Apoſtoli ſibiipſi in locum ſepulchri fecerat.*

10. ADVLFVS.

717. POſt eum Epiſcopatus officium Aldwlf, Bertwaldo Archiepiſcopo conſecrante ſuſcepit, qui obijt anno 741.

11. DVN, *alias* DVINA.

741. DVn à nonnullis Duina apellatus, Synodo interfuit Cliffæ prope Roffam celebratæ Septembri menſe 747.

12. EARDVLFVS.

747. EArdulfo, Dunæ ſucceſſori, Offa Merciorum Rex manne-rium contulit de Frendsbury, (quod illa tempeſtate Eſlingham appellatum eſt) circa annum Domini 770. Egbertus deinde Cantię Rex dedit neſcio quid agelli intra caſtellum Roffenſe anno 763. Et Ethelbertus Cantiæ itidem Rex dedit Woldham anno 751.

13.

13. DIORA.

EGbertus Rex (non ille qui Christianorum principum quartus ante centum annos regnavit, sed alius nescio quis regulus) Diorę Episcopo Roffensi, tantum fundorum dedit in Halling, quantum decem aratra colerent, & deinde nemora quædam.

14. WEREMVNDVS.

WEremundus obijt anuo 800.

15. BEORNMOD.

BEornmod, nonnullis Beornredus obijt anno salutis 804. 800.

16. TADNOTH.

17. BEDENOTH.

DE Tadenotho & Bedenotho nihil traditum reperi præter nuda nomina.

18. GODWINVS I.

EPiscoporum Roffensium seriem circa hęc tempora, si non mutilam & imperfectam, at certè incertam haberi fatendum est, nimirum à Beornmodo ad Siwardum, per spatium centum & 60. annorum. Malmesburiensis, pro toto eo tempore quod inter ætatem Bedæ & Gulielmum Normannum intercessit 9. tantum recenset Episcopos. Florentius Wigornensis ei numero vnum duntaxat adijcit. Sed Catalogus quem reperi in Archiuis Ecclesię Roffensis, septem adhuc alios interserit. Quibus (vtrum hoc ordine collocandus, an forte alibi, non ausim affirmare) addendus videtur hic Godwinus, quem constat annis 833. & 851. diplomata confirmasse Merciæ Regum, alterum Withlafi, Bertulfi vero alterum, quorum exemplaria apud Ingulfum habentur: Nisi credere libeat (cuius rei animum meum nonnulla tetigit

ſuſpicio) huiuſmodi Epiſcoporum & Procerum confirmationes, annis ſæpe non paucis, adiectas diplomatis, poſt earum confectionem.

19. CVTHERWVLF.

DE quo nihil memoratur.

20. SWITHVLFVS.

SWithulfus obijt anno 897. quando tum nuperrimè vnus è Gardianis regni conſtitutus fuiſſet, illud contra vim irruentium Danorum tueretur ac defenderet.

21. BVIRICVS.

22. CHEOLMVND.

23. CHINEFERTH.

DE his tribus ab hiſtoricis nihil traditur.

24. BVRRHICVS.

EDmunds, Athelſtani Regis frater anno 945. dedit Burrhico & ſucceſſoribus Mallingam his verbis, *Do, &c. terram trium aratrorum in Mealings.*

25. ALFSTANVS.

ALfſtanus obijt anno 984.

26. GODWINVS. II.

27. GODWINVS. III.

ISTorum vnus, diploma confirmavit Edgari Regis anno 966. quod apud Ingulfum habetur; necnon & aliud itidem 996. Florentius porro Wigornienſis, Huntingdonus & Hovedenus tradiderunt, Godwinum Epiſcopum Roffenſem à Danis captum, vna cum Alphego Cantuarienſi anno 1011.

1011. vbi igitur à Weſtmonaſterienſi alijſque ſcriptoribus narratur; Epiſcopum Roffenſem (cuius nomen non edunt) ab Ethelredo Rege in civitate ſedis ſuæ anno 983. longo tempore obſeſſum, neque obſidionem voluiſſe ſolvere Regem (quantumvis ſuadente vt id faceret Dunſtano) donec ab eo centum libras extorſiſſet: Dubitari certe non poteſt Godwinum appellatum Epiſcopum ſic obſeſſum. Conſtat deinde ex Epiſtola quadam Edwardi Confeſſoris ad Edſinum Archiepiſcopum Cantuarienſem & Godwinum Antiſtitem Roffenſem perſcripta, Godwinum ſedi Roffenſi circa annum 1040. præfuiſſe. His morte ſublatis, & ſiue per moleſtias illis exhibitas, ſiue per clades bellicas, ad paupertatem redacta Eccleſia, diu videtur paſtore viduata permanſiſſe, ad annum videlicet 1058.

28. SIWARDVS.

TEmpore prædicto, Siwardus Abbas Abendonenſis (nonnullis Chertſeienſis) in Epiſcopum Roffenſem ſacratus eſt. Cuius rei occaſionem in Eadſino Cantuarienſi ſupra retulimus. *Hic eo tempore erat Epiſcopus* (inquit Malmesburienſis) *quo Normanni in Angliam venerunt, pauciſque diebus ſuperuiuens, fatum explenit* Abindonæ. Ab eodem tamen ipſo Malmesburienſi numeratur inter illos Epiſcopos qui Lanfranci Cantuarienſis conſecrationi anno 1070. interfuerunt; necnon & inter eos qui Synodum celebrarunt anno 1072. Wintoniæ inchoatam, Windeſoræ vero finitam. Et alibi traditum reperi, anno illum 1075. è vita exceſſiſſe. Quandocunq; demum id fuerit, *Eccleſiam certe dereliquit* (teſte Malmesburienſi) *miſerabilem & vacuam, omnium rerum indigentem, intùs & extrà. Vix enim quatuor Canonici erant, qui victu exili, & ipſo ad horam vel prece vel pretio comparato, & indumento plebeio vitam tolerarent*: Sic ille. 1058.

29. ARNOSTVS.

MAlis vt occurreret prædictis, & Eccleſiæ res in meliorem locum redigeret, Arnoſtum quendam, Monachum. 1075. *Gul.* 1. 9.

chum Beccensem, cuius animi virtutes satis habebat perspectas, Lanfrancus antistitem hic constituit.

30. GVNDVLPHVS.

1077. *Gul.* I. II. EX eodem Beccensi cœnobio monachus itidem Gundulphus, veloci morte prærepto Arnosto, eiusdem Lanfranci opera substitutus est, qui Canonicis exclusis, monachos primus in hanc Ecclesiam introduxit. Homo fuit non admodum doctus, sed prudentia, & rerum gerendarum solertia insignis. Nam cum Clericos aduenientes reperisset tantum sex; auxit eousque Ecclesiæ res industria sua; vt monachos in eadem reliquerit moriens 50. (sunt qui numerẽt 60.) ac deinde ipsam Ecclesiam de nouo constructam, à fundamentis excitauit, & ad eam perduxit amplitudinem quam hodie cernimus. A Lanfranco his in rebus multũ adiutus est; qui præter magnam pecuniam, manneriũ etiam de Heddre, illi Ecclesiæq; suę contulit. Cum deinde Odo Cantiæ Comes multa tam Archiepiscopat⁹ quam huius Ecclesiæ prædia per vim occupasset, manneria nimirũ de Detling, Stoke, Preston, Dainton & alia nonnulla; in ius eum vocatum ad restitutionem compulerunt. Qua de re apud Egelricum Ciceſtrensem plura à me suprà dicta sunt. Fundauit præterea hic præsul ptochotrophiũ S. Bartholomæi Chettamæ & Monialibus cœnobium Mallingæ, quod suppressionis tempore valere censebatur annuatim 245. libras, 10. solidos & denarios duos. Magnam etiam partem arcis Roffensis construxit, turrim nimirum prægrandem illam etiamnum ibi visendam; cuius structuræ sumptum, Rex dono mannerij cuiusdam compensauit. Denique Sancti Paulini ossa, feretro prætiosissimo condidit, & Martij 7. 1107. naturæ debitũ persoluit.

31. RADVLPHVS.

1108. *Henr.* I. 9. RAdulphus Abbas Sagiensis in Normannia, consecratus est Augusti 11. 1108. & anno 1114. Cantuariam translatus.

32.

32. EARNVLPHVS.

DE Earnulpho qui succeſſit, hæc habet Malmesburienſis. *Earnulphus, natione Gallus, apud cœnobium S. Luciani in Beluaco non paucum tempus Monachus egit. Sed cum nonnulla plena inſolentiæ videret, quæ nec emendare poſſet, nec pati vellet, diſceſſum intendit. Quæſito prius à Lanfranco conſilio, incunctanter facturus quicquid ille iubendum putaſſet: Ille (qui hominis induſtriam probe calleret, nam & apud eum diu Becci ſtuduerat) perſuaſit, vt ad ſe veniret, quia ibi animã ſuam ſaluare non poſſet. Venit ergo, & toto tempore Lanfranci Monachus apud Cantuariam, ab Anſelmo Prior ibidem, mox apud Burgum Abbas, à Radulpho Epiſcopus apud Roſam conſtitutus eſt*, & conſecratus Cantuariæ vna cum Galfrido Herefordenſi Dec. 26. 1115. *Graue quidem memoratu* (inquit ille) *quantæ probitatis & prudentiæ in omnibus officijs fuerit. Cantiæ deiectam priorem partem Eccleſiæ quam Lanfrancus ædificauerat, adeo ſplendide erexit, vt nihil tale poſſit in Anglia videri, in vitrearum feneſtrarum luce, in marmorei pauimenti nitore, in diuerſicoloribus picturis, quæ mirantes oculos trahunt ad faſtigia lacunaris. In Burgo monachorum numerus auctus, religio bonis monitis confota; ædium veterum ruderibus deturbatis, noua fundamenta iacta, culmina erecta. Eaque omnia cum vorax ignis abſumpſiſſet meditanti reficere, honos pontificalis impactus. Ibi quamvis omnia iam facta viderentur (præuenerat enim vinacitas Gundulfi omnium ſucceſſorum diligentiam) tamen ſemper aliquid comminiſci, vbi virtus enitescere poſſet; firmare antiqua, moliri recentia. Vixit in Epiſcopatu aliquot dies ſuper nouennium, deceſſitque quatuor & octoginta annos natus, multa probitatis ſuæ monumenta relinquens.* Dicitur Eccleſiæ Roffenſis hiſtoriam ſcripſiſſe, quam mihi non dum contigit videre. Obijt (vt videtur) menſe Martio 1124. 1115. *Henr.* 1. 16.

33. IOANNES.

IOannes Archidiaconus Cantuarienſis conſecratus eſt Maij 23. 1125. & mortem obijt anno 1127. quo anno, Iunij 3. tam Eccleſia quam ciuitas vniuerſa Roffenſis incendio fortuito conflagrauit. 1185. *Henr.* 1. 26.

34.

34. ASCELINVS.

1137. *Steph.* 3. ASCelinus, nonnullis (sed perperàm) Anselmus, decessit anno 1147. Ad eum D. Bernardi Epistola 205. perscripta est.

35. WALTERVS.

1147. *Steph.* 12. AD hoc vsq; tempus, Archiepiscopus Cantuariensis, hunc Episcopatum quoties vacare contingeret, cuicunq; visum pro libitu conferre consueuit. Theobaldus Archiepiscopus, designandi antistitis ius, in monachos Ecclesiæ Roffensis transtulit, qui omnium primum suis suffragijs renunciarunt Walterum Archidiaconum Cantuariensem. Eo præsidente, Aprilis nempe 20. 1177. & Ecclesia & ciuitas vniuersa iterum conflagrauit. Obijt, cum sedisset annos pene 35. Iulij 26. 1182.

36. GVALERANVS.

1183. *Henr.* 2. 29. SVccessit illi Gualeranus Archidiaconus Baionensis, qui obijt anno 1184. Post mortem eius lis ingens exorta est inter monachos Cantuariensis & Roffenses; asserentibus illis, pedum pastorale Episcopi defuncti, super altare Cantuariensis Ecclesiæ relinquendum, & ab ipsis nouo Episcopo tradendum. Hoc isti verbis negabant & de facto baculum apud se detinebant. Post multam altercationem res tandem ad Archiepiscopi Cantuariensis arbitrium dijudicanda permittitur, qui baculum Cantuariensibus tradidit, provt illi Episcopo mox designato.

37. GILBERTVS GLANVILL.

1185. *Henr.* 2. 31. GIlbertus Glanvill Archidiaconus Luxouiensis consecratus est Septembris 29. 1185. Inter hunc & monachos suos, lites & contentiones (qua de re nescio) exarserunt ingentes. Vnde iritatus ille, abstulit eis, omnia bona mobilia, Ecclesiæ ornamenta, & magnam partem prędiorũ. Et illi, ceu rerum necessariarum inopia coacti, siue vt haberent in litigationis sumptum pecuniam, feretrum argenteum

D.

D.Paulini conflaucrunt & inde nummos percuti curauerunt. Certamen longum, quę mortalia cuncta, mors tandem terminauit, nimirum Episcopi, qui decesit Iunij 24. 1214. Monachorum tamen animos infensos, interitus eius adeo non pacauit, vt exequias eius celebrare renuentes, corpus sine vlla consuetarum ceremoniarū pompa sepulturæ mandarint. Hospitale apud Strodam prope Roffam ab hoc Prę sule conditum est & prædijs dotatum, quę hodie valere dicuntur annui census libras 52.

38. BENEDICTVS.

BEnedictus, Ecclesiæ S. Pauli Londini Præcentor, consecratus est Februarij 22. 1215. qui mortem obijt anno 1226. 1214. *Ioan* 16.

39. HENRICVS DE SANFORD.

HEnricus de Sanford Archidiaconus Cantuariensis, consecratus est anno 1227. Post bienium deinde lis exorta est inter hunc & Iocelinum Bathonensem ac Wellensem Episcopum. Nam cum sacrationem peterent tres ad Præsulatus designati, Richardus ad Cantuariensem sedem, Rogerus ad Londinensem, ac denique Hugo ad Eliensem: Hos ritus illis impendi à se oportere contendebat Roffensis, tanquā Cantuariensis Capellano; cum è contra Bathonensis, ad ipsum hoc munus assereret spectare, quòd omnium Cantuariensis prouincię Episcoporū esset antiquissimus. Post multam altercationem, conuenit tandem inter eos, vt Roffensis Archiepiscopū consecraret, reliquos autem duos Bathonensis. Quod iam mox narrabo, indignum fortasse videatur memoratu: silentio tamen non duxi præterreundum, vt perspiciat inde lector, quam leui momento virorum vel grauissimorum mentes ijs temporib⁹ illusionib⁹ diabolicis in crassissimos errores impellerentur. *Henric⁹ Roffensis Episcopus* (inquit Parisiensis & illis ipsis verbis sequutus eum Westmonasterienſis) *cum apud Sidingburniam præsente Cantuariensi electo, ordines celebrasset solennes; astante clero & populo fiducialiter cū sermonem faceret protestat⁹ est dicens, Gaudete omnes in domino fratres* 1227. *Henr.* 3. 11.

qui

qui hic præsentes estis, scientes indubitanter, quod vno & eodem die exierunt de Purgatorio, Rex quondam Anglorum Richardus, & Stephanus Cantuariensis Archiepiscopus, cum vno Capellano eiusdem Archiepiscopi, ad conspectum diuinæ maiestatis migraturi: Et in illo die non nisi illi tres de locis pœnalibus exierunt. Et his dictis meis fidem adhibeatis plenissimam & certam, quia mihi & cuidã alij tertia iam vice hoc reuelatum est per visionem ita manifestè quod ab animo meo omnis dubitationis ambiguitas remouetur. Cęterum videnti isti parum oculato, qui talibus visis fidem potuit adhibere, aut credita alijs propalare; ne talia videndo, & enarrando, cæcus dux pergeret esse cæcorum, mors oculos clausit, Februarij 24. 1235.

40. RICHARDVS de WENDOVER.

1238. *Hen.* 3. 22. RIchardus de Wendouer Ecclesiæ Bromleiensis Rector, in Episcopum Rossensem legitimè electus; cum consecrationem peteret ab Edmundo Cantuariensi Archiepiscopo, qui postea in album Sanctorum ascriptus est; tanquam rudis & indoctus ob insciticm est reiectus. Hic tamen talis cum esset, ad Romanum Pontificem prouocans, ab eo confirmatus est, Archiepiscopo quantumuis inuito, quem oderat Papa, quod assiduis exactionibus Ecclesiam Anglicanam deprædanti vir pius reniteretur nonnunquam. Pontificio igitur mandato consecratus est Wendouerus, anno 1238. Et cum anno 1250. circa festum S. Michaelis, mortem obijsset; in Ecclesia Westmonasterienſi Rege præcipiente tumulatus est, quod pietate, vitæq; sanctimonia insignis fuerit habitus.

40. LAVRENTIVS de S. MARTINO.

1251. *Hen.* 3. 35. *DEfuncti Wendoueri loco, Monachi Rossenses elegerunt magistrum Laurentium de S. Martino, Domini Regis Clericum, & consiliarium specialem, ne si fortè alium elegissent, se Rex electioni opposuisset.* Sic Parisiensis. Consecratus est Lugduni, Apr. 12. 1251. vbi per dispensationem Pontificiam facultas ei data est, quicquid sacerdotiorum ante susceptas insulas fuisset adeptus, vt etiam Episcopus creatus retineret. Sed neq; sic cõtentus; Episcopatum suum totius Angliæ tenuissimum, imo

Carleo-

Carleolensi non paulo tenuius dictitans; quiritandi finẽ non fecit, donec à dioceſis ſuæ Clero, omnium Eccleſiaſticorum prouentuum, quintam partem ſibi per annos quinq; pendendam curaſſet, & rectoriam de Frendsbury ſedi ſuæ appropriaſſet. Hunc Bonifacius Archiepiſcopus Cantuarienſis iniurioſius tractauit, poſſeſſiones ſedis ſuæ per vim occupando, & multa auferendo, quæ ſemper ad Eccleſiam Roffenſem ſpectare noſcebantur. Qua de re conqueſtus apud Regem, nihil profecit. Reginæ, auunculus erat Bonifacius, quam homo vxorius noluit offendere, iniurias Epiſcopo à Bonifacio illatas vindicando. Surdo igitur cum fabulam narratam intelligeret, ad Papam ſe conuertit. Verum neq; hic auditus eſt æquis auribus. Pontifici vicinus erat Bonifacij frater Sabaudus, cui noluit ægrè facere, fratrem caſtigando. Quid iam faceret? Premit alto corde dolorem. Exceſſit è viuis, Iun. 3. 1274.

42. WALTERVS de MERTON.

WAlterus de Merton Angliæ Cancellarius, ante Pontificatum, Collegij fundationem molitus eſt Maldoniæ in Comitatu Surreienſi, anno videlicet 1264. ſed poſt decennium mutata ſententia, Maldoniam neglexit, & curas tranſtulit Oxoniam, vbi Collegium poſuit nobiliſſimum (Mertonenſe hodie nuncupatum) anno 1274. ſub id ipſum tempus quo Roffenſis deſignatus eſt Epiſcopus. Cum annos ſediſſet tres vel quatuor, exceſſit è viuis, ſi Weſtmonaſterienſi credimus, in feſto D. Lucæ, 1277. ſi alijs (quibus fidem potius adhibuerim) Oct. 27. 1278. Sepultus iacet prope murum Septentrionalem Eccleſiæ ſuæ, è Regione fere Cathedræ Epiſcopalis, vbi loci illuſtriſſimi Equitis opera, Henrici Sauilli, Collegij Mertonenſis Gardiani (qui ingenti ſumptu Chryſoſtomum nuper integrum edi curauit in vſum Reip. Chriſtianæ) monumento veteri marmoreo diruto, nouum erectum eſt elegantiſſimum, ex lapidibus Lydijs, & alabaſtrinis, hoc inſculpto Epitaphio: 1274. *Edw.* 1. 2.

Waltero de Merton, Cancellario Angliæ, ſub Henrico tertio; Epiſcopo Roffenſi, ſub Edwardo primo Rege; vnius exemplo, omnium quotquot extant Collegiorum fundatori; maximorum

Europæ

Europæ totius ingeniorum fœliciſſimo parenti; Cuſtos & ſcholares domus ſcholarium de Merton, in Vniuerſitate Oxon. communibus Collegij impenſis, debitum pietatis monumentum poſuere, anno Domini 1598. *Henrico Sauile Cuſtode. Obijt in vigilia Simonis & Iudæ, anno Dom.* 1277. *Edwardi primi quinto. Inchoauerat Collegium Maldoniæ in agro Surr. anno Dom.* 1264. *Henrici tertij* 48. *cui dein ſalubri conſilio Oxonium, anno* 1270. *tranſlato, extrema manus fœliciſſimis (vt credi par eſt) auſpicijs acceſſit, anno* 1274. *ipſis Cal. Aug. anno regni Regis Edwardi primi ſecundo.*

Magne ſenex titulis, Muſarum ſede ſacrata
Maior, Mertonidum muxime progenie:
Hæc tibi gratantes poſt ſecula ſera nepotes,
En votiua locant marmora, ſancte parens.

43. IOANNES de BRADFEILD.

1278. *Edw.* 1. 6. ECcleſiæ Roffenſis Monachus & Præcentor, conſecratus eſt in Epiſcopum ibidem Io. de Bradfeild, Maij 29. 1278. vna cum Norwicenſi, & defunctus Aprilis 23. 1283. Hunc Chronicũ Oſneienſe appellat *Ioannem de Ho, Eccleſiæ Roffenſis Celerarium, & virum teſtatur extitiſſe honeſtæ conuerſationis & innocentiæ, decenter literatum, & in omnibus morigeratum.*

44. THOMAS INGLETHORP.

1283. *Edw.* 1. 11. THomas Inglethorp, Eccleſiæ Paulinæ Decanus, conſecratus anno 1283. deceſſit Maij 12. 1291.

45. THOMAS de WVLDHAM.

1291. *Edw.* 1. 20. THomas de Wuldham, Roffenſis Prior, obijt Februarij 28. 1316.

46. HAYMO de HEATH.

1319. *Edw.* 2. 12. HAymo de Heath, vel potius de Hitha (ab oppidulo Hithenſi in Cantia vbi natus eſt ſumpto cognomine) Regi Edwardo ſecundo à Confeſſionibus, conſecratus eſt 1319. Multa is conſtruxit Hawlingæ, anno 1323. aulam nimirum & frontiſpicium illud excelſum in palatio Epiſcopali ibidem, molen-

molendinum vicinum restaurauit, & omnia ædificia domus prædictæ refecit. Deinde in oppido Hithensi antedicto ptochotrophium S. Bartholomæi, pauperibus decẽ alendis instituit, & prædijs dotauit 20. marcarum annui census. Episcopatum sponte abdicauit, anno 1352.

47. IOANNES de SHEPEY.

IOannes de Shepey Ecclesię Roffensis Prior successit, & anno 1358. constitutus est Angliæ Thesaurarius. Obijt Oct. 19. 1360. in mannerio suo prope Lametham, quod The place appellatur. 1352. *Edw.* 3. 26.

48. GVLIELMVS WITTLESEY.

GVlielmus Wittlesey Archidiaconus Huntingdonensis, consecratus Febr. 6. 1361. Wigorniam translatus est 1363. & postea Cantuariam. 1361. *Edw.* 3. 36.

49. THOMAS TRILLEG.

THomas Trilleg Ecclesiæ Paulinæ Decanus, consecratus anno 1363. decessit 1372. 1363. *Edw.* 3. 37.

50. THOMAS BRINTON.

DE eo qui successit, sic Baleus; *Thomas Brinton (alij Britonem nuncupant) Benedictinorum ordinis apud Nordovicenses alumnos Monachus, perlustratis Anglorum gymnasijs doctis, summæ eruditionis fama multis per orbem innotuit. Romam in posterũ perueniens, plures corã eius vrbis Pontifice in Latino sermone conciones fecit; & ideo Romanæ sedis Pœnitentiarius ac Roffensis Episcopus ordinatus, in Angliam ab eo discessit, & chartis commisit Sermones coram Pontifice & Sermones alios solennes.* Fuit hic Brintonus Regi Richardo secundo à Confessionibus, & hospitij Anglorum Romæ prȩcipuus benefactor. Obijt anno 1389. 1372. *Edw.* 3. 46.

51. GVLIELMVS de BOTTLESHAM.

1389. *Rich.2.13.*

GVlielmus de Bottlesham, vel Boltsham (quem Walsingamus, Balæus & alij Ioannem nuncupant, sed perperàm) natus est Bottleshamæ, in Comitatu Cantabrigiensi, & inde sumpsit appellationem. Dominicanus fuit, S. Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, & propter eruditionē; atq; in concionibus facundiā multùm celebratus, à Rege Richardo secundo, Episcopatum primum Landauensem, mox Roffensem proiectus est, quanquam Richardus quidam Barnet, ad sedem Roffensem iam fuisset legitime electus. Mentio habetur apud Foxum, Battleshami fraterculi cuiusdam Theologiæ Doctoris, quem Episcopum Nannatonensem appellatum perhibet, Iulij 25. 1382. Alibi vero traditum reperi Episcopum eum fuisse Bethleemitanum, priusquam in Landauensi sede collocatus fuerit. Decessit sub initium Februarij 1399.

52. IOANNES de BOTTLESHAM.

1400. *Hen.4.1.*

IOannes de Bottlesham Archiepiscopi Cantuariensis Sacellanus, consecratus Iulij 4. 1400. post infulas susceptas, Ecclesiam suam Cathedralem nunquam vidit. Academiæ Cantabrigiensis benefactor extitisse dicitur, necnon & Hospitio diui Petri ibidem. Excessit è viuis sub initium anni 1401.

53. RICHARDVS YONG.

1404. *Henr.4.6.*

RIchardus Yong, in vinculis nescio vbi detentus, à sede tamen Bangorensi huc transfertur, Martij 2. 1404. Fenestras quasdam extruxit ille in Ecclesia Frendsburiensi, & mortem obijt, Iulij 27. 1419.

54. IOANNES KEMP.

1419. *Henr.5.7.*

IOannes Kemp, Legum Doctor, & Archidiaconus Dunelmensis, consecratus est mense Septembri sequente, & postea translatus Ciceftriam primo 1422. deinde Londinum, mox Eboracum, ac tandem Cantuariam.

55. IOANNES LANGDON.

IN festo sacrosanctę Trinitatis, 1422. Ioannes Langdon consecratus est; de quo sic Balæus, *Ioannes Langdon Monachus Ecclesiæ Christi quæ est Cantuariæ, ac Doctor Oxoniensis, in Cantiæ Comitatu ortus, ita fœliciter in omni literarum genere adhuc adolescens se exercuit, præsertim in rerum insigniter gestarum historijs, vt non infima laus illi accreuerit. Thomas Rudburnus, iunior ille, Wintonienſis olim Ecclesiæ Monachus, eius authoritate præ cæteris vtitur in concinnatione suorũ Chronicorum. Fuit hic Langdonus, ex duodecim malis Iudicibus illis vnus, qui sub prædicti Arundeli Archiantichristi tyrannide, Christi doctrinam in Wiclefo damnauit, atq; ob id Episcopus Roffensis est postea factus. Collegit ille ex diuersis historijs Anglorum Chronicon, & Sermones aliquot scripsit.* Hic prouisione Papali in hanc sedem intrusus est. Qua in re (audi iam paulisper Antiquitatum Britannicarum authorem) *Cantuariensi Archiepiscopo iniuriam fecisse Papa visus est, quod Episcopatus Roffensis à Cantuariensi Archiepiscopo primò erectus, atq; stabilitus, omnia tam spiritualia quam temporalia iura ab eodem accepit, semperq; sub eius tutela, atq; potestate fuit, & Roffensis Episcopus, Cantuariensi Archiepiscopo pro temporalibus homagium præstare consueuit. Cuius homagij verba à Ioanne Langdon Gallice prolata hic inseruimus. Ieo Iehan Langdon, Euesque de Rocestre iure à les saintz Euangelies que de ce iour en auant, serra foyal & loyal, & foy porteray à vous treſreuerend pere en Dieu, Henry par la grace de Dieu l' Archeuesque de Canterbery, & Primat de tout l' Angleterre, & à vos succeſſeurs, de terres & tenementes les queux ieo claime tenir de vous, & loialment ferai & cannoistrei les seruices que ieo doi faire à vous mon Seigneur, si Dieu me aide, & les saints Euangiles.* Hic Præsul (qui magnam pecuniam impendit in pontis Roffensis siue structura, siue reparatione) dum Concilio Basilienſi interesset, anno 1434. fato functus est.

1422. *Henr. 6. 1.*

56. THOMAS BROWN.

1434. *Henr. 6. 11.* THomas Brown, Vicarius generalis Henrici Chichleij Archiepiſcopi Cantuarienſis, & Sarisburienſis itidem Decanus, conſecratus eſt Maij 1. 1434. Dum Concilio Baſilienſi intereſſet, ad Norwicenſem Eccleſiam cum ea de re ne per ſomnum quidem cogitaſſet, poſtulatus eſt, & antequam domum reuerteretur tranſlatus.

57. GVLIELMVS WELLS.

1436. *Henr. 6. 15.* GVlielmus Wells Eboracenſis Cœnobij Abbas ſucceſſit, & mortem obijt Martij 2. 1443.

58. IOANNES LOWE.

1443. *Henr. 6. 22.* DE ſucceſſore eius, ſic Balæus : *Iohannes Lowe, in Wigornienſi Comitatu natus, & Auguſtiniana profeſſionis in Wichienſi Collegio fraterculus, à teneris annis, Lelandi teſtimonio, bonarum artium vel ſtudioſiſſimus fuit. Maturiori vero ætate, publicas Academias per celebrauit, vnde & nomen dignitatemque facile adeptus eſt; vſque adeo, vt in Doctorum relatus numerum, hominibus ſui ordinis (quorum numeroſa ſocietas erat) Londini & in tota Anglia meritò præficeretur, & famam ſuam, alioqui ſatis notam, notiorem redderet. Auguſtiniani quippe illum magnificè prædicant, opuſcula ſcripſiſſe quædam purgatis auribus digna. Illud interim mihi conſtat, fuiſſe illum longe diligentiſſimum veterum exemplarium exquiſitorem. Bibliotheca enim (quam magnificam Londini in ſuo inſtituit Collegio) fidem in hac parte meam vehementer comprobat. Anglorum Rex Henricus ſextus huius cum literas tum virtutes tam magni fecit, vt eum, primò ſani Aſaphi Epiſcopum deſignaret, deinde & Pontificatum Roffenſem adderet.* Scripſit non pauca quorum nonnulla idem Balæus mox recenſet. Deceſſit anno 1467. & tumulo conditus eſt marmoreo, è regione monumenti Mertoniani, prout Epitaphium ibidem teſtatur eidem inſculptum.

59.

59. THOMAS ROTHERAM.

THomas Rotheram Lincolniam hinc translatus est 1471. & postea Eboracum. 1467. *Edw.* 4. 7.

60. IOANNES ALCOCK.

IOannes Alcocus ad Wigornienſem ſedem primum translatus est 1476. & deinde ad Elienſem. 1471. *Edw.* 4. 11.

61. IOANNES RVSSELL.

IOanni Ruſſello dum Roffenſis eſſet Epiſcopus, Edwardi Principis pueritia traditur regenda. Anno 1480. Lincolniam translatus est. 1476. *Edw.* 4. 16.

62. EDMVNDVS AVDLEY.

EDmundus Awdleius, hinc Herefordiam translatus est & inde postea Sarisburiam. 1480. *Edw.* 4. 20.

63. THOMAS SAVAGE.

THomas Sauagius Londinum translatus est, & inde Eboracum. 1492. *Henr.* 7. 8.

64. RICHARDVS FITZ-IAMES.

RIchardus Fitz-Iames Ciceſtriam translatns est 1504. & mox deinde Londinum. 1496. *Hen.* 7. 12.

65. IOANNES FISHER.

DE Ioanne Fiſhero ſucceſſore, ſic Balæus, ſuo more paulo acerbius: *Ioannes Fiſherus Epiſcopus olim Roffenſis*, Collegij Reginæ Cantabrigiæ Præſes, *& eiuſdem Academiæ ſub Cancellarij titulo tutor ſupremus, omnium Epiſcopalium virtutum genere ſuffarcinatiſſimus, ab Eraſmo Roterodamo deprædicatur. Is erat (inquit) ſingulari linguæ gratia præditus, atque hoc nomine aliquando Regis Henrici 8. auiæ paternæ Margaretæ egregiè charus. Nam & huius hortatu (inquit etiam Polydorus) eo in gymnaſio binas extruxit magnificas ædes, alteram Chriſto ſeruatori, alteram D. Ioanni Euangeliſtæ dedicans,* 1504. *Hen.* 7. 20.

cans; dedit que ad eorum victum largiter fundos. Sed mox vt affulgescere Germanis cœpit æterna Dei ex Euangelio veritas (quam in eius vita, Lutheranæ factionis hæresin Georgius Lilius vocat) nemo magis excanduit, nemo potentius aduersus illam desæuijt, quam hic mataeologus & impostor Papisticus, crumenæ ac ventri prospiciens. Non solum ille contra diuini verbi ministros pro eleuando Antichristi pseudomagisterio scripsit; sed & totis viribus suo Regi Henrico seditiose obstitit, dum religiose is laboraret à suo regno purpuratæ meretricis iugum pernicioſum excutere. Capitis supplicium delirus senex pertulit, (cum à Paulo tertio, Pharaone Romano, in præmium laboris, Cardinalis esset designatus) anno Christi 1555. Iunij 22. Et Cochlæus longe positus miracula confinxit vt sanctus esse à Papistis crederetur. Scripsit multa ab eodem Balæo memorata. Præcisum caput eius pilo transfixum, in ponte Londinensi suspensum; corpus vero in Cœmiterio Barkingensi humatum est.

66. IOANNES HILSEY.

1536. *Hen.* 8. 28. IOannes Hilsey (fraterculus niger Bristoliensis vulgo dictus) successit, S. Theologiæ Doctor Cantabrigiensis.

67. NICOLAVS HEATH.

1539. *Henr.* 8. 30. NIcholaus Heath consecratus est in Episcopum Roffensem Aprilis 4. 1539. Wigorniam translatus 1543. & postea Eboracum.

68. HENRICVS HOLBEACH.

1544. *Henr.* 8. 36. HEnricus Holbeach consecratus in Episcopum Suffraganeum Bristoliensem Martij 24. 1537. huc translatus est Iunij 9. 1544. & hinc Lincolniam 1547.

69. NICOLAVS RIDLEY.

1547. *Edw.* 6. 1. NIcholaus Ridleius consecratus Septemb. 5. 1547. Londinum translatus est 1549.

79.

70. IOANNES POYNET.

IOannes Poinetus consecratus Iunij 26. 1550. Wintoniam ante annum transactum translatus est. 1550. *Edw. 6. 4.*

71. IOANNES SCORY.

IOannes Scoreius consecratus Augusti 30. 1551. & paulo pòst Ciceſtriam translatus, sub initium Mariæ Reginæ exauthoratus, per Elizabetham Principem ad Herefordensem præsulatum euectus est. 1551. *Edw. 6. 5.*

72. MAVRITIVS GRIFFIN.

MAuricius Griffin Archidiaconus Roffensis, Oxonien sis Academiæ alumnus, consecratus est Aprilis primo 1554. Obijt anno 1559. & sepultus est in Ecclesia S. Magni prope pontem Londinensem. 1554. *Mariæ 1.*

73. EDMVNDVS GVEST.

EDmundus Gueſt sacrę Theologiæ Doctor, consecratus Martij 24. 1559. Sarisburiam transfertur Decemb. 24. 1571. 1559. *Eliz. 2.*

74. EDMVNDVS FREAKE.

EDmundus Frecus sacræ Theologiæ Doctor consecratus Martij 9. 1571. Norwicum migrauit anno 1576. & postea Wigorniam. 1571. *Eliz. 14.*

75. IOANNES PIERS.

IOannes Piers sacrę Theologiæ Doctor, ædis Christi Oxoniæ Decanus, consecratus Aprilis 15. 1576. Sarisburiam 1577. & postea ad Archiepiscopatum Eboracensem translatus est. 1576. *Eliza. 18.*

76. IOANNES YONG.

IOannes Yong S. Theologiæ Doctor, & Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Prę ſes, consecratus Martij 16. 1577. obijt mense Aprili 1605. 1578. *Eliz. 21.*

77. GVLIELMVS BARLOW.

1605. *Iac.3.* GVlielmus Barlow S. Theologiæ Doctor, Ceſtrenſis Eccleſię Decanus, & Aulę S. Trinitatis olim ſocius, conſecratus Iunij 30. 1605. Lincolniam transfertur anno 1608.

78. RICHARDVS NEILE.

1608. *Iac.6.* RIchardus Neile, S. Theologiæ Doctor, Decanus Weſtmonaſterienſis, Collegij D. Ioannis Cantabrigiæ alumnus, conſecratus Octob. 9. 1608. ſub exitum anni 1610. ad ſedem Coventrenſem & Lichfeldenſem tranſlatus eſt, ac poſtea Lincolniam.

79. IOANNES BVCKRIDGE.

1611. *Iac.9.* IOannes Buckrigius S. Theologię Doctor, Collegij S. Ioannis Oxoniæ Prę ſes, vna cum Gloceſtrenſi conſecratus eſt Iulij 9. 1611. & tam ſcribendo quam concionando veritatem Evangelicam haud ſegniter ſatagit propugnare. Librum certe nuper is perſcripſit de poteſtate Papę in temporalibus, quem ſi vidiſſet Fiſherus anteceſſor eius; in dogmatis palam tam falſi defenſione vitam nunquam abieciſſet. Neque enim inter doctos quenquam reperiri poſſe credo tam parum oculatum, vt hoc Buckerigij noſtri opus cum perlegerit, à nobis ſtare veritatem ſtatim non perſpiciat. Ioannem itaq; Roffenſem habemus, quem Ioanni Roffenſi opponamus, Fiſhero Buckerigium, cuius argumentis (ſi quid ego video) ne à mille quidem Fiſheris vnquam reſpondebitur.

Valet hic Epiſcopatus annuatim ſecundum rationem fiſci Regij libras 358. *ſolidos* 3. *& denarios* 7. *cenſu vero Pontificio* 1300. *Florenos.*

DE

DE EPISCOPIS OXONIENSIBVS.

CIrca annum salutis (si nostris credimus historicis) 730. Oxoniæ Regulus quidam imperitabat nomine Didan, cui filia erat pulchritudinis ac venustatis eximiæ, Fridiswida appellata; quæ etsi à procis quamplurimis petita, magnæ nobilitatis ac potentiæ adolescentibus; peruulgato tamen illorum temporum errore abrepta, quasi coniugatis vix aut ne vix cœlum pateret, cælibem perpetuò vitam ducere decrevit. Inter cæteros huius virginis amatores, Reguli cuiusdam filius memoratur Algarus nuncupatus, *qui cum ad nuptias eius animum applicuisset* (Parisiensem audias qui ex Malmesburiensi hanc videtur hausisse narrationem) *precibus tandem & blanditijs inaniter consumptis, violenter intendit rem agere cum puella. Quo comperto, Frideswida in syluam quandam latenter confugit; nec tamen latibulum latere potuit amatorem, quia desidia non defuit quin diligentius quæreret fugientem. Virgo igitur iterato iuuenis furore comperto, per occultos tramites Deo comitante, Oxoniam, de nocte fugiens, peruenit. Cumq; mane illuc curiosus amator aduolasset, puella de fuga iam desperans, simulq; propter lassitudinem nusquam progredi valens; Dei tutelam sibi, & persecutori pœnam, anxia imprecatur. Iamque iuuenis ille cum comitibus portas vrbis subibat, cum cœlesti plaga irruente, cæcitatem incurrit. Intellecto igitur pertinaciæ suæ delicto, iuuenis luce priuatus, & Frideswida vt misereretur per nuncios exorata, eadem facilitate lumen recepit, qua, imprecante puella, amiserat. Hinc Regibus Angliæ timor inoleuit, illius vrbis hospitium & ingressum cauere, quod feratur pestifera esse illis, cum non velint rei veritatem suo damno aut periculo experiri. Tunc virgo beata, constructo ibidem Monasterio, virginibus congregatis, vsque ad exitum vitæ suæ Deo placens, illis præfuit nomine Abbatissæ. Hoc autem Monasterium, tempore Anglorum Regis Ethelredi,*

Danis

Danis neci adiudicatis, & causa salutis in illud confugientibus; discurrentibus flammis cum eis consumptum est; sed non multo post ab eodem Rege constructum, & competentibus prædijs ampliatum. Post hanc restitutionem, sub aduentum Normannorum in Angliam *Abendoniæ cuidam Abbati* (sic habet Twynus noster ex libro Frideswidæ) *Ecclesia illa cum possessionibus suis, à quodam Rege donata fuit. Spoliati igitur bonis suis, & sedibus expulsi Canonici seculares memorantur, & Monachis res addicta per aliquot annos, eorum dispositioni seruiuit. Postea (sicut se habent res mortales) Regis cuiusdam beneficio, Canonicis præfatis sua sunt restituta, & vsq; ad annum incarnationis Domini* 1122. *eidem Ecclesiæ præfuerunt. Quo tempore* (inquit Malmesburiensis, Parisiensis habet 1111.) *panciſſimis ibi Clericis qui pro libitu viuerent, residuis, datus ille locus à Rogero Salesbirensi Episcopo Guimundo excellentis literaturæ & non aspernandæ religionis Canonico: Qui non inoperose commisso insudans muneri, multos ibi Canonicos regulariter victuros Deo exhibuit.* Cæterum dictus Frideswidæ liber, donationem illam ipsi Regi ascribit, & eius huiusmodi memorat occasionem. *Anno Dom.* 1122. *Henrici vero Regis* 22. *Guimundus videns quod Rex Clericos suos fere illiteratos in Episcopos promoueret; alijs dignitates, alijs redditus non modicos conferens, sibi litteratus cum esset, & integræ opinionis, nihil præter victum & vestitum à Rege donari: Indignans super hoc, die Rogationum cum Rex missam audiret, ipse lectionem propheticam in qua scriptum est, Non pluet super terram annos* III. *& menses* VI. *sic pronunciando legit, Non pluet super terram annos* I. I. I. *& menses* V. I. *distinguendo notas, Clericis omnibus super hoc admirantibus, ipsumque subsannando deridentibus. Increpatus igitur post missam à Rege, & interrogatus quare sic fecisset subridendo respondit, Quia vos, sic legentibus Episcopatus & Ecclesiastica beneficia confertis. Ideoque sciatis me de cætero soli Christo Regi Regum summo seruiturum, qui sibi seruientibus, non solum temporalia beneficia largiri nouit, sed & æterna. Ex qua responsione confusus Rex, Ecclesiam S. Frideswidæ Oxon: ad Capellam suam spectantem cum omnibus pertinentijs suis ei dedit, qui mox electis inde Canonicis secularibus,*

ribus, qui vsque ad id tempus eidem Ecclesiæ præfuerunt, regulares sibi Canonicos congregauit, quorum ipse primus Prior extitit; dictam Ecclesiam fœliciter regens annis 19. Ab eo iam tempore à Canonicis Regularibus insessum fuit hoc Collegium, donec anno 1524. Wolseo Cardinali facultas data est, novum Collegium ibi loci studiosis condendi, cui nondum perfecto nomen imposuit *Collegij Cardinalitij*. Illo vero paulo pòst corruente, Henricus Rex, vt fundationis huius gloriam ad se trãsferret, *Collegium* appellavit *Henrici Octaui*. Sed mutato dein consilio, cum decreuisset Sedem Episcopalem hic collocare (neglecta Osneia, quam in Ecclesiam Cathedralem modo erexerat, indito nomine *B. Mariæ de Osney*) vt vna fidelia (quod aiunt) duos parietes dealbaret; ex prædijs à Cardinale comparatis (si non & exilioribus & deterioribus) præter studiosos centum, Decano, Præbendarijs 8 Ministris aliquot sacrorum, & pauperibus 24. stipendia hìc assignavit; Episcopo etiam latifundijs attributis quæ nunc possidet, & tunc nuncupari ordinavit, *Ecclesiam Christi Cathedralem Oxon. ex fundatione Regis Henrici Octaui.*

1 ROBERTVS KING.

ROBertus King. S. Theologiæ Doctor, Oxonienſis Academiæ alumnus, eiuſdem Epiſcopus primus fuit, & Cœnobij Oſneienſis Abbas poſtremus. Qui Oſneiæ inſtallatus eſt anno 1541. vnde poſt quinquennium (anno nimirum 1546.) ad Collegium antedictum ſedes tranſlata eſt. Dum illi Cœnobio Abbas præeſſet, vmbratilem Epiſcopatum adeptus, Archiepiſcopo Athenienſi (ſi dijs placet) Suffraganeus in Epiſcopum conſecratus fuerat. Inde huc tranſlatus, ſedit annos 16. & Decemb. 4. 1557. defunctus, ab Aquilonari parte ſummi altaris conditus, in tumulo iacet parieti inſerto cui hæc verba legimus inſcripta: 1541. *Hen.* 8. 33.

Hic iacet Robertus King S. Theologiæ profeſſor, & primus Epiſcopus Oxon. qui obijt 4. die Decembris 1557.

2.

2. HVGO CVRWYN.

1567. Eliz. 11. HVgo Curwin vel Coren Legum Doctor Oxonienſis, ex Archidiacono Oxonienſi & Decano Herefordenſi, Archiepiſcopus Dublinenſis & Hiberniæ Cancellarius creatus eſt. Quæ munera multo honoratiora, huius ſedis quieti poſtponens, huc ſe curavit transferri Octob. 14. 1567. vbi oum annum duntaxat vnum ſediſſet, Swinbrochiæ deceſſit prope Burfordiam & in Eccleſia parochiali ſepultus eſt ibidem Novemb. 1. 1568.

3. IOANNES VNDERHIL.

1589. Eliz. 33. ANnos totos 20. poſt obitum Curwyni, Epiſcopo caruit hæc ſedes. Elizabethæ Reginæ viſum tandem, in Ioannem Vnderhillum eam conferre, Capellanum ſuum, Sacræ Theologiæ Doctorem, & Collegij Lincolnienſis Rectorem. Conſecratus menſe Decembri 1589. exceſſit è vivis ſub initium Maij 1592. & in medio chori verſus orientem iacet humatus.

4. IOANNES BRIDGES.

1603. Iacob. 2. PEr annos poſtea vndecim vacavit hæc ſedes. Iacobus Rex noſter ſereniſſimus, initio ſtatim regni ſui, præſulem huius Eccleſiæ renunciavit Ioannem Bridges Sacræ Theologiæ Doctorem, Sarisburienſem Decanum, & Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ olim ſocium, qui Februarij 12. 1603. conſecratus eſt.

Valet hic Epiſcopatus annuatim ſecundum rationes fiſcales 354. *li.* 16. *s.* 3. *d.*

DE

CATALOGVS EORVM QVI ECCLESIÆ Cathedralis prædictæ Decani extiterunt.

VIGENTE ADHVC PRIMA FVNdatione, hij duo.

1. Ioannes Higdon, quem etiam Brianum(ni fallor)nominatum comperi.
2. Doctor Moore.

Illa antiquata,post recentiorem hanc institutam, isti.

1. Ioannes Oliuer.
2. Richardus Cox, Elienſis poſtea Epiſcopus.
3. Richardus Marſhall.
4. Georgius Carow.
5. Thomas Samſon, propter Puritaniſmum exauthoratus.
6. Thomas Godwin 1564. Decanus Cantuarienſis deſignatus 1566. & Bathonenſis ac Wellenſis Epiſc. 1584.
7. Thomas Couperus 1566. In Lincolnienſem Epiſcopum conſecratus 1570. Wintoniam poſtea tranſlatus eſt.
8. Ioannes Piers 1571. Conſecratus in Epiſcopum Roffenſem 1576. inde Sarisburiam primum tranſlatus eſt, ac mox Eboracum.
9. Tobias Matthew 1577. Dunelmenſis Eccleſię Decanus creatus 1584. ad Epiſcopatum eiuſdem anno 1594. euectus, Eboracum tranſlatus eſt 1606.
10. Gulielmus Iames in vtroq; illi ſucceſsit Decanatu, necnon etiam in Dunelmenſi Epiſcopatu.
11. Thomas Rauis 1594. Conſecratus in Epiſcopũ Glocestrenſem 1604. Londinum tranſlatus eſt 1606.
12. Ioannes King 1605. Conſ. in Epiſcopum Londinenſem 1611.
13. Gulielmus Goodwin. 1611.

DE

DE EPISCOPIS GLOCESTRENSIBVS.

OSricus Northumbriæ Rex, Monialibus cœnobiũ condidit Gloceſtriæ circam annũ 700. Kineburga, Eadburga & Eua, Merciæ omnes Reginæ, ſibi mutuo ſuccedentes, Abbatiſſæ ibidem munus perfunctę ſunt. A Danis id vaſtatum & deletum, deſertũ iacuit, ad tempora vſq; Aldredi Eboracenſis Archiepiſc., qui circa annũ Domini 1060. refecit, monachis compleuit, & Eccleſiam magnificam à fundamentis excitauit, vbi dioceſis illius Cathedram Epiſcopalem Henricus 8. collocauit, aſſignatis prædijs ad Epiſcopi, Decani, & ſex Præbendariorum ſuſtentationem.

1. IOANNES WAKEMAN.

1541. *Henr.* 8. 33. GLoceſtrenſis Epiſcopus primus (nouæ ſaltem huius fundationis) Ioannes Wakemannus perhibetur, Abbas Teuxburienſis, qui conſecratus eſt Sept. 20. 1541. Tumulum is ſibi viuus conſtruxerat Teuxburiæ, in capella quæ à ſummo altari ad ortum hibernum ſita eſt. Corpus vero eius Worthingtonæ (vbi ſub initium Decembris 1549. deceſſit) humatum accepi.

2. IOANNES HOOPER.

1550. *Edw.* 6. 5. IOannes Hooper⁹, Oxonienſis Academię alumnus in Epiſcopum Gloceſtrenſem conſecratus eſt Martij 8. 1550. accepto etiam (Edwardi Regis dono) Wigornienſi, multo opulentiori Epiſcopatu, quem ſimul cum Gloceſtrenſi (per eiuſdem Regis diſpenſationem) tenuit. Multum interea is deſudarat in Bonero Londinenſi accuſando; quę res (vt credibile eſt) illi poſtea vertit in perniciem. Statim enim vt regnum adepta eſt Maria, Londinum accerſitus, in carcerem coniectus, & hęreticus tandem iudicatus eſt. Sub Henrico Rege multum temporis in Germania conſumpſit (vbi Burgundam

gundam quandã duxit vxorem) & inter multos alios doctos pioſq; viros, familiaritate præcipue vſus eſt Henrici Bullingeri, cui ob eruditionem non contemnendam, morumq; tam ſanctitatem quam ſuauitatem, percharus fuit. Ad mortem damnatum placuit Gloceſtriam ablegare, vt ibi plecteretur, vbi plurimum peccaſſe viſus, errorum ſemina iaciendo; ipſo non parũ lętante, occaſionem datam, veritatem doctrinæ, effuſi ſanguinis teſtimonio confirmandi, ſub oculis illorum, quorum auribus, ſe prędone, toties ea inſonuerat. Ibi igitur rogo impoſitus & viuus crematus, ignis cruciatum, magna animi conſtantia pertulit, nimirum Februarij nono 1555.

3. IACOBVS BROKES.

IAcobus Brocus S. Theologię Doctor (qui in collegio Corporis Chriſti Oxoniæ educatus, Balleolenſis Præfect⁹ ſiue magiſter extiterat) Hoopero ſucceſſor datus eſt à Maria Regina. Quomodo Papæ delegatus, viros illos inſignes & martyres ſanctiſſimos, Cranmerum, Ridleium & Latimerum ad mortem is damnarit, ſupra à me narratum eſt. Mortem obijt ſub initium Februarij 1559.

4. RICHARDVS CHEINEY.

RIchardus Cheynæus S. Theologię Baccalaureus è Cantabrigienſi Academia, Luthero addictior (fortaſſe quã par erat) in ſynodo, Maria regnũ auſpicante, Pontificijs tum Papiſmũ reſtaurantib⁹, magno animo ſe oppoſuerat, quod ipſi perinde ac alijs non fuiſſe exitiali, miror. Conſecratus Aprilis 19. 1562. prędfuit huic Eccleſię ſimul ac Briſtolienſi, (quam rexit commendatari⁹ per Reginę diſpenſationem) annos plus minus 16. & decedens anno 1578. in eodem crypto conditus eſt quo Parkerus, Gloceſtrenſis Abbas poſtremus, cuius tumulum videmus in ſacello, quod à ſeptentrionali parte Presbyterij ſitum eſt, è regione fere Cathedrę Epiſcopalis. 1562. *Eliz.* 5.

5. IOANNES BVLLINGHAM.

IOannes Bullingham ſacræ Theol. Doctor, Magdalenenſis collegij Oxonię alumnus, ad hanc ſedem conſecratus eſt Sept. 3. 1581. cum annos ferme tres ea vacaſſet, data etiam in 1581. *Eliz.* 24.

in Commendam Briſtolienſi, quę tamen anno 1589. erepta eſt. Deceſsit circa diem viceſimum Maij 1598.

6. GODFRIDVS GOLDSBOROVGH.

1598. *Eliz.* 41. GOdfridus Goldsborough ſacrę Theologiæ Doctor, Archidiaconus Wigornienſis, conſecratus eſt Nou. 12. 1598. Socius aliquando collegij Trinitatis Cantabrigiæ, & gratitudinis ergo legauit moriens eidem collegio argentum cælatum non parui pretij. Obijt Maij 26. 1604.

7. THOMAS RAVIS.

1604. *Iac.* 2. THomas Rauis S. Theologię Doctor, ædis Chriſti Oxonię alumnus primum, ac mox Decanus, conſecratus Martij 19. 1604. Londinum tranſlatus eſt 1607.

8. HENRICVS PARRY.

1607. *Iac.* 5. HEnricus Parry S. Theol. Doctor, ſocius olim collegij Corporis Chriſti Oxoniæ, conſecratus Iulij 12. 1607. exeunte Septembri 1610. Wigorniam tranſlatus eſt.

9. ÆGIDIVS TOMSON.

1611. *Iac.* 9. ÆGidius Tomſonus S. Theologię Doctor, Windeſorenſis Decanus & collegij Omnium animarum Oxoniæ aliquando ſocius, conſecratus Iulij nono 1611. vna cum Roffenſi Buckrigio, primo pręſulatus anno non dum expleto, morte immatura ſublatus eſt Iunij 13. 1612.

10. MILO SMITH.

1612. *Iac.* 10. MIlo Smith ſacræ Theologiæ Doctor, Herefordenſis Eccleſiæ Canonicus Reſidenſarius, qui primum in collegio quod ab Æneo naſo nomen habet, deinde ædis Chriſti capellanus, Oxoniæ multos per annos bonarum literarum ſtudio gnauiter incubuit, in huius Eccleſię Antiſtitem ſacrat' eſt Sept. 20. 1612. poſtquam in ſacrorū Bibliorum verſione, vna cum alijs aliquot viris doctiſsimis vtiliſſimam nauaſſet operam.

Valet Epiſcopatus Gloceſtrenſis (ſecundum rationem fiſcalem) 315. l. 17. s. 2. d.

DE

DE EPISCOPIS PETROBVRGENSIBVS.

CIuitatem Petroburgenſem ab Auſtro præterlabitur fluuius, Nen ab incolis nuncupatus, Latinè Auona, in cuius medio gurges eſſe perhibetur profunditatis non credẽdæ, quę propter latices ibi perpetuò ſcaturientes, gelu nunquam adhuc potuit cõſtringi. Hic ſiue fons, ſiue gurges, Medeſwell antiquitus conſueuit appellari, & inde ciuitas adiuncta Medeſ-well-hamſtead, & Medeshamſtead, *quæ poſtquam Kenulfus Abbas locum muro erexit* (ſic loquitur Malmesburienſis) *à ſimilitudine vrbis Burgh vocata eſt*. & nobis hodie Peterburgh, propter Monaſterium ibi loci D. Petro olim conſecratum. Peada filius Pendæ, Merciorũ Regum primus qui Chriſtianam religionem amplexus eſt, Cœnobium illic anno Chriſti 656. molitus, per vxoris malas artes è medio ſublatus eſt, antequam ad vmbilicum opus perducere potuerit. Quod Wolferus frater & ſucceſſor tantum abfuit, abſolui curauerit, vt in Gentilium ſuperſtitionibus colendis pertinax, Wolfalum & Ruffinum filios proprios necauerit, nullam aliam ob cauſam, quam quod Chriſtiani extitiſſent. Poſtea tamen ex ſpiritus ſancti gratia adeo cor illi immutatum, vt ipſe Chriſtianus factus, & pœnitentia ductus ob paricidium tam immane; in recipiſcentiæ teſtimonium Cœnobium antedictum, magnificentiſſimè decreuerit extruere, quod reuera pręſtitit, à fratre Ethelredo multum adiutus, necnon à Keneburga & Keneſwitha ſororibus, quæ (vt aſſerit Malmesb.) in Eccleſia ibidem iacent conditæ. Hoc Cœnobium, honori dicauit Diui Petri; & Abbatem pręfecit eidem Saxulfum quendã (in Lichfeldenſem Epiſcopum poſtmodum aſſumptũ) qui operis aggrediendi author illi iampridem fuerat. Annis tum plus quam ducentis, in ſumma omnium rerum affluentia hoc Cœnobium effloreſcens, à Danis tandẽ deletum eſt, qui ædificijs euerſis, à Wolphero tan-

tis sumptibus erectis Monachos partim fugarunt, partim morte affecerunt. Ab eo tempore desertum iacuit per annos plus minus centum. Ethelwoldus tandem (Monachismi summus patronus) circa annum 970. restaurauit; qui Oundaliæ in Comitatu Northantonensi Cœnobium condere aggressus, de huius loci opportunitate admonitus, structuram Oundaliæ cœptam in Parochialem conuertit Ecclesiam & *Monasterium hic construxit, adeo elaboratis sumptibus* (inquit Malmesburiensis) *& ampliatis possessionibus, vt pene tota circa regio illi subiacuerit.* Hoc in opere perficiendo auxilium illi tulerunt Eadgarus Rex, & Adulphus Regis Cancellarius, qui ægerrimè ferens quod filiolus (quem vnicum habebat) ab eo & vxore in somno suffocatus esset; vniuersas opes in huius Monasterij restauratione effudit, mundo valedixit, & renouati Monasterij factus est Abbas. Iam inde multis opibus & magnis priuilegijs celeberrimum fuit vsque ad parentum nostrorum tempora, quando Henricus 8. Monachos vbique exturbauit. Huic visum, Lincolniensem dioecesim, spatiosam nimis, arctioribus finibus circumscribere, detractis inde comitatibus, Oxoniensi (quem nouus Episcopus regeret, Oxoniensis dictus) ac deinde Northantonensi & Rutlandensi, quibus Episcopus itidē præesset Petroburgi collocandus, Decano etiam constituto ibidem & 6. Præbendarijs.

1541. *Henr.* 8. 33.

1. IOANNES CHAMBERS.

NOuæ huiusce fundationis Episcopus primus, fuit Abbatum Petroburgensium postremus, Ioannes Chambers Medicinæ Doctor, Collegij Mertonensis Oxoniæ alumnus, & Collegij S. Stephani Westmonasterij aliquando Decanus, qui consecratus est Octob. 23. 1541.

1557. *Mar.* 5.

2. DAVID POOLE.

DAuid Poole Legum Doctor, socius olim Collegij Omnium Animarum Oxoniæ, Arcuatæ curiæ Decanus, Derbiensis Archidiaconus, & Dioecesis Couentrensis ac Lichfeldensis Cancellarius, cōsecratus Augusti 15. 1557. ante

te biennium exactum sub Elizabetha Regina exauthoratus est.

3. EDMVNDVS SCAMBLER.

EDmundus Scambler consecratus Feb. 16. 1560. anno 1584. Norwicum translatus est. 1560. *Eliz.* 3.

4. RICHARDVS HOWLAND.

RIchardus Howland successit, sacræ Theologiæ Doctor & Collegij S. Ioannis Cantabrigiæ Præses, qui mense Iunio decessit 1600. 1584. *Eliz.* 28.

5. THOMAS DOVE.

THomas cognomento Doue (quod Anglicè Columbam sonat) Norwicensis Decanus, Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ alumnus & Elizabethæ Reginæ à sacris, sub exitum anni 1600. consecratus est: Ea vir facundia ac eruditione, vt Regina antedicta, cum concionantem audiuisset, palam statim pronunciarit columbam hunc, nisi gratia illius inspiratum qui columbæ olim speciem assumpsit, sic loqui neutiquam potuisse. 1600. *Eliz.* 41.

Valet annuatim hic Episcopatus secundum rationes fiscales 414. li. 19. s. 11. d.

DE EPISCOPIS BRISTOLIENSIBVS.

RObertus Fitz-Harding cognominatus, quod patrem habuerit Hardingum Danorum Regis filiũ, cum ciuis esset Bristoliẽsis & eiusdẽ ciuitatis nonnunquam (vt ferunt) Prætor, Monasterium condidit D. Augustino sacrum prope dictam ciuitatem, & in eo Canonicos regulares collocauit anno 1148. Hanc fundationem confirmauit & prædijs auxit Henricus secundus Rex, apud quem tam gratiosus fuit conditor eiusdem, vt matrimonio iungendum curauerit cum vnica filia Baronis de Barkley, à quibus Barones Barkleij moderni perpetua serie stemma deducunt: Eamque ob causam illorum quamplurimi, non alibi quam in Ecclesia dicti cœnobij, sepultura condi voluerunt. Hanc in Cathedralem conuertit Henricus 8. Cœnobij prædijs partim Episcopo, partim Capitulo concessis, quod ex Decano & sex Præbendarijs constare volebat. Diocesim vero nouæ sedi assignauit, præter vrbem ac Decanatum Bristoliensem, sub alio quasi sole iacentem Comitatum Dorsetensem.

1. PAVLVS BVSH.

1542. *Henr.* 8. 34. PAulus Bush è gymnasio Oxonienſi S. Theologiæ Baccalaureus, Monachorum Prouincialis qui boni homines appellati sunt (vir in studio tam Medicinæ quam Theologiæ probe versatus) cum scriptis ediditis non paucis, eruditionis specimen ediſſet; in Episcopum Bristolienſem consecratus est Iunij 2. 1542. sub Maria Regina Præsulatu exactus quod vxorẽ duxisset, paucis ante ipsam diebus, ab hac luce infœliciter subtractus est. Tumulatus est ab Aquilonari parte Chori è regione sedis Episcopalis, vbi monumẽto non ineleganti hæc verba leguntur inscripta.

Hic iacet D. Paulus Buſh, primus huius Eccleſiæ Epiſcopus, qui obijt 11. *die Octobris Anno Domini* 1558. *ætatis ſuæ* 68. *cuius animæ, &c.*

2.

2. IOANNES HOLYMAN.

IOannes Holyman, Monachus olim Readingenſis, in Collegio vero Wiccamico Oxoniæ educatus, Epiſcopus Briſtolienſis à Maria Regina, ſuperſtite adhuc anteceſſore deſignatus, circa idipſum tempus quo ille, exceſſit è viuis. 1554. *Mariæ* 1.

3. RICHARDVS CHEYNEY.

RIchardus Cheineius, ſacræ Theologiæ Baccalaureus (de quo antea inter Gloceſtrenſes) in Gloceſtrenſem Epiſcopum conſecratus Aprilis 19. 1562. Briſtolienſis etiam Commendatarius conſtitutus eſt. Obijt anno 1578. 1562. *Eliz.* 5.

4. IOANNES BVLLINGHAM.

IOannes Bullingham Gloceſtrenſis quoque Epiſcopus, Briſtolienſem Eccleſiam ſimiliter per diſpenſationem adminiſtrauit ad annum 1589. quando Reginæ viſum Briſtolienſibus proprium dare Antiſtitem. 1581. *Eliz.* 24.

5. RICHARDVS FLETCHER.

RIchardus Fletcher ſacræ Theologiæ Doctor, Petroburgenſis Decanus, Collegij Corporis Chriſti Cantabrigiæ aliquando ſocius, conſecratus eſt in Epiſcopum Briſtolienſem (ſuperſtite adhuc Bullinghamo) Decemb. 14. 1589. cum ſedes (niſi quatenus à Commendatarijs adminiſtrata eſt) vacaſſet annos 32. Exeunte anno 1593. Londinum tranſlatus eſt. 1589. *Eliza.* 33.

6. IOANNES THORNBOROVGH.

IOannes Thornborough ſacræ Theologiæ Baccalaureus, Epiſcopus Limbricenſis in Hibernia, & Eboracenſis ſimul Decanus, Magdalenẽſis Collegij quod eſt Oxoniæ alumnus, huc tranſlatus eſt (Decanatu per dipenſationem retento) anno 1603. 1603. *Iacob.* 1.

Briſtolienſis Epiſcopatus annui cenſus ſecundum regiſtrum fiſcale, valent 383. li. 8. s. 4. d.

DE EPISCOPIS WESTMONASTERIENSIBVS.

I. THOMAS THIRLBY.

SIlentio hic non duxi prætereundum, Henricum octavum quando in animum induxisset ex Cœnobiorum eversorum spolijs partem aliquam Deo consecrare, nouos Episcopatus aliquot, in locis oportunis constituendo; cathedram Episcopalem Westmonasterij collocasse (quod ciuitatis Londinensis quasi suburbium propter propinquitatem censeri posse videtur) & Thomam Thirlby Episcopum primum (qui & postremus fuit) ibidem instituisse. Ecclesiæ patrimonio hic dilapidato, Norwicum translatus est, anno 1550. cum ad hanc novam sedem fuisset consecratus Dec. 19. 1540. Postea sub Maria Regina Episcopus evasit Eliensis anno 1554. Post illius discessum, Monachis Benedictinis Ecclesiam iterum replevit Maria, Abbate illis præposito Ioanne Fecknamo, Ecclesiæ Paulinæ Decano. Elizabetha vero Regina, eiectis denuo Monachis authoritate parlamentaria, in collegiatam convertit Ecclesiam, à Decano regendam. Quo munere ab eo tempore sunt perfuncti, quorum subiunxi nomina.

1. Gulielmus Benson Abbas postremus, fuit primus huius Ecclesiæ Decanus.
2. Richardus Cox S. Theol. Doctor.
3. Hugo Weston S. Theol. Doctor.
4. Ioannes Fecknam Abbas.
5. Gulielmus Bill S. Theol. Doctor. 1560.
6. Gabriel Goodman S. Theol. Doctor. 1561.
7. Lancelottus Andrews S. Theol. Doctor. 1601.
8. Richardus Neile S. Theol. Doctor. 1065.
9. Georgius Mountayn S. Theol. Doctor. 1610.

Redditus annui cœnobij Westmonasterienſis cum supprimeretur, erant, 3977. li.

DE

DE EPISCOPIS MENEVENSIBVS.

HIstorici omnes Britannici (ceu rectius fortasse dixerim Wallici) in hoc conveniunt (sed vtrum etiam cum veritate, non pronuncio) quo primũ tempore Christiana religio in hac insulę parte recepta est quæ nunc Anglia appellatur; Episcopis 28. sedes constitutas, interq; eas Archiepiscopis tres, Lõdinensi, Eboracẽsi, Carlegionẽsi. De Londinensibus antea suo loco diximus. Carlegione vero, tẽpore famigeratissimi illius Arthuri (de quo tam incredibilia narrãtur à nostris, vt falsa intermixta, veris fidem derogantia, meritissima laude defraudarint virum hauddubie insignem & æterna memoria dignissimum) sedisse perhibetur Dubritius, eumq; matrem habuisse Eurdilam, fœminam nobilissimam, quæ verò patris nomen nunquam voluerit edere. *Pubescentibus annis* (inquit Balęus, ex Lelando opinor) *maximum apud Britannos hic obtinuit nomen. Nam iuuenis adhuc, scientijs & moribus se tantum honestabat, vt non ex adiacentibus vrbibus solum, sed etiam ex remotis regionibus, discipulos habuerit non paucos. Huic cœtui scholas erexit ad Vagæ fluminis ripam, quibus assidua lectione multis annis præfuit, ac Theliaum, Sampsonem, & Aidanum obaudientes habebat. Interim non omisit feriatis diebus salutaris verbi pabula populis ministrare, Pelagiana dogmata vehementer improbans. His atq; alijs pietatis officijs*, emeruit, vt à Germano & Lupo Episcopis Gallicis (quos accersierat Aurelius Ambrosius Rex, vti hæresim Pelagianam inter nos tum pullulantem, extirpandam curarent) Episcopus Landavensis constitueretur; vnde sedem transtulit ad vrbem quæ hodie Carleona dicta, tum civitas Legionum appellata est, à secunda Legione Augusta, quæ seculo Romano, ibi loci consuevit hibernare, & Cambriæ tunc erat Metropolis. Ibi Vtherum primò, ac mox Arthu-

rum Britannicī regni Diademate (vt dicitur) insignivit. Ætate iam grandis & pastoralis officij laboribus se imparem sentiens, præfulatum abdicavit; substituto pro se discipulo quodam suo qui Dauid nuncupatus est. Migravit tandem ab hac luce Novemb. 4. anno salutis 522. & in insula sepultus est quæ tunc Enlli, nunc Bardsey nuncupata est, vbi monasticam vitam amplexus, multos annos transegerat. Ossa eius post annos sexcentos translata inde ad Landavensem Ecclesiam, per Vrbanum Episcopum ibidem ante altare B. Mariæ condita perhibentur versus Aquilonem Maij 20. 1120.

1. S. DAVID.

DE Dauide antedicto (magni Arthuri avunculo) ex Lelandianis monumentis sic habet Balęus. *Xanti, Ceretica prouincia Comitis adulteri, filius fuit Dauid Meneuensis ex Melaria virgine Vestali, qui sub Paulino & Iltuto præceptoribus doctissimis, in re literaria super coætaneos omnes ingenij perspicuitate proficiebat. Vir erat (vt in eius historia habetur) amabilis valde, vultu venustus, forma præclarus, facundus, eloquens, & quatuor cubitorum statura erectus. Et postquam decem annis sacræ Scripturæ assiduam dedisset operam, Euangelium & legem populo Christiano quasi ex buccina exposuit. Euangelij nempe textum (inquit Historia) perpetuo secum deferebat, vt ex eo ad vulgum homilias faceret & ægrotos curaret. Magnificæ doctrinæ admiratores habuit plurimos; præcipue Thelianum, Aidanum, Madwinum, Ismaelem, Paternum & Kinotum. Duodecim Monasteria construxit, ac Monachos suarum manuum laboribus viuere docuit. Et vigente adhuc post* Germani ac Lupi Episcoporum *labores Pelagiana labe, ac desperato pene remedio, ex vniuersæ gentis Synodo præsul constitutus anno Christi* 519. *diutina prædicatione ac disceptationibus publicis eandem profligauit atq; aream Ecclesiæ purgauit. Cambriæ Metropolites propterea factus, tantam cum Rege Arthuro gratiam iniit, vt ab vrbe Legionum ad suam Meneniam Archiepiscopalem transferret sedem. Quod ita permansit ad Normannorum vsq; tempora, & omnes ab ipso, Cambrorum*

siue

siue Wallorum *Episcopi, vt à suo Primate consecrationem acceperunt, adhibito deinceps nominis titulo, vt Danidic fanum* (incolis Twi-Dewi, quod idem sonat) *ea vrbs diceretur.* Cęterum si Giraldo Cambrensi eius sedis postmodum Episcopo credimus, *Prior ille locus, Metropolitanæ sedi longe plus congruebat. Hic etenim angulus est supra Hibernicum mare remotissimus, terra saxosa, sterilis & infœcunda; nec siluis vestita, nec fluminibus distincta, nec pratis ornata; ventis solum & procellis semper exposita, inter hostiles hodie populos hinc Flandrensem, inde Cambrensem frequenter attrita. Ex industria namque viri sancti talia sibi delegerunt habitacula, vt populares strepitus subterfugiendo, vitamq; eremiticam pastorali longe præferendo, parti liberius quæ non auferetur indulgerent. Fuerat autem Danid sanctitate conspicuus & religione. Inter omnia vero quæ de ipso leguntur miracula, tria mihi videntur admiratione dignissima* (inquit ille) *De origine videlicet ipsius & conceptione, & 30. annis ante ortum præelectione; & (quod omnibus præstat) de terra quæ apud Breuy vidente populo & admirante, sub pedibus prædicantis in collem excreuit.* Sic Giraldus. Episcopus huic sedi prępfuisse dicitur annos 65. vixisse 146. In Ecclesia sua sepultus est, & post annos quingentos Sanctorum Catalogo ascriptus per Calixtum secundum Papam. Successerunt illi, quo ordine adscripsimus, hij qui sequuntur.

2. Cenauc à Paternensi sede translatus, nonnullis Kinotus.
3. Eliud qui & Teliaus.
4. Ceneu.
5. Morwal.
6. Haernunen.
7. Elwaed.
8. Gurnven.
9. Lendivord. Anno 810. Ecclesia Menevensis per Occidentales Saxones combusta est.
10. Gorwysc.
11. Gogan.
12. Cledauc.
13. Anian. Obijt 874. & si Wallorum Chronicis habeamus

beamus fidem, ſucceſſorem ſortitus eſt Hubertum quendam, de quo in Giraldo aut vetuſtis illius Eccleſiæ monumentis nullam reperi mentionem.

14. Elvoed.
15. Ethelmen.
16. Elanc.
17. Maſcoed.
18. Sadermen.
19. Catellus.
20. Sulháithnay.
21. Novis.
22. Etwal.
23. Aſſer.
24. Arthuael.

Catalogum iſtum ex Giraldo deſumpſimus; à quo diverſum haberi in archivis Eccleſiæ Menevenſis lectorem celandum non duximus; ideoque ſubiunximus.

1. S. Dauid.
2. Eliud.
3. Theliaus.
4. Kenea.
5. Moruael.
6. Haernurier.
7. Eluaeth.
8. Gurnel.
9. Lendywyth.
10. Gorwiſt.
11. Gorgan.
12. Cledauc.
13. Eynaen.
14. Eludgeth.
15. Eldunen.
16. Elvaoth.
17. Maelſchwyth.
18. Madeneu.
1. Catulus.
20. Syluay.

21. Namis
22. Sathveney.
23. Doythwal.
24. Asser (qui in Wallorum Chronicis totius Walliæ Archiepiscopus appellatur) patruus fuit Asserij Shireburnensis Episcopi, & obijt anno 906.
25. Athuael.
26. Sampson.

De horum plurimus ad Sampsonem vsq; præter nuda nomina vix quicquam memoratur. Illo vero sedente, huius diœcesis Antistiti, septem (vt perhibent Archiua prædicta) suberant Suffraganei; Episcopi nimirum Landavensis, Bangorensis, & Assaphensis, Exonientis, Bathonensis, Herefordensis & Fernensis in Hibernia. Hovedenus probabilius hos numerat, Landavensem, Bangorensem & Assavensem (à quibus, vna cum Menevensi, Walliæ iurisdictio hodie administratur) Wigornienſem, Herefordensem & Cestrensem, (quorum dioceses Walliæ conterminæ, Angliæ tamen partes hodie censentur) ac deniq; Paternensem in Comitatu Cardiganensi, cuius cathedram postquam incolæ præsulem ac pastorem suum occidissent, neglectam, nemo sustinuit occupare. Dum hic Episcopus præsideret, morbo quodam epidemico per illam regionem sæuissimè grassante (icterum fuisse perhibent) Cleri pars maxima sibi metuentes (quoniam plebis numerum permagnum ea pestis absumpserat) Episcopo suo authores fuerunt, vt ad Britannos Armoricos (qui tã origine & lingua quã nomenclatura Britanni censebantur) vna cum ipsis migraret. Quod cum ille feciſſet, patria derelicta; Ecclesiæ Dolensis paulo pòst factus est Antistes. Attulerat secum illuc pallium Archiepiscopale, iam inde à Dauide ab omnibus eius successoribus vsurpatum; & successoribus Dolæ Pontificibus reliquit, qui ægre & post longã contentionem ab eius vsura Papali authoritate depulsi, subiectionem tandem coacti sunt profiteri (sicut priscis temporibus, ante allatum illuc pallium Meneuense) Turonensi Archiepiscopo. Hinc vero factũ est, vt Sampsonis Meneuiæ successores, siue quod pallio orbati essent, siue propter paupertatem, aut per in-

incuriam & negligentiam ſuam, Archiepiſcopali titulo exciderint. Archiepiſcopalem tamen authoritatem ſemper exercuerunt, Epiſcopos ſuffraganeos ſuos conſecrando & alia munia obeundo, profeſſione nulla ſedi Cantuarienſi facta, ad temp° vſq; Henrici primi Regis: qua de re ſuo loco Deo volente pluribus agemus. Sampſoni vero ſucceſſerunt qui ſequuntur.

26. Ruclinus.

27. Rodherich. Wallorum Chronici perhibent Rodhericum Epiſcopum Meneuenſem obijſſe anno 961. Quod ſi verum ſit, hoc ordine non eſt recenſendus.

28. Elguni.

29. Lunuerd, al: Lywarch.

30. Nergu, al: Vergu.

31. Sulhidir, al: Sulhidw & Hubertus. Obijt 942.

32. Eneuris, al: Euerus. Obijt 944.

33. Morgeneu. Hunc vnum inter omnes huius ſedis Epiſcopos qui hactenus extitiſſent, carnes guſtare auſum Giraldus author eſt; ob quod (facinus ſcilicet inauditum) pyratas à Deo vult credere immiſſos, qui carniuorum iugularent; ac deinde poſt mortem, Epiſcopo cuidam Hiberno apparentem, hac vſum voce, *Quia carnes comedi, caro factus ſum.*

34. Nathan.

35. Ieuan. Hic vnico duntaxat die Epiſcopus fuiſſe dicitur.

36. Arguſtel.

37. Morgenueth, Morgency etiam dictus & Vrgency, à Danis occiſus eſt anno 998.

38. Eruin vel Hernun, homo doct° & pius obijt 1038.

39. Tramerin vel Carmerin obijt anno 1055. Cum dioceſim Herefordenſem multos annos gubernaſſet ſub Ethelſtano, qui ante mortem per annos 13. occulis captus cæcus vixit.

40. Ioſeph.

41. Bleithud. Obijt anno 1070.

42. Sulgheim. Abdicauit ſponte anno 1076.

43. Abraham. Anno 1078. vrbs Meneuenſis ab hoſte neſcio

neſcio quo deuaſtata eſt ac direpta, & Abraham Epiſcopus ſeu animi ægritudine, ſeu corporis morbo extinctus. Sulgheim tunc à popularib⁹ exoratus, præſulatũ reſumpſit, quem tamen iterum anno 1085. deſeruit, annoq; deinde 1088. extinctus eſt; vir (vt habent Wallorum Chronica) ob pietatem, prudentiam & eruditionem, totius Walliæ ijs temporibus celeberrimus.

44. Rithmarch ſucceſsit filius eius, qui ſub patre vna cum multos alijs educatus, illius cura doctiſſimus euaſit, & tam pietate quam prudentia inſignis adeo, vt per multos annos neminem Wallia produxerit, illi (niſi forte patrem excipias) anteponendum.

45. Wilfridus (in Wallorum Annalibus Griffri ni fallor appellatus) obijt anno 1115.

46. BERNARDVS.

BErnardus Patria Normannus, Henrici primi Regis Capellanus, Reginæ Cancellarius, haud electus à Clero ſuo (ſicut hactenus conſuetum) ſed mandato Regis Epiſcopus conſtitutus, conſecratur Iulij 12. 1115. De quo ſic ſcribit Giraldus: *Bernardus, primus Francorum apud Meneuiam Epiſcopus, Eccleſiæ ſuæ iura publice proteſtans, poſt multas ſumptuoſas & graues ad curiam Romanam vexationes; demum niſi factæ profeſsionis & ſubiectionis exhibitæ Cantuarienſi Eccleſiæ, falſi teſtes, in Remenſi Concilio coram Eugenio Papa palam prodiſſent, non inefficaciter reclamaſſet. Tribus enim fultus auxilijs, tam formidabiles tantæ cauſæ conflictus confidenter eſt aggreſſus: Regis videlicet Henrici primi familiaritate ſubnixus plurima & fauore; tempore pacifico gaudens; & pacis ſequela ſufficienti. Adeoque quidem ex nimia ſecuritatis audacia, debito de iure quandoque præſumpſit, vt & crucem interdum ſibi præferri per Cambriæ fines attemptauerit. Bernardus iſte quanquam in aliquo commendabilis, pompoſitatis tamen & ambitionis vitio, trans modeſtiam notabilis fuerat. Quoniam enimuero de curia exierat, & plantatio Regis extiterat, ad Angliceanas opulentias per tranſlationem ſemper anhelans (quo morbo laborant fere ſinguli ab Angliæ finibus hic intruſi) terras Eccleſiæ ſuæ plurimas infructuoſe*

1115. *Henr.* 1. 16.

ſe penitus & inutiliter alienauit: Alias vero tam improuide dimiſit, vt vbi militaribus officijs decem terræ carrucatas, 20. vel 30. manu ampliſsima largiretur; ibi diuinis S. Dauidis obſequijs & Canonicis ab ipſo miſere nimis & infœliciter inſtitutis, vix vnam, vix duas vel tres impertiret. De duabus autem ſedibus iſtis de quibus facta eſt mentio (Cantuarienſi videlicet & Meneuenſi) quod mihi videtur, iuxta moderna tempora paucis ediſſeram. Illinc hodie Regum fauor, opum affluentia, ſuffraganeorum antiſtitum opulenta numeroſitas, literatorum & iuriſperitorum copia multa. Hinc autem omnium iſtorum defectus & ius remotum. Quapropter niſi per regnorum forte mutationes, rerumque viciſſitudines magnas (quæ varijs & inopinatis euentibus accidere ſolent) difficilis erit antiqui iuris recuperatio. Cum ſediſſet hic Bernardus annos 33. anno demum deceſsit 1148.

47. DAVID FITS-GERALD.

DAuid Fitz-gerald ſucceſsit illi, Cardiganenſis Archidiaconus, patruus (vt accepi) Silueſtri Fitz-Giraldi Hiſtorici, quem Giraldum Cambrenſem vulgo appellamus, quique illius in hac ſede poſtmodum fuit ſucceſſor. Hoc vero me anxium habet, quod Epiſcoporum ſui temporis faciens mentionem, illum tam leuiter pertranſit, Dauidem ſolummodo ſecundum appellans, nec cognomentum adijciens, aut de cognationis viciſſitudine memorans quicquam, id quod nunquam ſine dubio neglexiſſet ſi patruus eius reuera extitiſſet. Iſte vero quicunque tandem extiterit, deceſſit anno 1176.

48. PETRVS.

1176. *Henr.* 2. 22. PEtrus, Benedictinorum cœnobij Wenlokiæ, prior, eodem anno 1176. nondum exacto, conſecratus eſt. Eccleſia Cathedralis, SS. Andreæ & Dauidis honori dicata, à Danis aut alijs hoſtibus ſæpe fuerat euerſa; & primis huius temporibus in ruderibus ſuis iacebat fere ſepulta; donec ille conatu laudatiſſimo, ingenti ſumptu eam refecit, ita vt Eccleſiæ quam nunc cernimus conditor haud iniuria poſſit cenſeri. Quam

diu

diu sederit non comperi. Coronationi certe Richardi primi Regis interfuit Sept. 2. 1189.

49. GALFRIDVS.

GAlfridus Canonicorum Regularium Lanthonensis cœnobij Prior, opera Huberti Cantuariensis Archiepiscopi in hac sede collocatus est. Obijt anno 1198.

50. SILVESTER GIRALDVS.

SIlvester Giraldº, vel potiº Giraldides, à patria Giraldº Cãbrensis vulgo appellatº, Academię nostræ Oxon. (vt accepi) alumnus, Tinbeiæ in Comitatu Pẽbrochiensi, genere ortº est nobilissimo, Mauricio nẽpe prognatº, Giraldo de Winsor qui arcem condidit Pembrochianã, & Nestæ (sororis Griffini Australis Walliæ Principis) filio. *Qui dum adhuc adolescens esset* (Balæum audis) *statura procerus, facie & forma nitidus, ac doctrina præclarus, Baldwino, Gualoni, Serloni & alijs viris doctissimis familiaris fuit. Per totam Europam literas quæsiuit; & post ingentes ea in re labores, Lutetiam perueniens, artium scholas publicas illic in Anglorum collegio rexit. Per triennium quoque auditor Theologorum effectus totam fere scripturam postea exposuit. Omnium bonarum literarum gloria celebris factus, cœpit apud Henricum Regem magnus esse, atq; filio suo Ioanni in Hibernia à secretis & à scriptis, cui & gratissimº semper erat. Dum inclitus ille Princeps rebellantes Hibernos patriæ imperio subigeret, aderat eius lateri Giraldus, vt omnem peragraret ac describeret regionem. Similes postea labores in Cambria, atq; vniuersa Anglia suscepit, Baldwino præfato Cantuariorum Archipræsuli comes adiunctus*, non solum in Cambria lustranda, sed in expeditione Hierosolymitana. *Sunt qui illum putent Archdiaconum Landauensem fuisse; sed constat Breconiæ ac Meneuiæ illum Archidiaconum extitisse; Tandemq; à Canonicis eius Ecclesiæ rite in Episcopum Meneuensem electus, Romam eius rei gratia petijt anno* 1200. *Sed dum illic sollicite tractaret de Metropolitano suæ Ecclesiæ iure contra Hubertum Cantuariensem Archiepiscopum, & ad eius inuectiones in pleno consistorio respon-*

deret,

deret, competitore quodam strenuè per pecuniam agente (sunt enim omnia venalia Romæ) causa & dignitate cecidit. Est tamen eius nomen ob id in decretis Romanorum Pontificum celebre. Libros ededit plusquam octoginta ab eodem Balęo recensitos. Inter cæteros tres perscripsit de institutione Principis, in quorum prefatione, queritur de ingratitudine Regis, qui spe diu lactatum, prouehendum eum hucusq; non curauerat; necnon de infœlicitate sua, quod ab Anglis contemneretur tanquam Wallus, & Wallis suis non tantum suspectus esset, sed & inuisus, quod Anglico patre natus, diutina inter Anglos mora, iam in Anglũ transisse videretur. Sed quid ni integrũ locum transcribã, qui sic habet? *Ad Curiam à studio* (inquit ille) *peccatis exigentib°, à Rege vocat° (cui nihil min° menti quã mentiri, nihil desiderio magis quam decipere, quã differre, quam sequentium animos & obsequentiũ, dilationib° cruciare) circa eundem eiusq; defuncti filiũ atq; haredem, & vtinã non vitiosũ, irreparabili damno duo fere lustra consumẽs, nihil ab illis præter inanes vexationes & vacua veris promissa suscepi. Si quid enim gratiæ morũ grauitas, si quid literæ, si quid industria conferre potuit; id totum suspectum, totũ infestum, totũ exosum Walliæ nomen ademit. Tres enim naturæ partes, quanquã ab Anglis & Normannis linea contraxerim originali, totamq; præterea conuict° (à quo & mores formantur) vim, partem & proprietatem, longam quoq; commorandi consuetudinem, quæ & alteram sibi naturam comparare solet; Ex quarta tamen parentalis propagationis columna, & post tertiam prima tanquã genialis quadrigæ rota à Troiana nobilitate cõtracta, totũ infici, & modico quasi fermento massã corrumpi, semperq; in elationem extolli gens inimica coniectat. Vnde quoniam & inter Anglos (vt diximus) nostra tam morum institutio fuerat, quam conuersatio; in Cambria vero natio reperta est & cognatio; compactum est ex his & confectum, vt vterq; populus, me sibi tanquã alienum reputans & non suum, semper oculo respexerit nouercali. Alter ob hoc suspectum habens & alter exosum. Accessit & aliud inter incommoda, quod si quid à nobis egregie dictum vel gestum fuerit; statim quoad licuit, aut illud inuidia suppressit, aut malitia peruertendo corrupit, in huiusmodi plerunque*

verba

verba prorumpens, A Cambria potest ne aliquid boni esse? Sin autem (humanis vt mos est excessibus) aut pes à linea quandoq; titubare, aut à litera vel syllaba cadere lingua videbatur, in medijs quoque & indifferentibus, nec laude dignis nec vituperio; statim hostilis irrisio, cum exclamatione, Cambriæ vitium exprobrauit, tanquam patriæ cognata fuerit enormitas, & innata. Mihi vero visum est, & indubitata veritate compertum, quod sicut nonnullos regio composita malos educat, & incompositos; sic aliquẽ interdũ regio barbara bonũ producere possit & eruditum: Quia non tam locus personam quam persona laudabilis locũ illustrat. hæc ille. *Proditionis semel, licet sycophanticè & falsè, à perfido quodam Cistercienſi Monacho* (cui nomen Wiberti) *accusabatur. Sed eius rei periculum, Deo donante vir eruditus ac pius euasit.* sic Balæus. Vixit vltra septuagesimum vitæ annum & mortuus, in ecclesia sua sepultus est.

51. IORWERTH.

IOrwerth, nonnullis Edwardus, nescio cuius cœnobij Abbas, consecratus est anno 1215. In pace conficienda inter Flandros suæ diocesis & Leolinum Walliæ Principem, multum desudauit anno 1219. 1215. Ioan: 17.

52. ALSELMVS.

IAnuarij 28. 1228. hæc sedes vacauit. Postea vero Alselmo cuidam commissam, habeo compertum. Dolore contabescens ob deuastatam bellicis populationibus patriam, anno 1247. decessit, vt habet Parisiensis, qui pergens, de successore eius scribit quæ sequuntur. 1247. Hen: 3. 31.

53. THOMAS.

VAcante igitur sede Meneuensi, post innumeras Walliæ tribulationes, per bellum & Principum eorum mortem; electus est in eundem Episcopatum M. Thomas, cognomento Wallensis, eo quod in Wallia fuerat oriundus, Lincolniensis ecclesiæ Archidiaconus. Cui electioni, licet Episcopatus pauperrimus extitisset, consensit, tum propter Episcopum Lincolniensem qui Canonicos suos superauerat, tum propter hoc, quod in natali patria ad curam vo-

cabatur (& ad dulcedinem originis suæ quilibet naturaliter attrahitur) tum vt miseros cõpatriotas suos sua præsentia, consilio & auxilio consolaretur. Cui etiam electioni D: Rex gratanter consensit, & electum acceptauit, non multum constituens super hoc difficultatis, cum exilis fuerat episcopatus. hactenus Parisiensis. Thomas vero antedictus anno decessit 1255. consecratus 1247. 7. Cal. Aug: Cantuariæ.

54. THOMAS CARREN.

DE Thoma Carren (qui successisse perhibetur) nihil omnino memoratur.

55. THOMAS BECK.

1280. Ed: 1. 8. THomas Beck ad hanc sedem consecratus est Octob. 13. 1280. Lincolniæ. Duo ille collegia fundauit, vnum apud Aberguilly, alterum in loco quem incolæ vocant Landewy-breuy. Eo nomine quidam appellatus anno 1320. factus est Lincolniensis Episcopus. Non arbitror hunc fuisse. Annos dicitur sedisse non plus quam 13.

56. DAVID de S: Edmundo.

1293. Ed: 1. 21. THoma de Beck anno 1293. defuncto, electus est ipsi in successorem (sicut testatur Chronicon Osneiense) quidam Dauid de S. Edmundo, illius prouinciæ sacerdos, qui Archiepiscopatu vacante, per Capitulum Cantuariense confirmatus est.

57. DAVID MARTINVS.

1320. Ed: 2. 13. COnsecratum quendam comperi in Meneuensem Episcopum anno 1320. cuius nomen non editur. Credo fuisse Dauidem Martinum, qui obijt Edwardi tertij anno secundo.

58. HENRICVS GOWER.

1328. Edw: 3. 2. HEnricus Gower collegij Mertonensis Oxonię alumnus, Episcopus Meneuensis constitutus est anno 1328. Maij 26. Palatium Episcopale Meneuiæ construxit & decessit anno 1347.

59. IOANNES THORISBY.

IOannes Thorisby vel Therisby Angliæ Cancellarius consecratus Sept: 23. 1347. Wigorniam translatus est 1349. & inde Eboracum 1352. 1347. Ed: 3. 21.

60. REGINALDVS BRIAN.

REginaldus Brian confirmatus est in Episcopum Meneuensem Febr: 6. 1349. & Wigorniam translatus anno 1352. 1349. Ed: 3. 24.

61. THOMAS FASTOLF.

THomæ Fastolfo temporalia huius sedis restituta sunt Iunij 4. 1353. Obijt anno 1361. 1353. Ed: 3. 27.

62. ADAM HOVGHTON.

ADam Houghton Legum Doctor Oxonienſis, mandato Papali in hanc sedē intrusus Sept: 20. 1361. collegium condidit prope ecclesiam Cathedralē Meneuensem: Circa annum 1376. Angliæ fuit ad tempus Cancellarius, & obijt mense Aprilis 1389. 1361. Ed: 3. 35.

63. IOANNES GILBERT.

IOannes Gilbertus à Bangorensi sede Herefordiam primum anno 1376. mox huc (quod miror) translatus Maij 13. 1389. obijt Iulij 29. 1397. 1389. Ric. 2. 13.

GVIDO de Mona.

GVido de Mona, nonnullis Guido de Mohun, priuati sigilli custos, Episcopus Meneuensis creatus anno 1401. decessit Augusti 31. 1407. Fuit bis ad tempus Angliæ Thesaurarius, Ricardi nimirum secundi vicesimo primo, & Henrici quarti quarto; quem dicit Walsinghamus, *dum viueret, multorum malorum causam extitisse.* 1401. Hen: 4. 2.

65. HENRICVS CHICHLEY.

1409. Hen: 4.10. HEnricus Chichley ab ipso Papa consecratus est in ciuitate Senensi Iunij 12. 1409. sedit annos 5. & Cantuariam translatus est.

IOANNES KETERICH.

1414. Hen: 5. 2. IOannes Keterich, vel Cataricus Archidiaconus Surreiensis, consecratus sub exitum Iunij 1414. ad ecclesiam Couentrensem & Lichfeldensem translatus est 1415. ac deinde postea Exoniam.

67. STEPHANVS PATRINGTON.

1415. Hen: 5.3. STephanus Patrington, ex Academia Oxonienſi Doctor Theologus, Confessor Regius, & Carmelitarū per annos 15. Prouincialis, Maidstonæ consecratus est Iunij 19. 1415. Consilio interfuit Constantiensi anno 1417. ibique Decembri mense (*homo*, vt Walsinghamus, *doctissimus*) authoritate Pontificia Ciceſtriam translatus est.

68. BENEDICTVS NICOLS.

1417. Hen: 5.6. BEnedictus Nicols Bangorensis Episcopus, huc translatus est à Pontifice Decembr. 15. 1417. Hic vnus fuit ex illis quatuor, qui Ioannem Oldcastle Baronem de Cobham hæreseos accusatum, quod Pontificiam tyrannidem non ferendam existimaret, ad mortem eum vna cum Cantuarienſi Archiepiscopo & alijs, iudex constitutus, condemnauerunt.

69. THOMAS RODBVRN.

THomas Rodburn vir multiplici eruditione instructissimus, Theologus magnus, Mathematicus insignis, Procuratorum Academię Oxonienſis anno 1402. fuit vnus, tum anno 1420. Cancellarius eiusdem, Collegij etiam Mertonensis Præses siue Gardianus constitutus est, deinde Archidiaconus Sudburiensis, ac tandem (quo tempore incertum) Menenensis Episcopus. Scripta reliquit nonnulla, inter quę præci-

præcipuè memoratur Chronicon neſcio quod. Anno 1434. anniſus eſt Rex ad Elienſem Epiſcopatum eum transferre; ſed operam luſit. Turrim ſupra portam collegij Mertonenſis hic Præſul ſuis ſumptibus conſtruxit.

70. GVLIELMVS LINWOOD.

GVlielmus Linwood Legum Doctor Oxonienſis (qui tamen in Aula Gonuilenſi Cantabrigiæ ad tempus victitauit) Archiepiſcopi Cantuarienſis primum fuit Cancellarius, tum priuati ſigilli Regij cuſtos, poſtquam legationibus fuiſſet perfunctus ad Hiſpanum, Luſitanum alioſque Principes non paucos. Inter multa quæ ſcripſit, opus præcipuè celebratur, cui titulum fecit Prouinciale, ſeu Conſtitutiones Angliæ; in quo redegit in ordinem omnium ſynodorũ Canones à Stephano Langton ad H: Chichleium Cantuarienſem Archiepiſcopum. Obijt 1446. & in eccleſia collegiata S. Stephani Weſtmonaſterij iacet tumulatus.

71. IOANNES LANGTON.

IOannes Langton, Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Præſes, & eiuſdem Academiæ Cancellarius, conſecratus anno 1446. decimo quinto die à conſecratione ſua, animã exhalauit. 1446. Hen: 6.25.

72. IOANNES DELABERE.

IOannes Delaberus Decanus Wellenſis, conſecratus eſt Nou: 13. 1447. Hic ponte Tameſim coniunxit Dorceſtriæ. Id quod æneæ laminæ, cruci prope adſtanti infixæ, inciſum memini me adoleſcentem legiſſe. 1447. Hen: 6.26.

73. ROBERTVS TVLLY.

RObertus Tully Monachus olim Gloceſtrenſis, deceſſit Edwardi 4. Regis. 21. 841. Ed: 4.22.

74. RICHARDVS MARTIN.

RICHARDVS MARTIN conſecratus menſe Iulij 1482. Regi Edwardo 4. fuit ab arcanis conſilijs, & oppidi

pidi Prestainensis in Comitatu Radnorensi egregius benefactor.

75. THOMAS LANGTON.

1483. Ed: 4. 23. THomas Langton consecratus 1483. Sarisburiam primum translatus est anno 1485. ac Wintoniam postea.

76. HVGO PAVY.

HVgo Pauy, Academiæ Oxonienſis alumnus, vicarijs choralibus ecclesiæ suæ Meneuensis, appropriauit rectoriam de Lansanfrede siue S. Brigidæ.

77. IOANNES MORGAN al: YONG.

1503. Hen: 7. 19. IOannes Morgan al: Yong, Legum Doctor Oxonienſis, consecratus anno 1503. in cœnobio Carmerthenensi decessit mense Iunio 1504. & in ecclesia sua sepultus est.

78. ROBERTVS SHERBORN.

RObertus Sherborn, Ciceſtriam translatus est Nouemb. 8. 1508.

79. EDWARDVS VAVGHAN.

1509. Hen: 8. 1. EDwardus Vaughan Cantabrigiensis, consecratus Iulij 22. 1509. capellam condidit in ecclesia sua Meneuensi & in eadem iacet tumulatus.

80. RICHARDVS RAVLINS.

1523. Hen: 8. 15. RIchardus Raulins Mertonensis Collegij Oxoniæ alumnus, consecratus est Aprilis 26. 1523.

81. GVLIELMVS BARLOW.

1536. Hen: 8. 28. ASsaphensis Episcopus Gulielmus Barlow, huc translatus est mense Aprili 1536. & cum hic loci sedisset annos 13. ad ecclesiam Bathonensem ac Wellensem translatus est, posteaque Ciceſtriam.

ROBERT

82. ROBERTVS FERRAR.

ROBertus Ferrarus vir doctus & pius, consecratus anno 1549. præsulatu exactus quod doctrinam Pontificiam nollet probare, præterea etiam quod coniugatus esset; in dioceſim ſuam deductus, à Morgano (qui illi ſucceſſor datus est) hæreſeos reus factus damnatur, & propter constantem fidei professionē ignibus adiudicatus, Martij 30. 1555. in foro oppidi Carmarthenæ viuus combustus est. Vir haud dubie bonus & sanctus, sed rigidus & moribus aliquantò incomptior, quod multum illi peperit moleſtię Edwardo ſexto regnante, & nunc (vt auguror) exitio fuit. Nam cum à Duce Somerſetenſi, Rege adhuc puero, Protectore regni, ad illud dignitatis euectus esset, homo licet pius, asperitate morum tamen arrogantiæ proprior (vt videtur) cuius ea gens maxime insolens, accuſatores in ſe concitauit (horum duo poſtea Epiſcopi ſub Elizabetha Regina euaſerunt) qui à factione (Somerſetenſi extincto) aduerſa, ac iam rerum habenas nacta, facile obtinuerunt, vt in carcerem Ferrarus conijceretur. In cuſtodia igitur repertus quando regnum inijt Maria, & coram Wintonienſi productus, commode reſpondendo, & tempori ſapienter cedendo, cruentas ſæuientium manus poterat fortaſſis honeſtè effugere, ſicut multi fecerunt ex ijs qui Ianæ Graiæ rebus ſe non immiſcuerant, neque aliàs Pontificios inſigniter læſerant; &, vel nemine manus inijciente in exilium abierant, vel capti, amicorum interceſſione haud difficulter dimiſſi ſunt. Verum ille blandiri neſcius, multo minus diſſimulare, pro innata aſperitate liberè ſatis ad interrogata reſpondens, ne dicam proteruè, Wintonienſem ſuapte natura ſatis crudelem, adeo irritauit, vt non mirer ſi durius cum illo actum fuerit. 1549. Ed: 6.3.

83. HENRICVS MORGAN.

SVperſtite adhuc Ferraro, necdum exauthorato, Henricus Morgan Legum Doctor Oxonienſis, Præſulatum eius occupauit, ipſumq; adeo ad rogum crudeliſſimè damnauit.

Elizabethæ Reginæ anno primo exauthoratus, Decembris 23. interijt 1559.

84. THOMAS YONG.

1559. Eliz: 2. THomas Yong Legum Doctor, & eccleſiæ Menevenſis Præcentor, conſecratus Ianuarij 22. 1559. Eboracum tranſlatus eſt Febr: 25. 1560.

85. RICHARDVS DAVIES.

1561. Eliz: 3. RIchardus Dauies Epiſcopus Aſſaphenſis, Oxonienſis Academiæ alumnus, Maij 21. 1561. huc tranſlatus eſt.

86. MARMADVCVS MIDDLETON.

SVcceſſit illi Marmaducus Middleton, Waterfordenſis in Hibernia Epiſcopus, qui deceſſit Nouembris 30. 1592.

87. ANTONIVS RVDD.

1594. Eliz: 37. ANtonius Rudd, ſacræ Theologiæ Doctor, in Comitatu Eboracenſi natus, collegij Trinitatis Cantabrigiæ aliquando ſocius, cum per annos 9. Gloceſtrenſis eccleſiæ Decanus extitiſſet, in eccleſiæ Menevenſis Epiſcopum conſecratus eſt Iunij 9. 1594. Obijt menſe Martio 1614.

88. RICHARDVS MILBORN.

RIchardus Milborn, ſacræ Theologiæ Doctor Cantabrigienſis, & Roſſenſis Decanus, conſecratus eſt Iulij 9. 1615.

Epiſcopatus Menevenſis, apud rationes fiſcales valere cenſetur annuatim, ſupra 426. *libras, denarios* 22. *& obolum vnum; Pontifici vero pendebat pro primitijs, florenos* 1500.

DE EPISCOPIS LANDAVENSIBVS.

1. Dvbritivs.

Ecclesia Cathedralis Landauensis (vt perhibent nonnulli) à Lucio Rege primum est constructa circa annum salutis 180. Haud comperi tamen Episcopũ ibi loci aliquem consedisse ante Dubritium, qui per Germanum & Lupum præsules Gallicanos, in Archiepiscopum huius prouinciæ consecratus est (vt antea demonstrauimus) & sedem habuit Landauiæ nonnunquam, plerunque vero Carleonæ. Primus igitur huius sedis Antistes habendus est Dubritius. Non quod pronunciare ausim, neminem ante illum Landauensem fuisse Episcopum; sed quod primus ille sit à scriptoribus commemoratus. Et verisimile est antecessores non habuisse, cum omnium successorum memoriam tam diligenter & accurate posteritati commendatam videamus. Ad Dubritium vero quod attinet, apud Meneuenses pluribus de eo dissertatum est.

2. Teliav.

TEliaus, nonnullis Eliud, Landauensis Episcopus secundus fuisse perhibetur. *Contigit* (inquit Balæus, ex Lelando vti videtur) *vt Dubritius, Landauensis Protopræsul sedis, antho-*

authoritate ſynodi, Archiepiſcopus Vrbi Legionum ad Iſce fluenta anno Domini 512. deſignetur. Non diù caruit ſuo gubernatore Landauia. Nam Telianus, vt eo munere dignus à patribus continuo ſurrogatus eſt. Ille quippe huic functioni ſollicite invigilans, egregium ſe paſtorem exhibuit, ac bonis artibus eccleſiæ ſuæ miniſtros erudiendos auxiè curauit. Hinc talem ſibi peperit famam, qualem nulla certe vnquam auferre poterit dies. Nobiliſſima proſapia ortus dicitur in loco, Eccluis Gunniau antiquitùs nuncupato, educatus vero ſub Dubritio anteceſſore & Paulino vna cum S: Dauid. Librum habet eccleſia noſtra Landauenſis, antiquitatis venerandæ, ante annos quingẽtos conſcriptus, vnde maximã partẽ mutuati ſumus eorũ, quæ de Epiſcopis eiuſdem dicenda ſunt, anno Chriſti 1110. non recentioribus. Longam ibi reperi narrationem de itinere à Theliao, comite Paterno Hieroſolymam facto, vbi conſecratum volunt in Epiſcopum. Tum, modico poſt reditum tempore, propter morbum neſcio quem peſtiferum in illa regione graſſantem, in Gallia ſalutem petere coactum, vnde tres naues reduxerit, popularibus ſuis onuſtas (qui vna profugerant) ſeptimo exilij anno. Obijſſe videtur apud Lanteliau vawr. Vt de miraculis eius fabulas bene multas prætermittam in libro prædicto recenſitas; hanc vnam ſilentio non duxi prætereundam, cuius mentio in precatione habetur, liturgiæ feſti eius inſerta, poſtquam catalogo Sanctorum placuit eum aſcribi. De corpore defuncti (ſicut de patria Homeri) à trium locorum incolis, magna contentione certatum eſt, illis nimirum de Pennalun, vbi maiores eius fuerant ſepulti; alijs de Lantelio vawr, vbi deceſſit; ac Landauenſibus deniq; apud quos Pontificẽ egerat. Cum inter eos hac de re nullo poſſet modo conuenire; in loco (ecce) vbi cadauer fuerat repoſitum, tria derepente corpora apparuerant, ſibi mutuo tam ſimilia quam ouum ouo. Singuli vnũ rapuerunt, ac lis ita finita conquieuit. At bene habet, quod miraculis crebris ad tumulum editis, liquidò (ſi dijs placet) conſtitit, verum corpus Landauenſes noſtros fuiſſe adeptos. cæteros phantaſticis deluſos. In omnibus eccleſię noſtræ monumentis, Archiepiſcopus Landauenſis hic appellatur.

3. OVDO-

3. OVDOCEVS.

SVccessit illi Oudoceus, filius Budici, Britanniæ Amoricæ Regis, & Anaumedæ, quæ fuit soror S. Teliai, antecessoris sui. Principis, procerum & vniuersi populi consensu electus, consecratus est Doroberniæ (quæ nunc Cantuaria) ab Archiepiscopo ibidem. Reuersus inde, à Rege Mourico vna cum Regina, proceribus, clero & plebis numero ingenti excipitur, in occursum eius prodeuntibus, & solenni processione in ecclesiam eum deducentibus. Multa statim priuilegia sedi suæ à dicto Rege impetrauit, & mortuus, Diuis annumeratur. Iulij secundo decessit: De anno vero nihil mihi constat. Horum trium Episcoporum temporibus, multos habuit ecclesia Landauensis benefactores, quorum donationes (saltem paucis) non commemorare, ingrati esset; quanquam temporis longinquitas ita nouam rebus faciem induxerit & vbique nomina mutauerit, vt locorum memoratorū vix aliquem hodie dignoscamus. Satis tamen patet hanc ecclesiam, si vel decimam partem hodie possideret eorum prædiorum, quæ hominum piorum munificentia illi sunt olim concessa, inter opulentissimas Christiani orbis forte esse numerandā; cum iam vix habeat vnde se, sarta tectaq; possit tueri. Et Episcopatus, (cuius possessiones vna cum Capitularibus vsque ad annum circiter 1200 Episcopus dispensabat) tot largitionibus ditatus, totius tamen Angliæ Walliæque est longe tenuissimus, adeo vt, sacerdotia non pauca diœcesis habeat, quæ fructus longe vberiores incumbentibus reddant, quam suo Episcopo hæc sedes.

Mannerium de Mathern, vbi ædes hodie Episcopales, atque vnicæ illæ quidem (neque enim alias habet relictas) sitæ sunt, Episcopo dedit Moaricus Glamorganiæ Rex circa annum Domini 560. idque ea quam mox narrabo occasione. S. Theodoricum (ita enim vulgò appellatur) patrem eius, postquam filio antedicto regnum concessisset, monasticam vitam in eremo amplexum; bellum inferentibus Saxonibus opponendum, invitum suis ab eremo reduxerunt, qui Tinternæ iuxta Vagam fluuium, occurrentem hostem, magno

magno prælio fudit. Sed accepto in capite vulnere (quod eum non latuit) mortifero; reditum maturauit, vt inter suos expiraret, rogato prius filio, si in via deficeret, templum ibi loci vt extrueret vbi animam exhalasset & ibidem corpus conderet exanime. Vix 5 milia passuum processerat, cum ad confluentes Vagæ & Sabrinæ spiritum emisit. Quare eo ipso in loco prout optauerat ecclesiola excitata, cadauer loculo inditum est saxeo, quem nuper seu casu confractum, ceu vetustate fatiscentem dum refici curarem, ossa reperi, post mille annos ne minimùm quidem consumpta, vulneris immanis tanquam recenter facti in cranio remanente vestigio. Cæterum Mouricus, officio se nondum satis functum arbitratus, prædia adiacentia ecclesiæ (sicut antea dixi) contulit; & loco, à posteris nomen antiquitus impositum, Merthir-Tewdrick, quasi dicas Martyrium Theodorici, quem, quod in bello ceciderit, contra Christiani nominis hostes gesto, pro martyre ducendum arbitrati sunt. Postea vero contractius Merthirn appellari cœpit, & deinde (sicut hodie) Mathern.

Mouricus prædictus eidem ecclesiæ, dedit primum sponte, Mothros in ripe Vagæ fluminis, Porthcasseg, & ecclesiam de Gurvid; ac postea Ringranauc, Nantanan & Lansuluin nec non & alia prædia, vt cædem expiaret cuiusdam Cynuetu, post fœdus inter eos factum, contra fidem datam perfide necati.

Arthruis Rex Guentiæ filius eius dedit territorium S: Kinmarci.

Morcant filius dicti Arthruis, cum Frioc patruum suum perfide, eodemque plane modo quo auus eius Cynuetum interfecisset; excommunicatus ab Episcopo, postquam absolutus est, præter multa priuilegia ecclesiæ Landauensi concessa, dedit eidem Cyncirill, ac prædium quoddam nuncupatum Cynfally nec non & ecclesiam de Ystrathaffren.

Iuddail vel Iuthail Rex Glewissig (quæ regio Isca & Rumneia fluminibus includitur) iter faciens per Gwocob (nunc S: Lithani) quod æquo corrupto magnum periculu

euasisse

euasisse videretur, vt Deo seruatori se gratum exhiberet, dedit continuo Gwocob prædictum Oudoceo Episcopo & successoribus, nec non etiam ecclesiam de Elindon vicinam. Dedit quoque Bertus, & veteres ecclesiæ possessiones, per temporum iniquitatem ab alijs vsurpatas, restitui curauit, nempe Cumbarrwc, Lancernu in ripa Dowr fluminis, Mafurn, Languoruoe, Lanlunabri, Landeny, Mochros, Lanebrdil, Bolgros, Lanllondeu, & Langarran.

Fernuail Rex Wentiæ filius eius dedit Trylec.

Caincair, Fernuaili coniux, dedit Bryn, Liguni & Mathenni.

Arthruis Rex Wentiæ, filius eorum, dedit Cair-riow.

Rotri & Grifud fratres eius, dederunt Pencelliguentuc iuxta Lisquerin, & Rotri solus, dedit Kemeri in ostio fluminis Humri.

Risfrater quoque illorum, dedit Guerituc & alias terras.

Merchgum filius Gliuis, cum filiam curasset in sanctimonialem velandam, dedit Bishopston in Goersland, his verbis, *Do &c. quatuor modos terræ cum omni dignitate sua & libertate, & communione tota regionis Guhiri in campis & in syluis &c.*

Noe filius Arthuri dedit Penalun & Lantelio mawr in ripa fluminis Tyui.

Augustus Rex Brechinienſis, dedit Lancoran.

Tirtuc, quod casu nescio quo fortuito puerulum occidisset, Teliai Episcopi nepotem, in testimonium doloris, dedit manneria duo, Ciltutu & Penclecic.

Donationum memoratarum tempora fere non traduntur: Factæ tamen videntur sub Episcopis antedictis. Reliqua digessimus in classes secundum ætates Episcoporum, quibus sedentibus concessa sunt.

4. UBILWYNUS.

OVdoceo successit Vbilwinus. Illi & successoribus, Brochmail filius Gwidgwentuaij dedit Menechi vna cum alijs prædijs.

Guruo-

Guruodius Rex Ercyngæ (nunc Vrchenfild) Saxonibus prælio deuictis, gratitudinis ergo dedit Bolgros iuxta Vagã fluuium.

5. AIDANVS.

CINVYN filius PEPIAV Rex, hoc ſedente, dedit Mafurn.

6. ELGISTIL.

CInvyn prædictus, vna cum Guidei fratre ſuo, dedit Elgiſtello Epiſcopo & eccleſiæ ſuæ, prædia quædam in Cumbarruc.

7. LVNAPEIVS.

PEpiau filius Erb, dedit *Mai naur garth benni vſque ad paludem nigram inter ſiluam & campum & aquam & iaculum Conſtantini Regis ſoceri ſui, trans Cwy amnem, Deo & Dubritio Archiepiſcopo, ſedi Landauiæ, & Lunapeio conſobrino ſuo.* hæc ſunt verba donationis. Dedit etiam Lanceruin, Iunabin & alia.

Gurcant Rex Erdyngæ filius Gynuni dedit Lanlowden & Budgwalan aliaque.

8. COMEGERN al: COMERGWINVS.

IDdon filius Yuyr Rex Gwentiæ, in bello aduerſus Saxones victoria potitus, in gratitudinis teſtimonium dedit Lanarth, Lantelio Porth-halawg, & quædam in Lantelio Criſſenny.

9. ARGWISTIL.

Iddon prædictus, dedit Argwiſtillo ſedente, Lancoyt.

10. GVRVAN.

TEudur Rex Brechiniæ filius Rein, poſt fœderis pacta iuramento firmata, contra fidem datam interfecit Engiſtillum

ſtillum illarum regionum regulum. A Guruano Epiſcopo eam ob cauſam excommunicatus, vt abſolueretur, dedit Lannihangel tref ceriauc.

11. GVODLOIV.

CVnheir filius Gloui dedit illi Hirpan, ſiue oppidum de Valle. Et Mareddud filius Rein occidentalis Walliæ Rex, dedit 6 eccleſias.

12. EDILBINVS.

GVrcant neſcio quis, dedit illi prædia quædam, ſicut & alius nomine Bonus.

13. GRECIELVS.

HVic, Faunus filius Beniamin, dedit eccleſiam de Kilpedec in Ercyng cum fundis adiacentibus. Gulfer, Cinuin & Nir filij Gurcan & Bonus cum filijs, quædam etiam contulerunt.

Briteonhail filius Deuon, dedit ſex eccleſias vno eodemq; tempore, videlicet Lanbudgwalan in oſtio Circan, Merthircynfal, Lanbocha, Lantipalli, Landinuil, Mafurn & Mable.

Cinuelin dedit Lancumb.

14. BERTHGWIN.

PRoprium fratrẽ, Guidnerth interfecerat, nomine Merchion; atque ob id flagitium à Grecielo fuerat excommunicatus; qui etiam indixerat, vt in peregrinatione ad eccleſiam Dolenſem in Britannia Armorica, annum abſumeret. At Berthgwinus nouus Epiſcopus, Grecielo ante annũ exactũ defuncto, non ſine multis precibus Morcanti Regis, Guidnerthũ, tam peregrinatione quam excommunicatione tandem abſoluit. Ille vero vt ſe gratum exhiberet, dedit ſponte Epiſcopo antedicto & ſucceſſoribus, Lancadwalader nunc Biſhton vel Biſhopſton; quod vnicum mannerium ſedi hodie relictum eſt.

Conuilus filius Gurcenin, Regis Morcant & Ithail filij eius conſenſu, dedit Conuc & Maerun.

Manſu

Mausu dedit Iudbin: Conhac, Lantissoy: Elfin, Penhellei & Tull coit, *hodie* (sic liber) *Bella-aqua.*

Gurcan filius Guinan, consuetudine vtebatur nouercæ suæ, atque ob id flagitium excommunicatus, passus est Marchinis extorqueri sibi ab Episcopo.

Iudon filius Cerian, emit à Iudhail, Gwennouoe iuxta paludem Maurici pro 22 equis silvestribus, & ecclesiæ protinus contulit.

15. TRYCHAN.

COnuin filius Iacoi, emit à Fernuail Rege, & Trychano successoribusque contulit, ecclesiam de Gurthbiriuc & prædia nonnulla adiacentia. Sed attende pretium: Fernuailo dederat pro illis equum generosissimum, emptum vaccis decem; canem, vaccis 3: & alium deinde equum vaccas item 3. valentem.

Erbic filius Elfin, dedit Elcon & Catheuon; Bru filius Iudbin, Merthirtecmed: Catnuth filius Coffro, Houolennic super fluuium Amyr: denique Eliud, Guoidocen & Erdtibin (Eugenij filij) cum terris adiacentibus arcem quandam appellatam tunc temporis (vt habet liber) Lanhelicon.

Bricon filius Guincon, à Rege Fernuail & filijs eius emit prædia quædam, pro quibus dedit equos 7. valentes vaccas 28. vestimentum, quod vaccas 14. gladium 12. accipitrem vero 6. ac denique 4 canes, 14. vaccas valentes; & prædia sic empta ecclesiæ contulit.

Matoc filius Guinan, ab eodem Rege emit Turion pro accipitre qui vaccas 12. valebat, pro equis duobus, 6. vncijs æstimatis & cornu venatorio sex itidem vnciarum valoris (argenti opinor intelligit) & linea coccinea (sic liber Landauensis prædictus) ac deinde dedit ecclesiæ.

Conuil filius Gurgon, emit à Iudhail Rege prædia quædam pro equis duobus, qui vaccas 8. tuba qui 28. chlamide pro Regina, quæ 6. vncias (argenti puto) & equo adhuc alio qui quatuor vncias valebant, emptaque contulit ecclesiæ, hoc Episcopo sedente.

16 ELVO-

16. ELVOGVS.

ELuogus Trychano succeſſit, ſeditq; temporibus Mourici, Ris, & Fernuail, filiorum Rotri, Regum Glewiſſig. Fernvail autem defunctus eſt, anno ſalutis 763.

17. CATGVVARET.

SEdente Catgwaret, Cors filius Erbic dedit Merthirmaches; & Gabran filius Cors, Mamouric, necnon & Lanuvien.

Conuelin, filius Conuc, à Rege Rotri filio Iuthaelis, emit Louhai pro equis duobus generoſiſſimis, & totidem magni pretij veſtibus, & Eccleſię dedit vna cum Dinbirrion.

18. CERÈNHIR.

HOwel Rex Glewiſſig, filius Ris, Gallunum filium Cidrich, periurio deluſum, neſcio qua in re perfide circumſcripſit. Ob hoc ſcelus à Cerenhir Epiſcopo excommunicatus, ſic manſit per annum vnum integrum; & abſolutus, dedit illi Merthir-buceil, atq; Tricollon.

Ili filius Conblus, ex occaſione plane ſimillima dedit Guliple.

Kinuin filius Gurgant dedit Langulan.

Aquod filius Iouaf, inter ipſum & Epiſcopum orto iurgio, quod à verbis ad verbera proceſſit, Epiſcopum vna cum ſuis vi compulit in fugam, & fugientem perſecutus, ſaxis petiuit in ipſam Eccleſiam coniectis. Ob eam rem excommunicatus, quando abſolutus eſt, dedit Epiſcopo Pennoun, vna cum Eccleſia de Lantiuil, & alia prædia nonnulla.

19. NOBIS.

DE Nobis Epiſcopo, nobis certe nihil pręter nomen innotuit.

20. GVLFRIDVS.

LOumarch filius Caſgwocaun, à Gulfrido Epiſcopo excommunicatus eſt, quod Eccleſiæ ſuæ priuilegia violaſſet;

neq; placari potuit, donec pœnitentia peracta, dediſſet illi Loumarch prædictus, Trificarn pont, vt ſic tandem abſolueretur.

Aſſer filius Marchlud cum perfidia circumuentum quendam Gulagguni interemiſſit, *ad expiandam cædem* (ſic habet liber) *& pro anima defuncti* dedit Eccleſiæ Segan.

Catguocaun filius Owein dedit Rett.

21. NVDD.

GVilſerth, Hegoi & Arguiſtil filij Beli, orta inter ipſos & Nudd Epiſcopum contentione, multa in illum inſolenter perpetrarunt. Sed tandem excommunicationem metuentes, correctioni eius ſe ſubmiſerunt, & pœnitentia peracta, dederunt Eccleſię territorium Iulij & Aaronis, hoc eſt (vt conijcio) oppidum Carleonenſe. Iulio ſiquidem & Aaroni, ibi loci, patrum adhuc noſtrorum memoria capellæ viſebantur conſtructæ, quarum vna ab Orientali, altera ab Occidentali parte oppidi, duobus plus minus milliaribus diſiunctę erant.

Elgiſtil, dedit Caer dincil, & Tutmap filius Pauli, dedit Dincat, hodie Dingſtow.

Hiuel Rex filius Ris, dedit Pencreic, & Eccleſiam de Stathaſſren. Guorai filius Iudic, Eccleſiam de Rin, & Abrahamus quidam, Brannuc.

22. CIMELIAVC.

BRochmail filius Mourici, dedit Eccleſiam de Lanmeiri-Penros, & Lannihangel-mawr, vna cum Yſcuit-ciſt. Priuilegium etiam conceſſit vtendi portubus in oſtio Pulmeric, & Tarroci fluuiorum, nullo reddito portorio aut vectigali, & omnia commoda ex naufragijs in mari vicino prouenientia, in ſuos vſus conuertendi. Dedit etiam arcem de Conſcuit (reponendum credo Porſcuit) & Eccleſiam S. Brigidę.

627. Nudd filius Gurcinnif, dedit Cynir; Eyſet filius Yrſinym Trefylly; Marchfilius Pepiau, fundi neſcio quid quod nunc

ad

ad mannerium dicitur pertinere de Merthir-tewdrick; & Arthmael Caer-birran.

Hic Episcopus ille videtur, quem Westmonasterienſis appellat Camelec, & Australium Saxonum (sed perperàm) dicit Episcopum extitisse, inter quos captus est à Danis, anno 915. & lytro redemptus 40. librarum, per Edwardum seniorem Regem.

23. LIBIAV.

LIbiau decessit anno 929. Illi vero sedenti, Grisud filius Yrgein, quædam contulit prædia non nominata.

24. MARCHLVITH.

MArchluith (quem Annales Cambrici Bangorensem dicunt Episcopum, sed perperàm) decessit anno 943.

25. PATER.

NOngui filius Guriat, Rex Glewissig, quæ Regio in Annalibus Cambricis Gwganwin (nisi fallor) appellatur, vi multa eripuit à quodã Aircot filio Dissaith, idq; Trillegæ, quæ pars erat possessionũ Ecclesiæ, & asylũ habebatur. Huius, tanti (scilicet) facinoris pœnitentia ductus, sponte sua dedit Ecclesiæ Guidcon. Ille etiam ipse postea (anno nimirum Christi 955.) dedit (aut saltem in causa erat vt daretur) Lambedeui, idq; occasione huiusmodi. Rusticus quidam Diacono obuiam factus in via gladium gerenti, Quid ignauo (inquit) cum gladio? & cum dicto gladium eripere aggressus, retinentis Diaconi digitum vulnerauit. Quare irritatus ille duplici iniuria, rusticum protinus obtruncauit, & ad Ecclesiam confugit SS. Germani & Fabricij; vbi à sex famulis dicti Regis, licet non paucos habuerit propugnatores, ad ipsum altare confossus est. Hij sex Gwentoniæ (quæ hodie Caerwent) Episcopo in manus traditi sunt, qui vinculis per 6. menses castigatos, antea non dimisit, quam prędia sua omnia Ecclesię contulissent, & deinde Ecclesiæ, quam sanguinis effusione polluerant, argenti libras 7.

26. GVCAN, al. GOGVVAN.

GVcanus, consecratus est per Dunstanum Cantuariensem Archiepiscopum, anno 982. Illi, Merchiaun filius Ritherch, dedit Lancaruan, de quo dicit in charta donationis, *vtrisq; gemmis decoratum eum fuisse; sapientiæ videlicet sacrarum Scripturarum, diuinæ & humanæ, & regali nobilitate parentelæ, simul cum dignitate Pontificalis Cathedræ.*

Arthmael filius Nongui, Rex Gwentiæ, postquã occidisset Elised fratrem suum, dedit Lannihangel Lichrit, & alia prędia.

Laur, homicidio perpetrato, dedit Segan.

27. BLEDRI.

REgis, Cleri, totiusq; populi consensu electus in Episcopum Bledri, ab Archiepiscopo Cantuariensi consecratus est anno 993. & vixit vsq; ad annum 1022. Inter famulos huius, ac Edwardi Wentiæ Regis, exorto tumultu; dum ipse inter eos discurrit pacem annisus componere, leniter vulneratur. Satis hoc erat ad Regem excommunicandum, quem priusquam absolueretur, læso Episcopo dare oportuit mannerium de Iunuluc.

Rotri & Grifud Wentiæ Reges, dederunt Pencelli-gwen huc iuxta Lisgwern.

28. IOSEPH.

OCtobris 1. 1022. Ioseph consecratus est ab Ælnotho Archiepiscopo Cantuariensi. Obijt vero Augustæ Romam profectus, anno 1046. Quo sedente Ritherch ap Iestin, totius Walliæ Rex, multa priuilegia indulsit Ecclesiæ Landauensi, & confirmauit eidem omnes possessiones suas, quarum Catalogum (etsi longum fortasse nimis) adscribere tamen non pigebit.

De omnibus subscriptis (inquit ille) *vestita fuit Ecclesia Landauensis, simul & Episcopus Ioseph, pace tranquilla, me Ritherch regnante per totam Walliam, & admonitione Æluod Archiepiscopi Cantuariensis, simul cum literis commendatitijs Cnut regnantis per Angliam.*

In Cantref maur.

1 *Lanteliau maur cum ſuis duobus territoriis.*
2. *Lantliau nant ſeru.*
3. *Lanteliau garth teuir.*
4. *Lantelian maur brunur.*
5. *Lanteliau bechan in diffrin Teiui.*

In Cantref guartan.

6. *Lanteliau landibbr guir mainaur.*
7. *Lanteliau treficerniu.*
8. *Lantiloudau: icair.*
9. *Lanteliau aper coguin.*
10. *Lanteliau penn tiuinn.*
11. *Lanteliau luin guaidan, villa tantum in Euelfre.*
12. *Lanarth.*
13. *Lanconguern cum tribus territoriis. Finis illarum Ofrut, Gurcant, Lutglanrath.*
14. *Trefcarn. Villa tantum ſine Eccleſia.*
15. *Laythty teliau. Villa tantum ſuper ripam Ritec iuxta Pennalun.*
16. *Menechi arglann Ritec iuxta Pennalun.*
17. *Pull arda iuxta mainaur pir. Villa tantum.*
18. *Luin teliau. Villa tantum.*
19. *Eccluis Gunniau, vbi natus eſt S. Telianus.*
20. *Porth medgen. Villa tantum.*
21. *Din guenhalf in loni an. Villa tantum.*
22. *Lanteliau litgarth in Findoueledif hache mei mainaur.*
24. *Lanteliau cil retin in Emmlim.*

In Ros.

25. *Lan iſſan mainaur.*
26. *Bronn lann.*
27. *Langurfrit.*
28. *Telich clounan.*

In Pembro.

29. *Clitutuc.*
30. *Penclecir.*

In Pepitiaue.

31. *Mainaur Mathru.*
32. *Cenarthmaur.*

In Brecua.

33. *Langurvaet mainaur.*

In Cantref Selim.

34. *Lancoit.*

In Cantref Talacarn.

35. *Lancors.*
36. *Lanmihangel meibion gratlann.*
37. *Lanidoudec ſeith.*

In Cliuail.

38. *Lanmeilic bah gueir.*
39. *Lantelian i cilion i diffrin machagni.*

Mouricus Glamorganiæ Rex, reſtituit Elen, ab anteceſſoribus ſuis per iniuriam ereptam; & excommunicatus quod quendam nomine Etgum filium Guriati de Gueinſcoit oculis orbaſſet inducíarum tempore; vt abſolueretur, dedit Pan ipriſc. Deinde cum poſtea aſylum Landauenſis Eccleſiæ violaſſet, rapiendo inde vxorem hoſtis ſui; pœnam ab Epiſcopo infligendam redemit donatione Gulich & Fabrus, & ſeptem argenti libras pendendo, cum Canonicos Eccleſiæ alijs placaſſet muneribus. Caratuc vero ex conſortibus eius vnus, mulctatus eſt præterea mannerio de Henriu in Wencia.

Ringallan filius Run, excommunicatus, quod in Epiſcopum & famulos impetum feciſſet, dedit illi Rin brein & tertiam partem nemoris de Ynis perthan.

Merchiaun filius Ritherch, dedit Carnon & Crucon Leiguirn.

Cutguallam filius Guriat percuſſit quendam in conſiſtorio

rio Episcopali, idque Episcopo coràm; qui illum eam ob causam in vinculis detinuit, donec sibi Ecclesiam contulisset S. Brigidæ.

Seisill filius Gistlerth, dedit Penros prope ripam Mingui.

Caratocus filius Tutbulch, regionem de Lanmochan deprædatus; in reditu, dum stagnum quoddam præteueheretur, Oir appellatum, ad saltum pisciculi equo consternato excussus, os brachij luxauit. Quem casum interpretatus ille, signum esse offensi numinis & irati pro bello minus iuste illato; vt crimen expiaret; prædam vniuersam restituit, & Ecclesiæ insuper dedit Pennigelli.

29. HEREWALDVS.

HErewaldus, patria Wallus (aut si mauis Camber) sed inter Anglos educatus, à Iosepho antecessore sacerdos creatus est, & in Landauensem Episcopum consecratus Londini, dum synodus celebraretur, in hebdomada Pentecostes anno 1056. per Stigandum Archiepiscopum. Decessit Martij 6. 1103. annos natus plusquam centum, & Pontificatus sui quadragesimo octauo.

Catgwacaun Morganiæ Rex, excommunicatus ab eo, quod famulorum regiorum vnus, violentas manus per temulentiam iniecisset Berthuti, medico Episcopi, necnon & nepoti eius, idque in festo Natiuitatis Christi; crimen luit alienum iactura loci qui tum temporis vocatus est Henriu Gunnua.

Iestinus filius Gurcant, excommunicatus, quod nepos quidam illius virginem quandam ex ipsa Landauensi Ecclesia raptam vi compressisset, idque scelcris tulisset impune; postquam tandem absolutus est ab Episcopo, dedit Ecclesię Miluc.

Caratoc filius Ringuallaun æger decumbens & se iam morti vicinũ existimans; in testimonium pœnitentiæ pro peccatis, ac pro eo pręcipuè, quod frater eius Cinon, quamuis non ab ipso, sed à suorum quodam, se presente, suaque causa fuisset interemptus: primum peregrinationem se Romam vsque susceptum vouit; deinde per annos septem (si tan-

diù viuere contingeret)pœnam neſcio quam quotidianam ſe ſubiturum; ac deniq; Eccleſiæ Landauenſi dedit Gunhuc in Guarthacũ. Teſtes fuerunt huius donationis, Abrahã Archidiaconus Guentiæ, Lifricus Epiſcopi filius Archidiaconus Gladmorganenſis & Magiſter S. Cataci de Lançarnan. Vbi duo notãda; etiã in cœlibatu Papiſtico Epiſcopos(quod non raro contigit)filios habuiſſe; deinde, ijs temporib⁹ Archidiacanos duos habuiſſe hanc Dioceſim, cũ hodie vno ſit cõtenta.

30 VRBANVS.

1107. *Henr.* 1.8.

VRbanus Archidiaconus Landauenſis, conſecratus eſt vna cum multis alijs Epiſcopis Aug. 10. 1107. per D. Anſelmum Cantuarienſem Archiepiſcopum, annos natus vix dum 32. Quo primum tempore prętulatum ingreſſus eſt, tenuiſſimum offendit, & pudenda preſſum paupertate. Nam cum redditus per ſe ſatis eſſent exiles, per ſuperiorem Epiſcopum tam improuide ſunt diſpenſati, vt iam pręter ipſum Epiſcopũ, vix duobus Canonicis alendis ſuffecerint, qui 24. ſuſtentandis olim ſatis fuiſſent. Eccleſia deinde fere tota collapſa fuerat, in recentibus ſub Gulielmo primo bellis ſæpius vaſtata. His de rebus apud Pontificem conqueſtus (Calixtum 2.) cum concilio Rhemenſi anno 1119. intereſſet; literas ab eo impetrauit ad Regem & Archiepiſcopũ, necnon ad Dioceſanos ſuos, in quibus impenſè eos hortatus eſt, vt Epiſcopum vnuſquiſque pro virili adiuaret, in rebus Eccleſię ſuæ tam turbatis componendis. Ferunt Archiepiſcopum, vt populariũ munificentiam eliceret, quartam partem pœnitentię infligendæ, vnicuiq; ad ſtructuram Eccleſiæ ſtipem exhibenti, indulſiſſe, indeq; collectam magnã pecuniæ ſummã. Hoc adiutus ſubſidio Vrbanus, veteris Eccleſiæ reliquias demolitus, nouæ ſtructurã aggreſſus eſt. In Archiuis noſtris reperi annotatum, longitudinem habuiſſe priorem illam Eccleſiam pedum viginti octo, latitudinem vero 15. & altitudinem haud plus quã 20. cum noſtra ab illo poſita hodieq; viſenda (prętereã quod ex quadrato lapide fere tota cõſtructa eſt, & ab occidente duabus turribus in magnam excelſitatẽ conſurgentibus ornata eſt, in occidẽte vero capella B. Mariæ ſplendiſſima)

ſplendidiſſima) longa ſit pedes 300. lata 80. & in altitudine colligat à pavimento ad tectum vſq; fere 30. Opus hercle (in tanta præcipue ſedis paupertate) magnificum, & cum gratitudine à poſteris celebrandum. Hanc ſtructuram Aprilis 14. 1120. inchoatam, cum perfeciſſet; ædes etiam ſibi & Canonicis ſuis extruxit. Quibus rebus ex animi ſententia confectis, ad poſſeſſiones ſedis ſuæ ab alijs occupatas recuperandas, animum adiecit. Et non pauca ſane à Bernardo Epiſcopo Menevenſi & Richardo Hereforденſi iniuſte vſurpata repetijt; quos etiam haud bono iure Landavenſi ſedi ereptas, ſuis dioceſibus has regiones adiunxiſſe querebatur, Gwhyr, Cedwelly, Cantref Bychan, Yſtrad-Yw, & Erging. Re coram Papa ſex teſtium fidedignorum iuramentis comprobata; ſententia pro Landavenſi lata eſt; ac literæ ad Regem, Archiepiſcopum, atq; illarum regionum populares à Papa perſcriptę ſunt, hoc ipſum teſtantes. Sed Vrbani obitus immaturus in cauſa erat, vt mandatis Pontificijs obtemperatum non fuerit. Romam ſiquidem, vt hanc litem perſequeretur itinere ſuſcepto, in via defunctus eſt anno 1133.

31. VHTRID.

QVi poſt annorum 6. vacationem, Vrbano ſucceſſit, Vtredus, à Theobaldo Cantuarienſi Archiepiſcopo conſecratus eſt, vnà cum Mauritio Bangorenſi, anno 1139. Huic filia erat, viro nupta magnæ nobilitatis ac potentiæ, Iorwerth ap Owen ap Caradoc, Domino de Carleon. Obijt Vtredus anno 1148. 1189. *Steph.* 4.

32. GALFRIDVS.

GAlfridus ſucceſſit, & deceſſit anno 1153.

33. NICOLAVS AP GVRGANT.

NIcolaus ab Gurgant, deceſſit 1183.

34.

34. GVLIELMVS DE SALSO-MARISCO.

GVlielmus de Salso-mariſco (quem Giraldus Cambrenſis *virum bonum, diſcretum & honeſtum appellat*) Epiſcopus fuit anno 1188. ſed quando aut conſecratus fuerit aut mortem obierit, nondum comperi.

35. HENRICVS.

HEnricus Prior Abergevennenſis, anno 1199. coronationi interfuit Ioannis Regis. Ad illius vſque tempora præſulatus, Epiſcopalia, & Capitularia prædia indiſcreta permanſere. Quatuordecim Canonicis hic primus Prębendas aſſignavit; & Capitulo elargitus quæ nunc poſſidet; cætera ſibi ſucceſſoribuſq; retinuit. Deceſſit Novemb. 8. 1218.

36. GVLIELMVS.

1219. *Hen.* 3. 3. GVlielmo Priori Goleliuenſi, huius ſedis temporalia reſtituta ſunt Iulij 16. Henrici tertij tertio: qui obijt Ianuarij 28. 1229.

ELIAS DE RADNOR.

ELias de Radnor, ſucceſſor eius, deceſſit Maij 6. 1240.

38. GVLIELMVS DE BVRGO.

1244. *Hen.* 3. 28. CVm Gulielmo de Burgo Henrici tertij Regis Capellano (qui in Epiſcopum Landavenſem conſecratus eſt anno 1244) ad Concilium Lugdunenſe citato anno 1245. diſpenſatum eſt à Papa, & eius profectionis venia indulta, quod deprędatione hoſtili omnibus bonis paulo ante ſpoliatus diceretur. Deceſſit Iunij 11. 1253. cum ante mortem cæcus 6. vel 7. annos tranſegiſſet. Sic enim habet Pariſienſis in anno 1247. *Arctabatur Wallia eiſdem diebus, ceſſante eorum cultura, commercio, & pecudum cuſtodia paſtorali; & cœperunt conſumi inedia, Anglorum & inuiti legibus incuruati. Emarcuit antiqua eorum ſuperba nobilitas; & etiam virorum Eccleſiaſticorum cithara conuerſa eſt in luctum & lamenta. Obijt ergo*

quaſi

quasi præ dolore contabescens Episcopus Menevensis: Episcopus vero de Landaff Gulielmus cæcitate percutitur: Episcopus de S. Asaf & Episcopus de Bangor, destructis Episcopatibus, cæde ac incendio, mendicare, vt de alieno viuerent, cogebantur.

39. IOANNES DE LA WARE.

IOannes de la Ware Abbas Margamensis, decessit Iunij 30. 1256.

40. GVLIELMVS DE RADNOR.

GVlielmus de Radnor, decessit Ianuarij 9. 1265.

41. GVLIELMVS DE BREWS.

GVlielmo de Breusa Præbendario Landavensi, restituta sunt temporalia huius sedis Martij 17. Henrici tertij 50. Sub exitum mensis Martij decessit 1287. & marmore contectus iacet affabre sculpto, à Septentrionali parte altaris Capellæ B. Mariæ. 1266. *Hen.3.50.*

42. IOANNES MONVMETHENSIS.

IOannes de Monemutha S. Theologię Doctor, Cantuariæ consecratus est Februarij 10. 1296. Rectoriam de Newland in Saltu Deanensi, hic sedi suæ appropriari curauit; & cum alias multimodis eiusdem benefactor extitisset, diem clausit extremum Aprilis 8. 1323. & in medio Capellæ B. Mariæ humatus iacet, marmore tectus, cui Epitaphium Gallicè insculptum est, sed mutilum nunc, & fatiscentibus literis ægrè legendum. 1296. *Edw.1.25.*

43. IOANNES DE EGLESCLIFF.

IOannes de Eglescliff Dominicanus, Ecclesiæ Connerensis in Hibernia Episcopus, à Pontifice huc translatus est circa festum Michaëlis 1323. qui ad sedem suam pervenit in vigilia Trinitatis sequenti. Mortem obijt Bishtonæ (quæ tunc temporis Lancadwallader dici consuevit) Ianuarij 2. 1346. & Cardiffæ sepultus est, in Ecclesia Cœnobij Dominicanorum. 1323. *Edw.2.16.*

44. IOANNES PASCAL.

1347. *Edw.3.21.* IOannes Paſcal S. Theologiæ Doctor, Carthuſianus Ipſwicenſis, familia ortus nobili Paſcallorum, qui in Comitatu Suffolcienſi etiamnum florent, in Academia Cantabrigienſi educatus, Batemanni Norwicenſis Antiſtitis opera, Suffraganeus ſub illo conſtitutus eſt, nomine Scutarienſis Epiſcopi. Ab vmbra huiuſmodi ad corpus quantumvis exile tranſlatus, oraculo Pontificio Landavenſis Epiſcopus renunciatus eſt, (electione legitima caſſata, de Ioanne Coventry Archidiacono Landavenſi facta) Iunij 3. 1347. Exceſſit è vivis Octob. 11. 1361. Biſhtonæ, & in Capella B. Mariæ ſub lapide marmoreo iacet humatus. Vir fuit doctiſſimus & ob concionum tam aſſiduitatem quam elegantiam celeberrimus. *Edwardus, eius nominis à conqueſtu tertius, vſque adeo eius applaudebat concionibus* (inquit Lelandus apud Balæum) *vt illum Landauenſi Epiſcopatu donauerit. Senſerat & ante conciones ſuas (quas frequentiſſimas habuerat) populo placuiſſe. Quare multas ex illis vehementis eloquentiæ pleniſſimas ſelegit, ſelectaſq; Latinitate donauit.*

45. ROGERVS CRADOCK.

1362. *Edw.3.36.* ROgerus Cradock ex ordine Minorum, ab Epiſcopatu Waterfordenſi huc tranſlatus anno 1362. deceſſit in exitu anni 1382.

46. THOMAS RVSHOOK.

1383. *Rich.2.7.* THomas Ruſhook Dominicanus, Sacræ Theologiæ Doctor & Confeſſor Regius, conſecratus Maij 3. 1383. Ciceſtriam tranſlatus eſt menſe Octobri 1385.

47. GVLIELMVS DE BOTTLESHAM.

GVlielmus de Bottleſham, à Papa Epiſcopus Bethleemitanus creatus, ad Eccleſiam primum Landavenſem tranſlatus eſt, ac poſtea (anno videlicet 1389.) ad Roffenſem.

48.

EDMVNDVS BROMFELD.

EDmundus *Bromfeld* (vt habet Balęus) *ad fanum Edmundi in Suffolcia Monachus, tam insigniter eruditus fuit, vt facile crediderim* (inquit ille) *nullam vnquam in illo Collegio fuisse eruditiorem. Ex quodam Tinensis Monasterij Chronico patet, Romæ illum studuisse & eo doctrina peruenisse, vt apud palatinos palatinus & ipse in magno honore esset, quod publicè illic prælegeret.* Ob has animi dotes, commonachis suis invisus extitisse videtur. Nam factiosum appellantes & pacis communis turbatorem, de eo quoquo pacto amoliendo consilium inierunt: Et post multam consultationem, placet tandem Romam ablegare, honorifico in speciem munere delato, procuratoris publici, non illius tantum Cœnobij, sed *totius nigri ordinis.* (Sic loquitur Walsingamus, qui huius rei historiam fusius prosequitur) vt res illorum curaret ibidem. Accipit ille conditionem libentissime. Sed profecturum iuramento onerant, quo spondere cogunt, *non acquisiturum se aliquod beneficium ipsius domus, neque procuraturum quod in ipsius Ecclesiæ caderet præiudicium quouismodo.* Romam ergo perveniens, officium sibi demandatum magna cum diligentiæ solertiæque laude exequitur. Cumque longam ibi moram traxisset, nihil consequutus emolumenti; dicti Cœnobij Abbatem audiens defunctum; neglecta iuramenti religione, Abbatem se curavit à Pontifice renunciandum. Monachi interea Rege annuente, præposuerant sibi Ioannem Timworth, Subpriorem suum. Rex igitur ægrè ferens Bromfeldio hoc habitum honoris, se inconsulto; ad Cœnobium reversum seque pro Abbate gerentem, comprehendi iubet & in carcerem conijci, læsæ Maiestatis etiam crimen intentans, ex lege anno 22. Edwardi tertij lata. Lupum iam Pontifex auribus tenebat: Authoritatem suam spretam animo ferebat iniquo; contumeliam tamen sibi illatam non est ausus vindicare, ne irritatus Rex, partibus se addiceret Antipapæ. Quare mediam ingressus viam, in Hiberniam cogitabat hominem extrudere, si forte contingeret aliquem ibidem Episcopatum vacare. Roffensi interea (Thoma Brintono moriente) Landavensem, Roffam

1389. *Rich.* 2. 13.

Roffam tranſtulit & præſulatum eius Bromfeldio cõtulit, poſtquam in Turri Londinenſi per decennium fere captiuus iacuiſſet. Videtur interea Abbatem eum alibi deſignaſſe. Nam temporalibus huius ſedis reſtitutus Dec. 17. Ricardi tertij 13. appellatur in breui regio *Abbas Monaſterij Siluæ maioris ordinis S. Benedicti Burdegalenſis diœceſis; & ſcholarum Palatij Apoſtolici in ſacra Theologia Magiſter.* Vix biennio cum præfuiſſet, anno deceſsit 1391. & in Eccleſia ſua ſepultus dicitur.

49. TIDEMANNVS.

TIdemannus ſucceſſit, Abbas Beaulienſis, ſiue de Belloloco, qui (ni fallor) Tidemann⁹ eſt ille dictus de Winchcomb, qui anno 1395. Wigornienſis euaſit Epiſcopus.

50. ANDREAS BARRET.

ILli itidem ſucceſsit Andreas Barret legum Doctor.

51. IOANNES BVRGHILL.

IOannes Burghill Dominicanus, Epiſcopus Landauenſis & Confeſſor Regius, Lichfeldiam tranſlatus eſt, menſe Septembri 1398.

52. THOMAS PEVERELL.

1399. *Rich.2.23.* THomas Peuerell Carthuſianus, Monachus & ſacræ Theologiæ Doctor, Epiſcopus erat Oſſerienſis in Hibernia, vnde ad Landauenſem ſedem tranſlatus eſt 1399. & inde Wigorniam. 1407.

53. IOANNES LA ZOVCH.

1408. *Hen.4.9.* IOannes la Zouch Minorita & ſacræ Theologię Doctor, in Landauenſem Epiſcopum conſecratus eſt ſub initium Auguſti 1408. Ex inſignibus eius gentilitijs ſupra portam ædium Epiſcopalium Matherniæ muro inſertis, portam illam conſtruxiſſe videatur & turrim illi incumbentem, ſi non etiam partem multo maximam domus prædictę, vbi in feneſtris & alibi, Zouchæorum parma honoraria funiculo circundata

ſæpius

sæpius visenda, fidem facit haud dubiam, ex honoratissima familia Baronum Zouchiorum ortum eum habuisse.

54. IOANNES WELLES.

IOannes Welles qui successit illi, Minorita porro fuit & S. Theologiæ Doctor, consecratus circa festum Natiuitatis Christi 1423. & defunctus sub initium Nouembris 1440. 1423. *Henr.6.2.*

55. NICOLAVS ASHBY.

NIcolaus Ashby, cœnobij Westmonasterien sis Prior, consecratus est anno 1441. 1441. *Henr.6.20.*

56. IOANNES HVNDEN.

IOannes Hunden, Minorita, sacræ Theologiæ Doctor, & cœnobij de Langley-Regis Prior, consecrat' anno 1458. sponte postmodum abdicauit. 1458. *Henr.6.37.*

57. IOANNES SMITH.

IOannes Smith, sacræ Theologiæ Doctor successit. Traditum reperi (quod mihi tamen verisimile non videtur) obijsse eum Octobris 16. 1478. & in æde Christi sepultum Londini ab aquilonari latere capellę omnium Sanctorum.

58. IOANNES MARSHALL.

IOannes Marshall sacræ Theologiæ Doctor, socius olim Mertonensis collegij Oxoniæ, temporalia huius Episcopatus accepit à Rege (vt in Archiuis patet turris Londinensis) Sept. 18. Edw. 4. 18. hoc est, anno 1478. Aut igitur Smithus ante obitum resignauit; aut in tempore, vel mortis vnius vel substitutionis alterius designando, menda est. Monumentum ex polito lapide perpulchrum cernitur, è regione fere sedis Episcopalis Landauiæ. Eorum vtriq; & sedi nimirum & tumulo, insignia eius infixa vidi; vt alterum erexisse videatur, in altero conditus. Verum & Campanili Ecclesię Mathernensis, bis eadem sunt insculpta, vnde satis probabiliter conijcio, eius præcipue sumptibus turrim eam constructam, quæ ex quadrato lapide fabricata, in magnã altitudinem 1478. *Edw.4.18.*

nem consurgit. Sedit annos 18. & quantum deinde amplius, me fugit.

59. IOANNES INGLEBY.

IOannes Ingleby Carthusianus, Prior Shenensis, Episcop' sedit Iunij 30. 1497. & Octobris 15. 1499. quando autem præsidere aut cæperit aut desierit, haud comperi.

60. MILO SALLEY.

MIlo Salleius, Abbas primum Abendonensis, mox Einsamensis, Episcopus Landauensis creatus est ante quintum Nouembris 1504. & decessit sub exitum Decembris 1516. Ab ætate prouectioribus nonnullis accepi, magnam partem ædiũ Mathernensium ab illo constructam, Capellam, aulam, cœnaculum, turrim adiunctam, necnon & coquinam cum ædificijs vicinis.

61. GEORGIVS ATHEQVA.

1516. *Henr.* 8. 8. GEorgius de Athequa Dominicanus, patria Hispanus, qui vna cum Catharina Regina in Angliam veniens, illi factus est à sacris, eiusque opera ad hunc Episcopatum euectus, consecrationem accepit Martij 8. stilo Anglicano 1516.

62. ROBERTVS HOLGATE.

1537. *Henr.* 8. 28. RObertus Holgate, sacræ Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, & ordinis Sempringamensium Prouincialis, consecratus est Martij 25. 1537. & post septennium ad Archiepiscopatum Eboracensem translatus est.

63. ANTONIVS KITCHIN, *al:* DVNSTAN.

1545. *Henr.* 8. 36. FVndi nostri calamitas, Antonius Kitchin alias Dunstan, sacræ Theologiæ Doctor, & Cantabrigiensis Academiæ alumnus, consecratus est Maij 3. 1545. Monachus olim Westmonasteriensis & studiosorum in aula Gloceftrensi Oxoniæ Prior, Abbas factus est Einsamensis, ibiq; cœnobio dissoluto

dissoluto, hic, omne parum fausto Episcopus collocatus est. Prædia siquidem Episcopalia omnia (pauciſsimis exceptis) diuendidit, & reliqua ad longiſsimum tempus elocauit, pensiunculis perquam exiguis reseruatis. Hanc attamen sedem, à se eovsque depauperatam relinquere grauatus, homo Pontificiæ doctrinæ addictiſsimus; Elizabetha regnante, omnium sui temporis Episcoporum solus, iuramentum de primatu Regio præstitit iuxta legem nuper latam, & præsulatum ad mortem vsque retinuit. Deceſsit vero Octobris 31. 1563. & in Ecclesia parochiali Matherniæ sepultus est.

64. HVGO IONES.

HVgo Iones, potius dixerim Ioannis, Legum Baccalaureus, Oxoniæ educatus, consecrationem accepit Maij 5. 1566. & Matherniæ tumulatus est Nouembris 15. 1574. Wallorum primus, qui per annos plus minus trecentos huiusce sedis infulis ornatus est. 1566. *Eliz.* 9.

65. GVLIELMVS BLETHIN.

GVlielmus Blethin, Legum itidem Baccalaureus, nec non & Oxonienſis, Wallus etiam, & Brechinienſis Archidiaconus, consecratus est Aprilis 17. 1575. & diem clausit extremum, circa medium Octobris 1590. Shernewtonæ, Matherniæ vero sepultus est, iuxta anteceſſorem. 1575. *Eliz.* 18.

66. GERVASIVS BABINGTON.

GEruasius Babington, sacræ Theologiæ Doctor, Landauenſis Theſaurarius, & collegij sacroſanctæ Trinitatis nomini Cantabrigiæ dicati aliquando socius, consecratus est Augusti 29. 1591. Hinc deinde Exoniam translatus, mense Februarij 1594. Wigorniam denique poſtea migrauit. 1591. *Eliz.* 34.

GVLIELMVS MORGAN.

GVlielmus Morgan, sacræ Theologiæ Doctor Cantabrigienſis, cum sacra Biblia in Cambricum siue Wallicum idioma conuertiſſet, laboris vtiliſsimi hoc tulit præ- 1595. *Eliz.* 38.

nem consurgit. Sedit annos 18. & quantum deinde amplius, me fugit.

59. IOANNES INGLEBY.

IOannes Ingleby Carthusianus, Prior Shenensis, Episcop' sedit Iunij 30. 1497. & Octobris 15. 1499. quando autem præsidere aut cæperit aut desierit, haud comperi.

60. MILO SALLEY.

MIlo Salleius, Abbas primum Abendonensis, mox Einsamensis, Episcopus Landauensis creatus est ante quintum Nouembris 1504. & decessit sub exitum Decembris 1516. Ab ætate prouectioribus nonnullis accepi, magnam partem ædiũ Mathernensium ab illo constructam, Capellam, aulam, cœnaculum, turrim adiunctam, necnon & coquinam cum ædificijs vicinis.

61. GEORGIVS ATHEQVA.

1516. *Henr.* 8. 8. GEorgius de Athequa Dominicanus, patria Hispanus, qui vna cum Catharina Regina in Angliam veniens, illi factus est à sacris, eiusque opera ad hunc Episcopatum euectus, consecrationem accepit Martij 8. stilo Anglicano 1516.

62. ROBERTVS HOLGATE.

1537. *Henr.* 8. 28. RObertus Holgate, sacræ Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, & ordinis Sempringamensium Prouincialis, consecratus est Martij 25. 1537. & post septennium ad Archiepiscopatum Eboracensem translatus est.

63. ANTONIVS KITCHIN, *al:* DVNSTAN.

1545. *Henr.* 8. 36. FVndi nostri calamitas, Antonius Kitchin alias Dunstan, sacræ Theologiæ Doctor, & Cantabrigiensis Academiæ alumnus, consecratus est Maij 3. 1545. Monachus olim Westmonasteriensis & studiosorum in aula Gloceftrensi Oxoniæ Prior, Abbas factus est Einsamensis, ibiq; cœnobio dissoluto

dissoluto, hic, omne parum fausto Episcopus collocatus est. Prædia siquidem Episcopalia omnia (pauciſsimis exceptis) diuendidit, & reliqua ad longiſsimum tempus elocauit, pensiunculis perquam exiguis reseruatis. Hanc attamen sedem, à se eovsque depauperatam relinquere grauatus, homo Pontificiæ doctrinæ addictiſsimus; Elizabetha regnante, omnium sui temporis Episcoporum solus, iuramentum de primatu Regio præstitit iuxta legem nuper latam, & præsulatum ad mortem vsque retinuit. Deceſsit vero Octobris 31. 1563. & in Ecclesia parochiali Matherniæ sepultus est.

64. HVGO IONES.

HVgo Iones, potius dixerim Ioannis, Legum Baccalaureus, Oxoniæ educatus, consecrationem accepit Maij 5. 1566. & Matherniæ tumulatus est Nouembris 15. 1574. Wallorum primus, qui per annos plus minus trecentos huiusce sedis infulis ornatus est. 1566. *Eliz.* 9.

65. GVLIELMVS BLETHIN.

GVlielmus Blethin, Legum itidem Baccalaureus, nec-non & Oxonienſis, Wallus etiam, & Brechinienſis Archidiaconus, consecratus est Aprilis 17. 1575. & diem clausit extremum, circa medium Octobris 1590. Shernewtonæ, Matherniæ vero sepultus est, iuxta anteceſsorem. 1575. *Eliz.* 18.

66. GERVASIVS BABINGTON.

GEruasius Babington, sacræ Theologiæ Doctor, Landauensis Thesaurarius, & collegij sacrosanctæ Trinitatis nomini Cantabrigiæ dicati aliquando socius, consecratus est Augusti 29. 1591. Hinc deinde Exoniam translatus, mense Februarij 1594. Wigorniam denique poſtea migrauit. 1591. *Eliz.* 34.

GVLIELMVS MORGAN.

GVlielmus Morgan, sacræ Theologiæ Doctor Cantabrigiensis, cum sacra Biblia in Cambricum siue Wallicum idioma conuertiſſet, laboris vtiliſsimi hoc tulit præ- 1595. *Eliz.* 38.

mium, vt ſedi Landauenſi præficeretur, opulentiori poſt ſexennium remunerandus. Conſecratus Iulij 20. 1595. cum de Eccleſia reficienda Cathedrali, iam æuo fatiſcente & ruinam minitante totus cogitaret; ad ſedem Aſſaphenſem tranſlatus Sept. 17. 1601. hunc laborem mihi reliquit, quem adeo nollem præripuiſſet, vt eam obrem maiorem bono viro gratiam habeam, quam quod rerum Epiſcopalium fidus diſpenſator, optimo quantum potuit loco omnia mihi reliquerit, meliori etiam relicturus, ſi conatibus eius ſors arriſiſſet. Sed irrita eius induſtria, me ad annitendum excitauit. Et labores meos, per Dei bonitatem, tam Eccleſiæ Cathedrali, quam ſedi Epiſcopali, nonnihil profuiſſe, ſucceſſoribus vt ſpero conſtabit, vtcunque hæredes conquerantur rem propriam familiarem mihi inde non mediocriter afflictam.

FRANCISCVS GODWIN.

1601. *Eliz.* 43. FRanciſcus Godwin ſacræ Theologiæ Doctor, Subdecanus Exonienſis, Thomæ Godwini filius (Bathonenſis olim ac Wellenſis Epiſcopi) Haningtonæ natus in Comitatu Northantonenſi, in æde vero Chriſti Oxoniæ educatus; Epiſcoporum Anglicorum Catalogum contexui anno 1601. qui non parùm auctus & locupletatus, iterum (ſed mendoſiſſimè) anno 1614. editus, nunc demum anno 1616. in Latinum ſermonem, multis id flagitantibus, à me conuerſus eſt. Elizabethæ Principis (quæ annos iam quatuor regnauerat quando natus ſum) deſignatione, Eccleſiæ Landauenſis miniſterio admotus ſum, & in Eccleſia Weſtmonaſterienſi conſecratus Nouembris 22. 1601.

Epiſcopatus Landauenſis, ſecundum rationes fiſcales, valet annuatim 154. l. 14. s. 1. d. *Pontifici vero Romano pendebat pro primitijs, florenos* 700. *quod noſtra moneta conficit* 157. l. 10. s.

DE

DE EPISCOPIS BANGORENSIBVS.

1. Hervaevs.

Bangoræ, ſedes Cathedralis quando fuerit conſtituta, aut quis eiuſdem primus extiterit Epiſcopus, haud facile quis deſignarit. Ad me quod attinet, non reperi (fateor) Antiſtitis cuiuſquam Bangorenſis mentionem ante tempora Normannorum, niſi fortè vnius (dicti Marclois) qui (vt habent Cambrię Annales) anno deceſſit 943. Verum Marclois ille (appellandus rectius Marchluith) Landauenſis fuit, & non Bangorenſis Epiſcopus. Mihi ergo primus hoc in ordine collocandus Heruęus, *qui* (vt loquitur Malmesburienſis) *hanc ſedem ſpe maiorum diuitiarum reliquit, cauſatus quod ſibi & Wallenſibus non conueniret*, atq; (vtrum hic neſcio) Elienſis Eccleſię primus haud dubie Pontifex factus eſt, idq; anno 1109.

2. David.

Heruæo à nõnullis ſubſtituitur Vrbanus, qui etiam Landauenſis fuit Epiſcopus & (quantũ auguror) Bangorã nunquã vidit; interfuit vero conſecrationi Dauidis, anno 1120. de quo hęc ſcripta reliquit Baleus. *David Preſbyter, natione Scotus, antiquorum Philoſophorum exemplo ductus, reliquit terram patriam, & amore bonarum diſciplinarum, longinquas regiones adijt. In ſuperiorem Germaniam poſt longa ac laborioſa ſtudia, expatiatus eſt, ad Wirceburgenſem ſcholam inſignem pedotribes admiſſus. Eo tempore Henricus quintus Imp. in Italiam rebus agendis proficiſcens, ſe non ſolum armatis militibus, ſed & peritis quoq; viris, ac literatis hominibus muniuit, vt per ipſos cuiq; poſcenti, in omni eruditione rationem redderet. Inter eos Dauidem hunc Scotum, à ſacellis habuit, doctrina ac morum probitate præſtantem virum. Qui iuſſus ab illo (vt Vrſpergenſis author eſt) itineris eius curſum, rerum in eo geſtarum ordinem, facili ſtilo,*

quo ab omnibus intelligeretur congessit: Ita vero (teste Malmesburiensi) *vt in gratiam Principis, magis quam historicum deceret, acclinus videretur.*

3. MAVRITIVS, al. MEVRIC.

MAuritius, vel Meuricus, consecratus est anno 1139. vna cum Vhtredo Landauensi, per Theobaldum Archiepiscopum Cantuariensem. Iuramentum fidelitatis Angliæ Regi præstare recusauit aliquandiu: Sed hoc ipsum ab omnibus Episcopis etiam Wallicis, præstari consuetum edoctus; licet ægrè consensit tandem. Cum anno 1161. obijsset; diu sedes vacasse videtur.

4. GVLIELMVS.

PRoximus illi successisse videtur (quamuis post longum temporis interuallum) Gulielmus, cœnobij S. Augustini Bristoliæ Prior, vir pietate doctrinaq; (vt Cambrorum annales testantur) celeberrimus.

5. GVIDO, al. GVIANVS.

HOuedenus author est, Guidonem in cœnobio sanctimonialium consecratum Ambresburiæ 11. Cal. Iunij 1177. & Gulielmum, ab Henrico secundo huic Dioceſi Episcopum datum anno 1184. Attamen quia Giraldus Cambrensis testis oculatus, Guianum, Baldwinum Archiepiscopum Cantuariensem hospitio perhibet excepisse, anno 1188. & Catalogus in Archiuis Ecclesiæ Bangorensis repertus, Gulielmum in priori loco collocat, non possum non hunc ordinem probare quem secutus sum.

6. ALBANVS.

ALbanus dictus Prior Hospitalis Hierosolymitani, consecratus est Aprilis 16. 1195. & anno sequenti mortuus est.

7.

7. ROBERTVS SALOPIENSIS.

ROBertus Salopiensis, consecratus anno 1197. Anno deinde 1210. in Ecclesia sua Cathedrali; à Ioanne Rege captus, pro lytro dedit eidem accipitres 200. Anno 1213. decedens; corpus suum humari mandauit (sic Westmonasterien sis) in medio fori Salopiensis. Post obitum eius, per biennium sedes vacauit, propter continua bella inter Ioannem Regem, & Leolinum Walliæ Principem id temporis gesta. 1197. *Ioan.9.*

8. CADVCANVS.

CAducanus, vel Cadwgan, Abbas Landesidensis, homo egregiè doctus, consecratus est (vt annales testantur Cambrorum) anno 1215. Anno deinde 1236. ab onere muneris Episcopalis liberatus per Gregorium 9. Papam, cœnobij Dorensis Monachus factus est. Scriptas dicitur reliquisse Homelias quasdam, appellatas ab ipso, Speculum Christianorum, & in Monasterio Dorensi prędicto fuit sepultus. 1215. *Ioan.17.*

9. HOVVELLVS.

HOwellus quidam consecratus anno 1236. Ecclesiam consecrauit, & honori B. Virginis dedicauit in cœnobio Franciscanorum apud Llanvais, in littore insulæ Angleseiæ. Hanc Ecclesiam (vna cum cœnobio) extruxit Leolinus Walliæ Princeps, super sepulchrum vxoris suæ Ioannæ, quæ Ioannis Regis fuerat soror, & ibi loci sepeliri expetierat. 1236. *Henr. 3. 20.*

10. RICHARDVS.

RIchardus Episcopus Bangorensis, Leolinum Principem excommunicauit, quod contra fidem iusiurandi Griffinum fratrem captiuum detinuisset, qui Episcopo insuper de reditu spondente, se in illius dederat potestatem. Cumq; excommunicatione huiusmodi nihil proficeret; ad Regem atq; Pontificem conquerendi finem non fecit, donec ita instigasset, hunc ad excõmunicationem emissam confirmandum, illum vero ad bellum protinus inferendum, vt Regi tandem, necessum habuerit Leolinus, fratrem tradere, qui in Turri Londinensi homi-

nem curauit asseruari, donec effugere conatus, à muro delapsus, fractis ceruicibus interijt. Hic deinde Episcopus (vt habet Parisiensis) anno 1248. *Venit ad cœnobium S. Albani, vt eidē depauperato sinus pateret misericordiæ, & ibidē cum D. Abbate, donec Episcopatus eius qui per bellum destructus erat, aliquantulum restauraretur, habitaret; & ipse cum Clericis suis à pressuris quæ circundederant eos, sicut quondam Hertfertensis Episcopus* (quisquam is fuerit non possum conijcere) *qui & ibidem per circiter viginti annos commorans honorificè sustentabatur, respiraret.*

11. ANIANVS.

1267. *Henr.* 3. 52. ANianus, appellatur etiam Enron, Monæ siue Angleseiæ Archidiaconus, temporalia huius Episcopatus accepit, Decemb. 12. Henrici tertij 52. Vna cum proceribus Walliæ iuramentum fidelitatis Edwardo de Caernaruon Walliæ Principi præstandæ, suscepit Aprilis 28. anno 1300.

12. CADVCANVS.

1306. *Edw.* 1. 34. CAducanus fuit Episcopus Bangorensis anno 1306.

13. GRVFFINVS.

GRuffinus consecratus est anno 1306.

14. LVDOVICVS.

1320. *Edw.* 2. 13. LVdouicus, consecratus est vna cum Meneuensi, Archiepiscopatu Cantuariensi vacante, per Episcopum Londinensem, facultate ad id impetrata à Priore & Conuentu Cantuariensi, anno 1320.

15. MATTHAEVS.

1334. *Edw.* 3. 18. MAtthæus, consecratus anno 1334. decessit Aprilis 25. 1357.

16. THOMAS de RINGSTEAD.

1358. *Edw.* 3. 32. THomæ de Ringstead, Academiæ Oxoniensis (sicut accepi) alumno, iurisdictio huius sedis commissa est, Decemb. 16. 1357. Augusti vero 21. sequenti consecratus, in Dominicanorum

canorum cœnobio Salopiæ decessit, Ianuarij 8. 1365. Testamenti eius vidi formulam, in quo Canonicis Augustinensibus Huntindoniæ legauit 10. libras, & corpus suum inter illos sepeliri mandauit, vbi parentes eius antea fuissent tumulati: Ad reparationem item Ecclesiæ suæ Cathedralis centum libras: Ad vestimenta & capas emendas, in parochialibus Ecclesijs, vbi deesse viderentur, 40. libras; Atq; ad studiosorum pauperum sustentationem 100. libras. Has pecunias (Wallis suis nescio quam ob causam infensus) Walli cuiusquam fidei distribuendas committi vetuit. Deinde inter alia minoris momenti legata, Academiæ Cantabrigiensi (miror quod non potius Oxoniensi si ipse fuerit Oxoniensis) dedit viginti libras, in arca ibidem perpetuo asseruandas, vt inde studiosus quilibet 10. solidos, relicto pignore, posset mutuari.

17. GERVASIVS de CASTRO.

GErualio de Castro Dominicano, sacræ Theologiæ Doctori, iurisdictio huius dioceseos commissa est Ianuarij 26. 1366. Romæ postea dicitur consecratus. Testamentum condidit, Sept. 24. 1370. 1367. *Edw.* 3. 41.

18. HOVVELLVS.

HOwellus quidam huius Ecclesiæ Episcopus, constitutus est mense Ianuarij 1370. & mortem obijt mense Februario anni sequentis, sicut in Regist. Gul. Wittleseij Archiepiscopi Cantuariensis memoratum reperi; Vbi etiam obseruaui, Geruasium, proximũ eius antecessorẽ appellatum. Non desunt tamen qui Anxanum nescio quem interponant. Hunc vero publicarum tabularũ nixus authoritate, reijciendũ duxi. 1370. *Edw.* 3. 44.

19. IOANNES GILBERT.

IOannes Gilbert Dominicanus successit, qui anno 1374. Herefordiã translatus est, & inde postea ad sedẽ Meneuensẽ.

20. IOANNES.

IOannes Episcopus Clouensis, Cassilensis Archiepiscopi in Hibernia Suffraganeus, ad hanc sedem translatus est per bullam Papalem 6. Non. Iulij 1376. 1376. *Edw.* 3. 50.

21. IOHANNES SWAFFAM.

IOannes Swaffam Linnensis Cœnobij Carmelita, & Academiæ Cantabrigiẽsis Theologus magnus, propter crebra cum Wicleuiſtis certamina, Episcopus Bangorensis à Gregorio 11. Papa declaratus est, vt Balæus testatur. Gregorius vero cum anno 1378. mortem obierit, non possum non suspicari, Ioannem Clouensem & istum, vnum eundemque hominem fuisse.

22. RICHARDVS YONG.

1400. *Henr.* 4. 1. RIchardus Yong, Episcopus Bangorensis constitutus an. 1400. in vinculis agens (captiuitatis vel causam vel locum non intellexi) ad Ecclesiam Roffensem per bullam Pontificiam translatus est 3. Id. Nouemb. 1404.

23. LVDOVICVS.

EXiguo tempore cum præfuisset huic Dioceſi Ludouicus quidam, ad aliam nescio quam sedem dicitur translatus. Anno 1408. *Pontifex Bangorienſis* (inquit Walsingamus) *captus cum Comite Northumbriæ & Barone Bardolfo* (qui res nouas molientes contra Henricum quartum Regem, prælio superati, temeritatis suæ pœnas morte luerũt) *donari vita meruit, eo quod inermis captus fuit.* Hunc ipsum fuisse non dubito, & (quemadmodum Tho. Merkes Carliolensis ante triennium) sub vmbram translationis, Episcopatu per malitiã priuatum.

24. BENEDICTVS NICOLLS.

1408. *Henr.* 4. 9. BEnedictus Nicolls Legum Baccalaureus, & Ecclesiæ de Staplebridge in Dioceſi Sarisburiensi Rector, consecratus est an. 1408. & Menenuiam translatus Decemb. 15. 1417.

GVLIELMVS BARROW.

1418. *Hen.* 5. 6. GVulielmus Barrow, Legum Doctor & Canonicus Lincolniensis, Episcopus Bangorensis creatur 1418. vnde Carleolum transfertur anno 1423.

26.

26. NICOLAVS.

NIcolaus tum quidam, proximus ſucceſſor nominatur. Attamen in Archiuis Regijs quæ in Turri Londinenſi aſſeruantur traditum reperi, cuidam Ioanni Canonico Ciceſtrenſi temporalia reſtituta huius ſedis per tranſlationem Gulielmi Barrow vacantis, Ianuarij 15. 1424.

27. THOMAS CHERITON.

THomas Cheriton Epiſcopus huius ſedis conſtitutus eſt anno 1436. 1436. *Henr.* 6. 15.

28. IOANNES STANBERY.

IOannes Stanbery Carmelita, conſecratus 1448. Hereſordiam tranſlatus eſt 1452. 1448. *Hen.* 6. 26.

29. IACOBVS.

IAcobus, Achadenſis, Tuamenſis Prouinciæ in Hibernia Epiſcopus, ſucceſſit, & menſe Septembri obijt 1464.

30. THOMAS EDNAM.

THomas Ednam conſecratur anno 1474. 1464. *Edw.* 4. 4.

31. HENRICVS DEAN.

HEnricus Deane Abbas Lanthonienſis, conſecratus anno 1496. Sarisburiam tranſertur 1500. & poſtea Cantuariam. Huius ſedis benefactor ille fuit egregius. 1496. *Hen.* 7. 12.

32. THOMAS PIGOT.

THomas Pigotus conſecratus 1500. obijt Auguſti 15. 1504. 1500. *Hen.* 7. 16.

33. IOANNES PENNY.

IOannes Penny Legum Doctor, conſecratus 1504. anno 1509. Carleolum tranſlatus eſt. 1504. *Henr.* 7. 20.

34. THOMAS SKEVINGTON.

1509. *Hen.*8.14

THomas Skeuington consecratus Iunij 17. 1509. Ecclesiæ suæ Cathedralis quicquid à choro in Occidentem protenditur, suo sumptu construxit, nisi quod parietum nonnihil antea fuerit à fundamentis excitatum. Id elogium testatur in exteriori parte Campanilis insculptum. Intempestiua morte sublatus, opus illud non potuit perficere: Hæredibus vero reliquit vnde id fieret; qui tamen (vt intuenti facile apparet) ad propositam altitudinem non perduxerunt.

35. IOANNES CAPON.

1534. *Henr.*8.25.

IOannes Capon, *alias* Salcot, Legum Doctor, & Hidensis olim Abbas, Croydonæ consecratus est Aprilis 19. 1534. & Sarisburiam translatus Aug. 14. 1539.

36 IOANNES BIRD.

1539. *Hen.* 8.31.

IOannes Bird, Doctor Theologus Cantabrigiensis, & Carmelitarum Prouincialis, Osserienſis in Hibernia Episcopus, huc primum translatus est Septemb. 3. 1539. & Cestriam deinde post biennium.

37. ARTHVRVS BVLKLEY.

1541. *Hen.*8.33.

ARthurus Bulkley Legum Doctor, in Episcopum Bangorensem confirmatus est Decembris 20. 1541. Res mira est & memoratu digniſſima, quam de hoc homine narrauit mihi non ita pridem vir grauiſſimus fideque digniſſimus. Non contentus Ecclesiam suam deprędari, nolis quinque satis grandibus ereptis ac diuenditis; ad mare descendit vt naui impositas avehi conspiceret. Rediturus, vix se conuerterat & vnum aut alterum passum progressus fuerat, cum oculis derepente orbatus est (quos voluit sacrilegio pascere) & cæcitate percussus, vt lucem (qua fuit indignus) nunquam postea aspexerit.

38.

38. GVLIELMVS GLYN.

GVlielmus Glyn, ſacræ Theologiæ Doctor, & Collegij Reginæ Cantabrigiæ alquando ſocius, conſecratus anno 1555. Mariæ Reginæ anno vltimo deceſſit. 1555. *Mar.* 3.

39. ROLANDVS MERICK.

ROlandus Meric Legum Doctor, Hoſpitij noui Oxoniæ olim Principalis, conſecratus eſt Decemb. 21. 1559. Pater hic fuit Gelleij Merick Equitis aurati, qui vna cum Eſſexio Comite generoſiſſimo, an. 1600. morte mulctatus eſt. 1559. *Eliz.* 2.

40. NICOLAVS ROBINSON.

NIcolaus Robinſon, Doctor Theologus Cantabrigiēſis, conſecratus eſt Octob. 20. 1566. 1566. *Eliz.* 9.

41. HVGO BELLOT.

HVgo Bellot, Cantabrigienſis itidem, & Theologiæ Doctor, conſecratus Ian. 25. 1585. Ceſtriam anno 1590. tranſlatus eſt. 1585. *Eliz.* 28.

42. RICHARDVS VAVGHAN.

RIchardus Vaughan ſacræ Theologiæ Doctor, conſecratus Ianuarij 25. 1595. Ceſtriam itidem tranſlatus eſt, (Belloto etiam ibi ſucceſſurus an. 1597) poſteaq; Londinum. 1595. *Eliza.* 38.

43. HENRICVS ROWLANDS.

HEnricus Rowlands Oxonienſis Academiæ alumnus, conſecratus vna cum Sarisburienſi, Exonienſi & Gloceſtrenſi Epiſcopis, Nouembris 12. 1598. eccleſiæ ſuæ campanile quod Skeuingtonus condiderat, Bulkleius expilauerat, quatuor nolis inſtruxit, eius amplitudinis, vt earum maxima centum libris illi conſtiterit. Collegio etiam Ieſu Oxoniæ, contulit prædia ad duorum ſociorum ibidem ſuſtentationem. 1598. *Eliz.* 40.

Cenſus huius Epiſcopatus annuus, ſecundum rationes fiſci Regij eſt 132. li. 16. s. 4. d. ob. *Papæ vero pro primitijs pendebat, florenos tantum* 126.

DE

DE EPISCOPIS ASAPHENSIBVS.

I. KENTIGERNVS.

CIrca annum salutis per Christum 560. Kentigernus quidam Glascuensis in Scotia Episcopus, à popularibus suis expulsus, Cœnobium sibi suisq; qui secum in exilium sponte erant profecti, condidit, inter fluuios Elwyd & Elwy; vbi cum Ecclesiolam construxisset & habitacula in quæ se reciperet; hominum ingens multitudo ad ipsum indies confluebat; ex quibus tam multi sodalitio eius se adiunxerunt, vt Monachos breui numerauerit 660. Horum partem dimidiam (quæ ex illiteratis constabat) agriculturam iussit exercere in campis: Reliquos, intra Monasterium continuit, sed ita, vt vario laborum genere victum comparare coegerit, nisi quod 60. ex omni numero selectos, ad sacra per vices die nocteque in Ecclesia sua perpetuo celebranda destinarit. Hanc autem Ecclesiam ex materia primùm fabrefactam, postea ex lapidibus novam construxit, quamvis impeditus multum à Malgone vel Maglocuno (Rege quodam Britannico) sexto inde milliari apud Deganwy habitante; qui tamen placatus paulatim, cathedram Episcopalem in eadem tandem collocari permisit, & non solum prædijs multis locupletavit, sed immunitates etiam & priuilegia non pauca Episcopo Monachisque indulsit. Sedes à nonnullis Elgüensis, ab alijs Eluensis & Lanelwensis nuncupata, à fluuio Elwe, prope quam sita est. Kentigernus vero eiusdem primus Antistes, matre dicitur natus Thamete, quæ filia fuerit Lothi Pictorum Regis. Ad patrem quod attinet, Britannum fuisse nescio quem, Balæus prodidit. Cæteri vero scriptores omnes, adeo cunctos latuisse affirmant quem genitorem habuerit, vt plurimis vulgo persuasum testentur, virginem, illum, matrem peperisse. Quoscunque habuerit parentes;

rentes; vir fuit haud dubie insignis & dignus cuius memoriã celebremus, saltem si vera sint quæ de eo tradiderũt Capgravus, Boethius, Lelandus, cæteri. Inter alios, de ipso hæc habet Balæus. *Dum esset Elguæ in terra Cambrensi, vir Apostolici ordinis in pastorem constitutus, melota ex caprinis pellibus vsus, & cucullа stricta, candidaq; contectus stola, primitiuæ Ecclesiæ formam seruauit. Apostolico more pedes ad prædicandum perrexit, multosque ad fidem conuertit. Apostatas reuocauit, Pelagianos expulit, nondum renatos baptisauit, simulachra euertit, Ecclesias condidit, ægrotis ministrauit, languores curauit, in magnaque semper abstinentia vixit, homo ad promouendam verã religonem natus. Formatis enim in re Christiana Venedotis & Rossis; Euangelium prædicabat ad flumen vsq; Fordense, & ad mare Scoticum, Columba Scoto viro sanctissimo concomitatus; vbi Caledonios, Athalos, Horestos, ac vicinarum Albaniæ regionum incolas, monendo, hortando, docendo, ad veræ pietatis obseruationes fideliter instiganit. Ex suis etiam discipulis, quosdam ad Orcades insulas, ad Noruegiam & Islandiam misit, vt eorum institutionibus sacris fidei lumen reciperent.* Quamdiù hanc sedem rexerit, non constat. Hoc constat, revocatum tandem in patriam, discipulorum quẽdam nomine Asaphum sibi successorem ante discessum ordinasse, & reversum ad suos, munus repetijsse à se pridem derelictum, in quo tam diù vixit, vt ætatis annos (si fas credere) 185. expleverit. Sic nempe historici nostri. Episcopatus iste, quamvis inter tenuissimos Angliæ Walliæque semper numeratus (Giraldus anno 1188. *pauperculam sedem Lanelwensem* vocat, & qualis hodie censeatur novimus) tempore tamen Edwardi secundi, ædes habuit Episcopales quinas, videlicet apud Lanelwy, Altmeledin, Landegla, Nannerch & S. Martini, quas omnes præter vnicas illas Lanelwenses sacrilegium absorpsit, nisi quod pensiunculæ nescio quæ pro illis annuatim reddumtur, ne centesimam fortassis partem iusti pretij attingentes. Ad Ecclesiam quod attinet, ratione bellorum (quæ inter Angliæ Reges Wallięque Principes in hac regione plurimum residentes, per multorum annorum curricula continenter gesta sunt) sæpe ea direpta & incensa est, vna cum Episcopi & Canonicorum

nonicorum ędibus. Clade vero omnium maxima affectam ferunt ab Oweno Glendowr, Henrico quarto regnante, à quo tempore Canonicorum domus nũquam reſtauratę ſunt.

2. S. ASAPH.

ERat *in prædicta literatorum multitudine* (ſic loquitur Capgravus) *Aſaph quidam, genere & ſpecie clarus, ab ipſo pubertatis flore, virtutibus & doctrina fulgens, qui vitam magiſtri in omni ſanctitate & abſtinentia iugiter ſequi ſatagebat.* Iſtum Kentigernus ob exhibita ſibi fidelitatis officia, charum habens, Monaſterij curam illi delegavit. Et cum à pio Principe Roderico poſt tyrannorum moleſtationes quam plurimas, ad verbi miniſterium revocaretur, eum in Epiſcopatu ſucceſſorem (plebe conſentiente) inſtituit, hanc frequentiuſcule habens in ore ſententiam; *Quicunque verbo Dei aduerſantur, hominum ſaluti inuident.* Scripſit Aſaphus Ordinationes Eccleſiæ ſuæ, Magiſtri ſui Kentigerni vitam, atque alia nonnulla. Quo tempore ſederit aut quando obierit minime habeo compertum, imo nec quis illi per multas poſtea annorum centurias ſucceſſerit. Et crediderim certe aliquot ſeculis hanc ſedem Antiſtite caruiſſe. Huntindonenſis etenim (qui ſcripſit circa annum Domini 1150.) ſedes Walliæ Cathedrales recenſens, tres duntaxat enumerat, Menevenſem, Bangorenſem & Landavenſem, quam à regione in qua ſita eſt, Glamorganenſem vocat.

3. GALFRIDVS.

1151. *Steph.* 16.

QVi primus iam occurrit poſt Aſaphum Aſaphenſis Eccleſiæ Epiſcopus eſt Galfridus, nonnullis Arthurus cognominatus (à patre fortaſſis Arthuro, ſecundum morem gentis, fortaſſis etiam ab Arthuro Rege, de quo multa ſcripſit) vulgo dictus Monumethenſis, ideo credo quia Monumethæ natus. Ex Monacho Benedictino, huius ſedis factus eſt Epiſcopus anno 1151. Hic eſt qui Britannicam hiſtoriam à Bruto vſque Troiano (ſi Dijs placet) ad annum Chriſti 689. perduxit, ſcriptis ante illum à nemine traditam, vt vulgo ſaltem innotuerit. Reperi annotatum, obijſſe illum anno Domini 1165. quod verum non eſſe probatur teſtimonio

nio Chronici cuius mentionem facit Baleus in Appendice vitę eius, perhibentis, historiam quandam sui temporis ab illo conscriptam anno 1170. aut eo circiter. Hovedenus author est Concilium Londini celebratum anno 1175. *In quo* (sic ipse loquitur) *Clerici Ecclesiæ S. Asaph, petierunt à Cantuariensi Archiepiscopo, vt in vi obedientiæ præciperet Godefrido* (quod nomen vsurpatur sæpe pro Galfrido) *Episcopo Ecclesiæ S. Asaph, ad sedem Ecclesiæ suæ redire, cui præfuit Pontificali dignitate; vel vt prædictus Archiopiscopus alium Episcopum loco ipsius institueret. Ipse enim Godefridus, Episcopatum suum deseruit, paupertate & infestatione Wallensium compulsus; venienſque in Angliam, à Christianissimo Rege Henrico, benignè & honorificè susceptus est; cui tradidit Abbatiam Abendoniæ vacantem in custodia, donec ad propriam sedem liberum haberet regressum. Itaque præfatus Archiepiscopus in ipso Concilio ad instantiam prænominatorum Clericorum, & admonitione Alexandri summi Pont. necnon & consilio venerabilium Archiepiscoporum suorum, conuenit iam dictum Godefridum vt in vi obedientiæ ad sedem propriam rediret, vel curam pastoralem quæ sibi fuerat commissa in manu ipsius libere & absolute resignaret. Ipse vero Godefridus, sperans quod Abbatia de Abendonia quæ tradita fuerat ei in custodia, posset sibi remanere; Episcopatum suum nullo cogente resignauit, libere & absolute tradens Cantuariensi annulum & baculum pastoralem. Et sic deceptus, amisit vtrunque. Nam Rex dedit Episcopatum eius magistro Adæ Wallensi & Abbatiam de Abendonia cuidam Monacho.* Godefridus hic, fuerit nec ne Galfridus de quo agimus, non ausim pronunciare: Mihi vero (vt quid sentiam liceat exponere) satis clarum videtur, eundem ipsum hunc fuisse, tempore congruente & nomine non abhorrente. Hoc tantum moratur iudicium meum, quod mirer cum Cardinale tam duriter actum. Tradit siquidem Ponticus Virunnius (qua fide multa alia) *fuisse hunc Galfridum Cardinalem, & Britanniæ per plures annos gubernatorem generalem apud Robertum Regem ipsius.* Quam lepide historicaster iste in vnum cumulum congessit, mendacia fere plura quã verba? Asserat quantum voluerit Ciaconius (qui Cardinalium omnium vitas videri vult

scrip-

ſcripſiſſe) Cardinalem hunc extitiſſe, & producat teſtes Lelandum, Roſſum, Boſtonum: Mihi tamen nunquam perſuadebit, moris adhuc fuiſſe Pontificibus Ro. Cardinales è tam longinquis regionibus petendi, aut aliquos creandi titulares huiuſmodi, qui in Curia Romana non reſiderent. Imo rariſſime adhuc reperies in hunc ordinē admiſſos, niſi qui in Italia ſi non nati, at per multum tamen temporis verſati ſint. Deinde quì fieri poteſt, vt rei tam memorabilis hiſtoricorum noſtrorum ex illis qui editi ſunt nemo quiſquam fecerit mentionem? Fatebor attamen, tam verum eſſe, Galfridum noſtrum Cardinalem fuiſſe, quam Robertum regno apud nos potitum, aut Galfridum antedictum (quod iſti placet) orbem Britanniæ noſtræ digito olim temperaſſe.

3. ADAM.

POſt Galfridi abdicationem, Epiſcopatum hunc ambivit quidam, Cambris dictus Gwillim Bach, hoc eſt, Gulielmus Parvus, vero nomine Gulielmus Petit appellandus, qui (vulgo Neubrigenſis) hiſtoriam ſui temporis conſcripſit (vt illa ferebant tempora) elegantem ſane; in cuius præfatione Galfridum inſectatur acerrimè, Arturum inde cognominatum perhibens, *quod fabulas de Arturo ex priſcis Britonum figmentis ſumptas, ex proprio auctas, per ſuperductum Latini ſermonis colorem, honeſto hiſtoriæ nomine palliarit, in qua petulãter & impudenter fere per omnia mentiri eum dicit, & partim ab ipſo, partim ab alijs conficta tradidiſſe, ſive effrenata mentiendi libidine, ſive etiam vt Britonibus ſuis placeret, &c.* Hic, præterea quod repulſam tulit; à Davide Walliæ Principe, adeo parum amicè ſuſceptus eſt, vt ſuſpicentur nonnulli, hominem vniverſæ genti iratum, eiuſque gloriæ invidentem, cum hæc ſcriptitaſſe, tum aliàs à verbis non temperaſſe quæ exiſtimationi illius maculas inurerent indelebiles. Alij ſunt è contra qui arbitrentur ob hiſtoriam prius ab illo conſcriptam, ideo ab iratis Cambris reiectum & inhumanius tractatum. Vndecunque id evenerit, præſulatu certe excidit expetito, ſubſtituto ſicuti antea retulimus Adamo quodam qui Oxoniæ deceſſit anno 1180. & in Oſneienſi Cœnobio ſepultus eſt.

4. REINERVS.

SVccessisse tum videtur Reinerus quidam. Anno siquidem 1188. quando Baldwinus Archiepisc. Cantuariensis vniuersam Walliam peragrauit, sedi huic is præfuit, sicut testatur Giraldus, qui etiam perhibet, ante Archiepiscopi aduentum, multos ad suscipiendam crucem ab illo allectos, sacræ militiæ nomina dedisse. Ædes hic plurimũ incoluit prope Oswestriam quę antiquit⁹ Oswaldcester. Et cum Monasteriũ Albũ (vulgo Blanch-monastery) sacerdotes (plerunq; coniugatos) aleret duodecim; decimas fœni & frumenti Ecclesiarũ vicinarum quibus sustentabantur, eripuit & (re à Pontifice probata) in monachos contulit Salopienses. Dimidium deinde omnium decimarum Wrexamę prouenientium, appropriauit cœnobio Languestensi (vulgo de Valle-crucis) quod anno Christi 1100 fundauerat Madoc ap Gryffith Domin⁹ de Bromfeild. Vixit Reinerus iste ad annum 1220. quantum vero deinde post, vitam produxerit me latet.

5. ABRAHAM.

ANno 1232. Abrahamus quidam Episcopus decessit Asaphensis. Qui anno 1227. cum ratam haberet antecessoris ordinationem de Wrexamensibus decimis factã reliquam, etiam medietatem earundem Monasterio concessit antedicto.

6. HOWEL AP EDNEVET.

ANno 1235. Howel ap Edneuet, nescio cuius societatis Fraterculus, Episcopus creatus est huius Ecclesiæ. Anno deinde 1239. Sanctimonialibus de Llanligan in Powisia appropriauit rectoriam de Lanvayr in Caerenion; necnon & Langollen cœnobio de Valle-crucis, & Lanasaph ad fabricam Ecclesiæ Cathedralis. Bellorum populationibus Episcopatu deuastato, in Angliã profugit, & in summa omnium rerũ inopia Oxoniæ decessit anno 1247. ibique iacet sepultus. 1235. *Henr.* 3.19.

7. ANIANVS. I.

ANianus eius nominis primus, consecratus est anno 1248. Hic litem diu agitatam inter Leolinum Wallię Principem & Richardum Bangorensem Episcopum, anno 1261. composuit. Post biennium deinde Sanctimonialibus de Llanligan appropriauit rectoriam de Lanllwghaiarn; & Monasterio Po- 1248. *Henr.* 3.32.

lensi rectoriam de Abertew anno 1265. Sedit annos plus minus 18.

8. ANIANVS. 2.

1268. *Henr.* 3. 52. POstquam per biennium vacasset sedes, Aniano in successorem ordinatus est Anianus, cognominatus de Schonaw, Dominicanus, vulgo appellari consuetus *Yr brawd du o Nanny*, quasi dicas, Niger fraterculus de Nanny. Consecratus dicitur mense Octobri 1268. in Ecclesia S. Mariæ prope pontem Londinensem. Hic Regi Edwardo primo à Confessionibus, ipsum à Palestina reuertentem in patriam vsque sequutus est. Illi & successoribus, Ioannes Fitz-allen Arundeliæ Comes, dedit centum terræ iugera (acras appellamus) apud S. Martini anno 1271. ea lege vt acciperet quotannis ad festũ D. Io. Baptistæ auratorum calcariũ par. Ioannes autem filius eius alia itidem iugera 44. adiecit, vna cum ædib⁹ præcipuis, aut (vt loquimur) capitalibus mannerij. Inter ipsum & Abbatem Salopiensem lis diu agitata est Romę, de patronatu Vicarię Blanch-monasterien sis, cuius loci decimas, Salopiensibus Reynerus appropriauerat. Huius contentionis is fuit exitus, vt Salopienses, quo in decimis colligendis & disponendis nemo eos interturbaret, quicquid prædiorũ haberent apud S. Martini, id totum darent Episcopo & successoribus. Lis fere consimilis tum postea exorta est inter ipsum & Abbatem de Valle-crucis, circa vicarias de Langollen, Wrexham, Ruabon, Chirk, Lansanfrayd, & Landegla, quarum Ecclesiarũ patronatus, ab Officiali Cantuariensi & Abbate de Tallelechew (Pontificijs delegatis) Episcopo & successoribus adiudicata est. Sed quoniam de iure patronatus Ecclesiæ de Landegla, nonnihil dubitatum est (vt videtur) tertiam partem decimarũ de Brineglwis oportuit eum Monachis de Valle-crucis appropriare. In alia lite inter ipsum & Thomam de Cantelupo Herefordensem Episcopum excitata, propter iurisdictionem territorij de Horddor, eadem fœlicitate non est vsus. Thoma Herefordensi defuncto, Richardo de Swinfeild successore eius annuente, res per compromissum ad arbitrium delata est Richardi Londinensis Episcopi, qui pro Herefordensi iudicauit: Vnde regio illa iam inde ab eo tempore, Herefordensis dioceſis pars semper est æstimata. Antistiti huic, Gruffith Vaughan ap Gruffith

fith ap Madoc, Dominus de Yale, mansionem contulit de Landegla anno 1278. Qui rebus suis iam ita constitutis, animum adiecit ad Cathedrã suam Episcopalem à Lanelwy, vico rusticano, & loco, tam turbulentis temporibus parum tuto, ad Ruthland transferendum; oppidum, populi frequentia, ædificiorum splendore & incolarum opulentia tunc temporis satis celebre, quod duobus tantum milliaribus à veteri distabat sede. Edwardus primus Rex, aream promisit in qua Ecclesia construeretur, & mille marcas, ad sumptus structurę. Literæ etiam ad Martinum quartum Pontificem conscriptæ sunt, ad facultatem ab illo pro sedis translatione huiusmodi impetrandam; vt conijcere non possim, eiusce rei vnde impedimentum natum sit, nisi forsitan ex morte Pontificis; qui anno decessit 1286. Ad Episcopum vero quod attinet, anno 1292. vitam ille cum morte commutauit.

9. LEOLNIVS DE BROMFEILD.

SVccessor illi designatus Leolin⁹ de Bromfeild, alias dictus Leolinus *ap Llewelin ap Tuyr* Asaphensis Canonicus, in æstate anni 1293. consecratus est. Qui anno 1310. decimas de Lanelwy in quatuor partes diuisas, quatuor vicarijs choralib⁹ attribuit, vt infra quatuor cruces sacra perpetuò obirent. Rectorias etiam de Lansilin & Ruthlan Capitulo appropriauit, vel potius appropriationes ab Aniano antecessore factas confirmauit, quod diplomata eiusce rei ab Aniano confecta, belli tempore incendio fuissent absumpta; sicuti & illa quæ donationes Fabricę Ecclesię factas testabantur; quę similiter renouauit. Portionem verò de Corwen (Fabricę ante appropriatam) in pristinum statum reduxit, & præsentatiuam esse ordinauit. In liturgia Ecclesię suę & chori disciplina cum plurima mutauerit, constitutiones eius ea de re in hodiernũ vsq; diem vim obtinent. Testamenti condendi facultatem cum ab Edwardo primo Rege impetrasset; argenti cælati, librorum & vestium sacrarũ magnam copiam legauit, Ecclesię, partim Cathedrali, partim Canonicis eiusdem & Capellanis suis, famulorum etiam quamplurimis pecunia mediocri relicta. Obijt anno 1313.

1293. *Edw.* 1. 21.

lensi rectoriam de Abertew anno 1265. Sedit annos plus minus 18.

8. ANIANVS. 2.

1268. *Henr.* 3. 52. POstquam per biennium vacasset sedes, Aniano in successorem ordinatus est Anianus, cognominatus de Schonaw, Dominicanus, vulgo appellari consuetus *Y brawd du o Nanny*, quasi dicas, Niger fratercul⁹ de Nanny. Consecratus dicitur mense Octobri 1268. in Ecclesia S. Marię prope pontem Londinensem. Hic Regi Edwardo primo à Confessionibus, ipsum à Palestina reuertentem in patriam vsque sequutus est. Illi & successoribus, Ioannes Fitz-allen Arundeliæ Comes, dedit centum terrę iugera (acras appellamus) apud S. Martini anno 1271. ea lege vt acciperet quotannis ad festū D. Io. Baptistæ auratorum calcariū par. Ioannes autem filius eius alia itidem iugera 44. adiecit, vna cum ædib⁹ prę cipuis, aut (vt loquimur) capitalibus mannerij. Inter ipsum & Abbatem Salopiensem lis diu agitata est Romę, de patronatu Vicarię Blanch-monasterien sis, cuius loci decimas, Salopiensibus Reynerus appropriauerat. Huius contentionis is fuit exitus, vt Salopienses, quo in decimis colligendis & disponendis nemo eos interturbaret, quicquid prędiorū haberent apud S. Martini, id totum darent Episcopo & successoribus. Lis fere consimilis tum postea exorta est inter ipsum & Abbatem de Valle-crucis, circa vicarias de Langollen, Wrexham, Ruabon, Chirk, Lansanfrayd, & Landegla, quarum Ecclesiarū patronatus, ab Officiali Cantuariensi & Abbate de Tallelechew (Pontificijs delegatis) Episcopo & successoribus adiudicata est. Sed quoniam de iure patronatus Ecclesiæ de Landegla, nonnihil dubitatum est (vt videtur) tertiam partem decimarū de Brineglwis oportuit eum Monachis de Valle-crucis appropriare. In alia lite inter ipsum & Thomam de Cantelupo Herefordensem Episcopum excitata, propter iurisdictionem territorij de Horddor, eadem sollicitate non est vsus. Thoma Herefordensi defuncto, Richardo de Swinfeild successore eius annuente, res per compromissum ad arbitrium delata est Richardi Londinensis Episcopi, qui pro Herefordensi iudicauit: Vnde regio illa iam inde ab eo tempore, Herefordensis dioceſis pars semper est æstimata. Antistiti huic, Gruffith Vaughan ap Gruf-

fith

fith ap Madoc, Dominus de Yale, mansionem contulit de Landegla anno 1278. Qui rebus suis iam ita constitutis, animum adiecit ad Cathedrã suam Episcopalem à Lanelwy, vico rusticano, & loco, tam turbulentis temporibus parum tuto, ad Ruthland transferendum; oppidum, populi frequentia, ædificiorum splendore & incolarum opulentia tunc temporis satis celebre, quod duobus tantum milliaribus à veteri distabat sede. Edwardus primus Rex, aream promisit in qua Ecclesia construeretur, & mille marcas, ad sumptus structurę. Literæ etiam ad Martinum quartum Pontificem conscriptæ sunt, ad facultatem ab illo pro sedis translatione huiusmodi impetrandam; vt conijcere non possim, eiusce rei vnde impedimentum natum sit, nisi forsitan ex morte Pontificis, qui anno decessit 1286. Ad Episcopum vero quod attinet, anno 1292. vitam ille cum morte commutauit.

9. LEOLNIVS DE BROMFEILD.

SVccessor illi designatus Leolin⁹ de Bromfeild, alias dictus Leolinus *ap Llewelin ap Tuyr* Asaphensis Canonicus, in æstate anni 1293. consecratus est. Qui anno 1310. decimas de Lanelwy in quatuor partes diuisas, quatuor vicarijs choralib⁹ attribuit, vt infra quatuor cruces sacra perpetuò obirent. Rectorias etiam de Lansilin & Ruthlan Capitulo appropriauit, vel potius appropriationes ab Aniano antecessoro factas confirmauit, quod diplomata eiusce rei ab Aniano confecta, belli tempore incendio fuissent absumpta; sicuti & illa quæ donationes Fabricę Ecclesię factas testabantur; quę similiter renouauit. Portionem verò de Corwen (Fabricę ante appropriatam) in pristinum statum reduxit, & præsentatiuam esse ordinauit. In liturgia Ecclesię suę & chori disciplina cum plurima mutauerit, constitutiones eius ea de re in hodiernũ vsq; diem vim obtinent. Testamenti condendi facultatem cum ab Edwardo primo Rege impetrasset; argenti auri, librorum & vestium sacrarũ magnam copiam legauit, Ecclesię, partim Cathedrali, partim Canonicis eiusdem & Capellanis suis, famulorum etiam quamplurimis pecunia mediocri relicta. Obijt anno 1313.

1293. *Edw.* 1. 21.

10. DAVID AP BLETHIN.

1319. *Edw.* 2. 12. ELectio facta de Dauide ap Blethin, Regio assensu confirmata est anno 1314. Qui tamen consecratus non videtur ad annum vsq; 1319. Excessit è viuis sub exitum Septembris 1345. Comperi siquidem Edwardum 3. Regem, Oct. 9. anni prædicti, literas dedisse ad Decanum & Capitulum quibus petijt, quendam Ioannem Lincolniensem, Dominicanum, & Comitis Warrenij Confessorem, Episcopū ab illis renunciari.

11. EPHRAIM.

IN Cambrorum Annalibus, traditum reperi, Ephraimum quendam Episcopum Asaphensem defunctum anno 1332. Si talis quispiam his temporibus dioceſi huic præfuerit, seriùs aliquantisper id extitisse necessum est. Mendosè scriptum suspicor 1332. pro 1352.

12. HENRICVS.

IN Archiuis Regijs quæ in Turri Londinensi asseruantur, fit mentio cuiusdam Henrici Asaphensis Episcopi, qui sederit Edwardo tertio regnante: Et videtur Ioannis Treuauri proximus antecessor extitisse.

13. IOANNES TREVAR.

EPhraim & Henricus supradicti (si tales aliqui huic Ecclesiæ præfuerint) tam exiguo tempore videntur sedisse, vt inter Episcopos vix meruerint numerari. In regiſtro siquidem Simonis Islip Archiepiscopi Cantuariensis, testem quendam comperi mense Aprili 1357. examinatum, qui asseruerit, omnes per multos annos retroactos Ecclesiæ Asaphensis Episcopos se nouisse; interq; eos, Anianum quidem ante annos sexaginta defunctum, eique succesisse Leolinum, huic Dauidem, ac Dauidi Ioannem Treuaur, cuius morte (inquit ille) Episcopatus iam vacat. Et verum certe id fuit, Ioannem prædictum anno 1356. diem clausisse extremum.

14. LEOLINVS AP MADOC, AP ELIS.

1357. *Edw.* 3. 31. LEolinus, filiꝰ Madoci, Eliſęi nepos, ab Innocentio 6. Papa, Asaphensis Episcopus Auenione renunciatur, mense Iulio 1357. & intestatus decessit 1376. Nam bonorum eius administrationem, tanquam defuncti, concessam reperi 8. Cal. Iunij 1376.

15.

15. GVLIELMVS DE SPRIDLINGTON.

GVlielmus de Spridlington, Decan' Asaphensis, consecratus est Maij 25. 1376. Ante tempora istius Episcopi, ij quibus elocata erant prędia mannerij Lanelwiensis, operarios 6. alere tenebantur, qui saxa quotidie eruerent è latomijs, *y Garreg goch* appellatis, hoc est, rupis rubrę; & pro vnoquoq; defectu, quatuor denariorum mulcta Episcopo erat pendenda. Iam, querentib' agricolis, ad paupertatem se redactos ratione bellorum, & asserentibus, Ecclesiæ Cathedralis ac ædium Episcopalium structura perfecta, superfluam fore istorum operam: Paciscitur cum ijs Episcopus, licitum illis posthac fore, officium huiusmodi redimere 10. marcarum annua solutione. Et hic redditus ad hunc vsq; diem, *ardreth y garreg goch* nuncupatur, quasi dicas redditum rupis rubræ. Hodie vero (vnde id eueniat non conijcio) pro decem illis marcis quinq; duntaxat numerantur. Excessit è viuis hic pręsul, Aprilis 9. 1382. apud Altmeledin. 1376. *Edw.* 3. 50.

16. LAVRENTIVS CHILD.

LAurentius Child, cœnobij de Bello Monachus, & Iuris Canonici Licentiatus, Augusto mense sequenti consecratus, decessit Septembris 20. 1389. 1382. *Rich.* 2. 6.

17. ALEXANDER BACH.

ALexandro Bach Dominicano, sacræ Theologiæ Doctori, dioceseos Asaphensis iurisdictio commissa est tanquam Electo in Episcopum, Aprilis 6. 1390. 1390. *Ric.* 2. 13.

18. IOANNES TREVAVR. 2.

OCtobris 15. 1395. Ioanni Treuaur, eius nominis secũdo, iurisdictio Ecclesiastica dioceſis Asaphensis commissa est. Sententiam ille tulit, qua exauthoratus & in ordinem redactus Richardus secundus Rex; atque in Hispaniam mox amandatus vt Regi ibidem, Henrici quarti ad regnum Anglicanum ius exponeret ac demonstraret. Anno postquam redijt vno aut altero, desciuit à Rege & nobilissimi rebellis partibus se addixit Oweni Glendowr, anno videlicet 1404. & biennio deinde transacto diem obijt. 1395. *Ric.* 2. 19.

19. ROBERTVS.

1411. *Henr.* 4. 12. IVnij 28. 1411. Robertus quidam in Episcopũ Asaphensem consecratus est Lincolnię, per Th. Arundellum Cantuariensem Archiepiscopum. Maij vero 26. 1433. illius morte sedem vacuam extitisse comperi.

20. IOANNES LOW.

IOannem Low, Monachum Augustinianũ sacræ Theologię Doctorem ad Episcopatũ Asaphensem Henrici Regis opera prouectum constat ante annũ 1439. Vnde 1443. ad Roffensem sedem translatus est.

21. REGINALDVS PEACOCK.

1444. *Henr.* 6. 22. REginaldus Pecocus sacræ Theol: Doctor, Croydonę consecrat° Iunij 14. 1444. Ciceſtriã translatus est anno 1450.

22. THOMAS.

1450. *Henr.* 6. 29. ANno 1450. prædicto non dum transacto, præsulatũ hunc adeptus est quidam nomine Thomas, de quo nihil habeo compertum, nisi quod vltra 12. annos non præfuerit. Nam Ianuarij 28. 1462. sedem constat vacasse.

23. RICHARDVS REDMAN.

RIchardus Redman Episcop° fuit Asaphensis anno 1485. (sed quando consecratus nescio) & Exoniam translatus primum, anno 1495. atq; mox ad sedem Eliensem. In reparatione Ecclesię Asaphensis ab Oweno Glendowr incensæ ac deuastatæ multum videtur insumpsisse pecuniam; quod ex insignibus eius gentilitijs conijcio, in plurimis Ecclesiæ locis depictis, videlicet, in cathedra Episcopali, supra ostium chori, & in fenestra orientali.

24. DAVID AP OWEN.

1503. *Henr.* 7. 19. DAuid, Oweni filius, Abbas primum de Strat-Marchell, postea de Conway, homo ob munificentiam ac liberalitatem multum celebratus, consecratus anno 1503. sub initium Februarij decessit 1512. Ædes Episcopales ad S. Asaphi ab Oweno Glendowr incensas & destructas hic refecit, quas nimirũ vnicas moderni possident Episcopi.

25.

25. EDMVNDVS BIRKHEAD.

EDmundus Birkhead, ſacræ Theologiæ Doctor Cantabrigienſis, Maij 29. conſecratus 1513. ſub initium Aprilis vita functus eſt anno 1518. 1513. *Hen.*8.5.

26. HENRICVS STANDISH.

HEnricus Standiſh, ſacræ Theologiæ Doctor Cantabrigienſis, Oxoniæ conſecratus eſt Iulij 11. 1519. & huic ſedi præfuit annos plus minus 16. 1519. *Hen.*8.11.

27. GVLIELMVS BARLOW.

GVlielmus Barlow, Canonicorum regularium apud Biſham Prior, conſecratus eſt Febr. 22. 1535. Aprili deinde menſe ſequente Meneuiam tranſlatus eſt, poſteaque ad ſedem Bathonenſem & Wellenſem, vnde pulſus à Maria Regina, per Elizabetham Ciceſtriæ collocatus eſt, vti ſuo loco à me iam antea dictum eſt. 1535. *Hen.*8.27.

28. ROBERTVS PARFEW.

RObertus Parfew, *al*: Warbington, vel potius Warton, ſacræ Theologiæ Baccalaureus, Abbas Bermondſeienſis, Cantabrigienſis Academiæ alumnus, conſecratus Iulij 2. 1536. Lamethæ; Abbatiæ vna cum Epiſcopatu retinendæ facultatem impetrauit. Denbighiæ plerunque aut Wrexamę vitam degere conſueuit: ad S. Aſſaphi raro aut vix vnquam. Hoſpitalis vero Epiſcopi gloriã affectans, tantã aluit familiam, vt cum quotidianis ſumptib⁹ redditus non ſuffecerint, neceſſum habuerint fundos Epiſcopales in longiſſimum tempus (quod nimirũ adhuc non eſt elapſum) elocare; id quod Epiſcopatũ antea ſatis tenuem, nunc reddidit pauperrimum. Cum annos ſediſſet 18. Mariæ Reginæ mandato Hereſordiam anno 1554. tranſlatus eſt. 1536. *Henr.*8.28.

29. THOMAS GOLDWELL.

THomas Goldwell, ſub initium Octobris 1555. conſecratus, circa ſolſtitium æſtiuale 1559. (Elizabethæ Reginæ primo) ſolum ſponte mutauit, & in exilio viginti poſtea per annos vixit. Magno conatu magnas nugas. Multis precibus à Papa 1555. *Mar.*3.

à Papa impetrauit Goldwellus, indulgentias renouari neſcio quas ad tempus certum conceſſas, ſuperſtitionis gratia peregrinationes ſuſcipientibus ad fontem qui S. Winefridę appellatur, & oblationes ſacrificuli s exhibentibus qui ibi loci ex hoc lucelli genere victitabant.

30. RICHADVS DAVYES.

1559. *Eliz. 2.* RIchardus Dauyes, cum tempora Mariana in exilio tranſegiſſet; reuerſus in patriam, Ianuarij 21. 1559. in Epiſcopum Aſaphenſem, Goldwelli profugi loco conſecratus eſt, & ad Meneuenſem ſedem tranſlatus Maij 21. 1561.

31. THOMAS DAVYES.

1561. *Eliz. 4.* THomas Dauyes Legum Doctor Cantabrigienſis, eodem anno conſecratus, ſedit annos 12. & paulo poſt feſtum S. Michaelis. 1573. defunctus eſt.

32. GVLIELMVS HVGHES.

1573. *Eliza. 16.* GVlielmus Hughes, ſacræ Theologiæ Doctor, conſecratus Dec. 13. 1573. diē clauſit extremum Nouemb. 18. 1600.

33. GVLIELMVS MORGAN.

1595. *Eliz. 37.* GVlielmus Morgan ſacræ Theologiæ Doctor (de quo inter Lādauenſes plura) ad Landauenſem ſedem conſecratus Iulij 20. 1595. ad Aſaphenſem tranſlatus eſt Septembris 17. 1501. Cumque triennium tantum ſediſſet, Septemb. 10. 1604. ab hac ærumnoſa ad meliorem vitam tranſiuit.

34. RICHARDVS PARRY.

1604. *Iacob. 2.* RIchardus Parry, ſacræ Theologiæ Doctor (cui eruditionc, cæteriſq; Epiſcopalibus virtutibus, vtinam egomet tam illi eſſem æqualis, quam ille mihi ætatę ſtudiorumq; Academicorum tempore locoque) ædis Chriſti Oxoniæ alumnus, ex Decano Bangorenſi Epiſcopus Aſaphenſis per Iacobū Regem noſtrum Sereniſſimum deſignatus, conſecratus eſt Decembris 30. 1604.

Epiſcopatus huius cenſus annuus, ſecundum rationes fiſci Regij eſt librarum 131. *ſolidorum* 16. *& vnius oboli vltra denarios* 4. *Papæ pro primitijs reddere conſueuit florenos* 126.

DE

De Archiepiscopis Eboracensibus.

1. Paulinus.

QVam certum sit Britannos nostros ad fidem Christianam conuersos, si non ab ipsis Apostolis; at certè à discipulis eorum Iosepho Arimathensi & socijs suis, fusius à me supra est expositum. Quod etsi Pontificijs non libeat nobis concedere; hoc tamen (opinor) nemo inficias ibit, Lucium regem Britannum eandem fidem amplexum, concionatores ab Eleutherio Episcopo Romano impetrasse, Damianum ac Faganum, qui vnà cum Medunio & Eluano *per latos Britanniæ campos semen spargerent Euangelicum*. Et videatur certè (quod etiam historici nostri testantur) laboribus ipsorum eousq; clementissimum numen aspirasse, vt cum plurimos ad fidem conuerterint, tum alios reliquerint, qui prædicationis munus apud posteros obierunt & hoc ipsum ad alios perpetua serie transmiserunt, donec fraude diabolica excitatis subinde tyrannis, hoc fidei lumen extinctum, paulatim euanuit. Nobis attamen fatendum est, primorum ecclesiæ nostræ Britannicæ rectorum, memoriam sanè perquam exi-

lem superesse; siue quod à natura comparatum sit, vt omnium rerum initia obscura sint plerumque, siue quod ecclesiasticam illorum temporum historiam, tyrannorum & persecutorum rabies deleuerit ac absumpserit. Archiepiscoporum siquidem Londinensium quindecim duntaxat nominantur (de quibus antea) & Eboracensium multò adhuc pauciores, nimirum quatuor, ex omnibus illis, qui his ecclesijs ad Saxonum vsque aduentum, per annos plus minus trecentos præfuerunt.

1. Horum, & omnium huius sedis Archiepiscoporum primus fuisse perhibetur, Sampson, à Lucio Rege ibidem collocatus; cuius rei apud me suspecta est fides. Mos siquidem non dum erat receptus veterum, seu Hebræorum, seu sanctorum Christianorum, nomina vsurpandi.

2. Memoratur tum proximus Taurinus Episcopus Eboracensis, quem volunt huc translatum Constantij Chlori Imperatoris mandato.

3. Tertius est Pyrannus, ab inclito illo Arthuro (vt placet) constitutus.

4. Tadiacus denique omnium Archiepiscoporum Eboracensium, ante fidem Christianam in his regionibus per Paulini prædicationem restitutam, vltimus traditur extitisse.

Nam postquam rerum hic potiti Saxones, veteres incolas in eam insulæ partem quæ Cambria & Wallia hodie nuncupata est, pepulissent: reliqua certè Anglia, erroris & superstitionis tenebris immersa iacuit, ad Augustini vsque aduentum. Et post illius etiam tempora, annis non paucis, plurimis ad septentrionem populis Christus ne minimum quidem innotuit, donec misericordiæ oculo aspiciens eos clementia diuina, conuersioni eorum hunc aditum aperuit. Edwinus Northumbrorum Rex, Edilburgam deperibat, Eadbaldi Cantiorum Regis sororem: Cumque eam sibi expeteret in vxorem; illa, mulier Christianæ pietatis studiosissima, cum homine ethnicæ superstitioni addicto, matrimonio coniungi recusauit; subindicans tamen, si Christo dare nomen non grauaretur, haud illibenter conditionem

sese

ſeſe accepturam. Qua re nunciata, reſpondit, ſacra quæ maiores tot ſeculis coluiſſent, tam temerè eiurare, ſummæ futurum leuitatis, & regiam maieſtatem minime decentis: Hoc attamen polliceri ſeſe, vxori liberum futurum, imo & comitibus vniuerſis famuliſque, quam vellent religionem profiteri; deinde, ſi poſthac ratione poſſent demonſtrare, gratiorem numini eum cultum exiſtere quem Chriſtiani exhibeant, quam illum quem à maioribus ipſe accepiſſet; auitam ſuperſtitionem (ſed ſuo tempore, & poſt maturam deliberationem) ſe abiecturum. His legibus coniugium coijt, & Edilburga cum honorifico comitatu in Northumbriam, matrimonio illi mittitur copulanda. Inter cæteros verò, præcipua amicorum cura, Paulinus illi adiungitur, vir eruditione pietateque præſtans, qui non ſolum monitis ſuis ab ethnicæ ſuperſtitionis labe ac contagio immunem eam ſeruaret, ſed ſacra etiam faceret, & illius regionis incolas (ſi vſquam daretur facultas) ad fidem Chriſtianam conuertere ſatageret. Quibus rebus viſum conducere, in Archiepiſcopum illius gentis ipſum conſecrare; id quod ab Archiepiſcopo Cantuarienſi Iuſto eſt præſtitum Iulij 21. anno ſalutis 652. aut ſecundum nonnullos 622. Huc igitur quamprimum acceſſit, muneris ſibi commiſſi memor, Chriſtum diligenter prædicauit Northumbris, ſed fructu aliquantiſper perquam exiguo.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Rege priſtinæ ſuperſtitioni pertinaciùs adhærente, ſubditos ab eadem auellere, quis non auguretur difficile futurum? In hunc igitur vnum omnem conuertens induſtriæ vim; hoc tandem obtinuit, vt bello iam ſuſcepto contra Guichelmum Viſiſaxonum Regem, qui exitium illi fuerat machinatus, Chriſtianum ſe futurum polliceretur, quando Chriſtianorum precibus exoratus Deus, victoriam ipſi contra hoſtem capitalem conceſſiſſet. Victoria tamen parta, eaque inſigni, de die in diem conuerſionem diſtulit, prætextu quidem proceres inducendi ad conſilia ſecum in hac re conſocianda; illis inconſultis ac inuitis, periculoſum dictitans futurum aliquid in tanti momenti negotio attentare. Sic procraſtinandi

craſtinandi finem non facturus videbatur, niſi oraculum quoddam cœleſte Paulino diuinitus fuiſſet reuelatum, cuius admonitus Edwinus, promiſſi tandem fidem exoluit. Eiuſce rei hiſtoriam (quamuis longiuſcula ſit) Beda tibi Venerabilis ſuis verbis exhibebit. *Cum videret Paulinus* (inquit ille) *difficulter poſſe ſublimitatem animi regalis, ad humilitatem viæ ſaluturis & ſuſcipiendum myſterium viuifice crucis inclinari, ac pro ſalute illius ſimul ac gentis cui praerat, & verbo exhortationis apud homines, & apud diuinam pietatem verbo deprecationis ageret: Tandem (vt veriſimile videtur) didicit in ſpiritu, quod vel quale eſſet oraculum, Regi quondam celitùs oſtenſum. Nec exinde diſtulit, quin continuò Regem admoneret explere votum, quod in oraculo ſibi exhibito ſe facturum promiſerat, ſi temporis illius aerumnis exemptus, ad regni faſtigia perueniret. Erat autem oraculum huiuſmodi. Cum perſequente illum Edilfrido qui ante eum regnauit, per diuerſa loca vel regna multo annorum tempore profugus vagaretur; tandem venit ad Regem Redualdum, obſecrans, vt vitam ſuam à tanti perſecutoris inſidijs tutando ſeruaret. Qui libenter eum excipiens, promiſit, ſe quæ petebat eſſe facturum. At poſtquam Edilfridus in hac eum prouincia apparuiſſe, & apud Regem illius familiariter cum ſocijs habitare cognouit; miſit nuncios qui Redualdo pecuniam multam pro nece eius offerrent, neque aliquid profecit. Miſit ſecundo, miſit tertio, & copioſiora auri & argenti dona afferens, & bellum inſuper illis ſi contemneretur indicens. Qui vel minis fractus, vel corruptus muneribus, ceſſit deprecanti, & ſiue occidere Edwinum, ſeu legatarijs tradere promiſit. Quod vbi fideliſſimus quidam amicus illius animaduertit; intrauit cubiculum vbi dormire diſponebat (erat enim prima hora noctis) & euocatum foras, quid erga eum agere Rex promiſiſſet, edocuit, & inſuper adiecit; Si ergo vis, hac ipſa hora educamte de hac prouincia, & ea in loca te introducam, vbi nunquam te vel Redualdus, vel Edilfridus inuenire valeant. Qui ait; Gratias quidem ago beneuolentiæ tuæ, non tamen hoc facere poſſum quod ſuggeris, vt pactum quod cum tanto Rege ini, ipſe primus irritum faciam, cum ille mihi nihil mali fecerit, nihil mihi inimicitiarum intulerit: Quin potius ſi moriturus ſum, ille me magis quam ignobilior quiſquam mortitradat. Quo enim nunc fugiam, qui per*

omnes

omnes Britannia prouincias tot annorum temporumque curriculis vagabundus hostium vitabam insidias? Abeunte igitur amico, remansit Edwinus solus foris, residensq; mœstus ante palatium, multis cœpit cogitationum æstibus affici, quid ageret, quoue pedem verteret nescius. Cumq; diu tacitis mentis angoribus & caco carperetur igne; vidit subitò intempesta noctis silentio, appropinquantem sibi hominem vultus habitusq; incogniti; quem videns, vt ignotum & inopinatum non parum expauit. At ille accedens salutauit eum, & interrogauit, quare illa hora cæteris quiescentibus, & alto sopore pressis, solus ipse mœstus in lapide pervigil sederet? At ille vicissim sciscitabatur, quid ad eum pertineret, vtrum ipse intus an foris noctem transigeret? Qui respondens ait: Ne me æstimes tua mœstitia & insomniorum & forinseca ac solitaria sessionis causam nescire. Scio enim certissimè qui es, & quare mœres, & qua ventura tibi in proximo mala formidas. Sed dicito mihi, quid mercedis dare velis ei (si qui sit) qui tuis te mœroribus absoluat, & Redualdo suadeat, vt nec ipse tibi aliquid mali faciat, nec tuis te hostibus perimendum tradat? Qui cum se omnia quæ posset huic tali pro mercede beneficij daturum esse responderet; adiecit ille, quid si etiam te Regem futurum extinctis hostibus in veritate promittat, ita vt non solum omnes progenitores tuos, sed & omnes qui ante te Reges in gente Anglorum fuerant, potestate transcendas? At Edwinus constantior interrogando factus, non dubitauit promittere, quin etiam ei qui tanta sibi beneficia donaret, dignis ipse gratiarum actionibus responderet. Tum ille tertiò. Si autem (inquit) is qui tanta taliaq; dona veraciter aduentura prædixerit, etiam consilium tibi tuæ salutis ac vitæ melius atque vtilius quam aliquis de tuis parentibus aut cognatis vnquam audiuit, ostendere potuerit; num ei obtemperare & monita eius salutaria suscipere consentis? Nec distulit Edwinus, quin continuo polliceretur, se in omnibus sequuturum doctrinam illius, qui se tot ac tantis calamitatibus ereptum, ad regni apicem proueheret. Quo accepto responso, confestim is qui loquebatur cum eo, imposuit dexteram suam capiti eius, dicens; cum hoc ergo tibi aduenerit, memento huius temporis ac loquelæ nostræ, & ea quæ nunc promittis, adimplere ne differas. Et his dictis (vt ferunt) repente disparuit:

crastinandi finem non facturus videbatur, nisi oraculum quoddam cœleste Paulino diuinitus fuisset reuelatum, cuius admonitus Edwinus, promissi tandem fidem exoluit. Eiusce rei historiam (quamuis longiuscula sit) Beda tibi Venerabilis suis verbis exhibebit. *Cum videret Paulinus* (inquit ille) *difficulter posse sublimitatem animi regalis, ad humilitatem viae salutaris & suscipiendum mysterium vivificae crucis inclinari, ac pro salute illius simul ac gentis cui praerat, & verbo exhortationis apud homines, & apud diuinam pietatem verbo deprecationis ageret: Tandem (vt verisimile videtur) didicit in spiritu, quod vel quale esset oraculum, Regi quondam celitùs ostensum. Nec exinde distulit, quin continuò Regem admoneret explere votum, quod in oraculo sibi exhibito se facturum promiserat, si temporis illius aerumnis exemptus, ad regni fastigia perueniret. Erat autem oraculum huiusmodi. Cum persequente illum Edilfrido qui ante eum regnauit, per diuersa loca vel regna multo annorum tempore profugus vagaretur; tandem venit ad Regem Redualdum, obsecrans, vt vitam suam à tanti persecutoris insidijs tutando seruaret. Qui libenter eum excipiens, promisit, se quae petebat esse facturum. At postquam Edilfridus in hac eum prouincia apparuisse, & apud Regem illius familiariter cum socijs habitare cognouit; misit nuncios qui Redualdo pecuniam multam pro nece eius offerrent, neque aliquid profecit. Misit secundo, misit tertio, & copiosiora auri & argenti dona afferens, & bellum insuper illis si contemneretur indicens. Qui vel minis fractus, vel corruptus muneribus, cessit deprecanti, & sine occidere Edwinum, seu legatarijs tradere promisit. Quod vbi fidelissimus quidam amicus illius animaduertit; intrauit cubiculum vbi dormire disponebat (erat enim prima hora noctis) & euocatum foras, quid erga eum agere Rex promisisset, edocuit, & insuper adiecit; Si ergo vis, hac ipsa hora educamte de hac prouincia, & ea in loca te introducam, vbi nunquam te vel Redualdus, vel Edilfridus inuenire valeant. Qui ait; Gratias quidem ago beneuolentiae tuae, non tamen hoc facere possum quod suggeris, vt pactum quod cum tanto Rege ini, ipse primus irritum faciam, cum ille mihi nihil mali fecerit, nihil mihi inimicitiarum intulerit: Quin potius si moriturus sum, ille me magis quam ignobilior quisquam mortis tradat. Quo enim nunc fugiam, qui per*

omnes

omnes Britannia prouincias tot annorum temporumque curriculis vagabundus hostium vitabam insidias? Abeunte igitur amico, remansit Edwinus solus foris, residensq; mœstus ante palatium, multis cœpit cogitationum æstibus affici, quid ageret, quone pedem verteret nesciuit. Cumq; diu tacitis mentis angoribus & cæco carperetur igne; vidit subitò intempestæ noctis silentio, appropinquantem sibi hominem vultus habitusq; incogniti; quem videns, vt ignotum & inopinatum non parum expauit. At ille accedens salutauit eum, & interrogauit, quare illa hora cæteris quiescentibus, & alto sopore pressis, solus ipse mœstus in lapide pervigil sederet? At ille vicissim sciscitabatur, quid ad eum pertineret, vtrum ipse intus an foris noctem transigeret? Qui respondens ait: Ne me æstimes tuæ mœstitiæ & insomniorum & forinsecæ ac solitariæ sessionis causam nescire. Scio enim certissimè qui es, & quare mœres, & qua ventura tibi in proximo mala formidas. Sed dicito mihi, quid mercedis dare velis ei (si qui sit) qui tuis te mœroribus absoluat, & Redualdo suadeat, vt nec ipse tibi aliquid mali faciat, nec tuis te hostibus perimendum tradat? Qui cum se omnia quæ posset huic tali pro mercede beneficij daturum esse responderet; adiecit ille, quid si etiam te Regem futurum extinctis hostibus in veritate promittat, ita vt non solum omnes progenitores tuos, sed & omnes qui ante te Reges in gente Anglorum fuerant, potestate transcendas? At Edwinus constantior interrogando factus, non dubitauit promittere, quin etiam ei qui tanta sibi beneficia donaret, dignis ipse gratiarum actionibus responderet. Tum ille tertiò. Si autem (inquit) is qui tanta taliaq; dona veraciter adventura prædixerit, etiam consilium tibi tuæ salutis ac vitæ melius atque vtilius quam aliquis de tuis parentibus aut cognatis vnquam audiuit, ostendere potuerit; num ei obtemperare & monita eius salutaria suscipere consentis? Nec distulit Edwinus, quin continuo polliceretur, se in omnibus sequuturum doctrinam illius, qui se tot ac tantis calamitatibus ereptum, ad regni apicem proueheret. Quo accepto responso, confestim is qui loquebatur cum eo, imposuit dexteram suam capiti eius, dicens; cum hoc ergo tibi aduenerit, memento huius temporis ac loquelæ nostræ, & ea quæ nunc promittis, adimplere ne differas. Et his dictis (vt ferunt) repente disparuit:

vt intelligeret, non hominem esse qui sibi apparuisset sed spiritum. Et cum regius iuuenis solus adhuc ibidem sederet, gauisus quidem de collata sibi pia ac benigna consolatione; sed multum sollicitus, ac mente sedula cogitans, quis esset ille, vel vnde venisset qui haec sibi loqueretur; venit ad eum praefatus amicus illius, laetoq; vultu salutans eum, surge (inquit) intra, & sopitis ac relictis curarum anxietatibus, quieti membra simul & animum compone; quia immutatum est cor Regis, nec tibi aliquid mali facere, sed fidem potius pollicitam seruare disponit. Postquam enim cogitationem suam (de qua tibi ante dixi) Reginæ in secreto reuelauit; reuocauit eum illa ab intentione, admonens, quia nulla ratione conueniat tanto Regi, amicum suum optimum in necessitate positum, auro vendere, imò fidem suam (quæ omnibus ornamentis pretiosior est) amore pecuniæ perdere. Quid plura? Fecit Rex vt dictum est, nec solum exulem nuncijs hostilibus non tradidit; sed etiam eum vt in regnum perueniret, adiuuit. Nam mox redeuntibus domum nuncijs, exercitum ad debellandum Edilfridum collegit copiosum, eumq; sibi occurrentem cum exercitu multum impari (non enim dederat illi spatium, quo totum suum congregaret atque adunaret exercitum) occidit in finibus gentis Merciorum ad Orientalem plagam amnis qui vocatur Idle. In quo certamine & filius Reduald, vocabulo Rengheri occisus est. Ac sic Edwinus iuxta oraculum quod acceperat, non tantum Regis sibi infesti insidias vitauit, verum etiam eidem perempto in regni gloriam successit. Cum ergo praedicante verbum Dei Paulino, Rex credere differret, & per aliquod tempus horis competentibus solitarius sederet, & quid agendum sibi esset, quæ religio sequenda, sedulus secum ipse scrutari consuesset: Ingrediens ad eum quadam die vir Dei, imposuit dexteram capiti eius, & an hoc signum agnosceret, requisiuit. Qui cum tremens ad pedes eius procidere vellet, leuauit eum, & quasi familiari voce affatus; Ecce (inquit) hostium manus quos timuisti, Domino donante euasisti: Ecce regnū quod desiderasti, ipso largiente percepisti. Memento vt tertium quod promisisti facere non differas, suscipiendo fidem eius, & praecepta seruando, qui te à temporalibus aduersis eripiens, temporalis regni honore sublimauit. Et si deinceps voluntati eius quam per me tibi praedicat, obsecundare volueris; etiam à perpetuis malorum

lorum tormentis te liberabit, & æterni secum regni in cœlis faciet participem. Quibus auditis, Rex, suscipere quidem se fidem quam docebat, & velle & debere respondebat Reliqua iam in pauca contrahamus, quæ Beda prolixè persecutus est. Postquam Edwinus Rex, Christo per regenerationis lauacrum initiatus est, operæpretium iam erat videre ex omni hominum genere numerum ingentem ad Paulinum vndique confluentem vt idem salutis symbolum susciperent. Sanè ferunt eum diebus triginta sex-continuis, (vix noctibus ad quietem concessis) laborasse perpetim in docendo, & catechumenis baptismi sacramentum in campis ac fluminibus impertiendo, ecclesijs nimirum nondum constructis. Edwinus equidem ipse baptisandus ædiculam ex materia fabricauit & D. Petro consecrauit; & iactis circumcirca fundamentis, magnificentissimæ basilicæ structuram molitus est, quam posteà (morte immatura ipso sublato) Oswaldus successor eius absoluit. Sedwallo Wallorum, & Penda Merciorũ Regibus, coniunctis viribus bellũ inferentibus (occulto Dei iudicio id permittente) Princeps pietate tam clarus, magno prælio fusus & occisus est. Paulinus tum, perturbatione ac periculo omnia videns plena in prouincia sua; in patriam abnauigauit sexto postquam venerat anno, vbi sedis Roffensis tum forte vacantis curam, exoratus suscepit. Præfuit illic annos 13. & Octobris 10. 644. hinc est auocatus vt fœliciſſimorum laborum glorioſam mercedem à Christo summo iudice acciperet; post primam consecrationem annis 19. expletis, duobus item mensibus, & diebus 21. Vir fuit (vt testatur Beda) *statura longa, paululum incuruus, nigro capillo, facie macilenta, naso aduuco, & pertenui, venerabilis simul & terribilis aspectu. Sepultus est* (vt idem Beda) *in secretario B. Apostoli Andreæ, quod Rex Edilbertus à fundamentis in eadem Rhoffi ciuitate construxit.*

2. CEDDA.

ANnos post Paulini discessum 20. vel (vt nonnullis placet) 30. Archiepiscopo caruit Eboracensis prouincia, propter continua bella quibus à paganis exagitata est. Aida-

nus, Finnanus, Colmannus & Tuda, sibi mutuo succedentes in Episcopatu Lindisfarnensi, curam totius Transhumbranæ regionis durante vacatione hac tam turbulenta susceperunt. Egfridus tandem Northumbriæ Rex, Wilfridum (de quo mox plura) ad hunc præsulatum destinauit, & in Galliam ablegauit, ad consecrationem suscipiendam ab Agilberto tum Parisiensi, dudum vero Dorcestrensi Episcopo. Vbi cum moras ille necteret non necessarias, neque breui rediturus videretur; Ceddam coegit Rex prædictus, *virum sanctum* (inquit Beda) *modestum moribus, Scripturarum lectione sufficienter instructum, & ea quæ agenda in Scripturis didicerat, operibus solerter exequentem*, solium Archiepiscopale Wilfrido debitum vsurpare. Quo reuerso, postquam boni Pastoris per triennium munere Cedda fuisset perfunctus; admonitus à Theodoro Cantuariensi Archiepiscopo, haud bono iure alienam sedem à se occupatam, cessit redeunti Wilfrido, & eiusdem Theodori opera, Lichfeldensis Episcopus constitutus est.

3. WILFRIDVS.

WIlfridus antedictus in aquilonari Angliæ parte ex tenuioris sortis parentibus natus est. Pueritiæ tempus perdidit, ne primis quidem literarum elementis imbutus, ante annum ætatis decimum quartum. Quo tempore propter nouercæ proteruiam lares paternos deseruit, incertus quem locum peteret. Forte fortuna incidit primum in aulicos quosdam, quibus pater ipsius nonnulla humanitatis officia exhibuerat. Ab illis, tanquam puer, propter formam indolemque non vulgarem, regio famulitio non indignus, ad Reginam deductus est. Quæ multa percunctata, de genere vitæ quod sequi cuperet; literarum præcipuè studia illi cordi esse percepit. Quare misit eum ad Ceddam quendam, Monachum Lindisfarnensem, qui Regis fuerat consiliarius nec non Camerarius. Ab eo institutus diligenter, ingenio puer acutissimo, memoria fœlicissima; breui temporis spatio mirificè profecit. Erant illis diebus quotidiana certamina Angloſaxonum, contra Britannos, Scotos,

&

& Pictos, circa Paschalem obseruationem, Clericorum tonsuram, cœlibatum, & similia. Romam igitur proficiscendi, animum eius incessit mira libido, vt linguam rationibus armaret, quibus eos impugnaret, qui Orientalium Ecclesiarū morem tuebantur, à Ioseph Arimathensi (vt videtur) acceptum. Ab Eanfleda Regina antedicta, & Ercomberto Cantiæ Rege omnibus rebus necessarijs instructus, vno aut altero comitatus, iter ingressus est. Lugduni aliquandiu retentus, à Wulfino Archiepiscopo, multa didicit. Tum Romam sicut instituerat perrexit. Et reuersus inde, Lugduni substitit, ab Archiepiscopo prædicto in filium adoptatus; neque redeundi in patriam propositum resumpsit, donec Brunechildis Reginæ artibus, Archiepiscopus è medio sublatus est, quæ iam antea nouem alios Episcopos dicitur interfeciſſe. Reuersus igitur tandem ad suos; *ab Egfrido Rege mox donatus est terra decem familiarum in loco qui dicitur Stanford* (sic loquitur Beda) *& non multo post monasterio* 30. *familiarum in loco qui vocatur Inrhypum.* Neque multum deinde temporis interceſſit, quin Archiepiscopus Eboracensis designatus, in Galliam fuerit amandatus, vt ibi consecrationē acciperet; Scotorū antistitū ordinatione spreta, quos schismaticos appellabant, quod in dogmatibus supradictis cum Ecclesia Romana non consentirent. Ætatis annū triceſimū vix dum videtur expleuiſſe, quando ab Agilberto Parisiensi & vndecim alijs Episcopis, magna cum solennitate Episcopalibus sacris initiatus est. Horum aliorumque doctorū hominum consuetudine delectatus; illis in locis hæsit diutiùs quam opus erat: Et domum tandem cum properaret; aduersis tēpestatibus in longinquas regiones eiectus est, vnde, post multos errores, patriam repetens, cathedram suam reperit (sicut antea retulimus) ab alio iam totos tres annos occupatam. In monasterio proinde Riponensi aliquandiu delitescens, à Wulfhero Merciorum Rege accersitur, vt Lichfeldensem ecclesiam gubernandam suscipiat; & suscipiſſet fortaſſis, nisi Cedda bonus vir, Lichfeldensem Episcopatum bono iure maluiſſet possidere, quam Archiepiscopatum Eboracensem cum alterius summa iniuria. In sede igitur propria

pria ſtabilitus, & rebus ex animi ſententia compoſitis ; nihil habuit prius aut antiquius, quam eccleſiam cathedralem, ſub Paulino conſtructam, ſed nunquam abſolutam, iam ferè collapſam, reſtaurare. Quare muros perfecit, & perfectos tecto operuit plumbeo, feneſtras vitro obduxit, & omni ornamentorum genere affatim inſtruxit. Propter quæ, nec non ob comitatem, affabilitatem, induſtriam, liberalitatem & facundiam, apud omnes hominum ordines gratioſus adeò euaſit, vt multi (è clero præſertim) pecunias ſuas apud eum deponerent viuentes ; & morituri, opes vnà cum liberis (ſi quos haberent) ipſius arbitrio diſponendas relinquerent. Hinc breui temporis ſpatio ſupra modum locupletatus ; famulorum caterua ſtipatus, vaſis aureis & argenteis comparatis, & pretioſa ſupellectile domo exornata, in magno vixit ſplendore. Theodoro Cantuarienſi Archiepiſcopo hæc cùm eſſent nunciata, in memoriam ei reuocarunt dioceſis Eboracenſis magnitudinem nimiam ; & dioceſanis, quàm non eſſet futurum oneroſum, plures imponere Epiſcopos. Wilfrido igitur cæpit ſuadere, vt ſuffraganeos ſibi ſubſtituere non grauaretur, qui laborum parte ipſum leuarent ; & cum non perſuaderet, ad morem illi gerendum vi cogere anniſus eſt. Quod grauiter ferens Wilfridus, poſtquam ad Pontificem prouocaſſet, Romam ipſe profectus eſt. Sunt qui tradant (quam verè non pronuncio) diſcordiarum ſemina iacta ab illo inter Regem & Reginam, & conatum illam, ad monaſticam vitam amplectendam, marito deſerto inducere ; atq; hac tanta iniuria Regem irritatum, ad potentiam eius imminuendam nouos Epiſcopos ipſi ſubrogare conatum ; & criminum porro neſcio quorum, reum coram Pontifice peractum, exauthoratum in ordinem redigere voluiſſe. Wilfridus in transfretatione cum aduerſa tempeſtate iterum colluctatus, in Friſiam appulit ; vbi hiemem coactus tranſigere, gentem vniuerſam ethnicis ſuperſtitionibus deditam, vna cum illorum Rege ad fidem Chriſtianam conuertit. Papam, ineunte vere, Synodi celebrationi intentum offendit ; à quo Epiſcopis 125. preſentibus (cauſa eius cognita) ordinatum eſt, in Archiepiſcopatu Eboracenſi, Archiepiſcopo non conſen-

conſentiente, nihil mutandum. Egfridus attamen Rex, tam pertinax in propoſito permanſit; vt Wilfridus aut cedendum illi videns, aut ſolum vertendum; repulſam pati non ſuſtinens in re in qua tantum laboris inſumpſiſſet, rerum omnium inops in exilium ſponte abierit. Poſt aliquantum erroris, apud Auſtrales Saxones conſedit, quos ad fidem Chriſtianam cum conuertiſſet ab idolorum cultu, pontifex eorum primus factus eſt, & eccleſiæ cathedralis iecit fundamenta apud Seolſey, prout apud Ciceſtrenſes ſupra fuſius enarrauimus: In exilio decem annis tranſactis (Egfrido Rege mortuo) ab Alfrido (qui ſucceſſit) reuocatus eſt ad ſedē ſuā. Sed poſt annos quinque accuſatus denuò ab eodem ipſo Rege & plurimis Epiſcopis, præſulatu iterum pulſus eſt: Venienſque Romam, accuſatorum calumnijs ſic reſpondit, vt abſolutus fuerit à Pontifice, qui litteris ad Regem perſcriptis, (amicis etiam pro eo intercedentibus) reditum illi & rerum ſuarum reſtitutionem impetrauit. Cauſam eius multum iuuit perlectum ſynodi antedictæ decretum, *dicentibus omnibus*, (ſic Beda) *virum tantæ authoritatis, qui per quadraginta prope annos Epiſcopatu fungebatur, nequaquam damnari debere, ſed ad integrum culpis accuſationum abſolutum, ad patriam cum honore reuerti.* Quadriennium tum poſtea in pace cum tranſegiſſet, exceſſit è viuis Octob. 12. anno 711. in monaſterio ſuo apud Vndalum iuxta Stanford, poſt primam eius conſecrationem annos 45. cumque ætatis annum expleuiſſet ſextum ſupra ſeptuageſimum. Ripponæ in monaſterio à ſe conſtructo primum eſt ſepultus: Eccleſia vero collapſa ibidem, oſſa eius per Odonem Cantuarienſem Archiepiſcopum Cantuariam anno 940. ſunt tranſlata. Qui plura auet de hoc homine cognoſcere, Bedam petat, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro 5. cap. 20. Malmesburienſem de Pontificibus lib. 3. horum pleraque aliaque multa de illo prolixe tradentes. Inter cætera vero epitaphium, tumulo inſculptum adſcribere abs re futurum non putaui.

Wilfridus hic magnus requieſcit corpore præſul,
Hanc domino qui aulam ductus pietatis amore

Fecit,

Fecit, & eximio sacrauit nomine Petri,
Cui claues cœli Christus dedit arbiter orbis,
Atque auro ac Tirio deuotus vestiit ostro.
Quin etiam sublime crucis radiante metallo
Hic posuit tropheum, nec non quatuor auro
Scribi Euangelij præcepit in ordine libros,
Ac thecam e rutilo his condignam condidit auro.
Paschalis qui etiam solennia tempora cursus
Catholici adiustum correxit dogma Canonis,
Quem statuere patres, dubioque errore remoto,
Certa suæ genti ostendit moderamina ritus;
Inque locis istis monachorum examina crebra
Colligit, ac monitis, cauit quæ regula patrum
Sedulus instituit, multisque domique forisque,
Iactatus nimium per tempora longa periclis,
Quindecies ternos postquam egit episcopus annos,
Transyit & gaudens cælestia regna petiuit,
Dona Iesu, grex vt pastoris calle sequatur.

De Wilfrido isto vide adhuc plura apud Theodorum Cantuariensem.

4. BOSA.

POst primam Wilfridi expulsionem, in instituto cursu pergens Theodorus; dioceſim eius in quatuor partes diuisit. In harum vna, Eatam collocauit Haguſtaldæ (quem postea Lindisfarnã transtulit, nouam sedem, ab eo etiam tunc temporis erectam) & Tumbertum illi dedit successorem: In prouincia Pictorum Trumwinum ordinauit; & Eboracensi sedi ingessit Bosam, qui redeunti Wilfrido locum cedere coactus est, quemadmodum & Ioannes qui Eata Haguſtaldæ successerat. Sed Wilfrido iterum pulso, tam Bosa quam Ioannes sedes antedictas repetierunt. Antequam vero restitueretur, Bosa mortem obijt, & successorẽ habuit Ioannem, quem Wilfridus (Haguſtaldensi ditione contentus & annis iam grauis) extrudere noluit. Bosam ferunt ob manſuetudinem & pietatem laudatum, decem annis post consecrationem peractis, mortem obijsse, & Archiepiscoporum

rum Eboracenſium primum in eccleſia ſua cathedrali ſepultum.

5. IOANNES.

IOannes (vulgo dictus S. Ioannes Beuerlacenſis) ex ſplendida Angloſaxonum familia in Harpham Deirorum pago natus fuit, *& ſub Hilda Abbatiſſa (muliere ſanctiſſima) in bonis diſciplinis ac piis moribus educatus, Adoleſcens adhuc Theodoro Graeco Cantiorum Archipræſuli à parentibus trudebatur literis Latinis & Græcis inſtituendus, vt ex Folchardi & Asketelli de eius vita libris claret.* Hæc Balæus. Adijcit Alfredus Beuerlacenſis, *Oxonie* non ſolum literis operam dediſſe, verum etiam *Magiſtrum liberalium artium fuiſſe creatum*: Quod mihi (pace Alfredi dixerim) non videtur probabile. Neq; enim tam cito huiuſmodi graduum diſtinctio in illa Academia innotuit; imò nec alibi vſquam (vt credo) in orbe toto Chriſtiano. Vir fuit haud dubiè Ioannes literarum ſcientia clarus. Id opera ab illo ſcripta abundè teſtantur: Vitæque ſanctitate meritò celeberrimum fuiſſe facile crediderit, qui Bedæ fidem habuerit miracula ab illo edita enarranti Hiſtoriæ ſuæ eccleſiaſticæ lib. 5. cap. 2. 3. 4. 5. & 6. Bedæ (inquam) qui illius fuit diſcipulus. & ab ipſo in presbyterũ fuerat ordinatus. Senecta iam grauis, cum a prima conſecratione annos vixiſſet 33. menſes 8. & dies inſuper 13. Clero conſentiente præſulatu ſe ſponte abdicauit, & Wilfridum quendã, capellanum ſuum, ſibi curauit ſubſtitui. Ætatis reliquum tranſegit in Collegio quod ipſe Beuerlaici conſtruxerat Preſbyteris ſecularibus; & Maij 7. 1721. defunctus, in porticu eccleſiæ ibidem humatus eſt. In ſynodo Londini celebrata anno 1416. dies obitus antedictus, videlicet Maij 7. illius memoriæ conſecratus & feſtis annumeratus eſt. Inter plurima priuilegia collegio Beuerlacenſi in illius gratiam à principibus Anglicanis conceſſa, Athelſtanus Rex aſyli ius illi contulit, cathedra quadam è ſaxo ſolido in eccleſia collocata, cui hæc verba mandauit incidi. *Hæc ſedes lapidea dicitur Freedſtool, id eſt Pacis cathedra, ad quam reus fugiendo perueniens, omnimodam habet ſecuritatem.* 687.

6. WILF-

6. WILFRIDVS 2.

1 78. WIlfridus antedictus, consecratus anno 718. cum annos sedisset plus minus 13. decessit anno 731.

7 EGBERTVS.

731. *HOc defuncto, emicuit in Pontificali speculo Egbertus,* (sic Malmesburiensis) *Eadberti frater, eiusdem provinciæ Regis. Is sua prudentia & germani potentia, sedem illam in genuinum statum reformauit. Paulinus namque eiusdem primus Antistes, vi hostilitatis loco pulsus, apud Roneceſtriam diem obiens, ibidem illud insigne pallij quod ab Honorio Papa susceperat, reliquit. Cæteri post eum tantæ vrbis præsules, simplici Episcopi vocabulo contenti, nihil altius anhelarunt. At verò Egbertus inthronizatus, animosioris ingenij homo cogitans, quod sicut superbum est si appetas indebita, ita ignauum si debita negligas; pallium multa throni Apostolici interpellatione reparauit. Hic omnium liberalium artium armarium (vt ita dicam) fuit, & nobilissimam bibliothecam Eboraci constituit. Cuius rei testem idoneum aduoco Alcwinum, qui dixit in epistola ad Carolum Augustum; Date mihi exquisitioris eruditionis scholastica libellos, quales in patria habui, per bonam & deuotissimam magistri mei Egberti Archiepiscopi industriam. Et, si placet excellentia vestra, remittam aliquos ex pueris nostris, qui excipiant inde quanis necessaria, & reuehant in Franciam flores Britannia, & non sit tantum in Eboraco hortus conclusus, sed etiam in Turene emissiones Paradysi &c. Sepultus est cum fratre suo in vna porticu apud Eboracum post 36. annos Episcopatus.* Non solum eruditionis & eruditorum summus patronus, sed & ipse eruditissimus, volumina scripsit non pauca à Balæo commemorata.

8. COENA al. ALBERTVS.

767. ALbertus, nonnullis Adelbertus, Florentio Cœna, sedit post Egbertum annis 14. Nam consecratus est vna cum Alcmundo Haguſtaldensi Episcopo Aprilis 24. anno 767. & anno 781. Ceſtriæ decessit.

9. EANB-

9. EANBALDVS.

SVperstite adhuc siuè Cæna siuè Alberto (siuè abdicarit, siuè coadiutorem sibi asciuerit non constat) Eanbaldum certè ordinatum comperi, Alcwini (vt testatur Malmesburiensis) discipulum (nisi forte successorem eius intelligat, ab eo omissum) qui ætate prouectior annis tamen 17. hanc rexit prouinciam. Obijt in Monasterio Atletensi siuè Edetensi anno 796. & in ecclesia sua dicitur sepultus. 781.

10. EANBALDVS 2.

ECclesiæ Eboracensis Presbyter quidam Eanbaldo successit, Eanbaldus etiam appellatus: Qui Socabergæ consecratus est Nouembris 19. 797. Ante cuius anni exitū synodum celebrauit apud Pincanhalch. 797.

11. WVLSIVS.

ALiquanto tempore post eum sedit Wulsius, Malmesburiensi Wilfridus, qui obijt anno 831.

12. WIMVNDVS.

WVlsio successit Wimundus, qui sedisse dicitur annos 17. & mortem obijsse (sic habet Westmonasterienſis) anno 854. 832.

13. WILFERVS.

POst Wimundum sedit Wilferus, idque 46. annorum spatio. Anno 873. à dioceſanis in exilium pulsus est, vnà cum Egberto Rege, qui ad Burrhedum Merciæ Regem profecti, & humaniter excepti, apud eum manserunt, donec anno sequenti Egberto mortuo, à Ricsino successore eius in patriam Wilferus reuocatus est. Obijsse videtur circa annum 900. nisi Westmonasterienſi credimus, qui non admodum probabiliter, anno 895. defunctum tradit. Illo sedente; Dani prouinciã eius igne & ferro tam crudeliter deuastarunt, vt emolumenti parum Archiepiscopis inde creuerit per annos plurimos sequentes; qui non habentes vnde 854.

se

se suosque sustentarent, administrationem plerunque impetrarunt Episcopatus Wigornienſis, quem in commendam (vt loquimur) vnà cum Archiepiscopatu tenere diù consueuerunt.

14. ETHELBALDVS.

897. WIlferum sequutus est Ethelbaldus, de quo nihil omnino traditum reperi.

15. REDEWAKDVS.

NEque verò Ethelbaldi obscurior est apud Historicos nostros fama, quam eius qui successit illi Redewardi, qui minus adhuc nostris innotescit quàm ille, cum ne nomen eius habeamus nisi varietate obscuratum. A Stubbesio siquidem (quo nemo plura de huius sedis Archiepiscopis perscripsit) Lodewardus appellatur.

16. WVLSTANVS I.

ATthelstani Regis opera Wulstanus huius sedis gubernaculo admotus est, à quo impetrauit Agmunderns à Danis pretio emptam. Huic præsuli, pessimi flagitij nota inuritur. Dicunt enim, quantum Edredo Regi debuerit, vel fratris Athelstani gratia (à quo prouectus fuerat) imò nec sacramenti huic de more præstiti, nec patriæ memorem, vel religionis quam profiteretur; rebus studuisse Danorum, Christiani nominis hostium crudelissimorum, qui Angliam his temporibus diuturno atrocissimoque bello affligebant. Ob hoc tantum scelus, mille mortibus plectendum, in vincula coniectus est anno 952. & anno sequenti, clementia Principis inaudita, libertati restitutus. Hæc Malmesburienſis & alij. Westmonasterienſis verò, author est, non aliam ob causam carcerali custodia coercitum, quam quod ciues quosdam Thetfordenses trucidasset, necem vindicaturus Adelmi, Abbatis nescio cuius, iniuste ab illis & sine causa perempti. Biennio postquam libertati restitutus est, videlicet Decembris 26. 955. mortem obijt, & apud Vndalum propè Stanford sepultus est.

17. OSKIT-

17 OSKITELLVS.

OSkitellus illi ſucceſſit, homo tam ob innocentiam vitæ quam literarum non mediocrem cognitionem multum celebratus. Annos 16. Archiepiſcopali munere cum laude perfunctus, anno deceſſit 971. 955.

18. ATHELWOLDVS.

SEquutus illum Athelwoldus, cum præſulatum paululum quaſi deguſtaſſet, quietem ſplendori præferens, pontificatu nuper adepto ſe ſponte abdicauit. 971.

19. OSWALDVS.

SVbvnius anni curriculum, tres Archiepiſcopos habuit prouincia Eboracenſis, Oskitellum recens defunctum, Athelwoldum qui ſe abdicarat, & Oſwaldum. Oskitellum Oſwaldus, proximo conſanguinitatis gradu attingebat; Odoni tamen Cantuarienſi Archiepiſcopo coniunctior, illius ex fratre nepos extitit. Et Wintonienſis primum Canonicus, poſtea Decanus horum opera creatus (nam Wintonienſem eccleſiam ea tempeſtate Clerici tenebant, ijque vt plurimum coniugati) cum videret nouis Monachorum technis clericorum fortunas peſſum ire, ac vltimam minari ruinam; conſulto patruo, Floriacum in Gallijs petijt, atque inter ſtudia peregrina fit illic Monachus. Ibi loci cum hæſiſſet annos 5. vel 6. crebris epiſtolis reuocatus à patruo, non obtemperauit, donec ægritudine nunciata, nouiſſima illa ex qua paulò poſt deceſſit, in Angliam tandem properauit, ſed ſero, Archiepiſcopo antequam appelleret defuncto. Parum abfuit quin exanime patrui corpus non dum humatum, ne iuſtis quidem perſolutis relinqueret: Tanto ſtudio tenebatur Floriacenſis receſſus. Retentus tamen ab Oskitello, illius atque Dunſtani opera, Wigornienſis Epiſcopus poſt biennium creatus eſt, anno nimirum 960. Wigorniam igitur quam primum acceſſit; eccleſiam ſuam cernens à clericis occupatam, id ægrè ferens, animo ſtatim cæpit agitare, quomodo hos eijceret, & electorum loco Monachos introduceret; id 971.

quod huiuſmodi techna tandem effecit. *Quòd ſedes Epiſcopalis S. Petri famulabatur honori* (ſic Malmesburienſis) *alteram in eodem cœmiterio, in genetricis Dei nomine fecit eccleſiam: vbi dum Monachos poſuiſſet, libentius cum eis conuerſari, familiarius diuina officia exercere. Quod videns populus, qui benedictionibus tam religioſi Epiſcopi carere nefas immane duceret; omnis eò accurrere. Ita clerici in medio relicti, maluerunt Monachorum veſtem ſuſcipere, quam ſibi diſpendio, plebi ludibrio eſſe. Huiuſcemodi rumoris aura multam Oſwaldo amicitiam apud Regem conflauit & proceres. Rex igitur conſilio Dunſtani, vacuatum Epiſcopo Eboracum viro impleuit, qui barbariem gentis moderari pro antiquo conuictu probe noſſet. Nec tamen Wigornienſi ſedi renunciare permiſſus eſt, ne Monachorum recens habitatio, altoris ſui deſtitueretur fomento.* Epiſcopatui ſic Archipræſulatu adiuncto, conſueto Monachiſmi ſtudio incenſus, cœnobium Benedictinis ſuis ampliſſimum Rameſeiæ fundauit (adiutus non mediocriter à Comite quodã cui nomen Aelwyni) tantumq; locupletauit, vt ſuppreſſionis tempore, fere duo millia librarum in cenſu annuo numeraret. Floriacenſibus quoque plurima contulit, inter quos (vt retulimus) aliquot annos iuuenis tranſegerat. Wigorniæ morte repentina extinctum tradunt, cum paulo ante, pauperum quorundam pedes (pro quotidiano more) lauiſſet, & in genua procumbentem exanimem repertum, cum nulla ægritudine præuia fuiſſet vel leuiſſime tentatus. Hæc fere Malmesburienſis, qui & adijcit, pridie quam excederet, corporis ſui diſſolutionem inſtare, prædixiſſe. Vir fuit (vt illa ferebant tempora) eruditus, & ob morum ſanctitatem merito celebratus, niſi Monachiſmi admiratione & ſtudio quodam inſano à ſpiritu erroris abreptus, in doctrina illa dæmoniorũ propaganda, prohibentiũ nubere tantũ deſudaſſet, & in homines pios nullã aliã ob cauſam tantopere fuiſſet debacchatus, quam quod ſecundum Dei ordinationem vxores duxiſſent. Deceſſit Februarij 27. 992. poſt conſecrationẽ annis 32. cumq; Eboracenſi prouinciæ annos præfuiſſet 22. Wigorniæ in eccleſia à ſe conſtructa ſepultus eſt; vbi ad tumulũ eius multa patrata perhibentur miracula, propter

ter quæ à posteritate credula Sanctorũ numero ascriptus est, & Aldulfus successor eius, ossa feretro indidit pretiosissimo.

20. ALDVLFVS. 993.

SVccessit ei in vtraq; sede (Malmesburiensem audis) *Aldulfus ex Abbate Peterburgensi, sanctus (vt perhibent) vir & reuerendus. Ipsi pro sanctitate ignoscitur* (inquit ille) *quod scilicet non hoc ambitione, sed necessitate fecerit: Wulstano non ita.* Quare quæso? *quia sanctitate discrepabat, & habitu;* Monachus non fuit. O Monachum iniquum. Quod in Monacho probat hoc alteri pro scelere imputat. *Iacet Adulphus Wigorniæ, etiã Floriacensi Monasterio pro copia xeniorum quibus Oswaldi munificentiam æmulari sategit, prædicandus.*

21. WVLSTANVS. 2.

ALter ille Wulstanus, Canuti Regis gratia ad vtrumque Præsulatum prouectus, cum sedisset annos 20. Maij 28. decessit anno 1023. & in ecclesia Eliensi sepultus est. 1003.

22. ALFRICVS, al. PVTTA.

POst *Wulstanum, Sedem Eboracensem adeptus est Alfricus* (nonnullis Puttoc nuncupatus) Præpositus Wintoniensis, *Wigornienſem Leofsius. Alfricus tempore Canuti & Hardecanuti fuit, habeturq; in hoc detestabilis, quod Hardecanutus, eius consilio, fratris sui Heraldi cadauere effosso, caput truncari, & infami mortalibus exemplo in Thamesim proijci iussit. Quin & Wigornienſibus pro repulsa Episcopatus infensus, author Hardecanuto fuit, vt quod illi pertinacius exactoribus Regiorum vectigalium obstiterant, vrbem incenderet, fortunas ciuium abraderet.* sic Malmesburiensis. Magnam hic pecuniam impendit in Beuerlacensi collegio ornando & locupletando. S. Ioannis Beuerlacensis corpori capiendo thecam magno sumptu fabricari curauit. Prædia non pauca pretio comparauit; alia nimirum apud Fridays-thorp, Meltonæ atque Holmæ alia, quæ dicto donauit collegio. Campanile deinde construxit, quod in magnam altitudinem consurgens, nolis duabus prægrandibus instruxit; quibus duas alias magnitudine pares collegio contulit Stowensi, & alias itidem 1023.

duas Southwellenſi. Quid mirum iam ſi hunc Monachi noſtri inſectẽtur, qui collegijs tam beneficus vbi ſacerdotes degebant ſeculares, monachorum cœnobijs nihil dedit? Southwellæ obijt anno 1050. & Petroburgi eſt tumulatus.

23. KINSIVS.

1050. EDwardi Regis (quem Confeſſorem nuncupamus) capellanus quidam, nomine Kinſius, Alfrico ſucceſſit. Ædificia non pauca Beuerleiæ hic extruxit, aulam nimirũ, Eccleſiam fere totam, aliaque. Eccleſijs ſuæ Dioceſis quamplurimis, & Shirſtonenſi in primis, libros dedit aliaque ornamenta. Deceſſit Eboraci Decembris 22. 1060. & Petroburgi eſt ſepultus, vbi Monachus quandoque vixerat. Manuſcriptum quoddam Anonymum (quod tacendum non eſt) multa Alfrici benefacta huic Kinſio attribuunt, quem dicit non natum, ſed ex vtero matris exciſum.

24. ALDREDVS.

1061. DE Aldredo qui Kinſio ſuffectus eſt, hæc Malmesburienſis: *Ex Monacho Wintonienſi, Wigornienſis Epiſcopus* anno 1047 *creatus eſt. Hic ſimplicitati Edwardi illudens, moremq; anteceſſorum magis pecunia quam ratione allegans, Archiepiſcopatum Eboracenſem non intermiſſa priori ſede ſuſcepit: Diſpoſitoq; apud Regem conſilio, Romam pertendit, comitatus duobus electis Epiſcopis, Giſone Wellenſi, & Waltero Herefordenſi; nec non & Toſtino Comite Northumbrorum. Comitem, Nicolaus Papa gratioſe ſuſcepit & eum in Synodo (quam contra Symoniacos coegerat) ſibi à latere aſſidere fecit. Giſonem & Walterum voti compotes reddidit, qui eſſent non vſq; quaque contemnendæ ſcientiæ, & nullius notati ignominia Simoniæ. Aldredum, ſuapte reſponſione culpabilem vtrobiq; repertum, omni honore ſeuerus expoliavit. Ita differenti effectu cum regrederentur, vna pariter ærumna omnes involuit: Nam à prædonibus irruentibus, rebus omnibus expoliati præter ſimplices veſtes, corporibus tamen illæſis, Romam refugere. Hæc calamitas peperit Aldredo recuperandorum occaſionem honorum. Toſtinus quippe grauibus verborum contumelijs Apoſtolicum aggreſſus, in ſententiam ſibi placi-*

tam

tam reduxit. Parum metuendam à longinquis gentibus eius excommunicationem, quam propinqui latrunculi deriderent. In ſupplices furere, in rebelles parum valere: Aut ſua ſibi per eius authoritatem reddenda, quæ per eius fraudulentiam conſtaret amiſſa; aut futurum, vt hæc Rex Anglorum audiens, tributum S. Petri meritò Nicolao ſubtraheret: ſe non defuturum rerum veritati exaggerendæ. Hoc minarum fulmine Romani territi, Papam flexerunt, vt Aldredo Archiepiſcopatum redderet & pallium. Eſſe impium dictitantes, ſi & inglorius & vaſtatus repatriaret. Fecit ille quod monebat ratio, hac moderationis libra adiecta, vt Wigornienſi ſedi proprius Antiſtes accederet. Abierunt ergo domum incolumes, magna & diffuſa omnes Apoſtolici liberalitate de damno priori conſolati. Poſt pauca deinde exponit, quomodo Gulielmus Rex à Stigando nolens inaugurari, ob cauſas à me ſuo loco commemoratas; ab Aldredo regia ſuſcepit inſignia, *ſacramento coram omni populo præſtito quod ſe modeſte erga ſubiectos ageret, & æquo iure Anglos quo Francos tractaret. Illum itaq; quamdiu erga ſuos temperiem habuit, dilexit vt prolem, veneratus eſt vt Regem. Sed cum importabilis tributi penſum à prouincialibus exigeret; convenit eum per legatos Antiſtes, quos ægre admiſſos, cum turbulento reſponſo abegiſſet; non moratus ille, maledictionis telum in illum & omnem eius vibrabat progeniem; præfatus, poſſe ſe maledictionem dare merito qui benedictionem dediſſet immerito. Quod cum relatum eſſet Regi; amicorum admonitione delinitus, miſit illico qui Epiſcopum exorarent. Veruntamen prævenerat nuncios mors Antiſtitis, qui ex ægritudine animi (vt plerunq; fit) contracto morbo deceſſerat & obierat. Libertas animi eius in vno verbo enituit præclare, quod Anglice apponam, quia Latina verba non ſicut Anglica, concinnitati reſpondent. Vrſus erat Vicecomes Wigorniæ à Rege conſtitutus, qui in ipſis penè faucibus Monachorũ caſtellum conſtruxit, adeo vt foſſatum, cœmiterij partem decideret. Querela ad Archiepiſcopũ (qui tutor eſſet Epiſcopatus) delata eſt. Ille cum vidiſſet, Vrſum his verbis adorſus eſt.* **Vighell thou Vrſe, haue thou Gods curſe.** *Eleganter in his verbis (ſeddurè) nominum euphoniæ alludens; Vocaris (inquit) Vrſus; habeas Dei maledictionẽ & (quod Anglicè non appoſui) meam,*

& omnium consecratorum capitum, nisi castellum hinc amoueris; Et scias profectò, quod progenies tua non diu de terra S. Mariæ hæreditabitur. Dixit ille implenda, quæ nos vidimus impleta. Siquidem non multis annis filius eius Rogerius, paternarum possessionum compos, graui Henrici Regis indignatione pulsus est, quod quendam ex ministris Regijs præcipiti furore iussisset interimi. Hactenus Malmesburiensis. Florentius vero Wigorniensis aliam causam interitus Aldredi adducens; *nunciato, Canutum & Haraldum Danos cum 240. nauium classe in ostio Humbri fluminis appulisse, valde tristem effectum in magnam incidisse infirmitatem* dicit, *& decimo anno sui Archiepiscopatus, 3. Id: Sept: (vt Deum rogauerat) vitam finijsse, anno 1069. & in ecclesia S. Petri sepultum.* Quomodo astutia invtili Wigornienſem ſedem prædiorum ſuorũ parte maxima emungere fuerit conatus (relictis Wulſtano, quibus ſe ſuoſque ſuſtentaret, 12. tantummodo mannerijs) à me ſupra eſt expoſitum. Quod factum ſic tuebatur vt diceret, Archiepiſcopatum ſub Wulfero populatione hoſtili ita deuaſtatum, vti ab eo iam inde tempore parum emolumenti ſui Præſules inde perciperent. Atqui verum id (pace tua dixerim Aldrede) non fuit. Nam Alfricus & Kinſius, nullius commendę adminiculo ſuffulti, plurima tamen coemerunt prædia, & multa ſumptu magno conſtruxerunt. Sed & Aldredus etiam ædificauit quamplurima, aulam nempe Canonicis ſuis Eboraci, & aliam Southwelliæ: Tertiam, à Kinſio Beuerlaci non planè abſolutã, perfecit, & non ſolùm presbyterium ibidẽ, ſed Eccleſiam totã Gloceſtrenſẽ (illã inquã quæ nunc Cathedralis eſt) à fundamentis excitauit. Prouinciæ ſuæ clerum, à veſtimentorum luxu nimio, ad habitum redegit decentem & vniformem. Edwardi Regis orator, annum integrum in Germania tranſegit: & anno 1058. aut eo circiter, *per mare tranſiens, per Hungariam profectus eſt Hieroſolymam; quod nullus Archiepiſcoporum Angliæ* (inquit Houedenus) *eatenus dignoſcitur feciſſe.*

25. THOMAS

25. THOMAS. I.

A Rege tunc Archiepiſcopus deſignatus eſt Thomas, Canonicus Baiocenſis, ortu quidem Normannus, ſed qui in Saxonum ſcholis in Normannia fuerat educatus, nonnihil etiam temporis in Hiſpania tranſegerat. Patre ortus eſt ſacerdote, & fratrem habuit Samſonem Epiſcopum Wigornienſem, cuius filius Thomas, huic poſtea in Archiepiſcopatu (quamuis non immediatè) ſucceſſit. In patriam quam primum reuerſus eſt ab Hiſpania, ab Odone Baiocenſi Epiſcopo, fratre Regis vterino, in ſacellanum aſcitus eſt, qui mox eum Theſaurarium Baiocenſem conſtituit & poſtea Regi fratri commendauit, vt illi eſſet à ſacris. *Vir fuit* (inquit Malmesburienſis) *omni vita integer, & cui nihil vel in geſtis, vel in dictis ſuccenſeri debeat, niſi quod primo Archiepiſcopatus tempore, in cauſa primatus Cantuarienſis, magis errore quam pertinacia certauit. Elegantia perſonatus ſpectabilis, deſiderio videntibus erat; iuuenis vigore & æqualitate membrorum commodus, ſenex viuido facici rubore, & capillis cygneus. Liberalitate ſua ſucceſſores ſuos contriſtauit, vt qui, multam terrarum Epiſcopalium partem in Clericorum vſum, nimiè (vt dicunt) prodigus diſtraxerit. Clerum ſufficientem opibus & litteris adunauit: Eccleſiam à fundamentis, inchoatam, conſummauit. Cœlibatum eius nunquam ſiniſter rumor aſperſit: Philoſophus antiquis ſcientia comparandus, nec elatus ſermone, & vultu comis, moribus dulcis. Nec cantu nec voce minor, multa eccleſiaſtica compoſuit carmina. Si quis in auditu eius, arte ioculatoria aliquid vocale ſonaret, ſtatim illud in diuinas laudes effigiabat: Illud apud Clericos quam maxime agere, vt maſculam in eccleſia muſicam haberent, nec quicquam effœminate diffungentes, tenero* (vt Perſius ait) *ſupplerent verba palato.* Conſecrandus, Cantuariam cum acceſiſſet; obedientiæ profeſſionem Archiepiſcopo facere, præſtito pro more iuramento, recuſauit. Ad Regem re dilata, poſt accuratam diſquiſitionem, pro Cantuarienſi lata eſt ſententia. Profeſſionem igitur fecit ſecundum conſuetudinem, niſi quod iuramentum illi relaxatum eſt. Paulo poſtea Romam vna cum Lanfranco

1070. Gul. 1. 5.

& omnium consecratorum capitum, nisi castellum hinc amoueris; Et scias profectò, quod progenies tua non diu de terra S. Mariæ hæreditabitur. Dixit ille implenda, quæ nos vidimus impleta. Siquidem non multis annis filius eius Rogerius, paternarum possessionum compos, graui Henrici Regis indignatione pulsus est, quod quendam ex ministris Regijs præcipiti furore iussisset interimi. Hactenus Malmesburiensis. Florentius vero Wigornien-sis aliam causam interitus Aldredi adducens; *nunciato, Canutum & Haraldum Danos cum 240. nauium classe in ostia Humbri fluminis appulisse, valde tristem effectum in magnam incidisse infirmitatem* dicit, *& decimo anno sui Archiepiscopatus, 3. Id: Sept: (vt Deum rogauerat) vitam finijsse, anno 1069. & in ecclesia S. Petri sepultum.* Quomodo astutia inutili Wigornien-sem sedem prædiorum suorũ parte maxima emungere fuerit conatus (relictis Wulstano, quibus se suosque sustentaret, 12. tantummodo mannerijs) à me supra est exposi-tum. Quod factum sic tuebatur vt diceret, Archiepisco-patum sub Wulfero populatione hostili ita deuastatum, vti ab eo iam inde tempore parum emolumenti sui Præsules inde perciperent. Atqui verum id (pace tua dixerim Aldre-de) non fuit. Nam Alfricus & Kinsius, nullius commendę adminiculo suffulti, plurima tamen coemerunt prædia, & multa sumptu magno construxerunt. Sed & Aldredus etiam ædificauit quamplurima, aulam nempe Canonicis suis Eboraci, & aliam Southwelliæ: Tertiam, à Kinsio Be-uerlaci non planè absolutã, perfecit, & non solùm presbyte-rium ibidẽ, sed Ecclesiam totã Gloceſtrensẽ (illã inquã quæ nunc Cathedralis est) à fundamentis excitauit. Prouinciæ suæ clerum, à vestimentorum luxu nimio, ad habitum re-degit decentem & vniformem. Edwardi Regis orator, annum integrum in Germania transegit: & anno 1058. aut eo circiter, *per mare transiens, per Hungariam profectus est Hie-rosolymam; quod nullus Archiepiscoporum Angliæ* (inquit Ho-uedenus) *eatenus dignoscitur feciſſe.*

25. THOMAS

25. THOMAS. I.

A Rege tunc Archiepiſcopus deſignatus eſt Thomas, Canonicus Baiocenſis, ortu quidem Normannus, ſed qui in Saxonum ſcholis in Normannia fuerat educatus, nonnihil etiam temporis in Hiſpania tranſegerat. Patre ortus eſt ſacerdote, & fratrem habuit Samſonem Epiſcopum Wigornienſem, cuius filius Thomas, huic poſtea in Archiepiſcopatu (quamuis non immediatè) ſucceſſit. In patriam quam primum reuerſus eſt ab Hiſpania, ab Odone Baiocenſi Epiſcopo, fratre Regis vterino, in ſacellanum aſcitus eſt, qui mox eum Theſaurarium Baiocenſem conſtituit & poſtea Regi fratri commendauit, vt illi eſſet à ſacris. *Vir fuit* (inquit Malmesburienſis) *omni vita integer, & cui nihil vel in geſtis, vel in dictis ſuccenſeri debeat, niſi quod primo Archiepiſcopatus tempore, in cauſa primatus Cantuarienſis, magis errore quam pertinacia certauit. Elegantia perſonatus ſpectabilis, deſiderio videntibus erat; iuuenis vigore & aqualitate membrorum commodus, ſenex viuido faciei rubore, & capillis cygneus. Liberalitate ſua ſucceſſores ſuos contriſtauit, vt qui, multam terrarum Epiſcopalium partem in Clericorum vſum, nimiè (vt dicunt) prodigus diſtraxerit. Clerum ſufficientem opibus & literis adunauit: Eccleſiam à fundamentis, inchoatam, conſummauit. Cœlibatum eius nunquam ſiniſter rumor aſperſit: Philoſophus antiquis ſcientia comparandus, nec elatus ſermone, & vultu comis, moribus dulcis. Nec cantu nec voce minor, multa eccleſiaſtica compoſuit carmina. Si quis in auditu eius, arte ioculatoria aliquid vocale ſonaret, ſtatim illud in diuinas laudes effigiabat: Illud apud Clericos quam maxime agere, vt maſculam in eccleſia muſicam haberent, nec quicquam effœminate diffungentes, tenero* (vt Perſius ait) *ſupplerent verba palato.* Conſecrandus, Cantuariam cum acceſiſſet; obedientiæ profeſſionem Archiepiſcopo facere, præſtito pro more iuramento, recuſauit. Ad Regem re dilata, poſt accuratam diſquiſitionem, pro Cantuarienſi lata eſt ſententia. Profeſſionem igitur fecit ſecundum conſuetudinem, niſi quod iuramentum illi relaxatum eſt. Paulo poſtea Romam vna cum Lanfranco 1070. Gul. 1. 5.

Cantuarienſi Antiſtite (aſſociato etiam Remigio Dorceſtrenſi) profecti ſunt, pallium ab Alexandro Papa recepturi. Ibi, ſiue cõmotus inuidia propter honorẽ magnũ Lanfranco habitum (de quo antea,) ſiue quod iniuriam ſibi factã reuera exiſtimaret; cæpit corã Papa litẽ de ſubiectione & primatu, antea Regio decreto ſopitã redintegrare, tum prouinciæ ſuæ fines in Lincoln: Wigorn: & Lichfeld: dioceſes dilatare, quas ex veteribus regni inſtitutis, ſuæ ditionis ambitu continere aſſeuerabat. Et ſane (ſi Stubbeſio credimus, qui huius eccleſiæ hiſtoriam non inſulſe conſcripſit) ante Normannorum aduentum, hij duo Metropolitæ (Cantuarienſis inquam & Eboracenſis eccleſiarum Antiſtites) *Non ſolum poteſtate, dignitate & officio, idque ex conſtitutione Gregorij primi Papæ, ſed etiam ſuffraganeorum numero pares cenſebantur. Nunc autem Cantuarienſes nouo & credulo Regi Guilielmo perſuaſerunt, Eboracenſem eccleſiam Cantuarienſi debere ſubijci: Et vtile eſſe ad regni firmitatem, vt Britannia vni quaſi Primati ſubderetur: Alioquin poſſe contingere, vt de exteris gentibus quæ Eboracum nauigio venientes, regnum infeſtare ſolebant, vnus aliquis ab Eboracenſi Archiepiſcopo & ab illius prouincia indigenis Rex crearetur, & ſic regnum turbatum ſcinderetur.* Hæc Stubbeſius. Diſceptatio iſta, quia priuilegijs & conſuetudinibus, ac priuatis vtriuſque Archiepiſcopatus inſtitutis, certius quam iure ſcripto definiri poſſe videbatur; decretum eſt à Papa, vt à Rege & regni proceribus dijudicaretur. Qui in Windeſorienſi caſtro, contra Thomæ intentionem, prouincias Humbro flumine ſeparabant, & Eboracenſem prouinciam, excluſis illis quas Thomas vendicabant dioceſibus, & Cantuarienſi prouinciæ aſcriptis, perexiguis (ſi cum Cantuarienſi conferatur) finibus concludebant: Et profeſſionem ab Eboracenſi iuramento etiã præſtito Cantuarienſi faciendã decernebant. Huius decreti formulã ſi quis auet legere, habetur ea in libro cui titulus Antiquitates Britannicæ pag. 111. Papa interim, ſiue in Lanfranci gratiam popularis ſui (erant enim Inſubres vterque) ſiue quod munera captaret; paſtorali baculo & annulo priuauit, & Thomam & Remigium: Illum, quod ſacerdotis eſſet filius: Hunc, quia multis opibus Gulielmum

elmum Regem iuuit in Anglia ſuperanda, Epiſcopatum pollicitum ſi victoria potiri contingeret. Sed Lanfranci gratia & interceſſione præſulatibus reſtituti ſunt. Eboracum tum profectus Thomas, dioceſis ſuæ totius (ciuitatis vero præcipuè & Eccleſiæ ſuæ Eboracenſis) ſtatum offendit omni miſeriarum genere afflictiſſimum. Danis antedictis obſidione vrbem cingentibus; Normannis arcis præſidiarijs conſultum viſum, ædificia quædam vicina igne ſubiecto ſuccendere. Sed flamma vorax, præſcriptis cancellis ſe non paſſa contineri, vniuerſam ciuitatem peruagata, totam abſumpſit, vna cum eccleſia ipſa Cathedrali. Dani interea, ciuibus igni extinguendo intentis; vi irruperuut, & ciuitate capta, in omne genus hominum ſæuientes neque aut ſexui aut ætati parcentes, internecioni dederunt quoſcunpue potuerunt reperire, Maletto excepto, arcis Præfecto, vxore item & liberis eius, alijſq; pauciſſimis. Paulo poſt vrbem euerſam, ſuperuenit Rex, magnum habens exercitum; qui tanquam per hoſticum feciſſet iter, omnem regionem quà inceſſit ferro flamaque populatus, pene plus damni videbatur intuliſſe quam ipſi hoſtes. Hinc factum eſt, vt quicquid agri Humbrum & Tinam fluuios interiacet, deſolatum & habitatore vacuum per annos poſtea nouem iaceret. Ad eccleſiam quod attinet Eboracenſem, in ea tres tantum Canonicos reperit aduenientes Archiepiſcopus; reliquis aut occiſis, aut fuga elapſis: Et his, neque tectum erat quo ſe reciperent, neque aliquid omnino quo ſe ſuſtentarent. His omnibus malis ab Antiſtite ſolerti remedia paulatim ſunt adhibita. Eccleſiam, temporario tecto operuit: Sed paulo poſtea muros ab igne corruptos demolitus, integram a fundamentis excitauit eam ipſam quam nunc cernimus baſilicam, Metropolitana Cathedra non indignam. Canonicos hinc inde diſperſos reuocauit, & de rebus neceſſarijs illis proſpexit: Refectorium & dormitorium reſtaurauit: Præpoſitum deſignauit qui res eorum procuraret: Prædia quædam & eccleſias non nullas partim de ſuo contulit illis, partim haud bono iure ab alijs vſurpata reſtitui curauit. Et maneria 12. quæ Aldredus ab Epiſcopo Wigornienſi Wulſtano extorſerat, eidē vltro reddidit,

didit. Hæc postquam ita constituisset, vnicuique Canonico præbendam assignauit, vt seorsim victitarent, cum antea communi mensa fuissent vsi sicut in Academijs hodie collegiorum socij. Decanum etiam creauit, Thesaurarium, & Præcentorem, cum Cancellarium sub prima Episcopatus tempora ordinasset. Ecclesiam à se constructam libris & ecclesiasticis ornamentis, tam ad splendorem quam ad vsum abunde instruxit; & magna sollicitudine doctissimos viros vndique conquisitos in ea collocauit, cum quibus crebros sermones de rebus literarijs conserere solebat, non tam animi causa, quam vt eos ad studia literarum excitaret. Ipse (vt tempora ferebant) doctus erat, & multa scripsit tam prosa oratione quâ carmine. Inter cætera, cantica ecclesiastica plurima composuit, quæ (musicus ipse) tonis idoneis aptauit, non tantum canendi, sed & organa pulsandi musica peritus. Cum Henricum primum Regem diademate regio impositio inaugurasset Aug. 5. 1100. (Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo tunc exulante) Nouembris 18. sequenti Ripponæ decessit, & in ecclesia quam ipse construxerat tumulatus est prope Aldredum antecessorem. Epitaphium adiunctum Stubbesius Thomæ posteriori, nepoti eius ascribit. Mihi tamen ex tempore mortis, & hominis descriptione, satis constat ad hunc vnum pertinere.

Orba pio viduata bono pastore patrono,
Vrbs Eboraca dolet, non habitura parem.
Qualia vix vni, persona, scientia, vita,
Contigerat Thomæ, nobilis, alta, bona.
Canicies hilaris, facies, statura venusta,
Angelici vultus splendor & instar erat.
Hic numero atque modo doctrinæ seu probitatis,
Clericus omnis erat, vel magis omnis homo.
Hæc domus & Clerus sub tanto Præsule fœlix,
Pene quod est & habet, muneris omne sui est,
Octauis igitur Martini transiit ille,
Qui pietate Dei sit comes in requie.

26. GIRARDVS.

THomæ defuncto ſucceſſit Girardus, qui Herefordenſi eccleſiæ tempore præfuit exiguo, & Walchelmi Wintonienſis Epiſcopi nepos, Angliæ ſub Gulielmis primo & ſecundo Regibus, Cancellarius extiterat. Homo (inquit Malmesburienſis) *Literarum non neſcius, in eloquentia diffuſus, imo ſcientia & eloquentia* (ſi Stubbeſio credimus) *paucis ſui temporis ſecundus.* Neubrigenſis (qui homini videtur paulo iniquior) *acutum fatetur nec non literatum fuiſſe, vita tamen lubricum extitiſſe* aſſerit; *in emungendis per indecoras etiam occaſiones ſubditorum marſupijs callidum, & (vt plurimi aſſeuerarent) maleficijs etiam aſſuetum, Deoque adeo & hominibus inuiſum.* Obedientiæ profeſſionem Cantuarienſi facere dum cunctatur, mandato Papali ad eam præſtandam mox adigendus, Regis hortatu iuſſum Pontificium præuenerat. Cum ſediſſet annos 7. menſeſque 6. *deceſſit inſperatè, morbo quidem, ſed leui antea tactus. Nam cum aliquantulum ager in quodam viridario ædibus ſuis* Suthwellenſibus *vicino cubitaret, vt ſalubriori aura, quam ſuanè halantes herbarum flores animarent, foris frueretur; iuſſit vt aſtantes domum ſecederent, corporis curæ interim prouiſuri.* (Newbrigenſis vero *clericis prope ſpatiantibus, ſuper cernical quieſcentem, letali ſopore diriguiſſe* dicit. Sed pergat Malmesburienſis) *Abierunt* (inquit) *illi & poſt epulas reuerſi, fleuerunt dominum exanimem. Vtinam hæc rumor finxerit* (hæc Malmsburienſis) *nec homo Pontificalis gratiæ ſic obierit. Certe Canonici Eboracenſes, ne in eccleſia ſepeliretur pertinaciſſime reſtitere, vix ignobilẽ ceſpitem cadaueri pro foribus iniyci paſſi; quamuis poſt aliquot annos Thomas ſucceſſor eius, indignitatem facti leniens, in eccleſia ipſum iuxta prædeceſſores ſuos eminentiſſime tumulauerit.* Adijcit Newbrigenſis, *raro agmine corpus Eboracum delatum; neque clericis neque ciuibus cum pompa exequiali ex more occurrentibus, ſed pueris (vt dicebatur) ſandapilam lapidantibus, extra eccleſiam,* ſic vt præfertur *ſine honore ſepulturæ traditum.* Regi hic author fuit, vt Capitulo Eboracenſi donaret eccleſiam de Laxton; & cum quinque alias ab eodem ſibi,

1101. Henr. 1. 2.

sibi impetrasset Driffeild, Kiln, Pokington, Pickering & Burgh; illas quoque Canonicis suis contulit. Balæus infensior illi quod sacerdotes coniugatos insectaretur, Magicarum artium insimulat, inde sumpto argumento, quod defuncti sub ceruicali volumen sit repertum Firmici Astrologi, quem de rebus Magicis aliquid scripsisse, non dum didici.

27. THOMAS. 2.

1109. Henr. 1. 10.

GIrardo successit Thomas, prædicti Thomæ ex fratre Samsone Episcopo Wigornienſi nepos, capellanus Regius & Richardi Baiocensis Episcopi frater, multum iuuenis & ob eso corpore præpinguis, adeo tamen non fuit obesi naris sed prudentia vere senili præditus, vt virtutum fama clarus, eodem fere tempore à duobus ecclesijs in antistitem electus sit & postulatus, Londinensi primum, ac mox Eboracensi. Sicuti antecessores, ad obedientiæ professionem Cantuariensi faciendam, nimium haud quaquam properauit. Post aliquot tergiuersationes, cum putaret Anselmus iam dudum ægritudine longa contabescens, mortem suam eum expectare, vt vacante sede Archiepiscopali, consecrationem ab aliquo alio sine professione consueta impetraret: Epistola adomnes Angliæ presules perscripta, singulis sub anathematis pœna interminatus est, ne se vel viuo vel mortuo, aut illum, aut alium quemlibet ad sedem Eboracensem consecrarent, nisi facta prius professione antedicta. *Et tantus fuit Episcoporum omnium consensus, non refragante & patre Thomæ, Wigornienſi Antistite, vt mallent omni honore spoliari quam præcepta patris sui Anselmi transgredi. Confirmauit religionem illorum principalis assensus, cum subiecit; Quicquid aliorum sententia ferat, ego patris Anselmi excommunicationi nec ad horam subiacere aliquatenus volo. Itaque quia præter epistolam Anselmi, sunt priuilegia sedis Apostolicæ, sunt definitiones ante patrem & matrem, cum consilio totius regni statutæ, quibus authoritas ecclesiæ initur; Eligat Thomas, aut subiectionem ecclesiæ Cantuariensi facere, aut Episcopatui valefacere. Cessit ille, non rationi sed potentiæ, factaque professione, suscepit à ministro, Richardo scilicet Londinensi Episcopo, quod detrectauerat suscipere à magistro.*

magistro. Hæc Malmesburiensis. Consecratus Iunij 27. 1109. cum annos 5. & menses ferme 9. sedisset, in morbum incidit, quem letalem medici pronunciarunt, nisi fœminæ vellet vti consuetudine. Maluit ille castus interire, quam dignitatis pontificalis macula tam pudenda vitam redimere, atq; ita decessit, Februarij nimirum 19. 1114. prope patruum sepultus. In ecclesia sua Eboracensi duas de nouo præbendas erexit: Canonicos Regulares Hagustaldæ collocauit: Prædia nonnulla pretio comparata, Suthwellensibus dedit Canonicis, & easdem immunitates illis impetrauit, quibus Eboracenses, Beuerlacenses & Ripponenses gauisi noscebantur.

28. THVRSTANVS.

THurstanus, Ecclesiæ Paulinæ Canonicus, & Sacellanus Regius, successor illi designatus est. Sed cum à Radulpho Cantuarensi Archiepiscopo consecrationē nullo pacto posset obtinere, nisi professione præstita consueta; electioni de se factæ renunciauit. Tandem nihilo secius, admonitus ab amicis, si Romam proficisceretur, fieri posse vt voti compos rediret; suscepto illuc itinere, nihil impetrauit à Pontifice præter literas inefficaces, quæ nec apud Regem nec Archiepiscopum (ad quos datæ sunt) quicquam ponderis habuerunt. Paulò post Paschali mortuo, & qui illi successit Gelasio, Calixtus concilium Rhemis celebrauit. Illuc Thurstanus voluit accedere, sperans consecrationem à nouo Pontifice se impetraturum. Rex vero petenti, commeatum denegauit donec fidem dedisset *nihil se contra decus Ecclesiæ Cantuariensis moliturum.* *Quod mox* (inquit Malmesburiensis, iam tandem relinquendus) *vt oportunum vidit, oblitus effregit, & ab Apostolico (contra omnes consuetudines maiorum) benedictionem Episcopalem suscepit. Præcesserat sanè Thurstanum ad Papam Legatus Regis, idemq; frater Radulphi Archiepiscopi, Seffridus (postea Cicestrensis Episcopus) denunciaturus Papæ, ne vllo modo Thurstanum aut ipse sacraret, aut ab aliquo nisi Pontifice Cantuariorum secundum antiquum morem sacrari permitteret. Et si contra hoc Apostolatus sui iure niti vellet,* 1119. Henr. 1. 20.

vellet, certus existeret, quia nec pro amissione corona suæ, propositum suum in hac causa mutaret, His respondit Apostolicus, Ne putet Rex me, de quo agit negotio aliter acturum quam ipse velit: Neq; enim voluntas mea vnquam me tulit, vt Cantuariensis ecclesiæ dignitatem (cui tot præclari Patres, vt pene toti mundo notissimum est præsederunt) quoque modo humiliem. His blanditijs persuasus Legatus, reditum maturauit. Post cuius discessum, Apostolicus Romanorum iussis obnoxius, qui in Thurstani amicitiam transierant, eum sacrauit, palam illud interdicente Ioanne Archidiacono Cantuariensi. Respondit q; ei Apostolicus, nullam iniustitiam ecclesiæ Cantuariensi volumus facere, sed salua iustitia & dignitate illius, quod proposuimus exequamur. Friuolum id audientes iudicauerunt, cum dissideret factum à dicto. Hoc audito Rex, Thurstano interdixit omnem dominationis suæ terram. Quam seueritatem nec tunc voluit diminuere, cum eum apud Gisortium præsens interpellasset Apostolicus, asserens se de fide qua se Rex obligatum esse dicebat, eum authoritate B: Petri soluturum. Quod cum frustra fuisset, tunc quidem impacatus remansit. Sed sequenti anno, cum iam præfatus Papa in sede Apostolatus corroboratus, liberius quæ vellet disponeret; misit epistolam qua videbatur, vt aut Thurstanus episcopatu suo potiretur, aut Rex anathemate, & Pontifex Cantuariensis suspensione sacerdotalis officij plecteretur. Hic metus coegit Regem cœptis desistere, & receptus est Thurstanus in sede. Qui magno vir animo & doctrina per eam ætatem singulari, ob prudentiam etiam industriam & in munere pastorali obeundo summam diligentiam multum laudatur. Canonicis suis admodum benignum se exhibuit, quibus hoc indulsit priuilegium, vt Præbendarum suarum fructus hæredes eorum perciperent per vnum integrum annum postquam decederent, nisi quod pars eorundē tertia fabricæ ecclesiæ erat relinquenda. Neq; hæc de Eboracensibus solis ita sunt ordinata: Id ipsum de Beuerlacensibus, Ripponensibus, Suthwellensibus & Glocestrensibus (quorum collegia ab Eboracensibus Archiepiscopis fuerant condita) constitutum est. Monasteria vel fundauit de nouo, vel collapsa restaurauit, octo; inter quæ memoratur præcipue illud quod à Fontibus nomen habebat,

cuius

cuius annui redditus numerabatur ſuppreſſionis tempore 1173. l. 7. d. ob. Triennio antequam obiret, inſigni clade perculſa eſt tam ciuitas quam eccleſia Eboracenſis. Fortuito igne, præter Cathedralem, triginta aliæ eccleſiæ abſumptæ ſunt, vna cum cœnobio S. Mariæ in ſuburbijs, Hoſpitale à Thurſtano conſtructum, & vrbis denique ipſius ædificia pene vniuerſa. Anno tum proxime ſequenti, nimirum 1138. Dauidi Scotorum Regi cum numeroſo exercitu in fines noſtros irruenti & ferro flammaque omnia deuaſtanti, cum manu tumultuaria occurrens Aluertonæ, magno eum prælio fuſum profligauit, hoſtium duodecim millibus interfectis. Sic Walſinghamus; cum Houedenus aſſerat, ipſum morbo detentum, expeditioni non interfuiſſe, quamuis ipſius conſilio & auſpicijs pleraque gererentur. Cum ab electionis tempore annos 26. in iſtius prouinciæ regimine tranſegiſſet, ætate iam grauis & valetudinarius, præſulatum ſponte exuit & apud Pontem-fractum Monachus fieri voluit. Vix iam veſtem Pontificalem depoſuerat, Monachalem aſſumpſerat; quando morte imperante, ſepulchralem ſtatim induere oportuit. Vndecim duntaxat dies abdicationi ſuperſtes, animam exhalauit Februarij 5. 1140.

29. HENRICVS MVRDAC.

STephano Regi, ex Emma ſorore, Hereberto Comiti nupta, nepos erat nomine Gulielmus; vir animi virtutibus non minus quam regia cognatione nobilitatus, qui Theſaurarius Eboracenſis, ad Archiepiſcopatum legitima electione poſtulatus, & auunculo Rege annuente, etiam conſecratus, Rommam miſit, qui ſuo nomine pallium à Pontifice peterent; quod cum negatum eſt, tum ipſi quoque imperatum, vt Romam accederet de criminibus neſcio quibus reus peragendus, quorum hoc (vt videtur) præcipuum æſtimatum eſt, quod minus legitime electus, præſulatum ſibi non debitum auſus fuiſſet ſuſcipere ac vſurpare. Illuc vt pervenit, aduerſarios reperit præter ſpem & numero quamplures & potentia validos. Inter cæteros memoratur in primis D. Bernardus, Abbas ille Clareuallenſis clariſſimus, qui

1142. Steph. 8.

qui cauſam propugnabat Henrici cognomine Murdac Abbatis Fontani, ſecretis multorum votis ad Archiepiſcopatū Eboracenſem (Gulielmus ſi pelleretur) deſignati, qui vnâ cum Eugenio tum Pontifice, Bernardi antedicti fuerat diſcipulus. Bellum ciuile atrociſſimum his temporibus in Anglia feruebat, certantibus de regno, Stephano Henrici primi ex ſorore nepote, & Matilde propria eiuſdem Henrici filia. A Matildianis igitur grauiter ferentibus, Gulielmum Stephani propinquum tantæ dignitatis acceſſione honeſtatum; crimina credo conficta, quorum prætextu, precibus accedentibus veteris amici, præſulatu inſontem Eugenius mulctauit, & Henricum pallio ornatum miſit in Angliam. Qua re nunciata, Rex nepotis tanta contumelia (quam haud quaquam meritum omnes iudicabant) grauiter commotus; à nouo Archiepiſcopo iuramentum neſcio quod inuſitatum cœpit exigere. Quo recuſante id præſtare; quamuis vltra minas & iurgia non proceſſit Princeps clementia præditus tam mirabili, vt multorum annorum bello ciuili exagitatus, non legatur tamen procerum ſuorū quenquam capitali ſupplicio affeciſſe: Attamen ciuibus Eboracenſibus (quibus Gulielmus propter benignitatem vitæque ſanctitatem admodum charus extiterat) animos addidit ad Henricum ciuitate ſua arcendum; quos ille eam ob cauſam ſacris interdixit. Euſtachius nihiloſeciùs Regis filius, authoritate eius contempta, ſacra in omnibus eccleſijs more conſueto fieri mandauit. Huiuſce rei occaſione, & quia miniſtri Regij graues vbique incumbebant omnibus qui ad Gulielmum pellendum operam aliquam detuliſſent; ſeditiones ac tumultus per totam prouinciam indies gliſcebant, ac in vrbe præcipue, vbi Archidiaconus quidam, Archiepiſcopi amicus, obtruncatus eſt. Cum per annos duos vel tres hoc modo tumultuatum fuiſſet; Rege tandem pacato, Archiepiſcopus à ſuis pacifice ſuſceptus, magna cum auſteritate hanc ſedem rexit annos plus minus decem, & Octobris 14. 1153. Sherborniæ ab hac luce migrauit, atque in eccleſia ſua ſepultus eſt.

30. S. GVLI-

30. S. GVLIELMVS

GVlielmus, illico vt in ordinem redactus est, in Angliam remeauit, seque in cœnobio Wintonienſi abdidit; Henrici Wintonienſis Epiſcopi auunculi ſui (Stephani nempe Regis is frater fuit) conſuetudine ac familiaritate multum ſubleuatus, à quo in Archiepiſcopum fuerat ſacratus. Dum hic ſubſtitit, magna animi æquitate caſum ferens tam aduerſum; eodem fere tempore exceſſerunt è viuis & D. Bernardus & Eugenius Pontifex, qui (vt ſupra monuimus) illi, vna cum Henrico Archiepiſcopo fuerat diſcipulus. Eorum obitu vulgato, Gulielmum monent amici, vt Romam proficiſcens, de iniuria ſibi ante decennium illata, apud Anaſtaſium nouum Pontificem querimoniam inſtituat. Paret ille monentibus, & Romam perueniens, dum ſe ad negotium propter quod venerat accingeret, certior fit, Henricum Archiepiſcopum aduerſarium ſuum diem quoque obijſſe. Conſilio tum vſus Gregorij cuiuſdam Cardinalis (qui multo rerum vſu & magna præditus erat prudentia) voti facile compos factus, & pallio à Pontifice ornatus eſt. Paulò ante Paſcha Wintoniam redijt, ibique cum auunculo ſolennitate paſchali celebrata, ad ſedem ſuam properauit. Occurrerunt autem ei extra ciuitatem Robertus Eboracenſis Decanus & Osbertus Archidiaconus, qui in electione eius vitium cauſati, interpoſita ad Pontificem appellatione, ab eccleſia ſua arcere illum voluerunt. Ille nihilominus appellatione contempta progrediens, ingenti plauſu à Clero & populo ſuſceptus eſt. Polydorus Virgilius author eſt, *tantũ illi honoris vbique habitum, vt quacunque pergeret, paſſim mortalium concurſus ad eum fierent. Quare ita accidit,* (inquit ille) *vt cum Eboracũ vir ſanctus peteret, & eundo parum vltra Pontifractum tranſiret pontem qui in flumine eſt quod Adierum appellant, tantus hominum munerus ſecutus ſit, vt fracto repente ponte (ligneus enim erat) bona pars in flumen ceciderit. Quod vbi Gulielmus (qui iam in altera ripa erat) ex morientium clamore cognouit, è veſtigiò conuerſus ad flumen, & vbertim lachrymans, manus cum oculis in cœlum ſuſtulit, atque Deum ſupplici-*

1153. Steph. 18.

qui cauſam propugnabat Henrici cognomine Murdac Abbatis Fontani, ſecretis multorum votis ad Archiepiſcopatū Eboracenſem (Gulielmus ſi pelleretur) deſignati, qui vnâ cum Eugenio tum Pontifice, Bernardi antedicti fuerat diſcipulus. Bellum ciuile atrociſſimum his temporibus in Anglia feruebat, certantibus de regno, Stephano Henrici primi ex ſorore nepote, & Matilde propria eiuſdem Henrici filia. A Matildianis igitur grauiter ferentibus, Gulielmum Stephani propinquum tantæ dignitatis acceſſione honeſtatum; crimina credo conficta, quorum prætextu, precibus accedentibus veteris amici, præſulatu inſontem Eugenius mulctauit, & Henricum pallio ornatum miſit in Angliam. Qua re nunciata, Rex nepotis tanta contumelia (quam haud quaquam meritum omnes iudicabant) grauiter commotus; à nouo Archiepiſcopo iuramentum neſcio quod inuſitatum cœpit exigere. Quo recuſante id præſtare; quamuis vltra minas & iurgia non proceſſit Princeps clementia præditus tam mirabili, vt multorum annorum bello ciuili exagitatus, non legatur tamen procerum ſuorū quenquam capitali ſupplicio affeciſſe: Attamen ciuibus Eboracenſibus (quibus Gulielmus propter benignitatem vitæque ſanctitatem admodum charus extiterat) animos addidit ad Henricum ciuitate ſua arcendum; quos ille eam ob cauſam ſacris interdixit. Euſtachius nihiloſecius Regis filius, authoritate eius contempta, ſacra in omnibus eccleſijs more conſueto fieri mandauit. Huiuſce rei occaſione, & quia miniſtri Regij graues vbique incumbebant omnibus qui ad Gulielmum pellendum operam aliquam detuliſſent; ſeditiones ac tumultus per totam prouinciam indies gliſcebant, ac in vrbe præcipue, vbi Archidiaconus quidam, Archiepiſcopi amicus, obtruncatus eſt. Cum per annos duos vel tres hoc modo tumultuatum fuiſſet; Rege tandem pacato, Archiepiſcopus à ſuis pacifice ſuſceptus, magna cum auſteritate hanc ſedem rexit annos plus minus decem, & Octobris 14. 1153. Sherborniæ ab hac luce migrauit, atque in eccleſia ſua ſepultus eſt.

30. S. GVLI-

30. S. GVLIELMVS

GVlielmus, illico vt in ordinem redactus est, in Angliam remeauit, seque in cœnobio Wintonienſi abdidit; Henrici Wintonienſis Epiſcopi auunculi ſui (Stephani nempe Regis is frater fuit) conſuetudine ac familiaritate multum ſubleuatus, à quo in Archiepiſcopum fuerat ſacratus. Dum hic ſubſtitit, magna animi æquitate caſum ferens tam aduerſum; eodem fere tempore excesſerunt è viuis & D. Bernardus & Eugenius Pontifex, qui (vt ſupra monuimus) illi, vna cum Henrico Archiepiſcopo fuerat diſcipulus. Eorum obitu vulgato, Gulielmum monent amici, vt Romam proficiſcens, de iniuria ſibi ante decennium illata, apud Anaſtaſium nouum Pontificem querimoniam inſtituat. Paret ille monentibus, & Romam perueniens, dum ſe ad negotium propter quod venerat accingeret, certior fit, Henricum Archiepiſcopum aduerſarium ſuum diem quoque obijſſe. Conſilio tum vſus Gregorij cuiuſdam Cardinalis (qui multo rerum vſu & magna præditus erat prudentia) voti facile compos factus, & pallio à Pontifice ornatus eſt. Paulò ante Paſcha Wintoniam redijt, ibique cum auunculo ſolennitate paſchali celebrata, ad ſedem ſuam properauit. Occurrerunt autem ei extra ciuitatem Robertus Eboracenſis Decanus & Osbertus Archidiaconus, qui in electione eius vitium cauſati, interpoſita ad Pontificem appellatione, ab eccleſia ſua arcere illum voluerunt. Ille nihilominus appellatione contempta progrediens, ingenti plauſu à Clero & populo ſuſceptus eſt. Polydorus Virgilius author eſt, *tantũ illi honoris vbique habitum, vt quacunque pergeret, paſſim mortalium concurſus ad eum fierent. Quare ita accidit,* (inquit ille) *vt cum Eboracũ vir ſanctus peteret, & eundo parum vltra Pontifractum tranſiret pontem qui in flumine eſt quod Adiecum appellant, tantus hominum munerus ſecutus ſit, vt fracto repente ponte (ligneus enim erat) bona pars in flumen ceciderit. Quod vbi Gulielmus (qui iam in altera ripa erat) ex morientium clamore cognouit, è veſtigiò conuerſus ad flumen, & vbertim lachrymans, manus cum oculis in cœlum ſuſtulit, atque Deum ſupplici-*

1153. Steph. 18.

ter precatus, diuinum auxilium imploranit; quod ita celeriter cum morte luctantibus mundis adfuit, vt ne vnus quidem perierit. Hactenus Polydorus. *Receptam Ecclesiam* (sic Nubrigensis) *decenti moderamine regens, & ingenita lenitate nulli onerosus existens; paucis post Pentecosten euolutis diebus, febre corripitur, & rapitur ex hac vita, ingenti tam clericis quam laicis ex mitissimi pastoris occasu, luctu relicto. Sane propter inopinatum eius transitū; à multis creditur veneno extinctus, asserentibus eū ex sacro calice per quendam ab aduersarijs immissum, vel pro eis æmulantem infecto, potum mortiferum (quod dictu horrendum est) & cum potu vitam transisse. At hoc mera quorundam opinione* (inquit ille) *quam tamen petulanter velut perspicuam veritatem sparserunt in vulgus. Denique ego processu temporis cum fama ista crebresceret, quendam virum magnum & grandæuum, Rieuallis monasterij Monachum iam valetudinarium & morti vicinum, qui eo tempore ecclesiæ Eboracensis Canonicus, & memorato Archiepiscopo familiaris extiterat, super hoc cum adiurationibus percunctandum putani: Qui constanter respondit, hoc esse mendacissimum conceptæ à quibusdam opinionis commentum. Se quippe cum scelus illud attentatum dicitur, præsentem atque Archiepiscopo assistentem fuisse, & nullo modo malignum quenquam inter circumstantes fidelissimos, ad aliquid tale audendum irrepere potuisse. Illud quoque falsum est, quod dicunt, eum amicis suadentibus antidotum gustare noluisse, cum ab eis hostilis malitia in eum aliquid ausa putaretur. Et ad hoc suum vel opinabile vel commentum firmandum, fertur eum dixisse, quod cœlesti antidoto non adijceret humanum. Quod vtique quia vir sapiens fuit, & Dominum non esse tentandum diuina authoritate edoctus, nec dixisse neque egisse credendus est. Ad hoc Symphorianum familiarem clericum eius, qui in eius obsequio non paruo tempore fuerat, & ægrotanti deuotus minister astiterat, audiui dicentem, quod amicis suadentibus, antidotum sumpserit: Quod vtique sapiens credendus est. Ab eodem quoque audiui, amicos qui aderant, ob hoc maximè ad putandum quod mortiferum quid biberit, fuisse procliues quia dentes eius qui candidi fuerant, in extremo illo incommodo nigrescere cæperant. At hoc ridetur à medicis, cum homines morituri passim nigrescere soleant.* Hæc Newbrigensis,

cum

cum hymnus in festo eius decantari solitus (nam in Sanctorum numerum mox videbimus relatum) contrariam tueatur sententiam: Sic enim ille:

Eboracum præsul redit,
Pontis casus nullum ladit
De tot turba millibus.
In octauis Pentecostes
Quidam malignantes hostes
In eum pacificum,
Et vt ipsum priuent vita,
Celebrantis, aconita
Propinant in calice.
Troxicatur à prophanis,
Ille potus, ille panis,
Per quem perit toxicum, &c.

Houedenus, illorum temporum scriptor, suorum proditione aquam dicit infectam, qua, sacra facientem, in ablutionibus vti eum oportebat, atque inde causam mortis contraxisse. Id vndecunque euenerit, é viuorum certè numero exemptus est, Iunij 8. 1154. & in ecclesia sua per propinquum eius Hugonem Dunelmensem Episcopum sepulturæ est mandatus, vbi (ipso inter Diuos relato) multa patrata ferunt miracula; quod credere cui cordi est, meminerit, hunc qualemcunque Diuum, à Diuo certe Bernardo, aut eius saltem opera exauthoratum & præsulatu expulsum.

31. ROGERVS.

GVlielmi morte comperta, rationes protinus inire cœperunt Robertus Decanus & Osbertus Archidiaconus, de Rogero Cantuariensi Archidiacono ad Archipræsulatum Eboracensem prouehendo; quem, annitente Archiepiscopo Cantuariensi Legato Pontificio, à Capitulo (non nimis in eam rem propenso) eligendum curarunt. Hunc monachi (rerum his temporibus gestarum vnici scriptores) acerrimè insectantur, sic tamen, vt Lectori non iniquo 1154. Steph. 19.

quo facile pateat, ſummum eum virum fuiſſe & iudicio præditum admirabili. Quare, vitam eius à Newbrigenſi deſcriptam, illius verbis Lectori exhibere decreui, ac deinde illa adiungere, quæ ab illo omiſſa, alibi tradita reperi. *Anno* (inquit ille) 1181. *deceſſit Rogerus Eboracenſis Archiepiſcopus, homo literatus & eloquens, atque in commodis temporalibus prudentiæ penè ſingularis. In officio quidem Epiſcopali, hoc eſt in cura animarum, minus ſollicitus; in his autem quæ officio non Deus, ſed propter Deum mundus annexuit conſecrandis & promouendis, efficaciter ſtudioſus. In bonis quippe temporalibus, Archiepiſcopatum Eboracenſem ita prouexit, vt de augmentis reddituum vel amplitudine ædificiorum, fere nullam ſucceſſoribus curam reliquerit. Occaſiones quoque auaritiæ ita exercuit, atque in his exercendis ita excelluit, vt raro aliquam prætermittere vel remiſſius agere videretur. Pro perſonis ſpectabilibus quibus tanquam quibuſdam monilibus Eboracenſis olim refulſit eccleſia, titulauit imberbes, & quoſdam etiam agentes ſub ferula, aptos magis pro ætate.*

Ædificare caſas, poſtella adiungere muris
Ludere par impar, equitare in arundine longa,

quam perſonas gerere in eccleſia magnatum; vt ſcilicet ad annos vſque viriles curam agens titulatorum, vniuerſa perciperet commoda titulorum. Chriſtianos philoſophantes, id eſt viros religioſos (hinc iſtæ lachrymæ, nunc vnguis in vlcere) *in tantum exhorruit, vt dixiſſe feratur* (ô hominem oculatum, qui in tenebris illius ævi plus quam Cimmerijs hæc potuerit perſpicere) *Thurſtinum, anteceſſorem ſuum nunquam grauius deliquiſſe, quam ædificando inſigne illud Chriſtianæ philoſophiæ ſpeculum, Monaſterium ſcilicet de Fontibus. Cumque hoc verbo ſcandalizarentur circumſtantes; Laici* (inquit) *eſtis, niſi percipere poteſtis vim verbi. Dicebat etiam, eccleſiaſticum beneficium, luxurioſis potius quam religioſis conferendum. Quam planè regulam, omni tempore ſuo ſollicite tenuit, & deteriorem fere in omnibus conditionem fecit religioſorum clericorum. Porro in hac mira cæcitate* (ſic placet appellare lynceam perſpicaciam) *cum aliàs eſſet vir acutiſſimus, arbitrabatur obſequium ſe præſtare Deo; quod ſic probatur. Acceſſit ad eum iam ægritudine decumbentem*

bentem & maturè finiendum, quidam mihi notissimus, cuiusdam loci religiosi præpositus, vir bonus & simplex, humiliter postulans, vt pias bonorum virorum collationes, quas sancti eius successores eidem loco diuini amoris intuitu, autentico scripto confirmauerant, ipse quoque sigilli proprij attestatione confirmare dignaretur. Ad quod ille, En (ait) morior, & quia Deum timeo, quod postulas facere non præsumo. Tam solide apud se tenebat, nullis minus quam huiusmodi philosophantibus esse præstandum, (inertibus verius dixisset, desidiosis, & qui sub vestibus sanctissimorum illorum virorum quos Monachos vocatos primitiua ecclesia iure est admirata, totidem plerunque dæmones occultarent) Iratum igitur iam audiamus. *Quod in vita sua tondendis magis quam pascendis ouibus Dominicis intenderit, in fine claruit. Quippe moriturus decumbens, non panca millia marcarum argenti Pontifex æuo grauis in thesauris habebat, cum tot pauperes Christi inedia laborarent. Quibus cum iam vlterius incubare non posset, partem aliquam dispersit in pauperes, partem ecclesijs, partem familiaribus & propinquis, serus distributor legatis dimisit. Verum cum iam obijsset, Rex per officiales suos & inuenta diripuit, & non inuenta ab ijs quibus iam data erant extorsit: Diceus thesauros à quocunque vsque ad mortem repositos, solius Principis in bonis esse.* Sed dic mihi Newbrigensis hoccine verum est quod tondendis tantum ouibus intentus, opibus partis ita incubauit, vt nihil ad vtilitatem gregis impenderit? Stubbesium igitur audias (si placet) sic loquentem. *Iste Rogerus chorum cathedralis ecclesiæ S. Petri Ebor. cum cryptis eiusdem & palatium Archiepiscopale quod iuxta ipsam ecclesiam situm est, de nouo construxit. Condidit etiam capellam S. Sepulchri ad ianuam ipsius palatij ex parte boreali eiusdem ecclesiæ; eamque vndecim ecclesijs (quarum quinque ex sua propria largitione. sex vero ex collatione quorundam fidelium suæ dioceſis extiterant) dotauit; Et 13. ministros ecclesiasticos diuersi ordinis ad celebrationem diuinorum in ea perpetuos instituit: Quorum 4. esse sacerdotes, quatuor diaconos, 4. vero subdiaconos, & vnum sacristam qui præesset reliquis decreuit, quem custodem ipsius capellæ & procuratorem omnium prouentuum dictarum vndecim ecclesiarum ad eandem*

dem capellam pertinentium constituit. Et ne eisdem ministris competens deesset sustentatio, statuit idem Archiepiscopus, vt vnusquisque dictorum presbyterorum decem marcas; Diacanorum, centum solidos; Subdiaconorum vero sex marcas argenti quolibet anno per manum Sacristæ perciperent. Residuum vero prædictorum redditnum, in vsum Sacristæ conuerti disposuit. Et quia Canonici præfatæ ecclesiæ B. Petri super situ dictæ capellæ, eo quod nimis adhæsit matrici ecclesiæ, penes Archiepiscopum grauiter murmurabant; statuit idem Archiepiscopus ad eorundem Canonicorum exonerationem & perfectæ pacis & charitatis inter Archiepiscopum & Capitulum perpetuam firmitatem, vt Sacrista eiusdem capellæ, ea quæ ad eosdem Canonicos spectant in die cænæ Dominicæ tam in nebulis quam in vino & ceruisia & vasis & aqua calida ad ablutionem pedum ipsorum Canonicorum & Clericorum & pauperum, decem etiam solidos argenti, 60 pauperibus post ablutionem pedum suorum distribuendos, & victualia quæ secundum consuetudinem matricis ecclesiæ solebant die prædicto ministrari, hæc inquam omnia Sacrista dictæ capellæ sumptibus suis proprijs inueniret. Hæc & alia multa (inquit ille) *Rogerus Archiepiscopus ad honorem Dei & ecclesiæ cui præerat decorem, in Archiepiscopatu gessit vtilia.* Cum annos sedisset 27. grandæuus iam, Loudæ in morbum incidit lethalem, & morti se vicinum sentiens, multos ad se Abbates, Priores ac religiosos (vt vocant) accersiuit. Ex quorum consilio, pecuniam ingentem tradidit eueſtigio, fideique commisit Antistitum Angliæ ac Normanniæ, ad paperum sustentationem aut alios pios vsus distribuendam: Archiepiscopo, nimirum Cantuariensi 500. libras, Rothomagensi 500. & Rhemensi totidem, & singulis fere dictarum prouinciarum Episcopis non nihil. Quod cum fecisset, Eboracum se deportari curauit (vt Houedenus) Sherborniam vt alij, ibique decedens Nou. 22. 1181. per Hugonem Episcopum Dunelmensem exequijs celebratis, in chori meditullio à se constructi honorifice tumulatus est. *Hic ad huc viuens* (inquit Parisiensis) *à Papa Alexandro priuilegium impetrauerat, vt si clericus suæ iurisdictioni suppositus, agens in extremis, testamentum conficeret, & proprijs manibus bona sua moriens non distribueret, Archiopiscopus haberet facultatem*

tem iniſciendi manus in bona defuncti. Et quoniam quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, vti debet eodem: Poſt mortem Archiepiſcopi, quæcunque reperta ſunt in theſauris eius, iuſto ſunt Dei iudicio confiſcata. Quorum ſumma fuit pecuniæ numeratæ vndecim millia librarum argenti, & auri 300. præter auri ac argenti cœlati copiam per magnam. Per totum decennium, poſt mortem eius ſedes vacauit.

32. GALFRIDVS PLANTAGENET.

ECcleſia Lincolnienſi per mortem Roberti de Querceto vacante anno 1167. Henricus ſecundus Rex, filium ſuum nothum, Galfridum, tenerum adoleſcentulum, ſed rectæ indolis & modeſtum, Lincolnienſem iam dudum Achidiaconum, in Epiſcopum eiuſdem eccleſiæ à Canonics eligendum curauit. Ille vero fructibus opulentiſſimi præſulatus contentus, conſecratione abſtinuit, vtpote oues tondendi magis gnarus quã paſcendi. Ita cùm ſeptem annorũ ſpatium huic ſedi incubaſſet; electioni ſuæ ſponte renunciauit, patre iubente (quod ſecũ eum vellet permanere, vt quidã; vel quod eccleſiaſtico ordini parum idoneum exiſtimaret, vt alij) qui mox eum Cancellariũ Angliæ conſtituit. Id muneris, quanquam multum adhuc iuuenis, octo per annos, non ſine æquitatis & prudentiæ laude adminiſtrauit, ad annum videlicet 1189. quo tempore pater eius defunctus eſt. Preſulatus per Angliam plurimi ea tempeſtate iam diu vacauerant, ac Eboracenſis in primis, iam per totum decennium. Richardus igitur Rex nouus, vt vna fidelia duos parietes dealbaret, hoc eſt vt Eboracenſes placaret, tam diuturnam vacationem iam dudum grauiter ferentes, & fratri ſimul proſpiceret, cui res adhuc ſatis erat tenuis; literis ad Canonicos Eboracenſes perſcriptis; ægrè quidem, ſed tandem impetrat ab eis, in Archiepiſcopum illum electum renunciari. Conſecratus eſt Turonæ, à Gulielmo illius ſedis Archiopiſcopo, menſe Auguſti 1191. Tum, quanquam fratri Regi in Palæſtinam ad Mahometanos debellandos proficiſcenti, iuramento confirmauerat, in Angliam ante exactum triennium ſe non rediturum; ſtatim tamen ad ſedem ſuam properauit, Doue- 1191. Ric. 1. 3.

riamque appellens, à miniſtris Gulielmi Elienſis Epiſcopi (quem quaſi Proregem diſcedens Richardus reliquerat) ab ipſo altari eccleſiæ S. Martini abreptus, in carcerem coniectus eſt, impedimentis prius direptis, & rebus omnibus quas ſecum attulerat ſpoliatus. Audiamus iam Pauliſper Newbrigenſem. *Huius enormitatis fama* (inquit ille) *diſcurrens, & quaſi gradiens ſuper pennas ventorum; in breui Angliam replenit. Maiores in Elienſem Cancellarium fremunt; minores eidem mala imprecantur; vniuerſi votis communibus tyrannum deteſtantur. Ioannes maxime de fratris captiuitate doluit, atque ad eius non tantum liberationem, ſed etiam vltionem iuſtiſſimo motu exarſit. Itaque feſtinanter congregatis ex omni terra ditionis ſuæ, nec non ex Wallia ingentibus copijs, præparabat exercitum. Cui mox acceſſere Wintonienſis Epiſcopus & Barones plurimi, Comiteſque nonnulli cum militia copioſa. Nec defuere Epiſcopus Bathenſis & Ceſtrenſis, qui paulo ante principales Cancellarij complices & fautores extiterant. Sed tyrannicis eius moribus & immoderato faſtu offenſi; cum cæteris, imo & præ cæteris in eum tunc linguis ſimul & animis ſæuiebant. Pœnitudine igitur ſtimulatus, quod tantam contra ſe flammam petulanti auſu accenderit; præcepit captiuum relaxari Pontificem. Qui dimiſſus venit Londonias, & illatæ dolorem iniuriæ, abundantioribus multorum affectibus atque officijs compenſauit.* Prouinciam ſibi demandatam, præter ſpem plurimorum rexit præclarè, ſi non, tanquam tantorum natalium ſplendore inflatus, animoſius paulo quam par erat. Grauitatis certe & temperantiæ magnam laudem retulit. Richardo regnante, multæ lites ac contentiones inter eum ac Canonicos ſuos iactatæ ſunt, qui contra illum ad Pontificem & Regem querelas crebras deferre neutiquam ceſſarunt. Cum Ioanne rege (fratre itidē ſuo) malè illi conueniebat, qui regni ſui anno ſecundo, non ſolum Achiepiſcopatus fructus omnes ſiſco ſuo iuſſit inferri, ſed & bona eius mobilia cuncta. Quod mandatum cum Vicecomes Eboracenſis fuiſſet exequutus; & ipſum Galfridus excommunicauit, & eos etiam in Vniuerſum omnes qui illi fuiſſent in eo negotio adiutores, quique Regem ad iracundiam contra ſe extimulaſſent. Moleſtationis huius cauſa ab alijs atque alijs aliter atque aliter traditur.

traditur. Dicunt nonnulli miniſtros Regios ab illo impeditos ne vectigal neſcio quod inuſitatum colligerent. Alij, in Galliam traijcientem Regem vt nuptias nepti cuidam ſuæ conciliaret & fœdus cum Gallo percuteret; concomitari eum Archiepiſcopũ vocatũ recuſaſſe. Vtut fuerit, hoc certe conſtat, per annum integrum redditus Archiepiſcopales detentos, mobilia bona nunquam reſtituta, & tamen neceſſum eum habuiſſe mille libras numerare, priuſquam ad temporalia ſua reditus illi concederetur. Grauius fuit hoc vulnus, quam vt breui tempore cicatricem obduceret. Quare anno poſt ſeptimo recruduit. In concilio Wintoniæ congregato, petijt Rex, in bellicas neceſſitates ſubſidium, nempe ſolidum decimum tertium omnium bonorum mobilium per totam Angliam. Huic petitioni nemo eſt aduerſatus, præter vnum Eboracenſem, Regis ipſius fratrem. Siue hinc ita fratrem offenſum exiſtimans, vt reconciliationi locum non putaret relictum; ſiue grauioris alicuius delicti ſibi ipſi conſcius; in exilium mox ſponte profugit (omnibus prius excommunicatis, qui per ſuam ditionem, ſubſidium antedictum perſoluerent) ibique quinquennium tranſegit donec ad cœleſtem patriam anno 1213. eſt auocatus. Archiepiſcopus huic præfuit eccleſiæ annos ferme 22.

33. WALTERVS GRAY.

VAcauit tum ſedes poſt mortem Galfridi annos 4. Interea vero Simon Langtonus Stephani Cantuarienſis Antiſtitis frater, electione Capitulari Archiepiſcopus Eboracenſis renunciatus eſt, cum paulo ante Stephanus præfatus, à Papa fuiſſet ab executione muneris Pontificalis ſuſpenſus, quod ſeditioſorum procerum partibus ſe addixiſſet, & vna cum illis res nouas fuiſſet molitus. Quod fratris crimen in cauſa fuit vt præſulatu ipſe excideret. *Caſſata igitur electione prædicta* (ſic Pariſienſis) *D. Papa Canonicis præcepit, vt ſtatim in electione procederent; ſin minus, ipſe eis Paſtorem prouideret idoneum. Tunc Canonici (ſicut prius promiſſum fuerat) poſtulauerunt Walterum de Gray Epiſcopum Wigornienſem* (quem antea reiecerant, literarum inſcitiam cauſati, quamuis 1217. Henr. 3. 1.

uis certum sit Oxoniæ literarum studio operam dedisse aliquando) *propter carnis munditiam (vt asserebant) vt qui ab vtero matris virgo permanserat vsq; in præsentem diem.* Quod vt magnum ea tempestate prodigium habitum intelligas; *Ad hoc* dicitur *Papa respondisse, per S. Petrum virginitas magna virtus est, & nos eum damus vobis. Itaque accepto pallio, Episcopus memoratus rediit in Angliam, obligatus in curia Romana de decem millibus librarum esterlingorum.* Quam pecuniam vt corraderet & æs alienum inde contractum aliquando posset exoluere, parsimoniam per totum vitæ curriculum ita coluit, vt tanquam sordidus & auarus apud historicos nostros pessimè audiat. In cuius rei probationem, placet hanc tibi ex dicto Parisiensi exhibere historiam (si non fabellam potius dixeris) mirandâ certe potius quam credendam. Hoc anno (inquit ille) id est 1234. *qui tertius erat sterilium, exitialis mortalitas crudeliter vbique sæuiebat & fames, quæ pestilentia, tam exigentibus peccatis, quam ex præcedente aeris intemperie & agrorum generali sterilitate absque dubio prouenerunt. Pauperes vero in diuersis locis ob inediam tabescentes moriebantur, non inuenientes Samaritanum qui eos stabulario committeret reficiendos, vel vulnera leniret oleo consolationis. Eleemosyna quidem (quæ etiam diuitias augere solet) vbique deserta languebat, dum diuites qui in omnibus bonis abundabant temporalibus, tanta cæcitate percussi sunt, quod homines Christianos, ad imaginem Dei creatos, mori præ alimentorum inopia permittebant. Cæci quidem fuerunt, qui non ex dono Dei, sed propria industria iactant se diuitias acquisiuisse. Etsi hoc turpe fuit omnibus generaliter Christianis, turpissimum tamen extitit Episcopis & ecclesiarum prælatis. Vnde inter primos ex vitio auaritiæ notabiles, Walterum Eboracensem Archiepiscopum pono cæteris in exemplum. Ad quem cum venissent plurimorum manneriorum præpositi pariter & ministri, ostendentes quod in locis diuersis multum habuerit bladum, quinquennali iam tempore inueteratum, quod nimis habebant suspectum, vt vel à muribus esset corrosum, vel corruptione aliqua putrefactum. Archiepiscopus autem, non habens in tanta necessitate nec ad Dominum nec ad pauperes respectum; præcepit ministris suis ac præpositis, vt traderent frumentum*

tum vetus ruſticis de Mannerijs ſuis, qui pro veteri nouum ſibi redderent poſt autumnum. Contigit ergo cum præpoſitus eiuſdem Archiepiſcopi in villa de Ripun bladũ circuiret, & extra horrea poſitum illud triturãret; apparuerunt vbique in garbis, capita vermium, ſerpentium ſcilicet, colubrorum & bufonum terribilium. Vnde miniſtri qui cum præpoſito ad hoc ſpectaculum conuenerant, fugientes, timuerunt ne à vermibus læderentur. Cumq; omnia Archiepiſcopo fuerant intimata, miſit ſeneſchallos ſuos nimio rubore confuſus, vt viderent quid inde conſultius eſſet faciendum. At illi venientes ad locum; non obſtante vermium multitudine, ſcalas applicauerunt ad bladum, & ruſticos quoſdam compulerunt vt aſcenderent & frumentum detegerent Qui cum ad ſummitatem perveniſſent, exiuit de blado fumus nigerrimus & fœtor quidam infernalis & intolerabilis. Vnde cum feſtinatione deſcendentes, vt periculum mortis euaderent, teſtificati ſunt ſe nunquam antea talem ſenſiſſe fœtorem. Vocem etiam audierunt ſibi dicentem, ne ad bladum manus apponerent, quia Archiepiſcopus & omnia quæ habebat, Diaboli poſſeſſio erat. Videns autem Seneſchallus & alij qui cum illo erant, ex vermium multitudine graue periculum imminere; fecerunt murum altum in circuitu bladi, & ignem adhibentes in girum, omnia combuſſerunt ne vermes exeuntes totam adiacentem inficerent regionem. Hæc vtcunque Pariſienſis ibi loci; alibi certe virum eum vocat *magni conſilij & profundi pectoris*: & Weſtmonaſterienſis hominem fuiſſe teſtatur prudentiſſimum, rerum gerendarũ apprime peritum & Principi ſuo fideliſſimum: Cuius rei non leue eſt indicium, quod anno 1253. Alienora Regina, cui Rex in Galliam traijciens regnum commiſerat gubernandum; ad maritum tranſfretatura, huic vicem ſuam tradidit, iam grandæuo, & propter ſenium valetudinemq; tanti muneris pondus non niſi grauate ſuſcipienti. Sedit annos ferme 40. quo temporis ſpacio, multa fecit ad ornatum & amplificationem, tam ſedis ſuæ quam eccleſiæ Cathedralis. Mannerium de Thorp pretio comparatum, eccleſiæ ſuæ ſpecie tenus donauit, re vero ipſa ſedi Archiepiſcopali; ea ſiquidem lege conceſſum, vt Archiepiſcopi ſemper tanquam ſuo vterentur, nec quicquam inde fructus Canonici

nonici perciperent niſi ſede vacante. Quod eo conſilio factum referunt, vt ſi (quod ſæpe vſuvenit) temporalia ſedis Rex eriperet, tamen in hoc Mannerium nihil ei iuris eſſet. Qui pro ſe defuncto miſſificarẽt, ſacerdotib⁹ multis paſſim ſtipendia aſſignauit. Capas 32. pretioſiſſimas dedit eccleſię ſuæ; & ſucceſſoribus reliquit magnam vim pecorum iumentorumque (à Rege illius donationis confirmatione impetrata) ea lege vtendam, vt eundem numerum vnuſquiſque ſucceſſori itidem ſuo exhibere teneretur. Ædes deinde Weſtmonaſterij quas Hubertus de Burgo Cantiæ Comes à ſe conſtructas Dominicanis contulit, à Dominicanis emptas ſucceſſoribus ſuis reliquit, vulgo idcirco nuncupatas Yorke place, id eſt, hoſpitium Eboracenſe, donec à Wolſæo Cardinali iam ruente extorſit Henricus 8. & auxit adeo ornauitque, vt iam inter præcipuas regiarum cenſeatur. *Whitehall.* Dum Londini Parliamento intereſſet Walterus Archiepiſcopus antedictus, *cerebrum habens pro quotidianis ieiunijs & ſollicitudinibus infirmatum* (ſic loquitur Weſtmonaſterienſis) *ita vt amiſſo penitus comedendi appetitu, ſupra modũ debilitaretur; ad Fulnham Mannerium Epiſcopi Londinenſis diuertit, vbi tertia die poſt aduentum ſuum fœliciter expirauit. His 40. annis eccleſiam ſuam ſtrenue rexit, exceptis tribus menſibus & tribus ſeptimanis, & ſic circa Calendas May 1255. viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt.* Cuius corpus (Waltero Dunelmenſi Epiſcopo exequias celebrante) in eccleſia ſua, magna cum funeris pompa tumulatum eſt.

34. SEWALLVS.

1256. Henr. 3. 40. CAnonici Eboracenſes defuncto Graio, legitima electione Archiepiſcopum renunciarunt Sewallum, eccleſiæ ſuæ Decanum, qui in Academia Oxonienſi educatus, animũ ſuapte natura conſtantiſſimum ac tamen modeſtiſſimum, bonarum artium ſcientia non mediocri excoluerat, ac Theologiæ in primis atque iuris peritiæ, quod ſcripta quæ reliquit monumenta teſtantur à Balæo enumerata. *Rex* (inquit Pariſienſis) *in quantum potuit electionem eius fecit differri & impediri vt diutius & liberius bona diriperet Archiepiſcopatus.*

Ait

Ait enim: Nunquam illum Archiepiſcopatum antea in manu tenui; ideo cauendum eſt ne nimis citò elabatur. Quare, eo quod dictus Decanus non fuit de legitimo matrimonio procreatus, poſtulationem de ipſo factam quibuſdam friuolis exceptionibus nitebatur impedire. OLice huiuſmodi per diſpenſationem Romæ petitam ſublato, à ſuffraganeis ſuis conſecratus eſt Iulij 23. 1256. Decanatum ſic vacantem Alexander 4. Papa, Sewallo inconſulto, Iordano cuidam contulit homini Italo & Anglici ſermonis penitùs ignaro: Cuius rei hiſtoriam narrabit ſuis verbis Pariſienſis. *Venerunt iis temporibus quidam ignoti in eccleſiam Eboracenſem, in hora dum diſcumberent homines ſoli menſæ intendentes, & clanculo intrantes, inquiſiuerunt à quodam ibidem orante, quodnam eſſet ſtallum Decani. Et reſponſum eſt hoc, demonſtrato ſtallo Decani. Duo igitur tertio (quem inſtallarunt) dixerunt, Frater nos te autheritate Papali inſtallamus. Quod cum cognouiſſet Archiepiſcopus Sewallus, nouiter creatus, & quandoq; illius eccleſiæ Decanus, doluit inconſolabiliter de tali fraude perpetrata; & factum illud ſubdolum quantum in ſe potuit irritauit. Fraudulenti tandem Romani curiam de qua venerant, adeuntes; illum bonum virum & modeſtum Archiepiſcopum interdici fecerunt, & damnis & laboribus immenſis fatigarunt. Quæ omnia ſanctus præſul ſuſtinuit in patientia, etſi immineret ei euidenter tribulatio, quam magiſter eius, amicus quondam & ſocius S. Edmundus prædixerat futuram. Hæc autem fraudulenta præſumptio, omnes Canonicos ita reddidit attonitos, vt quid agendum fuerit, penitus ignorarent: Abſurdum namq; & ab omni ratione diſſonum, imo deteſtabile eis merito videbatur, tam nobilem Præbendam, tam arduum officium, deſpicabili ac ignoto ſic intruſo, conferri permittere, vt in tam nobili eccleſia fieret talis & taliter ſuo Archiepiſcopo ſecundarius. Authoritatem tyrannicam D. Papæ (cui ſe Rex totum inclinauit, & vt aptius dicam incuruauit) vehementer formidabant.* Periculo hinc facto patientiæ Anglicanæ, & rebus non peſſime ſuccedentibus, ad maiora Pontifex exurgens; emiſſo mandato, auſus eſt, beneficia eccleſiaſtica trecentena per Angliæ regnum proximè vacatura, Italis quibuſdam ſuis à ſe nominatis conferri imperare; quos, (vt euentu patuit) iuuenes plerunque laſciuos

laſciuos ac petulantes, Anglicique ſermonis prorſus ignaros, Sewallus admittere per diocelin ſuam pertinaciſſime recuſauit. Quare Iordanus poſt multas diſceptationes, centum marcarum penſione ſibi aſſignata, Decanatum eiurauit. Papa vero hinc adeo non placatus eſt, vt Sewallo iamdudũ ſuſpenſo, crucem contumelioſe iuſſerit *auferri, quam conſueuit clericus primus ante ipſum baiulare. Renuit tamen adhuc* (Pariſienſis ſunt verba) *genua flectere Baali, & indignis barbaris opima beneficia eccleſiæ ſuæ, quaſi margaritas porcis, imo ſpurcis diſtribuere. Poſtea igitur* (audi iterum Pariſienſem) *aggrauauit manum ſuam D. Papa in Archiepiſcopum, inſſitq; eum ignominioſe nimis in tota Anglia excommunicari, accenſis candelis & pulſatis campanis, vt tali terrore ac tanto, conſtantiam ſuam eneruaret. Ipſe tamen Archiepiſcopus exemplo B. Thomæ & exemplo ac doctrina B: Edmundi quondam magiſtri ſui informatus, nec non & B: Roberti Epiſcopi Lincolnienſis fidelitate eruditus; de ſolatio cœlitus mittendo minime deſperauit; omnem Papalem tyrannidem patienter ſuſtinendo. Nec opimos eccleſiæ ſuæ reditus Tranſalpinis indignis & incognitis conferre volebat; Nec curauit voluntati Papali, relicto iuris rigore, muliebriter obedire vel inclinari. Quapropter, quanto magis præcipiente Papa maledicebatur, tanto plus à populo benedicebatur, tacite tamen propter metum Romanorum.* Poſt pauca deinde folia, ſubijcit quę ſequuntur. *Circa feſtum Aſcenſionis anni 1258. Archiepiſcopus prædictus vt cum Domino aſcenderet, & de carcere mundi ad cœlum aſcendens auolaret; dum conſtanter contra Romanæ curiæ tyrannidem, quoad poterat, pro eccleſia ſua viriliter dimicaret, multis tribulationibus laceſſitus, pro iſta vita mundana regnum cœlorum (vt veraciter creditur) ſuis laureatus meritis commutauit. Iſte vero Sewallus, Beati Edmundi ſequens veſtigia pedetentim, vtpote ipſius in ſcholis auditor, diſcipulus & conſcholaris, ipſi nitebatur prorſus fœliciter aſſimilari, & in moribus cõformari. Nec cenſeo pratereundum, quod huic ſuo chariſſimo B: Edmundus Lector in Theologia Oxoniali, dicere conſueuit diſcipulo ſpeciali; O Sewale, Sewale, Martyr ab hoc ſeculo tranſmigrabis, ferro, vel ſaltem grauibus & inſuperabilibus in mundo tribulationibus impetitus & trucidatus. Veruntamen ſit tibi conſolator, qui ſuo Pſalmographo inſpirauit, dicens; Multæ tribula-*

tiones

tiones iustorum, de quibus quandoq; omnibus liberabit eos Dominus. Constat autem profecto, multos à seculo martyres, sine sanguinis effusione (vt beatum Ioannem Euangelistam & multos alios) transmigrasse. Hic quoque sanctus Archiepiscopus, cum mortem suam indubitanter, vt transiret ab hoc mundo præsensisset; erigens se iunctis manibus, & in cœlum vultum intendens lachrymans, ait: Domine Iesu Christe, iudicum iustissime, nouit infallibile examen tuum, quam Papa, quem supra ecclesiam tuam constitui permisisti gubernandam, meam multipliciter fatigauit innocentiam, pro eo, vt Deus scit, & mundus non ignorat, quod indignos prorsus & ignotos nolui admittere ad regimen ecclesiarum, mihi, licet indigno, à te commissarum. Veruntamen ne ex contemptu, Papalis sententia, quamuis iniusta, fiat iusta; humiliter postulo, absolui, talibus vinculis irretitus. Sed ante summũ & incorruptibilẽ iudicẽ, Papã ipsũ appello: Et erunt mihi testes cœlum & terra, quam iniuste impetiuit me, & lacessitũ multipliciter scandalizauit. In amaritudine igitur animæ scripsit Papæ exemplo Roberti Lincolniensis Episcopi prouocatus, dolens inconsolabiter quod tam multiformiter ipsum fatigarat, eo quod inexpertos & linguæ Anglicanæ ignaros renuit acceptare, nunc suspendendo, nunc ab ecclesia eliminando, nunc crucem auferendo, nunc palam per regnum horribiliter, inuitis excommunicatoribus excommunicando diuersimode famam suam non sine magnis damnis temporalibus denigrando. Conquestus est insuper grauiter, quod impetus quorundam clericorum authoritate Papali protervientium, præcipue magistri Iordani ad Decanatum hiantis, ægre sustinuerat; sed patienter, vt probra patris, non vt Cham reuelando derideret, sed vt Sem absconderet & velaret. Humiliter igitur in scripto suo, & instanter, sicut memoratus Episcopus Lincolniensis Robertus fecerat, petijt, vt consuetas tyrannides temperaret, humilitatem sanctorum prædecessorum sequendo. Dixit enim Dominus Petro, pasce oues meas, non tonde, non excoria, non euiscera, vel denorando consume. Sed D. Papa subsannans & contemnens, indignationem concepit non minimam, eo quod in tantam temeritatem & præsumptionem proruperunt, vt D. Papam auderent quomodolibet sollicitare, & tam Archiepiscopi Sewali, quam dicti Roberti Lincolniensis salubribus monitis renuit incli-

inclinari. Subiungit deinde miraculum, de aqua ab eo in vinum commutata quo tempore lethali morbo decumberet, cuius rei fides penes authorem esto, qui ea tempestate viuens, vix integro biennio Sewallo fuit superstes. Sedit ille tantundem temporis; eoque spatio multa in ecclesia vtiliter ordinauit. Ministrorum S. Sepulchri stipendia auxit, & Canonicos eos appellari ordinauit: Ecclesijs appropriatis non paucis vicarios assignauit; multaque alia præstitit memoria non indigna, plura etiamnum præstiturus, si per Papæ tyrannidem ipsi licuisset. In ecclesia sua sepultus est, ad tumulum eius populo magno numero quotidie confluente, à quo inter Diuos numeratus est, vtcunque Pontifex infensus hunc ipsi honorem inuiderit.

35. GODFRIDVS de KINTON.

1258. Henr. 3. 24. A Pontifice Rom. his temporibus ordinatū est, vt nouus quilibet Archiepiscopus Romam ipse proficisceretur palliū impetraturus. Quare Godfridus de Kinton Eboracensis Decanus (à nonnullis Godfridus de Ludham appellatus) in Archiepiscopū legitime electus, Romam itinere suscepto, ibi consecratus est Sept. 23. 1258. Hic, nescio quam ob causam ciuitatem suam Eboracensem sacris interdixit sub initium Quadragesimæ, neque interdictam relaxauit ad tertium vsque mensis Maij sequentis. Sedit annos 6. menses 3. dies 18. & circa festum Epiphaniæ defunctus 1264. in ecclesia sua sepultus est.

36. WALTERVS GIFFARD.

1265. Henr. 3. 49. GOdfrido in successorem electus est Gulielmus de Langton Eboracensis Decanus. Qui Romam profectus (credo, quod nummis satis instructus non venerit) reiectus est à Papa, & Walterus Giffard Bathonensis ac Wellensis Episcopus, huc translatus. Papæ fuerat Capellanus, & Canonicus Wellensis, Angliæ primum Thesaurarius, ac post Cancellarius, ad sedem Bathonensem electus Maij 22. 1264 vnde ad hunc præsulatum migrauit, confirmatus Octob. 15. 1265. quem cum tenuisset annos 13. & menses 6. diem

6. diem clauſit extremum Aprilis 25. 1279. & in eccleſia ſua eſt tumulatus.

37. GVLIELMVS WICKVVANE.

ABs re hic non fuerit commemoraſſe, Onuphrium Panuinum necnon & Ciaconium authores eſſe, Sanctum Bonauenturam (quem Bonauenturam Fidanzam appellant) ex Archiepiſcopo Eboracenſi Cardinalem creatum anno 1274. Paulus vero Æmylius, in hiſtoria quam de geſtis Francorum conſcripſit, dicit, Thomam Aquinatem, Theologiam Neapoli profitentem, à Pontifice accerſitum, vt cum Græcis quibusdam diſceptaret, de ijs rebus in quibus ab eccleſia Romana diſſidebant, vita vero defunctum in itinere: Tunc autem Bonauenturam ipſi ſubſtitutum; & ne fraterculi tenuitatem Græculi contemnerent, oblatum illi à Papa Archiepiſcopatũ Eboracenſem. Cumque tantum oneris in ſe ſuſcipere grauaretur, Cardinalem creatum. Fieri non poteſt vt horum vtrumvis verum ſit. Hæc namque ſedes per annos 9. illud tempus præcedentes, ac poſtea per quinquennium, à Giffardo pacifice poſſeſſa eſt. Hunc igitur vt relinquamus; demortuo Giffardo, electione legitima Archiepiſcopus deſignatur ab Eboracenſibus Canonicis Gulielmus Wickwane, qui è ſuo gremio deſumptus, illius eccleſiæ fuit Cancellarius, & more iam recepto Romam proficiſcens, ibi conſecrationem accepit. *Cumq; reuerſus applicaſſet in Angliam* (audis iam Chronici Oſneienſis authorem) *& per prouinciam Cantuarienſem erecta cruce (quam ante ſe more prædeceſſorum fecerat deportari pompatice) pertranſiret: Quidam de familia D. Cantuarienſis crucem ipſam de manibus baiuli violentis auſibus abſtulerunt, ipſamque minutatim in fruſta confregerunt. Hic* (vt habet ex Brigamo Balæus) *natalium ſplendore illuſtris, ita omni virtutum & literarum genere ſe exercuit, vt ingentem ſui nominis in Anglia late famam ſparſerit. Opus quoddam reliquit (Memoriale appellatum) variis doctrinarum generibus refertum.* Præfuit annos 6. & nulla re memorabili perpetrata (niſi hoc memoria dignum arbitreris, quod Diui Gulielmi anteceſſoris ſui oſſa ad locum honoratiorem tranſtulit, & 1279. Edw. 1. 8.

ferè ro indidit pretioſiſſimo, Rege præſente, Regina, atque Epiſcopis alijs 12.) præſulatu ſponte abdicato, in Galliam diſceſſit, & Pontiniaci morbo correptus, ibi loci defunctus ac ſepultus eſt, Auguſti 27. 1285. Ab illius regionis popularibus vir ſanctiſſimus habitus eſt, credentibus, miracula non pauca ad tumulum eius patrata.

38 IOANNES ROMANVS.

1285. Edw. 1. 14.

OCtobris 28. ſequenti, Ioannes, qui, quod patrem habuerit Romæ oriundum (Ioannem nempe Eboracenſis eccleſiæ Theſaurarium) Romanus nuncupatus eſt; cum eccleſiæ præfatæ exiſteret Præcentor & Lincolnienſis Cancellarius, in Archiepiſcopum electus, & paulo poſtea Romæ conſecratus eſt. Vir ſapiens & animoſus, *doctrina etiã & integritate vita* (ſi Polydoro credimus) *clariſſimus*. Hic in eccleſia ſua ſepti tranſuerſi partem ſeptentrionalem, quæ nimirum palatium ſpectat Archiepiſcopale, ſuis ſumptibus conſtruxit; nec non campanile quod in medio eiuſdem ſepti conſurgit. In Hoſpitali quoque D. Petri non pauca ædificauit: Et fundamenta iecit nauis eccleſiæ, quam nouam extruere decreuerat, niſi morte fuiſſet ſublatus intempeſtiua, poſtquam Aprilis 6. 1290. primum lapidem in auſtrali parte eiuſdem poſuiſſet. Deceſſit nimirum Burtonæ prope Beuerleiam Martij 15. 1295. cum paulo plus quam decennium ſediſſet. Anno mortem præcedente, Epiſcopum Dunelmenſem Antonium Beck, Conſiliarium Regium excommunicauit, negotia Regia apud Imperatorem procurantem. Qua re vehementer Regem commotum audiens; vt eum placaret, clementiæ eius ſe commiſit & 4. millibus marcarum eam ob cauſam mulctatus eſt. In eccleſia ſua tumulatus eſt quam ſtructuris magnificentiſſimis multum auxerat & amplificarat.

39 HENRICVS NEVVERK.

1288. Edw. 1. 28.

MAij ſeptimo ſequenti, Henricus Newerk Decanus Eboracenſis, in Archiepiſcopum electus, biennio poſtea (Pontifice annuente) in eccleſia ſua conſecratus eſt Iunij. 24. 1298. per Antonium Epiſcopum Dunelmenſem. Annum

num vnicum inaugurationi ſuperſtes, Auguſti 15. deceſſit. 1299.

40. THOMAS CORBRIDGE.

SVcceſſit illi Theologus magnus, Thomas Corbrigius, Canonicus Eboracenſis, & Cuſtos ſiue Præpoſitus capellæ S. Sepulchri. Quod munus (cuſtodiam dico capellæ antedictæ) Papa mox contulit affini cuidam ſuo, qui paulo poſt morbo correptus, & exitum perſpiciens imminere; iudiciũ cœpit expaueſcere diuinũ, eo quod munus ſuſcepiſſet à ſe nullo modo adminiſtrandum, vtpote procul degente, & Anglicanæ linguæ penitus ignaro. Quapropter, Pontificem propinquũ ſuum obteſtatus eſt, vt inſigni alicui viro id muneris demandandum curaret, qui ſua diligentia, quod à ſe peccatum fuiſſet reſarciret. Eo igitur defuncto, Archiepiſcopum literis perſcriptis Papa rogauit, vt officium antedictum in præſtantem aliquem virum conferret, qui Eboraci reſidens, illud ipſe per ſe adminiſtrare. Fecit ille quod imperatum eſt, & Præpoſituram contulit Gilberto Segrauio, qui poſtea Epiſcopus Londinenſis euaſit. Acciderat vero interea, vt Rex hunc locum expetierit atque ambierit cuidam Ioanni Buſh Secretario ſuo; & cum repulſam ferret ægerrime, neque vllam admitteret excuſationem; iratus, Archiepiſcopo eripuit tria manneria, ſedi ſuæ pertinentia, neque vnquam illo viuente reſtituit. Neque enim diu ſuperfuit. Siue quod mortalium pauci animo tam excelſo & forti præditi ſint, ut oneri non ſuccumbant regiæ maieſtatis offenſæ; ſiue quod Deo (qui maiores colentibus, vitam promittit longæuam & diuturnam) iuſtitiæ ſuæ normæ videtur conſentaneum, vt immorigeri & ſuperiorum contemptores morte intereant immatura: Ita certe plerumque vſuuenit, vt præſules qui principibus ſuis maxime immorigeri extiterunt, raro diurnarint, aut contumaciæ ſuæ diu ſuperfuerint. Cuius rei plurima producere exempla in promptu eſt. Deceſſit certe Corbrigius Lanhamiæ Septem. 22. 1303. Paulo ante obitum eius tribunalia Banei Regij & fiſci (quem Scaccarium appellamus) poſtquam iam per ſep- 1299. Edw. 1. 28.

tennium Eboraci fuissent Londinum sunt reuocata.

41. GVLIELMVS de GREENFEILD.

1305. Edw: 1. 34. GVlielmus de Greenfeild siue de Viridi campo, Canonicus Eboracensis, & Angliæ sub Edwardo primo Rege Cancellarius, eloquentia & consilio clarus, acnon indoctus, à capitulo Eboracensi electus statim post Corbrigij decessum, confirmationem tamen Archiepiscopatus non potuit à Pontifice impetrare nisi post biennium, idque numeratis ipsi 9500. marcis. Lugduni tandem Clementis quinti manibus consecratus est anno 1305. Pecunia tam grandiemunctus, ad eam tenuitatem redactus est, vt Clerum diocesis suæ inopiam eius oportuerit subleuare, idq; bis, primo ad Eboracum aduentus sui anno. Quod primum ab eis corrasit, beneuolam appellauit contributionem; quòd secundò, subsidium. Templarios ea tempestate vbique oppressos, ac præcipuè à Philippo Gallo & Papa, quantum potuit fouit ac iuuit. Anno 1311. Consilio Viennensi interfuit, vbi sedes ei assignata est loco, Treuerensi Archiepiscopo proxima. Cum annos sedisset 10. vno mense minus, excessit è viuis Cawodiæ Decemb. 13. 1315. & in capella S. Nicolai conditus, in sua ecclesia iacet sepultus.

42. GVLIELMVS de MELTON.

1317. Edw: 2. 11. SAtagente Rege, à Capitulo Eboracensi tum statim (Ianuarij nempe 21 sequenti) Grenfeldio substitutus est Gulielmus de Melton Præpositus Beuerlacensis & Eboracensis Canonicus, qui successu haud meliori vsus quam antecessores, Auenione totum hæsit biennium priusquam consecrationem posset impetrare; quam tandem obtinuit Sep. 25. 1317. Annos ferme 23. hanc sedem idque laudatissimè rexit; magna sollicitudine, non solum publicæ administrationi intentus, sed etiam morum suarum censor seueriſſimus, omnem curam adhibens, ne à se vspiam scandali occasio oriretur; castitate, ieiunijs, orationibus, eleemosynis, hospitalitate & morum grauitate populum sibi commissum instruens, & tam exemplo vitæ actionumque suarum docens,

quam

quam verbo & prædicatione in clientes ſuos (quos tenentes appellamus) admodum fuit benignus, ita tamen vt eccleſiæ ſuæ iura non negligeret. Neque tamen propinquos neglexit, quos libenter (vt occaſio tulit) prouexit. Inter cæteros, cuidam ex fratre nepoti comparauit manneria de Kingskiln, Kingsclere, & Wentworth, ab Archiepiſcopo Rothomagenſi empta, Ioanne 22. Papa eam emptionem ratam habente. In feretro D. Gulielmi ornando multam impendit pecuniam; & nauem eccleſiæ (cuius ſtructuram cœpiſſe Ioannem Romanum memorauimus) ſumptu 700. marcarum abſoluit. Locum etiam appellatū the old Bayly in ciuitate Eboracenſi muro circumdedit. Denique poſt diuturnam contentionem inter Decanum eccleſiæ ſuæ & Capitulum, pacem conciliauit, & ſuam ea de re ordinationem, authoritate Pontificia confirmari curauit; anno nimirum 1328. Deceſſit tandem, vt plurimi, Aprilis 22. vt Stubbeſius, quinto, 1340. Cawodiæ, cum ſediſſet vltra ſemeſtre annos 22. & munera ſucceſſiue adminiſtraſſet Theſaurarij ac Cancellarij Angliæ. Sepultus iacet in naui eccleſiæ quam noua ſtructura ornauerat, prope baptiſterium.

43. GVLIELMVS le ZOVCH.

GVlielmus Zouchius Decanus Eboracenſis, prænobili Zouchiorum Baronum familiâ (quæ etiamnum viget) vt videtur oriundus; quando biennali certamine cum quodam Gulielmo Kilsby pro Archiepiſcopatu contendiſſet; conſecrationem tandē Auenione impetrauit à Clemente 6. Pont. anno 1342. Anno verò Chriſti 1346. (ſic Walſingamius) *Dauid Rex Scotiæ animatus per inſtigationem Regis Franciæ, cum Scotorum exercitu glomeroſo, auſus eſt intrare Angliam; æſtimans non remanſiſſe in terra, niſi clericos & paſtores. Autumabat enim omnem regni militiam cum cæteris viris defenſoribus exiſſe regno cum Rege ſuo* (Edwardo tertio qui Galliam tum debellabat) *Nec vtique illi conſtabat de glorioſo triumpho quem Rex Angliæ de Rege Franciæ reportauerat: Sed progrediens vſque ad Dunelmum, putabat ſe montes poſſe æquare vallibus, & cuncta ad libitum ſibi licere. Sed eñ opinio ſua cito fefellit.* 1342. Edw: 2. 17.

fellit. Nam per Clerum Eboracenſem & paucos laicos, non ſine confuſione maxima, in vigilia S. Lucæ deiectus & captus eſt cum Gulielmo Duglas & multis alijs nobilibus de regno ſuo, & carcerali cuſtodiæ mancipatus. Qui verò dictam volente Deo fecere victoriam, fuerunt D. Guliel: Zouch Archiepiſcopus Eboracenſis (adijciunt etiam alij Epiſcopum Carliolenſem) *cum clero ſuæ dioceſis, D. Guliel: de Vmfreuill Comes de Angus, Henricus Percy, Radulphus Neuill, Gulielmus Deincourt, & Henricus Scroop, cum exercitu quem collegerant Anglicorum, prout poterant in tanta temporis diſtrictione. Et quamuis pene tota militia Scotiæ ibi capta fuerat vel peremptа; pauci tamen ibi (Deo laudes) ex Anglicis ceciderunt.* Cuius tam nobilis victoriæ laus vni Archiepiſcopo attributa eſt, quod huic Rex diſcedens eam prouinciam tradiderat regendam. Structuram hic inchoauerat capellæ cuiuſdam ab auſtrali parte eccleſiæ ſuæ, tumulari cupiens in eadem. Sed ægritudine neſcio qua diuturna contabeſcens, antequam opus ad vmbilicum poſſet perducere, ſublatus (Auguſti nimirum 8. 1352.) ante altare S. Edmundi humatus eſt.

44. IOANNES THVRSBY.

1352. Edw: 3. 27.

ANno 1349. Ioannes Thurſby Meuenenſis Epiſcopus Wigorniam tranſlatus eſt; & circa medium Octobris 1352. (cum tunc temporis Angliæ foret Cancellarius) ad ſedem Eboracenſem eſt prouectus. Oxoniæ inuenis ſtuduit, vbi Theologus magnus & vtriuſque iuris peritiſſimus euaſit. Inter alia quæ ſcripſit opuſcula, tam Latina quam Anglicana lingua exarata, Commentarium habeo lingua vernacula conſcriptum de vulgi inſtitutione, vbi Dominicam orationem, Decalogum & articulos fidei exponit, ad vſum plebis prouinciæ ſuæ. Balæus, neſcio quo nixus fundamento, Cardinalem eum creatum perhibet tit: S. Sabinæ per Vrbanum quintum quem Wallingamius autumat Anglum extitiſſe. Sed his de rebus poſtea ſuo loco pluribus Deo volente diſſeremus. Tranſlationis ſuæ anno decimo, chorum eccleſiæ ſuæ Thursbæus cœpit nouum extruere, & primum lapidem ſuis manibus poſuit Iulij 29. 1362. quo tempore

tempore ad ſtructuræ ſumptus centum libras illico numerauit (vel vt nonnulli 500.) & annuatim ducentas marcas pendere promiſit (vel totidem libras vt alij volunt) donec perficeretur; quod quoad vixit, fideliter ab eo præſtitum eſt. Multum deinde pecuniæ impendit vt Capellam B. Mariæ ſtatuis & picturis operis eximij exornaret; & anteceſſorum aliquot ſuorum corpora quorum tumuli eccleſiam temere occupabant, in eam tranſtulit, ſeruato ſibi ſepulturæ loco in medio eiuſdem, vbi (cum Thorpæ deceſſiſſet Nouembris 6. 1373.) honorifico funere elatus, tumulatus eſt.

45. ALEXANDER NEVILL.

HVic ſedi tum præficitur à Papa, Alexander Neuil, Canonicus Eboracenſis, familia ortus nobiliſſima, & in gratia Richardi ſecundi Regis flagrantiſſimus, quod ipſi vertit in perniciem. Procerum quamplurimi quibus præſentia non placebant, anno 1386. arma ſumpſerunt aduerſus Principem, & parliamento coacto, alios pro libitu capite plectendos, alios vero exilio mulctandos aut carceribus coercendos decreuerunt, quos ſuæ factioni aduerſos exiſtimabant. Omnium vero nullus erat quem impenſius oderant, quam hunc Archiepiſcopum; quem ſuſurris & clandeſtinis accuſationibus Regem contra ſe maximè inſtigare volebant credere. Quare proſcribitur inter primos: Et quia moris non dum fuerat Antiſtitem quemcunque capitali ſupplicio afficere; in arce Roffenſi quamdiù viueret vinctum aſſeruandum ſtatuunt. Ille vero tempeſtatem huiuſmodi ingruere præuidens, fuga ſibi conſuluit. Papa hunc Vrbanus, ſiue miſertus hominis, vt ſubleuaret eum (quod non videtur) ſiue Præſulatum eius alteri conferendi auidus; ad Archiepiſcopatum S. Andreæ in Scotia eum tranſtulit. Quocunque id animo fecerit; Neuillio certe pluſquam Diomedea fuit illa permutatio. Scoti ſiquidem Vrbanum Pontificem non agnoſcebant; vt donatio Pontificia ipſi nihil contulerit; & tamen priſtina ſede ipſum eiecerit. Hinc factum eſt, vt inopia coactus, eccleſiæ parochialis curæ Louanij deſeruiendo victum quærere vitamque tolerare habuerit neceſſe. In eo vitæ genere

1373. Edw: 3. 48.

genere triennium cum transegisset, in exilio vero peregisset quinquennium, anno decessit 1391. & in ecclesia Carmelitarum ibidem sepultus est. Castrum Cawodiense (quod tacendum non duxi) turrium aliquot & aliorum ædificiorum structura, hic plurimum auxit & ornauit.

46. THOMAS ARVNDELL.

SVb prætextu translationis Neuillio sic exauthorato, Papæ
1388. consultum visum successorem illi dare Thomam Arun-
Rich: 2. 12. dellum Arundellij Comitis fratrem, Elienſem iam dudum Episcopum, & illi Dunelmensem, Dunelmensi Bathoniensem, Bathonienſi Sarisburiensem, Sarisburiensi vero deniq; substituere Ioannem Walthamum Regium Capellanum: Forsitan vt tot translationibus omnem Neuilio receptus spē præcluderet; forsitan etiam vt plurimi essent qui primitias fisco suo inferrent. Arundellus iste, anno 1396. omnium Eboracensium primus, ad Cantuariensem Archipræsulatum se passus est transferri. Dum adhuc esset Eboraci, pecuniæ multum effudit in ædium Archiepiscopalium structura. Ecclesiæ suæ inter alia ornamenta dedit pelues duas argenteas deauratas prægrandes, thuribula duo, pelues itidem duas minores, & calices duos argenteos: Vicarijs etiam choralibus craterem dedit & Canonicis suis sciphum, magni vtrosque ponderis. Angliæ factus Cancellarius priusquam huc migraret, id muneris gessit ad annum 1396. quando Cantuariam translatus eiurauit. Interea verò, anno 1393. summa Angliæ tribunalia Londino Eboracum traduxit; eo pacto optimè dicens castigari Londinensium proteruiam atque superbiam, quibus Rex ea tempestate fuit admodum infensus. Et hoc ipsum ante annos 80. Corbrigio sedente factitatum memorabat. Quicquid verò ille obtenderet, Eboracenses suos iuuandi & locupletandi gratia hæc ipsum molitum Lôndinenses affirmabant. Quocunque id fecerit consilio, non diurnauit hoc eius institutum, iudicijs post terminum vnum aut alterum ad pristinum locum reuocatis.

47. ROBERTVS

47. ROBERTVS WALDBY.

ROBertus Waldby haud infimo loco in vrbe natus Eboracensi (Ioannis Waldby, Augustiniani illius doctissimi, frater, de quo plurima Balæus) vir scientiæ titulo clarus, idemque professione Augustinianus, ex Anglia cum Edwardo Principe, (quem vulgo Nigrũ cognominamus) fortunatissimo, in partes transmarinas profectus; Tholosæ philosophiæ primum tam naturalis quam moralis, ac postea Theologiæ studio nauiter incubuit, & in eis supra communem sortem profecit. Eo siquidem excellentiæ deuenit demum, vt literatorum primus haberetur, linguarum peritia atque excellentia præstans. Hinc Theologiæ professor Tholosanis fuit & tam insignis concionator, vt amplissimæ (Regum beneficio) fortunæ illi obueuerint; videlicet Episcopatus Adurensis in Vasconia primùm, postea Dublinensis Archiepiscopatus in Hibernia anno 1387. tunc Cicestrensis Episcopatus 1395. ac tandem Archiepiscopatus istius ecclesiæ cui non diu præfuit, morte sublatus Maij 29. 1397. Sepultus est Westmonasterij, & marmore contectus æreis laminis ornato, in medio ferme capellæ B. Edmundi, vbi, mutilum epitaphium non ita pridem legi incisum. Volumina aliquot composuit enumerata à Balæo, è cuius historia pleraq; hausimus quæ de illo hic loci à me perscripta sunt. 1396. Ric: 2. 20.

48. RICHARDVS SCROOPE.

QVi successit, Richardus Scroope (vir generis nobilitate clarus, vtpote Gulielmi Wiltoniæ Comitis atque Angliæ Thesaurarij frater) à teneris annis assiduam ita literis nauabat operam, vt artium magister & vtriusque iuris in Academia Cantabrigiensi (sic Balæus, in Oxoniensi vt Westmonasterienſis) Doctor euaderet. Nec tantum contentus inter patriæ septa se continere, Galliam & Italiam peragrauit, vt maiores doctrinæ thesauros inde reportaret. Profectus igitur Auenionem & Romam; fiebat in ipsa Pontificis curia aduocatus non infimus, ac reuersus in patriam, Angliæ Cancellarius primum, postea Couentrensis & Lichfeldensis 1397. Ric: 2. 21.

feldenſis Epiſcopus, ac tandem Walbeio defuncto Eboracenſis Archiepiſcopus. Laudatur multum tam propter vitæ ſanctimoniam, quam publicam adminiſtrationem, & tamen exitum habuit infœliciſſimum. Henricus Dux Lancaſtriæ, regni ſolium, vnde Richardum Regem legitimum ciecerat, vi nuper occuparat, Richardum (inquam) cuius gratia per tot dignitatum gradus, Scropus ad Archiepiſcopatum fuerat prouectus; ac deinde fratrem eius Wiltoniæ Comitem atque Theſaurarium Angliæ ſecuri Briſtoliæ percutiendum mandauerat. Siue vt has amicorum iniurias vlciſceretur, ſiue aliam aliquam ob cauſam, certe in caput Henrici coniurauit vna cum Comitibus Northumbriæ & Mareſcallo, Barone deinde Bardolfo & alijs. Quamprimũ innotuit arma hos ſumpſiſſe; Ioannes Dux Lancaſtrię, noui Regis filius, & Weſtmerlandiæ Comes (qui ea forte tempeſtate non procul degebant) copias raptim coactas in illos ducebant. Sed coniuratos videntes melius inſtructos quam vt in illos impreſſionem facere deberent (nam vniuerſa fere aquilonarium Angliæ regionum iuuentus illis nomina dederat) colloquium poſtulant; & congreſſi, cur rebus pacatis arma ſumpſerint percontantur. Reſpondet Archiepiſcopus, ijs ductum rationibus hoc ſeſe facere, quæ ipſi debeant perſuadere (Weſtmerlandio, inquam, nam Lancaſtrius non aderat) ſi vir bonus ſit patriæque amans, arma cum illis conſociare. Tum ſcriptum profert ſatis prolixum, in quo inſtituti ſui rationem reddit: Regem dicit contra ius faſque Richardo principi legitimo regno deturbato, vitam etiam per ſummam crudelitatem eripuiſſe: Tam clerum quam populum, quorum iura & immunitates ſe defenſurum iuramento pro more confirmarat, crebris tributis exhauſtos ab illo & ad inopiam ſummam redactos: Procerum pleroſque ex leuibus cauſis, aut potius ſine cauſa, cauſa certe indicta, plerunque necatos: & Pontifici Romano vectigal pendi conſuetum, ereptum. Quibus proditionis, iniuriæ, crudelitatis & ſacrilegij criminibus, alia denique adiunxit, prauæ adminiſtrationis, perfidiæ, periurij, ob quæ excommunicatũ à ſe pronunciauit. Et hortatus omnes vt in tyranno oppugnando

nando operam secum nauarent; Sic (inquit) vero regni hęredi, ac cæteris omnibus sua iura restituentur; Sic tam in Hibernia ac Wallia quam Anglia pacem firmam ac duraturam videbimus stabilitam; Sic nos ab expilationibus continuis respirabimus tandem, & seruituris iugo excusso, rebus nostris pacifice libereque frui vtique poterimus. His rationibus se permotum simulans Comes, copias se dimissurum promittit, ac vt id ipsum faciat Archiepiscopus hortatur. Tum iunctis dextris, in vtriusque exercitus conspectu sibi mutuo præbibunt. Et Archiepiscopi quidem copiæ bellicorum laborum tædio affecti, cum hæc vidissent, illo non invito dilapsæ paulatim; Comitis vero auctæ sunt, Rege, vt poterat, nouas quotidie summittente. Quare se satis instructum cernens, in Archiepiscopum nil tale metuentem, impetum tandem facit & fraude huiusmodi circumventum comprehendit. Rex iam Pontefractum vsque pervenerat, quo Archiepiscopus & alij secum capti deducti sunt, atque inde Eboracum, vel vt quidam, Thorpam, vbi à Gulielmo Fulfordo equite aurato legum regni perito & alio cui nomen Gascoyn, iudicibus à Rege constitutis, in excelso pegmate ad id extructo considentibus, capitali supplicio afficiendos, decernitur. Vtrum per Pares (vt loquimur) in crimen de quo accusatus est Archiepiscopus, inquisitum fuerit (quod in Paribus regni, maiestatis læsæ reis, consuetum) non comperi: Multoque minus meum est pronunciare quid ea in re fieri debuerit, cum doctissimus ille Camdenus, non debere à Paribus Episcopos iudicari explorati esse iuris constanter neget. Quibus non placet per Pares regni Episcopos iudicandos; suam confirmant sententiam, Fisheri Roffensis exemplo; cum tamen Stanfordus (cuius authoritate plurimum nituntur) de Placitis coronæ lib. 3. fol: 153. in dubio relinquat quid fuerit statuendum, si Episcopus ipse per Pares se iudicandum postulasset. Brocus vero in Casibus nouellis 3. M. 1. p. 465. disertis verbis asserit, Episcopum regni Parem esse, & Parium examen subire debere. Deinde 26. Henr: 8. pro tribunali pronunciatum accepi, rescriptū quod *Capias* appellatur, contra Abbatem non emittendum,

magis

magis quam contra Comitem, multoque igitur minus contra Episcopum. Si vero Baroniæ ecclesijs annexæ, ab ordinario processu nos eximant, cur non etiam ab ordinario examine? Esse autem nos & habendos Pares, confirmat lex Edwardi 3. 25. lata, vbi Pares regni appellamur. Et quomodo Io: Stratford Archiepiscopus Cantuariensis ex Parlamentari consessu excluſus (teste Stephano Birchintono) conqueſtus ſit, ſe *Regni Parem maiorem poſt Regem*, iniuſtè arceri ab eo loco, quo per reſcriptum Regium fuerat accerſitus; ac deinde à Rege quomodo fuerit ordinatum, vt de delictis ab eo admiſſis duodecim regni Pares (4 videlicet Comites, 4. Barones, ac Episcopi totidem) inquirerent (quod idem Brichintonius teſtatur) ſupra à me in vita dicti Staffordi eſt demonſtratum. Courtneij deinde Cantuariensis proteſtatio & cæterorum Episcoporum, de iure Paritatis non præiudicando, quando conſeſſu prædicto ſponte exceſſerunt, habetur in Archiuis dicti Archiepiſcopi, ſic vti à me ſuo loco eſt expoſitum. Vt nihil dicam de lege quadam recentiori, vbi ſancitum eſt, *omnes Dominos Parlamentares* (inter quos Episcopos numerari nemo ambigit) *qui contra illam legem peccauerint, à Paribus iudicandos.* Hæc enimuero omnia iuriſperitorum noſtrorum relinquenda iudicio; quibus (opinor) nulla ætas aut doctiores protulit, aut integritate, iudiciorumque æquitate laudatiores. Ad Scropum vero Archiepiſcopum vt redeamus; quamprimum de illo iudicium latum eſt, iumento illico impoſitus turpi & ſtrigoſo, idque auerſus, *Pontifex quem cunctis commendauit ætatis grauitas, vitæ præcedentis ſanctitas, & incomparabilis literaturæ ſcientia, cunctiſq; amabilis ipſa perſona* (ſic Weſtmonaſterienſis) nullo non probri ac contumeliæ genere affectus, ad locum ſupplicij raptus eſt, vbi ab imperito carnifice, vix quinque ictibus caput eſt amputatum, Iunij 8. 1405. Sepultus eſt in orientali parte nouorum operum, vbi miracula neſcio quæ patrata creditum, ſancti huiuſce Martyris meritis aſcripta. Regem porro, fingunt harum rerum authores, lepra incurabili illicò percuſſum. Pontificũ certe hic primus, ad mortem iudicio legitimo damnatus eſt. Haud miror, ſi res tam

inviſi-

invsitata, & in qua odio ac iracundiæ tantopere indultum, occasionem dedit multa confingendi. Inter cætera, notam quandam inurunt nonnulli posteris iudicum antedictorum, quam, ne iniuriam illis feciſſe videar, ſilentio duxi prætereundam. Necis Pontificiæ authores Papa excommunicauit, ſed vt breui abſolueret, facile exoratus eſt,

48. HENRICVS BOWETT.

MEnſibus iam poſtea triginta ſedes vacauit. Eam interea ſemel Papa contulerat Roberto Halam, Academię Oxonienſis Cancellario. Factus vero certior, multum hoc Regi diſplicere, cupere vero in primis, Henricum Bowet eidem præfici, Bathonenſem ac Wellenſem Epiſcopum; Bowettum Eboraci iam tandem, & Halamum Sariſburiæ collocauit. Bowettus iſte Legum Doctor & eccleſiæ Wellenſis Canonicus, cum Italiæ Galliæque partem magnam peragraſſet, & Angliæ per vnius anni ſpatium fuiſſet Theſaurarius; Henrici quarti Regis gratia (qui hominem multum dilexit) ad præſulatum Bathonenſem fuit prouectus, conſecratus Nouembris 16. 1401. Eboracum vero tranſlatus eſt Decemb. 1. 1406. & ibi annis præfuit plus minus 17. Contigit interea vt Henrico quinto Gallos debellante, Scoti magno exercitu coacto, in fines noſtros irruerent, & Barwicenſem vrbem, nec non & arcem de Rokesbrough obſidione cingerent; quam vt ſoluerent noſtris ſatagentibus; ad caſtra ſuorum natu grandis, & tam infirmus, vt equi ſuccuſſionem non ferret, famulis baiulantibus Archiepiſcopus voluit deportari: vbi ſedens in hemicyclo qui ne vel ſtare quidem (multo minus pugnare) poterat, voce & verbis ſuos cohortatus, non mediocre momentum ad victoriam attulitſe viſus eſt. Anno hæc 1417. Hoſpitalis menſæ munificentia, prædeceſſores cunctos hunc antegreſſũ traditur à nonnullis, qui eius rei hoc argumentum afferunt, quod vini Gallici (vulgo Claretum appellamus) abſumpſerit quotannis in familia ſua tonnas 80. hoc eſt dolia 320. vnde reliquum menſæ apparatum facile eſt conijcere. E viuis exceſſit Octobris 20. 1423. Cawodiæ, & ſepultus eſt in ori-

1406. Henr. 4. 8.

entali

entali parte ecclesiæ suæ prope altare Omnium SS: quod multa pretiosa supellectile ab illo fuerat ornatum. Construxit etiam aulam perpulchram in arce Cawodiensi & Coquinam in ædibus Dominicis Mannerij Oteleiensis.

50. IOANNES KEMP.

1425. Henr. 6. 4.

PApæ tum visum, ex plenitudine potestatis, ad Archiepiscopatum per mortem Bowetti vacantem, Richardũ Flemming promouere, Lincolnienſem Episcopum. Legibus aliquot nuper sancitis cautum fuerat, ne donationes huiusmodi Pontificias, quispiam aut acceptaret, aut ratas haberet. Quare Eboracenses Canonici, qui ius electionis per tyrannidem Pontificiam sibi extorqueri grauiter ferebant, Pontificem hunc Pontificium, excommunicationum Papalium laruas vilipendentes, pro Archiepiscopo agnoscere recusarunt, & ecclesiâ suâ per vim arcuerunt. Litis ac contentionis inde flamma ingens exarsit; cuius exitus hic fuit, vt Flemmingi translatione irrita declarata, Ioannes Kemp Episcopus Londinensis, à Pontifice, Eboracensibus non reclamantibus, Archiepiscopus fuerit renunciatus. Hic in Episcopum Roffensem consecratus anno 1418. Cicestriam translatus extiterat 1422. atque inde Londinum eodem ipso anno; Eboracum vero 1425. quando sedes iam per biennium, propter certamina antedicta, vacauerat. Præfuit ibi annos 28. & ætate iam extrema, ante mortem anno duntaxat vno, Cantuariam migrauit. Quomodo Cardinalis S. Balbinæ creatus, ad tt: S. Rufinæ translatus extiterit, alibi demonstrabitur.

51. GVLIELMVS BOOTHE.

1453. Henr: 6. 32.

QVI successit illi Gulielmus Boothus, in Hospitio Graiano Londini, legum municipalium studio operâ aliquandiu nauauit; & Cancellariatu ecclesiæ Paulinæ oblato, Clericus derepente factus est, ac pòstea (nimirum Iulij 9. 1447.) in Episcopũ consecratus Couentrensem & Lichfeldensem. Cui sedi cum annos 6. præfuisset, Kempio successor in Archiepiscopatu Eboracensi declaratus est. Præfuit

fuit illic annos 12. & Southwellæ deceſſit Sept. 20. 1464. atque in Capella B. Mariæ ſepultus eſt prope palatiũ Archiepiſcopale. Sub Pontificatus illius exitum, Eccleſia Eboracenſis fortuito incendio conflagrauit; neque comperi ab illo refectum. In palatio certe Eboracenſi reſtaurando, nouiſque ædificijs amplificando, multum inſumpſit pecuniæ.

52. GEORGIVS NEVILL.

MAgnus ille Warwicẽſis Comes Richardus Neuill (qui tanquam in ſcena, Reges hic aliquot annos creauit & exauthorauit fere pro libitu) fratrem habuit Georgium Neuilium, quem multum adhuc adoleſcentem ad ſummos prouexit honores. Nam Oxonienſis Academiæ (vbi bonarum artium ſtudio in collegio Balliolenſi operam dederat aliquandiu) Cancellarius, in Epiſcopum Exonienſem conſecratus eſt Nouembr. 25. 1455. non dum annos natus viginti. Anno deinde 1460. (id quod iure mirere) ſummus Angliæ factus eſt Cancellarius. Quod munus adminiſtrauit, ad illud vſque tempus, quando Rex Edwardus 4. (poſtquam Warwicenſem fratrem eius prędictum ad Gallum miſerat legatum vt nuptias ipſi conciliaret cum Bona, Gallicę Reginæ ſorore) abſente illo, Elizabethæ Graiæ captus amore, illam derepente duxit, cum omnia Warwicenſis ex animi ſententia confeciſſet. Non ignarus igitur, ob hoc eius factum, tanta contumelia læſũ Warwicenſem ſtomachari; vt vires ipſi paulatim detraheret (ſic credere par eſt) fratrem eius Cancellariatũ iubet eiurare, & ſubſtituit illi Stillingtonũ Bathonenſẽ ac Wellenſem Epiſcopũ. Poſtea tamen Henrico ſexto regni æmulo capto; & Comite irati animi nullum indicium edente, quamuis alto pectore dolorem coqueret; paſſus eſt Exonienſẽ ad Eboracenſem Metropolim promoueri. Vix dum triennium ab eo tempore interceſſerat, quando iſtorum molitione, regno (quod per decẽnium ferme tenuerat) Edwardus exutus eſt & ab Eboracenſi Vlneiæ comprehenſus; atque Henricus emiſſus carcere in regni iterum ſolio collocatus, quod annos olim pene 40. tenuerat. Captum Regem ad Warwicenſem arcem primo, mox Middlamenſem in Comitatu

1466. Edw. 5. 6.

mitatu Eboracensi auexit. Sed custos parum seuerus, cum tam benigne eum haberet, vt pro libitu in campos expatiari permitteret paucis comitatum, nonnunquam etiam venari; amicorum ope facile elapsus est, & regno recuperato, simul æmulum Regem cepit iterum, vnà cum hoc ipso Archiepiscopo qui illum ceperat, (per posticum irrumpens in palatium Episcopi Londinensis vbi ambo agebant) & ipse nuper vinctus, illos a quibus in custodiam datus fuerat, in carcerem compingit. Ad Henricum quod attinet; homo sine dubio sanctissimus, sed aui Henrici 4. scelere prægrauante (qui Richardum secundum regno eiectum necauerat) postquam vnicum filium occisum cognouisset, ipse paulo pòst in Turre Londinensi crudelissime confossus occubuit; Edwardo ad tantum flagitium si non annuente, conniuente certe, vt perpetrasse videatur quod noluerit vindicare. Archiepiscopus, à Rege (æmulis omnibus iam sublatis è medio nam & Neuillij fratres prælio occubuerant) vt humanitatis sibi olim capto exhibitæ, memor videretur, post vnum aut alterum custodiæ mensem, dimissus est. Anno postea vix integro elapso, Regi Windesoræ venatui indulgenti, retulit forte fortuna Archiepiscopus, feris consectandis nullibi voluptatem percipi maiorem, quam in regione ædibus suis vicina, quas magnis sumptibus Moræ in comitatu Hertfordensi extruxerat nuper & pretiosissima supellectile instruxerat. Cogitata perficiendi ansam huiusmodi exhibitam, Rex illico arripuit, & tempus destinauit quando se illuc venturum simulauit. Quare domum reuersus Neuilius, argenti cælati magnam vim, belli ciuilis tempore occultatã, illuc fecit comportari, necnon & ab amicis multum mutuo sumptũ vt Regem quam poterat magnificentissime exciperet. Ille vero cum hanc ferã (vnicè ab illo expetitam) cassibus pro voto inditam cognouisset; pridie temporis designati Archiepiscopum accersiuit, quem protinus comprehensum, in carcerem coniecit, & opes ad viginti librarum millia valentes in illis ædibus congestas, diripuit. Inter cætera hinc ablata, mitra memoratur Pontificia, gemmis immensi pretij exornata, ex qua postea comminuta diadema sibi Rex fabricauit. Per annos postea 4. miser Ca-

leti

leti & Guinis vinctus iacuit in ſumma inopia, Archiepiſcopatus redditibus in fiſcum interim redactis. In hanc cladem incidit anno 1472. Anno tandem 1476. interceſſione amicorum emiſſus è carcere, mœrore (vt creditur) confectus, Blithlauæ interijt, & in eccleſia ſua ſepultus eſt. Hoc ſedente, Epiſcopus S. Andreæ in Scotia, Archiepiſcopus per Sixtū quartū creatus eſt, iuſſis illi 12. Epiſcopis illius gentis ſubeſſe, qui hactenus Archiepiſcopi Eboracenſis Suffraganei cenſebantur: Reclamante quidē Eboracenſi, ſed fruſtra; aſſerente Pontifice, minime conuenire, vt ille Scotiæ ſit Metropolitanus, qui propter crebra inter Scotos & Anglos bella, Scotis plerumq; hoſtis ſit capitalis. Conuiuiū quando inſtallatus eſt celebrauit Neuillus, magnificentia, noſtro æuo (quantum autumo) inaudita. In antiquis quibuſdam ſchedis deſcriptum, quid ni lectori impertiam, venia prius petita, ſi vocabula quædam minus hodie intellecta, & obſoleta, quædam etiam Latinæ linguæ non capacia, Anglice ſicut reperi exhibeam?

Obſonia ad conuiuium hoc præparata.

Tritici quartaria 300. *Habet autem quarterium pondus circiter quingentarum librarum.*		*Grues*	200
Ceruiſiæ tonnæ	330	*Hœdi*	200
Vel dolia	1200	*Pulli gallinacei*	2000
Vini tonnæ 104. *Dolia*	416	*Columbæ*	4000
Vini aromatici Pipa. Dolia	2	*Cuniculi*	4000
Bones ſaginati	80	*Butiones* 204. Bittours.	
Tauri ſilueſtres	6	*Anates.*	4000
Verueces	1004	*Ardeolæ* 400. Hernſewes.	
Porei	300	*Faſiani*	200
Vituli	300	*Perdices*	500
Anſeres	3000	*Gallinagines* 4000 woodcoks.	
Capi	3200	*Vpupæ* 400. Plouers.	
Porcelli	300	*Curlini* 100. Curlewes.	
Pauones	100	*Coturnices*	100
		Aſteriades 1000. Egrets.	
		Rees 200. Quid ſit nō conijcio	

Cerui		
Damæ	*plusquam*	400
Capreoli	Roes.	
Artocreæ ex ferina calentes		1506
Quæ refriguerant		4000
Dishes of Gelly (coaguli) *parted*		1000
Dishes of Gelly plaine		4000
Streblitæ 400. Tarts		
Artologani qui refriguerant 4000. Custards.		
Calentes		2000
Lupi fluuiatiles		300
Præseni 300. Breames		
Vituli marini		8
Phocenæ		4

Ministri siue Officiarij munera sua obeuntes in dicto conuiuio.

Comes Warwicensis Seneschallus Archiepiscopi.
Comes Bedfordiensis Thesaurarius.
Hastingus Baro Censor siue Contrarotulator.
Willoughbæus Baro Dapifer.
Ioannes Baro Buckinghamius Pincerna.
Richardus Strangewayes eques auratus Prægustator.
Walterus Morley eques auratus Aulæ Martialis cum alijs octo equitibus auratis eodem munere perfunctis, præter Armigeros & seruientes.
Seruiens ad Peluem Regi, hic etiam à pelui.
Ioannes Graystocke, & Ioannes Neuil argenti calati custodes.
Ioannes Braynocke Supranisor Aulæ.

Conuiuæ in Aulæ.

Ad summam mensam.

Archiepiscopus.
Episcopi { *Londinensis* / *Eliensis* / *Dunelmensis* } *à dextra.*
Dux Suffolciæ.
Comes Oxoniensis. } *à sinistra.*
Comes Wigornensis. }

Ad

Ad ſecundam menſam.

Abbas S. Mariæ Eboraci.
Abbas Selbienſis.
Abbas Whitbienſis.
Abbas Bilandenſis.
Abbas Renauxienſis.
Abbas Furneienſis.
Abbas Chriſtallenſis.
Abbas de Meaux.
Abbas Whalleienſis.
Abbas Salleienſis.
Prior Dunelmenſis.
Prior Bridlintonenſis.
Prior Gisburnenſis, cum octo aliis Prioribus.

Ad menſam tertiam.

Barones { *Mountegew.* *Cromwell.* *Scroope.* *Dacres.* *Ogle.*

Cum Equitibus auratis. 48.

Ad quartam.

D. Decanus Eboracenſis.
Decanus S. Seuerini.
Eboracenſes Canonici.

Ad quintam.

Prætor Eboracenſis.
Prætor Stapuli Caletenſis.
Cum ciuium Eboracenſium ſpectatiſſimis.

Ad ſextam.

Barones 4. Fiſci Regij.
Et 26. Iuriſperiti.

Ad poſtremam.

Armigeri 49. Regi famulantes.

Nomina conuiuarum in Conclaui ſummo epulantium.

Ad menſam primam.

Dux Gloceſtrenſis.
Ducis Suffolcienſis ſoror à dextra illius.
Comitiſſa Weſtmerlandiæ. } *à ſiniſtra.*
Comitiſſa Northumbriæ. }
Comitis Warwicenſis filiæ duæ in eadem menſa.

Conuiuiæ ad ſecundam menſam ibidem.

Baro Grayſtockius.
Barones alij 3.
Matronæ nobiles 12.

Ad tertiam.

Dictarum matronarum pediſſequæ 18.

Conuiuæ ad menſam primam in conclaui ſecundo.

Duciſſa Suffolcienſis ſenior.
Comitiſſa Warwicenſis.
Comitiſſa Oxonienſis.
Baroniſſa Haſtinga.
Baroniſſa Fitz-hugh.

Ad menſam ſecundâ ibidem.

Baroniſſa Lumlæa.
Baroniſſa Strangia.
Matronæ aliæ nobiles 8.

Conuiuæ ad menſam primam in conclaui magno.

Epiſcopus Lincolnienſis.
Epiſcopus Couentrenſis & Lichfeldenſis.
Epiſcopus Exonienſis.
Epiſcopus Carleolenſis.

Conuiuæ ad ſecundam menſam ibidem.

Comes Warwicenſis.
Comes Weſtmerlandius.
Comes Northumbriæ.
Baro Fitz-hugh.
Baro Stanlæus.
Equites Baneretti 10.

Conuiuæ ad tertiam menſam.

Fœminæ nobiles 14.
Nobiles quos Generoſos vulgo appellamus 14.

In aula iterum.

Nobiles & plebeij ingenui duabus vicibus 412

In ſolario.

Famuli magnatum 400. *duabus vicibus.*

In alijs locis.

Officiarij & famuli 1000.
Coqui 62.
Lixæ & coquinæ miniſtri 515.

Conuiuij huius fercula prima.

Aprugnum } potage.
Furmenty viant }
Hare powdred for ſtandard.
Roe powdred.
Feſant entraille.
Swannes. Cigni.
Capons in halfe-greace.
Hernſewes. Ardeolæ.
Carpet of Veniſon.
Pike in harblet.
Leach cant.
Fruter.
Ferina in furno cocta.
Cuſtard planted.
A Suttlety.

Fercula

Ferculasecunda.

Gelly parted } *potage.*
Rassens. }
Venison bake. Ferina.
Peacock in rapill.
Cony reuerse.
Lardis of venison.
Perdices.
Woodcocks. Gallinagines.
Vpupæ.
Breames in spile.
Pummis verte.
Leache sipers.
Fruter napkin.
Dates in mold.
Scatins ryall.
Suttlety.

Blank desire.
Dates in compost.
Bittours. Butiones.
Fasiani.
Egrets. Asteriades.
Cuniculi.
Coturnices.
Martins. Martes.
Auiculæ maiores.
Alaudæ.
Phocena.
Leache blank.
Fruter crispin.
Cotonea in furno cocta.
Chamblet ryall.
Suttlety.
Placentarum (wafers) *& vini aromatici magna copia.*

53. LAVRENTIVS BOOTHE.

EPiscopus Dunelmensis Laurentius Boothe, Gulielmi Boothe (cui Neuilius succesſit) frater, sed non vterinus, in præsulatu Eboracensi illis succesſit. Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Præses, in Dunelmensem Episcopum consecratus est Sept: 25. 1457. & post annos inde viginti Eboracum translatus est. Mense Augusto 1472. Cancellarius Angliæ constitutus, eo munere per biennium functus est. Mannerium de Baterſey prope Londinum, hic pretio emit à quodam Nicolao Stanlæo; ædes ibi construxit, & sedi suæ contulit. Obijt Suthwelliæ anno 1480. cum huic ecclesiæ præfuiſſet annos 3. & menses 9. atque iuxta fratrem suũ sepultus est. 1477. Edw: 4. 17.

54. THOMAS ROTHERAM al: SCOT.

QVi illi succeſſit, Thomas, vero nomine Scotus appellandus, Rotheramæ in Comitatu Eboracensi natus, more ecclesiasticis hominibus ea tempestate vsitato, inde 1480. Edw: 4. 20.

cognomen voluit mutuari, gentili deserto & abiecto. Cum prima literarum rudimenta in patria percepisset, adolescentiam ingressus, Cantabrigiam se contulit, vbi in numerum sociorum Collegij Regij ascitus est primum, & postea Præses constitutus Aulæ Pembrochianæ; quod munus laudatissimè obiuit, donec ad maiora auocatus est. Per Edwardum 4. Regem (cui fuit à sacris) Præpositus Beuerlacensis primum, ac deinde Priuati sigilli custos, atque anno 1467. Roffensis Episcopus constitutus. Ibi cum sedisset annos duntaxat 4. Lincolniam translatus est. Anno vero 1474. summus Angliæ Cancellarius renunciatus, quo munere perfunctus est ad regnum vsque Richardi tyranni, & non sine causa est reprehensus, quod Reginæ id poscenti, magnum Angliæ sigillum tradiderit; vnde Richardus tunc regnum occupaturus, occasionem arripuit in carcerem eum conijciendi, vt sic Regem legitimum (patroni eius filium) fidelissimi ministri adminiculo orbaret. Dum adhuc Lincolinensi ecclesiæ præesset, magnam illam & speciosam portam scholarum publicarum Cantabrigiæ construxit, ambulacra ab vtroque latere eiusdem & Bibliothecam ad orientalem partem, idque proprijs sumptibus, nisi quod ab Academicis non nihil adiutus est, quorum fuit Cancellarius. Opus cœptum 1470. anno 1476. est absolutum. Cum Lincolniæ sedisset annos 9. Eboracum translatus, ecclesiam rexit ibidem annos 20. tribus exceptis mensibus: Quo temporis spacio, plurima præstitit memoratu non indigna. Rotheramæ (vbi natus est) collegium condidit (nomini Iesu dicatum) Præposito (quem oportebat concionatorem esse) Præsbyteris 5. Choristis 6. & pædagogis tribus; Vno nempe qui Grãmatices elementis pueros imbueret; alio qui in Musicis institueret; ac tertio qui scribere & literas formare doceret. Hoc collegium quando suppressum est, redditus habuit annuos 58^{l}. 5^{s}. 9^{d}. ob. q. Collegium Lincolnienſe Oxoniæ (quod immatura morte sublatus Flemingus, imperfectum reliquerat) absoluit; & socijs 7. ab illo constitutis, alios quinque adiecit, prædijs collatis vnde alerentur. Mitram pretiosissimam successoribus reliquit, vice illius quam Edwardus

wardus Rex Neuillio eripuerat. In ædibus Archiepiſcopalibus multa extruxit: Weſtmonaſterij nempe (quæ nunc White-hall, & Regia eſt, tunc verò ad Archiepiſcopum ſpectabat Eboracenſem) magnam illam coquinam: Southwellæ promptuarium (Anglicè the pantry) & conclauia flumini vicina: Ac Thorpæ quoque promptuarium, piſtrinum etiam, atque ædificia ab æquilonari domus latere nemora ſpectante. Neceſſarios ſuos, quoſque ſiue propter obſequia, ſiue ob ſanguinis propinquitatem charos habebat, magna ſollicitudine prouexit; hos per coniugia, illos per munera, aut prædiorum donationem, ac alios denique per promotiones eccleſiaſticas. Peſte tandem dicitur extinctus Maij 29. 1500. Cawodiæ, annos natus 76. & in capella B. Mariæ tumulo conditus eſt marmoreo quem ſibi viuus fabricari curauit.

55. THOMAS SAVAGE.

QVi ſucceſſit (Thomas Sauagius) Roffenſis quoq; (ſicut anteceſſor) extitit Epiſcopus, vnde Londinum 1493. tranſlatus eſt, atque inde (Rotheramo defuncto) Eboracum, anno videlicet 1501. Hic nobili ortus proſapia, & (ſicuti accepi) equitis aurati filius; quamuis è Cantabrigienſi Academia Legum Doctor; tamen magis propter obſequia Principibus præſtita & rerum fortaſſis gerendarum dexteritatem, quam eruditionem aliaſue virtutes, ad tantos honores prouectus videtur. Aulicarum ſanè artium fuit egregiè peritus, & in ſecularium negotiorum cura atque adminiſtratione ætatem totam conſumpſit; niſi quatenus venationibus indulſit, quibus immodicè delectatus eſt. Multa Cawodiæ ædificauit atque Scrobeiæ, & magnam famulorum cateruam in familia aluit. Moris fuit ante hunc Archiepiſcopum, vt inſtallationis tempore conuiuium ingenti ſumptu pluſquam magnificum ab inſtallandis inſtrueretur; quem ſumptum, inutilem ſane, hic præſul omnium primus conſilio non imprudenti amputauit, inopinatò & clanculum per vicarium inſtallatus. Cum ſeptennium plus minus ſediſſet, Cawodiæ deceſſit; & corpus quidem Eboraci ſepulturæ

1501. Hen: 7. 17.

mandari præcepit, cor vero Maclesfeldiæ in comitatu Cestrensi (vbi natus est) in capella à se ibidem constructa, quando collegium ibi loci molitus, morte intempestiua sublatus interijt.

56. CHRISTOPHORVS BAMBRIDGE.

1508. Hen: 7. 24.

CHristophorus Bambrigius successit; nobili ortus familia prope Appleby in Westmerlandia. Qui in collegio Reginæ Oxoniæ educatus, iam Legum Doctor, Rotulorum Præfectus & Decanus Eboracensis renunciatus; anno 1507. in Episcopum Dunelmensem consecratus est, & anno deinde sequenti Eboracum translatus. Dum legati munus hic Romæ obiret; inter Ludouicum 12. Gallorum Regem & Iulium Pontificem bellum exarsit. Huius Archiepiscopi opera, Henricus 8. Rex noster inductus fertur (sic Ciaconius) vt Pontifici opem ferret, ac parata classe, contra Ludouicũ arma caperet. Ea re fœliciter gesta (inquit ille) rubrum pileum (quem iam diù ambierat) cum tt. S. Praxedis adeptus est, mense Martio 1511. Vtrum tam diù Romæ permanserit, an iterum eo sit profectus non comperi; Ibi certe anno 1514 veneno sublatus interijt, quo per Italum quendam sacerdotem, Riualdum de Modena œconomum suum infectus est, iratum (sicuti capite eam ob rem plectendus confessus est, sic P. Iouius) quod ab irato, fuste fuisset castigatus. Decessit Iulij 14. anno antedicto, & in Hospitali gentis Anglorum sepultus est.

57. THOMAS WOOLSEY.

1515. Hen: 8. 7.

MAgnus ille Cardinalis (de quo nunc proxime sermo habendus est) Thomas Wolsæus, Ipswici in comitatu Suffolciæ, patre lanio pauperculo prognatus est. Nondũ pubertatis annos ingressus, Oxoniam missus, in Magdalenensi collegio bonarum literarum studio incubuit; & artium Magister creatus, in schola dicto collegio vicina, Ludimagister constitutus est. Cuius muneris (vt laborioſi admodum, nec tamen multum quæstuosi) cito pertæsus; sacerdotium Limingtonense in Comitatu Somersetensi, oblatum

latum ſibi à Marchione Dorſetio (cnius filios erudierat) libenter accepit. Ibi contumeliâ affectus eſt magnâ per Amicium Pawlettum Equitem auratum, qui neſcio quam ob cauſam, ſacerdotis pedes cippo incluſit; ſupplicij genus quod non niſi mendicis fere aut viliſſimæ plebi apud nos ſolet irrogari. Quam iniuriam Eques haud tulit impune; cum Wolſæus poſtea Cancellarius Angliæ, & in gratia Regis flagrantiſſimus, Londini eum aliquot annis detinuerit & multis affecerit moleſtijs, donec plurimis officijs delinitus & placatus, illius delicti gratiam ipſi feciſſet. Wolſæus interim ſiue ignominiam non ferens ſupplicij tam pudendi; ſiue altiores ſpiritus gerens, quam vt tantulo ſacerdotio immoraretur: Eo relicto, in famulitium ſe dedit Natanti cuiuſdam Equitis aurati, per quem, in notitiam peruenit Foxi Wintonienſis Epiſcopi. Hic ingeniorum iudex ſagaciſſimus, poſtquam in iuuene illo animi ſolertiam magnam, eruditionem non contemnendam, & admirabilem in rebus gerendis dexteritatem deprehendit; Regi Henrico ſeptimo (qui in Foxi fide & prudentia vnicè acquieſcebat) tam impenſè eum commendauit, vt magni momenti negotijs tractandis eum protinus admouendum duxerit. Voti ſic tandem compos factus eſt; ſolitus dicere (vt ferunt) ſi in regia vel pedem ponere aliquando daretur, nihil tam magnum eſſe, quod ſe non confideret conſequuturum. Cæterum ad Regis ſapientiſſimi gratiam, tunc aditum illi fortuna expediuit. Hominem Rex quærebat ſolertem, qui negotiũ quoddam cum Imperatore conficeret, in Belgio tunc agente: Wintonienſis opera Woolſæus deligitur; qui ad ſummam celeritatem nihil ſibi reliquum faciens, & fortuna ventiſque fauentibus, omnia Regi ex animo confecit & quatridui tantum ſpacio abſens (quod incredibile videatur) Londinum reuerſus eſt. Ad primum eius conſpectum exanduit Rex, arbitratus non dum abijſſe; neque enim fieri potuiſſe credebat vt tam mature redierit. Cum verò non ſolum mandata, ſed alia etiam perfeciſſe, quæ ab ipſo feſtinante fuiſſent omiſſa, cognouiſſet; prudentiam admiratus, ſummo eum poſtea ſemper habuit in pretio, & tum breui, Decanatu primum

primum Lincolnienſi, mox Eleemoſynarij etiam Regij munere honeſtauit. Hucuſq; ſub Henrico ſeptimo proceſſit; cui moris non erat, quenquã tam repentinis honorum acceſſionibus euehere, quin ſurgere ſeſe perſentiſceret. Poſtquam vero ſublato illo, Henricus eius filius rerum potitus eſt: Adoleſcentis animum blanditijs & morum commoditate penitùs occupauit. Siquidem cum alij amici quamplurimi rogarent, vt conſultationibus eorum qui ipſi erant à ſecretis aſſiduus intereſſet, atque experientia magiſtra rerumque vſu prudentiam colligeret, rebuſque gerendis ſeſe aſſuefaceret: Solus Wolſæus, vitam iucundiorem vt ſectaretur hortatur; conſultationum tædia, adoleſcenti dictitans non ferenda: Ætatem hominis temporibus diſcretam, & vnicuique ſua ſtudia conuenire: Non recte facere qui ſenilem ſeueritatem tanquam perſonam neſcio quam intempeſtiue obtrudant & inuita conentur Miuerua inducere: Futurum olim (ſi Deo viſum) vt quæ huic ætati moleſta, prouectiori grata ſint, aut etiam fortaſſis oblectamento. Donec ea veniret, præſenti frueretur, neque alijs invtiliter obſecundando, eius fœlicitatis curſum vllatenus retardaret, quam imperij magnitudo & opum à patre congeſtarum affluentia facile largiretur. Iret igitur, venatum, aucupia, aliaſque honeſtas voluptates fortiter conſectaretur: Si quando fuerit vt ſenex derepente fieri aueat, ſenilibus curis ſe immiſcendo, non deeſſe inter ſuos, inquiens, (ſeipſũ volebat ſubintelligi) qui vno aut altero verbo ſub veſperam narrare poſſint, quæ multarũ horarũ altercatio, ne dicam totius diei conſultatio expreſſerit. Oratio hæc Regis cupiditatibus mirifice congruens, tantum Wolſæo peperit potentiæ, vt cum antea gratia inter alios plurimum pollere noſceretur, nunc poſthac plane ſecundus à Rege haberetur, & ſolus apud eum omnia potuerit. Nam ille ſtatim delectus eſt, qui tanquam Mercurius aliquis inter Iouem hunc & minorum Deorum Senatum diſcurreret, atque horum ſcita ad illum, illiuſq; placita ad ipſos deferret. In numerum igitur illorũ qui ipſi erant à ſanctioribus conſilijs primo quoque tempore aſciſcitur, & præter Tornacenſis ſedis adminiſtrationem (ciuitate bello ab Henrico capta)

capta) Lincolnienſi quoque eccleſiæ Epiſcopus præficitur; in cuius regimine 6. totos menſes nondum tranſegerat, quando Romæ defuncto Bambrigio Cardinali, ad Eboracenſem Archiepiſcopatum Lincolniâ tranſfertur. Breui deinde poſtea, à Rege Cancellarius Angliæ (eiurante Warramo Cantuarienſi) & à Papa Legatus à latere pronunciatur, atque Sept, 7. 1515. Cardinalis creatur tt. S. Ceciliæ. Sed neque hic ſiſtitur. Quaſi Cardinali alendo Archiepiſcopatus Eboracenſis & Angliæ Cancellariatus non ſufficerent; multa ſacerdotia, S. Albani Abbatiam & Epiſcopatū inſuper Bathonienſem, à Rege emendicat. Neque his tandem contentus; Dunelmenſem eccleſiam vacantem, Eboracenſi non veretur adiungere (repudiata Bathonenſi) & deinde Dunelmenſi relicta, Wintonienſem (totius Angliæ tunc temporis opulentiſſimum Epiſcopatum) occupare. Fieri non potuit quin magnitudine ſua laborans, iam tantus, mole ſua præceps rueret. Ille tamen (vt ſunt hominum cupiditates interminatæ ac inexplebiles) Archiepiſcopatum Toletanum vacantem ambire non eſt veritus, Carolum quintum Cæſarem ratus non auſurum operam ſuam in eo adipiſcendo negare; cum omnia regni negotia apud iuuenem Regem voluptatibus deditum, is fere ſolus pro arbitrio diſponeret. Cum hac ſpe excidiſſet, extincto forte Leone 10. Papatus conſequendi cepit eum libido. Sed cum in eo quoque negotio Cæſarem frigidum reperiſſet; iratus homini à quo ſibi nihil non promittebat; nullum non mouit lapidem, vt Rege à Cæſare alienato, eos inter ſe committeret; quod hac tandem ratione perfecit. Duxerat Henricus Catharinam, Cæſaris amitam, Arthuro fratri ſuo prius nuptam, facultate ad id à Pontifice impetrata. Wolfæus (homo doctus) non ignorabat, fieri hoc non debuiſſe; quippe non canonibus eccleſiaſticis ſancitum, ſed ſacræ Bibliæ pagina prohibitum, fratris relictam ne quis ducat. Quare, vt huius matrimonij ſcrupulum animo Regis inijceret; Haud bona fide Cæſarem cum illo agere, ſe iam primum ſubolfacere dictitabat. Siquidem cum de ducenda Maria vnica Regis filia ſponſionem feciſſet; ab Hiſpanis ſuis rumuſculos

paſſim

passim emanare, inutilem & parum honorificum hoc coniugium futurum; spuriam quippe censendam esse Mariam, vt ab incesto & legibus ecclesiasticis damnato matrimonio procreatam. Neque enim Catharinam Reginam Regi legitimo connubio iunctam, quæ Arthuro Regis fratri antea denupsisset: Vetari id in sacrosanctis noui ac veteris instrumenti legibus, vt quæ diuino iure essent constituta, Iulius Pont: auro accepto rescindere non potuerit. Hæc & huiusmodi alia ab ipso Cæsaris Legato qnandoque iactitata fuisse, negandum non est. Cæterum Wolsæus, nullum alium in finem ista memorabat, quam vt Rex (quem vxorium haud nimis fuisse satis nouerat) occasione inde arrepta, ad nouum aliquod matrimonium animum appelleret. Cumque secundis auribus à Rege hæc excipi videret, & orbitatem suam sæpe deflere, quod tantum imperium puellæ cogeretur relinquere, quæque tam dubijs esset orta natalibus, vt successorem sibi eam pro certo non liceret destinare: Ad nouas nuptias hortari non est veritus, & simul Alansoniam monstrare Margaretam, Regis Gallici sororem, spectatæ formæ & venustatis fœminam; quam si duceret, repudiata Catharina, satis intelligebat, ab amicitia Cæsaris, ex tam graui amitæ contumelia, eum penitùs diuulsum, Gallico nomini absque vlla spe receptus, arcto & necessario fœdere iungendum. Erat Catharina fœmina, licet sanctissima nobilissimaque, iam tamen vergenti ætate (vtpote quadragenaria) & semper Hispanica grauitate (moribus imbuta austeris) atque ingenio ab omni cultu ac venustatis cura abhorrenti. Vt hanc igitur fastidiret ac abijceret, his rationibus facile est inductus: Tum vero suo iudicio vsus, aliam deperire cœpit, Annam Boleniam, Wolsæi consilio de Alansonia Galli sorore neglecto. Romam igitur extemplò oratores mandantur, qui diuortium à Catharina magna importunitate flagitent. Clemens Pontifex, Cæsari erat non sine causa infensus; & Henricus Rex, ob auxilia illi præstita (quo tempore capta nuper ciuitate Romana, in Vaticano obsidebatur) magna apud eum erat in gratia. Siue tamen natura cunctator; siue receptum sibi ad amicitiam Cæsaris

nollet

nollet omnem præcludere; ſiue denique Pontificis Romani authoritatem, hoc diuortio imminuendam exiſtimaret; nihil certe expediebat, donec importunitate victus, & vergentibus in Italia rebus Cæſarianis, legatos tandem conſtituit qui de hac cauſa in Anglia cognoſcerent, Wolſæum, & Campeium Cardinalem, hominem Italum, ſed Sarisburienſem ea tempeſtate per gratiam Regis Epiſcopum, cui Papa (vt ſtudium ſuum erga Regem declararet) bulla decretali (vt vocant) confecta quam fieri potuit occulte, matrimonium Regium cum Catharina irritum pronunciauit, eiuſq; rei tabulas Legato cum huiuſmodi mandato dedit, vt ijs Regi atque Wolſæo oſtenſis, ſe illarum promulgandarum facultatem habere diceret, tempus vero quantum poſſet protraheret, neque ſententiam perferret, priuſquam nouum mandatum à ſe accepiſſet. Placere quidem dicens, vt Regi tandem traderetur ea bulla (& veriſimile eſt eo animo tunc temporis eum fuiſſe) verum ſua intereſſe, negotium trahi, donec ſe contra Cæſaris iram ſatis munijſſet. Hæc in ſpeciem Legato, veterator egregius & ad ſimulationem vnicè comparatus, cum ille nihil aliud ſpectaret, niſi vt occaſiones integras ſibi reſeruaret, quibus pro ratione temporis vteretur. Cum Londinum veniſſet Campeius; de Pontificis in Regem propenſiſſima voluntate (bulla etiam decretali oſtenſa) nihil non pollicetur, homo minime malus, quique non aliter ea de re loquebatur quam ſentiret. Nam Papa haud ignarus, quam difficile ſit hominem non ſtupidum fallere per nuncium conſcium doli, quique ipſe prius in errorem perductus non fuerit; nihil ſibi fecerat reliquum, vt, ſe Regis cauſa omnia facturum propenſiſſime, Legato eſſet perſuaſiſſimum. Cauſa igitur cognoſci cæpta eſt, ſed lente ſatis, ita tamen vt in ſummam ſpem rei mox conficiendæ Rex adduceretur, cum tandem, ad promiſſam & tam diu expectatâ ſententiam ferendam, ſolito frigidius Campeium properare animaduertit. Nam potentia Cæſaris in Italia iam multum aucta; cum eum Papa non modo offendere deinceps nollet, ſed potius offenſionem illatam abolere cuperet: Franciſcum quendam Campanum in Angliam miſerat,

ſerat, alio quidem prætextu, ſed hoc præcipue habentem in mandatis, vt Cardinalem iuberet, Decretum illud iudiciale ante dictum, igne protinùs corrumpere, & reditum quantũ poſſet maturare. Cum vero ſimul cum hoc mandato, ægrotare Pontificem nunciatum eſſet; rem exequi diſtulit aliquandiu Campeius, vt ſi forte moreretur ille, occaſione vteretur amico Regi gratificandi, à quo cum Epiſcopatũ Sariſburienſem accepiſſet, ipſique ſpem certam feciſſet, omnia pro voto ſucceſſura; verebatur ne non ſolum ingratus, ſed etiam perfidus videretur, ſi Regem ita ludificari permitteret. Poſtquam vero convaluiſſe Clementem accepit, non auſus reniti, mandato obtemperauit, ac bullam in focum coniecit. Rex interim qui rei conficiendæ cupidine flagrabat, & morã omnem vel minimam moleſtiſſimam habuit; mutationem cito perſentiens; inquirere non deſtitit, donec rem prout geſta eſt, totam ordine reſciuit. Ac tum primum omnem iracundiæ vim in Wolſæum effudit; cuius ingenio cum nihil non effeciſſet hucvſque; per illum ſolum ſtetiſſe voluit credere, quo minus ex animi ſui ſententia hoc negotium iamdudum fuiſſet confectum. O iniquam ſortem hominũ Principi ingrato famulantium, & qui ex euentu conſilia cenſeat metienda. Totos iam viginti annos in obſequio Regis hic Cardinalis abſumpſerat, in eoque ita ſe geſſerat, vt ſibi magnam ſane potentiam & opes forte nimias; Regi vero optimi clariſſimique Principis famam comparauerit. Quoties enim, quanta cum laude Remp: hucvſque adminiſtrarit Henricus 8 apud animum meum perpendo; & deinde in ſequentium temporum calamitates oculos conijcio; equidem facile inducor vt illis aſſentiar, qui Wolſæi conſilijs aſcribant, quod ab omnibus Europæ Monarchis hucvſque ſuſpiceretur, ne dicam metueretur. Et cui ſit imputandum, quod poſt eum ſublatum, duas vxores necauerit, duas repudiarit, tot mortales (interq; eos viros egregios permultos) ob ſolam religionis cauſam capitali ſupplicio affecerit, ſuſpendio ſimul in Papiſtas ſæuiens, & ignibus in hæreticos (nam hęc fuerunt eorum temporum vocabula) deinde quod eccleſiæ patrimonium tam horribiliter deuaſtarit & dilapidarit;

darit; ego mihi tantum non ſumo vt pronunciem. Hoc ſolum dico, Wolſæum, ſi ad gubernacula conſediſſet, nunquam commiſſurum, vt Regem tanquam nauem gubernatore deſtitutam, tam contrarijs & incertis motibus fluctuare permitteret. Ille vero magnitudine iamdudum laborans ſua, & plurimorum preſſus inuidia, quam diuturna fœlicitas & potentia in ſe concitarat; nutare ſtatim cœpit ſimul ac infenſum habuit Regem, & ad primum eius fremitum, tanquam ad Leonis rugitum (non expectato impetu) corruit proſtratus, vt caput quamuis ſubinde leuare videretur, ſurgere tamen deinceps ſuiſque niti viribus nunquam valuerit. Neque enim Rex poſtquam ab eo ſemel alienatus eſt, in conſpectum ſuum eum vnquam poſtea voluit admittere. Plus adeo potuerunt obtrectatorum calumniæ (ne dicam opum quas poſſidebat ingentes ſplendor & cupiditas) quam tantorum laborum recordatio & tot annorum fidele obſequium, ad magnam vtriuſque gloriam diligentiſſime præſtitum. Haud me quidem latet, qualia ipſi crimina fuerint obiecta. Ea vero mihi adeo probabilia non videntur, vt parum naſutum exiſtimem, cui primo ſtatim intuitu ab inuidis conficta non appareant. Neque enim aduerſus eum accuſationem vllam inſtituit quiſquam, priuſquam conſtitit, Regem, iracundia flagrantem, quod diuortij negotium ex animi ſententia non ſucceſſiſſet, minas & vindictam dies noctesque anhelare. Quamprimum enim ſimulatio Pontificis (aut ſi mauis perfidia) prodita eſt; Labyrinthum Romanum pertæſus (in quo annos plus minus quinque errauerat, neque exitus ſpem vllam inuenire potuit) ſepta quouiſmodo tranſilire decreuit, & vi perficere quod aliter obtineri non poſſe videbat, ac tanquam alter Alexander, nodū hunc Gordium ingenio non ſolubilem, gladio diſcindere. Wolſæum itaque accerſens, conſilium aperit noui matrimonij, Pontifice quantumuis inuito ac refragante, ineundi; ſimulque petit, vt rationem aliquam inueniat, quomodo Campeius collega, ijs non obſtantibus quæ nuper accepiſſet in mandatis, ad ſententiam pro ſe ferendam poſſit adduci; In cuius facti excuſationem, multa (dicens) obtendi

tendi posse, ac in primis metum iracundiæ Regiæ, cuius fortassis causam habituri essent non inanem, nisi ipsi tam iusta petenti obsecundarent. Quid his Wolsæus responderit, parum habeo compertum. Illud constat, hominem, siue quod primam eiusce rei mentionem auersaretur, vt cœpti temerarij nimisque audacis; siue quod de collega in eam sententiam pertrahendo nullam spem facere voluerit; siue (quod Sleydanus nescio quo authore tradit) comperisset Rex, monuisse eum Pontificem, ne diuortium cum Catherina approbaret, quod successuram videret aliam Lutherana hæresi infectam: Minis certe & conuitijs adeo exagitatum à Rege, vt animi valde consternati plurima mox dederit indicia. Nam cum à Regia reuertenti, Episcopus Carleolensis (qui secundo fluuio iter facienti, in cymba vnà aderat) de æstu (qui tum forte plus solito feruebat) conquereretur; Tu (inquit Cardinalis) si meum locum modo obtinuisses, reuera profecto æstuares. Paulo tum post, summi Cancellarij munus iubetur eiurare. Neque multum deinde temporis intercessit, cum accusatio aduersus eum intenditur maiestatis læsæ, idque (quod raro fit) in ipso Parliamento, vt lege lata inauditus damnetur. Cæterum ille, conatum hunc inuidorum nescio vnde præsentiens; famulum quendam suum, Thomam Cromwellum (virum post magni nominis & potentiæ) in album eorum curauerat legendum, quibus ius erat suffragium inter ordines ferendi. Ab eo edoctus quotidie Cardinalis quid obijceretur, monuit vicissim per literas, quid esset respondendum: Quod ille (homo ingeniosissimus & egregiè facundus, quamuis indoctus fere) ea & fide & facundia retulit ad Concilium, vt herum curauerit absoluendum, & magnam sibi laudem comparauerit, aditumque simul patefecerit ad magnos illos honores, quos deinde, paucorum annorum curriculo, adeptus est. Hac non succedente, alia aggrediuntur via, pœnam cuiusdam legis incurrisse Cardinalem contendunt, vnde omnibus fortunis exciderit. Huius legis prætextu, hominem quasi nudum è domo sua eijciunt, & opibus ingentibus per ministros Regios expoliant, vt ab amicis non tantum

tum ſuppellectilem, ſed pecuniam etiam vnde aleretur, mutuò ſumere neceſſum habuerit. Tum miſſi iudices qui à præſente quærerent de delicto cuius fecerant reum aduerſarij; nempe, quod Legati poteſtate fungi tot annos auſus fuerit, à Rege ad id facultate non impetrata. Ad hanc eorum criminationem, ſeu mauis calumniam (neque enim quiſquã erat tam hebes, cui aut vera viſa ſit aut veriſimilis) in hanc ille fertur ſententiam reſpondiſſe. Hoccine vero illud tam atrox eſt flagitium, ob quod omnibus derepente fortunis eijcerer & victum quaſi oſtiatim emendicare cogerer, homo iam ſexagenarius, qui totam ætatem in obſequio Regis conſumpſi, nullis parcens laboribus vt illius commodis proſpicerem? Expectabam equidem vt proditionis aut læſæ maieſtatis arceſſerer; non quod talis mihi delicti conſcius eſſem, ſed quod Regem noram tam ſapientem, vt ſatis intelligeret, non decere conſtantiam & magnanimitatem Regiam ob leuius aliquod peccatum, veterem amicum, & ſummæ apud illum tot per annos authoritatis, inauditum damnare, & pœna morte longe grauiori plectere. Quis enim animi tam puſilli eſt & abiecti, vt millies non malit perire, quam mille homines (tot mea alit familia) quorum opera fideli iam diù vſus fuerit (de pleriſque loquor) quaſi ante oculos pereuntes videre? Iam poſtquam nihil aliud video afferri, quam quod à vobis obijcitur, in ſummam ſpem erigor; nihiloque melius ceſſurum hunc inuidorum conatum confido, quam de proditionis crimine intentando nuper initum conſilium. Ipſi ſiquidem Regi (de cuius æquitate non poſſum non optime ſperare) notiſſimum eſt, Legati munus me non auſum attingere, priuſquam diplomate ſuo eius rei facultatem is mihi dediſſet. Iſtud vero diploma ſi vt proferam iubetis, non poſſum fateor. Et hoc & alia quæ poſſidebam omnia, mihi erepta probe noſtis. Cæterum neque proferrem certè ſi haberem. Ego enim cum Rege quorſum iure contendam? Agite proinde ac Regi nunciate, me omnia quæ habeo (quid dico habeo, cum nihil mihi relictum videam?) quæque vnquã habui, illius vnicè munificentiæ ferre accepta; nec iniquum cenſere, vt repoſcat qui contulerit, ſi is me indignum

illis existimet. Quid ni igitur ipsi Regi hanc causam dijudicandam relinquo, vt ille pro voluntate, me aut damnatum aut absolutum pronunciet? Huic si placet vt obiectum crimen fatear, enfateor, nec vobis vltra negotium facesso. Cum Regi satis constet de innocentia mea, vt neque mea confessio, nec aduersariorum calumnia in errorē possit eum perducere; equidem non abuuo quo minus confitentem reum habeatis. Is qui peccantibus pro insita clementia non raro solet ignoscere, innocentem (sat scio) vel nolentem absoluet. Hac edita confessione, pœna legis protinus irrogata est, hoc vno dempto, quod carceribus perpetuis mancipando, libertas non est imminuta. Iam vero si post hāc quomodo Rex eum tractauerit quæras; eo fere pacto dicendum, quo murem deuorandum familica felis. Nam annum integrum permisit viuere, de quo perdendo certissimè videtur statuisse, & ita viuere, vt nunquam posset euadere, nec tamen de euadendo desperaret. Quamuis enim vix vlla dies præterierit per aliquot istos menses, in quo non aliquid pertulerit miser quod animum quantumuis ferreum ad iracundiam extimularet; Homo tamen suapte natura, animo ad perferendum aduersa parum forti, nunquam desperatione fractus est, quod tristibus læti aliquid quotidie admixtum fuerit, crebris à Rege nuncijs (sed fere noctu semper & clanculum) aduentantibus, qui de beneuolo eius affectu fidem facerent, monile nonnunquam, aut tale quippiam amoris symbolum afferentes; animum ne desponderet monentes, futurumque breui asseuerantes, vt pristinum gratiæ & potentiæ locum rursus obtineret. Prævalentibus tandem aduersis, incidit in morbum, quo omnes periturum existimabant. Ad laborantem vocatus est medicus quidam Regius, à quo memorant Principem quæsisse postea, quid morbi haberet Cardinalis: Cui ille; Quidquid id est morbi, si mortuum cupis, tu quiescas, & haud totum triduum superfuturum spondeo. Ad quam vocem Rex commoueri non mediocriter visus, Malim vero (inquit) viginti millium librarum iacturam facere quam vt ille moriatur. Abite igitur ociùs tu, & quotquot alij medici in regia possunt reperiri, hominemque

hominemque quam poteſtis diligentiſſime curate. Deinde cum animo eum laborare magis quam corpore is retuliſſet; amandauit ad eum extemplo nobilem quendam cum annulo quo Regem ipſe Cardinalis olim donauerat, & nunciare iuſſit, deferbuiſſe iam iracundiam ſuam; pœnitere quod obtrectatoribus inuidis tam diu aures accommodauerit; perſpecturum breui, haud minori ſe illum beneuolentia complecti, quam quo tempore gratia apud ſe plurimum pollere noſceretur. Iſta cum rurſus ab alio atq; itidem alio afferrentur; recreatus ille, paucorum hercle dierum ſpacio, priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt. Aulici igitur proceres (quorum multi proximum ſibi potentiæ locum euerſo Wolſæo ſpoponderunt) metuentes vehementer, ne Regi reuera reconciliatus, ſpem eorum eluderet, & iam læſus, eorum ceruices multò quam antè premeret grauius; omnibus ingenij neruis in hoc incubuerunt, vt Londini adhuc hærentem, aut alibi infra pauca milliaria, procul amandandum curarent. Neque vero Wintoniæ (cuius Epiſcopatum Adminiſtratoris titulo tenebat) degere eum permiſerunt (Londino ea ciuitas 40. circiter milliaribus diſtat verſus occaſum hibernum) Eboracum ad Archiepiſcopatum regendum quid ni abeat dictitantes, poſtquam Cancellarij munus Londini eum amplius non diſtineret? Itaque conceſſo viatico, eoque longe copioſiori quam conſiliarij Regij aſſignarant (videlicet pro 1000. marcis totidem libris, tertiam partem Rege vltro adijciente) iter cœpit Eboracum verſus (vrbem Londino 150. milliaribus in boreali parte regni ſitam) ſub finem menſis Martij anni 1530. Ex tot vero ſacerdotijs, nihil illi relinquunt ad victum quotidianum, præter fructus prædicti Archiepiſcopatus, qui ea tempeſtate valebant credo 4000. librarum annuatim. Quod de Apicio Romano Seneca, cur non hic etiam nos de Wolſæo? Quanta luxuria erat cui cenſus aureorum 13000. egeſtas fuit? Totam igitur æſtatem inſequentem, non Eboraci, ſed Cawodiæ (vbi domum habet Archiepiſcopus) moram traxit; ea comitate, iuſtitia, liberalitateque erga dioceſanos vſus, vt magnum ſibi amorem apud omnes hominum ordines conciliauerit, Huius receſſus voluptate

diu non est datum frui. Inuidorum gliscente potentia, missus est Northumbriæ Comes qui eum ad læsæ maiestatis causam dicendam citatum, comprehenderet, & eo casu vehementer consternatum, Londinum versus captiuum deduceret. In ipso vero itinere incidit in morbum, quo indies ingraueſcente, in cœnobio tandem Leceſtrensi extinctus est. Ferunt Kingstonũ (qui illuc tum nuper venerat satellitibus aliquot Regijs comitatus) morti vicinum, ne animum desponderet hortatum; Regem (cuius nomine multam illi dixit salutem) non aliam ob causam arcessendũ curasse perhibens, quam vt à criminũ labe se pugnaret, ab inuidis & maleuolis obiectorum: Neque igitur dubitare sese, futurum breui, vt multo sit quam hactenus vnquam, in gratia Principis validior, nisi propter animi mollitiem, mærori interim sese conficiendum permittat. Ad ea Cardinalis (vltimam hanc vocem edens) sic dicitur respondisse: De salute Regis tam audio libenter, quam meam ipsius pro certo deploratam cognosco. Nam quod ad me attinet, octauus iam agitur dies, à quo primum dysenteria laboraui, cui semper febris adiuncta fuit; quod genus morbi infra octo dies si nihil remittat, letale plerunque esse medicos (vt puto) non latet. Viribus igitur iam destitutus & morbo magis magisque sæuiente; expecto ad singula momenta, quando Deus hanc peccatricem animulam ex corporis ergastulo ad se auocet. Quod si futurum esset vt paulisper adhuc viuerem, anne me tam hebetem existimas, vt oculos fugiant intentatæ mihi casses? Tu (ni fallor) Kingstone, Turris Londinensis es Conneſtabilis, nec igitur dubito ad quid veneris. At hoc meritò præmium fero, quod officij erga Deum parum memor, Regi placendi vnicè studiosus, ad hunc scopum omnes animi cogitationes direxi. O me miserum & insensatum qui Deo summo Regi adeo extiterim ingratus; quem si pro officio, sic vt Christianũ decuerat, coluissem; ille, ille, me canis aspersum iam tandem non deseruisset. Vtinam ex me cæteri omnes (atque in primis Rex ipse) exemplum capiant quam lubrico loco stetur in hoc mundo ab ijs, qui Dei super omnia bonitati ac prouidentiæ tanquam baculo firmissimo

non

non innituntur. Regiam igitur maiestatem meo nomine salutes plurimum, & hoc vnicum ab illo me rogare nuncia, vt examinis coram summo tribunali olim subeundi (cui iam iam me sistendum video) memor viuat. Ita certe futurum est, vt noxæ quam mihi impingunt aduersarij, secreto conscientiæ suæ testimonio me eximat. Plura dicturum vox defecit, atque mors continuò insequuta est. Defuncti cadauer, Pontificalibus ornamentis indutum, postquam totum eum diem (nam prima luce expirauit) iacuisset in propatulo, omnibus qui id vellent conspiciendum; sine pompa funebri, nocte intempesta tumulatum est in ecclesia dicti Monasterij, idque (vt Stous) in medio capellæ B. Mariæ; vt alius vero, in naui ecclesiæ ad ingressum chori. Alere consueuit in familia hic Cardinalis plus minus mille homines; interque eos Comitem vnum, Barones sæpe 8. vel 9. Equites auratos & spectatæ nobilitatis quam plurimos; ac aliorum, quorum vnicuique suum munus assignatum fuerat, vltra quadringentos, præter istorum famulos, qui eum numerum longe superabant. Ministros deinde sacrorum semper habuit secum ad 63. videlicet capellæ suæ Decanum, Subdecanum item, Symphoniacum, Archimusicum, Cantores 35. (scilicet clericos 13. laicos 12. & pueros 10.) ædituos porro 4. præter sacellanos (viros eruditione per totam Angliam præstantissimos) 16. atque crucigeros 2. columniferosque totidem. Sed nihil est quod perinde magnitudinem opum & potentiæ eius ostendat, ac structuræ quas reliquit magnificentissimas, & plus quam Regias. Principem locum inter eas iure sibi vendicant collegia, vnum Ipsuici cœptum extrui (quod iam dudum euanuit) & alterum Oxoniæ. Cumque paulo antequam illa inchoaret, septem viris doctissimis stipendia assignasset amplissima, vt artes totidem Oxoniæ profiterentur; his in collegio suo ibidem sedem destinauit & ducentis præterea studiosis ibidem alendis. Verum antequam opus nobilissimum ad vmbilicum posset perducere, oppressus & spoliatus interijt, relicturus aliter abunde vnde absolueretur. Nam quadraginta cœnobiola Papa & Rege annuentibus, diruerat (via sic Regi monstrata ad om-

nium cænobiorum destructionem) atque ex illorum prædijs, nec non & alijs à se coemptis, plurima congesserat latifundia, quibus dicta collegia affluenter dotaret. Hæc omnia cum Regi fuissent adiudicata quando ille damnatus est; non passus Deus opus tam egregium omninò perire; ex suo Rex contulit postea vnde Decanus, Præbendarij. 8. studiosi etiam centum, pauperes 24. & ministri sacrorum nescio quot, in eo collegio per Wolsæum semiconstructo alerentur (Vbi etiam Episcopalem cathedram paulo post collocauit) & appellari præcepit *Collegium Christi ex fundatione Regis Henrici octaui.* Vt transeam iam ad alia, Palatium Westmonasteriense (tunc Eboracense dictum, quod ad Archiepiscopum spectaret, quodque hodie Regum nostrorum præcipua sedes existit) illius sumptu fere totum exstructum est. Hantoni vero curiam (inter regias nostrates, omnium, longe elegantissimam) à fundamentis ipse excitauit, & opulentissima suppellectile instructam, Regi (munus vero regium) donauit. Hæc enimuero omnia, imperitorum quorundam iudicio superauit, vnius mansolei structura. Ex ære solido imperfectum id monumentum visitur, in capella quadam ecclesiæ Windesorensis, Henrici octaui nomen præferens, quanquam non desint qui affirment (sed perperam) sibi ipsi à Cardinale vt in eo tumularetur destinatum.

58. EDWARDVS LEE.

1531. Hen: 8. 23. CVm per mortem Cardinalis annum iam integrum sedes vacasset, ab Henrico Rege eidem præficitur Edwardus Lee ipsi ab Eleemosynis, sacræ Theologiæ Doctor, qui in Magdalenensi collegio Oxoniæ literis operam nauarat, vnde artium Baccalaureus creatus, Cantabrigiam auocatus, cæteris gradibus scholasticis ibidem est honestatus. Cum magno illo Erasmo hic congredi ausus est, sed certamine impari. Postquam plurimas obijsset legationes, & Archiepiscopus huic ecclesiæ annos 13. præfuisset, Septembris 13 decessit 1544. & in sua sepultus est ecclesia, vbi epitaphium legitur huiusmodi: *Edwardus Leus Archiepiscopus Ebor: Theologus eximius, atque omni literarum genere longe eruditissimus*

mus, ſapientia & vitæ ſanctitate clarus, Euangelicæ doctrinæ præconem ſemper agens, pauperibus beneficus, omnibus ordinibus iuxta charus, magno de ſe apud omnes deſiderio relicto, hic ſepultus iacet. Sedit Archiepiſcopus annos paulo minus 13. Obijt Idib. Septembris ætatis ſuæ anno 62. Chriſti 1544.

59. ROBERTVS HOLGATE.

SVb exitum eiuſdem anni (Ianuarij nimirum *16. 1544.*) Robertus Holgate ſacræ Theologiæ Doctor, à ſede Landauenſi huc tranſlatus eſt, cum ibi annos 7. præfuiſſet. Monachus quandoque fuerat ex ordine Sempringamio; & cœnobio euerſo, ſacerdotium neſcio quod fertur adeptus, prope locum vbi habitabat Eques quidam auratus, dictus Franciſcus Askew, in Comitatu Lincolnienſi, inter quem & ipſũ lites plurimæ neſcio quibus de rebus iactatæ ſunt: Quas vt perſequeretur, coactus eſt Londinum ſæpe commeare; vbi, vt ſe contra tanti viri potentiam muniret, in numerum ſe cooptari curauit capellanorũ Regiorum & non multo poſt ad Landauenſem Epiſcopatum prouectus eſt, ac mox (ſicuti retulimus) ad Archiepiſcopatum Eboracenſem tranſlatus, Præſes etiam Borealium Angliæ regionum conſtitutus. Fama fertur (quod memoratu puto non indignum) contentionem neſcio quam, iter Equitem antedictum & aliũ quendam exortam fuiſſe, & huiuſce Archiepiſcopi (iam Præſidis) authoritate terminandam. Illum igitur memorem, quantum olim negotij Holgato ſacerdoti pauperculo faceſſiſſet, veritum vehementer, ne ſummo iure ſecum ab eo iam Archiepiſcopo ageretur: Archiepiſcopum vero, regulæ Euangelicæ memorem, malefacta benefactis rependenda; humaniſſime cum illo egiſſe, & cauſam eius (quantum iura permitterent) promouiſſe; amicis, quaſi ioco reddita huius facti ratione, huiuſmodi; multum ſe Equiti debere, qui niſi durius ſecum egiſſet, oportebat ipſum in tenui ſacerdotio ætatem ſuam vniuerſam conterere. Cum annos ſediſſet circiter 8. Maria regnum auſpicante, in Turrim Londinenſem fuit coniectus; vbi cum ſeſquiannum iacuiſſet, exauthoratus eſt, idque (ni fallor) quod vxorem duxiſſet. 1544. Hen: 8. 36.

60. NICOLAVS HEATH.

1553. Mar: 1. CIrca annum domini 1539. Nicolaus Heath, è Cantabrigiensi Academia sacræ Theologiæ Doctor & Eleemosynarius Regius, in Episcopum Rossensem consecratus est: A qua ecclesia post quadriennium Wigorniam est translatus, & sub Edwardo 6. (anno 1551.) exauthoratus. Maria vero Regina, vt primum regni compos facta est, eum non solum restituit, sed Walliæ etiam Præsidem constituit. Anno deinde sequenti ad Metropolim Eboracensem euectus est, & Gardinero Wintonienſi defuncto, Angliæ Cancellarius renunciatus. His muneribus ad Elizabethæ vsque Reginæ tempora functus est; Illa vero regnum auspicante, cum reliquis eorum temporũ Præsulibus amotus & in ordinem redactus, reliquum ætatis Chobhamiæ in Comitatu Surreiæ (vbi prædiolum pretio comparauerat) *Deo & bonis studijs* (sic Camdenus noster) *securus plures annos vixit, tanta apud Reginam gratia, vt eum subinde mira comitate inviserit.*

61. THOMAS YONG.

1560. Eliz: 3. THomas Yong Legum Doctor, ecclesiæ Meneuensis Præcentor, in Episcopum ibidem consecratus Ian: 21. 1559. ad hanc sedem est translatus Febr: 20. 1560. simulq; Præses Borealis Angliæ constitutus. Sheffeldiæ decessit Iunij 26. 1568. & in sua est ecclesia sepultus. Illo sedente aula Palatij Archiepiscopalis Eboraci demolita est, quam ingenti sumptu Thomas senior ante annos ferme 500. construxerat.

62. EDMVNDVS GRINDALL.

1570. Eliz: 13. EXauthorato Bonero successor datus in sede Londinensi Edmundus Grindallus Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Præses, electus Iulij 26. 1559. Cum sedisset ibi annos ferme 11. Maij 22. 1570. huc translatus est. Hinc vero etiam Cantuariam migrauit anno 1575.

63. EDWINVS.

63. EDWINVS SANDS.

NObili ortus familia Edwinus Sands ſacræ Theologiæ Doctor, Aulæ S. Catharinæ Præſes Cantabrigiæ, & eiuſdem Academiæ fuit Procancellarius, quando Northumbriæ Dux cum exercitu illac tranſiens vt Mariam (regni tum primum faſces arripientem) opprimeret, coegit eum non admodum inuitum Ianæ Graiæ (quæ Regina fuerat declarata) cauſam pro concione propugnare: Quod ille fecit tam modeſte ſimul & prudenter, vt Northumbrius officio abunde ſatisfactum ab illo agnouerit, neque tamen aduerſam factionem multum iritauerit. Nam cum rebus mutatis, tam Dux quam ipſe poſtridie in vincula raperentur; Dux paulo poſtea capitali quidem ſupplicio affectus eſt; ipſe vero poſt aliquot menſes, amicorum interceſſione liberatus, in Germaniam vnâ cum vxore profugit, vbi, quoad vixit Maria, delituit, & auſpicante regnum Elizabetha, reuocatus, Wigornienſis Epiſcopus declaratur, conſecratus Dec: 21. 1559. Grindallo deinde ſucceſſit vtrobique, Londini nimirum 1570. & Eboraci poſt ſexennium. Ibi cum ſediſſet annos 12. exceſſit è viuis Aug: 8. 1588. & Southwelliæ eſt tumulatus. *Vir neſcio vtrum ſuis virtutibus clarior, an generoſiſſima ſobole fœlicior.*

1576. Eliz: 18.

64. IOANNES PIERS.

IOannes Piers ſacræ Theol: Doctor atque ædis Chriſti Oxoniæ Decanus (Magdalenenſis vero Collegij olim Socius) in Epiſcopum Roffenſem anno 1576. conſecratus eſt, & Eleemoſynarius Regius eodem tempore conſtitutus. Inde anno tum proximo Sarisburiam tranſlatus, Eleemoſynarij munus adhuc retinuit. Sandio tandem defuncto ſubſtituitur Eboraci, & diem clauſit extremum ſub exitum Septembris 1594.

1588. Eliz: 31.

65. MATTHAEVS HVTTON.

ANno adhuc eodem non elapſo, menſe Martio ineunte, Matthæus Hutton ſacræ Theologiæ Doctor, primò Collegij

1594. Eliz: 37.

Collegij S. Trinit: Cantabrigię Socius, dein Pembrochianę Præses, qui ex Decano Eboracensi anno 1589. in Dunelmensem Episcopum fuerat consecratus, ecclesiæ huic Metropoliticæ præficitur. Ianuario mense decessit 1605. Ad Collegium vbi fuerat educatus nouis ędificijs amplificandũ, hic Præsul centum contulit marcas.

66. TOBIAS MATTHEW.

1606. Iacobi 3.

AVgusti 18. 1606. Tobias Matthæus sacræ Theologiæ Doctor, Episcopus Dunelmensis, huius sedis Archiepiscopus legitima confirmatione declaratur. Quem, in ciuitate natum Bristoliensi, atque ædis Christi Oxoniæ alumnum, per multos dignitatum gradus ad hoc fastigij suæ virtutes extulerunt. Fuit namque dicti Collegij primum Præbendarius, mox Decanus, Collegij deinde S. Ioannis in eadem Academia Præses, ac postremo Dunelmensis ecclesię Decanus; vnde ad præsulatum vocatus, consecratus est mense Martio 1594. Succenserem hic mihi, quod de virtutibus nostri temporis Præsulum prædicandis, silentium mihi indixerim, veritus ne cum cæteris omnibus malignus, tum ijs qui quantum huic viro debeam ingratus existimer; nisi meis verbis laudare prohibitus, sua mihi amicissimus Camdenus suppeditasset, apud quem meritissimum habet hoc elogium, *Virtutum & pietatis ornamentis, erudita fœcundia, & docendi assiduitate reuerendissimum existere.* Non licet hic tacere, quod, quo tempore hæc scribimus, Bibliothecam publicam Bristoliæ, (amoris erga patriam authoramentum) librorum copia molitur instruere. Opus hercle egregium, quodque plures vtinam imitentur; cum præ librorum inopia, plurimi tenuioris sortis Ministri tanquam falcibus destituti, à segete dominica demetenda sæpenumero detineantur.

Archiepiscopus Eboracensis Regi pendere consueuit pro primitijs 1609$^{l.}$ 19$^{s.}$ 2$^{d.}$ *& Papæ* 10. *millia Ducatorum, præter* 5000. *pro pallio.*

DE EPISCOPIS DVNELMENSIBVS.

1. AIDANVS.

INclytus ille & plurimis animi virtutibus (ac pietate præsertim in Deum) Princeps merito celeberrimus, Oswaldus, cum Northumbrorum regno anno salutis 634. fuisset potitus; tam de animarũ salute, quam de temporalibus subditorum commodis sollicitus; Oratores misit ad vicinos Scotos, veritatem Euangelicam iam pridem amplexos, petitum ab ijs, vt virum aliquem doctum ac pium ad se amandarent, qui popularibus suis Christum annunciaret. Postulationi æquissimæ illi promptissime assentientes; ablegarunt ad eum bonum quendam virum sed asperiori ingenio prædituũ, qui cum muneri demandato aliquandiu strenuè incubuisset, neque profecisset quicquam; reuersus est ad suos, barbaram esse gentem dicens ad quam missus fuerat & doctrinæ non capacem. Male id habuit Scotorum seniores; qui rem tantam non temere negligendam existimantes, conuentum indixerunt, vbi, quid iam faciendum anxiè consultatum est. Aderat inter cæteros, Aidanus quidam, vir pius iuxta ac prudens, qui ad sacerdotem illum conuersus, modo (vti retulimus) è Northumbria reuersum, *Videris mihi frater* (sic habet Beda) *quia durior iusto indoctis auditoribus fuisti, & non ei-*

637.

iuxta

iuxta Apostolicam disciplinam primo lac doctrinæ mollioris porrexisti, donec paulatim enutriti verbo Dei, ad capienda perfectiora, & ad facienda sublimiora Dei præcepta sufficerent. Quo audito, omnium qui considebant ad ipsum ora & oculi conuersi, diligenter quid diceret discutiebant, & ipsum esse dignum Episcopatu, ipsum ad erudiendos incredulos & indoctos mitti debere decernunt, qui gratia discretionis (quæ virtutum mater est) ante omnia probatur imbutus. Sicq; illum ordinantes, ad prædicandum miserunt. Veniente ad se Episcopo, Rex locum sedis Episcopalis in Insula Lindisfarnensi, vbi ipse petebat, tribuit. (Qui videlicet locus, accedente ac recedente reumate, bis quotidie instar Insulæ, maris circunluitur vndæ; bis renudato littore contiguus terræ redditur) atq; eius admonitionibus humiliter ac libenter in omnibus auscultans, ecclesiam Christi in regno suo multùm diligenter ædificare ac dilatare curauit. Vbi pulcherrimo sæpe spectaculo contigit, vt euangelizante Antistite (qui Anglorum linguam perfecte non nouerat) ipse Rex suis ducibus ac ministris interpres verbi existeret cœlestis; quia nimirum tam longo exilij sui tempore, linguam Scotorum iam plene didicerat. hæc Beda. Episcopali munere functus est annos 14. toto eo tempore nihil summæ diligentiæ sibi reliquum faciens quo gentem sibi commissam in salutis via deduceret. *Doctrinam eius* (inquit Beda) *id maxime commendabat omnibus, quod non aliter quam viuebat cum suis, ipse docebat. Nihil enim huius mundi quærere, nihil amare curabat. Cuncta quæ à Regibus vel diuitibus seculi donabantur, mox pauperibus qui occurrerent erogare gaudebat. Discurrere per cuncta & vrbana & rustica loca, non equorum dorso, sed pedum incessu vectus (nisi si maior forte necessitas compulisset) solebat.* Migrauit ex hac vita Aug: 31. anno 651. mærore confectus (vt videtur) ex interitu Oswaldi Regis, qui suorum perfidia ante dies 12. tum fuerat interemptus. Miracula aliquot ab eo patrata, & alia de hoc viro quamplurima habentur in eiusdem Bedæ Eccl: hist: lib: 3. cap: 3. 5. 14. 15. 16. & 17. Ossium eius pars in Scotiam asportata per Colmannum successorem, reliqua vero Glastoniæ condita, sicuti Malmesburiensis scriptum reliquit.

2. FINANVS

2. FINANVS.

AIdano Episcopo de hac vita sublato, Finanus pro illo gradū Episcopatus, à Scotis ordinatus ac missus acceperat, qui in Insula Lindisfarnensi fecit ecclesiam Episcopali sedi congruam. Quam tamen more Scotorum non de lapide, sed de robore secto totam composuit, atque arundine texit. Quam tempore sequente reuerendissimus Archiepiscopus Theodorus, in honorem B. Petri Apostoli dedicauit. Sed Episcopus loci illius Eadbertus, ablata arundine, plumbi laminis eam totam, hoc est & tectum & ipsos quoque parietes eius cooperiri curauit. 651. Hæc Beda, qui tum postea narrat, multum illi negotij fuisse cum Scoto quodam qui Romanus appellatus est, & iure quidem, quod Romanorum rituum strenuus esset propugnator. *Nequaquam tamen Finanum emendare potuit* (inquit Beda) *quin potius quod esset homo ferocis animi, acerbiorem castigando, & apertum veritatis aduersarium reddidit.* Obijt anno 661.

3. COLMANNVS.

SCotus porro fuit qui & illi successit Colmannus; qui cum maiorū morem pertinacissime tueretur; *grauior de obseruatione Paschæ, nec non & de alijs ecclesiasticæ vitæ disciplinis controuersia nata est.* 661. Sic Beda lib. 3. c. 25. qui tum prolixam subiungit narrationem de magno & memorabili certamine inter ipsum ac Wilfridum Eboracensem hisce de rebus, Rege ipso coram, qui victoriæ palmam Wilfrido adiudicauit. Cuius rei indignitate & ignominia commotus Colmannus, assumptis secum suis, qui Pascha Romano more noluerunt celebrare, nec verticem tondere (*nam & hæc quæstio non minima erat*, inquit Beda) præsulatum abdicauit & in patriam reuersus est.

4. TVDA.

INter cæteros qui Colmannum fuerant in Angliam comitati; Tuda (qui pietatis & industriæ specimen sub Colmanno dederat, prædicandi assiduitate vitæque ac morum sanctimonia) rituum, ad ecclesiæ Romanæ normam conformationem 664.

iuxta Apostolicam disciplinam primo lac doctrinæ mollioris porrexisti, donec paulatim enutriti verbo Dei, ad capienda perfectiora, & ad facienda sublimiora Dei præcepta sufficerent. Quo audito, omnium qui considebant ad ipsum ora & oculi conuersi, diligenter quid diceret discutiebant, & ipsum esse dignum Episcopatu, ipsum ad erudiendos incredulos & indoctos mitti debere decernunt, qui gratia discretionis (quæ virtutum mater est) ante omnia probatur imbutus. Sicq; illum ordinantes, ad prædicandum miserunt. Veniente ad se Episcopo, Rex locum sedis Episcopalis in Insula Lindisfarnensi, vbi ipse petebat, tribuit. (Qui videlicet locus, accedente ac recedente reumate, bis quotidie instar Insulæ, maris circunluitur vndæ; bis renudato littore contiguus terræ redditur) atq; eius admonitionibus humiliter ac libenter in omnibus auscultans, ecclesiam Christi in regno suo multùm diligenter ædificare ac dilatare curauit. Vbi pulcherrimo sæpe spectaculo contigit, vt euangelizante Antistite (qui Anglorum linguam perfecte non nouerat) ipse Rex suis ducibus ac ministris interpres verbi existeret cœlestis; quia nimirum tam longo exilij sui tempore, linguam Scotorum iam plene didicerat. hæc Beda. Episcopali munere functus est annos 14. toto eo tempore nihil summæ diligentiæ sibi reliquum faciens quo gentem sibi commissam in salutis via deduceret. *Doctrinam eius* (inquit Beda) *id maxime commendabat omnibus, quod non aliter quam viuebat cum suis, ipse docebat. Nihil enim huius mundi quærere, nihil amare curabat. Cuncta quæ à Regibus vel diuitibus seculi donabantur, mox pauperibus qui occurrerent erogare gaudebat. Discurrere per cuncta & vrbana & rustica loca, non equorum dorso, sed pedum incessu vectus (nisi si maior forte necessitas compulisset) solebat.* Migrauit ex hac vita Aug: 31. anno 651. mærore confectus (vt videtur) ex interitu Oswaldi Regis, qui suorum perfidia ante dies 12. tum fuerat interemptus. Miracula aliquot ab eo patrata, & alia de hoc viro quamplurima habentur in eiusdem Bedæ Eccl: hist: lib: 3. cap: 3. 5. 14. 15. 16. & 17. Ossium eius pars in Scotiam asportata per Colmannum successorem, reliqua vero Glastoniæ condita, sicuti Malmesburiensis scriptum reliquit.

2. FINANVS

2. FINANVS.

Aidano Episcopo de hac vita sublato, Finanus pro illo gradū Episcopatus, à Scotis ordinatus ac missus acceperat, qui in Insula Lindisfarnensi fecit ecclesiam Episcopali sedi congruam. Quam tamen more Scotorum non de lapide, sed de robore sectō totam composuit, atque arundine texit. Quam tempore sequente reuerendissimus Archiepiscopus Theodorus, in honorem B. Petri Apostoli dedicauit. Sed Episcopus loci illius Eadbertus, ablatā arundine, plumbi laminis eam totam, hoc est & tectum & ipsos quoque parietes eius cooperiri curauit. 651.

Hæc Beda, qui tum postea narrat, multum illi negotij fuisse cum Scoto quodam qui Romanus appellatus est, & iure quidem, quod Romanorum rituum strenuus esset propugnator. *Nequaquam tamen Finanum emendare potuit* (inquit Beda) *quin potius quod esset homo ferocis animi, acerbiorem castigando, & apertum veritatis aduersarium reddidit.* Obijt anno 661.

3. COLMANNVS.

SCotus porro fuit qui & illi successit Colmannus; qui cum maiorū morem pertinacissime tueretur; *grauior de obseruatione Paschæ, nec non & de alijs ecclesiasticæ vitæ disciplinis controuersia nata est.* Sic Beda lib. 3. c. 25. qui tum prolixam subiungit narrationem de magno & memorabili certamine inter ipsum ac Wilfridum Eboracensem hisce de rebus, Rege ipso coram, qui victoriæ palmam Wilfrido adiudicauit. Cuius rei indignitate & ignominia commotus Colmannus, assumptis secum suis, qui Pascha Romano more noluerunt celebrare, nec verticem tondere (*nam & hæc quæstio non minima erat*, inquit Beda) præsulatum abdicauit & in patriam reuersus est. 661.

4. TVDA.

INter cæteros qui Colmannum fuerant in Angliam comitati; Tuda (qui pietatis & industriæ specimen sub Colmanno dederat, prædicandi assiduitate vitæque ac morum sanctimonia) rituum, ad ecclesiæ Romanæ normam conformationem 664.

mationem cum probare videretur, ſucceſſor ipſi datus eſt. Cum vnicũ vix annum ſeditſet, peſte ſublatus interijt anno 665.

5. EATA.

655. SCotorum plurimis qui cum Colmanno in Angliam venerant, cum eodem in patriam reuerſis; qui permanſerant reliqui, Mailroſiæ conſederunt (Abbatem ſibi præponentes Eatam) quem locum, Colmanno rogante, Oſwinus Rex eis aſſignauit. Hic, Tuda defuncto, tam Haguſtaldenſis quam Lindiſfarnenſis conſtitutus eſt Epiſcopus, & vtramque ſedem per biennium rexit. Quo temporis ſpacio finito, Haguſtaldenſem Tumberto cuidã reſignauit. Tumberto vero per Synodum Twifordæ congregatam (quam ob cauſam neſcio) exauthorato; Cuthbertus illi ſubſtitutus eſt. Sed Eata cum intelligeret, Cuthberto magis cordi eſſe ſedem Lindiſfarnenſem; relicto illi quem concupierat præſulatu, Haguſtaldenſem ſuſcepit. Anno hæc 684. geſta ſunt; annoque deinde ſequenti, Eata videtur vitam cum morte commutaſſe. Siquidem Ioannes (inter Sanctos poſtea annumeratus, vulgo dictus S. Ioannes Beuerlacenſis) in Epiſcopum illius prouinciæ tum conſecratus eſt. Huic in illa ſede ſucceſſerunt (quod prætermittendum non duxi) hij qui ſequuntur.

709. 2. Acca, anno conſecratus 709. Boſæ, Archiepiſcopi Eboracenſis diſcipulus. Qui vir egregiè doctus, multa ſcripſit à Balæo commemorata. Bibliothecam etiam Haguſtaldæ magna librorum copia inſtruxit, & deceſſit anno 740. Anno interim 732. à ſede ſua neſcio quam ob cauſam vi expulſum ferunt. Dunelmi tumulatus dicitur iacere. Hector Boethius author eſt, Candidæ caſæ Epiſcopum eum extitiſſe. Succeſſerunt illi in prædicta ſede hij quorum nomina ſubiungo.

734. 3. Frithebertus, qui obijt anno 766.

767. 4. Alhmundus, conſecratus Aprilis 24. 767. *Præſul* (vt Houedenus) *eximiæ religionis & magnarum virtutum vir, migrauit ad Chriſtum 7. Id: Sept: 781.*

5. Til-

5. Tilherus.

6. Æthelbertus, ab ecclesia Witternensi, sine Candidæcasæ translatus anno 789. 789.

7. Heandredus, consecratus anno 797. Woodfordiæ, obijt anno 800. 797.

8. Eanbertus.

9. Tidferthus, Haguſtaldensiũ Episcoporũ fuit postremus. Quo demortuo, cum propter tumultus Danicos, Episcopatum nemo vellet susscipere; regiones illæ in ditionem cesserunt Archiepiscoporum Eboracensium, donec post aliquot secula, Carleoli sedes Cathedralis constituta est. Haguſtaldum vero (hodie Hexham appellatum, in Comitatu Northumbriæ situm) Romano seculo Axelodunum nuncupatum censet Camdenus noster.

6. CVTHBERTVS.

CVthbertus antedictus, Regio dicitur natus sanguine in Hibernia, patre Muriardacho, matre vero Sabina; quæ Regis nescio cuius filia, Romam peregrinatione religionis causa susscepta, filiolum in cœnobio Mailrosensi reliquit instituendum. Ibi loci multos annos sub Eata primùm antecessore, deinde Abbate Boisillo transegit; cui defuncto substitutus est, & munere sibi demandato, magna cum sanctitatis industriæque laude perfunctus. Neque vero gregi sibi commisso prospicere contentus, monasterio sæpenumero egressus, populis vicinis Christum prædicabat. *Solebat autem ea maxime loca peragrare quæ in arduis asperisque montibus procul posita, alijs horrori erant ad visendum, & paupertate pariter ac rusticitate sua, doctorum arcebant accessum. Quos tamen ille libenter, pio mancipatus labori, tanta doctrinæ solertiæ excolebat industria, vt de monasterio egressus, sæpe hebdomada integra, aliquando duabus vel tribus, nonnunquam etiam mense pleno domum non rediret: Sed demoratus in montanis, plebem rusticam verbo prædicationis simul & opere virtutis ad cœlestia vocaret. Porro Cuthberto tanta erat dicendi peritia, tantus amor persuadendi quæ docuerat, tale vultus Angelici lumen, vt nullus præsentium latebras ei sui cordis celare præsumeret.* Sic Beda. Post- 684.

quam

quam in hoc vitæ genere annos quamplurimos transegisset; ab Eata Episcopo exoratus, Lindisfarnam se contulit, vt ibi degens, illius iterum frueretur consortio. Post vero non multum temporis, subijt eum cupido eremiticæ vitæ. Quare, insulam petijt desertam, quæ Farnensis appellata, à Lindisfarna 9. milliaribus in Oceano Germanico sita est, & ibi manuum suarum labore victum tolerauit, donec ad Episcopatum fuit assumptus. Electo persuaderi non potuit vt eremo relicta, tantum oneris in se susciperet, donec Rex ipse in insulam traijciens, multis precibus hoc ab eo euicit. Consecratus est Eboraci in festo die Paschatis anno 684. per Theodorum Cantuarienſem Archiepiscopum, præsentibus (præter Episcopos 6. alios) Egfrido etiam Rege & procerum quamplurimis. Vix biennium in Pontificatu expleuerat, quando eius pertæsus, sponte abdicauit, eremum Farnensem cupidè repetens, vbi paulo postea vitam finijt Martij 20. qui dies (ipso inter Sanctos relato) honori eius fuit consecratus. Cadauer Lindisfarnæ conditum, Dunelmum postea translatum est. Si cui cordi est miracula ab eo patrari credita & alia quamplurima de illo per Bedã tradita perlegere; habentur ea sub finem libri quarti historiæ ecclesiasticæ.

7. EADBERTVS.

687. CVm post Cuthberti abdicationem annum vnum sedes vacasset, in successorem ei consecratus est Eadbertus, qui (sicut antea retulimus) ecclesiam suam plumbo operuit vniuersam, & tectum nimirum & parietes. *Vir* (inquit Beda) *scientia diuinarum scripturarum, simul & præceptorum cœlestium obseruantia, ac maxime eleemosynarum operatione insignis.* Postquam annos decem præfuisset, Maij 6. decessit 698. & subtus feretrum Cuthberti antecessoris fuit humatus.

8. EGBERTVS.

SVccessit illi Egbertus, alijs Edferthus, & Egfridus, vir in bonis literis ab ipsa pueritia versatus; quique illo æuo eruditione eximia clarus habitus, in munere tamen pastorali segnior, à vicino Beda (qui illi fuit contemporaneus) eam ob

ob rem meritò est reprehensus; epistola perscripta mordaci satis & aculeata, in qua multa de Christiani præsulis officio tractat; nec non de scriptura sacra in Saxonicam linguam vertenda. Inculcat deinde ibidem, vt Episcopus Reges admoneat, pseudomonachos & importunos monasteriorum constructores, si otij spe aut gloriolæ potius quam virtutis id fiat, castigandos esse. Ad quas siue reprehensiones siue admonitiones, rescripsit Gratificationis responsa (sic epistolam suam appellauit) Egbertus, & inde è sermone Latino in Angloſaxonicam linguam vertit plures Bibliorum libros. Sic fere Balæus. Obijt anno 721.

9. ETHELWOLDVS.

EThelwoldus, Abbas fuit Mailrosensis & anno decessit 738.

10. KENVLFVS.

AB Edberto Rege captus Kenulfus anno 750. & in vincula coniectus, in arce Bebbensi diù iacuit conclusus. Decessit anno 781.

11. HIGBALDVS.

HIgbaldus annos præfuit 13. & anno 803. fatum expleuit. Illo sedente, cœnobium Lindisfarnense vna cum ecclesia, à Danis sæpe fuit deuastatum. *Quapropter pensato concilio, decretum est* (inquit Malmesburiensis) *vt ab insula illa quæ esset maritimorum prædonum hiatibus expositæ, corpora sanctorum in continentem transferrentur. Tunc beatum magni Cuthberti corpus cum quidam religioso* (*vt putabant*) *furto in Hiberniam transuehere ambirent; perdiderunt fructum operæ, dum aut multis diebus ventum operirentur in littore; aut flatu aliquantum concitatiore in altum prouecti, statim repellerentur. Quocirca, cum honore debito, sacrum corpus apud Bulbeford deposuere iuxta amnem Twydam*: Vbi tamen diu non quieuit, ad alia atq; alia loca subinde deportatum per annorum prope ducentorum spacium, quando Aldhunus cathedram suâ Dunelmi collocauit. Vti suo loco Deo volente enarrabimus.

12. EGBERTVS.

EGBERTVS, Consecratus Iunij 11. 802. anno decessit 819.

13. EGFRIDVS.

AVthor est Florentius Wigornienſis, Egberto succeſſiſſe Eathoredum, non ſolum à cæteris ſcriptoribus, ſed ab eo etiam ipſo in ſuo Epiſcoporum huius ſedis catalogo, omiſſum; quem igitur & ego porro omittendum duxi. Egfridus certe Lindisfernenſis Epiſcopus anno 845. eſt defunctus.

14. EANBERTVS.

EANBERTVS, obijt anno 854. nonnullis EGBERTVS.

15. EARDVLFVS.

ANno Elfredi Regis 13. (inquit Houedenus) hoc eſt anno Chriſti 884. *Gutredo in Regem promoto, ſedes Epiſcopalis quæ prius erat in Lindisfarnenſi inſula, inſtauratur in Ceſtre, quæ antiquitùs dicebatur Cunecaceſtre* (hodie Cheſter **vpon the ſtræte**) *Ante vero, in augmentum prioris Epiſcopatus, totam terram inter Tine & Teiſeam, præfatus Gutredus & Elfredus Reges, omnium conſenſu, S. Cuthberto perpetuò poſſidendam, addiderunt. Iam enim multò ante defecerat Epiſcopatus Haguſtaldenſis eccleſiæ. Sane ad Epiſcopatum Lindisfarnenſem pertinebant antiquitùs Lugubalia id eſt Luel* (Carleolum hodie) *& Northam; omnes quoque eccleſiæ ab aqua quæ vocatur Tweda vſque ad Tinam auſtralem, & vltra deſertum vſque ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam eccleſiam, & ha manſiones, Carnham, & Culterham, & duæ Gedewrde ad auſtralem plagam fluminis Teimte quas Ecgredus Epiſcopus condidit, & Medilros, & Tigbre, & Tiningham, & Colingham, & Bricgham & Tillemuthe, & Northam quæ antiquitùs Ubbamford dicebatur. Werkwrd quoque ipſius eccleſia poſſeſſio erat, donante Rege Ceolwlfo, cum omnibus appendicijs ſuis. Hanc enim manſionem*

ipſe

ipse Rex abrenuncians mundo, secum ecclesiæ Landisfarnensi contulit, in qua Monachus factus, cœlesti regno militauit. Præterea, memoratus Episcopus Egredus, ædificans ecclesiam in loco qui dicitur Geinford, donauit eam S. Cuthberto. Condidit etiam Bellingham & Heorterneſſe & duas alias villas, Veccliff & Wigecliff ad australem plagam fluminis Teise, quas S. Cuthberto ad victum eiseruientium dedit. Similiter & Wdecastre & Hwittingham & Edulfingham & Ecwlingham donante Ceolwffo, fuerant antiquitùs S. Cuthberti.

16. CVTHARDVS.

CVTHARDVS obijt anno 915.

17. TILREDVS.

TILREDVS obijt anno 927.

18. WITHREDVS.

WITHREDVS obijt 944.

19. VHTREDVS.

20. SEXHELMVS.

De hijs nihil traditur.

21. ALDREDVS.

Aldredus Cunegecestriæ decessit anno 968.

22. ALFSIVS.

ALffius vel Elffinus, obijt anno 990. Lindisfarnensium Episcoporum postremus

1. ALDWINVS.

ALdwinus (quem nonnulli Aldhunum nominant) circa annum salutis 990. consecratus est. Hoc sedente, Monachi Lindisfarnenses, postquam bellorum calamitate per annos ferme ducentos à Danis exagitati, incertis sedibus cum reliquijs S. Cuthberti fuissent vagati; Dunelmi

tandem, oraculo (si credere libet) admoniti, consederunt. Sed rem accipe ex libro Dunelmensi. *Comitans sanctissimi patris Cuthberti corpus vniuersus populus in Dunholmum (locum quidem natura munitum, & non facile habitabilem) venit, quem densissima vndique silua totum occupauerat; tantum in medio erat planities non grandis quam arando & seminando excolere consueuerant, vbi Episcopus Aldwinus non parum de lapide ecclesiam postea construxit. Igitur prefatus Antistes totius populi auxilio & Comitis Northumbrorum Vthredi adiutorio, totam extirpans siluam succidit, ipsumq; locum breui habitabilem fecit. Denique à flumine Coquedo vsque Teisam, vniuersa populorum multitudo, tam ad hoc opus, quam ad construendam postmodo ecclesiam prompto animo accessit, & donec perficeretur, deuotè insistere non cessauit. Eradicata itaque silua, & vnicuique mansionibus sorte distributis; Præsul antedictus, amore Christi & S. Cuthberti feruens, honesto (nec parno) opere inchoauit ecclesiam, & ad perficiendam omni studio intendit.* Hæc fuerunt initia Dunelmensis & ciuitatis & ecclesiæ, quibus indita est appellatio à *Dun*, quod montem, & holm, quod lingua Saxonica insulam amnicam significat, quia Coquedus fluuius per mæandrum in se quasi reductus, montem ab omni fere parte circumluit (quasi insulam molitus) in quo Dunelmum (Anglice Durham) situm est. Filios Ethelredi Regis, Alfredum & (qui postea regnauit) Edwardum (Confessorem dictum) Aldwinus iste erudiebat; & patre eorum per Swanum regno deturbato, illos, vna cum Emma Regina, in Normanniam deduxit, ad Richardum Normanniæ Ducē, Emmæ prædictæ fratrem, anno 1017. Quando redierit, non habeo compertum: Hoc constat, post biennium deinde vitam cum morte eum commutasse, quando dioceſi huic præfuisset annos plus minus 29.

2. EADMVNDVS.

FAto postquam functus est Aldwinus Episcoporum Dunelmensium primus; vacauit sedes per triennium propter bella & tumultus Danicos. Quomodo deinde casu mirabili (vt loquitur Malmesburiensis) Eadmundus, Episcopus

bus postea sit creatus, ipsum audiamus narrantem. *Electio Præsulum & Abbatum tempore Anglorum, penes clericos & Monachos erat. Defuncta ergo Aldhuno Antistite; Clerici consederant, de rectoris futuri electione consultantes; nec (vt fit in talibus) quicquam certi, proschismate partium, definientes. Tum Eadmundus (quem nullus accersendum putauerat) cunctantibus superueniens, consuetaque vsus facetia; me (inquit) accipite & Episcopum facite. Illi omnes, quasi diuinitùs accensis spiritibus, rapuerunt ex ore eius verbum, quasi diuinum miraculum, stupentemque & dicti pœnitentem (vtpote qui mallet lusum pilæ quam vsum cuculli) Monachum fecerunt, & Regi Ethelredo (qui tunc regnabat) in Episcopum sibi postulauerunt. Omine fœlici fuit hæc facta præluso, vt commemorant indigenæ loci. Regis enim serenitas, quod petebatur annuit, & propitia diuinitas quod sperabatur implenit. Sub eo enim præsule, multum in modum ecclesiæ promouit prosperitas. Corpus sanctum delatum Dunelmum, basilica ibidem à fundamentis consummata: Multa præterea, quæ nullo vnquam apud ciues æuo, fallax consumet obliuio.* Electus anno 1020. non nisi post quinquennium consecratus est. Sedit tum postea annos 23. & Gloceſtriæ defunctus anno 1048. Dunelmum corpore delato, ibi extitit tumulatus.

3. EADREDVS.

SEdem Dunelmensem tum rexit paruo tempore Eadredus, qui 10. duntaxat menses cum præfuisset, mortem obijt.

4. EGELRICVS.

EGelricus Monachus (siue secundum nonnullos Abbas) Petroburgensis, Godwyni Comitis opera, successor Eadredo declaratus est. Ecclesiam ille Cunegeceſtriæ construxit in honorem D: Cuthberti, cuius corpus ibi per annos 113. quieuerat. In fundamentis moliendis, opifices magnam vim pecuniæ effoderunt; vnde Episcopus dives admodum effectus, præsulatus opulentissimi redditus nihil moratus, Egelwino fratri suo Episcopatu tradito, ipse ad cœnobium Petroburgense redijt vnde prodierat; idque ædifi-

cijs plurimis ornauit & amplificauit. Viam etiam à Depinga, ad Spaldingum per regionem paluſtrem ducentem, muniuit egregiè, effoſſo aggere, quem calce & arena operuit, (additis in oppoſitnis locis pontibus) vnde nomine indito, Elrich-rode hic agger appellatur. Abdicauit anno 1076. cumque poſtea priuatus, hic loci annos 13. delituiſſet, maieſtatis læſæ reus fit apud Gulielmum Regem, qui cœnobio extractum, Weſtmonaſterij incarcerauit, donec Oct: 15. 1072. è cuſtodia mors eum emiſit. Sepultus dicitur ibidem in capella S. Nicolai.

5. EGELWINVS.

ANno 1069. (inquit Houedenus) *miſit Rex Gulielmus Northumbris ad aquilonem plagam Tine, Comitem Robertum Cumin. At incolæ omnes in vnam coacti ſententiam, ne alienigenæ dominio ſubderentur, ſtatuerunt, aut illum interficere, aut ipſi omnes in ore gladij cadere. Cui appropinquanti, Dunelmenſis Epiſcopus Egelwinus occurrens, inſidias ſibi præcauere præmonuit. Sed ille neminem hoc auſurum exiſtimans, deſpexit admonentem. Dunelmum itaque cum multa militum manu ingreſſus, permiſit ſuos hoſtiliter vbique agere, occiſis etiam nonnullis eccleſiæ ruſticis. Suſceptus autem eſt ab Epiſcopo cum omni manſuetudine & honore. At Northumbri tota nocte feſtinantes Dunelmum; ſumma vi diluculo per portas irrumpunt, & ſocios Comitis imparatos, vbiq; locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur: Proſtratis per domos & plateas militibus, domum Epiſcopi (in quam Comes fuerat ſuſceptus) aggrediuntur pugnantes. Sed cum non ferrent iacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremarunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, vt omnia pene vrbis loca replerentur cruore. Nam de 700. hominibus nemo præter vnum euaſit. Hæc vbi Regi Gulielmo innotuerunt, nimia commotus ira, iurauit omnes Northumbrienſes vna ſe lancea peremptturum: Ac mox exercitu congregato, in Northumbriam efferato properauit animo, eamq; per totam hiemem deuaſtare, hominesque trucidare, & multa alia non ceſſabat agere, ita vt, terra cultore deſtituta, lata vbique ſolitudo pateret, & per annos 9. inter Eboracum & Dunelmum, nuſquam villâ inhabitatâ, beſtia-*

rum

rum tantum & latronum latibula magno itinerantibus fuerint timori. Egelwinus interim Episcopus & optimates populi sibi metuentes, aduentũ eius præstolari non ausi, profugerunt ad Ealand, vbi manserunt donec verno tempore Rege ad Southumbriam reuerso, post tres menses & aliquot insuper dies redierunt. Agelwinus vero, videns res Anglorum vbique turbari; exteræ gentis (cuius nec linguam nec mores nouerat) graue sibi metuens dominium; decreuit, Episcopatu dimisso, quaque posset aduena sibi prouidere. Hæc (nonnullis interpolatis) Houedenus. Westmonasterienſis vero aliam adhuc causam reddens huius consilij, dicit, *Egelwinus videntem fratrum iniustas oppressiones,* (Stigandi & aliorum qui præsulatibus suis spoliati sunt) *condolentem & zelum Dei habentem, exulasse spontaneum ab Anglia, volentem oppressores vinculo excommunicationis innodare.* sic ille. Naue conscensa, Egelwinus Coloniam iter intendit. Verum nauigare incipientem, tempestas orta in Scotiam repulit, vna cum Edgaro, Margareta sorore eius & alijs Regij generis Anglorum; quos benigne admodum Rex excepit, Margareta postmodum matrimonio sibi sociata. Cum ibi loci diuturnam moram non feciſſet, societatẽ inijt cum Morkero, Herewardo & alijs Anglis, qui patriam à Normannis oppreſſam grauiter ferebant, sperantibus, si arma semel sumpsissent, non defuturos, qui patriæ libertatem vindicaturi, se illis magno numero adiungerent. Qua spe cum se falsos viderent, Elienſi insula occupata, eam contra Regios duces tempore satis longo defenderunt. *Rex tandem ipse ad locum accedens vnâ cum Buthlescarlis* (Houedenũ iterum audis) *in orientali plaga Insulæ, omnem illis exitum obstruxit, & pontem in occidentali plaga duum milliarium longum fieri iussit. At illi vbi viderunt se inclusos esse, repugnare destiterunt, & omnes (excepto Herewardo qui per paludes cum paucis euasit) Regi se dediderunt: Qui mox Episcopum Abendoniam missum, in custodia posuit, vbi in ipsa hieme vitam finiuit.* Florentius Wigornienſis author est, incarceratum, ex nimio cordis dolore comedere noluisse, adeoque inedia simul & dolore absumptum; cum non desint qui asserant, cibaria illi subtracta, vt inedia non spontanea, sed coacta interierit.

6. WALCHERVS.

1071. Gul: 1. 5.

SVperstiti adhuc Egelwino, sed exauthorato & in custodia detento, Rex curauit substitui Walterum siue Walcherũ, in Leodiensi ecclesia educatum, patria vero Lotharingum. Qui secularibus negotijs quam pastoralis muneris laboribus magis intentus, hoc vnum agere videbatur, vt nummis congerendis opum compararet affluentiam. Quare pretio emit à Rege Comitatum Northumbriæ, & iudicem se constituens, lites forenses ipse audiebat, atque (æquitatis non magna habita ratione) sic plerunque terminabat, prout suis rationibus maxime arbitraretur conducere. Vnde se breui temporis spatio affatim locupletabat, verum odia popularium in se vehementer concitauit, quod ipsi tandem fuit exitiosum, sicut in historia subsequenti patebit, quam integram tibi ex Florentio Wigornienſi exhibebo. *Dunholmensis Episcopus Walcherus genere Lotharingus, in loco qui dicitur Ad caput capræ* (Romano seculo Gabrosentum appellatum Camdenus autumat) 2. *Id. Maij feria quinta à Northumbrensibus est occisus, in vltionem necis Liulfi, nobilis generosiq; ministri* (qui Algitham, Aldredi Comitis Northumbriæ filiam duxerat vxorem, & à quo Lumlæum Baronem non ita pridem defunctum stemma duxisse accepi) *Hic namque vir late per Angliã possessiones multas hæreditario iure possedit. Sed quia vbique locorum Normanni incessanter ea tempestate operam dabant suæ feritati; cum suis hominibus ad Dunholmum se contulit, quia S. Cuthbertum corde sincero dilexit; quippe cui idem Sanctus (vt ipsemet Aldredo Eboracensi Archiepiscopo & alijs viris religiosis narrare consueuerat) & dormienti & vigilanti persæpe apparuit, & quæ fieri voluit (vt suo fideli amatori) reuelauit. Sub cuius pace, nunc in oppido, nunc in suis possessionibus, quas illis in partibus habuerat longo tempore, degit. Cuius aduentus Episcopo Walchero non extitit ingratus, quia eidem Sancto valde deuotus extiterat in omnibus. Idcirco ab ipso in tantum diligebatur, vt absq; illius consilio maiores secularium negotiorum causas nullatenus agere vellet aut disponere. Ob quamrem, suus Capellanus Leobwinus (quem ita exaltauerat, vt & in Episcopatu & comitatu*

mitatu fere nihil sine illius arbitrio agitaretur) invidiæ stimulis succensus, & propter suam superbiam tedis superbiæ nimiis inflatus; se contra prædictum virum arroganter erexit. Quapropter nonnulla eius iudicia atq; consilia flocci pendebat, omnibusq; modis annullare sudabat. Frequenter etiam coram Episcopo (non sine minis) cum eo litigans, illum verbis probrosis sæpe ad iracundiam provocabat. Quadam itaq; die, cum idem vir Liulfus ab Episcopo vocatus ad consilium, legalia quæq; & recta decerneret; obstinatius ei Leobwinus obstitit, & loquelis illum contumeliosis exacerbauit. Sed quia ille respondit ei durius solito, de placiti loco discessit illicò, & euocans ad se Gillebertum (cui præsul quia suus propinquus erat, Comitatum Northumbrensium subregendũ commiserat) vt se vindicaret obnixe rogauit, & Liulfum quam cito posset, morti tradere maturaret. Ille autem iniquis petitionibus acquiescens suis; & Episcopi & eiusdem Leobwini militibus in vnum coadunatis, ad villam vbi Liulfus tunc morabatur, nocte quadam perrexit, ac illum cum sua familia fere tota in domo propria iniustè peremit. Quo cognito, grauiter Antistes ex corde suspirauit intimo, & capitio ex capite detracto, & in terram proiecto, Leobwino qui tunc præsens aderat, tristis dixit continuo, tuis Leobwine factionibus dolosis acta sunt hæc, & insidys stolidissimis. Idcirco volo te scire pro certo, quia & te & me, omnemq; familiam meam tuæ linguæ peremisti gladio. Hoc dicto, in castellum se proripuit festinatò, confestimq; nuncijs per Northumbriam missis, omnibus nunciari curauit, se necis Liulfi conscium non fuisse, quin potius eius occisorem Gillebertum omnesq; socios ipsius, de Northumbria penitùs exlegasse, ac paratum fore semetipsum purgare secundum iudicium pontificiale. Dein missis intercurrentibus, ille parentesq; occisorum, pace ad invicem data & accepta, locum & diem quo convenire, interq; se pacem firmiorem facere possent, statuere. Quo adveniente, loco constituto in vnum conuenere. Verum cum illis Episcopus sub dino nolvit placitare, sed in ecclesiam quæ ibi erat cum suis clericis ac honorabilioribus militibus intravit; & consilio habito, semel & iterum de suis quos voluit pro pace facienda, foras ad eos misit. At illi nequaquam petitis acquiescebant, quia Liulfum illius iussione peremptum fuisse, pro certo credebant. Nam Gillebertum eiusq; socios, nocte

post

post necem propinqui sui proxima, non solum in domum suam Leobwinus familiariter & amicabiliter suscepit; verum etiam Episcopus ipse illum (vt prius) in suam gratiam familiamque recepit. Vnde omnes qui ex parte Antistitis foris inventi fuerant, primitùs occiderunt, paucis fuga reseruatis. Quo viso, vt hostium furori satisfaceret, propinquum suum præfatum Gillebertum (cuius anima quærebatur) Præsul de ecclesia iussit exire. Quem egredientem, milites repugnaturi è vestigio sunt secuti. Sed mox ab hostibus vndiq; gladijs & lanceis appetiti, in momento sunt perempti; duobus tantum Anglicis ministris propter consanguinitatem pepercerunt. Hucvsque Florentius. Parisiensis iam author est, *cum ad placita consueta omnes comprouinciales aduenissent, & de diuersis iniurijs sibi iustitiam fieri exegissent; Episcopum nimis crudeliter respondisse, quod de nulla iniuria vel calumnia ipsis iustitiã exhiberet, nisi antea libras 400. optimæ monetæ, numerassent. Tunc vnus eorum* (inquit ille) *pro omnibus loquens, licentiam postulauit ab Episcopo vt super exactione promissa posset cum alijs conferre; quò habita deliberatione, ipsi posset consultiùs responderi. Quare accepta licentia conferendi, cum paulisper se subtraxissent; vnus ex illis, cuius arbitrium omnes expectabant, præcipitanter patria lingua dixit,* **Short read, good read, slea ye the Bishop**: Hoc est, sententia optima hæc breuissima, Episcopũ occidite. Pergat iam Florentius. *Leobwynum Dunelmensem Decanum* (non illum huius tragediæ architectum, sed alium) *quia sæpius Episcopo aduersus illos multa dederat consilia, & clericos alios statim vt egressi sunt occiderunt. Episcopus autem vt intellexit illorum furorem nulla ratione iri mitigatum, nisi caput & author totius illius calamitatis occideretur Leobwinus; rogauit illũ egredi foras. Sed cum penitus ab illo vt egrederetur extorquere non posset; ad ecclesiæ ianuas ipsemet accessit, sibiq; vitam concedi popposcit, (prætentũ ramũ, sic Malmesburiensis, præferens) Illis vero renuentibus, caput suæ chlamidis limbo cooperiens, foras exiuit, & inimicorum gladijs percussus occubuit. Dein Leobwinum egredi iusserunt: Quo nolente, ecclesiæ tecto parietibusque ignem subiecere. At ille, potius vstulatione quam occisione vitam eligens finire; flammas aliquandiù sustinuit. Sed cum seminustus esset, exilinit,*

uit, & fruſtatim conciſus, nequitiæ ſuæ pœnas exoluendo, miſer interiit. Hoc mortis genere Maij 14. 1080. ſublatus perijt, vna cum centum è ſuis qui illum comitati ſunt, Walcherus Epiſcopus; cuius mortem videbatur prædixiſſe Eadgitha Regina, Edwardi Confeſſoris relicta. *Quæ cum videret eum Wiutoniæ ad conſecrandum duci, eæſarie lacteolum, vultu roſeum, ſtatura prægrandem* (ſic Malmesburienſis) *pulcrum* (ait) *hic martyrem habemus; coniectura videlicet immoderatæ gentis ad præſagiendum inducta.* Interempti corpus, propter multitudinem vulnerum ægrè agnitum, nudum tandem repertum, Monachi Yarrowenſes ſuſtulerunt, & in domo Capitulari Dunelmi ſepulturæ tradiderunt, ſed clanculum, propter metum homicidarum, per vicos vrbis paſſim oberrantium, eo numero, vt in arcem auſi fuerint impetum facere; vnde repulſi, in fugam ſe coniecerunt. Neque tamen ita potuerunt euadere, vt vitam eorum plerique non infœliciſſime tandem terminauerint. Rex de hoc tumultu factus certior; fratrem ſuum vterinum Odonem Cantiæ Comitem, Epiſcopum Baiocenſem, miſit in Northumbriam cum exercitu magno, vt de parricidio tam immani vindictam ſumeret. Quod ille dum ſtudiosè nititur exequi, vniuerſam regionem ad ſummam redigit deſolationem. Qui ſceleris perpetrati ſibi fuerunt conſcij, fuga ſaluti ſuæ conſuluerant. Ex cæteris qui remanſerant, inſontes nonnulli capitali ſupplicio ſunt affecti: Et cæteri pecunia tam grandi mulctati, vt ad ſummam pauperiem inde fuerint redacti. Inter ſeditioſos, accerimus omnium fuiſſe perhibetur Eadulfus quidam cognomento Rus à Comitibus Northumbriæ genus ducens, qui Epiſcopum creditur ſua manu interemiſſe, iſte vero iuſto Dei iudicio à muliere poſtea fertur interemptus; & quamquam in eccleſia Gedworthenſi ſepultus, tamen exhumatus ad mandatum Turgoti Prioris Dunelmenſis; à quo etiam omnibus eſt interdictum, ne ſicarij cadauer in quouis loco Chriſtianorum hominum ſepulturæ conſecrato, tumularent. Cæterum Odo, ne ſontibus tantum plectendis eo videretur acceſſiſſe, eccleſiæ Dunelmenſis ornamenta plurima, ac inter cætera pedum paſtorale pretij immenſi, vi erepta ſecum ſuſtulit. Si-

lentio

lentio deinde non est prætermittendum, clericos seculares à Walchero Dunelmensi ecclesia electos, & Monachos tum primum introductos; Rege Papa, & Archiepiscopo Eboracensi id probantibus.

7. GVLIELMVS de S. CARILEFO.

QVando post Walcheri cædem Dunelmensis præsulatus per semestre vacasset; in Episcopum ibidem, Nouembris 10. anni antedicti, Gulielmus de S. Carilefo, Abbas S. Vincentij electus est, & consecratus Gloecestriæ à Thoma Eboracensi Antistite Ianuarij tertio sequenti, præsente Rege, & plurimis totius regni Episcopis. *Qui, oris volubilitate promptus* (Malmesburiensem paulisper audias) *& potens fuit in sæculo, maximè sub Gulielmo Rege iuniore. Quapropter & amicorum cohorti additus, & Angliæ prælatus, non permansit tamen in gratia. Quippe nullis Principis dictis vel factis contra eum existentibus, ab amicitia desciuit, in perfidia Odonis Baiocensis & cæterorum se immiscens. Quapropter, victis partibus ab Anglia fugatus, post duos annos* (alij dicunt tres) *indulgentia Principis rediit. Episcopatu ergo resumpto, sedulo agebat, vt in antiquum resumeretur amorem; spectatoque Regis ingenio, quocunque ille vergendum putasset, & ipse vergere. Vnde factum est, vt in turbine qui inter Anselmum & Gulielmũ surrexit, maximas contra Archiepiscopum turbas iste signifer excitaret; sperans* (*vt aiunt*) *vel alliciendam Regis gratiam, vel se pro Anselmo fore Archiepiscopum. Sed enim vtroque excidit. Nam non multò post, orto inter ipsum & Regem dissidio, ægritudinem apud Gloecestriam incurrit. Ibi tunc erat curia; & iussus est Episcopus exhiberi vt causam suam defensaret. Cumque responsum esset infirmitate detineri quo minus veniret: Per vultum Lucæ, fingit se inquit Rex. Enimuero ille, ueravaletudine correptus, morti appropinquabat. Cumque considentes Episcopi iudicassent, vt in ecclesia Dunelmi sepeliretur quam ipse magnifice inchoauerat* (nam veteri diruta per Alwynum constructa, amplioris multò fundamenta iecerat, à Malcolmo Scotiæ Rege, seipso, atque Turgoto Dunelmensi Priore, tribus primis lapidibus Iulij 30. positis, vel secundum quosdam Aug: 11. 1093.) *resumptis viribus, hæc verba*

verba ſpirauit; Non placeat Deo, vt pro me mutetur vel minuatur Domini mei S. Cuthberti reuerentia, pro cuius honore, nullus vnquam anteceſſorum meorum in eccleſia humatus eſt. Sed in Capitulo me ponite. Defunctus ergo Dunelmumque delatus, pulchrũ ſuæ induſtriæ monumentum apud Monachos habet, quod & eos congregauerit, & tam libris quam cæteris ornamentis eccleſiam decorauerit; quin & Priorem loci hoc inſigni extulerit, vt in toto Epiſcopatu Decanus & Vicedominus eſſet. Poſtquam Epiſcopus creatus eſt anno vno aut altero, Romam profectus, facultatem impetrauit à Gregorio 7. Pont: Monachos Yarrowenſes Dunelmum transferendi; & quo nouis hoſpitibus locum faceret; clericorum ſecularium nonnullis ibi adhuc à Walchero relictis, de ſacerdotijs alibi proſpexit; atq; Monachis prædia contulit à ſe coempta; quorũ donationes, ſicut priuilegia ab alijs Principibus conceſſa; Dunelmenſi eccleſiæ à Gulielmo primo diplomate regio confirmari curauit. Humatus eſt ab Aquilonari parte domus Capitularis, è regione Walcheri; Turgoto Dunelmenſi olim Priore (poſtea vero S. Andreæ in Scotia Epiſcopo) medium locum obtinente.

8. RANVLFVS FLAMBARD.

POſt mortem Gulielmi, vacauit Epiſcopatus annos tres menſeſque 4. Quem tandem Rex contulit Ranulfo cuidam, non tam quod tanto præſulatu eum dignum, quam quod dignum exiſtimaret, quem (quanquam bipedum nequiſſimum) ob plurima ſibi præſtita obſequia remuneraret. Ab hoc tamen homine tam vtili & gratioſo, mille libras accipere non eſt veritus, vt ad hunc eum promoueret præſulatum. Capellanus hic fuerat Mauritij Londinenſis Epiſcopi, qui plurimi eum facere viſus eſt, ſed non tanti, vt Decanatu eccleſiæ ſuæ vacante eum voluerit donare. Quod ille ferens ægerrimè, indignabundus eum reliquit, & neſcio quibus artibus in aulam irrepſit. Homini vafro, ingenioſo, facundo, quique honeſtatem ex vtilitate ſemper conſueſſet metiri, difficile non fuit fere quicquid vellet conſequi, apud Principẽ & auariſſimum ſimul & luxurioſiſſimum, Gulielmum ſecundum 1099. Gul: 1.13.

cundum (quem Rufum cognominamus) cui nullum genus lucri ſuauius viſum, quam quod ex ſacrilegio proueniret. Gratiam igitur regiam huiuſmodi commento primum eſt promeritus. Præſulatus vacantes, (tam Abbatias putà quam Epiſcopatus) elocandos dicebat impigris hominibus, qui ſua curantes impenſiùs quam miniſtri Regij aliena, multò plura erant corraſuri, quam fiſco hactenus fuiſſet illatum. Placuit conſilium: Et licitatoribus ad mercimonium tam in honeſtum rariùs confluentibus; locationes omnes ſolus Ranulfus conſequutus eſt. Magnam hinc nummorum vim Regi coaceruauit, ſeque etiam ſimul abundè locupletauit. Vnde Rex conijciens, alijs etiam in rebus operam eius inutilem non futuram; collaudata hominis induſtria, ad alia itidem atque alia munera eum quotidie promouit, donec tandem totius regni procurator (ſic loquitur Malmesburienſis) effectus eſt. Vnde illam omnem authoritatem videtur conſequutus, qua hodie potiuntur Cancellarius, Theſaurarius, & neſcio quot alij. Hac ille intemperanter admodum abuſus eſt; nil penſi habens quem offenderet, modo vel ſe vel Regem locupletaret. Sic nimirum Malmesburienſis. *Si quando edictum Regium proceſſiſſet vt nominatum tributum Anglia penderet, duplum adijciebat; ſubinde ridente Rege ac dicente, ſolum eſſe hominem qui ſciret ſic agitare ingenium, nec aliorum curaret odium dum modo complacaret dominum.* Quibus rationibus, magnam inuidiæ molem contra ſe concitauit. Vnde crebræ aduerſus eum accuſationes, quibus Rex ſemper aures habebat occluſas. Hac igitur non ſuccedente, alia aggrediuntur via. Fraude circumuentum inimici ſtatuunt occidere. Mittitur qui nunciet, Mauritium Epiſcopum Londinenſem animam agentem, ipſius vehementer expetere colloquium, & cymbam ideo miſiſſe quæ illum ad ſe deducat. Ille nihil ſuſpicatus doli, paucis comitatus, nauiculam ingreditur & ad nauem velit nolit deportatur in anchoris ſtantem, paratam ad enauigandum. Inſidias vt primum ſenſit, ſigilla Regia abiecit in mare; tumque ad preces conuerſus, minis nonnunquam intermixtis, nonnunquam etiam pollicitationibus; à cœpto curſu auertere illos anniſus eſt.

Verum

Verum illi, morituri minis, perfidi promiſſis contemptis & irritis; nautarum duobus præcipiunt, vt vel fuſte cerebrũ illi protinus diſpergant; vel in mare præcipitatum, quoquo modo, certe tollant é medio, ſceleris præmium veſtes habituri. Placet conditio; nec iam aliud quicquam moratur quo minus mãdata perficiant, niſi quod de prę mij diuiſione non poterat inter homicidas conuenire, cum veſtẽ eius ſupremã valde pretioſam, cæteræ (ſatis viles) nullo modo æquarent. Dum ea de re altercantur, tempeſtas ingens derepente eſt exorta, quæ effracto vi venti malo & rudentibus diruptis, ad locum inuitos repulit vnde primum ſoluerant. Intera vero ſalutis propriæ ſolliçitudo, alienæ vitæ tollendæ cogitationẽ excuſſit. Neque deerat ſibi Ranulphus, homo facundus & animi ſatis magni, rogare, monere, hortari, pollicitari, terrere, allicere, omni denique ratione perſuadere, ne ſanguine ſuo manus velint cruentare, ac iam præcipuè, quando immiſſa tempeſtate, Deus, tanti ſceleris debitam pœnam mox luendam, quaſi ante oculos repreſentaſſe videbatur. Sed illi, quo magis littori appropinquabant, tanto periculoſius exiſtimabant à nece eius temperare, quem non dubitabant, vt primum terram attigiſſet, ſceleris vel attentati ſumpturum ſupplicium. Flectebantur attamen paulatim eorum animi; ſic vt tandem exurgeret inter eos quidam non infimæ authoritatis, qui Geraldum (agminis ducem) hortaretur, monenti Deo obtemperare, atque ſibi decretum diceret, Ranulphum aut tueri, aut cum illo ſimul interire. Sic omnibus perſuaſum, vt ad terram appellentes, Ranulphum ad ſuam domũ deducerent. Giraldus tamen in exilium ſponte profectus, in Angliam poſtea reuerti nunquam eſt auſus. Sic Ranulpho, poſtquam facundiæ ſuæ Muſica tanquam alter Arion marinas iſtas belluas excantaſſet, ac periculum vnum per aliud euaſiſſet, Themiſtocleum illud vſurpare licuit, *Periſſem niſi periiſſem.* Paulo tum poſtea quam reuerſus eſt, Iunij videlicet 4. 1099. in eccleſia Paulina Londini, in Epiſcopum Dunelmenſẽ eſt conſecratus. Ibi vix dum conſederat, quando Gulielmus Rex inter venandũ, ſagittæ in ceruum emiſſæ ictu fortuito, interemptus eſt. Henricus tum frater & ſucceſſor

cessor eius, accusationū victus multitudine, nouitium Episcopum in Turrim Londinensem coniecit, vnde corruptis custodibus, breui postea euadens in Normanniam profugit. Author est Malmesburiensis, *sollicitato per nuncios dapifero suo, funem sibi afferri impetrasse. Funem* (inquit ille) *minister aquæ baiulus (proh dolor) amphora immersum detulit; quo ille de muro ad terram demissus, si læsit brachia, si manus excoriauit, parum curat populus.* In Normanniam (vti dixi) euadens, sub initium Februarij 1101. Roberto Duci, Henrici Regis fratri natu maiori, ad regnum à fratre minori occupatum anhelanti, calcaria addidit. Cuius conatus irritum successū legat qui volet in Annalibus nostris. Quamdiù vixerit in exilio non comperi. Haud longo sane tempore, quantum conijcio; quia plurima postea non parui momenti effecit. Muros nauis ecclesiæ suæ ad tectum vsque perduxit: Reliquias S. Cuthberti in nouam hanc ecclesiam transtulit, & feretro condidit pretiosissimo. Vrbem muniuit ac mœnibus cinxit: Ædes quam plurimas ecclesiæ suæ vicinas, pecunia sua coemptas diruit, tanquam maiestati ecclesiæ propinquitate officientes, & periculum incendij, si forte conflagrarent, minitantes. Aggeres ad Ripam Weræ fluminis per spatium longissimum iaciebat. Castrum Norhamense in cacumine montis iuxta Twedam fluuium construxit, prout etiam Hospitale apud Kepar & pontem de Framnoldgate. Prioratum de Motford prope Wintoniam primus fundauit, & Canonicis repleuit atratis, quod suppressionis tempore annuum censum colligebat ad 167l. 15s. 8d. ob. Denique apud Ædem Christi in Comitatu Hantonensi, collegium (cuius quandoque fuerat Decanus) redditibus ditauit, ædificijs non paucis auxit & amplificauit. Annos cum sedisset plus minus 29. Septembris quinto decessit 1128.

9. GALFRIDUS RUFUS.

1128. Hen: 1. 29. GAlfridus cognomento Rufus Angliæ Cancellarius, in Episcopum Dunelmensem consecratus est Augusti: 6. 1128. Cum annos huic sedi 12. præfuisset, Maij 6. 1140. debitum naturæ persoluit. Arcē Aluertonensem hic dicitur con-

constructum dono dedisse nepoti cuidam suo (filio forsitan) qui neptim quandam Comitis Albemarliæ duxerat in vxorem.

10. GVLIELMVS de S. Barbara.

SVccessor illi designatus Gulielmus de S. Barbara Decanus Eboracensis (homo pius & religiosus) per Henricũ Wintonienſem Episcopum Legatum Pontificium, consecratus est Iunij 20. 1143. & cum præsulatus annum decimum nondum expleuisset, diem clausit extremum Nouembris 14. 1152. 1143. Steph: 8.

11. HVGO PVSAR.

HVgo Pusar, dictus etiam Pudsey & de Puteaco, Eboracensis ecclesiæ Thesaurarius & Wintonienſis Archidiaconus, propter nobilitatem generis (erat enim Stephani Regis ex sorore nepos) ad Pontificatum Dunelmensis ecclesiæ electus est, *Henrico Eboracensi Archiepiscopo (ad quem spectabat consecratio eius) plurimum obnitente, atq; obtendente* (vt loquitur Newbrigensis) *& minus Canonicam electi ætatem, & minus probatam morum eius grauitatem.* Romam igitur, electus, vna cum eligentium præcipuis aliquot profectus est, consecrationem ibi, quam domi non poterat, impetraturus; Archiepiscopo etiam procuratorem suum mittente, qui (vt loquitur idem Newbrigensis) *& electioni contrairet, & consecrationem impediret*, quod illi facto difficile haud fuisset futurum, nisi oportune sub id ipsum tempus mortem obijssent & Eugenius Pontifex, qui (vt supra memorauimus) eiusdem Archiepiscopi apud Clareuallem fuerat condiscipulus, & ipse paulo postea Archiepiscopus, amicum veterem breui temporis interuallo sequutus. Sine magno tum negotio consecrationis gratiam à nouo Pontifice Anastasio adeptus est, sacris Episcopalibus ab ipso Papa initiatus, Decembris 30. 1153. Annos totos 42. huic ecclesiæ præfuit; quo temporis spatio multa fecit memoratu non indigna. Ædes aliquot Episcopales in Mannerijs suis, partim de nouo constrnxit, partim refecit collapsas ac nouis 1154. Hen: 2. 1.

auxit ædificijs. Et Derlingtonæ quidem, non solum domū, sed & ecclesiam à fundamentis excitauit. Prioratum Finchalensem fundauit, habentem in redditibus annuis suppressionis tempore, 146l. 19s. 2d. & leprosis 65. ac sacerdotibus aliquot, ptochotrophium Sherbornæ, ad orientalem plagam vrbis Dunelmensis (cuius annuus census eodem tempore fuit 135l. 5s.) & hospitale itidem aliud Aluertonæ, cuius reddituum rationem non reperi initam. A Richardo primo Rege, Sadburiam sua emit pecunia & successoribus reliquit. Pontem Elnetensem construxit, nec non & ædificium perpulchrum ad occidentalem partem ecclesiæ Dunelmensis, quod Galilæam nuncupamus, vbi Venerabilis Bedæ ossa collocauit. Reliquam iam vitam eius depingat tibi, scriptor (vt illa ferebant tempora) egregie disertus, Neubrigensis. *His diebus* (inquit ille) nimirū Martij 3. 1194. stylo Anglicano, *Hugo Dunelmensis Episcopus extrema sorte defecit, anno sacerdotij sui quadragesimo secundo. Et quidem electorum Pontificum, quibus dignus non erat mundus, paucos raro legimus tanto tempore officio functos. Nostri autem temporis Episcopis mundus non est crucifixus, sed infixus, nescientibus cum Propheta dicere, Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est; quibus etiam productius in illa excellentia tempus videtur; tantusq; hos cum suas vel diuitias vel delitias deserere coguntur, torquet dolor, quantus illis dum affluerent, hæsit amor. Dicitur autem Episcopus ille, nescio vnde deceptus, dum in prosperis ageret, tam annosam sibi prophetasse ætatem, vt audientibus plurimis pronunciaret, se oculis senio caligantibus, annos decem in cæcitate acturum.* Habeo authores, ac in primis Parisiensem (quod Neubrigensem vel latuisse, vel cognitum dissimulasse, miror) *prædictum illi à Godrico quodam Eremita, futurum, vt septem annos cæcus viueret; ideoq; maxima sollicitudine medicorum, oculis medicinas conseruatiuas adhibuisse, vt tam visu quam vita diuturniore frueretur*, Godricum vero de cęcitate mentis non corporis, loquutum, voluit credere. Pergat iam Neubrigensis. *Mundo iam securus incubans* (inquit ille) *extremis ex improuisa vrgentibus, huius fatua prophetia certum dat experimentum. Sane vtrum in hoc aliquis eum*

quasi

quasi diuinando deluserit, an ipse abundans in sensu suo, ex consideratione bonæ valetudinis, vitam sibi longiorem pollicitus fuerit, incertum est. Quippe vsque ad septuagesimum annum quo decessit, sospes & vegetus vixisse perhibetur: Homo in terrenis disponendis prudentissimus, & sine multis literis eloquentissimus, pecuniarum sitientissimus, earumq; scientissimus quærendarum. Spirituali potentia siue excellentia non contentus, secularem ambiuit, & multa ecclesiasticæ pecuniæ (religiosis potius vsibus applicandæ) iactura, quæsiuit sibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Castellorũ instructioni, atque insignium in locis plurimis ædificiorum fabricæ deditus; quo plus studuit ædificare in terra, eo remissius ædificare curauit in cœlo. Hic nimirum ob solam generis nobilitatem, ex secularis vitæ illecebris in ætate minus canonica ad Episcopatum assumptus, studiose impleuit illud Salomonis, Omnia quæ desiderauerunt oculi mei non negaui illis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur. Cumq; opibus plerunq; non parceret, sed multo studio congesta, ne quid magnis animi sui conceptibus deperiret, indiscretè effunderet; aliàs tamen plus erat congregans quam dispergens. Leprosis indulgentior, nobile illis xenodochium non longe à ciuitate Dunelmensi, profusa quidem, sed tamen ex parte minus honesta largitione construxit. Alieni quippe iuris non modicum huic deuotioni per potentiam applicans, dum propria sufficienter impendere grauaretur. Sane cum post plebis Christianæ in Oriente excidium, Christiani principes, multusq; populus charactherem dominicum suscepisset; ipse quoque eiusdem piæ deuotionis consors esse voluit. Denique in capite ieiunij signum Domini solemniter sumpsit, & pro castigandis peccatis suis sub veste exteriori durum cilicium celauit, quo tamen diù vsus non est. Porro vt abijciendi etiam sacri characteris occasio non deesset; tepide rogatus à Principe, publicæ administrationis sollicitudinem minime recusauit; ac deinde ab eodem callide inductus, appensa illi vniuersa pecunia quam in sumptus longissimæ peregrinationis congesserat, Comitatum Northumbriæ comparauit. Quo facto, & Rege in Orientem profecto; à sacro tandem charactere humerum liberauit, ac geminato honori (Episcopus senior Comesq; nouitius) incubans, potentiam suam & gloriam vsq; ad eiusdem Principis re-

ditum magnificè ostentauit. Cum autem eius de captiuitate Alemannica in regnum regressi, faciem minus sibi arridentem notasset; non aliter eum quam resignato Comitatu (quem graui summa emerat & spacio breui possederat) placari posse credidit. Non tamen vel sic placare eum potuit, quem nimirum exactionibus importunis postmodum grauem sensit, credentem scilicet, tanti Episcopi sacculos non facile posse exhauriri, præsertim cum ille pro redimendo Comitatu (quem olim frustra emerat) in multa quantitate pecuniam nouam offerret. Proinde Regi in transmarinis partibus constituto, & oblatam quidem pecuniam authoritate Regia exigenti, non tamen Comitatum reddenti; per responsales & munera supplicauit, vt vel mediante ipsa pecunia Comitatum redderet, vel non reddens ab exactione cessaret. Rex autem callidè (vt olim) hominem palpans literis reuerentia plenis, mandauit, vt oblatam summam appensurus, Lundonias accederet, & tanquam pater patriæ cum Archiepiscopo Cantuariæ, totius regni moderator de cætero resideret. Qua gratia exhilaratus Episcopus, Lundonias iter arripuit. Veniensq; ad villam propriam que dicitur Craet, Dominica qua mos est sacerdotibus caput Quadragesimalis ieiuny solenni esu carnium prævenire; ibidem supra virtutem corporis senilis, ingurgitauit se epulis, dum miser (cui nil sapit) venter, per saporum illecebram de numerositate ferculorum vsq; ad grauamen proprium suscipere cogeretur. Cumq; per vomitū vitio crapulæ mederi voluisset; eo ipso afflictus est magis. Ab illo ergo die sensim deficiens; obstinato tamen animo progressus est itinere dierum aliquot vsq; Doncastrum. Nec vlterius (excrescente incommodo) reluctari valens, itinere liquido circa primam Dominicam Quadragesimæ delatus Houedenam, ibidem decubuit. Et cum ingrauescente molestia iam desperaretur; amicis qui aderant suadentibus, testamentum condidit; & pro tempore faciens fructus vel seræ pœnitentiæ; sensu quidem doloris modico (sicut ipse fatebatur) sed defectu paulatim serpente, & tandem prævalente, vitam finiuit. Illo autem mortuo & Episcopatu illicò per ministros Regios in fiscum redacto: ijdem omnia secreta eius scrutantes, quicquid repertum est, Regys applicuere commodis. Sed nec ministri & familiares eius euasere quæstionem, qui nimirum iussione Regia, tanquam subtractores bonorum eius, districtæ discussioni

cussioni addicti, pro viribus quisq; substantiæ suæ satisfacere sunt compulsi. Sane memoratus Episcopus, dum adhuc Eboracensis ecclesiæ esset Thesaurarius, paulo ante Episcopatum, diuersis ex matribus tres spurios fuderat, nec tamen hoc vel ipsum diuini respectu iudicij ab Episcopatu ambiendo terruit, vel electionem eius (quod & Canones remissiùs, & homines indiscretius agerent) impediuit. Episcopatum nactus, susceptam sobolem, per illecebram carnis affectus, studuit ad diuitias & nomen grande prouehere. Porro in Episcopatu sobolem non procreauit. Primogenitus eius, nobiliori matre procreatus, secularem militiam plus amauit. Sequens vero, cum Archidiaconatu Dunelmensi, ecclesias plurimas, ad vsum magis deliciarum quam vtilitatem animarum, paterna prouisione possedit. Tertius autem (quem pater teneriùs diligebat) multâ eius operâ & impensâ, Regis Francorum Cancellarius, immatura morte paternum verberauit affectum. Medius quoque filiorum, patri superstes relictus, in multa fœlicitate terrena; ab eius discessu mense sexto, eiusdem fœlicitatis vanitatem atq; fallaciam, patrem sequendo probauit. hactenus Neubrigensis. Filius istius Episcopi natu minimus, ille est (ni fallor) quem Houedenus Comitem Barrensem appellat, & Adeti in Gallia anno 1189. defunctum, in Galilæa antedicta à patre constructa dicit tumulatum. Ad ipsum quod attinet Episcopum, in domo Capitulari, Dunelmi humatus perhibetur.

12. PHILIPPVS PICTANIENSIS.

DE successore Hugonis, sic Neubrigensis. *A morte Episcopi antedicti anno expleto, & Episcopatu per officiales Regios multifariam spoliato; accepit eandem sedem nutu Regio Philippus, genere Aquitanus. Cum enim esset idem circa Principem multo tempore sedulus, laborum particeps, & conscius secretorum; tanquam de se optime meritum, præclare remunerari idem Rex voluit.* Electus est Dec: 30. 1195. & paulò postea Legatus Romam missus vna cum Gulielmo de Longo-campo Elienſi Episcopo, (qui antequam illuc perueniret obijt in itinere) ibi loci consecratus est Maij 12. 1197. Anno deinde 1200. peregrinationem religionis ergo Compostellam vsq; 1197. Ric: 1. 9.

ſuſcepit. Ioanni Regi hic ſuaſor extitit præcipuus, vt excommunicationes Pontificias nihili penderet. Quod Papa vt inaudiuit, ipſum vna cum Rege, anathematis fulmine percuſſit. Non dum abſolutus, diem obijt extremum Aprilis 22. 1207. & per laicos ſine vlla exequiarum pompa, in cœmiterio eſt humatus. Huic Richardus Rex monetæ cudendæ facultatem conceſſit, atque vt officinam monetariam Dunelmi haberet, permiſit.

13. RICHARDVS de MARISCO.

1217. Hen. 3. 1.

VIdetur iam ſedes diù vacaſſe. Richardū namq; de Mariſco Angliæ Cancellarium, Sarisburienſem Decanum & Northumbriæ Archidiaconum (qui multos annos in obſequijs aulicis tranſegerat) Gualo Legatus Pontificius, huic Epiſcopatui ingeſſit, & ab Archiepiſcopo Eboracenſi conſecrari mandauit Iunij 22. 1217. annos totos decem poſt Philippi obitum. Durante vacatione, Morganum quendam Præpoſitum Beuerlacenſem, à Dunelmenſibus Monachis electum comperi, quem Ioannes Rex genuerat ex coniuge equitis cuiuſdam aurati, Radulphi Bloet vel Bluet. Cum igitur ſpurius eſſet, ideoq; iuxta Canones eccleſiaſticos Pontificatus incapax; vt hunc obicem remoueret, oportebat diſpenſationem Romæ petere. Papa vero ad eam rem non nimium propenſus, vt ſe Equitis filium mentiretur hortatus eſt. Id modo vellet facere, conſecrationem non abnuebat. Electus vero generoſa voce profeſſus, nullum eſſe honorem tam magnum quem Regij ſanguinis nobilitati non poſtponeret; Præſulatu excidit, & in Præpoſitura antedicta (vt puto) conſenuit. Ad Richardum iſtum quod attinet, homo dicitur fuiſſe prodigentiæ tam profuſæ, vt Monachi Dunelmenſes metuentes, ne tam ſuas quam Epiſcopales opes decoqueret: In ius vocatum, vt modum ſumptibus imponeret vi cogere nitebantur. Qua in re opinione ſua multum falſi ſunt. Ille ſiquidem priſtinæ profuſioni non parum etiamnum adiecit litigationis ſumptibus. Anno 1226. paulo poſt Paſcha, vt lites perſequeretur, Londinum iter ſuſcepit, magna iuriſperitorum caterua ſtipatus. In cœnobium vero Petroburgenſe

Petroburgenſe diuertens (vbi honorifice ſatis eſt exceptus) veſpere cum optime valens quieti ſe dediſſet, mane à cubicularijs mortuus eſt repertus. Repentina ſic morte deceſſit Maij primo; æris alieni ſucceſſoribus onere relicto, quadraginta millium marcarum. Tumulo eius Epitaphium huiuſmodi à Monacho quodam Dunelmenſi inſcriptum ferunt; etſi non deſint, qui Gulielmum de Marchia Bathonenſem & Wellenſem Epiſcopum eo contendant honeſtatum.

Culmina qui cup- laudes pompaſq; ſit-
Eſt ſedata ſi me penſare vel-
Qui populos reg- memores ſuper omnia ſ- .v.
Quod mors imm- non parcit honore pot- itis.
Vobis præpoſ- ſimilis fueram bene ſc-
Quod ſum vos er- ad me currendo ven-

14. RICHARDVS POORE.

HEnrico tertio Regi fuit quidam à ſacris, Lucas appellatus. Hunc magna vi Dunelmenſibus obtruſit vt in Epiſcopum eligeretur; deierans ſubinde, per totum ſeptennium Antiſtite carituros, ſi hunc ſibi præficere abnuerent. Illi vero tanto præſulatu hominem cognoſcentes indignum; Gulielmum quendam cognomine Scotum, Archidiaconum Wigornienſem, ſuffragijs ſuis Epiſcopum declararunt, virum grauiſſimum iuxta doctiſſimumque & capellanum itidem Regium. Rex attamen pro Luca ſuo repulſam ſe paſſum indignatus; electionem noluit probare; cumque Romam Scotum intellexiſſet profectum, vt ibi conſecrationem impetraret; Romam & ipſe oratores miſit (Epiſcopum nempe Lichfeldenſem & Priorem Lanthonienſem) qui paruo negotio effecerunt, vt bonus vir ſperato præſulatu excideret. Poſt annum tandem vnum aut alterum, Rege annuente electus eſt Richardus Poore, Sariſburienſis Epiſcopus, ob plurimas animi virtutes, vir merito celeberrimus. Decanus hic primum Sariſburienſis, in Epiſcopum Ciceſtrenſem anno 1215. conſecratus eſt, ac inde Sariſburiam 1217. atque Sariſburia Dunelmum 1228. tranſlatus. Ciceſtriæ dum adhuc 1228. Hen: 3. 12.

huc ſederet, ab eccleſia Wintonienſi Amportam pecunia emit numerata, & illi ſedi reliquit. Sarisburienſes vero memoriam eius ſanctiſſimam habent, quod ſedis à veteri Sarisburia ad nouam transferendæ author, baſilicæ nobiliſſimæ ſtructuram ibi fuiſſet exorſus, qua de re ſupra inter Sarisburienſes plura à me perſcripta ſunt. Illinc etiam antequam migraret, cœnobium monialibus fundauit Tharentæ in Comitatu Wiltonienſi, ac Reginæ donauit, quæ ibi loci ſe mandauit humari. Ptochotrophium deinde ſiue Hoſpitale pauperibus iuxta collegium Vauxenſe poſuit Sarisburię, habens in redditibus 25^{l}. 2^{ſ}. 2^{d}. Hunc Pariſienſis appellat, *eximiæ ſanctitatis ac profundæ ſcientiæ virum*, & exitum eius admirabilem fœliciſſimumque his verbis depingit; *Imminente horâ ſuæ diſſolutionis, videns Epiſcopus quia venit hora quod tranſiret de hoc mundo: ſermonem ſolennem populo fecit conuocato, obitumque ſuum nunciauit imminere. Et cum in craſtino morbus ingraueſceret, iterum conuocato populo, ſermonem replicauit, valedicens omnibus, veniamque ſi quem offenderat poſtulando. Tertia vero die conuocata familia, & illis præcipuè quibus tenebatur in ſoluenda clientela, diſtribuit quæ ei videbantur rationabiliter diſtribuenda, cuique ſecundum meritum ſuum. Et cum certa deliberatione cunctis diſpoſitis & conſummatis & amicis ſingulatim ſalutatis, ſerò dicens completorium, cum diceret verſum iſtum* (*In pace in idipſum dormiam & requieſcam*) *Epiſcopus ipſe in Domino fœliciter obdormiuit.* Sic igitur (vt præfertur) deceſſit Aprilis 15. 1237. poſtquam ingens illud debitum ab anteceſſore contractum diſſoluiſſet, & Tharentæ in Monialium cœnobio à ſe conſtructo voluit tumulari.

15. NICOLAVS de FERNHAM.

1241. Hen: 3. 25. POro defuncto, Monachi Dunelmenſes inuito ac refragante Rege, Thomam eccleſiæ ſuæ Priorem in Epiſcopum elegerunt, & conſecrationē à Pontifice impetrandam ſperantes, Romam amandarunt; quo ſucceſſu, narrabit Pariſienſis. *Monachi Dunelmenſes* (inquit ille) *poſt multos labores inutiles, & ſumptuoſarum expenſarum effuſiones multiplices, cedente Priori Dunelmenſi præelecto, & ſic eiuſdem electione caſſata,*

ſata; elegerunt vnanimiter (inuocata ſpiritus ſancti gratia) M. Nicolaum de Fernham (virum moribus & ſcientia commendabilem) in Epiſcopum & paſtorem animarum ſuarum. Rexerat autẽ ipſe dictus Nicolaus in artibus Pariſijs per plures annos poſtquã adoleſcentiam (Lelando teſte) Oxonię in bonarũ literarũ ſtudijs tranſegiſſet. *Deinde arte medicinæ Bononiæ claruit gratioſus & peritus excellenter. Hic etiam poſtquam in Dialectica & arte Phyſicali & naturis ad plenum eruditus, ad Medicinam ſe poſtea conferens ſpiritualem, videlicet Theologiam; ipſa ſcientia & librorum copia ſe adeo reſtauranit, vt lecturiens, ad cathedram aſcendendam ſufficeret magiſtralem. Ipſum igitur quaſi expertum & ſcientia multipliciter & moribus commendabilibus inſignitum, peritorum conſilio Rex & Regina, ad ſuarum vocauerunt animarum & corporum euſtodiam & conſilium familiare, hoc conſulentibus & procurantibus Ottone tunc Legato & Epiſcopo Carliolenſi, & alijs ſecretis Regis conſiliarijs. Vbi cum proſpere & prudenter ſe haberet, ad dicti Pontificatus dignitatem electus, non adquieuit. Videbatur enim ei inhoneſtum, illi conſentire electioni, cum paulo ante quando in Epiſcopum Couentrenſem eligeretur, renunciauerit, nolens quomodolibet conſentire* (qua de re ſupra pluribus inter Couentrenſes actum eſt) *Igitur vt obſtrueretur os loquentium iniqua, qui forte dicerent, Ecce hic hypocrita pauperi Epiſcopatui renunciauit, expectans vberiorem; ſummo animi conamine reluctabatur. Donec Epiſcopus Lincolnienſis,* ille celeberrimus R: Groſſeteſt *eũ ſuper hoc grauiter redarguens, efficaciter ipſum ad hoc perſuaſit vt conſentiret, hoc modo: Ecce Monachi Dunelmenſes & eorum eccleſia deſtituta paſtore, lachrymis obortis, ſolatium flagitant paſtorale; nec tu conſentis cum canonicè eligaris? Adiuro per aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti, vt hoc onus ſubeas & honorem; quia Rex nullo modo niſi manifeſtè deſipiat veſtram reprobabit electionem. Si autem non conſentias, Rex ibi apponet ſua machinatione aliquem alienigenam & degenerem nec non & imperitum, in ſubuerſionem eccleſiaſticæ dignitatis & periculum totius regni, cum ſit Dunelmenſis Epiſcopatus in confinio regnorum Angliæ & Scotiæ, & ſint caſtra Dunelmenſis Epiſcopi (Dunelmenſe ſcilicet & Norhamenſe) Angliæ ex parte illa repagula contra omnium hoſtium inſultus. Quod*

cum

cum audisset dictus M. Nicolaus, ab imo trahens suspiria, ait, Amplector virtutem obedientiæ. In Dioceſi vestra, mea habui, ex gratia vestra, quæ obtinui beneficia. Paternis igitur vestris monitis obtempero. Monachi igiter Dunelmenſes, gaudentes eum Regi præsentarunt tanquam suum electum. Rex autem eius electionem gratantur acceptans, cum in electione vel electo nihil posset rationabiliter reprehendere, suscepit electum sine morꝫ dispendio. Conſecratus eſt Gloceſtriæ Iunij 9. 1241. præſente Rege, Regina, præſulumque & procerum numero permagno. Ad onus paſtorale ſuſcipiendum tam difficilis, ad deponendum haud minus promptus extitit. A Pontifice Romano facultate abdicandi impetrata, ſub initium Februarij 1249. reuera abdicauit, trium duntaxat manneriorum fructibus ſibi ad ſuſtentationem (quoad viueret) reſeruatis, Houedenæ videlicet, Stoctonæ & Enſingtonæ. Quam reſeruationem ſucceſſor eius, aggreſſus eſt (ſed irrito conatu) infringere. Poſtquam priuatus annos 8. vixiſſet, ſtudijs interea & pietatis operibus ſe totum dedens, ad meliorem vitam ineunte Februario migrauit anno 1257. Qui de illo plura cupit cognoſcere, legat Pariſienſem de anno 1241: vbi, quomodo Walterum Marſhall in gratiam Regis reduxerit & ad fratris defuncti Comitatum admitti illum impetrauerit perſcribit. Deinde, de anno 1244 vbi litis cuiuſdam inter illum & Abbatem S. Albani narratio habetur ſatis prolixa. De anno denique 1248 vbi hiſtoriam reperiet (niſi fabulam potius dicendam exiſtimet) de prodigioſa ſui ipſius hydrope nec non & alijs morbis laborantis, curatione. In eccleſia ſua ſepultus eſt, quam (à Thoma Melſcomb Priore eiuſdem nonnihil adiutus) teſtudine noua operuit anno 1242.

16. WALTERVS de KIRKHAM.

1250. Hen: 3. 34. ABdicante Fernhamo, à Monachis Dunelmenſibus magna contentione Rex flagitauit, vt fratrem ſuum vterinum, Ethelmarum, ipſi in ſucceſſorē eligerent. Quod, cum illi, facere ſibi integrum non eſſe, reſpondiſſent, propterea quod neque ad maturā peruenisset ætatem, neque eruditione ea præditus eſſet, vt tanto præſulatu dignus poſſet videri:

videri: Fructus (inquit) Episcopales, annis octo vel nouem in fiscum inferri curabo. Et spero, fratrem meum, priusquã tam diù sedes vacauerit, tam ætate quam doctrinæ supellectile abunde instructum fore. Anno attamen sequenti, quendam Walterum de Kirkham in Dunelmensem Episcopum consecratum comperi, cumque sedisset annos plus minus 10. Augusto mense defunctum 1260.

17. ROBERTVS STITCHELL.

ROberto Stitchell temporalia huius sedis restituta sunt Dec: 5. Henrici tertij Regis 45. Hospitale siue Xenodochium hic fundauit Grithamæ & censu dotauit annuo 97. librarum 6ſ. 3d. ob. Postquam Simon de Morteforti Leceſtriæ Comes res nouas molitus in prælio interemptus est; prædia eius vbicunq; existentia, à suis occupari hic Episcopus mandauit. Cũ vero in Comitatu Dunelmensi latifundia Comes nonnulla possediſſet; hæc ad se iam deuoluta contendebat; & cum hoc, lite intentata euicisset, adiudicata sibi prædia Hospitali antedicto contulit. Præfuit annos 14. & Augusti 4. 1274. decessit. 1260. Hen: 3. 45.

18. ROBERTVS de Insula.

ROberto prædicto, alius itidem Robertus succeſſit, de Insula cognominatus; qui annos præfuit 9. & Iunij 23. 1283. defunctus, in domo Capitulari, marmore affabre insculpto iacet opertus. 1274. Edw. 1. 2.

19. ANTONIVS BEAK.

IAnuarij 15. sequenti Antonius Beak in excelso pegmate, à Gulielmo Eboracensi Archiepiscopo, præsente Rege & multis regni magnatibus, consecratur ad hanc sedem, in qua, potentia opulentiaque sic viguit, vt omnes tam succeſſores quam anteceſſores (si vnum forte Wolsæum demas) non paucis parasangis fuerit supergreſſus. Præter numeratæ pecuniæ gazas immensas, prædia possidebat ad eccleſiam non spectantia, quæ redderent annuatim quinque millia marcarum. Horũ multa illi obuenerunt à Veſſeio Barone, qui 1283. Edw. 1. 11.

qui fiduciarium eum constituit hæredem, vt ille ad Gulielmum nothum dicti Baronis hæreditatem postea transferret, quod tamen ab eo nunquam factum ferunt. Opum huiusmodi conscientia turgidus, titulum cæpit spernere Episcopalem, seque curauit Patriarcham Hierosolimitanum à Papa declarandum. Et Manniæ Insulæ principatu à Rege ceu prece ceu pretio impetrato, quoad vixit potitus est. Quomodo ad Imperatorem à Rege Legatus, à Ioanne Romano Eboracensi Archiepiscopo eo ipso tempore sit excommunicatus, supra à me est expositum. Cum Monachis suis Dunelmensibus magnum habuit & diuturnum certamen, quod ipsi multarum molestiarum causa extitit. Conquestus Papæ Priorem ecclesiæ suę hominem esse stupidum ac imperitum & tanti cœnobij regimini vsque quaque imparem: Omnium rerum tam spiritualium quam temporalium procurationem ad se ipsum demandari curauit. Tumque ministros quosdam suos Dunelmum misit, qui secundum authoritatẽ sibi commissam mandata eius exequerentur. Ij vero ad cœnobium venientes, contumeliose sunt excluſi à Monachis; qui Regem dicentes de controuersijs inter ipsos velle cognoscere, ad Pontificem prouocarunt. Ministri attamen Episcopales, Priorem extemplo Monachosque omnes excommunicarunt. Quod Rex ferens iniquissime, ministris singulis mulctam grauem inflixit, & Episcopum ipsum tempore præstituto coram se iussit comparere; qui Rege inconsulto, Romam interea profectus est. Vnde Rex iratus admodum, temporalia eius (vt loquimur) seisiuit, hoc est fructus & redditus Episcopales fisco mandauit inferri; omnibusque qui munera publica in Comitatu Dunelmensi tractarent, (Cancellario, Iusticiarijs, cæterisque) successores dedit. Pontifici etiam scripsit in gratiam Prioris, qui epistolã Regiam sua manu Papæ cum tradidisset, examen postquam subijsset, vir grauis & non imprudens repertus, muneris sui executioni restitutus est; sed diem obijt extremũ antequam in patriam posset peruenire. Dum Regem sic infensum haberet hic Episcopus, inter alia damna quamplurima iuribus Episcopalibus illata, silentio non est prætereundum, arces

aliquot

aliquot aliaque prædia Episcopis erepta fuisse, quorum ius per damnationem Ioannis Bailiol Scotorum Regis & aliorum, ad Episcopos Dunelmenses tanquam Comites Palatinos fuerat deuolutum (nimirũ Werkam in Tiuidale, Perith, & ecclesiam de Simonburia) Ludouicus vero de Bellomonte (qui illi postea successit) iure cum Rege agens, illa omnia postea recuperauit, sicuti suo loco demonstrabitur. His turbis posteaquam se Patriarcha tandem expedijsset, structuris magnificis excitandis totus vacauit. Ædes Auklandenses conuertit in castrum, vbi aulam construxit magnę amplitudinis (quam columnis ornauit ex nigro marmore maculis candicantibus variegato) & conclaue satis amplum, cum alijs ædificijs vicinis; nec non & capellam pulcherrimam, in qua Decanum collocauit & Præbendarios, area quadrata (ædificijs à se porro constructis circundata) pro habitaculo eis assignata, in occidentali parte eiusdem castri. Ædificauit de nouo, vel nouis structuris multum auxit, castrum Bernardi, & arces Alnwikensem (quam acceperat à Vesseio Barone) Gainforthensem, Cunciitensem, Somertonensem, qua Regẽ, ac denique Elthamam (prope Londinum) quam Reginæ, donauit. Prioratum de Aluingham fundauit in Comitatu Lincolnienſi, redditus habentem annuos suppressionis tempore 141l. 15s. Gulielmum deinde antecessorem suum sumptu permagno in Sanctorum album ascribi curauit. Et Cestriæ iuxta stratum in comitatu Dunelmensi ecclesiam collegiatam, Decanum, septemque Prębendarios instituit. Cum annos sedisset 28. Elthamæ diem obijt supremum Martij 28. 1311. & in ecclesia sua sepultus est.

20. RICHARDVS KELLOW.

RIchardus Kellow (qui Antonio successit) annos tantum quinque præfuit. Quo breui temporis spatio magnis impensis ædificauit multa Middlehamæ, Stoctonæ & Welhallæ. Obijt anno 1316. 1311. Edw: 2. 4.

21. LVDOVICVS

20. LVDOVICVS BEAVMONT.

1317. A Monachis Dunelmenſibus in Epiſcopum tunc electus
Edw: 2. 10. eſt Henricus Stamford Prior Finchalenſis, & Romam ablegatus vt ibi conſecrationem impetraret. Sed antequam illuc peruenisset, Pontifex à Regibus Angliæ Galliæq; impenſe rogatus, Epiſcopatum contulerat cuidam Ludouico de Bello-monte, ex regio Gallorum ſanguine prognato, & ſic Iſabellæ Angliæ Reginæ propinquo; qui vtroque pede claudus, tam porro indoctus fuit, vt conſecrationis ſuæ bullas & diplomata legere nequierit. Verbo (*Metropolitica*) occurrente; diù hæſitauit, & tandem recitare neſcius, *Soit pour dict* (inquit) perlectum credas. Sic quando ad vocabulum (*ænigmate*) perventum eſt, in eodem hærens luto, prorupit in hæc verba, *Par Saint Lowis, il n' eſt pas curtois qui ceſte parolle ici eſcrit*: Per S: Ludouicum, inhumaniter factum ab illo qui hoc verbum ſcriptitauit. Non ſine cauſa igitur, à Papa ægre eſt admiſſus ad conſecrationem, quæ tanto illi conſtitit, vt ære alieno ingenti contracto, per annos totos 14. quibus huic eccleſiæ præfuit, nominibus non eſſet ſoluendo. Dunelmum inſtallandus proficiſcens, vnâ cum duobus Cardinalibus qui ipſum comitati ſunt; prope Derlingtonam incidit in latrones, qui non contenti impedimenta diripuiſſe tam Cardinalium quam Epiſcopi, illis dimiſſis, hunc comprehenſum deduxerunt ſecum ad caſtrum Morpethenſe, & donec lytrum grande perſoluiſſet, captiuum detinuerunt. Horum duces erant Walterus Selby & Gilbertus Middleton; quorum iſte, in caſtro ſuo Nitfordenſi captus poſtea, ad Londinum deductus eſt & in Cardinalium conſpectu ſuſpendio facinoris pœnas luit. Poſt hæc tamen Goſcelnius quidam Deinuill eques auratus vnâ cum fratre Roberto, magna ſuorũ caterna ſtipatus (qui omnes fraterculorum habitu ſunt induti) auſus eſt in ædes aliquot Epiſcopales impetum facere, & reperta quæcunque aſportare, omnia etiam alibi deprædantes quocunque ſe conuerterent. Ob quæ ſcelera comprehenſi poſtea illorum plurimi, Eboraci pœnas dederunt, in patibulo ſuſpenſi. Eccleſiæ

cleſiæ ſuæ iura hic Præſul ſatis animoſe defendit, & prædia non pauca ſub Antonio Beco iniuſte ac per vim erepta, lite intentata, ſedi ſuæ reſtituenda curauit (ſicut antea memorauimus) hac à iudicibus lata ſententia, *Quod Epiſcopus Dunelmenſis debet habere forisfacturas querrarum intra libertates, ſicut Rex extra.* Quouſque vero hæ libertates pertendant, narrabit tibi ſuis verbis doctiſſimus Camdenus: *Totam hanc regionem* (inquit ille) Comitatū nempe Dunelmenſem *cum aliis etiam vicinis S: Cuthberti terram ſiue patrimonium vocant in ſuis ſcriptis Monachi. Sic enim vocarunt illi quicquid ad Dunelmenſem ſpectauit eccleſiam, cuius Cuthbertus quaſi patronus habetur. Ideoq; Reges & proceres noſtri quod tutelarem illum fuiſſe diuum contra Scotos crediderint, non ſolum eius corpus deuoti inviſerunt (quod integrum incorruptumq; duraſſe perſuaſerunt ſcriptores) ſed etiam ampliſſima latifundia donarunt, & plurimas immunitates irrogarunt. Egfridus Rex, magnos reditus in ipſa urbe Eboraco, Crecam & Luguballiam ciuitatem ipſi Cuthberto vino dedit, vt eſt in hiſtoria Dunelmenſi. Alfredus Rex & Guthrunus Danus (quem ille Nordanhumbris præfecit) poſtea totam terram inter Were fluuium & Tinam (libri antiqui verbis vtar) Cuthberto & in eius eccleſia miniſtrantibus, perpetuo poſſeſſionis iure largiti ſunt, ex qua illis ne inopia laborarent, vitæ ſubſidia procurentur. Præterea eius eccleſia tutū profugis locum refugij conſtituerunt, vt quicunque qualibet de cauſa ad eius corpus confugerit, pacem per 37. dies nulla vnquam occaſione infringendam habeat. Edwardus, Athelſtanus Reges, & Cnuto ſiue Canutus Danus (qui nudis pedibus ad Cuthberti tumulum acceſſit) has leges & libertates non modo confirmarunt, ſed etiam auxerunt. Nec minus Gul: Normannus, à cuius ſtatim tempore Comitatus Palatinus iudicatus eſt, & Epiſcopi nonnulli tanquam Comites Palatini ſigillo inſulpſerunt militem cataphractum phalerato equo inſidentem, altera manu gladium vibrantem, altera inſignia Epiſcopatus prætendentem. Iuraque ſua regalia habuerunt Epiſcopi, adeo vt proſcriptorum bona illis, non Regi cederent, & ipſa plebs immunitatibus elata, militare in Scotia ſub Rege recuſarit. Dicebant enim (hiſtoria Dunelmenſis pro me loquetur) ſe eſſe Halliwerk Folkes, id eſt, ſa-*

cro-

cro operi ascriptitios, & terras suas tenere ad defensionem corporis S. Cuthberti, nec debere se exire terminos Episcopatus, scilicet vltra Tinam & Teisam vel pro Rege vel pro Episcopo. Verum Edwardus primus has libertates primus præcidit. Cum enim ille se tanquam arbitrum honorarium inter Antonium Beccum Episcopum & Priorem de possessionibus inter se acriter digladiantes, interponeret, nec illi ex eius arbitrio facerent; seisiuit (inquit author) libertatem Episcopatus in manum suam, & ibi rimata sunt multa. Iura tamen sua postea recuperauit ecclesia, illæsaq; tenuit vsque ad Edwardum sextum, cui, dissoluto Episcopatu, omnes eius redditus & libertates, ordines in parlamento concesserunt. Sed statim Maria Regina eadem authoritate hanc constitutionem refixit, & omnia sarta tecta ecclesiæ restituit, quibus hodie gaudet. Nuper enim Iacobus Pilkintonus Episcopus, Reginam Elizabetham de possessionibus & bonis Caroli Neuill Comitis Westmorlandiæ & aliorum in hoc agro proscriptorum, qui in patriam bellum nefariè mouerant, in ius vocauit, causamque persequutus esset, nisi authoritas Parlamentaria intercessisset, & pro eo tempore (sic se habent verba) Reginæ adiudicasset, quod impensis suis maximis, cum Episcopum tum Episcopatum è seditiosorum faucibus eripuisset. Hactenus Camdenus. Ad Episcopum nostrum iam reuertamur, cui tribuunt nonnulli, quod plurimi Flambardo antecessori, mæniorum vrbis Dunelmensis structurâ. Aulam & coquinam Middlehamæ ædificasse constat; capellam vero ibidem inchoatâ relinquere, mors intempestiua coegit, qua sublatus interijt Sept. 28 (si non vt aliqui habent 22.) 1333. Sub marmore æreis laminis ornato (quod viuus sibi parauerat) iacet tumulatus ante summum altare ecclesiæ suæ, & epicedio huiusmodi est honestatus.

De Bello monte iacet hic Ludouicus humatus,
Nobilis ex fonte Regum Comitumq; creatus.

22. RICHARDVS de BVRY.

1333. Edw: 3. 7. BElLo montio vix dum iustis persolutis, ad noui Pontificis electionem, omine parum fausto à Monachis Dunelmensibus properatum est; qui ex sui corporis gremio Monachum

chum nescio quem Episcopum renunciarunt, ab Archiepiscopo postea Eboracensi non solum confirmatum sed & consecratum; neque Rege, neque (quod plurimum intererat) Papa consultis. Rex igitur & temporalia huic consecrato restituere recusauit, & à Papa facile impetrauit, vt ex plenitudine potestatis sedi Dunelmensi (Monacho neglecto) Richardum de Bury ingereret Decanum Wellensem. Partim vt petenti gratificaret, partim vt de altero illo vindictam sumeret quod non petijsset, petitioni Regis morem gessit, & rescripto suo Wintonienſi Episcopo mandauit, vt Burienſem consecraret (quod ab illo Decembris 19. 1533 magna cum solennitate factum est, Chertseiæ) & à Rege temporalia illi continuò sunt restituta. Ad miserum quod attinet Monachum; sine Episcopatu Episcopus, ad claustrū suum redijt, vbi mœrore & angore animi contabescens, breui postea animam exhalauit. Richardo vero patria fuit oppidum, quod à cœnobio S. Edmundi (ibidem quandoque sito) Burgum S. Edmundi appellamus, vulgò S. Edmunds Bury, vnde Antistiti, Burienſis cognomen inditum, cum patrem habuerit militem auratum, Richardum Angeruill. Quo, ipso nondum pubere, orbatus, à sacerdote quodam auunculo suo, nomine Willowbeio, magna cum sollicitudine educatus, & in Academia Oxonienſi vt animum ibi bonarum literarum scientia excoleret, collocatus. Illic postquā philosophiæ tam diuinæ quam humanæ studio operam eo vsque dedisset, vt *in vtraque* (testibus Bostono & Rosso Warwicensi) *magnus euaserit*; morum etiam vitæq; sanctimonia celebris; inter omnes Academicos idoneus maxime visus est, qui pueritiam regeret Edwardi principis, Edwardi inquam qui postea Edwardus tertius dictus, regnum fœliciſſimum, & rebus maximis à se gestis glorioſiſſimum, ad annum secundum supra quinquagesimum produxit. Quo tempore mater eius, ipso secum in Galliam abducto, res nouas contra maritum Edwardum secundum cœpit moliri, Burienſis noster Quæstor fuisse Regius perhibetur in Vasconia, & rei nummariæ inopia laboranti Reginæ, non paruam pecuniæ summam suppeditasse, fisco Regio pendendam. Id quod

parum abfuit quin illi in exitium verteret. Nam Regiorum perſequentium manus tam ægrè effugit, vt Pariſijs in Eccleſiæ cuiuſdam campanili ſe occultare fuerit coactus, per ſpacium ſeptem dierum. Edwardus iunior rerum potitus, plurimorum munerum adminiſtrationem illi protinus commiſit, quæ Latine nemo commode expoſuerit. Primum Coferarius illius conſtitutus eſt; poſtea Theſaurarius Garderobæ, deinde Priuati ſigilli Cuſtos. Atque in hoc munere poſt emo quinque annos tranſegit : Quo temporis ſpacio ad Pontificem bis fuit legatus. Anno tum 1333. Decanus Wellenſis renunciatus, ante finem eiuſdem anni Epiſcopus Dunelmenſis creatus eſt, & Dec: 19. 1333. (vti diximus) conſecratus, Regibus Angliæ & Scotiæ præſentibus, Regina etiam, Archiepiſcopis duobus, Epiſcopis 5. Comitibus 7. & aliorum vtriuſque ſexus nobilium numero permagno. Anno mox ſequenti Cancellarius, & poſt biennium Theſaurarius Angliæ eſt declaratus. Et poſt ſuſceptum Epiſcopatum de rebus maximis legationibus plurimis perfunctus eſt. Quantum temporis habebat à publicis muneribus vacuum, aut in oratione impendit, aut in colloquijs cum ſacellanis ſuis (quorũ non paucos habuit viros doctiſſimos) aut deniq; in literarum ſtudio, quo mirifice eſt delectatus. Inter plurima quæ ſcripſit, memoratur præcipuè opus cui titulum fecit, Philobiblos; in cuius præfatione confitetur, *ecſtatico quodam librorum amore potenter ſe abreptum* : vt mirari neminem ſubeat, bibliothecam illi fuiſſe tam copioſe inſtructam, omnes vti Angliæ id temporis Epiſcopos, tantum librorum non poſſediſſe, fuerit æſtimatum Eruditorum hominum familiaritatem plurimum expetijt. Inter eum ac Fr. Petrarcham Italum, alioſque doctos illius ſeculi viros, ex crebro epiſtolarum commercio amicitia nata eſt permagna. Inter ſacellanos illius numerantur T. Bradwardin Cantuarienſis poſtea, Richardus Fitzralph Armachanus Archiepiſcopi; deinde Epiſcopi, Richardus Bintworth Londinenſis; Walterus Segraue Ciceſtrenſis, ac denique Walterus Burley, I: Mandut, Rob: Holcot, R: Killington, ſacræ Theologiæ Doctores illius ævi fere celeberrimi. Moris illi perhibent fuiſſe, quoties

cibum

cibum caperet, legentem aliquem suorum audire, atque de eo quod tum audisset, cum capellanis postea sermones per magnam diei partē (saltem si per occupationes liceret) conferere. Erga tenuioris sortis homines & inopia pressos fuit egregiè munificus. Singulis septimanis 8. tritici quartarios in panem coctos pauperibus erogauit; quantum frumenti nostro æuo (annona mediocriter copiosa) 40. aureis solet vænire. Quoties iter faceret, inter Dunelmum & Nouum-castrum 8. libras nostrates in eleemosynis distribuendas mandare consueuit; inter Dunelmum & Stoctonam libras 5. Inter Dunelmum & Aukelandiam 5. marcas, ac denique inter Dunelmum & Middlehamam 5. libras. Sunt qui tradunt Aulam studiosis Oxoniæ posuisse. Sed perperam illi ascribitur quod à proximo successore T. Hatfeldio præstitū constat. Bibliothecam certe pulcherrimam Oxoniæ instituisse, ipsemet in Philobiblo testis est locupletissimus, vbi hæc verba habentur. *Libros omnes & singulos de quibus catalogum fecimus specialem, concedimus & donauimus intuitu charitatis communitati scholarium in Aula Oxonienſi degentium in perpetuam eleemosynam, pro anima nostra & parentum nostrorum, necnon pro anima illustrissimi Regis Angliæ Edwardi tertij post conquestum, & deuotissimæ Dominæ Philippæ consortis eiusdem, vt iidem libri, omnibus & singulis Vniuersitatis dictæ scholaribus & Magistris tam regularibus quam secularibus commodentur pro tempore ad profectum & vsum studentium iuxta modum quē immediate subiungimus &c.* Huius Bibliothecæ custodes, studiosos quinque constituit, quibus salaria annua est largitus. Postquam annos sedisset 11. mensesque 4. Auklandiæ decessit Aprilis 24. 1345. & in australi parte septi transuersi tumulatus est in ecclesia sua, cui magni pretij ornamenta contulerat.

23. THOMAS HATFEILD.

PRæsulum creandorum ius (postquam Principes Christiani per aliquot secula id vsurpassent) magno molimine & non nisi post multas concertationes extorsit ab ij. Pontifex Romanus, Canonicis electionibus (vt præ se ferebat) 1345. Edw: 3. 19.

locum facturus; cum nihil aliud is quæreret, quam vt hoc ipsum ad se vnum transferret. Quod varijs artibus iam tandem effecerat: adeovt nemo, vel millies consecratus, se posset pro certo Episcopum credere, priusquam ordinationem illius Papa ratam habuisset. Cuius rei exempla esse possunt, S. Gulielmus Eboracensis & Monachus ille Dunelmēsis de quo mentio modo facta est, qui iam consecrari, atque alij innumeri qui quantumuis canonice electi, præsulatibus tamen suis exciderunt, alijs (melius plerunque nummatis) in sedes sibi debitas, per reseruationes aut prouisiones pontificias, aut denique per potestatis plenitudinem, ingestis. Huic incommodo vt occurreretur, leges aliquot sanciri curauerunt Reges nostri. Verū Edwardo tertio non erat in animo Papæ omnē authoritatem in hoc negotio abrogare; exemplis plurimis edocto, Monachorum & Canonicorum proteruiam illi fore molestissimam, nisi authoritatis Pontificiæ freno illos quandoque posset coercere. Sane quando hoc ipso tempore contra tyrannidem huiusmodi Pontificiam regni proceres vehementer intonarent; Rex antedictus ad sedē Dunelmensem cupiens prouehere Thomam Hatfeild Secretarium suum, quem Monachi Dunelmenses non videbantur electuri; ad Pontificem recurrere consultum putauit, quem rogauit vt Hatfeldium oraculo suo Episcopum pronunciaret. Atque is ansam sibi oblatam retinendæ pristinæ authoritatis, gaudens; petitioni promptissimè annuit; adeo vt, cum eam ob rem argueretur, quod hominem leuem, multum iuuenem, & nec literarum scientia, nec morum vel grauitate vel sinceritate sic præditum, vt tanto præsulatu dignus posset videri, Episcopum tamen creasset: Nil aliud responderit quam hoc, si Rex Angliæ pro asino ad Episcopatū prouehendo me nunc rogasset, repulsam certe non tulisset. Consecratus itaque Iulij 10. 1345. sedit postea annos pene 36. Fundauit interea ac dotauit, collegium, Dunelmense appellatum, Oxoniæ; & salaria assignauit Monachis Dunelmensibus octo ibi loci bonis literis operam daturis, atque octo pueris; Monachorum nempe singulis 10. libras, puerorum vero 5. marcas. Hoc collegium, Monasterijs vbiq;

per

per Angliam ruentibus, inter cætera peſſum iuit, tanquam monaſterium, quod Monachorum eſſet receptaculum. Poſtea vero Tho: Popus Eques auratus reſtaurauit, & in verum collegium reformatum ſtudioſis impleuit. Præter collegium porro antedictum, cœnobium hic idem præſul Carmelitis poſuit apud Northallerton in comitatu Eboracenſi; & ædes magnificas conſtruxit Londini, in quas ipſe ac ſucceſſores ad vrbem venientes ſe reciperent. Obijt ibidem, (Londini inquam) in domo quam nuper ædificauerat, ſub initium Maij 1381. & Dunelmum delatus, in ſua eccleſia eſt ſepultus.

24. IOANNES FORDHAM.

IOannes Fordham Decanus Wellenſis, conſecratus eſt in Epiſcopum Dunelmenſem Maij 29. 1381. & inſtallatus Septembri menſe 1382. Sedit annos 7. Tanquam ſeditionis incentor, aula regia, factioſorum quorundam opera expulſus eſt anno 1338. Sed eorum fracta potentia, reuocatus breui poſtea, & eodem anno ad eccleſiam Elienſem eſt tranſlatus Septembris nempe 27. Interea vero (anno nimirum Richardi ſecundi 9.) Theſaurarius Angliæ fuerat conſtitutus, quod munus anno vno adminiſtrauit. 1381. Ric: 2. 4.

25. WALTERVS SKIRLAW.

IAnuarij 14. 1385. Legũ Doctor Oxonienſis Walt: Skirlaw in Epiſcopũ Couentrenſẽ ac Lichfeldenſẽ conſecratus eſt. Ibi cum annũ vnicũ ſediſſet, ad eccleſiã Bathonenſẽ ac Wellenſem tranſlatus, inde etiam poſt bienniũ migrauit, & hic tandem anno 1388. conſedit, menſe Septembri. Eccleſiæ clauſtra ibidem, illius maximè impenſis conſtructa ſunt. Nam ad illud opus perficiendum, viuus contulit libras ducentas, & teſtamento moriturus legauit quadringentas. Ducentas deinde ac viginti in ſtructura Diribitorij impendit. Fluuios non paucos locis oportunis pontibus iunxit, Shinkleiæ nimirum, Yarroæ & Auklandiæ. Eccleſiam Holmenſem, & aulam ædium Epiſcopalium ibidem reparauit; campanile vero eiuſdem eccleſiæ à fundamentis excitauit, 1388. Ric: 2. 12.

ſicut etiam capellam perpulchram apnd Swinam in Holderneſſia vbi natus eſt. Laternam quam vocamus eccleſiæ Eboracenſis (vbi nimirum inſignia eius infixa viſuntur) magna ex parte conſtruxit. Eccleſijs denique cathedralibus quibus præfuerat, magnam pecuniam teſtamento legauit, ac eccleſiæ in primis Wellenſi 150. libras noſtrates, quibus ſupellectilem ſacram compararent. Cum annos hic præfuiſſet 18. ſub initium anni 1406. deceſſit.

26. THOMAS LANGLEY.

1406. Hen: 4. 7. THomas Langley Cancellarius Angliæ in Dunelmenſem Epiſcopum eſt ſacratus Aug. 8 1406. quo tempore Cancellariatum abdicauit; ſed poſt 11. annos reſumere coactus, munus illud per ſex deinceps annorum ſpatium adminiſtrauit. Interea vero (Iunij nimirum 6. 1411.) Cardinalis eſt creatus per Ioannem 23. Papam, vna cum Roberto Halam Epiſcopo Sarisburienſi. Libras plus minus quingentas hic impendit in reſtauratione Galilææ, in occidentali parte eccleſiæ Dunelmenſis ab Hugone Puſar iam olim conſtructæ. Duas itē ſcholas fundauit in loco Place-greene appellato, Grammaticæ vnum, Muſicæ vero alterum. Cum annos hic ſediſſet 31. anno 1437. deceſſit, & in Galilæa prædicta (ſicut accepi) iacet tumulatus, nimirum ante altare ibidem, ſubtus menſam conſiſtorialem. Circa hæc tempora (vt illud obiter adnotem) inter annum nempe 1408. & annum 1498 in ſtructura clauſtrorum Dunelmenſium impenſas comperi libras 838. atque inſuper 17ſ. ob.

27. ROBERTVS NEVILL.

1438. Hen: 6. 17. RObertus Neuill, in Epiſcopum Sarisburienſem conſecratus eſt anno 1427. & inde Dunelmum tranſlatus 1438. vbi locum Scaccarium appellatum ad caſtri portam conſtruxit, & anno deceſſit 1457.

28. LAVRENTIVS BOOTHE.

1457. Hen: 6. 36. LAurentius Bothus, Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Præſes & eiuſdem munificus benefactor, nec non Academiæ

demiæ prędictæ Cancellarius, ad hanc sedem consecratus est Sept. 25. 1457. & Angliæ Cancellarius renunciatus Edwardi 4. anno 13. Portam collegij Auklandiæ hic construxit vna cum ædificijs vicinis; & cum 20. annos sedisset, Eboracum est translatus anno Christi 1476.

29. GVLIELMVS DVDLEY.

GVlielmus Dudlæus Windesorensis Decanus successit, & restitutionem habuit temporalium Octob. 14. Edwardi quarti 16. In collegio (Vniuersitatis dicto) Oxoniæ hic est educatus, ex nobilissima ortus familia, vtpote Ioannis Dudlæi filius, Baronis Dudlæi octaui, sicuti testatur epitaphium inscriptum tumulo, quem situm cernimus Westmonasterij ab australi latere capellæ S. Nicolai. Obijt 1483. annos cum sedisset plus minus sex. 1476. Edw: 4. 16.

30. IOANNES SHRRVVOOD.

IOannes Sherwood, Collegij Vniuersitatis Oxoniæ (similiter vt antecessor) alumnus, Dunelmensis Episcopus creatus est anno 1483. *Hic* (vt habet apud Balæum Lelandus) *vir doctus & Rocho Carthusiano Monacho propter studiorum similitudinem (nam vterque musas amæniores coluit, & carmina quam libentissime cecinit) coniunctissimus erat. Fuit aliquandiu in Italia & ibi Principis sui causas egit. Quo etiam tempore Græca exemplaria (quorum studiosissimus erat) sibi comparauit.* sic Lelandus. Cum annos sedisset 11. decessit 1494. 1483. Ric. 3. 1.

31. RICHARDVS FOX.

RIchardus Foxius in Episcopum Exonienſem consecratus 1486. ad sedem Bathonensem translatus 1491. inde Dunelmum migrauit 1494. ac Wintoniæ tandem consedit 1502. Hic loci interea castrum Dunelmense in deterius dicitur commutasse (in tam præstanti viro id non crediderim) pro duobus sedibus regalitatis (quid hoc sibi velit, fateor me non intelligere) vnam constituens. Viuarium certe amplissimum prope Dunelmum, ad feras includendas 1494. Hen. 7. 10.

muro satis excelso circundedit. Sed de hoc inter Wintonienses habebis plura.

32. GVLIELMVS SEVERVS.

1502. Henr: 7. 18. GVlielmus Seuerus (vt fama fartur) Shinkleiæ natus, patre genitus pauperculo cribrorum opifice (Anglice dicto a Sieuyer) à patris artificio cognomen inuenit. Qui Mertonensis collegij Oxoniæ Gardianus, & Etonensis Præpositus, ac Carliolensis Episcopus anno 1496. creatus, huc videtur translatus 1502. & cum paulo plus quam biennium sedisset anno 1505. defunctus.

33. CHRISTOPHORVS BAMBRIDGE.

1507. Hen: 7. 23. POst Seueri mortem vacasse sedes videtur annos duos. Anno deinde 1507. Christophorus Bambrigius eius regimen suscepit, quod tenuit annum duntaxat vnum, Eboracum anno 1508. translatus, & postea Cardinalis creatus, sicuti suo loco supra demonstrauimus.

34. THOMAS RVTHALL.

1508. Hen: 7. 24. THomas Ruthallus, Ciceſtriæ in Comitatu Gloceſtrenſi ortum habuit; educationem vero Cantabrigiæ sortitus, ibi legum Doctor creatus est. Per Henricum septimum (qui propter multas animi virtutes, hominem plurimi fecit) ad Episcopatum Dunelmensem est euectus. Illo vero defuncto, in consessum allectus est sanctioris concilij ab Henrico octauo, qui in legationibus obeundis, nec non & in alijs grauioris momenti negotijs conficiendis, eius opera sæpenumero vsus est. Memoratur inter cætera, in mandatis ei dedisse, vt vir prudentissimus, quique in rep: administranda longo iam tempore fuisset versatus, libellum conficeret, in quo regni statum describeret, ac quædam præcipuè capita paulo fusius explicaret. Fecit ille quod imperatum est, & sub id ipsum tempus, alium composuit libellum eiusdem (vt ferunt) magnitudinis cum altero illo, & vsquequaque similem, de rationibus suis proprijs ac domesticis rebus; catalogum nimirum continentem, non solum vtensilium, & supel-

ſupellectilis, vna cum ſingularum rerum pretio; ſed etiam pecuniæ vel debitæ vel numeratæ, quæ ad immanem ſummam exurgebat, centum millia librarum. Accidit igitur, vt Wolſæo librum promiſſum Regio nomine poſtulante; per errorem ille alterum traderet (ſimilitudine deceptus) de rebus ſuis proprijs conſcriptum. Errorem Wolſæus illicò deprehendit; ſed homini ex priſtina æmulatione infenſus, libellum continuò detulit ad Regem; Epiſcopum fœliciter allucinatum dicens, & invitum illi demonſtraſſe, à quo magnam pecuniam quando opus haberet, ſuæ Maieſtati mutuo ſumere liceret. Quibus de rebus certior factus Ruthallus, ex indignatione & mærore morbum contraxit, quo paulo poſtea extinctus eſt. Dunelmi illo præſidente, eccleſia parochialis Ciceſtrenſis (dixerim potius Cirenceſtrenſis) magna ex parte extructa eſt. Et pollicitum quidem ferunt impenſorum ſtructuræ partem non exiguam ſe collaturum; ſed morte intempeſtiua ſublatum, nihil præſtitiſſe. Amita quædam eius (Anna Aueling) 100. marcas in opus illud erogauit. Pontis ſuper Tinam fluuium ſtructuræ, ſumptuum partem tertiam contulit. Conclaue cœnatorium peramplum Auklandiæ à fundamentis excitauit, & antequam perficeretur defunctus; teſtamenti executori (Strangwaio cuidam) mandauit, vt opus à ſe inchoatum abſoluendū curaret. Londini deceſſit anno 1523. vtcunque epitaphium tumulo eius (quod in eccleſia Weſtmonarienſi ex lapide polito cernitur) inſcriptum, anno 1524. obijſſe perhibeat, in his nimirum verbis: *Hic iacet Tho: Ruthall Epiſcopus Dunelmenſis & Regis Henrici ſeptimi Secretarius, qui obijt* 1524.

35. THOMAS WOLSEY.

RVthallo defuncto, Thomas Wolſeius Cardinalis, Archiepiſcopus Eboracenſis, & eccleſiæ Bathonenſis ac Wellenſis Adminiſtrator, Bathonenſi dimiſſa, Dunelmenſem occupauit, tenuitque annos ſeptem. Sub exitum anni 1529. vt Wintonienſem Epiſcopatum per Foxi mortem vacantem acciperet, Dunelmenſem abdicauit. De hoc prolixe ſatis egimus inter Eboracenſes. 1523. Henr: 8. 15.

36. CVTH-

36. CVTHBERTVS TVNSTALL.

1530. Hen: 8.22.

IN ſede Dunelmenſi ſucceſſit illi, vir, ob animi virtutes quamplurimas meritò celeberrimus, Cuthbertus Tunſtallus Epiſcopus Londinenſis, qui ortum habuit Hatchfordæ in Comitatu Richmondiæ, patre quidem nobili prognatus, ſed ex concubina. Fama fertur, primum Tunſtallorum familiæ conditorem, Gulielmi primi Tonſorem fuiſſe, ideoque pro inſignibus gentilitijs ſumpſiſſe, omneſque poſteros vſurpaſſe, tres pectines argenteos in area nigra; quod mihi nullo modo veriſimile videtur. Inſignia geſtandi morem excogitauit antiquitas, vt monumenta eſſent virtutum illius hominis, qui familiæ primus nobilitatem intulit. Qui credam igitur huic è contra artificij ignobilitatem inde exprobratam? Sed hæc (quod aiunt) extra oleas. Ad ipſum vt reuertamur Tunſtallum, vir ſane is fuit inſignis, & in quo, niſi quod Pontificiæ religioni fuerit addictior, nemo haud temere quiſquam quicquam, opinor reprehenderet. Ad literarum cognitionem quod attinet, Græcæ linguæ fuit peritiſſimus; Hebraicæ non ignarus; Mathematicæ ad miraculum vſque ſcientiſſimus, ac Arithmeticæ præſertim, de qua conſcriptus ab eo libellus multum celebratur; eloquentia tam potens, vt clariſſimis ſui temporis oratoribus potuerit annumerari; iuris prudentiſſimus, ideoque legum Doctor creatus; Theologiæ denique cognitione tantus, quantum eum oſtendunt edita ab illo opuſcula. Cætera loquatur Thomas Morus, qui in epiſtola quadam ad Eraſmum ſic de illo ſcriptum reliquit: *Tonſtallo vt nemo eſt omnibus bonis literis inſtructior, nemo in vita moribuſq; ſeuerior; ita nemo eſt vſquam in conuictu iucundior.* Propter has animi dotes tam illuſtres, Warhamo Archiepiſcopo percharus, & Vicarius eius generalis conſtitutus, Regi tandem innotuit, qui opera illius multis in legationibus alijſque muneribus publicis vſus eſt. Rotulorum namque (vt loquimur) primum fuit Præfectus, deinde Priuati ſigilli cuſtos, ac denique Londinenſis per nouennium Epiſcopus. Dunelmum inde tranſlatus eſt Martij 25. 1530. Londini dum adhuc ſederet,

ret, Cantabrigiæ (vbi ferunt educatum) bibliothecam, magnis impensis, libris optimis instruxit, impressis partim, partim manuscriptis. Dunelmi portam speciosissimam castro addidit (vna cum Capella & ædificijs nonnullis vicinis, à fundamento per se excitatis) eandemque portam valuis, repagulis ferreis & crate pensili muniuit. Aquam è puteo hactenus hauriendam, per aquæductum exhibuit ibi salientẽ. Alnewici portam exteriorem constructit, & Dunelmi in foro prætorium (Tolbooth appellatum) cum ædificijs à tergo adiunctis, constructaque Dunelmensibus suis ciuibus donauit. Reparauit denique sumptu permagno, pontis Tinensis partem tertiam. Cum sedis huiusce gubernaculo præfuisset annum vnum supra viginti, Dec: 20. 1551. in Turrim Londinensem sub Edwardo sexto coniectus est religionis causa, & in custodia ibi detentus, Rex ille quam diu vixit, hoc est mensibus 19. Quo temporis spacio, inter alia sacrilegia nefanda non pauca (quibus occasionem dedit pueritia Regis) illi qui authoritate tunc temporis plurimum pollebant, non solum Episcopum exauthorandum curarunt, sed Episcopatum dissoluendum, & reditus authoritate parlamentaria Regi concedendos, vt sic concessos ipsi inuaderent. Faucibus erat admota hæc offa, iamiam deglutienda, quando visum Deo rapinas illorum temporum sacrilegas punire, clarissimæ indolis Principem tollendo, Edwardum dico sextum. Quo mortuo, Maria, anno statim regni sui primo, constitutionem parlamentariam refixit, Episcopum sedi suæ restituit, & omnia sarta tecta ecclesiæ conseruauit. Maria defuncta, cum iuramentum de primatu Regio (quod non solum susceperat ipse sub Henrico octauo, sed suscipiendum acriter contenderat, scripta ad Cardinalem Polum ea de re epistola bene prolixa) suscipere iam recusaret; Præsulatu mulctatus est mense Iulio 1559. & in libera custodia apud Archiepiscopum Cantuariensem benignissimè habitus, sexto post mense migrauit ex hac vita, Nouembris videlicet 18 Lamethæ, vbi ante annos paulo minus quadraginta fuerat consecratus, annos natus quinque supra octoginta. Corpus eius in ecclesia parochiali Lamethensi non sine funebri

nebri pompa sepultum & marmore contectum est, cui hoc epitaphium insculptum, à Waltero Haddon conscriptum.

Anglia Cuthbertum Tunstallum mœsta requirit
Cuius summa domi laus erat atque foris.
Rhetor, Arithmeticus, iuris consultus & æqui.
Legatusq́, fuit, denique Præsul erat.
Annorum satur, & magnorum plenus honorum
Vertitur in cineres aureus iste senex.

37. IACOBVS PILKINTON.

1560. Eliz: 3.

MArtij 2. 1560. Iacobus Pilkinton sacræ Theologiæ Baccalaureus, ab exilio nuper reuersus, in quo, persecutionis metu Mariana tempora transegerat, consecratus est in Episcopum Dunelmensem, seditque annos plus minus 16. anno defunctus 1576. de quo vide plura in vita Ludouici Beaumont antecessoris sui, ad cuius caput ante summũ altare iacet tumulatus.

38. RICHARDVS BARNES.

1577. Eliz: 19.

RIchardus Barnes, collegij alumnus quod ab Æneo naso nomen habet Oxoniæ, Nottingamensis Episcopus Suffraganeus primum consecratus, Carleolensis ecclesiæ gubernaculo anno 1570. admotus, Dunelmum 1577. translatus est, vbi annos præfuit plus minus 11.

MATTHAEVS HVTTON.

1589. Eliz: 32.

POst Barnesij obitum, vacauit sedes per biennium. Anno tandem 1589. Matthæus Hutton sacrę Theologiæ Doctor, & Eboracensis per annos 21. Decanus, eidem præficitur, & post quinquennium ad Archiepiscopatum promouetur, anno nimirum 1594.

40. TOBIAS MATTHAEVS.

1594. Eliz: 37.

MArtio mense 1594. Tobias Matthæus S. Theologiæ Doctor, & Dunelmensis Decanus, summa plurimorũ gratu-

gratulatione in Episcopum ibidem est assumptus. Qui Huttono defuncto, per IACOBVM Principem nostrum serenissimum successor designatus est, & in Archiepiscopum Eboracensem confirmatus Aug: 18. 1606. De quo inter Eboracenses plura.

41. GVLIELMVS IAMES.

GVlielmus Iames, quem ante annos 40. sacræ Theologiæ Doctorem & collegij Vniuersitatis Oxoniæ Præsidem, virum habitum grauissimum memini, in comitatu Cestrensi natus, Ædis vero Christi in dicta Academia alumnus, Matthæo bis successit: In Decanatu nempe primum, ac deinde Episcopatu Dunelmensi, ad quem est consecratus Sept: 7. 1606. 1606. Iacobi 4.

Episcopatus Dunelmensis apud rationes fiscales valere dicitur annuatim 1821^{l}. 17^{d}. *& quadrantem. Pontifici vero pendebat pro primitijs florenos* 9000.

DE

DE EPISCOPIS CARLEOLENSIBVS.

Ciuitas Carleolensis, Romano seculo Luguballia dicta, Nennio Caer-Iualid, Saxonibus priscis (vt habet Beda) Luel, historicis quibusdam (ac Houedeno in primis) Carlwell, nobis hodie Carleolum, vrbs haud dubie antiquissima, vastata est & funditùs euersa à Danis circa annum Christi 900. Post annos tum ferme ducentos, Gulielmus secundus Rex, illàc forte fortuna in Scotiam proficiscens; locum perspiciens, quam esset natura munitus, amœnus situ, & solo quam fertili circumfusus, quantique sua interesset munitionem aliquam illa in regione Scotis vicinis obijcere; de restauranda hac vrbe cœpit cogitare, & post triennium, non solùm mœnia diruta omnino (adeo vt ingentia robora in vestigijs eorum succreuerint) excitauit denuo, sed castrum etiam firmissimum adiecit, & habitatoribus compleuit, Belgis primùm (quos mutato consilio in Walliam paulo postea transtulit) & mox Anglis ex australi parte Angliæ traductis. Anno salutis hæc gesta sunt 1093. quo tempore vrbi sic restauratæ præfecisse videtur Rex antedictus, Walterum quendam, ecclesiastici ordinis hominem, locupletem admodum, qui patrem eius in Angliam fuerat comitatus, & iam diuitijs affluens, ecclesiam in B. Virginis honorem cœpit condere; habens quidē in aīo, opes suas vniuersas erogare in cœnobij nescio cuius funda-

fundatione, vtrum à secularibus Clericis, an Monachis incolendi, incertum. Sed morte illo sublato, antequam ad vmbilicum rem potuerit perducere; Adelwaldus (nonnullis Athelwulfus) primus S. Oswaldi in Nosthill Prior, & Henrici tum regnantis Confessor, author illi fuit, vt opes à Waltero relictas, in collegij structura impenderet; idque non Præbendarijs, sed Canonicis Regularibus compleret, qui in ecclesia à Waltero (vti diximus) constructa, sacra facerent perpetuò. Quod ille consilium sequutus; præter latifundia à Waltero comparata, sex ecclesijs collegium recens conditum donauit (nimirum de Nouo-castro, Newburne, Warkware, Robery, Winchingham & Corbridge) atque Adelwaldum antedictum, Priorem eidem præficiendum mandauit. Res iam postulare videtur, vt commemorem, *S. Cuthberto Lindisfarnensi Episcopo etiamnum viuenti hanc ciuitatem (quæ tum Lugubalia vocata est) & in circuitu eius quindecim millaria donasse* (sic habent donationis verba) *Egfridum Northumbriæ Regem* anno salutis 679. Postquam vero Episcopi Danos metuentes ad latebras quærendas compulsi, incertis sedibus vagarentur; & regio hæc vniuersa sic depopulata & immaniter à crudelissimis barbaris vastata esset, vt quasi in solitudinem redacta, hominem multorum milliarū spatio non ostenderet, nisi vnum aut alterum fortassis Hibernum hinc inde oberrantem: Richmundiæ Archidiaconus iurisdictionem ecclesiasticam totius Cumbriæ, Westmorlandiæ & Aluedaliæ, à Lindisfarnensibus Episcopis (qui iam Dunelmi consederant) per multorum annorum curriculum neglectam, vsurpare paulatim cœperunt sibique asserere. Accidit tandem post noui istius collegij structuram, Thurstanum Eboracensem Archiepiscopum hanc regionē visitare. Qui ecclesiæ perspecta magnificentia, & secum animo perpendens, sedes illa quam opportuna esset futura cathedræ Episcopali; nec non satis habens exploratum, in ecclesiasticam iurisdictionem locorum præfatorum, Archidiacono Richmundano quam nihil esset iuris; cupiens porro fortassis numerum augere Suffraganeorum suorum: consultū putauit, Episcopum ibi loci collocare, & collegium

nouum

nouum in nouum Episcopatum commutare. Rex ea de re admonitus, fundationi suæ multũ fauens, annuit libenter; & Papa facultatẽ tribuente, Canonicis data est potestas quem vellent in Antistitẽ eligendi; pro dioecesi, illi his regionibus assignatis, Cumbria, Westmorlandia atque Aluedalia.

1. ADELWALDVS.

ADelwaldus, à nonnullis Adelwulfus etiam appellatus, collegij antedicti Prior, Canonicorum suorum vnanimi consensu in primũ istius ecclesiæ Episcopum electus est, & Eboraci consecratus anno 1133. Quamdiù præfuerit, aut quando decesserit minime habeo compertum.

2. BERNARDVS.

SVccessit illi Bernardus, qui videtur obijsse circa annum Domini 1186. Houedenus siquidem author est, Henricum 2. Regem, Carleolum ea tempestate venientem, in Pontificem illius loci eligendum curasse, quendam Paulinũ de Leedes: Cumque ille (quam ob causam nescio) electioni de se factæ consensum suum adhibere recusaret; reditus annuos, pristinis, 300. marcas adiecturum se promisit, donatione ecclesiarum Banburgæ & Scathburgæ vna cum capella de Tickhill & duorum manneriorum prope Carleolensem ciuitatem. Sed hæc, de sententia Paulinum non potuerunt dimouere, quominus in recusatione persisteret.

3. HVGO.

HVgo Abbas de Bello, longo post tempore, Ianuarij videlicet 24. 1218. per Gualonem Legatum Pontificiũ huius sedis Episcopus constitutus est, qui anno 1223. fato concessit. Mandatum interea Vicecomiti Cumbriæ à Rege emanauerat (sicuti comperi) vt electo huic Carliolensi, possessionem traderet omnium prædiorum ad Episcopatum Carliolensem spectantium, sicuti antea tradita fuerat Leonardo Archiepiscopo Sclauorum. Vnde licet conijcere, Leonardum Sclauorum nomine tenus Archiepiscopum, durante vacatione antedicta, episcopalibus prædijs huius sedis sustentatum. 1218. Hen: 3. 3.

4. WALTERVS MALCLERK.

1223. Hen: 3.7. ANno 1223. Walterus Malclerk siue Maloclericus consecratus est ad hunc præsulatum, quem anno 1246. se parùm legitimè consequutum agnoscens, Iunij 29. abdicauit, & Fratris Prædicatoris habitum sumpsit Oxoniæ, in quo reliquum ætatis transegit. Angliæ vero cum interea Thesaurarius esset sub Henrico tertio; non solum munere illo derepente est exactus, sed ad rationes reuocatus 100. librarũ debito oneratus, cum ærario nihil à se deberi contenderet. His malis remedium quæsiturus, Româ voluit proficisci: Sed à Regijs ministris in littore, ne nauem conscenderet impeditus est, quos eam ab causam Rogerus Londinensis Episcopus (sicut antea suo loco memorauimus) excommunicauit, & Wigorniam properans, vbi loci ea tempestate Rex agitabat, in Regis ipsius præsentia excommunicationis eam sententiam à se latam denuo confirmauit. Walterus vero quo pacto hisce molestijs se postea expedierit, non comperi. Satis sanè verisimile est, contentionum huiusmodi & certaminum pertæsum, potius quam conscientiæ stimulis agitatum (quod tamen præ se tulit) pontificatum deposuisse. Obijt Octobris 28. 1248.

5. SILVESTER de EVERDON.

1247. Hen: 3.32. SIlvester de Euerdon, qui tum fuit, & postea diù perstitit Angliæ Cancellarius, electus est ad hanc sedem anno 1246. sed non consecratus vsque ad Februarij 5. 1247 cunctatus nimirum aliquandiu vtrum munus susciperet oblatũ, cuius se dicebat (nec sine causa fortassis) indignum. Quomodo Bonifacius Cantuariensis Archiepiscopus, Ethelmarus electus Wintonienſis, nec non & iste Silvester Regem adeuntes vna cum cæteris regni Episcopis fere vniuersis, rogauerunt, vt exteris & indignis hominibus prouehendis abstineret: Vt Rex iratus, æquum igitur esse responderit, Bonifacium & Ethelmarũ, qui & exteri essent & indocti præsulatus eiurare; supra est à me expositum. Tum vero ad Silvestrum conuersus, *Et te* (inquit) *Silvester Carliolensis, qui diù lambens*

lambens Cancellariam, clericorum meorum clericulus extitisti (sic Parisiensis) *qualiter postpositis multis Theologis & personis reuerendis, te* (*inquam*) *in Episcopum sublimari, omnibus satis notum est.* Illum igitur porro ad abdicationem hortatus, non persuasit credo. Anno hæc 1253. Anno deinde sequenti, *tertio Idus Maij* (vt habet idem Parisiensis) *equum nimis lasciuum equitans, qui pedem ad cespitem offendit, corruit supinus; contritus, & ossium dissolutis compagimibus expirauit.*

6. THOMAS VIPONT.

THomas Vipont vel de veteri ponte, familia ortus Viportorum qui Westmorlandiæ Domini his temporibus dicebantur, Siluestro defuncto in successorem electus est, quamuis Ioannem Priorem Newboroensem consiliarium suum Rex Carleolensibus Canonicis impense commendasset. Annum duntaxat vnicum cum sedisset, sub initium Octobris excessit è viuis 1256. 1255. Hen: 3.39.

7. ROBERTVS CHAVSE.

RObertus de Chause Reginæ Capellanus, per Episcopos Bathonensem & Sarisburiensem Bermondseiæ consecratus est Apr: 10. 1258. & circa festum D: Michaelis dicitur obijsse 1278. 1258: Hen. 3. 24.

8. RADVLFVS de IRETON.

RAdulfus de Ireton Prior Gisburnensis temporalibus (vt loquimur) huius sedis restitutus est Iul: 10. Edwardi primi 8.

9. IOANNES de HALTON. 1280. Edw: 1. 8.

IOannes de Halton Canonicus Carleolensis consecratus anno 1288. sedit annos 32.

10. IOANNES de ROSSE. 1288. Edw: 1. 16.

IOannē de Rosse Legum Doctorem, sine electione aliqua legitima in hunc Episcopatum Papa intrusit & consecrari mandauit anno 1318. Annos is præfuit 13.

11. IOANNES de KIRKBY.

1318. Edw: 2. 11. IOannes de Kirkby Canonicus Carleolenſis electus eſt legitime & conſecratus anno 1332. De quo memorant ſcriptores noſtri, quod, cum anno 1345. Scoti cum copioſiſſimo exercitu, nimirum 30. pugnatorum millibus in fines noſtros irruiſſent, Gulielmo Dowglaſſio duce, & præter alia aliquot oppida vrbem Carleolenſem incendiſſent atque deuaſtaſſent; Hanc ſuorum cladem vindicaturus hic præſul, adiunctis ſibi Thoma Luceio & Roberto Oglio viris ſtrenuiſſimis; cum cohortibus aliquot tumultuarijs, Scotos perſecutus, iter eis præcluſit, & loco iniquo dimicare coactos, ex inopinato ſpolijs graues inuaſit, atque ſic inſignem de eis reportauit victoriam. Sedit annos plus minus 20.

1332. Edw: 3. 6.

12. GILBERTVS de WELTON.

1253. Ed: 3. 27. GIlb: de Welton Ll: Doctor à Papa intruſus, conſ: eſt anno 1353. reiecto Io: de Horncaſtle Priore Elienſi, qui legitimè fuerat electus, & à Rege etiam temporalibus reſtituturus.

13. THOMAS de APPLEBY.

1363. Edw: 3. 37. THomas de Appleby legitime electus, auſus tamen non eſt electioni conſenſum præbere antequam confirmationem Romæ impetraſſet, vbi conſecratus anno 1363. cum ſediſſet annos 33. deceſſit 1395. Dec: 5.

14. ROBERTVS READ.

1396. Ric: 2. 20. CAnonici Carleolenſes poſtquam vnanimi conſenſione Epiſcopum declaraſſent quendam Gulielmum Stirkland; Papa nihiloſecius à Richardo ſecundo Rege rogatus, conſecrari mandauit Robertum Readum Dominicanum, quod anno 1396. factum eſt. Cum vnicum vix annum ſediſſet Ciceſtriam eſt tranſlatus.

15. THOMAS MERKES.

1397. Ric: 2. 21. SImili planè ratione, Thomam Merkes Monachũ Weſtmonaſterienſem, ad Regis petitionem Papa, Carleolen.

ſibus

sibus inuitis, huic sedi ingessit, & consecrari mandauit anno 1397. Qui vtcunque ingressus, virum se ostendit eo munere non indignum. Nam præterquam quod ob eruditionem & prudentiam non mediocrem laudatur, celebratur in primis (nec immeritò) pro fide & constantia erga patronum suum Richardum Regem singulari, nec non propter magnanimitatem egregiam quod idipsum intrepide ausus est profiteri, non sine ingenti & manifesto periculo, quando tacere & poterat honeste, & debebat etiam, si salutis suæ rationem habere voluisset. Procerum nonnulli fuerunt, qui Principem illum infœlicem deserere non sustinuerunt, donec regni æmulo in captiuitatem se tradidisset. Hic vero neglecto quod imminebat periculo; non solum eum nolebat deserere quando seipsum is iam dudum deseruisset, sed eum causamque eius rebus iam perditis & deploratis pro virili ausus est defendere, quando pro certo poterat statuere, neque illi vtilitatis quicquam inde redundaturum, & sibi tamen exitio id futurum. Quo tempore plebs insana & affectibus semper nimia, non contenta Richardum Regem deiecisse & Henricū Lancastrensem (delicias suas) in solio eius collocasse, clamoribus à parlamento videbantur extorturi, vt durius adhuc cum illo ageretur, nec deessent inter ordines qui de illo tollendo obliquos iacerent sermones; Exurgens Carleolensis, pronunciare non est veritus, præsentium neminem dignum esse vt de tanto Rege ferret sententiam; cui nimirum vt legitimo principi per annos totos 22. paruissent. Illud vero vt mittamus, (placet ipsa verba prout ab Historicis nostris referuntur, inserere) proditorum (inquit) sicariorum, prædonum, nemo tam sceleratus est, nemo tam vilis, vt quantumuis manifesti criminis arguatur, tamen inauditum damnandum censeamus. Et vos anne æquum existimatis de Rege vncto & coronato sententiam ferre, nulla data defensionis copia? Quam hoc est iniquum? Sed rem ipsam spectemus. Ego dico; edico, affero, Henricum Lancastriæ Ducem (quem vobis placet Regem appellare) Richardum dominum tam suum quam nostrū regno iniquissime spoliasse. Plura dicturus, à Comite Marescallo abductus est, & ad cœ-

11. IOANNES de KIRKBY.

1318. Edw: 2. 11. IOannes de Kirkby Canonicus Carleolensis electus est legitime & consecratus anno 1332. De quo memorant scriptores nostri, quod, cum anno 1345. Scoti cum copiosissimo exercitu, nimirum 30. pugnatorum millibus in fines nostros irruissent, Gulielmo Dowglassio duce, & præter alia aliquot oppida vrbem Carleolensem incendissent atque deuastassent; Hanc suorum cladem vindicaturus hic præsul, adiunctis sibi Thoma Luceio & Roberto Oglio viris strenuissimis; cum cohortibus aliquot tumultuarijs, Scotos persecutus, iter eis præclusit, & loco iniquo dimicare coactos, ex inopinato spolijs graues inuasit, atque sic insignem de eis reportauit victoriam. Sedit annos plus minus 20.

12. GILBERTVS de WELTON.

1253. Ed: 3. 27. GIlb: de Welton Ll: Doctor à Papa intrusus, conf: est anno 1353. reiecto Io: de Horncastle Priore Elienſi, qui legitimè fuerat electus, & à Rege etiam temporalibus restituetus.

13. THOMAS de APPLEBY.

1363. Edw: 3. 37. THomas de Appleby legitime electus, ausus tamen non est electioni consensum præbere antequam confirmationem Romæ impetrasset, vbi consecratus anno 1363. cum sedisset annos 33. decessit 1395. Dec: 5.

14. ROBERTVS READ.

1396. Ric: 2. 20. CAnonici Carleolenses postquam vnanimi consensione Episcopum declarassent quendam Gulielmum Stirkland; Papa nihilosecius à Richardo secundo Rege rogatus, consecrari mandauit Robertum Readum Dominicanum, quod anno 1396. factum est. Cum vnicum vix annum sedisset Ciceſtriam est translatus.

15. THOMAS MERKES.

1397. Ric: 2. 21. SImili planè ratione, Thomam Merkes Monachũ Westmonasterienſem, ad Regis petitionem Papa, Carleolen-

sibus,

sibus inuitis, huic sedi ingessit, & consecrari mandauit anno 1397. Qui vtcunque ingressus, virum se ostendit eo munere non indignum. Nam præterquam quod ob eruditionem & prudentiam non mediocrem laudatur, celebratur in primis (nec immeritò) pro fide & constantia erga patronum suum Richardum Regem singulari, nec non propter magnanimitatem egregiam quod idipsum intrepide ausus est profiteri, non sine ingenti & manifesto periculo, quando tacere & poterat honeste, & debebat etiam, si salutis suæ rationem habere voluisset. Procerum nonnulli fuerunt, qui Principem illum infœlicem deserere non sustinuerunt, donec regni æmulo in captiuitatem se tradidisset. Hic vero neglecto quod imminebat periculo; non solum eum nolebat deserere quando seipsum is iam dudum deseruisset, sed eum causamque eius rebus iam perditis & deploratis pro virili ausus est defendere, quando pro certo poterat statuere, neque illi vtilitatis quicquam inde redundaturum, & sibi tamen exitio id futurum. Quo tempore plebs insana & affectibus semper nimia, non contenta Richardum Regem deiecisse & Henricũ Lancastrensem (delicias suas) in solio eius collocasse, clamoribus à parlamento videbantur extorturi, vt durius adhuc cum illo ageretur, nec deessent inter ordines qui de illo tollendo obliquos iacerent sermones; Exurgens Carleolensis, pronunciare non est veritus, præsentium neminem dignum esse vt de tanto Rege ferret sententiam; cui nimirum vt legitimo principi per annos totos 22. paruissent. Illud vero vt mittamus, (placet ipsa verba prout ab Historicis nostris referuntur, inserere) proditorum (inquit) sicariorum, prædonum, nemo tam sceleratus est, nemo tam vilis, vt quantumuis manifesti criminis arguatur, tamen inauditum damnandum censeamus. Et vos anne æquum existimatis de Rege vncto & coronato sententiam ferre, nulla data defensionis copia? Quam hoc est iniquum? Sed rem ipsam spectemus. Ego dico; edico, asserо, Henricum Lancastriæ Ducem (quem vobis placet Regem appellare) Richardum dominum tam suum quam nostrũ regno iniquissime spoliasse. Plura dicturus, à Comite Marescallo abductus est, & ad cœ-

11. IOANNES de K...

1318. Edw: 2. 11. IOannes de Kirkby Canonicus Ca... gitime & consecratus anno 1332. I... tores nostri, quod, cum anno 1345. ... exercitu, nimirum 30. pugnatorum ... irruissent, Gulielmo Dowglassio duc... oppida vrbem Carleolensem incen...

1332. Edw: 3. 6. ...sent; Hanc suorum cladem vindicat... ...tis sibi Thoma Luceio & Roberto ... ...mis; cum cohortibus aliquot tumult... ...tus, iter eis præclusit, & loco iniquo ... ...opinato spolijs graues inuasit, atque ... ...portauit victoriam. Sedit annos plu...

12. GILBERTVS de V...

1253. Ed: 3. 27. GIlb: de Welton Ll: Doctor à P... anno 1353. reiecto Io: de Hor... qui legitimè fuerat electus, & à Re... restitutus.

13. THOMAS de A...

1363. Edw: 3. 37. THomas de Appleby legitime elect... est electioni consensum præbere ... tionem Romæ impetrasset, vbi con... cum sedisset annos 33. decessit 1395. I...

14. ROBERTVS ...

1396. Ric: 2. 20. CAnonici Carleolenses postquam ... Episcopum declarassent quenda... land; Papa nihilosecius à Richardo se... consecrari mandauit Robertum Read... quod anno 1396. factum est. Cum vr... disset Cicestriam est translatus.

15. THOMAS ME...

1397. Ric: 2. 21. SImili planè ratione, Thomam Mer... monasterienſem, ad Regis petition...

THIS BOOK ... OLD AND ... GREAT ... CARE TAKE ... FILMING ... BEST RE ... POSSI...

VERY ...

UNEVEN S...

...ibus.

sibus inuitis, huic sedi ingessit, & consecrari mandauit anno
que ingressus, virum se ostendit eo mune-
Nam præterquam quod ob eruditionem
n mediocrem laudatur, celebratur in pri-
) pro fide & constantia erga patronum
Regem singulari, nec non propter magna-
m quod idipsum intrepide ausus est pro-
enti & manifesto periculo, quando tacere
, & debebat etiam, si salutis suæ rationem
rocerum nonnulli fuerunt, qui Principem
eserere non sustinuerunt, donec regni æ-
em se tradidisset. Hic vero neglecto quod
lo, non solum eum nolebat deserere quan-
dudum deseruisset, sed eum causamque
ditis & deploratis pro virili ausus est de-
ro certo poterat statuere, neque illi vtilita-
redundaturum, & sibi tamen exitio id fu-
pore plebs insana & affectibus semper ni-
Richardum Regem deiecisse & Henricũ
delicias suas) in solio eius collocasse, cla-
nento videbantur extorturi, vt durius ad-
etur, nec deessent inter ordines qui de illo
s iacerent sermones; Exurgens Carleolen-
non est veritus, præsentium neminem dig-
nato Rege ferret sententiam; cui nimirum vt
per annos totos 22. paruissent. Illud vero
acet ipsa verba prout ab Historicis nostris
re) proditorum (inquit) sicariorum, præ-
m sceleratus est, nemo tam vilis, vt quan-
i criminis arguatur, tamen inauditum dam-
nus. Et vos anne æquum existimatis de Re-
nato sententiam ferre, nulla data defensio-
m hoc est iniquum? Sed rem ipsam specte-
; edico, affero, Henricum Lancastriæ Du-
bis placet Regem appellare) Richardum do-
m quam nostrũ regno iniquissime spoliasse.
à Comite Marescallo abductus est, & ad cœ-

11. IOANNES de KIRKBY.

1318. Edw: 2. 11. IOannes de Kirkby Canonicus Carleolensis electus est legitime & consecratus anno 1332. De quo memorant scriptores nostri, quod, cum anno 1345. Scoti cum copiosissimo exercitu, nimirum 30. pugnatorum millibus in fines nostros irruissent, Gulielmo Dowglassio duce, & præter alia aliquot oppida vrbem Carleolensem incendissent atque deuastassent; Hanc suorum cladem vindicaturus hic præsul, adiunctis sibi Thoma Luceio & Roberto Oglio viris strenuissimis; cum cohortibus aliquot tumultuarijs, Scotos persecutus, iter eis præclusit, & loco iniquo dimicare coactos, ex inopinato spolijs graues inuasit, atque sic insignem de eis reportauit victoriam. Sedit annos plus minus 20.

1332. Edw: 3. 6.

12. GILBERTVS de WELTON.

1253. Ed: 3. 27. GIlb: de Welton Ll: Doctor à Papa intrusus, cons: est anno 1353. reiecto Io: de Horncastle Priore Elienſi, qui legitimè fuerat electus, & à Rege etiam temporalibus restitutus.

13. THOMAS de APPLEBY.

1363. Edw: 3. 37. THomas de Appleby legitime electus, ausus tamen non est electioni consensum præbere antequam confirmationem Romæ impetrasset, vbi consecratus anno 1363. cum sedisset annos 33. decessit 1395. Dec: 5.

14. ROBERTVS READ.

1396. Ric: 2. 20. CAnonici Carleolenses postquam vnanimi consensione Episcopum declarassent quendam Gulielmum Stirkland; Papa nihilosecius à Richardo secundo Rege rogatus, consecrari mandauit Robertum Readum Dominicanum, quod anno 1396. factum est. Cum vnicum vix annum sedisset Ciceſtriam est translatus.

15. THOMAS MERKES.

1397. Ric: 2. 21. SImili planè ratione, Thomam Merkes Monachũ Westmonasterienſem, ad Regis petitionem Papa, Carleolen-

sibus

sibus inuitis, huic sedi ingessit, & consecrari mandauit anno 1397. Qui vtcunque ingressus, virum se ostendit eo munere non indignum. Nam præterquam quod ob eruditionem & prudentiam non mediocrem laudatur, celebratur in primis (nec immeritò) pro fide & constantia erga patronum suum Richardum Regem singulari, nec non propter magnanimitatem egregiam quod idipsum intrepide ausus est profiteri, non sine ingenti & manifesto periculo, quando tacere & poterat honeste, & debebat etiam, si salutis suæ rationem habere voluisset. Procerum nonnulli fuerunt, qui Principem illum infœlicem deserere non sustinuerunt, donec regni æmulo in captiuitatem se tradidisset. Hic vero neglecto quod imminebat periculo; non solum eum nolebat deserere quando seipsum is iam dudum deseruisset, sed eum causamque eius rebus iam perditis & deploratis pro virili ausus est defendere, quando pro certo poterat statuere, neque illi vtilitatis quicquam inde redundaturum, & sibi tamen exitio id futurum. Quo tempore plebs insana & affectibus semper nimia, non contenta Richardum Regem deiecisse & Henricũ Lancastrensem (delicias suas) in solio eius collocasse, clamoribus à parlamento videbantur extorturi, vt durius adhuc cum illo ageretur, nec deessent inter ordines qui de illo tollendo obliquos iacerent sermones; Exurgens Carleolensis, pronunciare non est veritus, præsentium neminem dignum esse vt de tanto Rege ferret sententiam; cui nimirum vt legitimo principi per annos totos 22. paruissent. Illud vero vt mittamus, (placet ipsa verba prout ab Historicis nostris referuntur, inserere) proditorum (inquit) sicariorum, prædonum, nemo tam sceleratus est, nemo tam vilis, vt quantumuis manifesti criminis arguatur, tamen inauditum damnandum censeamus. Et vos anne æquum existimatis de Rege vncto & coronato sententiam ferre, nulla data defensionis copia? Quam hoc est iniquum? Sed rem ipsam spectemus. Ego dico; edico, asserо, Henricum Lancastriæ Ducem (quem vobis placet Regem appellare) Richardum dominum tam suum quam nostrũ regno iniquissime spoliasse. Plura dicturus, à Comite Marescallo abductus est, & ad cœ-

nobium S. Albani amandatus, ibi custodiendus. Emissus paulo postea & de fidei constantia nihil remittens, in caput Henrici coniurauit vna cum Hollandis & alijs procerum permultis, qui re detecta, ad vnum oppressi & capitali sunt affecti supplicio: Solus iste seruatus, gratiam inuenit; ordinis fortassis intuitu (siquidem vt Episcopus, crimen quantumlibet graue capite lueret, hactenus fuerat inauditum) ob admirationem forte fidei ac constantiæ (nam ea virtutis vis est vt vel in hoste suspiciamus ac veneremur) Fortassis denique vt in vitam ærumnosam conijciendo, pœnam morte grauiorem infligerent. Papa (nihil Regibus solitus denegare quod paruo sibi constaret) inductus est facile, vt bonum hunc virum, ab Episcopatu Carleolensi, reditus exhibente satis amplos, inuitum ad Samium transferret in Græcia, vnde ne teruncium quidem vnquam percepturum, satis habebat exploratum. Is vero tam fœlix fuit, vt nec inimici beneficio vsus, nec personati amici malitia læsus extiterit. Quasi dedignatus vitam illo donante accipere, qui patrono suo & regnum & vitam eripuerat; breui postea animam emisit; translationis suæ ludibrio sic eluso, vnde (vt fors tulit) nihil ad eum detrimenti redundauit.

16. GVLIELMVS de STRIKLAND.

1400. Hen: 4. 1. AD petitionem Regis, Papa, translato si dijs placet Merkio, substituit Gulielmum de Strikland vel Stirkland ex familia natum non ignobili, quem, legitime ante annos 4. electum & à Pontifice reiectum memorauimus. Consecratus est Cawodiæ ab Archiepiscopo Eboracensi Aug: 24. 1400. & diem clausit extremum Aug: 30. 1419.

17. ROGERVS WHELPDALE.

1419. Hen: 5. 7. ROgerus Whelpdale sacræ Theologiæ Doctor, Baliolensis collegij Oxoniæ alumnus, collegij Reginæ ibidem Præpositus, qui in eadem Academia anno 1403. Procuratorio munere functus fuerat, à Carliolensibus Canonicis electus, & à Wintonienſi Episcopo Londini consecratus est anno 1419. Opuscula scripsit non pauca, à Balæo recensita,

&

& in Bailiolenſi collegio hodie (ſicut accepi) viſenda. Obijt Londini Febr: 4. 1422. & in eccleſia Paulina ibidem ſepultus eſt.

18. GVLIELMVS BARROW.

GVlielmus Barrow Epiſcopus Bangorenſis huc tranſlatus anno 1423. deceſſit apud Roſecaſtle, quaſi dicas caſtrum roſarum Sept: 4. 1429. & Carleoli ſepultus eſt. 1423. Hen. 6.2.

19. MARMADVCVS LVMLEY.

MArmaducus Lumley ex prænobili Baronum Lumleiorum familia (vt videtur) prognatus, à Capitulo Carliolenſi electus & conſecratus, cum annos 20. ſediſſet, Lincolniam tranſlatus eſt. Interea vero, Angliæ fuit ad tempus Theſaurarius & Academiæ Cantabrigienſis Cancellarius. 1430. Hen: 6.9.

20. NICOLAVS CLOSE.

NIcolaus Cloſe conſecratus anno 1450. cum annos ſediſſet duos Lichfeldiam tranſlatus eſt. 1450. Hen: 6.29.

21. GVLIELMVS PERCY.

GVlielmus Perceius, Northumbriæ Comitis filius, & Cantabrigienſis Academiæ quandoque Cancellarius, conſecratus anno 1452. annos præfuit 10. 1452. Hen. 6.31.

22. IOANNES KINGSCOTE.

IOannes Kingſcote Legum Doctor, conſecratus 1462. annum ſedit duntaxat vnum. 1462. Edw: 4.2.

23. RICHARDVS SCROOPE.

RIchardus Scropus, conſecratus Eboraci per Georgium Neuilium, Epiſcopum tunc Exonienſem Iunij 24. 1464. deceſſit Maij 22. 1468. 1464. Edw: 4.4.

24. EDWARDVS STOREY.

EDwardus Storeius ſacræ Theologiæ Doctor, & Academiæ Cantabrigienſis Cancellarius, à dicto Georgio Neuilio 1468. Edw. 4.8.

uilio Eboracensi nunc Archiepiscopo Westmonasterij consecratus Oct: 14. 1468. cum annos sedisset 9. Cicestriam translatus est.

25. RICHARDVS.

1478. Edw: 4. 18. RIchardus Prior Dunelmensis, Pontificis mandato, sine aliqua electione, ab antecessore suo consecratus est, & temporalibus restitutus Aprilis 24. 1478. Sedit annos 18.

26. GVLIELMVS SEVER.

1496. Hen: 7. 12. GVlielmus Seuer Abbas cœnobij S. Mariæ Eboraci consecratus anno 1496. Dunelmum translatus est 1503.

27. ROGERVS LAYBVRN.

1503. Hen: 7. 19. ROgerus Layburn sacræ Theologiæ Doctor, & Aulæ Pembrochianæ Cantabrigiæ Præses, familia natus nobili quæ non procul à Carleolo sedem habuit, consecratus Sept: 1. 1503. sedit annos 6.

28. IOANNES PENNY.

1504. Hen: 7. 20. IOannes Penny, Legum Doctor, Lincolnienſis collegij Oxoniæ alumnus, in Episcopum Bangorensem consecratus 1504. huc translatus est 1509. & annos præfuit 10.

29. IOANNES KITE.

1520. Hen. 8. 12. IOannes Kite in Londinensi natus ciuitate, legatione functus in Hispania, consecratus in Archiepiscopum, nescio cuius sedis in Græcia, Carleolensis Episcopus constitutus est anno 1520. Decessit Iunij 19. 1537. & Stepneiæ prope Londinum iacet tumulatus in medio fere cancelli versus aquilonem, vbi marmori (quo tegitur) inscriptum legi epitaphium satis barbarum, & tam docto seculo admodum indignum.

30. ROBERTVS ALDRICH.

1537. Hen. 8. 29. RObertus Aldrich, sacræ Theologiæ Doctor, Etonensis primum, ac deinde Regij collegij quod est Cantabrigiæ alumnus,

alumnus, illius Moderator siue Ludimagister, huius vero Præpositus postea constitutus, in Carleolensem Episcopum electus est Iulij 18 1537. Erasmus (cuius ad illum epistolæ extant non paucæ) *blandæ eloquentiæ inuenem* eum vocat. Decessit apud Horncastle Mart: 5. 1555.

31. OWINVS OGELTHORP.

Owinus Oglethorp, sacræ Theologiæ Doctor, Windesorensis Decanus, collegij Magdalenensis Oxoniæ Præses, loco natus honesto, consecratus est anno 1556. Elisabethæ Reginæ, coronationis solennia is impendit. Reformationi tamen ecclesiasticæ peruicaciter se opponens, cum cæterorum sui ordinis plerisq; exauthoratus est anno 1559. & paulò post Apoplexia extinctus. 1556. Mar: 4.

32. IOANNES BEST.

IOannes Best sacræ Theologiæ Doctor Oxoniensis, consecratus Martij 2. 1561. decessit Maij 22. 1574. & Carleoli sepultus est. 1561. Eliz: 4.

33. RICHARDVS BARNES.

Richardus Barnes, Episcopus Suffraganeus Nottingamensis, Carleolum translatus est Iulij 23. 1570. & anno 1577. Dunelmum translatus. 1570. Eliz: 12.

34. IOANNES MEY.

IOannes Mey sacræ Theologiæ Doctor, & Aulæ S: Catharinæ Cantabrigiæ Præses, per Londinensem Episcopū (Eboracensis Vicarium) consecratus est Sept. 29. 1577. Obijt mense Aprili 1598. 1577. Eliz: 19.

35. HENRICVS ROBINSON.

HEnricus Robinson sacræ Theologiæ Doctor, collegij Reginæ Præpositus Oxoniæ, consecratus est Iulij 23. 1598. 1598. Eliz: 40.

Episcopatus Carleolensis annui redditus secundū rationes fisci regij valent 531^{l}. 4^{s}. 11^{d}. *ob. Et Papæ pro primitijs ad nouī cuiusque Præsulis ingressum pendebat florenos* 1000.

DE EPISCOPIS CESTRENSIBVS.

IN Ciuitate CESTRENSI fuerat antiquitùs Sanctimonialium cœnobium, cuius ecclesia (à clarissimo illo Comite Leofrico constructa & S. Werburgæ dicata) ruinam quotidie minabatur, quando Hugo cognomento Lupus, primus Cestriæ Comes post aduentum Normannorum, authore D. Anselmo (quem ægritudine laborans è Normannia euocarat, vt sibi consilium daturus in extremis adesset) restaurauit & Monachis compleuit anno 1094. Circa id ipsum tempus (aut aliquanto forte maturius, anno nimirum 1075. Petrus Lichfeldensis Episcopus, Episcopalem cathedram Lichfeldia huc transtulit. Robertus vero de Limeseia (qui proxime successit) relicta Cestria, Couentriæ sedem fixit, quæ paulo pòst Lichfeldiam reducta est; ita tamen, vt tituli Episcopalis partem Couentria occuparet, sicuti suo loco à me dictum est. Henricus octauus honorem Episcopalem huic vrbi restituit, monasterio prædicto in ecclesiam cathedralem conuerso, & Episcopo constituto, cuius iurisdictioni parerent Comitatus Cestrensis, Lancastrensis atque Richmondiæ, & Eboracensis prouinciæ pars censeretur.

1. IOANNES BIRD.

NOuæ huius fundationis Episcopus primus fuit Ioannes Bird, sacræ Theologiæ Doctor, in Couentrensi ciuitate natus, & in Academia Oxoniensi educatus, Carmelitarum triceſimus ſecundus & poſtremus Prouincialis; qui Oſſerienſis in Hibernia conſtitutus Epiſcopus, inde ad ſedem Bangorenſem primum, ac mox dein huc tranſlatus eſt. Conciones quædam coram Rege habitæ, in quibus primatū Pontificium neruoſe impugnauit, aditum illi ad has dignitates patefecere. Sub Maria Regina exauthoratus eſt, propterea quod vxorem duxiſſet, & Ceſtriæ deceſſit anno Dom: 1556.

2. IOANNES COTES.

1556. Mar: 4. QVI ſucceſſit Iohannes Cotes, collegij Magdalenenſis Oxoniæ alumnus, Balliolenſis vero Præſes, paruo tempore conſecrationi ſuperſtes, ſub eadem Regina mortem oppetijt.

3. CVTHBERTVS SCOT.

EIuſdem Mariæ deſignatione, Ceſtrenſis Epiſcopus tum conſtitutus eſt, Cuthbertus Scotus, ſacræ Theologiæ Doctor, collegij Chriſti Cantabrigiæ alumnus: Qui cum duos aut tres annos ſediſſet, ab Elizabetha Regina exauthoratus, & homo admodum proteruus in carcerē Fleetenſem coniectus, neſcio quo pacto elapſus Louanium profugit, vbi diem clauſit extremum.

4. GVLIELMVS DOWNHAM.

1561. Eliz: 4. GVlielmus Downham in collegio Magdelanenſi Oxoniæ educatus, & Elizabethæ Reginæ ante regnum adeptum Capellanus, conſecratus Maij 4. 1561. menſe Nouembri deceſſit 1577.

5. GVLIELMVS

5. GVLIELMVS CHADERTON.

GVlielmus Chaderton S. Theologiæ Doctor, collegiorum, Christi socius, dein Reginæ, Cantabrigiæ Præses Nov: 9. consecrationem accepit 1579. & Lincolniam translatus est anno 1595. 1579. Eliz: 21.

6. HVGO BILLETT.

HVgo Billett vel Bellott sacræ Theologiæ Doctor, Episcopus Bangorensis, collegij S. Ioannis Cantabrigiæ alumnus, huc translatus, & translationi vnum duntaxat annũ superstes, decessit circa festum Pentecostes 1596. 1595. Eliz: 37.

7. RICHARDVS VAVGHAN.

RIchardus Vaughan sacræ Theologię Doctor, in collegio S. Ioannis antedicto educatus, Billetto tam Cestriæ quam Bangoræ successit, translatus huc mense Iunio 1597. Sub exitum Decembris 1604. hinc ad ecclesiæ Londinensis gubernaculum assumptus est. 1597. Eliz: 39.

8. GEORGIVS FLOYD.

GEorgius Floyd vel potius Lloyd, sacræ Theologiæ Doctor, Sodorensis Episcopus siue Mannæ Insulæ, & collegij Magdalenensis Cantabrigiæ aliquando Socius, in Cestrensem Episcopum confirmatus est Ianuarij 14. 1604. Sub initium Augusti decessit 1615. magno sui desiderio relicto. 1604. Iacobi 2.

Valet hic Episcopatus annuatim secundum rationes fiscales 420^{l}. 20^{d}.

CARDINALIVM CATALOGVS,

qui ANGLI vel fuerunt, vel fuisse ab Historicis nostris perhibentur.

I. IOANNA PAPA.

AGminis huiusce dux & antesignanus, primus erit (rectius fortasse dixerim prima) Ioanna Papa, Ioanna Anglica vulgo nuncupata, Sabellico Ioannes septimus, Platinæ & aliorū scriptorum plerisque octauus appellata. Quæ mulier existens (si verum saltem sit quod plurimorum historicorum consensu comprobatur) non solum Cardinalis, sed Pontifex etiam Romanus (ô portentum) euasit. Natam plurimi contendunt Moguntiæ in Germania, quanquam non desint qui asserant Angliam nostram illi patriam fuisse. Ego vero magis fidem adhibeo Balæo, qui Iacobo Curione authore tradidit, ortu saltem & progenie Britannam illam fuisse, Britannici vtpote sacerdotis filiam; qui cum vxorē duxisset cuius parentes & affines Moguntię habitarent, eo profectus cum vxore grauida, propinquos illius visendi gratia, moram ibi loci traxit, donec partu coniux leuata, Papam hanc fœminam edidit in lucem, in Baptismo Ioannam nuncupatam vt plerique tradunt, vel vt alij Gilbertam, aut (quod Fulgoso placet) Agnetem. Tenerioris adhuc ætatis puella, cum Monacho quodam habuit consuetudinem cœnobij Fuldensis; quocum multas regiones peragrauit & plurimas scholas insigniores tam Græcas quam Latinas inuisit, atque post longos

longos errores, Athenis Atticis consedit, vbi literarum scientia celebris permansit quandiu vixit Monachus amasius illius. Romam tunc profecta; legendo publice, disputando & alijs exercitationibus scholasticis, tantam sibi famam eruditionis comparauit, vt demortuo Leoni 4to Pontifici suffecta fuerit, anno salutis 855. Hoc munus tum dicitur administrasse annos 2. menses 5. & dies tres. Cum vero interea à Cardinale quodam fuisset compressa; dum ad Lateranensem basilicam proficisceretur, partus doloribus ex inopinato oborientibus, antequam domum se posset recipere, in via peperit, inter Coliseum & ecclesiam S. Clementis, atque ibidem protinus interijt. Cuius casus turpitudo & ignominia, sacrosanctæ sedi tanto habetur dedecori, vt ab eo iam inde tempore Pontifices pudeat, processionis pompam illac deducere. Atque ne simili incommodo locus in posterum relinqueretur, instituta est ratio qua de virilitate noui Pontificis semper constaret. *Spectatur adhuc* (inquit Sabellicus) *in Pontificia domo, marmorea sella, circa medium inanis, qua nouus Pontifex continuo ab eius creatione residat, vt sedentis genitalia ab vltimo Diacono attrectentur.* Hanc narrationem (vtcunque à modernis Pontificijs vt fictitia reijciatur) asserunt profecto scriptores quorum nomina subsequuntur.

Marianus Scotus, qui vixit anno 1030.
Martinus Polonus, qui vixit anno 1320.
Sigebertus Gemblacensis, qui vixit anno 1100.
Sabellicus.
Ioannes Parisiensis.
Antoninus.
Fasciculi temporum author.
Fulgosus.
Theodoricus à Nyem.
Rauisius Textor.
Laonicus Chalcondylas.
Fr: Petrarcha.
Io: Boccacius.
Ranulfus Cestrensis.
Ioannes Lunidus.
Alph: de Cartagena.
Palmerius.
Io: Tritemius.
Mantuanus.
Volaterranus.
Nauclerus.
Constantinus Phrygio.
Christ: Massæus.
Anselmus Rid.

Sup-

Supplementi Chronicorum author.
Chronica qui scripsit Chronicorum.
Gotefridus Viterbiensis & alij non pauci.

Sed omnium cæterorum instar erit Platina, qui hæc *ab omnibus fere, affirmata confitetur.*

2. VLRICVS.

VLricus (Malmesburiensi Odolricus) Anglus, vt habet Ciaconius, Legati Pontificij munere in Anglia perfunctus anno 1109. (sic Malmesburiensis, Houedenus, & Florentius Wigorn; non 1107. vt Ciaconius) pallium Archiepiscopale secum detulit ad Thomam iuniorem electum Eboracensem, & author illi fuit, vt Turgotum Priorem Dunelmensem in Episcopum consecraret S: Andreæ in Scotia.

3. ROBERTVS POLLEN.

PRoximus iam ordine sequitur Robertus Pollen, Anglus haud dubie, tam patria quam genere, appellatus etiam Pulley, Pulcy, & nonnunquam Bullen, de quo ex Lelando, Bostono Burienſi & alijs hæc scripsit Balæus. *Robertus Pollenus, alias Pully, vir in omni literarum genere instructissimus, eruditione eximia & rerum diuinarum scientia plurimum per hoc tempus valebat, ac labascentibus succurrebat studijs. Hic, cum multis nominibus perpetuam gloriam, tum hoc præcipuè meritus est, quod subuersis olim ab Haraldo primo eius appellationis Anglorum Rege, Oxonienſis gymnasij scholis, Herculeam tunc adhibuit manum. Porro vt suorum comprouincialium patrocinaretur insciti, post reditum è Parisijs, ex omni regni parte studioſos illuc aduocabat; omnis generis doctrinas proposuit, & optimarum artium disciplinas gratis tradidit. Legit præterea, persuasit, pellexit, docuit, exposuit, & omnia humanitatis officia scientijs promouendis præstitit. Dumque hæc ageret, pro restaurandis illic bonis literis, multa dictabat ipse ac multa scripsit. His modis ita late hominis vndecunque docti fama diuulgata est, vt à Pontifice Romam vocatus, eo annuente Cardinalis atque Cancellarius Romanæ ec-*

cleſiæ deſignatus ſit. Hactenus Balæus. Ab Innocentio certe ſecundo accerſitus, à Cœleſtino ſucceſſore Cardinalis creatus eſt tt. S: Euſebij anno 1144. & per Lucium ſecundum Cancellarius (vt ante dictum eſt) poſtea conſtitutus. Deceſſit circa annum Domini 1150.

4. Hadrianvs 4. Papa.

DE Hadriano 4. Papa, qui ante Pontificatum Nicolaus Breakſpeare, quaſi dicas haſtifragus appellatus, & Langleiæ in comitatu Hartfordenſi prope S: Albanum natus eſt (vtcunque ædes quæ antiqua feruntur Breakſpearorum ſedes, in comitatu Middleſexię ſitæ cernantur) hæc tradidit Gul: Neubrigenſis. *Is natione Anglicus, patrem habuit clericum quendam* (nomine Robertum Breakſpeare) *non multæ facultatis, qui relicto cum ſeculo filio impubere, apud S. Albanum factus eſt Monachus. Ille vero adoleſcentiam ingreſſus, cum propter inopiam ſcholis vacare non poſſet, idem monaſterium quotidianæ ſtipis gratia frequentabat. Vnde pater erubuit, verbiſque mordacibus ſocordiam eius increpitans, omni ſolatio deſtitutum cum graui indignatione abegit. Ille vero ſibi relictus, & forti neceſſitate aliquid audere coactus; Gallicanas adijt regiones, ingennè erubeſcens in Anglia vel fodere vel mendicare. Cumque in Francia minus proſperaretur, ad remotiora progrediens, trans Rhodanum peregrinatus eſt, in regione quæ Prouincia dicitur. Eſt autem in illa regione monaſterium nobile clericorum Regularium quod dicitur S: Rufi: Ad quem locum ille veniens, & ſubſiſtendi occaſionem ibidem inueniens; quibus potuit obſequijs iſſdem ſe fratribus commendare curauit. Et quoniam erat corpore elegans, vultu iocundus, prudens in verbis, ad iniuncta impiger; placuit omnibus, rogatuſque, Canonici ordinis ſuſcipere habitum, annis plurimis ibidem reſedit, regularis ibidem in primis diſciplinæ emulator. Cumque eſſet acris ingenij & linguæ expeditæ, frequenti & ſtudioſa lectione adſcientiam atque eloquentiam multum profecit. Vnde factum eſt, vt Abbate defuncto, fratres eum concorditer atque ſolenniter in patrem eligerent. Quibus cum aliquandiu præfuiſſet; pœnitentia ducti atque indignati, quod hominem peregrinũ ſibi præfecerant ſuper capita ſua; facti ſunt ei de cætero infidi atq; infeſti.*

Odijs

Odijs itaque paulatim crudescentibus, vt iam graniter aspicerent in quo sibi paulo ante bene complacuerat: Tandem conflictis & propositis contra eum capitulis, ad sedem eum Apostolicam prouocarunt. Pia autem memoria Eugenius, qui tunc arcem Pontificij tenebat, cum rebellium filiorum contra patrem querelas audisset, & eius pro se allegantis prudentiam modestiamque animaduerteret; paci inter eos reformandæ efficacem operam dedit, multumque imperans, & sæpius inculcans vtrique parti vt partes esse desinerent, & vnitatem spiritus in vinculo pacis seruarent; reconciliatos ad propria remisit. At non diu quieuit nescia quietis malitia, grandinisque intonuit rediuiua tempestas. Interpellatus est iterum idē venerabilis Pontifex, cuius iam aures, fratrum illorum querelis & susurris tinniebant. Vtrique ergo parti pie & prudenter prospiciens: Scio (inquit) fratres, vbi sedes sit Satanæ; Scio quid in vobis suscitet procellam istam. Ite, eligite vobis patrem cum quo pacem habere possitis, vel potius velitis: Iste enim non erit vobis vlterius oneri. Itaque dimissis fratribus, Abbatem in B: Petri obsequio retinens, Albanensem ordinauit Episcopum; ac non multo post sumptis industriæ eius experimentis, ad gentes ferocissimas Dacorum & Norrensium cum plenitudine potestatis direxit Legatum. Quo ille officio in barbaris nationibus per annos aliquot sapienter & strenuè administrato; Romam cum salute & gaudio remeauit, susceptusque à summo Pont: & Cardinalibus cum honore & gloria. Euolutis diebus non multis; Anastasio (qui Eugenio successerat) decedente, omnium in eum votis concurrentibus, Romanæ vrbis Pontificatum suscepit, factus ex Nicolao Adrianus. Qui nimirum suorum non immemor rudimentorum ob paternam maximè memoriam, B. martyris Albani ecclesiam & donarijs honorauit, & perpetuis insigniuit priuilegijs. Hactenus Neubrigensis, qui priuilegia quænam illa fuerint non exposuit. Inter cætera, hoc silentio mihi non est prætermittendum, quod Abbati Albanensis cœnobij indulsit (verbis vtar ipsius priuilegij) *vt sicut B: Albanus Anglorum Protomartyr esse dignoscitur; ita Abbas Monasterij ipsius inter Abbates Angliæ primus omni tempore dignitatis ordine habeatur.* Cætera iam quæ ad hunc Pontificem pertinent operæpretium opinor haud erit explicare. Quomodo Norwegos fidem

Christianam primus docuerit, (quod nimis leuiter pertransijt Newbrigensis) ciues Romanos ad priscam libertatem anhelantes represserit; Et Fridericum (quocum illi postea magna certamina) stapedem de equo descendenti tenere illi permiserit; ne longus sim nimis, lectorē rogo vt ab historicis petat qui hæc ea prolixe satis sunt persequuti. Cardinalis creatus est anno 1146. in Pontificē electus mense Decēbri 1154 & diem clausit extremum Sept: 1. 1159. Anagniæ, mortis genere inaudito sublatus, musca nimirū in os inuolante spiritu præcluso (vt plurimi tradidere) quamuis Ciaconio placet angina extinctū. Sepultus est in ecclesia S: Petri iuxta Eugenium patronum suum.

5. Galfridvs Monvmethensis.

QVam parum probabiliter à Ciaconio traditum sit, Galfridum Monumethensem Episcopum Asaphensem, Cardinalem extitisse, in vita eiusdem inter Asaphenses Antistites disseruimus, ad quem locum lectorem remitto.

6. Boso.

BOso, natione Anglus (sicut Balæus tradidit) nec non (vt habet alius) Hadriani Papæ nepos, Cardinalis renunciatus est mense Decembri 1155. & Pontificis Camerarius. Titulos habuit primum SS: Cosmæ & Damiani, tū S: Crucis in Ierusalem, mox S: Pudentianæ, ac tandem denique Pastoris. Illius præcipuè opera Alexander 3. Cardinalium 19 suffragijs Pontifex est declaratus. A quatuor tamen dissidentibus, Octauianus quidam Papa etiam constitutus, Victoris 4. nomen assumpsit. Sed ab Imperatore tantum & Germanis suis pro Pontifice legitimo agnitus est. Sub Alexandro igitur, magno in honore viuens Boso, fato tandē functus est circa annum salutis 1180.

7. Henricvs Blesensis.

AVthor libelli cui titulus Antiquitates Britannicæ (qui reuerendissimo patri ascribitur, Matthæo, Cantuariensi (me puero) Archiepiscopo, scriptum reliquit, Gulielmo Corbello

Corbello ex anteceſſoribus ſuis vno, defuncto, Henricum Bleſenſem Wintonienſem Epiſcopum & Stephani tum regnantis fratrem, Cardinalem creatum. Cuius rei mentionem alibi nuſquam reperi. Legatina certe poteſtate circa id temporis honeſtatum, teſtatiſſimum eſt. De illo ſupra inter Wintonienſes plura.

8. Herebertvs de Bosham.

Herebertus, de Boſham cognominatus, quod Boſhamiæ in comitatu Sutſexiæ natus ſit, Academiæ Oxonienſis alumnus (vbi Theologiæ Doctorem creatum tradunt) Beketti Cantuarienſis Archiepiſcopi fuit amanuenſis, ac neci eius interfuit, qua de re inter alia eius opuſcula à Balæo recenſita, hiſtoriam ſcripſit. Per Alexandrum tertium, Beneuentanus Archiepiſcopus renunciatus eſt, & menſe Decembri 1178. in Cardinalium album aſcriptus. Vbi, aut quo tempore obierit, non comperi.

9. Ioannes Cvmmin.

Ioannes, agnomine Cuminus, vir Anglicus natione, & in Anglia apud Tueſham à Clero Dublinenſi, regia procurante induſtria, conſone ſatis & concorditer electus in Archiepiſcopum eiuſdem eccleſiæ, *& à Romano Pontifice Lucio apud Velletrium Presbyter Cardinalis ordinatus, ac conſecratus eſt* anno 1183. *Literata vir eloquentia, qui iuſtitiæ zelo, debitoque adepta dignitatis officio, eccleſiæ Hibernicæ ſtatum egregiè ſublimaſſet, niſi ſemper gladius gladio, ſacerdotium regno, virtus inuidia reprimeretur.* Sic Giraldus, eo ipſo tempore viuens; vtcunque Ciaconius illius nullam faciat mentionem, imò nec alius quiſquam quod ſciam, vt Cardinalis ſaltem. Haud temere inuenies (quantum auguror) aliquem Pontificum ante hunc Luciũ, cardinalitiam dignitatem contuliſſe homini, quem conſtaret tam procul à ſede Romana vitam traducturum. Eccleſiam S: Patricij Dublini hic conſtruxit, in qua ſepultus eſt anno 1212.

10. Stephanvs Langton.

STephanus Langtonus, in Archiepiscopum Cantuariensem postea consecratus, Cardinalis creatus est tt: S: Chrysogoni Dec: 15. 1212. De quo plura inter Cantuarienses.

11. Rogervs Cvrson.

SVb id ipsum tempus, aut aliqnantò fortasse maturius (Onuphrius designat annum 1211:) Robertus Curson Cardinalis creatus est tt: S: Stephani in Cœlio monte; de quo hæc scripta reliquit Balæus. *Robertus Curson ex nobili quodam Anglorum ortus genere, disciplinis tum prophanis tum sacris studiosus incubuit, idque (quantum ex coniecturis colligo) in celebratissima Oxonij Academia. Præstantissimis illic institutoribus vsus, ex summa circa ingenuas artes industria, & assiduo literarum labore, famam sibi inter suos celeberrimam comparauit. Ampliora deinde meditatus, Parisiorum Lutetiam atque Romam ipsam petijt; illic Theologus Doctor, hic vero Cardinalis effectus. Vnde vterque Matthæus, Parisius ac Westmonasterius, hoc de ipso testimonium adferunt, Anno Domini 1218. (inquiunt) in captione Damiatæ Ægypti vrbis, sub Ioanne Brenno Hierosolymorum Rege, fuit cum Pelagio Albanensi, Magister Robertus de Curson Anglus clericus celeberrimus, genere nobilis, ac Rom: ecclesiæ Cardinalis &c.* Deinde, quæ scripserit opuscula enarrat. Post reditum, sub Honorio tertio venit huc in Angliam Legatus. De tempore mortis eius nihil comperi.

12. Robertvs Somercot.

RObertus Somercot Anglus, Cardinalis creatus est (vt habet Onuphrius) mense Decembri 1234. Ciaconius mentionem eius bis facit; semel tanquam ad hoc honoris fuerit euectus per Honorium 3. anno 1216 ac deinde postea, quasi ad titulum prædictum fuisset ordinatus mense Septembri 1231 sub Gregorio nono. Sed Robertum appellat Vmmercot. *Vir fuit* (inquit Parisiensis) *discretus & circumspectus, omnibus amabilis meritò & gratiosus.* Vnde defuncto Gregorio

Gregorio prædicto, omnium Cardinalium dignissimus existimatus est, qui illi in Pontificatu succederet: Et successisset sine dubio, nisi ex tam sacrosancto cætu nonnulli, inuidia tacti, & nullo modo patiendum rati, vt Petri cathedram aliquis conscenderet, nisi generis Italici; veneno ipsum tollendum curassent in ipso conclaui, vbi electio erat celebranda. Sic Thomas Eccleſtonus in historia sua de aduentu fratrum Minorum in hoc regnum, nec non & alij. Ita vt præfertur extinctus, interijt anno 1241.

13. Ioannes.

DE Cardinali quodam Anglo Ioanne (quem Ciaconius vocare videtur Ioannem Franciogiam, & natione Burgundum, ad titulum dicit ordinatum S. Laurentij in Lucina, deinde Episcopum Cardinalem Portuensem euasisse) hæc habet Matt: Parisiensis, in narratione anni 1246. *Seuientibus eadem tempore maris mundi turbinibus; cum audisset Papa quod D: Rex Angliæ parabatur animose exactoribus suis contradicendo resistere, quia nec aduenerant nuncij qui effœminatam formidinem suam & incuruationem ipsius nunciarent: In iram magnam excanduit vehementer, & regnum Angliæ vlciscendo supponere proposuit interdicto. Cui talia infrunito spiritu proponenti, se M. Ioannes natione Anglicus, Monachus Cistercienſis ordinis, & Cardinalis, opposuit, dicens: Domine, pro Deo parcatis iræ vestræ (si dicere licet) indiscretæ, frenoq; temperantia motus voluntarios compescatis, considerantes, quoniam dies mali sunt. Terra sancta patet discrimini; Græca ecclesia recessit à nobis; aduersatur nobis Fridericus, quo non est potentior, imo nec par inter Principes Christianorum. Vos & nos, qui culmen sumus ecclesiæ, à sede Papali, imo ab ipsa vrbe, imo ab Italia exulamus expulsi. Hungaria cum suis terris sibi conterminis, nihil aliud nisi à Tartaris expectat exterminium. Alemannia suis bellis concutitur intestinis. Hispania vsq; ad abscisionem Episcopalium linguarum desæuit. Francia vsq; ad egestatem per nos iam depauperatur, quæ etiam in nos conspirauit. Anglia nostris iniurijs multoties læsa, quasi asina Balaam, calcaribus & fustibus cæsa, tandem loquitur & obloquitur, & se nimis & intollerabili-*

ter conqueritur fatigatã, & irreſtaurabiliter damnificatam. Iſmaelitico igitur more, omnibus odioſi, omnes ad odium prouocamus. Cum nec ad hæc verba mens Papalis contrita, ad compaſſionem vel humilitatem inclinaretur, quin ad pœnam & vltionem inflammaretur: Aduenerunt nuncij ab Anglia, animum Papalẽ emolumentis inhiantem mitigantes, & affirmantes, quod per amicos ſuos ſpecialiſſimos in Anglia (quos non licet mihi ſcribenti ad præſens nominare) incurnatus eſt animus Regis, vt quod optat effectui celeriter mancipetur, vnde gaudium vultum & animum eius mirifice ſerenauit. Ioannes iſte quomodocunque cognominatus, dum Lugduni concilio intereſſet, vitam cum morte commutauit anno 1274.

14. Anchervs.

ANcherus, Archidiaconus Londinenſis, (in qua ciuitate natum affirmat Balæus) Cardinalis creatus eſt tt. S. Praxedis menſe Decembri 1261. Ciaconius & Onuphrius Gallum extitiſſe tradunt & Vrbani quarti Pontificis nepotem, atqui Archidiaconum non Londinenſem ſed Laudunenſem. Deceſſit Romæ Nouemb: 1. 1286. & ad titulum ſuum eſt tumulatus, marmoreo conditus ſepulchro.

15. Gvlielmvs Bray.

GVlielmus Bray ſacræ Theologiæ Doctor Anglus, cui cum antedicto Anchero, iam inde ab adoleſcentia magna interceſſerat familiaritas (vt Balæus tradidit) ex Archidiacono Rhemenſi Cardinalis creatus eſt ab Vrbano prædicto tt. S. Marci anno 1262. Ad vrbem veterem deceſſit Apr: 29. 1282. vacante ſede Pontificia, & ibidem iacet ſepultus in cœnobio Prædicatorum, tumulo quoque marmoreo conditus. Ciaconius & Onuphrius hunc etiam Gallũ extitiſſe volunt.

16. Robertvs Kilwardby.

RObertus Kilwardby Archiepiſcopus Cantuarienſis præſulatu ſe abdicauit, Cardinalis creandus & Epiſcopus Portuenſis anno 1278. qua de re videplura in vita eius à me ſupra expoſita.

17. Hvgo de Euesham.

HVgo de Euesham, medicus sui temporis excellentissimus & per totum orbem Christianum celeberrimus (quem, nescio quam ob causam, Ciaconius Atratum cognominat) nec non artium Mathematicarum (ac præcipue Astrologiæ) egregiè peritus, à Martino 4. Romam accersitus est, vt eum de rebus quibusdam medicis consuleret. Qua in re cum admodum placuisset; ab eodem postea, nimirum Martij 23. 1280. Cardinalis creatus est tt: S: Laurentij in Lucina. Sicut Robertus Somercot antea memoratus, post mortem eiusdem Martini, quando de nouo Pontifice substituendo agitatum est, veneno est sublatus anno 1287. vt Balæus tradidit. Ciaconius dicit peste eum interijsse. In titulo suo, marmoreo tumulo iacet conditus elegantissimo, qui hodie extat prope Sacristiam, sed sine vlla inscriptione.

18. Theobaldvs.

BAlæus author est, Theobaldum quendam, patria Anglicum, quem credit Stampensem cognominatũ, Presbyterũ Cardinalem tt: S: Sabinæ in Auentino à Nicolao 4. Papa creatum, & anno 1289. defunctum. Cuius rei alibi nusquam reperi mentionem.

19. Bernardvs de Anguiscello.

IN catalogo Cardinalium Anglicorum ab authore Antiquitatum Britannicarum contexto, mentio fit Bernardi cuiusdam de Anguiscello Angli, qui ex Archiepiscopo Rhemensi, Episcopus Cardinalis Portuensis dicitur creatus anno 1281. & anno defunctus 1290. Videtur Gallus extitisse & non Anglus, quod Ciaconius affirmat.

20. Berardvs.

TRaditur porro in eodem Catalogo Berardum quendam Anglum, Episcopum Cardinalem Prænestinum constitutum in vigilia Pentecostes 1288. Et Anglum sane extitisse, mihi videtur eo probabilius, quod Ciaconius (qui Gallum

Gallum vocat) Canonicum fuisse Eboracensem tradidit. Decessit mense Iunio 1291.

21. Arnoldvs de Cantilupo.

IN registro Radulphi Baldock (vbi Catalogus habetur Decanorum ecclesiæ suæ Paulinæ) Arnoldus de Cantilupo vnus è Decanis antedictis, Presbyter Cardinalis asseritur creatus anno 1306.

22. Leonardvs Gvercinvs.

IN præfato Cardinalium Anglicorum catalogo habetur etiam quidam Leonardus Guercinus. Meminit certe illius Onuphrius, sed Gallum fuisse dicit, & Presbyterum Cardinalem à Clemente 5. ordinatum anno 1310. Ciaconius, Leon: Patrassũ de Guercino appellat, & per Bonifacium 8. quem dicit auunculum eius extitisse, Episcopum Cardinalẽ Albanum asserit constitutum, mense Martio 1300. Galliam porro patriam habuisse; & vnum fuisse ex quatuor Legatis quibus facultas data, vt Henrico septimo Imperatori coronationis solennia impenderent: Ex Germania vero hunc in patriam reuertentem in via defunctum Decembris 5. 1311.

23. Gvlielmvs Maklesfeild.

BEnedictus 11. Papa qui ex societate prodierat fratrum Prædicatorum, & eiusdem ordinis fuerat Generalis; veteris amicitiæ memor, inter se & Gulielmum Maklesfeild ante annos plurimos contractæ; eundem Gulielmum sacræ Theologiæ Lutetiæ Baccalaureum, Oxoniæ vero Doctorem creatum & fratrem (prout ipse) prædicatorem, Cardinalem renunciauit tt. S. Sabinæ mense Decembri 1303. cum iam quatuor menses in sepulchro iacuisset. Galerus tamen Cardinalitius, Londinum, vbi fuerat humatus, deportatus est, & magna cum solennitate super tumulum eius collocatus. Natus hic fertur in ciuitate Couentrensi.

24. Waltervs

24. Walterus Winterborn.

DE obitu Makleſfeldij ſimul ac nunciatũ eſt, Pont: antedictoviſum eicontinuo ſubſtituere, atque ad eundẽ titulũ ordinare, Walterũ Winterburn, Sarisburiæ natum, fratrẽ (ſicut alter ille) Prædicatorẽ, Doctorẽ Theologũ, ordinis ſui Prouincialem, & Regis Edwardi primi Confeſſorẽ. Clementis 5. Pontificis electioni interfuit: Et vix 15. menſes hoc potitus honore, octogenarius deceſſit anno 1305. Londini tumulatus. Homo (vt ea ferebant tempora) eruditione præditus ſingulari, quod ſatis teſtantur monumenta in ſcriptis ab eo relicta.

25. Thomas Ioyce.

FRatrum Prædicatorũ Prouincialis in Anglia proximus, Thomas Ioice, ſacræ Theologiæ Doctor Oxonienſis, Winterburno vſque quaque ſucceſſit. Nam vt ſocietatis ſuę poſt illum fuit Prouincialis, ſic etiam Regius Confeſſor, ac tandem eiuſdem tituli S: Sabinæ Cardinalis, creatus nimirum menſe Decembri 1305. Septem annos Prouincialem fuiſſe tradit Ciaconius, in hoc vt videtur lapſus, cum id muneris Winterbornus non reliquerit ante ſuſceptum honorẽ Cardinalitium, anno videlicet 1303. Anno vero 1311. Legatione functus apud Henricum 7. Imperatorem, dum reuertitur, in Sabaudia morbo lethali correptus, vitã ibidem terminauit. Corpus tamen Oxoniam deportatum, in cœnobio Prædicatorum, ſicut ipſe mandauerat, humatum eſt. Huic ſex erant fratres vterini, qui omnes habitum ſumpſerunt prædicatorum, & quorum vnus nomine Walterus, Archiepiſcopus euaſit Armachanus. Opera ab hoc Cardinali conſcripta Balæus ſatis diligenter recenſuit.

26. Sertorivs Wallensis.

SErtorius, quod è Wallia fuerit oriundus, Wallenſis vulgò cognominatus, nonnunquam etiam (cuius rei rationem non capio) Fontanerius Vaſallus appellatus, Franciſcanorum

norum ſodalitio ſe iuuenis adiunxit, cuius Miniſter Generalis electus eſt decimusnonus, anno 1339. Epiſcopus poſtea Maſſilienſis creatus, mox Archiepiſcopus Rauennæ, ac tandem Gradenſis Patriarcha; ab Innocentio 6. Auenione in Cardinalium album aſcriptus eſt Septembris 17. 1361. Sed Makleſſeldij vſus fortuna, ante ſuſceptum pileum in Italia mortem obijt, nimirum ante eiuſdem Septembris exitum. Scripſit non pauca, inter quæ præcipue memorantur, Commentarius in Auguſtinum de ciuitate Dei, Quodlibeta diſputata, & Lecturæ.

27 URBANVS 5. Papa.

VRbanus quintus, ante Papatum Gulielmus Griſant nominatus, fuit (ſi Walſinghamo credendum) Anglus. Sic enim ille ſcriptum reliquit. *Obijt hoc anno 1362. menſe Auguſti PP. Innocentius 6. cui ſucceſſit D: Gulielmus Abbas ordinis S: Benedicti Marſiliat. patria Anglicus, doctor egregius & Auditor in curia, & 2. Cal: Nouembris conſecratur & vocatur Vrbanus 5.* Deinde poſt pauca ſubiungit: *Hic cum longum tempus in curia tranſegiſſet, & nullum à PP. gradum accepiſſet; cuidam amico ſuo conqueſtus eſt dicens; Puto veraciter (ô amice) etſi omnes eccleſiæ mundi caderent, nulla caderet ſuper caput meum. Cum coronatus fuiſſet, accedens ad illum dictus amicus ſuus, ait: Dudum conqueſti eſtis pater beatiſſime dicens, Etſi omnes eccleſiæ mundi caderent, nulla caderet ſuper caput veſtrum. Ecce quomodo Deus diſpoſuit in hac parte: Omnes ſiquidem eccleſiæ mundi modo ſuper caput veſtrum pariter ceciderunt.* Platina, Ciaconius, & ſcriptorũ reliqui, Gallũ hunc fuiſſe contendunt, & hominis cuiuſdam militaris filium qui Gundardus ſit appellatus. Ego vero harum ſententiarum neutri fidem adhibens, id verum eſſe habeo perſuaſum quod tradidit ex Boſtono Burienſi Balæus; qui nimirum Boſtonus illis ipſis vixit temporibus. Hij igitur authores ſunt, natum quidem in Gallia Vrbanum, ſed Anglo patre prognatũ, Gulielmo Griſant medico celeberrimo, Mertonenſis collegij in Academia Oxonienſi alumno. Vrbanus iſte, ſeu Gallus ſeu Anglus Decembris 19. deceſſit, 1370.

28. Grimoaldvs de Grisant.

OMnium quos creauit Cardinales dictus Vrbanus, primus fuit, quem Ciaconius & reliqui quos ille sequutus est, (in nominum recitatione sæpenumero admodum ridiculi) vocant, fratrem Anglicum Grimaldi de Grisacco, quem natione Anglum fuisse nostri contendunt. Cæterum Papæ antedicti ex fratre nepotem extitisse in confesso est. Quare dubitandum non est vero nomine Grimoaldum de Grisant appellandum, & Anglicum dictum, si non ob patriam, saltem propterea quod vel patre vel auo Anglico fuerit prognatus. Sicut Hadrianus 4. S: Rufi prope Valentiam primum fuit Canonicus, tum Cardinalis à patruo creatus mense Septembri 1366. tt: S. Petri ad vincula, postea vero Episcopus Cardinalis Albanus declaratus, administratione sibi interea permissa Decanatus Eboracensis & Præbendæ de Sutton in ecclesia Wellensi. Decessit Auenione Aprilis 16. 1387.

29. Ioannes Thorisby.

IOannes Thorisby Archiepiscopus Eboracensis (sicuti Balæus tradidit) Cardinalis Romanus hijs temporibus creatus est; quod verum fuisse non diffido, quanquam neque Ciaconius, neque Onuphrius eiusce rei mentionem vllam fecerint. De illo vide plura apud Eboracenses Archiepiscopos.

30. Simon Langham.

SImon Langham Cantuariensis Archiepiscopus, per Vrbanum antedictũ Presbyter Cardinalis creatus est mense Septembris 1368. & postea in Episcopũ Cardinalem Prænestinum promotus à Gregorio 11. De quo supra plura inter Cantuarienses.

31. Adamvs Easton.

ADamus Easton, loco infimo natus, idque (vt videtur) in Comitatu Herefordensi, Doctor fuit Theologus

Oxo-

Oxonienſis, & multa ſcripſit, vtpote vir egregiè eruditus, ſapiens, in rebus gerendis dexteritatis eximiæ, & linguæ tam Græcæ quam Hebraeæ (quod in illo æuo mireris) apprime peritus. Quapropter, ob dotes animi ſingulares & merita ſua, ſine vllo gratiæ reſpectu, Cardinalis creatus eſt tit: S: Cęciliæ; ſed per quem, ambiguum: Per Vrbanum vt plurimi volunt anno Pontificatus primo; vel (vt alij, quod probabilius exiſtimo) à Gregorio 11. Quandocunque id fuerit, certum eſt, Antipapa contra Vrbanum excitato (qui nomen aſſumpſit Clementis ſeptimi) à Cardinalium plurimis deſertum Vrbanum, & de fide cæterorum dubium, ac eos præcipuè metuentem quorum virtutes maximè eminebant; ſeptẽ ex illis Ianuarij 2. 1385. comprehendiſſe, & dum Nuceria Genuam per mare defertur, quinque ex illis ſaccis involutos, immanitate pluſquã barbara in mare præcipitatos demerſiſſe. Duorum qui ſeruati ſunt, vnus, fuit hic noſter Adamus, qui crudeliſſimè tortus, & dignitatibus omnibus eccleſiaſticis exutus, in carcere fœdiſſimo iam diu detentus, poſt exauthorationem, cuidam cameræ Pontificiæ clerico cuſtodiendus traditus eſt. Vrbano vero mortuo, poſtquam in ſumma inopia quinque annos traduxiſſet, Bonifacius 9. cunctis eum honoribus reſtituit, & literis ad Regem Richardum ſecundum perſcriptis (quæ coram regni ordinibus in parlamento tum forte congregatis, recitatę ſunt) teſtatus eſt, Vrbanum nunquam ſacerdotijs eum ſuis priuaſſe, ſed eorundem ius & poſſeſſionem illi ſemper integra conſeruaſſe. Deinde magnis eum laudibus efferens, inter cætera *magnum regni zelatorem* vocauit, anno nimirum 1390. Fortuna iam poſtea vſus ſecundiſſima, ſeptem annos vixit, & Sept: 19. 1397. decedens, in eccleſia tituli ſui ſepultus eſt, vbi monumentum habet marmoreum, effigie & inſignibus ſuis ornatum, hoc epitaphio ſatis barbaro inſcriptum:

Artibus iſte pater famoſus in omnibus Adam
Theologus ſummus, Cardiquenalis erat.
Anglia cui patriam, titulum dedit iſta Beatæ
Ceciliæq; morſq; ſuprema polum.
Obyt 1397. *menſe Sept.*

Volu-

Volumina reliquit à se conscripta plusquam viginti, quorum pars maxima, vel Hebræa lingua exarata sunt; vel translationes fuerunt alienorum operum ex Hebræa in Latinam linguam; vel saltem de lingua Hebræa conscripta sunt. Inter cætera vero, si taceam, officium visitatiouis B: Virginis ab eo compositum; metuo ne succenseant mihi Pontificij nostri. Ciaconius & Onuphrius Londinensem eum vocant Episcopum, quod ab omni probabilitate, atque adeo veritate est abhorrentissimum. Ad Archiepiscopatum certe Cantuariensem à Monachis electum comperi, sed Rege aduersante, ideoque electionem eam Romæ protinus cassatam.

32. Gvlielmvs Covrtney.

MVlto est probabilius Gulielmum Courtneium Episcopum tum Londinensem, ab eodem Vrbano Cardinalem creatum; id quod Walsingamus scriptum reliquit. Cæterum hac de re quid existimandum censeam, exposui supra inter Londinenses.

33. Philippvs Repindon.

PHilippus Repingdon, Doctor Theologus Oxonienſis, & eiusdem Academiæ Cancellarius, ex Abbate Leicestrensi Episcopus Lincolnienſis constitutus & Maij 29. 1405. consecratus, postquam doctrinam Wicleuianam iam diù propugnasset: Cardinalis creatus est tt: SS: Nerei & Achillei Sept. 18. 1408. per Gregorium 12. qui iureiurando se obstrinxeratn, ouum Cardinalem neminem se lecturum antequam schisma esset sublatum. Veruntamen ab omnibus Cardinalibus se videns desertum (quinque duntaxat exceptis) decem vno eodemque tempore ordinauit, quorum vnus fuit Repindonus. De quo vide plura inter Lincolnienses.

34. Thomas Langley.

THomas Langley Episcopus Dunelmenſis, Cardinalis Presbyter creatus est Iun: 6. 1411. per Ioannem 22. Pont: Decessit anno 1437. De quo consule Dunelmenses.

35 Robertvs

35. Robertvs Halam.

RObertus Halam Sarisburiensis Episcopus, vna cum Langlæo antedicto Presbyter similiter Cardinalis renunciatur. Qui diem clausit extremũ in arce Gotliebensi prope Constantiam, dum concilio ibi congregato interesset, Sept. 4. 1417. vti suo loco retulimus.

36. Henricvs Beavfort.

HEnricus cognominatus Beaufort à loco (vt opinor) natiuitatis, Henrici 4. Regis frater, Episcopus Wintonensis, in Cardinalium album ascriptus est per Martinum quintum Iunij 23. 1426. tt: S. Eusebij. Excessit è viuis Aprilis 11. 1447. De quo inter Wintonienſis satis prolixe.

37. Henricvs Chichley.

HEnricus Chichley Archiepiscopus Cantuariensis (si verum sit quod retulit Antiquitatum Britannicarum author) titulo etiam S: Eusebij Cardinalis creatus est anno 1428. Sed allucinatum credo. Nam alibi eiusce rei nullam reperi mentionem, ne in epitaphio quidem tumulo suo adscripto, vbi percursæ ab eo dignitates sigillatim diligenterq; recensentur.

38. Ioannes Stafford.

SIcut Henricum Cantuariensem pro Wintonienſi, sic etiam Ioannem Cantuariensem pro Eboracensi (deceptus nominis similitudine) Catalogo suo Cardinalium ascripsit (sed perperam) author antedictus, atque ad titulum S. Sabinæ ordinatum dicit 1434.

39. Ioannes Kemp.

IOannes Kemp Eboracensis Archiepiscopus ad titulum antedictum ordinatus est Aug: 9. 1439. & tempore satis longo postea, iam Cantuariensis Archipræsul, ad titulum S: Rufinæ translatus est. Obijt Martij 30. 1486.

40. Thomas

40. Thomas Bovrchier.

THomas Bourchier Archiepiſcopus Cantuarienſis à Paulo ſecundo Cardinalis renunciatus eſt tt. S: Cyriaci in Thermis Sept: 18. 1464. Qui deceſſit Martij 30. 1486.

41. Ioannes Moorton.

ARchiepiſcopus etiam Cantuarienſis Ioannes Moorton per Alexandrum Sextum, Præſul præſtantiſſimus à Pontifice peſſimo, Cardinalis declaratur tt: S: Anaſtaſij Sept: 20. 1493. Qui anno defunctus eſt 1500.

42. Christophorvs Vrswike.

CHriſtophorum Vrſuicum Decanum Eboracenſem, nec non & Windeſorenſem, atque Regi ab eleemoſynis, ad titulum S: Praxedis Cardinalem ordinatum ſcripſit Balæus, eiuſque rei authores citat Pol: Virgilium atque Onuphrium; quod ab illis traditum nondum reperi. Nominis ſimilitudine deceptum non dubito. Nam in epitaphio tumulo eius inciſo, vbi omnes quos adeptus eſt honores accurate recenſentur (viſitur autem etiamnum in eccleſia parochiali Hackneię prope Londinum) de purpureo galero nuſquam habetur mentio.

43. Christophorvs Bambridge.

CHriſtophorus Bambrigius Eboracenſis Archiepiſcopus Cardinalis haud dubie creatus eſt, atque ad titulum antedictum S: Praxedis ordinatus menſe Martio 1511. Romæ cum Legationem obiret, eadem humanitate exceptus qua Somercottus, Eueſhamenſis & alij populares noſtri, veneno eſt ſublatus Iulij 14. 1514. prout in hiſtoria vitæ eius, ſupra eſt à me expoſitum.

44. Thomas Wolsey.

THomas Woolſæus Eboracenſis Archiepiſcopus, Cardinalis creatus tt: S: Cæciliæ Sept: 7. 1515 fato ſuo functus eſt Nov: 29. 1530. de quo ſuo loco ſatis prolixe.

45. Ioannes Fisher.

IOannes Filherus Episcopus Roffensis, quod de primatu Regio iuramentum suscipere recusaret, & coniugium Regis cum Anna Bolenia nullo modo vellet approbare, ad mortem est damnatus anno 1535. Quod vt Pontifici Paulo tertio nunciatum est, consilio satis absurdo, galeri purpurei honore ornandum duxit; siue in morituri qualecunque solatium, siue quod caput sacra purpura honestatum, Regem attingere non ausurum speraret; id quod exitium illi maturauit, vt videtur. Nam Maij 21. ad titulum ordinatus S: Vitalis, (titulum illi sane non vitalem sed mortiferum) vt primum ea res innotuit, in loco magnatum supplicijs destinato (qui collis dicitur iuxta Turrim) Iunij 20. 1535. securi est percussus.

46. Reginaldvs Polvs.

REginaldus Polus, Cantuariensis postmodum Archiepiscopus, per Paulum 3. Cardinalis creatus, Maij 20. 1536. tt: SS. Nerei & Achillei, postea ad titulum primò S: Mariæ in Cosmedin, ac deinde S: Priscæ translatus est. Cuius vitæ historiam habes satis amplam supra inter Cantuarienses.

74. Petrvs Petow.

QVomodo Petrus Petous Franciscanus, Cardinalitia dignitate à Paulo tertio honestatus est Iunij 13. 1557. & Legatus à latere ac Sarisburiensis Episcopus declaratus, vt Polo Cardinali ægrè faceret; in vita eiusdem Poli partim, partim T. Cranmeri, inter Cantuarienses, pluribus à me supra est expositum. In Gallia decessit mense Aprili 1558. cum pileum purpureum in Anglia (quod pessime eum habuisse credo) non dum gestasset.

48. Gvlielmvs Allen.

AD Cardinalium nostræ gentis, temporis ordine postremum, nequitia vero, omnium (vt auguror) facile primum

mum est perventum. Qui quanquam patria Anglus, inter Anglos tamen adeo non meretur numerari, vt tanquam alter Herostratus, quo nomen sibi compararet iuxta nomen magnorum qui sunt in terra; ecclesiæ nostræ, totius Christiani orbis (absit dicto inuidia) nobilissimæ, incendium sit molitus. Quare, memoriam eius, posteritati calamus meus non commendaret, si mentionem eius omittendo, obliuione sepeliri posse sperarem. Patriæ proditor iste sceleratissimus, in Comitatu Lancastrensi natus, & in collegio Orialensi Oxoniæ educatus, ad Romanistarum castra profugiens, post multos sudores & labores exantlatos, vt Angliam tyrannidi Pontificiæ & Hispani imperio subiugaret, ab isto tulit præmium, Archiepiscopatum Mechlinienſem, ab illo vero galerum purpureum, Cardinalis creatus tt: S: Martini in montibus, stilo nostro, Iulij 28. 1587. Interijt Romæ Octob. 6. & in ecclesia Anglorũ sepultus, epitaphio huiusmodi honestatur.

DEO Trino & Uni.

Gulielmo Alano, Lancastrienſi, S. R. E. Cardinali Angliæ, qui extorris à patria, perfunctus laboribus diuturnis, & orthodoxa religione tuenda, sudoribus multis in seminarijs ad salutem patriæ instituendis, fouendis, periculis plurimis ob ecclesiam Romanam, opera, scriptis, omni corporis & animi contentione defensam, hic in eius gremio, scientiæ, pietatis, modestiæ, integritatis fama & exemplo charus, occubuit 17. Kal: Nouembris, anno ætatis 63. salutis humanæ 1594.

Cœnobiorum illorum Catalogus, quorum Abbates locum habebant inter magnates in superiori conſeſſu Parlamentario, prout in Regiſtro patet anni 1514.

S. Petri Weſtmonaſterien.
S. Albani.
S. Edmundi de Bury.
Glaſton:
Abendon.
Eueſham.
Gloceſtren:
Ramſeien:
B: Mariæ Eboraç:
Teuxbury.
Reading.
De Bello, ſiue Battaile.
Winchcomb.
Hida iuxta Winton.
S. Benedicti de Hulm.
Berdney.
Salopien:
Crowland.
Cirenceſtren:
Waltham.
Malmesbury.
Thorney.
S. Auguſtini Cantuar:
Selby.
Burg: S. Petri.
S. Io: Colceſtren:
Taueſtok.
Prior Couentren:

MVSEVM BRITANNICVM

Quibus adiungi conſueuit Prior Ordinis S. Ioannis Hieſolymis, qui vulgo Magiſter Militum Ioannitarum, & primus Angliæ Baro haberi voluit.

Errata craſſiora ſic emendanda.

PAg: 5. lin. 1. Iudas, Iudæ. 15. l. vlt. tuenda, tenenda. 21. l. 9. Romanæ, Romani. 64. l. 29. repugnando, repurgando. 93. l. 2. 691. 991. 108. l. 35. nimium, minui. 192. l. 24 interiorē, interius. 194. l. 10. nimirū, nimiū. 200. l. 30. irrigandā; ne illis ſuperſtitionib. irrigandſi; ne illis ſuperſtitionis. 201. l. 15. profugerunt, profugerant. 238. l. 1. 121 124. 240 l. vlr. Hinc, Huic. 241. l. 28. Cancellarius, Cameraius. 248. l. 23. annis, annos. 259. l. 33. Occidentalem, Occidentalium. 265. l. 22. eam, iam. 266. l. 29. prædicare, prædicere. 277. l. 2. nunciata Regi, Regi nunciato. 278. l. 4. Wintonienſib. Wintonienſis. ibd. 13. cœperunt, Monachi cœperunt. ib. l. 23. illi, fratri. 284. 4717. ouiculas 3521. 3876. ouiculas 4717. 285. in marg: 1365 1367. 289. l. vlt. totum, totam. 292. l. 35. denariorum, denarios. 296. l. 13. iudicaret, iudicarit. 298. l. 15. Foxi, Wolſæi. ib. l. 30. 1559, 1539. 307. 49. 46, 36. 308. l. 10. proderit, proderet. 309. l. 12. dele conatum. 349 l. 18. meditatur, meditaretur. 365. l. 23. huiuſmodi, huiuſce. 391. l. 26. ius, iuris. 393. l. 10. ſumpta, ſumptu. 420. l. 9. ſuccenturiaretur, ſuccenturiaret. 430. l. 21. exprimere, exprimit vt. 448 l. 5. cernitæ, ceruiſiæ. 496 l. 32. conquieuerant, conquieuerunt. 519. l. 30. Eenſem, Elienſem. 529. l. 16. abnuerat, abnuerit 531. l. 26. nullus, nullius. 559. l. 7. antiquius, antiquitùs 578. l. 7. ſecundo, ſecundo, ad. 591. l. 25. exitiali, exitiale. 539. l. 6. quæ, qui. 607. l. 12. Giraldo, Giraldi.

In prouincia Eboracenſi.

Pag. 21. lin. 14. Yghell, Yghteſt. 36. l. 19. poſtella, ploſtella. 51. l. 19. adminiſtrare, adminiſtraret. 52. l. 31. ſuarum, ſuorum. 53. l. 1. prædicatione in. Prædicatione Eliga. 76. l. 1. inutile, inutilem. 84. l. 21. pugnaret, purgaret. 90. l. 23. fucundia, facundia. 144 l. 25. Archidiaconus, Archidiaconi, 161. l. 25. Oxonienſi, Oxonienſis.